Samorząd terytorialny w Europie
- studia z nauk administracyjnych

Piotr Szreniawski (red.)

Recenzent:
Dr Marcin Roliński

Redakcja naukowa:
Dr Piotr Szreniawski

Samorząd terytorialny w Europie - studia z nauk administracyjnych
Wyd. Piotr Szreniawski
ISBN 978-83-60948-24-8
© by respective authors
Lublin 2009

Spis treści

Nina Abramowicz: Samorząd San Marino 8
Piotr Antos: Wykorzystanie środków z funduszy UE na terenie Gminy Kolbuszowa 10
Małgorzata Arczewska: Samorząd terytorialny Stambułu 18
Kamila Bajak: Promocja kuchni meksykańskiej w Europie 21
Natalia Baran: Samorząd terytorialny Gminy Odense 24
Monika Bas: Podział administracyjny i władze lokalne Republiki Islandii 29
Beata Beigert: Rola Instytutu Goethego w propagowaniu kultury niemieckiej w Polsce 31
Martyna Binek: Sardynia - Region jako jeden ze szczebli samorządu terytorialnego we Włoszech 34
Dominik Błaszczyk: Rozwój Gminy Laszki od czasu wstąpienia do Unii Europejskiej 38
Maria Błażej: Promocja Pampeluny w Polsce, Europie i na świecie 42
Magdalena Bochenek: Promocja gminy Naantali przy pomocy Muminków 44
Halina Bogdan, **Bogusław Bogdan**: Plany rozwoju lotniska jako element polityki miasta Krosna 47
Mykola Bondaryev: Samorząd terytorialny obwodu Zaporoskiego 57
Jolanta Borys: Euroregiony - zagadnienia prawno-administracyjne 65
Beata Brodaczewska: Administracja Monako 74
Joanna Brodowska: Funkcjonowanie samorządu terytorialnego w Luksemburgu 76
Sandra Bryda: Miejsce Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (FEOGA) w polityce strukturalnej Unii Europejskiej 86
Anna Budziak: Języki oficjalne w jednostkach samorządu terytorialnego w Hiszpanii 91
Mirosław Burda: Rozwój społeczno – gospodarczy powiatu leżajskiego w oparciu o Program Operacyjny Kapitał Ludzki finansowany z funduszy strukturalnych UE 93
Natalia Burza: Euroregion jako instrument integracji europejskiej 97
Katarzyna Byba: Wpływ Karla vom Steina na kształtowanie się administracji terytorialnej 100
Aleksandra Byra: Калининград – miasta partnerskie 102
Katarzyna Chabier: Rozwój transportu w hrabstwie Dublin 105
Anna Chłap: Promocja Moskwy przez rosyjską szkołę baletową 109
Izabela Chomińska: Samorząd terytorialny Rotterdamu 114
Malwina Chorzępa: Ogólna charakterystyka Zgromadzenia Regionów Europy 119
Katarzyna Chudy: Współpraca transgraniczna na poziomie samorządowym pomiędzy Republiką Czeską a Polską na przykładzie Euroregionów Glacensis i Pradziad 126
Joanna Cieśla: Europejska Karta Samorządu Terytorialnego 131
Piotr Cyganowski: Gminne Centra Informacji – misja w służbie społeczeństwu 134
Mateusz Cyrnek: Architektura europejska w mandze 137
Szymon Deręgowski: Belgia: Flandria i Walonia – Federacja czy separacja? 143
Wojciech Dębczak: Zaangażowanie samorządu terytorialnego Ukrainy w organizację EURO 2012 148
Dorota Drozdowicz: Rozwój zainteresowań młodzieży w małym środowisku lokalnym 152
Mateusz Dudek: Referendum gminne w Szwajcarii 156

Agnieszka Dycha: Samorząd Brukseli 159
Ewelina Dziedzic: „AKTYWNI NA STARCIE" - Realizacja projektu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego jako forma przeciwdziałania bezrobocia przez Powiatowy Urząd Pracy w Ropczycach 162
Paulina Dziuba: Kolbuszowa i jej miasta partnerskie 164
Aneta Fornal: Podział terytorialny i zarys samorządu terytorialnego Szwajcarii 169
Karol Gajewski: Program INTERREG III 171
Paweł Gamla: Szwecja i Sztokholm - funkcjonowanie kraju i stolicy, komunikacja publiczna oraz formy wspierania kultury 177
Anna Garnczarska: Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska – zagadnienia administracyjne 180
Dominik Gęśla: Zadania samorządu terytorialnego w zakresie ochrony środowiska 187
Monika Gorczyca: Strzyżów i jego miasta partnerskie. Współpraca Strzyżowa z Bagnacavallo 190
Jakub Górka: Nowy Sącz i jego miasta partnerskie 194
Joanna Górna: Wpływ dotacji funduszy Unii Europejskiej na rozwój miasta Dębica 197
Dorota Graboś: Wykorzystanie Funduszy Unijnych przez Gminę Miasto Tarnobrzeg 199
Piotr Gugała: Wpływ wybranych nowożytnych myśli filozoficzno – społecznych na współczesny wygląd samorządów terytorialnych w Europie 205
Bernadetta Harasymowicz: Związek Powiatów Polskich i Zrzeszenie Powiatów Niemieckich – historia i współpraca 209
Damian Hus: Wolność wypowiedzi prasy lokalnej a samorząd terytorialny 214
Agnieszka Jajuga: Gmina jako podstawowa społeczność lokalna we Francji 220
Anna Janusz: Rada Gmin i Regionów Europejskich 228
Dariusz Jeleń: Samorząd terytorialny w Czechach – charakterystyka ogólna 232
Anna Jurgielewicz: Samorząd terytorialny w Hiszpanii - wpływ samorządu terytorialnego na rozwój turystyki 237
Łukasz Kaczmarski: Samorząd terytorialny III Rzeszy Niemieckiej 243
Anna Kamińska: Władze administracyjne uroczej Wenecji ich wpływ na kulturę i turystykę 251
Ewa Kamler: Miasta partnerskie UE, na przykładzie współpracy Gminy Głogów Młp. z miastami Spisske Podhradie i Ibrány 254
Maria Karbowska: Środki unijne w walce z bezrobociem na terenie miasta Przemyśla 259
Ewelina Andżelika Kister: Samorząd terytorialny we Włoszech - wpływ samorządu terytorialnego na rozwój turystyki 262
Linda Klarowska: Polityka strukturalna Unii Europejskiej 270
Karina Kłusek: Współpraca Szczecina z miastami partnerskimi 277
Bartosz Kłoda: Samorząd terytorialny Nadrenii Północnej – Westfalii 282
Magdalena Kochan: Promocja regionu na przykładzie festiwalu muzyki rockowej w Danii 285
Kamil Kociuba: Program PHARE i PHARE II 288
Przemysław Koncewicz: Program „Leader+" w Bieszczadach 292
Agnieszka Korbecka: Podział terytorialny Hiszpanii 298

Jakub Kozak: „Europa Miast" - współpraca samorządów i społeczności lokalnych krajów Unii Europejskiej na przykładzie miasta Dębica 306
Kamil Kozak: Monachium jako stolica piwa i promocji Niemiec 310
Karolina Kula: Inicjatywa wspólnotowa URBAN II 313
Klaudia Kurek: Zastosowanie systemu NUTS w Polsce 315
Piotr Kurkowski: Samorząd terytorialny Szwecji - ogólna charakterystyka 318
Michał Kwoka: Rozkład terytorialny sympatii kibiców do włoskich klubów piłkarskich 323
Agnieszka Leś: Nagrody Rady Europy 326
Monika Lew: Współpraca międzynarodowa Państwowej Straży Pożarnej w powiecie łańcuckim 328
Sebastian Lewandowski: Zasadniczy podział terytorialny państw członkowskich UE 335
Agnieszka Lis: Samorząd terytorialny w Finlandii 346
Beata Łakoma: Dania Bretanii 351
Wioletta Łojek: Zasady prawidłowej legislacji prawa samorządu terytorialnego w oparciu o orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego 358
Wojciech Łuckoś: Samorząd terytorialny w Szkocji 361
Daniel Mandela: Polityka regionalna Wielkiej Brytanii 364
Fabian Matuszko: Sympatie prorosyjskie na terenie byłych republik ZSRR 368
Monika Mazan: Samorząd terytorialny w Irlandii 370
Ewa Mazur: Konkurencyjność regionów 371
Maciej Mendrychowski: Zadania samorządu miejskiego Wenecji 375
Sylwia Młodzińska: Współpraca Lubaczowa z miastami partnerskimi 379
Ewelina Młynarska: Partnerska współpraca gminy Tymbark z miastami Europy 384
Piotr Młynarski: Plan rozwoju gminy Chmielnik po wstąpieniu do Unii Europejskiej 388
Grzegorz Mroczkowski: Działalność organizacji pozarządowych w strukturze samorządu terytorialnego w Polsce 395
Nizioł Izabela: Referendum lokalne w Szwajcarii 399
Łukasz Nowik: Athletic Bilbao a nastroje nacjonalistyczne Basków 402
Justyna Oleniacz: Struktura organizacyjna Euroregionu „Bałtyk" 405
Michał Osiniak: Planowane inwestycje realizowane przez Gminę Miasto Rzeszów współfinansowane z funduszy Unii Europejskiej w ramach okresu programowania 2007-2013 410
Anna Pałys: Organizacja i funkcjonowanie gminy we Włoszech 415
Zyta Pasela: Plan rozwoju gminy Sędziszów Małopolski wspomagany pozyskiwanymi w tym celu środkami unijnymi 418
Anna Pasieka: Zarządzanie środkami inwestycyjnymi z UE oraz z budżetu miasta Tarnowa w 2007 r. 423
Anna Pawusiak: Tradycje samorządu terytorialnego w Anglii 427
Beata Pelc: Działalność samorządu miejskiego Wenecji w zakresie przeciwdziałania jej niszczeniu 433
Pęcak Elżbieta: Podkarpacka szóstka 438
Katarzyna Piątek: Zadania władz samorządowych w kontekście Strategii Lizbońskiej 444
Ilona Pieprzna: Przywileje dla przedsiębiorców prowadzących działalność

gospodarczą w specjalnej strefie ekonomicznej na przykładzie SSE Euro-Park Mielec 451
David Pietrasz: Kilka uwag o samorządzie terytorialnym Holandii 455
Sabina Pilch: Samorządowe ośrodki europejskie - rzeszowski ośrodek samorządu terytorialnego 458
Grzegorz Piliński: Współpraca miast partnerskich Bielefeld - Rzeszów 461
Mariusz Pindral: Perspektywy finansowe jednostek samorządu terytorialnego ze szczególnym uwzględnieniem funduszy Unii Europejskiej 464
Paulina Płonka: Wykorzystanie funduszy unijnych przez Gminę Trzebownisko 470
Dominik Podgórniak: Festiwale mangowe w Europie 473
Judyta Pondo: Rola Szampana w promocji Szampanii 476
Anna Prajs: Samorząd terytorialny – Grecja 480
Marta Przybyła: Samorząd Terytorialny na Cyprze – wybrane zagadnienia 482
Sylwia Przywara: Rozwój polityki regionalnej UE 487
Magdalena Pukas: Promocja jednostek samorządu terytorialnego w Niemczech 492
Agnieszka Radymiak: Haga – stolica europejskiego prawa 496
Marta Radziszewska: Gmina w Szwecji 503
Czesław Rogóż: Status prawny organu wykonawczo - zarzadzającego gminy wiejskiej w okresie II Rzeczyspospolitej 507
Ewa Rogóż: Struktura wewnętrzna Komitetu Regionów 517
Piotr Rokita: System NUTS (Nomenklatura jednostek terytorialnych dla statystyki) 519
Magdalena Różak: DUNAJ - sprzymierzeniec integracji europejskiej 522
Agata Rusin: Plan rozwoju przemysłu w powiecie ropczycko-sędziszowskim 526
Iwona Rutyna: Europejska Stolica Kultury 529
Krzysztof Rygowski: Festiwal Praska Wiosna i jego znaczenie dla promocji Pragi 534
Małgorzata Ryznar: Gminy uzdrowiskowe w Austrii 540
Diana Sarek: Most Kopenhaga – Malmo 542
Kamila Serafin: Motyw lokalny w filmach europejskich reżyserów 546
Ewa Sikorska: Samorząd terytorialny w norweskim mieście Bergen 549
Anna Sikorska: Samorząd terytorialny na Malcie, wybrane zagadnienia 551
Magdalena Sitarz: Nadzór nad samorządem gminnym w wybranych państwach zachodnioeuropejskich 555
Joanna Skawińska: Samorządność a transport publiczny 560
Bożena Skiba: Samorząd terytorialny w Finlandii 564
Ewelina Skibińska: Promowanie turystyki przez Kopenhagę 568
Izabela Skublicka: Polak, Węgier dwa bratanki - o współpracy miasta Krosna z miastami węgierskimi 572
Karolina Sobol: Transport publiczny w Szwecji - Sztokholmskie środki komunikacji publicznej 578
Małgorzata Sopel: Polityka Unii Europejskiej wobec regionów Polski wschodniej ze szczególnym uwzględnieniem Podkarpacia 582
Łukasz Spirała: Funkcjonowanie samorządu terytorialnego na przykładzie gmin Tymbark i Kiruna 588
Julita Staroń: Programy pomocowe o charakterze regionalnym w okresie przedakcesyjnym i po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej, z których korzystała gmina Boguchwała 593

Natalia Starzec: „Promowanie lokalnej przedsiębiorczości" – realizacja projektu współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego jako pomoc doradczo – szkoleniowa dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą w powiecie kolbuszowskim 597
Damian Stawarczyk: Problemy z wykorzystaniem funduszy unijnych dla Podkarpacia w procesie integracji europejskiej 605
Grzegorz Stępień: Wykorzystanie funduszy unijnych przez miasto Rzeszów 607
Paweł Strzępek: Współpraca kulturalna samorządów na przykładzie woj. Podkarpackiego 612
Justyna Szatkowska: Współpraca Opola z miastami partnerskimi 614
Paulina Szela: Polityka ochrony środowiska w gminie Sędziszów Małopolski 621
Mateusz Szumański: Partnerstwo miast włoskich-sieć miast sztuki w dolinie padu (Circuito Città d'arte della Pianura Padana) 628
Tomasz Śmietana: Terytoria specjalne Unii Europejskiej 630
Milena Tarasiuk: Samorząd wiejski, miejski i powiatowy w zaborze austriackim 634
Natalia Tęczar: Wpływ Unii Europejskiej na samorząd terytorialny Państw Członkowskich 637
Anna Tomasiewicz: Polityka oświatowa realizowana w Gminie Żabno 640
Gabriela Trunkwalter: Charakterystyka ogólna Euroregionu Neisse–Nisa–Nysa 646
Dominika Twarduś: Związek Miast Bałtyckich 650
Kinga Tytuła: Ogólna charakterystyka Euroregionu Pomerania 653
Damian Wiktor: Plany budowy lotniska w gminie Stary Sącz – szansa na rozwój i okno na Europę 659
Katarzyna Wiśniewska: Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy 661
Dominik Witek: Polityka Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych w Unii Europejskiej, a rola Samorządów Terytorialnych 667
Joanna Wojdyła: Podkarpackie Trójmiasto - współpraca polsko - ukraińska 672
Aldona Wojtowicz: Gmina w Hiszpanii 675
Diana Wołoszyn: Środki unijne jako wsparcie dla niepełnosprawnych mieszkańców województwa podkarpackiego 678
Magdalena Wrucha: Samorząd terytorialny jako wartość polityczna demokracji lokalnej w Europie 681
Karolina Zając: Działalność lobbystyczna na przykładzie władz lokalnych UE. 686
Magdalena Zubrzycka: Rozwój gminy Przemyśl po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej 693
Dorota Żygłowicz: Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Kołaczyce jako część projektu „Poprawa czystości zlewni rzeki Wisłoki" realizowanego w ramach Funduszu Spójności 698

Wstęp

Niezwykle rozległa tematyka ustroju i funkcjonowania samorządu terytorialnego w Europie widziana i opisywana być może z wielu punktów widzenia. Uwzględnienie wątków prawnych, kulturoznawczych, psychologicznych, socjologicznych i wielu innych w tym opracowaniu możliwe było dzięki wysiłkowi i zaangażowaniu Twórców, których teksty złożyły się na tę książkę.

Niniejsza praca stanowi zbiór referatów studentów Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie i Uniwersytetu Rzeszowskiego. Bardzo dziękuję Autorom poszczególnych artykułów za nadesłanie prac i zachęcam do dalszego rozwoju naukowego.

Piotr Szreniawski

Nina Abramowicz
Samorząd San Marino

Najjaśniejsza Republika San Marino (wł. Serenissima Repubblica di San Marino, łac. Marinusia) jest to niewielkie państwo śródlądowe w Europie Południowej. Za oficjalną datę jego powstania uważa się 3 września 301 r. Pierwsza struktura rządu powstała w średniowieczu i była złożona z samorządowego zgromadzenia zwanego Arengo, które składało się z głowy każdej rodziny.

Struktura terytorialna San Marino jest warunkowana niewielkimi rozmiarami tego państwa. Bardzo małe terytorium stwarza zupełnie inną, niż w państwach o dużych terytoriach, perspektywę relacji między organami władzy centralnej a władzami lokalnymi.

Jednostką podziału terytorialnego San Marino jest zamek. Prawodawca poświęcił kwestii organizacji terytorialnej państwa ustawę nr 24 z 22 lutego 1994r., która określa obecny stan prawny organów władzy lokalnej. W artykule 1 stanowi ona, terytorium republiki dzieli się na dziewięć zamków: Citta di San Marino, Borgo Maggiore, Serravalle, Acquaviva, Chiesanuova, Domagnano, Faetano, Fiorentino, Montegiardino.

Bardzo symboliczne, aczkolwiek doniosłe znaczenie miał dekret kapitanów regentów z 1997r., który przyznał każdemu zamkowi własne insygnia, jako herb, flaga, chorągwie i pieczęć. Rady zamkowe San Marino mają prawo nawiązywania bezpośredniej relacji ze strukturami administracyjnymi innych państw, co przedtem należało do kompetencji organów centralnych. O ile zamek jest jednostką podziału terytorialnego, to organem władzy lokalnej na jego terenie jest rada zamkowa, której przewodniczy kapitan zamku. Także w San Marino liczebność rad zamkowych jest zależna od ilości mieszkańców danego zamku. Rada składa się z 9 członków, jeśli na terenie danego zamku mieszka więcej niż 2tys. osób. W zamkach, które liczą mniej niż 2 tys. mieszkańców, do rady

wchodzi 7 członków. Pozycje zamków charakteryzuje dość szeroka autonomia wobec administracji centralnej. Rady zamkowe w San Marino są wybierane w wyborach bezpośrednich przez wszystkich pełnoletnich obywateli, zameldowanych na terenie danego zamku. Wybory odbywają się w różnych terminach, a ich data jest ogłaszana minimum 90 dni przed elekcją. Rady zamkowe w San Marino sprawują funkcje przez 5 lat. Listy wyborcze przedstawiają kandydaci do funkcji kapitana zamku. Wyborcy, oddają głos, wybierają kandydata na kapitana, a ponadto mogą wyrazić swoje poparcie dwóm kolejnym osobom ubiegającym się o miejsce w radzie zamkowej. Członkowie rad zamków zbierają się w ciągu 15 dni po wyborach w celu złożenia przysięgi i oficjalnego objęcia urzędu. Obrady rad zamku zwołują kapitanowie zamków, którzy przewodniczą ich posiedzeniom. Posiedzenia odbywają się co najmniej raz w miesiącu oraz na każde uzasadnienie żądane jednej trzeciej członków rady. Dopuszczalne są również posiedzenia nadzwyczajne, zwoływane z pięciodniowym wyprzedzenie. Kompetencje rad zamkowych mają charakter uchwałodawczy, kontrolny, konsultacyjny i administracyjny. Rady zamkowe mogą przekładać kapitanom regentom projekt ustawy. Ponadto, mają prawo występowania z wnioskiem o rozpisanie referendum. Mogą także składać interpelacje, prośby i propozycje do Kongresu Państwa, na które otrzymują stosowaną odpowiedź w ciągu 60 dni. Rady zamkowe mają prawo nawiązywania bezpośrednich stosunków z odpowiednimi strukturami administracyjnymi innych państw, co wyróżnia je na tle organów władz lokalnych pozostałych europejskich państw karłowatych(Andory, Liechtensteinu i Monako). Rady, w ramach rocznego budżetu, mogą podejmować autonomiczne decyzje w sprawach społecznych i humanitarnych. Rady decydują o finansowaniu inicjatyw kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych oraz zapewniają ochronę dziedzictwa artystycznego, architektonicznego i archeologicznego państwa. Do ich zadań należy także planowanie i prowadzenie robót publicznych. Rady zamkowe mogą również podejmować inicjatywy z zakresu ochrony środowiska. Rady stymulują uczestnictwo obywateli w życiu publicznym. Określają również zasady prowadzenia działalności handlowej na terenie zamków. Mogą także występować do Kolegium Gwarancyjnego o zbadanie konstytucyjności ustaw lub innych aktów prawnych. Za administracje publiczną San Marino odpowiada Kongres Państwa. Jej organizacja jest oparta na 10 departamentach, których zakresy działań odpowiadają resortom poszczególnych sekretarzy stanu. Dla każdego departamentu administracji publicznej mogą być tworzone urzędy i służby oraz agencie odpowiedzialne za wykorzystywanie niektórych zadań administracyjnych. Na ich czele stoją urzędnicy, zwani koordynatorami bądź kierownikami. Ich pozycja jest bardzo mocna, ponieważ Kongres Państwa nie może cofać, powstrzymywać lub w jakikolwiek inny sposób zmieniać podjętych przez nich postępowań lub wydanych dokumentów.

San Marino posiada kolegialny urząd głowy państwa, czyli funkcję głowy państwa pełnią dwaj kapitanowie regenci posiadający równy status, mianowani przez parlament na okres sześciu miesięcy. Kapitanowie regenci nie ponoszą odpowiedzialności za czynności wykonywane w związku ze sprawowaniem urzędu w czasie trwania mandatu. Kompetencje kapitanów regentów obejmują m.in. zwoływanie komisji wyborczej w celu przeprowadzenia wyborów parlamentu, rozwiązywanie Wielkiej Rady Generalnej, określanie daty przeprowadzenia referendum oraz wyborów kapitanów i rad zamkowych, przyznawanie orderów oraz przewodniczenie konferencji kapitanów zamku. Parlament San Marino w szerokim zakresie zajmuje się realizacją funkcji kreacyjnej. Dokonuje on m.in. wyboru głowy państwa oraz członków rządu. Także stanowienie prawa jest jednym z głównych zadań parlamentu. Parlament wykonuje ponadto funkcję administracyjną. W skład Wielkiej Rady Generalnej wchodzi 60 deputowanych a ich

kadencja trwa 5 lat. W Wielkiej Radzie Generalnej działają zarówno komisje stałe, jak i specjalne. Ustawowo przewidziane jest funkcjonowanie czterech stałych komisji. W San Marino władzę wykonawczą sprawuje Kongres Państwa w jego strukturze nie występuje urząd premiera ani żaden jego charakterystyczny dla republiki odpowiednik. Jego prace koordynują kapitanowie regenci. W składzie rządu znajduje się więcej niż 10 sekretarzy.

Bibliografia:

P. Osóbka: *Systemy konstytucyjne Andory, Liechtensteinu, Monako, San Marino*, Wydawnictwo Sejmowe
Wikipedia, San Marino, Dostępne w World Wide Web:
http://pl.wikipedia.org/wiki/San_Marino
http://pl.wikipedia.org/wiki/Podzia%C5%82_administracyjny_San_Marino

Piotr Antos

Wykorzystanie środków z funduszy UE na terenie Gminy Kolbuszowa

Na terenie Gminy Kolbuszowa środki z funduszy UE są realizowane i wykorzystywane w różnoraki sposób. Realizacja zintegrowanego Programu Rozwoju Miasta i Gminy Kolbuszowa uzależniona jest od wysokości pozyskanych środków, zarówno krajowych jak i z funduszy strukturalnych. Możliwości finansowe samorządu gminnego wskazują, że na realizację kluczowych zadań inwestycyjnych przewidzianych w latach 2007-2013 zabezpiecza się 15% wkładu własnego z ogólnych kosztów projektu (uzyskane środki wspólnotowe pokryją pozostałe 85% wydatków). Zakłada się również że nie wykonanie wszystkich zadań w przewidzianych terminach spowoduje przesunięcie ich realizacji na lata następne.

Dla właściwego przebiegu procesu wdrażania Zintegrowanego Programu Rozwoju Miasta i Gminy Kolbuszowa konieczne jest przedstawienie kluczowych projektów, których realizacja w zasadniczym stopniu wpłynie na stopień osiągnięcia zamierzonych celów. Katalog projektów które umieściłem poniżej w tabelach nie jest zestawem zamkniętym, jego systematyczne uzupełnianie będzie wyrazem ciągłej analizy potrzeb mieszkańców oraz bieżącego monitoringu realizacji programu. Ważnym punktem uzupełnień dokumentu są pojawiające się możliwości dofinansowania poszczególnych projektów ze źródeł zewnętrznych chodzi mi tu przede wszystkim o fundusze wspólnotowe.

I Rozwój infrastruktury technicznej:

1.Porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej gminy Kolbuszowa
1.Inwestycie wodociągowe

Nr zadania	Opis (nazwa/lokalizacja)
1.1	Budowa sieci wodociągowej w Porębach Kępieńskich
1.2	Budowa sieci wodociągowej Nowa Wieś – Borki
1.3	Budowa sieci wodociągowej w Kłapówce
1.4	Budowa hydroforni strefowej Przedbóż - Kupno – Bukowiec – Dodatków
1.5	Modernizacja magistrali wodociągowej Cmolas – Zarębki

- budowa nowego odcinka
- modernizacja sieci na terenie miasta Kolbuszowa

1.2 Inwestycje kanalizacyjne

Nr zadania	Opis (nazwa/lokalizacja)
2.1	Budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Kolbuszowa Dolna strona północno-zachodnia
2.2	Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej przy ul. Wolskiej i Słonecznej w Kolbuszowej
2.3	Budowa kanalizacji sanitarnej przy ul. Obrońców Pokoju w Kolbuszowej
2.4	Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej przy ul. Narutowicza w Kolbuszowej
2.5	Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej na osiedlu Sokołowska w Kolbuszowej
2.6	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Widełka i Kupno
2.7	Budowa kanalizacji sanitarnej w Kolbuszowej Górnej
2.8	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Werynia
2.9	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Zarębki
2.10	Budowa oczyszczalni ścieków w Widełce
2.11	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Kolbuszowej

II Wspieranie lokalnej gospodarki

1. Uzbrajanie terenów przeznaczonych pod inwestycje - Kolbuszowski Park Przemysłowy.
2. Horyzontalne wsparcie rozwoju turystyki.

Nr zadania	Opis (nazwa/lokalizacja)
2.1	Dobudowa sali konferencyjnej, pomieszczeń administracyjnych z zapleczem sanitarnym, kuchennym i adaptacja pomieszczeń dla potrzeb osób niepełnosprawnych przy Stadionie Sportowym w Kolbuszowej
2.2	Rozbudowa infrastruktury okołoturystycznej: nowych miejsc noclegowych, punktów gastronomicznych
2.3	Tworzenie nowych tras turystycznych: pieszych, rowerowych, konnych i samochodowych
2.4	Utworzenie punktu informacji turystycznej
2.5	Oznakowanie obiektów turystycznych na terenie gminy Kolbuszowa
2.6	Promocja turystyczna Gminy Kolbuszowa

III Rozwój usług dla mieszkańców

Nr zadania	Opis (nazwa/lokalizacja)
3.1	Budowa sali gimnastycznej z zapleczem sportowym przy Stadionie Sportowym w Kolbuszowej
3.2	Budowa kompleksu boisk o sztucznej nawierzchni przy Stadionie Sportowym w Kolbuszowej
3.3	Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Kolbuszowej Górnej
3.4	Budowa kompleksu boisk sportowych przy Zespole Szkół nr 1 w Kolbuszowej
3.5	Budowa kompleksu boisk sportowych przy Zespole Szkół w Kupnie

3.6 Budowa kompleksu boisk sportowych przy Zespole Szkół w Widełce
3.7 Budowa krytej pływalni w Kolbuszowej

2. Przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe.
3. Rozwój mieszkalnictwa socjalnego.
- budowa budynku socjalnego
4. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Gminie Kolbuszowa.

IV Poprawa układu komunikacyjnego

Nr zadania Opis (nazwa/lokalizacja)
4.1 Przebudowa drogi gminnej Zarębki – Dubas - Werynia
4.2 Budowa ul. Towarowej wraz z ulicą ks. Ruczki
4.3 Budowa północnej obwodnicy Kolbuszowej
4.4 Budowa ulic na osiedlu Polna w Kolbuszowej
4.5 Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 875 Leżajsk – Mielec
4.6 Budowa ulic na osiedlu Prefabet w Kolbuszowej

Urząd Miasta i Gminy Kolbuszowa jako instytucja wdrażająca program odpowiedzialny jest za:
1. Opracowanie i składanie wniosków o dofinansowanie projektów;
2. Kontrole formalną składanych wniosków, ich zgodności z procedurami i zapisami w programie;
3. Zapewnienie szerokiego informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

Nazwa projektu Rozbudowa Gimnazjum w Kupnie
Program/działanie ZPORR / 3.5 Lokalna infrastruktura społeczna (3.5.1 Lokalna infrastruktura edukacyjna i sportowa)
Wartość projektu we wniosku aplikacyjnym 1.410.000,27 zł
Wartość projektu po zakończeniu realizacji 1.303.622,73 zł
Koszty kwalifikowane 1.161.659,56 zł
Dofinansowanie z EFRR (74,96%) 870.780,00 zł
Dofinansowanie z budżetu państwa (10%) 116.165,96 zł
Środki własne Gminy
(w tym kwalifikowane) 316,676,77 zł
(174.713,60 zł)
Okres realizacji 2005.06.02 – 2006.11.30

Poniżej przedstawię kilka projektów zrealizowanych na terenie Gminy Kolbuszowa w poprzednich latach, ich całkowity koszt realizacji oraz pozyskane pieniądze z budżetu państwa i gminy, a także dofinansowanie i pomoc UE z funduszy strukturalnych na ich wykonanie.

„Rozbudowa Gimnazjum w Kupnie" – 3.5 Lokalna infrastruktura społeczna (3.5.1 Lokalna infrastruktura edukacyjna i sportowa). Inwestycja Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, wspomagana w 74,96% przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i 10 % przez Budżet Państwa.

Projekt zakładał budowę trzeciego – północnego segmentu szkoły. Miał na celu poprawę jakości kształcenia oraz dostępu do edukacji uczniów Gminy Kolbuszowa poprzez rozbudowę Gimnazjum w Kupnie.

Kompleks budynków Gimnazjum w Kupnie składa się z trzech segmentów: południowego (piętrowy, podpiwniczony), środkowego (parterowy nie podpiwniczony z poddaszem użytkowym), północnego (piętrowy nie podpiwniczony z poddaszem gospodarczym) i południowego, które zostały oddane do użytku zgodnie z decyzją z dnia 14.04.2003r., natomiast segment północny przed rozpoczęciem prac znajdował się w stanie surowym, zamkniętym.

Przedmiotem inwestycji jest budowa segmentu północnego szkoły i oddanie do użytku 12 nowych sal lekcyjnych. Projektowany budynek został wzniesiony w systemie tradycyjnym z wykorzystaniem elementów prefabrykowanych żelbetowych.

Ponadto obiekt jest zabezpieczony izolacjami: przeciwwilgociową poziomą (2 x papa na lepiku) i pionową cieplną (styropian i wełna mineralna); paraizolacją (folia PCV); izolacją akustyczną stropu (styropian).

Budynek jest otynkowany wewnątrz i na zewnątrz, pomalowany, w pomieszczeniach tego wymagających położona będzie glazura.

Do budynku dostarczana jest woda z wodociągu wiejskiego, natomiast ścieki będą odprowadzane do szczelnego zbiornika 1-komorowego. Woda ciepła otrzymywana jest z podgrzewaczy elektrycznych. Budynek jest opalany gazem w kotłowni własnej. Wszystkie pomieszczenia są wentylowane poprzez wentylację grawitacyjną (oprócz zespołu sportowego gdzie jest wentylacja mechaniczna). Budynek jest wyposażony w oświetlenie wewnętrzne i zewnętrzne, instalację przeciwpożarową, odgromową.

Na powierzchni użytkowej 1101,1 m² znajduje się 12 nowych sal lekcyjnych, sanitariaty i gabinet higieny szkolnej. Dotychczas młodzież gimnazjalna odbywała lekcje w dwóch oddanych do użytku segmentach szkolnych. Część pomieszczeń socjalnych została zaadoptowana do celów dydaktycznych, które niestety nie spełniały standardów nauczania. Natomiast nauka dzieci szkoły podstawowej odbywała się w starym budynku szkoły, którego warunki pozostawiały wiele do życzenia.

Po zakończeniu inwestycji, do nowego 3-go segmentu zostało przeniesione gimnazjum, a uczniowie szkoły podstawowej zajęli sale lekcyjne w dwóch pozostałych obiektach, z których dotąd korzystali gimnazjaliści. Pomieszczeniom socjalnym, przekwalifikowanym na sale lekcyjne, przywrócone zostało pierwotne przeznaczenie. Nowy budynek szkolny przystosowany został dla uczniów niepełnosprawnych (sanitariaty z odpowiednim osprzętem, winda dla niepełnosprawnych, podjazdy z poręczami na zewnątrz szkoły).

W wyniku analizy przedstawionych w toku kontroli dokumentów stwierdzono, iż osiągnięta wartość wskaźnika produktu wynosi 100% (3.5.11 – powierzchnia wybudowanych obiektów dydaktycznych – zakładana we wniosku docelowa wartość wskaźnika 1101,10 m² – osiągnięta wartość wskaźnika – 1101,10 m²)

Natomiast wartość wskaźnika rezultatu – wynosi 98.04% (liczba uczniów w szkołach korzystających z wybudowanej/zmodernizowanej infrastruktury edukacyjnej – zakładana we wniosku docelowa wartość wskaźnika – 357 osób – osiągnięta wartość wskaźnika – 350 osób).

Nazwa projektu Rozbudowa i nadbudowa budynku Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kolbuszowej

Program/działanie ZPORR / 3.1 Obszary wiejskie

Wartość projektu we wniosku aplikacyjnym 1.235.857,54 zł
Wartość projektu po zakończeniu realizacji 1.376.618,29 zł
Koszty kwalifikowane 1.178.059,06 zł
Dofinansowanie z EFRR 883.544,29 zł
Dofinansowanie z budżetu państwa 117.805,91 zł
Środki własne Gminy
(w tym kwalifikowane) 375.268,09 zł
(176.708,86 zł)
Okres realizacji 2005-11.07 – 2006.11.30

Rozbudowa i nadbudowa Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej"- działanie 3.1 Obszary wiejskie, inwestycja Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, wspomagana w 75% przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i 10 % przez Budżet Państwa. W ramach powyższego projektu przeprowadzono modernizację i rozbudowę budynku Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kolbuszowej i nadbudowę piętra nad jej nowszą częścią. Dzięki temu powierzchnia użytkowa biblioteki zyskała dodatkowo 291 m², osiągając łącznie 1087m².

Na nowo wybudowanym piętrze znajdują się: sala wystawowa, czytelnia oraz wyposażona w komputery czytelnia elektroniczna. Wewnątrz obiektu odnowiono i poszerzono sanitariaty, przystosowano je dla osób niepełnosprawnych, zainstalowano windę towarową dla transportu książek z nowego magazynu kompaktowego znajdującego się w piwnicach. Przeprowadzono wymianę stolarki okiennej w budynkach biblioteki, wykonano ocieplenie i elewację zewnętrzną oraz modernizację dachu. Biblioteka wyposażona została w nowoczesne meble biurowe i biblioteczne.

Wykonano następujące prace:

W piwnicach w ramach przeprowadzonych prac istniejące sanitariaty zostały przebudowane – projekt przewidywał poszerzenie kabin, ze względu na obowiązujące warunki techniczne oraz wydzielenie pomieszczenia socjalnego i gospodarczego.

Przeniesiono czytelnię internetową na piętro i urządzono na parterze czytelnię dla dzieci oraz wydzielono sanitariaty dla osób niepełnosprawnych, windę towarową dla transportu książek z pomieszczeń magazynowych w piwnicy. Ze względu na wymogi bezpieczeństwa pożarowego i konieczność zapewnienia drogi ewakuacyjnej dla projektowanych pomieszczeń na piętrze dobudowana została do istniejącego budynku obudowana klatka schodowa przykryta dachem; projektowana część połączona jest z istniejącym budynkiem przy ul. Piłsudskiego w jedną bryłę, dostosowana skalą i charakterem do istniejącego budynku biblioteki oraz sąsiedniej zabudowy.

W części nadbudowanej znajduje się sala wystaw, czytelnia prasy z węzłem sanitarnym, czytelnia książek oraz czytelnia internetowa.

Elementy wykonane:

- nadbudowa piętra nad częścią południowo - wschodnią budynku nowej biblioteki - nad istniejącą czytelnią, w tym: rozbiórka istniejącego stropodachu, podwyższenie stropu górnego hall'u, wykonanie schodów z poziomu górnego hall'u na poziom projektowanego piętra,
- nowa klatka schodowa od strony północno - wschodniej,
- zadaszenie nad wejściem głównym,
- przebudowa sanitariatów oraz wydzielenie pomieszczenia socjalnego i gospodarczego w istniejącej piwnicy,

- zainstalowanie windy towarowej dla transportu książek z pomieszczeń magazynowych w piwnicy na parter i projektowane piętro,
- wybudowanie sanitariatu dla osób niepełnosprawnych na parterze,
- poszerzenie otworów drzwiowych nie spełniających obecnych wymagań technicznych i wymiana stolarki drzwiowej,
- wymiana stolarki okiennej w całym budynku,
- likwidacja niektórych otworów okiennych,
- ocieplenie z zewnątrz całego budynku i wykonanie wypraw elewacyjnych,
- wykonanie dachu o konstrukcji drewnianej pokrytej blacho-dachówką nad segmentem kotłowni i pracowni zbiorów regionalnych.
- wzmocnienie stropu i ocieplenie oraz malowanie dachu nad najstarszą częścią budynku,
- remont tynków i okładzin wewnętrznych, posadzek w całym budynku.

W budynku wykonana została instalacja wodno – kanalizacyjna, która ze względu na planowaną rozbudowę i nadbudowę budynku będzie rozbudowana, zmodernizowana i dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Budynek MiPBP w Kolbuszowej zasilany jest linią kablowa w konfiguracji rozciętego pierścienia.

Elementy konstrukcyjne dodatkowe:
- schody wewnętrzne z górnego hall'u na poziom projektowanego piętra – stalowe;
- ścianki działowe wykonane w piwnicy i na parterze
- zadaszenie nad głównym wejściem o konstrukcji drewnianej
- wykonana konstrukcja dachu nad częścią gospodarczą, pokryta blachą trapezową ocynkowaną.

W wyniku analizy przedstawionych w toku kontroli dokumentów wartości wskaźników produktu przedstawiają się następująco:

Wskaźnik 3.1.80. Powierzchnia zmodernizowanej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej - wynosi 100% (zakładana we wniosku docelowa wartość wskaźnika – 1087 m², osiągnięta wartość wskaźnika – 1087 m²)

Wskaźnik 3.1.87. Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej - wynosi 100% (zakładana we wniosku docelowa wartość wskaźnika -1 szt., osiągnięta wartość wskaźnika – 1 szt.)

Natomiast wskaźnik rezultatu przedstawia się następująco:

Wskaźnik 3.1.134. – liczba osób korzystających z nowej lokalnej bezy kulturalnej i turystycznej – wynosi 48,1% (zakładana we wniosku docelowa wartość wskaźnika 23 040 osób, osiągnięta wartość wskaźnika – 11 070 osób).

Nazwa projektu Rekultywacja składowiska odpadów komunalnych w Kolbuszowej
Program/działanie ZPORR / 3.1 Obszary wiejskie
Wartość projektu we wniosku aplikacyjnym 2.683.944,01 zł
Wartość projektu po zakończeniu realizacji 2.099.567,72 zł
Koszty kwalifikowane 1.981.693,52 zł
Dofinansowanie z EFRR (50%) 990.846,76 zł
Dofinansowanie z budżetu państwa (10%) 198.169,35 zł

Środki własne Gminy
(w tym kwalifikowane) 910.551,61 zł
(792.677,41 zł)
Okres realizacji 2006.09.25 – 2007.12.31

„Rekultywacja składowiska odpadów komunalnych w Kolbuszowej" - działanie 3.1 Obszary wiejskie, inwestycja Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, wspomagana w 50% przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i 10 % przez Budżet Państwa.

Prace rozpoczęto od robót przygotowawczych polegających na:
- bieżącym deponowaniu odpadów do odpowiedniej wysokości,
- rozpoczęciu prac przy wykonaniu podstawy wału w części zachodniej składowiska (przy zbiornikach odcieków) z jednoczesnym profilowaniem skarp składowiska z przemieszczeniem odpadów z tychże profilowanych skarp.

Tam gdzie konieczne dokonano przeprofilowania (przemieszczenie części odpadów z skarp na wierzchowinę) celem zmiany położenia skarpy lub zmiany pochylenia skarp. Czynności te należało wykonać w pierwszej kolejności. Zmiana położenia skarpy wynikała z faktu konieczności posadowienia podstawy projektowanego wału na gruncie o odpowiedniej wytrzymałości co wiąże się z posadowieniem go na odpowiedniej głębokości oraz z faktu konieczności uniknięcia kolizji przebiegu projektowanego wału z istniejącym przewodem drenażu odcieków.

Podstawową warstwę uszczelniającą stanowi warstwa geomembrany. Na niej zaprojektowano położenie geowłókniny PN 13 PW/92 stanowiącej dodatkowe zabezpieczenie przed ewentualnymi uszkodzeniami powstającymi przy układaniu następnej warstwy - odwadniającej. Warstwa odwadniająca - zawsze leżąca bezpośrednio na geomembranie i geowłókninie spełnia podwójną rolę: chroni oraz odwadnia. Jako warstwę odwadniającą drenuje spływy powierzchniowe do rowów. Warstwa ta jest zaprojektowana z grubego piasku z ochroną od góry w postaci geowłókniny, która zatrzymuje drobną frakcję gleby chroniąc w ten sposób warstwę odwadniającą przed zatykaniem. Na warstwie odwadniającej po geowłókninie zaprojektowano warstwę pośrednią - grunt mineralny 0,3 m - 0,5 m - w projekcie przyjęto 300 mm i warstwę humusową (gleba uprawna) minimum 0,2 m dla traw; dla krzewów 0,45 m i dla drzew około 1 m - w projekcie przyjęto 450 mm na wierzchowinie oraz skarpach. Sadzenie drzew i krzewów dopuszczalne jest na terenie płaskim lub o bardzo niewielkim nachyleniu w sposób zapobiegający penetracji korzeni. Krzewy należy sadzić w wazonach z geomembrany –„doniczkach". Pod geomenbraną ułożona będzie warstwa odgazowująca. Zaprojektowana warstwa odgazowująca przykrycia końcowego to warstwa 100mm żwiru i tłucznia leżąca wprost na odpadach oraz 100mm piasku gruboziarnistego pod geomembraną. Stanowi ona niejako fundament. Warstwa ta będzie miała wbudowane 3 sztuki odpowietrzników (studni odgazowywujących z możliwością założenie pochodni, gdy ilość gazu będzie wystarczająca). Studnie będą wychodzić na powierzchnię składowiska - przebijając wszystkie warstwy ochronne pokrycia powierzchniowego. Najczęściej stosowane jest odgazowanie pasywne, poprzez wyprowadzenie odpowietrzników na powierzchnię - najgorsze z punktu widzenia ochrony przed erozją oraz przed infiltracją wód powierzchniowych do czaszy składowiska. Z reguły bowiem wszystkie przecieki zaczynają się w miejscu łączenia geosyntetyków.

W wyniku analizy przedstawionych w toku kontroli dokumentów wartości wskaźników produktu przedstawiają się następująco:

- Wskaźnik 03.1.60. Liczba zrekultywowanych składowisk odpadów – wynosi 100% (zakładana we wniosku docelowa wartość wskaźnika -1 szt., osiągnięta wartość wskaźnika – 1 szt.)
- Wskaźnik 03.1.61. powierzchnia zrekultywowanych składowisk odpadów – wynosi 100% (zakładana we wniosku docelowa wartość wskaźnika -1.98 ha, osiągnięta wartość wskaźnika – 1.98 ha)

Natomiast wskaźnik rezultatu przedstawia się następująco:

Powierzchnia terenów inwestycyjnych, które stały się dostępne w wyniku realizacji projektu – wynosi 100% (zakładana we wniosku docelowa wartość wskaźnika - 138,6 ha, osiągnięta wartość wskaźnika – 138,6 ha).

Nazwa projektu Modernizacja i przebudowa Domu Kultury w Kolbuszowej Górnej
Program/działanie SPO 2.3 Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego
Wartość projektu we wniosku aplikacyjnym 832.460,00 zł
Wartość projektu po zakończeniu realizacji 815.895,92 zł
Koszty kwalifikowany 670.209,77 zł
Dofinansowanie z EFOGR 450.000,00 zł
Dofinansowanie z budżetu państwa 0,00 zł
Środki własne Gminy
(w tym kwalifikowane) 365.895,92 zł
(220.297,00zł)
Okres realizacji 2006.09.08 – 2006.09.30

Gmina Kolbuszowa wdrożyła również projekt w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego pod nazwą „Modernizacja i przebudowa Domu Kultury w Kolbuszowej Górnej". Dofinansowana z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej w kwocie 450.00,00 PLN. Inwestycja natomiast wyniosła w całości 814.862,64 PLN. Pomoc finansowa przekazywana była w trzech etapach.

Podczas realizacji projektu wykonano roboty rozbiórkowe, wyburzeniowe oraz demontaż zużytych instalacji sanitarnych i elektrycznych. Wymieniono stolarkę okienną, instalację gazową, wodno-kanalizacyjną, instalację kotłowni i centralnego ogrzewania. Ostatni etap prac obejmował zakończenie wszystkich prac i zaowocował wykonaniem termorenowacji elewacji, przebudową schodów, pochylni dla osób niepełnosprawnych oraz nowym tarasem wejściowym i zadaszoną sceną zewnętrzną. Ponadto zakończono roboty tynkarskie, posadzkarskie, malarskie i elewacyjne. Wokół budynku uporządkowano teren, wybudowano parkingi oraz chodniki. Ponadto prace objęły wyposażenie technologiczne kuchni i sali konsumpcyjnej.

W przedstawionych powyżej projektach można zauważyć i wywnioskować jak wiele pracy i wysiłku, a w szczególności wiedzy trzeba posiadać, aby dobrze i rzetelnie móc napisać projekt. Jaka trudna i daleka jest droga od pozyskania do realizacji konkretnego zamierzonego celu. Jednakże widząc zrealizowane prace ich rozpoczęcie i zakończenie warto się starać w pozyskiwaniu pieniędzy z UE. Na samym początku przedstawiłem tabele z przyszłościowymi projektami z terenu Gminy Kolbuszowa część z nich jest w trakcie realizacji, a część jeszcze nie rozpoczęła etapu przygotowawczego. Niestety nie wszystko zależy tylko od dobrze napisanego projektu. W dużej mierze to burmistrz, Rada Gminy i coroczny budżet decydują jakie prace i jakie projekty w

pierwszej kolejności zostaną zrealizowane. Czasem jednak planowane inwestycje nie dochodzą do skutku lub zostają przerwane albo przesunięte w czasie. Powodów jest wiele. Głównymi są źle opracowane projekty inwestycyjne, nieprzewidywalne wydarzenia (np. lokalne podtopienia, pożary, wyładowania atmosferyczne), nierzetelny wykonawca zamierzonego projektu itp. To wszystko powoduje takie lub inne skutki. Jednakże takich sytuacji zdarza się bardzo mało.

Mam nadzieje że wszystkie zaplanowane inwestycje przyszłościowe doczekają się realizacji, nowych pomysłów nie będzie brakowało w Gminie Kolbuszowa, a ludzie odpowiedzialni za sprawy gminy stanął na wysokości zadania i będą pozyskiwać jak najwięcej środków z różnorakich instytucji. Przez takie działania i inwestycje miasto, a także powiat rozwijają się przyciągając nowych mieszkańców, proponując im lepsze i swobodniejsze życie dla ich rodzin i samych siebie.

Małgorzata Arczewska

Samorząd terytorialny Stambułu

Stambuł jest największym miastem i głównym portem morskim w zachodniej Turcji. Turcja jest państwem dwóch kontynentów, ponieważ umieszczone jest w Azji i Europie. Położone nad Morzem Czarnym, Morzem Śródziemnym i Morzem Egejskim.

Na początku chciałabym wspomnieć krótko o administracji Turcji przed wyjaśnieniem samorządu terytorialnego Stambułu. Turcja jest republiką parlamentarną od 1923roku. Na mocy konstytucji z 1982roku głową państwa jest prezydent wybierany na 7-letnią kadencję przez parlament. By został wybrany musi zdobyć 2/3 głosów w pierwszym i drugim głosowaniu, w 3 głosowaniu wystarczy zwykła większość. Rola prezydenta w systemie władz jest bardzo mocna.

Powołuje również wicepremierów oraz na wniosek premiera – rząd. Władza ustawodawcza należy do jednoizbowego parlamentu: Wielkie Zgromadzenie Narodowe Turcji. Złożonego z 550posłów, wybieranych w wyborach powszechnych na 5-letnia kadencje. W Turcji czynne i bierne prawo wyborcze mają obywatele już od 18 roku życia. Władze wykonawczą sprawuje rząd z premierem. Premier powoływany jest przez prezydenta, jest on zazwyczaj przewodniczącym partii, który ma najwięcej posłów w parlamencie. Ciałem doradczym rządu jest Narodowa Rada Bezpieczeństwa. Złożona z wysokich rangą urzędników cywilnych i wojskowych. Na jej czele stoi prezydent. Jej zadaniem jest dbanie o świecki charakter państwa. Państwo dzieli się na 81 prowincji zarządzanych przez gubernatorów. Władzy sądownicza jest wzorowana na systemach europejskich. Głównymi organami władzy sądowniczej są: Trybunał Konstytucyjny, Sąd Apelacyjny i Rada Państwa. Rola prezydenta w systemie władz jest bardzo mocno zaznaczona, ponieważ posiada wiele kompetencji kierowania państwem.

Stambuł leży nad morzem Marmara, cieśniną Bosfor i jej odgałęzieniem Zatoki Złoty Róg. Miasto zamieszkuje około 9,6mln mieszkańców, co wynosi 13% ogólnej liczby mieszkańców Turcji. Stambułu posiada 3294 km² powierzchni. Jest skupiskiem ludności greckiej, ormiańskiej, bułgarskiej, żydowskiej. Gęstość zaludnienia wynosi około 4400 mieszkańców na kilometr kwadratowy. Stambuł jest największym ośrodkiem przemysłowym, handlowym, naukowo-kulturalnym i turystycznym Turcji. Stambuł położony jest na wzgórzach po obu stronach cieśniny Bosfor. Na pierwszym brzegu Bosforu leży europejska cześć tego miasta. Zatoka cieśniny Złoty Róg dzieli go na dwie części: południowy Stary Stambuł i na północny nowy Beyoglu. Obejmującą dwa stare

miasta Perę i Galatę. Na złotym Rogu 3 mosty. Stary Stambuł otoczony jest fragmentami murów obronnych będące atrakcją turystyczną. Za murami są ciasno zabudowane stare dzielnice zarówno mieszkaniowe jaki i przemysłowo-handlowe. Struktura gospodarcza wynosi 21%w przemyśle, 20%w handlu, 22,5% całego krajowego PKB.

Po krótkiej charakterystyce miasta i jego pozycji w świecie zajmę się teraz istotą tematu przewodniego mojego referatu. W Stambule istnieją 4 podstawowe prawa administracyjne regulujące system planowania w tym mieście. Są to: Wojewódzkie prawo administracyjne z 1912-1987, Prawa gmin z 1930, Prawo administracyjne stołeczne gmin z 1982r., Prawo robót publicznych z 1982 r. Istambuł określany jest jako gmina metropolitalna. Czyli miasto które posiada więcej niż jeden powiat oraz w granicach powiatu ma mniejsze gminy. Merem Stambułu obecnie jest Kadir Topbaş. Jest on również równocześnie gubernatorem miasta i prowincji stambulskiej. Wybierany jest na pięcioletnia kadencję. Podział administracyjny miasta został ustalony w 1930 roku i przetrwał do 2009. 974,97 km² miasta znajduje się po europejskiej stronie, a 855,95 km² po stronie azjatyckiej. Metropolia jest podzielona na dystrykty i miasta. W kwietniu 2008 roku do Stambułu zostało dodane osiem nowych dystryktów.

„Metropolita Gmin" ustawy z 1984r jest numerem referencyjnym prawa dystryktów. W przypadkach nie uregulowanych w ustawie z 1984r. przepisy gmin są również stosowane. W samym Stambule znajduje się dwadzieścia siedem dystryktów. Są w nich również cztery niezależne dystrykty w metropolii (Büyükçekmece, Çatalca, Silivri i Şile) oraz jeden nie należący do metropolii (Sultanbeyli). Dystrykty po stronie europejskiej: Avcılar, Küçükçekmece, Bakırköy, Bahçelievler, Bağcılar, Güngören, Esenler, Bayrampaşa, Zeytinburnu, Fatih, Eminönü, Beyoğlu, Beşiktaş, Şişli, Kağıthane, Sarıyer, Gaziosmanpaşa, Eyüp., a po stronie azjatyckiej: Üsküdar, Beykoz, Kadıköy, Kartal, Pendik, Tuzla, Ümraniye, Adalar, Maltepe. Każdy dystrykt posiada własnego mera i rade. Członkowie rady wybierani są przez społeczeństwo na 5lat. 1/5 członków okręgowych reprezentuje w Radzie Metropolitalnej wszystkich członków okręgowych dystryktów. Władze dystryktu mają wiele obowiązków jak i zadań w prowadzeniu ich. Są to wywóz stałych odpadów. Budowa i utrzymanie dróg mostów, parków. Zapewnienie miejskiej policji i straży pożarniczej budowy swoich siedzib jak i stworzenie warunków by mogli swoje prace lepiej, prawidłowo sprawować. Budowa terminali pasażerskich i towarowych dla większego podniesienia transportu w mieście. Zapewnienie udogodnień grobowych, koordynowanie i nakładanie podatków komunalnych. Budowa i rozwój instalacji i eksploatacji obiektów użyteczności publicznej. Stworzenie gminnych szpitali. Dostarczanie więcej mieszkań komunalnych i zarządzanie publicznymi funduszami emerytalnymi. Powiększenie kultury mieszkańców poprzez tworzenie biblioteki teatrów i muzeów.

Miasta działają na podstawie: „Prawo referencyjne gminy" -ustawa z 1960roku. Miasta są położone na terenie osiedli mających więcej niż 2000 mieszkańców, a także w ośrodkach prowincjonalnych i okresowych, bez względu na liczbę mieszkańców. Wybory ogłoszone są w okolicy na podstawie wniosku lub z konieczności. Przynajmniej połowa mieszkańców miasta musi udać się do naczelnika opłat lub odpowiedniego regulatora by zapisać się, że mieszka w danym mieście ale tylko wtedy gdy będzie głosowanie w sprawie rozliczeń rady. Miast jest 17 na terenie Istambułu. Wchodzące w skład metropolii to: Alemdağ, Arnavutköy, Bahçeköy, Bahçeköy z okolicami, Boğazköy, Bolluca, Çavuşbaşı, Çekmeköy, Göktürk, Haracci, Orhanlı, Ömerlı, Samandıra, Sarıgazi, Sultançiftliği, Taşoluk, Yenidoğan. Rada prowincji decyduje czy dochody gminy, które mają być ustalone są wystarczające do wykonywania obowiązków przypisanych dla gminy w drodze legislacji. Miejska rada działa zgodnie z prawem: 3030 art.10. W

odniesieniu do wszystkich decyzji dotyczących lokalnych usług jest organem właściwym. Członkostwo w Radzie musi być zawodowe, oraz jest odpowiednio wynagradzane. Ta Rada zajmuję się problemami miast i musi je rozwiązać. Do funkcji Rady należą. Recenzja i kontrola udzielanych zamówień. Zatwierdzanie wykorzystanych rezerw na pokrycie spodziewanych kosztów ONZ. Ustalanie cen biletu transportu miejskiego.

Kolejnym organem administracyjnym jest Rada Municypalna. Zatwierdza decyzje dotyczące Metropolii i poszczególnych dystryktów. W jej skład wchodzi 1/2 członków rad dystryktów i niższych organów wchodzących w skład Metropolii, jak również ich merowie. Radzie przewodniczy mer metropolii. Kadencja jego trwa 5 lat. Rada ma prawo do interesowanie się decyzjami dystryktów jak i zatwierdzenia bądź nie zgodzenie się z nimi oprócz wymienionych wyżej jej obowiązków. Na przykład, Rada dystryktu zaakceptowała budżet dla swojego dystryktu a rada metropolitalna może go jeszcze raz omówić i może wprowadzić zmiany w celu zapewnienia lepszej korzyści dla społeczeństwa jak i integralności między inwestycjami i usługami odpowiednimi dla całej metropolii. Rada może przyjąć katalog różnych decyzji. Również może przyjąć decyzje regulacyjne, które zapewniają solidarność, jedność i zgodność między ogólną integralność metropolii. Rada jest ostateczny krokiem w podejmowaniu decyzji w metropolii.

Organem uchwałodawczym wykonawczym oraz doradczym w Stambule jest Metropolitalny Komitet Wykonawczy. Na czele tej komisji stoi mer, który jest jednocześnie jedynym wybieranym członkiem albo osoba desygnowana przez niego. Komitet składa się z sekretarza generalnego i szefów jednostek budowlanych, robót publicznych, prawnych i księgowych oraz personelu. Jego kompetencje to. Pierwsza kontrola budżetu przygotowana przez mera. Analiza i kontrola miesięcznych podsumowań działań innych organów. Badanie i zatwierdzanie dokumentów. Jak również sprawdzenie aukcji, deklaracji końcowych do Rady Miejskiej. Określenie pola wydatków na niespodziewane wydatki.

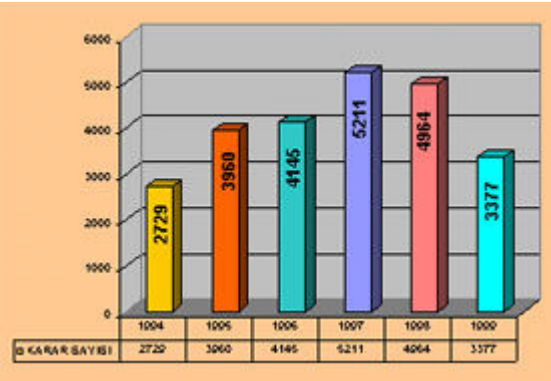

Decyzje przypadające na rok 1994-1999 zostały w największej liczbie bo w 5211 rozwiązane w roku 1997.

Na koniec podsumowując chciałam wypisać dwie bardzo ważne instytucje w Metropolii Stambulskiej są to: ISKI (Istanbul Water Utility - zarządza woda pitną w Istambule) ma wysokie miejsce wśród największych inwestorów w kraju. Roczny budżet firmy wyniósł 471,2 miliony dolarów. IETT (Istanbul Biznes operatora - zarządza systemem komunikacyjnym) jest instytucją publiczną, stanowi wewnątrz wspólnotowego transportu w mieście wynosi 57%. Łączna długość linii wynosi około 6100km. IETT ma 2569 autobusów i 2030 z nich prowadzi usługi codziennie. Liczba pasażerów wynosi około 2miliony na dobę. Firma zatrudnia około 10tysięcy pracowników.

Bibliografia:

1) Encyklopedia PWN, Warszawa 1999
2) Strona internetowa: http://pl.wikipedia.org/wiki/Stambu%C5%82

3) Strona internetowa: http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Pages/AnaSayfa2.aspx

Kamila Bajak

Promocja kuchni meksykańskiej w Europie

Tradycje kuchni meksykańskiej są bardzo długie. Różne odmiany kukurydzy, ziemniaki, fasola, pomidory, orzechy ziemne, chilli a także awokado, dynia czy papaja znane już były zamieszkującym krainę Aztekom w okresie przedhiszpańskim. Po podboju dokonanym przez Hiszpan do kuchni meksykańskiej przedostały się takie produkty jak m.in. pszenica, oliwki, ryż, upowszechniły się cebula i czosnek, zaczęto używać pieprzu i szafranu. Kuchnia Indian charakteryzowała się używaniem bardzo małej ilości tłuszczu- pochodził on głównie z awokado i dyni. To Hiszpanie przywieźli ze sobą z kontynentu europejskiego wieprzowinę, a więc smalec dzięki czemu rozwinęła się technika kulinarna – smażenie potraw. Przenikanie tradycji kulinarnych wpłynęło w ogromnym stopniu na urozmaicenie i wzbogacenie menu meksykańskiego[1].

Również Hiszpanie przejęli wiele z tradycji kulinarnych zagarniętych ludów. Bardzo polubili dania do których wcześniej czuli odrazę. Takim „smakołykiem" była tortilla posmarowana ludzka krwią wysyłana im w podarunku przez Moctezumę. Chętnie spożywali owoce morza ale nie mogli się przemóc do owadów, gadów i płazów. Delektowali się różnego rodzaju owocami i roślinami, jednakich największe uznanie wzbudziło chilli. Nigdy nie przestali jednak tęsknić za produktami i daniami pochodzącymi z ich rodzinnego kraju takimi jak: chleb, wino sery, kiełbasy robili wiec wszystko, aby móc je jeść w Meksyku. [2]

W kuchni meksykańskiej są wpływy francuskie, włoskie, austrowęgierskie, chińskie, libańskie, tureckie, filipińskie i afrykańskie, a wpływy kuchni meksykańskiej są widoczne w prawie wszystkich kuchniach świata. Trudno sobie wyobrazić kuchnię europejską bez pomidorów, czekolady i wanilii, albo kuchni arabskiej i wschodniej bez chilli i orzeszków ziemnych. Kukurydza, fasola, dynia, awokado, pinia, *guajawai* indyk, wszystkie pochodzenia meksykańskiego, są spożywane na całym świecie[3]. Za potrawę znaną na całym świecie i bezwzględnie kojarzącą się z Meksykiem uznać bez wątpienia należy tortille, czyli placki kukurydziane, nie ma bowiem w Meksyku posiłku, zarówno wśród klas uprzywilejowanych, jak i ubogich bez placka kukurydzianego. Co więcej zaskakuje różnorodność sposobów podawania: płaskie i gorące, które zastępują chleb, a także służą jako łyżka, *euchilladas* - naleśniki nadziewane mięsem, *tostadas* kawałki smażonych tortilli, którymi współbiesiadnicy nabierają *guacamole* lub które posypane białym serem, kawałkami mięsa i zalane śmietaną stanowią oddzielne danie, *sopel* – tortille z zawiniętymi do góry rożkami i nadziewane czym się da, zależnie od miasta, wsi i zwyczajów obowiązujących w danym regionie, ale na pewno wśród składników można wyróżnić smażoną, czarną fasolę, płatek cebuli, ser, pomidory, trochę *aquacate* i kawałek chilli – strąki rośliny o ostrym smaku podobnym do papryki[4].

Obecnie kuchnia meksykańska ze względu na swoją różnorodność, wyrafinowanie i walory smakowe jest obecna we wszystkich krajach europejskich. Znane

[1] Roman David Traumber, Tradycyjne potrawy meksykańskie, Poznań 2003, s. 9
[2] Susana Osorio-Mrożek, *Meksyk od kuchni. Książka niekucharska*, Kraków 1999, s. 153
[3] Por. S. Osorio-Mrożek, *Meksyk od kuchni. Książka niekucharska,* Kraków 2004
[4] Meksykańskie ABC pod red, I. Kisielewskiej, M. Stec, Warszawa 1977, s. 171

restauracje takie jak KFC czy Taco Bell w swoich menu zawierają liczne dania pochodzące z Meksyku. Jednym z nich jest Qurrito Fiesta - kurczak panierowany na ostro w grillowanej tortilli z tradycyjnymi meksykańskimi dodatkami kukurydzą i pomidorami. Innym jest sałatka meksykańska łącząca kapustę, marchewkę, fasolę i naczosy dodatkowo polana sosem chilli. Nawet w restauracjach McDonald jednym ze smaczniejszych dań jest tortilla w skład której wchodzi kurczak, sałata, pomidor i sos meksykański.

KFC to globalna marka, posiadająca jedną z największych na świecie, pod względem liczby restauracji, sieci restauracji szybkiej obsługi – w przybliżeniu jest to 11 000 placówek w 85 krajach. Fakt ten świadczy w jakim stopniu jest popularyzowana kuchnia Meksyku. Aromatyczne i pikantne potrawy są coraz bardziej znane wśród konsumentów w całej Europie. Składniki potraw nie są drogie a przede wszystkim nie pochłaniają dużo czasu związanego z przygotowaniem. Z tego powodu w Europie powstaje coraz więcej restauracji i pubów w których jest promowana kuchnia meksykańska.

Za rozpowszechnianie kultury w Europie odpowiada zazwyczaj jeden z organów administracji lokalnej. W Hiszpanii występuje trójstopniowy podział samorządu terytorialnego. Składają się na niego następujące organy: regiony, prowincje i gminy. Wspólnot autonomicznych-czyli regionów w Hiszpanii jest 17, prowincji 50. Prowincje działają na podstawie prawa stanowionego na szczeblu regionu i tworzą prawo niezależne od prawa centralnego. Prowincje dzielą się na gminy, które stanowią podstawowa jednostkę samorządu terytorialnego W każdej gminie wybierany jest organ stanowiący i wykonawczy. Organem stanowiącym jest Rada pochodząca z bezpośrednich, powszechnych, równych i tajnych wyborów. Kadencja wynosi 4 lata. Liczba radnych uzależniona jest od liczebności mieszkańców gminy 5-25 radnych.

Organem wykonawczym jest Burmistrz, który co do zasady jest wybierany przez Radę na okres kadencji rady czyli na 4 lata. Burmistrz przewodniczy radzie. W gminach, które liczą mniej niż 100 mieszkańców i w gminach, które liczą więcej niż 5000 mieszkańców istnieją odstępstwa. W tych małych funkcję organu stanowiącego pełni ogół mieszkańców uprawnionych do głosowania, przyjmują oni nazwę Otwartej Rady. Organem wykonawczym w takiej gminie jest burmistrz, który pochodzi z wyborów powszechnych i bezpośrednich.

W gminach dużych pow. 5000 mieszkańców oprócz rady i burmistrza powoływana jest obowiązkowo Komisja Zarządzająca uznawana za organ pomocniczy burmistrza. Składa się z burmistrza i określonej liczby radnych wybranych przez niego. Powoływani są też obligatoryjnie zastępcy tak zwani urzędnicy przyboczni. Do głównych zadań burmistrza należą kierowanie administracja gminy, zwoływanie posiedzeń rady, wykonywanie budżetu, uchwał gminy oraz reprezentowanie gminy. Najniższy szczebel hierarchii samorządowej czyli gminy ma największy wpływ na oddziaływania w dziedzinie kulturowej. Występuje on z inicjatywa organizowania festynów na których jest promowana kuchnia meksykańska a zarazem przybliżane są zwyczaje i tradycje tego narodu.

Innym krajem, który również promuje kuchnie jest Austria. Jest to federacja, która składa się z krajów o znacznej samodzielności zwanych landami. Każdy land dzieli się na gminy czyli jednostki podstawowe terytorialne. Na poziomie powiatu nie występuje odrębna administracja samorządowa, lecz komisarz powiatowy mianowany przez premiera rządu krajowego. Do jego zadań należy nadzór nad samorządami gminnymi, jest w stosunku do nich również organem wyższego stopnia w rozumieniu procedury administracyjnej. Gmina ma osobowość prawną i działa poprzez swe organy. Organem stanowiącym jest Rada Gminy wybierana przez mieszkańców gminy uprawnionych do

głosowania, zaś organem wykonawczym Zarząd wybierany przez Rade Gminy. Na czele Zarządu stoi Burmistrz, jednak faktyczne kierownictwo sprawuje Dyrektor Urzędu. Rada Gminy jest najważniejszym organem. Podporządkowane są jej inne organy, w szczególności zarząd i burmistrz. Rada pełni również rolę doradczą wobec tych organów. Rozstrzyga o budżecie gminy, jej wydatkach oraz udziela absolutorium zarządowi gminy. Do realizacji zadań Rady Gmin mogą być powoływane komisje, których członkowie powoływani są proporcjonalnie do reprezentowanych sił politycznych w Radzie. Komisje mogą bezpośrednio rozstrzygać w sprawach administracyjnych lub mieć tylko charakter pomocniczy. W każdej gminie obligatoryjnie tworzony jest aparat pomocniczy, czyli urząd gminy. W gminach z własnym statutem Urząd Gminy nosi nazwę magistrat. Burmistrz może upoważnić specjalnie powołaną osobę do kierowania za niego. Gmina może dzielić się na jednostki pomocnicze, którymi są sołectwa czy dzielnice. Nie ma w nich specjalnie powołanych organów. Na czele tych jednostek pomocniczych stoi naczelnik, który działa z upoważnienia burmistrza. Gmina wykonuje zadania własne i zlecone (poruczone). Z zakresu administracji rządowej, które są przekazywane ustawowo albo w drodze porozumienia zawartego pomiędzy gminą a organizacjami administracji rządowej.

Istnieje domniemanie kompetencji gminy, które oznacza, że jeżeli przepisy prawa nie stwierdzają kto to zadanie ma wykonać to należy przyjąć, że te zadania należą do kompetencji gminy. Do takich zadań gminy należą: zarządzanie drogami na terenie gminy, gospodarka przestrzenna, opieka medyczna w stosunku do mieszkańców a także organizowanie targów i imprez. Również w tym państwie europejskim na promocje kuchni meksykańskiej mam wpływ najniższy szczebel administracji terytorialnej. Wszelkiego rodzaju festyny targi i inne imprezy tematyczne są zasługa tych organów samorządu terytorialnego[5].

Także w Polsce organizowane są festiwale promujące kuchnię jak również kulturę Meksyku. Wskazać można na obchody 75 rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych między Meksykiem i Polską, kiedy Ambasada Meksyku i Stowarzyszenie Kultury Iberoamerykańskiej Candela zorganizowały Festiwal Meksykański organizowany z okazji święta Niepodległości Meksyku. Była to wyjątkowa okazja do spotkania z fascynującą kulturą Meksyku, w tym także jego wyśmienitą kuchnią. Impreza zorganizowana w Polsce w 2003 roku odbyła się po raz trzeci. Aby przybliżyć polskiej publiczności atrakcyjność potraw, muzyki i folkloru Meksyku, także tym razem w czterech znakomitych restauracjach przez kilka wrześniowych i październikowych dni smakosze mogli delektować się najlepszymi daniami urozmaiconej, a jednocześnie wyrazistej kuchni Meksyku[6].

BIBLIOGRAFIA

1. B. Dolnicki, *Modele samorządu terytorialnego w Europie i Polsce*, Katowice 1994
2. *Meksykańskie ABC*, pod red, I. Kisielewskiej, M. Stec, Warszawa 1977.
3. Ostorio-Mrożek S., *Meksyk od kuchni. Książka niekucharska*, Kraków 2004.
4. Szot Z., *Meksyk*, Warszawa 1981.
5. Traumber R.D., *Tradycyjne potrawy meksykańskie*, Poznań 2003 s9
6. http://www.pora.pl/event/festiwal-meksykanski

[5] B. Dolnicki, Modele samorządu terytorialnego w Europie i Polsce, Katowice 1994
[6] Por. http://www.pora.pl/event/festiwal-meksykanski

Natalia Baran
Samorząd terytorialny Gminy Odense

1. Wstęp

Odense- największe miasto Fionii, wyspy stanowiącej pomost między największą z duńskich wysp Zelandią a Półwyspem Jutlandzkim, zwana często „Ogrodem Danii", ze względu na sielskie krajobrazy, pokrywających ją prawie w całości pól, upstrzonych starymi wiatrakami, jezior, lasów bukowych[7].

Największą sławę miastu przyniósł Hans Christian Andersen.

2. Ogólne wiadomości

Odense jest trzecim co do wielkości miastem Danii. Gmina Odense (duńskie: Odense Kommune) należy do regionu Syddanmark i leży na wyspie Funen (Fyn, Fionia) w centralnej Danii. Gmina zajmuje obszar 304 km², a liczba ludności wynosi 186 932 (2008 rok). Jest to najbardziej zaludniona gmina w regionie Syddanmark. Gmina Odense od wschodu graniczy z Gmina Karteminde, od zachodu z Gminą Assens, od południa z Gminą Faaborg-Midtfyn, a od północy z Gminą Nordfyn. Została utworzona 1 kwietnia 1970 roku. Zawarła w sobie kilka prowincjonalnych gmin. W latach 1970-2006 Odense należało do Hrabstwa Funen.

W 2006 roku bezrobotnych w gminie było 4 477 osób, co stanowi 5,2 proc. całkowitej siły roboczej. W 2005 roku stopa bezrobocia wynosiła 6,8 proc. około 25 proc. zatrudnionych pochodziło z grup etnicznych. Najnowsze dostępne dane dotyczące zarobków pokazują, że liczba podatników przekroczyła 150 000. W gminie zarejestrowano ponad 150 różnych narodowości. Mieszkańcy gminy maja około 58 000 samochodów, co oznacza, że 55 proc. wszystkich gospodarstw domowych w Odense posiada co najmniej jeden samochód.[8]

3. Władze lokalne. Organizacja władz gminnych

Tradycyjnie władze lokalne w Danii cieszą się dużym uznaniem ludności, gdyż spełniają ważną rolę polityczną i administracyjną. Wynika to m.in. i z tego, że przez kilkaset lat nie wprowadzono zasadniczych zmian w granicach gmin i okręgów. Dopiero w związku z szybkim uprzemysłowieniem kraju w latach powojennych oraz specjalizacją gospodarki, która spowodowała konieczność specjalizacji aparatu lokalnego, przystąpiono do reorganizacji władz lokalnych.[9]

Organizacja władz gminnych

[7] Eva Kampmann, *Dania. Kraina baśni*, Editio e stampato dalla Plurigraf, Italia 1998
[8] www.odense.dk
[9] Wincenty Kawalec, *Systemy władz lokalnych w wybranych krajach europejskich*, wyd. Książka i wiedza, Warszawa 1979

Podstawą systemu lokalnego jest Rada Gminy, wybierana przez ludność na czteroletnią kadencję. Rada składa się z 29 radnych w tym burmistrz i 4 zastępców.

W radzie miasta oraz sektorze społecznym zatrudnionych jest 17 000 osób. Gminny budżet wynosił 6 881 mln DKK (2006).

W radzie wyróżnia się:
I.
6 komitetów (zawartych w 5 departamentach):

1. Komitet Socjalny (7 członków)
2. Komitet Rynku Pracy (7 członków)
3. Komitet Kultury i Rozwoju Miasta (7 członków)
4. Komitet Finansowy (5 członków)
5. Komitet ds. Osób Starszych i Niepełnosprawnych (7 członków)
6. Komitet ds. Dzieci i Młodzieży (7 członków)

II.
5 departamentów

1. Departament Opieki Społecznej i Pracy

Nadzór sprawuje zastępca burmistrza (obecnie: Erik Simonsen) oraz Dyrektor Generalny (ang. Chief Executive Officer). Zakres odpowiedzialności: rynek pracy i usługi społeczne świadczone mieszkańcom gminy po ukończeniu 18 roku życia, czyli świadczenia socjalne dla długoterminowych bezrobotnych, praktyki zawodowe, integracja uchodźców i imigrantów, wcześniejsze emerytury, zasiłki mieszkaniowe dla bezrobotnych, świadczenia rodzinne. Pracuje tutaj około 1350 osób.

2. Departament Kultury i Rozwoju Miasta

Nadzór sprawuje zastępca burmistrza (obecnie Anker Boye) oraz Dyrektor Generalny. Zakres odpowiedzialności: administracja bibliotek, muzeów, szkół i pozostała działalność związana z kulturą miejską, środowiskiem, energią, usuwaniem odpadów, ochroną środowiska naturalnego, terenami pod budowy, zakup i sprzedaż nieruchomości, wynajem mieszkań, zarządzanie drogami, miejsca publiczne, cmentarze i parki, transport publiczny, energetyką. Pracuje tutaj około 1000 osób.

3. Departament Burmistrza

Burmistrzem Odense jest obecnie Jan Boye (wywodzący się z Konserwatywnej Partii Ludowej jest pierwszym burmistrzem od 1937 roku, który nie wywodzi się z Partii Socjaldemokratycznej). Departament burmistrza jest odpowiedzialny za szereg podstawowych usług świadczonych na terenie gminy, w tym planowanie finansów, komunikacja, stosunki międzynarodowe, podatki. To wspólny serwis zaopatrzeniowy gminy. Zajmuje się także sprawami prawnymi oraz zapewnia obsługę sekretariatu dla burmistrza, komisji finansów i rady. Pracuje tutaj około 500 osób.

4. Departament Osób Starszych i Niepełnosprawnych

Nadzór sprawuje zastępca burmistrza (obecnie Søren Thorsager) oraz Dyrektor Generalny. Zakres odpowiedzialności: pomoc domowa, opieka domowa, wszelkie problemy i sprawy osób niepełnosprawnych fizycznie i umysłowo, przekwalifikowanie i dostosowanie transportu oraz budownictwa mieszkalnego do potrzeb emerytów i osób chorych, niepełnosprawnych. Pracuje tutaj około 3500 osób.

5. Departament Dzieci i Młodzieży
Nadzór sprawuje zastępca burmistrza (obecnie Jane Jegind) oraz Dyrektor Generalny.
Zakres odpowiedzialności: świadczenie usług dla dzieci i młodzieży zawierające m.in. szkoły państwowe, opieka nad dziećmi, opieka po zajęciach szkolnych, czas wolny i rekreacja, opieka dentystyczna i lekarska. Pracuje tutaj około 6150 osób.[10]

4. Pracownicy gminni

Pracownicy gminni dzielą się na 2 grupy: urzędników i pracowników umownych (pracujących na podstawie zawartej umowy o pracę). Grupa urzędników ma lepsze warunki płacowe, wynikających z ich wyższych kwalifikacji i stażu pracy. Przed podjęciem pracy na ogół zdają oni egzaminy państwowe, a możliwości ich zwolnienia z pracy są ograniczone. Pracownicy umowni stanowią grupę liczniejszą i nie mają wspomnianych przywilejów. Niektóre stanowiska obejmowane mogą być w drodze konkursu; dla stanowisk lekarskich musi być poza tym zgoda wyższych organów służby zdrowia, które stwierdzają ich kwalifikacje, tzn. wykształcenie i odpowiednia praktykę.

Wiek emerytalny rozpoczyna się po ukończeniu 67 lat, ale może być ustalony wcześniej. Emerytura wynosi 80-90 proc. uposażenia otrzymywanego przed przejściem na emeryturę. Pracownicy gminni są zobowiązani do pełnej lojalności wobec swych przełożonych oraz godnego zachowania po pracy, aby jak stwierdza się w ustawie „...poprzez ich codzienne postępowanie w pracy, w domu i wszędzie wzrastał autorytet ich urzędu".

5. Finanse gminy

W Danii podkreśla się często, że obywatele oceniają swe władze gminne w zależności od tego, jak umieją one rozwiązywać sprawy finansowe. Podstawowym zadaniem rady gminy jest opracowanie, uchwalenie i kontrola wykonania budżetu gminy. Projekt budżetu opracowany jest w ten sposób, że wydatki na szkoły podstawowe, ochronę zdrowia, drogi i opiekę społeczną, czyli na podstawowe zadania gminy, są pokrywane z podatków, natomiast wydatki na urządzenia komunalne (wodociągi, gaz, światło, palarnie śmieci, oczyszczanie miast) - z dochodów własnych tych przedsiębiorstw.

Osobne miejsce w budżecie zajmuje budownictwo i remonty mieszkań. Wyodrębnienie tych pozycji w budżecie powodowane jest tym, że gmina w tym zakresie korzysta z wielu form pomocy państwa: dotacji, pożyczek, z większych udziałów w podatkach itp.

Dochody gminy tworzą dwa źródła: podatki bezpośrednie i dotacje państwa. Podział dotacji dotyczy tylko podstawowych zadań gminy. Trzeba mocno podkreślić, że finansowanie zadań typowo terenowych jest obowiązkiem gminy. Okręgi finansują tylko zamknięte szpitalnictwo i niektóre szkoły zawodowe.

[10] www.denmark.dk

System podatkowo- finansowy jest bardzo rozbudowany, a usiłowanie nieprzestrzegania przepisów podatkowych jest społecznie potępiane bardziej niż inne przestępstwa. Działacz polityczny, urzędnik gminny, okręgowy czy państwowy, któremu udowodni się przestępstwo podatkowe, pozbawiony jest swojego stanowiska lub mandatu.

6. Zadania gminy

a) Ustawowe (obowiązkowe)

Dotyczą: opieki społecznej, szkolnictwa, szpitali i opieki zdrowotnej, budownictwa, utrzymania dróg lokalnych. Obejmują także zaopatrzenie w wodę, energię i gaz oraz budowę kanalizacji. Wydatki związane z wykonaniem obowiązkowych zadań obejmują około 95 proc. wszystkich wydatków budżetowych gminy.

Opieka społeczna. Socjalne zabezpieczenie obejmuje: renty inwalidzkie, renty wdowie oraz emerytury. Poza tym gmina jest zobowiązana do budowy i utrzymania domów starców, domów opieki społecznej, domów spokojnej starości oraz do sprawowania opieki nad osobami niepełnosprawnymi.

Sprawami socjalnymi dotyczącymi młodzieży, np.: organizowaniem i utrzymaniem ogródków dziecięcych, boisk sportowych, domów zabaw dla młodzieży, zajmują się specjalny wydział młodzieżowy w gminie.

Oświata. Obowiązkowym nauczaniem objęte są dzieci w wieku 7-16 lat, tzn. do zakończenia 9 lat nauki w szkole dziesięcioletniej. Następnym szczeblem nauczania po ukończeniu dziesięciolatki jest trzyletnie gimnazjum lub specjalne kursy przygotowujące do egzaminów w zakresie szkoły średniej. Zdanie egzaminu maturalnego upoważnia do wstępu na wyższe uczelnie.

Za funkcjonowanie szkół w gminie odpowiedzialna jest Rada Gminy, która opracowuje pięcioletnie i roczne plany budowy szkół, ramowe plany nauki w każdej szkole oraz ustala liczbę nauczycieli. Kierowników szkół i inspektorów szkół mianuje Minister Oświaty.

Gmina pokrywa koszty prowadzenia szkół, z tego 60 proc. kosztów utrzymania nauczycieli zwraca państwo. Nadzór nad szkołami w gminie sprawują odpowiednie władze okręgowe. Do nich należy również zatwierdzanie planów szkół gminnych raz w roku oraz sporządzanie i przedstawianie Ministerstwu Oświaty pięcioletnich planów rozwoju szkolnictwa. Okręg może tworzyć nowe szkoły albo likwidować już istniejące. Bardzo szeroko rozpowszechnione są różne formy kształcenia w czasie wolnym od pracy. Dania była jednym z pierwszych krajów, który zapoczątkował dokształcanie młodzieży w wieku 14-18 lat na kursach stałych. Popularne są także szkoły wieczorowe, przyuczające właściwie do wszystkich zawodów. Są one finansowane przez gminę, ale z okręgów są delegowane komisje egzaminacyjne przeprowadzające egzaminy końcowe (egzamin państwowy).[11]

W gminie działa 37 szkół. To także miejsce funkcjonowania 13 szkół prywatnych. Każdego roku Odense wita tysiące studentów. Miasto posiada wszystko, co jest im potrzebne -renomowany uniwersytet (University of Southern Denmark), możliwość rozwijania się, poszerzania horyzontów, jak również niesamowicie bogate życie nocne. Miasto stworzyło specjalne portale internetowe jak i przewodniki specjalnie dla żaków.

[11] Wincenty Kawalec, *Systemy władz lokalnych w wybranych krajach europejskich*, wyd. Książka i wiedza, Warszawa 1979

Ochrona zdrowia. Państwo pokrywa 80 proc. finansów związanych z ochrona zdrowia, tylko 20 proc. pokrywa gmina. Każdy mieszkaniec ma prawo do bezpłatnego leczenia jeśli jest w posiadaniu karty ubezpieczeniowej.

Jako ciekawostkę mogę powiedzieć, że techniki leczenia są czasem nietypowe. Na grypę, czy nawet na wybicie palca lekarze zalecają jedzenie dużej ilości pomarańczy☺ Watro też wspomnieć o niezwykle dobrej opiece młodych mam. Przy Szpitalu Uniwersyteckim w Odense wybudowano hotel w kształcie łodzi (oka) w całości oszklonej dla mam i ich nowonarodzonych dzieci, gdzie warunki są lepsze niż w niejednym kilkugwiazdkowym hotelu.

Drogi. Najważniejsze autostrady utrzymywane są z budżetu państwa, drogi lokalne z gminy, a ok. 70 proc. innych dróg z okręgu. W zasadzie wszystkie podstawowe inwestycje drogowe, oprócz budowy ogólnokrajowych autostrad, należą do okręgów, z tym że państwo udziela dużej pomocy finansowej.

Wszystkie zakątki gminy połączone są rozbudowanym systemem dróg, w tym autostradą E20, która prowadzi przez całą wyspę. Odense to także główny przystanek krajowego systemu linii kolejowych.

b) Dobrowolne

Gmina zobowiązuje się do zorganizowania i finansowania działalności teatrów, muzeów, orkiestr, bibliotek, przy czym wszystkie te dziedziny są wysoko dotowane przez państwo.

Inna dziedziną działalności dobrowolnej gminy jest *transport.* Sieć kolejowa i drogowa oraz transport wodny są dobrze rozbudowane. Bardzo dużą popularnością cieszą się rowery, w kraju jest ich kilka milionów (w samym Odense 250 km[12]). Rowerzyści mają oznaczone wzdłuż dróg swe trasy z pierwszeństwem przejazdu. Odense posiada także własne lotnisko.

Zaopatrzenie w energię. Jest to problem o stale wzrastającym znaczeniu ze względu na deficyt energii i coraz większe koszty jej wytwarzania. Powstaje tutaj coraz więcej elektrowni wiatrakowych ze względu na bardzo dobre warunki wietrzne. Do obowiązków gminy należy planowanie jej rozwoju, w tym ilościowe planowanie budowy mieszkań w planie rocznym i wieloletnim, udzielanie pomocy w budownictwie prywatnym (jednorodzinnym) w zakupie lub dzierżawie placu pod budowę, koordynowanie związanych z tym prac oraz pilnowanie właściwego opodatkowania zarówno spółek budujących mieszkania, jak i najemców. Władze gminne są zainteresowane tym, aby budowano dużo i dobrze.

7. Rozwój gospodarczy gminy

Władze gminy dbają o rozwój gospodarczy swego terytorium. Najbardziej widoczne jest to w planach gminy oraz w planach najmniejszych jednostek (wieś, miejscowość, dzielnica, osiedle). Są to plany przestrzenne, pięcioletnie lub piętnastoletnie, opracowane w okręgu przy współudziale gminy, a zatwierdzane ostatecznie przez Ministra Środowiska.

[12] www.dania.modos.pl

Celowi rozwoju gminy służy również lokalizacja nowych punktów handlowych, usługowych, a nawet nowych zakładów przemysłowych. Gmina z zasady bowiem odrzuca wszelkie wnioski o lokalizację przemysłu zanieczyszczającego środowisko[13].

8. Atrakcje turystyczne

Odense to świetny punkt wypadowy na wycieczki po całej wyspie. Na turystów czeka tu 1130 km piaszczystych plaż z doskonałymi warunkami do uprawiania sportów wodnych oraz idylliczne miasteczka, tj. Bogense czy Aeroskobing. Na wyspie znajduje się najlepiej zachowany w Europie renesansowy zamek Egeskov, wybudowany na wodzie[14].

Warte zobaczenia są także:
- Saint Canute's Cathedral z lat 1081-1093 wybudowana w stylu gotyckim z grobowcami i szczątkami biskupów czy patrona Danii;
- Funen Village (muzeum na świeżym powietrzu ze starymi domami, typowymi dla tego rejonu);
- Dom Hansa Christiana Andersena wraz z ogrodem i domkiem letnim mieszczące się w samym centrum miasta;
- Duńskie Muzeum Kolejnictwa (największe w Skandynawii)[15].

Bibliografia:

1. Kampmann Eva, *Dania. Kraina baśni*, Editio e stampato dalla Plurigraf, Italia 1998;
2. Kawalec Wincenty, *Systemy władz lokalnych w wybranych krajach europejskich*, wyd. Książka i wiedza, Warszawa 1979;
3. http://www.denmark.dk
4. http://www.odense.dk
5. http://www.visitdenmark.com

Monika Bas
Podział administracyjny i władze lokalne Republiki Islandii

Przed 65 milionami lat pod powierzchnia oceanu ziemia rozdarła sie jak obrus i kipiąca magma wylała sie po raz pierwszy. Fala roztopionych skał podniosła się, coraz wyżej, aż sięgnęła ponad lustro wody. Narodziła sie wyspa. Ta wyspa to właśnie Islandia. Jak pisał Daniel Vetter „Wyspa ta od samej rzeczy w języku niemieckim imię swoje ma, mianowicie od tego słowa Elisz, to jest lód, którego tam dostatek bywa, z tej przyczyny, iż srogie zimy tam bywają, które nie tylko tego czasu, kiedy i nam w onym kraju panują, ale i w ten czas, kiedy u nas ustają...". Jednak wyspa nazywana jest krainą lodu i ognia, bowiem na jej obszarze znajduje się zarówno największy lodowiec Europy, jak i 140 wulkanów, z czego 26 jest wciąż czynnych.

Republika Islandii jest państwem położonym na wyspie o tej samej nazwie, w północnej części Oceanu Atlantyckiego. Ta odległa kraina została odkryta ok. roku 874

[13] Wincenty Kawalec, *Systemy władz lokalnych w wybranych krajach europejskich*, wyd. Książka i wiedza, Warszawa 1979
[14] www.visitsdenmark.com
[15] www.denmark.dk

przez norweskich żeglarzy zwanych Wikingami. Na obszarze 102 846 km. kwadratowych (w tym obszar zamieszkany wynosi 41,1 tys. km kwadratowych) żyje około 276 365 mieszkańców. Gęstość zaludnienia jest bardzo niska i wynosi około 2,4 osób na km. kwadratowy. Islandia jest krajem o jednolitym składzie narodowościowym, bowiem prawie w 100% zamieszkiwana jest przez Islandczyków. Językiem oficjalnym jest islandzki, który należy do grupy języków germańskich. Oficjalna religią jest wyznanie ewangelicko-luterańskie, które deklaruje około 97% Islandczyków. Stolicą państwa jest Rejkiawik, liczący około 137 000 mieszkańców.

Początki samorządu terytorialnego sięgają X wieku. Pierwsze próby jego prawnej instytucjonalizacji znaleźć można już w Kodeksie Szarej Gęsi. Zawierał on postanowienia dotyczące organizacji samorządu i jego kompetencji. W tym postanowienia odnoszące się do opieki i pomocy ubogim. Postanowienia dotyczące ubezpieczeń pożarowych i utraty bydła uchodzą w historii prawa za unikatowe. Wraz z nastaniem panowania norweskiego rozpoczną się proces znacznego ograniczania roli samorządu na wyspie. W szczególności rządy duńskie, oparte na administracji silnie scentralizowanej ostatecznie zlikwidowały samorząd, którego resztki tliły się aż do początków XIX wieku. Duńczycy ponownie wznowili działanie samorządu na mocy dekretu królewskiego z 4 maja 1872 roku - o władzy lokalnej.

Pierwszego stycznia 2004 roku Islandia wprowadziła nowy podział administracyjny państwa. Ta ważna decyzja zburzyła dotychczasową mającą głębokie korzenie historyczne, terytorialną strukturę administracyjną kraju. Obecnie Islandia dzieli sie na 8 regionów (landshluta) i 104 gminy (sveitarfelag)które zajmują się oświatą, transportem i zagospodarowaniem przestrzeni.

Na szczeblu regionów funkcjonuje administracja rządowa, natomiast w gminach władza publiczna należy wyłącznie do organów samorządu terytorialnego. Obecnie funkcjonują 22 samorządy miejskie i 82 gminy wiejskie. Następuje wyraźna tendencja zmniejszania liczby jednostek podziału terytorialnego zarówno na szczeblu regionów, jak i gmin. W latach 1990 - 2003 nastąpiło zmniejszenie gmin o prawie połowę (1950 - 299 gminy; 1996 - 170 gminy; 2000 - 124 gminy). Do roku 2004 funkcjonował na Islandii podział na 23 okręgi (syslur). Ponadto istniało 105 gmin, w tym 22 miasta i 88 gmin wiejskich. Dodatkowo na Islandii funkcjonują różne podziały kraju do celów specjalnych, sądowych (8 dystryktów), policyjnych (25 okręgów), lecznictwa (8 okręgów), opiek zdrowotnej (31 okręgów), podatkowych (9 okręgów).

W regionach przedstawicielem rządu jest komisarz regionu. Reprezentuje on rząd i nadzoruje samorząd lokalny. Wiele uprawnień komisarzy wiąże się z tradycja historyczna, która od roku 1989 nie odróżnia wyraźnie funkcji administracyjnych od sądowniczych. Po ich oddzieleniu nadal kompetencje przedstawicieli rządu w terenie pozostają dość charakterystyczne i niespotykane w innych państwach. Bowiem w zakresie ich kompetencji pozostaje m. in. nadzór i pobór podatków na rzecz Skarbu Państwa i organów samorządowych oraz ich podział pomiędzy budżet centralny a samorządy. W wielu przypadkach komisarz nie ma bezpośredniego wpływu na funkcjonowanie nadzorowanych przez niego agend i instytucji rządowych. Jego wpływ jest pośredni, poprzez nominowanie osób wchodzących w skład organów zarządzających ich działalnością. Są to m. in. zarządy szpitali czy też zarządy centrów medycznych. Nadzór nad samorządem lokalnym sprowadza się do badania legalizmu podejmowanych przez samorząd decyzji i działania zgodnego z prawem.

Idea organizacji i funkcjonowania samorządu terytorialnego opiera się na jego autonomii, rozumianej jako prawo do zarządzania swoimi sprawami na własna odpowiedzialność. Samorząd terytorialny na Islandii istnieje w podstawowych

jednostkach podziału terytorialnego tj. miastach i gminach wiejskich. Samorząd tworzyć może związki ponad gminne, których celem jest wspólne prowadzenie usług czy spraw na rzecz mieszkańców przez dwie lub więcej gmin. W podstawowych jednostkach podziału terytorialnego władze publiczne należą do rad wybieranych w wyborach powszechnych. Rada zarządza wszystkimi sprawami lokalnymi stosownie do postanowień ustawy, w tym decyduje samodzielnie o wydawaniu środków pochodzących z podatków gminnych. Kadencja Rady trwa 4 lata, a jej posiedzenia są jawne.

Osoba, która jest zameldowana w danej gminie uważana jest za jej mieszkańca. Gminy zapewniają szereg usług swoim mieszkańcom. Aby korzystać z usług w gminie należy mieć meldunek. Wniosek meldunkowy można składać w Urzędzie Gminy, oraz w Krajowym Rejestrze Ludności. Obcokrajowcy powyżej 18 roku życia, zameldowani przez ostatnie 5 lat na stałe w Islandii, mają prawo do głosowania w wyborach samorządowych.

Na zakończenie pragnę przytoczyć kilka ciekawostek związanych z Islandią. To jedyny kraj, którego mieszkańcy nie maja nazwisk rodowych, a książka telefoniczna jest ułożona według imion. Geologicznie zaliczana jest do dwóch kontynentów, ponieważ leży na Grzbiecie Środkowo-Atlantyckim, w miejscu, gdzie stykają się wielkie płyty tektoniczne Amerykańska i Euroazjatycka. Słynny pisarz francuski Jules Verne napisał też książkę pod dziwnym tytułem Wyprawa do wnętrza Ziemi przetłumaczoną także na język polski. Ciekawi ona tym, że wyprawa rozpoczęła się w Islandii w wulkanie pod lodowcem Snæfellsjökull. Dlaczego Verne wybrał właśnie Islandię? Prawdopodobnie oparł się na opisie Islandii, który ukazał się w latach 1839-52, jako dzieło francuskiego lekarza i naukowca, Paula Gaimarda z rysunkami Augusta Mayera. Zarówno ówczesna egzotyka wyspy, jak również rysunek jaskini pod lawą w Surtshellir musiały bardzo Verna zauroczyć. Jaskinia sięga ponad 1 300 m i mało który badacz dotarł do samego końca Wystarczy trochę fantazji, aby sądzić, że taka wielka podlawowa jaskinia, mało wówczas znana, jest znacznie dłuższa i może prowadzić do środka Ziemi. Atrakcją w Islandii są wybuchy... nie wulkanów, ale gejzerów, czyli gorących źródeł z których co pewien czas wydobywa się woda i para. Islandia ma ok. 250 terenów na których są gorące źródła, wybucha tylko ok. 30 z nich.

BIBLIOGRAFIA:

1. A. Marciniakówna, Republika Islandii, Warszawa 1979.
2. D. Vetter, Krótkie opisanie wyspy Islandyji, Katowice 1997.
3. S. Sagan, Konstytucja Republiki Islandii, Rzeszów 2006.
4. S. Sagan, Ustrój Polityczny Republiki Islandii, Rzeszów 2005.

Beata Beigert

Rola Instytutu Goethego w propagowaniu kultury niemieckiej w Polsce

Historia

Historia Instytutu Goethego sięga roku 1925. Już w roku 1919 powstała specjalna jednostka robocza w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Niemiec, mająca zajmować się kontaktami z zagranicą w zakresie kultury. W roku 1925 powstała w Monachium niezależna instytucja pod nazwą „Akademia Niemiecka" z „wydziałem praktycznym", który zajmował się nauczaniem języka niemieckiego i „eksportem" kultury niemieckiej

zagranicę. W roku 1932 w ramach Niemieckiej Akademii powstał pierwszy Instytut Goethego. Jego zadaniem było przede wszystkim kształcenie germanistów spoza Niemiec i wysyłanie lektorów języka niemieckiego za granicę.

W okresie narodowego socjalizmu wykorzystywano Instytut do celów politycznych, co w roku 1945 doprowadziło do likwidacji Instytutu przez Rząd Wojskowy. Wszystkie instytucje zagraniczne zajmujące się propagowaniem kultury niemieckiej zostały podporządkowane Instytutowi Goethego. W okresie narodowego socjalizmu wykorzystywano Instytut do celów politycznych, co w roku 1945 doprowadziło do likwidacji Instytutu przez Rząd Wojskowy. Wszystkie instytucje zagraniczne zajmujące się propagowaniem kultury niemieckiej zostały podporządkowane Instytutowi Goethego.

Pierwszy zorganizowany przez Instytut kurs odbył się w Bad Reichenhall. Wraz z rosnącym zainteresowaniem wkrótce otwarto placówki w Murnau i Kochel a także w mniejszych niemieckich miastach. Wszystkie zajęcia prowadzone były w oparciu o pierwszy podręcznik wydany przez Instytut- „Schulz-Griesbach".

W roku 1969 z inicjatywy Dieter'a Sattler'a sporządzono pierwszą umowę ramową pomiędzy Ministerstwem Spraw Zagranicznych a Instytutem Goethego (znowelizowaną w roku 1976), na bazie której działa ogólnoświatowa sieć Instytutów za granicą, powstałych głównie w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku. W latach dziewięćdziesiątych rozpoczęła się ekspansja Instytutów do krajów dawnego bloku socjalistycznego.

8 stycznia 2001 do Instytutu została wcielona Fundacja Inter Nationes, dzięki czemu Instytut jest obecnie największą organizacją promującą kulturę niemiecką za granicą. Zadanie to Instytut realizuje organizując różnego rodzaju przedsięwzięcia kulturalne (pokazy filmów, koncerty, wystawy), kursy języka niemieckiego prowadzone przez wykwalifikowanych nauczycieli, egzaminy, na podstawie których wydaje się certyfikaty i dyplomy, konsultacje dla nauczycieli języka niemieckiego, seminaria i stypendia. Ponadto posiada on dobrze wyposażone biblioteki i medioteki.

Zarząd Główny Goethe-Institut mieści się w Monachium. Roczny budżet wynosi w przybliżeniu 278 milionów euro. Działalność Instytutu finansuje w przeważającej części niemieckie Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Posiada 147 placówek w 83 krajach oraz 15 placówek w Niemczech.

Obecnym Prezesem (od 2008 roku) jest dr Klaus-Dieter Lehmann 67-letni matematyk i bibliotekarz, były dyrektor Fundacji Pruskiego Dziedzictwa Kultury - największej niemieckiej placówki kulturalnej, obejmującej 17 muzeów, w tym Muzeum Pergamońskie i Bibliotekę Państwową.

Działalność w Polsce

Goethe-Institut w Warszawie podjął działalność w 1990 roku, rok później otwarto Goethe-Institut w Krakowie. Podstawą utworzenia obu Instytutów była umowa między rządami Polski i Niemiec z 10 listopada 1989 roku.

Działalność Goethe-Institut w Warszawie obejmuje swym zasięgiem 11 województw: Zachodniopomorskie, Pomorskie, Warmińsko-Mazurskie, Kujawsko-Pomorskie, Podlaskie, Mazowieckie, Wielkopolskie, Lubuskie, Łódzkie, Dolnośląskie, Lubelskie.

Natomiast Goethe-Institut w Krakowie obejmuje swoim działaniem pięć województw na południu Polski: Podkarpackie, Małopolskie, Świętokrzyskie, Śląskie i Opolskie.

Obydwa wymienione wyżej współpracują z Goethe-Zentrum w Lublinie. Do pozostałych instytucji partnerskich należą również: Czytelnie Niemieckie (Dolnośląska Biblioteka Publiczna im. T. Mikulskiego- Wrocław, Książnica Pomorska im. St. Staszica- Szczecin, Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu i Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego), Biblioteki Partnerskie (Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Oddział Zbiorów Obcojęzycznych- Kraków;

Miejska Biblioteka Publiczna w Dąbrowie Górniczej- Centrum Informacji Europejskiej; Miejska Biblioteka Publiczna w Tarnowie- Oddział Książki Obcojęzycznej) oraz Medioteki (16 w całym kraju).

Instytucje partnerskie w Polsce[16]

W ramach Goethe- Instytut funkcjonują też centra egzaminacyjne, uprawnione do przeprowadzania testów, które oferują kursy przygotowujące do egzaminów. W Polsce funkcjonuje ich 19. Nauka odbywa się na wszystkich poziomach - od podstawowego do najwyższego. Są to kursy standardowe i specjalistyczne. Instytut rozwinął serię egzaminów w poziomach od A1 i kolejno A2, B1, B2, C1, C2. Kursy standardowe na poziomie podstawowym kończą się egzaminem Zertifikat Deutsch (ZD). Ukończenie kursów na poziomie średnim pozwala na przystąpienie do egzaminu Zentrale Mittelstufenprüfung (ZMP).

Obok kursów standardowych Instytut Goethego w Warszawie oferuje kursy języka ekonomicznego, przygotowujące do egzaminu Zertifikat Deutsch für den Beruf (ZDfB) oraz do egzaminu wymaganego od cudzoziemców na wyższych uczelniach niemieckich - Zentrale Oberstufenprüfung (ZOP), a także do egzaminów Kleines Deutsches Sprachdiplom (KDS) i Großes Deutsches Sprachdiplom (GDS). Do egzaminów mogą przystępować także osoby nie uczęszczające na kursy.

Znaczenie i możliwości praktycznego zastosowania certyfikatów językowych rosną z roku na rok. Znajomość języków obcych w Zjednoczonej Europie umożliwi w przyszłości nie tylko młodzieży szkolnej i akademickiej, ale też innym grupom społecznym swobodę komunikacji i wymiany. Obecnie egzaminy certyfikatowe Instytutu Goethego posiadają szerokie zastosowanie praktyczne. Są to egzaminy państwowe z języka niemieckiego, a więc dokumenty poświadczające znajomość tego języka; świadectwa te są uznawane na całym świecie.

Zależnie od potrzeb mogą służyć różnym celom, dla przykładu mogą być potrzebne osobom:

- ubiegającym się o pracę za granicą (ZD),
- udającym się na studia zagraniczne (Goethe-Zertifikat C1, ZOP),
- absolwentom LO (niektóre uczelnie zwalniają z egzaminu z języka obcego),
- urzędnikom państwowym (Goethe-Zertifikat C1),
- osobom ubiegającym się o uzyskanie kwalifikacji nauczycielskich (ZOP),
- zapewniają kontynuację języka niemieckiego w szkołach oraz na wyższych uczelniach poprzez udokumentowanie znajomości języka na poszczególnych poziomach Europejskich Wytycznych dotyczących Poziomu Językowego (Europäische Referenzrahmen).

[16] Źródło: http://www.goethe.de/ins/pl/lp/net/plindex.htm

Goethe-Instytut w Polsce wspiera też szeroki wachlarz imprez kulturalnych promujących dialogi i wymianę doświadczeń między niemieckimi i polskimi artystami oraz twórcami kultury (głównie współczesnej). We wszystkich imprezach mogą brać udział nie tylko osoby władające językiem niemieckim ale również te nie mówiące nim, gdyż są one z reguły tłumaczone. Prawie wszystkie imprezy mają charakter otwarty. Aktualnie Instytut organizuje 3 imprezy które mogą służyć za przykład działalności i są to:

- cykl wykładów, dyskusje i seminaria zatytułowane: „Przezroczyste ciała. Udział kobiet w życiu politycznym w Europie 1968/2008"(listopad 2008 - luty 2009);
- Konkursy dla dzieci w wieku 7-13 lat pt. Podróże Koziołka Matołka (Głównym jego elementem jest część konkursowa, która ma na celu pobudzanie i rozwijanie aktywności artystycznej dzieci i młodzieży, a także zdobywanie wiedzy oraz rozwijanie twórczego myślenia w powiązaniu z propagowaniem kultury niemieckiej, zwłaszcza literatury dziecięcej i młodzieżowej);
- seminarium „Niemiecka literatura dla dzieci i młodzieży na zajęciach z języka niemieckiego" (opracowany dla nauczycieli języka niemieckiego w liceach).

Wszystkie wyżej wymienione organizuje Instytut w Krakowie.

Szerokie spektrum jakim zajmuje się Instytut jest imponujące. Można uznać, iż stawia on czoła politycznym i kulturalnym wyzwaniom globalizacji. Stara się na bazie wzajemnego zrozumienia rozwijać nowatorskie koncepcje budowania bardziej humanitarnego świata, w którym różnorodność kulturowa uznawana jest za bogactwo. Warto zwrócić uwagę na fakt, że Instytut Goethego został uhonorowany w 2005 roku nagrodą The Prince of Asturias, która to jest przeznaczona dla osób i organizacji z całego świata, które wyróżniły się istotnymi osiągnięciami w naukach humanistycznych lub sprawach publicznych.

Poprzez sieć placówek Goethe-Institut, ośrodków Goethe-Zentrum, towarzystw kulturalnych, czytelni niemieckich oraz centrów egzaminacyjnych realizuje zadania, wyznaczane przez niemiecką politykę zagraniczną w sferze kultury i edukacji. Działając na rzecz kultury Instytut współpracuje z władzami krajów związkowych, samorządami lokalnymi i z sektorem gospodarki.

Bibliografia:

1. http://ksiazki.wp.pl/wiadomosci/id,34595,wiadomosc.html
2. http://www.dw-world.de/dw/article/0,,2686733,00.html
3. http://www.goethe.de/enindex.htm
4. http://www.structura.pl/o-instytucie-goethego.php
5. http://www.svkos.cz/pgoethe.htm
6. Lipczuk R., Bluhme Hermann, Gedanken zum Deutschunterricht in Polen und Belgien, Szczecin 1999.

Martyna Binek

Sardynia - Region jako jeden ze szczebli samorządu terytorialnego we Włoszech

1). Sardynia… piękne piaszczyste plaże, malownicze zatoczki i słońce świecące tu 3000 godzin w ciągu roku. Jednym słowem raj. Mimo naszych pozytywnych skojarzeń wyspa ta położona na Morzu Śródziemnym dopiero stosunkowo niedawno wyszła z izolacji i stała się miejscem szczególnie upodobanym przez turystów.

Burzliwe losy Sardynii liczone są od ok. III tysiąclecia p.n.e. Początkowo zamieszkiwana była przez ludność iberyjską i liguryjską, której zawdzięcza wielkie budowle tzw. nuraghi. W X w. p.n.e. powstały na jej ziemiach pierwsze osiedla fenickie[17]. W VI p.n.e wyspa została zajęta przez Kartagińczyków, a następnie po I wojnie punickiej w 238 p.n.e. opanowana przez Rzymian. W V-VI w. kontrolę nad wyspą sprawowali Wandalowie, następnie do początków VIII w. znalazła się pod panowaniem Bizancjum. Wkrótce zajęta przez Arabów, w XI w. ponownie powróciła pod panowanie władców chrześcijańskich.

Do 1713r.władała nią Hiszpania. W 1708r. należała do Wielkiej Brytanii, a 8 lat później na mocy traktatu z Rastatt została przyznana Austrii. W 1720r. trafiła w ręce księcia Sabaudii Wiktora Amadeusza II jako rekompensata za utratę Sycylii. Po połączeniu z Sabaudią i Piemontem utworzyła Królestwo Sardynii. Po zakończeniu walk o zjednoczenie Italii dnia 17 marca 1861, wraz z proklamacją Królestwo Włoch – Królestwo Sardynii przestało istnieć jako niezależne państwo.

Wyspę podzielono na 8 prowincji: Cagliari, Noro, Oristano, Sassari, Carbonia-Iglesias, Medio- Campidano, Olbia-Tempio, Ogliastra. Stolicą zostało miasto Cagliari. Obecnie Sardynię zamieszkuje 1.667.172 mieszkańców.

2). Europa zjednoczona czy Europa ojczyzn? Integracja czy ruchy separatystyczne? Jedno jest pewne: problem władzy centralnej i uprawnień samorządu nie dotyczył tylko i wyłącznie Republiki Włoskiej. W kraju tym szczególnego znaczenia nabrał problem regionów czyli szczególnej formy samorządu terytorialnego.

Zagadnienie to pojawiło się we Włoszech niemalże w momencie zjednoczenia kraju. Wyodrębnić można było w tym zakresie dwie idee. Pierwsza z nich wyrosła na marginesie włoskich tradycji liberalnych – idea jednolitości władzy, natomiast druga ożywiona duchem postępu – idea federalna. Przyczyniły się on do wzrostu świadomości politycznej mas i powstawania nowych ugrupowań politycznych, które w swoich programach wysuwały hasła regionalizmu.

Ideę stworzenia organów usytuowanych ponad komunami i prowincjami popierali nie tylko pisarze politycznie, ale i politycy sensu stricto, którzy w licznych wystąpieniach przekonywali o konieczności nadania państwu charakteru regionalnego. W 1861r. przedstawili nawet projekt ustawy o regionach wniesiony do parlamentu[18]. Mimo to, kres nadziejom zwolenników regionalnej decentralizacji przyniósł dekret rządowy, wydany z upoważnienia parlamentu, który pogrzebał ideę regionalizmu.

Dopiero po wojnie pojawiają się ponownie postulaty, o które wcześniej walka się nie powiodła. Inicjatywę przejmuje Partia Ludowa (Partio Popolare Italiano) na czele z Luigim Sturzo, w której żywe wciąż tradycje chłopskie i ludowe skierowane są przeciwko centralizmowi. Kolejnym argumentem przemawiającym za utworzeniem regionów były

[17] Niezbitym dowodem potwierdzającym obecność Fenicjan na Sardynii było odkrycie pozostałości portu fenickiego miasta Tharros. Odkryte nabrzeże ma 225 metrów długości. Archeolodzy zidentyfikowali również 190-metrowe molo i kanał dla okrętów długości 50 metrów.

[18] Projekt ten został wniesiony do Izby Deputowanych. Został jednak odrzucony przez parlament, gdyż przeważył wtedy pogląd o konieczności umacniania centralizmu państwowego.

impulsy proregionalne na południowych wyspach, które chciały uzyskać autonomię. Wreszcie po naciskiem ze strony obywateli władze powołują dziesięcioosobowa komisję do przygotowania części projektu Konstytucji poświęconej utworzeniu regionów.

3). Konstytucja włoska przyjęta w 1947r. powołała do życia pięć regionów wyodrębnionych na podstawie różnych przyczyn. Ze względu na historię, wyspiarski charakter oraz tendencje separatystyczne przyznano Sardynii status regionu specjalnego. Został on uchwalony w maju 1946r., a przekształcony w ustawę konstytucyjną 26 lutego 1948r.. Został również uzupełniony w latach 1949 i 1950.

Regiony zostały przyjęte przez ustrojodawcę Włoch jako szczególna forma samorządu terytorialnego. Zasadnicza różnica między regionami a innymi jednostkami terytorialnymi polega przede wszystkim na strukturze i kompetencji[19].

Tytuł V Konstytucji poświęcony regionom, prowincjom i gminom obejmuje dwadzieścia artykułów. Uzupełnieniem tej części Konstytucji są postanowienia przepisów przejściowych i końcowych.

Konstytucja stwierdza, iż organem regionu Sardynii sprawującym władzę ustawodawczą jest Rada Regionalna (Consiglio Regionalne) wybierana na pięć lat w wyborach bezpośrednich. Członkowie Rady nie mogą sprawować mandatu członka izb parlamentarnych i nie ponoszą odpowiedzialności politycznej przed wyborcami za swoją działalność. W zakresie ustawodawstwa posiadają uprawnienia, które w świetle przepisów możemy podzielić na trzy grupy:

- Uprawnienia do wydawania ustaw regionalnych w ramach Konstytucji, zgodnie z podstawowymi zasadami porządku prawnego państwa, zgodnie z zobowiązaniami międzynarodowymi, interesem narodowym, z reformami ekonomicznymi i społecznymi Republiki. Ustawy te mogą być wydawane w m.in. następujących dziedzinach: organizacja urzędów i jednostek administracyjnych zależnych od regionu, opieka społeczna, szkolenie zawodowe, instytucje terenowe, żegluga i porty na jeziorach, wody mineralne i lecznicze, miejscowa policja, rolnictwo, leśnictwo, turystyka i urbanistyka.
- Uprawnienia (zwane uzupełniającymi) do wydawania przepisów prawnych w granicach podstawowych zasad ustalonych ustawami państwowymi (art. 117 Konstytucji)
- Uprawnienia do uchwalania aktów prawnych w celu przystosowania ustawodawstwa ogólnopaństwowego do szczególnych potrzeb regionu.

Konstytucja określa również pewne ograniczenia w ustawodawczej działalności regionów, wynikające z unitarnego charakteru państwa, takie jak np. zakaz ustanawiania ceł między regionami bądź wydawanie zarządzeń, które ograniczałyby swobodny ruch ludzi i obrót towarów.

Przed nowelizacją z 1999 r. Konstytucja stanowiła wprost, iż Rada Regionalna jest nie tylko organem władzy ustawodawczej ale i władzy zarządzającej. Może więc podejmować również działania o charakterze administracyjnym.

Jeżeli Rada Regionalna podejmuje akty sprzeczne z Konstytucją, poważnie narusza ustawi wymogi bezpieczeństwa narodowego może zostać rozwiązana z jednoczesnym usunięciem przewodniczącego Komitetu Regionalnego, w drodze dekretu

[19] Janina Zakrzewska, *Włochy. Zarys ustroju*, Polska Akademia Nauk. Instytut Nauk Prawnych, 1974

Prezydenta Republiki, który zapaść może po wyrażeniu opinii przez wspólną komisję Izby Deputowanych i Senatu do spraw regionalnych.

Kolejnym organem regionu sardyńskiego jest komitet wykonawczy Rady Regionalnej zwany Komitetem Regionalnym (lub Giuntą Regionalną), który składa się z przewodniczącego (prezydenta regionu[20]) i resortowych asesorów. Przewodniczący komitetu pochodzi z wyborów powszechnych i bezpośrednich, który mianuje asesorów. Jest on także oficjalnym reprezentantem regionu i może brać udział w posiedzeniach Rady Ministrów wówczas, gdy rozpatrywane są sprawy mogące dla regionów mieć znaczenie.

Komitet realizuje ustawy i inne rozstrzygnięcia Rady Regionalnej. Przewodniczący tego organu odpowiedzialny jest za realizację przekazanej regionom administracji państwowej, związany jest jednak w tym zakresie instrukcjami Rządu republiki. Ponosi również odpowiedzialność polityczną przed Radą Regionalną, która może uchwalić pod jego adresem wotum nieufności.

Giuncie Regionalnej przysługuje również inicjatywa ustawodawcza (tak jak i każdemu radnemu regionalnemu bądź pięciu radnym gminnym oraz każdej Radzie prowincji i grupom wyborców).

W procesie legislacyjnym, po wykonaniu prawa inicjatywy ustawodawczej następują obrady i uchwalenie ustawy przez Radę. Następnie ustawa przesłana jest rządowi republiki, który w terminie 30 dni może ją zatwierdzić lub uznać, że przekracza kompetencje regionu, jest sprzeczna z interesem ogólnonarodowym lub interesami innych regionów. Gdy tak się stanie odsyła ją do Rady Regionalnej, która może ją ponownie uchwalić, ale już bezwzględną większością głosów. W takiej sytuacji rząd republiki może wnieść sprawę do Trybunału Konstytucyjnego lub przedstawić ją parlamentowi.

Władzę centralną i jej interesy sprawuje w regionie komisarz rządu (jest to przedstawiciel państwa, a nie regionu). Dysponuje uprawnieniami nadzorczymi, do których należy m.in. kontrola ustaw regionalnych i ich „poświadczanie". Stoi również na czele Komisji Kontroli Administracji Regionalnej tj. organu państwowego, który został utworzony przez ustawę z 1953r.

Komisja może kontrolować legalności regionalnych aktów prawnych oraz sprawdzać ustawy pod względem merytorycznym, czego skutkiem może być przekazanie sprawy Radzie do ponownego rozpatrzenia. Oprócz tego w regionach działają regionalne trybunały administracyjne.

Od roku 1989 regiony włoskie w tym sardyński uzyskały możliwość uczestniczenia w opracowywaniu na szczeblu centralnym aktów normatywnych związanych z politykami europejskimi oraz delegowania swego przedstawiciela (desygnowanego przez krajową Konferencję Przewodniczących Regionów) do Międzyministerialnego Komitetu Planowania Gospodarczego, utworzonego specjalnie przy Ministerstwie Koordynacji Polityk Wspólnotowych dla analizowania wieloletnich programów przedstawianych Komisji Europejskiej w Brukseli.

4). Konstytucja wyraźnie stwierdza, że mimo iż Włochy są państwem jednolitym i niepodzielnym uznaje się samorząd terytorialny w regionach i popiera decentralizację administracji, co w niczym nie narusza jednolitego charakteru państwa. Organizacja terytorialna we Włoszech w ostatnich latach ewoluowała w kierunku przekazania większych kompetencji władzom w regionach, zmierzając jednocześnie do odpolitycznienia władz lokalnych. Jednak mając na uwadze kolejne inicjatywy reform,

[20] Obecnym prezydentem zwanym również gubernatorem jest Renato Soru

uważam, że rozwiązania w zakresie regionalnego samorządu terytorialnego są zjawiskiem niezwykle ciekawym i godnym uwagi.

Bibliografia:

- Pietrzyk Irena, Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000
- Zakrzewska Janina, Włochy. Zarys ustroju, Polska Akademia Nauk. Instytut Nauk Prawnych, 1997
- Informacje za stroną: http://www.bibliotekacyfrowa.pl/Content/21961/011.pdf

Dominik Błaszczyk

Rozwój Gminy Laszki od czasu wstąpienia do Unii Europejskiej

Potrzeba prowadzenia wewnątrz Unii Europejskiej polityki regionalnej jest konsekwencją dużego zróżnicowania stopnia rozwoju społecznego i gospodarczego poszczególnych krajów członkowskich Unii oraz istnienia jeszcze większych dysproporcji rozwojowych pomiędzy ich regionami. Dysproporcje te mają często charakter strukturalny, wynikający z peryferyjnego położenia regionu, trudnych warunków klimatycznych i geograficznych, niedostatecznie rozwiniętej infrastruktury, niekorzystnej struktury gospodarki (z dominacją rolnictwa), niskiego poziomu kwalifikacji zawodowych ludności itp.

Grono tego typu, potrzebujących pomocy obszarów powiększyło się z biegiem czasu o dotychczas zamożne regiony przemysłowe, w których dominuje tzw. przemysł schyłkowy (górnictwo węgla, hutnictwo stali, przemysł tekstylny i stoczniowy). Przezwyciężenie zacofania strukturalnego jest rzeczą trudną, kosztowną i wymagającą zwykle długiego czasu, zaś chronienie regionów przed konsekwencjami upadku tradycyjnych gałęzi przemysłu wiąże się z dużymi nakładami inwestycyjnymi i potrzebą przekwalifikowania siły roboczej. Zdarza się, że poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej (szczególnie tych biedniejszych) nie stać jest na konsekwentne i skuteczne realizowanie takich zadań, toteż - mimo że polityka regionalna pozostaje zasadniczo w gestii indywidualnych rządów - istnieje potrzeba wspólnego działania na szczeblu wspólnotowym.

Polityka regionalna i strukturalna Unii Europejskiej jest wyrazem solidarności bogatszych krajów członkowskich (i ich regionów) z krajami (regionami) względnie uboższymi. Wraz z rozszerzaniem się Unii Europejskiej o państwa będące na niższym poziomie rozwoju gospodarczego niż założycielska „Szóstka", takie jak Irlandia, Grecja, Hiszpania i Portugalia, ta solidarność nabierała coraz większego znaczenia. Potrzeba rozwinięcia polityki regionalnej była też konsekwencją utworzenia jednolitego rynku europejskiego, w ramach którego regiony strukturalnie słabsze lub o podupadającym przemyśle znalazły się w punkcie wyjściowym, w sytuacji niekorzystnej i mogłyby nie sprostać w pełni swobodnej konkurencji ze strony regionów bogatszych.

Działalność dotycząca finansowania projektów odbywa się na podstawie wypracowanych w ramach UE elementarnych zasad rozwoju regionalnego. Cztery kluczowe **zasady rozwoju regionalnego**:

- Zasada koncentracji oznacza alokację ograniczonych zasobów na realizację małej liczby precyzyjnie określonych celów oraz geograficzną koncentrację zasięgu pomocy.

- Programowanie polega na tym, że finansowane są zasadniczo nie pojedyncze przedsięwzięcia, ale kompleksowe i zintegrowane programy rozwojowe o wieloletnim horyzoncie. Oznacza to, że regiony wspierane ze strony UE muszą przygotować odpowiednie dokumenty planistyczne, które gwarantują spełnienie pewnych standardowych wymagań określonych przez tę organizację.
- Partnerstwo odnosi się do dwu typów relacji:
  - między podmiotami publicznymi różnego szczebla (UE, krajowymi, regionalnymi i lokalnymi),
  - między władzami publicznymi, organizacjami społecznymi i podmiotami gospodarczymi (tzw. partnerstwo publiczno-prywat).

  Ta zasada jest rozumiana bardzo szeroko i oznacza, że każdy krok w procedurze programowania powinien być wspólnie uzgadniany, a ich wynikiem powinno być osiąganie konsensusu między głównymi aktorami w regionie.
- Dodatkowość oznacza, że finansowanie ze strony UE nie zastępuje środków danego kraju przeznaczanych na rozwój regionalny, ale zwiększa ogólny poziom nakładów.

Polska jest jednym z krajów które najlepiej wykorzystują unijne fundusze. Nasz kraj od początku lat dziewięćdziesiątych otrzymał ok. 5,7 mld euro w ramach programów UE. Jedną z gmin które z powodzeniem wykorzystują środki Unijne jest gmina Laszki która korzystała z programów takich jak: PO Kapitał Ludzki, PPWOW, Phare 2002, Sapard, PAOW.

Gmina Laszki położona jest w południowo - wschodniej części Polski, administracyjnie w województwie podkarpackim, we wschodniej części powiatu jarosławskie-go. W skład gminy wchodzą sołectwa: Bobrówka, Charytany, Czerniawka, Korzenica, Laszki, Miękisz Nowy, Miękisz Stary, Tuchla, Wietlin Pierwszy, Wietlin Trzeci, Wietlin Wieś oraz Wysocko. Gmina zajmuje obszar 137,85 km^2, zamieszkiwany przez ok. 7200 mieszkańców. Rozległość gminy jest wszak jedną z większych w województwie sprawia, że przeciętna gęstość zaludnienia nie jest wysoka kształtuje się na poziomie ok. 52 osób na km^2.

Większość rozciągniętego na osi wschód zachód terytorium gminy leży z geograficznego punktu widzenia - na Płaskowyżu Tarnogrodzkim, zachodnia część natomiast w Dolinie Dolnego Sanu - oba te mezoregiony stanowią część rozległej Kotliny Sandomierskiej. Krajobraz charakteryzuje się dominacją obszarów równinnych, urozmaicanych niekiedy niewielkimi wzniesieniami, z przewagą gruntów zajętych pod gospodarkę rolną - blisko 3/4 obszaru gminy Laszki to użytki rolne. Szczególnie typowe są obszary łąkowo pastwiskowe, zwłaszcza dla okolic samych Laszek i Bobrówki.

Na terenie gminy dzięki wsparciu unijnemu powstało wiele spółek i firm prywatnych. Obecnie działa ok. 400 podmiotów gospodarczych. W bieżącym roku zakończono odrolnienie 20 hektarów pól uprawnych przeznaczonych na powstanie firm przemysłowych.

W ramach Programu Operacyjnego PO Kapitał Ludzki dofinansowaniem objęte zostały przedsięwzięcia, których celem jest upowszechnianie i podnoszenie poziomu edukacji przedszkolnej. W ten sposób gmina stała się bogatsza o kolejne przedszkola a koszt pozyskanych środków osiągnął 199 967,00 zł. W sumie powstało dwa przedszkola, w miejscowości Wietlin pod nazwą „Kubusiowe Przedszkole" a także w Korzenicy „Leśne Ludki".

Kolejnym projektem który został uruchomiony w gminie jest Program Integracji Społecznej który jest realizowany z pożyczki Banku Światowego (ok. 40 mln euro), a wdrażany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej we współpracy z Regionalnymi

Ośrodkami Polityki Społecznej. Wysokość finansowania realizacji projektów mających przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu zależy m.in. od skali problemów i liczby korzystających z pomocy społecznej. Gmina Laszki pozyskała kwotę 102 400 €.

Celem Programu jest podniesienie poziomu integracji społecznej w gminach na terenach wiejskich i miejsko–wiejskich, aktywizacja lokalnych społeczności i przygotowanie ich do korzystania z innych programów. Działania podjęte w ramach Programu Integracji Społecznej przyczynią się do lepszego planowania usług społecznych przez gminę we współpracy z partnerami społecznymi, liderami lokalnymi i mieszkańcami oraz rozwoju lokalnych organizacji.

Program skierowany jest do trzech podstawowych grup: osób starszych, rodzin, dzieci i młodzieży. Zaś przykładowe projekty, które mogą być realizowane to:

- usługi opiekuńcze o różnym zakresie i charakterze, wspieranie różnych form samopomocy, rozwój sieci placówek świetlic środowiskowych, ognisk wychowawczych, kół zainteresowań, klubów, grup wsparcia
- doradztwo i interwencja kryzysowa,
- doradztwo prawne, społeczne, edukacyjne i psychologiczne,
- opieka instytucjonalna dla dzieci w wieku szkolnym i młodszych,
- rozwiązywanie problemów rodzinnych oraz związanych z nadużywaniem alkoholu i uzależnieniem od narkotyków,
- dodatkowe usługi dla osób niepełnosprawnych.

Gmina także wykorzystała środki z Sektorowego Programu Operacyjnego pt. Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich który określa strategię oraz kierunki działań w zakresie rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Program operacyjny wdrażany jest na terenie całego kraju w latach 2004 – 2006. Źródłem finansowania są środki publiczne: budżetu państwa, budżetów samorządów regionalnych i lokalnych oraz Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji w Rolnictwie - Sekcja Orientacji (EAGGF), jak również środki inwestorów prywatnych. Program operacyjny przygotowało Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi zgodnie z Rozporządzeniem Rady (WE) 1260/1999, 1257/1999 oraz Rozporządzeniem Komisji (WE) 445/2002.

Planowane działania, zgodnie z priorytetami Rozporządzenia Rady (WE) 1257/99, mają służyć realizacji dwóch celów strategicznych programu, które określono jako:

- „Poprawa konkurencyjności gospodarki rolno – żywnościowej" - traktowany jako najważniejszy cel strategiczny rozwoju polskiego rolnictwa oraz przetwórstwa żywności w pierwszych latach integracji z UE;
- „Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich" - realizowany również poprzez Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) oraz inne programy operacyjne w ramach Narodowego Planu Rozwoju.

W ramach SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich wyremontowano na terenie Laszek chodniki, parkingi a także świetlicę wiejską, w sumie pozyskano 112 500 €.

Kolejnym projektem zrealizowanym przez gminę Laszki był program PAOW. Celem Programu był szeroko rozumiany rozwój gospodarczy obszarów wiejskich. W ramach Programu wspierane były działania prowadzące do zwiększenie pozarolniczego zatrudnienia na obszarach wiejskich, decentralizacji administracji publicznej i rozwoju regionalnego oraz pomocy w budowaniu potencjału instytucjonalnego niezbędnego do uzyskania i wykorzystania przedakcesyjnych i strukturalnych funduszy Unii Europejskiej.

Wykorzystanie środków wyniosło 117,4 mln €, co stanowi 99% wartości kredytu Banku Światowego (1% wyniosła rezerwa Programu przeznaczona na ryzyko kursowe). Łącznie ze środkami budżetu Państwa oraz środkami własnymi samorządów i innych beneficjentów, wartość zaangażowanych środków w Programie wyniosła ponad 260 mln €.

Gmina Laszki zrealizowała w ramach programu kilka kluczowych projektów:

- Wyposażenie szkoły, zakup środków dydaktycznych dla szkoły podstawowej i gimnazjum. Wartość projektu 13 284 €.
- Remont Szkoły Podstawowej w Miękiszu Nowym na kwotę 14 494 €.
- Remont świetlicy w Laszkach przy Szkole Podstawowej, koszt realizacji 22 361 €.
- Remont świetlicy w Miękiszu Starym który wyliczono na 24 726 €.
- Budowa kanalizacji sanitarnej, koszt 387 747 €.

Program Operacyjny SAPARD również został wdrożony w realizację na terenie gminy. Z pozyskanych środków udało się wybudować kanalizację sanitarną w Laszkach. Program został przygotowany w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Dokument ten, opracowany zgodnie z wymogami formalnymi UE sformułowanymi w Rozporządzeniu Rady Unii Europejskiej nr 1268/99, przedstawia sposób wykorzystania środków przedakcesyjnych na rzecz rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich przyznanych Polsce przez UE na lata 2000-2006.

Program SAPARD został uruchomiony na początku lipca 2002 r. i objął następujące działania:

- **Działanie 1.** Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych
- **Działanie 2.** Inwestycje w gospodarstwach rolnych
- **Działanie 3.** Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich
- **Działanie 4.** Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich (Działanie uruchomione 3 grudnia 2003 r.)
- **Działanie 6.** Szkolenia zawodowe

Gmina Laszki świadoma jest roli jaką odgrywają pozyskane fundusze UE w jej rozwoju społeczno – gospodarczym. Dostrzega ogromną szansę na rozwój mieszkańców, sektora małych i średnich przedsiębiorstw oraz infrastruktury zarówno społecznej, jak i technicznej. Gmina liczy również na pozyskanie inwestorów zewnętrznych, co z kolei jest szansą na jeszcze szybszy rozwój oraz zwiększenie dochodów, które będzie można przeznaczyć na dalsze inwestycje. Konsekwentna realizacja założeń Strategii, umiejętne wykorzystywanie lokalnych zasobów oraz wychwytywanie wszystkich pojawiających się szans na pozyskanie dodatkowych środków z Unii Europejskiej z pewnością przyspieszy zarówno społeczny jak i gospodarczy rozwój gminy.

Bibliografia:

Serbeńska A., Mościcki B., Kowalski W., Gmina jakich mało.
Sikorska K., Buczacki T., Dotacje z Unii Europejskiej.
Szczepański M. red. Fundusze UE dla jednostek samorządu terytorialnego w latach 2007-2013, Warszawa 2007.
Sadownik A., Sługocki W. Fundusze Unii Europejskie.
Strony Internetowe www.

Maria Błażej

Promocja Pampeluny w Polsce, Europie i na świecie

Kilka słów o Pampelunie

Pampeluna jest stolicą prowincji Nawarra[21], położonej w północnej części Hiszpanii. Uchodzi za jeden z najbardziej dynamicznie rozwijających się regionów w kraju. Miasto liczy około 200 tysięcy mieszkańców, którzy zgodnie twierdzą, że Pampeluna jest idealnym miejscem do życia i jednym z najbardziej przyjaznych miast Europy. Od najmłodszych lat dzieci uczone są w szkołach o historii powstania miasta i jego burzliwych losach w czasach późniejszych. Każdy mieszkaniec z dumą podkreśla, że jego miasto założone zostało przez Pompejusza. Rzeczywiście, założenie miasta i jego łacińską nazwę Pompaelo przypisuje się Pompejuszowi, który w 74r.p.n.e. na tym obszarze utworzył garnizon wojsk rzymskich. Wartownia strzegła dróg przez Pireneje, z Galii do Hiszpanii. Miasto było siedzibą królów wizygockich, których wyparł Karol Wielki, po czym nakazał zburzyć mury miasta. W połowie IX w. książę García zjednoczył domeny feudalne Baskonii tworząc zalążek królestwa Nawarry. Pampeluna stała się jedną ze stolic nowego państwa, niepodległego aż do 1512 roku, kiedy to Ferdynand Aragoński włączył w skład Kastylii ziemie po południowej stronie Pirenejów. Autonomia została utrzymana do 1841 roku, kiedy po wojnie karlistowskiej zniesiono Kortezy[22] i Nawarra została sprowadzona do rangi prowincji. Katolicka i konserwatywna Pampeluna, była ostoją tendencji niepodległościowych. Zachowała ten charakter aż do dnia dzisiejszego[23].

Jest to zaledwie maleńka cząstka obszernej, różnorodnej i niezmiernie ciekawej historii Pampeluny. Jaka zatem jest dzisiejsza stolica Nawarry? Przyciąga czy odstrasza turystów? W jaki sposób władze miasta dążą do jego promocji? Na te i inne pytania postaram się odpowiedzieć w dalszej części tego referatu.

Elementy promocji miasta

Pampeluna jest jednym z najbardziej znanych i uwielbianych miast Hiszpanii. Nic więc dziwnego, że ciągle jest pełna turystów z całego świata. Przyciągają ich tutaj przede wszystkim słynne fiesty na cześć patrona miasta, św. Fermina, w czasie których odbywają się opisane w książce Ernesta Hemingwaya[24] gonitwy ludzi i byków ulicami miasta.

Huk rac, wiwaty, krzyki i piski tłumów tonących w strumieniach wina, tańce i śpiew – tak najkrócej można opisać to co się dzieje w Pampelunie w czasie największej na świecie fiesty, która rozsławiła to miasto na całym świecie i stała się jego wizytówką. Ponad milion śmiałków z całego świata będzie bawić się do upadłego i narażać życie w biegach z bykami.

Początek wielkiego świętowania rozpoczyna się w chwili gdy jeden z radnych miasta wystrzeliwuje z balkonu ratusza racę. Odbywa się to o godzinie 8 rano dnia 7 lipca. Jest to sygnał rozpoczynający przepędzanie byków, najbardziej emocjonującego spektaklu święta San Fermin, który potrwa do 14 lipca. Viva San Fermin!- wykrzykuje burmistrz, do czego

[21] Zob. L. Straszewski, *Hiszpania*, Warszawa 1982, s. 22, 26
[22] Mowa o stanowych zgromadzeniach przedstawicielskich, jakie funkcjonowały w średniowiecznych państwach Półwyspu Iberyjskiego,
[23] Zob. J. Pałęcka i O. Sobański, *Przewodnik po Hiszpanii*, Warszawa 1979, s. 207,
[24] Mowa o powieści „Słońce też wschodzi”

przyłącza się tłum zgromadzonych na placu przed ratuszem mieszkańców i turystów. W czasie gdy rakieta szybuje w górę uwalnia się z zagrody pół tuzina byków, które mają przebiec 825-metrową trasę prowadzącą na arenę. Trzydzieści tysięcy widzów ma okazję obejrzeć około tysiąca młodych mężczyzn ze zwiniętymi gazetami w rękach, uciekających przed rogami byków. W ubiegłym wieku prawo do udziału w tej imprezie mieli wyłącznie hodowcy byków i rzeźnicy. Obecnie jednak atrakcja ta przyciąga wielu innych, także turystów. Bieg odbywa się po określonych odcinkach ulic, które wcześniej, na rozkaz władz miasta zostały odcięte i odpowiednio zabezpieczone. Według hiszpańskich statystyk, prowadzonych od 1924 roku, w biegach z bykami 14 osób poniosło śmierć. Aby ograniczyć zagrożenie, rada miejska Pampeluny od 2005 roku zaczęła rozdawać ulotki zawierające rady, jak zachować się w czasie encierros[25]. Celem tego biegu jest przepędzenie byków z ulicy Santo Domingo na arenę, gdzie późnym popołudniem odbywają się tradycyjne walki.

Od pierwszego dnia święta cicha i spokojna Pampeluna odchodzi w niebyt. Nastaje istny szał, który ogarnia turystów, mieszkańców oraz najwyższe władze miasta, które z ochotą uczestniczą w głównych obchodach święta.

Fiesta San Fermin w 2008 roku była wyjątkowo ważna dla Pampeluny. Miasto wykorzystało święto do promowania swojej kandydatury jako przyszłej Europejskiej Stolicy Kultury w 2016 roku. Co ciekawe i istotne dla nas Polaków, Pampeluna ubiega się o ten zaszczytny tytuł wraz z Toruniem, o czym przy każdej okazji przypomina burmistrz Pampeluny Yolanda Barcina[26] i lokalne media. Rzeczywiście, na każdym większym placu w mieście można było zobaczyć bilbordy z logo obu kandydatów do ESK. Kampania informacyjna, na którą wstępnie władze Pampeluny przeznaczyły około 350 tysięcy euro, zaczęła odnosić skutek. Z każdym dniem coraz więcej mieszkańców Pampeluny wie o mieście Kopernika. Na punkcie EKS kompletnie oszalały pampeluńskie media, które wspominają przy każdej okazji o kandydaturze swojego miasta i Torunia w konkursie. Oba miasta rozpoczęły wspólną walkę o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury 2016 na dobre. Nasze miasto i region z Hiszpanii podpisały sojusz w Brukseli. Celem całej akcji jest promocja obu ośrodków. Historyczne porozumienie zostało podpisane w unijnej siedzibie Komitetu Regionów przy Rue Belliard 18 czerwca 2008 roku, w obecności tłumu eurourzędników oraz samorządowców z obu miast i regionów. Umowa przewiduje m.in. współpracę w dziedzinach: gospodarki, polityki zatrudnienia, ochrony środowiska, edukacji i nauki, kultury, turystyki, rolnictwa, zdrowia i opieki społecznej, a także badań naukowych pomiędzy województwem kujawsko-pomorskim i hiszpańską Nawarrą. Jej sygnatariuszami byli marszałek Piotr Całbecki i prezydent Nawarry Miguel Sans Sesma. Uroczystość podpisania umowy poprzedziło otwarcie wystawy fotogramów, prezentującej największe atrakcje Torunia i Pampeluny. Była także prezentacja wspólnego filmu „Dwa regiony, jedna idea" oraz toruńskie pierniki. Z kolei Hiszpanie przywieźli specjalnie przygotowane na tę uroczystość wino. Pierwsze kroki we współpracy zostały już wykonane. Kolejne to m.in.: ciekawe pomysły na promocję, wśród których znalazła się współpraca między teatrami, uniwersytetami oraz w dziedzinie medycyny, telebimy w obu miastach i wiele innych. Nad szczegółami będą pracować specjalne zespoły fachowców.

Od czasu nawiązania współpracy przed blisko dwoma laty odbyły się już Dni Pampeluny w Toruniu i Dni Torunia w Pampelunie. Miasto Kopernika miało swoje stoisko na targach turystycznych Navatur w Pampelunie, a Hiszpanie promowali w Toruniu szlak św. Jakuba. Na tym nie koniec akcji promocyjnej. Pomysłów jest wiele. Na przykład między 4 a 11 listopada 2008 roku, mieszkańcy Pampeluny mogli oglądać w swoim mieście w jaki

[25] W ten sposób nazywa się bieg byków ulicami Pampeluny
[26] Źródło: Gazeta Wyborcza Toruń

sposób Polacy obchodzą święto niepodległości, poznawali historię naszego narodu, oglądali paradę żołnierską itp. Hiszpańscy piłkarze FC Deportivo Iruña[27] strzelają bramki z herbem Torunia na koszulkach, padł również pomysł by produkować navarryjskie wino z logiem Torunia jako Europejskiej Stolicy Kultury. Nie można pominąć również dwóch wydarzeń, które miały miejsce w Toruniu, i które okazały się fantastycznym sposobem na promocję Pampeluny w naszym kraju. Mowa o obchodach fiesty San Fermin oraz paradzie Trzech Króli w mieście Kopernika.

W niedzielę 6 lipca 2008 roku Torunianie po raz pierwszy – na wzór hiszpańskiej Pampeluny – świętowali San Fermin. W tym dniu, w rocznicę męczeńskiej śmierci Św. Fermina, pampelunczycy ubierają się na biało i zakładają czerwone chusty. Podczas toruńskiego San Fermin zaprezentowano tańce hiszpańskie, odbył się koncert muzyki flamenco. Każdy ubrany na biało uczestnik imprezy otrzymał czerwoną chustę. Co chwilę słychać było okrzyki: „Viva Pampeluna!", „Viva San Fermin!".

Parada Trzech Króli w Toruniu, która odbyła się 4 stycznia 2009 roku, była niemal wiernym odwzorowaniem tej, którą można obejrzeć w Pampelunie- z czerwonym konfetti, honorowymi salwami i paradą ulicami miasta. Toruń po raz pierwszy obchodził Święto Trzech Króli po hiszpańsku. Oprócz trzech biblijnych mędrców, w tłumie można było wyłowić jeszcze inne postacie. Był Mikołaj Kopernik, Anioł Gabriel oraz diabeł, który brykał i psocił pod sceną. Zastępca prezydenta Torunia Zbigniew Fiderewicz i Angel Tellechea Goyena, konsul honorowy RP w Hiszpanii, wyrazili pewność, że oba miasta mają duże szanse na uzyskanie upragnionego tytułu Europejskiej Stolicy Kultury w 2016 roku.

Wszystkie pomysły promocji i próba ich realizacji to świetna okazja, aby zacieśnić współpracę miedzy miastami. Władze obu miast wspierają się w walce o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury. Czy zakończy się ona sukcesem, czy może porażką? To się dopiero okaże. Nam pozostaje trzymać kciuki i wierzyć w to, że uda się wypromować Pampelunę na jeszcze szerszą skalę, a przy jej boku również nasz Toruń.

Bibliografia:

1) Gazeta Wyborcza – Toruń, nr 143
2) *Hiszpania*, pod red. Zespołu Time – Life Books, Warszawa 1991,
3) J. Pałęcka i O. Sobański, *Przewodnik po Hiszpanii*, Warszawa 1979,
4) L. Straszewicz, *Hiszpania*, Warszawa 1982,
5) M. Leiris, *Lustro tauromachii*, Gdańsk 1999,
6) www.pamplona.es
7) www.torun.pl

Magdalena Bochenek

Promocja gminy Naantali przy pomocy Muminków

Wbrew powszechnej opinii Finlandia to nie tylko kraina tysiąca jezior, bezkresnych lasów i białych nocy, to przede wszystkim nowoczesny kraj skandynawski wyróżniający się rozwiniętą infrastrukturą turystyczną. Ze względu na to, iż sezon zimowy rozpoczyna się tu w październiku i trwa aż do maja, obfituje on w liczne atrakcje takie jak wyścigi psich zaprzęgów, rajdy na skuterach śnieżnych czy rejsy lodołamaczami.

[27] Iruña w języku baskijskim oznacza Pampelunę

Pomimo tego, że lato trwa tu zaledwie od czerwca do połowy sierpnia, nie oznacza, iż Finlandia nie może być także wymarzonym miejscem na letni wypoczynek.

Potwierdzeniem powyższej tezy jest leżąca w Finlandii Zachodniej i licząca niespełna 17 tysięcy[1] mieszkańców gmina Naantali. Dzięki turystom, których latem przybywa tu nawet pół miliona[2], uważana jest za jeden z najpiękniejszych kurortów nadmorskich świata. Powstał on wokół katolickiego klasztoru świętej Brygidy założonego w 1443r[3]. Po przejściu kraju na protestantyzm w 1527r[4]. zakon został rozwiązany, co w ogromnym stopniu pogorszyło sytuację gospodarczą kurortu. Jego mieszkańcy przestali gościć pielgrzymów i zajęli się rzemiosłem. Jedyną pozostałością po klasztorze jest masywny kościół z dobudowaną w 1797r.[5] barokową wieżą, w którym latem odbywają się koncerty muzyki organowej. Obecnie Naantali przypomina wielki skansen. Miasto rozrastało się wokół klasztoru bez konkretnego planu, a nowe budynki stawiano na miejscu starych. Tak powstała malownicza dzielnica wąskich uliczek, przy których znajdują się niskie drewniane domy z rękodziełem, galerie sztuki oraz kawiarnie.

W Naantali jest także Kultaranta czyli otoczona ogrodami różanymi letnia rezydencja prezydenta, która uznawana jest za jeden z najpiękniejszych obiektów turystycznych w kraju. Gmina Naantali pełni także funkcję uzdrowiska, którego „Naantali SPA" figuruje na liście 100[6] najlepszych hoteli SPA na świecie.

Jednak prawdziwy szturm turystów nastąpił tu dopiero po 1993r.,[7] gdy na terenie gminy powstał park tematyczny „Muumimaailma". Większość zwiedzających decydując się na wypoczynek w tej gminie, kieruje się nie tylko jej magią, ale i oryginalnością. Pragną oni bowiem zobaczyć coś innego i bardziej atrakcyjnego niż to, co oferuje konkurencja. Skąd zatem wziął się pomysł na stworzenie parku, którego tematem przewodnim będą przygody Muminków? Otóż owe postacie zostały powołane do życia przez fińską pisarkę Tove Jansson, która stworzyła swój własny, niepowtarzalny świat, pełen tolerancji i wzajemnego zrozumienia. Jej historie o Muminkach dalekie są od natrętnego moralizatorstwa i edukacji znanych z innych książek dla dzieci. Ich język jest bezpośredni i pełen humoru. W 1966r.[8] za swoją twórczość autorka została odznaczona Medalem Hansa Christiana Andersena – międzynarodową nagrodą dla twórców książek dla dzieci. To wyróżnienie sprawiło, iż Muminki stały się najbardziej znanymi oraz lubianymi postaciami fińskiej literatury, których przygody niemal od razu zostały popularne na całym świecie.

„Muumimaailma" znajduje się na obrzeżu gminy, na wyspie Kailo, do której prowadzi długi drewniany pomost. Można tu przybyć pieszo lub dojechać prowadzoną przez Trolle kolejką. Dla zwiedzających dostępne są w recepcji bilety, egzemplarze przewodnika w języku angielskim oraz informator o występach w amfiteatrze „Emmy", który jest przewidziany jako pierwsza atrakcja parku. Po krótkim spektaklu, którego bohaterami są mieszkańcy owej krainy, Mama Muminka zaprasza wszystkich do błękitnego domu, który już z daleka przyciąga wzrok odwiedzających i wprowadza w baśniowy świat. W środku czteropiętrowego budynku zbudowanego według projektu samej Tove Jansson, znajduje się między innymi bogato zaopatrzona spiżarnia, ogromna kuchnia oraz salon. Dzieci zwiedzające dom mogą dotknąć wszystkich atrakcji, odpocząć w fotelu Taty Muminka lub wspiąć się po sznurowanej drabinie prowadzącej do pokoju Muminka. W parku znajduje się jeszcze wiele innych atrakcji, których zwiedzenie może zająć wiele godzin. Jest tu między innymi labirynt, statek Taty Muminka i letnia szkoła żeglowania. Istnieje także możliwość obserwowania przez lunetę zatoki, opalania się na piaszczystej plaży czy zorganizowania pikniku. Do dyspozycji odwiedzających zbudowano także pocztę, w której można zakupić jedyne w swoim rodzaju kartki oraz znaczki z podobiznami rodziny Muminków. Park obfituje także w liczne kawiarnie,

bufety, altany oraz ogromny salon handlowy, w którym znajdują się między innymi kubki, breloczki, ubrania oraz inne artykuły z podobizną mieszkańców parku. Podczas wędrówki można napotkać wszystkich bohaterów powieści Tove Jansson. U odwiedzających największe emocje wywołuje spotkanie z Włóczykijem, który słynie z opowiadania niesamowitych historii, które przekazuje nie tylko w języku fińskim, ale także szwedzkim, rosyjskim i angielskim. Nazajutrz na wszystkich, którzy wykupili bilety dwudniowe w cenie 29 €[9] czeka wyspa przygód Vaski, na którą z Naantali kursuje statek. Tam znajdują się jaskinie, statki piratów, wiszące mosty linowe, skałki i ścianki wspinaczkowe. W wiosce rybackiej mieszkańcy gminy uczą starych rzemiosł i opowiadają o historii swego kurortu.

Według *The Independent on Sunday „*Muumimaailma" to czwarty[10] z pośród najlepszych parków tematycznych na świecie. Z jego oferty od czasu otwarcia w 1993r. skorzystało ponad 32 miliony osób[11], z których ponad 30% [12]stanowią głównie cudzoziemcy z Norwegii, Szwecji i Japonii. W znacznym stopniu przyczynił się on także do wzrostu zatrudnienia, tworząc co roku ponad 200 sezonowych miejsc pracy, skierowanych głównie do uczniów i studentów z regionu. Roczne obroty parku wynoszą około 3,6 milionów €[13]. Promocja Naantali nie sprowadza się wyłącznie do dostarczania niezbędnych informacji o gminie, atrakcjach turystycznych i wydarzeniach, z których ona słynie. Znaczącą rolę odgrywają tu również Muminki, które tworzą i podtrzymują jej pozytywny wizerunek w świadomości potencjalnych turystów i inwestorów.

W tym celu władze gminy korzystają z narzędzi promocyjnych, takich jak prowadzenie witryny internetowej, kampanii reklamowej, public relations oraz direct mailing. Dzięki nim do gminy zjeżdżają turyści, którzy zostawiają tu swoje pieniądze i kontynuują promocję dalej, wśród swych bliskich oraz znajomych.

[1]Eisenlau J., *Moomin World (Muumimaailma): Family Fun in Finland,* http://www.literarytraveler.com/literary_articles/moomin_world.aspx (28.12.2008).
[2] http://www.naantalinmatkailu.fi/eng/index.php (28.12.2008)
[3] http://przewodnik.onet.pl/1122,1823,1155326,,,,Naantali,artykul.html (29.12.2008).
[4] http://przewodnik.onet.pl/1122,1823,1155326,1155333,artykul.html (29.12.2008).
[5] http://pl.wikipedia.org/wiki/Naantali (27.12.2008).
[6] http://www.channels.nl/37075-pl.html (30.12.2008).
[7] http://www.muumimaailma.fi/englanti/puisto.html (30.12.2008).
[8]http://www.republikadzieci.pl/rd/index.php?option=com_content&task=view&id=2376&Itemid=89 (31.12.2008).
[9]http://www.muumimaailma.fi/englanti/liput_ja_aukioloajat.html (30.12.2008).
[10] http://en.wikipedia.org/wiki/Moomin_World (27.12.2008).
[11] Eisenlau J., *Moomin World (Muumimaailma): Family Fun in Finland,* http://www.literarytraveler.com/literary_articles/moomin_world.aspx (28.12.2008).
[12] http://www.naantalinmatkailu.fi/eng/index.php (28.12.2008)
[13]http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/support_measures/responsible_entrepreneurship/doc/resp_entrep_pl.pdf (29.12.2008).

BIBLIOGRAFIA

Eisenlau J., ***Moomin World (Muumimaailma): Family Fun in Finland.*** Dostępny w World Wide Web: http://www.literarytraveler.com
Kubicki P., ***Finlandia – praktyczny przewodnik,*** Bielsko-Biała 2008, wyd. Pascal

Kubicki P., ***Finlandia – przewodnik ilustrowany,*** Bielsko-Biała 2008, wyd. Pascal
http://www.naantali.fi/en_GB/
http://www.muumimaailma.fi/englanti/index.html

Halina Bogdan, Bogusław Bogdan

Plany rozwoju lotniska jako element polityki miasta Krosna

Kto nie zna historii krośnieńskiego lotniska, ten nigdy nie będzie w stanie zrozumieć, jak wiele znaczą dla mieszkańców Krosna i mieszkańców okolicznych wsi nowe plany rozwoju lotniska.

W oparciu o projekt lotniska z dnia 29.11.1926 roku przeprowadzono komasację gruntów i do miasta Krosna przyłączono tereny przeznaczone pod budowę lotniska jesienią 1930 roku, a następnie w ciągu dwóch lat wyrównano tam grunt i posiano trawę. Powstało trawiaste lotnisko w kształcie trapezu o wymiarach 550 metrów na 400 metrów i 650 metrów na 500 metrów. Początkowo lotnisko było wyposażone tylko w rękaw powietrzny bez jakichkolwiek zabudowań i jako obiekt cywilny przeznaczone było dla ruchu turystycznego.

12 czerwca 1932 roku odbyła się uroczystość poświęcenia lotniska w obecności mieszkańców, duchowieństwa i przedstawicieli powiatowej i wojewódzkiej Ligi Ochrony Powietrznej i Przeciwgazowej we Lwowie.

Na początku swojego istnienia lotnisko wykorzystywano jako lądowisko dla lekkich samolotów. Znajdowało się ono na trasie samolotowych rajdów turystycznych dookoła Polski i tu odbywały się pokazy lotnicze podczas obchodów świąt państwowych.

Zainteresowanie lataniem wzrastało do tego stopnia, że uczniowie pobliskiego gimnazjum założyli krośnieńskie koło szybowcowe i postanowili własnymi siłami zbudować szybowiec. Zbudowany przez nich po wielu trudach szybowiec uzyskał nr ewidencyjny 44. Nie mógł on jednak startować z krośnieńskiego lotniska, bo nie było ono do tego odpowiednio przygotowane. Członkowie koła szybowcowego pracowali również nad modelami samolotów, a nawet nad prototypem rakiety z silnikiem odrzutowym wg konstrukcji z 1889 roku. Spotkało się to z zainteresowaniem ze strony Niemców.

Zaczęto szybko snuć plany rozbudowy lotniska. Ze względu na dogodne położenie geograficzne miasta, a zwłaszcza na dużą odległość od granicy z Niemcami krośnieńskie lotnisko mogło stać się miejscem szkolenia nowej kadry pilotów i ośrodkiem dla rozwoju polskiego lotnictwa.

W Połowie 1934 roku władze miasta otrzymały propozycję od dyrektora Departamentu Aeronautyki z Ministerstwa Spraw Wojskowych wybudowania w Krośnie zakładów lotniczych, fabryki silników oraz centrum szkolenia podoficerów lotnictwa.

Na posiedzeniu Rady Miasta 7 listopada 1934 roku podjęto decyzję o podarowaniu 200 ha gruntów na rzecz rozbudowy lotniska.

Początkiem 1937 roku rozpoczęto budowę centrum szkoleniowego podoficerów lotnictwa. Pole wzlotów zostało wyposażone w kanały ceramiczne, które na owe czasy były nowością w technologii budowania lotnisk i miało kształt trójkąta równobocznego o ściętych wierzchołkach. Zgodnie z planami budowlanymi otrzymanymi z Departamentu Budownictwa Ministerstwa Spraw Wojskowych zaczęto budować 3 grupy budynków centrum szkolenia podoficerów lotnictwa. Po kolei powstawały wartownia, areszt, komenda centrum wyszkolenia, kasyno oficerskie, hotel, jadalnia personelu cywilnego, koszary dla uczniów, garaże, warsztaty szkolne, 2 hangary, komenda portu lotniczego,

budynek zapasowy, magazyn materiałów pędnych, warsztaty reperacyjne, magazyny wodoru i tlenu rampa kolejowa, hamownia tunelowa i inne.

Przy budowie hangarów używano nowoczesnych metalowych konstrukcji dachów, które miały zabezpieczać budynki przed niewielkimi bombami lotniczymi. Nowością techniki były też automatycznie otwierane i zamykane drzwi do hangarów.

Wraz z budową wyżej wspomnianych obiektów powstawały też dwa lotniska pomocnicze: w Łężanach i w Moderówce. Ciągle jednak prace budowlane opóźniane były z powodu kłopotów finansowych.

Latem 1938 roku po decyzji szefa Administracji Armii zostało przeniesione do Krosna Centrum Wyszkolenia Lotnictwa nr 2 z Bydgoszczy i Szkoła Podoficerów Lotnictwa dla Małoletnich. Przygotowywano tu młodzież do trzech specjalności lotniczych: na pilota, na strzelca pokładowego – radiotelegrafistę i na mechanika pokładowego. Wykładowcami byli oficerowie rezerwy i zawodowi wojskowi. Przyszli radiotelegrafiści odbywali szkolenie na bombowcach typu PZL P-37 A „Łoś", przyszli mechanicy poznawali budowę silników samolotowych, a kandydaci na pilotów uczyli się sztuki pilotażu latając na samolotach różnego typu.

Latem 1939 roku pojawiły się na terenie lotniska osoby z niemieckiej siatki szpiegowskiej fotografujące budynki, a nad miastem pokazywały się niemieckie samoloty rozpoznawcze typu Dornie Do-17 F należące do 14 Pułku Lotnictwa Rozpoznawczego Luftwaffe.

1 września 1939 roku o godzinie 6 rano pojawiły się nad Krosnem i nad Moderówką trzy eskadry tych samolotów zgrupowane po 10 maszyn każda. Ich zadaniem było zniszczenie pól wzlotów by uniemożliwić start myśliwców. Pola wzlotów zostały zniszczone od niemieckich bomb.

Centrum i szkołę ewakuowano poza granice kraju przez Rumunię do sojuszniczej Francji.

8 września 1939 roku wojska niemieckie zajęły Krosno wraz z obiektami Szkoły Podoficerów Lotnictwa dla Małoletnich i natychmiast przystąpili do tworzenia nowej bazy lotniczej. Jeszcze jesienią 1939 roku Niemcy uporządkowali teren lotniska zmuszając okolicznych mieszkańców do pracy, a przy pomocy niemieckich przedsiębiorstw budowlanych rozpoczęli rozbudowę bazy. Stworzyli betonowy pas startowy, koszary dla żołnierzy Luftwaffe i Wehrmachtu, magazyny broni i sprzętu oraz kwatery dla cywilów pracujących przymusowo. Polskie firmy instalacyjne zamontowały urządzenia służące do nocnych startów i rezerwowe zasilanie stacji radarowej. Pod koniec 1939 roku Niemcy rozbudowali też lotniska pomocnicze w Łężanach i w Moderówce.

W 1940 roku Niemcy po przegranej powietrznej „Bitwie o Anglię" rozpoczęli przygotowania do napaści na Związek Radziecki. Na teren lotniska zaczęły spływać transporty broni amunicji, sprzętu i paliwa dla niemieckiego lotnictwa. W tym celu powstał odcinek torów kolejowych i doprowadzono do niego rurociąg benzynowy. W czerwcu 1941 roku stacjonowały na terenie lotniska w Krośnie: sztab jednostki Luftwaffe i jej dywizjon liczący 36 maszyn typu Henkel He-111, na lotnisku w Łężanach stacjonował drugi taki sam dywizjon, a w Moderówce ulokowano 52 myśliwce typu Messerschmitt Me-109.

W nocy z 21 na 22 czerwca 1941 roku po załadunku bomb na pokłady niemieckich samolotów około godziny 3 nad ranem bombowce typu He-111 wystartowały z krośnieńskiej bazy w celu pierwszego nalotu na Związek Radziecki.

Jesienią tego roku nastąpiła reorganizacja niemieckiej bazy. W miejsce wojsk pojawił się niemiecki Zespół Szkoleniowy Personelu Latającego. Szkolono tu rumuńskich, węgierskich i niemieckich pilotów a także personel naziemny. Powstało też

zaplecze remontowe i techniczne dla niemieckich jednostek przyfrontowych, których zadaniem było między innymi naprawa silników samolotów bojowych i transportowych. Zatrudniano tu głównie mechaników z Polski.

21 sierpnia 1941 roku około godziny 9 rano na krośnieńskie lotnisko przyleciał samolot transportowy typu „Kondor" z Adolfem Hitlerem i Mussolinim na pokładzie. Powodem ich przybycia była wizytacja frontu wschodniego, który zatrzymał się nie po myśli Niemców w okolicach Kijowa na Ukrainie.

Końcem sierpnia 1944 roku niemiecka załoga opuściła bazę na krośnieńskim lotnisku, a niemieccy saperzy zniszczyli budynki.

11 września 1944 roku miasto Krosno zostało wyzwolone i po usunięciu uszkodzeń na pasie startowym teren lotniska zajęła radziecka jednostka bombowa. Z tego miejsca przez kilka miesięcy startowały nieustannie radzieckie maszyny.

Wiosną 1945 roku lotnisko zostało przekazane przez Rosjan władzom miasta Krosna i zostało przejęte przez Aeroklub Podkarpacki. Pozostałości zabudowań w postaci gruzu, szkła czy metalowych konstrukcji zostały rozkradzione jako materiał budowlany przez mieszkańców okolicznych wsi i miasta Krosna.

Na terenie lotniska przetrwało niewiele obiektów: port lotniczy i hangary, gdzie do dziś przechowuje się samoloty. Pozostała też część betonowego pasa startowego zbudowanego przez Niemców. Istnieje nadal pole startowe rozszerzone podczas wojny.

Historia lotniska choć krótka, jest bardzo bogata. Powstało jako nadzieja i szansa dla Krosna, a podczas II wojny światowej odegrało bardzo ważną rolę dla całej Europy. Przed wojną lotnisko krośnieńskie stanowiło poważny węzeł lotniczy. Było jednym z największych i najnowocześniej urządzonych obiektów tego typu w Europie.

Od zakończenia wojny w Aeroklubie Podkarpackim na terenie lotniska działają trzy sekcje: modelarska, szybowcowa i samolotowa. Z Aeroklubu wywodzi się wielu pilotów i sportowców, którzy bili rekordy w sporcie spadochronowym, w szybownictwie, w modelarstwie, w lataniu rajdowo-nawigacyjnym, w akrobacji samolotowej czy szybowcowej. Aeroklub Podkarpacki prowadził też szkolenie Wojskowego Przysposobienia Lotniczego 1 i 2 stopnia oraz wojskowego Przysposobienia Desantowego. Prowadzi też szkolenie podstawowe młodzieży szkolnej.

Na terenie województwa podkarpackiego działają modelarnie i koła lotnicze, których członkowie spotykają się corocznie na zawodach na krośnieńskim lotnisku. Można tu też zdobyć kategorię B pilota szybowcowego.

W 1977 roku zarząd Aeroklubu Podkarpackiego i władze Krosna podjęły decyzję rozbudowy lotniska do celów małej komunikacji lotniczej, pasażerskiej i towarowej przy wykorzystaniu samolotów krótkiego startu.

W 1978 roku rozpoczęto rozbudowę. Ulepszona została droga startowa o 500 m do łącznej długości 1550 m i dobudowano budynek administracyjny.

W 1993 roku powołana została Centralna Szkoła Lotniczo-Techniczna Aeroklubu Polskiego.

W dniu 10 czerwca 1997 roku Mszę św. na tym lotnisku z udziałem ok. pół miliona wiernych odprawił papież Jan Paweł II i kanonizował w tym miejscu Jana z Dukli.

Corocznie odbywa się tu cykl imprez lotniczych, z których najbardziej znane to Górskie Zawody Balonowe.

Lotnisko nadal posiada pas asfaltowy, ale nie jest używany, lądowanie na nim grozi uszkodzeniem samolotu. Używana jest część trawiasta lotniska na północ od pasa asfaltowego w zależności od kierunku wiatru.

Do niedawna trwał spór o lotnisko między miastem Krosno a Aeroklubem. Decyzją z lat siedemdziesiątych lotnisko przestało być majątkiem wojska i miało być przekazane Aeroklubowi PRL w wieczyste użytkowanie. Formalnie nie zostało to sfinalizowane i lotnisko pozostało majątkiem Skarbu Państwa. W 2000 roku zostało przekazane marszałkowi województwa.

28 listopada 2005 roku podjęto uchwałę nr XLVII/57/05 Sejmiku Województwa Podkarpackiego o zrzeczeniu się własności nieruchomości na rzecz miasta Krosna. Po ponad 65 latach lotnisko znowu stało się własnością miasta. W uzasadnieniu uchwały o zrzeczeniu się przez województwo terenów lotniska na rzecz Krosna napisano, że lotnisko w Krośnie nie wykorzystuje swoich potencjalnych możliwości, że wymaga pilnej modernizacji i nie może pełnić roli lotniska pasażerskiego dla dużych samolotów.

Marszałek województwa podkarpackiego stwierdził, że lotnisko krośnieńskie zakwalifikowane jest jako lotnisko lokalne, a jego rozwój może przynieść potencjalne korzyści dla miasta poprzez rozwój turystyki i organizowanie szkoleń cywilnych i wojskowych.

W dniu 20 grudnia 2005 roku zawarto akt notarialny zrzeczenia się własności lotniska i teren lotniska stał się własnością miasta Krosna. Gdy gmina Krosno uzyskała tytuł własności terenu lotniska, to pojawiła się możliwość uruchomienia funduszy celowych i możliwość działania na rzecz pozyskania funduszy pomocowych, przy których pomocy lotnisko może zostać zmodernizowane.

Rok wcześniej - 26 listopada 2004 roku uchwałą Rady Miasta Krosna Nr XXVII/568/04 została przyjęta Strategia Rozwoju Miasta Krosna na lata 2004 – 2013.

W pierwszym rozdziale tego aktu zostały określone najważniejsze cele strategiczne, które powstały w oparciu o postulaty i wnioski mieszkańców miasta. Rozdział drugi zawiera cele strategiczne oraz kierunki działań. Szczegółowa lista zadań wraz z terminarzem ich realizacji zastała zawarta w rozdziale trzecim, natomiast sposób realizacji strategii oraz sposób jej monitorowania umieszczono w rozdziale czwartym.

Ogółem w ramach 5 obszarów strategicznych wyróżniono 45 zadań i jednym z tych najważniejszych zadań strategicznych stało się opracowanie kompleksowego studium zagospodarowania i wykorzystania lotniska w Krośnie.

Ma ono w przyszłości pomóc spełniać miastu funkcje silnego centrum usług lokalnych niematerialnych, funkcje gospodarcze, funkcje ważnego ośrodka handlowego i dystrybucyjnego a także funkcje turystyczne.

Za realizację zadań zawartych w strategii odpowiedzialne są władze samorządowe miasta Krosna.

Zrównoważony wariant rozwoju ujęty w strategii zakłada, że źródłem rozwoju lokalnego jest wszechstronny i równoczesny rozwój w sferze gospodarczej, społecznej, edukacyjnej i technologicznej.

Na podstawie tej Strategii stworzono w ramach pracy grupowej wizję miasta Krosna w 2013 roku. Zgodnie z tą wizją miasto ma stać się ważnym dla Podkarpacia, stale rozwijającym się ośrodkiem gospodarczym, naukowym i kulturalnym, który wykorzystując korzystne położenie geograficzne, dziedzictwo kulturowe, opierając się na gospodarności, przedsiębiorczości, wiedzy i aktywności mieszkańców ma stwarzać coraz lepsze warunki do życia, pracy i rozwoju.

Na liście zadań podjętych uchwałą Rady miasta znalazło się już w roku 2005 opracowanie kompleksowego studium zagospodarowania i wykorzystania lotniska na kwotę orientacyjną 60000 zł.

Cały rok 2006 był okresem intensywnych prac nad opracowaniem dokumentu strategicznego związanego z zagospodarowaniem tego terenu i przygotowaniem go do

pełnienia funkcji lotniska lokalnego. W tym samym roku podpisano umowę w sprawie opracowania nowej dokumentacji lotniskowej. Przygotowana została wstępna koncepcja, która ulega wciąż nowym modyfikacjom.

Powstała także analiza ekonomiczna uruchomienia i funkcjonowania lotniska do 2030 roku za kwotę 85 488 zł.

Ze środków Ministerstwa Rozwoju Regionalnego opracowano studium wykonalności dla projektu rozbudowy i modernizacji lotniska. Koszt opracowania nowej dokumentacji został poniesiony w 2007 roku. Podjęto też działania zmierzające do pozyskania funduszy zewnętrznych na rozwój lotniska. Ich wynikiem został stworzony w 2007 roku projekt pod nazwą „Rozbudowa i modernizacja lotniska lokalnego w Krośnie" i został on wpisany do Indykatywnego Planu Inwestycyjnego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013, a to oznacza, że środki Unii Europejskiej zostały zarezerwowane na realizację tego projektu.

Kiedy gmina Krosno uzyskała akt notarialny potwierdzający własność lotniska i kiedy wydzielono w jego południowej części teren o powierzchni około 33 ha, który nie będzie wykorzystany do celów lotniskowych podjęto decyzję, że na tym obszarze będzie prowadzona działalność przemysłowa. Podjęto wtedy starania o uzyskanie środków pomocowych na uzbrojenie tego terenu w niezbędną infrastrukturę. Potrzebne stało się opracowanie założeń do projektu pod nazwą „Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej miasta Krosna przez kompleksowe przygotowanie terenów pod inwestycje", który w 2006 roku zgłoszono do Projektu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007 – 2013.

Projekt ten został zaakceptowany przez Stały Komitet Rady Ministrów w dniu 20 grudnia 2006 roku i został także umieszczony w Indykatywnym Planie Inwestycyjnym na lata 2007 – 2013. Zaplanowane w projekcie zadania mają być wykonane w latach 2007 – 2009.

Ich efektem będą inwestycje gospodarcze na terenie Krosna i stworzenie nowych miejsc pracy.

Należy też w tym miejscu wspomnieć, że wiceminister infrastruktury po zapoznaniu się z sytuacją i potencjałem krośnieńskiego lotniska zadeklarował, że będzie popierał włączenie go do listy trzydziestu lotnisk najważniejszych dla naszego państwa. Obecnie trwają prace nad nową ustawą o prawie lotniczym, a ta lista będzie częścią tego prawa.

Tylko dwa podkarpackie lotniska mają szansę znaleźć się na tej liście: Krosno i Mielec, a wpisanie lotniska na wspomniana listę pozwoli Krosnu ubiegać się o dodatkowe środki na modernizację. Wtedy może nastąpić połączenie finansowania ze strony unijnej i krajowej i to będzie chyba najlepsze rozwiązanie, jakie może spotkać krośnieńskie lotnisko.

Na terenie lotniska o powierzchni około 33 ha oznaczonym jako „A" ma rozwijać się produkcja lotnicza i około lotnicza oraz firmy wykorzystujące bezpośredni dostęp do pasa startowego. Pozostałe tereny zostaną przeznaczone na produkcję i usługi o charakterze innowacyjnym.

Ustalono już formę przekazania gruntów. Będą to grunty przeznaczone pod najem. Najemcy zostaną wyłonieni w drodze przetargu i będzie istniała możliwość zakupu gruntów po upływie pięcioletniego okresu najmu.

Zakres projektu obejmuje inwestycje infrastrukturalne realizowane w ramach projektu dofinansowanego ze środków UE na lata 2009 – 2010 takie jak:

- osuszenie terenu
- siec wodociągowa

- kanalizacja sanitarna i deszczowa
- budowa dróg dojazdowych
- budowa placu manewrowego dla Tirów
- sieć energetyczna, gazowa, teletechniczna finansowane poza projektem.

Ten projekt umieszczony jest na liście projektów indywidualnych Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007 – 2013.

Podpisano już preumowę na realizację projektu, a w przetargu wyłoniono wykonawcę dokumentacji projektowej.

Budżet projektu wynosi:
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego: 12 800 000 zł / 50% /
- Budżet Państwa: 786 000 zł / 3% /
- Miasto Krosno: 11 866 270,26 zł /47% /
= razem: 25 452 270,26 zł.

Podstawą prawną i wsparciem dla nowych inwestycji jest Uchwała Nr XVI/238/07 Rady Miasta Krosna z dnia 2 października 2007 roku w sprawie zwolnienia od podatku od nieruchomości na terenie Miasta Krosna w ramach pomocy *de minimis* na tworzenie nowych miejsc pracy związanych z nową inwestycją. Zwolnienie przysługuje inwestorom, którzy utworzą co najmniej 5 nowych miejsc pracy. Zwolnienie obejmuje nowo wybudowane budynki lub ich części przeznaczone do działalności produkcyjnej lub usługowej wskazanej w Uchwale. Okres zwolnienia będzie wynosił od 1 do 5 lat w zależności od liczby nowoutworzonych miejsc pracy.

Spodziewanymi osiągalnymi rezultatami tego projektu ma być powstanie na terenie miasta Krosna co najmniej czterech nowych przedsiębiorstw i utworzenie co najmniej 150 nowych miejsc pracy.

Władze miasta Krosna zadbały też, aby powstał projekt nad nazwą „Utworzenie Ponadregionalnego Centrum Szkolenia Lotniczego w oparciu o zmodernizowaną infrastrukturę lotniska w Krośnie – I etap". Jest on umieszczony w Indykatywnym wykazie indywidualnych projektów Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013.

Został on przyjęty przez Zarząd Województwa Podkarpackiego Uchwałą nr 123/2198/08 z dnia 29 lipca 2008 roku i będzie realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013.

Stworzone plany inwestycyjne miasta obejmują rozbudowę lotniska tak, by stanowiło ono istotne uzupełnienie pozostałych lotnisk w województwie podkarpackim.

Lotnisko w Rzeszowie będzie regionalnym portem lotniczym, lotnisko w Mielcu będzie lotniskiem przyzakładowym i sportowym, lotnisko w Bezmiechowej będzie szybowcowym ośrodkiem szkoleniowym i treningowym, a lotnisko lokalne w Krośnie będzie podstawą do rozwoju Krosna jako Ponadregionalnego Centrum Szkolenia Lotniczego. Wyżej wymieniony projekt stworzy warunki niezbędne dla potrzeb szkolenia pilotów oraz personelu naziemnego, w tym mechaników lotniczych. Na jego realizację zostały zarezerwowane środki Unii Europejskiej. Budżet projektu wynosi 14 579 000 Euro, a maksymalny poziom dofinansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego obejmuje kwotę 11 000 000 euro.

Podstawowe założenia tego projektu to:

1/ rozwój funkcji szkoleniowo-treningowej lotniska i stworzenie odpowiednich warunków dla funkcjonowania podmiotów szkoleniowych

2/ maksymalne wykorzystanie dostępnej przestrzeni lotniskowej dla rozwoju funkcji szkoleniowych

3/ wzbogacenie istniejącej oferty o szkolenia mechaników branży lotniczej

4/ umożliwienie firmom produkującym samoloty testowania ich na krośnieńskim lotnisku

5/ zagospodarowanie terenów przyległych do lotniska w celu stworzenia strefy inwestycyjnej.

W celu realizacji zamierzonych celów opracowano dokumenty:

1/ Program funkcjonalno użytkowy lotniska lokalnego w Krośnie opracowany przez Samodzielną Pracownię Usług Projektowych s.c. J. Opęchowski, W. Kazmierski oraz Biuro Studiów i Projektów Lotniskowych Polconsult sp. z o.o. zawierający określenie maksymalnych docelowych parametrów lotniska

2/ ocenę oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia polegającego na modernizacji lotniska lokalnego w Krośnie – stanowi ona etap przedprojektowy, opracowana została przez ATMOTERM Inżynieria Środowiska Sp. Z o.o.

3/ analizę ekonomiczną przedsięwzięcia polegającego na uruchomieniu i funkcjonowaniu lotniska lokalnego w Krośnie z uwzględnieniem ryzyka jego funkcjonowania do roku 2030

- opracowaną przez Biuro Studiów i Projektów Lotniskowych Polconsult Sp. z o.o.

4/ studium wykonalności przedsięwzięcia pod nazwą „Zwiększenie dostępności komunikacyjnej regionu poprzez rozbudowę i modernizację lotniska lokalnego w Krośnie" – wykonawcą zostało konsorcjum wykonawców: Mott MacDonald Ltd, Kantor Polska sp. z o.o. oraz LRDP Kantor Ltd.

Ten projekt jako pierwszy etap realizacji inwestycji obejmuje wybudowanie:

- utwardzonej drogi startowej o długości co najmniej 1200 m i szerokości 45 m wraz z oświetleniem i pomocami nawigacyjnymi
- drogi kołowania
- płaszczyzny postoju samolotów
- trzech pasów startowych trawiastych przeznaczonych do użytkowania przy różnych kierunkach wiatrów
- wieży kontroli lotów
- lotniskowej stacji paliw
- ogrodzenia
- dróg dojazdowych

Określony termin realizacji tego projektu to 3 lata od podpisana z Instytucją Zarządzającą umowy o dofinansowanie projektu.

Harmonogram realizacji projektu przedstawia się następująco:

- powołanie spółki lotniskowej – 3 kwartał 2008 r.
- wybór zarządzającego lotniskiem – 3 kwartał 2008 r.
- podpisanie preumowy na realizację – do końca 2008 r.
- dokumentacja projektowa – do 1 kwartału 2009 r.
- decyzja o pozwoleniu na budowę – 2 kwartał 2009 r.
- podpisanie umowy na realizację projektu – 2 kwartał 2009 r.
- przetarg na wykonanie robót budowlanych – 2 kwartał 2009 r.
- roboty budowlane – od 3 kwartału 2009 roku do 3 kwartału 2011 roku
- pozwolenie na użytkowanie – 3 kwartał 2011 roku.

Operatorem inwestycji czyli podmiotem odpowiedzialnym za realizację projektu ma zostać jednoosobowa spółka Gminy Krosno. W lipcu 2008 roku dotarła do mieszkańców miasta wiadomość, że Samorząd Krosna powołał spółkę lotniskową, która poprowadzi inwestycje warte blisko 80 milionów złotych.

W dalszych etapach realizacji inwestycji planowane jest osiągnięcie docelowych parametrów – czyli wydłużenie utwardzonej drogi startowej do 2000 m, budowa pozostałych dróg kołowania a także terminala, lotniskowej straży pożarnej i obiektów zaplecza technicznego po południowej stronie lotniska.

Według prognoz działalność lotniska w Krośnie będzie wymagała corocznego wsparcia na pokrycie strat w wysokości co najmniej 2 – 2,5 mln zł.

W roku 2007 została opracowana też koncepcja modernizacji lotniska jako program funkcjonalno użytkowy, sporządzona została analiza oddziaływania inwestycji na środowisko oraz część kartograficzna materiałów do dokumentacji rejestracyjnej lotniska. Sporządzono także analizę lokalizacji urządzenia nawigacyjnego i stref ochronnych dla lotniska oraz analizę społeczno ekonomiczną. Kwota wydatkowana w roku 2007 na zlecenia zewnętrzne związane z projektem wyniosła 94 550 zł.

Planowanie strategiczne jest procesem ciągłym. Organem nadzorującym realizację Strategii rozwoju miasta jest Rada Miasta. To ona czuwa nad realizacją, nad organizacją i wdrażaniem w życie projektów. Osobą odpowiedzialną za wykonanie ujętych w strategii założeń jest Prezydent Miasta. To on corocznie przedkłada Radzie Miasta sprawozdania z realizacji celów z rozbiciem na kierunki działań i zadania. On też ma przedstawiać raport o stanie miasta w układzie czteroletnim. Rada Miasta jest też kompetentna do uchwalania zmian w zapisach Strategii w oparciu o przepisy prawa wewnętrznego.

Przez lata trwał spór urzędu miasta z Aeroklubem Polski o własność lotniska. Aeroklub Polski domagał się na drodze sądowej przekazania mu lotniska bezpłatnie w wieczyste użytkowanie, ale wyroki sądów dwóch instancji były dla niego niekorzystne.

17 kwietnia 2008 roku Sąd Najwyższy oddalił roszczenia Aeroklubu Polskiego kierowane do miasta. W tej sytuacji nie mogą pojawiać się już roszczenia finansowe ze strony AP.

Dzięki zapadłemu wyrokowi miasto może dalej pracować nad rozwojem lotniska jako rzeczywisty właściciel, a nie tylko jako organ administracji publicznej.

Lotnisko krośnieńskie zarejestrowane jest w Rejestrze Lotnisk Cywilnych Urzędu Lotnictwa Cywilnego. Znalazło się także w przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 8 maja 2007 roku Programie Rozwoju Sieci Lotnisk i Lotniczych Urządzeń Naziemnych. Plany inwestycyjne miasta obejmują jego rozbudowę w taki sposób, aby stanowiło ono istotne uzupełnienie funkcjonalne pozostałych lotnisk w województwie podkarpackim.

Głównym użytkownikiem lotniska jest Aeroklub Podkarpacki, który wykorzystuje je głównie do celów szkoleniowych: szkolenie pilotów, spadochroniarzy, pilotów szybowców i do celów sportowych: loty rekreacyjne, widokowe itp.

Obecnie na terenie lotniska znajduje pas asfaltowy na kierunku 110-290 nieużywany, 4 pasy trawiaste na północ od pasa asfaltowego o równej nawierzchni, a w południowej nieużywanej części lotniska znajduje się boisko sportowe, budynek mieszkalny i plac do nauki jazdy.

W Strategii Rozwoju Miasta Krosna ukierunkowano także edukację pod kątem potrzeb rynku pracy i przedsiębiorców. W celu realizacji tego zadania utrzymano szeroką ofertę szkolnictwa zawodowego na terenie miasta. Władze miasta nawiązując do tradycji lotniczych postanowiły powrócić do szkolenia przyszłego personelu lotniczego.

Zespół Szkół Ponad gimnazjalnych nr 3 w Krośnie rozpoczął szkolenie w zawodach technik mechanik lotniczy i technik awionik. Szkoła ta posiada specjalistyczne pracownie i laboratoria wyposażone w najnowocześniejszy sprzęt. Szkoła ta utrzymuje stały kontakt z firmą Goodrich Krosno sp. z o.o., która jest jednym z najważniejszych podmiotów działających w branży lotniczej na terenie miasta. Praca czeka także na absolwentów w innych przedsiębiorstwach „Doliny Lotniczej", z którą „Mechanik" podpisał porozumienie o współpracy.

Oprócz tego szkoła ta realizuje wart blisko 9 milionów złotych projekt unijny dotyczący budowy Regionalnego Centrum Transferu Nowoczesnych Technologii Wytwarzania, w ramach którego zaadaptowane zostaną szkolne pomieszczenia pod nowe

pracownie i laboratoria lotnicze. W obiektach szkolnych i Centrum Kształcenia Praktycznego zostanie zbudowanych 16 nowych pracowni: aerodynamiki lotu, napraw lotniczych, obsługi naziemnej lotnictwa i inne. Powstanie kilka sal wykładowych i laboratorium budowy i eksploatacji statków powietrznych.

Dotychczasowe pracownie zostaną zmodernizowane i wyposażone w najwyższej klasy sprzęt dydaktyczny. Może w przyszłości szkoła ta będzie kształcić lotników w oparciu o bazę i możliwości krośnieńskiego lotniska.

Budowa Regionalnego Centrum to jedna z trzech najważniejszych inwestycji miejskich obok utworzenia Ponadregionalnego Centrum Szkolenia Lotniczego. Na pewno będą nowoczesne pracownie, sprzęt i będzie miejsce, gdzie będzie można kształcić przyszłych specjalistów i to na poziomie europejskim. Władze miasta muszą zabiegać o pozyskanie pieniędzy, bo technologia idzie do przodu. Projekt Regionalnego Centrum Transferu Technologii Wytwarzania przygotowują samorządy powiatowe województwa podkarpackiego. Współdziałają z nimi urząd marszałkowski, szkoły i przemysł. Instytucją odpowiedzialną za realizację tego projektu jest Gmina Miasto Rzeszów jako partner wiodący, a Gmina miasta Krosna jest jednym z kilku partnerów tego projektu. Planowane zakończenie realizacji tego projektu przypadnie na czwarty kwartał 2010 roku, a źródła finansowania mają pochodzić w 85 % z publicznych środków UE.

Absolwent „Mechanika" z Krosna będzie mógł kontynuować naukę w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Krośnie, gdzie rozszerzono już ofertę edukacyjną.

W roku akademickim 2008/2009 na kierunku Mechanika i budowa maszyn otwarta została nowa specjalność: Eksploatacja lotnicza, pilotaż, personel pokładowy. Trwają też prace zmierzające do nawiązania ścisłej współpracy z innymi ośrodkami akademickimi w zakresie szkolenia lotniczego.

W chwili obecnej Urząd Miasta w Krośnie w ramach zamówień publicznych ogłosił przetarg na „Opracowanie dokumentacji projektowej na zadanie pod nazwą Utworzenie Ponadregionalnego Centrum Szkolenia Lotniczego w oparciu o zmodernizowaną infrastrukturę lotniska w Krośnie". Termin składania ofert upływa z dniem 12.11.2008 roku. Ogłoszenie to zostało opublikowane również w Dzienniku Urzędowym UE.

Dziś Krosno staje przed wielką szansą, jaką daje stworzenie ośrodka szkolenia nie tylko pilotów, ale też mechaników lotniczych. Znając historię wiemy, że nie jest to dla lotniska nic nowego. Już kiedyś tak było. Uczyli się tu latać i Polacy, i Niemcy, Rumunii czy Węgrzy. Uczyli się też Rosjanie. Obecnie takich ośrodków szkolenia jest w Polsce mało, a zapotrzebowanie na tych specjalistów rośnie. Krośnieńskie lotnisko będzie przygotowane do kompletnego szkolenia od licencji amatorskiej, przez zawodową po liniową – czyli pilotów samolotów pasażerskich. Lokalne lotnisko w Krośnie będzie dobrze funkcjonowało. Podobne lotniska istnieją w Austrii, Szwajcarii, Niemczech i funkcjonując pobudzają rozwój regionalny. Lotnisko to będzie też jednym z trzydziestu lotnisk ważnym dla kraju.

11 kwietnia 2003 roku zostało powołane do życia Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza". Dolina Lotnicza zlokalizowana jest w południowo-wschodniej Polsce znanej z rozwiniętego przemysłu lotniczego i ośrodków szkolenia pilotów. Większość firm jest w rzeczywistości zlokalizowanych w województwie podkarpackim, a serce „Doliny" leży w Rzeszowie. Celem tego stowarzyszenia jest stworzenie dogodnych warunków do rozwoju przedsiębiorstw przemysłu lotniczego w regionie. Celem jest też dalszy rozwój badań i kwalifikacji, a także wpływanie na politykę gospodarczą polskiego rządu w kwestiach

związanych z przemysłem lotniczym. Celem jest też promocja polskiego przemysłu lotniczego. Nie zakłóci tego fakt, że 4 listopada 2008 roku odleciał z rzeszowskiego lotniska ostatni rejsowy samolot pasażerski na zagranicznych liniach, bo marszałek województwa płacił Ryanairowi ponad milion złotych rocznie za promocję Podkarpacia na stronach internetowych linii lotniczych i nie zgodził się na zwiększenie tej kwoty.

Producenci z Podkarpacia, producenci z Krosna sprzedają już od lat lekkie samoloty i śmigłowce za granicę i odnoszą sukcesy na światowych rynkach. W 2001 roku ponad 200 samolotów wyprodukowanych w Krośnie zostało sprzedanych w 14 krajach świata.

Krosno leży w województwie podkarpackim, które ma bardzo ważne geopolityczne atuty:
- położenie przy granicy państwowej z Republiką Słowacji i Ukrainą
- położenie przy zewnętrznej granicy NATO
- położenie przy wschodniej granicy UE
- położenie przy wewnętrznej granicy państw Grupy Wyszehradzkiej i Strefy Wolnego Handlu CEFTA.

To ma ułatwiać nawiązywanie i umacnianie międzynarodowych kontaktów gospodarczych.

Podkarpacie i także Krosno ma możliwość intensyfikować swój rozwój przez wykorzystanie pozycji „otwartej bramy" do Europy Wschodniej. Ma też walory przyrodnicze, krajobrazowe, kulturowe i historyczne, które mogą być podstawą rozwoju zrównoważonej turystyki. Ta z kolei powinna stać się jedną z głównych form aktywności ekonomicznej na terenie całego województwa. Po wejściu Polski do UE zdecydowanie wzrósł ruch lotniczy, zwiększyła się liczba Polaków podróżujących drogą powietrzną i zwiększyła się liczba cudzoziemców odprawiana w portach lotniczych. Przyjazdy turystów zagranicznych do naszego regionu są ograniczone słabą infrastrukturą komunikacyjną, niewystarczającą bazą noclegową i niskimi nakładami finansowymi na promocję regionu.

Sądzę, że przygotowana przez władze miasta Krosna Strategia Rozwoju Miasta i opracowana wizja Krosna jako ośrodka gospodarczego, naukowego i kulturalnego będzie stwarzać jego mieszkańcom coraz lepsze warunki do życia, pracy i do rozwoju, a założona polityka władz miasta będzie pozytywnie wpływać na rzeczywistość. Polityka to sztuka osiągania celów. Zamierzenia zostały już przez władze miasta Krosna skonkretyzowane i pozostało tylko mieszkańcom miasta poczekać na ich realizację.

Myślę też, że może kiedyś w przyszłości na krośnieńskim lotnisku wyląduje z nieznanych mi dzisiaj powodów bardzo nowoczesny samolot transportowy typu „Kondor" i wysiądzie z niego Barack Obama lub jego następca, bo tak naprawdę to lotnisko w Krośnie jest lotniskiem historycznie „międzynarodowym" i na pewno europejskim.

BIBLIOGRAFIA:

1/ Julian Woźniak – „Orły z Podkarpacia" – Rzeszów 1987 – Krajowa Agencja Wydawnicza
2/ „Krosno. Studia z dziejów miasta i regionu" Tom III – Rzeszów 1995 – Agencja Wydawnicza Kraj
3/ Stanisław Kłos -"Krosno i okolice" – Warszawa 1987
4/ Internet: www.krosno.pl – Lotnisko w Krośnie
5/ Internet: www.krosno.pl – BIP urzędu miasta Krosna
6/ gazeta „Super Nowości" nr 216
7/ Internet: aeroklub-podkarpacki.pl

8/ Internet: www.coi.rzeszow.pl
9/ Internet: www.wiadomości24.pl
10/ Internet: www.dolinalotnicza.pl
11/ Internet: www.uw.rzeszow.pl

Mykola Bondaryev
Samorząd terytorialny obwodu Zaporoskiego

Historia Obwodu Zaporożskiego

Obwód zaporoski (ukr. Запорізька область) jest jednym z 24 obwodów Ukrainy. Leży w południowo-wschodniej części Ukrainy, nad Dnieprem i Morzem Azowskim. Na północy i północnym zachodzie graniczy z obwodem dniepropetrowskim, na zachodzie z chersońskim, a na wschodzie z donieckim.

Obwód zaporoski został utworzony 10 stycznia 1939 jako część Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej.

Terytorium obwodu należało w przeszłości do Złotej Ordy, po tym jak państwo to podbiło Ruś Kijowską. Od 1445 Zaporoże należało do Chanatu Krymskiego. Od XV wieku do XVIII wieku, północne rubieże Zaporoża tworzyły Sicz Zaporoską.

Łagodny klimat i dobre położenie geograficzne ziemi zaporoskiej przyciągały ludzi od dawnych czasów. Cymiryjcowie, Scytowie i Sarmaci, Goci i, Avarsi, Hazarasi, Połowcy, zostawili w naddnieprzańskich stepach ślady swojej kultury.

Po najeździe tataro-mongołów w latach 1237-1240 teren Zaporoża, w ciągu 2 wieków, stał się członkiem Złotej Hordy.

Naturalno geograficzne i historyczne warunki w XV-XVI wieku wspomogły, że południowo-ukraińskie ziemi zostali jednym z ośrodków tworzenia Zaporożskich Kozaków.

Ważnym wydarzeniem było stworzenie przez odrębne jednostki kozackie i przemysłowe artylerii społeczno-politycznych i wojskowych organizacji zaporożskich kozaków - Zaporożskoj Sieci.

Sicz Zaporoskaja stała się pierwszym na terenie Ukrainy formacją polityczną ze wszystkimi oznakami republiki. Długo utrzymała swoją niepodległość i posiadała wybitne miejsce w stosunkach międzynarodowych – kraje europejskie nawiązywali stosunki dyplomatyczne z nią i szukali wojennego sojusznika.

Pod koniec XVIII wieku. Ziemie południowej Ukrainy dołączyli do imperium rosyjskiego.

Proces nowego zasiedlenia ziemi i rozwój nowoczesnego Zaporożskiego obwodu był skomplikowanym. W tym wzięli udział przedstawiciele wielu narodowości, które doprowadziły do rozwoju tej prowincji, jako kraju wielonarodowego. Ten czynnik stworzył unikalne połączenie tradycji kulturowych i gospodarczych. Część ludności na nowoczesnym terenie regionu Zaporoża byli emigranci: Niemcy, Bułgarzy, Żydzi, Gagauz, Polacy, Serbowie, Grecy, Albańczycy.

Zaporoże stało się jednym z poligonów, gdzie ZSRR wdrażał swoje plany strategiczne. W 1927 roku rozpoczęła się budowa DneproGESa - najbardziej potężnej elektrowni wodnej w Europie w tamtym czasie. Jednocześnie szybko skonstruowano szereg nowych przedsiębiorstw energetycznych.

Szybki rozwój gospodarki i kultury został przerwany II wojną światową. Jedną z wybitnych stron w historii tego obszaru jest powojenne odrodzenie Zaporożskiego kompleksu przemysłowego - DneproGESa i przedsiębiorstw żelaznej metalurgii. Na początku 1950 r., wznowiono prace, wszystkich 670 zakładów i fabryk obwodu. W latach 1950-1970 w obwodzie zostały stworzone nowe branże - elektryczne, chemiczne. Kontynuowała rosnąć wydajność energetyczna danego obwodu. Wraz z wprowadzeniem DneproGESa-2, zbudowana została Zaporożska elektrownia jądrowa.

Przemysł

Obwód Zaporozski jest jednym z regionów Ukrainy, który stanowi podstawę jej potencjału przemysłowego i rolnego.

Za wielkością ludności zajmuje dziewiąte miejsce na Ukrainie, obwód posiada drugie miejsce po Kijowie za wielkością produkcji w wartości dodanej brutto na jednego mieszkańca.

Zaporożski obwód jest jednym z przemysłowych liderów w kraju, zajmuje pierwsze miejsce między regionami w produkcji przemysłowej na jednego mieszkańca i na pracownika w przemyśle.

W obszarze skupiają się praktycznie wszystkie zasadnicze gałęzi przemysłu, wśród których: energia elektryczna, metalurgia, mechanika, hutnictwo i chemia. Podstawy przemysłowe obwodu stanowią metalurgiczne i energetyczne kompleksy, które produkują 12,1% całkowitego surówka, 14% stali, 11,9% koksu, 26,5% energii elektrycznej na Ukrainie. Również taki przedsiębiorstwa w obwodzie jak „Zaporoski Aluminiowy Kombinat» i « Zaporożska Transformatorowa Fabryka", jest jednym w Ukrainie producentem aluminium i transformatorów światowej jakości.

Obwód znajduje się w pierwszej piątce regionów z produkcji dóbr konsumpcyjnych na jednego mieszkańca. Prowadzi się praca z nasycenia rynku konsumenckiego w obszarze produkcji Zaporożskich przedsiębiorstw, opanowanie nowych rynków zbyta.

Obwód Zaporoski jest tradycyjno agrarnym regionem Ukrainy, bogaty na czarnoziem.

Obwód Zaporoski jest jednym z najbardziej atrakcyjnie inwestowanych regionów na Ukrainie. Z bezpośrednich inwestycji zagranicznych w wysokości około 260 milionów dolarów, region posiada 4 miejsce wśród regionów Ukrainy. W zakresie inwestycji w środki trwałe region jest jednym z pierwszej dziesiątki regionów Ukrainy.

W zakresie środków pieniężnych dochód per capita zajmuje 5 miejsce śród regionów Ukrainy, a poziom przeciętnej pensji miesięcznej - 2 miejsce.

Uwagi ogólne

- Obwód Zaporoski ma 20 powiatów.
- Centrum administracyjnym jest miasto Zaporoże.
- Największe miasta Melitopol, Berdiańsk.
- Obwód powstał 10 stycznia 1939 r.
- Języki oficjalne: ukraiński, rosyjski.
- Ludność: 1,861 mln.
- Gęstość: 68,47 lud./km²
- Teren: 27,18 tys. km²
- Osiedli - 955, w tym:

- Obszarów wiejskich - 918;
- Rad wiejskich - 263.

Samorząd terytorialny sprawuje i realizuje rada obwodowa zaporoża, władzy wykonawcze- regionalna państwowa administracja. Szefem obwodu jest gubernator - przewodniczący regionalnej państwowej administracji, mianowany przez prezydenta Ukrainy.

Miasta

Najwyższym organem miasta jest rada miasta, której kadencja trwa 5 lat. Głową miasta jest Prezydent miasta, którego kadencja trwa 5 lat.

Miasta główne:
- Zaporoże
- Melitopol
- Berdiańsk
- Tokmak
- Gulajpole
- Energodar

Powiaty

Najwyższym organem powiatu jest rada powiatowa. Stanowi ona polityczne przedstawicielstwo powiatu i jego mieszkańców. Rada nie posiada immunitetu. Kadencja rady powiatowej wynosi 5 lat. Do właściwości rady należą przede wszystkim: uchwalanie budżetu, obsada stanowisk, decydowanie o tworzeniu, przekształceniach i likwidacji przedsiębiorstw komunalnych, udzielenie pożyczek.

Szefem administracji powiatowej jest głowa powiatu. Jest odpowiedzialny za działalność administracji powiatowej. Przygotowuje I wykonuje uchwały organów kolegialnych.

Powiatów 20:
- Akimowski
- Berdiański
- Wasyliewski
- Wielikobelozerski
- Weselowski
- Wolnianiski
- Gulajpolski
- Zaporożski
- Kamensko-Dnieprowski
- Kulbeszewski
- Melitopolski
- Mihajlowski
- Nikolajewski
- Orechowski
- Pologowski
- Priazowski

- Primorski
- Rozowski
- Tokmakski
- Czernigowski

Cechy Ukraińskiego Samorządu terytorialnego

Samorząd terytorialny, forma organizacji społeczności lokalnych powołana do kierowania i zarządzania sprawami publicznymi w interesie mieszkańców. Samorząd terytorialny jest instytucją działającą we wszystkich systemach demokratycznych. Stanowi także przedmiot ochrony ze strony prawa międzynarodowego.

Samorząd rozumiany, jako prawo mieszkańców do wyłaniania organów przedstawicielskich w drodze demokratycznych wyborów na Ukrainie został reaktywowany w roku 1997 z wspólnotą terytorialną. Wspólnota ta składa się z osób stale mieszkających we wsiach (jednej albo kilku), miastach, które są niezależnymi jednostkami administracyjno–terytorialnymi.

Podstawowe cechy samorządu terytorialnego:
- demokracja;
- praworządność;
- przejrzystość;
- kolegialność;
- połączenie lokalnych i państwowych interesów;
- prawna, organizacyjna, materialna i finansowa autonomia w ramach uprawnień określonych w ustawodawstwie ukraińskim;

W świetle prawa ukraińskiego samorząd terytorialny jest realizowany bezpośrednio poprzez wspólnoty wiejskie i miejskie, poprzez ich rady i struktury wykonawcze, jak również przez rady powiatowe i obwodowe, które reprezentują wspólne interesy wspólnoty wsi, miasteczek i miast.

Wspólnoty terytorialne są podstawowym przedmiotem samorządu terytorialnego, głównym nośnikiem funkcji i kompetencji terytorialnej wspólnoty wsi lub miasta.

System samorządu terytorialnego obejmuje:
- wspólnoty terytorialne;
- wiejską, miejską radę;
- wiejskiego głowę (wójta) i głowę miasta (prezydenta);
- organów wykonawczych rady wiejskiej, miejskiej;
- lokalnych i regionalnych rad (rejonowej i odwodowej), które reprezentują wspólne interesy wspólnoty terytorialnej wsi, miasta;

Rady – są organem przedstawicielskim samorządu terytorialnego. Funkcję wykonawczą rad pełnią komitety, wydziały, urzędy i inne struktury utworzone przez rady.

Głowa wsi lub miasta – urzędnik stojący na czele zarządu miejskiego (komitetu wykonawczego), wybierany jest w powszechnych bezpośrednich i tajnych wyborach większością głosów przedstawicieli wspólnoty terytorialnej na okres 4 lata. Głowa jest przewodniczącym na posiedzeniach Rady.

Do zakresu zadań Głowy należy:

- kierowanie bieżącymi sprawami wspólnoty i reprezentowanie jej na zewnątrz,
- wykonywanie uprawnień zwierzchnika służbowego w stosunku do pracowników komitetu wykonawczego i kierowników terytorialnych jednostek organizacyjnych,
- koordynowanie działalności komórek i jednostek organizacyjnych oraz organizowanie ich współpracy,
- rozstrzyganie sporów pomiędzy poszczególnymi komórkami i jednostkami organizacyjnymi, w szczególności dotyczącymi podziału zadań,
- udzielanie odpowiedzi na interpelacje i zapytania radnych,
- upoważnienie zastępcy Głowy i pracowników komitetu wykonawczego do wydawania w jego imieniu decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej,
- zatwierdzenie zakresów czynności i odpowiedzialności pracowników komitetu wykonawczego,
- składanie sprawozdań z realizacji uchwał Rady Miejskiej,
- wykonywanie innych zadań zastrzeżonych dla Głowy przepisami prawa, regulaminem oraz uchwałami Rady Miejskiej.

Organy samorządu terytorialnego mają osobowość prawną. Przysługują im prawa własności inne prawa majątkowe. Samodzielność jednostek samorządu terytorialnego podlega ochronie sądowej. Wspólnie tworzą one mienie (majątek) poszczególnych jednostek samorządowych. Powstaje on w wyniku komunalizacji mienia państwowego ex lege lub w drodze czynności prawnej.

Niezależność prawna oznacza, że samorządy są ze względu na ich własny, unikalny organ, który stanowi Konstytucja i działającym prawodawstwem Ukrainy.

Organizacyjna niezależność organów samorządu terytorialnego przejawia się w ich zdolności do samodzielnego określenia i budowie własnej wewnętrznej struktury, w celu spełnienia warunków lokalnych i zapewnienia dobrego zarządzania.

Materialna i finansowa autonomia organów samorządu terytorialnego przejawia się z prawa korzystania i zarządzania środkami dla wykonywania swoich funkcji i uprawnień.

Regionalne i okręgowe rady uchwalają programy społeczno-gospodarczego i kulturalne rozwoju regionów i okręgów oraz sprawuje kontrole nad ich realizacja; uchwalają budżet powiatowy i regionalny, które są zbudowane z budżetu państwa dla prawidłowego podziału pomiędzy wspólnotą terytorialną lub w celu wdrażania wspólnych projektów; rozwiązują inne problemy z należące do ich kompetencji.

Zgodnie z Art. 3. 143 Konstytucji ukraińskiej, władzom lokalnym mogą być udzielone przez prawo oddzielne uprawnia władzy wykonawczej. W tym przypadku, państwo finansuje realizację tych uprawnień w całości z budżetu państwa Ukrainy.

Rady regionalne i okręgowe słuchają sprawozdania szefów administracji publicznej, a także ich zastępców, naczelników wydziałów, podziałów strukturalnych i innych jednostek administracji samorządu terytorialnego w sprawie budżetu, realizacji programów gospodarczych i społeczno-kulturalnego rozwoju, lokalne programy ochrony środowiska, jak również inne kwestie jakie są związane z lokalnym urzędem administracji publicznej zlecone przez Radę.

Rady lokalne również kontrolowane przez Wierchowną Radę, wspólnotami terytorialnymi, sądami.

Samorząd terytorialny: władze obwodowe

Samorząd terytorialny sprawuje i realizuje Rada Obwodowa Zaporoża, władzą wykonawczą jest Regionalna Państwowa Administracja. Szefem obwodu jest gubernator - przewodniczący regionalnej państwowej administracji, mianowany przez prezydenta Ukrainy.

Rada obwodu Zaporozkiego

Korpus deputowanych składa się z przedstawicieli różnych partii.

Skład rady regionalnej obejmuje 120 członków, które połączone w 8 frakcjach. Są szerokie koalicję, które obejmują dwie trzeci posłów, co oznacza, że rada może wspólnie podejmować decyzji. Zajmuje się rozwiązaniem takich problemów w regionie, jak energetyką, ochrona środowiska, problemami społecznymi.

Na obecny moment istnieje 74 programów, określono główne priorytety - ekologia, gaz i woda, opieka zdrowotna, ochrony zasobów, w tym wykorzystanie alternatywnych źródeł energii. Kadencja deputowanych trwa 4 lata.

Zaporoska obwodowa Administracja Państwowa

Zaporoska obwodowa Administracja Państwowa w swej prace kieruje się z Konstytucji Ukrainy, ustawy o administracji samorządu terytorialnego „z dnia 9 kwietnia 1999 r., oraz ustawy Ukrainy" O samorządzie terytorialnego na Ukrainie w dniu 21 maja 1997 roku.

Zaporoska obwodowa Administracja Państwowa w Zaporiżskim regionie stanowi:

1. Przestrzeganie konstytucji i ustaw Ukrainy, aktów prezydenta Ukrainy, Gabinetu Ministrów Ukrainy i innych organów wykonawczych;
2. Legalności i praworządności, ochrony praw i wolności obywateli;
3. Wdrażania krajowych i regionalnych programów społeczno-gospodarczych i kulturalnego rozwoju, programy ochrony środowiska, także programów krajowego i rozwoju kulturalnego;
4. Przygotowanie i wdrożenie odpowiednich regionalnych budżetów;
5. Sprawozdania na temat wdrażania odpowiednich budżetów i programów;

Zaporoska obwodowa Administracja Państwowa wykonuje kontrolę państwa nad:

1. Ochroną i racjonalnego wykorzystania własności publicznej;
2. Dyscypliny finansowej, rachunkowości, realizacji zamówień publicznych;
3. Wykorzystania i ochrony lasów, ziemi, podłoża, wody, powietrza, flory i fauny oraz innych zasobów naturalnych;
4. Ochrona dziedzictwa historycznego i kulturalnego zachowania zasobów mieszkaniowych;
5. Przestrzeganie reguł handlu, krajowego, transportu, usług komunalnych, ustaw dotyczących ochrony konsumentów;
6. Zgodności z prawem w dziedzinie nauki, języka, reklamy, edukacji, kultury, zdrowia, macierzyństwa i dzieciństwa, rodziny, młodzieży i nieletnich, ochrony socjalnej, kultury fizycznej i sportu;
7. Przestrzegania porządku publicznego, zasad technicznych funkcjonowania transportu i ruchu;

8. Zgodność z ustawą o tajemnicy państwowej i informacji.

Do realizacji uprawnień Zaporoska obwodowa administracja państwowa ma prawo do:

- Sprawdzać zgodność przestrzegania konstytucji i ustaw Ukrainy i innych aktów prawnych, przez samorządy i ich urzędników, dyrektorów przedsiębiorstw, instytucji, organizacji, ich oddziałów i biur, niezależnie od prawa własności i uprawnienia do obszarów wyznaczonych przez artykuł 16 ustawy o samorządzie terytorialnym Administracji „
- Przyciągnąć naukowców, ekspertów, przedstawicieli środków publicznych do przeprowadzania kontroli, szkolenia i rozważeniu zagadnień, które mieszczą się w kompetencji samorządu administracji;
- Posiadać odpowiednią informacje statystyczną i inne dane do agencji rządowych i samorządów lokalnych, partii politycznych, społeczeństwa obywatelskiego i organizacji religijnych, przedsiębiorstw, instytucji i organizacji, ich filarów i biur, niezależnie od własności;

Stan ekonomiczny

Zaporoski obwód jest jednym z regionów Ukrainy, które stanowią podstawę jej potencjału przemysłowego i rolnego. Region posiada 2 miejsca po mieście Kijowie za wielkością produkcji wartości dodania brutto na jednego mieszkańca.

Regionalny PKB na mieszkańca wynosi 3,8 tys. hr.. W sektorze gospodarki liczy się 734,4 tysięcy zatrudnionych osób, z czego 493,7 (ponad 67%) działa w dziedzinie produkcji materiałów.

W regionie istnieje ponad 160 dużych przedsiębiorstw przemysłowych. Metalurgiczne kompleksy regionu reprezentowane przez takie przedsiębiorstw hutnictwa, jako spółkę akcyjną „Zaporizhstal” - wiodącego producenta stali i żelaza „Dneprospetsstal” - producent stali specjalnej, „ukraiński grafit”. “OAO Azmol „- jedno z największych przedsiębiorstw na Ukrainie w przemyśle chemicznym.

Na terenie obwodu zaporoskiego znajduje się największa elektrownia jądrowa w Europie, gdzie jest zainstalowana moc 6000 megawatów.

Obwód zaporoski posiada rozwiniętą infrastrukturę finansową. W obwodzie jest 53 banków i instytucji bankowych. Takich banków, jak „Industrialbank” „Metallurg” i „AvtoZAZbank” w zależności od ich łącznej wartości aktywów (ponad $ 20 mln) przypisane do grupy dużych banków na Ukrainie.

Współpraca międzynarodowa

Obwód zaporoski jest jednym z liderów wśród ukraińskich regionów z wielkości handlu zagranicznego. Większość produktów Zaporożskich liderów branży, takich jak otwarte spółki akcyjne «Zaporiżstal», «Dneprospetsstal», «Zapożski Zakład Produkcyjny Aluminiumu», «Zaporozhtransformator», «Motor Sich» „Outdoor”, skierowane na eksport.

Roczny obrót handlu zagranicznego obwodu zaporożskiego jest prawie 2 mld dolarów. Obwód zaporożski jest jasne, zorientowanym eksporto-orientacyjnym regionem, wielkość eksportu przekracza o 2 razy niż wielkość importu. Za wielkością eksportu obwód zaporożski zajmuje 4 miejsce wśród regionów Ukrainy.

Ponad 100 przedsiębiorstw stale prowadzi działalność gospodarczo-zagraniczną. Partnerów w dziedzinie handlu zagranicznego jest ponad 100 krajów na całym świecie.

W ogólnej strukturze regionu eksportuje się duża ilość metali czarnych. Największy ilość eksportu towarów i usług wysyłane do Federacji Rosyjskiej, Turcji, Chin, Węgier, Niemiec i Polski.

Prawie jedna czwarta część całego importu to: paliwa mineralne, ropy naftowe i produkty naftowe. Istotna jest także import artykułów wyposażenia mechanicznego i części zamienne.

Wśród największych krajów importujących to: Turkmenistan, Niemcy, Słowacja, USA, Białoruś, Polska, Chiny, Uzbekistan.

Ostatnio coraz bardziej dynamicznie zmienia się eksport produktów do poszerzania wiedzy i zaawansowanych technologii, produktów o wysokim stopniu przetworzenia. Ten proces jest nieodwracalny prowadzące do dywersyfikacji geograficznej handlu zagranicznego. Szczególnie dynamicznie rozwija się sfera dwustronnej współpracy między naszym regionem i regionami blisko i daleko za granicą.

Specjalne miejsce w zewnętrznych stosunkach gospodarczych w naszym regionie zajmuje Federacja Rosyjska. Bliskości geograficzna, historyczno-handlowa i gospodarcze istnienia przedsiębiorstw i technologii związanych z produkcją urządzeń, w zakresie współpracy z regionami Federacji Rosyjskiej ma zasadnicze znaczenie dla obu narodów.

W ostatnich latach, podpisała umowę w sprawie handlu, współpracy gospodarczej i naukowo-technicznej i kulturalnej współpracy z 11 regionami Federacji Rosyjskiej, są dalsze prace w celu opracowania i wdrożenia konkretnych projektów w ramach tych umów.

Podobne porozumienia zostały podpisane z miasta Burgas (Bułgaria), w mieście Chongqing (Chiny). Toczą się negocjacje w celu ustanowienia współpracy i podpisania umowy z regionami Niemiec, Austrii, Belgii, Polska, Uzbekistanu, Azerbejdżanu i Iranu.

Znaczący wkład w rozwój stosunków gospodarczych, jak zagranicznych w regionie jako całości i poszczególnych przedsiębiorstw, wnosi związek zarządzania stosunków zewnętrznych i zagranicznej działalności gospodarczej, regionalnej administracji państwowej z przedstawicielami Ukrainy za granicą oraz zagranicznych misjach handlowych i gospodarczych w naszym kraju.

Bibliografia:

Literatura:
J. Lemańska., *Koncepcja samorządu województwa na tle porównawczym,* Kraków 2006.
Закон України *„Про місцеве самоврядування в Україні”* [w:] Відомості Верховної Ради, 1997.

Strony internetowe:

http://www.catalogue.biz.ua
http://file.menr.gov.ua
http://proteplo.com.ua
http://www.megainfo.com.ua
http://web.misto.zp.ua
http://http://www.zabor.zp.ua
http://zametki.profeo.com.ua
http://www.zaporozhye.org

Jolanta Borys

Euroregiony - zagadnienia prawno-administracyjne

Wprowadzenie

Celem mojej pracy jest przedstawienie podstaw prawnych istnienia euroregionów. Na początku jednak chciałabym przedstawić ogólny zarys obszarów współpracy transgranicznej.

Euroregionami nazywamy instytucję współpracy dwóch lub więcej jednostek reprezentujących regiony dwóch lub więcej państw (przynajmniej po jednym z każdego). Każda z nich jest powoływana według prawa wewnętrznego swojego kraju. Mogą nimi być korporacje samorządowe lub władze lokalne. Zawierają one pomiędzy sobą umowy współpracy przekraczającej granice jednego państwa. Mimo unormowania w prawie wewnętrznym termin „Euroregion" nie występuje, ani w oficjalnych dokumentach o wymianie transgranicznej pomiędzy państwami, ani też w oficjalnych dokumentach Unii Europejskiej. Chociaż terminami oficjalnymi są „współpraca transgraniczna" i „regiony transgraniczne", to jednak „Euroregion" stał się najczęściej używanym określeniem, na tę formę współdziałania, w prasie i literaturze z tego zakresu. Terminem „Euroregion" postanowiono określać ściślejszą współpracę, na którą składają się wspólne stałe organy.[28]

Celem euroregionów jest rozwój współpracy gospodarczej, rozbudowa infrastruktury, ochrona środowiska, turystyka i działalność kulturalno-edukacyjna.

Program ten dąży do wzmocnienia dobrosąsiedzkich kontaktów oraz m.in.: rozwój obszarów przygranicznych, budowa infrastruktury ponadgranicznej, wymiana kulturalna, wspieranie ruchu granicznego, działalność społeczna, pomoc humanitarna, ochrona środowiska. Euroregiony są wspierane i dofinansowane przez UE (m.in. w ramach programu Phare). W Polsce na każdej granicy działają euroregiony, a granica zachodnia w całości jest objęta współpracą euroregionalną.

Idea euroregionów narodziła się w Europie Zachodniej, pierwszy euroregion utworzono na granicy holendersko-niemieckiej w 1958. Pomyślny rozwój i korzyści uzyskiwane z tej formy współpracy zadecydowały o jej rozwinięciu w Europie Zachodniej, a od lat 90. także w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Służą temu programy Unii Europejskiej, m.in. INTERREG, a na rzecz Europy Środkowo-Wschodniej – CROSSBORDER w ramach programu PHARE.[29]

Europejska Konwencja Ramowa o Współpracy Transgranicznej między Wspólnotami i Władzami Terytorialnymi

Podstawy prawno-traktatowe transgranicznej współpracy regionów i władz lokalnych państw przynależnych do Rady Europy stanowi Europejska Konwencja Ramowa o Współpracy Transgranicznej między Wspólnotami i Władzami Terytorialnymi sporządzona w Madrycie dnia 21 maja 1980.

Polska stała się stroną powyższej Konwencji, składając dokumenty ratyfikacyjne w dniu 19 marca 1993 r. Oświadczenie rządowe z dnia 1 kwietnia 1993 r. w sprawie

---

[28] G. Michałowska: *Mały słownik stosunków międzynarodowych,* Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne S.A 1997 s. 37

[29] www.interreg.gov.pl/20072013/EWT

ratyfikacji przez Rzeczpospolitą Polską Europejskiej Konwencji Ramowej o Współpracy Transgranicznej między Wspólnotami i Władzami Terytorialnymi sporządzonej w Madrycie zamieszczone zostało w Dzienniku Ustaw z 1993r., nr 61, poz. 288.[30]

Cele i kierunki współpracy transgranicznej regionów i władz lokalnych przedstawione zostały w preambule Konwencji, w sformułowaniach podkreślających:
- cele rady Europy w zakresie tworzenia ściślejszych powiązań pomiędzy jej członkami oraz wspieranie współpracy między nimi;
-możliwości osiągnięcia założonych celów, przez zawieranie porozumień dotyczących dziedziny administracji;
- znaczenie współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami lokalnymi w następujących dziedzinach: rozwój regionów, miast i wsi, poprawa infrastruktury publicznej o ochrona środowiska
- znaczenie doświadczeń, które pokazały, że współpraca ta przyczynia się do poprawy stanu i rozwoju obszarów przygranicznych.[31]

Końcowy ustęp preambuły podkreśla, że państwa członkowskie są zdecydowane do maksymalnego wspierania tej współpracy i przyczyniania się w tan sposób do postępu gospodarczego i społecznego oraz do umocnienia poczucia jedności.

Cele i kierunki współpracy transgranicznej objęte Konwencją znajdują uszczegółowienie w treści kolejnych postanowień Konwencji.

Definicję współpracy transgranicznej formułuje art. 2 ust. 1 stanowiący, iż za współpracę transgraniczną uważa się każde wspólnie podjęte działanie mające na celu umocnienie i dalszy rozwój sąsiedzkich kontaktów między wspólnotami i władzami terytorialnymi dwóch lub większej liczby umawiających się stron, jak również zawarcie porozumień i przyjęcie uzgodnień koniecznych do realizacji takich zamierzeń. Taka współpraca ograniczona jest ramami właściwości porozumiewających się wspólnot w sposób uregulowany przez ich prawo wewnętrzne. Wyrażenie „**wspólnota i władze terytorialne" odnosi się do jednostek, urzędów i organów realizujących zadania lokalne i regionalne oraz uważanych za takie przez prawo wewnętrzne.** Strony konwencji mogą przez powiadomienie sekretarza generalnego Rady Europy określić jednostki, urzędy, organy i przedmiot formy działania, co do których dane państwo zamierza ograniczyć zakres stosowania Konwencji, bądź które zamierza wyłączyć z zakresu jej stosowania.[32]

Konwencja przewiduje w art. 3 ust. 1 wspieranie:
- przedsięwzięć wspólnot i władz terytorialnych uwzględniających opracowane w ramach Rady Europy zarysy **porozumień między wspólnotami i władzami terytorialnymi**;
- przedsięwzięć opartych na wzorach dwustronnych i wielostronnych **porozumień międzypaństwowych** zmierzających do ułatwienia współpracy między wspólnotami i władzami terytorialnymi.

Dokonane uzgodnienia i zawarte porozumienia o współpracy transgranicznej mogą opierać się na wzorach: porozumień, statutów i umów dostosowanych do konkretnych celów i warunków uzgadnianych przedsięwzięć. Wzory stanowiące załączniki do Konwencji mają charakter fakultatywny – nie posiadają charakteru wiążącego (art. 3 ust.2).

Konwencja przewiduje możliwości zawierania porozumień międzypaństwowych ustalających ramy, formy i granice w zakresie, których będą mogły działać wspólnoty i

[30] S. Malarski: *Regiony i euroregiony*, Opole: WSiZ 2003 s. 133-136
[31] www.nsrrr.gov.pl
[32] www.jaroslaw.psuu.org.pl/fsl/deklaracja_madrycka

władze terytorialne podejmujące współpracę transgraniczną, a także określających organy i władze, których dotyczą te porozumienia.[33]

Dla unormowania kwestii prawnych związanych ze stosowaniem Konwencji doniosłe znaczenie posiada treść art. 3 ust. 4 stanowiący, iż **zawieranie porozumienia i uzgodnienia winny respektować przewidziane przez prawo wewnętrzne każdej ze stron właściwości w dziedzinie stosunków międzynarodowych ogólnej polityki danego państwa,** jak również przepisy dotyczące kontroli i nadzoru, którym podlegają wspólnoty i władze terytorialne.

Artykuł 4 Konwencji Madryckiej nakłada na strony uczestniczące we współpracy transgranicznej obowiązek podejmowania wszelkich wysiłków zmierzających do rozwiązywania wszelkich problemów natury prawnej, administracyjnej, lub technicznej, które mogłyby się przyczyniać do utrudnienia rozwoju i pomyślnej współpracy transgranicznej.

Postanowienia Konwencji nakładają na strony:

- zadanie badania celowości przyznania współpracującym wspólnotom i władzom terytorialnym takich samych możliwości, jakie stwarza współpraca międzypaństwowa (art.5)
- obowiązek wzajemnego dostarczania wszelkich informacji, niezbędnych dla wywiązywania się stron z zobowiązań wynikających z Konwencji (art. 6)
- obowiązek poinformowania zainteresowanych wspólnot i władz terytorialnych sposobach działania pozostających w ich dyspozycji, w oparciu o postanowienia Konwencji.

Załącznikami do Konwencji są:

1. Wzory porozumień międzypaństwowych w sprawie współpracy transgranicznej na szczeblu regionalnym i lokalnym.
2. Zarysy (projekty) porozumień, umów i statutów, które mogą służyć za podstawę współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi.

„Na podstawie powyższego Załącznika można zidentyfikować następujące modele prawne współpracy zalecane przez twórców Konwencji: [34]

- porozumienia międzypaństwowe,
- porozumienia na szczeblu regionalnym i lokalnym - typu gentleman's agreements,
- umowy na szczeblu regionalnym i lokalnym zawierające prywatno- lub publicznoprawne zobowiązania prawnie wiążące.

Porozumieniom międzypaństwowym odpowiada pięć przewidzianych w Załączniku zarysów porozumień, statutów oraz umów, których celem jest dokładne określenie ram, form i granic, jakie państwa zamierzają wyznaczyć dla działań władz terytorialnych, usunięcie wątpliwości natury prawnej oraz określenie mającego zastosowanie prawa, właściwości sądów, możliwości apelacji itp."[35] Porozumienia międzypaństwowe zawierają również klauzule kompetencyjne upoważniające podmioty lokalne i regionalne do zawierania dalszych umów i porozumień na właściwych szczeblach.

---

[33] www.ukie.gov.pl
[34] www.karpacki.pl
[35] www.2p.pl/nn/samorzad/raporty/euroreg.html

„Zarysy porozumień, statutów i umów zawieranych między władzami lokalnymi odpowiadają różnym stopniom rozwoju i formom współpracy lokalnej. W zależności od celu oraz stanu wewnętrznych przepisów prawnych zarysy te mogą być zastosowane bezpośrednio, bądź też po uprzednim zawarciu porozumień międzypaństwowych o ich zastosowaniu. (...) Zarysy stanowią cenną wskazówkę, mogą one podlegać zmianom stosownie do potrzeb władz lokalnych. „Na podstawie wyżej wymienionych wzorców i zarysów można zidentyfikować następujące formy współpracy:

- konsultacyjne grupy do spraw uzgodnień pomiędzy władzami lokalnymi i regionalnymi,
- koordynacyjne grupy do spraw uzgodnień w zakresie realizacji lokalnych zadań transgranicznych o charakterze publicznym,
- prywatnoprawne stowarzyszenia transgraniczne,
- prywatnoprawne wiążące umowy o zagwarantowaniu dostaw i świadczeń między władzami lokalnymi na obszarach przygranicznych,
- publicznoprawne wiążące umowy o zagwarantowaniu dostaw i świadczeń między władzami lokalnymi na obszarach przygranicznych,
- publicznoprawne związki i stowarzyszenia (zrzeszenia) transgraniczne - organy współpracy transgranicznej pomiędzy władzami regionalnymi.[36]

Europejska Karta Regionów Granicznych i transgranicznych

Europejska Karta Regionów Granicznych i Transgranicznych (deklaracja przyjęta przez Polskę), powstała w 1981 roku. Do 1995 roku nosiła nazwę Europejska Karta Regionów Przygranicznych. 1 grudnia 1995 roku na zebraniu Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych w Szczecinie w Euroregionie Pomerania dokonano zmiany nazwy na obecną oraz uaktualniono tekst Karty tak, by uwzględniał nową sytuację geopolityczną w Europie Środkowo - Wschodniej. Karta precyzuje zamierzenia i cele, które powinny być uwzględniane w rozwoju regionów granicznych i transgranicznych. Szczególną uwagę poświęcono problemom rozwoju ekonomicznego, polityki regionalnej, ochrony środowiska, współpracy kulturalnej, zagospodarowania przestrzennego i przygranicznemu ruchowi osobowemu. Karta nie jest międzynarodowym aktem prawnym i nie ma mocy obowiązującej.

Jest to tylko deklaracja współpracy i swoistego rodzaju kodeks postępowania współpracy transgranicznej.[37]

Europejska Karta Regionów Granicznych i Transgranicznych uchwalona została w EUROREGIO (w holendersko-niemieckim euroregionie) podczas spotkania Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych (AGEG). Początkowo nosiła nazwę Europejska Karta Regionów Przygranicznych. Podczas spotkania AGEG w 1995 r. w Szczecinie, w Euroregionie Pomerania, przyjęto obecną nazwę i dostosowano jej postanowienia do zmienionej sytuacji politycznej w Europie. Karta jest próbą podsumowania doświadczeń współdziałania transgranicznego w obrębie UE i Rady Europy. Reguluje ona zasady współpracy regionów i tworzenia wzajemnego zaufania oraz współpracy między najbliższymi sąsiadami, określając kierunki wspólnego działania oraz rozwoju w regionach granicznych. Karta wymienia jako główne cele współpracy

[36] www.2p.pl/nn/samorzad/raporty/euroreg.html

[37] W. Malendowski, M. Ratajczak: Euroregiony. *Pierwszy krok do integracji europejskiej,* Wrocław: ATLA1998 s.28-32

transgranicznej w Europie - zmianę charakteru granic i przezwyciężenia ich przeszłości jako „blizn historii", uczynienia z nich miejsca spotkań i pomostów łączących sąsiadów, a także wspieranie poprawy warunków gospodarczych i społeczno-kuturalnych w regionach jako infrastruktury współpracy. [38]

Dalsze cele, to stworzenie odpowiednich podstaw prawnych dla współpracy przygranicznej na zasadach partnerstwa i subsydiarności, ujednolicenie zagospodarowania przestrzennego i planowania w skali Europy, a także niwelowanie gospodarczych i infrastrukturalnych przeszkód i dysproporcji. W Karcie zawarto wiele postulatów, których realizacja zapewni urzeczywistnienie nakreślonych celów. Chodzi o intensyfikację transgranicznego planowania przestrzennego i polityki regionalnej, poprawę infrastruktury komunikacyjnej, sieci telekomunikacyjnych i informatycznych oraz sytuacji gospodarczej (np. przez transgraniczną kooperację małych i średnich przedsiębiorstw), usprawnienie usług publicznych poprzez tworzenie transgranicznych placówek oświatowych, socjalnych i zdrowotnych. Do ważnych zadań zaliczono też doskonalenie transgranicznej ochrony środowiska, rozwiązanie problemów przygranicznego ruchu osobowego, czyli podjęcie próby jak największego zliberalizowania przepływu osób przez granicę, szczególnie w małym ruchu granicznym, oraz wspieranie transgranicznej współpracy kulturalnej. Za najważniejszy instrument prawny uznano w Karcie Konwencję madrycką wraz z Protokołem dodatkowym, równocześnie wskazując na konieczność stworzenia kolejnych ram prawnych i instytucji publiczno – prawnych wspierających tę współpracę.[39]

Europejska Karta Samorządu Terytorialnego

Kolejną podstawą prawną, którą chciałabym zamieścić w mojej pracy jest Europejska Karta Samorządu Terytorialnego.

Europejska Karta Samorządu Terytorialnego (Lokalnego) to Konwencja Rady Europy, dokument odnoszący się do kwestii statusu prawnego samorządów terytorialnych w skali międzynarodowej. Karta powstała w wyniku prowadzonych prac Stałej Konferencji Gmin i Regionów Rady Europy, funkcjonującej w ramach Rady Europy (od 1994 jest to Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych). Przyjęta została w 1985, a 1 września 1988 po ratyfikacji jej przez cztery państwa, nabrała mocy prawnej i weszła w życie. Obecnie stronami Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego jest 40 państw europejskich, z których 38 ją ratyfikowało, w tym również Polska, która stała się stroną EKST 1 marca 1994, po uprzednim wprowadzeniu zmian i poprawek w prawodawstwie określającym zasady funkcjonowania samorządu terytorialnego, a tekst opublikowany został w Dzienniku Ustaw z 1994r. nr124, poz. 607.[40] Europejska Karta Samorządu Terytorialnego składa się z Preambuły i 18 artykułów. W Karcie znajduje się 30 postanowień. Spośród 30 postanowień twórcy Karty wyróżnili 14 jako najważniejsze merytorycznie. Każde państwo przyjmujące Kartę zobowiązane jest do wybrania 20 postanowień z 30, przy czym 10 z nich powinno wywodzić się z 14 najważniejszych.[41] Karta określa ideę autonomii terytorialnej i stanowi zbiór zasad dotyczących statusu

[38] www.nsrr.gov.pl

[39] T. Szewc: Dostosowanie prawa polskiego do zasad Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego, Bydgoszcz-Katowice: Wyd. Branta 2006 s.17

[40] www.coe.org.pl/re_konw/ETS_122.pdf

[41] W. Toczyński: *Międzynarodowa współpraca regionów-poradnik,* Gdańsk: Zespół Zadaniowy ds. Polityki Strukturalnej w Polsce 1998 s.57- 63

samorządności lokalnej. W Karcie szczególnie wyróżniony został zapis mówiący o niezaprzeczalnym prawie obywateli do uczestnictwa w kierowaniu sprawami publicznymi na szczeblach lokalnych, jako o podstawie funkcjonowania demokratycznego społeczeństwa. Według zapisu w Karcie prawa i obowiązki społeczności lokalnych winny być określane uchwałami poszczególnych parlamentów oraz mieć swoje miejsce w konstytucjach państw. Określenie statusu społeczności lokalnych według wspólnych zasad ma stanowić czynnik wspomagający procesy integracyjne w Europie oraz stanowić krok na drodze do decentralizacji władzy.[42] Oprócz postanowień obligatoryjnych, do przestrzegania, których zobowiązują się państwa członkowskie Karty istnieją również przepisy fakultatywne, obejmujące taką problematykę, jak zasady decentralizacji, kwestie kompetencji społeczności lokalnych oraz współpracy międzynarodowej samorządów terytorialnych.[43]

Zasady stowarzyszania się zbiorowości lokalnych regulują postanowienia art. 10 Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego, który stanowi, że:

1. W wykonywaniu swych kompetencji zbiorowości lokalne mają prawo do współpracy i w ramach określonych ustawą – do stowarzyszania się z innymi zbiorowościami lokalnymi w celu realizacji zadań leżących we wspólnym interesie.
2. Prawo zbiorowości lokalnych do przystąpienia do międzynarodowego stowarzyszenia zbiorowości lokalnych winno być uznane przez każde państwo.
3. W warunkach ewentualnie określonych przez ustawę, zbiorowości lokalne mogą współpracować ze zbiorowościami innych państw.[44]

Europejska Karta Samorządu Regionalnego

Europejska Karta Samorządu Regionalnego została przyjęta na IV Sesji Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych, która odbyła się w dniach 3 – 5 czerwca 1997 r. w Strasburgu. Opracowana i uchwalona z inicjatywy Rady Europy określa w preambule:

1. Cele i zadania związane z zacieśnieniem więzi między państwami członkowskimi zmierzającymi do rozwoju demokracji i poszanowania praw człowieka.
2. Znaczenie działalności i współpracy regionów w aktywizacji udziału obywateli w sprawach publicznych.
3. Rolę regionów i władz wybranych w demokratycznych wyborach w tworzeniu sprawnej i efektywnie działającej administracji publicznej.
4. Znaczenie subsydiarności w realizacji rozwoju demokracji na gruncie równoprawności różnych szczebli władzy: lokalnej, regionalnej, krajowej i europejskiej.
5. Powiązanie Europejskiej Karty Samorządu Regionalnego i Europejskiej Karty Samorządy Terytorialnego (Lokalnego).
6. Rolę regionu w realizacji zasady subsydiarności.
7. Potrzebę harmonizowania celów i działalności władz lokalnych i regionalnych.
8. Potrzebę powiązania samorządności regionalnej z lojalnością wobec państwa macierzystego, macierzystego poszanowaniem jego suwerenności i integralności terytorialnej.
9. Znaczenie działalności regionów i współpracy międzyregionalnej w realizowaniu programów zrównoważonego rozwoju.
10. Oddziaływanie regionów i współpracy transgranicznej na procesy rozwoju państw europejskich integrację europejską.

---

[42] www.lex.com.pl/bap.samorzad.html
[43] www.abc-ekonomst.net.pl
[44] S. Malarski: *Regiony i euroregiony*, Opole: WSiZ 2003 s.135

11. Udział regionów w europejskich strukturach współpracy międzyregionalnej i transgranicznej.
12. Rolę umów (porozumień) w realizacji celów regionów i współpracy międzyregionalnej przy respektowaniu różnic pomiędzy systemami prawnymi i rozwiązaniami instytucjonalnymi państw członkowskich Rady Europy.[45]

Definiując pojęcie „samorząd terytorialny" (art. 3) Karta stanowi, iż zakres jego działania powinno określać wewnętrzne ustawodawstwo każdego państwa, a kompetencje regionów powinny być uznane lub określone przez: konstytucję, statut regionu, przepisy prawa wewnętrznego lub międzynarodowego. Omawiany przepis wyraża zasadę domniemania kompetencji regionów, które powinny obejmować również wszystkie sprawy regionalne, które nie są wyłączone lub przypisane wyłącznie innym organom władzy.[46]

Wytyczną w działalności regionów zawiera art. 6 ust.2 Karty, stanowiący, iż przy wykonywaniu swych kompetencji **władze regionalne powinny – z poszanowaniem prawa – kierować się interesami mieszkańców, a także zasada subsydiarności oraz brać pod uwagę rozsądne wymogi narodowej i europejskiej solidarności.**

W zakresie działalności wewnątrzregionalnej Karta zaleca stosowanie się do Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego oraz respektowania ducha i litery tej Karty w stosunkach z władzami lokalnymi. W treści art. 7 Karta zaleca władzom regionalnym:
- stosowanie zasady subsydiarności w stosunkach z władzami lokalnymi,
- korzystanie z możliwości delegowania niektórych swych kompetencji do władz lokalnych,
- dokonywanie wyrównań finansowych między samorządami lokalnymi w obrębie granic regionu.[47]

W zakresie stosunków międzyregionalnych i transgranicznych Karta stanowi w art.8, że regiony powinny być upoważnione do podejmowania współpracy międzyregionalnej lub transgranicznej zgodnie z procedurami ustalonymi przez prawo wewnętrzne. Współpraca

Ta powinna być prowadzona zgodnie z prawem wewnętrznym danego państwa i jego międzynarodowymi zobowiązaniami.

Zagadnienia związane z organizacją i działalnością regionów normuje art. 8 ust. 2 Karty. Stanowi on, iż regiony tworzące część obszaru transgranicznego mogą utworzyć sobie wspólne organy wykonawcze lub ustawodawcze. Akty prawne wydawane przez te organy powinny być poddawane procedurom kompetentnych sadów w takim samym zakresie, jak akty stanowione przez organy regionalne, zgodnie z zasadami ustalonymi w istniejących traktatach regulujących te zagadnienia. Zgodnie z treścią art. 8 ust. 3 Karty, stosunki międzyregionalne i transgraniczne powinny podlegać umowom międzynarodowym w zakresie ich stosowania.[48]

Zasadą zagranicznej i transgranicznej działalności regionów reguluje art. 10 Karty określający uczestnictwo w sprawach europejskich i międzynarodowych.

---

[45] www.karpacki.pl
[46] H. Izdebski: *Samorząd Terytorialny,* Warszawa: Lexis Nexis 2008 s.76-82
[47] W. Malendowski, M. Ratajczak: Euroregiony. *Pierwszy krok do integracji europejskiej,* Wrocław: ATLA 2 1998 s. 60
[48] W. Toczyński: *Międzynarodowa współpraca regionów-poradnik,* Gdańsk: Zespół Zadaniowy ds. Polityki Strukturalnej w Polsce 1998 s. 62 i 63

Ustęp 1 Karty stanowi, iż regiony powinny mieć prawo do uczestniczenia lub bycia reprezentowanymi przez ciała przeznaczone specjalnie do tego celu w działaniach instytucji europejskich (Komitet Regionów Unii Europejskiej, Rada Europy i in.)

Ustęp 2 wyraża zasadę, iż regiony powinny mieć przynajmniej zapewnione prawo konsultowania przez rządy europejskich regulacji traktatowych, które mogą wpływać na działalność regionów lub ich podstawowe interesy. Zasada ta odnosi się również do wprowadzania przepisów prawa europejskiego mogących oddziaływać na zakres odpowiedzialności regionów.

Ustęp 3 przewiduje możliwości aktywnego uczestniczenia przedstawicieli regionów w procesach negocjacyjnych (związanych z regionami i współpracą międzyregionalną), prowadzonych przez rządy poprzez włączenie przedstawicieli regionów do składu delegacji państwowych.

Ustęp 4 stanowi, iż w celu promocji i obrony swych interesów regiony powinny mieć prawo do ustanawiania odrębnych – albo wspólnych innymi regionami czy władzami lokalnymi – biur łącznikowych, powoływanych do współpracy z organizacjami międzynarodowymi, szczególnie organizacjami europejskimi, aktywnymi w swoich zakresach działalności.[49]

Instrumenty prawne regionalnej współpracy transgranicznej

Uzgodnienia transgraniczne

W przygotowaniach do podjęcia międzyregionalnej współpracy transgranicznej podstawowa rolę odgrywają porozumienia międzypaństwowe o regionalnych uzgodnieniach transgranicznych.

W art. 1 przewiduje się określone rozwiązania organizacyjno-instytucjonalne. Przewiduje się w szczegółowości, iż w celu wspierania międzyregionalnych uzgodnień transgranicznych strony ustanawiać będą komisję mieszaną oraz stosownie do potrzeb – jeden lub większą liczbę komitetów regionalnych, których zadaniem będzie rozpatrywanie spraw dotyczących uzgodnień transgranicznych.

Komisje i komitety mają być powoływane spośród składów osobowych delegacji, których członkowie wyznaczani są przez państwa-strony Konwencji[50]

Przedmiot uzgodnień transgranicznych

W treści Konwencji (art.6) ustanowiony został katalog dziedzin, które mogą być przedmiotem uzgodnień transgranicznych:

- rozwój miast i regionów
- transport i komunikacja (drogi i autostrady, wspólne lotniska itd.)
- energia (elektrownie, zaopatrzenie w gaz, elektryczność, wodę itd.)
- ochrona przyrody, wód atmosfery
- szkolnictwo, kształcenie zawodowe, badania naukowe, kultura rekreacja i sport
- publiczna opieka zdrowotna, turystyka, wzajemna pomoc na wypadek nieszczęść i katastrof
- modernizacja rolnictwa, infrastruktura socjalna, przedsięwzięcia przemysłowe[51]

---

[49] S. Malarski: *Regiony i euroregiony*, Opole: WSiZ 2003 s.141-144
[50] www.2p.pl/nn/samorzad/raporty/euroreg.html
[51] www.wikipedia.pl

Wzór porozumienia międzypaństwowego regionalnych uzgodnieniach transgranicznych

Określa on podstawowe zagadnienia merytoryczne i proceduralne związane z działalnością komisji mieszanej, a mianowicie:

- rozpatrywanie i opracowywanie zagadnień ogólnych i zasadniczych, takich jak: wypracowywanie programów dla komitetów, koordynacja oraz utrzymanie kontaktów z właściwymi organami administracji centralnej, a także współdziałanie z wcześniej powołanymi komisjami mieszanymi;
- przedkładanie rządom – stosownie do potrzeb – swoich zaleceń oraz zaleceń komitetów, a także ewentualnych projektów zawarcia porozumień międzynarodowych;
- powoływanie rzeczoznawców z zewnątrz dla zbadania poszczególnych problemów, jeżeli zaistnieje taka potrzeba.[52]

Podsumowanie

Z zebranych przeze mnie materiałów można wskazać, że współpracę transgraniczną w Europie formalnie usankcjonowano w następujących aktach prawnych:

- **Konwencja Madrycka**- Europejska konwencja ramowa o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi z 21 maja 1980r. Państwa, które ratyfikowały Konwencję powinny wspierać współpracę transgraniczną i przyczyniać się do postępu gospodarczego i społecznego obszarów przygranicznych. Konwencja podkreśla również pierwszeństwo prawa wewnętrznego danego kraju w stosunku do umów zawieranych z partnerami współpracy transgranicznej.
- **Europejska Karta Regionów Granicznych i Transgranicznych** - Karta precyzuje zamierzenia i cele, które powinny być uwzględniane w rozwoju regionów granicznych i transgranicznych. Szczególną uwagę poświęcono problemom rozwoju ekonomicznego, polityki regionalnej, ochrony środowiska, współpracy kulturalnej, zagospodarowania przestrzennego i przygranicznemu ruchowi osobowemu.
- **Europejska Karta Samorządu Terytorialnego** - Konwencja Rady Europy, dokument odnoszący się do kwestii statusu prawnego samorządów terytorialnych w skali międzynarodowej. Karta powstała w wyniku prac Stałej Konferencji Gmin i Regionów Rady Europy, funkcjonującej w ramach Rady Europy.
- **Europejska Karta Samorządu Regionalnego** przyjęta w1997 roku na posiedzeniu Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych Europy została przyjęta Europejska Karta Samorządu Regionalnego. Karta przyznaje regionom uprawnienia do prowadzenia współpracy transgranicznej podobne do zawartych w Europejskiej Karcie Samorządu Terytorialnego uprawnień dla społeczności lokalnych. Według zapisów Karty region powinien być podmiotem samorządowym prowadzącym własną politykę i współpracę międzynarodową. Regiony powinny także posiadać uprawnienia do tworzenia własnego ustawodawstwa w ramach określonych ustawami poszczególnych krajów.

Bibliografia:

1. S. Malarski: *Regiony i euroregiony*, Opole: WSiZ 2003
2. G. Michałowska: *Mały słownik stosunków międzynarodowych,* Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne S.A 1997
3. T. Borys: *Panorama euroregionów,* Jelenia Góra: AE 1997

[52] T. Borys: *Panorama euroregionów,* Jelenia Góra: AE 1997 s. 54

4. W. Toczyński: *Międzynarodowa współpraca regionów-poradnik,* Gdańsk: Zespół Zadaniowy ds. Polityki Strukturalnej w Polsce 1998
5. T. Szewc: *Dostosowanie prawa polskiego do zasad Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego,* Bydgoszcz-Katowice: Wyd. Branta 2006
6. H. Izdebski: *Samorząd Terytorialny,* Warszawa: Lexis Nexis 2008
7. W. Malendowski, M. Ratajczak: Euroregiony. *Pierwszy krok do integracji europejskiej,* Wrocław: ATLA 2 1998
8. www.coe.org.pl/re_konw/ETS_122.pdf
9. www.lex.com.pl/bap.samorzad.html
10. www.ekonom.info/232-europejska_karta_samorzadu_terytorialnego/
11. www.abc-ekonomst.net.pl
12. www.wikipedia.pl
13. www.karpacki.pl
14. www.nsrr.gov.pl
15. www.2p.pl/nn/samorzad/raporty/euroreg.html
16. www.jaroslaw.psuu.org.pl/fsl/deklaracja_madrycka
17. www.interreg.gov.pl/20072013/EWT

Beata Brodaczewska
Administracja Monako

Monako to suwerenne księstwo w południowej Europie nad Morzem Śródziemnym. Jest monarchią konstytucyjną, co oznacza przekazanie części uprawnień monarchy organom przedstawicielskim.

Dzieli się na cztery okręgi-dzielnice: Fontvieille, La Condamine, Monako (Monako Ville) oraz Monte Carlo. Stare Miasto jest zlokalizowane na przylądku wcinającym się w morze. La Condamine jest dzielnicą handlową i leży po zachodniej stronie zatoki z naturalnym portem. Monte Carlo jest centrum rozrywkowym z kasynem, a w najnowszej dzielnicy Fontvieille rozwinęły się różnorodne gałęzie przemysłu lekkiego.

Na mocy Konstytucji z 17 grudnia 1962 roku, zgodnie z art. 12 suwerenem jest książę. Zgodnie z zasadami monarchii konstytucyjnej, jego władza jest ograniczona postanowieniami ustawy zasadniczej oraz innych ustaw. Władzę ustawodawczą sprawuje Rada Narodowa, składająca się z 24 członków, wybieranych w wyborach powszechnych na 5-letnią kadencje oraz Książę. Parlament Księstwa nie posiada inicjatywy ustawodawczej. Rada Narodowa może przygotowywać propozycje ustaw, które później są przekształcane przez rząd w projekty ustaw. Sankcjonowanie ustaw oraz zarządzenie ich promulgacji należy wyłącznie do księcia. Również funkcja kreacyjna Rady Narodowej Monako jest dość mocno ograniczona oraz Rada nie posiada w zasadzie uprawnień kontrolnych wobec rządu księstwa. Natomiast odgrywa ważną rolę w prowadzeniu polityki zagranicznej. Na czele parlamentu Monako stoi Biuro Rady Narodowej, które tworzy prezydent Rady wraz z zastępcą i personelem pomocniczym, wybieranym spośród deputowanych. W Radzie Narodowej Monako funkcjonuje cztery komisje stałe: finansów i gospodarki narodowej, interesów społecznych, ustawodawcza oraz spraw zagranicznych. Ponadto Rada może tworzyć komisje specjalne.

Władza wykonawcza należy do księcia. W jego imieniu zadania z tego zakresu wykonuje rząd, który ponosi odpowiedzialność wobec panującego. Na czele rządu stoi minister stanu, który jest reprezentantem księcia, jest przez niego powoływany oraz musi

posiadać obywatelstwo francuskie. Poza ministrem w skład rządu wchodzi pięciu ministrów, a każdy odpowiada za jeden z resortów: spraw wewnętrznych, finansów i gospodarki, spraw zagranicznych, zdrowia i spraw społecznych oraz środowiska i planowania przestrzennego. Rząd Monako, w celu wykonywania ustaw, dysponuje uprawnieniami regulacyjnymi. Posługuje się dwoma rodzajami aktów prawnych: dekretami książęcymi i ministerialnymi. Pierwsze donoszą się nie tylko do ustaw, ale również nadają moc międzynarodowym traktatom i konwencjom podpisywanym i ratyfikowanym przez księcia. Dekrety ministerialne mogą dotyczyć ustaw i dekretów książęcych.

Służby administracyjna Księstwa Monako zatrudniają ponad 3 tysiące urzędników, z czego jedną trzecią stanowią pracownicy służby cywilnej. Pozostała cześć pracowników administracji stanowią urzędnicy kontraktowi. Wykonując swoje funkcje administracyjne rząd Monako korzysta z wielu instytucji doradczych i konsultacyjnych jak np. Rada Państwa, Rada Społeczno-Ekonomiczna, czy Rada Morza.

W latach 1911-1917 r. istniał podział Księstwa Monako na trzy gminy: Monako, Condamine i Monte Carlo. Natomiast od 1920 r. terytorium Księstwa przyjęło formę pojedynczej gminy, co wzmacnia jej konstytucyjną pozycję. Art. 1 ustawy o organizacji gminnej wyposaża gminę w osobowość prawną, co oznacza, że gmina może zarządzać swoimi sprawami poprzez demokratyczną radę, Radę Gminy. Składa się ona z 15 członków wybieranych na 4-letnią kadencję w wyborach powszechnych i bezpośrednich przez obywateli posiadających czynne prawo wyborcze, co oznacza, że muszą mieć ukończone 18 lat i posiadać obywatelstwo Monako. Wyborcy oddają swoje głosy na listy a nie na konkretnych kandydatów. Na czele rady zasiada przewodniczący rady wybrany spośród jej członków. Granica wieku biernego prawa wyborczego wynosi 25 lat. Prace rady powinny odbywać się, co 3 miesiące w regularnych sesjach, trwających nie dłużej niż 15 dni. Sesje nadzwyczajne są zwoływane za zgodą lub na wniosek ministra stanu lub na wniosek jednej trzeciej członków rady za zgodą ministra stanu. W takim przypadku minister stanu określa datę otwarcia sesji, jej długość oraz porządek obrad. Rada Gminy może zostać rozwiązana stosownym dekretem po konsultacji z Radą Państwa. W przypadku rozwiązania rady bądź dymisji wszystkich jej członów, ciągłość administracji gminnej zapewnia tzw. specjalna delegacja. Wypełnia ona zadania o charakterze czysto administracyjnym do czasu wyboru nowej Rady Gminy. Wewnątrz Rady Gminy mogą być tworzone komisje stałe oraz specjalne.

Chociaż w Monako władze państwowe i gminne działają na tym samym terytorium, to podział zadań i obowiązków między poszczególne organy nigdy nie stał się źródłem konfliktu kompetencyjnego. Gmina koncentruje się na działaniach w dziedzinach życia codziennego, co oznacza, że do jej kompetencji należy nazewnictwo ulic i dróg, organizacja usług komunalnych, zarząd cmentarzami, działalność kulturalna, urządzanie terenów zielonych, czy rozwój obszarów miejskich. Natomiast rząd przejął od gminy kompetencje w zakresie urbanistyki i wydawania pozwoleń budowlanych. Często zdarza się, że władze szczebla centralnego i lokalnego przekazują sobie niektóre zadania, jak np. opieka nad osobami starszymi przeszła z poziomu państwowego do obowiązków ratusza, zaś rząd przyjął uprawnienia dotyczące kontroli nad higieną żywności. Gmina Monako wykonuje swoje uprawnienia pod nadzorem państwa. Decyzje rady gminy wchodzą w życie po 15 dniach od ich przedstawienia ministrowi stanu. Decyzje związane z wykonaniem gminnego budżetu mogą zostać poddane kontroli Sądu Najwyższego.

Bibliografia:

1) Przemysław Osóbka *Systemy konstytucyjne Andory, Lichtensteinu, Monako, San Marino*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2008
2) Encyklopedia *Britannica* tom 27
3) Konstytucja Monako z 17 grudnia 1962 r.

Joanna Brodowska

Funkcjonowanie samorządu terytorialnego w Luksemburgu

Niniejsza praca ma na celu pokazanie różnic i podobieństw w kształtowaniu się, strukturze i funkcjonowaniu samorządu terytorialnego w Luksemburgu. To na przykładzie tego Wielkiego Księstwa, chciałabym przedstawić problemy, niekiedy trudne a jednak z mocy prawa wiążące w jakich znajdują się stali i nowoprzybyli mieszkańcy gmin tego Księstwa. Starałam się przedstawić najczęściej spotykane i ciekawe sytuacje z jakimi możemy się zetknąć w tamtejszych gminach. Niekiedy pewne kwestie całkiem odbiegają od naszych polskich, co powoduje, że temat pracy tym bardziej staje się ciekawszy. Pracę będę opierać na bogatej literaturze, czasopismach i spostrzeżeniach niekiedy powiązanych z audycjami radiowymi i telewizyjnymi, a także wypowiedziami mieszkańców, i co ważniejsze, odebranymi wiadomościami e-mailowymi od tamtejszych gmin. Treść rozpoczyna ogólne wprowadzenie do tematu i problemu a w dalszej części zostają przedstawione poszczególne kwestie. Dołączyłam również tabelę Przedstawiającą strukturę ustroju politycznego w Wielkim Księstwie Luksemburga. W pracy tej opierałam się głównie na Konstytucji Wielkiego Księstwa Luksemburga, ciekawych artykułach i własnych spostrzeżeniach w trakcie pobytu w tym kraju. Istotą tej pracy jest ukazanie różnorodności problematyki funkcjonowania samorządu w Luksemburgu. Próbowałam nakreślić i wyczerpująco opisać praktyczną wiedzę o tym kraju i o sytuacjach jakie mogą mieć miejsce w życiu, każdego z nas.

Luksemburg (*Lëtzebuerg*) - pełna nazwa Wielkie Księstwo Luksemburga (Grossherzogtum Luxemburg, Grousherzogdem Lezebuurg) to państwo położone w Europie Zachodniej. Graniczy z Francją od południa, Niemcami od wschodu i z Belgią od zachodu i północy. To jedyne wielkie księstwo na świecie nie posiada dostępu do morza. Jest najmniejszym państwem członkowskim Unii Europejskiej. Luksemburg należy do najmniejszych krajów świata, tzw. „mini państw", zajmuje bowiem obszar zaledwie 2,6 tys. km kwadratowych (państwo miniaturowe). Miano monarchii konstytucyjnej nosi od 1866 roku. Wielkie Księstwo Luksemburga jest najbogatszym krajem Unii Europejskiej a jego stolicą jest miasto o tej samej nazwie. Wielkie Księstwo Luksemburga to wielopartyjna monarchia konstytucyjna o parlamentarnej formie rządu, choć w konstytucji widnieje zapis, iż system polityczny państwa to demokracja parlamentarna. Ustrój państwa reguluje jedna z najstarszych obowiązujących w Europie ustaw zasadniczych- Konstytucja Wielkiego Luksemburga, która weszła w życie 17 października 1868 roku [53].

Po czy rozpoznać Luksemburg? wyraźnym znakiem, że wjechało się do tego kraju jest nie przejście graniczne, po którym do tej pory nie pozostał najmniejszy ślad, ani nie niewielkich rozmiarów tabliczka z nazwą kraju otoczoną dwunastoma złotymi gwiazdami, tylko właśnie ogromna stacja benzynowa, na której ze względu na niższe w tym kraju podatki benzyna jest o wiele tańsza niż w np.: w Niemczech.

[53] S. Sagan, V. Serzhanowa: *Konstytucja Wielkiego Księstwa Luksemburga.* Rzeszów 2005 s.97-98.

Podział administracyjny Luksemburga obejmuje: - gminy(118) - kantony(12) - dystrykty(3) - okręgi(2) [54].

Tabela 1. Wielkość gmin w krajach UE.

Luksemburg	Ilość gmin 118	Średnia ilość mieszkańców na gminę 3 400

Źródło: „Finanse samorządowe w 15 krajach UE"

Samorząd terytorialny funkcjonuje wyłącznie na szczeblu gmin. Organem stanowiącym jest rada gminy wybierana w wyborach powszechnych na 6-letnią kadencję. Posiadają one osobowość prawną gwarantowaną przez Konstytucję, jednocześnie zarządzają własnym majątkiem dbając o swoje lokalne interesy. Każda z gmin troszczy się o porządek publiczny, organizację szkolnictwa oraz planowanie przestrzenne. Rada gminy stanowi akt prawa miejscowego. Jej skład wybierany zostaje w wyborach bezpośrednich przez jej mieszkańców, a ona z kolei ustala budżet gminy. Organem wykonawczym jest kolegium (burmistrz, ławnicy-powoływani z członków rady gminy). Burmistrz nadzoruje działania policji[55]. Gminy odpowiedzialne są za: - dostawę wody - usuwanie odpadków - utrzymanie dróg lokalnych - edukację do szczebla podstawowego - kulturę i rekreację - opiekę społeczną Nakłada ona lokalne podatki ale jedynie za zgodą Wielkiego Księcia i to on w szczególnych wypadkach ma prawo rozwiązać gminę. Podobnie jak polskie gminy, gminy Luksemburga prowadzą rejestr rodzin, związków małżeńskich i zgonów w Urzędach Stanu Cywilnego. Art.102, mówi o tym, że gminą zarządza organ kolegialny, zwany zarządem a ten z kolei wybierany jest przez Radę Gminy spośród radnych a na jego czele stoi przewodniczący (art.107)[56]. Kolejnym szczeblem podziały terytorialnego są kantony- ich liczba to 12. Trzecim i ostatnim szczeblem podziału terytorialnego są okręg: -Diekirch -Grevenmacher -Luksemburg. Na czele samorządu okręgowego stoi komisarz okręgowy[57].

Dotychczasowy rozwój Konstytucji Luksemburga przyniósł wiele zmian. W systemach organów państwowych Luksemburga podobnie jak i w innych demokracjach zachodnich, na pierwszym planie widnieje rząd.

Finanse samorządów. Samodzielne prowadzenie gospodarki finansowej przez gminę jest najważniejszym poza wyposażenia jej w majątek przejawem zasady samodzielności gminy. Bez wyposażenia gminy we własny majątek oraz bez przyznania jej możliwości samodzielnego prowadzenia gospodarki finansowej - *zasada samodzielności gminy*, byłaby w znacznej mierze pojęciem abstrakcyjnym. Gmina pozbawiona byłaby także faktycznej oraz prawnej możliwości działania w zakresie zaspokajania potrzeb przynależnej do niej wspólnoty samorządowej. Podstawowe założenia gminnej gospodarki finansowej uregulowane są w EKST (Europejska Karta Samorządu Terytorialnego) oraz ustawie o samorządzie gminnym[58].

---

[54] A. Wojtyczek- Bonnand, K. Wojtyczek: *Konstytucja Wielkiego Księstwa Luksemburga*. Warszawa 2006 s.42.

[55] J. Łaptos: Luksemburg. Warszawa 2005 s. 40- 51.

[56] S. Sagan, V. Serzhanowa: Konstytucja Wielkiego Księstwa Luksemburga. Rzeszów 2005 s.96-97.

[57] S. Sagan, V. Serzhanowa: Konstytucja Wielkiego Księstwa Luksemburga. Rzeszów 2005 s.60-61.

[58] Dz. U. z dnia 25 listopada 1994 r.: Europejska Karta Samorządu Terytorialnego Strasburg, 15 października 1985 r.

Tabela 2. Wydatki samorządów terytorialnych.

Kraj	Wydatki samorządowe ogółem (mld. ECU)	Wydatki samorządowe / PKB (%)	Wydatki samorządowe / mieszkańca (ECU)	Roczna płatność zadłużenia / wydatki samorządowe ogółem (%)
Luksemburg	1,1	11,7	2700	4

Źródło: oprac. na podst. państwowych urzędów statystycznych (dane za 1995 r.).

Gminy finansowane są z trzech źródeł, stanowiących każde ok. 1/3 przychodów: z podatku handlowego pobieranego przez państwo w imieniu gmin, części z dochodów państwowych (VAT, przychody osobiste i fundusz drogowy) i z niezależnych źródeł (tj. czynsz, opłaty za wodę, gaz, elektryczność, transport publiczny, oczyszczanie i służby publiczne).Wsparcie strukturalne Wspólnot na lata 2000-2006wyniosło 91mln €.

Ordynacja wyborcza - w Unii Europejskiej, na podstawie przepisów art. 19 TWE oraz dyrektywy 94/80/WE, obywatele innych państw członkowskich, zamieszkujący w danej gminie, korzystają z biernego i czynnego prawa wyborczego do władz samorządowych i są traktowani tak samo jak obywatele zamieszkali w Luksemburgu. Warunkiem korzystania z czynnego i biernego prawa wyborczego przez obcokrajowca, obywatela UE, jest posiadanie przez niego obywatelstwa unijnego i pełnych praw obywatelskich w kraju pochodzenia, stałego miejsca zamieszkania w państwie, w którym ma korzystać z prawa wyborczego, oraz kwalifikacji wymaganych przez prawo krajowe do głosowania i bycia wybieranym na zasadach stosowanych wobec własnych obywateli. Obywatele UE mogą uczestniczyć w wyborach do Parlamentu Europejskiego bądź to w państwie, z którego pochodzą, bądź to w Luksemburgu. Znaczenie powyższych regulacji dla gmin jest mniejsze niż znaczenie zasad dotyczących praw wyborczych do władz samorządu. Należy tu jednak wskazać na konieczność aktywnego udziału gmin w informowaniu obywateli o zasadach wyboru członków PE. Nie wszyscy obywatele prawdopodobnie nie wiedzą nie tylko o tym, jakie przysługują im prawa, ale również o tym, jak skorzystać z tych praw w państwie członkowskim, w którym mieszkają. Szczególnie istotna jest wiedza o tym, jak znaleźć się we właściwym czasie w spisie wyborców uprawnionych do głosowania. Ogólnie można powiedzieć, że skoro przeprowadzanie wyborów lokalnych pozostaje zwykle w gestii podstawowych jednostek samorządu terytorialnego, kampanie informacyjne są również często prowadzone na poziomie lokalnym tudzież gminy. Komisja z radością odnotowuje fakt, że 9 państw członkowskich donosi, iż przynajmniej niektóre organy administracji lokalnej wysyłają informacje bezpośrednio do potencjalnych wyborców w tym właśnie Luksemburg.

Kraj podzielony jest na 4 okręgi wyborcze: Południe (Esch-sur-Alzette i Capellen), Centrum (Luksemburg i Mersch), Północ (Diekirch,Redange,Wiltz,Clervaux i Vianden), Wschód (Grevenmacher, Remich i Echternach). Czynne prawo wyborcze posiadają ci obywatele, którzy ukończyli przynajmniej 18 lat, a bierne - minimum lat 21[59].

Warto zatroszczyć się o system umożliwiający pracodawcy załatanie dziury po pracownicy, a także wtedy, gdy pracownik (matka lub ojciec) musi zostać w domu z dzieckiem (choroba, szczepienie itd.). Może czas, aby zasiłki nie były związane

[59] A. Wojtyczek- Bonnand, K. Wojtyczek: *Konstytucja Wielkiego Księstwa Luksemburga*. Warszawa 2006 s. 20- 22.

z zatrudnieniem, a z opłacaniem podatków? Nie ma tu dobrego rozwiązania, ale mogłoby to trochę pomóc. Zmiany podatkowe. W Polsce ktoś, kto wychowuje kilkoro dzieci, płaci taki sam podatek, jak ktoś, kto dzieci nie ma w ogóle. Rzecz w Europie niespotykana. Gdy urodzi się tu drugie dziecko, zmniejsza się zaliczka na podatek. Wielkie Księstwo było w minionych latach przykładem, w jaki sposób postawić na uczciwych inwestorów i imigrantów zamiast na nielegalne pieniądze. Wprawdzie na pierwszy rzut oka stawka podatkowa w wysokości 38% nie wygląda zachęcająco, jednak dla pracowników, którzy przeprowadzą się tu z całą rodziną, sytuacja wygląda zupełnie inaczej. Dzięki wysokim kwotom wolnym od podatku najwyższa stawka podatkowa obejmuje rodzinę z dwójką dzieci dopiero przy rocznym dochodzie powyżej 125 tys. Euro. Ciekawie wygląda sytuacja w przypadku osób zamożnych. I to o nich walczy rząd i premier: od roku 2006 zniesiony został podatek majątkowy, podatek od spadku jest tak czy owak od dawna passé. Ponadto odsetki nie są opodatkowane stawką podatkową od dochodu, fiskus żąda jedynie 10 % ryczałtu. Zyski z dywidendy opodatkowane są maksymalnie 19 % a zyski ze spekulacji nie podlegają opodatkowaniu po ich sześciomiesięcznym przetrzymaniu. Luksemburg punktuje ponadto elastycznymi regułami dla inwestorów. Dziesięciu inwestorów może założyć wspólnie „Specjalny fundusz", jeżeli każdy z nich wniesie przynajmniej 125 tys. €[60].

Ubezpieczenie emerytalne – w Luksemburgu każda kobieta, która urodziła w tym państwie dziecko, dostaje dodatek do emerytury: 100 € za każde dziecko. Planowane ubezpieczenie pielęgnacyjne – teraz takie samo dla wszystkich. A tymczasem wiadomo, że opieka nad osobą samotną spada na państwo, nad osobą posiadającą dzieci – na dzieci. Zachęcające zniżki – w wielu krajach dla rodzin z co najmniej dwojgiem dzieci wydaje się imienne karty (także dla rodziców), upoważniające do bezpłatnego korzystania z wielu usług (komunikacyjnych, kulturalnych).

Akt urodzenia. W tzw. komplecie dokumentów, który trzeba z sobą zabrać do szpitala na okoliczność narodzin nowego obywatela, jest akt urodzenia matki. Kolejnym problem jest tłumaczenie przysięgłe, czy można samemu przetłumaczyć akt i poprosić nasz polski konsulat o stempel i potwierdzenie zgodności tłumaczenia „ça s'appelle `livret de famille`", ale to maja tylko małżeństwa zawarte w wielkim księstwie. Większość tego nie posiada. Do zdeklarowania dziecka w gminie Luksemburg potrzebne są wtedy dowody rodziców i akt małżeństwa. W przypadku matki samotnej (nazwijmy to tak umownie) deklaracji w gminie dokonuje szpital, bo trzeba to zrobić w ciągu 5 dni. Tak czy inaczej przetłumaczenie aktu u przysięgłego kosztuje chyba 22€. Potem rejestrując dziecko w gminie, a trzeba się spieszyć, polskie prawo nie wymaga natychmiastowej rejestracji dziecka, więc nie trzeba się spieszyć do konsulatu, pamiętać należy tylko o tym, żeby w gminie wydali nam akt urodzenia dziecka na druku międzynarodowym, wtedy go nie będzie trzeba tłumaczyć. Po zgłoszeniu do konsulatu, dziecko otrzyma paszport po tygodniu. To tylko w Polsce jest przerost biurokracji i trzeba wszystko tłumaczyć. O międzynarodowy akt urodzenia można poprosić już przy rejestracji malucha w gminie, albo potem poprzez stronę internetową: https://service.vdl.lu/be/step1.php[61].

Brak żłobków i przedszkoli w Polsce to truizm. W Luksemburgu, gdzie jest ten sam problem, gminy udzielają akredytacji nianiom i je dofinansowują. Dzięki temu rodzice mają pewność, że nie wynajmują byle kogo. W Polsce, gdy kobieta „odchowa"

[60] http://manager.money.pl/news/artykul/raje;podatkowe;w;europie- 11.11.2008.
[61] http://www.vdl.lu/ - 19.11.2008.

dzieci, dowiaduje się, że jest za stara na pracę. Tutaj kobiety w wieku przedemerytalnym z uśmiechem na ustach wykonują swoją pracę[62].

Edukacja. Bardzo interesujące są również szkolne losy dzieci, zwłaszcza na początku chodzenia do szkoły w Luksemburgu(mowa o np.: Polskich dzieciach). Jak sobie radzą z barierą językową? Czy mają chwile załamania lub buntu? Jak nauczyciele radzą sobie z dziećmi nie mówiącymi po francusku (to jeden z języków urzędowych poza luksemburskim i niemieckim). Tutaj ludzie rozważają wiele kwestii. Niektórzy biorą pod uwagę możliwości posłania swoich pociech do Szkoły Europejskiej. Koszty roczne w takiej szkole to coś około 3500 €. Sytuacja wygląda inaczej kiedy to do takiej szkoły posyła się 2 dzieci, opłaty za każde dziecko są niższe. Winno się dobrze zastanowić w jakim systemie rozpoczną naukę nasze dzieci. W Luxemburgu są różne szkoły. W tutejszych gminach można znaleźć szkołę: Europejską, ISL, amerykańską, francuską, brytyjską. Trzeba rozważyć czy pobyt rodziców z dziećmi jest tymczasowy czy stały. Najlepsza reputacją cieszy się ISL. Jak wypowiedziała się jedna z Polek zamieszkała w Luksemburgu, twierdzi, że jednak mimo wszystko sytuacja nie jest prosta. Znajduje się ona na etapie wyboru szkoły dla swojej 4-tniej córki. Szkoła Europejska oferuje nauczanie w sekcji polskiej. Jeżeli chcemy, aby dzieci nie odczuły wielkiej zmiany, to jest to najlepsze rozwiązanie[63]. Inna sytuacja: syn chodzi do państwowej szkoły luksemburskiej. Ale ma 4,5 roku i zaczynał we wrześniu w tutejszej zerówce (trwa2 lata). Językiem obowiązującym jest luksemburski. Po pół roku zna już sporo słów i mówi proste zdania. Dzieci miejscowe niekoniecznie władają tym językiem. W domu mówią często po francusku lub niemiecku, więc uczą się tego języka równocześnie z dziećmi obcokrajowców[64]. Niemiecki wchodzi do programu w 1 klasie (6lat), a francuski w 3 podstawówki. Obojętnie na jaką szkołę się zdecydujemy, to myślę, że lepiej by było, aby dziecko startowało od września. Przez wakacje będzie przyzwyczajało się do nowego miejsca. Powinniśmy dać mu czas na spokojną aklimatyzacje a sobie czas na podjęcie decyzji po zbadaniu sytuacji na miejscu (np. po rozmowie w gminie z osobą od szkolnictwa). Po odbyciu takich „konsultacji", kompetentnymi do tego osobami, uzyskujemy szereg potrzebnych informacji i wskazówek, w jaki sposób należy postępować, tak aby nie utracił na tym nasz budżet ale także dziecko. Szkołę Europejską niektórzy jednak odradzają. Przeludnienie, łączone klasy, nie uczą języków, raczej niski poziom, choć niektórzy nauczyciele są w porządku i się starają. Te punkty edukacyjne porównywane są częściej do „fabryki" a nie szkoły. Niedługo mogą zacząć uczyć na dwie zmiany. Jednym słowem nie warte to 3500 € rocznie. Niektórzy wolą posłać dzieci do szkoły luksemburskiej publicznej albo prywatnej. Polecana jest zwłaszcza szkoła Św. Zofii na Weimershofie (http://www.epnd.lu/). Dzieci opanują doskonale języki niemiecki i francuski, później nauczą się angielskiego. Zintegrują się z lokalnym środowiskiem. Do tego czesne w szkole Św. Zofii jest znacznie niższe niż w Szkole Europejskiej, gdzie dzieci takich rodziców jak wyżej opisane (kategoria III) przyjmowane są jako „wypełniacze", tak aby dzieci pracowników instytucji europejskich mogły mieć swoje sekcje językowe (obowiązują minima liczebnościowe, od których się takie odrębne sekcje tworzy - polska sekcja jest póki co w szkole podstawowej). Ale dzieci tych i tak jest za mało więc klasy są łączone (np. trzy poziomy w jednej grupie z jednym nauczycielem, który uczy wszystkich przedmiotów)[65]. Przy Ambasadzie Polskiej istnieje sprawnie

[62] „Polityka" 2007 nr 35.
[63] http://www.polska.lu/viewtopic.php?t=2866 -23.11.2008.
[64] http://www.men.public.lu/sys_edu/prescolaire/ - 20.11.2008.
[65] http://www.epnd.lu/. 22.11.2008.

prowadzona szkoła polska, gdzie dzieci mają zajęcia z języka polskiego, historii i geografii. A klas z różnych poziomów wiekowych się tam nie łączy. Szkoła ta może być dla Polskich dzieci dobrym uzupełnieniem edukacji w szkole lokalnej.

Zdrowie. Nie ma zagrożeń sanitarno-epidemiologicznych ani wymogu szczepień. Opieka medyczna jest ogólnie dostępna. Cena standardowej wizyty lekarskiej wynosi od 29,20€ do 50€(u specjalisty); doba pobytu w szpitalu publicznym kosztuje ok. 250€, a na oddziałach intensywnej terapii ok. 800 €[66]. Osoby opłacające w Polsce składki na NFZ mają prawo do skorzystania z opieki medycznej w Luksemburgu w ramach tego ubezpieczenia. Dokumentem, na którego podstawie można skorzystać w Luksemburgu z opieki medycznej świadczonej przez lekarza, przychodnię lub szpital państwowej służby zdrowia, jest Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ) wydawana w Polsce przez kasy chorych lub oddziały NFZ (info: www.nfz.gov.pl). Na podstawie tej karty (której nie trzeba nigdzie w Luksemburgu rejestrować, jest akceptowana w każdej gminie) turyście przysługują tylko świadczenia zdrowotne w zakresie koniecznym, z uwzględnieniem ich charakteru oraz przewidywanego okresu pobytu w Luksemburgu. O uznaniu świadczeń za konieczne w danym przypadku decyduje lekarz udzielający pomocy. Karta EKUZ nie daje uprawnienia do świadczeń, jeśli celem podróży miałoby być uzyskanie świadczeń medycznych za granicą. Osoby ubezpieczone w Polsce będą mogły wyjechać na leczenie do Luksemburga na podstawie druku E-112. W takim przypadku potrzebna będzie jednak dodatkowo zgoda NFZ[67].

Zwrot kosztów leczenia. Zgodnie z prawem luksemburskim należy najpierw pokryć w całości koszty udzielonych świadczeń medycznych, a następnie można ubiegać się o zwrot w miejscowej kasie chorych, przy czym kasa ta zwróci tylko część tych kosztów, pomniejszonych o „wkład własny pacjenta". A zależy on od rodzaju udzielonego świadczenia, np. koszt wizyty lekarskiej zwracany jest w 90%, przy czym koszty transportu sanitarnego (o ile nie został on wezwany do wypadku przy pracy lub o ile lekarz nie potwierdzi jego niezbędności) w całości ponosi pacjent. Jeśli nie występuje się do luksemburskiej kasy chorych o zwrot kosztów świadczeń medycznych uzyskanych w Luksemburgu, można po powrocie do Polski zwrócić się o zwrot tych kosztów (pomniejszonych o wkład własny pacjenta) do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania oddziału wojewódzkiego NFZ. Do uzyskania zwrotu kosztów leczenia niezbędne jest przedstawienie oryginałów wszystkich rachunków, dowodów zapłaty, recept itp. Szczegółowe informacje dotyczące możliwości korzystania ze świadczeń medycznych w Luksemburgu dostępne są na stronie internetowej NFZ: www.nfz.gov.pl/ue, a w Luksemburgu w instytucji łącznikowej: Union de Caisses de Maladie, 125 Route d'Esch, Boite postale 1023, 1010 Luxembourg, tel. (00352) 4 98 33 11 – lub w jej lokalnym oddziale[68].

Luksemburskie fasady pod kontrolą. Będąc w Luksemburgu uwagę zwraca śmiała kolorystyka fasad tamtejszych domów. Zdarza się, że jaskrawe barwy sąsiadujących budynków, delikatnie mówiąc, nie bardzo się ze sobą komponują. Czy właściciele mają całkowitą swobodę w zakresie doboru wystroju zewnętrznego swoich nieruchomości, czy też władze dbają o choćby podstawową spójność estetyczną tychże ulic? Okazuje się, że przynajmniej w niektórych dzielnicach stolicy miast, gmin, służby urbanistyczne magistratu mogą ukrócić zbyt ekscentryczne zapędy dekoratorskie kamieniczników. Przemalowanie fasady domu w tzw. sektorze chronionym (secteur

[66] http://luksemburg.wordpress.com/category/culture/ - 20. 11.2008.
[67] http://www.nfz.gov.pl/ue/ - 22.11.2008.
[68] http://www.nfz.gov.pl/ue/ - 22.11.2008.

protégé) lub szczególnym zespole architektonicznym (ensemble sensible) musi być uzgodnione z właściwym urzędem (Service de l'urbanisme et du développement urbain w gminie Luksemburg).

Większe restrykcje obowiązują w sektorach chronionych - zezwolenie jest tu potrzebne na każdą zmianę zewnętrznego wyglądu budynku, taką jak wstawienie nowych okien czy remont dachu. Niemile widziane jest dekorowanie budynków elementami niepasującymi do charakteru otoczenia, czego ilustracją może być przypadek pomysłowego właściciela restauracji na Starym Mieście, który został zmuszony do usunięcia deski surfingowej zdobiącej fasadę lokalu. W tym przypadku odwrócenie zmian prawdopodobnie nie było zbyt trudne, jednak gdy władze nakażą przemalować świeżo odnowioną elewację w bardziej gustownym kolorze, nieznajomość przepisów może okazać się dosyć kosztowna. Z kolei ten, kto zawczasu uzgodni kolor fasady z gminą, może liczyć na jej dotację. Dlatego zanim podejmuje się tam remontu domu, lepiej upewnić się, czy nasze własności nie leżą w strefie objętej ograniczeniami. Sektory chronione znajdują się na: - Starym Mieście, -Ville Haute, -w okolicach Gare, Parc de la Ville, -na płaskowyżach Rham i Bourbon - w dolinach Alzety i Pétrusse. Szczegółowe informacje o granicach tych obszarów i warunkach obowiązujących w każdym z nich można uzyskać w Service de l'urbanisme (3, rue du Laboratoire). Przykładowo w dolinach obu rzek należy używać materiałów budowlanych tradycyjnie stosowanych w tych rejonach, np. nie można montować lustrzanych fasad, a nowy dach musi stylistycznie pasować do dachów sąsiednich budynków. Gmina może także zażądać pomalowania okien na określony kolor.

Trochę więcej swobody mają właściciele domów położonych w ensembles sensibles - w szczególnym zespole architektonicznym. Są to ciągi ulic i zespoły budynków, które uznano za warte objęcia ochroną jako całość, aby zachować proporcje i atmosferę miasta oraz jego obszary zielone. Takie szczególne strefy znajdują się głównie na Limpertsbergu, na Merl/Belair, w Bonnevoie i Gare. Głównym ograniczeniem obowiązującym w tych miejscach jest konieczność uzyskania zgody gminy na zmianę koloru fasady.

Znacznie większy upust swojej fantazji mogą dać posiadacze budynków położonych poza obszarami chronionymi. Przy przebudowie, powiększeniu domu czy instalacji reklamy świetlnej wymagane jest pozwolenie na budowę, ale już wybór koloru fasady i materiału do wykończenia elewacji jest całkowicie dowolny – właściciel musi tylko przedłożyć tzw. Déclaration de travaux. Takie prace jak montaż anten satelitarnych czy baterii słonecznych nie wymagają żadnych formalności. Pozostaje więc liczyć na zmysł estetyczny i zdrowy rozsądek sąsiadów.

Często lokatorzy-najemcy skarżą się na zakaz instalowania anteny satelitarnej. Zakaz - o ile nie dotyczy nieruchomości położonych w sektorach chronionych lub szczególnych zespołach architektonicznych - pochodzi wyłącznie od właścicieli nieruchomości, którzy takich ograniczeń ze strony gminy nie mają, zatem montaż anteny „poza strefą" jest możliwy do negocjacji, a jej zamontowanie wbrew umowie - o ile nie określono pisemnie - nie podlega żadnej karze, oczywiście pozostaje liczyć na zmysł estetyczny i zdrowy rozsądek. Niektóre gminy regulują te sprawę indywidualnie. Tzn. że żadna gmina nie może działać wbrew przepisom ogólnym, zabraniając w ogóle montażu anten, jednak może sie okazać, ze by taka antenę zainstalować, należy uzyskać w gminie pozwolenie. W tak błahych sprawach wymaga sie podpisu burmistrza, pracujący w merostwie i dowiadują się, że chodzi tu o względy bezpieczeństwa. Może sie bowiem okazać, ze montując antenę na przykład nad głowami przechodniów narażamy ich na to, ze jak nadejdzie orkan, to im ta antena spadnie prosto na głowę. Dlatego w niektórych

gminach do podania o pozwolenie na instalacje dołącza sie własnoręcznie namalowany szkic jak i gdzie antena ma być zamontowana, a gmina zastrzega sobie możliwość wprowadzenia do tego „projektu" poprawek.

Mieszkanie dostępne do wynajęcia mieszkania z reguły są nieumeblowane. Oferty mieszkań do wynajęcia ogłaszane są w gazetach w kolumnie „a louer/zu vermieten". Nieruchomości na wynajem mogą posiadać w swojej ofercie także agencje nieruchomości („agences immobilitres"). Zazwyczaj wymagana jest kaucja wynosząca z reguły równowartość jedno do trzymiesięcznego czynszu. Umowy najmu zawierane są na trzy, sześć lub dziewięć miesięcy lub trzy, sześć lub dziewięć lat- na terenie każdej gminy. Agencje nieruchomości („agences immobilitre") mogą pomóc w znalezieniu właściwych nieruchomości. Banki w Luksemburgu oferują tzw. *Instrumenty hipoteczne*. Jeśli chodzi o zakwaterowanie na krótszy okres a jednoczenie znalezienie bardziej starannego lokum, można zatrzymać się w pensjonacie lub hotelu. Dowolne biuro turystyczne w Luksemburgu (syndicat d'initiative) będzie w stanie przedstawić odpowiednie oferty zakwaterowania.

Kredyt mieszkaniowy. Tutaj, państwo dopłaca do kredytu określoną kwotę na każde dziecko, a ponadto zmniejsza się oprocentowanie kredytu w zależności od liczby dzieci.

Nabywanie nieruchomości. Luksemburg nie stawia dodatkowych wymagań obywatelom innych państw, którzy chcą zakupić nieruchomość. Jedynie w przypadku nabycia gruntów w strefie nadgranicznej wymagane jest, aby cudzoziemiec uzyskał zgodę prefekta prowincji[69].

Jak w krajach Wspólnoty rozwiązano problem obowiązku meldunkowego? W Luksemburgu, jeżeli pobyt ma trwać powyżej 90 dni, należy zarejestrować się w gminie. Trzeba tego dokonać w ciągu 5dni od daty podjęcia pracy lub podpisania umowy na wynajem mieszkania[70].

Usługi - podłączenie gazu, energii elektrycznej i wody można załatwić w Administration Communale. Pytania dotyczące telefonów można kierować za pośrednictwem dowolnego urzędu pocztowego w Luksemburgu. Dziennik „Rzeczpospolita" pisze, że cały projekt Zrównoważone Systemy Zarządzania Energią (SEMS), w którym uczestniczą gminy z Luksemburga (również Austrii i Niemiec), opiewa na 40 mln €[71].

Prawo jazdy - Sytuacja posiadaczy prawa jazdy wydanego w innym Państwie Członkowskim UE przybywających do Luksemburga w celu zamieszkania, zostanie uznane automatycznie, a warunki regulujące ważność praw jazdy luksemburskich (okres ważności, cofnięcie przez władze, warunki odnowienia itp.) będą obowiązywać niezwłocznie po rozpoczęciu normalnego zamieszkania w Luksemburgu. W Naszym interesie jest powiadomienie administracji Luksemburga (służby ds. praw jazdy Ministerstwa Transportu) o istnieniu tego prawa jazdy. W sytuacji posiadaczy prawa jazdy wydanego w państwie niebędącym państwem członkowskim UE, przybywających do Luksemburga w celu zamieszkania. Sytuacja wygląda w ten sposób, iż po rozpoczęciu normalnego zamieszkania w Luksemburgu, mamy rok na przekształcenie zagranicznego prawa jazdy w prawo jazdy Luksemburga. Należy przedstawić służbom wydającym prawa

---

[69] „Gazeta Prawna" 2008 nr 228.
[70] „Gazeta Prawna" 2008 nr 228
[71] http://odnawialnezrodlaenergii.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=204:gminy-chc-oszczdza-energi&catid=1:ekologia - 15.11.2008.

jazdy następujące dokumenty wraz z wnioskiem (na urzędowym formularzu opatrzonym stemplem rejestracyjnym).

Jak rozpocząć działalność gospodarcza w Luksemburgu? Luksemburg to najmniejszy, lecz najbogatszy z krajów Unii Europejskiej. Uważany jest ponadto za raj podatkowy, nic więc dziwnego, że osób chętnych do prowadzenia działalności gospodarczej na jego terenie jest z każdym rokiem coraz więcej. Przedsiębiorca, który zdecyduje się założyć swoją firmę w jakiejkolwiek gminie Luksemburga, może działać jako: -podmiot jednoosobowy (s.a.r.l.), - cooperative (maksymalnie 7 wspólników, ich udziały są niezbywalne), - association momentanee (joint venture, o konkretnym celu, bez osobowości prawnej), - spółka akcyjna (societe anonyme), - spółka cywilna (societe civile). Największym zainteresowaniem cieszą się jednak: - spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (societe en commandite simple s.e.c.s.) -spółki partnerskie (societe en nom collectif). Przedsiębiorstwa rodzinne i rzemieślnicze decydują się często na utworzenie spółki partnerskiej. Aby założyć societe en nom collectif potrzeba min. 2osób, posiadających zdolność do czynności prawnych. Wysokość podatku dochodowego, płaconego przez wspólników, zależy od ilości posiadanych przez nich udziałów. Przed rozpoczęciem działalności konieczne jest sporządzenie umowy spółki. Największą popularnością wśród małych i średnich przedsiębiorców cieszy się spółka z o.o. Aby rozpocząć działalność, należy złożyć wniosek w Ministerstwie do Spraw Małych i średnich Przedsiębiorstw. Urzędowe formularze dostępne są w Izbie Przemysłowo-Handlowej oraz w wyżej wspomnianym Ministerstwie (ok.25€). Rejestracji należy dokonać w ciągu miesiąca od utworzenia firmy. Wnioskodawca musi udokumentować swoją stabilną sytuację finansową i przedstawić zaświadczenia potwierdzające jego kwalifikacje (np. dyplom ukończenia studiów). Cała procedura trwa ok. 2miesięcy. Kolejnym krok to zgłoszenie firmy do właściwego miejscowego Urzędu Podatkowego, a w przypadku zatrudnienia pracowników także do Towarzystwa Ubezpieczeniowego. Firmy płacą 20% albo 30% podatku od swoich dochodów oraz 4% podatku na fundusz dla bezrobotnych. Tu obowiązuje najniższa stawka podatku VAT 15%.

Staż w Luksemburgu. Nie jeden student marzy o odbyci stażu za granica a tym bardziej w Wielkim Księstwie Luksemburga. Dobra wiadomość dla wszystkich tych, którzy planują swojego stażu w Luksemburgu. Wniosek, takiej osoby winien zostać złożony przez kandydata w 3 egzemplarzach w swoim Wojewódzkim Urzędzie Pracy bądź jego Filii. Do wniosku kandydat dołącza poświadczoną za zgodność z oryginałem kopię paszportu, poświadczoną za zgodność z oryginałem kopię dokumentu ukończenia szkolenia zawodowego (wraz z tłumaczeniem przysięgłym na język francuski, angielski lub niemiecki). Życiorys w jednym z trzech uzgodnionych języków. Wniosek powinien być wypełniony czytelnie, wielkimi literami w jednym z trzech uzgodnionych języków. Wojewódzki Urząd Pracy przekazuje wniosek wraz z załącznikami do Departamentu Rynku Pracy Ministerstwa Gospodarki i Pracy. W tym departamencie sprawdza się czy kandydat spełnia warunki przyjęcia na staż zgodnie z umową. Następnie dyrektor lub osoba upoważniona przez dyrektora opieczętowuje, podpisuje i przesyła wniosek do Administracji Zatrudnienia w Luksemburgu. Jeżeli kandydat znalazł już gminę i miejsce stażu w Luksemburgu, do wniosku powinny był dołączone dwa egzemplarze umowy o pracę. Po otrzymaniu dokumentów, Administracja Zatrudnienia sprawdza, czy warunki przyjęcia na staż są spełnione, podpisuje formularz i odsyła dwa egzemplarze do Departamentu Rynku Pracy w Warszawie, który z kolei przekazuje jeden, egzemplarz kandydatowi. Kandydaci będą mogli być przyjęci na staż tylko wówczas, gdy pracodawcy pragnący ich zatrudnić zobowiążą się do ich wynagradzania zgodnie ze stawkami przewidzianymi w przepisach i układach zbiorowych. Kandydaci, którzy nie mają

ustalonego miejsca stażu w Wielkim Księstwie podlegają tej samej procedurze. W takim przypadku, Administracja Zatrudnienia zobowiązuje się, w miarę możliwości, znaleźć miejsce stażu. Po znalezieniu miejsca stażu Administracja Zatrudnienia, wzywa pracodawcę, aby sporządzić umowę o pracę, wyraża swoją zgodę i odsyła dwa egzemplarze formularza, wraz z umową o pracę do Departamentu Rynku Pracy w Warszawie, który przekazuje jeden egzemplarz kandydatowi. Kandydat jest zobowiązany zgłosić swoje przybycie do Luksemburga w ciągu 48 godzin do wydziału policji ds. cudzoziemców lub do administracji gminnej w miejscu zamieszkania. Stażysta może rozpocząć pracę tylko wówczas, gdy wypełniona została powyższa procedura. Uzyskaniem zezwolenia na pracę zajmuje się pracodawca[72].

Jak widać funkcjonowanie samorządu terytorialnego w Luksemburgu jest jednoczenie zaskakujące ale i bardzo ciekawe. Pewne kwestie prawne nie są podobne w niczym do naszym- Polskich. Najbardziej kontrowersyjną kwestią jak się okazuje jest przebudowa, powiększenie domu czy instalacji reklamy świetlnej. Tutaj wymagane jest pozwolenie na budowę, czy też wybór koloru fasady i materiału do wykończenia elewacji. Podobnie rzecz się ma do zakazu instalowania w pewnych gminach anten satelitarnych. Ciekawą kwestią jest również, obowiązek meldunkowy, wynajmowanie mieszkań, czy sposób na otwarcie działalności w Luksemburskiej gminie. Gminy również zajmują się kwestiami stażu, dokumentacją związaną ze zdrowiem i prawem jazdy. Jak widać gminy zajmują się wielorakimi problemami, które dotyczą zarówno najmłodszych i najstarszych mieszkańców gminy ale również dbają o nowoprzybyłych tubylców, bowiem w obu kwestiach niekiedy mają konsultacyjny i decydujący głos. Można zarzucać tematami i je rozwijać, jeśli temat okazał się być interesującym. Do opracowania tej pracy przyczyniła się zarówno bardzo ciekawa literatura, audycje radiowe i telewizyjne- sprawozdania z tych audycji. Wiele spostrzeżeń również pochodzi z „mojego rękawa". Będąc w Luksemburgu nie da się przejść obojętnie od kolorowych kamieniczek, okien, fasad. Dużo materiału na ten temat dostarczyły mi Luksemburskie gminy. Nie powiem, nie było to łatwe, bowiem jedynie maile otrzymałam po angielsku, ewentualnie z odnośnikami linków do luksemburskich stron. Ta druga kwestia okazała się być barierą niemal nie do pokonania. Jednak, dla chcącego nic trudnego! Temat okazał być się bajecznie interesujący, więc wdrążyłam się w niego na tyle ile potrafiłam. Pracę ten traktuje jako pracę badawczą, pracę opartą na sprawdzonych sytuacjach, które faktycznie mają miejsce w gminach Luksemburga. Mam nadzieje, że praca okazała się być pracą ciekawą, zawierającą garść potrzebnych informacji. Po jej przeczytaniu mam nadzieje, że stanowi ona pewnego rodzaju „przewodnik" po tym kraju, bowiem jest tu wiele porad, wskazówek i sytuacji z jakimi sami możemy mieć do czynienia nie raz w życiu.

BIBLIOGRAFIA

I. Źródła:

1. Dz. U. z dnia 25 listopada 1994 r.: Europejska Karta Samorządu Terytorialnego Strasburg, 15 października 1985 r.
2. http://pl.wikipedia.org/wiki/Luksemburg
3. luksemburg.biz/praca-luksemburg/staz-w-luksemburgu
4. http://odnawialnezrodlaenergii.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=204:gminy-chc-oszczdza-energi&catid=1:ekologia
5. http://www.vdl.lu

[72] luksemburg.biz/praca-luksemburg/staz-w-luksemburgu/ - 23.11.2008.

6. http://www.nfz.gov.pl/ue
7. www.money.pl/archiwum/wiadomosci/artykul/raje;podatkowe;w;europie,236,0,309228.html
8. http://luksemburg.wordpress.com/category/culture
9. http://www.nfz.gov.pl/ue
10. http://www.men.public.lu/sys_edu/prescolaire

II. Opracowania
1. Łaptos Józef, „Historia Luksemburga", [w:] *Historia małych krajów Europy, Andora, Lichtenstein, Luksemburg, Malta, Monako, San Marino,* w pracy pod red. J. Łaptosa, wyd. Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków 2002
2. Sagan Stanisław, Serzhanova Viktorija, *„Konstytucja Wielkiego Księstwa Luksemburga",* Wyd. WSP, Częstochowa 2003
3. Wojtaszczyk A. Konstanty, *„Systemy polityczne wybranych państw",* wyd. Elipsa, Warszawa 2006
4. Wojtaszczek A. Konstanty, Jakubowski Wojciech, *„Społeczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych"*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2002
5. Wojtyczek-Bonnand Agnieszka, Wojtyczek Krzysztof, *„Konstytucja Wielkiego Księstwa Luksemburga"*, Wydawnictwo Sejmowe 2006

Sandra Bryda

Miejsce Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (FEOGA) w polityce strukturalnej Unii Europejskiej

Realizacji celów wspólnej polityki rolnej służy specjalny Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund, EAGGF, FEOGA) powołany do życia jeszcze w 1962 roku. Jego zadaniem jest wspieranie rynku rolnego i udzielanie pomocy na restrukturyzację rolnictwa. Składa się on z dwóch składników (tzw. sekcji). Pierwszym składnikiem jest sekcja gwarancji odpowiadająca za finansowanie wspólnej organizacji rynków rolnych poprzez uruchamianie różnorodnych mechanizmów ich regulacji. Z niego pochodzą wszystkie subwencje i dopłaty, które bezpośrednio lub pośrednio otrzymują rolnicy produkujący produkty rolne rynków regulowanych (np. pszenicę lub mleko).

Drugim składnikiem FEOGA jest sekcja orientacji, powołana do życia w 1964 roku. Tu środki Funduszu idą na finansowanie zmian strukturalnych w rolnictwie- szczególnie na jego racjonalizację, modernizację oraz poprawę jego struktury. Cel tejże sekcji daje się wpisać w szerszy kontekst wysiłków Unii Europejskiej zmierzających do eliminowania drastycznych różnic rozwojowych poszczególnych jej regionów- ich bardzo ważnym, niemal wiodącym zadaniem jest bowiem osiągnięcie tego celu na terenach wiejskich. Bezpośrednimi obszarami oddziaływania polityki strukturalnej w ramach wspólnej polityki rolnej jest bowiem podnoszenie wydajności produkcji rolnej (jednak nie wiadomo, czy taki cel będzie utrzymany w przyszłości), propagowanie postępu technicznego, optymalizacja wielkości i struktury zatrudnienia, jak również racjonalizacja zaangażowania materialnych czynników produkcji.

Sekcja orientacji (ukierunkowania) dysponuje relatywnie niewielką częścią funduszy Wspólnoty przeznaczonych na rolnictwo w ramach Europejskiego Funduszu

Orientacji i Gwarancji Rolnej. Wypada jeszcze wspomnieć, iż pewnym uzupełnieniem funduszu FEOGA jest Instrument Finansowy Wspierania Rybołówstwa.

Obecnie kwestia wspierania rozwoju obszarów wiejskich w sekcji orientacji funduszu FEOGA jest uregulowana w rozporządzeniu 1257/1999/WE w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z tegoż funduszu oraz w rozporządzeniu Komisji 1759/1999/WE określającym szczegółowe zasady zastosowania środków wsparcia w tym zakresie. Zgodnie z tymi aktami priorytetowymi kierunkami subwencjonowania są obecnie:

a) inwestycje w gospodarstwach rolnych mające na celu wzrost dochodów rolniczych, poprawę warunków życia, pracy i produkcji na obszarach wiejskich- przy czym subwencje udzielane są gospodarstwom prowadzonym przez osoby mające odpowiednie kwalifikacje i spełniającym wymogi wiarygodności kredytowej, które przedstawiły sensowny ekonomicznie plan inwestycji przy jednoczesnym wykazaniu, iż spełnione zostaną minimalne wymagania ochrony środowiska, higieny i ochrony zwierząt; nie można jednak uzyskać subwencji na inwestycje zmierzające do wzrostu produkcji takich towarów, które mogą uzyskać zbytu na rynku niesubwencjonowanych; wartość subwencji nie może przewyższać 40% wartości inwestycji, (z wyjątkami dla gospodarstw prowadzonych w ciężkich np. górzystych warunkach, gdzie subwencja dochodzi do 50% lub gdy stara się o nią młody rolnik w okresie 5 lat od podjęcia działalności rolnej- gdzie udział subwencji może osiągnąć 55% wartości inwestycji),
b) wspomaganie osiedlania się na wsi rolników (przy kwocie premii wynoszącej do 25 tys. euro, przy czym może ona mieć postać dopłaty do oprocentowania kredytu), którzy nie ukończyli 40 roku życia, mają odpowiednie kwalifikacje, osiedlają się w gospodarstwie rolnym po raz pierwszy oraz których gospodarstwo daje gwarancje efektywności ekonomicznej, spełniania wymogów ochrony środowiska, higieny oraz ochrony zwierząt.
c) wspomaganie kształcenia zawodowego rolników i leśników, jak również osób związanych zawodowo z rolnictwem i leśnictwem, a także wspomaganie przeszkoleń z zawodów rolniczych na pozarolnicze,
d) wspomaganie wcześniejszego rezygnowania z rolniczej działalności zarobkowej (tzn. wcześniejsze emerytury) - gdzie subwencje przysługują rolnikom (w tym pracownikom najemnym zatrudnionym w gospodarstwach), którzy w chwili przekazania gospodarstw ukończyli 50 lat, a w ciągu ostatnich 10 lat zajmowali się rolnictwem i przekazali gospodarstwa; subwencja może być wypłacana przez okres 15 lat i nie dłużej niż do osiągnięcia przez daną osobę 70. roku życia. Subwencja dla gospodarzy wynosi 15 tys. euro rocznie (z możliwością jej zwiększenia w uzasadnionych społecznie wypadkach), zaś dla pracowników 3,5 tys. euro rocznie; rolnik, który przejął gospodarstwo musi zobowiązać się do prowadzenia w nim działalności rolnej przez co najmniej 5 lat od chwili przejęcia;
e) wspomaganie rolników gospodarujących na terenach pogorszonych warunków naturalnych (wpisanych do specjalnego rejestru)- przy czym prawo do uzyskania subwencji zależy od wielkości gospodarstwa, kontynuowania działalności rolnej oraz stosowania zasad dobrej praktyki rolniczej uwzględniających wymagania ochrony środowiska, krajobrazu itp.; wysokość subwencji wynosi 25-200 euro/ha;
f) wsparcie rolnictwa ekologicznego i zgodnego z wymogami ochrony krajobrazu użytkowania gruntów- gdzie wypłacana przez 5 lat subwencja wynosi maksymalnie 450-900 euro/ha w zależności od sposobu użytkowania gruntów;
g) inwestycje mające na celu poprawę warunków przetwórstwa i sprzedaży rodzimych produktów rolnych- przy czym o subwencje mogą się ubiegać te

podmioty, które są wiarygodne ekonomicznie oraz wykażą, iż planowana inwestycja ma sens gospodarczy, ekologiczny, a ewentualne zwiększenie produkcji nie przyczyni się do nadmiaru trudnozbywalnych na rynku produktów lub produktów wymagających subwencji; wysokość subwencji wynosi 40-50% wartości inwestycji;

h) inwestycje w gospodarkę leśną- gdzie subwencje są przeznaczone na zalesienie, inwestycje leśne, inwestycje służące polepszeniu wyrębu, przetwórstwa oraz sprzedaży produktów leśnych, tworzenia nowych rynków i nowych kanałów dystrybucji produktów leśnych, tworzenie zrzeszeń osób gospodarujących lasami, odbudowę lasów zniszczonych lub stosowanie środków zapobiegających zniszczeniu.

Warto wspomnieć, iż środki wypłacane z sekcji orientacji FEOGA muszą mieścić się w krajowym średniookresowym planie wspomagania rozwoju obszarów wiejskich, który jest przesyłany w Komisji Europejskiej.

Wspólna polityka rolna (Common Agricultural Policy, CAP) to ogół środków, w tym szczególnie instrumentów finansowych, stosowanych przez Unię Europejską w sektorze rolnictwa w celu osiągnięcia celów określonych w Traktacie (ogólnie w art. 2, a w szczególności tytule II jego trzeciej części). Na samym początku polityka ta zmierzała do zapewnienia krajom tej Wspólnoty jedynie samowystarczalności żywnościowej w warunkach stabilizacji cen przetworzonych i nieprzetworzonych płodów rolnych na ich rynkach wewnętrznych. Od 1968 roku, w którym EWG osiągnęła ten cel, Wspólna Polityka Rolna koncentruje się na stabilizacji rynków w warunkach nadprodukcji produktów rolnych, zwiększania ich konkurencyjności w handlu poza Wspólnotą oraz ochroną istniejących- tradycyjnych dla Europy - struktur produkcji i dystrybucji tej grupy towarów. W pewnym stopniu sprzężona z polityką ochrony konsumentów oraz polityką społeczno - gospodarczą, Wspólna Polityka Rolna obejmuje obecnie także znaczną liczbę regulacji dotyczących wymogów jakościowych oraz klasyfikacji nieprzetworzonych lub wstępnie przetworzonych produktów rolnych (tj. produktów ziemi, hodowli i rybołówstwa oraz bezpośrednio z nimi związanych produktów tzw. pierwszego przerobu). W związku z tak zarysowanym charakterem Wspólnej Polityki Rolnej trzeba stwierdzić, iż rolnictwo w Unii Europejskiej nie podlega zasadom wolnej konkurencji- jest bowiem obszarem rozległych działań regulacyjnych i interwencyjnych na poziomie wspólnotowym. Przyjęte w Unii Europejskiej rozwiązania w zasadzie odgradzają jej rynek rolny od rynku światowego i chronią go.

Według art. 33 Traktatu, celem wspólnej polityki rolnej jest:

a) zwiększenie możliwości produkcyjnych w rolnictwie poprzez wspieranie postępu technicznego, zapewnienie racjonalnego rozwoju produkcji rolnej oraz optymalnego wykorzystania zaangażowanych w niej czynników produkcji, szczególnie pracy rolników,
b) zapewnienie godziwego poziomu życia społecznościom rolniczym w szczególności poprzez zwiększenie indywidualnych przychodów osób zatrudnionych w sektorze rolnym,
c) stabilizacja rynków rolnych,
d) stworzenie zarówno dostępnych źródeł zaopatrzenia w płody rolne, jak i systemu, w którym mogłyby być one nabywane przez konsumentów po rozsądnych cenach.

Stosując jakiekolwiek środki zmierzające do osiągnięcia powyższych celów prawodawca unijny musi kierować się zasadą zachowania szczególnej natury działalności rolniczej, wynikającej z określonych stosunków społecznych, wraz z istniejącymi strukturami i naturalnymi różnicami regionów, w których jest ona wykonywana, zasadą stopniowego (nie rewolucyjnego) dokonywania zmian dostosowawczych w rolnictwie oraz zasadą traktowania rolnictwa jako sektora stanowiącego nieodłączną część całej gospodarki Wspólnoty i jej państw członkowskich.

Podstawowymi zasadami, którymi kieruje się wspólna polityka rolna są:

a) zasada jednolitości rynku,
b) zasada preferowania produktów własnych Wspólnoty,
c) zasada finansowej solidarności państw członkowskich.

Zasada jednolitości rynku wyraża się w traktowaniu, dla potrzeb wspólnej polityki rolnej, obszaru Wspólnoty jako całości, w której obowiązuje swoboda przepływu produktów rolnych. W praktyce oznacza to brak ceł i ograniczeń ilościowych w handlu nimi wewnątrz Unii Europejskiej, wspólne zasady konkurencji, zakaz niedozwolonego ich subsydiowania przez państwa członkowskie, zakaz stosowania środków podobnych w skutku do ceł oraz ograniczeń ilościowych, harmonizacja wymagań i procedur sanitarnych. Zasada jednolitości rynku nie wyklucza możliwości wprowadzania czasowych ograniczeń handlu produktami rolnymi w przypadku zagrożenia zdrowia lub bezpieczeństwa sanitarnego poszczególnych krajów. Poniekąd konsekwencją przyjęcia zasady swobodnego handlu wewnątrz Unii Europejskiej jest stosowanie jednolitych reguł handlu produktami rolnymi z krajami trzecimi. Obszar Wspólnoty jest również traktowany jednolicie z punktu widzenia kształtowania polityki pomocy żywnościowej oraz agrotechnologicznej krajom słabiej rozwijającym się. Zasada preferowania produktów Wspólnoty wyraża się w tym, iż na jej rynkach pierwszeństwo zbytu mają jej własne produkty rolne. Realizacji tej zasady służy system ochrony przed importem na teren Wspólnoty z krajów trzecich, działający w szczególności za pomocą polityki cen produktów rolnych oraz specjalnych klauzul ochronnych. Ich oddziaływanie ma stabilizować rynek Unii Europejskiej:

a) gdy ceny na jej terytorium są wyższe od cen na rynkach trzecich ma on przeciwdziałać nadmiernemu eksportowi płodów rolnych,
b) gdy ceny są niższe, ma sprzyjać ich importowi.

Ukształtowany w ten sposób system podlega jednak ograniczeniom w skutek nacisków wywieranych przez największych partnerów handlowych Wspólnoty Europejskiej (zwłaszcza Stany Zjednoczone) na forum Światowej Organizacji Handlu (WTO).

Zasada finansowej solidarności państw członkowskich polega na solidarnym finansowaniu niebagatelnych kosztów wspólnej polityki rolnej przez wszystkie państwa członkowskie, niezależnie od zakresu ich rzeczywistych, indywidualnych korzyści. Zasada ta jest „szczegółowym" odbiciem szerzej pojmowanej zasady solidarności krajów członkowskich wyrażonej w art. 2 Traktatu, a mającej także swoje odbicie w polityce dochodów i wydatków budżetowych Unii Europejskiej (w której również korzyści i koszty netto rozłożone są bardzo nierównomiernie).

Artykuł 34 TWE przewiduje, że jednym z ważnych środków, które muszą zastać zastosowane do realizacji podstawowych zadań i celów wspólnej polityki rolnej jest tworzenie wspólnej organizacji rynków rolnych. W zależności od produktu lub grupy

produktów, które mają być objęte tego rodzaju środkiem, wspólna organizacja rynków rolnych może przybierać następujące postacie:

a) jednolitych zasad konkurencji,
b) obowiązkowej koordynacji organizacji rynków krajowych,
c) organizacje rynku na poziomie europejskim.

Wspólna organizacja rynków rolnych może obejmować wszelkie środki służące do osiągnięcia traktowanych celów wspólnej polityki rolnej. W szczególności można w tym zakresie wprowadzać regulacje cen, stosować wspomaganie finansowe i techniczne w zakresie produkcji produktów rolnych oraz wprowadzania ich do obrotu, ich składowania i tworzenia rezerw, jak również tworzyć mechanizmy stabilizacji eksportu i importu płodów rolnych. Wspólna organizacja rynków rolnych na poziomie europejskim dotyczy wybranych produktów lub grup produktów rolnych. W jej ramach stosuje się wtedy szczególnie mechanizmy stabilizacji, takie jak różnego rodzaju systemy interwencji, opłat wyrównawczych ograniczeń (kwot) produkcyjnych i subwencji.

Aby wszystkie te instrumenty prawidłowo działały, niezbędne jest przygotowanie odpowiedniego instrumentarium prawnego do ich stosowania. To instrumentarium dotyczy nie tylko regulacji dotyczących funkcjonowania samych narzędzi wspólnej polityki rolnej. Znaczną część *acquis* Unii Europejskiej w ogóle tworzą regulacje służące prawidłowemu stosowaniu tych podstawowych instrumentów oraz stymulujące postęp techniczny, jak również (różnie rozumiane) standardy jakości tych produktów. Do tych regulacji należy, w szczególności znaczna liczba dyrektyw natury technicznej, które formułują kryteria klasyfikacji jakościowej produktów rolnych. Służą one bezpośrednio bardziej precyzyjnemu stosowaniu instrumentów subwencji i innych instrumentów wspomagania rolnictwa, które uzależniają wielkości uzyskiwania z tego tytułu korzyści także od jakości produktów. Ich istnienie skłania niekiedy osoby nie w pełni zapoznane z kontekstem ich stosowania do formułowania opinii o kuriozalności niektórych regulacji Unii Europejskiej, która tworzy prawo określające np. „jak ma wyglądać ogródek".

Stosowane w Unii Europejskiej opłaty wyrównawcze, w obecnej sytuacji rynku światowego, mają pokrywać różnicę pomiędzy niższą ceną światową, a tzw. ceną progową UE. Ta druga ustalana jest corocznie przez Radę na takim poziomie, aby importowany towar nie mógł być oferowany poniżej wyznaczonej ceny gwarantowanej producentom unijnym w obrocie wewnętrznym.

Polityka cenowa Wspólnoty przez długi czas prowadzona była w sposób, który raczej nie pozwalał na sprawiedliwie zrównoważenie interesów producentów rolnych i ich konsumentów. Już od końca lat 60., gdy w EWG osiągnięto stan samowystarczalności żywnościowej, stopniowo przybierał na znaczeniu problem zwiększania się jej nadwyżek oraz niemal lawinowo rosnących kosztów organizacji rynku. Z tego powodu podjęto środki mające na celu ograniczenie tych niekorzystnych zjawisk. W szczególności zaczęto stosować gwarantowane kwoty produkcyjne na mleko, wprowadzono program wyłączania części obszarów spod upraw (politykę odłogowania za wynagrodzeniem), program ekstensyfikacji rolnictwa oraz szereg systemowych udogodnień umożliwiających wcześniejsze przejście na emeryturę. Pod koniec lat 80. wprowadzono wręcz obligatoryjną granicę wydatków na wspólną politykę rolną, natomiast w 1992 r. przeprowadzono zasadniczą jej reformę, która w istotnym stopniu przesunęła jej punkt ciężkości z systemu interwencji i subwencjonowania produktów rolnych do instrumentów bezpośredniego finansowania gospodarstw rolnych. Ponadto owa reforma polegała na obniżeniu cen skupu wielu podstawowych produktów rolnych (przy jednoczesnej rekompensacie uszczuplenia dochodów za pomocą subwencji bezpośrednich), zmianie

struktury wydatków wspólnotowych na wspieranie rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich, co polegało na zwiększeniu udziału wydatków sekcji orientacyjnej funduszu FEOGA uzupełnionych środkami z funduszu strukturalnych i socjalnych. Wprowadzone zmiany dały istotnie dobre wyniki- nastąpiło zmniejszenie wydatków budżetowych Unii Europejskiej na wspólną politykę rolną. Towarzyszyło temu pożądane ograniczenie produkcji rolnej w wielu kluczowych dla stabilizacji budżetu UE sektorach produkcji rolnej.

Najnowsze propozycje zmian sposobu działania wspólnej polityki rolnej są zgoła rewolucyjne. Przewidują one między innymi jej „renacjonalizację", czyli przejęcie części składających się na nią działań przez państwa członkowskie. W rezultacie wspólna polityka rolna musiałaby przejść z obszaru wyłącznych kompetencji Unii Europejskiej do strefy kompetencji wspólnych z państwami członkowskimi. Jak na razie nie przyjęto jednak wiążących decyzji o przyjęciu tych jakże ciekawych propozycji.

LITERATURA PRZEDMIOTU:

1. A. Nowak-Far: *„Funkcjonowanie gmin w Unii Europejskiej", Warszawa 2002*
2. E. Matuszyńska, B. Gruchman: *„Kompendium wiedzy o Unii Europejskiej", Warszawa 2007*
3. M. Kąkol: *„Biuletyn Europejski", UMCS 2006/2007*
4. Portal Unii Europejskiej: *www.europa.eu/index.pl.*

Anna Budziak

Języki oficjalne w jednostkach samorządu terytorialnego w Hiszpanii

W dziedzinie lingwistycznej, Hiszpania jest szczególnym przypadkiem we wspólnocie krajów Unii Europejskiej. Język hiszpański jest jednym z oficjalnych (urzędowych) języków różnych organizacji m.in.: ONZ, Unii Europejskiej, UNESCO czy Unia Afrykańska.

Rzeczywiście językiem urzędowym w Hiszpanii jest castellano (kastylijski). Oznacza to, że w jakimkolwiek urzędzie w Hiszpanii (nie znaczy to, że na ulicy) można się porozumieć właśnie w języku castellano (w polskim znaczeniu... hiszpańskim). Castellano jest językiem oficjalnym Państwa hiszpańskiego. Wszyscy Hiszpanie maja obowiązek go poznać i prawo do jego używania. Jednak Konstytucja wymienia również trzy języki współoficjalne: galicyjski, baskijski i kataloński. Te trzy języki oprócz jednego hiszpańskiego są oficjalne oraz uznawane w swoich placówkach państwowych, zgodne ze swoimi statutami w Galicji, w Kraju Basków i w Katalonii.

Zatem trzeba mieć na uwadze, że w niektórych tzw. Regionach Autonomicznych istnieją dwa niezależne języki urzędowe stąd, w każdych urzędach tych regionów można się porozumieć w dwóch językach: urzędowym Hiszpanii (castellano) i innym (alternatywnym) lokalnym, ale oficjalnym tylko dla danego regionu autonomicznego.

Regiony autonomiczne, które są „urzędowo i oficjalnie" dwujęzyczne to:

- kataloński w Katalonii, Walencji i na Balearach (hiszpański + kataloński)
- baskijski w Kraju Basków i Nawarze (hiszpański + baskijski)

- galicyjski w Galicji (hiszpański +galicyjski)

oraz Regiony autonomiczne, gdzie językiem oficjalnym jest hiszpański, ale używa się równolegle inne języki lokalne:

- Asturia (hiszpański +asturyjski)
- Aragonia (hiszpański +aragoński)

Kataloński ma status języka urzędowego w Andorze, oraz razem z językiem hiszpańskim, w niektórych regionach Hiszpanii: Katalonii, Walencji i na Balearach. Ciekawy jest przypadek, w którym zasięg języka katalońskiego przypisywany jest też do Walencji.

W XV i XVI wieku, ośrodkiem władzy w Aragonii stała się Walencja. Wtedy też pierwszy raz pojawia się określenie *język walencki*.

Po okresie dominacji języka hiszpańskiego (kastylijskiego) kataloński przeżył okres rozkwitu na początku XX wieku, któremu kres położyła hiszpańska wojna domowa. W czasie dyktatury generała Franco używanie języka katalońskiego w miejscach publicznych było prawnie zakazane. Obecnie jest on wystandaryzowanym językiem używanym we wszystkich sferach życia.

Drugi przypadek jest bardziej skomplikowany. Język baskijski to język Basków zamieszkujących kilka prowincji na pograniczu Hiszpanii i Francji. Kołyską języka baskijskiego jest Nawarra, ale po baskijsku mówi tam mniejszość ludności, podczas gdy w Kraju Basków, mówi nim wiele osób. W języku baskijskim występują liczne zapożyczenia z łaciny, hiszpańskiego i francuskiego. Wyróżnia się 10 dialektów języka baskijskiego.

Ze względu na duże różnice pomiędzy nimi powstała ustandaryzowana odmiana języka. Aby zrobić go oficjalnym na poziomie regionów autonomicznych, a także żeby ułatwić posługiwanie się nim w administracji stworzono język baskijski „urzędowy" zwany batua. Zasada używania tego języka w kraju basków jest taka, że w jakimkolwiek urzędzie (np. poczta), czy szpitalu można się nim porozumieć, stąd każdy pracownik administracji publicznej (portierzy, urzędnicy i lekarze) muszą znać ten język, jeśli chcą pracować na etatach urzędniczych. W Parlamencie Baskijskim obydwa języki są używane niezależnie.

W Galicji to sprawa prosta, ich język to coś pomiędzy hiszpańskim i portugalskim. Silnie zakorzeniony i powszechnie mówiony. Zauważa się bardzo silny akcent przy mówieniu po hiszpańsku(castellano). Czasami nawet trudno zrozumieć taką osobę.

Asturia i asturyjski powszechnie używany jest w regionach wiejskich i bardzo zbliżony do hiszpańskiego stąd, ludzie rozmawiają i posługują się na co dzień obydwoma językami jednoczenie i doskonale się rozumieją.

Aragon natomiast zawsze mocno reklamował swój język, ale generalnie nie jest tak powszechnie używany jak w innych już wymienionych regionach dwujęzycznych.

Nie istnieje oficjalnie język andaluzyjski chociaż czasami język mieszkańców Andaluzji, jest trudny do zrozumienia, nawet dla dobrego znawcy hiszpańskiego.

Cechą wspólną używania obydwu języków oficjalnych w danych regionach autonomicznych jest opisywanie wszystkiego równocześnie w dwóch językach; urzędowym hiszpańskim oraz uzależnionym od danego regionu drugim językiem oficjalnym. Oficjalność dwóch języków równocześnie jest dobrym rozwiązaniem a zarazem ułatwieniem nie tylko dla mieszkańców, ale również dla osób z innych regionów

kraju czy obcokrajowców. Każda jednostka samorządowa, każdy urząd muszą zatem dysponować dobrze wykwalifikowaną kadrą pracowniczą, w zakresie posługiwania się tymi dwoma językami jednakowo.

Wszyscy przedstawiciele samorządów terytorialnych oraz administracji publicznej zobowiązani są do dwujęzycznej polityki informacyjnej, promocji obecności swojego oficjalnego języka regionalnego, w sferze publicznej oraz wsparcia przede wszystkim dla szkół dwujęzycznych.

Bibliografia:

1. Dobek-Ostrowska B., „Hiszpania: media masowe i wybory…", Wrocław 2007
2. Dolnicki B., „Samorząd terytorialny", Zakamycze 2004
3. Izdebski J., „Historia administracji", Warszawa 1997
4. Jeżewski J., „Samorząd terytorialny i administracja w wybranych krajach. Gmina w państwach Europy zachodniej", Wrocław 1999
5. Zakrzewska A., „Hiszpańska droga do Unii Europejskiej", Łódź 1998.

Mirosław Burda

Rozwój społeczno – gospodarczy powiatu leżajskiego w oparciu o Program Operacyjny Kapitał Ludzki finansowany z funduszy strukturalnych UE

Państwa członkowskie wniosły do Unii Europejskiej nie tylko swój potencjał ekonomiczny, ale i nurtujące je problemy społeczne oraz gospodarcze, wynikające z występowania głębokich zróżnicowań pomiędzy krajami, jak i poszczególnymi regionami. Rozwiązywanie tych problemów odbywa się w ramach wspólnotowej polityki strukturalnej, której instrumentami są fundusze strukturalne nakierowane na te obszary zagadnień, w których występuje najwięcej trudności. Podążając za słownikiem Fundusze Strukturalne – to zasoby finansowe UE służące realizacji polityki strukturalnej, celem której jest pomoc słabiej rozwiniętym regionom i sektorom gospodarek państw członkowskich i w konsekwencji zmniejszenie różnic w poziomie rozwoju i życia pomiędzy poszczególnymi obszarami.

Polska jest beneficjentem pomocy Unii Europejskiej od początku lat dziewięćdziesiątych. Nasz kraj otrzymał w tym okresie ok. 5,7 mld euro w ramach programów przedakcesyjnych UE (PHARE, ISPA, SAPARD). Pomimo pojawiającej się krytyki, Polska jest jednym z krajów najlepiej wykorzystujących unijne fundusze pomocowe.

28 września 2007 r. Komisja Europejska wydała decyzję w sprawie przyjęcia do realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, który jest jednym z programów operacyjnych służących realizacji Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007 – 2013 i obejmuje całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce. Jego celem jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Termin „kapitał ludzki" jest pojęciem oznaczającym zasób wiedzy, umiejętności oraz potencjału zawartego w każdy człowieku i w społeczeństwie jako całości, określającym zdolności do pracy, adaptacji do zmian w otoczeniu oraz możliwości kreacji nowych rozwiązań.

Poziom zatrudnienia, stopień integracji społecznej, budowa społeczeństwa opartego na wiedzy są czynnikami oddziaływującymi na rozwój społeczno – gospodarczy kraju czy regionu. Rozwój zasobów ludzkich stanowi więc istotny element polityki spójności, który powinien być realizowany równolegle do wsparcia infrastrukturalnego, technologicznego i restrukturyzacyjnego w celu zapewnienia optymalnego oddziaływania udzielanego wsparcia.

Program stanowi odpowiedź na wyzwania, jakie przed państwami członkowskimi UE stawia odnowiona Strategia Lizbońska. Do wyzwań tych należą: uczynienie z Europy bardziej atrakcyjnego miejsca do lokowania inwestycji i podejmowania pracy, rozwijanie wiedzy i innowacji oraz tworzenie większej liczby trwałych miejsc pracy. Zgodnie z powyższymi założeniami, rozwój kapitału ludzkiego i społecznego przyczynia się do pełniejszego wykorzystania zasobów pracy oraz wsparcia wzrostu gospodarczego. Dążąc do efektywnego rozwoju zasobów ludzkich Program koncentruje wsparcie na następujących obszarach: zatrudnienie, edukacja, integracja społeczna, rozwój potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw.

Zdecydowana większość tych obszarów dotyczy sfer za które odpowiedzialny jest samorząd lokalny, tak też i około 60% środków jest wydatkowana poprzez instytucje regionalne. Z programu korzystają najczęściej Urzędy Pracy, Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, szpitale, przedszkola, szkoły, wyższe uczelnie, administracja samorządowa.

Działania wspierające rozwój zasobów ludzkich powinny koncentrować się wokół następujących zagadnień:

- bardziej efektywnego wykorzystania zasobów pracy
- zwiększenia elastyczności rynku pracy i adaptacyjności pracowników
- budowa społeczeństwa opartego na wiedzy poprzez rozwój wykształcenia i kwalifikacji
- poprawa efektywności zarządzania w administracji publicznej
- rozwoju opieki zdrowotnej jako czynnika determinującego jakość zasobów pracy
- zwiększenia poziomu spójności społecznej.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki finansowany jest w 85% ze środków Unii Europejskiej oraz w 15% ze środków krajowych. Priorytety realizowane na szczeblu regionalnym, to:

- Priorytet VII Rynek pracy otwarty da wszystkich oraz promocja integracji społecznej
- Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki
- Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach
- Priorytet X Partnerstwo na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki finansowany z funduszy strukturalnych UE ma bardzo duży wpływ na rozwój społeczno – gospodarczy powiatu leżajskiego. Powiat leżajski leży w północno – wschodniej części województwa podkarpackiego. Pod względem geograficznym znajduje się w obrębie Doliny Dolnego Sanu, Płaskowyżu Kolbuszowskiego i Tarnogrodzkiego oraz Równiny Sandomierskiej. Powiat obejmuje swym obszarem: Miasto i Gminę Leżajsk, Miasto i Gminę Nowa Sarzyna, Gminę Grodzisko Dolne i Gminę Kuryłówkę, a zamieszkuje go około 70 tys. ludzi.

Powiat leżajski należy do miejsc atrakcyjnych pod względem inwestowania. Świadczy o tym jakość rynku pracy i bardzo dobra infrastruktura techniczna. Przemysł rozlokowany jest głównie w pasie Leżajsk – Nowa Sarzyna. Pracuje w nim około 5 tys.

osób – głównie w branży chemicznej, maszynowej, odzieżowej, przetwórstwa rolno – spożywczego, drzewnej oraz produkcji piwa. Do największych i najprężniej działających zakładów w powiecie należą: Browar Leżajsk Grupa Żywiec S. A., Hortino ZPOW Leżajsk Sp. z o.o. Zakłady Chemiczne „Organika – Sarzyna" Grupa Ciech S. A., Fabryka Maszyn w Leżajsku Sp. z o. o., Zakłady Przemysłu Tytoniowego PHILLIP MORIS Polska S. A., Silikaty Leżajsk Sp. Z o. o. – produkcja materiałów budowlanych, TECHPOL – producent gwoździ, śrub siatki, narzędzi budowlanych, Firma meblarska BRZOST.

Na terenie Leżajska dzięki wsparciu unijnemu powstało wiele spółek i firm prywatnych. Obecnie działa ok. 1 400 podmiotów gospodarczych. W bieżącym roku zakończono odrolnienie ostatnich hektarów pól uprawnych przeznaczonych na powstanie Parku Przemysłowego „Stare Miasto – Park" – wyodrębnionego obszaru, o łącznej powierzchni 37 ha, o preferencyjnych warunkach prowadzenia działalności gospodarczej. Obszar docelowy Parku planuje się na 200 ha.

W ramach Europejskiego Funduszu Społecznego 6.1.1 Program Operacyjny Kapitał Ludzki Powiatowy Urząd Pracy w Leżajsku zrealizował projekty Aktywni, wartościowi, potrzebni – po 50-tce w powiecie leżajskim (budżet projektu – 843 969,22 zł). Beneficjentami ostatecznymi projektu zostało 25 bezrobotnych osób zarejestrowanych w PUP, które ukończyły 50 rok życia. Projekt ten przyczynił się m.in. do: - podniesienia poziomu świadomości lokalnej na temat szans i barier dotyczących zatrudnienia osób w późniejszym wieku, - zwiększenie umiejętności komunikacyjnych, podniesienia poziomu samooceny, zwiększenia motywacji, nabycie umiejętności radzenia sobie ze stresem (warsztaty psychoedukacyjne), - nabycie umiejętności korzystania z technologii informatycznych (kursy komputerowe), - nabycie umiejętności poruszania się po rynku pracy, poprawa wizerunku, autoprezentacja, - osiągnięcie większej świadomości praw i obowiązków pracowniczych.

Kolejny projekt PUP w Leżajsku Rotacja pracy EFS Dz. 2.3 W ramach Sektorowego Programu Rozwój Zasobów Ludzkich umożliwił: - szybkie przygotowanie kadr kierowniczych do przeprowadzenia analiz potrzeb szkoleniowych pracowników, - utworzenie Zakładowego Funduszu szkoleniowego, - pomoc doradczą w procesie przygotowania przedsiębiorstwa do udziału w szkoleniach.

PUP wraz z Leżajskim Stowarzyszeniem Rozwoju i Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie przeprowadziły projekt Aktywność szansą na zatrudnienie z Dz. 1.4 PO KL, którego dofinansowanie z UE wyniosło 404 365,40 zł. PUP, GOPS w Nowej Sarzynie i GOPS w Kuryłówce opracowały i przeprowadziły projekt Szansa na powrót do którego dofinansowanie unijne wyniosło 489 133,01 zł. Efektem tego projektu z Dz. 1.5 PO KL było zorganizowanie szkoleń dla pracowników pracujących z osobami z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i przygotowanie projektu funkcjonowania Centrum Integracji Społecznej. W ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Powiatowy Urząd Pracy w Leżajsku wraz z innymi partnerami (LSR, Stowarzyszenie „Kobiety Razem", PCPR) przeprowadził również projekty pod hasłem: Pierwszy krok do pracy(dofinansowanie 1 939 000,00 zł), Aktywna kobieta w powiecie leżajskim (dofinansowanie EFS -491 522,05 zł), Kolejny krok do pracy (dofinansowanie z EFS – 1 068 000 zł), Więcej szans w powiecie leżajskim (całość kwoty z EFS – 3 659 600, 00 zł) i Innowator – poprawa jakości i dostępności usług świadczonych przez PUP w Leżajsku - EFS dopłacił 244 045, 90 zł.

Zespół Szkół Technicznych w Leżajsku uczestniczy w pięciu projektach edukacyjnych współfinansowanych przez PO KL: - Rynek pracy – orientacja zawodowa w kraju i zagranicą, - Nowoczesne technologie komputerowe drogą do zatrudnienia, -

Certyfikat Europejski Spawacza możliwością szybkiego zatrudnienia, - Wyższe kompetencje szansą rynku prac, Przez naukę do zatrudnienia. Projekty te w szczególności podniosły świadomość uczniów co do korzyści płynących ze zdobywania wykształcenia i nabywania nowych kwalifikacji, uświadamiały w jaki sposób dokonać autoprezentacji tak potrzebnej podczas rozmowy kwalifikacyjnej, uczyły planowania kariery i zdobywania rynku pracy. Wymiernym efektem uczestnictwa w tych projektach było uzyskanie przez młodzież certyfikatów.

Z pośród wielu Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej np. GOPS w Grodzisku Dolnym realizuje projekt systemowy pt. Czas na aktywność w Gminie Grodzisko Dolne. Głównym założeniem projektu jest zwiększenie aktywności zawodowej oraz społecznej. Działania w ramach tego projektu objęły: - treningi umiejętności społecznych i moralnych, - indywidualne doradztwo zawodowe, - szkolenia (kucharz małej gastronomi, magazynier, obsługa komputera, fryzjer damsko-męski). Kwota dofinansowania ze środków UE wyniosła 102 760,00 zł.

Tylko w Gminie Grodzisko Dolne projekty realizuje się 5 projektów (w powiecie 7) w ramach POKL pod ogólnym hasłem Przedszkola za unijne pieniądze. Zaplanowane w projekcie działania służyć mają wyrównaniu dostępu do edukacji przedszkolnej dzieci z terenów wiejskich. Średnia kwota dofinansowania na każde z przedszkoli to około 90 000 zł.

Zespół Szkół im Franciszka Lei w Grodzisku Górnym wziął udział w projekcie Szkoły Jagiellońskie, który realizowany był w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego – Rozwój Zasobów Ludzkich Dz. 2. 1. i miał na celu Zmniejszenie dysproporcji edukacyjnych pomiędzy wsią, a miastem. Realizatorem projektu był Uniwersytet Jagielloński, działający poprzez Centrum Edukacji Służb Publicznych i Administracji UJ.

Te i wiele innych projektów, których nie sposób objąć tak krótkim referatem sprawiło, że w powiecie leżajskim zmniejszył się poziom bezrobocia, wzrosły kwalifikacje zawodowe osób pozostających bez zatrudnienia, zwiększyły się kompetencje kluczowe pracowników Publicznych Służb Zatrudnienia działających na terenie powiatu, wzrosła przedsiębiorczość, wsparcie dla osób sprawujących opiekę nad dziećmi i osobami zależnymi, objęto wsparciem osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Tego wszystkiego dokonano w ramach Priorytetu VI i VII, zaś w obrębie Priorytetu VIII podniesiono i dostosowano kwalifikacje i umiejętności osób pracujących dla potrzeb regionalnej gospodarki poprzez ciągłą aktualizację, podnoszenie i zmianę kwalifikacji zawodowych (szkolenia, usługi doradcze). Liczne projekty wynikające z Priorytetu IX wniosły wiele gdyż: objęto wsparciem istniejące placówki edukacji przedszkolnej i stworzono nowe. Np. przedszkola w Łętowni i Woli Zarczyckiej korzystają z pomocy unijnej. W Programie Kapitał Ludzki w priorytecie 9, działanie 9.1 uzyskały dofinansowanie na wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci wiejskich. Pieniądze zostały przeznaczone na poszerzenie oferty edukacyjnej przedszkoli (dofinansowanie: - Wola Zarczycka – 84 195,48 zł, -Łętownia – 74 619,53). Projekty obejmują dodatkowe bezpłatne zajęcia z rytmiki i gimnastyki korekcyjnej, pracy z komputerem, a także opiekę pedagogiczną oraz logopedyczną i skierowane są do dzieci w wieku od 3 do 5 lat oraz ich rodziców. Ponadto wielu uczniom uzdolnionym, a pochodzącym z rodzin najuboższych zostały przyznane stypendia, nastąpił wzrost procesu kształcenia dzięki opłacanym za unijne pieniądze dodatkowym zajęciom dydaktycznym, prowadzono doradztwo i opiekę pedagogiczno – psychologiczną oraz doradztwo edukacyjno – zawodowe. Wprowadzano innowacyjne formy nauczania i bardziej efektywne zarządzanie oświatą. Objęto wsparciem oddolne inicjatywy społeczne podejmowane przez mieszkańców terenów

wiejskich i promowano współpracę pomiędzy placówkami oświatowymi a przedsiębiorcami. Za fundusze Unii Europejskiej finansowano podnoszenie kwalifikacji nauczycieli i dostosowanie ich umiejętności do potrzeb regionu, a szczególnie obszarów wiejskich.

Powiat leżajski świadomy jest roli jaką odgrywają pozyskane fundusze UE w jego rozwoju społeczno – gospodarczym. Dostrzega ogromną szansę na rozwój mieszkańców, sektora małych i średnich przedsiębiorstw oraz infrastruktury zarówno społecznej, jak i technicznej. Powiat liczy również na pozyskanie inwestorów zewnętrznych, co z kolei jest szansą na jeszcze szybszy rozwój oraz zwiększenie dochodów, które będzie można przeznaczyć na dalsze inwestycje. Konsekwentna realizacja założeń Strategii, umiejętne wykorzystywanie lokalnych zasobów oraz wychwytywanie wszystkich pojawiających się szans na pozyskanie dodatkowych środków z Unii Europejskiej z pewnością przyspieszy zarówno społeczny jak i gospodarczy rozwój powiatu leżajskiego.

Bibliografia:

Bociąg B., Cywińska B., Dziekański A., Grzegorzewska A., Kamiński A. Regiony i samorządy w Unii Europejskiej, Fundacja Prawo europejskie 2004, s 49, 106 – 107, 124.
Dziurbejko T. Planowanie rozwoju gminy jako instrument pozyskiwania funduszy pomocowych Unii Europejskie, Warszawa: Difin, 2006, s. 107-112.
Sadownik A.: Integracja europejska jako czynnik rozwoju regionalnego. Unia Europejska 2003 nr 5 s. 50-56,
Sługocki W. Wybrane aspekty finansowego wsparcia Unii Europejskiej w Polsce. Zielona Góra, 2005, 152 s.,
Szczepański M. red. Fundusze UE dla jednostek samorządu terytorialnego w latach 2007-2013, Warszawa 2007, s. 135 – 157.
Sikorska K., Buczacki T., Dotacje z Unii Europejskie. Zdobądź dotacje unijne dla swojej firmy, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2005, s. 12-15.
www.funduszestrukturalne.gov.pl
www.starostwo.lezajsk.pl
www.praca.lezajsk.pl
www.lsr.pl
www.gops.lezajsk.pl
www.grodziskodolne.pl

Natalia Burza

Euroregion jako instrument integracji europejskiej

Europa po II wojnie światowej zmagała się z wieloma problemami politycznymi, gospodarczymi i społecznymi. Aby ułatwić jej odbudowę i zapobiec eskalacji radykalnych poglądów część polityków zachodnio-europejskich, podjęła szereg działań zmierzających do nawiązania współpracy trans-granicznej. Wierzyli oni w sukces integracji, która polega na kształtowaniu się wzajemnych powiązań między poszczególnymi jednostkami. Te elementy, tworząc konstrukcję, stają się podstawą do budowy wspólnej Europy.

Ten typ współdziałania państw ma długą historię, której początku należy szukać przede wszystkim na pograniczach norwesko-szwedzko-fińskim, holendersko-niemieckim oraz niemiecko-francuskim. To związki tych regionów granicznych doprowadziły do

powstania, w 1958 roku na granicy niemiecko-holenderskiej, pierwszej w pełni sformalizowanej struktury EUROREGIO. Należy tutaj wspomnieć czym są owe struktury i jakie wyznaczono im cele. A zatem pod pojęciem euroregionu rozumie się najczęściej dobrowolną współpracę przygranicznych obszarów dwóch lub więcej państw i ich lokalnych instytucji, między innymi w zakresie ekonomicznym, społecznym i kulturalnym.

Znaczenie euroregionów jest tym większe, że istnieją one nie tylko na granicach państw należących do obecnej Unii Europejskiej (choć właśnie tam pojawiła się ta idea), ale także na granicach innych państw europejskich. Po przełomie 1989 r. grono aktywnych uczestników transgranicznej współpracy wzbogaciło się o państwa Europy Środkowo-Wschodniej. Polska zyskała zresztą znaczącą pozycję inicjatora takiej współpracy, choć początkowo idea tworzenia euroregionów na granicach Polski spotykała się z wyraźną niechęcią większości prawicowych środowisk politycznych (do dziś widoczną w pewnych kręgach), które upatrywały w euroregionach, podobnie jak w regionalizacji, zagrożenia dla dopiero co odzyskanej suwerenności i jedności kraju. Nie było w tym miejscu i czasie istotne, że euroregiony nie powstają, aby ukoronować integracyjne ambicje polityków, ale aby utrzymać związki historyczne, ekonomiczne, kulturowe, a przede wszystkim międzyludzkie, szczególnie w tych częściach Europy, które zostały podzielone przez granice państwowe oraz różne systemy polityczne i religijne.

Koncepcja „Europy regionów", w której szczególne miejsce zajmują euroregiony, mieści się we współczesnej rzeczywistości procesów zjednoczeniowych kontynentu, nie stanowiąc jednak zagrożenia dla „Europy ojczyzn".

Dla działalności euroregionów określonych zostało kilka podstawowych zadań, a mianowicie:

-zmiany charakteru granic i przezwyciężanie krępujących uregulowań dotyczących nieprzenikalności granic,
-umacnianie warunków gospodarczych i społeczno-kulturowych,
-czynienie ze zdecentralizowanych regionów siły napędowej współpracy ponadgranicznej,
-ułatwienie realizacji europejskiej polityki zagospodarowania przestrzennego,
-usuwanie przeszkód, nierówności ekonomicznych i infrastrukturalnych,
-określenie metod rozwiązywania problemów, przejawów niedorozwoju i uciążliwości charakterystycznych dla obszarów peryferyjnych,
-formułowanie zasad budowy podstaw wzajemnego zaufania i współpracy między instytucjami europejskimi oraz ich efektywności.

Zintegrowane obszary pogranicza podejmują konkretne przedsięwzięcia służące stronom euroregionu. Zakłada się istnienie wspólnych interesów, korzyści i zagrożeń. Uświadomienie sobie przez społeczeństwa lokalne wspólnoty interesów, zrozumienie konieczności ich rozwiązywania wspólnym wysiłkiem na zasadzie partnerstwa, co cel polityki euroregionalnej. Osiągniecie go nie jest łatwe, dlatego tworzy się autentyczne formy i instytucje demokracji transgranicznej, które zapewniają równoprawność partnerów. Jest to tym bardziej ważne, że strony posiadają różną siłę ekonomiczną, potencjał demograficzny oraz znaczenie polityczne w stosunkach międzynarodowych.

Współpraca ta jest wspierana i dofinansowana przez Unię Europejską między innymi w ramach programu Phare. Jest ona ważnym instrumentem tworzenia nowych stosunków międzyregionalnych. Kwestie jej funkcjonowania zostały zawarte w Europejskiej Konwencji Ramowej o Współpracy Transgranicznej (tzw. Konwencja Madrycka Rady Europy z 1980 roku), Europejskiej Karcie Samorządu Terytorialnego

(1985 rok) oraz Europejskiej Karcie Regionów Granicznych i Transgranicznych (1995 rok).

Rozwój polityki euroregionalnej symbolizuje proces ogromnych zmian, jakie dokonują się w społecznościach lokalnych pogranicza oraz w mentalności jednostek. Euroregion narzuca konieczność nowych przemyśleń nad tożsamością narodową, która odtąd współistnieje obok takich pojęć jak tożsamość europejska czy euroregionalna. Teraz społeczność zamieszkująca jedno terytorium geograficzne, borykająca się z podobnymi problemami ekologicznymi, o zróżnicowanej strukturze demograficznej, o różnych zwyczajach i obyczajach, nie posiadająca jednego języka, musi stanąć przed problemem znalezienia sposobu łagodzenia rywalizacji owych tożsamości. Bowiem samoświadomość europejska nie ma zastąpić narodowej, lecz wspierając ją ma zapewnić rozwój i ochronę.

Założenia Traktatu z Maastricht mówią o respektowaniu narodowej i regionalnej różnorodności przy jednoczesnym pielęgnowaniu wspólnego dziedzictwa kulturowego. Pozwala to uniknąć wielu napięć i konfliktów. Przyjęte w latach 80. i 90. konwencje symbolizują wolę państw i społeczności lokalnych do współpracy z poszanowaniem odmienności, które stanowią o ich atrakcyjności. Głównym celem tego współdziałania ma być maksymalizacja korzyści dla wszystkich stron, przezwyciężanie stereotypów i uprzedzeń oraz pokonywanie granic państwowych jako barier socjalnych, kulturowych czy gospodarczych.

W efekcie działań podejmowanych przez społeczności nadgraniczne doszło do powstania ponad 70 regionów transgranicznych między 235 regionami. Na terenie naszego kraju obecnie działa 17 euroregionów. Zrzeszają one polskie miasta i gminy wzdłuż granic lądowych i wybrzeża Morza Bałtyckiego. Jednym z nich jest między innymi Euroregion Bałtyk, który stanowi przykład wielostronnej współpracy transgranicznej obszarów nadmorskich. Obejmuje on obszary gmin i województw położonych na terytorium sześciu krajów: Polski, Rosji, Litwy, Szwecji oraz Dani, o łącznej powierzchni 101,034 km^2. Obejmuje obszary na terenie dwóch województw Polski Północnej – pomorskiego, warmińsko-mazurskiego, województwa w południowo-wschodniej Szwecji (Blekinge, Kalmar, Kronoberg), hrabstwo Bornholm w Danii, obwód kaliningradzki w Rosji, miasto i region Liepaja na Łotwie oraz Okręg Kłajpedzki na Litwie. Prace nad utworzeniem Euroregionu Bałtyk rozpoczęły się z inicjatywy władz Elbląga w 1997 roku i trwały rok. Umowę o jego utworzeniu podpisali w lutym 1998 roku przedstawiciele regionów wszystkich sześciu państw. W pierwszym okresie działalności jednym z najważniejszych zadań było nawiązanie jak najściślejszej współpracy między ludźmi, nie było to jednak łatwe ze względu na istniejące uprzedzenia oraz bariery językowe i finansowe. Podjęto jednak działania mające poprawić jakość życia społeczności lokalnych, kwalifikacje na rynku pracy, poziom rozwoju gospodarczego oraz stan środowiska naturalnego województw współtworzących ten euroregion. W tym celu sporządzono pięć strategicznych priorytetów: rozwój kontaktów międzyludzkich budujących demokrację lokalną, rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej, rozwój turystyki, ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego oraz poprawa bezpieczeństwa i przeciwdziałanie patologiom społecznym.

Jak widać współpraca ponad granicami stanowi dla państw Unii Europejskiej część składową procesu politycznej integracji. Euroregiony, mimo wielu przeszkód jakie niesie ze sobą współpraca transgraniczna, stanowią pierwszy krok do jej zjednoczenia.

Obszary transgraniczne wniosły decydujący wkład w przekraczanie granic dzielących Europę, budowę dobrosąsiedzkich stosunków, zbliżenie ludzi po obu stronach granicy i eliminację uprzedzeń. Można je zatem nazwać siłą napędową współpracy regionalnej czy też pomostem, który łączy sąsiadów. To one umacniają poczucie

wspólnoty, która jednoczy narody Europy. *Euroregiony są przejawem inicjatyw oddolnych, a jednocześnie są elementem składowym budowy „od góry" nowego ładu europejskiego. Mają one być stymulatorem rozwoju i krokiem do zjednoczenia Europy* [1]. Dotychczasowe efekty współpracy euroregionalnej w Europie ocenia się pozytywnie. Są one wynikiem częstych kontaktów, przełamywania stereotypów oraz ogromnego wysiłku ze strony społeczności lokalnych, samorządów i władz centralnych. Pozytywne wnioski, jakie wyciągnięto z aktywności euroregionów pozwalają na dalszy rozwój współpracy transgranicznej.

[1]W. Malendowski, M. Szczepaniak, *Euroregiony: mosty do Europy bez granic,* W-wa 2000, s. 41

BIBLIOGRAFIA

1. W. Malendowski, M. Szczepaniak, *Euroregiony: mosty do Europy bez granic,* W-wa 2000.
2. W. Malendowski, M. Ratajczak, *Euroregiony pierwszy krok do integracji europejskiej,* Wrocław 1998.

Katarzyna Byba

Wpływ Karla vom Steina na kształtowanie się administracji terytorialnej

Po przegranej Prus w walce z Napoleonem z 1806 i uzależnieniu od Francji dostrzegano potrzebę przeprowadzenia reform społecznych, politycznych i ustrojowych, które umożliwiłyby odbudowę potęgi państwa pruskiego. Na stanowisku wprowadzenia reform wewnętrznych w Prusach stali biurokraci, wywodzący się głownie z burżuazji i inteligencji, m.in. Gneisenau, Karl August von Hardenberg, Scharnhorst i Friedrich Karl vom und zum Stein.

Baron Heinrich Friedrich Karl Reichsfreiherr vom und zum Stein urodzony 26 października 1757 roku, zmarły 29 czerwca 1831 roku, był pruskim politykiem pochodzącym z Nadrenii. Kariera polityczna Steina znakomicie się rozwijała, w 1804 roku został on ministrem finansów i handlu, a od 1807 roku (rokowania pokojowe w Tylży) na wniosek Napoleona, który postanowił wykorzystać jego niechęć wobec olbrzymiej władzy króla pruskiego, zajął urząd ministra spraw wewnętrznych, a właściwie sprawował funkcje kierownika rządu.

Stein był zwolennikiem idei demokratycznych, dlatego też 9 października 1807 roku wydał sławny edykt królewski – Oktoberedikt, w którym zgodnie z §12 „wraz z dniem św. Marcina – 11listopada 1810- ustaje wszelkie poddaństwo (...), po dniu św. Marcina 1810 roku będą tylko wolni ludzie". Edykt ten zniósł ograniczenia w przechodzeniu ze stanu do stanu, umożliwiając szlachcie wybór zawodu, bez utraty przywilejów stanowych. Mimo to, wywołał duże niezadowolenie wśród konserwatywnych junkrów, zniósł bowiem poddaństwo chłopów, przyznał im wolność osobistą, wolność wyboru zawodu i stworzył możliwość nabywania nieruchomości i dysponowania ziemią. 14 września 1811 roku wydano regulacyjny edykt królewski, uzupełniający treść edyktu z 1807 roku. Na jego mocy chłopi będący niedziedzicznymi użytkownikami ziemi mogli ją nabyć na własność pod warunkiem oddania panu posiadanej przez siebie ziemi w wymiarze od 1/3 do 1/2 i byli zwolnieni od pańszczyzny.

Kolejnym wielkim dziełem Steina była realizacja rozporządzenia królewskiego z 19 listopada 1808 roku o samorządzie miast („Ordnung für sämmtliche Städte der preussischen Monarchie") składająca się z dziewięciu rozdziałów. Część wstępna poświęcona była określeniu wzajemnych relacji pomiędzy administracją państwową, a władzami miejskimi. Głównymi założeniami tej ordynacji było ujednolicenie ustroju miast w całym państwie, nadanie im wewnętrznej samodzielności oraz zwiększenie udziału mieszczaństwa w sprawach państwowych. Mieszkańcy gminy miejskiej dzielili się na dwie kategorie: obywateli (Bürger) oraz tzw. podopiecznych (Schutz-verwandte). Mieszczanin stawał się obywatelem po nabyciu prawa miejskiego umożliwiającego udział w wyborach do Rady Miejskiej. O uprzywilejowanej pozycji decydował majątek, nie zaś, jak miało to miejsce dotychczas przynależność do określonego stanu. Obok obowiązku nieodpłatnego pełnienia funkcji w administracji miejskiej musieli oni służyć własną osobą i majątkiem w razie zagrożenia zewnętrznego.

Przewidywano także przeprowadzanie tajnych i równych wyborów deputowanych miejskich przez obywateli, do których po raz pierwszy zaliczano Żydów. Obywatele wybierali radę miejską jako uchwałodawczy organ samorządu. Liczyła ona od 24 do 102 rajców (w zależności od wielkości miasta), rokrocznie 1/3 radnych wymieniano, ponieważ ich kadencja trwała tylko 12 miesięcy. a jej kadencja trwała 3 lata. Rokrocznie 1/3 radnych wymieniano, ich kadencja trwała tylko 12 miesięcy. Rada posiadała uprawnienia do uchwalania prawa w zakresie życia miejskiego, ustalania budżetu miasta oraz powoływała władzę wykonawczą zwaną magistratem. Magistrat wykonywał zadania powierzone przez gminę (tzw. zadania własne) i zadania państwa głównie w zakresie spraw policyjnych (tzw. zadania poruczone). Skład magistratu stanowili płatni urzędnicy zawodowi (burmistrz, syndyk miejski oraz skarbnik) wybierani na 12 lat, oraz honorowi wybierani spośród rajców na 6 lat. Dobór urzędników przebiegał na podstawie egzaminów referendarskich, wymagana była fachowość i wykształcenie. Na czele miast mniejszych stał burmistrz, natomiast w miastach większych był to nadburmistrz. Reforma ta dotyczyła zarówno miast królewskich, jak i prywatnych. Trzecia reforma Steina została przeprowadzona na mocy edyktu z 24 listopada 1808 roku. Zgodnie z nim zmieniono ustrój najwyższych władz państwowych, zlikwidowano organy takie jak Generalne Dyrektorium, ministerstwo gabinetowe do spraw zagranicznych oraz kolegialny zarząd ministerstw. Na ich miejsce utworzono przy królu w grudniu 1808 roku nowoczesne, resortowe ministerstwa (spraw wewnętrznych, finansów, spraw zagranicznych, wojny, sprawiedliwości) na czele z ministrami tworzącymi rząd, zwany od 1814 roku Ministerstwem Państwa, którego pracami kierował kanclerz (premier). Resortowy podział spraw wewnętrznych państwa pruskiego doprowadził do definitywnego oddzielenia administracji od sądownictwa. Na mocy edyktu królewskiego z dnia 23.12.1808 r. utworzone zostały nowe struktury terytorialne. Powstała wówczas Prowincja Śląska, która dzieliła się na cztery okręgi rejencyjne: wrocławski, dzierżoniowski (zlikwidowany w 1817 r.), opolski i legnicki podległa Naczelnemu Prezydium Prowincji Śląskiej. Zgodnie z nowym prawem administracja państwowa znajdowała się zarządzaniem wyborów do władz samorządowych oraz ich kontrolą w sprawach finansowych.

Wraz z przebudową ustroju państwa pruskiego przeprowadzono także reformę skarbowości i handlu. Wprowadzono jednolity system podatkowy dla całej ludności i nowe prawo celne. Nadana swoboda prowadzenia działalności przemysłowej, rzemieślniczej i handlowej wpłynęła na kształtowanie się liberalnej gospodarki kapitalistycznej.

Niezadowolenie szlachty pruskiej z dokonanych reformy zmusiła Steina do dymisji. Znienawidzony reformator musiał w grudniu 1808 roku uciekać z Prus najpierw do Czech a następnie do Petersburga.

Reformy społeczne, skarbowe, sądowe, terytorialne i ustrojowe Karla vom Steina w XIX wieku doprowadziły do likwidacji różnic stanowych, wprowadziły pojęcie samorządu terytorialnego, centralizację i biurokratyzację państwa pruskiego. Reformator zapoczątkował fale reform kontynuowanych w następnych latach, które doprowadziły do zjednoczenia Niemiec w jeden silny kraj. Obecnie ustrój gminy niemieckiej oparty jest na tradycjach poszczególnych części państwa, przede wszystkim na modelu magistrackim, czasem zwanym pruskim, w którym władzę sprawuje organ kolegialny.

Bibliografia:

1. „Wstęp do nauki administracji" J. Szreniawski, wyd. Verba, Lublin 2004
2. „Historia administracji w Polsce 1764-1989" W. Witkowski, Wydawnictwo Naukowe PWN Warszawa 2007
3. „Historia administracji i myśli administracyjnej" J. Malec, D. Malec, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego Kraków 2003
4. http://wapedia.mobi/pl/Heinrich_Friedrich_Karl_vom_Stein
5. http://www.wroclaw.pl/m9771/p4500.aspx
6. http://portalwiedzy.onet.pl/9520,,,,stein_karl_von,haslo.html
7. http://www.gryfino.powiat.pl/index.php?show=opo_hiia
8. http://forum.gazeta.pl/forum/72,2.html?f=38446&w=75760266&a=78002266
9. http://forum.gazeta.pl/forum/72,2.html?f=38446&w=75760266&a=77953486

Aleksandra Byra

Калининград – miasta partnerskie

Kaliningrad to rosyjskie miasto, liczące ponad 434 tys. mieszkańców. Swój początek bierze od momentu założenia zamku Königsberg, w 1255 roku. Jak każdy dobrze prosperujący region, nawiązuje liczne kontakty partnerskie. Tym bardziej, iż jest on stolicą obwodu kaliningradzkiego. Zwiększa to jego atrakcyjność na arenie międzynarodowej. Obecnie stanowiska mera Kaliningradu sprawuje Jurij Sawienko.

Miasta partnerskie to pewien rodzaj porozumienia między miastami z różnych krajów, które służy rozwojowi obu regionów. Jest jednym z czynników postępu i nowoczesności. Opiera się na wymianie kulturalnej, gospodarczej, handlowej oraz informacyjnej. Ową współprace określa się na kilka sposobów tj. miasta bliźniacze, przyjacielskie bądź siostrzane. Umowy partnerskie zawierane są na czas w niej same określony.

Miastami partnerskimi Kaliningradu są:
Groningen (Holandia), Gdynia (Polska), Toruń (Polska), Malmö (Szwecja), Białystok (Polska), Gdańsk (Polska), Elbląg (Polska), Kłajpeda (Litwa), Norfolk (Stany Zjednoczone), Zabrze (Polska), Olsztyn (Polska), Starogard Gdański (Polska), Kilonia (Niemcy), Łódź (Polska), Racibórz (Polska), Meksyk (Meksyk).

Jednym z pierwszych polskich miast, które nawiązało kontakty z Kaliningradem jest Olsztyn. Miało to miejsce 5 marca 1993 roku. Ich współpraca trwająca już ponad 15 lat, opiera się głównie na działaniach w sferze gospodarczej, kulturalnej, lecz nie mniej

ważne są również relacje dotyczące administracji i organizacji. Zmiany nastąpiły z dniem 12 czerwca 2008 roku, kiedy to wyrażono zgodę na utworzenie nowej umowy między miastami. Przyczynił się do tego Tomasz Głażewski[73] oraz Aleksander Yaroshuk - Zwierzchnik Okręgu Miejskiego „Miasto Kaliningrad". Wraz z wejściem nowego porozumienia, zmieniono nieco preferencje obustronnych działań. Zainteresowano się bardziej kwestiami kulturalnymi, edukacyjnymi, sportem oraz wspólną realizacją projektów europejskich. Nie oznacza to, iż zapomniano o dawnych priorytetach. Współpraca z zakresu gospodarki czy administracji również odgrywała znaczącą rolę w kontaktach między Olsztynem a Kaliningradem.

Rok 1994, okazał się bardzo owocny, jeśli chodzi o nawiązywanie współpracy międzymiastowej. Do grona miast bliźniaczych Kaliningradu dołączył Elbląg oraz Gdynia. Oba regiony założyły podobną formę partnerstwa z miastem rosyjskim. Wspólne działania widziały w sferze handlowej, społecznej, produkcyjnej. Nie mniej ważne okazały się również: kultura, nauka oraz ochrona środowiska. Ponadto Elbląg zainteresowany jest aktywną współpracą transgeniczną.

Korzyści, jakie odniosła Gdynia to m.in.:
- ożywienie wymiany między artystami, przedstawicielami kultury
- tworzenie wspólnych projektów związanych z walką z nałogami (2001 rok)
- organizowanie Igrzysk Miast Bliźniaczych, co przyczynia się do zacieśnienia stosunków z młodzieżą (2004 r.)

Ponadto, Gdynia zainteresowało się pomocą humanitarną dla Kaliningradu.

Jeśli chodzi o Elbląg, miasto to, szczególnie zaangażowało się w tworzenie projektów kulturalnych, społecznych, edukacyjnych. Powstała znaczna liczba programów mających na celu nasilenie partnerstwa z Kaliningradem. Takimi programami są m.in. „Pomosty - Europejskie Spotkania Młodzieży Artystycznie Uzdolnionej", „Podróże z pieśnią. Wertyński, Okudżawa", „Nadbałtycki Jarmark Folkloru" czy „Transgraniczna integracja".

Kolejnym miastem partnerskim Kaliningradu jest Toruń. Umowa przyjacielska została podpisana 1 grudnia 1995 roku. Osobami odpowiedzialnymi za ową współpracę jest Mikhail Torkan (stojący po stronie rosyjskiej) oraz dr Jan Kostrzak, ówczesny konsul RP w Kaliningradzie. Do tej pory, udało się nawiązać kontakty pomiędzy szkołami obu miast oraz stworzyć kilka wspólnych imprez kulturowych.

Zabrze natomiast, jest miastem bliźniaczym Kaliningradu od 1998 roku. Współpraca początkowo ograniczała się od kontaktów z parafią św. Wojciecha. Obecnie opiera się głównie na zagadnieniach związanych z kulturą, edukacją i sportem. Często spotykamy się również ze wzajemnymi delegacjami obu miast.

Umowa o partnerstwie między Gdańskiem a Kaliningradem została podpisana na czas ściśle nieokreślony, przez prezydentów obu miast, Franciszka Jamrożego i Witalija Szypowa, w styczniu 2002 roku. Głównym zakresem działań obu stron to m.in. kontakty robocze i wymiana doświadczeń pomiędzy zakładami przemysłowymi; partnerstwo dotyczące infrastruktury społecznej; wzajemna pomoc w realizacji projektów kulturalnych; stworzenie wspólnych przedsiębiorstw; współpraca między portami Gdańska i Kaliningradu.

Łódź została miastem bliźniaczym Kaliningradu już 29 czerwca 1992 r., lecz porozumienie przestało istnieć po upływie 5 lat. Dnia 6 marca 2002 r. odbyła się 75 sesja Rady Miejskiej w Łodzi. Skutkiem obrad było stworzenie ponownej umowy o

[73] Tomasz Jan Głażewski - ur. 14 lipca 1963 w Olsztynie - polski samorządowiec, od 2008 pełniący obowiązki prezydenta Olsztyna. Od 2001 roku związany z Platformą Obywatelską..

partnerstwie. Biorąc pod uwagę wcześniejsze doświadczenia, żadne z miast nie miało problemów z bliskimi kontaktami. Realizowano projekty związane ze sprawami socjalnymi, edukacją, kulturą, turystyką. Jednak największy nacisk położono na rozwój gospodarczy (w tym gospodarki komunalnej). Małe, polskie przedsiębiorstwa stanęły w szeregu tych instytucji, które dzięki partnerstwie z Kaliningradem, znalazły szansę na zaistnienie w kraju i poza jego granicami. Obecnie jest kilkanaście takich firm m.in. „Olimpia", „Fakora", „Marco Color", „Famas".

Dnia 22 czerwca 2002 r., wraz z przybyciem delegacji władz Kaliningradu na Dni Białegostoku, zawarto porozumienie partnerskie między miastami. Z jednej strony, mer Kaliningradu Jewgienij Koniuszenko, pragnął utrzymać poprawne stosunki z Polską, po tym, gdy ogłosiła obowiązek wizowy dla Rosji (ostatecznie nie doszło to do skutku). Z drugiej zaś, władze Kaliningradu liczyły na zmianę pozycji samego miasta, gdy Polska dołączy do grona państw członkowskich Unii Europejskiej. Białystok liczył na współpracę w zakresie gospodarki, infrastruktury, rozwoju przedsiębiorstw, ochrony środowiska, kultury oraz sportu. Wspólne inwestycje, wymiana doświadczeń miały na celu zacieśnienie kontaktów miast przyjacielskich.

5 marca 2002 r. Kaliningrad nawiązał współpracę partnerską z Raciborzem. Tematy, które interesują obydwie strony to:

- przemysł,
- handel,
- ochrona środowiska,
- kultura,
- sport,
- oświata,
- turystyka,
- sprawy socjalne.

Miasta współpracują w zakresie wymiany uczniów, tworzeniu wspólnych przedsięwzięć i inicjatyw społecznych.

Nieustannie widoczna jest potrzeba integracji mieszkańców mniejszych bądź większych miast, pogłębienia ich uczucia posiadania wspólnej tożsamości. Przyczynia się to do większej tolerancji wśród społeczeństwa oraz angażowania się Europejczyków w politykę międzynarodową. Każdy obywatel, choć trochę powinien interesować się losem swoich sąsiadów, tych, obok których mieszka na co dzień oraz tych, z za granicy państwa.

Bibliografia:

- http://www.gdynia.pl/bip/miasta/siostrzane/422_6645.html
- http://www.um.zabrze.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=500&Itemid=216&limit=1&limitstart=6
- http://olsztyn.eu/index.php?option=com_content&task=view&id=819&Itemid=355
- http://info.elblag.pl/index.php?id=niezbednik_&pid=31&strona=1
- http://www15.uml.lodz.pl/index.php?menu2=2&zapytanie=2,01&poz=1&id=434&limit=860
- http://www.portel.pl/artykul.php3?i=4118
- http://www.raciborz.pl/main/kaliningrad.html
- http://www.bialystok.pl/site.php?s=MDUwMDM5
- http://uran.um.torun.pl/~gzm/GM96/GM96_17.html

- Publikacja Pomorskiej Izby Przemysłowo Handlowej, *Gdańsk-Kaliningrad Wspólne Doświadczenia*, Gdańsk 2004r.

Katarzyna Chabier

Rozwój transportu w hrabstwie Dublin

Dublin przez rdzennych mieszkańców wyspy posługujących się jeszcze językiem geilkiem, czyli irlandzkim, nazywany jest Baile Átha Cliath, co znaczy -miasto brodu z trzcinowymi płotami. Mieści się na wschodnim wybrzeżu Irlandii w prowincji Leinster. Obszar ten niegdyś miał status hrabstwa, aż do rozwiązania w roku 1994, kiedy to tamtejszy samorząd stwierdził w uchwale: „hrabstwo winno zakończyć swoje istnienie". W tamtym czasie, m.in. ze względu na raport Rady Europy, który wyróżnił Irlandię jako najbardziej scentralizowany kraj w Unii Europejskiej, zdecydowano, że pojedyncze hrabstwo Dublin jest niedemokratyczne z perspektywy samorządów. Hrabstwo zostało formalnie zlikwidowane i zastąpione przez okręgi Dun Laoghaire-Rathdown, Fingal i Południowy Dublin. Nowe hrabstwa pojawiły się na wszystkich irlandzkich mapach od roku 2006. W hrabstwie Dublin, władze sprawuje Dublin City Council (Rada Miejska Dublina), która istniała od wieków, początkowo jako Dublin Corporation. Dublin jest głównym ośrodkiem administracyjnym, kulturalnym, ekonomicznym i przemysłowym kraju (przemysł samochodowy, stoczniowy, włókienniczy, odzieżowy, metalowy, elektrotechniczny, spożywczy (słynny browar Guinnessa), poligraficzny, chemiczny, szklarski, papierniczy. Miasto jest też ośrodkiem turystycznym. Wyróżnia się region aglomeracji Dublina (Greater Dublin Area) składający się z miasta Dublin (Dublin City Council) oraz okolicznych, przyległych miast położonych jednak w innych hrabstwach (przede wszystkim South Dublin, Fingal, Dún Laoghaire-Rathdown oraz w mniejszym stopniu Kildare i Meath). Zamieszkuje tam 28% wszystkich mieszkańców Irlandii. Dublin posiada port morski połączony kanałami z rzeką Sionną oraz port lotniczy (Dublin Airport). Szacuje się, że populacja aglomeracji wynosi obecnie 1.661.185, a prawdopodobnie zwiększy się w 2021 do 2 mln. W roku 2006 szacuje się, że co piąty mieszkaniec Dublina posługuje się językiem polskim jako narodowym. **Irlandia do Wspólnoty Europejskiej przystąpiła w 1973, była jednym z pierwszych ubogich państw, które pojawiły się na międzynarodowej scenie politycznej.** Jeszcze 25 lat temu Irlandia była zacofanym rolniczym krajem, uzależnionym od Zjednoczonego Królestwa. Członkostwo w Unii Europejskiej otworzyło przed tym krajem nowe możliwości. Specyfiką Irlandii jest to, że Programy Operacyjne opracowane w ramach realizacji Narodowego Planu Rozwoju zawierają zarówno działania, które mogą być współfinansowane z funduszy UE, jak również działania niekwalifikujące się do współfinansowania z funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności.

Fundusz spójności finansuje projekty z zakresu środowiska i infrastruktury transportu. Wsparcie z tego funduszu przysługuje państwom, w których poziom Produktu Krajowego Brutto (PKB) na jednego mieszkańca jest niższy niż 90% średniej unijnej. Fundusze strukturalne przyznane dla Irlandii w perspektywie finansowej 2000-2006 były wykorzystywane w ramach trzech krajowych Programów Operacyjnych oraz dwóch Programów Regionalnych.

Jednym z wiodących programów rozwojowych dla hrabstwa Dublin był National Development Plan, który to został przedłożony w 2000r na kolejnych sześć lat. Łączna suma wydatków przewidzianych w ramach Narodowego Planu Rozwoju wynosi 57 000

mln Euro, w tym 4 310 mln Euro z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności oraz około 2 000 mln ze środków przeznaczonych na rozwój agroturystyki i rolnictwa. Był to program inwestycji w drogi, publiczny transport, przemysł, edukacje, opiekę socjalną, opiekę nad dziećmi, utylizacje śmieci oraz rozwój lokalny. W ramach priorytetu przewidziano podwyższenie standardu najważniejszych odcinków dróg w Irlandii do poziomu autostrad lub dróg ekspresowych o minimum dwóch pasach ruchu. Uzupełniono również sieć połączeń międzyregionalnych oraz wewnątrz regionalnych. Dzięki autostradzie M50 - South Eastern, znacznie usprawnił się transport, łączy ona bowiem dwie części Dublina omijając centrum, z możliwością wjechania do Dublin Port Tunnel, który również został wybudowany z funduszy unijnych. Prowadzi on z M50 do portu, przejeżdżając pod zatłoczonym centrum. Sukcesem NDP jest również droga N7, M50 West –Link Bridge, N1 i N2, które łączą przedmieścia Dublina z jego centrum. Można powiedzieć „wszystkie drogi prowadzą do Dublina". Zajęto się również usprawnieniem i budową nowych dróg w poszczególnych dzielnicach Dublin, jak np. Dun Laoghaire, South Dublin, Fingal. Następnym głównym punktem programu była inwestycja w transport publiczny. W ramach tej części Programu Operacyjnego przewidziano działania zarówno o charakterze inwestycyjnym jak również z zakresu zarządzania popytem na The European Structural Funds 2000-2006. Celem było rozwiązanie problemów Dublińczyków związanych z zatorami komunikacyjnymi. Działania podejmowane w ramach tego programu mają przyczynić się do popularyzacji środków transportu publicznego, zarówno w rejonie Dublina jak również w okolicach innych miast irlandzkich (Cork, Limerick, Galway i Waterford). Poza reklamą, która pojawiała się na większości autobusów, nakłaniająca by zostawić samochód w domu i przemieszczać się do pracy autobusem, starano się również usprawnić drogi poprzez wyznaczenie oddzielnego pasa dla autobusów i taxi, dzięki czemu codzienna podróż do pracy nie musi się kończyć godzinnymi postojami w korkach. Autobusy w Dublinie to prawie 200 dziennych linii obsługiwanych przez Bus Átha Cliath oraz kilka nocnych połączeń. Ponad to, zainwestowano ok 50% środków NDP/CSF na nowe udoskonalenia w transporcie publicznym, czym jest Dublin Area Rapid Transit, czyli kolej miejska (DART). Pierwsze prace wzdłuż zatoki Dublin zaczęły się już w 1999-2003 przy użyciu środków pochodzących w 100% z Unii, z funduszu wsparcia regionalnego. W całości obsługą zajmuje się Iarnród Éireann. Sieć składa się z pięciu linii obsługujących głównie Obszar Aglomeracji Dublina, choć niektóre pociągi dojeżdżają do takich miast jak Drogheda, Wiclow, czy Naas. Pociąg ten jest odpowiedzią na rozbudowę przedmieścia Dublina wzdłuż zatoki, od Howth po Bray. Dart jest wstanie przewieźć 1 500 pasażerów. Kolejnym unowocześnieniem jest szybki tramwaj. W 2004 roku zostały otwarte 2 linie LUASa, co po irlandzku znaczy „szybkość". Szacuje się, że tramwaju używa w Dublinie około 80 tys. osób dziennie. Zielona linia łączy Sandyford z St Stephen's Green w centrum, a czerwona Tallaght z Connolly Station, gdzie znajduje się stacja DARTA i kolejki podmiejskiej. Linie Luasa nie łączą się. W 2006 Railway Procurement Agency ogłosiła, że Luas system osiągnął zyskowność przed planem, zaledwie po roku działania. Niebywały sukces pierwszego planu pociągnął za sobą następny, tym razem siedmioletni NDP 2006-2013.Hasłem przewodnim jest „**Transforming Ireland – A Better Quality of Life for All**" - Ma zmienić warunki życia dla wszystkich. Przeznaczono na niego 184 biliony euro. **Środki na te inwestycje są m.in. z funduszy ulepszeń regionalnych** - European Regional Development Fund (ERDF). **Jest on jednym z najbardziej ambitnych planów. Za główne cele wyznaczono przebudowę** systemu DART. Projekt przewiduje wybudowanie tunelu pod centrum miasta, pozwalający na utworzenie dwóch oddzielnych linii, biegnących od północnego zachodu przez centrum na południe miasta.

Stacja tramwaju St Stephen's Green znajdująca się w samym centrum Dublina, ma być centralnym miejscem przesiadkowym. Istnieją ambitne plany dla Luasa by wybudować w przyszłości do 7 nowych linii. W tym roku zajęto się połączeniem dwóch niezależnych, już istniejących linii tramwajowych, co powinno skutecznie umożliwić podróżowanie, z północy miasta na południe, tylko z jedną przesiadką. Ma się to stać już pod koniec 2009 roku. Kolejnymi założeniami planu NDP są dwie linie metra. Na północy miałoby to szanse wyeliminować do 41.000 samochodów dziennie, podążających w tamtym kierunku. Metro ma przewozić 95.000 pasażerów dziennie i około 34 miliona rocznie. Plan ten podzielono na 5 etapów:

1) 2010 - 1 etap (Tallaght - Clondalkin)
2) 2011 - 2 etap (Clondalkin - Lucan)
3) 2012 - Metro Północne
4) 2012 - 3 etap (Lucan - Blanchardstown)
5) 2014 - 4 etap (Blanchardstown - Ballymun).

Na uwagę zasługuje również międzynarodowy port lotniczy Dublin, położony około 10 km na północ od centrum miasta. Jest największym portem lotniczym na wyspie Irlandii pod względem liczby pasażerów. W 2007 obsłużył 23,2 mln osób (wzrost o 10% w stosunku do 2006 roku). Obecnie trwa rozbudowa tego lotniska. W budowie jest zupełnie nowy terminal - T2. Pracę rozpoczęto w październiku 2007 roku, natomiast przewidywany termin oddania obiektu do użytkowania to kwiecień 2010. Po zakończeniu inwestycji wartej 2 miliardy euro, lotnisko w Dublinie będzie w stanie obsłużyć około 35 milionów pasażerów rocznie.

Na koniec, jako ciekawostkę oraz moim zdaniem przykład do naśladowania, chciałam podać obecnie używane irlandzkie tablice rejestracyjne, jedne z najczytelniejszych w Europie. Rzut oka, wystarczy na to by wiedzieć, skąd dane auto jest, z którego jest roku, oraz w której części roku zostało nabyte. Tablice zostały wprowadzone w roku 1987 i składają się z trzech grup znaków w kolejności: YY-CC-SSSSSS, gdzie:

- YY - rok pierwszej rejestracji pojazdu, np. rok 2005, zastąpiony jest dwucyfrowym numerem 05;
- CC - kod pochodzący od anglojęzycznej nazwy hrabstwa (np. dla miasta Dublin jest to litera D)
- SSSSSS - kolejny numer pojazdu w danym roku w danym hrabstwie. Numer nie zawiera poprzedzających zer, więc możliwym jest uzyskanie numeru np. „01-KK-1"

Podobnie jak w większości krajów Unii Europejskiej, tablice są w kolorze białym (tło jest odblaskowe), a znaki na nich są czarne. Po lewej stronie tablicy rejestracyjnej, w niebieskim polu, znajduje się dwanaście gwiazd symbolizujących Unię Europejską oraz międzynarodowy skrót nazwy państwa - IRL. Różnicą jedynie jest fakt, że numer na tablicy rejestracyjnej pozostaje ten sam do czasu wyrejestrowania pojazdu, nawet jeśli pojazd zmienił właściciela na mieszkającego w innym hrabstwie. Zaoszczędza to kłopotów i zachodu przy kupnie auta, oraz minimalizuje kolejki w urzędach. Irlandczyk po tablice idzie tylko wtedy gdy nabył nowy samochód, „prosto z salonu".

Przy wyborze tematu pracy kierowałam się przede wszystkim moim obecnym miejscem pobytu. Miałam okazję obserwować rozwój transportu w mieście Rzeszów, w

którym mieszkałam oraz w aglomeracji Dublin, gdzie przebywam od dwóch lat. Pomimo korupcji w sferach politycznych, walce dwóch skrajnych ugrupowań, Irlandia potrafiła znaleźć czas na sprawną administracje środkami finansowymi, tak by ulepszyć życie przeciętnego mieszkańca aglomeracji Dublin. Dzięki dobrze zorganizowanym inwestycjom, włożone pieniądze z funduszy przynoszą korzyści i pozwalają na kolejne ulepszenia, tzw. hybrydowy plan funduszy - PPP. Gospodarka nakręca się sama. Plan pierwszy NDP 2000-2006 był w większości ze środków unijnych i wykonany w 100 procentach, natomiast to czego Dublińczycy są świadkami teraz, jest w większości ich zasługą, czyli NDP 2006-2013. Wysoki poziom narodowej tożsamości i język, którym się posługują, dał Irlandii znaczną siłę przebicia na rynku światowym. Wpływ na sukces ma również popularyzowanie kraju za granicą, jako turystycznego zakątka, gdzie nocne szalone życie w pubie przy Guinessie, zderza się z szumem wiatru na wiecznie zielonych pagórkach. Kolejnym czynnikiem zapewne, było otwarcie rynków pracy dla pozostałych mieszkańców Unii Europejskiej. Dzięki temu Irlandia zyskała nowe siły robocze, bez których nie miała by szans na tak szybkie wykonanie Narodowego Planu Rozwoju. Obcokrajowcy, pracowali również na emerytury Irlandczyków, których populacja posiada wyższy odsetek ludzi, starszych nad młodymi. Sukces Irlandii pociągną za sobą nie tylko emigrowanie poszukujących pracy z Europy, szczególnie wschodnio-środkowej, ale także wzrost zainteresowania samą stolicą, jako miejscem inwestycji firm zagranicznych i doskonałego ośrodka turystycznego. Pociągnęło to za sobą wzrost populacji Dublina w ostatnich latach o ponad 15%. Po za tym, aż 28% pracujących w stolicy mieszka poza jej granicami. W raz z tym pojawiły się problemy komunikacyjne, na co ówczesny rząd zwiększył nakłady na infrastrukturę. Dzięki temu do tej pory nie stanęły roboty związane z unowocześnianiem i udoskonalaniem społeczeństwu, życia w stolicy Irlandii. Niestety wszędzie, tak i w Dublinie jest jeszcze na co narzekać. Wciąż drogi po za aglomeracją są w opłakanym stanie. Podczas większych ulew zalewa autostrady, co kompletnie paraliżuje ruch w całym Dublinie. Sygnalizacja świetlna nie jest wystarczająco czytelna. Autobusy nie mają swojego rozkładu jazdy, każda linia wysyła na trasę autobusy co, mniej więcej 20-30 min - do tego zatrzymują się „na życzenie", co też jest pojęciem względnym. Te kwestie są jednak korygowane i być może wkrótce i to nie będzie stanowiło przeszkody w sprawnym podróżowaniu po stolicy Irlandii. Podsumowując krótko: Dublin w kwestii transportu i rozwiązań komunikacyjnych może być przykładem dla Polski, szczególnie przed nieuchronnie zbliżającą się datą mistrzostw świata w 2012. Prężny rozwój tej gałęzi administracji nie da się ukryć. Jest on widoczny i jest to zapewne jeden z większych sukcesów administracji Dublina w przeciągu ostatnich lat.

LITERATURA:

- Praca zbiorowa pod redakcją naukową Macieja Salamona, 2005, Wielka Historia Świata Tom 4 Kształtowanie średniowiecza, Oficyna Wydawnicza FOGRA, ss. 150, ISBN 83-85719-85-7.
- Dublin Regional Authority http://www.dra.ie/
- http://www.irishstatutebook.ie/ZZA31Y1993S9.html
- National Development Plan Annual Report 2007-
http://www.ndp.ie/documents/publications/annual/NDP_AnnualReport2007
- National Development Plan home page -http://www.ndp.ie S
- www.wikipedia.org

Anna Chłap

Promocja Moskwy przez rosyjską szkołę baletową

„O tańcu nie da się pisać […] taniec trzeba tańczyć”
Paulo Coelho

Balet jest rodzajem widowiska teatralnego, którego zasadniczymi elementami są ruch, muzyka i oprawa scenograficzna, podporządkowana wspólnej myśli przewodniej. Głównym środkiem wyrazu jest tu taniec, oparty na określonej technice, wykonywany przez tancerzy w takt zgodnej z treścią i nastrojem muzyki, w otoczeniu odpowiednio dobranych dekoracji i we współgrających kostiumach. Twórcą spektaklu baletowego jest choreograf, który organizuje ruch taneczny, koordynuje wszystkie elementy widowiska w ścisłym porozumieniu i przy współpracy muzyka i scenografa. Wykonawcami są zawodowi tancerze, szkoleni od dziecinnych lat w określonej technice ruchu. Najbardziej wszechstronną techniką tańca scenicznego jest taniec klasyczny, zwany również akademickim. Nie jest to wszakże jedyny system techniki tańca scenicznego. Rozpowszechniający się w XX wieku taniec nowoczesny, artystyczny czy wyzwolony, reprezentuje inne kierunki sztuki tanecznej, traktując technikę klasyczną, jako jeden ze środków technicznego przygotowania tancerzy. Nie zmienia to faktu, że balet klasyczny jest dziś podstawą wielu eksperymentów, najstarsza i rozporządzającą najdłuższą tradycją formą widowiska tanecznego.[74]

Kolebką baletu były renesansowe Włochy. Zabawy taneczne były ulubioną rozrywką na dworach książęcych, dlatego też *specjalni* organizatorzy poświęcali na ich przygotowanie wiele czasu i starali się wykazać kreatywnością. Źródeł ich pomysłów można doszukać się w średniowiecznych ludowych widowiskach. Już wtedy zawodowi „skoczkowie” czy „jokulatorzy”[75] musieli wykazać się odpowiednią techniką. To właśnie we Włoszech w XV wieku pojawiło się słowo „balet” zrodzone z włoskiego „ballo”[76].

Na francuski dwór balet zawitał dzięki Katarzynie Macedońskiej, wielkiej miłośniczce najmodniejszych rozrywek. Francuska królowa bardzo często wykorzystywała balet jako narzędzie polityczne[77].

Między XVI a XVII wiekiem balet przybrał formę widowiska o treści mitologicznej, historycznej, wykonywanego przez dworzan. W XVIII wieku powstała opera baletowa, składająca się z partii śpiewanych i tańczonych, wykonywanych przez zawodowych tancerzy (Marie Camargo, A. G. Vstris). Przełomową datą w kształtowaniu się baletu zawodowego był rok 1661, w którym Ludwik XIV założył Narodową Akademię Muzyki i Tańca. Oderwanie się baletu od opery nastąpiło dzięki działalności J.G. Noverre'a, który w drugiej połowie XVIII wieku stworzył dramat baletowy. Inni reformatorzy działający we Włoszech[78] ukształtowali podstawy stylu romantycznego. W 1832 choreograf Filippo Taglioni stworzył pierwszy romantyczny balet „Sylfida”. Głównym dziełem epoki stał się jednak balet „Giselle”. W romantyzmie dominował

---

[74] J. Pudełek, *Z historii baletu,* Centralny Ośrodek Metodyki Upowszechniania Kultury, Warszawa 1981, s. 4
[75] inaczej - żartownisie
[76] „*Ballo”* – ozn. taciec; „*ballare*” – tańczyć; „*baletto*” – widowisko taneczne
[77] J. Pudełek, *Z historii…, op. cit*., s. 6.
[78] S. Vigano, C. Blasis

głównie taniec kobiecy. Za największe primabaleriny epoki uznano: Marię Taglioni, Carlottę Grisi i Fanny Elsner.[79]

A jak to było w Rosji…??

Rosyjska Terpsychora postawiła swe pierwsze profesjonalne kroki już w XVII wieku. Teatr świecki i przedstawienia baletowe pojawiły się za panowania cara Aleksego Michałowicza, ojca wielkiego reformatora Rosji Piotra I. Na podstawie carskiego ukazu z 1673 roku wystawiony został w Moskwie balet „Opowieść o Orfeuszu i Eurydyce"[80]

W 1731 utworzono w Petersburgu Korpus Szlachecki, gdzie zapisywano chłopców do służby wojskowej lub państwowej. Dzięki carowej Annie w 1738 powstał pierwszy zespół baletowy „Szkoły Tańca Jej Cesarskiej Mości", którego kierownikiem był Francuz Jean Baptiste Lande. Niemal równocześnie Terpsychora pojawiła się w Moskwie. W 1764 roku założony tam został Zakład Wychowawczy, w którym zainicjowano naukę tańca, pod kierownictwem małżeństwa Beccarich.

Balet był ulubionym typem widowiska na dworze carskim, toteż nie szczędzono wydatków na utrzymanie zespołu baletowego na najwyższym poziomie. Sprzyjająca atmosfera przyciągała wybitnych artystów zagranicznych, którzy znajdowali tu dogodne warunki dla rozwoju. I tak Marius Pepita stworzył typ wielkiego baletu-divetissement, oparty na określonym schemacie, w którym sceny zespołowe, tańce charakterystyczne i klasyczne występowały w stałej z góry przewidzianej kolejności. Do baletu-divetissement należą schoreografowane przez niego „Jezioro Łabędzie" i „Śpiąca Królewna" Piotra Czajkowskiego.

W ostatnich latach dyrekcji Mariusa Pepity balet rosyjski popadł w rutynę, dlatego też coraz szerszy krąg artystów postulował za wprowadzeniem zmian i innowacyjnych rozwiązań. Jednak zrealizowanie postulatów modernizacji baletu na terenie konserwatywnego carskiego baletu nie rokowało nadziei. Dlatego też grupa kilku wybitnych artystów z choreografem Fokinem i impresariem Diagilewem zorganizowali zespół „Ballets Russem"[81], który występował w Paryżu. Znaleźli się w nim najwybitniejsi przedstawiciele baletu Anna Pawłowa, Tamara Karsawina, Wacław Niżyński, Adolf Bolm i Michał Marokin. Premiera niekonwencjonalnego i zaskakującego widowiska okazała się wielkim sukcesem i zapoczątkowała erę baletu współczesnego.

Rewolucja 1917 roku pozbawiła balet rosyjski wąskiego kręgu jego elitarnej publiczności. Teatr stał się dostępny dla wszystkich[82]. Jednak w tym czasie Rosja straciła wielu artystów, którzy wyjechali za granicę, panowały również zakłócenia w dotychczasowym systemie pracy. Zmiany organizacyjne i artystyczne czynione były z myślą o zdobyciu nowego, masowego widza. Były to przyczyny upaństwowienia i zreformowania szkoły w Moskwie.

W tym czasie o ostatecznym kierunku rozwoju baletu zadecydowała publiczność, która opowiedziała się za tradycyjnym baletem klasycznym, wzbogaconym o treści współczesne, rewolucyjne, o tematy zaczerpnięte z bogactwa kultury ludowej lub inspirowane wybitnymi dziełami literackimi. I tak już pierwsza prapremiera baletu „Czerwony mak" w 1927 r. zyskała niezwykłe powodzenie u publiczności. Na scenie

---

[79] Dane za stroną internetową: http://balet.pl/portal/index.php?option=view&id=213&Itemid=2

[80] N. Czernowa, *O balecie rosyjskim i radzieckim,* Krajowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1986, s. 18

[81] D. W. Barber, *Baletki i baleriny,* Wydawnictwo Adamantan, Warszawa 2005

[82] *Idem,* s.28

pojawiło się pokolenie młodych tancerzy: Olga Lepieszyńska, Włodzimierz Preobrażenski, Michał Gabowicz.

W krótkim okresie sztuka baletowa zyskała w Związku Radzieckim niezwykła popularność i stała się ulubionym widowiskiem teatralnym. Rozwinęła się sieć szkolnictwa i sieć teatrów operowo-baletowych. Kunszt tancerzy radzieckich wniósł się na bardzo wysoki poziom. Prapremiera „Romea i Julii" otworzyła nowy okres w rozwoju baletu rosyjskiego, okres jego dojrzałości i rozkwitu, trwający do dziś.

W drugiej połowie lat sześćdziesiątych na sceny wkroczyło drugie pokolenie choreografów, wywodzących się głównie z ośrodka leningradzkiego. Reprezentantem był dyrektor baletu moskiewskiego „Teatru Bolszoj" Jurij Grygorowicz, który cieszył się zarówno w kraju jak i za granicą opinią najlepszego choreografa radzieckiego[83]. Oleg Winogradow dyrektor baletu teatru im. Kirowa w Leningradzie, Nikołaj Bojarczikow choreograf leningradzkiego Teatru Małego a także Borys Ejfman, czy Walentin Jalizariew.

Najwybitniejsi tancerze wywodzili się z dwóch czołowych baletów – moskiewskiego „Teatru Bolszoj" i leningradzkiego „Teatru im. Kirowa". Byli to Irina Kołpakowa, Maja Plisiecka, Maris Liepa, Jurij Sołowiow, Olga Czenczikowa, Wiaczesław Gordiejew, Michaił Wawrowski, Władimir Wasilew.

O popularności i świetności baletu radzieckiego świadczy triumfalne tournee zagraniczne m.in. po Francji, Wielkiej Brytanii czy Stanach Zjednoczonych. Poza tym o potędze tej sztuki świadczyły cyfry: w osiemdziesiątych latach działało 35 teatrów opery i baletu, 20 państwowych szkół baletowych, w zespołach baletowych pracowało ok. 6.000 tancerek i tancerzy.

Pokolenie radzieckich tancerzy stanowi dziś kadrę pedagogiczną, pod której okiem kształcą się zgodnie z tradycją zarówno tancerze rosyjscy jak i wiele adeptów z całego świata. Do Rosyjskich szkół rocznie zjeżdża wielu tancerzy zagranicznych, a pedagodzy zapraszani są do wielu krajów.

W rosyjskich szkołach narodziło się wielu talentów, którzy obecnie zachwycają publiczność na całym świecie. Można tu przytoczyć osobę genialnego ukraińskiego artysty, który ukończył moskiewską Szkołę Baletową Bolshoi a obecnie jest pierwszym solistą American Ballet Theatre– Vladimira Malakhowa i primabalerinę Moskiewskiego Teatru Bolszoi -Polinę Semionową.

Moskwa od stuleci jest miastem niezwykłym. Podbijana przez wrogów, niszczona przez pożary, zawsze odradzała się niczym Feniks z popiołów – piękniejsza, potężniejsza. Od wieków pozostaje sercem ogromnego kraju, jakim jest Rosja – tu koncentruje się życie kulturalne i polityczne. Jej mieszkańcy to niezwykle życzliwi i gościnni ludzie, którzy kochają swój gród miłością prawdziwą. Moskwa to jedno z miejsc całkowicie nieprzewidywalnych, które dostarcza całej gamy silnych wrażeń. Miasto-żywioł, miasto-chaos, miasto tętniące życiem, pełne witalnych sił. Wreszcie miasto-legenda. Bogata i dumna metropolia, która zawsze była ponad problemy reszty Rosji. Miejsce kontrastów, choć zupełnie innych niż można by oczekiwać. Nie „bieda i bogactwo", ale raczej stare z nowym i hałaśliwe obok statecznego. Moskwa jest miastem wiecznej przygody, błyskawicznych i zaskakujących zmian. Stolica imperium, godna swojego tytułu. Obowiązkowy punkt na mapie podróży po świecie.[84]

Można powiedzieć, że jest światową stolicą baletu. To właśnie tu narodziły się klasyczne dzieła baletowe, takie jak „Jezioro Łabędzie" czy „Dziadek do Orzechów",

---

[83] J. Pudełek, *Z historii…, op. cit*., s. 48

[84] J. Madzińska, A. Szypielewicz, *Moskwa. Kreml, matrioszki i Arbat,* Wydawnictwo Bezdroża,

uwielbiane na całym świecie. To tu narodzili się sławni mistrzowie sztuki baletowej, dziedziny jakże ulotnej w swej delikatności. To również miasto utalentowanych choreografów, nadających kierunek rozwoju sztuki baletowej. Wszystko to stało się za sprawą słynnych na cały świat rosyjskich szkół baletowych i sieci teatrów operowo-baletowych. W Moskwie możemy odnaleźć ich wiele, tych państwowych, jak i prywatnych. Każdy miłośnik sztuki baletowej, będący w

Moskwie, powinien odwiedzić jeden z najsłynniejszych na cały świat teatr, szczyt marzeń tancerza - Państwowy Akademicki Teatr Bolszoj.

Teatr Bolszoj założyli w Moskwie w 1776 roku wybitni przedstawiciele teatru i moskiewski prokurator w jednej osobie – Piotr Urussow oraz jego partner Michaił Medoks. Początkowo teatr nie dysponował własną siedzibą, więc przedstawienia odbywały się w prywatnym domu. Jednak już w 1780 roku grupa przeprowadziła się do specjalnie wybudowanego obiektu, gdzie obecnie znajduje się budynek Teatru Bolszoj. W 1805 roku Teatr otrzymał status Narodowego pod inspicjami Moskiewskiego Biura ds. Teatrów Imperatorskich. W repertuarze znalazły się balety oparte na muzyce ludowej i wielkie widowiska operowe. Wielki wkład w rozwój rosyjskiego dziedzictwa operowo-baletowego wniósł Piotr Czajkowski, którego dzieła stanowią fundament repertuaru od stuleci: „Jezioro Łabędzie", „Śpiąca Królewna", „Dziadek do Orzechów", „Dama Pikowa", „Eugeniusz Oniegin" czy „Mezopa".

W roku 1917 rozszerzono repertuar o balet „Czerwony Mak" R. Gliera. W latach 1950 – 1990 powstały słynne inscenizacje baletowe: „Romeo i Julia" S. Prokofiewa, „Spartakus" A. Chaczaturiana, „Anna Karenina" S. Szczedrina. Sztuka baletowa osiągnęła wyżyny w latach1960-1990 pod kierunkiem genialnego choreografa J. Grigoriewicza. Obecnie w teatrze pracuje ok. 3 000 osób.

Na kartach historii baletu zapisali się na trwałe złotymi literami: Ekaterina Gueltser, Vassili Tikhomirov, Victorina Krigher, Martina Semionova, Galina Ulanova, Michaił Gabovich, Vladimir Preobrazhensky, Maja Plisiecka, Raissa Struchkova, Vassili Vainonen, Leonid Lavrovsky i wielu innych znanych na cały świat artystów.

Nie można zapomnieć o Moskiewskim Państwowym Balecie Kremlowskim. Został on założony w 1990 roku przez choreografa A. Petrowa, który rozpoczął karierę na scenie Teatru Bolszoj. W repertuarze są spektakle w choreografii wybitnych mistrzów przeszłości: M. Pepita, L. Iwanow, A. Gorki, jak i balety współczesnych choreografów: J. Grigorowicza, W. Wasyliewa, A. Pietrowa.

Teatr ten prezentuje sztukę baletu doskonaloną pod okiem artystów uhonorowanych najbardziej prestiżowymi odznaczeniami państwowymi, perfekcyjną technikę, wielokrotnie nagradzaną na międzynarodowych konkursach baletowych i mistrzowską choreografię.

O Balecie Kremlowskim można usłyszeć wiele pochlebnych słów na całym świecie: „perfekcyjna technika i nieporównywalna artystyczność rosyjskiej szkoły baletowej"[85], „potężny temperament, pełny pasji moskiewskiej szkoły baletowej"[86], „prawdziwe Święto!"[87], a spektakle to „lot duszy"[88]„naprawdę cudowne [spektakle], w których ożywa legendarny rosyjski balet"[89], „kalejdoskop kolorów"[90].

---

[85] „Il Giornale D'Italia" Włochy, 14.04.2001
[86] „El Pais", Hiszpania, 16.01.1998r.
[87] „Paszport to Paris", 1993
[88] „Adesmevotos", 25.06.1995
[89] „Beijong", luty 1997
[90] „Il Tempo", Włochy, 2001

Obecnie Balet Kremlowski zajmuje jedno z czołowych miejsc pośród zespołów baletowych Rosji, a ich spektakle są wysoko cenione zarówno przez krytyków rosyjskich jak i zagranicznych. Przedstawieniami zachwycali się krytycy, prasa i publiczność we Włoszech, Francji, Hiszpanii, Portugalii, Grecji, Chinach, na Węgrzech, w Austrii, Polsce i w wielu innych krajach.[91]

„Zadziwia was, dlaczego sztuka baletowa rozkwita w mojej ojczyźnie i dlaczego tyle znakomitych tancerek wywodzi się z Rosji? (…) Oddają się one tańcowi bez reszty, całym swym jestestwem. Tajemnica mojego sukcesu polega na szczerości, (…) dążeniu do podporządkowania elementów fizycznych tańca koncepcji psychologicznej"[92].

Podstawową cechą rosyjskiej szkoły baletu w całej jej historii jest wyrazistość rosyjskich tancerzy, wrodzona płynność ruchu kobiet, uduchowienie i brawura tańca męskiego.

Pora teraz przedstawić ikony moskiewskiego baletu. Jest ich „cała armia", której nie sposób wymienić. Wszyscy sławni, podziwiani na całym świecie, uznawani za wybitnych przedstawicieli: Avdotia Istomina, Paul Gerdt, Olga Preobrajenska, Mathilde Kschessinska, Anna Pawłowa, Tamara Karsavina, Olga Spesivtseva, Vaslav Nijinsky, George Balanchine, Lydia Lopokova, Galina Ulanova, Marina Semenova, Yury Grigorovich, Natalia Makarova, Rudolf Nureyev, Yuri Soloviev, Mikhail Baryshnikov, Maja Plisiecka, Galina Mezentseva, Ulyana Lopatkina, Ilya Kuznetsov, Vladimir Malakhov, Nina Ananiashvili, Alexei Ratmansky, Yevgeni Panfilov, Ekaterina Maksimova, Nikolay Ciskaridze, Svetlana Zakharova, Maria Gorshenkova, Polina Semionova.

W tym miejscu warto przedstawić pewną osobę… Maja Plisiecka od lat nazywana jest divą baletu, nie tylko rosyjskiego, ale przede wszystkim światowego. Jej występy przez lata przyciągały wielbicieli klasycznego baletu rosyjskiego, który uznawany jest za najlepszy spośród wszystkich szkół na świecie. W latach 30-tych uczyła się w Moskiewskiej Szkole Baletowej. W 1962 roku została primabaleriną Teatru Bolshoi[93]. Występowała gościnnie m.in. z zespołami Paris Opera Balet i Balet National de Marseilles. Zajmowała się także choreografią i reżyserią w Teatrze Bolszoj. Od 1983 do 1984 była dyrektorem baletu Opery Rzymskiej, a w latach 1987-90 dyrektorem artystycznym Balet del Teatro Lisico Nacional de Madrid. Maja Plisiecka nadal pracuje jako reżyser i choreograf. W 1995 roku wydała autobiografię „Ja, Maja Plisiecka". Opisuje w niej swą długą i niełatwą drogę do sławy. Mała ruda dziewczynka o żywiołowym temperamencie, zafascynowana tańcem, która wyrosła na wielką gwiazdę baletu, opisuje kulisy sukcesów – intrygi teatralne, zawiść, strach, podejrzliwość i zwyczajną głupotę twardogłowych urzędników od kultury. Ukazuje, że najważniejsza dla niej jest sztuka, której pozostała wierna do końca. Mając 80 lat występowała gościnnie, co świadczy o jej niebywałym talencie.

Moskiewskie władze miasta są dumne, że mogą pochwalić się sławionymi na cały świat osiągnięciami swych rodaków, że to właśnie tancerze i tancerki promują bogactwo kulturowe Moskwy i swą osobą zachęcają wielbicieli sztuki baletowej do odwiedzania „kipiącą przepychem i pięknem" Moskwę. Dlatego też, Prezydent Moskwy sprawuje patronat nad bardzo prestiżowym międzynarodowym festiwalem teatralnym „Złota

---

[91] Dane za stroną internetową: *http://balet_on.webpark.pl/rosyjski.html*

[92] Wypowiedź genialnej artystki początku stulecia – Anny Pawłowej

[93] **Primabalerina** (wł. *primaballerina* - „pierwsza baletnica") - tytuł nadawany przez dyrektora teatru dla najlepszej tancerki w zespole baletowym, która charakteryzuje się nienaganną techniką, dyscypliną sceniczą, wielka charyzmą i niezwykłą osobowością

Maska", trwającym corocznie od 1994 roku. Na festiwal zjeżdżają się sławy z wielu krajów. Można zdobyć nagrody w różnych kategoriach: od dramatu po operę, balet, operetkę, czy musical. W czasie trwania festiwalu organizowane są różnego rodzaju pokazy, przedstawienia, prezentacje promujące rosyjską, a w szczególności moskiewską kulturę. Popiera również szkoły, które, tworząc dogodne warunki dla obcokrajowców, zachęcają do studiowania na prestiżowych szkołach baletowych. Festiwal cieszy się niezwykłą popularnością. Jest on wspierany i współfinansowany przez Ministerstwo Kultury i Kinematografii i Moskiewski Rząd.

W czasie festiwalu Moskwa tętni życiem, gdyż wraz z artystami, *„Złota Maska"* zjeżdżają się tłumy miłośników sztuki teatralnej. Moskiewscy artyści są od wieków widoczni i podziwiani na światowych scenach, a największe sukcesy odnoszą w Berlinie, Paryżu i Nowym Jorku, a także Mediolanie, Kopenhadze, czy Budapeszcie. Tworzą, występują i wystawiają, zachwycają i uduchowiają. Tancerze i tancerki klasyczne są porównywani do najlepszych, najbardziej ekskluzywnych rosyjskich towarów eksportowych. Wiktor Smirnow-Gołowanow[94] powiedział: „rosyjski balet stanowi część naszej narodowej kultury (…). Dorobek baletu jest wielki i bezcenny. Bez niego kultura nie może funkcjonować. Ale to wcale nie przeszkadza, że to co jest największą wartością kultury narodowej, może również występować jako produkt eksportowy". Tancerze i tancerki są ozdobami najsłynniejszych zespołów baletowych świata. Swoją osobą promują Moskwę, prezentują jej kulturę, zachęcają miłośników sztuki do przyjazdu i podziwiania kolebki kultury baletowej. Również słynne na cały świat moskiewskie zespoły i szkoły baletowe[95] przyciągają tancerzy z całego świata.

Myślę, że nie ma na świecie osoby, która by nie słyszała o rosyjskim balecie, promowanym przez moskiewskie teatry. „Dziadek do orzechów" i „Jezioro Łabędzie" budzi nierozerwalne skojarzenia z moskiewskim baletem.

Bibliografia:

1. Barber D. W. *Baletki i baleriny,* Wydawnictwo Adamantan, Warszawa 2005
2. Czernowa N., *O balecie rosyjskim i radzieckim,* Krajowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1986
3. Plisiecka M., *Ja, Maja Plisiecka,* Prószyński i S-ka, Warszawa 1999
4. Pudełek J., *Z historii baletu*, Centralny Ośrodek Metodyki Upowszechniania Kultury, Warszawa 1981

Dane za stroną internetową:

1. http://balet.pl/portal/index.php?option=view&id=213&Itemid=2
2. http://balet_on.webpark.pl/rosyjski.html

Izabela Chomińska
Samorząd terytorialny Rotterdamu

[94] **Wiktor Smirnow-Gołowanow –** absolwent Moskiewskiej Akademii Choreografii. Był solistą Teatru Bolszoj. W 1988 roku założył Moscow City Ballet.

[95] Główna Moskiewska Szkoła Baletowa, (obecnie Państwowa Moskiewska Akademia Choreografii), Moskiewska Szkoła baletowa Bolshoi i wiele innych.

Rotterdam wyrósł ze sterty gruzu na dynamiczne, nowoczesne miasto, stając się jedną z najważniejszych metropolii i jednym z największych portów na świecie.

1. Wprowadzenie. O Rotterdamie słów kilka…

Frapujący Rotterdam, połączony z Morzem Północnym kanałem Nieuwe Waterweg, leży pośrodku labiryntu rzek i sztucznych szlaków wodnych tworzących podwójne ujście Renu (Rijn) i Mozy (Mass), w prowincji Holandia Południowa.

Pierwsze wzmianki dotyczące tego jakże ekscytującego miasta pojawiły się w 1283 roku, zaś przyznanie praw miejskich datuje się na rok 1299. Budowę potężnego portu rozpoczęto w wieku XVI. Wiek XVII i XVIII wiązał się z rozkwitem miasta, a miało to swój wyraz w rozwoju handlu, (głównie z Francją i Anglią), przemysłu okrętowego i sukiennictwa. Od około 1850 roku, wraz z rozwojem żeglugi na Renie i przemysłu Zagłębia Ruhry, jak też znacznej rozbudowy i modernizacji portu, wzrosło światowe znaczenie Rotterdamu. Maj roku 1940 okazał się dla Rotterdamu tragiczny. Miasto zniszczone nalotem dywanowym Luftwaffe, już po kapitulacji armii holenderskiej, straciło wiele ze swych cennych zabytków. Odbudowa miasta i portu po II wojnie światowej stała się, więc jednym z najważniejszych priorytetów rządu i narodu.

Europort, zrekonstruowany w 1968 roku, nie musiał długo czekać na swój sukces - już wkrótce został okrzyknięty największym portem kontynentu europejskiego. Obecnie może poszczycić się 400 milionami ton przeładunku w ciągu roku. Zawija doń ponad 30 tysięcy jednostek pływających. Jest to imponująca na skalę światową ilość.

Miasto obecnie jest prężnym ośrodkiem gospodarczym, uważanym nawet za „przemysłowe serce Królestwa Niderlandów". Socjalnym i kulturalnym centrum regionu Rijnmond. Symbolem budownictwa z betonu i szkła.

2. Mieszkańcy Rotterdamu. „Oaza" dla cudzoziemców?

Rotterdam słynie nie tylko z największego portu w Europie, ale i największej społeczności nieholenderskiej w Holandii. Okazuje się, bowiem, iż mieszkańcy miasta wywodzą się z około 160 narodowości. Do Rotterdamu z samej Afryki przybyli przedstawiciele ponad 100 różnych plemion.

Spośród ok. 596 tys. mieszkańców (2001r.), aż 280 tys. to potomkowie imigrantów z Maroka, Turcji i byłych holenderskich kolonii na Karaibach i w Azji. Tutaj swoje miejsce znaleźli Pakistańczycy, Libańczycy, Hindusi, Chińczycy, Polacy (szacuje się, że w Rotterdamie mieszka ich około 20 tys.) oraz reprezentanci wielu innych narodowości.

Taka „mieszanka" kultur i narodów sprawia, że gdziekolwiek się udamy, będziemy czuć specyficzną, międzynarodową atmosferę tego nowoczesnego miasta, o czym sama miałam okazję niedawno się przekonać.

Choć z drugiej strony…

Niegdyś robotnicze i lewicowe miasto, dziś stało się kolebką ruchów antyimigranckich. Władze Rotterdamu postanowiły, iż na przyszłość zezwalać będą na osiedlenie się tylko tym cudzoziemcom, którzy zarabiają 20% więcej, niż wynosi średnia krajowa. Miasto nie będzie też przyjmować uchodźców politycznych z zagranicy. Zdaniem demografów, niewiele to pomoże. Według prognoz, przy utrzymaniu obecnych trendów demograficznych, nie-Holendrzy będą stanowili większość mieszkańców Rotterdamu już w roku 2017.

Nie ulega wątpliwości, iż w Holandii nie ma miejsca na skostniały konserwatyzm - motorem napędowym społeczeństwa jest liberalizm, zarówno gospodarczy, jak i kulturowy i społeczny. Holendrzy, zdaje się, awangardowi byli od zawsze: jako pierwsi

zalegalizowali związki homoseksualne, eutanazję i miękkie narkotyki. Jak pokazała przyszłość, nie był to koniec w „zaskakiwaniu Europy".

3. Władze miejskie Rotterdamu a obcokrajowcy

3.1. Dyskusja na temat integracji

W 2004 roku władze Rotterdamu zainicjowały ważną debatę, kwestionującą panujący dotychczas model integracji. Powodem było, mimo prowadzenia na przestrzeni lat aktywnej polityki integracyjnej, pojawienie się podziałów i zaostrzanie procesów segregacji. Najwięcej dyskusji wzbudziło podejście „my przeciw nim", które rozprzestrzeniło się wśród społeczeństwa. Punktem ciężkości tej debaty było głównie zagadnienie zniesienia nierówności i zapewnienie równości szans wszystkich, niezależnie od narodowości. Jej uczestnicy stwierdzili ponadto, iż dyskryminacja w kwestiach mieszkaniowych jest jedną z najważniejszych przyczyn segregacji społeczności imigrantów.

3.2. Inicjatywy miejskie zwalczające islamofobię i promujące spójność

W Rotterdamie władze miejskie dotują SPIOR – platformę organizacji islamskich. Założona w 1990 roku organizacja promuje interesy muzułmanów w tym mieście i reprezentuje 42 organizacje – począwszy od ośmiu wspólnot etnicznych, aż po organizacje kobiece i młodzieżowe. Ważnym zadaniem było m.in. promowanie lepszego zrozumienia pomiędzy muzułmanami a nie-muzułmanami. Od lutego do kwietnia 2005 roku rada miasta Rotterdam zorganizowała dziewięć „debat o islamie", podczas których omawiano różne problemy dotyczące islamu – od wysokości minaretów w nowych meczetach po edukację i sytuację ekonomiczną.

3.3. Miłość i aborcja

Marianne van den Anker, radna Rotterdamu, pochodząca z populistycznej partii Leefbaar Rotterdam, wezwała w lutym 2006 roku do debaty nad przymusową aborcją i antykoncepcją dla kobiet z „grup ryzyka", które rodzą „niekochane" dzieci, w tym imigrantek.

Zdaniem Marianne van den Anker, odpowiedzialnej za zdrowie i sprawy społeczne w Rotterdamie, wychowanie dzieci ma pierwszorzędne znaczenie. Jeżeli nasze pociechy dorastają w środowisku pozbawionym miłości, ciepła i nadzoru ze strony rodziców, istnieje duże prawdopodobieństwo, iż w przyszłości staną się kryminalistami, członkami gangów czy karteli narkotykowych, pojawiających się w Rotterdamie „jak grzyby po deszczu". W związku z tym powstaje pytanie: czy kobiety z grup narażonych na takie aspołeczne zachowania powinny w ogóle mieć dzieci?

Radna Rotterdamu stwierdziła ponadto, iż potencjalnie najwięcej niekochanych dzieci mogą urodzić nieletnie pochodzące z holenderskich Antyli, narkomanki i kobiety upośledzone umysłowo. Oczywiście zdarzają się wyjątki, czasem. Natomiast o tym, czy dana kobieta z „grupy ryzyka" będzie w stanie wychować odpowiednio swe dziecko, powinny zdecydować specjalne sądy, opierając się na opinii ekspertów. Według radnej, pracownicy socjalni w 95% przypadków są w stanie powiedzieć, czy aborcja byłaby właściwszym rozwiązaniem.

Stanowisko radnej van Anker nie mogło przejść bez echa. Po pierwsze, dlatego, że władze holenderskich miast mają dużą swobodę w realizowaniu polityki społecznej, po drugie - partia Leefbaar Rotterdam współrządziła wówczas miastem. Rotterdam zaś słynie w Holandii z wcielania w życie różnych pionierskich pomysłów, których celem jest zatrzymanie fali imigracji. Jak wcześniej wspomniałam, kilka lat temu wprowadzono tu

przepisy, przyznające prawo pobytu tym obcokrajowcom, którzy zarabiają 20% powyżej średniej holenderskiej. Trzy lata temu władze miejskie przyjęły „kodeks postępowania" dopingujący mieszkańców do używania języka holenderskiego w miejscach publicznych. Rotterdam też, jako pierwszy zamknął ulicę, na której przez lata tolerowano uliczną prostytucję, z której żyją gangi składające się z imigrantów.

W mieście zawrzało. Propozycja radnej była dla wielu po prostu niedorzeczna. Organizacje zrzeszające imigrantów z Antyli wezwały wówczas współrządzących z Leefbaar Rotterdam chadeków i liberałów, by partie te zdystansowały się od pomysłów na przymusowe aborcje. Chadecy nieśmiało zapowiedzieli, że jeśli van den Anker nie wyrzeknie się swych idei, to nie wejdą z Leefbaar Rotterdam do przyszłej koalicji. Słowem jednak nie wspomnieli o obecnych rządach.

Jean Tillie, ekspert od polityki imigracyjnej na Uniwersytecie w Amsterdamie stwierdził, że pomysł przymusowej aborcji kobiet z „podejrzanych środowisk" jest kolejnym dowodem na pogarszający się klimat polityczny wobec cudzoziemców. Choć prawdopodobnie radnej, bardziej zależało na zdobyciu mandatu w zbliżających się wyborach niż na wcieleniu w życie swojej propozycji.

3.4. Poligamia w Rotterdamie

„W 2008 roku władze miejskie Rotterdamu i Amsterdamu poinstruowały miejskie urzędy stanu cywilnego o konieczności uznawania poligamicznych małżeństw w przypadkach, gdy dotyczy to imigrantów pochodzących z krajów, gdzie tego typu związki są prawnie dozwolone" – poinformowała „Bibuła".

Islamizacja pełną gębą…

Choć w Holandii poligamia jest prawnie zabroniona, urzędy zostały zmuszone do uznawania związków poligamicznych pochodzących chociażby z Maroka. Wcześniej praktykowano zapisywanie w księgach miejskich informacji o tzw. „nieregularnych małżeństwach", lecz centralne biuro statystyczne wykreślało tego typu małżeństwa, myśląc, iż doszło do pomyłki urzędnika. W wyniku interwencji, zarządy dwóch miast holenderskich poinformowały centralny urząd statystyczny, że nie dochodzi tutaj do żadnej pomyłki.

Zdaniem rzecznika prasowego Rotterdamu, bigamiczne i poligamiczne związki były rejestrowane regularnie. Jedynym warunkiem legalności tego typu małżeństwa jest to, by „małżonkowie" nie mieli obywatelstwa holenderskiego.

4. „47 – letni Marokańczyk będzie rządził Rotterdamem" – informuje niemiecki „Der Spiegel". Zmiany w dobrym kierunku?

„Szokowania" Europy ciąg dalszy. Radni miasta wybrali na burmistrza Ahmeda Aboutaleba, pochodzenia marokańskiego, który tę funkcję objął 5 stycznia 2009 roku. Arab i muzułmanin. Imigranci dostali sygnał, że mogą mierzyć wysoko. A przecież jeszcze kilka lat temu, kiedy w Rotterdamie miały miejsce antyislamskie protesty, nikt nie przypuszczał, iż rada miejska kiedykolwiek wybierze na mera muzułmańskiego imigranta.

Ahmed Aboutaleb urodził się w 1961 r. w niewielkiej miejscowości o nazwie Beni Sidel. Jako syn imama uciekł z Maroka przed biedą. Znalazł się w Holandii, która stała się dla niego drugą ojczyzną. Skończył tutaj studia telekomunikacyjne, a potem przez kilka lat pracował, jako reporter radiowy i telewizyjny. Był też szefem organizacji Forum promującej społeczeństwo wielokulturowe. W 2004 roku został radnym Amsterdamu z ramienia socjaldemokratów. W radzie miejskiej zajmował się m.in. integracją mniejszości narodowych i kulturowych.

Kiedy po wyborach w 2006 roku socjaldemokracja weszła do czwartego z kolei rządu chadeka Jana Petera Balkenendego, Aboutaleb został sekretarzem stanu ds. socjalnych i zatrudnienia. Ta nominacja wzbudziła kontrowersje ze względu na jego podwójne obywatelstwo (marokańskie i holenderskie).

Decyzja socjaldemokratów była żywo dyskutowana wśród polityków holenderskich tym bardziej, że w wyborach przepadła kandydatura przedstawiciela chrześcijańskich demokratów Gerda Leersa, burmistrza Maastricht. Zwracano ponadto uwagę, że w ostatnich latach w Rotterdamie, co pewien czas dawało o sobie znać niezadowolenie z powodu zbyt dużej liczby muzułmanów-cudzoziemców. To właśnie w Rotterdamie miał szczególnie liczne grono zwolenników zamordowany populista i przeciwnik islamu, Pim Fortuyn.

Radni są zdania, iż nowy burmistrz sprawdzi się w swojej nowej roli, ponieważ zarządzanie na szczeblu lokalnym obce mu nie jest. Zadowolone są organizacje i stowarzyszenia marokańskie, bowiem wybór ten dowodzi, iż możliwe jest osiągnięcie sukcesu w Holandii przez przedstawicieli innych narodowości. Nominacja Aboutaleba stanowi jakby gest skierowany do imigrantów i jednocześnie pojawia się w niezwykle wrażliwym momencie, jakim jest debata na temat integracji młodzieży imigranckiej. Jeszcze nie tak dawno, bo we wrześniu, wszyscy mówili o mieście Gouda, gdzie gangi marokańskich wyrostków tak sterroryzowały jedną z dzielnic, że przestały do niej wjeżdżać miejskie autobusy.

Rotterdam, liczący ponad pół miliona mieszkańców (ok. 40 tys. to Marokańczycy) postrzegany jest nie tylko, jako symbol sukcesu w biznesie, ale także, jako kolebka partii nieprzepadających za imigrantami muzułmańskimi, jak choćby Leeftbaar Rotterdam (Rotterdam dobry do życia). Tymczasem właśnie z Rotterdamu (i tejże partii) pochodził populista Pim Fortuyn, zamordowany w maju 2002 przez oszalałego obrońcę praw zwierząt. Atakując establishment i obiecując rozwiązanie problemów imigracyjnych, Fortuyn miał szansę wygrać wybory za pięć lat. Jego śmierć wprawiła Holandię w osłupienie. Dziś pogrobowcy Fortuyna z Leeftbaar Rotterdam sprzeciwiają się Aboutalebowi, zgodnie twierdząc, iż na burmistrza po prostu się nie nadaje. „Mieszka w Amsterdamie, jest kibicem Ajaksu Amsterdam (co dla rotterdamczyków, kibiców Feyenoordu, działa jak płachta na byka). No i jest oportunistycznym karierowiczem mającym dwa paszporty" – pewnie mówi Ronald Sörensen z Leeftbaar Rotterdam. Słowa te nie wymagają chyba żadnego komentarza.

„Wybór Ahmeda Aboutaleba to przejaw zmian, jakie zachodzą w holenderskim społeczeństwie i nadzieja na większą integrację muzułmańskiej mniejszości" – uważa gazeta „Trouw". Kandydaturę nowego burmistrza poparła socjaldemokratyczna większość w Radzie Rotterdamu. Aboutaleb jest członkiem i działaczem Partii Socjaldemokratycznej. Z kolei Ludowa Partia dla Wolności i Demokracji ostro skrytykowała wybór, uznając, iż jest to „krok w złym kierunku".

Zdaniem Alfreda Pijpersa, holenderskiego politologa, musiał nastąpić moment, w którym muzułmanin został burmistrzem, skoro liczba obcokrajowców z krajów muzułmańskich wzrasta. „Ta decyzja to też symbol otwartości Holendrów. To, że jest muzułmaninem, nie ma znaczenia dla jego zdolności kierowania miastem. Odbieram to, jako sygnał dla mniejszości w Holandii: możecie dojść do tak wysokich stanowisk jak burmistrz wielkiego miasta" – mówi Pijpers.

Bardzo prawdopodobne, iż takowy wybór, może przynieść pozytywny skutek. Jako menedżer z odpowiednimi kompetencjami, zdolny człowiek i polityk o pojednawczej naturze, Ahmed Aboutaleb, ma spore szanse na zintegrowanie narodowości zamieszkujących Rotterdam, zniesienie wszelkich podziałów między nimi.

Niektórzy politycy z Rotterdamu twierdzą, iż, aby być dobrym burmistrzem tak wielkiego miasta, powinno się pasować do jego specyfiki, jak np. Job Cohen – burmistrz Amsterdamu, pochodzi z ważnego dla tego miasta środowiska finansjery i ma pochodzenie żydowskie. A w Amsterdamie Żydzi odgrywają ważną rolę.

Aboutaleb zaś nie wywodzi się z żadnego ważnego środowiska Rotterdamu, jest z mniejszości uważanej za problem. Jako burmistrz będzie miał więcej wyzwań, niż tylko kwestię muzułmańskiej mniejszości. Musi walczyć o pozycję Rotterdamu, jako jednego z największych portów świata i wielkiego centrum biznesowego. Z tym łatwiej poradziłby sobie ktoś ze środowiska biznesowego. Na szczęście przyszły burmistrz pochodzi z dużej partii politycznej i może na nią liczyć.

Obejmując urząd, Aboutaleb wezwał do debaty o tolerancji, wolności słowa i stosunkach między muzułmanami i chrześcijanami w Holandii.

5. Podsumowanie. „Holandia jest pełna"

Zdaje się, że model społeczeństwa wieloetnicznego budowany przez całe lata z wielkim mozołem, ale ostatnio szwankujący, zawalił się. Miejmy jednak nadzieję, że wybór Ahmeda Aboutaleba na burmistrza Rotterdamu zdoła wszystko naprawić.

Bibliografia:

Martin Dunfort, Jack Holland, Phil Lee, *Przewodnik Pascala. Holandia*.
Biblioteka Gazety Wyborczej, *Podróże marzeń – Holandia*.
http://www.znak.org.pl
http://www.piotrskarga.pl
http://www.tolerancja.pl
http://wyborcza.pl
http://serwisy.gazeta.pl
http://www.racjonalista.pl
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:318:0128:0136:PL:PDF

Malwina Chorzępa

Ogólna charakterystyka Zgromadzenia Regionów Europy

W ciągu ostatnich lat można zaobserwować wzrastającą rolę regionów europejskich i ściślejszą współpracę między nimi. Początki polityki regionalnej Wspólnoty przypadają na połowę lat siedemdziesiątych, przy czym momentem przełomowym było powołanie w 1975 roku Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, który był głównym instrumentem rozdziału środków wspólnotowych dla regionów słabiej rozwiniętych. Najważniejszy krok w dziedzinie zwiększenia roli regionów we Wspólnotach Europejskich został jednak uczyniony dopiero wraz z przyjęciem Traktatu z Maastricht o Unii Europejskiej z 7 lutego 1992 roku, który to dał podstawę do utworzenia Komitetu Regionów, będącego ciałem doradczym i konsultacyjnym w sprawach interesów regionalnych. Istnieje także instytucja skupiająca niektóre regiony i organizacje międzyregionalne, którą chciałabym opisać w swojej pracy. Jest to Zgromadzenie Regionów Europy.

Zgromadzenie Regionów Europy – z angielskiego: Assembly of European Regions zostało utworzone w 1985 roku przez 47 regionów i 9 organizacji międzyregionalnych. Jest ono politycznym przedstawicielem regionów i kluczowym partnerem dla europejskich i międzynarodowych instytucji w kwestiach dotyczących regionów. Dąży do rozwoju demokracji, solidarności i współpracy międzyregionalnej w całej Europie. Wśród członków znajduje się obecnie ponad 270 regionów z 33 krajów europejskich i 16 organizacji międzyregionalnych, do których należą między innymi: Stowarzyszenie Regionalne Alp Wschodnich; Współpraca robocza regionów naddunajskich, pirenejskich, Jury, Alp Centralnych, Galicji, Adriatyku; Stowarzyszenie Regionów uprawy winorośli, regionów przemysłowych, Stowarzyszenie Europejskich Regionów Przygranicznych. Do Zgromadzenia należą także niektóre polskie województwa: dolnośląskie, kujawsko-pomorskie,małopolskie,śląskie,świętokrzyskie,wielkopolskie.

Główną siedzibą Zgromadzenia Regionów Europy jest Strasburg. Zgromadzenie to posiada również biuro w Brukseli i w Alba Iulia (Rumunia).

Organizacja pełni funkcje politycznego wyraziciela Regionów Europy, który realizuje różne cele i zadania. Do najważniejszych z nich należą:

1. Organizowanie i rozwijanie dialogu, konsultacji i współpracy pomiędzy wszystkimi Regionami Europy w poszanowaniu Konstytucji, praw i przepisów oraz traktatów obowiązujących w poszczególnych krajach, jak również promowanie i poszanowanie różnorodności kulturowej w Europie;

2. Promowanie regionalizacji w Europie i zachęcanie do stosowania reguł pomocniczości i komplementarności pomiędzy lokalnymi, regionalnymi, krajowymi i europejskimi szczeblami instytucjonalnymi;

3. Promowanie instytucjonalnego uczestnictwa Regionów w procesie podejmowania decyzji, a w celu realizacji tego zadania, zwiększanie ich aktywnej roli w budowaniu Europy, szczególnie w pracach Rady Europy, Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz Unii Europejskiej;

4. Współpraca ze stowarzyszeniami europejskimi reprezentującymi władze lokalne;

5. Współpraca z Członkami i Organizacjami Stowarzyszenia Międzyregionalnego, które mogłyby w przyszłości przystąpić do Zgromadzenia Regionów Europy, a także wspieranie ich działań;

6. Prowadzenie własnych programów lub uczestniczenie w programach organizowanych przez osoby trzecie w celu realizacji lub dążenia do realizacji swoich zadań.

Region to „umownie wydzielony, względnie jednorodny obszar odróżniający się od terenów przyległych określonymi cechami naturalnymi lub nabytymi”. W ujęciu węższym region to „nazwa jednostki podziału administracyjnego najwyższego stopnia, wyodrębnionego przez ustawodawcę ze względu na cechy różniące ją od innych jednostek podziału administracyjnego tego samego stopnia” wyposażonej w samodzielność, której zakres zależy od typu państwa, w którym się one znajdują. W takim ujęciu regiony przewiduje statut Zgromadzenia Regionów Europy oraz Karta Samorządu Regionalnego.

Istnieją specjalne kryteria członkostwa w Zgromadzeniu Regionów Europy i rezygnacji z niego. Członkami tej organizacji mogą być regiony z demokratycznych państw europejskich. Istnieją różne typy członkostwa, takie jak:

Członkowie rzeczywiści:

● Regiony krajów członkowskich Rady Europy oraz inne Regiony Europejskie pod warunkiem przestrzegania podstawowych zasad Rady Europy. Mogą to być również grupy Regionów w obrębie kraju

Członkowie doradczy:

● Międzyregionalne Stowarzyszenia Regionów Europy

Obserwatorzy:

● Organizacje założycielskie
● Jednostki terytorialne będące w trakcie procesu regionalizacji
● Stowarzyszenia regionalne lub poszczególne regiony
● Regiony nieeuropejskie lub stowarzyszenia Regionów albo Kraje Europejskie, które tego pragną, na czas ograniczony.

Dane terytorium może być reprezentowane w Zgromadzeniu Regionów Europy tylko i wyłącznie przez jedną jednostkę, której przysługuje jeden głos w Zgromadzeniu.

Członkowie nie są zorganizowani w oparciu o partie polityczne czy delegacje narodowe. Biuro Zgromadzenia Regionów Europy decyduje o przyjęciu nowych członków Zgromadzenia. Rozpatrując decyzje o członkostwie, Biuro uwzględnia wewnętrzne uwarunkowania poszczególnego kraju. Walne Zgromadzenie natomiast, składające się z najstarszych rangą przedstawicieli wszystkich swoich członków, na wniosek Biura decyduje o cofnięciu członkostwa oraz o jego rodzaju. Ratyfikuje ono decyzję Biura odnośnie przyjęcia nowego członka Stowarzyszenia. Każdy członek Zgromadzenia Regionów Europy może się wycofać powiadamiając o swej decyzji Przewodniczącego AER specjalnym pismem poleconym. Walne Zgromadzenie zwoływane jest przez Biuro przynajmniej raz do roku. Przy obecności co najmniej jednej trzeciej liczby członków rzeczywistych i zwykłą większością głosów Walne Zgromadzenie udziela sobie absolutorium w odniesieniu do księgowości roku ubiegłego, dokonuje ustaleń na rok bieżący i akceptuje wstępny budżet na rok kolejny. Walne Zgromadzenie może podejmować decyzje z własnej inicjatywy. Zwykłą większością głosów i przy obecności co najmniej jednej czwartej liczby członków rzeczywistych Walne Zgromadzenie omawia i przyjmuje sprawozdania Przewodniczącego, Biura, Przewodniczących Komitetów oraz Przewodniczących innych ciał AER. Walne Zgromadzenie ratyfikuje też decyzje Biura dotyczące przyjęcia nowych członków. Na jego wniosek zwykłą większością głosów i przy obecności co najmniej jednej czwartej liczby członków rzeczywistych, Walne Zgromadzenie decyduje:
- czy członków należy odrzucić, a także decyduje o rodzaju ich członkostwa,
- o tworzeniu i rozwiązaniu Komitetów,
- o sprawozdaniach rocznych Przewodniczących Komitetów oraz o programach ich prac,
- o uchwałach związanych ze strategią polityczną AER,
- o przyjęciu lub zmianie Zasad Proceduralnych.

Z kolei bezwzględną większością głosów członków rzeczywistych Zgromadzenia Regionów Europy w pierwszej turze Walne Zgromadzenie wybiera Przewodniczącego na dwuletnią kadencję, dwoje Wiceprzewodniczących, Wiceprzewodniczącego Skarbnika a także Sekretarza Generalnego. Rolą Walnego Zgromadzenia jest inicjowanie badań projektów współpracy międzyregionalnej w dziedzinach politycznej, gospodarczej, kulturalnej, społecznej, oświatowej, zdrowotnej i w zakresach, jakich uzna za stosowne, a także przyjmowanie rekomendacji.

Organem wykonawczym Zgromadzenia Regionów Europy jest Biuro, które składa się z: Przewodniczącego, dwóch Wiceprzewodniczących oraz innych Wiceprzewodniczących. Przewodniczący Komitetów są zarazem Wiceprzewodniczącymi Zgromadzenia Regionów Europy.

Funkcją Biura jest reprezentowanie interesów członków Zgromadzenia. Realizuje ono także decyzje Walnego Zgromadzenia i podejmuje odpowiednie decyzje pomiędzy jego posiedzeniami.

Do obowiązków Biura należy:

● koordynowanie działalności prowadzonej przez Komitety i inne organy pomocnicze;
● przedkładanie swoich rekomendacji Walnemu Zgromadzeniu co do tworzenia lub rozwiązywania Komitetów oraz decydowanie o tworzeniu grup działających doraźnie w celu wspomożenia jego działań;
● przygotowywanie decyzji w sprawach konwencji i deklaracji oraz decyzji przedkładanych Walnemu Zgromadzeniu;
● inicjowanie i prowadzenie badań i sprawozdań dotyczących tematyki związanej z zadaniami Zgromadzenia Regionów Europy oraz przekazywanie w razie konieczności swoich rekomendacji Walnemu Zgromadzeniu;
● organizowanie Walnej Konferencji w celu omówienia zagadnień będących przedmiotem ogólnego zainteresowania;
● współpraca z organizacjami międzynarodowymi, międzyregionalnymi, regionalnymi i samorządu lokalnego w zakresie spraw znajdujących się w kompetencji Zgromadzenia.

Biuro wraz z Sekretariatem Ogólnym odpowiada za przygotowanie decyzji przedkładanych Walnemu Zgromadzeniu a także za organizację i koordynację prac Walnego Zgromadzenia oraz pozostałych organów Zgromadzenia Regionów Europy. Podejmuje ono decyzje w drodze głosowania, zwykłą większością głosów obecnych członków rzeczywistych.

W skład Biura wchodzi co najmniej jeden przedstawiciel regionalny każdego kraju reprezentowanego w Zgromadzeniu Regionów Europy. Skład musi być proporcjonalnie dostosowany co do Regionów. Polskim reprezentantem w Biurze Zgromadzenia Europy jest od 2006 roku przedstawiciel województwa wielkopolskiego, marszałek Marek Woźniak.

Regiony są zachęcane do stosowania równych szans kobiet i mężczyzn w odniesieniu do ich reprezentacji w Biurze ze względu na zrównoważony skład osobowy.

Członkowie Biura mogą nominować swojego zastępcę, który w razie ich nieobecności będzie mógł oddać głos w ich imieniu. Biuro zbiera się co najmniej dwa razy w roku. Jest ono uprawnione do przekazywania zadań źródłom zewnętrznym, które zajmują się realizacją celów wyznaczonych przez Biuro.

Przewodniczący i Wiceprzewodniczący Zgromadzenia tworzą tak zwane Prezydium, które jest upoważnione do zwoływania posiedzeń i podejmowania decyzji zgodnych ze statutowymi zadaniami stowarzyszenia lub sprzyjających jego prawidłowemu działaniu. Decyzje te są przedkładane Biuru na jego następnym posiedzeniu.

Najwyższym przedstawicielem Zgromadzenia Regionów Europy jest Przewodniczący, który jest jego reprezentantem we wszystkich relacjach zewnętrznych. Przewodniczy on zebraniom organów Zgromadzenia oraz jest upoważniony do podejmowania decyzji dotyczących realizacji postanowień tych organów. Przewodniczący jest automatycznie upoważniony do reprezentowania Zgromadzenia wobec organów sprawiedliwości.

W skład Zgromadzenia Regionów Europy wchodzi również Sekretarz Generalny wybierany przez Walne Zgromadzenie na wniosek Biura na okres pięcioletniej kadencji.

Sekretarz Generalny stoi na czele Sekretariatu Generalnego i odpowiada za prowadzenie spraw AER. Organizuje zebrania Zgromadzenia Regionów Europy i zapewnia realizację bieżących prac. W tym zakresie reprezentuje on Zgromadzenie we wszystkich relacjach zewnętrznych. Sekretarz Generalny składa doroczne sprawozdanie Walnemu Zgromadzeniu. Obecnym Sekretarzem Generalnym Zgromadzenia jest Klaus Klipp.

Członkostwo w Stowarzyszeniu jest uzależnione warunkiem uiszczania odpowiednich rocznych składek. Z tego powodu niektóre regiony, jak na przykład województwo świętokrzyskie wycofują się ze Zgromadzenia. Roczna przynależność do organizacji kosztuje budżet województwa około 45 tysięcy złotych. Pilniejsze potrzeby oraz brak bezpośrednich korzyści sprawiły, iż region ten postanowił zrezygnować z członkostwa. Inne regiony mają wątpliwości związane z przystąpieniem do Zgromadzenia Regionów Europu, właśnie ze względu na wysokie składki. Jednym z takich obszarów jest województwo lubelskie. Zgodnie z przyjętymi priorytetami współpracy zagranicznej województwa lubelskiego, członkostwo w AER jest traktowane jako jeden z ważnych instrumentów prowadzenia współpracy międzynarodowej województwa. Jednak ze względu na wysokość rocznej składki, obowiązującej w Zgromadzeniu (65 tys. złotych w przypadku tego województwa) oraz wobec braku perspektyw wymiernych korzyści wynikających z uczestnictwa w Zgromadzeniu, Zarząd Województwa Lubelskiego nie podjął jeszcze decyzji o przystąpieniu do tej organizacji.

Finansowa niezależność Zgromadzenia sprawia, że jego członkowie mają zagwarantowaną wolność wypowiedzi oraz niezależność w podejmowaniu inicjatyw, bez ograniczeń instytucjonalnych wynikających z prawa europejskiego i międzynarodowego. Członkowie bowiem sami ustalają ich priorytety europejskie i międzynarodowe, działają na bazie wspólnych wartości, solidarności, wzajemnej pomocy i partnerstwa. Nie są oni zorganizowani w oparciu o partie polityczne czy delegacje narodowe. Każdy z regionów członkowskich sam decyduje w jakich komisjach i programach będzie uczestniczył. Wybiera też samodzielnie delegacje pracowników i przedstawicieli politycznych do prac Zgromadzenia. W działaniach Zgromadzenia mogą uczestniczyć także specjaliści regionalni, uniwersytety i organizacje pozarządowe.

Zgromadzenie Regionów Europy działa poprzez swoje komisje i programy. Każda z komisji kieruje pracami różnych Podkomisji i Grupami Roboczymi Wśród komitetów organizacji wyróżniamy:

- Komitet A - do spraw Instytucjonalnych
- Komitet B - do spraw Społecznych i Zdrowia

● Komitet C - do spraw Polityki Regionalnej
● Komitet D - do spraw Kultury, Edukacji i Kształcenia Młodzieży

Zgromadzenie Regionów Europy realizuje też następujące programy:

CENTURIO – jest to program szkoleniowy dla urzędników administracji i politycznych przedstawicieli z regionów Europy Środkowej i Wschodniej uruchomiony w 1994 roku. Ma na celu umożliwienie uczestnikom zdobycia wiedzy na temat regionalnej samorządności w Europie oraz zdobycie doświadczeń praktycznych w regionalnych administracjach Europy Zachodniej w ramach organizowanych seminariów i szkoleń w zakresie: integracji europejskiej, demokracji regionalnej, federacyjności i regionalnych struktur administracyjnych.

EURODYSSEY – program wymiany między regionami europejskimi, który umożliwia młodzieży w wieku od 18 do 30 lat korzystanie z trwającego 2 – 6 miesięcy szkolenia w firmie zagranicznej. Dzięki programowi młodzież może zdobyć doświadczenie zawodowe za granicą oraz zdobycie kursu językowego. Ponadto umożliwia regionom zwiększenie wymiany międzyregionalnej i stworzenie specjalnych powiązań. Program finansują regiony. Rocznie uczestniczy w nim około 500 osób. Dzięki programowi Eurodyssey 20 000 młodych zyskało zawodowe doświadczenie poza granicami kraju, w regionach partnerskich, w których odbyli staże.

LETNI UNIWERSYTET I LETNI UNIWERSYTET MŁODYCH – mają na celu wymianę poglądów między regionami w kluczowych dziedzinach. W sierpniu każdego roku odbywa się tygodniowe forum dotyczące programu.

Stypendium Zgromadzenia Regionów Europy

Warto wspomnieć, iż organizacja stwarza wiele możliwości, szczególnie dla osób młodych. Zgromadzenie ogłasza konkursy o przyznanie stypendium, które umożliwi odbycie studiów podyplomowych przez studenta, pochodzącego z regionu członkowskiego Zgromadzenia Regionów Europy.

Stypendium AER pokrywa koszty administracyjne oraz utrzymania podczas jednorocznego pobytu na uniwersytecie innego regionu członkowskiego Zgromadzenia Regionów Europy. Program studiów, które wybierze student, powinien obejmować tematykę związaną z działalnością Zgromadzenia, czyli przede wszystkim demokrację regionalną, rozwój i politykę regionalną, integrację europejską itp. Przykładowymi kierunkami, na których można odbyć studia są: stosunki międzynarodowe, europeistyka, politologia.

Szczególnie pod uwagę będą brane zgłoszenia osób pochodzących z (albo wybierających się do) Europy Środkowej i Wschodniej, wywodzących się z mniejszości etnicznych oraz osób niepełnosprawnych. Stypendium będzie przyznane pod warunkiem przedłożenia formalnej zgody wybranej przez studenta uczelni do odbycia studiów na tej uczelni. Do studenta należy zatem wybór placówki naukowej, mieszczącej się w innym regionie członkowskim Zgromadzenia Regionów Europy, a także uzyskanie zaproszenia do odbywania tam studiów.

Obrady Zgromadzenia Regionów Europy odbywają się w poszczególnych regionach przynależących do tej organizacji. W dniach 14 – 16 maja 2008 roku odbyły się one w polskim województwie śląskim. Program spotkania obejmował konferencję tematyczną, posiedzenie czterech grup roboczych w ramach Komisji ARE ds. Kultury,

Edukacji, Młodzieży, Mediów i Współpracy Międzynarodowej oraz sesję plenarną. Pierwszy dzień obrad poświęcony był sympozjum tematycznemu „W poszukiwaniu nowych horyzontów - Europejskie Regiony rozwijają turystykę kulturową". Istotnym tematem poruszanym podczas obrad w Ustroniu była migracji związana z integracją europejską. Głównym celem trzydniowego spotkania była dyskusja dotycząca rozwijania turystyki kulturowej. Według Johanny Mikl-Leither, przewodniczącej III komitetu AER „Śląskie jest wyjątkowym przykładem, gdzie połączono turystykę z dziedzictwem, to region, z którego warto czerpać przykład". Jednym z głównych wyników rozmów jest decyzja, aby wszyscy członkowie Zgromadzenia Regionów Europy dzielili się swoimi dobrymi rozwiązaniami i praktykami. W tym celu na stronie www.a-e-r.org będzie można się dowiedzieć, w jaki sposób poszczególne regiony Europy doprowadziły do realizacji projektów promujących kulturę i turystykę. Sądzę, iż wizyta przedstawicieli Zgromadzenia Regionów Europy była wyjątkową promocją regionu śląskiego, które okazało się wzorcowym dla innych obszarów europejskich.

Przed Zgromadzeniem Regionów Europy stoją liczne wyzwania. Organizacja wyznaczyła priorytety na lata 2005 – 2010, które obejmują różne obszary tematyczne. Są to:

● Demokracja regionalna - celem jest stworzenie ramowego programu dla przyszłego rozwoju demokracji regionalnej w krajach europejskich.

● Europejskie rządy i obywatelstwo - przybliżenie Europy obywatelom poprzez zapewnienie regionom większego znaczenia w tworzeniu polityki europejskiej.

● Globalizacja i Strategia Lizbońska – mają na celu rozwijanie zdolności regionów do pełnego wykorzystania ich potencjału ekonomicznego oraz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej w Europie

● Polityka spójności i polityka strukturalna w rozszerzonej Europie – zapewnienie o właściwym zarządzaniu, finansowaniu i wdrażaniu unijnej polityki rozwoju regionalnego i spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej.

● Zmiany demograficzne w Europie – poszukiwanie sposobów, według których regiony będą mogły odpowiedzieć na wyzwania demograficzne, zadbać o solidarność międzypokoleniową oraz promować aktywną starość.

● Rozwój zrównoważony – zaangażowanie regionów w zrównoważony rozwój poprzez promowanie rolnictwa tradycyjnego, ochronę środowiska naturalnego oraz rozwój odnawialnych i alternatywnych źródeł energii.

● Wysoka jakość usług publicznych – działania w celu zapewnienia o tym, że prawodawstwo
unijne i umowy międzynarodowe nie utrudniają zdolności regionów do organizowania, zarządzania i dostarczania usług publicznych, w szczególności w dziedzinach
zdrowia, usług socjalnych, edukacji i kultury oraz zagwarantowanie wszystkim równego do
nich dostępu

● Ochrona i promocja różnorodności kulturowej w Europie – promowanie zachowania dziedzictwa narodowego i pluralizmu w Europie a także zapewnienie, iż europejskie przepisy międzynarodowe umowy nie naruszają różnorodności kulturowej.

● Emancypacja ludzi młodych – zwiększanie szans młodych ludzi w taki sposób, aby mogli wejść na rynek pracy i stać się aktywnymi obywatelami.

Podsumowując, Zgromadzenie Regionów Europy poprzez swoją dotychczasową 23-letnią działalność osiągnęło wiele sukcesów. Myślę, że jednym z nich jest wprowadzenie w życie przez ponad 15 państw reformy administracyjnej tworzącej nowe struktury władzy regionalnej lub też wzmocnienie kompetencji istniejących już regionów. Do procesu regionalizacji i decentralizacji w wielu europejskich państwach przyczyniła się „Deklaracja dotycząca regionalizmu w Europie" z 1996 przenosząc środek odpowiedzialności politycznej bliżej obywateli. Można stwierdzić zatem, iż członkostwo w tej organizacji międzyregionalnej przynosi wiele korzyści, które pozwalają na rozwój obszarów europejskich. Działalność Zgromadzenia otwiera bowiem przed zrzeszonymi regionami nowe perspektywy, pozwala na osiągnięcie większej autonomiczności oraz umożliwia wymianę idei i doświadczeń.

ŹRÓDŁA:

http://www.aer.eu/
http://bip.umwd.pl
http://www.ecentrum.org
http://leszno2.leszno.pl
http://www.lodzkie.pl
http://miasta.gazeta.pl/kielce/
http://www.plan.lubelskie.pl
http://www.sejmik.dolnyslask.pl
http://www.silesia-region.pl/are-ustron
Nowa Encyklopedia, Wydawnictwo Naukowe PWN, t. 5, Warszawa 1998.
Zawadzka B., Województwo i region. Wnioski z doświadczeń francuskich, Warszawa 1993.

Katarzyna Chudy

Współpraca transgraniczna na poziomie samorządowym pomiędzy Republiką Czeską a Polską na przykładzie Euroregionów Glacensis i Pradziad

Referat rozpocznę od przedstawienia istoty i tworzenia współpraca transgranicznej na poziomie samorządowym. Tak więc w polskiej praktyce model samorządowej współpracy polega na tworzeniu celowego związku gmin po stronie polskiej, który następnie zawiera porozumienia z podobnym związkiem zagranicznym o utworzeniu euroregionu.[96]

[96] Bogdan Dolnicki, Modele samorządu terytorialnego w Europie i w Polsce, Wydawnictwo Dr- a Andrzeja Abramskiego, Katowice 1994.

Współpracę transgraniczną w Europie formalnie usankcjonowano w następujących aktach prawnych: Konwencja Madrycka, Europejska konwencja ramowa o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi (21 maja 1980 r., ratyfikowana przez Polskę w 1993 r.), została przyjęta przez Radę Europy 21 maja 1980 roku na konferencji w Madrycie.

Mimo unormowania w prawie wewnętrznym termin „Euroregion" nie występuje, ani w oficjalnych dokumentach o wymianie transgranicznej pomiędzy państwami, ani też w oficjalnych dokumentach Unii Europejskiej. Chociaż terminami oficjalnymi są „współpraca transgraniczna" i „regiony transgraniczne", to jednak „Euroregion" stał się najczęściej używanym określeniem, na tę formę współdziałania, w prasie i literaturze z tego zakresu.

Euroregiony odegrały w UE bardzo dużą rolę w zacieśnianiu kontaktów pomiędzy krajami członkowskimi UE oraz w integracji z przyszłymi członkami Unii dlatego właśnie wybrałam ten temat referatu jako godny zainteresowania.

Glacensis będzie pierwszym euroregionem przeze mnie analizowanym ponieważ był on pierwszym wyłącznie polsko-czeskim regionem transgranicznym. Jest on położony na pograniczu Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej. Członkami Euroregionu po stronie polskiej są 23 gminy powiatów: kłodzkiego, ząbkowickiego i dzierżoniowskiego, natomiast po stronie czeskiej - 69 miast i gmin należących do powiatów: Hradec Králové, Trutnov, Rychnov n. Knežnou, Náchod, Ustí n. Orlici, Pardubice, Svitavy, Šumperk i Jeseník - reprezentujących Regionální sdružení Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska. [97]

Pojęcie "Glacensis" nawiązuje do średniowiecznej krainy, kiedy jeszcze nie istniały granice w dzisiejszym tego słowa rozumieniu. Na pograniczu łączy nas nie tylko wzajemna bliskość słowiańskich narodów. Łączy nas przyroda naszej krainy, o której utrzymanie przy życiu wspólnie staramy się walczyć". Stowarzyszenie Gmin Ziemii Kłodzkiej powstało w 1994 r., a Euroregion Glacensis dołączony został do Stowarzyszenia w styczniu 1996 r. i jest to pierwotna nazwa obecnego Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Glacensis.

Obecnie euroregion Glacensis w 2006 roku obchodził swoje 10-lecie, w trakcie tych lat zainicjował i pomógł zawrzeć powyżej 30 umów partnerskich pomiędzy polskimi i czeskimi podmiotami, przyczynił się również do otwarcia kilku przejść granicznych (np. przejście kolejowe Gruchołazy i przejście drogowe Nowa Morawa, które otwarło południową granice i aktywizuje ruch turystyczny w Masywie Śnieżka oraz za swoim pośrednictwem w ramach programów przedakcesyjnych i strukturalnych UE dofinansowało mnóstwo projektów na łączną sumę 23,3 mln euro.

Euroregion Glacensis skorzystał z inicjatywy wspólnotowej INTERREG IIIA Czechy- Polska na lata 2004-2006, dzięki temu np. mogła odbyć się Konferencja popularno-naukowa „ Zamek Karpień a początki Lądka Zdroju" i seminarium zespołu redakcyjno-autorskiego polsko-czeskiej syntezy dziejów Ziemi Kłodzkiej dzięki niej w 2006 roku powstało Polsko- Czeskie Towarzystwo Naukowe, które potwierdza dalszą działalność badawczą Komisji Historyków ze strony czeskiej przy Uniwersytecie w Hradec Králové, która w 1997 roku po utworzeniu Euroregionu Glacensis zaczęła pełnić jednocześnie funkcję Komisji badań i edukacji regionalnej tego euroregionu.. Ponadto można wymienić stworzenie mapy plastycznej tego Euroregionu, który jest bardzo

---

97 http://www.bpl.vectranet.pl/~kamillo/eurokraszak/PODSTRONY/EUROREGIONY/glacensis.htm; dostęp dnia 2008.12.08

ważnym narzędziem prezentacji i promocji obszaru, także ułatwiająca orientację w terenie, wzbogacają wiedzę na ten temat i wzbogacają naszą wyobraźnię jak dużym i jak zróżnicowanym terenem jest ten Euroregion.

Następnym programem jakim można się poszczycić w sprawie współpracy międzynarodowej jest program LEADER Republiki Czeskiej. Dzięki spotkaniom przy programie strony Euroregionu Glacensis (jak sekretarz Euroregionu Jaroslav Štefek czy wiceburmistrz Gminy Kłodzko Stanisław Longawa) mogły przedstawić efekty wspólnej pracy i możliwościami tworzenia nowych sposobów wspierania projektów w zakresie współpracy międzynarodowej oraz przedstawieniem efektów inwestycji dzięki dofinansowaniu unijnemu.[98]

Kolejnym Euroregionem, na który warto zwrócić uwagę jest Pradziad ponieważ pierwsze kontakty w sprawie współpracy pomiędzy Polska a Czechami podjęto już w 1990 roku. Z inicjatywą pierwszego, dużego spotkania wyszły władze Jesenika, organizując 21 czerwca 1991 roku konferencję z udziałem przedstawicieli miast i gmin regionu jesenickiego oraz sąsiadujących miast i gmin województwa opolskiego i wałbrzyskiego. Konferencja uznała, że: naturalną współpracę obszarów przygranicznych utrudniają: zbyt szczelna granica państwowa oraz obowiązujące przepisy celne. Przeszkody te należy pokonywać przez otwieranie nowych przejść granicznych oraz uproszczenie procedur celnych. Wspólnych przedsięwzięć wymaga również ochrona środowiska. Konieczne jest zacieśnianie kontaktów społeczności zamieszkałych po obu stronach granicy przez organizowanie i wspieranie wspólnych przedsięwzięć w dziedzinie turystyki, sportu, kultury i oświaty. Uznano, iż gwarancją rozwoju współpracy gospodarczej są bezpośrednie kontakty przedsiębiorstw, które należy ułatwić przez organizacje imprez targowych i ośrodków informacji gospodarczej.

Umowę o utworzeniu Euroregionu Pradziad podpisali przedstawiciele Stowarzyszenia Rozwoju Gmin Dorzecza Osobłogi i Unii Turystycznej Ziemi Nyskiej ze strony polskiej oraz stowarzyszeń miast i gmin czeskich powiatów Bruntal i Jesenik. Początkowo w Euroregionie ze strony polskiej znalazły się gminy: Biała, Głogówek, Głuchołazy, Korfantów, Krapkowice, Lubrza, Nysa, Prudnik i Strzeleczki. Z czeskiej strony do Euroregionu przystąpiło 60 gmin, należących do stowarzyszeń a obecnie związków gmin: Bruntalskich, Jesenickich, Osoblażskich, Rymarzowskich, Verbeńskich z takimi miejscowościami jak m.in.: Bruntal, Jesenik, Javornik, Vidnava, Žulova, Osoblacha, Rymařov, Vrbno p. Pradziadem (obecna siedziba władz), Zlate Hory i Mesto Albrechtice. Obecnie Euroregion po stronie czeskiej skupia 73 gminy. Dołączyły do niego m.in.: Związek Gmin Harty Śląskiej oraz miasto Krnov.

Szansą na ożywienie działalności Euroregionu Pradziad jest zacieśnienie kontaktów z partnerami czeskimi oraz realizacja Funduszu Małych Projektów programu Phare CBC, a w przyszłości Funduszu Mikroprojektów Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG.

Przy realizacji Wspólnego Funduszu Małych Projektów Programu Współpracy Przygranicznej PHARE CBC stwierdzono, że ma on bardzo wysoką skuteczność wsparcia dla pogranicza polsko-czeskiego. Podkreślić można, także wysoką efektywność wykorzystania stosunkowo niewielkich środków finansowych, które dostępne były w Euroregionie Pradziad. Na 97 projektów rozdysponowanych zostało 606 120,21 euro. Po ich zrealizowaniu i rozliczeniu osiągnięto wysoki wskaźnik wykorzystania środków

[98]http://www.euro-glacensis.cz/new/pages/root/05_zpravodaj/pl/noviny_pl_2006_03.pdf ; dostęp dnia 2008.12.08

(93,91%). Ważna wydaje się informacja, że były to zwykłe, pierwsze zewnętrzne środki pomocowe jakie trafiały do beneficjentów, stanowiąc doskonałą szkołę przygotowania, realizacji i rozliczenia projektów.

Dzięki nim można wymienić m.in. kolejne edycje otmuchowskiego Lata Kwiatów, prudnickich wystaw twórczości ludowej i rzemiosła artystycznego oraz targów INTERREGION a także Rajdu Maluchów. Powstały koncepcje i oznakowane ścieżki rowerowe w gminach Dorzecza Osobłogi (Biała, Lubrza, Strzeleczki, Zdzieszowice).

Pomimo skromnego budżetu, wielu problemów prawnych, barier celnych i gospodarczych, Euroregion funkcjonuje w wyobrażeniach zbiorowych mieszkańców, a dotychczasowe inicjatywy i osiągnięcia wróżą mu dobrą przyszłość co spełnia wizję Unii Europejskiej o wielkiej integracji państw współdziałających i wspierających się na różnych gruntach sfery wspólnotowej i państwowej.[99]

Interesujący dla mnie wydał się również schemat struktury organizacyjnej tego Euroregionu:

[99] http://bip.biuletyn.info.pl/php/strona.php3?bip=bip_walce&id_dzi=9&lad=a&id_men=45; dostęp dnia 2008.12.08

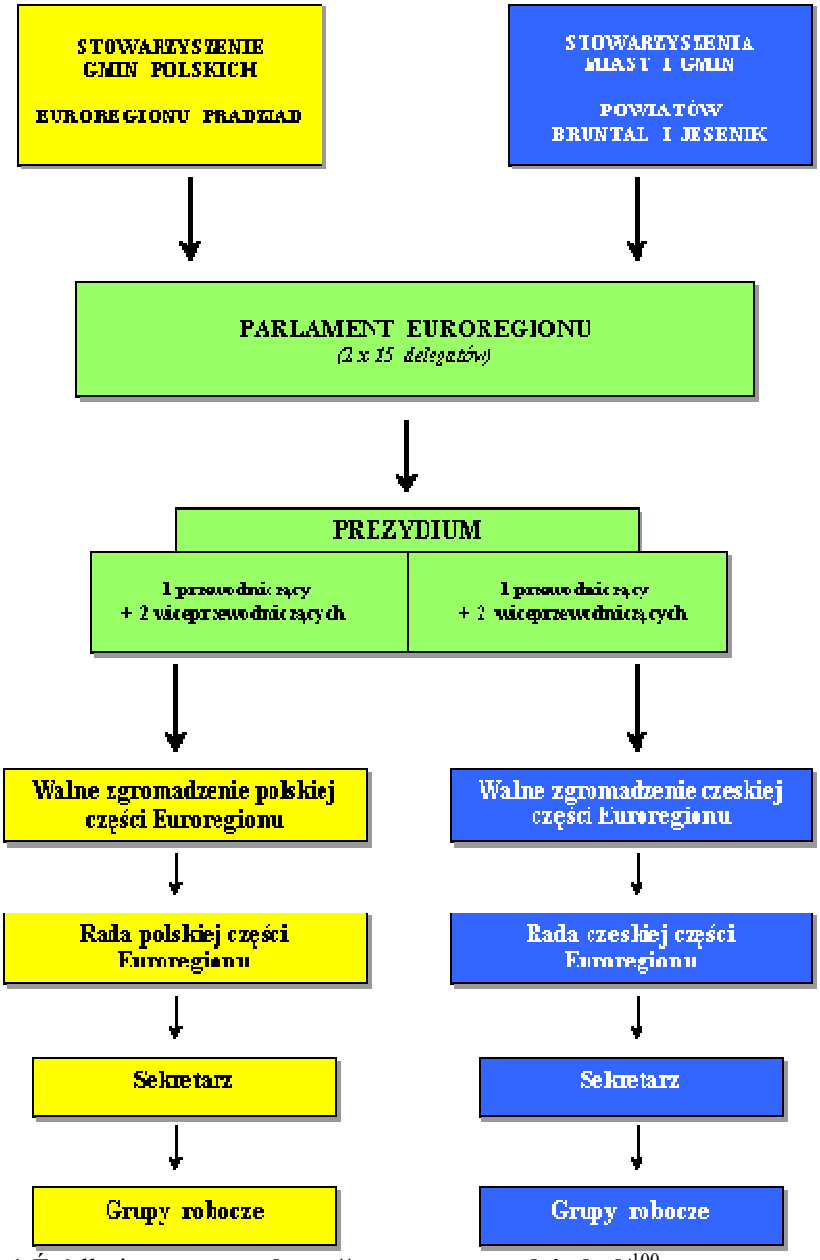

Rysunek 1.Źródło internetowe: **http://www.europradziad.pl/**[100]

Struktura organizacyjna zbudowana jest na zasadach partnerstwa i równoprawności stron co można zauważyć na schemacie oraz zachowania tożsamości narodowej, państwowej, lokalnej, równej liczby członków i głosów każdej ze stron co jest naprawdę zadziwiające jak różne państwa potrafią z sobą współpracować i działać.

Podsumowując przedstawiony referat muszę uznać, że Euroregiony jako współpraca państw między sobą zjednoczonych w Unii Europejskiej jakimi są m.in. Polska i Republika Czeska działa bardzo efektywnie i zadziwiająco realnie a nie tylko

[100] Źródło internetowe: http://www.europradziad.pl/; dostęp dnia 2008.12.08

ideowo. Muszę stwierdzić, że mimo iż nie byłam osobiście za wstąpieniem Polski do wspólnoty państw w UE, to trzeba wskazać jednak, że Unia Europejska dostarcza nam dużo pozytywnych aspektów uczestnictwa, możliwość szybszego rozwijania państwa na wielu gałęziach życia bez zatracania poczucia swojej narodowości i to jeszcze przy tym zacieśniania więzi z zagranicznymi państwami czy sąsiadami, z którymi nie zawsze łączyły nas serdeczne stosunki.

Bibliografia:

1. B. Bociąg, B. Cywińska, A. Dziekańska, A. Grzegorzewska, D. Kamińska, Regiony i Samorządy w Unii Europejskiej, Redakcja Unia Europejska, Fundacja Prawo Europejskie.
2. B. Dolnicki, Modele samorządu terytorialnego w Europie i w Polsce, Wydawnictwo Dr-a Andrzeja Abramskiego, Katowice 1994.
3. Z. Kurcz, Pogranicze polsko-czeskie: od rywalizacji do współpracy, red. J. Leoński, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, 2002, s. 225-247.
4.http://www.bpl.vectranet.pl/~kamillo/eurokraszak/PODSTRONY/EUROREGIONY/glacensis.htm; dostęp dnia 2008.12.08
5. http://www.euroregion-glacensis.ng.pl/; dostęp dnia 2008.12.08
6. http://www.euro-glacensis.cz/new/pages/root/05_zpravodaj/pl/noviny_pl_2006_03.pdf; dostęp dnia 2008.12.08
7. http://www.europa.slupca.pl/euroregiony_pliki/europa/pradziad.htm; dostęp dnia 2008.12.08
8. http://www.euroregiony.pl/html/161.html; dostęp dnia 2008.12.08

Joanna Cieśla
Europejska Karta Samorządu Terytorialnego

1. Wprowadzenie

W mojej pracy zajmę się zagadnieniem Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego, oraz procesem dostosowania prawa polskiego do owej Karty.

Samorząd terytorialny jest formą organizacji społeczności lokalnych przystosowaną do kierowania i zarządzania sprawami publicznymi w interesie mieszkańców. Wyłonił się z różnych form organizacji społeczności lokalnych, tak miast jak i wsi.

Samorząd terytorialny jest instytucją działającą we wszystkich systemach demokratycznych, posiada osobowość prawną, jest również chroniony przez państwo, gdyż jego kompetencje obejmują z reguły całą działalność publiczną, którą nie zajmują się organy państwowe. Trzeba zauważyć, iż państwo kontroluje jedynie stronę prawną działań samorządu pozostawiając mu swobodę.

Samorząd jest również chroniony w prawie międzynarodowym, ową funkcje pełni sporządzona przez państwa członkowskie Rady Europy w Strasburgu w dniu 15 października 1985 roku Europejska Karta Samorządu Terytorialnego(European Charter of Local Self-government). Jej nadrzędnym celem jest zapewnienie powiązań między państwami w zakresie rozwiązywania spraw lokalnych na drodze demokratycznej.

Postanowienia Karty są na tyle ogólne, aby uwzględnić specyfikę samorządu w danym państwie, jego dziedzictwo kulturowe i odrębności zarządu lokalnego.[101]

2. Instytucja samorządu terytorialnego w Polsce

Samorząd w Polsce został reaktywowany w 1990 roku wraz z gminą, która stała się podstawową jednostką organizacyjną oraz sejmikiem samorządowym, który pełni funkcje reprezentacyjną na szczeblu wojewódzkim.

Konstytucja z 2 kwietnia 1997 w artykule nr 164 stanowi, że podstawową jednostką podziału administracyjnego jest gmina. W związku z reformą podziału administracyjnego kraju w 1.01.1999r. nastąpiły także zmiany dotyczące samorządu terytorialnego. W celu zapewnienia mieszkańcom większego wpływu na podejmowanie decyzji lokalnych oraz ograniczeniu roli władzy centralnej powołane zostały (na mocy ustawy o samorządzie powiatowym oraz ustawy o samorządzie wojewódzkim) samorządowe powiaty i województwa, natomiast liczbę województw zmniejszono z 49 do 16.[102] Ważnym uprawnieniem samorządu jest możliwość zawierania umów międzynarodowych z regionami innych krajów, ich treść dotyczy oczywiście rozwoju województwa.

3. Szczegółowe omówienie Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego

Karta jest ważnym dokumentem międzynarodowym, który daje możliwości prawne do ochrony samorządów przed państwowym centralizmem.

Została sporządzona dnia 15 października 1985 roku w Polsce weszła w życie 1 marca 1994 roku w rodzimym systemie prawnym funkcjonowała pod nazwą Europejska Karta Samorządu Terytorialnego i tak jest w wielu publikacjach naukowych nazywana. Jednak w 2006 roku, ówczesna Minister Spraw Zagranicznych, Anna Fotyga sprostowała nazwę na obecnie obowiązującą, czyli Europejska Karta Samorządu Lokalnego. Jest to umowa międzynarodowa ze skutkiem wiążącym te państwa które ją podpisały i ratyfikowały. Zawiera ona precyzyjne postanowienia dotyczące koncepcji i kompetencji samorządów lokalnych i lokalnej samorządności. Państwo ratyfikujące Kartę powinno respektować generalne zasady demokracji lokalnej, w tym prawo społeczności lokalnych do zrzeszania się w międzynarodowych związkach i porozumieniach współpracy transgranicznej w granicach określonych prawem.

Karta chroni i popiera ideę autonomii terytorialnej, która dzięki Karcie została włączona do prawa międzynarodowego publicznego. Karta została stworzona z przekonania państw członkowskich, że to właśnie na szczeblu lokalnym istnieją społeczności, których wyposażenie w prawne i rzeczywiste uprawnienia do działania w imieniu swojego lokalnego środowiska da pozytywne rezultaty i pozwoli samorządom dobrze się rozwijać. Takie możliwości dane przez Kartę pozwalają skutecznie zarządzać i być blisko obywateli. Karta umożliwia obywatelowi uczestnictwo w kierowaniu sprawami publicznymi na szczeblu lokalnym. Udział obywateli w życiu publicznym jest jedną z podstawowych zasad państwa demokratycznego, mówi o tym między innymi artykuł 4 ustęp 1 Karty - „podstawowe kompetencje społeczności lokalnych są określone w Konstytucji lub w ustawie. To postanowienie nie wyklucza jednakże możliwości

[101] http://www.ekonom.info/232-europejska_karta_samorzadu_terytorialnego/
[102] http://portalwiedzy.onet.pl/35840,,,,samorzad_terytorialny,haslo.html

przyznania społecznościom lokalnym uprawnień niezbędnych do realizacji specyficznych zadań, zgodnie z prawem."

Stworzenie wspólnych zasad ma na celu wspomożenie procesów integracyjnych w Europie oraz stanowi krok na drodze do decentralizacji władzy. Oprócz postanowień obligatoryjnych, do przestrzegania których zobowiązują się państwa członkowskie Karty, istnieją również przepisy fakultatywne, obejmujące taką problematykę, jak zasady decentralizacji, kwestie kompetencji społeczności lokalnych oraz współpracy międzynarodowej samorządów terytorialnych.

Europejska Karta Samorządu Terytorialnego składa się z Preambuły i 18 artykułów. W Karcie znajduje się 30 postanowień. Spośród 30 postanowień twórcy Karty wyróżnili 14 jako najważniejsze merytorycznie. Każde państwo przyjmujące Kartę zobowiązane jest do wybrania 20 postanowień z 30, przy czym 10 z nich powinno wywodzić się z 14 najważniejszych. Polska ratyfikując Kartę 26 IV 1993 roku, stała się jej częścią i musiała obligatoryjnie przyjąć wybrane zasady dotyczące funkcjonowania samorządu.

4. Zasady przyjęte przez Polskę

1. Zasada samorządności terytorialnej w prawie wewnętrznym, oraz w konstytucji.
2. Określenie koncepcji samorządu terytorialnego poprzez ustalenie praw i rzeczywistej zdolności społeczności lokalnych do kierowania i zarządzania sprawami lokalnymi.
3. Wymienione prawa mają być realizowane przez rady lub zgromadzenie wybierane na zasadach pięcioprzymiotnikowego prawa wyborczego.
4. Zasadę określenia zakresu działania samorządu terytorialnego.
5. Zasada ochrony granic terytorialnych społeczności lokalnych.
6. Zasada określenia warunków wykonywania mandatu.
7. Zasada kontroli działalności społeczności lokalnych.
8. Zasady finansowania społeczności lokalnych.
9. Prawo do zrzeszania się społeczności lokalnych.
10. Ochrona prawna samorządu terytorialnego.

Aby przybliżyć owe założenia, postaram się niektóre z nich omówić.
*Zasada numer 5, może być rozumiana jako prawo do ochrony swych granic przez społeczność lokalną, a każda ich zmiana podlegać powinna konsultacjom społecznym.
*Zasada numer 6, Karta wskazuje, że statut powinien gwarantować radnym swobodnie wykonywanie uprawnień, którymi dysponują w związku z pełnieniem funkcji.
*Zasada numer 7, ma zapewniać przestrzeganie prawa i zasad konstytucyjnych oraz prawidłowej realizacji programów lub polityki w odniesieniu do zadań zleconych danej społeczności.
*Zasada numer 8, społeczności lokalne powinny mieć prawo do posiadania własnych zasobów finansowych, które są niezbędne do prawidłowego i terminowego wykonywania zadań własnych. Istotna jest również samodzielność w decydowaniu o przeznaczeniu dostępnych środków.
*Zasada numer 9, przy wykonywaniu swych uprawnień społeczności lokalne mają prawo współpracować z innymi społecznościami lokalnymi oraz zrzeszać się z innymi w granicach określonych ustawą. Celem tego zapisu jest ułatwienie realizacji wyznaczonych zadań, stanowiących wspólne zainteresowanie.[103]

[103] http://bartoszdomanski.blogbank.pl/2007/12/24/europejska-karta-samorzadu-terytorialnego/

*Zasada numer 10, społeczności lokalne mogą odwołać się, na drodze sądowej, od decyzji organów nadzoru. Umożliwia to swobodne wykorzystywanie uprawnień oraz prowadzi do poszanowania zasad samorządności.[104]

5. Podsumowanie

Karta traktowana jest jako jeden z „filarów" umów Rady Europy. Stwarza ona możliwość bliższego kontaktu obywatela z władzą, pozwala obywatelowi podejmować decyzje, które mogę wiele zmienić w funkcjonowaniu jego samorządu. Karta dostrzega, że jednostka ma wielką siłę, wystarczyć jej tylko dać odpowiednie środki.

Bibliografia:

1. Europejska Karta Samorządu Terytorialnego, Strasburg 15 października 1985.
2. http://www.ekonom.info/232-europejska_karta_samorzadu_terytorialnego/
3. http://portalwiedzy.onet.pl/35840,,,,samorzad_terytorialny,haslo.html
4. http://bartoszdomanski.blogbank.pl/2007/12/24/europejska-karta-samorzadu-terytorialnego/

Piotr Cyganowski
Gminne Centra Informacji – misja w służbie społeczeństwu

Gminne Centrum Informacji powstaje jako inicjatywa dająca możliwość pomocy społeczności lokalnej. Szczególne wsparcie udzielane jest osobą bezrobotnym poszukującym pracy oraz młodzieży wchodzącej w dorosłe życie, a tym samym rozpoczynającej swoją przygodę na rynku pracy.

W powstaniu Gminnego Centrum Informacji najważniejszą sprawą jest zebranie środków na rozpoczęcie działalności, w tym na zakup sprzętu komputerowego, mebli oraz wyposażenia dodatkowego. Środki przeznaczane na ten cel z budżetów gmin nie zawsze wystarczają na pokrycie wyżej wymienionych kosztów i w tym momencie z pomocą przychodzą możliwości jakie dają programy rozwojowe i fundusze z Unii Europejskiej.

W przeszłości gdy powstawały Gminne Centra informacji mogły one liczyć na bezpośrednie dofinansowanie na zakup sprzętu komputerowego z programu rządowego Pierwsza Praca – strona internetowa programu ministerialnego jest obecnie nieaktywna. Program ten miał pomóc młodym ludziom odnaleźć siebie na rynku pracy. Podstawowy cel programu to umożliwienie zdobywania pierwszego doświadczenia zawodowego przez absolwentów poprzez promowanie okresowego zatrudnienia, pracy jako stażysta lub wolontariatu. Celem działania jest pomoc absolwentom szkół w taki sposób, aby nie zostali osobami bezrobotnymi, a w przypadku bycia osobą bezrobotną pomoc ku rozwiązaniu tej sytuacji. Doświadczenie zawodowe, które staje się coraz cenniejsze dla pracodawców, da możliwość skuteczniejszego poszukiwania pracy, a w niektórych przypadkach może ukierunkować na odpowiednią drogę dalszego kształcenia. Pośrednictwo pracy oraz pośrednictwo zawodowe, a także promowanie zatrudnienia w małych i średnich przedsiębiorstwach wraz z samozatrudnieniem należą do programu jako jedne z wielu jego elementów. Ponadto prowadzi się zajęcia warsztatowe z zakresu

[104] http://bartoszdomanski.blogbank.pl/2007/12/24/europejska-karta-samorzadu-terytorialnego/

technik poszukiwania pracy, autoprezentacji, poznania siebie, planowanie rozwoju zawodowego czy podejmowania decyzji zawodowych.

Środki można pozyskiwać z wciąż działającego Europejskiego Funduszu Społecznego, który należy do funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Celem tego funduszu jest pomoc w rozwoju społeczeństw na terenie Unii Europejskiej. Fundusz ten wspiera wiele inicjatyw w państwach członkowskich takich jak wyrównywanie szans na rynku pracy, zapobieganie wykluczeniu społecznemu, pomoc w polityce rynku pracy.

Dodatkowo przy dostosowywaniu Gminnego Centrum Informacji dla osób niepełnosprawnych, wykorzystuje się środki jakie można uzyskać z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Jest to główny fundusz rządowy pomagający osobom niepełnosprawnym, który czerpie środki z obowiązkowych opłat, które płacą pracodawcy zatrudniający poniżej 6% pracowników niepełnosprawnych na ogólną liczbę 25 pracowników zatrudnionych w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy.

Ponadto obecnie Gminne Centra Informacji mogą starać się o pomoc z nowo powstałej Narodowej Strategii Spójności na lata 2007-2013. Z jej Programu Operacyjnego – Kapitał Ludzki finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego można starać się o dofinansowanie na prowadzenie szkoleń dla osób bezrobotnych i zajęć aktywizacyjnych.

Gminne Centra Informacji mogą dołączyć do sieci EURES (EURopean Employment Services - Europejskie Służby Zatrudnienia) jest to siec współpracy publicznych służb zatrudnienia i ich partnerów na rynku pracy, wspierająca mobilność w dziedzinie zatrudnienia na poziomie międzynarodowym i transgranicznym, w krajach Unii Europejskiej oraz Norwegii, Islandii i Szwajcarii.
Sieć ta została powołana przez Komisję Europejską, aby ułatwiać swobodny przepływ pracowników na terenie Europejskiego Obszaru Gospodarczego poprzez:

- międzynarodowe pośrednictwo pracy,
- informowanie na temat warunków życia i pracy w krajach członkowskich,
- identyfikowanie i przeciwdziałanie przeszkodom w mobilności.

Sieć EURES nastawiona jest na informowanie, doradztwo i wspomaganie poszukujących pracy z Europejskiego Obszaru Gospodarczego, którzy chcą pracować w innym kraju członkowskim oraz pracodawców, którzy chcą rekrutować pracowników z innych krajów członkowskich.[1]

Finanse Gminnego Centrum Informacji są zróżnicowane. Pieniądze pochodzą najczęściej z wielu różnych źródeł jak budżet gminny, sponsorzy, dotację z instytucji, programów i funduszy Polskich oraz Unii Europejskiej. Gminne Centrum Informacji przeważnie działa wyłącznie dzięki środkom z wyżej wymienionych źródeł, gdyż jako placówka świadcząca w większości darmową pomoc społeczeństwu w dostępie do komputerów, internetu i nowych technologii, a pobierająca opłaty za szczególne formy usług, nie była by w stanie się utrzymać. Ponadto dochodzą też koszty związane z konserwacją i opieką nad sprzętem zarówno biurowym jak i komputerowym, a z racji tego, że oprócz udostępniania komputerów z podłączeniem do internetu, Gminne Centrum Informacji świadczy też pomoc w sprawach urzędowych oraz z zakresu instytucji rynku pracy, a także pomoc w redagowaniu pism, zatrudniony personel musi posiadać odpowiednie kwalifikacje.

Misją Gminnego Centrum Informacji jest niesienie pomocy ludziom, którzy ze względów ekonomicznych spowodowanych przekształceniami państwa znaleźli się w trudnych sytuacjach życiowych. Działanie to w praktyce sprowadza się do integrowania lokalnej społeczności w celu samodzielnego i kreatywnego rozwiązywania otaczających

ją problemów ekonomiczno-społecznych. Jest to możliwe dzięki współpracy Gminnego Centrum Informacji ze wszystkimi instytucjami rządowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi w celu wspólnej, kompleksowej polityki przeciwdziałania bezrobociu i degradacji społecznej. Obok prowadzenia grup wsparcia, szkoleń, oraz kursów mających na celu przekwalifikowanie zawodowe, Gminne Centrum Informacji wspiera i inicjuje działania na rzecz najsłabszych grup naszej społeczności lokalnej. Ponadto Gminne Centrum Informacji może być wykorzystane w profilaktyce zdrowotnej, a dokładniej w informowaniu społeczeństwa o zapobieganiu chorobom oraz miejscach przeprowadzania bezpłatnych badań profilaktycznych.

Przeciwdziałanie bezrobociu polega na współdziałaniu Gminnego Centrum Informacji, nie tylko z Urzędem Pracy w zakresie przyjmowania i przekazywania informacji o lokalnych ofertach pracy, czy zapewnieniu bezpłatnego dostępu do internetu w celu poszukiwania ofert pracy na stronach Urzędu Pracy czy innych instytucji pomagających zwalczać bezrobocie, ale także doraźnej współpracy Gminnego Centrum Informacji ze społeczeństwem lokalnym. Owa doraźna współpraca wyraża się w bezpłatnej oraz płatnej pomocy ze strony pracowników Gminnego Centrum Informacji.

Jedną z wielu form bezpłatnej pomocy jest asysta w poszukiwaniu informacji w internecie. Gminne Centrum Informacji gromadzi też bezpłatnie aktualne informacji z najbliższego rynku pracy, a także udostępnia informację o ofertach pracy, szkoleniach i instytucjach szkolących, zawodach i szkołach. Przyjmuje i ogłasza oferty pracy bezpośrednio od mieszkańców gminy oraz świadczy pomoc w kontaktach z instytucjami i urzędami. Do darmowych usług zalicza się też pomaganie w przygotowywaniu dokumentów aplikacyjnych takich jak oferty pracy, podania o pracę, CV czy list motywacyjny. Ponadto bezpłatnie Gminne Centrum Informacji udziela pomocy młodzieży wchodzącej na rynek pracy w umiejętnym poszukiwaniu zatrudnieni, adaptacji zawodowej oraz dostosowywaniu się do zmian zachodzących na rynku pracy. Za darmo udostępnia się też sprzęt komputerowy w celu przepisywania i redagowania pism.

Do płatnych form pomocy należy korzystanie ze sprzętu komputerowego oraz internetu w celu innym niż poszukiwanie pracy. Płatną pomocą jest także przepisywanie prac czy dokumentów na zamówienie, jak także ich kserowanie, drukowanie, skanowanie oraz archiwizacja. Zdarza się jednak że Gminne Centrum Informacji oferuję bezpłatnie dla osób bezrobotnych (po uprzednim okazaniu dokumentu potwierdzającego status osoby bezrobotnej) część z płatnych usług w określonych limitach. Najczęściej jest to wydruk lub ksero dokumentów do określonej ilości stron.

W rozwiązywaniu problemów społecznych i ekonomicznych szczególnie ważna jest współpraca z instytucjami rządowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi. Dzięki tej współpracy możliwa jest szybka i bezpośrednia wymiana informacji, a poprzez rozprowadzanie i dostęp do materiałów i ulotek informacyjnych wspólne kompleksowe działanie na rzecz społeczeństwa. W praktyce dla mieszkańców gmin oznacza to możliwość otrzymania bezpłatnych ulotek informacyjnych, a także wypożyczenia lub dostęp na miejscu do literatury fachowej, takiej jak podręczniki, prasa o określonej tematyce, artykuły i poradniki. Częstą praktyką przy wyżej wymienionej współpracy jest uzyskanie dostępu do sprzętu informacyjnego, którego sztandarowym przykładem są znajdujące się w Gminnych Centrach Informacji urządzenia o nazwie „infobox". Urządzenie to jest niczym innym niż zwykłym komputerem z ekranem dotykowym zamkniętym w ochronnej obudowie, którego jedyny cel to udostępnianie zasobów internetowej bazy danych o ofertach pracy, szkoleniach, instytucjach szkolących – najczęściej poprzez internetową stronę Urzędu Pracy.

Może się zdarzyć, że zjawia się jakaś osoba z prośbą o rozwiązanie danego problemu, z którym sama nie może sobie poradzić i nie wie gdzie można szukać pomocy. W takich przypadkach Gminne Centrum Informacji świadczy pomoc w kontaktach z odpowiednimi urzędami lub instytucjami, a nawet w uzyskaniu informacji z wymienionych placówek.

Zastanawiającą sprawą jest rzeczywistość z punktu widzenia obserwatora – jaki jest wpływ Gminnego Centrum Informacji przy założeniach, zadaniach, misji i szczytnych ideach ?

Najczęściej osobami korzystającymi z usług Gminnego Centrum Informacji są osoby poszukujące pracy, głównie bezrobotni, ale zdarzają się także ludzie szukający lepszej pracy, bądź też osoby jeszcze się uczące. Wśród osób młodych, dla których przed słowem „praca" stoi jeszcze słowo „studia", głównym obiektem poszukiwań w internecie są materiały na referat i informacje na określone zagadnienia. W kategorii wiekowej jest to głównie młodzież oraz osoby dorosłe do 25 roku życia. Gminne Centrum Informacji nie odmawia pomocy nawet dzieciom. Choć w pierwszej kolejności załatwiane są potrzeby osób pragnących poprawić swoją sytuację zawodową czy społeczno-ekonomiczną to także na uwadze znajdują się potrzeby dzieci. Przy braku ignorancji dla potrzeb dzieci Gminne Centrum Informacji wpisuje się także w ich rozwój intelektualny i społeczny poprzez gry i zabawy edukacyjne, a także poprzez zwykły dostęp do ogromnego źródła wiedzy jakim jest Internet. Dzięki czemu wyrównywane są szanse dzieci z rodzin ubogich, w których rodziców nie stać na zakup komputera, bądź też których nie stać zapewnić dostęp do internetu.

Bibliografia:

[1] – www.eures.praca.gov.pl
www.gci.info.pl
www.efs.gov.pl
www.pfron.org.pl
www.funduszeeuropejskie.gov.pl
Rozmowa z personelem GCI

Mateusz Cyrnek
Architektura europejska w mandze

Manga – kilka informacji ogólnych

Nie sposób nie zauważyć jaką popularnością na całym świecie cieszy się manga. Kochają ja miliony ale są i tacy, którzy nie mają o niej zielonego pojęcia. Dlatego na początek powiem co właściwie znaczy słowo „Manga". Posłużę się tutaj encyklopedyczną definicja - **Manga** (jap. 漫画: **man** –*mimowolnie*, *wbrew sobie*; **ga** – *obraz*, *rysunek*) – japońskie słowo wywodzące się ze sposobu ozdabiania rycin i innych form sztuki użytkowej, współcześnie oznacza japoński komiks. Wyewoluowała z komiksu ukiyo-e[105] i

[105] **Ukiyoe** (jap. 浮世絵), (trad.: **ukiyo-e**) czyli „obrazy przepływającego świata", to rodzaj malarstwa i drzeworytu japońskiego funkcjonujący w swej typowej formie od połowy XVII wieku do początku ery Meiji (1868)

wschodniego stylu rysowania, a swoją obecną formę przybrała krótko po II wojnie światowej. Manga jest drukowana głównie w czerni i bieli, nie licząc okładek i ewentualnie kilku pierwszych stron.

Niewielka część japońskiego rynku mangowego doczekuje się adaptacji w formie anime[106], aby tak się stało, dana manga musi cieszyć się powodzeniem.

Definicje już znamy, jednak nie sądzę, aby po przeczytaniu w/w tekstu ktoś zafascynował się tym tematem. Mam nadzieję jednak, że po tych kilku zdaniach czytelnik nie będzie zniechęcony, ponieważ największa frajda dopiero przed nami.

Magazyny mangowe mają najczęściej wiele serii wydawanych jednocześnie, średnio 20-40 stron ulokowanych dla każdej serii w danym wydaniu. Serie mangowe mogą być wydawane wiele lat, jeśli cieszą się powodzeniem. Mangowi artyści czasami zaczynają od kilku pojedynczych historyjek, żeby stać się bardziej znanym. Jeśli te historyjki okażą się sukcesem i dostaną dobre recenzje, są kontynuowane. Gdy seria jest publikowana już od dłuższego czasu, często historyjki zostają zebrane razem i wydrukowane, w rozmiarach przypominającymi książkę, zadedykowanych im, tomikach zwanych tankōbon.

Manga jest klasyfikowana według wieku i płci czytelników. Ogólnie rzecz biorąc książki i magazyny dla chłopców (shōnen) i dziewcząt (shōjo) mają odróżniające się okładki i są ustawione na innych półkach w większości księgarni. Oczywiście dostępne są również mangi dla dorosłych kobiet (josei) i mężczyzn (seinen)[107]

Ciekawą informacją dotyczącą japońskiego komiksu jest to, że tradycyjnie, manga zapisywana jest od prawej do lewej strony. Niektórzy wydawcy tłumaczonej mangi trzymają się takiego formatu, ale cześć z nich odwraca ten kierunek, by ułatwić czytanie zachodnim czytelnikom.

Jednym z zachodnich czytelników są mieszkańcy naszego kraju. W Polsce pierwsza manga pojawiła się w 1996 roku. Było nią „Aż do nieba" Riyoko Ikedy. Wydanie pierwszego tomu mangi zbiegło się w czasie z emisją anime „Czarodziejka z Księżyca" (ang. Sailor Moon[108]), które pobiło rekordy popularności. Drugim tytułem, kojarzonym w Polsce chyba jeszcze bardziej niż powyższy, jest Dragon Ball – stworzony przed Akire Toriyame. Autor zainspirowany został japońską powieścią z czasów dynastii Ming zwaną „Xiyoui" (Hsi-yu chi)[109]. Oczywiście ukazały się w naszym kraju inne mangi/anime ale raczej nie mają one takiej rzeszy fanów jak Dragon Ball i Sailor Moon.

Kim jest przeciętny fan mangi i anime? Otóż w USA i Wielkiej Brytanii przeważają mężczyźni(70%). W Polsce natomiast różnice płci nie są tak widoczne, występuje względna równowaga między mężczyznami i kobietami. *Otaku*[110] należy najczęściej do młodego pokolenia. Wśród polskich fanów średnia wieku nie przekracza raczej 22 lat. Mimo wszystko, fani są grupą trudną do zdefiniowania, gdyż ciężko wyznaczyć granicę między tymi, którzy tylko oglądają, a tymi co już są fanami.

---

[106] **Anime** (jap. アニメ – **anime**) – skrót wymowy angielskiego słowa *animation* w języku japońskim, oznaczający film animowany. W Japonii terminem tym określa się wszystkie filmy i seriale animowane, bez względu na kraj ich pochodzenia. Poza Japonią słowo *anime* służy wyłącznie do określenia japońskiej animacji.

[107] Zwane również „**hentai**", jednakże w Japonii nie używa się raczej tego określenia.

[108] jap. 美少女戦士セーラームーン *Bishōjo senshi Sērā Mūn*, *Piękna wojowniczka Sailor Moon*

[109] Zwaną też legendą o Królu Małp

[110] *Otaku* w Japonii oznacza wielkiego fana ogólnie, nie tylko mangi i anime. Można być *Otaku broni, komputerów, piosenkarzy. Jednakże słowo to nabrało negatywnego znaczenia od czasów pojawienia się mordercy Miyazaki Tsutomu.*

Świat mangi vs świat rzeczywisty

Jak już wspomniałem wcześniej manga klasyfikowana jest wiekowo, dlatego też czytać ją może właściwie każdy. Jednak nie tylko to sprawia, że manga jest tak popularna. Dzieli się ona na gatunki tematyczne, z których czytelnik może wybrać coś dla siebie:

- alternatywna (zobacz też: garo)
    - hekiga (obrazy dramatyczne)
    - la nouvelle manga (francusko-belgijsko-japoński ruch artystyczny)
    - semi-alternatywne (popularny styl indywidualistycznych publikacji)
- sentai (walczący kompani)
- mahō shōjo (lub *magical girl*)
- mecha (wielkie roboty)
- ecchi (lekko erotyczne, często widać bieliznę, nagie ciało bez szczegółów lub przysłoniętymi częściami intymnymi)
- hentai (jap. zboczeniec, erotyczne i pornograficzne sceny, szczególnie w anime)
    - shōjo-ai (lub yuri; lesbijski romans)
    - shōnen-ai (lub yaoi, gejowski romans)
- dōjinshi: fan-art.

Miejsca, w których rozgrywa się akcja danej mangi, są tak liczne jak same komiksy. Z tego co sam zdołałem zaobserwować, bardzo często autorzy umiejscawiają swoje historie w Japonii bądź w świecie fantastycznym[111]. Zdarza się również tak, że *mangaka*[112] umieszcza wydarzenia swoich rysunków w Europie co w pewnym stopniu wspomaga zdobywanie nowych, zachodnich czytelników.

Architektura europejska po japońsku

Tak właśnie było w przypadku „Death Note”[113], mangi autorstwa Tsugumi Ōby a ilustrowanej przez Takashiego Obatę. Składa się z 108 rozdziałów, liczby symbolicznej dla serii, wydanych w 12 tomach.

Death Note opowiada historię genialnego licealisty imieniem Light (Raito) Yagami, który znajduje tajemniczy notes upuszczony przez shinigami[114] Ryūk. Notes ten posiada niesamowite właściwości: wpisując do niego imię oraz nazwisko osoby, której twarz znamy, ta umiera w określonych przez nas okolicznościach w ciągu 6 minut i 40 sekund. Jeśli nie wpiszemy okoliczności, osoba umrze na zawał serca w przeciągu 40 sekund. Light dostrzega w tym szansę oczyszczenia świata ze wszelkiego zła. Pod pseudonimem Kira (od angielskiego *killer*), który to nadali mu jego zwolennicy, zaczyna wprowadzać swój plan w życie. Na drodze staje mu jednak tajemniczy L – legendarny detektyw, geniusz, postrzegający działania Kiry jako zwykłe morderstwa.

Mimo, że właściwa akcja toczy się w Japonii, to jednak w jednym z chapterów[115], w którym przedstawiona jest krótka historia dzieciństwa L, możemy dostrzec jeden z charakterystycznych budynków Europy. Mowa tutaj o wieży zegarowej należącej do

---

[111] Tak było w przypadku „Dragon Ball”, jedynym nawiązaniem do rzeczywistości były nazwy ciał niebieskich np. Ziemia, Księżyc.
[112] Z jap. - przeciętny rysownik
[113] jap. デスノート, *Desu nōto*; dosł. notes śmierci
[114] jap. 死神; bóg śmierci
[115] Tak określa się każdy „odcinek” mangi

Pałacu Westminsterskiego – Big Benie, znajdującym się w Londynie. Co prawda jest on widoczny przez kilka sekund[116], jednakże, widz bez większego problemu pozna ten budynek.

Budowę tej neogotyckiej wieży rozpoczęto po tym, jak znaczna część pałacu spłonęła 16 października 1834 roku. Projektantami byli m.in. Charles Barry i jego asystent Augustus W. Pugin. Odbudowa trwała do roku 1858. W obecnym kształcie pałac ma 1200 pomieszczeń i trzy kilometry korytarzy. Wieża stanęła na trzymetrowej grubości fundamencie o powierzchni 15 m². Ma 96,3 m wysokości, a tarcza zegarowa ma 5 metrów średnicy. Na wieżę prowadzą spiralne schody liczące 334 stopnie.

Projekt zegara został wybrany w drodze konkursu. Wytyczne, jakim miał sprostać projekt, opracował królewski astronom Sir George Airy. Głównym ich założeniem było precyzyjne odliczanie czasu (do jednej sekundy), który miał być skoordynowany z czasem wybijanym w obserwatorium w Greenwich. Dwa razy dziennie drogą telegraficzną miano podawać czas do obserwatorium, a tam sprawdzać i wysyłać koordynaty. Zegar taki został zbudowany przez Edmunda Bekketa Denisona oraz firmę EJ Dent&CO w roku 1854.

Tarcza zegara została zaprojektowana przez Augustusa Pugina i osadzona w stalowej ramie o średnicy siedmiu metrów, podtrzymującej 312 kawałków opalizującego szkła. Wskazówka godzinna mierzy 2,7 m, a minutowa 4,3 metra. Rzymskie cyfry maja po 60 cm wysokości. Na każdej tarczy widnieje napis *Domine salvam fac reginam nostram Victoriam primam* (*Panie zachowaj naszą królowa Victorię I*). Obecnie zegar jest bardzo precyzyjny choć jego połączenie z obserwatorium zostało zniszczone podczas II wojny światowej. W całej historii zdarzały się jednak opóźnienia. Do największej doszło w 1962 roku, kiedy to w noc sylwestrową Big Ben spóźnił się o 10 min. Przyczyna tego były niezwykle obfite opady śniegu.

Drugim przykładem architektury europejskiej w japońskich komiksach jest manga i anime *Trinity Blood*[117]. Należy ono do gatunku *lekkich nowel* [118], autorstwa Sunao Yoshidy a ilustrowana przez Toresa Shibamoto. Akcja umiejscowiona jest 900 lat po apokaliptycznej wojnie ludzi z wampirami, skupia się na trwającej „zimnej wojnie" między Watykanem a Imperium. Ciekawym wątkiem jest kolonizacja Marsa przeprowadzona przez ludzi w związku z drastycznym wzrostem populacji. Podczas tego wydarzenia Ziemianie odkrywają na Czerwonej Planecie obce technologie pozwalające m.in. tworzenie Crusnik'ów[119]. Jeden z nich, Abel Nightroad, jest asem w rękawie Stolicy Apostolskiej.

Czytając w/w fragment fabuły tej mangi, można domyślić się, o jakim budynku będzie mowa. Tak, chodzi o Bazylikę Świętego Piotra na Watykanie[120]. Została ona zbudowana w latach 1506 – 1626 na Placu Św. Piotra. Jest to drugi co do wielkości kościół na świecie (23 000 m^2) i jest jednym z najważniejszych świętych miejsc chrześcijaństwa. Wedle tradycji stoi na miejscu ukrzyżowania i pochówku Św. Piotra, uznawanego za pierwszego papieża – jego grób znajduje się pod głównym ołtarzem. Bazylika składa się z **przedsionka** o głębokości 13metrów, **części centralnej** gdzie pod kopułą znajduje się Główny Ołtarz – tzw. papieski, **obejścia** w którego głębi znajduje się ołtarz pochodzący z pierwszej, konstantyńskiej bazyliki, z postacią Matki Boskiej, Matki

---

[116] W przypadku anime

[117] Jap. トリニティ・ブラッド *Toriniti Buraddo.*

[118] Gatunek skierowany głownie do nastolatków i „młodych" dorosłych.

[119] Istot żywiących się krwią wampirów; stworzono 4 osobników tego gatunku – Cain'a, Seth'a, Abla i Lilith

[120] wł. *San Pietro in Vaticano*

Kościoła oraz licznych **kaplic**, które przylegają do naw bocznych. Styl architektoniczny tej wysokiej na 119metrów, wykonanej z kamienia i marmuru wspaniałej budowli to włoski renesans. Koszt stworzenia Bazyliki to ok. 200mln marek, tworzyli ją przez 120 lat prawdziwi mistrzowie architektury - *Donato Bramante, Rafael, Fra Gioconda da Verona, Giuliano da Sangallo, Michał Anioł, Carlo Moderna, G. L. Bernini.* „Większego, starszego i bogatszego Domu Bożego, związanego z największymi wydarzeniami w historii świata, nie ma w całym świecie chrześcijańskim."

Kolejnym przykładem mangi, w której możemy znaleźć architekturę europejską jest - wydaje mi się - bardzo dobrze znany w Polsce Captain Tsubasa[121]. Jest to manga stworzona przez Yoichi Takahashi, ukazywała się przez 7 lat. Opowiada o przygodach młodego chłopca imieniem Tsubasa Ozora, którego ulubionym zajęciem jest piłka nożna, dlatego też cała akcja mangi skupia się właściwie wokół tego właśnie sportu. Marzy on o zdobyciu w przyszłości Mistrzostwa Świata z drużyną Japonii, co wiąże się z podróżowaniem po całym globie. Podczas jednego z takich wyjazdów, Tsubasa trafia do Barcelony w Hiszpanii. Właśnie w tej części mangi można zaobserwować kolejny wspaniały obiekt architektoniczny Europy –

La Sagrada Família[122]. Secesyjny kościół, uważany za główne osiągnięcie jej projektanta, katalońskiego architekta Antoniego Gaudí. Sagrada Família ma status bazyliki, a nie katedry, jak czasem się uważa.

W założeniu architekta sama konstrukcja budowli miała przypominać jeden, wielki organizm. Budowę kościoła rozpoczęto w 1882 roku. W 2007 roku oszacowano czas dokończenia budowli wynosi od ponad 120 lat. Początkowo jej projekt zlecono innemu architektowi, ale ten wszedł w konflikt ze stowarzyszeniem finansującym budowę świątyni. Wówczas zlecenie na budowę otrzymał Gaudí, który całkowicie zmienił projekt, nadając mu własny styl. Przez następne cztery dekady pracował intensywnie nad konstrukcją, poświęcając jej całkowicie ostatnich 15 lat życia. Podczas prac nieustannie dostosowywał i zmieniał pierwotne założenia.

Wieże kościoła ukończono w 1920 r. Sześć lat później architekt zginął, wpadając pod przejeżdżający omnibus, pozostawiając tylko jedną z trzech zaprojektowanych fasad. Z powodu organicznej formy budowli oraz niepowtarzalności detali architektonicznych (tak jak w naturze żaden z nich nie jest identyczny i musi być osobno rzeźbiony) do dziś nie zdołano jej ukończyć, a głównym powodem jej nieukończenia jest to, iż projekty świątyni pozostawione przez architekta zostały zniszczone w czasie hiszpańskiej wojny domowej przez katalońskich anarchistów.

Samorząd terytorialny a manga

Wymienione przeze mnie przykłady, świadczą o tym, że akcja japońskiej mangi nie zawsze musi rozgrywać się tylko na terenie tego właśnie kraju. Coraz częściej zdarza się, że komiks przenosi nas w bardziej znane nam miejsca np. miasta Europy. Jednakże rozpoznawalność poszczególnych budynków nie jest zasługą *mangaka* lecz samorządów terytorialnych państw rysowanych w mandze. Przykładowo władza samorządowa Hiszpanii podzielona jest na 3 szczeble:

1. Gminy (ponad 8000)
2. Prowincje (50)
3. Regiony autonomiczne (17)

---

[121] Jap. キャプテン翼 *Kyaputen Tsubasa,* w Polsce znany jako anime „Kapitan Jastrząb"

[122] właśc. *Temple Expiatori de la Sagrada Família* – katal. *Świątynia Pokutna Świętej Rodziny*

Skupię się na ostatnim szczeblu, ponieważ jednym z regionów autonomicznych jest Katalonia, której ośrodkiem administracyjnym i kulturalnym jest Barcelona (znajduje się tam w/w La Sagrada Familia). System władzy w Katalonii określa się mianem *generalitat*[123], współcześnie, zgodnie ze statutem autonomii, składają się na nie:

- Parlament (*Parlament de Catalunya*) jako władza ustawodawcza;
- Prezydencja (*Presidència*) w osobie Prezydenta, który kieruje rządem i jest najwyższym przedstawicielem *generalitat*, a jednocześnie najwyższym reprezentantem państwa hiszpańskiego w Katalonii;
- Rząd (*Govern*) – sprawujący władzę wykonawczą pod kierownictwem Prezydenta; ministerstwa noszą nazwę departamentów (*departaments*), którymi zarządzają radcy (*consellers*);
- Wyższy Trybunał Sprawiedliwości (*Tribunal Superior de Justícia*), który sprawuje nadzór nad sądownictwem.

Rząd wypełnia swoje funkcje za pośrednictwem Administracji poprzez 7 tzw. delegacji wśród których znajduje się Barcelona. Kompetencje administracyjne regionu dotyczą miedzy innym działu turystyki i promocji, dzięki czemu piękne budynki, jak np. Świątynia Pokutna Świętej Rodziny są rozpoznawalne na całym świecie podczas czytania mangi czy oglądania anime.

Inaczej sprawa ma się w przypadku wyżej omawianej Bazyliki Św. Piotra na Watykanie. Miejsce to jest ziemią świętą dla każdego chrześcijanina. Władza w Watykanie sprawowana jest przez głowę Kościoła – papieża, który zleca zarządzanie miastem papieskiej Komisji ds. Państwa – Miasta Watykan. Jest ona złożona z pięciu kardynałów i spotyka się kilka razy w roku. Przewodniczący Komisji ma do pomocy *delegata specjalnego*, który zajmuje się codziennymi sprawami miasta. Delegatowi specjalnemu podlega Sekretarz Generalny i cztery główne zarządy: Muzeów i Galerii, Służb Technicznych, Służb Ekonomicznych i Służb Sanitarnych. Sekretarzowi podlega 10 instytucji w tym biuro informacji turystycznej, któremu zawdzięczana jest popularność i rozpoznawalność poszczególnych obiektów Watykanu, w tym występującej w Trinity Blood, Bazyliki Św. Piotra.

Ostatnim budynkiem, który możemy zaobserwować w mandze *Death Note* jest Big Ben w Londynie. Mimo, że w anime widać go dosłownie przez 3 sekundy, widz, bez problemu kojarzy, że jest to wieża zegarowa Pałacu Westminsterskiego. Również i w tym przypadku rozpoznawalność ów obiektu architektonicznego wiąże się z administracją danego miejsca. Przedstawicielem administracji państwowej w Londynie jest burmistrz, który jest pełni najwyższa funkcje samorządową. Do jego kompetencji należy wdrażanie planów i podejmowanie decyzji dotyczących wielu ważnych dziedzin miasta Londyn takich, jak np. komunikacji miejskiej, utrzymywania porządku, straży pożarnej, odnowy miasta, urbanistyki, ochrony środowiska, rozwoju ekonomicznego. Dochodzi również do tego dbanie o rozwój kultury i sztuki, co doprowadziło właśnie do rozpoznawalności zabytków tego miasta, w tym Big Bena, widniejącego na kartach mangi *Death Note.*

Jak widać w wymienionych przykładach, mimo, że manga wywodzi się i najprężniej rozwija w Japonii, nie zawsze rozgrywa swoją akcje w swoim ojczystym kraju. Bardzo często zdarza dzieje się tak, że autorzy w celu zdobycia nowych fanów przenoszą wydarzenia swoich dzieł w różne charakterystyczne zakątki świata np. w/w miejsca na Starym Kontynencie. Działa to przyciągająco na czytelnika, który z chęcią czytał będzie o miejscach mu znanych i bliższych jego sercu. Osobiście mam nadzieję, że

[123] *Generalitat de Catalunya*

powstawać będzie coraz więcej mang umiejscawianych w Europie. Cicho liczę na to, że jeden z japońskich *mangaka* zafascynuje się architekturą naszego kraju i stworzy komiks, na którego kartach zobaczymy znane nam ojczyste budynki. Tego życzę sobie i wszystkim fanom mangi w Polsce.

Bibliografia:

1. http://manga.bleachexile.com/
2. http://en.wikipedia.org
3. http://fakty.interia.pl
4. http://manga.org.pl/
5. http://209.85.129.132/search?q=cache:2lrp9e7pOKQJ:www.kst.amu.edu.pl/hiszpania2.doc+samorz%C4%85d+Hiszpanii&hl=pl&ct=clnk&cd=4&gl=pl

Szymon Deręgowski

Belgia: Flandria i Walonia – Federacja czy separacja?

W ostatnich latach średnio uważny obserwator europejskiej sceny politycznej bez wysiłku i specjalnego zamiłowania do publicystyki dostrzeże konflikt w sercu Beneluksu. Belgia, będąca jednym z państw inicjujących integrację europejską jest od dziesięcioleci areną sporu pomiędzy dwoma regionami: bogatą północną Flandrią i biedniejszą francuskojęzyczną Walonią.

Mieszkańców obydwu regionów na pierwszy rzut oka dzieli wszystko styl życia, poglądy polityczne, język, tradycja, kultura, majętność. Ten ostatni czynnik wydaje się stanowić podstawę całego zamieszania. Bogata Flandria ustami tak zwykłych ludzi jak polityków ją reprezentujących coraz głośniej mówi o potrzebie rozdzielenia państwa, ponieważ nie chcą oni finansować rozwoju południa z którym przecież tak mało ich łączy.

Dla obydwu stron jednakowe zamiłowanie do czekolady, modelu państwa socjalnego dobrobytu, piwa i wina może już nie wystarczyć.

Dowodem eskalacji tego sporu są pojawiające się od czasu do czasu wypowiedzi na wspólnych sesjach parlamentu oraz inicjatywy społeczne tj. przemarsze (odpowiednio z czarnym gryfem lub czerwonym kogutem na flagach), różnego rodzaju happyeningi mające na celu podkreślenie odrębności, przykładem takiej akcji społecznej był np. zorganizowany przez Flamandów rajd rowerowy do okoła Brukseli „Gordel". Uczestniczyli w nim zwolennicy separacji Flandrii w tym ważne osobistości życia publicznego oraz niektórzy ministrowie. Niejako w odpowiedzi pojawiły się podobne inicjatywy z drugiej strony sporu. Do historii przejdzie z pewnością wypowiedź w federalnym parlamencie gdzie frankoński polityk z partii reprezentującej poglądy socjalistów Claude Eerdkens powiedział: „Flamandom wydaje się pewnie, że są u siebie we Flamandzkim parlamencie, ale jeśli dalej będą się tak zachowywać, to pewnego dnia okaże się, że granice Francji doszły do Brukseli.

Wypowiedź ta nie pozostała bez echa, flamandzki liberał Dik Deams odpowiedział swojemu przedmówcy: „Jeśli chcecie iść do Francji to sobie do niej idźcie".

Oliwy do ognia dolewa kwestia barier językowej. Jak ważna dla flamandczyków jest znajomość języka narodowego Belgów (mówi nim ponad 60% obywateli) może się przekonać każdy kto odwiedza ten kraj. Przekonała się także nowo wybrana miss Belgii 20 latka pochodzenia czeskiego została wygwizdana za to że nie zrozumiała pytania

zadanego w języku swojej drugiej ojczyzny. Zatem czy rozpad Belgii jest już kwestią czasu?

Z pewnością na tym etapie nie znajdziemy na to pytanie odpowiedzi. Jednak najnowsza historia Europy obfituje w przykłady konfliktów wewnętrznych o bardzo podobnym podłożu Rozpad państw federacyjnych często okazywał się nieunikniony. Taka sytuacja miała miejsce na przykład w Jugosławii. Konflikty posiadały podłoże narodowościowe. Eskalowały, a połączone z różnicami historycznymi, kulturowymi, językowymi i religijnymi tworzyły wybuchową mieszankę.

Niektórzy liberałowie reprezentujący stronę Flamandzką mówiąc o niepodległej Flandrii w odniesieniu do funkcjonowania w społeczności międzynarodowej i procesu państwotwórczego używają przykładu Słowenii (co ma też na celu udowodnienie ich tezy, mówiącej o tym że państwo o takich rozmiarach może bez problemu funkcjonować jako niezależny i niepodległy organizm).

Jednak moim zdaniem porównywanie takie porównanie nie jest całkowicie zasadne, ponieważ nie uwzględnia ono geopolitycznej sytuacji jaka doprowadziła do utworzenia, a potem rozpadu Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Jugosławii.

W przeciwieństwie do Belgii powstanie SFRJ nie było bynajmniej efektem wspólnych dążeń narodów i grup etnicznych wchodzących w skład późniejszego państwa. Przy utworzeniu bałkańskiej federacji pogwałcono prawa wielu narodów, które ucierpiały w związku z indoktrynacją idei wielkiej Serbii. Tak więc jak historia uczy rozpad takiego państwa – utworzonego siłą, był przesądzony. W moim odczuciu rozpad Belgii nie jest tak oczywisty ponieważ powstała ona w innych okolicznościach. Swoją niepodległość uzyskała wprawdzie z woli ówczesnych mocarstw lecz na drodze powstania narodowo-wyzwoleńczego (1830 rewolucja belgijska) co oczywiście nie jest gwarantem wiecznej spójności ale wyjątkowo mocno jej sprzyja.

Kolejnym popularnym przykładem używanym przez belgijskich polityków odnośnie rozpadu państwa, jest przykład Czechosłowacji.

W tym przypadku możemy się doszukać większej liczby podobieństw. Czechosłowacja utworzona na bazie porozumienia z 28 października 1918 roku.

Głównym architektem zjednoczenia był czeski polityk i pierwszy prezydent Tomas Garrigue Masaryk, pozostałymi twórcami tego państwa byli Czech Edvard Benes (który później został prezydentem) i Słowak Milan Rastislav Stefanik. Powstanie tego państwa było wyrazem silnego poparcia dla idei pansłowiańskich, które z czasem jednak słabły. Składało się głównie z trzech narodowości: Czesi 50% Słowacy 18% Niemcy 24% (oraz Węgrzy, Ukraińcy, Żydzi, Polacy i Romowie)

Czechosłowacja funkcjonowała sprawnie do momentu gdy stopniowo słabła idea która doprowadziła do jej utworzenia. Podobnie jak w Belgii jedna ze stron w tym przypadku Słowacy oskarżyli Czechów o próby dominowania w federacji. Czego wyrazem była „wojna o myślnik" w nazwie państwa. Sam proces rozpadu przebiegł jednak bez większych problemów i jak się wydaje z perspektywy czasu przyniósł korzyści dla obu stron.

Jednak czy tak samo łatwo przeszedł by podział terenów Belgii?

Obowiązujący podział administracyjny kraju dzieli Belgię na trzy regiony: Flandrie Walonie i Dwujęzyczny region stołeczny Brukseli.

Regiony Flandria (6,6mln ludzi) i Walonia (3,5mln ludzi) podzielone są odpowiednio na pięć prowincji: Flandria: Antwerpia, Brabancja Flamandzka, Flandria Wschodnia, Flandria Zachodnia Limburgia. Walonia: Brabancja Walońska, Hainaut, Liege, Luksemburgia, Namur.

Z technicznego punktu widzenia podział nie wydaje się kłopotliwy, zwłaszcza, że podział na regiony niemal identycznie pokrywa się z obowiązującym podziałem na wspólnoty językowe (podział ten uwzględnia także region niemieckojęzyczny)

Trudności przychodzą jednak kiedy przychodzi do kwestii regionu Brukseli którego podział jest niemożliwy, tworzenie enklawy średnio logiczne ze względu na brak granic wewnętrznych (biorąc pod uwagę że hipotetyczna Flandria i Walonia już zapowiadają renegocjację umów akcesyjnych i deklarują chęć wstąpienia do wspólnot europejskich, oraz utrzymanie dotychczasowych zobowiązań wynikających z uczestnictwa w „Beneluxie" czy „Schengen" Zgodnie z zasadami prawa międzynarodowego).

Nie należy zapominać również, że wspomnienia Bruksela jest symboliczną stolicą zjednoczonej Europy min. z tego względu, że tu znajdują się siedziby wielu organizacji międzynarodowych i organów UE tj. Parlament Europejski, Komisja Europejska, czy Rada Europejska. Jakiekolwiek próby izolowania Brukseli czy organizowania dla niej odrębnej jurysdykcji było by dla wszystkich stron zaangażowanych w ten proces wyjątkowo trudne.

Zwłaszcza że Bruksela historycznie należy do Flandrii ale kulturowo bliżej jej obecnie do strony Walońskiej czego dowodem jest również przewaga języka francuskiego w regionie stołecznym.

Trzeba jednak pamiętać, że różnice jakie dzielą Flandrię i Walonię nie pojawiły się z dnia na dzień lecz są obecne od samego założenia państwa Belgii czyli od 177 lat. To nie wiele jak na państwo europy zachodniej lecz wystarczająco dużo żeby nauczyć się rozwiązywać różne konflikty. Kiedy po drugiej wojnie światowej zaczęły się nasilać nacjonalizmy szybko przedsięwzięto środki zapobiegawcze dla zachowania spójności kraju. Wymusiło to siedmiokrotne zmiany w konstytucji w tym konieczność pięciu zmian w ostatnim półwieczu oraz przeprowadzenie czterech reform federalnych. Zasadniczo wszystkie zmiany miały na celu stopniową decentralizację, która okazała się skutecznym lekiem na separatyzm czy jednak nie jest to środek doraźny?

Z typowego państwa unitarnego Belgia przekształciła się w Federację która nadała regionom tak daleko idące uprawnienia w dziedzinie polityki wewnętrznej, że w wielu sektorach parlament federalny zwyczajnie nie jest kompetentny decydować.

Taka polityka może się okazać jednak krótkowzroczna. Ponieważ w zaistniałej sytuacji praktycznie nie wiadomo już jakie jeszcze kompetencje (oprócz rozdzielenia budżetu bo takie rozwiązanie faktycznie rozdzieliło by państwo) mogą zostać przekazane na szczebel regionalny dla uspokojenia nastrojów.

Wszystkie trzy regiony mają już swoje parlamenty prowadzą odrębną politykę w wielu dziedzinach. Obie strony mają także swoje dewizy, flagi i godła czyli symbole państwowości. Dla dodatkowego podkreślenia odrębności regionów w prowincjach stanowiących granicę regionów maluje się słupki przy drogach na kolory odpowiadające flagom regionów, co sprawia wrażenie lekkiej paranoi.

Coraz częściej po stronie flamandzkiej widać także akcje „małego sabotażu" podobne do tych z międzywojennego Gdańska. Zamalowywanie francuskojęzycznych napisów na drogowskazach, skrzynkach pocztowych, wszystko to wprowadza dziwną atmosferę zupełnie nie pasującą do wizerunku kraju, który uchodził na początku działania jako Federacja (1993) za wzór do powielenia przy tworzeniu Unii Europejskiej.

16 grudnia 2006 roku Francuskojęzyczna telewizja zdobyła się na prowokację podając informację że Flandria ogłosiła niepodległość. Jednak z południa Belgii również wywodzi się kilka koncepcji niepodległości nowego państwa, lecz opartych bardziej na stwierdzeniach że Walonia w połączeniu z rejonem Brukseli zostanie spadkobiercą

tradycji państwa Belgii tworząc oś Walońsko-Brukselską „Wallo-Brux" a Flandria będzie budować swoją państwowość od podstaw. Chociaż nie było by to moim zdaniem dużym problemem dla regionu posiadającego tyle atrybutów państwowości i organów administracyjnych. Cały medialny szum jaki towarzyszy temu tematowi można by teoretycznie zupełnie zignorować. Jak pokazują bowiem ostatnie badania opinii publicznej, za niepodległością opowiada się tylko 12% Walonów i 38%Flamandów więc żaden plebiscyt nie doprowadziłby w obecnej sytuacji do rozdzielenia Belgii.

Tak na północy jak i na południu ludzie bliżej są stwierdzeniu, że trudniej jest podzielić wspólny majątek niż dojść do porozumienia w spornych kwestiach. Jednak na poziomie klasy politycznej sytuacja wygląda inaczej. Dążąc do zdobycia władzy w drodze demokratycznego wolnego głosowania politycy budują swoje poparcie wszelkimi dostępnymi sposobami. W federacjach najłatwiejsza droga prowadzi przez nacjonalizm, i tak do federacyjnego parlamentu dostają się partie, które na modnym temacie „aksamitnego rozwodu" zbudowały swoje poparcie w regionach. Doprowadziło to do impasu i ponad 190 dniowej patowej sytuacji w sprawie powołania rządu. Różne wizje przyszłości kraju dzielą polityków Flamandzkich i Walońskich.

Politycy reprezentujący północ wyszli ostatnio z alternatywą dla rozpadu państwa. Zakładała ona, że w gestii rządu federalnego pozostaną jedynie decyzje w kilku sektorach tj. Polityka zagraniczna i obronna. Walończycy którzy z budżetu federalnego co roku otrzymują zastrzyk finansowy szacowany na 10mld euro z oczywistych względów chcą wzmocnienia władzy federalnej, która przynosi im tak wymierne korzyści.

W porównaniu z rozwiniętą północą, która opiera swój dobrobyt na małych i średnich przedsiębiorstwach perfekcyjnie zorganizowanych i zaawansowanych technologicznie, rolnicze południe wypada słabo.

Jeśli obecny stan rzeczy się utrzyma będzie ot niewątpliwie sukces Walończyków którzy i tak w obecnym systemie parlamentarnym są reprezentowani przez mniejszą liczbę przedstawicieli:

Składa się z dwóch izb:

- Izba Reprezentantów - (150 deputowanych)
- Senat - (71 senatorów) Senatorowie wybierani są na częściowo w wyborach ogólnych:
    - 25 - wybieranych bezpośrednio przez Niderlandzkie kolegium wyborcze,
    - 15 - wybieranych bezpośrednio przez Francuskie kolegium wyborcze,
- jak i desygnowanych przez rady prowincjonalne:
    - 10 - desygnowanych przez Radę Wspólnoty Flamandzkiej ze swojego grona,
    - 10 - desygnowanych przez Radę Wspólnoty Francuskiej ze swego grona,
    - 1 - desygnowany przez Radę Wspólnoty Niemieckiej ze swego grona,
    - 6 - desygnowanych przez niderlandzkie kolegium wyborcze,
    - 4 - desygnowanych przez francuskich senatorów.

Od referendum 1950 roku w Senacie zasiadają również dzieci panującego monarchy (od ukończenia 18 lat, choć pełne prawo głosu otrzymują w wieku 21 lat).

Obecnie w Belgii pomimo licznych różnic kulturowych zachowany jest w miarę jednolity porządek prawny odnośnie przepisów dot. samorządu terytorialnego.

Obowiązujący podział administracyjny dzieli kraj na: wspólnoty językowe, regiony, prowincje i gminy. Wyróżnia się trzy wspólnoty językowe: Wspólnotę Flamandzką, Wspólnotę Francuską oraz Wspólnotę Niemiecką. Wspólnoty posiadają władzę legislacyjną (odpowiedzialne za to są rady), oraz wykonawczą (rząd wspólnoty). Ich kompetencje obejmują dany obszar językowy.

- Rada Wspólnoty niemieckojęzycznej składa się z 25 bezpośrednio wybieranych członków ; Rząd Wspólnoty niemieckojęzycznej (3 członków)
- Rada Wspólnoty francuska liczy 75 członków z Rady Regionu walońskiego oraz 19 członków wybieranych z grupy francuskojęzycznej Rady Stołecznej - Brukseli
- Rada Wspólnoty flamandzkiej reprezentowana jest natomiast przez parlament i rząd Flandrii.

Wspólnoty posiadają szeroką autonomię w zakresie: kultury, edukacji, radia i telewizji, opieki medycznej, ochrony socjalnej obywatela, w tym polityki wobec rodziny i młodzieży, opieki społecznej (z pewnymi wyjątkami), używania języka (za wyjątkiem Wspólnoty niemieckojęzycznej), badań naukowych, stosunków międzynarodowych w wymienionych wyżej obszarach, współpracy z pozostałymi Wspólnotami w kwestiach związanych z kulturą i edukacją.

Kolejnym szczeblem terytorialnym są regiony: Flandria, Walonia, Region Stołeczny Bruksela. Regiony posiadają również swoje organy legislacyjne (rady) oraz wykonawcze (rządy).

Rada Regionu Stołecznego -Bruksela liczy 75 członków wybieranych bezpośrednio, reprezentujących grupę niderlandzkojęzyczną i francuskojęzyczną; Rząd Regionu Stołecznego - Bruksela (5 członków)

Rada flamandzka, składa się ze 118 członków wybieranych bezpośrednio z Regionu flamandzkiego oraz 6 członków wybieranych z grupy niderlandzkojęzycznej, należącej do Rady Stołecznej – Brukseli; Rząd flamandzki (maksymalnie 11 członków)

Rada Regionu walońskiego liczy 75 wybieranych bezpośrednio członków; Rząd waloński (maksymalnie 7 członków).

Regiony posiadają szerokie kompetencje w zakresie rozwoju regionalnego i planowania urbanistycznego, ochrony środowiska, planowania rozwoju obszarów wiejskich, polityki mieszkaniowej, gospodarowania wodą, nadzoru nad prowincjami oraz okręgami miejskimi i ich finansowaniem, zatrudnienia, robót publicznych, transportu, polityki gospodarczej, regionalnych aspektów polityki bankowej, handlu zagranicznego (co nie narusza praw posiadanych w tym zakresie przez organa władzy państwowej), rolnictwa, energii, badań naukowych, usług świadczonych między prowincjami i między okręgami miejskimi, kontaktów międzynarodowych w wymienionych wyżej obszarach (kontakty te prowadzą przedstawicielstwa w państwach trzecich).

Tak Wspólnoty jak i Rady podejmują decyzje, których zasięg jest wprawdzie ograniczony jednak ich moc odpowiada ustawom państwowym. Ciekawy jest również stopień niezależności finansowej – w/w Regiony i Wspólnoty dysponują bowiem 40 % budżetu federalnego.

W skład regionów wchodzą natomiast prowincje. „Posiadają one Rady Prowincjonalne, których członkowie są bezpośrednio wybierani na sześcioletnią kadencję. Rady Prowincjonalne podejmują decyzje natury ogólnej oraz głosują nad przepisami obowiązującymi w Prowincji. Stała Delegacja, na której czele stoi gubernator zajmuje się administracją Prowincji. Sześciu członków Stałej Delegacji jest wybieranych spośród członków Rady Prowincjonalnej. Gubernator nie jest wybierany; powołuje go i odwołuje w imieniu Króla Minister Spraw Wewnętrznych”

Prowincje składają się następnie z gmin. „Gminy i prowincje w Belgii zorganizowane są według jednego modelu prawnego, choć w zależności od liczby mieszkańców gminy zmienia się władza nadzorcza. Najnowsze instytucjonalne reformy państwa dały podstawę normom ustalanym przez organy regionalne dla uregulowania nadzoru administracyjnego nad władzami gminnymi, funkcjonowania gmin, ich

finansowania, kontroli i kompetencji między-gminnych w sposób różny dla każdego regionu. Daje to okazję możliwym różnicom zwłaszcza gdy ustawa z 1988 modyfikująca liczne ustawy dotyczące gmin zindywidualizowanych np. peryferyjnych stworzyła początek niejednorodności."

Dymisje, zmiany kandydatów na premierów, paraliż części administracji ten sam scenariusz powtarza się praktycznie przy każdym powoływaniu nowego rządu. Jednak nigdy nie trwał tak długo.

Obecny kryzys polityczny trwa już 6 miesięcy i dopiero po takim czasie Guy Verhofstadta został premierem tymczasowego rządu któremu udało się zbudować poparcie większościowe. W koalicji znajduje się 5 partii [(frankońscy chadecy CDH, socjaliści (PS) i liberałowie (MR), natomiast po stronie Flandrii: chadecy Yvesa Leterme'a (CDV) i liberałowie Guya Verhofstadta (Open VLD)]. Misja rządu nowego premiera jest przewidziana do marca 2008 do tego czasu musi on min. opracować budżet na 2008 rok ale najtrudniejszym zadaniem będzie stworzenie nowego modelu dla funkcjonowania federacji.

Jeśli dewiza widniejąca na godle belgijskim (fr) L'union fait la force (fl) Eendracht maakt macht, „W jedności siła" nie ma być przykładem ironii losu to z pewnością będzie potrzebna nowa wizja współpracy stanowiąca konsensus pomiędzy dążeniami do zwiększenia odpowiedzialności finansowej za politykę wew. a stanem dotychczasowym. Jeśli Belgom uda się znaleźć rozwiązanie tej sytuacji to pomoże ono nie tylko Belgii lecz wielu państwom członkowskim UE w których zachodzą podobne procesy skrajnego regionalizmu czy wczesnego separatyzmu.

Bibliografia

- przypis o składzie parlamentu – Wikipedia.pl
- źródła informacji o składzie nowego rządu PAP/Reuters
- cytaty dot. podziałów samorządu terytorialnego: http://jolszowka.w.interia.pl/graf/samorz_teryt_w_belgii_wyklad.doc

Wojciech Dębczak

Zaangażowanie samorządu terytorialnego Ukrainy w organizację EURO 2012

Organizacja Europejskich Mistrzostw w Piłce Nożnej, które odbędą się w roku 2012 przypadła dla Polski i Ukrainy. Na pierwszy rzut oka wydawać by się mogło, że jest to szansa dla obu krajów. Na początku kwietnia, 2008r. na wspólnej konferencji prasowej, prezydent Polski – Lech Kaczyński oraz Ukrainy – Wiktor Juszczenko dyskutowali na temat kwestii organizacji mistrzostw. Prezydent Kaczyński stwierdził, iż przy organizacji Euro 2012 potrzebna jest pogłębiona współpraca prezydentów oraz rządów Polski i Ukrainy. Prezydent Ukrainy zapewnił, że jego kraj zdąży na czas z budową stadionów i niezbędnej infrastruktury. Mówiono też o potrzebie koordynacji działań mających na celu m.in. ulepszanie sieci drogowej i kolejowej obu krajów. Prace nad infrastrukturą - przekonywał Kaczyński - umożliwią nie tylko sprawne przeprowadzenie mistrzostw, ale też zintegrują Polskę i Ukrainę. „Chcę zapewnić, że strona ukraińska działa zgodnie z harmonogramem i wszystkie sprawy będą zamknięte na czas - podkreślił Juszczenko. - Poświęcamy temu bardzo dużo wysiłku - dodał." Konferencja ta odbyła się w kwietniu.

Przyjrzyjmy się więc jak wygląda sytuacja Ukrainy, której przedstawiciel wypowiadał się tak optymistycznie na pół roku później.

Na początek weźmy pod lupę fragment materiału, który został zaprezentowany na konferencji 22 wrzesnia 2004r. Traktuje on o niedociągnięciach w funkcjonowaniu samorządu terytorialnego Ukrainy:

17. Liczba jednostek samorządu terytorialnego na poziomie lokalnym oraz liczba rejonów powinny być znacząco zmniejszone w celu ustanowienia jednostek, które będą w stanie niezależnie wypełniać zadania samorządu terytorialnego. Należy także rozważyć ideę zmniejszenia liczby obwodów.

18. Na poziomie obwodów i rejonów powinna zostać utworzona administracja samorządowa podporządkowana wyłącznie radom.

19. Zakres kompetencji i status prawny mera, rady i zarządu powinny zostać bardziej szczegółowo określone.

20. Istotna część zadań delegowanych powinna zostać przekazana samorządom jako ich zadania własne. Zakres zadań samorządów powinien zostać jasno określony.

21. Kontrola wykonania zadań zleconych powinna skupiać się na kwestii pełnego wykonania zadania, a nie na problemie odpowiedniej alokacji przekazanych środków. Samorządy powinny mieć prawo do samodzielnego rozdysponowania środków pomiędzy wykonywanie zadań własnych i zadań delegowanych.

22. Źródła dochodów samorządowych i procedury podziału środków publicznych pomiędzy różne kategorie jednostek samorządu terytorialnego powinny być określone w ustawach, a nie regulowane decyzjami administracji rządowej lub przedstawicieli władzy samorządowej w jednostkach wyższego szczebla.

23. Udział dochodów własnych w dochodach ogółem samorządów powinien być większy. Samorządy powinny otrzymać większe uprawnienia w sprawie zasad ustalania podatków państwowych stanowiących dochód samorządu. Lista podatków i opłat lokalnych powinna zostać skrócona, a w miejsce nieefektywnych źródeł podatkowych proponujemy wprowadzenie podatku od nieruchomości.

24. Transfery z budżetu państwa powinny opierać się na prostych i obiektywnych zasadach. Należy ujednolicić metodę ustalania wielkości transferów dla wszystkich samorządów poprzez likwidację subiektywnych współczynników korygujących.

25. Każda jednostka powinna mieć łatwy dostęp do rynków kapitałowych, ograniczony jedynie przez standardy bezpieczeństwa finansów publicznych.[124]

Jak wynika z zamieszczonego materiału samorząd terytorialny Ukrainy zawiera wiele niejasności i błędów. Z informacji, które można bez problemu wyszukać w Internecie wiadomo, iż na Ukrainie obowiązuje kilkanaście ustaw dotyczących m.in. trybu inwestowania majątku publicznego czy przepisów budowlanych. Ustawy te poniekąd blokują i w efekcie wstrzymują proces przygotowań państwa do EURO 2012. Najbardziej niepokojące są doniesienia o konfliktach wewnętrznych pomiędzy postaciami rządzącymi państwem. Nie rokuje to dobrych nadziei na powodzenie mistrzostw. W ostatnich dniach maja, 2008r. prezydent Ukrainy Wiktor Juszczenko oskarżył urzędników rządu, w tym ministerstwa sportu, o sabotowanie modernizacji głównego stadionu stolicy, areny Euro 2012. Jest to najważniejszy dla mistrzostw stadion, ponieważ w Kijowie planowane jest przeprowadzenie ceremonii zakończenia EURO. Prezydent polecił premier Julii Tymoszenko, by zapewniła postęp prac nad budową. W liście do pani premier, prezydent Juszczenko napisał, że nie podjęto żadnych działań modernizacyjnych na kijowskim stadionie olimpijskim, który planowo ma liczyć aż 84 000 miejsc od czasu, gdy w

[124] Źródło: Fragment materiału Gdańskiego Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową.

kwietniu tajwańska firma wygrała przetarg na wykonanie tych prac. Udział prezydenta Juszczenki w końcowej fazie starań o mistrzostwa dla Ukrainy był kluczowy dla decyzji UEFA – Unii Europejskich Związków Piłkarskich. Michel Platini – prezydent tej organizacji potępił działania Ukrainy względem organizacji mistrzostw. W dwa tygodnie później premier Ukrainy Julia Tymoszenko zapewniła, że przygotowania kraju do piłkarskich mistrzostw Europy w 2012 roku przebiegają zgodnie z planem i wszystkie projekty zostaną zrealizowane na czas. Ukraina ma zorganizować finałowy turniej wspólnie z Polską. Te zapewnienia okazały się fikcją już 27 czerwca kiedy to pojawiła się informacja o tym, iż ukraińskie przygotowania do Euro 2012 natrafiły na kolejne kłopoty. Renowacja Stadionu Olimpijskiego w Kijowie, gdzie ma być rozgrywany finał imprezy opóźni się po raz kolejny. Ukraiński rząd zerwał negocjacje z firmą, która miała się zająć modernizacją obiektu. Renowacją stadionu w Kijowie miała się zająć tajwańska firma Archasia Design Group. - Negocjacje zostały zerwane z powodu kłopotów prawnych. Zdarzenie to w dużej mierze uwidacznia w jak słabej kondycji jest ukraiński samorząd terytorialny. Jego zaangażowanie w organizację EURO – które jest bez wątpienia ogromną szansą dla Ukrainy są znikome. Co więcej punkt 22. z zamieszczonego wyżej materiału obrazuje jak zbytecznie prawo państwowe komplikuje działanie aparatu samorządu terytorialnego:

22. Źródła dochodów samorządowych i procedury podziału środków publicznych pomiędzy różne kategorie jednostek samorządu terytorialnego powinny być określone w ustawach, a nie regulowane decyzjami administracji rządowej lub przedstawicieli władzy samorządowej w jednostkach wyższego szczebla.

Sporządzanie ustaw, które miałyby regulować podział środków przeznaczonych na organizację mistrzostw jest procesem długotrwałym. Szacunki politologów, termin uprawomocnienia wszystkich ustaw, które należy zmodernizować pod kątem uproszczenia działań na rzecz organizacji EURO 2012 oscylują właśnie w granicach tegoż roku. Skoro tak długi może być tryb wydawania aktów ustawowych, gdzie znaleźć czas na budowę stadionów, dróg, hoteli itp.?

Niekompetencja ukraińskiej administracji i brak rokowań na powodzenie przeprowadzenia mistrzostw w tym kraju maluje coraz to bardziej negatywne scenariusze. 10 lipca 2008r. Hrihorij Surkis, prezes Ukraińskiej Federacji Piłkarskiej przyznał, że jest bardzo prawdopodobne, iż większość spotkań Euro 2012, w tym finał, zostanie rozegrana w Polsce. Jego zdaniem w tej chwili w grę wchodzi taki scenariusz, że na Ukrainie, a konkretnie na nowych stadionach w Doniecku i Dniepropietrowsku (które jako jedyne faktycznie powstały), rozegrane zostaną mecze tylko jednej z grup. Pozostałe trzy grupy grałyby na stadionach w Polsce. Zdaniem premiera najbardziej prawdopodobny jest taki scenariusz, że na Ukrainie, a konkretnie na nowych stadionach w Doniecku i Dniepropietrowsku (mają być oddane jeszcze w tym roku), rozegrane zostaną mecze tylko jednej z grup. Trzy inne grupy grałyby w Polsce. Dmitri Ilczenko z ukraińskiego „Sport-Expressu" uważa, że dla jego kraju jedynym ratunkiem jest pomoc finansowa UEFA. Polski Związek Piłki Nożnej odcina się od jakichkolwiek spekulacji na temat rozegrania większej niż planowano liczby spotkań w Polsce - Stanowisko PZPN jest jednoznaczne: Euro 2012 musi być rozegrane zgodnie z pierwotnymi ustaleniami przyjętymi przez UEFA. Według nich mecze rozgrywane na mistrzostwach mają zostać sprawiedliwie rozdzielone pomiędzy oba państwa. Związki piłkarskie Polski i Ukrainy działają harmonijnie, służąc sobie wzajemnie wszechstronną pomocą, tymczasem bezzasadne spekulacje mogą tę współpracę zakłócić. Spór ten pojawił się na 1,5 roku po przyznaniu organizacji mistrzostw Polsce i Ukrainie. Czy uda się doprowadzić do sukcesu podczas gdy na niemalże półmetku działań konflikt narasta zamiast stopnieć?

30.10.2008r. kiedy wszelakie, rzekome plotki o decyzji Platiniego, aby Euro odbyło się tylko w Polsce ucichły światem wstrząsnęło kolejne niepokojące doniesienie:

„Światowy kryzys finansowy i brak rozwiązań prawnych doprowadził do wstrzymania przygotowań większości obiektów, które mają przyjąć gości Euro 2012 na Ukrainie - oświadczył w czwartek wicedyrektor Narodowej Agencji ds. organizacji turnieju, Jewhen Wilinski."

Prace modernizacyjne i budowlane stanęły zarówno w czterech miastach-gospodarzach turnieju, jak i w miastach rezerwowych. „80 procent obiektów, które powinny być budowane, czy rozwijane, obecnie stoi" - powiedział Wilinski, występując na konferencji poświęconej inwestycjom w Kijowie. Jak wyjaśnił, prócz problemów finansowych główną przeszkodą w przygotowaniach do Euro 2012 jest przestarzałe i nie nowelizowane prawo."Okazuje się, że wymaganą (dla modernizacji, bądź budowy obiektów) dokumentację i pozwolenia możemy dostać dopiero wtedy, gdy trzeba już będzie przeprowadzać mistrzostwa" - podkreślił Wilinski. Toczące się tego czasu w ukraińskim parlamencie spory z prezydentem na temat planowanych na 7 grudnia wyborów parlamentarnych zagłuszyły kwestię mistrzostw po raz kolejny. Media traktują licznie o ewentualnym rozwiązaniu rządu, które ma na celu eliminację Julii Tymoszenko – która jest potencjalnym rywalem Wiktora Juszczenko na kolejnych wyborach prezydenckich w roku 2010. Do rozwiązania Rady Najwyższej faktycznie doszło. Bez namysłu nasuwa się tu wniosek, iż na Ukrainie trwa walka polityczna, a organizacja mistrzostw które są wielką szansą, aby poprawić kiepską kondycję gospodarczą kraju spadają na dalszy plan.

Doniesienia z ostatnich dni grudnia roku ubiegłego mówią, iż na Ukrainie Euro 2012 w ostatnim czasie, to ulubiony temat politycznych rozgrywek. W trakcie prac nad budżetem na przyszły rok tamtejsza opozycja zarzuciła rządowi, że chce przemianować projekt EURO 2012 na „euro-zero". A to z tego powodu, że ciągle nie powstał tam klarowny plan finansowania przygotowań do mistrzostw Europy. O tym samym kilka dni temu mówił prezydent Ukrainy, który zarzucił rządowi, że nie panuje nad sytuacją i wezwał władze do usunięcia urzędników, którzy sabotują prace nad projektem. Prezydent Ukrainy zagroził też, że jeśli przygotowania nie przyspieszą Euro 2012 będą gościły tylko dwa miasta. Słowa te potwierdził również szef ukraińskiej federacji piłkarskiej Hryhorij Surkis. Jego pewność, iż prezydent UEFA, który w dwa tygodnie wcześniej zapowiedział całkowite odebranie organizacji mistrzostw Ukrainie zmalała w pryzmacie obecnej sytuacji, którą bez wątpliwości można określać jako krytyczną.

Ogólna sytuacja Ukrainy w zakresie organizacji mistrzostw Europy w piłce nożnej jest krytyczna. Podczas gdy to państwo, które nie należy do mocarstw gospodarczych otrzymuje ogromną szansę na poprawę sytuacji wewnętrznej powinno przystąpić do wzmożonej, skoordynowanej i dobrze zorganizowanej pracy – tymczasem narasta tam rozgrywająca się od miesięcy walka polityczna. Jednostki samorządu terytorialnego są bezradne w świetle przestarzałych ustaw. Nazbyt długi tryb ustawodawczy według rokowań politologów nie pozwoli poprawić ich treści tak, aby poszczególne miasta mogły ukończyć prace nad budową. Sytuacja jest tym bardziej poważna, ponieważ EURO 2012 znajduje odbicie zarówno na płaszczyźnie infrastruktury, komunikacji, lotnictwa, hotelarstwa jak i wielu innych dziedzinach. Budowa prawie tysiąca kilometrów nowych autostrad, kilkuset hoteli i kilkunastu stadionów ma nikłe szanse powodzenia w takiej przestrzeni czasowej. Oliwy do ognia dolewa również sam samorząd terytorialny, który zawiera liczne luki i przestarzałe normy pracy. Jest połowa stycznia, 2008r. Ukraina nie zbudowała nawet połowy stadionów, budowa dróg i hoteli na chwilę obecną również stoi z powodu kryzysu gospodarczego na skalę światową. Czy państwo zdąży zakończyć

przygotowania do mistrzostw? Czy walki polityczne i konflikty wewnętrzne zejdą na drugi plan ustępując kwestii ważniejszej, którą niewątpliwie jest praca nad EURO? W tej chwili szanse są mizerne. Pozostaje jedynie wiara, iż prezydent Wiktor Juszczenko okaże się osobą kompetentną i nie utraci ogromnej szansy która dostał od federacji UEFA.

Źródła:

- Konferencja na temat samorządu terytorialnego Ukrainy: http://www.ibngr.edu.pl/pdf/konferencje/konf-22092004.pdf
- Definicja Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej: http://pl.wikipedia.org/wiki/Mistrzostwa_Europy_w_Pi%C5%82ce_No%C5%BCnej_2012
- Informacje o przestojach w budowie ukraińskich stadionów: http://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/artykuly/92949,ukraina_wstrzymane_przygotowania_do_euro_2012.html
- Artykuł na temat porozumienia prezydentów obu państw w kwestii Euro: http://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/13700,prezydenci_ukrainy_i_polski_podpisali_deklaracje_ws_euro_2012.html

Dorota Drozdowicz

Rozwój zainteresowań młodzieży w małym środowisku lokalnym

„Wszystko zaczęło się 4 lata temu, jeśli się nie mylę był to 23 kwietnia 2005 roku. Ja i mój przyjaciel szliśmy przez park gdy nagle Bartek, bo to jego imię, stwierdził, iż przydałoby się znaleźć jakiś sport przy którym moglibyśmy zabić czas którego było nadmiar, a w trakcie liceum miało się go naprawdę sporo. Wspomniał o filmie Yamakasi Luca Bessona... a może o filmie dokumentalnym „Jump London" i od tego momentu się wszystko zaczęło, czy też zaczęła się część „wszystkiego"…"- to wypowiedź obecnie 20-sto letniego Łukasza dla którego zaczynała się przygoda z parkour'em hm…a może free runningiem- ale o tym później. Oto mamy przykład jak niewiele trzeba aby powstał pomysł zrobienia czegoś nowatorskiego, innego i nieznanego dla dużej części społeczeństwa w naszym kraju.

Na przykładzie grupy Y-clan chciałabym zwrócić uwagę na to czy małe miejscowości potrafią wykreować talenty i dać szanse rozwoju młodym ludziom w ich, często z pozoru dziwacznych pasjach.

Czym jest Parkour a czym free running?

Le parkour (często skracane do PK) bądź l'art du déplacement z franc.- sztuka przemieszczania się. Pochodzi od francuskiego słowa *parcours* – trasa, droga, przebieg. W Francji tym samym po raz pierwszy pojawił się ta forma aktywności fizycznej, zwanej także ulicznym sportem extremalnym. Istotą parkour'u jest pokonywanie przeszkód stojących na drodze w jak najefektywniejszy i jak najprostszy sposób.

Ojcem chrzestnym jest David Belle. Pod koniec lat 80 Belle, zafascynowany kompletną wolnością, podnosił swoje umiejętności w lesie, kiedy wciąż mieszkał na wsi. Później przeprowadził się z ojcem do Lisses, przedmieścia Paryża, Belle był zmuszony przystosować się do środowiska miejskiego. Sam David określa sport jako używanie

obiektów znajdujących się na drodze runner'a do robienia skoków i akrobacji, a wszystko musi być powiązane szybkością, płynnością, estetycznością i oryginalnością. Głównym celem jest stworzyć bieg gdzie obiekty są pokonywane w kreatywny, atletyczny, płynny i akrobatyczny sposób. Wykorzystywane jest niemal wszystko co jest wokół nas, środowisko miejskie - barierki, murki, płoty itp. Zazwyczaj bieg składa się ze skoków, vaultów, aeriali, wall runów, jedynym ograniczeniem są zdolności i kreatywność biegacza (Traucer'a).

Parkour - przez różnych Traceurów jest on inaczej postrzegany, dla jednych to po prostu sport extremalny, dla drugich to swoista sztuka, natomiast jeszcze inni myślą o Parkour w kategoriach głębokiej filozofii.

„W PK dążymy do osiągnięcia idealnej synchronizacji i kontroli ciała podczas biegu, bo nie chodzi nam tylko o przeskoczenie przeszkody w danym stylu, ale również żeby wykonać to jak najlepiej, a w tym celu musimy każdy krótki skok łączyć płynnością i estetycznością. Jeśli skok jest robiony odpowiednio, sami możemy to odczuć, że jest nam dobrze w powietrzu i możemy zrobić wszystko co chcemy - posiadamy całkowitą kontrolę nad swoim ciałem. Poza tym filozofia Parkour opiera się na wtopieniu się w środowisko nas otaczające, trzeba stać się częścią środowiska - zagłębić się w nie. Jednakże filozofii Parkour nie da się dokładnie opowiedzieć, opisać, to trzeba samemu odkryć, zrozumieć. Parkour to droga w życiu."[125]

Free running kiedyś oznaczał to samo co parkour, lecz ludzie trenujący go poprzez swoje zamiłowanie do potencjalnie trudnych, efektownych figur, kombinacji ruchów i tym podobnych, zmienili ich znaczenia. Freerun wywodzi się z parkour, ale „swobodny bieg" nie oznacza tego samego co „le parkour". Tym samym 3run (skrót używany w Internecie) pozbawiony został myślenia typu: jak najłatwiej pokonać przeszkodę lub dostać się z punktu A do punktu B jak najszybciej. Jednak nie oznacza to, że 3run został zupełnie pozbawiony jakiegokolwiek celu.

We freerunie można trenować elementy parkour, ale to już nie będzie to samo, gdyż będą one traktowane jako pojedynczy trik, a nie technika (pomagającą pokonać przeszkodę szybko i łatwo). Parkour i free running nie powinny być postrzegane jako pojedyncze ruchy, a jako cały sposób poruszania się. Freerun to nie tylko sport, ale też sposób myślenia. Osoby trenujące parkour, patrząc na przeszkodę, myślą jak najsprawniej ją pokonać. Ludzie trenujący free running na tę samą przeszkodę spojrzą z zamysłem jak najciekawszego i nieszablonowego pokonania jej, w jak najbardziej efektowny sposób. Za prekursora freerunningu uważa się Sébastiena Foucana, który odłączył freerun od parkouru.

Jarosław - miasto dla Parkour'u?

Jarosław to miasto i gmina w Polsce w województwie podkarpackim, w powiecie jarosławskim, położone nad Sanem. Liczy 40 523 mieszkańców[126]. Miasto o bogatej tradycji i licznych zabytkach, ważny węzeł szlaków komunikacyjnych i centrum handlowe.

Wspominam na wstępie o tym mieście ponieważ to rodzime miasto dwójki przyjaciół; wcześniej wspomnianych już przeze mnie Łukaszu i Bartku. 17- sto letni wówczas uczniowie I Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Jarosławiu postanowili zająć się czymś co wypełni im wolny czas. Rozpoczęli od „buszowania" po

[125] http://dhost.info/parkourpoland/filozofia.html
[126] dane z 30 czerwca 2004

Internecie i na paru nielicznych wówczas, zagranicznych stronach odnośnie Parkour-u. Zapoznawali się z ową dyscypliną sportu, która ze sposobu na zabicie nudy przerodziła się dla nich w coś znacznie ważniejszego. Mając już jako takie podstawy rozpoczęli treningi. Kilka miesięcy trenowali we dwójkę. Już wtedy do „czystego parkuru" zaczęły się wkradać elementy akrobatyczne. „Może jest tak dlatego, iż dużo z takich ewolucji spowalnia tzw. „flow" czyli płynność biegu. Choć moim zdaniem można dojść do takiego stopnia wytrenowania, iż niektóre przeszkody można pokonać o wiele szybciej jakąś ewolucją akrobatyczną." Po tym czasie pojawili się Mateusz i Sławek, którzy również niezależnie od wyżej wymienionych trenowali „pseudo Parkur".

W tym momencie pragnę zwrócić uwagę na akrobatykę w Jarosławiu. Dawniej w mieście znajdował się klub „Sokół" mający swoje korzenie u początku XX wieku. Był to klub teatralny ale i sportowy w tym także gimnastyczny. Budynek stoi do dziś jako dom kultury lecz niestety klub mimo swoich tradycji nie przetrwał. Nie wiedzieć czemu została jakaś nietypowa mentalność w Jarosławiu. Wiele młodych osób chciało trenować akrobatykę. Nie było jednak odpowiednich warunków do tego więc jednostki te musiały sobie radzić w inny sposób - dokładniej trenowały na wolnym powietrzu. Wśród tych osób był także Sławek i Mateusz.

Y-clan[127]

Po spotkaniu Sławka i Mateusza nastąpiły wspólne treningi. Ćwiczenia odbywały się na wolnym powietrzu, jednak powstawało zapotrzebowanie na ewolucje bardziej skomplikowane i dorywczo chłopaki wypożyczali sale z kilkoma materacami czy skocznią i skrzynią by szybciej opanować technikę i móc ją przenieść w plener. Szukali różnych miejsc, ze zmienną zabudową lub formą ukształtowania terenu by móc robić daną technikę w innych warunkach. Po pewnym czasie zaczęły dołączać do nich inne osoby chcące trenować. Sport ten stawał się coraz bardziej popularny. W trakcie tego powstała nazwa teamu: Y-clan. Zaczęło się montowanie pierwszych filmików, tzw. „samplerów" i umieszczanie ich w Internecie. Wreszcie ukształtował się stan ostateczny drużyny: Łukasz, Sławek, Mateusz i Dominik, który dołączył najpóźniej.

Wraz ze wzrostem popularności tego sportu powstawała dyskusja na temat czystej formy parkur oraz tego z elementami akrobatycznymi. Koniec końców ustaliło się, iż sport uprawiany przez Y-clan (a także inne „ekipy" na całym świecie) otrzymał nazwę free running (3running).

Chłopaki mieli swoje ulubione miejsca na treningi i nieraz działo się tak, iż ludzie zatrzymywali się i oglądali co też takiego robią. Często bywało, iż wyjście na zwykły trening kończyło się publicznym pokazem umiejętności. Jednak czy wszyscy reagowali podobnie i z aprobatą...

„Bywały sytuacje gdy ludzie karcili nas za to co robimy czy też grozili nam wezwaniem straży miejskiej. Widzieli czwórkę chłopaków którzy na przykład lecą głowami w dół parę metrów by w końcu obrócić się nad ziemią i wylądować miękko na trawie. Nie ma się czemu dziwić, iż widzieli w nas garstkę szczeniaków którzy igrają ze swoim zdrowiem."

Na szczęście ludzi którzy tego nie rozumieli było mało, a straż miejska tak naprawdę nie miała podstaw by interweniować ponieważ grupa nie robiła niczego niezgodnego z prawem, nie niszczyli mienia publicznego ani nie przeszkadzali innym.

[127] Członkowie nie wyjaśniają genezy nazwy zespołu.

Wraz z rozwojem teamu rosły także potrzeby. Jako pierwsze grupę doceniły władze szkoły, do której uczęszczali wszyscy członkowie. Udało im się otrzymać salę wraz z wyposażeniem na jeden trening w tygodniu. Szkoła zaczęła zauważać postępy swoich podopiecznych i postanowiła wykorzystać (w dobrym tego słowa znaczeniu) ich umiejętności. Uczestniczyli w dniach promocji szkół gdzie co jakiś czas wykonywaliśmy pokazy i przyciągając do siebie sporą uwagę. Szkoła miała okazję by się promować nie tylko pod względem wysokiego poziomu nauczania ale i aprobowania wszelkiego rodzaju zainteresowań wśród młodych ludzi.

Pewnego dnia chłopaki z Y-clanu zostali wytypowani aby uczestniczyć w paradzie Schumana odbywającej się na rynku jako jedni z przedstawicieli swojego liceum. Był to pierwszy pokaz i całość sprzętu przenosili ręcznie ze szkoły na rynek co już samo w sobie było nie lada wyczynem. „Wszystko mieliśmy zaplanowane, całość pokazy wraz z muzyką, jednak w tracie parady okazało się, że nie możemy dać podkładu muzycznego, nie będziemy występować na scenie a także, że wystąpimy równolegle z jakimś zespołem tanecznym. Postanowiliśmy jednak przeprowadzić nasze małe „show", rozłożyliśmy sprzęt na kostce brukowej i tam też zaczęliśmy przedstawienie." I od tego się zaczęło…po pokazie ludzie zaczęli pytać skąd są, jak długo trenują, pojawiła się nawet propozycja przeprowadzenia wywiadu przez jedną z lokalnych gazet.

Wtedy również zaczęła się współpraca z urzędem miasta Jarosław. Chłopaki z Y - clanu zostali zauważeni. Na początek władze miejskie zaproponowały udostępnienie sali na treningi. Pojawiło się również zaproszenie do wzięcia udziału w pokazie majówkowym w mieście. Zaoferowali transport potrzebnego sprzętu, możliwość przetrenowania wszystkiego dzień wcześniej przy rozłożonej scenie, a także samochód na którym również mogli wykonywać ewolucje by uatrakcyjnić pokaz. Występ okazał się oczywiście pełnym sukcesem po czym członkowie urzędu miasta pogratulowali członkom zespołu oraz zaproponowali dalszą współpracę.[128]

Jak widać sytuacja uległa zmianie i młodzi sportowcy, którzy do tej pory liczyli tylko na siebie stali się chcąc nie chcąc pewnego rodzaju wizytówką miasta. W trakcie gdy miasto gościło program „Kawa czy herbata" emitowane przez TVP 1 urząd miasta po raz kolejny zaproponował kilkuminutowy występ Y- clanu. Miasto skorzystało z promocji jaką jej dawali młodzi, rozwijający się sportowcy nietypowej ciągle dyscypliny, dla których głównym i najważniejszym „sprzętem" do trenowania jest samo miasto. Kilka dni później zadzwoniła do chłopaków redakcja „TVP Rzeszów" i zaproponowała kolejny udział w programie. Zaczęły się pokazy w których organizatorzy oferowali wynagrodzenie.

Tak wyglądały początki Y-clanu, który w chwili obecnej jest jedną z bardziej rozpoznawalnych grup nie tylko w Polsce ale i poza granicami państwa. Ich filmiki umieszczone w Internecie cieszą się dużą popularnością. Warto obejrzeć takie stronki jak:
http://www.youtube.com/watch?v=o5E6SyRzAQU
http://www.youtube.com/watch?v=eYmsYrkdR2w&feature=related

Y-clan to tylko kropla w morzu pomysłów jakie każdego dnia powstają w głowach tysięcy młodych ludzi. Nie zawsze jednak wystarczają same chęci. Uważam, że samorządy lokalne powinny większą uwagę przywiązywać do tego w jakim stopniu ich miasta dbają o rozwój i zainteresowania swoich młodych mieszkańców. Y- clanowi udało się osiągnąć sukces nie tylko za sprawą swojej konsekwencji ale także i przychylności wielu środowisk. Nadal rozwijają swoją działalność mimo zmian w składzie. W chwili

[128] Występ można obejrzeć na stronie Internetowej:
http://www.youtube.com/watch?v=RdMkFk0pNxk

obecnej z teamem nie trenuje już Łukasz Brudniak[129], który między innymi stworzył tą grupę i którego wielokrotnie cytowałam w niniejszym referacie.

Bibliografia:

1. http://dhost.info
2. http://parkourpoland.prv.pl/
3. http://pl.wikipedia.org
4. http://www.wysiepani.pl
5. http://www.youtube.com

Mateusz Dudek
Referendum gminne w Szwajcarii

Informacje ogólne

Idea bezpośredniego udziału obywateli w rzeczywistym podejmowaniu decyzji jest głęboko zakorzeniona w historii Szwajcarii. Już w czasach średniowiecza decyzje dotyczące np. wysokogórskich pastwisk były podejmowane wspólnie, przez wszystkich chłopów. Wszyscy właściciele bydła zbierali się w jednym miejscu i decydowali, w który dzień sprowadzić stada w dolinę aby uniknąć zaskoczenia przez śnieg. Amerykański socjolog, Carol Schmid, przeprowadził wśród szwajcarów sondaż, w którym mieli udzielić dowolnej odpowiedzi na pytanie, co jest dla nich powodem do dumy. Niektórzy mówili, że piękne góry, inni, że dobrobyt, jednak zdecydowana większość – 70 procent – była zadziwiająco jednomyślna: system polityczny. Szwajcaria to wielokulturowy, wielojęzyczny, górzysty, pozbawiony bogactw naturalnych i urodzajnej ziemi kraj[130]. Demokratyczna rewolucja rozpoczęła się w Szwajcarii w 1831 roku i szybko objęła cały kraj. W kantonie Thurgau, który wówczas liczył niecałe 80 000 mieszkańców, zebrano i przedyskutowano w gminach ponad 100 petycji zawierających 3000 propozycji dotyczących nowej demokratycznej konstytucji[131]. Pierwsze referendum w Szwajcarii przeprowadzono 6 czerwca 1848 r. Od tego czasu referenda to podstawowy i stały element polityczny w Szwajcarii. Każdego roku odbywa się w tym kraju od 1 do 7 ogólnokrajowych referendów. Według szacunków w Szwajcarii przeprowadza się więcej referendów niż we wszystkich pozostałych państwach świata łącznie. Do roku 2020 ustalono, że w Szwajcarii będą organizowane obligatoryjnie 4 ogólnokrajowe referenda rocznie. Referendum obligatoryjne organizuje się w sprawach dotyczących:

- zmiany Konstytucji Federalnej,
- przystąpienia do organizacji międzynarodowych,
- ustaw federalnych uchwalonych w trybie pilnym i nieopartych o Konstytucję.

Referendum fakultatywne przeprowadza się zgodnie z art. 141 Konstytucji na żądanie, zgłoszone przez 50 000 wyborców, lub takie samo żądanie ze strony 8 kantonów.

[129] Skrót z umiejętności a także przyczyny wystąpienia z zespołu: http://www.youtube.com/watch?v=c0X5_F67VXE
[130] http://www.trybuna.com.pl/n_show.php?code=2005021618
[131] W. Linder, *Demokracja szwajcarska: rozwiązywanie konfliktów w społeczeństwie wielokulturowym*, Rzeszów 1996, s. 40

Liczba ta nie jest zbyt wygórowana i uruchomienie referendum nie przedstawia zwykle większych trudności. Wynik referendum ma w Szwajcarii moc wiążącą niezależnie od frekwencji. Przyjęto słusznie, że obywatelowi, który nie bierze udziału w głosowaniu jest obojętne, który wariant rozwiązania będzie obowiązujący

Status prawny gminy w Szwajcarii

Podstawową jednostką polityczną Szwajcarii jest gmina, która zachowuje wielkie znaczenie tak praktyczne, jak symboliczne. W Szwajcarii funcjonuje ponad 3 tysiące gmin, z których każda posiada wybieraną radę komunalną lub manipulacyjną. Pomimo, że gminy są o wiele starsze niż kantony, prawnie zostały utworzone przez kantony, co przede wszystkim oznacza, iż to nie federacja określa i reguluje istotę gmin. Jeśli więc Konstytucja i ustawodawstwo federalne zawierają postanowienia odnośnie do gmin, to po prostu dlatego, że prawo związkowe zakłada istnienie gmin i stąd może ono nakładać zadania na gminę. W ustroju politycznym Szwajcarii na uwagę zasługuje szczególna pozycja gminy - stanowi ona komórkę składającą się na organizm kantonu. Ponadto gminy, z ich znaczną autonomią, uważane są za fundament życia politycznego i kulturalnego

Cechą wyraźnie wyróżniającą gminę szwajcarską od tego szczebla samorządu w innych krajach Europy Zachodniej jest jej duża samodzielność w zarządzaniu sprawami swojego terenu. W zależności od kantonu zmienia się zakres spraw, w których gmina może sama decydować. Można jednak zdefiniować samo „jądro autonomii" określane przez następujące prawa:

- konstytucyjne prawo do istnienia, włączając w to swobodę łączenia się z innymi gminami lub zachowania niezależności, które nie może być odebrane przez kantony
- swoboda wyboru odpowiedniej politycznej struktury i administracji
- prawo nakładania podatków w celu zaspokojenia własnych potrzeb
- swoboda działania w sprawach, które nie należą do kompetencji kantonów bądź federacji[132].

Referendum gminne

Instytucja referendum gminnego regulowana jest poprzez organy poszczególnych kantonów. Zakres rzeczowy referendum gminnego uzależniony jest przede wszystkim od sposobu organizacji gminy.

Pierwszym modelem organizacji gminy szwajcarskiej jest model zwyczajny. Występuje w gminach mniejszych, gdzie jest mniej niż 10 tys. mieszkańców (liczba nie jest zawsze miarodajna). W gminie, która zbudowana jest na model zwyczajny organ stanowiący to ogół mieszkańców (wszyscy mieszkańcy gminy tzw. demokracja bezpośrednia). Ogół mieszkańców wybiera organ wykonawczy gminy jest to Rada Gminy. W skład Rady Gminy wchodzi od 5-9 osób. Na czele Rady stoi przewodniczący jest to tzw. prezydent gminy. W niektórych miejscach określany jest mianem syndyka lub mera (tzw. prezydent gminy Przedmiotem referendum w takiej gminie może być każda sprawa a wnioskodawcą każdy obywatel uprawniony do udziału w zgromadzeniu. W praktyce przedmiotem referendum są projekty rozstrzygnięć normujących organizację

[132] *Ibidem*, s. 88-89

gminy, podstawowe zasady jej funkcjonowania, oraz ważniejsze rozstrzygnięcia o charakterze wykonawczym np. zatwierdzenie rocznego preliminarza dochodów i wydatków gminy, przyjmowanie rocznego bilansu, spis majątku, decydowanie o pożyczkach, wyrażanie zgody na wydatki nadzwyczajne, a nawet udzielanie pełnomocnictw procesowych.

Drugim modelem oragnizacji gminy szwajcarskiej jest model nadzwyczajny. Model nadzwyczajny zakłada, że w gminie organ stanowiący jest wybierany przez mieszkańców gminy – Parlament Gminy, oznacza to, że uprawnień nie mają sami mieszkańcy. Mamy do czynienia z dualizmem. Parlament gminy wybierany jest na okres 2-4 lat. Parlament wybiera organ wykonawczy w postaci rady Gminy.) W takim modelu gminy wyróżniamy następujące rodzaje referendum:

1. Obligatoryjne referendum gminne, inicjowane przez władze gminne z mocy prawa, dotyczy ono prawodawstwa i finansów;
2. Fakultatywne referendum gminne, przeprowadzane na wniosek określonej liczby obywateli, dotyczy ważniejszych spraw o charakterze wykonawczym;
3. Referendum nadzwyczajne, przeprowadzane przez władze gminne z własnej inicjatywy, może ono dotyczyć każdej spraw niebędącej przedmiotem referendum obligatoryjnego lub fakultatywnego.

Konstytucje kantonalne także przewidują referenda - często obowiązkowe – w przypadku zatwierdzania ustaw, bądź zaciągania kredytów od pewnej wysokości.

Przyszłość referendum

Przekształcenia demograficzne i socjalne społeczeństwa szwajcarskiego przełomu XIX i XX wieku spowodowały perturbacje w funkcjonowaniu dotychczasowego systemu zarządzania lokalnego. Systematycznie spada udział obywateli w referendach, tendencja taka trwa od lat pięćdziesiątych XX wieku[133]. Istnieją co prawda wspólnoty gminne, gdzie udział obywateli w głosowaniach powszechnych jest stosunkowo wysoki (np. w gminach wiejskich kantonu berneńskiego uczestnictwo w wyborach władz gminy wynosi 80-90% ogółu uprawnionych), ale stanowią one wyjątek od reguły. Regułą jest równie niski udział w głosowaniach powszechnych. Rekordy biją niektóre gminy zurychskie, gdzie udział obywateli uczestniczących w głosowaniach przedmiotowych spada do 1-3% ogółu uprawnionych[134]. Jedną z podstawowych przyczyn obniżającego się udziału obywateli w głosowaniach powszechnych jest formalno-prawna rozbudowa instytucji demokracji bezpośredniej i w ślad za tym następujący - potęgowany wzrostem i komplikacją zadań współczesnego państwa - wzrost liczby głosowań. Na poziomie federacji w ciągu roku rozstrzyganych jest około ośmiu problemów. W sumie – biorąc pod uwagę głosowania lokalne – wyborcy ustosunkowują się do około 30-40 kwestii rocznie. Taki stan rzeczy powoduje, że przeciętny obywatel przestaje „orientować się" w organizowanych głosowaniach. Następuje proces ich dewaluacji, a w konsekwencji ujemnie odbija się to na frekwencji. Można śmiało stwierdzić, że demokracja bezpośrednia opiera się w praktyce o wyrażone preferencje mniejszości.

Bibliografia:

[133] J. Steiner, *Demokracje Europejskie*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, Rzeszów 1993

[134] http://www.wykladowcy.wspa.pl/wykladowca/pliki/podolak/upload/Niewiadomski.rtf

I. Wolf Linder, *Demokracja szwajcarska: rozwiązywanie konfliktów w społeczeństwie wielokulturowym*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, Rzeszów 1996
II. Maria Marczewska-Rytko, *Demokracja bezpośrednia w teorii i praktyce politycznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2001
III. Jürg Steiner, *Demokracje Europejskie*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, Rzeszów 1993
IV. http://www.wszim.sosnowiec.pl/~mgurdek/Szwajcaria.pdf
V. http://www.kst.amu.edu.pl/szwajcaria1.doc
VI. http://www.wykladowcy.wspa.pl/wykladowca/pliki/podolak/upload/Niewiadomski.rtf
VII. http://www.trybuna.com.pl/n_show.php?code=2005021618

Agnieszka Dycha
Samorząd Brukseli

Od 18 czerwca 1989 r., kiedy odbyły się pierwsze wybory regionalne, Bruksela jest autonomiczną częścią Belgii, nie należy do części flamandzkiej, ani do części francuskiej, ale posiada takie same prawa jak one. Belgia jest więc podzielona na trzy regiony, które znacznie się od siebie różnią i sprawia to ogromne problemy zarówno rządowi Belgii jak i samorządom poszczególnych regionów.

Dodatkowym problemem jest fakt, iż w Brukseli obowiązują dwa języki urzędowe: francuski i flamandzki, ale większość mieszkańców jest francuskojęzyczna. Wzbudzało to niemałe kontrowersje, gdyż z punktu widzenia mieszkańców Flandrii, jest to miasto o flamandzkim początku, które powinno pozostać we flamandzkim terytorium i z tym językiem.

Belgia jako federacja

Dewiza Unii Europejskiej –"jedność w różnorodności „jest niezwykle skomplikowana do wcielenia w Brukseli. Wyzwaniem jest tworzyć różnorodność i w tym samym czasie zapobiegać powstawaniu konfliktów. W czasie ostatnich 25 lat Belgia została podzielona na:
- 3 autonomiczne regiony: Flandria, Walonia i region Bruksela
- 4 społeczności językowe: francuskojęzyczny w Walonii, niderlandzkojęzyczny (flamandzki) we Flandrii, niemieckojęzyczny na wschodzie kraju i dwujęzyczny region Brukseli
- 10 powincji: 5 we Flandrii i 5 w Walonii
- 589 gmin.

Samorząd Brukseli

Pod Region Stołeczny Bruksela podlega 19 regionów m.in. Anderlecht, Etterbeek,Saint-Gillis,Ukkel, Schaarbeek, których terytorium wynosi 162 km² i liczy około 1 milion mieszkańców.

Symbolem Brukseli jest irys, który widnieje na jego godle od 1991 r. Kwiat ten został wybrany ponieważ istniej w tym regionie od tysięcy lat i jest tam szeroko rozpowszechniony.

Kompetencje Regionu Stołecznego Bruksela

Tak jak Flandria i Walonia, Bruksela także posiada swoje kompetencje dotyczące tego regionu, zawierają one:

- plany dotyczące miast i wsi regionu np. renowacje miejskie, odnowa zabytków
- polityka środowiska
- polityka wodna
- polityka energii
- ochrona środowiska naturalnego
- gospodarka mieszkaniowa
- ekonomia
- prace publiczne
- transport
- polityka dotycząca bezrobocia
- polityka zewnętrzna
- badania naukowe

A także zadania, które ustawodawca polecił dawnym aglomeracjom:

- ochrona przeciwpożarowa
- pomoc medyczna
- przetwarzanie śmieci
- podatki.

Ministerstwo w Samorządzie Brukselskim

Ministerstwo w Stołecznym Regionie w Brukseli jest głównym narzędziem do wprowadzania projektów w życie, ma kompetencje w wielu różnych dziedzinach. Ministerstwo stanowi sześć oddzielnych administracji, pięć z nich ma kompetencje w specyficznych płaszczyznach, szósta tworzy generalną strukturę i zapewnia pomoc w organizacji i zarządzaniu.

Ministerstwo obecnie zatrudnia ok. 1500 ludzi i regularnie angażuje nowych pracowników. Liczba usług administracyjnych rośnie, ciągle trwają także prace nad zwiększeniem liczby usług administracyjnych, które mogą być dostępne przez Internet, konwencjonalne metody są zastępowane przez elektroniczne.

Organy

Samorząd miasta ma dużą liczbę organów, które są używane do realizacji swoich działań.

Typy organów:

*Typ A Organizacji Interesu Publicznego np..Net Brussel – organizacja odpowiedzialne za utrzymywanie czystości – odpowiedzialne bezpośrednio przed ministrem dla danego obszaru.

*Typ B Organizacji Interesu Publicznego np. Adris – Regional Employment Office – zarząd tych organizacji jest zależny od jednego lub kilku odpowiednich ministrów posiadajacych kompetencje w tej dziedzinie.

*Organizacje, które w swoim zarządzie lub jakimkolwiek innym ogranie zarządzającym mają dyrektorów mianowanych przez rzad Brukseli np. SDRB/GOMB-Brussels Regional Development Agency.
*Organizacje, które nie pobierają profitów za swoją pracę np. ABE –Brussels Enterprise Agency.

Budżet

Jest aktem prawnym zawierającym planowane dochody i wydatki na pewien okres czasu.
Budżet Brukseli zawiera:

- prognoza: budżet jest oszacowaniem prawdopodobnych dochodów i wydatków na dany okres. Każdego roku, w Brukseli Regionalnego Rada przyjmuje wstępny budżet dla regionu i aglomeracji. Ponieważ dane te ewoluują, Rada może także przyjąć jedną lub dwie korekty budżetu w ciągu roku,
- uwierzytelnienie: zezwolenie jest przyznawany Regionalnej Radzie przez Rząd aby ponieść wydatki i gromadzić przychody w nim zawarte,
- instrumenty legislacji budżet jest instrumentem prawnym, ale nie oznacza to, że jest to zwyczajna procedura, w zasadzie nie jest źródłem prawa, ale przybiera formę prawa i jest formowany w takiej samej procedurze co prawo. Budżet ma moc obowiązywania tylko przez rok, w Belgii rok budżetowy odpowiada kalendarzowemu, zaczyna się 1 stycznia i kończy 31 grudnia.

Budżet zostaje sporządzony przez rząd i poddany ocenie Regionalnej Rady, która musi go zatwierdzić i wówczas jest publikowany w Monitorze – oficjalnym dzienniku urzędowym. Fakt, że budżet został przyjęty przez Radę Regionalną oznacza wotum zaufania w stosunku do rządu. Zatem budżet odgrywa ważną rolę w życiu politycznym.

Policja

Od 1 stycznia 2001, policja, która wcześniej był zarządzana na poziomie gminy, została zreorganizowana. Belgia została podzielona na 196 policji stref, które są znane także jako ZIP. W regionie stołecznym Bruksela, jest to istotna zmiana, ponieważ 19 komunalne służby policji (a więc 19 różnych zestawów policyjnych) zostały zastąpione przez sześć stref policji.

Rola Brukseli w Europie

W 1958 r., Bruksela został wybrany jako siedziba EWG, Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, która jest obecnie częścią I filaru Unii Europejskiej. Rolą miasta jest rozlokowanie instytucji europejskich. Dla wielu ludzi Bruksela jest terminem reprezentującym pojecie instytucji europejskiej. Dzisiaj, sesje Parlamentu Europejskiego odbywają się w Brukseli, a urzędy czterech organów instytucji europejskich znajdują się właśnie w Brukseli, a ponadto jest siedzibą NATO, Euroatomu i kilkudziesięciu międzynarodowych organizacji.

Bibliografia:

Centre d'Informatique pour la Région Bruxelloise, Brussels Capital-Region[online], www.brussels.irisnet.be/en/citoyens/home.shtml, [dostęp: 4 stycznia 2009].

Słownik Unii Europejskiej, praca zbior., red. Wojciech Głuch, Wrocław, wyd. Europa, 2003.

Ewelina Dziedzic

„AKTYWNI NA STARCIE" - Realizacja projektu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego jako forma przeciwdziałania bezrobocia przez Powiatowy Urząd Pracy w Ropczycach

Powiatowy Urząd Pracy w Ropczycach korzysta aktywnie z pomocy Europejskiego Funduszu Społecznego. Współfinansuje On wiele projektów realizowanych przez Urząd. W swoim referacie opisze projekt „ Aktywni na starcie „, który jest jedną z form pomocy bezrobotnym w Powiecie Ropczycko - Sędziszowskim.

„AKTYWNI NA STARCIE „- projekt ten był współfinansowany w **72,57 %** ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich.

Powiatowy Urząd Pracy w Ropczycach realizował projekt od 1 kwietnia 2006 roku do 31 grudnia 2007 roku. Cała wartość projektu wyniosła 3 020 420,00 zł, w tym kwota dofinansowania przez EFS wynosiła 2 368 700,00 zł

Celem projektu „ Aktywni na starcie" było zwiększenie szans młodzieży na zatrudnienie i samozatrudnienie. Ponadto głównym celem było nabycie umiejętności samodzielnego i efektywnego poszukiwania pracy poprzez działania mające na celu objęcie uczestników projektu indywidualnym poradnictwem zawodowym i pośrednictwem pracy. Celem pośrednim było zdobycie doświadczenia zawodowego i nabycie kwalifikacji poprzez osoby młode dzięki organizacji staży, subsydiowanego zatrudnienia oraz szkoleń. A także uzyskanie odpowiedniej wiedzy i umiejętności do efektywnego prowadzenia działalności gospodarczej poprzez objęcie uczestników projektu chcących rozpocząć własną działalność gospodarczą poradnictwem zawodowym.

Według stanu na koniec grudnia 2005 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ropczycach zarejestrowanych było 6503 osoby w tym 3454 kobiet. Analizując przedziały wiekowe duży odsetek wśród osób zarejestrowanych stanowili młodzi bezrobotni (w tym absolwenci) było ich 1840, co stanowiło 28% ogółu zarejestrowanych.

Projekt miał na celu zwiększenie szans młodzieży poniżej 25 roku życia, bezrobotnej przez okres do 24 miesięcy licząc od ostatniej rejestracji oraz bezrobotnych absolwentów wszystkich typów szkół na uzyskanie zatrudnienia i samozatrudnienia. Wyodrębnienie takiej grupy docelowej projektu miało uzasadnienie nie tylko w odniesieniu do statystyk urzędu, ale również do sytuacji demograficznej regionu oraz w problemach na lokalnym rynku pracy. Problem bezrobocia wśród ludzi młodych może się jeszcze pogłębiać, gdyż w najbliższych latach na rynek pracy będą jeszcze napływać roczniki wyżu demograficznego. Bezrobocie wśród ludzi młodych ma znaczący wpływ na kreowanie negatywnych postaw życiowych i społecznych. Często może prowadzić do braku uświadomionej wartości pracy, może również wywoływać zachowania patologiczne. Uzyskanie zatrudnienia w warunkach wysokiego bezrobocia (stopa bezrobocia dla Powiatu Ropczycko - Sędziszowskiego na koniec grudnia 2005 roku wynosiła 21,4%) wymaga pewnych umiejętności i wielu starań z czego wielu młodych ludzi nie zdaje sobie sprawy. Dla młodzieży start w życie zawodowe ma szczególne znaczenie. To właśnie pierwsza praca na ogół decyduje o dalszej karierze. Dzięki możliwości zastosowania różnorodnych form aktywizacji, realizacja projektu umożliwiła

stworzenie sprzyjających warunków złagodzenia sytuacji osób młodych na rynku pracy i udzieliła im realnej pomocy w znalezieniu zatrudnienia lub podjęciu samozatrudnienia.

Ostatecznymi beneficjentami projektu była młodzież poniżej 25 roku życia, bezrobotna przez okres do 24 miesięcy oraz bezrobotni absolwenci wszystkich typów szkół. Projekt „ Aktywni na starcie „ był realizowany na terenie Powiatu Ropczycko - Sędziszowskiego i dotyczył ostatecznych beneficjentów zarejestrowanych na tym terenie.

ZREALIZOWANE DZIAŁANIA

Od początku realizacji projektu „Aktywni na starcie" zaktywizowano łącznie **629** osób bezrobotnych (250 mężczyzn i 379 kobiet), w tym 614 osób do 25 roku życia, w tym 252 absolwentów:

- **490** osób skierowano na staż,
- **77** osób podjęło pracę w ramach subsydiowanego zatrudnienia,
- **29** osób otrzymało jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej i rozpoczęło działalność gospodarczą,
- **35** osób skierowano na szkolenia,
- **181** osobom dokonano zwrotu kosztów dojazdu do i z miejsca odbywania stażu,
- **161** osobom kierowanym na staż zrefundowano badania lekarskie,
- **35** osobom dokonano zwrotu kosztów dojazdu na szkolenie,
- **12** osobom kierowanym na szkolenie zrefundowano badania lekarskie.

Wsparcia w postaci pośrednictwa pracy udzielono wszystkim zaktywizowanym osobom, tj. 629 osobom bezrobotnym, poradnictwem zawodowym objęto 258 osoby.

REZULTATY PO ZAKOŃCZENIU PROJEKTU „AKTYWNI NA STARCIE"

Podjęcie zatrudnienia **- 342 osoby**, w tym 26 osób przerwało staż ze względu na pracę, 247 osób podjęło pracę po zakończeniu stażu, 3 osoby po zakończeniu szkolenia, 66 podjęło dalszą pracę po subsydiowanym zatrudnieniu, Podjęcie samozatrudnienia **- 30 osób,** Pozostawanie bez pracy **- 205 osób.**

Dzięki Europejskiemu Funduszowi Społecznemu i aktywnie prowadzonej polityce administracyjnej w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ropczycach wiele osób bezrobotnych poprzez udział w projekcie „ Aktywni na starcie „ i innych formach aktywizacji zawodowej, podniosło swoje kwalifikacje, nabyło nowe umiejętności i przede wszystkim miało pierwszy w swoim życiu kontakt z pracą!

Bibliografia:

1. *Ustawa z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* Dz. U. z 2008 Nr 69, poz. 415 z późn. zm.).
2. Agata Chudzicka – Czupała *„Bezrobocie. Różne oblicza wsparcia",* Katowice 2004.
3. http://bip.zetorzeszow.pl/pupropczyce/

Pozostałe informacje i materiały uzyskałam osobiście, przeprowadzając wywiad z główną koordynatorką projektu „Aktywni na starcie", panią Beatą Andryszko pracującą w Dziale Instrumentów Rynku Pracy w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ropczycach.

Paulina Dziuba
Kolbuszowa i jej miasta partnerskie

Zakończenie drugiej wojny światowej miało olbrzymi wpływ na nawiązaniu współpracy pomiędzy sąsiednimi miastami, a także tymi znajdującymi się w innych państwach. Głównym tego celem było zbliżenie do siebie ludzi i wzajemna pomoc. Współpraca pomiędzy miastami jest także uważana za niezbędny element w procesie integracji europejskiej, bowiem to właśnie UE dba o nawiązywanie i pogłębianie stosunków między narodami, państwami, a zwłaszcza mniejszymi społecznościami!

Dziś, po półwieczu, pomiędzy miastami samych państw członkowskich Unii Europejskiej istnieją tysiące oficjalnych partnerstw miast. Najwięcej kontaktów nawiązały gminy państw skandynawskich: 93% gmin Szwecji, 84% - Danii, 81% - Finlandii, jak również Belgii 67% i Holandii 59%. W liczbach bezwzględnych przodują pod tym względem Francja (2837 gmin), Niemcy (2455 gmin) i Wielka Brytania (1124 jednostki samorządu lokalnego).[135]

Najwięcej partnerów mamy w Niemczech - blisko 400, następnie w Holandii (137) i Francji (125). Najwięcej (43,5%) kontaktów nawiązano w I kadencji samorządu terytorialnego, czyli w latach 1991-1994. 600 gmin wymieniło, jako swych partnerów blisko 1400 miast i gmin z zagranicy. 66,7% miast twierdzi, że największą trudnością w kontaktach zagranicznych jest brak środków finansowych. Drugą ważną przeszkodą jest bariera językowa - 57,1%. Dla 40,1% respondentów problemem jest duża odległość między partnerami i kłopoty związane z podróżą.[136]

Najczęściej dochodzi do współpracy pomiędzy miastami z przyczyn kulturowych i edukacyjnych. Dzięki podejmowanym inicjatywom dochodzi do wymiany młodzieży, obozów integracyjnych, współpracy stowarzyszeń młodzieżowych, ale również praktyk w czasie wakacji. Daje to możliwość poznania języka i obyczajowości zaprzyjaźnionego miasta. Współpraca w dziedzinie kultury polega na wspólnym organizowaniu imprez, koncertów, festiwali.

Kolejna ważną przesłanką nawiązywania stosunków przyjacielskich jest sfera gospodarcza, która daje możliwość rozwoju miasta i polepszania warunków życia. Odbywa się ona poprzez wizyty przedsiębiorców, organizowanie seminariów i konferencji związanych z tematyką ekonomiczną i gospodarczą, współpracę izb gospodarczych. Dzięki temu mogą powstać nowe inwestycje, budowle, czy też wspólne przedsięwzięcia gospodarcze.

Kolejnymi wymienianymi dziedzinami współpracy jest: turystyka, sport, ochrona środowiska, nauka, szkolenia, opieka społeczna i ochrona zdrowia, integracja europejska. Uroczystościom kulturowym oraz wspólnym spotkaniom młodzieży towarzyszą często zawody sportowe, rajdy rowerowe, biegi przełajowe, budowa ścieżek rowerowych, czy ścieżek zdrowia.

Wspólne spotkania władz oraz konferencje są okazją do podzielenia się doświadczeniami, nawiązania jeszcze bliższych kontaktów, czy też dyskusją nad znalezieniem rozwiązań na trudne problemy. Korzyści, jakie według przedstawicieli samorządów przynosi współpraca bliźniacza, można sprowadzić do dwóch głównych sfer,

[135] http://www.panorama-miast.com.pl/
[136] http://www.panorama-miast.com.pl/

którymi są: funkcjonowanie samorządu oraz kontakty różnych grup społeczno-zawodowych. Obie sfery mają z kolei wpływ na rozwój gmin. [137]

Dziś najczęściej wymienianymi korzyściami ze współpracy są wymiana kulturowa, młodzieży oraz sfera edukacji. Na drugim miejscu wymienia się wymianę doświadczeń, a następnie korzyści gospodarcze, techniczne, ekonomiczne. Również warta podkreślenia jest tutaj możliwość nawiązywania bezpośrednich kontaktów pomiędzy mieszkańcami współpracujących miast oraz promocja miasta i gminy.

Jednak partnerstwo miast to nie tylko same pozytywy. Bowiem z tym zagadnieniem wiążą się także trudności. A mianowicie spora część kontaktów jest utrudniona poprzez brak wystarczających środków finansowych. Również barierę stanowi odległość pomiędzy ośrodkami współpracy. Przeszkodą jest także bariera językowa, dlatego tak ważne jest wymiana młodzieży, organizacja staży, szkoleń. Dzięki tym zabiegom można zniwelować ten problem. Na pewno wart wspomnienia jest również fakt, że utrudnieniem współpracy, a wręcz nawet uniemożliwieniem jej rozwoju jest brak zainteresowania ze strony partnera. W takiej sytuacji ciężko, cokolwiek osiągnąć.

Celem mojej pracy jest ukazanie, że partnerstwo Kolbuszowej z trzema innymi miastami jest faktem rzeczywistym, a współpraca nie ogranicza się tylko do „pustych" zapisów na kartce papieru, ale przynosi widoczne efekty. Posłużę się tu szczegółowymi przykładami działań i podjętych inicjatyw pomiędzy miastami.

Kolbuszowa jest małym miastem położonym w województwie podkarpackim nad rzeką Nil. Miasto liczy około 10 tysięcy mieszkańców. Dzięki przychylności władz udało się nawiązać współpracę z trzema innymi miejscowościami: Apensen (Niemcy), Cobh (Irlandia), Ploermel (Francja). Trwają także rozmowy nad partnerstwem z włoskim miastem Cassino znajdującym się we Włoszech oraz amerykańskim miasteczkiem Derby.

Jednym z przyszłych miast partnerskich Kolbuszowej będzie zapewne miasto Derby w stanie Connecticut. Na razie jednak trwają rozmowy pomiędzy władzami obu ośrodków. Duża rolę w pomyśle nawiązania stałych kontaktów pomiędzy Kolbuszową a tym małym miasteczkiem w USA odegrała ludność polska zamieszkała w Derby, wśród której znalazło się wiele Kolbuszowian. Wyjechali oni w minionych latach do USA w poszukiwaniu lepszych warunków życia, z czasem podjęli decyzje o pozostaniu tam na stałe.

Kolbuszowa również dąży do zyskania nowego zagranicznego partnera. Będzie to prawdopodobnie włoskie miasto Cassino w środkowych Włoszech. Jest ono położone u stóp historycznego wzgórza, a mianowicie Monte Cassino. Kilka lat temu delegacja z Kolbuszowej odwiedziła ten śliczny region Włoch.

Celem kilkudniowego pobytu było zapoznanie się z władzami tamtejszego miasteczka oraz rozmowa o ewentualnym wyjeździe do Cassino grupy młodzieży. Podróż do Włoch być może zaowocuje podpisaniem umowy partnerskiej. Włosi są pod wrażeniem Polaków i proponują, aby kontynuować rozpoczęta współpracę. Wart zwrócenia uwagi jest fakt, że województwo podkarpackie ma podpisaną umowę partnerską z tamtejszym regionem Lazio.[138]

WSPÓŁPRACA Z APENSEN (NIEMCY)

---

[137] Adriana Skorupska, *Współpraca międzynarodowa samorządu gminnego*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa: PISM, 2005

[138] http://www.kolbuszowa.pl/

Okręg Apensen jest położony w północnych Niemczech, na południe od Hamburga. Zamieszkuje ten teren ok. 7150 mieszkańców. Możemy tu odnaleźć wiele ośrodków biznesowych oraz przedsiębiorstw rzemieślniczych.

1973 jest to rok, w którym doszło do podpisania partnerstwa pomiędzy miastami Apensen a Ploermel. Dzięki tej współpracy nastąpiło ożywienie kontaktów pomiędzy Kolbuszową a niemiecką miejscowością, które w efekcie doprowadziło do podpisania układu o współpracy w 2003 r.

Od kilku lat trwają ożywione kontakty pomiędzy Kolbuszową, a niemieckim miastem. Nawiązanie współpracy nastąpiło za pośrednictwem zaprzyjaźnionego z Kolbuszową francuskiego miasta Ploermel. Po raz pierwszy delegacja niemiecka gościła w Polsce w 2000 roku, podczas uroczystości obchodów 10 – lecia współpracy Kolbuszowej i Ploermel. Od tego czasu przedstawiciele władz samorządowych spotykali się kilkakrotnie. Między innymi w lipcu 2001 i październiku 2003 roku kolbuszowscy samorządowcy przebywali w Aspensen, a Niemcy gościli w Kolbuszowej w maju 2003 roku.[139]

28 grudnia 2007 roku do Kolbuszowej przyjechała delegacja samorządowców z niemieckiego miasteczka Apensen. Goście uczestniczyli w miejscowych obchodach 216 rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja oraz byli również uczestnikami w obchodach Dni Kolbuszowej. Co ciekawe, ośmioosobowa delegacja na czele z Peterem Sommerem – Burmistrzem Apensen wystartowała w corocznym Biegu Ulicznym o puchar Burmistrza Kolbuszowej. Niemieccy goście wybrali się również na przechadzkę po ścieżce przyrodniczo – edukacyjnej „Świerczówka. Władze miasta zapoznali Niemców z inwestycjami prowadzonymi aktualnie w gminie Kolbuszowa. Goście odwiedzili również stolicę Podkarpacia.

Wielką niespodzianką był prezent od niemieckich samorządowców, którzy chcieli podkreślić swoją sympatię do mieszkańców Kolbuszowej. Zostawili kopertę, w której zawartość przeznaczyli na rzecz świetlicy profilaktyczno-wychowawczej. Uczą się w niej i bawią dzieci z rodzin uboższych lub dotkniętych patologiami.

Również kolejną formą pomocy od partnerskiego miasto było przekazanie pieniędzy na zakup kserokopiarki, która trafiła do świetlicy Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej.

Kolejnym przykładem współpracy jest organizacja różnych pokazów i festiwali. Między 2 a 5 października 2008 roku w ramach partnerstwa miast do Kolbuszowej przyjechał Chór Gospel Happy Voices. Chór składa się z 26 osób. Działa przy jednym z kościołów w Apensen. Jego członkowie mają od 26 do 60 lat. Razem z muzykami przyjechał Burmistrz Apensen. W trakcie pobytu wszyscy przyjezdni mieszkali u kolbuszowskich rodzin, co jeszcze bardziej zawiązało kontakty.

„Niemcy przygotowali na koncert dwa polskie utwory, co nas bardzo zaskoczyło, ale również wzruszyło. Zaśpiewali po polsku pieśń „Nie lękaj się…”, oraz „Wychwalajcie Pana..” – nie spodziewaliśmy się, że nasi goście zrobią nam taką niespodziankę, Polskie utwory wykonane zostały przez nich fantastycznie” – wspomina Jerzy Jezuit – członek Komisji Współpracy z Zagranicą.

Wizyta Niemców w Kolbuszowej to efekt współpracy międzynarodowej, która wcześniej polegała głównie na wymianie młodzieży. Dzięki takim formom współpracy kontakty są jeszcze bardziej zawiązywane i wzmacniane. Skutkuje to realizowaniem współpracy nie tylko formalnie, ale praktycznie. Nie ma nic bardzie ważnego w

[139] http://www.kolbuszowa.pl/

pogłębianiu kontaktów międzynarodowych, jak wspólne doświadczenia i realna współpraca.

WSPÓŁPRACA Z COBH (IRLANDIA)

Cobh - niewielkie miasto i port morski w hrabstwie Cork, które w przeszłości odgrywały dużą rolę. Miasto to zasłynęło, jako miejsce wypoczynku i uzdrowisk. W latach 1840-1922 miasto nosiło nazwę Queenstown na część królowej Wiktorii. Miasto też jest znane jako port, z którego wypływały statki z emigrantami, głównie do Ameryki. Z miejscowością Cobh związanych jest kilka znanych statków m.in. Titanic, który wypłynął z tutejszego portu 11 kwietnia 1911 r. oraz statek pasażerski Lusitania.

Historyczną datą w procesie nawiązywania kontaktów jest 13 październik 2002, kiedy to doszło do podpisania przez burmistrzów obu miast porozumienia o wymianie i współpracy pomiędzy Kolbuszową i Cobh.

W myśl porozumienia kilkudziesięcioosobowe grupy młodzieży (a nawet całe rodziny) będą z Kolbuszowej wyjeżdżały do Cobh na kilkunastodniowe pobyty. W podobny sposób Kolbuszowianie będą gościć u siebie Irlandczyków. Celem tej wymiany jest wzajemne poznanie kultury i zwyczajów. Wymiana ma także dotyczyć zespołów artystycznych i sportowych. Irlandczycy są również zainteresowani nawiązaniem współpracy gospodarczej pomiędzy oboma miastami (produkty niektórych z kolbuszowskich firm, a także zakupem drewna). Daje to szansę na dalszy rozwój obu zaprzyjaźnionych miast.[140]

WSPÓŁPRACA Z PLOERMEL (FRANCJA)

Ploermel to miasto położone w centrum Bretanii (ok. 8000 mieszkańców). Historia miasta sięga VI wieku. Za jego założyciela uważa się mnicha Armela, który w 525 roku opuściwszy Wielką Brytanię przybył do Armoryki (ówczesna nazwa Bretanii), by ją ewangelizować. Z upływem wieków miasto stało się ulubioną rezydencją książąt bretońskich, z tego też powodu cieszyło się licznym przywilejami. (..) W latach 70 i 80 XX wieku miasto rozkwitło gospodarczo, a to za sprawą powstałej sfery przemysłowej, w której ulokowało swe siedziby wiele znanych firm.[141]

6 października 1990 roku odbyła się w Ploermel uroczystość podpisania układu o współpracy i przyjaźni między regionem kolbuszowskim a regionem Ploermel. Uroczystość miała miejsce w merostwie, stronę polską reprezentowali przedstawiciele władz oraz społeczności Miasta i Gminy Kolbuszowa. Moment ten stał się przełomowych wydarzeniem dla pogłębiania wzajemnych kontaktów i poznawania się wzajemnie. Nie skończyło się to tylko na zapisach, ale realnym spełnianiu założonych celów.

„Podpisanie aktu współpracy tu, w Kolbuszowej stanowi nowy etap w pogłębieniu naszych stosunków. Po 40 latach reżimu komunistycznego mamy od 2 lat demokrację i wolny rynek. Wiemy, że musimy być cierpliwi w tym okresie przejściowym, który powinien nas doprowadzić do bogactwa ekonomicznego” – powiedział burmistrz Kolbuszowej.

Kolejnym etapem wcielania w życie układu o współpracy i przyjaźni było utworzenie w 1991 r. Komisji ds. Współpracy z Zagranicą. Przewodniczącym została pani profesor Joanna Zioło, która do dziś piastuje ten urząd.

Dowodem na to, że jest to realna współpraca może być przykład pomocy udzielonej Kolbuszowianom tuż po podpisaniu układu. Pomoc polegała na transporcie

[140] http://www.kolbuszowa.pl/
[141] http://www.kolbuszowa.pl/

darów na rzecz Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbuszowej, z których skorzystało ponad 1000 rodzin, nie licząc darów dostarczonych do wszystkich wiosek wchodzących w skład gminy. Różna formą pomocy zostały również objęte wszystkie przedszkola na terenie miasta i gminy. Zespół Opieki Zdrowotnej otrzymał znaczną ilość leków, co dla placówek zdrowia borykających się z ogromnymi kłopotami finansowymi było sprawą niebagatelną. Szkoły natomiast otrzymały materiały pomocnicze do nauki języka oraz sprzęt, np. Szkoła Zawodowa z Ploermel przekazała dla ZSZ w Kolbuszowej 12 maszyn do pisania.

Została podpisana m.in. umowa o współpracy i przyjaźni między szkołami podstawowymi, średnimi, a także pomiędzy kilkoma przedsiębiorcami. Miasto i Gmina Kolbuszowa podejmowała wielokrotnie grupy mieszkańców z Ploermel, radnych, młodzież, rolników, władze miasta. Co roku do Ploermel, na staże wyjeżdżają uczniowie, absolwenci i nauczyciele z Kolbuszowej. Podróż i pobyt stażystów odbywa się na koszt tamtejszego komitetu współpracy.[142]

Dzięki staraniom Komisji Współpracy z Zagranicą Rady Miejskiej w Kolbuszowej, od wielu lat nauczyciele miasta, gminy, a obecnie również powiatu wyjeżdżają w miesiącu październiku na okres trzech tygodni do Francji. Celem tej podróży jest wzbogacenie oraz wymiana swoich doświadczeń zawodowych z nauczycielami szkół francuskich w Ploermel.

Staże odbywają się w Liceum Ogólnokształcącym „La Mennais", Liceum Zawodowym „Saint-Armel", Liceum Rolniczym „La Touche" – które jest jedną z najbardziej renomowanych szkół rolniczych we Francji, w Szkole Muzycznej oraz w szkołach podstawowych, katolickich i państwowych. Stażyści mają możliwość zapoznać się z francuskim systemem edukacyjnym, programami i metodami nauczania, organizacją życia szkolnego, uczestniczenia w lekcjach oraz prowadzenia lekcji. Na staże wyjeżdżać mogą nie tylko nauczyciele języka francuskiego, lecz również ci, którzy ten język znają w stopniu dostatecznym. Mogą również korzystać z nich studenci filologii romańskiej.

Ciekawostką jest tutaj fakt, że wyjazd pojedynczej osoby w 2007 r. kosztował chętnego 620 zł. Był to tylko koszt podróży. Natomiast 10 dni pobytu było opłacane wyłącznie przez Francuzów. W czasie pobytu była przewidziana wycieczka do Paryża. Od tego czasu koszt mógł się jedynie zwiększyć o kilkanaście złotych.

Kontakty tego rodzaju budzą zainteresowanie i motywację do nauki języka obcego u dzieci i młodzieży, co w dzisiejszej rzeczywistości jest rzeczą ogromnie ważną. Celem współpracy jest także zainteresować Bretończyków kulturą i językiem polskim. Efekty dało się zauważyć już na samym początku, bowiem listy z regionu Ploermel są napisane nie tylko w języku francuskim, ale także polskim oraz zorganizowano tam kurs nauki naszego ojczystego języka. A zatem można stwierdzić, że w czasie tych lat współpracy udało się ciężką pracą osiągnąć sukces.

Reasumując, chociaż pomysł nawiązywania bezpośrednich kontaktów między miastami narodziła się po II wojnie światowej, to jednak dziś - pół wieku później, możemy stwierdzić, że była to idea trafna. Obecnie ilość oficjalnych partnerstw miast przekracza kilka tysięcy i wzrasta co roku. Kontakty tego rodzaju rozwijają się i przenoszą na nowe dziedziny współpracy. Samorządowcy bardzo szybko nauczyli się współpracować i korzystać z tej współpracy. Niewątpliwie dużą role w tym cały procesie odegrała akcesja Polski do struktur europejskich, dająca nowe możliwości rozwoju kontaktów zagranicznych, a także dostępu do funduszy europejskich. Niewątpliwie współpraca partnerska Kolbuszowej z trzema innymi zagranicznymi miastami wskazuje,

[142] http://www.kolbuszowa.pl/

że to nie tylko gospodarcze i kulturalne efekty, ale także burzenie stereotypów oraz otwieranie się na świat. Niewątpliwie miasta partnerskie to szansa na lepszy rozwój - zarówno gospodarczy, jak i kulturalny oraz sportowy. Dzięki bliskim kontaktom między Kolbuszową a jej miastami partnerskimi przyjacielskie więzi nawiązały na przykład szkoły. Młodzież odwiedza się wzajemnie, co daje młodym szansę na poznania innej obyczajowości, podszkolenia języka, zdobycia nowych doświadczeń. Szacuje się, że w Kolbuszowej już ponad tysiąc osób skorzystało z międzynarodowej wymiany. Dlatego też, tak ważne jest rozwijanie współpracy i pogłębianie kontaktów partnerskich miast.

Bibliografia:

- Adriana Skorupska, *Współpraca międzynarodowa samorządu gminnego*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa: PISM, 2005
- Ziemia Kolbuszowska, Wydanie Specjalne, Lipiec 2000
- Ziemia Kolbuszowska, nr 4, 2008 rok
- Korso Kolbuszowskie, nr 40, 2008 rok
- Nowiny, nr 88, 2007 rok
- http://www.kolbuszowa.pl/
- http://www.panorama-miast.com.pl/

Aneta Fornal

Podział terytorialny i zarys samorządu terytorialnego Szwajcarii

Szwajcaria (Konfederacja Szwajcarska) jest federacją (Bundesttaat), składającą się z państwa centralnego i państw członkowskich (kantonów). Jest to jedno z niewielu państw, w którym występuje demokracja bezpośrednia. Swoistą cechą Szwajcarii jest to, że jest państwem neutralnym (od kongresu wiedeńskiego). Struktura organizacyjna Szwajcarii dzieli się na 26 kantonów, każdy z nich dzieli się na gminy(jest ich 2890). Jednakże Konstytucja określa, że wewnętrzna struktura kantonu jest wyłącznie jego sprawą i sam powinien określić swój ustrój wewnętrzny, więc nie ma obowiązku aby kantony dzieliły się na gminy, choć w praktyce wszystkie się dzielą.

Kanon to podstawowa, terytorialna jednostka administracyjna. Aż do XIX wieku kantony były praktycznie samodzielnymi mini-państwami, które miały swoją armie, biły własną monetę, strzegły granic. W XVI wieku, Konfederacja Szwajcarska składała się z 13 niezależnych państewek (protoplastów dzisiejszych kantonów). Były one jednak formalnie częścią Rzeszy Niemieckiej i były one nazywane przez administrację Rzeszy kantonami. Dzielone były na kantony „leśne" i kantony „miejskie". Po pokonaniu cesarza Niemiec Maksymiliana w 1498 roku kantony uzyskały niezależność. W sześciu kantonach „leśnych" obowiązywała demokracja bezpośrednia (polegała na podejmowaniu wspólnych decyzji na wiecach kantonalnych). Pozostałe 7 kantonów „miejskich", było formalnie zarządzane przez rady miasta, które były kontrolowane przez oligarchiczne układy, tworzone przez najbogatszych kupców i rzemieślników.

Obecnie, każdy kanton ma swoja konstytucję, która określa zasady działania jednostek tworzących prawo (parlamenty lokalne), sprawujące bieżące rządy (rządy lokalne) i egzekwujących prawo (lokalne sądy, prokuraturę, policję). W większości kantonów funkcjonują jednoizbowy parlamenty, w których zsiada od 58 do 200 posłów.

Rządy kantonów sprawują od 5 do 7 ministrów. Władze kantonalne samodzielnie określają stopień autonomii gmin tworzących te kantony. W jednych gminy posiadają niemal całą władzę, podczas gdy inne są bardziej scentralizowane. W 1999 roku w ramach tworzenia nowej konstytucji całej federacji zdecydowano się formalnie podzielić te kantony zgodnie z podziałem okręgów wyborczych, co zwiększyło ich ilość do 26.

Gmina szwajcarska jest tworem pierwotnym- tzn. powstała, przed powstaniem państwa szwajcarskiego. Często spotyka się jej określenie jako „najstarsza korporacja państwa" oraz „naturalna wspólnota mieszkańców". Wyróżnia się kilka rodzajów gmin: 1) gmina jako jednostka podziału terytorialnego państwa (tzw. gmina polityczna, gmina mieszkańców); 2) gmina obywatelska (gmina mieszczańska); 3) gmina kościelna; 4) gmina szkolna.

Ad1) Gminy mieszkańców (polityczne) są to gminy tworzone przez stałych mieszkańców określonego terytorium. Gmina polityczna najczęściej pokrywa się obszarowo z gminą obywatelską, jak i również na jej terytorium występują organy gminy polityczne, jak i organy gminy obywatelskiej. W tym rodzaju gminy funkcjonują organy, dzięki którym mieszkańcy decydują o sprawach dla nich istotnych.

Ad2) Gmina obywatelska traktowana jest zazwyczaj jako gmina celowościowa, ich członkami nie są osoby zamieszkałe na ich terenie lecz posiadające gminne prawa obywatelskie. Zadania tych gmin to „nadawanie gminnych praw obywatelskich, podtrzymywanie więzi z gminą, wspieranie działalności kulturalnej, gospodarowanie lasami oraz zarządzanie posiadanymi gruntami, w celu wykonania zadań gmina może powołać własne organy".

Ad3) Trzeci typ gminy występuje w licznych kantonach jako terytorialne związki osób danego wyznania. Gmina kościelna, bo o niej mowa nie jest gminą w sensie samorządowo-prawną. Zakres działalności ogranicza się do spraw czysto kościelnych. Ustawodawstwo państwowe przyznaje gminom katolickim osobowość publicznoprawną, która służy wyłącznie do występowania w stosunkach pomiędzy Kościołem a państwem.

Ad4) Gminy szkolne występowały natomiast w niektórych kantonach i zajmowały się szkolnictwem podstawowym i ponadpodstawowym. W pozostałych kantonach było zaliczenie szkolnictwa do zakresu zadań gmin politycznych; istnieją nadal w kantonie St. Gallen.

W Szwajcarii dzięki dobrze rozwiniętej instytucji demokracji bezpośredniej, wyróżnia się gminy oparte na modelu zwyczajnym i gminy oparte na modelu nadzwyczajnym. Pierwszy model występuje w gminach mniejszych, gdzie jest mniej niż 10 tyś. mieszkańców (liczba nie zawsze jest miarodajna). Opiera się na demokracji bezpośredniej, gdzie organem uchwałodawczym (stanowiącym) jest ogół mieszkańców (tzw. zgromadzenie gminne), które podejmuje najważniejsze decyzje dotyczące spraw wspólnoty. Organem wykonawczym jest rada, wybierana przez zgromadzenie gminne. W skład rady wchodzi od 5-9 osób. Na czele rady stoi przewodniczący, tzw. prezydent gminy. W modelu nadzwyczajnym w skład gminy musi wchodzić więcej niż 10 tyś. mieszkańców. Charakteryzuje się tym, że mieszkańcy gminy nie decydują sami o swoich sprawach, ale wybierają organ przedstawicielski, którym jest parlament gminy (organ stanowiący) oraz organ wykonawczy-rada, na czele której stoi prezydent (mer, syndyk). Parlament wybierany jest na okres 2-4 lat. W gminach tych istnieje również zgromadzenie gminne, które np. uchwala budżet gminy, decyduj o podatkach lokalnych. W gminach opartych na modelu nadzwyczajnym istnieją zatem dwa organy: parlament gminny i zgromadzenie gminne.

Ważną kwestią jest również fakt, że w Szwajcarii samorząd terytorialny funkcjonuje tylko na szczeblu gminy. Nadzór (pod względem legalności) natomiast

sprawuje rząd kantonu oraz sąd administracyjny. Prawo wyborcze (czynne jak i bierne) mają tylko i wyłącznie obywatele. Jak wiadomo Szwajcaria nie jest członkiem Unii Europejskiej, dlatego tu nie obowiązuje regulacja art. 19 TWE - dlatego obywatele innych państw nie maja tu prawa wyborczego.

Szwajcaria wykształciła specyficzny system polityczny, jak i unikalny podział terytorialny swojego państwa. Jest jednym z niewielu państw, które ma w taki sposób zorganizowane państwo. Mimo tego podziału, kantony jak i gminy wzajemnie się uzupełniają i kooperują ze sobą. Przykład Szwajcarii pokazuje, że dzięki demokracji bezpośredniej społeczeństwo bierze aktywny udział w prowadzonej przez państwo polityce. To właśnie ich konsekwentna współpraca a nie ciągłą rywalizacja, okazała się ich najlepszym rozwiązaniem.

Bibliografia:

1. Chmaj M.: *Państwo, ustrój, samorząd terytorialny,* Lublin 1997
2. *Encyklopedia popularna PWN,* Wydanie XXI, Warszawa 1991
3. Jeżewski J.: *Samorząd terytorialny i administracja w wybranych krajach. Gmina w państwach Europy,* Wrocław 1999
4. http://www.admin.ch
5. http://www.parlament.ch

Karol Gajewski

Program INTERREG III

1. Wstęp

Tematem przewodnim niniejszej pracy będzie Program INTERREG III. Powodem wyboru tego tematu przeze mnie jest znaczenie jakie ma ta Inicjatywa dla Polski. Postaram się ją scharakteryzować i przybliżyć w sposób wyczerpujący i dokładny. Cel, który stawiam przed sobą to przedstawienie programu INTERREG III w sposób łatwy do zrozumienia, by każdy kto nigdy o nim nie słyszał mógł zrozumieć jego istotę i znaczenie. Program ten działający z ramienia Unii Europejskiej ma bardzo duże znaczenie, dlatego każdy obywatel Polski, kraju który jest członkiem Unii Europejskiej powinien chociaż w minimalnym stopniu znać jego podstawowe cele i działania. W moim mniemaniu podstawowe założenia i cele Inicjatywy INTERREG III powinny być znane każdemu Polakowi, gdyż program ten działa na terenie naszego kraju a jego działania pozytywnie skutkują w rozwój Polski. Moja praca składać będzie się ze wstępu, trzech głównych rozdziałów a także zakończenia wraz z bibliografią. Źródłami pomocy, na których oprę swą pracę będą oficjalne strony internetowe Inicjatyw Wspólnotowych a także wiedza, którą nabyłem przez trzy lata studiowania kierunku Europeistyka.

2. Ogólne informacje o Inicjatywach Wspólnotowych

Początek nowego rozdziału zacznę od wyjaśnienia czym są Inicjatywy Wspólnotowe. **Inicjatywy Wspólnotowe -** są to dodatkowe instrumenty pomocy regionalnej wykorzystywane do finansowania zadań ważnych dla funkcjonowania całej Unii Europejskiej. W latach 2000-2006 działały cztery inicjatywy

wspólnotowe: EQUAL, INTERREG III, LEADER+ oraz URBAN II, z których EQUAL był nowym programem Komisji Europejskiej, natomiast pozostałe trzy - finansowane ze środków funduszy strukturalnych - były kontynuacją programów z lat 1994-1999. Bardzo ważną kwestią jest to, iż w latach 2007-2013 działać będą: Europejska Współpraca Terytorialna (jako kontynuacja INTERREGU) i Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa (wspomagający EWT[143]) natomiast kontynuacji programów URBAN II i EQUAL na lata 2007-2013 nie przewidziano. Inicjatywy Wspólnotowe podobnie jak Fundusze Strukturalne[144] funkcjonują tylko w krajach członkowskich Unii Europejskiej. Inicjatywy Wspólnotowe:

- wspierają przedsięwzięcia, które wywierają szczególne oddziaływanie na płaszczyźnie europejskiej,
- finansują działania nie dla jednego regionu, czy państwa członkowskiego, ale obejmują swoim zakresem całą Unię Europejską,
- opracowane są przez Komisję Europejską przy porozumieniu z państwami członkowskimi w formie koncepcji przewodnich i stanowią podstawę dla programu w ramach inicjatyw wspólnotowych, realizowanych przez dane państwo członkowskie,
- ich zadaniem jest wytyczanie drogi innowacyjnym koncepcjom w ramach ich pola zainteresowania,
- ustanawiają transnarodowe sieci ludzi i organizacji zajmujących się zbliżoną tematyką.

Inicjatywy Wspólnotowe są zgrupowane wokół priorytetów wyznaczonych przez Komisję Europejską, a są to:

- współpraca przygraniczna, międzynarodowa i międzyregionalna,
- rozwój obszarów wiejskich,
- rozwój obszarów odległych,
- zatrudnienie i rozwój kapitału ludzkiego,
- wspomaganie transformacji przemysłu,
- rozwój obszarów miejskich i dotkniętych przez kryzys,
- restrukturyzacja rybołówstwa.

W okresie programowania 2000-2006 na inicjatywy wspólnotowe przeznaczono kwotę 10,44 mld euro, odpowiadającą 5,35% budżetu funduszy strukturalnych.

3. Charakterystyka Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III

Ten rozdział pragnę poświęcić tylko i wyłącznie głównemu tematowi mojej pracy, czyli programowi INTERREG III. Zamieszczę tutaj najważniejsze cechy i założenia

---

[143] **Europejska Współpraca Terytorialna (EWT)** jest celem polityki regionalnej Unii Europejskiej na lata 2007-2013, którego realizacja wspierana będzie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. EWT 2007-2013 stanowi kontynuację Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III, wdrażanej w okresie programowania 2000-2006 (w Polsce od 1 maja 2004 r.) Cel ma być osiągnięty poprzez realizację programów współpracy transgranicznej, transnarodowej i międzyregionalnej.

[144] **Fundusze Strukturalne** stanowią finansowe instrumenty polityki strukturalnej realizowanej przez Unię Europejską. Powstały w celu zrestrukturyzowania i zmodernizowania gospodarek państw członkowskich UE.

programu, co pozwoli mi go prosto opisać i scharakteryzować. Tak więc zaczynając od początku podstawowe pytanie to czym jest INTERREG III.

INTERREG III - jest Inicjatywą Wspólnotową działająca w latach 2000-2004, której głównym celem jest dążenie do tego aby granice państwowe nie stanowiły przeszkody dla zrównoważonego rozwoju oraz integracji europejskiej a możliwa współpraca wzmacniała spójność społeczno-gospodarczą. Osiągnięciu tego celu służy realizacja programów:

1. **współpracy transgranicznej (INTERREG III A) -** który służy wspieraniu i promocji zintegrowanego rozwoju regionalnego na obszarze sąsiadujących ze sobą regionów przygranicznych, włączając w to regiony na granicach zewnętrznych oraz przy niektórych granicach morskich,
2. **współpracy transnarodowej (INTERREG III B) -** ma na celu wspieranie współpracy międzynarodowej między władzami regionalnymi i krajowymi, w ramach dużych regionów paneuropejskich, mającej na celu zrównoważony i skoordynowany rozwój przestrzenny,
3. **współpracy międzyregionalnej (INTERREG III C) -** finansujący współpracę międzyregionalną w skali europejskiej obejmującą między innymi wymianę informacji doświadczeń dotyczących rozwoju regionalnego oraz polityki spójności.

Ad.1. Współpraca ponadgraniczna: współpraca między graniczącymi ze sobą regionami krajów członkowskich prowadzi do budowania wspólnych strategii rozwoju i ma służyć tworzeniu ponadgranicznych ośrodków ekonomicznych i socjalnych. Obszary objęte współpracą ponadgraniczną to strefy NUTS III[145] usytuowane wzdłuż granic lądowych wewnętrznych i zewnętrznych Unii oraz strefy morskie.

Priorytetowe zadania:

- promocja rozwoju obszarów wiejskich i miejskich,
- wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw (również w sektorze turystycznym),
- wspomaganie inicjatyw lokalnych służących tworzeniu nowych miejsc pracy,
- pomoc w reintegracji regionów z rynkiem pracy,
- wspieranie ochrony środowiska,
- poprawa infrastruktury transportowej, rozbudowa systemów wodnych i energetycznych,
- współpraca w dziedzinie sprawiedliwości i administracji,
- badania i rozwój, szkolnictwo, kultura, komunikacja, zdrowie, ochrona cywilna.

Ad.2. Współpraca ponadnarodowa: dotyczy wspólnych inicjatyw władz lokalnych, regionalnych i narodowych różnych krajów Unii Europejskiej służące pogłębianiu integracji. W jej wyniku dochodzi do formowania dużych grup regionów europejskich.

Priorytetowe zadania:

[145] **NUTS** (skrót od fr. *Nomenclature des Unites Territoriales Statistique*, ang. *Nomenclature of Units for Territorial Statistics*) – standard geokodowania rozwinięty w Unii Europejskiej na potrzeby identyfikowania statystycznych jednostek terytorialnych.

- ustanowienie strategii rozwoju regionalnego na poziomie ponadnarodowym przez co rozumie się współpracę między miastami lub strefami miejskimi oraz strefami regionalnymi,
- ułatwianie komunikacji między regionami poprzez zapewnienie skutecznego systemu transportu i dostępu społeczeństwa do informacji,
- ochrona środowiska i zasobów naturalnych, w szczególności zasobów wodnych.

Ad.3. Współpraca międzyregionalna: zmierza do zwiększenia skuteczności działań związanych z rozwojem regionalnym poprzez zastosowanie szerokiej wymiany informacji i dzielenia się doświadczeniami. Dotyczy to w szczególności regionów opóźnionych w rozwoju i znajdujących się w trakcie restrukturyzacji gospodarczej.

Priorytetowe zadania:
- wymiana doświadczeń będących efektem współpracy ponadgranicznej i ponadnarodowej między krajami członkowskimi jak i z krajami trzecimi,
- współpraca w dziedzinie: badań, rozwoju technicznego, przedsiębiorczości, turystki, kultury i ochrony środowiska.

4. Zarządzanie i finansowanie programu INTERREG III w Polsce

Programy INTERREG zarządzane są przez wspólne instytucje wybrane przez uczestniczące w danym programie państwa i zaakceptowane przez Komisję Europejską. W wypadku programów przygranicznych Komisja zezwoliła na utworzenie w państwach partnerskich dodatkowych instytucji pomocniczych odpowiedzialnych za zarządzanie środkami programu na poziomie krajowym i realizację płatności dla beneficjentów[146]. W Polsce w finansową realizację programów przygranicznych zaangażowane jest Ministerstwo Finansów i urzędy wojewódzkie.

Na wspólny budżet programów INTERREG składają się krajowe alokacje środków z EFRR[147], np. wkład słowacki i polski (program Polska-Słowacja), wkład fiński, duński, szwedzki, niemiecki, polski, litewski, łotewski, estoński w ramach programu międzyregionalnego strefa północ.

Instytucja Zarządzająca określonym programem odpowiada przed Komisją Europejską za cały budżet programu.

Zasada partnera wiodącego: Zgodnie z tą zasadą dla każdego projektu zostaje wyznaczony partner wiodący odpowiedzialny za zarządzanie, realizację i koordynację działań wszystkich uczestników przedsięwzięcia. Partner wiodący składa wniosek o dofinansowanie projektu ze środków EFRR do Wspólnego Sekretariatu Technicznego, a następnie – w przypadku pozytywnej decyzji komitetu sterującego – zawiera umowę z Instytucją Zarządzającą, przejmując pełną odpowiedzialność finansową i prawną za całe przedsięwzięcie. Zasada partnera wiodącego obowiązuje obecnie w pełni w programach współpracy transnarodowej i międzyregionalnej; w programach transgranicznych stosuje się jej modyfikacje.

Zasada n + 2: Reguła n + 2 dotyczy wszystkich programów INTERREG III i oznacza, że środki finansowe przewidziane na realizację programu w danym roku

---

[146] **Beneficjent** - osoba fizyczna lub prawna, której udzielono kredytu albo na rzecz której została otwarta akredytywa, udzielona gwarancja lub poręczenie.

[147] **Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego** - fundusz utworzony w 1975 na podstawie art. 160 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

kalendarzowym (rok „n”) muszą zostać wydane do końca roku n + 2. W efekcie powyższej zasady istniej zagrożenie anulowania przez Komisję Europejską części zobowiązania dotyczącego EFRR w ramach programów, dla której Komisja nie otrzyma wniosku o płatność do 31 grudnia 2006 r. Celem stosowania tej reguły jest motywowanie państw członkowskich do sprawnego wydatkowania środków pomocowych. Odpowiedzialność za ewentualną utratę środków w danym programie ponosi przed Komisją Europejską Instytucja Zarządzająca w państwie członkowskim, w którym jest ulokowana, niemniej konsekwencje finansowe każdorazowo odczuwają państwa, które alokowały środki INTERREG do danego programu operacyjnego. Rozliczenie zgodnie z reguła n + 2 następuje na poziomie budżetu programu (z uwzględnieniem zarówno środków alokowanych przez Polskę, jak i kraj partnerski), a nie na poziomie krajów uczestniczących w programie, bądź też na poziomie poszczególnych projektów. Najistotniejszą kwestią decydującą o sukcesie danego programu operacyjnego jest jakość współpracy państw członkowskich biorących udział w Programie, a także dobre relacje i zaangażowanie instytucji odpowiedzialnych za poszczególne zadania. W dużej mierze proces wydatkowania środków zależy od Urzędów Wojewódzkich odpowiedzialnych za podpisywanie umów z beneficjantami projektów zatwierdzonych do realizacji oraz za wypłatę środków, a także od postawy beneficjentów i jakości przesyłanych przez nich do UW dokumentów.

Finansowanie i podział środków: Podział środków INTERREG III alokowanych dla Polski w latach 2004-2006 przedstawia się w sposób następujący:

- komponent A – 80% - 177,09 mln euro
- komponent B – 14% - 30,99 mln euro
- komponent C – 6% - 13,28 mln euro

INTERREG III A - Podział środków w ramach komponentu A według granic Polski w latach 2004-2006:

- Granica wschodnia: min. 35% środków przeznaczonych na komponent A, tj. 61,98 mln euro
- Granica południowa: 28,5 mln euro
- Granica zachodnia: 86,60 mln euro

Granice i programy:

- 5 dwustronnych:

1. Polska – Meklemburgia Pomorze Przednie (29,94 mln euro);
2. Polska – Brandenburgia (30,05 mln euro);
3. Polska – Saksonia (26,61 mln euro);
4. Polska – Czechy (18,00 mln euro);
5. Polska – Słowacja (10,50 mln euro).

- 2 trójstronne:

1. Polska – Litwa – Federacja Rosyjska (Obwód Kaliningradzki) (24,16 mln euro);
2. Polska – Białoruś – Ukraina (37,82 mln euro).

Umiejscowienie Instytucji Zarządzającej i Płatniczej programów realizowanych w ramach INTERREG III A.:

- Polska – **Meklemburgia Pomorze Przednie** – Instytucja Zarządzająca i Instytucja Płatnicza po stronie niemieckiej;
- Polska – **Brandenburgia** – Instytucja Zarządzająca i Instytucja Płatnicza po stronie niemieckiej;
- Polska – **Saksonia** – Instytucja Zarządzająca i Instytucja Płatnicza po stronie niemieckiej;
- Polska – **Czechy** - Instytucja Zarządzająca i Instytucja Płatnicza po stronie czeskiej;
- **Polska** – Słowacja - Instytucja Zarządzająca i Instytucja Płatnicza po stronie polskiej;
- **Polska** – Białoruś – Ukraina - Instytucja Zarządzająca i Instytucja Płatnicza po stronie polskiej;
- Polska – **Litwa**– Federacja Rosyjska (Obwód Kaliningradzki) – Instytucja Zarządzająca i Instytucja Płatnicza po stronie litewskiej.

Polska odpowiada przed Komisją Europejską za realizację dwóch programów – ze Słowacją oraz Białorusią i Ukrainą. Dla tych programów rolę Instytucji Zarządzającej pełni Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, a Instytucją Płatniczą jest Ministerstwo Finansów[148].

Do 12 października 2006 roku komitety sterujące/monitorujące zatwierdziły do realizacji w ramach 7 programów INTERREG 3 A 735 projektów z udziałem polskich partnerów na łączną kwotę dofinansowania z EFRR ponad 161,80 mln euro.

INTERREG III B

Polska uczestniczy w dwóch programach ponadnarodowych – w **programie Regionu Morza Bałtyckiego (BSR)** oraz **Obszaru Krajów Europy Środkowej, Adriatyckiej, Naddunajskiej i Południowo-Wschodniej (CADSES).**

W realizacji programu BSR uczestniczy 11 państw. Rolę Instytucji Zarządzającej i Płatniczej programu pełni niemiecki bank Schleswig-Holstein. Decyzje dotyczące finansowania projektów podejmuje międzynarodowy Komitet Sterujący, składający się z przedstawicieli 11 państw.

W realizacji programu CADSES uczestniczy 18 państw. Rolę Instytucji Zarządzającej i Płatniczej programu pełni włoskie Ministerstwo Infrastruktury i Transportu. Decyzje dotyczące finansowania projektów podejmuje międzynarodowy Komitet Sterujący, składający się z przedstawicieli wszystkich państw uczestniczących w programie.

Łącznie w ramach komponentu B przyznano polskim partnerom dofinansowanie z EFRR w wysokości 18,25 mln euro, z czego w programie CADSES 8,11 mln euro, a w programie BSR 10,14 mln euro.

INTERREG III C

Ze względów administracyjnych wyodrębniono cztery strefy programowe – północną, południową, wschodnią i zachodnią, przy czym przynależność do danej strefy

[148] **Ministerstwo Finansów** jest urzędem pomocniczym Ministra Finansów, centralnego organu administracji rządowej odpowiedzialnego za dział administracji rządowej – finanse publiczne.

nie uniemożliwia instytucjom udziału w projektach realizowanych w innym obszarze. Ponadto w ramach tego komponentu finansowane są także dwa programy horyzontalne – ESPON (Europejska Sieć Monitorowania Planowania Przestrzennego) oraz INTERACT (program pomocy technicznej, ukierunkowany na wykorzystanie dotychczasowych doświadczeń z realizowanych programów INTERREG oraz przygotowania do wdrażania programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej w latach 2007-2013, stanowiących kontynuację programów INTERREG III.

Polscy partnerzy z województw: zachodniopomorskiego, pomorskiego, warmińsko-mazurskiego, podlaskiego i kujawsko-pomorskiego mogą kierować projektami w strefie północnej, natomiast uczestnicy z pozostałych 11 województw mogą pełnić funkcję partnera wiodącego w projektach strefy wschodniej. Rolę Instytucji Zarządzającej i Płatniczej strefy północ pełni niemiecki bank inwestycyjny Schleswig-Holstein. Natomiast w przypadku strefy wschód rolę Instytucji Zarządzającej i Płatniczej pełni magistrat Wiednia.

Ogółem w zatwierdzonych projektach komponentu C bierze udział 126 polskich beneficjentów, którzy korzystają łącznie z dofinansowania z INTERREG w wysokości 13 mln euro.

5. Zakończenie

Tak oto dobrnąłem do końca mojej pracy, w której w jak najprostszy i najbardziej przyswajalny sposób starałem się przedstawić i wytłumaczyć działania Inicjatywy Wspólnotowej jaką jest INTERREG III. Reasumując wszystkie rozdziały i tematy, które poruszyłem w tej pracy napisać muszę iż INTERREG III jest inicjatywą, która posiada niebagatelne znaczenie dla Polski.

Bibliografia

1. Urszula Kalina Prasznic – „Leksykon Polityki Gospodarczej" – Oficyna Ekonomiczna – Kraków 2005,
2. M. Cini – „Unia Europejska – Organizacja i Funkcjonowanie" – PWE – Warszawa 2007,
3. I. Pietrzyk – „Polityka Regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich" – PWN – Warszawa 2000,
4. strona internetowa: http://www.interreg.gov.pl,
5. strona internetowa: http://www.funduszestrukturalne.gov.pl.

Paweł Gamla

Szwecja i Sztokholm - funkcjonowanie kraju i stolicy, komunikacja publiczna oraz formy wspierania kultury

Szwecja należy do jednych z największych powierzchniowo i najstarszych państw Europy środkowej i północnej. Pierwsze wzmianki o państwie datuje się na początek wieku VII n.e., a pierwsza osiadła kultura na terenach obecnej Szwecji to Wikingowie w VIII wieku. Stolicą Szwecji jest Sztokholm.

Szwecja stoczyła ciężki bój o to, aby stać się potęga w czasach dzisiejszych i najbezpieczniejszym, po Szwajcarii, aktualnie państwem europejskim. W Szwecji od około 200 lat utrzymuje się pokój wewnętrzny, jak i zewnętrzny.

Obecnie Szwecja jest monarchią konstytucyjną opartą na jednoizbowym systemie parlamentarnym. Na czele państwa stoi król. Jego funkcje obecnie są wyłącznie funkcjami reprezentatywnymi. Od 1973 roku na tronie zasiada król Karol XVI Gustaw.

Powstanie szwedzkiego parlamentu datuje się na XV wiek. Do dziś parlament jest jednoizbowy. Jego nazwa to Riksdag. Funkcjonuje on w systemie wielopartyjnym. Parlament liczy 349 posłów, których kadencja wynosi 3 lata. Jego kompetencje to prowadzenie rozważań, wraz z ugrupowaniami politycznymi znajdującymi się w parlamencie, nad polityką premiera rządu.

Ciekawostka: Prasa szwedzka występuje jako „strażnik" praworządności. Jest to zapisane w szwedzkiej Konstytucji.

Władza wykonawcza kraju należy do rządu składającego się z 22 osób oraz osoby premiera stojącego na czele rządu. Pozostałymi organami władzy są komisje rządowe. Jest ich 14, a członkowie są wybierani zgodnie z obecnym układem sił politycznych w Riksdagu. Administracja lokalna nie jest rozbudowana. Szwecja podzielona jest na 24 okręgi (hrabstwa) ich szwedzka nazwa to län. Na czele każdego okręgu (hrabstwa) stoi gubernator oraz rada okręgów (hrabstw). Kolejną jednostką podziału terytorialnego państwa jest gmina. Szwecja liczy ich 290 gmin. W gminie organem władzy jest Rada Gminy.

Ciekawostka: Gotlandia jest hrabstwem wyspiarskim, i jedynym hrabstwem w całej Szwecji nie posiadającym rady hrabstw. Jedyną władzą samorządową jest gubernator.

Oprócz okręgów i gmin występują również 284 rady miejskie. Sztokholm jest ciągłą stolicą Szwecji od 1436 roku, aż do dnia dzisiejszego.

Ciekawostka: Sztokholm nazywany jest „Wenecją północy" ze względu na swoje wyspiarskie położenie, bowiem miasto zbudowane jest na kompleksie 14 wysp.

Całość instytucji państwowych znajduje się na zabytkowej wyspie Sztokholmu – Gamla Stan (termin po polsku oznacza: Stare Miasto), gdzie w pałacu królewskim Kungliga Slottet rezyduje król Karol XVI Gustaw. Na Gamla Stan znajduje się budynek Riksdagu. Siedzibą władz miejskich Sztokholmu jest Ratusz Miejski, będący symbolem stolicy. Sam budynek znajduje się na wyspie Kungsholmen w centrum miasta.

Komunikacja publiczna w Sztokholmie opłacana jest w większości ze środków państwowych. Natomiast jej głównym źródłem dochodu są zyski ze sprzedaży biletów komunikacyjnych. Formy komunikacji publicznej w Sztokholmie to: autobusy, metro, łodzie (kursujące kanałami pomiędzy wyspami miejskimi) oraz samoloty (dotyczy to komunikacji z pozostałymi regionami kraju i innymi państwami).

Obecnie w mieście funkcjonuje 3 linie metra. Przejazd metrem kosztuje około 20 szwedzkich koron. Honorowane są bilety jednorazowe jak i długoterminowe. Cena takiego długoterminowego biletu wynosi około 200 szwedzkich koron.

Sieć komunikacyjna jest ułożona w sposób dogodny dla pasażera tzn. większość linii komunikacji miejskiej uzupełnia się z liniami metra i łodzi wodnych, dzięki czemu pasażer ma łatwy dostęp do wielu zakątków Sztokholmu. Podróż z jednego miejsca w drugie, jest zatem szybka i sprawna.

Ciekawostka: w centrum miasta wyznaczone są specjalne pasy na jezdni dla komunikacji miejskiej, dzięki czemu przejazd jest szybki i wygodny. Jest to jednym z kilku elementów, dzięki którym wskaźnik korzystania z komunikacji miejskiej w Sztokholmie pnie się w górę.

Ulgi na komunikacje miejską mają uczniowie i studenci, dzieci do lat 4 raz osoby, które ukończyły 70 lat. Ulgi te zagwarantowane są w ustawie. Jednak rząd planuje wprowadzić bardziej surowe przepisy dotyczące korzystania z ulg na komunikację.

Komunikacyjną atrakcja Sztokholmu są nie kursujące regularnie od ponad 40 lat tramwaje. Atrakcyjność linii tramwajowej wynika głównie z faktu, że tramwaje nie kursują po Sztokholmie od ponad 40 lat. Linie tramwajowe zostały zlikwidowane do roku 1967, kiedy to w całej Szwecji ruch kołowy został zmieniony z lewostronnego na prawostronny.

W 1991 roku sztokholmska organizacja hobbystów przywróciła kursy na 1 linii tramwajowej, której charakter został wyłącznie turystyczny. Tramwaje są odrestaurowane i kursują od wiosny do późnej jesieni na linii pomiędzy centrum miasta – wyspą Gamla Stan, a dzielnicą turystyczno-rekreacyjną Djurgårdem, znajdującą się na południu miasta. Na linii kursuje obecnie 15 tramwajów przypominających o charakterze komunikacji miejskiej z początku XX, kiedy to tramwaje były podstawowym środkiem transportu miejskiego i wizytówką Sztokholmu.

Większość przedsięwzięć kulturalnych w mieście opłacana jest z budżetu miasta oraz niektóre z budżetu państwa. Nakłady na szerzenie kultury w mieście sięgają ponad 3 miliony koron rocznie. Około 10% tej kwoty przekazywana jest na wspomaganie finansowe muzeów sztuki w Szwecji oraz na Szwedzką Operę Narodowa (Royal Swedish Opera).

Większość muzeów podzielonych jest tematycznie. Występują tu muzea: historyczne, marynistyczne, specjalistyczne oraz muzea na powietrzu np. skansen miejski w Sztokholmie.

Ceny wejść do muzeów nie odróżniają się one zbytnio od cen w pozostałych miastach europejskich. Standardowa cena wacha się od 70 do 120 koron, czyli od około 25 – 45 zł, szwedzkich za bilet normalny i zniżka na bilet ulgowy wynosi 30 %.

Z uwagi na liczną ilość muzeów w Sztokholmie, władze miasta oraz dyrektorzy muzeów, wyszli z pomocą dla turystów udostępniając w sprzedaży bilety wstępu oraz kartę wolnego wstępu do wszystkich muzeów w Sztokholmie. Karta ta honorowana jest we wszystkich muzeach na terenie miasta. Karta ta nazywa się Stockholmskortet i jej cena waha się do około 200 szwedzkich koron, czyli około 75 zł.

Karta ta również upoważnia do zniżek za korzystanie z komunikacji miejskiej, metra, pociągów podmiejskich i upoważnia do bezpłatnego parkowania w centrum miasta. Karta ta nie upoważnia tylko do wstępu do Szwedzkiej Opery oraz teatrów i sal koncertowych, gdyż są one finansowane wyłącznie ze sprzedaży biletów, których cena jest ok. 4 razy wyższa, niż wejściówka do muzeum.

Kolejną formą wspierania kultury przez władze miejskie jest otworzenie tzn. Galerii Metra w ramach programu „Sztuka na stacjach metra". Ze względu na fakt, iż metro jest również atrakcją miasta, władze miejskie wpadły na pomysł stworzenia galerii sztuki na stacjach metra. Stacje ozdobiono nowoczesnymi rzeźbami i malowidłami autorstwa szwedzkich artystów. Całością projektu i środkami finansowymi dysponuje powołana przez Radę Miasta – Rada Artystyczna. Jej kompetencje to koordynacja projektem, kierowanie funduszami oraz wybór tematyki dzieł sztuki na danej stacji metra. Obecnie projekt dotyczy około 75 spośród ponad 100 stacji metra. Na każdej stacji metra obowiązuje inny motyw i inna forma sztuki poczynając od mozaiek i malowideł artystycznych po rozległe projekty dotyczące np. Prawa kobiet czy ruchów obrońców środowiska. Opłata za zwiedzanie galerii jest zawarta w cenie biletu metra, pewna część od ceny biletu, przekazywana jest na konto Rady Artystycznej.

Do najsłynniejszych i najliczniej odwiedzanych szwedzkich muzeów należą: Muzeum Narodowe, Moderna Museet czyli Muzeum Sztuki Współczesnej (jest ono muzeum na świeżym powietrzu),Statek Vasa, Waldermarsudde oraz Ogród Milesa.

Ciekawostka: Nagroda Nobla wręczana corocznie 10 grudnia, wręczana jest w budynku Filharmonii w Sztokholmie.

Ciekawostka: Najgłośniejszym projektem Rady Miasta Sztokholmu ostatnich 2 lat jest projekt otwarcia muzeum ikony Szwecji – grupy muzycznej ABBA (ABBA – The Museum).W muzeum była by zamieszczona całą spuścizna po zespole np. oryginalne wydania płyt, stroje sceniczne czy przedmioty należące do członków zespołu. Zespół był największą ikona kraju lat 70. i 80. Do dziś sprzedaje on ponad 10 mln płyt rocznie, pomimo faktu, że nie istnieje od 25 lat, i w szczytowej formie swojej działalności przynosił większe zyski niż koncern samochodowy VOLVO. Otwarcie muzeum było planowane na czerwiec 2009r., jednak z przyczyn prawnych otwarcie muzeum zostało przesunięte na czas bliżej nie określony. Jednak nawet i dziś można kupić bilety na jego otwarcie.[149]

Bibliografia:

1. K.Sandell, *Sztokholm,* Wiedza i Życie, Warszawa 2001 r.
2. Izdebski H., *Samorząd terytorialny. Podstawy ustroju i działalności*., Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2000
3. Śleszyński P., Plit J., *Atlas Świata, Encyklopedia Geograficzna Świata*, t. 5, Agencja Publicystyczno-Wydawnicza Opres, Kraków 2001 r.
4. *Svenska Dagbladet,*Sztokholm 2007 r.
5. *Expressen,* Sztokholm 2008 r.

Anna Garnczarska

Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska – zagadnienia administracyjne

Wybór tego tematu był umotywowany faktem odbycia przeze mnie praktyk w ramach studiów w Stowarzyszeniu Euroregion Karpacki Polska z siedzibą w Rzeszowie przy ulicy Rynek 5. Z tego głownie powodu wybrałam ten temat, gdyż odbywając praktyki miałam bezpośredni kontakt z procedura administracyjną, funkcjonowaniem tej instytucji a także nabyciem pewnych wiadomości i umiejętności. Biorąc także pod uwagę, iż dotyczy to naszego województwa pragnę poruszyć te kwestie gdyż są ciekawe i warte zwrócenia uwagi jak ważną rolę odgrywa współpraca transgraniczna.

Na wstępie chciałabym podać krótką definicje pojęcia euroregion: Euroregion - jest to formalna struktura współpracy transgranicznej skupiająca przedstawicieli szczebla lokalnego i regionalnego, a także w uzasadnionych przypadkach partnerów społecznych. Są to podmioty prawne, które stawiają przed sobą cele i posiadają rozległe możliwości działania.[150]

Następnie kilka informacji na temat EUROREGIONU KARPACKIEGO: Euroregion Karpacki istnieje piętnaście lat. Za datę jego powstania przyjmuje się 14 luty 1993 roku, kiedy to w Debreczynie przedstawiciele władz regionalnych przygranicznych

[149] Prasa szwedzka: *Svenska Dagbladet* z dn.01.06.2007; *Expressen* z dn.01.11.2008
[150] http://www.karpacki.pl/euroregion-fundusze_unijne-euroregiony_w_polsce-37.html

obszarów Polski, Słowacji, Węgier i Ukrainy podpisali porozumienie o utworzeniu Związku Międzyregionalnego Euroregion Karpacki.

W czasie po powstaniu, współpraca w ramach Euroregionu, który właśnie w celu jej inicjowania i rozwijania został powołany, przebiegała w różnym tempie i z różnym skutkiem. Towarzyszyły temu zjawisku zmiany polityczne, gospodarcze, administracyjne, świadomościowe, a także personalne. Jednak świadectwem tego, że wszystkie strony narodowe wchodzące w skład Euroregionu Karpackiego - Polska, Słowacja, Ukraina, Węgry, Rumunia wyrażają wolę tej współpracy jest właśnie fakt, że Euroregion, pomimo wielu problemów funkcjonuje, tworząc wciąż nowe płaszczyzny wspólnego porozumienia.

Obecnie obszar Euroregionu obejmuje około 154.000 km², a zamieszkiwany jest przez ponad 15 milionów ludności. Część Euroregionu Karpackiego położona jest na wschodniej granicy Polski, będącej zewnętrzną granicą Unii Europejskiej. Mając, zatem na względzie rolę, jaką Euroregion spełnia można stwierdzić, że w najbliższej przyszłości będzie ona tym bardziej znacząca, że od przystąpienia Polski do Unii Europejskiej staliśmy się pomostem dla krajów, które pozostaną poza jej granicami.

Polska: Obszar Województwa Podkarpackiego oraz obszar samorządów członkowskich Stowarzyszenia Euroregion Karpacki POLSKA.[151]

STOWARZYSZENIE EUROREGION KARPACKI POLSKA

W celu realizacji spraw bieżących, powołane zostało przez Zarząd Stowarzyszenia, Biuro Stowarzyszenia Euroregion Karpacki Polska w Rzeszowie przy ulicy Rynek, 5 w którym odbywałam trzytygodniową praktykę we wrześniu bieżącego roku.

Skład biura:
Joanna JEŻ - Dyrektor Biura
Barbara ZAJDEL - Kierownik Programów UE
Marta OSIECKA - Główny Księgowy
Agnieszka MAZUR - specjalista ds. rozliczeń
Renata MARCINIEC - specjalista ds. płatności
Halina WRÓBEL - specjalista ds. szkoleń
Łukasz GRABOWSKI - specjalista ds. promocji programu[152]

Skład Zarządu:
Józef Jodłowski - Prezes Zarządu
Zygmunt Cholewiński - Wiceprezes Zarządu
Andrzej Wyczawski - Wiceprezes Zarządu
Janusz Skotnicki - Wiceprezes Zarządu
Ewa Sudoł - Skarbnik
Józef Wyskiel - Sekretarz
Dawid Lasek - Pełnomocnik Zarządu[153]

[151] http://www.karpacki.pl/euroregion-fundusze_unijne-historia-34.html
[152] http://www.karpacki.pl/euroregion-fundusze_unijne-biuro-40.html
[153] http://www.karpacki.pl/euroregion-fundusze_unijne-zarzad-39.html

Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska jest stowarzyszeniem działającym na podstawie Ustawy „Prawo o Stowarzyszeniach" z dnia 7 kwietnia 1989 r. Skupia ono na zasadach członków wspierających jednostki samorządu terytorialnego z obszaru Województwa Podkarpackiego i Województwa Małopolskiego (Gmina Ropa). Stanowi również krajową strukturę Związku Międzyregionalnego Euroregion Karpacki funkcjonującego na obszarach przygranicznych Polski, Ukrainy, Słowacji, Rumunii i Węgier. Sam Związek nie jest organizacją w rozumieniu prawa międzynarodowego, nie jest, więc podmiotem a jedynie formą współpracy politycznej. Swoje cele realizuje poprzez struktury krajowe. Oprócz Polskiego Stowarzyszenia Euroregionalne funkcjonują na Słowacji - Stowarzyszenie Region Karpaty Słowacja i Ukrainie - Zrzeszenie Samorządów Euroregion Karpacki Ukraina. Strona węgierska i rumuńska nie posiadają osobowości prawnej ani struktur organizacyjnych, stoją u progu zmian formalno – prawnych. [154]

Stowarzyszenie posiada typową dla organizacji pozarządowych strukturę wewnętrzną. Organem uchwałodawczym Stowarzyszenia jest Walne Zebranie Członków. Za bieżącą organizację prac Stowarzyszenia odpowiada Zarząd Stowarzyszenia, którym kieruje wybierany przez Walne Zebranie Członków Prezes Zarządu. Funkcjonuje również Komisja Rewizyjna. Funkcje i zakresy obowiązków tych organów opisuje Statut Stowarzyszenia oraz odpowiednie regulaminy.

Zarząd dla prowadzenia swoich spraw prowadzi Biuro. Biurem kieruje Dyrektor Biura, a nadzór nad realizacją przez Biuro celów Stowarzyszenia pełni Sekretarz Generalny Stowarzyszenia. To, co wyróżnia Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska od innych stowarzyszeń skupiających Jednostek Samorządu Terytorialnego na Podkarpaciu oraz od pozostałych stron krajowych Euroregionu Karpackiego to fakt, iż Stowarzyszenie pełni funkcje Instytucji Wdrażającej niektóre komponenty programów współpracy transgranicznej Unii Europejskiej. Do 2008 roku w ramach programów PHARE CBC, Narodowego Programu PHARE, IW INTERREG III A i Programu Sąsiedztwa INTERREG IIIA/TACIS CBC za pośrednictwem Stowarzyszenia dofinansowano 247 projektów na kwotę ponad 5 000 000 EURO.

W perspektywie finansowej 2007 – 2013 Stowarzyszenie pełnić będzie funkcje Instytucji Wdrażającej dla Priorytetu 3 „Mikroprojekty" w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Republika Słowacka 2007 – 2013, dysponując rocznymi budżetami na wsparcie projektów także swoich członków w wysokości około 700 000 EUR. Prowadzone są również prace nad nową formuła wsparcia samorządów członkowskich poprzez Stowarzyszenie na współpracę polsko – ukraińską w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa Polska – Białoruś – Ukraina 2007 – 2013.

Stowarzyszenie oprócz środków, którymi dysponuje w ramach „własnych" funduszy oferuje samorządom członkowskim kompleksowe wsparcie i pomoc przy przygotowaniu wszelkich innych transgranicznych i międzyregionalnych projektów i przedsięwzięć międzynarodowych o charakterze społecznym, czy gospodarczym.[155]

Funkcje Stowarzyszenia wynikają bezpośrednio z roli, jaką odgrywa ono w układzie regionalnym i międzynarodowym.W odniesieniu do roli wewnątrz Województwa Podkarpackiego najważniejsze są trzy podstawowe funkcje:

I. Stowarzyszenie jako struktura organizacyjna dla zrzeszonych jednostek samorządu terytorialnego - funkcja strukturotwórcza.

---

[154] http://www.karpacki.pl/euroregion-fundusze_unijne-historia-38.html
[155] http://www.karpacki.pl/euroregion-fundusze_unijne-historia-38.html

Skupiając jednostki samorządu terytorialnego Stowarzyszenie jest organizacją umożliwiającą formalne włączenie się swoich samorządów członkowskich w funkcjonowanie Związku Międzyregionalnego Euroregion Karpacki. Funkcja podstawowa z punku widzenia doskonalenia metod współpracy transgranicznej opartej o formalno – prawne struktury współpracy.

II. Stowarzyszenie jako koordynator działań członkowskich jednostek samorządu terytorialnego - funkcja koordynacyjna.

Formalna struktura organizacyjna obejmująca wiele gotowych do współpracy podmiotów umożliwia wdrożenie sytemu współpracy opartego o zasady koordynacji działań, począwszy od identyfikacji wspólnych problemów aż do realizacji projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych.

III. Stowarzyszenie jako instytucja wrażająca fundusze europejskie na obszarze Województwa Podkarpackiego - funkcja wsparcia rozwoju.

Ta funkcja wiąże się bezpośrednio z decentralizacja systemów wdrażania poszczególnych programów Unii Europejskiej, zapewnia możliwość bezpośredniego wsparcia współpracy transgranicznej swoich członków poprzez tzw. Mikroprojekty.

W odniesieniu do roli Stowarzyszenia jako części Związku Międzyregionalnego Euroregion Karpacki kluczowe są następujące funkcje:

I. Stowarzyszenie jako partner instytucjonalny w realizowanych i planowanych międzynarodowych Programach Operacyjnych - funkcja programowania strategicznego.

Stowarzyszenie jest podmiotem uczestniczącym na prawach pełnoprawnego członka zarówno w międzynarodowych Grupach roboczych odpowiadających za przygotowywanie poszczególnych programów operacyjnych, jak i uczestniczącym z pełnym prawem głosu w posiedzeniach organów decyzyjnych. Jest, więc instytucją mającą realny wpływ na obecne i przyszłe programy Unii Europejskiej od momentu powstawania do chwili zatwierdzania projektów do realizacji.

II. Stowarzyszenie jako instytucja międzynarodowa stanowiąca płaszczyznę budowania kontaktów społecznych i gospodarczych

Wykorzystując swój status Strony Polskiej Euroregionu Karpackiego oraz wieloletnie doświadczenie we współpracy na obszarze Karpat, Stowarzyszenie pełni funkcję instytucji pośredniczącej w wyszukiwaniu partnerów do projektów realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, inne instytucje publiczne.

Stowarzyszenie realizuje swoje funkcje poprzez profesjonalne serwisy świadczone na rzecz swoich członków. Do najważniejszych należy zaliczyć:

- Pomoc w identyfikacji problemów rozwojowych możliwych do rozwiązania poprzez aktywizację współpracy międzynarodowej i transgranicznej
- Pomoc w wyszukaniu odpowiedniego partnera do współpracy na obszarze Związku Międzyregionalnego Euroregion Karpacki
- Pomoc w przygotowaniu założeń do współpracy z partnerami z obszaru Związku Międzyregionalnego Euroregion karpacki
- Pomoc w przygotowaniu projektów inwestycyjnych i o charakterze „miękkim” dla samorządu członkowskiego w ramach programów współpracy transgranicznej UE
- Profesjonalne szkolenia dla kadr zwiane z przygotowywaniem projektów transgranicznych
- Pomoc w organizowaniu i prowadzeniu profesjonalnych Zespołów Projektowych
- Pomoc w tworzeniu profesjonalnych instytucji współpracy transgranicznej

• Pomoc w przygotowywaniu projektów do funduszy, którymi zarządza Stowarzyszenie.[156]

Jak każda organizacja Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska posiada statut, wedle tego statutu: Stowarzyszenie jest trwałym, dobrowolnym i samorządnym zrzeszeniem osób oraz gmin, powiatów i województwa podkarpackiego o celach niezarobkowych - o charakterze międzynarodowym.

Władzami Stowarzyszenia są:

1. Walne Zebranie Członków,
2. Zarząd,
3. Komisja Rewizyjna.

Kadencja wszystkich władz Stowarzyszenia trwa 4 lata, a ich wybór odbywa się w głosowaniu tajnym, bezwzględną większością głosów oddanych. Wybór władz następuje spośród nieograniczonej liczby kandydatów. Pierwsza kadencja wszystkich władz Stowarzyszenia trwa 5 lat.

Walne Zebranie Członków

Walne Zebranie Członków jest najwyższą władzą Stowarzyszenia, może być zwyczajne lub nadzwyczajne.

Do kompetencji Walnego Zebrania w szczególności należy:

- określenie głównych kierunków działania i celów Stowarzyszenia,
- uchwalenie statutu i jego zmian, a także zmiany siedziby,
- uchwalanie regulaminów władz Stowarzyszenia,
- uchwalanie budżetu,
- powołanie i odwołanie Prezesa oraz członków Zarządu Stowarzyszenia,
- powołanie i odwołanie Przewodniczącego oraz członków Komisji Rewizyjnej Stowarzyszenia,
- rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań władz Stowarzyszenia,
- podejmowanie uchwał w sprawie udzielenia absolutorium władzom Stowarzyszenia,
- ustalanie wysokości składek członkowskich oraz innych świadczeń,
- rozpatrywanie wniosków i postulatów zgłoszonych przez członków Stowarzyszenia lub jego władze,
- rozpatrywanie odwołań w sprawach członkowskich oraz od uchwał Zarządu,
- podejmowanie uchwał w sprawie przystąpienia do innych organizacji lub wystąpienia
- z nich,
- nadawanie i pozbawianie godności członka honorowego,
- podejmowanie uchwał w sprawie rozporządzania majątkiem Stowarzyszenia przekraczających zakres zwykłego zarządu, a w szczególności zbycia nieruchomości
- podejmowanie uchwał w innych sprawach wniesionych pod obrady,
- powoływanie komisji do załatwiania określonych spraw,
- podejmowanie uchwał o rozwiązaniu Stowarzyszenia i przeznaczeniu jego majątku.

[156] http://www.karpacki.pl/euroregion-fundusze_unijne-historia-38.html

Zarząd

- Zarząd kieruje całością działalności Stowarzyszenia, zgodnie z uchwałami Walnego Zebrania Członków, reprezentuje je na zewnątrz i ponosi za to odpowiedzialność przed Walnym Zebraniem Członków.
- Zarząd składa się 5 – 9 członków, w tym Prezesa, 2 – 6 Wiceprezesów, Sekretarza i Skarbnika.
- Prezes Stowarzyszenia kieruje pracami Zarządu.
- Zasady działania Zarządu określa regulamin uchwalony przez Walne Zebranie Członków.
- Posiedzenia Zarządu odbywają się w miarę potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz w kwartale.
- Zarząd do prowadzenia spraw Stowarzyszenia może tworzyć biuro i zatrudniać pracowników.

Do zakresu działania Zarządu należy:

⇛ realizacja celów Stowarzyszenia oraz wykonywanie uchwał Walnego Zebrania Członków,
⇛ określanie szczegółowych kierunków działania,
⇛ ustalanie projektu budżetu i preliminarzy,
⇛ sprawowanie zarządu nad majątkiem Stowarzyszenia,
⇛ podejmowanie uchwał w sprawie ulg i zwolnień od składek członkowskich lub innych świadczeń ustalonych przez Walne Zebranie Członków,
⇛ uchwalanie regulaminów nie zastrzeżonych do wyłącznej kompetencji Walnego Zebrania Członków,
⇛ podejmowanie uchwał w sprawie nabycia majątku nieruchomego i ruchomego oraz zbycia majątku ruchomego,
⇛ powoływanie komisji, zespołów oraz określanie ich zadań,
⇛ zwołanie Walnego Zebrania Członków,
⇛ organizowanie i prowadzenie działalności gospodarczej,
⇛ podejmowanie uchwał w sprawach członkowskich,
⇛ prowadzenie dokumentacji członkowskiej,
⇛ wnioskowanie o nadanie lub pozbawienie godności członka honorowego Stowarzyszenia,
⇛ opracowywanie i składanie sprawozdań ze swej działalności na Walnym Zebraniu Członków,
⇛ występowanie z inicjatywą uchwałodawczą oraz opracowywanie projektów uchwał i regulaminów.

Komisja Rewizyjna

Komisja Rewizyjna jest jedną z władz Stowarzyszenia powołaną do sprawowania kontroli nad jego działalnością. Składa się 3 członków, w tym Przewodniczącego, jego Zastępcy oraz Sekretarza.

Do zakresu działania Komisji Rewizyjnej należy:

✓ kontrolowanie działalności Stowarzyszenia,
✓ występowanie do Zarządu z wnioskami z przeprowadzonych kontroli i lustracji,
✓ prawo wnioskowania o zwołanie Nadzwyczajnego Walnego Zebrania Członków w razie stwierdzenia nie wywiązywania się przez Zarząd z jego statutowych

obowiązków i złożenia wniosku o odwołanie Zarządu, a także prawo żądania zwołania posiedzenia Zarządu,

- ✓ zwołanie Walnego Zebrania Członków, w razie nie zwołania go przez Zarząd w terminie lub trybie ustalonym statutem,
- ✓ składanie na Walnym Zebraniu Członków wniosku o udzielenie absolutorium Zarządowi Stowarzyszenia,
- ✓ składanie sprawozdań ze swej działalności na Walnym Zebraniu Członków.[157]

PRAKTYKA

Na koniec chciałabym pokrótce opisać odbytą przez mnie praktykę w Stowarzyszeniu Euroregion Karpacki Polska a dokładnie w Biurze Stowarzyszenia Euroregion Karpacki Polska w Rzeszowie przy ulicy Rynek 5.

Praktykę odbywałam przez 3 tygodnie w miesiącu wrześniu bieżącego roku w wymiarze 8 godzin od poniedziałku do piątku. Dlaczego Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska? Do końca nie mogę tego określić. Głównym powodem było moje zainteresowanie funduszami unijnymi, dofinansowaniem, procedurą, jak to się odbywa, rozliczeniem wniosków.

Pierwsze, czym się zajmowałam na praktyce było zapoznanie się z podręcznikiem procedur w Stowarzyszeniu, nazwa jego brzmi: „ Podręcznik procedur Stowarzyszenia Euroregion Karpacki Polska dla wdrażania mikroprojektów w Programie Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIA Polska – Republika Słowacka 2004 – 2006”, statutem instytucji, procedurą wdrażania oraz współpracą transgraniczną, funkcjonowaniem biura.

Dobra współpraca z członkami stowarzyszenia oraz szybki kontakt jest niezwykle ważna, dlatego kolejna rzeczą, nią zajmowałam następnie podczas praktyk była aktualizacja i tworzenie baz danych na temat członków mianowicie dane teleadresowe, aktualne władze Jednostek Samorządu Terytorialnego.

Do wglądu, dyspozycji miałam wszelkie dokumenty, projekty, rozliczenia projektów, co pozwoliło mi, chociaż trochę zapoznać się z procedurami, jakie są związane z dofinansowaniem, rozliczaniem wniosków. To, co mnie zaskoczyło to, to, iż, dokumenty, co do jednego wniosku zajmowały czasem nawet kilka segregatorów, przedstawia to jak wielce obszerna jest dokumentacja, która w większości odnosiła się do mikorprojektów: wszelkie rachunki, umowy, odnoszące się do każdego zakupu każdego działania w ramach danego projektu. Samo napisanie wniosku nie gwarantuje dofinansowania, musi to być dobrze napisane, a kluczową i najtrudniejszą sprawą jest cała dokumentacja i z czym prawidłowe rozliczenie wniosku. Miałam okazję zobaczyć jak wiele czasu to zajmuje, ile problemów sprawia nawet niewielki błąd w dokumentacji.

W ramach praktyk pomagałam w prostych zajęciach mianowicie wysyłanie faxów, kserowanie potrzebnych dokumentów m.in. gromadziliśmy dokumentację potrzebną do nawiązania nowej współpracy z Jednostkami Samorządu Terytorialnego.

Zapoznałam się także z „ Programem Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka na lata 2007 – 2013 zatwierdzonego przez Komisje Europejską.

Jednakże dla mnie najciekawszym i najbardziej przydatnym był udział w szkoleniu w wypełnianiu wniosków o dofinansowanie na lata 2007-2013, na którym byli przedstawiciele członków stowarzyszenia, było ono zorganizowane ze względu na zmianę wytycznych, programu do pisania wniosków. Osobiście dużo z tego wyniosłam, gdyby nie

[157] Statut Stowarzyszenia Euroregion Karpacki Polska dostępny do pobrania na stronie Stowarzyszenia: http://www.karpacki.pl/euroregion-fundusze_unijne-historia-38.html

praktyka nie miałabym możliwości uczestnictwa w takim szkoleniu gdyż było ono kierowane do członków Stowarzyszenia.

Brałam także udział w porządkowaniu wniosków, rachunków do wniosków, opisywania segregatorów z wnioskami, jest to dowodem, iż cała dokumentacja musi być pełna, kompletna, opisana i jasna by można było w prosty sposób odnaleźć potrzebne nam informacje.

Kończąc mój wywód pragnę powiedzieć, iż bardzo miło wspominam odbytą praktykę w Stowarzyszeniu Euroregion Karpacki Polska w Rzeszowie. Nauczyłam i dowiedziałam się wiele ważnych rzeczy, nabyłam pewnych umiejętności.

BIBLIOGRAFIA:

1. http://www.karpacki.pl
2. Statut Stowarzyszenia Euroregion Karpacki Polska w Rzeszowie.

Dominik Gęśla

Zadania samorządu terytorialnego w zakresie ochrony środowiska

Rozwój gospodarczy ostatnich lat przyczynił się paradoksalnie do wzrostu świadomości ekologicznej i dbałości o środowisko. Coraz częściej zaczęto zauważać negatywny wpływ człowieka na środowisko. Chcąc ograniczyć rozwój tej sytuacji wprowadza się w życie coraz to nowsze rozwiązania. Jednym z przykładów takiej działalności jest określenie głównych zasad polityki zrównoważonego rozwoju. W dużym skrócie mówi ona o tym, że rozwój gospodarczy powinien stać na równi ze sprawami dotyczącymi ochrony środowiska. Jest to zagwarantowanie dalszego postępu technologicznego, przemysłowego a zarazem umożliwienie przestrzegania określonych standardów jakości środowiska. Jest wiele możliwości realizacji tych planów. Wyznaczenie specjalnych obszarów chronionych (np. Natura 2000 - tereny Unii Europejskiej), wprowadzenie opłat za korzystanie ze środowiska (wysokość takiej kary i pewnego rodzaju rekompensaty zależy od ilości wprowadzanych do środowiska zanieczyszczeń, lub skali korzystania z dóbr środowiska). Jednakże wszystko to nie miałoby prawa bytu gdyby nie zostały wprowadzone w życie akty normatywne. To one ściśle określają, kto powinien egzekwować kary i stać na straży przestrzegania prawa, związanego z ochrona środowiska, one mówią o wielkości tych kar, kiedy i za co zostają one nałożone. Mówią na ile możliwa jest działalność związana z eksploatacją zasobów środowiska, gdzie powinien powstać obszar specjalnie chroniony określają jego rangę i zasięg itp.

Według obowiązującego podziału terytorialnego podstawowymi jednostkami terytorialnymi są: województwo, powiat i gmina. Wyróżniona w tej grupie gmina stanowi natomiast podstawową jednostkę samorządu terytorialnego. W myśl ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz. U. Nr 13, poz.74) gminę należy rozumieć jako: „wspólnotę samorządową oraz odpowiednie terytorium", „wykonującą zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność", „posiadającą osobowość prawną", której „samodzielność(…)podlega ochronie sądowej".

Do jej podstawowego zakresu działań należą, jak czytamy w art. 6 i 7 ustawy o samorządzie terytorialnym z dnia 8 marca 1990 roku: „wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów".

Bardzo ważnym aspektem oddziaływania prawa Unii Europejskiej na funkcjonowanie gmin jest ochrona środowiska. Gminy, jako podmioty najbliższe obywatelowi są odpowiedzialne za techniczne wprowadzanie w życie bezwzględnie obowiązujących aktów prawa Unii Europejskiej oraz prowadzenie odpowiedniej polityki informacyjnej skierowanej do obywateli, dotyczącej stanu ochrony środowiska oraz decyzji, które na ten stan wpływają, a także prowadzenie odpowiedniego doradztwa na przykład w zakresie prowadzenia ekologicznych gospodarstw rolnych i korzystania w tym zakresie ze specjalnego wsparcia.

Obowiązek wykonywania zadań związanych z ochroną środowiska wynika z wielu przepisów prawnych obowiązujących na terenie Polski, które zobowiązaliśmy się przestrzegać w chwili przystąpienia Polski do UE. Wśród tego typów dokumentów międzynarodowych można wyróżnić:

1. Program Działań Unii Europejskiej na rzecz Ochrony Środowiska (1993 r.)
2. Karta Ekorozwoju Miast Europejskich (1994 r.).

Ad.1

V-ty Program Działań Unii Europejskiej na rzecz Ochrony Środowiska stwierdza, że władze lokalne odgrywają kluczową rolę w zapewnieniu poprawnej interpretacji podstawowych zasad polityki ekorozwoju poprzez „wykonywanie swoistych statusowych funkcji". Dokument ten narzuca na organy władz lokalnych „zgodnie z zasadą subsydiarności, odpowiedzialność za jakość środowiska (…) i za podejmowanie koniecznych działań naprawczych i ulepszających".

Ad.2

Karta Ekorozwoju Miast Europejskich została podpisana w 1994 roku w Dani. Obliguję ona państwa europejskie, w tym także Polskę, do uznania organów władz lokalnych za główne w realizacji podstawowych zasad ekorozwoju. Jednocześnie określa sam ekorozwój- procesem twórczym, którego głównym celem jest osiągnięcie stanu równowagi na poziomie lokalnym.

Tego typu ustaw jest bardzo wiele gdyż prawo Unii Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska powstawało na przestrzeni ostatnich 30 lat i obecnie liczy około 1 tys. aktów obejmujących dyrektywy, rozporządzenia, decyzje i zalecenia. Do tego należy dodać dużą liczbę publikowanych informacji i innych dokumentów o charakterze programowym, istotnych dla polityki ekologicznej Unii Europejskiej. Przepisy dotyczące ochrony środowiska służą także eliminowaniu barier handlowych, które mogłyby powstać przy braku jednolitych
standardów ekologicznych.

Innym przykładem może być obecnie realizowany 6 Program Działań wyznaczający politykę w dziedzinie ochrony środowiska (6th European Action Plan - EAP), który UE przyjęła w 2002 roku. Co prawda nie jest on w sposób bezpośredni skierowany do władz samorządów lokalnych, ale również są one zobowiązane do zastosowania go i konsekwentnego wprowadzania w życie. Program ten wychodzi z szerokiego spojrzenia na wyzwania związane z ochroną środowiska i dostarcza ramy strategiczne dla polityki ochrony środowiska do roku 2012 poprzez siedem strategii tematycznych UE ustanowionych w celu rozwiązania problemów środowiskowych. Do tematów tych należą:

• Zanieczyszczenie powietrza,

• Zagospodarowanie odpadów i recykling,
• Ochrona środowiska morskiego,
• Ochrona gleby,
• Zrównoważone wykorzystanie pestycydów,
• Zrównoważone wykorzystanie zasobów,
• Środowisko miejskie.

Implementacja poszczególnych strategii tematycznych następuje poprzez działania na wielu płaszczyznach, np. poprzez prace na poziomie międzynarodowym, krajowym i regionalnym, poprzez badania, ale także stanowienie prawa, czyli propozycje nowych lub zmianę istniejących aktów prawa wspólnotowego. Z pewnością wiele z tych nowych aktów będzie w sposób bezpośredni dotyczyć samorządów terytorialnych państw członkowskich, w tym także i Polski.

Analizując dotychczasowe rozważania na temat zadań samorządu terytorialnego zakresie ochrony środowiska można zauważyć, że Unii Europejskiej zależy na tym, żeby inwestycje w infrastrukturę jak najmniej szkodziły środowisku naturalnemu. Władze samorządowe rozumieją przy tym, że dbałość o środowisko dobrze służy także rozwojowi przedsiębiorczości w regionie. Dlatego powinny starać się o przyznanie środków na jego ochronę zarówno z regionalnych, jak i krajowych programów. Dotychczasowe efekty przedstawiają się następująco:

W latach 2004 - 2007 samorządy chętnie sięgały po unijne fundusze na poprawę jakości wód powierzchniowych, powietrza, racjonalizację gospodarki odpadami oraz ochronę powierzchni ziemi. W ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego udało się wybudować lub zmodernizować prawie 1500 km wodociągów i prawie 1650 km kanalizacji. Zbudowano również 76 oczyszczalni ścieków, wprowadzono w życie 27 projektów dotyczących selektywnej zbiórki odpadów oraz recyklingu, zmodernizowano także dwie elektrownie wykorzystujące odnawialne źródła energii. Jednak temat jest stale aktualny więc w latach 2008-2015 projekty infrastrukturalne związane z ochroną środowiska nadal będą otrzymywały wsparcie. Samorządy mają do dyspozycji prawie 5 mld euro z programu „Infrastruktura i środowisko". Część tych środków będzie przeznaczona na tzw. indywidualne projekty kluczowe. Możliwe będą jednak również inwestycje wybierane w procedurze konkursowej, w której startować mogą jednostki samorządu terytorialnego. Od ich inicjatywy oraz jakości projektów zależeć będzie, co i za jakie środki powstanie w poszczególnych regionach. Projekty współfinansowane z tego programu dotyczyć mogą głównie gospodarki wodno-ściekowej, ograniczenia wytwarzania odpadów komunalnych, upowszechniania recyklingu oraz zapobiegania zagrożeniom ekologicznym. Są to bowiem obszary działania, które nadal potrzebują unijnego wsparcia. Samorządy powinny starać się ośrodki na budowę i modernizację oczyszczalni ścieków komunalnych oraz modernizację systemów kanalizacji zbiorczej w swoich miejscowościach (działanie 1.1 „Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach"), a także na organizowanie punktów selektywnego zbierania odpadów, recyklingu oraz dostosowywanie istniejących składowisk odpadów do obowiązujących przepisów (działanie 2.1 „Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych"). Władze samorządowe mogą się też starać o pieniądze na wsparcie ekologicznego transportu w swoich regionach (działanie 7.3. „Transport miejski w obszarach metropolitalnych"). Z kolei X priorytet „Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku", z którego korzystać mogą m.in. samorządy, ma do rozdysponowania

ponad 1 mld euro. Regiony powinny się starać o pieniądze unijne m.in. nawytwarzanie energii odnawialnej, budowę sieci ułatwiającej odbiór energii ze źródeł odnawialnych, stosowanie energooszczędnych technologii i rozwiązań oraz na termomodernizację budynków użyteczności publicznej.

Podsumowując opisany problem należy przewidywać, że rozwój polskich regionów przy wykorzystaniu unijnych funduszy dokonywać się będzie z korzyścią dla środowiska naturalnego.

Bibliografia:

1. Bartosz Rakoczy „Prawo Ochrony środowiska. Wybór przepisów".
2. Grzegorz Rydlewski „Samorząd terytorialny i administracja rządowa gmina powiat województwa".
3. Włodzimierz Zasadzki „Samorząd terytorialny i rozwój lokalny a integracja z Unią Europejską"
4. http://www.gazetaprawna.pl/

Monika Gorczyca

Strzyżów i jego miasta partnerskie. Współpraca Strzyżowa z Bagnacavallo

Strzyżów - ogólna charakterystyka

Strzyżów jest jednym z najpiękniej położonych miast na Pogórzu Strzyżowsko-Dynowskim. Znajduje się 30 km na południowy-zachód od Rzeszowa, w województwie podkarpackim. Jest to miasto niewielkie, liczące prawie 9 tys. mieszkańców, odznaczające się harmonią i pięknem. Wyjątkowe walory przyrodnicze, czy też bogata historia, stanowią o niezwykłej atrakcyjności tego miasta, także jeżeli chodzi o współpracę zagraniczną z miastami innych państw.

Atrakcje turystyczne miasta stanowią liczne obiekty zabytkowe. Są nimi: kościół parafialny z 1401r. (gotycki z wystrojem barokowym), synagoga z II poł. XVIII w., dziewiętnastowieczny zespół pałacowy, zespół dworski z ok. 1786r, poniemiecki tunel podziemny pod Żarnowską Górą wybudowany w latach 1940–41.

Miasto posiada także bogatą bazę sportowo-rekreacyjną, na którą składają się: stadion sportowy, 2 hale sportowe, kort tenisowy, wyciąg narciarski i skocznia, strzelnica sportowa, kąpielisko, pola biwakowe oraz kompleks ścieżek edukacyjno-rekreacyjnych i baza noclegowa (24 miejsca).

Miasto obecnie jest siedzibą gminy i ośrodkiem ciążenia gospodarczego dla 14-stu okolicznych wsi: Bonarówka, Brzeżanka, Dobrzechów, Gbiska, Glinik Charzewski, Glinik Zaborowski, Godowa, Grodzisko, Łętownia, Tropie, Wysoka Strzyżowska, Zawadka, Żarnowa, Żyznów. Od 1999r. ponownie zostało siedzibą starostwa powiatowego. Granice Powiatu Strzyżowskiego obejmują następujące gminy: Strzyżów, Czudec, Niebylec, Frysztak, Wiśniowa[158].

Strzyżów a partnerstwo miast

[158] Dane za stroną internetową: http://www.strzyzow.pl/ogolne/ogol_inf.htm

Miasto nie jest nowicjuszem jeżeli chodzi o partnerskie kontakty międzynarodowe. Miasto i gmina Strzyżów współpracuje obecnie z następującymi miastami: Svidnik (Słowacja), Kisvarda (Węgry), Gorodok (Ukraina), Lassee (Austria), a także Bagnacavallo (Włochy), współpracę z którym opiszę trochę bardziej szczegółowo.

Ze słowackim miastem **Svidnik** kontakty utrzymywane są już od ponad 10 lat, dlatego też na stałe są już wpisane w kalendarz obu miast imprezy kulturalne i sportowe. Coraz częściej są to również wyjazdy rodzinne i towarzyskie. Jednym z efektów współpracy było podjęcie próby wspólnego z Gminą Svidnik wnioskowania o środki grantowe Komisji Europejskiej w ramach Stowarzyszenia Euroregion Karpacki, co stanowiło szansę wspólnej realizacji programów z zakresu kultury, sportu, wymiany młodzieży, a ostatnio również ekologii. Umowę o partnerstwie miasta podpisały 7 lipca 2005r. Zakres współpracy obejmuje wspólne działania w dotyczące kultury i sportu, wymianę zespołów artystycznych, młodzieży oraz organizacji społecznych.

Wraz z miastem bliźniaczym, jakim jest **Kisvarda** (umowa o partnerstwie podpisana 20 grudnia 2003r.), Strzyżów współpracuje w zakresie kultury i sportu. Udało się doprowadzić do skutku kilka wspólnych przedsięwzięć, m.in. wyjazd młodych sportowców, jak również grupy artystycznej skupionej przy Domu Kultury w Strzyżowie. Dużą zaletą jest bliskość miasta, dzięki czemu miasto to może być miejscem wielu wakacyjnych i weekendowych wyjazdów naszych mieszkańców, tym bardziej, iż w Kisvardzie znajduje się kompleks basenów geotermalnych.

Jeżeli chodzi o współpracę Strzyżowa z ukraińskim **Gródkiem (Gorodok)**, 1 czerwca 2003r. podpisany został list intencyjny pomiędzy obydwoma miastami. Współpraca opiera się głównie na wymianie oficjalnych delegacji oraz młodzieży ze szkół z terenu gminy, obejmuje również wspólne działania w zakresie sportu, czy też wymianę doświadczeń w zakresie ekologii i nowoczesnych rozwiązań gospodarczo-komunalnych. Udało się zorganizować kolonię letnią w Strzyżowie, podczas której w mieście wolny czas spędziło 21 dzieci z tego miasta partnerskiego. Z inicjatywy Burmistrza zorganizowane zostały wspólne zajęcia dla dzieci ukraińskich i polskich. Ukraińska młodzież mogła poznać miasto, uczestniczyć w zajęciach plastycznych organizowanych przez Dom Kultury „Sokół", a także korzystać ze strzyżowskich obiektów sportowych. Ponieważ ekologia jest podstawą wspólnych kontaktów między gminami Strzyżów i Gródek, dzieci uczestniczyły również w warsztatach ekologicznych zorganizowanych przy pomocy Związku Komunalnego „WISŁOK".

10 lipca 2005r. Strzyżów podpisał umowę o partnerstwie z austriacką gminą **Lassee**. Bardzo szybko podjęto konkretne działania, aby móc czerpać wzajemne korzyści z rozpoczętej współpracy, która jest prowadzona głownie w zakresie nauki, oświaty, kultury i sztuki oraz ochrony środowiska. W ciągu roku od podpisania umowy zorganizowano tygodniową wymianę młodzieży gimnazjalnej, w której wzięli udział uczniowie Zespołu Szkół w Dobrzechowie. W Strzyżowie przebywała także 30 - osobowa grupa piłkarzy oldbojów z Lassee i okolic. Również i strzyżowscy strażacy ochotnicy, podczas wizyt partnerskich, mieli możliwość porównania sprzętu i wyszkolenia ich austriackich kolegów. Dzięki partnerstwu obu miast, zostały sprowadzone dla gminy Strzyżów auta pożarnicze na bardzo korzystnych warunkach finansowych[159].

Strzyżów jako członek Stowarzyszenia CHARTER

[159]Dane za strona internetową: http://www.strzyzow.pl/partnerstwo/partn_mia.htm

Dzięki protekcji miasta Lassee, gmina Strzyżów została pełnoprawnym członkiem tweeningowej organizacji międzynarodowej „Charta der Ländlichen Gemeinden", która skupia małe gminy wiejskie lub wiejsko-miejskie, po jednej z każdego kraju członkowskiego. Celem tej organizacji jest chęć wzajemnego poznania się poszczególnych nacji, ich sposobu życia i przyzwyczajeń. Dlatego też podczas organizowanych raz w roku 4-dniowych, walnych spotkań członków, delegacje muszą być zakwaterowane w domach prywatnych, by naocznie poznać życie mieszkańców bliźniaczej gminy. Spotkania takie odbywają się co roku w innym kraju- członkowskiej gminie. Reprezentacja każdego z krajów liczy 10 osób, z czego minimum 6 stanowi młodzież. Organizowane są prezentacje narodowych tradycji, strojów czy kultury, dzięki czemu uczestnicy mogą lepiej się poznać. Jednak również w trakcie roku organizowane są mniejsze spotkania grup dwóch czy trzech krajów, wymiana młodzieży w czasie wakacji letnich, wyjazdy studyjne dotyczące rolnictwa, ekologii, edukacji[160].

Co warte podkreślenia, w Stowarzyszeniu CHARTER dany kraj może posiadać tylko jedną reprezentację. Strzyżów więc, jako członek tego stowarzyszenia promuje, oprócz gminy i regionu, także i Polskę[161].

Współpraca Strzyżowa z Bagnacavallo

Przed kilkoma laty nawiązana została współpraca z włoskim miastem **Bagnacavallo** z prowincji Ravenna. Dodać należy, iż pierwsze kontakty w sprawie nawiązania współpracy zawarte zostały już w 1998r., głównie za sprawą pani Marii Mazur, mieszkającej w Bagnacavallo i pochodzącej z okolic Strzyżowa.

Zakres współpracy pomiędzy miastami obejmuje wymianę oficjalnych delegacji, dzieci i młodzieży szkolnej, zespołów artystycznych (kilkakrotnie na tournee do Włoch wyjeżdżał Strzyżowski Chór Kameralny) oraz organizacji pozarządowych.

Jedną z ważnych dat, o której nie sposób nie wspomnieć, jest rok 2006. W dniach 28 maja – 4 czerwca tego roku, podczas Dni Strzyżowa, wśród zorganizowanych wystaw, turniejów, sesji, zlotów, przeglądów filmowych czy teatralnych, ostatnim dniem był „Dzień włoski", gdzie miasto gościło delegację z partnerskiego miasta. O godzinie 9.30 Delegacja, wraz ze swym Proboszczem, zjawiła się na Mszy świętej, która była sprawowana w dwóch językach: po polsku i po łacinie. Natomiast wieczorem w Domu Kultury od 17.30 rozpoczęła się „prezentacja Włoch" czyli piosenka włoska (i nie tylko), włoska kuchnia i włoskie zwyczaje. O g. 19.00 nastąpiło uroczyste podpisanie umowy o partnerstwie pomiędzy zaprzyjaźnionymi miastami, którą podpisywali Burmistrz Bagnacavallo Laura Rossi, a także Burmistrz Strzyżowa Marek Śliwiński[162]. Warto wspomnieć, iż wydarzenie to miało miejsce 6 lat po podpisaniu przez ówczesnych burmistrzów (Mario Mazotti oraz Tadeusz Marek) listu intencyjnego w zakresie nauki i oświaty, wymiany młodzieży, kultury i sztuki, gospodarki oraz ochrony środowiska. 28 września 2006r. podczas wizyty Burmistrza Strzyżowa wraz z delegacją, umowa podpisana została w Bagnacavallo. Było to również połączone z przyznaniem miastu partnerskiemu Flagi Honorowej, która stanowi drugi stopień Nagrody Europejskiej. Bagnacavallo zostało uhonorowane za prowadzenie aktywnej współpracy zagranicznej

[160] Idem
[161] Artykuł *Miasto otwarte na świat*, [w:] Super Nowości z 21-23 lipca 2006r.
[162] Za stroną internetową: http://rp.home.pl/parafia/aktualnosci.php?typ=2006/dnistrzyzowa

samorządów lokalnych, stowarzyszeń, a także wymiany szkolnej, przez co miasto propaguje ideę europejską[163].

Współpraca Strzyżowa z Bagnacavallo najpełniej wyraża się w sferze programów edukacyjnych, przeznaczonych dla młodzieży. Są to głównie programy typowo edukacyjne skierowane do szkół, jak np. Sokrates-Comenius; czy też programy dla organizacji pozarządowych, jak Program „Młodzież", które w naszej gminie są organizowane przez Młodzieżowe Koło Miłośników Ziemi Strzyżowskiej („Amici di Strzyżów") oraz przez Fundację na Rzecz Rozwoju Kultury Ziemi Strzyżowskiej.

Bezpośrednia współpraca edukacyjna między Scuola Media w Bagnacavallo a Gimnazjum Publicznym nr 1 w Strzyżowie rozpoczęła się w 2001r. Dzięki kontaktom pomiędzy władzami gmin zacieśniono współpracę i zrealizowano w ramach projektu Sokrates-Comenius projekt: „Wyspa Dzieci", do którego przystąpiło także francuskie miasto Aix-en-Othe. Projekt ten miał na celu walkę z ksenofobią i przełamywanie stereotypów. Chciano pokazać, że młodzież w całej Europie ma podobne ideały, czy postawy wobec świata, a także, że różnice wynikające z innych kultur czy religii nie przeszkodzą przyjaźni i współpracy. Owa „Wyspa Dzieci", którą miały stworzyć współpracujące szkoły, stanowiła azyl zamieszkany i rządzony przez społeczeństwo dzieci, gdzie byłyby one szczęśliwe i wolne od zła świata dorosłych. Tak więc stanowiła ona wyobrażenie „Europy Jutra" młodych ludzi[164].

W 2004r. „Młodzieżowe Koło Miłośników Ziemi Strzyżowskiej" nawiązało współpracę z organizacją pozarządową „Amici di Neresheim". Wraz z młodzieżą ze szkoły średniej z Bagnacavallo i liceum z Lugo zorganizowano 3 projekty: „Młodzi i sport" („Giovani e sport"), „Młodzi dziś- współgospodarze jutro" („Giovani oggi-amministratori domani") oraz „Muzykująca Europa" („Musicando l'Europa").

Projekt „Młodzi i sport" był realizowany w 2004r. Jego głównym celem było popularyzowanie i praktykowanie młodzieżowego sportu amatorskiego ze szczególnym uwzględnieniem zachowania ducha sportowej walki i kształtowania świadomości sportowej i kultury jako instrumentu integracji. Dzięki aktywności sportowej i wspólnej zabawie młodzież zintegrowała się, poznając kulturę kraju partnerskiego i jednocześnie obalając stereotypy narodowościowe. Młodzi sportowcy mieli możliwość udoskonalenia języka angielskiego, ponieważ był to język, w jakim projekt był realizowany.

W ramach projektu „Młodzi dziś- współgospodarze jutro", miała miejsce wymiana realizowana w sierpniu 2005r. w Strzyżowie. Młodzież musiała się wykazać pomysłami
na temat swojego wkładu w przyszłość swoich środowisk lokalnych, pokazała także swoje zaangażowanie w ruch regionalizmu w realizacji projektu „Gdybym był burmistrzem mojego miasta".

W 2006r. przy realizacji projektu „Muzykująca Europa" współpracowały organizacje z Włoch, Belgii, Francji i Polski, udowadniając, że muzyka to uniwersalny język porozumienia młodych, łączący ludzi bez uprzedzeń rasowych, religijnych, kulturowych. Zaprezentowany hymn „Żyj, po prostu żyj" został hymnem młodzieży z zaprzyjaźnionych miast.

Młodzi ludzie z Niemiec, Włoch, Wielkiej Brytanii, Francji, Bośni i Polski wystąpili także razem w programie „Europejski Tydzień Młodzieży", tematem którego był wkład młodych ludzi w życie społeczności lokalnych (działalność dobroczynna-Caritas, kultywowanie tradycji, folklor, Młodzieżowa Rada Miasta i programy Wspólnoty

---

[163] Artykuł *Podpisanie umowy w Bagnacavallo*, [w:] *Waga i Miecz* październik 2006

[164] M.Dubiel, *Kontakty zagraniczne z Bagnacavallo*, [w:] *Waga i Miecz* czerwiec-lipiec 2006

Europejskiej). Konferencja ta została doceniona przez Komisje Europejską jako „istotny wkład w dzieło Zjednoczonej Europy”[165].

W tym roku mija 10 lat, odkąd zawarte zostały pierwsze kontakty w sprawie nawiązania współpracy. Należy jednak dodać, że udana współpraca jaką prowadzą oba miasta, jest możliwa głównie dzięki wysiłkowi ich mieszkańców wkładanemu do wspólnego i trwałego działania, które jest przecież celem partnerstwa. Połączenie wysiłków ma zapewnić sukces podstawowemu przedsięwzięciu mającemu na względzie pokój i pomyślność, aby było możliwe osiągnięcie JEDNOŚCI EUROPEJSKIEJ[166].

Pomimo tego, a może dzięki temu, iż Strzyżów jest niewielkim miastem, jest on otwarte na świat. O tym, że jest dobrym partnerem, świadczyć może rosnące grono miast zagranicznych pragnących z nim współpracować. Z partnerami, z którymi miasto już współpracuje, nawiązały się niezwykle przyjazne, czy wręcz rodzinne stosunki[167]. Myślę, że wraz z biegiem czasu i doświadczeniem, jakie Strzyżów zdobywa w tweeningu, w przyszłości będzie możliwe dalsze pogłębianie współpracy i nawiązywanie nowych przyjaźni z miastami innych państw.

BIBLIOGRAFIA:

- M. Dubiel, *Kontakty zagraniczne z Bagnacavallo*, [w:] *Waga i Miecz* czerwiec-lipiec 2006
- Artykuł *Miasto otwarte na świat*, [w:] *Super Nowości* z 21-23 lipca 2006r.
- Artykuł *Podpisanie umowy w Bagnacavallo*, [w:] *Waga i Miecz* październik 2006
- Umowa o partnerstwie pomiędzy gminą Strzyżów (Polska) i miastem Bagnacavallo (Włochy) z dnia 4 czerwca 2006r.
- Strona internetowa: http://www.strzyzow.pl/ogolne/ogol_inf.htm
- Strona internetowa: http://www.strzyzow.pl/partnerstwo/partn_mia.htm
- Strona internetowa: http://rp.home.pl/parafia/aktualnosci.php?typ=2006/dnistrzyzowa

Jakub Górka

Nowy Sącz i jego miasta partnerskie

Miasta partnerskie (lub inaczej: miasta bliźniacze, miasta przyjacielskie, miasta siostrzane lub braterskie) to forma partnerstwa między dwoma miastami mająca na celu wspieranie współpracy miast w dziedzinie gospodarki, administracji, sztuki, kultury, nauki, spraw młodzieży i oświaty w celu osiągnięcia wzajemnych korzyści oraz stwarzanie obywatelom możliwości poznawania kultury i sposobu życia innego miasta. Cele te mogą być skonkretyzowane przez zarządy miast (działające pojedynczo lub z innymi partnerami) m.in. przez wizyty oficjalne, wspólne przedsięwzięcia, warsztaty, wymianę prac, szkolenia lub narady. Angażowanie obywateli, stowarzyszeń i organizacji odbywa się zwłaszcza przez wymianę uczniów, młodzieży i studentów oraz spotkania seniorów. Obecnie szczególne znaczenie ma wykorzystanie partnerstwa miast w celu

[165]Idem
[166] Umowa o partnerstwie pomiędzy gminą Strzyżów (Polska) i miastem Bagnacavallo (Włochy) z dnia 4 czerwca 2006r.
[167] Artykuł *Miasto otwarte na świat*, [w:] Super Nowości z 21-23 lipca 2006r.

nawiązywania kontaktów gospodarczych pomiędzy przedsiębiorstwami z miast partnerskich[168]. Już po tych kilku słowach widać, więc jak ważną rolę odgrywa to zagadnienie. Stanowi zapewne ogromną szansę i wyzwanie mogącą stać się, jeśli nie lokomotywą to na pewno przyczynkiem do obustronnego rozwoju. W sformalizowanej formie mówimy o partnerstwie miast już od ponad pół wieku. Chociaż niewątpliwie oznaki ścisłej współpracy można dostrzec i w odległej historii. Początkiem zawiązania się współpracy między miastami często bywają osobiste kontakty między ich mieszkańcami. Również partnerstwo szkół i programy wymiany studentów stanowią dobry początek dla zawiązania ściślejszej współpracy. Gdy poczynione zostaną już pierwsze kroki można przystąpić do sformalizowania porozumienia. Odbywa się to najpierw przez wizytę prezydenta miasta a potem rewizytę gospodarza, a następnie przez podpisanie obustronnie dokumentu o partnerstwie miast. Kolejne wizyty prezydentów są już regularne i mogą przebiegać w sposób półoficjalny w celu jeszcze lepszego zacieśnienia współpracy.

Unia Europejska promuje partnerstwo miast dopatrując się w nim rzeczywistej szansy nie tylko na rozwój samych miast, ale i też całych regionów.

Nowy Sącz - miasto na prawach powiatu grodzkiego w południowej Polsce, zajmuje powierzchnie 57 km² położone jest w centrum Kotliny Sądeckiej w łańcuchu gór Beskidu Sądeckiego, w głównym paśmie Karpat, w widłach dwóch głównych rzek Dunajca i Kamienicy Nawojowskiej. Miasto stanowi znaczny wycinek karpackiej przestrzeni ekologicznej. Położenie na dnie Kotliny Sądeckiej pod osłoną Beskidów, stanowi za pośrednictwem licznych sąsiednich terenów górskich pokaźne źródło zasilania biologicznego[169]. Początek istnienia miasta (oraz nadania mu praw miejskich) datuje się na rok 1292 kiedy to 8 XI 1292 król Wacław II w przywileju przeniesienia miasta Sącza (Starego) do Kamienicy zawiera zlecenie dla Bartolda wójta i Arnolda z braćmi, synów starosądeckiego wójta Tylmana, aby Sącz „na innym miejscu, na którym teraz położona jest wieś Kamienica lokowali”[170]. Nowy Sącz lokowano na prawie magdeburskim, obowiązującym wtedy w Krakowie[171]. Miasto zawdzięczało szybki rozwój licznym przywilejom oraz położeniu na szlaku handlowym na Węgry i było jednym z ważniejszych miast regionu. Obecnie wciąż stanowi ważny punkt na mapie chociażby dla turystów pragnących poznawać południową część naszego kraju. Stanowi także najważniejszy ośrodek kulturalny ziemi sądeckiej i jeden z najważniejszych w Małopolsce. Długa historia i lokalizacja miasta zaowocowała też powstaniem wielu budowli, które do dziś przetrwały jako warte zwiedzenia i poznania zabytki. Miasto posiada także trzy uczelnie wyższe oraz trzy ośrodki zamiejscowe krakowskich uczelni. W latach 1975 r. do 1999 Nowy Sącz był stolicą województwa nowosądeckiego a po zmniejszeniu liczby województw w 1999 stało się powiatem grodzkim, będąc jednocześnie siedzibą powiatu nowosądeckiego ziemskiego[172]. Miasto plasuje się w ścisłej czołówce atrakcyjności inwestycyjnej. Przedsiębiorcy mają w nim do dyspozycji nie tylko bardzo atrakcyjne tereny budowlane, lecz także kilkanaście banków, kilka dużych imprez targowych związanych z budownictwem i branżą wyposażania wnętrz, nadto wykwalifikowane kadry absolwentów szukające potencjalnych pracodawców. Tak wyglądała sytuacja, jeśli chodzi o bazę, z którą miasto przed kilku laty przystąpiło do tworzenia szerokich kontaktów partnerskich na całym świecie. Od samego początku nie

[168] http://www.leipzig.de/int/pl/int_messen/partnerstaedte/index.shtml 30.12.2008
[169] http://www.nowysacz.pl/index.php?p=1&p2=10&main=inc-geografia 30.12.2008
[170] http://www.nowysacz.pl/index.php?p=1&p2=5&p3=13&main=inc-kalendarium 30.12.2008
[171] http://e-nowysacz.pl/przywilej_lokacyjny/ 30.12.2008
[172] http://www.nowysacz.pl/index.php?p=1&p2=5&p3=13&main=inc-kalendarium 30.12.2008

chodziło przy tym o standardową wymianę turystyczną, kulturalną czy młodzieżową i sportową, lecz o partnerską współpracę na dużo wyższym poziomie, o partnerstwo na wyżynach[173]. Wyniki przyszły stosunkowo szybko, choć nie było wcale łatwo. Na samym początku było niemieckie miasto Schwerte i wymiana doświadczeń w zakresie ochrony środowiska, opieki zdrowotnej czy dbałości o zabytki. W 1991 roku do partnerstwa przystąpiło Columbia County z ofertą wymiany kulturalnej, współpracy zdrowotnej, oświatowej i w zakresie bezpieczeństwa publicznego. Z delegacją Columbia County przybył światowej sławy chirurg Randolph Smith, który nie tylko szkolił miejscowych lekarzy w zabiegach rekonstrukcji piersi, lecz nadto sam przeprowadził kilkanaście skomplikowanych zabiegów operacyjnych. Amerykanie wzbogacili miasto o 15 nowoczesnych komputerów, w tym zaś roku o 120 wózków inwalidzkich. Przykład ten pokazuje, że idea miast partnerskich nie jest ograniczana przez odległość, ale ogarnia już nie tylko kraje sąsiadujące ze sobą, czy całą Europę jako kontynent, ale ma wręcz wymiar transoceaniczny. Jednak bez wątpienia jednym z najważniejszych partnerów (m.in. z powodu stosunkowo niedużej odległości dzielącej oba miasta) jest słowackie miasto Stara Lubovna. Współpraca w przypadku tego miasta dotyczy między innymi gospodarki komunalnej, ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego. Obecnie po wejściu Słowacji do strefy euro 1 stycznia partnerstwo to może nabrać nowego znaczenia. Polacy, którzy często odwiedzali Słowację w celach turystycznych, będą mogli na własne oczy zobaczyć, jakie przyniosło to korzyści a jakie straty. Niewątpliwie takie „naoczne" i „namacalne" świadectwo będzie dużo bardziej przekonujące niż wszystkie starania polityków razem wzięte. Być może przyczyni się to do zmiany nastawienia społecznego do wspólnej unijnej waluty. Ciężko powiedzieć jednak na tym etapie, w którą stronę te ewentualne zmiany będą skierowane. Z kolei rok 2000 zaowocował intensyfikacją kontaktów z niemieckim Lipskiem, tamtejszymi bankami i przedsiębiorstwami komunalnymi. Obejmują one między innymi finansowanie przez niemieckie banki polskich przedsięwzięć inwestycyjnych, dyskusję nad wydatkowaniem środków pomocowych na wspólne projekty polsko-niemieckie. Ówcześni prezydenci obu miast, Andrzej Czerwiński oraz Wolfgang Tiefensee, podpisali również list intencyjny o dalszej współpracy[174].

Obecnie Nowy Sącz ma podpisanych jedenaście umów o partnerstwie. Dziewięć z nich zostało zawarte z miastami zagranicznymi. Są to:

- **Schwerte** w Niemczech (data podpisania umowy: **14.08.1990 r.**)
- **Columbia Country** w USA (**23.10.1991 r.**)
- **Stara Lubovna** na Słowacji (**20.04.1995 r**.)
- **Presov** na Słowacji (**11.09.1992 r.**)
- **Kiskunhalas** na Węgrzech (**18.09.1993 r.**)
- **Natenya** w Izraelu (**30.10.1994 r**.)
- **Stryj** na Ukrainie (**15.12.1995 r.**)
- **Narvik** w Norwegii (**16.06.2003 r.**)
- **Trakai** na Litwie (**02.07.1998 r**.)

Niewątpliwe jest to imponująca liczba do której doliczyć należy jeszcze dwóch polskich partnerów jakimi są Tarnów i Elbląg[175].

Na zakończenie pozostaje powiedziecie jedynie, że sensowne układy nie tylko mogą, ale wręcz muszą przynosić obu stronom konkretne korzyści, tak samym miastom,

[173] http://www.panorama-miast.com.pl/34/html/nowy_sacz.htm 12.01.2009
[174] Tamże

jak i ich mieszkańcom. Przykład Nowego Sącza pokazuje, że jest to całkowicie realne[176]. Pozostaje tylko życzyć włodarzom wszystkich wymienionych miast udanej współpracy i by przynosiła ona jeszcze większe obopólne korzyści.

Bibliografia:

1. http://www.panorama-miast.com.pl/
2. http://www.nowysacz.pl/
3. http://e-nowysacz.pl/
4. http://www.leipzig.de/

Joanna Górna

Wpływ dotacji funduszy Unii Europejskiej na rozwój miasta Dębica

Na wstępie mojego referatu chciałabym zacząć moje rozważania od przedstawienia miasta o którym jest mowa w temacie.

Dębica - miasto w województwie podkarpackim, siedziba powiatu dębickiego, nad rzeką Wisłoką. Pierwsza wzmianka o Dębicy pojawiła się w 1293 roku.

W 1358 roku Król Kazimierz Wielki zezwolił Świętosławowi Gryficie na lokację miasta na prawie średzkim. Przed 1945 rokiem Dębica należała do województwa krakowskiego natomiast po zakończeniu II wojny światowej weszła w skład nowo utworzonego województwa rzeszowskiego. Dębica jest miastem o ponad 650-letniej historii. Dębica ukierunkowana jest na zrównoważony i dynamiczny rozwój przemysłu, turystyki i rekreacji, komunikacji, budownictwa i usług. Z Dębicy pochodzą znane osobistości takie jak chociażby: Krzysztof Penderecki, Edward Brzostowski, Kazimierz Lipień, Tadeusz Łomnicki, Mateusz Borek.

Dziś Dębica - prawie 50 tysięczne miasto- stanowi ważny ośrodek przemysłowy. Posiada rozwinięty przemysł gumowy, chemiczny, metalowy i spożywczy, dość prężnie rozwija się również branża transportowa. W mieście istnieje dosyć dobrze rozwinięta sieć komunikacji miejskiej, obejmująca kilkanaście linii miejskich i podmiejskich. Dębica aktywnie współpracuje z wieloma sąsiednimi miastami, w celu poprawy warunków życia mieszkańców, unowocześnienia infrastruktury miejskiej i ochrony środowiska. Dębica jest inicjatorem międzynarodowej współpracy miast obejmującej, wszystkie kraje Unii Europejskiej. Ideą współpracy są szeroko rozumiane porozumienia w tym również w obszarze gospodarczym. Odwiedzając Dębicę warto pamiętać, że jest to miasto pięknie położone, wokół malowniczych wzgórz, pełnych zieleni lasów. To znakomite miejsce do spacerów pieszych i rowerowych.

Po krótkim przedstawieniu mojego miasta chciałabym przejść do tematu mojej pracy. Będę pisać o wpływie dotacji funduszy Unii Europejskiej na rozwój miasta Dębica. Czym więc są fundusze?

Fundusze – są instrumentem finansowym Unii Europejskiej, który pomaga w modernizacji oraz restrukturyzacji gospodarek krajów Unii poprzez zwiększanie spójności gospodarczej oraz społecznej tych państw.

---

[175] http://www.nowysacz.pl/?p=1&p2=167&main=inc-miastapar 12.01.2009
[176] http://www.panorama-miast.com.pl/34/html/nowy_sacz.htm 12.01.2009

Wpływ dotacji funduszy Unii Europejskiej na rozwój miasta Dębica jest bardzo duży. Z ważniejszych celów Europejskiego Funduszu Społecznego jest udzielanie wsparcia na rzecz rozwoju sfery zatrudnienia, promowanie zachowań przyczyniających się do zwiększenia warunków dla przedsiębiorczości, oraz inwestowanie w zasoby ludzkie.

Jednym z projektów finansowanych z funduszu jest „Dobry start w powiecie dębickim", na którego realizację dębicki Urząd Pracy otrzymał 600 tysięcy zł. Dzięki tym pieniądzom na staże w różnych firmach przyjęto 200 absolwentów do 25 roku życia. Najważniejszym wymogiem, jaki musieli spełnić pracodawcy było zapewnienie, że osoby te będą miały przedłużoną umowę przynajmniej na kolejnych 6 miesięcy. Istotą projektu „Dobry start" jest wspieranie młodzieży na rynku pracy, ułatwienie startu zawodowego poprzez nabycie pierwszych doświadczeń w pracy zawodowej.

Ponadto Miasto Dębica stara się o 19 mln zł z funduszy Unii Europejskiej oraz 15 mln zł pożyczki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska na dofinansowanie budowy kanalizacji w południowej części miasta Dębica. Cała inwestycja ma kosztować 41 mln zł.

Ważnym wydarzeniem w mieście było także utworzenie dwóch świetlic środowiskowych. W związku z tym Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przygotował projekt pod nazwą „Nie ulicy - Tak świetlicy". Projekt uzyskał wysoką ocenę i został wsparty europejskimi pieniędzmi. Dębica otrzymała 760 tysięcy złotych z Europejskiego Funduszu Społecznego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Dzięki tym finansom oraz pieniądzom z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i miasta można było uruchomić te dwie świetlice środowiskowe.

Otrzymane środki finansowe zostały przeznaczone na wyposażenie obu świetlic oraz płace dla wychowawców i instruktorów. Młodzież uczęszczająca na zajęcia może rozwijać swoje zdolności i zainteresowania. Program jest na tyle rozbudowany, że każdy znajdzie tutaj swoje miejsce.

W Dębicy odbywają się także bezpłatne szkolenia budowlane dla mieszkańców powiatu dębickiego organizowane w ramach projektu „Zbuduj własną karierę".

Celem bezpośrednim projektu jest zdobycie nowych kwalifikacji zawodowych przez młode osoby o niskich kwalifikacjach, podjęcie zatrudnienia, przekwalifikowanie oraz reintegracja zawodowa, aktywizacja zawodowa oraz wyposażenie w praktyczne umiejętności związane z poszukiwaniem pracy i poruszaniem się na rynku pracy. Udział w kursie finansowany jest ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Co każda osoba, która weźmie udział w takich kursach przechodzi: kurs aktywizacji zawodowej, doradztwo zawodowe i pośrednictwo pracy, szkolenia zawodowe - w sumie ponad 280 godzin szkoleń.

Następnie chciałabym napisać w swojej pracy parę słów o tym, że Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dębicy otrzymał artykuły od Podkarpackiego Banku Żywności w Rzeszowie, w ramach realizacji Unijnego Programu PEAD - pomocy żywnościowej dla najbiedniejszych mieszkańców Unii Europejskiej.

W tym roku do Dębicy unijna żywność przywieziona została już po raz czwarty.

Patrząc ogólnie na moje miasto mogę śmiało stwierdzić, że bardzo dużo się w nim zmieniło. A to zmianę miasto zawdzięcza głównie wpływom dotacji funduszy Unii Europejskiej. W Bibliotece Miejskiej w Dębicy zrefundowano darmowy internet wraz z nowymi komputerami, dzięki którym młodzież może korzystać z zasobów internetu w celu wyszukiwania zadań i wszelkich pomocy naukowych, a przy tym rozwijać swoje zainteresowania i swoją wiedzę.

Również zakupiono nowe, aktualne książki, które zawierają szereg nowych ciekawych myśli, które będą przydatne wielu studentom, którzy chętnie zdobywają i poszerzają swoją wiedzę w różnych dziedzinach życia. Ponadto remonty i rozbudowa dróg sprzyja korzystnie na ruch samochodów poruszających sie po naszym mieście, jest bezpieczniej gdyż poprawiła się jakość dróg. Będąc w Dębicy znacznie łatwiej dostać się do kin, muzeów i innych zasobów kulturowych i historycznych, które znajdują się w tym mieście i są jego dużą wizytówką.

Dębica posiada jedną z najlepszych baz sportowych na Podkarpaciu. W jej skład wchodzi kompleks basenów kąpielowych w tym basen kryty o wymiarach olimpijskich. W Dębicy funkcjonuje również sztuczne lodowisko, które znajduje się w hali basenu. Budowa tych obiektów była możliwa tylko dzięki uzyskanym środkom pieniężnym z Unii Europejskiej.

Przez Dębicę przebiega transeuropejska magistrala kolejowa E – 30 relacji Berlin-Kijów. Linia ta ma ogromne znaczenie w przewozach pasażerskich i towarowych. Część środków na utworzenie tej magistrali została uzyskana z funduszy Unii Europejskiej, tak więc Dębica spełnia istotną rolę w krajowym i międzynarodowym systemie komunikacyjnym. Tak więc mogę szczerze napisać, że dzięki środkom uzyskanym z funduszy Unii Europejskiej Dębica bardzo prężnie się rozwija i wzmacnia swoją pozycję. Miasto to ciągle stawia na nowe inwestycje, które przyciągają oko i cieszą, że tak małe miasto szybko się rozwija i stwarza wiele możliwości na rynku pracy i kultury.

Kończąc uważam, iż przedstawiłam w swojej pracy wszystkie dobre strony wykorzystania środków pochodzących z Funduszy Europejskich. Z mojego punktu widzenia środki jakie Dębica do tej pory pozyskała zostały dobrze rozprosperowane i ulokowane w najbardziej potrzebne inwestycje. Osobiście sądzę, że środki pozyskiwane z funduszy Unii Europejskiej są bardzo potrzebne nie tylko Dębicy, ale także innym miastom, które chcą sie rozwijać i unowocześniać. Działania funduszy skupiają się przede wszystkim na wspieraniu regionów słabiej rozwiniętych. Fundusze Unii Europejskiej mają pomóc polskiej gospodarce w staniu się bardziej konkurencyjną. Mają także na celu wsparcie w zmniejszeniu bezrobocia oraz różnic w poziomie rozwoju regionalnego.

BIBLIOGRAFIA:

1. Jankowska Agnieszka, Kienkowski Tomasz (red) Knopik Robert, Fundusze Strukturalne Unii Europejskiej, Wydawnictwo C. H. BECK, Warszawa 2005, ISBN 83-7387-771-1,
2. Nowak Z. Alojzy, Milczarek Dariusz, Europeistyka w zarysie, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2006, ISBN 83-208-1646-7,
3. Pliszkiewicz Maciej, Pliszkiewicz Marek, Wstęp do Prawa Unii Europejskiej, Wydawnictwo „Scholar”, Warszawa 2004, ISBN 83-7383-072-3.

Dorota Graboś

Wykorzystanie Funduszy Unijnych przez Gminę Miasto Tarnobrzeg

Tarnobrzeg leży w południowo-wschodniej części Polski, w województwie Podkarpackim. Położony jest na prawym brzegu Wisły, na piaszczystej równinie Kotliny Sandomierskiej. Miasto zajmuje obszar 86 kilometrów kwadratowych i liczy ponad 50 tys. mieszkańców. Prawa miejskie uzyskał w 1593 roku. W wyniku reformy

administracyjnej państwa w 1999 roku miasto Tarnobrzeg przestało pełnić funkcję stolicy województwa. [177]Według nowego podziału miasto weszło w skład województwa podkarpackiego ze stolicą w Rzeszowie. Jednocześnie miasto stało się siedzibą powiatu grodzkiego oraz ziemskiego, w skład którego weszły gminy: Baranów Sandomierski, Gorzyce, Grębów i Nowa Dęba.

Władze miasta nawiązały partnerskie stosunki z miastami: Beek en Donk – Holandia, Pecquencourt – Francja, Bańska Bystrzyca – Słowacja i Czernihów – na Ukrainie. Dynamiczny rozwój miasta datuje się od roku 1953, kiedy to w rejonie Tarnobrzega udokumentowano bogate złoża siarki. [178]

Teraz przedstawię projekty, na które pozyskane zostały środki przez Gminę Miasto Tarnobrzeg w ramach programów pomocowych w latach 2004-2008:

1. ***Program gospodarki wodno-ściekowej w Tarnobrzegu***

Zakres rzeczowy projektu obejmował m.in. budowę kanalizacji sanitarnej miasta Tarnobrzega na długości ok. 120 km, modernizację ujęcia wody i Stacji Uzdatniania Wody, rozbudowę oczyszczalni ścieków (wyposażenie w technologię oczyszczania ścieków deszczowych oraz higienizacji osadów pościekowych), komputerową obsługę sieci wodociągowej, budowę kanalizacji deszczowej.

Projekt przewiduje realizację trzech zadań:

I „Budowę kanalizacji sanitarnej i deszczowej"

II „Modernizację stacji uzdatniania wody SUW Jeziorko, prace modernizacyjne w obrębie sieci wodociągowej"

III „Inwestycje w obrębie oczyszczalni ścieków oraz podłączenie do kanalizacji deszczowej i sanitarnej"

Całkowity koszt przedsięwzięcia wynosi 15 315 800 €, z czego: 12 405 798 € (81%) pozyskano z Funduszu Spójności, pozostałe 19% kosztów zostało sfinansowane przez Miasto Tarnobrzeg, PGK Sp. z o.o. Tarnobrzeg.[179]

2. ***Utworzenie systemu informacji geograficznej (GIS), dla Miasta Tarnobrzega***

Projekt obejmował wykonanie modernizacji ewidencji gruntów i budynków trzech obrębów ewidencyjnych (Tarnobrzeg, Sielec, Wielowieś) o całkowitej powierzchni 2652 ha a także opracowanie mapy zasadniczej oraz numerycznej obejmującej 6 obrębów ewidencyjnych (Wielowieś, Sielec, Sobów, Zakrzów, Dzików, Miechocin) Miasta Tarnobrzega o łącznej powierzchni 4570 ha.

Zadanie zostało wykonane w 2006 roku. Łączna wartość projektu wyniosła 370 000zł, z czego 277 500zł pozyskano z Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, 92 500zł stanowił wkład własny. [180]

3. ***Poprawa funkcjonowania ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznych w obrębie ulic: Mickiewicza, Moniuszki, Wyspiańskiego i***

---

[177] „Tarnobrzeg. Z dziejów miasta i powiatu", Michał Marczak, Wydawnictwo: Muzeum Historyczne Miasta Tarnobrzega, 2000, str. 6

[178] http://tarnobrzeg.biz/Tarnobrzeg-Dzis.php

[179] http://74.125.77.132/search?q=cache:cE33ZJqKRasJ:www.tarnobrzeg.pl/php/akualnosci/wazne/pliki/01102008/unia.pdf+W+perspektywie+finansowej+2004-

[180] http://www.tarnobrzeg.pl/php/akualnosci/wazne/pliki/01102008/unia.pdf

Targowej – etap I. (Projekt realizowany wspólnie z Tarnobrzeską spółdzielnią mieszkaniową)

Wykonano remont skrzyżowań ulic Mickiewicza, Wyspiańskiego i Moniuszki a także Sikorskiego, Wyspiańskiego i Kopernika wraz z modernizacją sygnalizacji świetlnej. Wyremontowane zostały również cztery pawilony handlowe położone wzdłuż ulicy Wyspiańskiego.

Zakres zadaniowy Gminy Tarnobrzeg stanowił: przebudowę ul. Mickiewicza na odcinku od ul. Dekutowskiego do ul. Kochanowskiego oraz ul. Moniuszki od ul. Mickiewicza do ul. Słowackiego, przebudowę skrzyżowania ulic: Mickiewicza, Wyspiańskiego i Moniuszki wraz z modernizacją sygnalizacji świetlnej,

Zakres Tarnobrzeskiej Spółki Mieszkaniowej obejmował: modernizację chodników przy pawilonach zlokalizowanych przy ul. Wyspiańskiego ze szczególnym uwzględnieniem likwidacji barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych, zagospodarowanie zieleni, w tym wkomponowanie elementów małej architektury w miejsce wyburzanych stopni ziemnych, remont elementów konstrukcyjnych budynku, modernizację zewnętrznych traktów pieszych usytuowanych na I piętrze w zakresie wymiany nawierzchni, ocieplenie wszystkich ścian zewnętrznych, poprzez zastosowanie dodatkowej warstwy izolacyjnej oraz nadanie kolorystyki elewacjom i remont pokrycia dachowego. [181]

Całkowita wartość zadania to 4 017 359,06zł. Dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wyniosło 2 088 679,53zł, Gmina Tarnobrzeg dołożyła do projektu 970 993,97zł, wkład Tarnobrzeskiej Spółdzielni mieszkaniowej wyniósł 635 949,66zł a 401 735,90 zostało sfinansowane prze Budżet Państwa.[182]

4. ***Adaptacja zespołu parkowo-zamkowego z Dzikowie dla potrzeb Muzeum Historycznego Miasta Tarnobrzega – etap I***

Projekt zakładał odrestaurowanie zabytkowego zamku rodowego Tarnowskich w Dzikowie, jego konserwację, renowację oraz utworzenie w nim centrum turystyczno-kulturalnego.

Projekt w I etapie obejmował następujące cele: rewaloryzację piwnic zamku, wprowadzenie niezbędnych instalacji, mediów i systemów ochrony, modernizację tarasu i wyposażenie sal ekspozycyjnych.

Wartość projektu to 3 658 889,68 zł, wkład gminy Tarnobrzeg to 1544 301,64 zł, 312 865 zł wyniósł wkład z Budżetu państwa, 530 239,68 Roboty Dodatkowe a reszta czyli 1 271 483,36 zł stanowiło dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.[183]

5. ***Zwiększenie dostępności komunikacyjnej regionu tarnobrzeskiego poprzez modernizację drogi wojewódzkiej nr 871***

Głównym celem projektu była modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego. Projekt obejmował: remont ul. Wisłostrada, modernizację nawierzchni dwóch jezdni drogi nr 871 na długości 2x7,5 km, utwardzenie poboczy dwóch jezdni na długości 2x7,5 km, budowę dwóch zatok autobusowych, budowę chodników na długości 800m.

---

[181] http://www.tarnobrzeg.pl/php/akualnosci/wazne/pliki/13072006/ue.doc
[182] http://www.tarnobrzeg.pl/php/akualnosci/wazne/pliki/01102008/unia.pdf
[183] http://www.tarnobrzeg.pl/php/akualnosci/wazne/pliki/01102008/unia.pdf

Projekt został sfinansowany przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Gminę Tarnobrzeg. Całkowity koszt zadania to 15 426 563,69 zł, z czego 9 255 938,21 zł to dofinansowanie z EFRR, a 6 170 625, 48 zł stanowił wkład gminy Tarnobrzeg.[184]

6. *Dostosowanie kwalifikacji zawodowych tarnobrzeskich pracowników do wymagań rynku pracy*

Projekt został zrealizowany dzięki wsparciu Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Obejmował on realizację czterech typów szkoleń: z grafiki komputerowej, z podstawowej obsługi komputera, z języka angielskiego na poziomie podstawowym i języka angielskiego na poziomie średniozaawansowanym.

Beneficjentami ostatecznymi projektu są osoby zamieszkałe na terenie województwa podkarpackiego, posiadające wykształcenie, co najmniej gimnazjalne lub odpowiednie poziomem do starego systemy kształcenia, pracujące w mających swoją siedzibę na terenie miasta Tarnobrzeg instytucjach administracji publicznej lub samorządowych jednostkach administracyjnych, które z własnej inicjatywy zgłosili chęć podwyższenia i dostosowania kwalifikacji zawodnych po potrzeb własnego stanowiska pracy. Projekt zakłada przeszkolenie 120 osób.[185]

Wartość projektu wyniosła 93 908,65 zł. Wkład Europejskiego Funduszu Społecznego wyniósł 70 431,49 zł, reszta pieniędzy pochodziła z Budżetu Państwa – 23 477, 16 zł.[186]

7. *Przywrócenie Starówce Miasta Tarnobrzega funkcji centrum aktywności społeczno-usługowej – etap II*

Celem zadania była modernizacja ul. Sandomierskiej, budowa chodników, kanalizacji deszczowej, parkingów, mini ronda oraz modernizacja skrzyżowania. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego dofinansował inwestycję w kwocie 523 873,73 zł, której całkowita wartość to 1 047 747,46 zł. Resztę kwoty dołożyła Gmina Tarnobrzeg (419 098,98zł) i Budżet Państwa (104 774,75zł).

8. *Remont Ośrodka Rehabilitacji Leczniczej w Tarnobrzegu oraz zakup sprzętu medycznego*

Dzięki pozyskanym środkom ze Zintegrowanego Programu Rozwoju Regionalnego wykonano w 2005 roku remont Ośrodka Rehabilitacji Leczniczej w Tarnobrzegu oraz zakupiono sprzęt medyczny.

Projekt obejmował m.in.: wykonanie ocieplenia budynku w tym: wymianę okien, wymianę drzwi zewnętrznych, remont schodów zewnętrznych, ocieplenie ścian. Ponadto w ramach projektu zakupiono 60 sztuk sprzętu do inhalacji, fizjoterapii, masażu, kinezyterapii oraz zakup sprzętu komputerowego (7 szt.).[187] Wartość projektu wyniosła 700 000 zł, w tym wkład z UE 525 000zł, wkład miasta wyniósł zaledwie 105 000 zł a resztę kwoty, czyli 70 000zł dołożył Budżet Państwa.

---

[184] http://www.tarnobrzeg.pl/php/akualnosci/wazne/pliki/01102008/unia.pdf

[185] http://64.233.183.132/search?q=cache:pVFW60GmceUJ:www.tarnobrzeg.pl/php/akualnosci/wazne/pliki/13072006/ue.doc+6.+Dostosowanie+kwalifikacji+zawodowych+tarnobrzeskich+pracownik%C3%B3w+do+wymaga%C5%84+rynku+pracy&hl=pl&ct=clnk&cd=2&gl=pl

[186] http://www.tarnobrzeg.pl/php/akualnosci/wazne/pliki/01102008/unia.pdf

[187] http://www.tarnobrzeg.pl/php/akualnosci/wazne/pliki/01102008/unia.pdf

9. ***Zakup sprzętu rehabilitacyjnego dla pacjentów SPOZOZ w Tarnobrzegu***

Projekt obejmował zakup sprzętu do rehabilitacji dla Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego w Tarnobrzegu. W ramach projektu zostały zakupione: łóżka rehabilitacyjne z regulacją wysokości, z materacami przeciwodleżynowymi oraz uchwytem na kroplówki, podnośnik do udźwigu pacjentów w celach opiekuńczo-higienicznych oraz transport z wózka na łóżko, lampy do leczenia odleżyn, stół terapeutyczny z elektryczną regulacją wysokości. [188]

Koszt inwestycji to 50 0000zł, w tym wkład z UE to 37 500zł, pozostałe środki pochodziły z Budżetu Państwa- 5 000zł i wkładu własnego Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego w Tarnobrzegu – 7 500zł.[189]

Projekty stypendialne realizowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego:

10. ***I edycja – Program stypendialny dla uczniów pochodzących z obszarów wiejskich***

Wartość projektu wynosiła 245 652,15zł i została sfinansowana przez Europejski Fundusz Społeczny i Budżet Państwa.[190]

11. ***II edycja – Program stypendialny dla uczniów pochodzących z obszarów wiejskich w roku szkolnym 2005/2006***

Wartość projektu wynosiła 113 569,28zł i została sfinansowana przez Europejski Fundusz Społeczny i Budżet Państwa.[191]

12. ***III edycja – Program stypendialny dla uczniów pochodzących z obszarów wiejskich w roku szkolnym 2006/2007***

Wartość projektu wynosiła 166 902,55zł i została sfinansowana przez Europejski Fundusz Społeczny i Budżet Państwa.[192]

Celem wszystkich tych programów jest ułatwienie młodzieży o niskich dochodach, zamieszkałej na terenach wiejskich dostępu do kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych kończących się egzaminem dojrzałości (maturą) poprzez udzielenie pomocy w formie stypendium. Programem są objęci uczniowie uczęszczający do 5 szkół ponadgimnazjalnych w mieście Tarnobrzeg. Stypendia mają pomóc młodzieży w uzyskaniu pełnego wykształcenia średniego. Pomoc jest przekazywana w formie wypłat w oparciu o zaświadczenia o uczestnictwie w zajęciach szkolnych oraz pisemne oświadczenie od ucznia o wykorzystaniu przyznanego stypendium na cele edukacyjne.[193]

---

[188] http://64.233.183.132/search?q=cache:pVFW60GmceUJ:www.tarnobrzeg.pl/php/akualnosci/wazne/pliki/13072006/ue.doc+6.+Dostosowanie+kwalifikacji+zawodowych+tarnobrzeskich+pracownik%C3%B3w+do+wymaga%C5%84+rynku+pracy&hl=pl&ct=clnk&cd=2&gl=pl

[189] http://www.tarnobrzeg.pl/php/akualnosci/wazne/pliki/01102008/unia.pdf

[190] http://www.tarnobrzeg.pl/php/akualnosci/wazne/pliki/01102008/unia.pdf

[191] http://www.tarnobrzeg.pl/php/akualnosci/wazne/pliki/01102008/unia.pdf

[192] http://www.tarnobrzeg.pl/php/akualnosci/wazne/pliki/01102008/unia.pdf

[193] http://www.tarnobrzeg.pl/php/akualnosci/wazne/pliki/13072006/ue.doc

13. ***I edycja – Wsparcie stypendialne studentów z województwa podkarpackiego w roku akademickim 2004/2005***

Projekt został sfinansowany przez Europejski Fundusz Społeczny i Budżet Państwa. Jego wartość wyniosła 45 434, 25zł.[194]

14. ***II edycja – Wsparcie stypendialne studentów z województwa podkarpackiego w roku akademickim 2006/2007***

Projekt został sfinansowany przez Europejski Fundusz Społeczny i Budżet Państwa. Jego wartość wyniosła 38 610,00 zł.[195]

15. ***III edycja – Wsparcie stypendialne studentów z województwa podkarpackiego w roku akademickim 2006/2007***

Projekt został sfinansowany przez Europejski Fundusz Społeczny i Budżet Państwa. Jego wartość wyniosła 188 713,63zł.[196]

Celem działania tych trzech programów jest ułatwienie studentom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, posiadających stałe zameldowanie na terenie miasta Tarnobrzeg dostępu do studiów w państwowych i niepaństwowych szkołach wyższych prowadzonych w systemie dziennym i zaocznym. Pomoc jest przekazywana w formie finansowej z przeznaczeniem na pokrycie kosztów związanych z pobieraniem nauki na uczelniach wyższych m.in. za zakwaterowanie, wyżywienie, itp.[197]

Łącznie ponad 80 milionów złotych udało się pozyskać Tarnobrzegowi w okresie przedakcesyjnym i w trakcie pierwszych lat członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Ciężko jednoznacznie stwierdzić czy jest to duża kwota. Dużo, bo miasto regularnie plasuje się w czołówce miast w na Podkarpaciu w zakresie pozyskiwania środków unijnych. Lecz również mało, bo potrzeby wciąż są ogromne.

Tarnobrzeg w 2006 roku zajął trzecie miejsce w rankingu Europejska Gmina, Europejskie Miasto w województwie podkarpackim pod względem ilości środków pozyskanych z Unii Europejskiej w roku 2006. Wysoką pozycję osiągnął także w tym samym rankingu w 2007r. Natomiast wg rankingu Gazety Prawnej „Europejska Gmina, Europejskie Miasto 2008" w skali województwa Podkarpackiego uplasował się na 4 miejscu. W ramach wsparcia przedakcesyjnego miasto Tarnobrzeg pozyskało ogółem 12 028 875,12 zł. Podsumowując okres finansowy 2004-2006 miasto pozyskało ze środków Unii Europejskiej ogółem 65 026 449 zł.[198]

Dzięki tym środkom udało się zrealizować bardzo ważne społecznie jak i gospodarczo inwestycje, m.in.: budowę kanalizacji sanitarnej, modernizację stacji uzdatniania wody, modernizację głównych ciągów komunikacyjnych i skrzyżowań, modernizację Zamku w Dzikowie, utworzenie systemu informacji GIS dla Tarnobrzega, modernizację i wyposażenie w sprzęt medyczny dwóch placówek zdrowia.

Samorządom w zakresie rozwoju infrastruktury najbliższy jest Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, z którego finansowany był w okresie 2004-2006

---

[194] http://www.tarnobrzeg.pl/php/akualnosci/wazne/pliki/01102008/unia.pdf
[195] http://www.tarnobrzeg.pl/php/akualnosci/wazne/pliki/01102008/unia.pdf
[196] http://www.tarnobrzeg.pl/php/akualnosci/wazne/pliki/01102008/unia.pdf
[197] http://www.tarnobrzeg.pl/php/akualnosci/wazne/pliki/13072006/ue.doc
[198] http://www.tarnobrzeg.pl/php/index.php?action=aktual_item&menu=&id=1145&tyt_nagl=2008-10-01&nazwa=szczeg%C3%B3lnie%20wa%C5%BCne&id_kat=4&menu=

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego. W nowej perspektywie finansowej 2007-2013 został zastąpiony przez 16 regionalnych programów - w województwie podkarpackim Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013.

Nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej 2007-2013 rozpoczęła się podpisaniem umów na realizację dwóch zadań, które zostały zgłoszone do Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej i znalazły się na liście indykatywnej (projekty kluczowe) Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Projekty te dotyczą budowy Tarnobrzeskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego oraz modernizacji drogi wojewódzkiej nr 871 (Tarnobrzeg – Stalowa Wola, tj. ul. Sikorskiego i ul. Sienkiewicza).[199] Ale to nie wszystko, gdyż obok działań i inwestycji już przesądzonych samorząd wojewódzki będzie dysponował olbrzymimi kwotami na mniejsze już zadania.[200]

Łącznie z unijnej kasy w latach 2007-2013 województwo Podkarpackie może realnie liczyć na 5 mld. Euro. Ponad 45 procent z tej kwoty przeznaczonych ma być na infrastrukturę drogową.[201]

Bibliografia

- Strona Urzędu Miasta Tarnobrzega, www.tarnobrzeg.pl
- www.tarnobrzeg.biz
- www.wikipedia.pl
- „Tarnobrzeg. Z dziejów miasta i powiatu", Michał Marczak, Wydawnictwo: Muzeum Historyczne Miasta Tarnobrzega, 2000
- Korzystanie z rankingu Gazety Prawnej pt. „Europejska Gmina, Europejskie Miasto 2008", Wyróżniający samorządy osiągające największe sukcesy w pozyskiwaniu środków unijnych

Piotr Gugała

Wpływ wybranych nowożytnych myśli filozoficzno – społecznych na współczesny wygląd samorządów terytorialnych w Europie

Historia samorządów terytorialnych w Europie sięga aż czasów starożytnych. Współczesny samorząd terytorialny, pomimo tego samego nazewnictwa nie stanowi jednak kontynuacji samorządu z tamtego okresu. Samorząd terytorialny z okresu starożytnego był bardziej zbliżony do autonomii terytorialnej niż tej instytucji

199 http://www.tarnobrzeg.pl/php/index.php?action=aktual_item&menu=&id=1145&tyt_nagl=2008-10-01&nazwa=szczeg%C3%B3lnie%20wa%C5%BCne&id_kat=4&menu=

200 http://www.tarnobrzeg.pl/php/index.php?action=aktual_item&menu=&id=918&tyt_nagl=2007-10-16&nazwa=szczeg%C3%84%20%C4%B9%20lnie%20wa%C3%84%C5%A1%C4%B9%C5%9Fne&id_kat=4

201 http://www.tarnobrzeg.pl/php/index.php?action=aktual_item&menu=&id=918&tyt_nagl=2007-10-16&nazwa=szczeg%C3%84%20%C4%B9%20lnie%20wa%C3%84%C5%A1%C4%B9%C5%9Fne&id_kat=4

nowoczesnego samorządu terytorialnego, u podstaw, której leży przekazywanie przez państwo prawa i obowiązku wykonywania administracji państwowej zrzeszeniom obywateli. Podobnie ma się sprawa samorządów funkcjonujących w średniowieczu. Pomimo tego, że posiadały wpływ na ich współczesny kształt, to pojęciowo posiadają całkowicie inny zakres. Samorząd lokalny czy też miejski, funkcjonujący w średniowieczu był samorządem stanowym, a więc nie spełniał on kryterium powszechności, nie obejmował wszystkich osób zamieszkujących daną jednostkę terytorialną, a jedynie wybraną grupę społeczną. Co więcej realizowały one prywatnoprawne cele i dbały o zaspakajanie tylko własnych interesów, które ponadto, bardzo często przeciwstawiały je interesom państwa. Początków kształtowania się samorządu terytorialnego, zbliżonego wyglądem do współczesnych należałoby się dopatrywać dopiero po Wielkiej Rewolucji Francuski. To moment przekształcenia państwa feudalnego i zniesienia stanowości społeczeństwa, przejście państwa policyjnego w państwo konstytucyjne, liberalizacji, a co za tym idzie i demokratyzacji życia społecznego oraz przekształcenie jednostronnego stosunku między władzą a obywatelami oraz między władzą a gminami w stosunek dwustronny pozwoliły na kształtowanie się nowoczesnego samorządu terytorialnego[202]. Tak też, samorząd terytorialny jako specyficzna organizacja społeczności lokalnej (gmina, powiat) lub regionalnej (województwo) i zarazem administracji publicznej, w której mieszkańcy tworzą z mocy prawa wspólnotę i względnie samodzielnie decydują o realizacji zadań administracyjnych, wynikających z potrzeb tej wspólnoty na danym terytorium i dozwolonych samorządowi przez ustawy, pod określonym ustawowo nadzorem administracji rządowej zaczął się bezpośrednio kształtować bazując na dziewiętnastowiecznych tworach samorządów[203]. Jednakże wbrew temu, co mogłoby się wydawać, ogromny wpływ na współczesny kształt samorządów terytorialnych w Europie odegrały polityczne koncepcje myślicieli nowożytnych, między innymi takich jak Thomas Hobbes, John Locke czy też Jean Jacques Rousseau. I chociaż ich idee były skierowane bezpośrednio wobec ogólnych form sprawowania władzy, to znalazły i swój wydźwięk właśnie w różnych formach samorządów terytorialnych.

Zaczynając niejako od końca chciałbym zwrócić uwagę na poglądy reprezentowane przez najpóźniej żyjącego z wspomnianych powyżej przedstawicieli nowożytnej myśli politycznej, czyli od Jeana Jacqueasa Rousseau. Publikacje francuskiego filozofa, miały bezpośredni wpływ na wybuch Wielkiej Rewolucji Francuskiej, a co za tym idzie i na kształt rządów formujących się po jej zakończeniu. Najważniejsze hasła postulowane przez, Rousseau czyli: „wolność" i „równość" będące sztandarowymi hasłami Rewolucji, znalazły swoje odzwierciedlenie w dziewiętnastowiecznej Francji. Zniesienie feudalizmu dało podstawy powstania administracji publicznej, reprezentującej interesy wszystkich obywateli. Wszystko to dzięki rozwojowi koncepcji umowy społecznej. Co prawda kwestia ta nie jest tworem nowożytnym, a poruszana była już przez świętego Augustyna, świętego Tomasza, Dunsa Szkota czy Gnocjusza, lecz rozwój tej idei jest najbardziej znamienny dzięki myślicielom okresu nowożytnego. Rousseau zarazem rozwijając i krytykując poglądy Hobbesa wysuwa teorię jakoby podstawą umowy jest „zupełne oddanie się każdego człowieka ze wszystkimi jego uprawnieniami całej społeczności (communaute); kiedy bowiem każdy oddaje się całkowicie, sytuacja jest jednakowa dla

[202] Z. Niewiadomski, *Geneza samorządu terytorialnego*, [w:] *Słownik samorządu terytorialnego*, red. M. Chmaj, Lublin 1997.
[203] Z. Niewiadomski, *Samorząd terytorialny – istota,* [w:] *Słownik samorządu terytorialnego*, red. M. Chmaj, Lublin 1997.

wszystkich, a kiedy sytuacja jest jednakowa dla wszystkich nikomu na tym nie zależy, aby była uciążliwa dla innych." Zasadą umowy jest równość wszystkich oddających swą moc na rzecz zbiorowości, w zamian, za co każdy otrzymuje wielokrotność takich aktów poprzez moc zbiorowości. „Wreszcie każdy oddając się wszystkim, nie oddaje się nikomu, a ponieważ każdy ze stowarzyszonych nabywa nad innymi te same prawa, które im względem siebie odstępuje, każdy uzyskuje ekwiwalent wszystkiego, co traci i zdobywa więcej siły, aby zachować to, co ma". W związku z tym osoba przystępująca do umowy społecznej, przystępuje przy pełnej równości i tracąc, co prawda wolność naturalną nabywa wolność społeczną. Taki rodzaj umowy, zawarty wpierw pomiędzy poszczególnymi, suwerennymi jednostkami wymaga od jednostki aktywnego uczestnictwa w stanowieniu prawa oraz decydowaniu o wszystkich sprawach wspólnoty. Rousseau określa ten typ umowy jako wolę powszechną, która jest wyrazem dojrzałości obywatela do stawiania interesu zbiorowości ponad swym własnym partykularyzmem. Organizacja wspólnoty ma jednak łączyć i opierać się na dążeniu do połączenia tych dwóch celów, gwarantując jedność suwerennych jednostek z przynależnością do wspólnoty. „Dopóki pewna liczba zjednoczonych ludzi uważa się za jedno ciało, mają oni tylko jedną wolę, która dotyczy ich samo zachowania i powszechnej pomyślności."[204] Ten właśnie pogląd zadecydował o zapewnieniu przez francuską Konstytuantę analogicznych praw do uprawnień jednostki. Na wzór tych praw zakreślona została sfera praw gminy, a do francuskiego ustawodawstwa wprowadzona została instytucja tzw. czwartej władzy[205] - pouvoir municipal[206]. Gminy uzyskały osobowość prawną, a nadzór ze stron władz centralnych został poważnie ograniczony. Tym samym podkreślono, że gmina obok własnych funkcji może i powinna realizować funkcje przekazane przez państwo[207]. W ten o to sposób samorząd terytorialny zaczął działać pod ochroną państwa, we własnym imieniu – zdobywając podmiotowość prawną. Stanowi to cechę charakterystyczną dla instytucji samorządu terytorialnego we wszystkich współczesnych systemach demokratycznych, a w szczególności widoczne są właśnie w krajach europejskich. Ponadto funkcjonowanie samorządu terytorialnego jest wyrazem dążenia do zaspokojenia wspólnych interesów i potrzeb publicznych[208], na czym również zasadza się opisana powyżej koncepcja umowy społecznej Rousseau, która jest zarazem rozwinięciem koncepcji społeczeństwa obywatelskiego, wynikającego z pojęcia samostanowienia, społeczeństwa charakteryzującego się aktywnością i zdolnością do samoorganizacji oraz określania i osiągania wyznaczonych celów bez impulsu ze strony władzy państwowej. Taki model społeczeństwa, a zarazem uformowanych samorządów terytorialnych jest obecny między innymi w krajach skandynawskich czy Szwajcarii.

Poruszając się nadal w przeszłość dochodzimy do koncepcji Johna Locke`a – uchodzącego za ojca liberalizmu. Angielski filozof również w swej koncepcji wychodził od pojęcia umowy społecznej. Zdaniem Locke`a wszyscy ludzie mają przyrodzone uprawnienia, które dotyczą nabywania, posiadania i gromadzenia własności. Aby strzec tego prawa do własności, jednostki zawierają między sobą umowę społeczną, a następnie każda z jednostek zawiera taką umowę z władzą. To one ustalają prawa, jakim się

---

[204] A. Sylwestrzak, *Historia doktryn politycznych i prawnych*, Warszawa 1994.
[205] Z. Niewiadomski, *Geneza samorządu terytorialnego*, [w:] *Słownik samorządu terytorialnego*, red. M. Chmaj, Lublin 1997.
[206] Gmina jako władza lokalna.
[207] Naturalistyczna teoria samorządu.
[208] Z. Niewiadomski, *Samorząd terytorialny,* [w:] *Słownik samorządu terytorialnego*, red. M. Chmaj, Lublin 1997.

podporządkują. One wyznaczają obszar, wobec, którego będą się podporządkowywać władzy, lecz władza nie może ich całkowicie zdominować. Locke rozumie wolność dwojako. Rozróżnia wolność naturalną – istniejącą w stanie natury, w ramach, której człowiek nie był niczym ograniczony poza ograniczeniami natury, oraz wolność polityczną – polegającą na akceptowaniu pewnych reguł prawnych, którym podporządkowują się poszczególne jednostki. Każda inna sfera jest natomiast naszą indywidualną sprawą i żadne prawa nie mogą w nie ingerować. Prawa władcze muszą być jednak bardzo ograniczone. Tym takiego społeczeństwa jest nazywany przez niego społeczeństwem politycznym bądź obywatelskim. Społeczeństwo to charakteryzuje się nie tylko wcześniej wspominaną już aktywnością i zdolnością do samo organizacji, ale również posiadaniem świadomości jej członków, potrzeb wspólnoty oraz dążenia do ich zaspakajania. Żyjąc w takim społeczeństwie dokonujemy wyboru czy prawo będzie stanowione przez całość społeczeństwa czy przez przedstawicieli. W ten oto sposób Locke kładzie podwaliny pod dzisiejszą definicję demokracji.[209] Angielski filozof zwrócił również uwagę na takie ważne prawa, jak wolność wypowiedzi i zrzeszania się. Nawiązując do współczesnych samorządów terytorialnych należy zwrócić uwagę na silne podkreślenie kwestii samostanowienia prawa przez obywateli, postulowane przez Locke`a. Samorząd terytorialny jako specyficzna organizacja społeczności nie tylko funkcjonuje jako wspólnota powstała z mocy prawa, ale również wykonuje ona takie zadania, które nie są sprzeczne z prawem, a co za tym idzie, które są dozwolone samorządowi poprzez ustawy.

To społeczeństwo poprzez swych przedstawicieli stanowi prawo, co jest zabezpieczeniem przed szkodliwym działaniem samorządu na społeczeństwo zamieszkującego określone terytorium. Idąc dalej, Locke postulował jak największą możliwość kontroli władzy. Zgodnie z tą myślą w wielu krajach europejskich, istnieje bardzo rozbudowany aparat kontroli samorządów terytorialnych, a jednym z nich jest aparat kontrolny funkcjonując w Anglii[210]. Występuje tam zarówno kontrola administracyjna – gdzie najważniejszą jest kontrola finansowa oraz kontrola polityczna, która wykonywana jest przez mieszkańców i dopuszcza między innymi uczestniczenie mieszkańców w posiedzeniach samorządu, prawo do przeglądania rachunków samorządu, możliwość kierowania pytać do rewidentów i wiele, wiele innych. Co więcej. Współczesny samorząd terytorialny jako wynik decentralizacji władzy, znacznie skraca proces decyzyjny dopuszczając przy tym obywateli do rozwiązywania poszczególnych zadań. Jest to ewidentny przykład na czynny udział w życiu polityczno-prawnym obywateli. Można nawet zaryzykować stwierdzenie, że im więcej samorządu tym mniej biurokracji, w czym również przejawia się myśl Locke`a mówiącego o tym, że wszystkie instytucje państwowe istnieją dla obywatela, a nie obywatel dla instytucji i powinny jak najszybciej i najlepiej załatwiać jego sprawy. Oprócz tego więź rodząca się pomiędzy jednostkami, które zawierały ze sobą umowę społeczną, przed zawarciem jej z innymi jednostkami i z władcą, lepiej rozumieją swoje potrzeby wynikające z miejsca pobytu i wykonają powierzone im zadania z większym zaangażowaniem i zgodnie z oczekiwaniami społeczności[211]. Ponadto sam motyw decentralizacji władzy, której efektem jest właśnie samorząd terytorialny jest najdoskonalszym odzwierciedleniem idei

[209] F. Copleston, *Historia filozofii. Tom V. Od Hobbesa do Hume`a,* Warszawa 2008.
[210] Mimo tego, że w Anglii utworzenie samorządów terytorialnych przebiegało na zasadzie dekoncentracji, a nie decentralizacji.
[211] Zgodnie z koncepcją Locke`a, ludzie są racjonalni, życzliwi i pomocni względem siebie – są zdolni do altruistycznych zachowań, mimo kierowania się własnym interesem.

demokracji obywatelskiej[212], której zagrożeniem jest centralizm i biurokracja. Ponownie przywołuje tu obraz państw skandynawskich, gdzie przykład szerokiego zakresu decentralizacji administracji publicznej jest najlepiej widoczny z pośród krajów europejskich. Realizuje się tu również postulat mówiący o niemożności ingerencji państwa w pewne sfery życia, bowiem kontrola ze strony ustawodawcy polega jedynie na badaniu legalności działania i zgodności z prawem, natomiast nie może ingerować on w przedmiot działań samorządu.

Ostatnim z nowożytnych myślicieli, jednakże najwcześniej żyjącym, mającym moim zdaniem wpływ na współczesny wygląd samorządów terytorialnych w Europie, jest Thomas Hobbes. On bowiem jako pierwszy w czasach nowożytnych powrócił do kwestii umowy społecznej. Mimo tego, że przyczyny i konsekwencje zawierania umowy społecznej u Hobbesa nie stanowią współcześnie idealnego odzwierciedlenia takiego stanu rzeczy, jaki postulował, to zwrócił on uwagę, że umowa społeczna stanowi racjonalne uzasadnienie historycznie ważnego poglądu, mówiącego, że legalna władza państwowa musi wywodzić się od zgody społeczeństwa. Sam fakt tworzenia się legalne władzy za społeczną zgodą pociąga za sobą tworzenie się w nim administracji. Co prawda Hobbes całkowicie podporządkowywał obywateli „swojego państwa" władzy suwerena, jednakże zapoczątkowana przez niego myśl została rozwinięta i zmodyfikowana przez późniejszych myślicieli, omówionych między innymi powyżej jak i w czasach późniejszych[213].

Jak można zauważyć wpływ na obecny kształt samorządów terytorialnych w Europie miały liczne poglądy, koncepcje, idee i wydarzenia. Praca ta miała natomiast uświadomić, że pewne ówczesne rozstrzygnięcia i zasady funkcjonowania samorządów, nie są tylko i wyłącznie wynikiem koncepcji i rozwiązań zaistniałych w XIX, XX czy XXI wieku, ale swymi korzeniami sięgają dużo wcześniej.

Bernadetta Harasymowicz

Związek Powiatów Polskich i Zrzeszenie Powiatów Niemieckich – historia i współpraca

W Polsce od 1999 roku obowiązuje trójstopniowy podział terytorialny państwa. Obecnie mamy 379 powiatów. W federalnej strukturze Republiki Federalnej Niemiec powiaty, miasta i gminy są trzecim szczeblem administracji publicznej. W sumie do Zrzeszenia Powiatów Niemieckich należy 301 powiatów, a Związek Powiatów Polskich liczy ich 319. Przystąpienie ma miejsce w drodze uchwały jaką podejmuje Rada powiatu. Struktura organizacyjna związków różni się. W Związku Powiatów Polskich jest następująca: Zgromadzenie Ogólne, Zarząd i Komisja Rewizyjna., których kadencje są czteroletnie. W Zrzeszeniu Powiatów Niemieckich występuje Zgromadzenie Powiatów, które zbiera się, co pięć lat, Główna Komisja oraz Prezydium. Związek jest instytucją, która reprezentuje sprawy publiczne, dba wymianę doświadczeń i reprezentuje interesy całej społeczności. Zrzeszenie ma w przeciwieństwie do Związku Powiatów Polskich status jednostki samorządu terytorialnego.[214] Związki powiatów to najbardziej intensywna forma współpracy, wspólnie wykonują zadania publiczne, co wiąże się z ograniczeniem

[212] Pod której podwaliny położył właśnie John Locke.
[213] F. Copleston, *Historia filozofii. Tom V. Od Hobbesa do Hume`a,* Warszawa 2008.
[214] H. Izdebski *Samorząd terytorialny…* s.271-275

samodzielności dla osiągania wspólnych celów. Wszystkie te działania mają za zadnie poprawę jakości funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego. Prezydium jest organem kierowniczym Zrzeszenia. W jego skład wchodzą przewodniczący 13 krajowych związków powiatów, kolejny przedstawiciel Bawarskiego Związku Powiatów, przedstawiciel nadzwyczajnych członków oraz Sekretarz. Ostateczne decyzje dotyczące wszystkich istotnych spraw polityki samorządowej podejmuje właśnie Prezydium. W Związku Powiatów Polskich program działalności kształtuje Zgromadzenie Ogólne, uchwala także statut, regulamin obrad, budżet i ordynację wyborczą do władz związku.[215]

Zasady tworzenia związków w Polsce reguluje ustawa o samorządnie gminnym i powiatowym, prawo do zrzeszania się jednostek samorządu terytorialnego i ich współpracy międzynarodowej gwarantuje także Konstytucja RP a konkretnie artykuł 172:

„1. Jednostki samorządu terytorialnego mają prawo zrzeszania się.

2. Jednostka samorządu terytorialnego ma prawo przystępowania do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych oraz współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw."[216]

Na podstawie tych przepisów powstała ogólnopolska reprezentacja powiatów - Związek Powiatów Polskich. Związek zrzeszający samorządy powiatowe przeszedł długą i skomplikowaną drogę organizacyjno-prawną. Pierwsza organizacją, która powstała jeszcze przed odzyskaniem przez Polskę niepodległości było Biuro Zjazdów Samorządowych, kolejny etap to Związek Sejmików Powiatowych Rzeczpospolitej Polskiej przekształcony w 1921 w tzw. Zrzeszenie Samorządów Powiatowych. Ostatni etap przekształceń i utworzenie Związku Powiatów Rzeczpospolitej Polskiej to rok 1930, jego działalność przerwał Wybuch II Wojny Światowej.[217]

Rok 1930 to również przyjęcie statutu wg którego Związek był „organizacją zabiegającą o zapewnienie ziemskiemu samorządowi terytorialnemu najodpowiedniejszych prawnych powiatów faktycznych warunków rozwoju" Głównym zadaniem była reprezentacja powiatów na zewnątrz i tak jak dziś pomoc i współpraca w spełnianiu podstawowych zadań i działania na rzecz poprawy funkcjonowania. Związek w okresie przedwojennym odgrywał dużą rolę w procesie ustawodawczym, wypowiadał się wielokrotnie na temat ustaw, które dotyczyły samorządu terytorialnego. Miał on ustalać opinie samorządu powiatów reprezentować go na zewnątrz. Był organizacją stwarzającą pomoc wzajemną związków powiatowych w spełnianiu ich zadań.

W działalności związku główną część stanowiły prace w zakresie ustawodawstwa samorządu terytorialnego. Tuż przed wybuchem wojny Związek posiadał delegatów w wielu organach opiniodawczych m.in. Państwowej Radzie Samorządowej, Państwowej Naczelnej Radzie Zdrowia, Państwowej Radzie Oświecenia Publicznego, Radzie Funduszu Pracy, Komisji Przewozów Samochodowych. [218] W ramach Związku istniał specjalny dział, który zajmował się działalnością instruktażową, rewizyjną, kształceniem i dokształcaniem pracowników, organizacją kolonii letnich, pomocą w zakresie zadrzewiania dróg i osiedli oraz pośrednictwem pracy.

Do Związku, na podstawie uchwały sejmiku powiatowego mógł przystąpić każdy powiatowy związek komunalny. Członkostwo było związane wysokość opłacaniem

---

[215] *Statut Związku Powiatów Polskich*
[216] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej
[217] R.Grochowski, *Centralne Związki Samorządowe...,* s.246-250
[218] R.Szwed *Centralne Związki Samorządowe w Polsce* s.129-130

rocznych składek. Jeśli chodzi o strukturę Związku, przedstawiała się ona następująco: Zjazd Główny, Rada Zarządu, Prezes Zarządu oraz Zjazdy Wojewódzkie.[219]

Uzupełnieniem działalności Związku była prowadzona na szeroką skalę działalność wydawniczą. Każdego roku publikował kilka lub kilkanaście prac dotyczących problematyki samorządowej powiatów także broszury i regulaminy oraz kwartalnik teoretyczno-naukowy „Samorząd Terytorialny". Do Związku w tym okresie należało 236 powiatów na 239 powiatów w Polsce.

Jeśli chodzi o naszych zachodnich sąsiadów, historia tego typu organizacji sięga czasów I Wojny Światowej, kiedy to utworzono Związek Powiatów Pruskich. W roku 1917 liczył aż 454 powiaty. Ustalenie traktatu wersalskiego sprawiły, że związek stracił 54 członków, co było związane ze stratami terytorialnymi. W celu scalenia terytorium państwa rozszerzono działalność Związku na całą Rzeszę. Zmian dokonała specjalnie powołana do tego komisja, której działania doprowadziły do powstania Związku Powiatów Niemieckich. Październik 1929 roku to kres stabilności Rzeszy Niemieckiej. Wzrost bezrobocia i problemy finansowe negatywnie odbiły się na działalności Związku, który opierał się na składkach członkowskich. Kryzys i przejęcie władzy przez narodowych socjalistów sprawiły że Związek musiał zawiesić swoją działalność. Wznowienie nastąpiło po zakończeniu II Wojny Światowej. 10 lutego 1947 roku zaczął działać na nowo. Kładziono duży nacisk na rozwój demokracji, podstawą, której miał stać się samorząd terytorialny. Szereg reform, jakie zostały przeprowadzono w powojennych Niemczech i rozwój kraju dały szansę na wzmocnienie Związku i większe zaangażowanie powiatów. Zburzenie Muru Berlińskiego i zakończenie procesu izolacji sprawiły ze powiaty z dawnego NRD i RFN szukały kontaktu. Ich integracja i wzrost liczebności Związku to wynik zachodzących przemian W listopadzie 1990 roku miało miejsce pierwsze wspólne posiedzenie wschodnich i zachodnich powiatów.

W Polsce natomiast reaktywacja Związku Powiatów miała miejsce w 1999 roku. Nastąpiło to z inicjatywy grupy starostów, ich wysiłki doprowadziły do powstania związku, który skupia obecnie 320 powiatów i miast na prawach powiatów. Sąd Okręgowy w Warszawie w dniu 17 marca 1999 wpisał do rejestru stowarzyszeń Związek Powiatów Polskich. Jest on obecnie członkiem Rady Gmin i Regionów Europy, Polskiego Komitetu Współpracy z Komitetem Regionów UE, stara się też o członkostwo w Europejskiej Sieci Samorządów Lokalnych. [220]

ZPP współpracuje ze Związkiem Powiatów Niemieckich na podstawie Traktatu o Współpracy z, 2000 r., który został podpisany 27 listopada 2000 r. w głównej siedzibie Związku Powiatów Niemieckich w Berlinie w obecności wysokich przedstawicieli rządu polskiego i niemieckiego. Ma on na celu stworzenie jak najbardziej ścisłej współpracy pomiędzy powiatami w obydwu państwach. Związek powiatów Polskich prowadzi też rozmowy z samorządami na Białorusi i Ukrainie. Wynikiem podpisania traktatu jest szereg powiatów partnerskich z Niemiec i Polski. Podejmowane działania mają na celu doskonalenie publicznej administracji. Przykładem współpracy może być projekt finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach współpracy transgranicznej: „Europejska Współpraca Terytorialna krajów Meklemburgia-Pomorze Przednie/ Brandenburgia i Rzeczypospolitej Polskiej (województwo zachodniopomorskie)".[221]

---

[219] *Statut Związku Powiatów Rzeczpospolitej Polskiej,* Warszawa 1932, s. 1-6

[220] http://www.zpp.pl/index.php?path=main/glowna/ozpp/historia

[221]http://www. Portal Funduszy Strukturalnych - Polska - Meklemburgia Pomorze Przednie _ Brandenburgia.htm

Program obejmuje m.in. następujące powiaty: gryficki, drawski, kołobrzeski, sławieński. Jeśli chodzi o stronę niemiecką to skierowany jest m.in. do powiatów: Rugia, Barnim, Uckermark. Beneficjentami projektu mogą być jednostki samorządu terytorialnego oraz ich a także jednostek funkcjonujących w ramach powiatów, do których program jest skierowany. Budżet programu jest ogromny, bo wynosi ok. 160 mln euro. Jest to duża szansa na rozwój tych powiatów. Środki mogą być przeznaczone na rozwój infrastruktury, wspieranie kontaktów gospodarczych i współpracy naukowej na linii Polska-Niemcy. Ważnym priorytetem programu jest transgraniczny rozwój zasobów ludzkich, wspiera wspólne projekty mające na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych i rozwój współpracy jednostek samorządu terytorialnego oraz publicznych i niepublicznych działających na rzecz rozwijania kontaktów transgranicznych.

W ramach współpracy instytucjonalnej w 2007 realizowany był także projekt „Wpływ polityk i programów europejskich na politykę komunalną oraz współpracę jednostek samorządu terytorialnego w Europie" w jego ramach działały grupy robocze europejskiej współpracy terytorialnej. Wnioskodawcą było Zrzeszenie powiatów Niemieckich, które uzyskało na ten cel wsparcie w kwocie 36000 zł od Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej.[222]

Jednym z kierunków działalności Związku jest realizacja programów i projektów dotyczących różnych dziedzin życia samorządowego. Związek Powiatów Polskich również realizuje projekty, które zachęcają do pozyskiwania środków unijnych, ważnym elementem tych działań jest też promocja dobrych praktyk z tej dziedziny. Doskonałym przykładem tej działalności jest projekt z 2006 roku „Powiaty i gminy otwarte na fundusze strukturalne" w ramach którego odbył się konkurs na gminę, powiat, związek lub stowarzyszenie jednostek samorządu terytorialnego otwarte na fundusze strukturalne. Po spełnieniu wszystkich wymogów każdy z podmiotów otrzymywał od Związku Powiatów Polskich certyfikat. W ramach realizacji tego samego projektu Związek przyznawał certyfikaty „Ekspert do spraw funduszy strukturalnych". Było to wyróżnienie dla pracowników instytucji, którzy angażują się w pozyskiwanie funduszy strukturalnych na rzecz swojej gminy lub powiatu.

Większość działań podejmowanych przez Związek Powiatów Polskich to inicjatywy, które służą społecznemu i gospodarczemu rozwojowi powiatów. Pomocna jest wymiana doświadczeń, nie tylko w obrębie kraju, ale też korzystanie z pomocy i doświadczeń naszych sąsiadów. W ramach współpracy międzynarodowej wraz ze Związkiem Powiatów Niemieckich, planowane jest zorganizowanie wyjazdów studyjnych dla pracowników starostw do Niemiec. Statutowym celem tego typu organizacji jest obrona wspólnych interesów. Związek organizuje konferencje i szkolenia dla pracowników samorządowych. Oprócz szkolenia jest to okazja do wymiany i promocji ciekawych doświadczeń, które ułatwiają rozwiązywanie problemów społeczności powiatowych. Związek prowadzi działalność wydawniczą i promocyjną. Niesie wsparcie przy pozyskiwaniu przez powiaty środków unijnych, tworzy punkty konsultacyjne gdzie można uzyskać informacje na temat funduszy pomocowych oraz pomoc w pisaniu wniosków. Dba o interesy samorządów włączając się w proces legislacyjny, opiniuje akty prawne dotyczące samorządów. W Związku Powiatów Polskich działają również następujące komisje: Komisja ds. Polityki Europejskiej; Komisja ds. Systemu Finansów Publicznych; Komisja ds. Edukacji i Sportu; Komisja ds. Kultury; Komisja ds. Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej; Komisja ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska; Komisja ds. Administracji Publicznej i Bezpieczeństwa

[222] Sprawozdanie z działalności FWPN 2007

Obywateli; Komisja ds. Obszarów Wiejskich Wsi i Rolnictwa; Komisja ds. Społeczeństwa Informacyjnego.[223] W Zrzeszeniu Powiatów Niemieckich działa natomiast siedem komisji merytorycznych: Komisja ds. Prawa Konstytucyjnego i Europy, Komisja Finansów, Komisja ds. Ochrony Środowiska i Planowania, Komisja ds. Gospodarki i Komunikacji, Komisja ds. Socjalnych, Komisja ds. Zdrowia oraz Komisja ds. Kultury.[224]

Zrzeszenie Powiatów Niemieckich realizuje całe spektrum zadań obejmujących funkcje samorządowe oraz reprezentuje powiaty niemieckie wobec rządu. Pełni funkcję informacyjną, przekazuje powiatom informacje o konsekwencjach wynikających z polityki federalnej i działań planowanych na szczeblu federalnym. Chodzi głownie o aktualne przedsięwzięcia ustawodawcze. Zrzeszenie Powiatów Niemieckich, tak jak Związek Powiatów Polskich organizuje wymianę doświadczeń pomiędzy powiatami i spełnia rolę opiniotwórczą w środowisku samorządowym. Głównym nośnikiem informacyjnym, jaki wykorzystuje Zrzeszenie jest miesięcznik "Der Landkreis".

W każdym państwie w gminach zaspokajane są potrzeby lokalnych społeczności. Inny jest natomiast zakres zadań ponadgminnych jednostek samorządu terytorialnego np. powiatów, prowincji lub regionów. Podejmowanie różnych form współpracy jest postrzegane jako element dodatkowy, zmierzający do poprawy jakości funkcjonowania takich jednostek samorządu terytorialnego.[225]

Przykładem takich działań na gruncie międzynarodowym może być współpraca Związku Powiatów Polskich i Związku Powiatów Niemieckich. Współpraca ta koncentruje się przede wszystkim na realizacji postanowień traktatu o współpracy podpisanego między tymi związkami w Berlinie 27 XI 2000 r. Niesie ona szereg korzyści, planowane jest zorganizowanie wyjazdów studyjnych dla pracowników starostw do Niemiec, co na pewno przyniesie obopólne korzyści. Wymiana doświadczeń, poznawanie modeli pracy, wspólne rozwiązywanie problemów, edukacyjne wyjazdy mieszkańców to główne przesłanki przemawiające na korzyść współpracy powiatów nie tylko w obrębie jednego kraju. Podpisując traktat zarówno Związek Powiatów Polskich i Zrzeszenie Powiatów niemieckich podpisując traktat wyraziły wolę współpracy opartej na wzajemnym poszanowaniu, przyjaźni, zrozumieniu. Związki zobowiązały się współpracować na rzecz rozwoju gospodarczego, poprawy infrastruktury technicznej i turystycznej, ochrony środowiska, ochrony zdrowia. Wspólne projekty dotyczą inwestycji na rzecz edukacji i kultury, wymiany młodzieży, podnoszeniu kwalifikacji pracowników, którzy mogą podczas wyjazdów poznawać system pracy sąsiadów.

Bibliografia:

- R. Szwed *Centralne Związki Samorządowe w Polsce (1917-2003)* Częstochowa 2003,
- H. Izdebski *Samorząd terytorialny. Podstawy ustroju i działalności* Warszawa 2008,
- *Statut Związku Powiatów Polskich,*
- http://www.zpp.pl/index.php?path=main/glowna/ozpp/historia
- *Statut Związku Powiatów Rzeczpospolitej Polskiej,* Warszawa 1932,

[223] R.Szwed *Centralne Związki Samorządowe w Polsce* s.129-130
[224] http://www.kreisnavigator.de/landkreistag/polnisch.htm
[225] M.Ofiarska, *Formy publicznoprawne współdziałania jednostek samorządu terytorialnego* Warszawa 2008.

- M. Ofiarska, *Formy publicznoprawne współdziałania jednostek samorządu terytorialnego* Warszawa 2008,
- http://www.kreisnavigator.de/landkreistag/polnisch.htm
- http://www. Portal Funduszy Strukturalnych - Polska - Meklemburgia Pomorze Przednie _ Brandenburgia.htm
- Sprawozdanie z działalności FWPN 2007
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm

Damian Hus

Wolność wypowiedzi prasy lokalnej a samorząd terytorialny

Wolność prasy jest jedną z podstawowych zasad ustroju państwa demokratycznego. W ustawodawstwie polskim znajduje ona odzwierciedlenie w Konstytucji, gdzie deklaracja, iż „Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność prasy i innych środków masowego przekazu" została umieszczona w pierwszym rozdziale zawierającym idee przewodnie, na których opiera się konstrukcja prawno-ustrojowa państwa.[226]

Zasada ta dodatkowo znajduje rozwinięcie w art. 54 Konstytucji, który zapewnia każdemu (a więc również prasie) wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji. Dodatkowo zakazuje on stosowania cenzury prewencyjnej oraz koncesjonowania prasy.

Do regulacji konstytucyjnych nawiązuje Ustawa prawo prasowe, gdzie w art. 1 stwierdzono, iż prasa korzysta z wolności wypowiedzi i urzeczywistnia prawo obywateli do ich rzetelnego informowania, jawności życia publicznego oraz kontroli i krytyki społecznej.

Wolność prasy, związana z wolnością myśli, przekonań i wypowiedzi, zalicza się do podstawowych praw człowieka i obywatela, co znajduje odzwierciedlenie w wiążących Polskę aktach prawa międzynarodowego.

Statuuje ją m. In. Art. 19 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, który stwierdza, iż każdy ma prawo do wolności opinii i wypowiedzi, które to prawo obejmuje wolność posiadania opinii oraz swobodę poszukiwania, otrzymywania i przekazywania informacji za pomocą wszystkich mediów i ponad granicami.

Podobną regulację zawiera Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, który w art. 19 stanowi, że każdy ma prawo do posiadania własnych opinii, do swobodnego ich wyrażania; prawo to obejmuje swobodę poszukiwania, otrzymywania i rozpowszechniania wszelkich informacji i poglądów, bez względu na granice państwowe, ustnie, pismem lub drukiem, w postaci dzieła sztuki bądź w jakikolwiek inny sposób, według własnego wyboru.

Problematyka ta zajęła też ważne miejsce w Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, która również podkreśla prawo do wolności wyrażania opinii oraz zawierające się w nim prawo do posiadania poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe.

[226] J. Sobczak, *Ustawa prawo prasowe. Komentarz*, Warszawa 1999, s. 28.

Ta szeroko normowana wolność może być ograniczona tylko ustawowo i jedynie wtedy, gdy jest to konieczne ze względu na bezpieczeństwo państwa, porządek publiczny, ochronę środowiska, zdrowia, moralności publicznej, wolności i praw innych osób (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP).

Z powyższych regulacji wynika, iż wolność prasy należy rozumieć dwuaspektowo: jako wolność wypowiedzi oraz jako wolność poszukiwania i otrzymywania informacji i poglądów.[227]

Ze względu na rozległość tematu poniższe rozważania będą dotyczyły jedynie pierwszego aspektu. Pominięta zostanie natomiast problematyka prawda do informacji, w tym dostępu do informacji publicznej, podmiotów zobowiązanych do udzielania informacji prasie oraz prawa wszystkich obywateli do informowania prasy i związanej z nimi ochrony informatorów.

Zagwarantowana ustawowo wolność wypowiedzi prasy ma umożliwiać realizację prawa obywateli do rzetelnej, uczciwej, prawdziwej, niewprowadzającej w błąd odpowiedzialnej informacji.[228]

Analizowana relacja pomiędzy wolnością wypowiedzi prasy lokalnej a samorządem będzie odnosiła się oczywiście do niezależnej prasy lokalnej, czyli takiej, która wydawana jest przez polskich prywatnych właścicieli, utrzymuje się z reklam i ze sprzedanego nakładu, nie jest dotowana. Bywa ona mylona czasem z prasą regionalną, którą wydaje i dystrybuuje się na terenie poszczególnych województw. Prasa niezależna stanowi przeciwwagę dla prasy samorządowej, dotowanej z pieniędzy publicznych, uzależnionej w pełni od władz lokalnych. Relacja pomiędzy tą prasą a samorządem polega na ścisłej współpracy i nie dochodzi tu do jakiegokolwiek konfliktu interesów.[229] Jednocześnie wydawanie prasy przez organy jednostek samorządu terytorialnego może stanowić poważne zagrożenie dla istnienia pluralizmu prasy lokalnej. Funkcjonowanie gazet samorządowych utrudnia, a niekiedy uniemożliwia powstanie prasy niezależnej ze względu na ograniczony charakter lokalnego rynku reklam i ogłoszeń, częste stosowanie przez te tytuły czynów nieuczciwej konkurencji (np. sprzedaż poniżej kosztów wytworzenia), różnicowanie dostępu do informacji publicznej. Stąd coraz częściej pojawiają się postulaty wprowadzenia odpowiednich rozwiązań prawnych reglamentujących wydawanie prasy samorządowej – od zakazu zamieszczania reklam aż do zaprzestania wydawania prasy przez samorządy.

Jedną z podstawowych funkcji prasy jest funkcja kontroli władzy, co naturalnie prowadzi do częstych konfliktów, a czasem wręcz walki pomiędzy mediami a osobami sprawującymi władzę. Szczególnego wydźwięku nabierają one zwłaszcza na szczeblu lokalnym ze względu na szeroki wachlarz form nacisku, jaki może zastosować władza w stosunku do nieprzychylnych jej tytułów. Wynika to ze słabości mediów lokalnych – szacuje się, że z istniejących obecnie w Polsce 700 tytułów, tylko około 150 ma ugruntowaną pozycję na rynku.[230]

Często wykorzystywanym środkiem są próby wpływu na rynek reklam. Jest to możliwe ze względu na ścisły związek pomiędzy lokalnym biznesem a władzami. Często związek ten ma charakter kontaktów towarzyskich, czasami urzędnicy mogą zastraszyć miejscowego przedsiębiorcę, np. grożąc, że dalsze reklamowanie się w danej gazecie może dla niego oznaczać przegranie ważnego przetargu. W związku z trudną sytuacją

---

[227] Por. A. Młynarska - Sobaczewska, *Wolność informacji w prasie*, Toruń 2003, s.40.
[228] Por. J. Sobczak, dz. cyt.,. 19.
[229] I. Aleksandrowska, *Szepty i krzyki lokalne*, „Polityka" 2004, nr 45, s. 40.
[230] L. Aleksandrowska, dz. cyt., s. 40.

ekonomiczną wielu pism utrata kilku, a nawet jednego znaczącego reklamodawcy może być dla nich odczuwalna.

Powszechnie znanym przykładem takiego działania jest przypadek gróźb wysuwanych przez byłego ministra sprawiedliwości, znanego lubelskiego przedstawiciela SLD Grzegorza Kurczuka w stosunku do redaktora naczelnego „Dziennika Wschodniego" Andrzeja Mielcarka. Były one wynikiem niepochlebnych w stosunku do SLD publikacji „Dziennika Wschodniego", m. in. artykułu pt. *Karząca ręka SLD*, mówiącego o cichej wojnie pomiędzy SLD a SdPl, nieprzyjemnościach jakie dotykają członków nowej partii, plotek rozsiewanych na ich temat, groźbach zwolnienia z pracy. Kurczuk uznał tekst za nierzetelny i odbył na ten temat długą rozmowę z naczelnym. Rozpoczęła się ona od analizy sytuacji na rynku prasy, spadającej sprzedaży i dochodów regionalnych gazet. Następnie zarzucił gazecie kłamstwo i zagroził, że zakaże kilku tysiącom członków SLD kupowania „Dziennika Wschodniego" i zamieszczania tam reklam. Była to pewnie jedyna z wielu sytuacji, lecz ta została ujawniona dzięki temu, że redaktor Mielcarek rozmowę nagrał, a następnie zawiadomił prokuraturę i ABW. Przedmiotem dochodzenia jest stwierdzenie czy działania przewodniczącego SLD naruszyły art. 44 Prawa prasowego, przewidujący odpowiedzialność karną w przypadku utrudniania lub tłumienia krytyki prasowej.[231] Przykład ten nie odnosi się w pełni do niezależnej prasy lokalnej, ponieważ za „Dziennikiem Wschodnim" stoi wpływowa ORKLA, co właśnie pozwoliło ujrzeć sprawie światło dzienne. Został on jednak podany ze względu na fakt, że wiele podobnych sytuacji zdarza się w prasie niezależnej, lecz właśnie ten brak silnego zaplecza powoduje, że nie są one ujawniane.

Podobny charakter ma działalność władz polegająca na faworyzowaniu przychylnych sobie tytułów poprzez zamieszczanie w nich komunikatów organów administracji samorządowej i reklam przedsiębiorstw komunalnych.

Innymi stosowanymi metodami wywierania nacisku na niepokorną redakcję są: wypowiedzenie umowy najmu, gdy siedziba gazety mieści się w lokalu należącym do gminy, utrudnianie kolportażu, założenie blokady informacyjnej. Zwłaszcza ten ostatni sposób może okazać się bardzo uciążliwy dla dziennikarzy. Uzyskanie informacji, pomimo że zagwarantowane Ustawą o dostępie do informacji publicznej, bywa ograniczane na wiele sposobów.

Jedną z metod jest nieuzasadnione zasłanianie się przez urzędników samorządowych Ustawą o ochronie danych osobowych. Jedna z takich spraw zakończyła się w sądzie, gdy redaktor gazety „Informator Tygodniowy Przysuchy" pozwał starostę, który, zasłaniając się ochroną danych osobowych, nie chciał udzielić informacji o sposobie rozdysponowania pieniędzy z Państwowego Funduszu Osób Niepełnosprawnych, a zwłaszcza o wysokości kwot przyznanych poszczególnym przedsiębiorcom.[232]

Innym rodzajem utrudnień jest zastrzeżenie dla jednej osoby prawa do udzielania informacji prasie. Tego rodzaju ograniczenie zastosował m. in. burmistrz gminy Czersk w stosunku do dziennikarzy z „Nowego Czasu Chojnic". Przez wiele miesięcy nie mogli uzyskać jakichkolwiek informacji, ponieważ wszyscy urzędnicy odsyłali ich do burmistrza, który zawsze był nieobecny lub bardzo zajęty.[233] Nieco inaczej wyglądały ograniczenia zastosowane przez burmistrza Trzebnicy, który zawęził krąg osób

---

[231] E. Południk, *Przyszedł Kurczuk do „Dziennika"*, „Rzeczpospolita" nr 252 z 26.10.2004 r.
[232] www.freepress.org.pl/show_sygnaly.php?gr=1, Strona Internetowa Centrum Monitoringu Wolności Prasy.
[233] I. Aleksandrowska, dz. cyt., s. 41.

uprawnionych do udzielania informacji do siebie i upoważnionej przez niego osoby, a wszelkie pytania mogły być kierowane wyłącznie drogą pisemną. Dodatkowo żądał on 250 zł za każdą udzieloną informację, argumentując, że każda odpowiedź jest sporządzana przez pracownika, z którym w tym celu musi zawrzeć umowę cywilnoprawną.[234]

Na przeszkodzie prawidłowego wykonywania funkcji kontrolnej przez prasę stoi obawa przed coraz częściej wytyczanymi przez krytykowane osoby publiczne procesami, a zwłaszcza nadużywaniem drogi karnej.[235]

W przypadku naruszenia w materiale prasowym chronionych prawem dóbr danej osoby przysługuje jej zarówno prawo do występowania z powództwem cywilnym z tytułu naruszenia dóbr osobistych, jak również możliwość dochodzenia ukarania nierzetelnego dziennikarza w procesie karnym.

Jeżeli w procesie cywilnym zostanie wykazane, iż doszło do naruszenia któregoś z dóbr osobistych przewidzianych przez art. 23 Kodeksu cywilnego, takich jak dobre imię, cześć, sfera życia prywatnego, dziennikarzowi w najgorszym wypadku będą groziły dolegliwości finansowe w postaci obowiązku wypłaty stosownego odszkodowania.

W przypadku procesu karnego sankcje mogą okazać się poważniejsze. Odpowiedzialność karna powstaje w przypadku naruszenia przez dziennikarza art. 212 § 2 kodeksu karnego. Przewiduje on przestępstwo zniesławienia polegające na pomówieniu danej osoby lub instytucji o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności. Sankcją za to przestępstwo jest kara grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat 2. Dodatkowo może zostać orzeczona dolegliwość finansowa w postaci nawiązki.

Środowisko dziennikarskie od dłuższego czasu wysuwa postulaty zmiany prawa karnego, zniesienia odpowiedzialności karnej dziennikarzy za słowo i regulacji tych kwestii wyłącznie przez prawo cywilne.

Pewnym sukcesem w tym kierunku było spotkanie Zarządu Izby Wydawców Prasy i Krajowej Rady Sądownictwa z 16 września 2004 roku. W jego wyniku został wydany komunikat, w którym m. in. przedstawiciele KRS zgodzili się, iż „jakkolwiek nie należy zapominać o ciążącej na dziennikarzach i wydawcach odpowiedzialności – prawnej i moralnej – za ewentualne nadużywanie wolności wykonywania zawodu, to jednak w demokratycznym systemie prawnym należałoby poddać dyskusji kwestię dalszego stosowania przepisów, pozwalających na skazywanie na kary izolacyjne osób, dopuszczających się przestępstwa zniesławienia.[236]

Komunikat ten nie jest oczywiście żadnym wiążącym aktem, w jakikolwiek sposób wpływającym na odpowiedzialność karną dziennikarzy, ale może być krokiem do zainicjowania konstruktywnych zmian na drodze legislacyjnej.

Podobne wnioski zostały wysunięte na zorganizowanej przez senacką Komisję Kultury i Środków Przekazu oraz Izbę Wydawców Prasy dyskusję, która miała miejsce 21 września 2004 roku. Wskazano tam, że duża liczba procesów karnych wytaczanych dziennikarzom przez urażonych polityków i samorządowców często wynika z

[234] www.gazetylokalne.pl, Strona internetowa Stowarzyszenia Gazet Lokalnych.
[235] Zob. m. in. A. Marszałek, *Polowanie na dziennikarzy*, „Rzeczpospolita" z 12.11.2003.
[236] Komunikat ze spotkania Krajowej Rady Sądownictwa i Zarządu Izby Wydawców Prasy w dniu 16 września 2004 r., źródło: www.krs.pl/admin/files/100150.doc.

niezrozumienia istoty wolnej prasy i jeszcze raz podkreślono, że dziennikarskimi naruszeniami prawa powinny zajmować się wyłącznie sądy cywilne.[237]

Z kolei Międzynarodowa Federacja Dziennikarzy 1 lipca 2004 roku ostrzegła, że seria pozwów przeciwko dziennikarzom „zagraża wolności polskiego dziennikarstwa".[238] Przesunięcie procesów o zniesławienie i zniewagę na drogę cywilnoprawną postuluje również Helsińska Fundacja praw Człowieka, twierdząc, że dotychczasowe rozwiązanie jest niezgodne z konstytucyjną gwarancją wolności słowa.[239]

Zarazem jednak coraz częściej dochodzi w prasie do bezkarnego publikowania pomówień, zniesławiania czy wysuwania bezpodstawnych oskarżeń. W tej sytuacji atakowane osoby są często bezradne wobec siły, jaką dysponują media. Sankcje karne dla nierzetelnego dziennikarza mają niejako „równoważyć siły" i mieć charakter odstraszający.

W związku z powyższym postulaty środowiska dziennikarskiego powinny zostać spełnione w momencie, gdy zaczną realizować zasadę zapisaną w „Karcie etycznej mediów", iż „dziennikarze i wydawcy w swojej pracy kierować się winni zasadą prawdy, obiektywizmu, uczciwości, szacunku, tolerancji, a także zasadą wolności i odpowiedzialności, co oznacza, iż wolność mediów nakłada na nich odpowiedzialność za treść i formę przekazu oraz wynikające z nich konsekwencje".

Trzeba w tym miejscu zdecydowanie podkreślić, że tak bronione przez media prawo do krytyki i wolności wypowiedzi doznaje pewnych ograniczeń, a podstawowym są dobra osobiste innych ludzi. I chociaż osoby publiczne, którymi są niewątpliwie członkowie organów samorządu terytorialnego, są chronione słabiej w tym względzie niż osoby prywatne, to nie oznacza, że taka ochrona im nie przysługuje. Istnienie podwójnego standardu wynika z przyjęcia, iż osoba publiczna wybierając pewien rodzaj działalności godzi się na bycie bardziej narażoną na krytykę, a także ma o wiele większe szanse na publiczne sprostowanie nieprawdziwych informacji i obronę.[240]

Środkiem, z jakiego w pierwszej kolejności mogą skorzystać członkowie organów samorządu terytorialnego, na temat których opublikowano materiał prasowy zawierający nieprawdziwe informacje lub bezpodstawny atak, mający charakter zniesławienia, jest żądanie opublikowania sprostowania lub odpowiedzi.

Sprostowaniem, w rozumieniu prawa prasowego, jest rzeczowa, odnosząca się do faktów wypowiedź zawierająca korektę wiadomości podanej przez prasę, którą prostujący uznaje za nieprawdziwą lub nieścisłą. Odpowiedź natomiast dotyczy zawartych w materiale prasowym stwierdzeń o charakterze ocennym, które zagrażają dobrom osobistym opisywanej osoby.[241]

Ustawodawca szczegółowo uregulował terminy i zasady publikacji sprostowań i odpowiedzi, uzależniając je od rodzaju środka masowego przekazu, w którym mają zostać zamieszczone. Zawarł również dodatkowe obostrzenia co do publikacji sprostowań, nakazując zamieszczanie ich lub chociaż zasygnalizowanie w tym samym dziale lub

---

[237] R. Marut, *Wolna prasa to wolny wydawca i wolny dziennikarz*, „Tygodnik Ciechanowski" 28.09.2004.

[238] *Hańba Polski*, „Gazeta Pomorska" 2.07.2004, źródło: http://www.freepress.org.pl/show_sygnaly.php?gr=1.

[239] Strona Internetowa Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, www.hfhrpol.waw.pl.

[240] Por. W. Sadurski, *System demokracji politycznej a wolność środków masowego przekazu*, „Ethos" 1993, nr 24.

[241] J. Sobczak, dz. cyt., s. 308.

miejscu, w którym była prostowana wiadomość, równorzędną czcionką oraz opatrzenie tytułem.[242]

Obowiązek opublikowania sprostowania lub odpowiedzi spoczywa na redaktorze naczelnym. Ustawa wprowadza jednocześnie katalog obligatoryjnych i fakultatywnych podstaw odmowy publikacji i każda taka odmowa musi być uzasadniona jedną z tych przesłanek.

Należy przy tym pamiętać, iż w myśl art. 46 ust. 1 Prawo prasowe sankcją za uchylanie się od opublikowania sprostowania lub odpowiedzi, ewentualnie publikację wbrew warunkom przewidzianym w ustawie jest kara grzywny lub ograniczenia wolności.

Prasa z reguły niechętnie odnosi się do instytucji sprostowania i wykorzystuje nieskuteczność regulacji w zakresie egzekwowania tego prawa. Najczęstszymi przykładami naruszeń są: nieuzasadniona odmowa publikacji, zamieszczenie w rubryce „Listy do redakcji" lub w dziale ogłoszeń, nadanie tytułu o charakterze wieloznacznym, ironicznym lub kwestionującym treść sprostowania.[243]

W związku z tym coraz częściej pojawiają się pomysły zmian w prawie, które umożliwiłyby efektywne dochodzenie zamieszczania sprostowania w rozsądnym terminie. Należy do nich stworzenie „szybkiej" ścieżki proceduralnej dla procesów o sprostowania, polegającej na ustanowieniu bardzo krótkich terminów dla sądu i stron. Interesującymi propozycjami są również: prawo kierowania żądania sprostowania bezpośrednio do sądu oraz rozwiązanie nakładające na redaktora naczelnego lub wydawcę, odmawiającego publikacji, obowiązek natychmiastowego przedłożenia sprawy sądowi.[244]

Specyficzną formą dziennikarską, w ramach której dochodzi do nadużyć, jest wywiad. Udzielający go przedstawiciele władz często spotykają się ze zmienianiem, przekręcaniem, przeinaczaniem swoich wypowiedzi lub skracaniem w sposób zupełnie zmieniający ich sens. Czasami dziennikarze dopuszczają się wręcz dopisywania niewypowiedzianych przez rozmówcę stwierdzeń. Tego rodzaju manipulacjom zapobiega prawo autoryzacji bezpośrednio cytowanych wypowiedzi. Dziennikarze od dłuższego czasu postulują, aby rozmówców, którzy przy okazji autoryzacji wygładzają swoje wypowiedzi, a nawet usuwają całe fragmenty – z reguły te, które były najważniejsze dla dziennikarza i byłyby najciekawsze dla opinii publicznej.

Ponadto jeżeli w publikowanych tekstach doszło do naruszenia dóbr osobistych lub zostały wypełnione znamiona zniesławienia, przysługuje oczywiście także omówiona wcześniej droga procesu karnego lub cywilnego.

Relacja pomiędzy prasą lokalną a samorządem terytorialnym jest bardzo często relacją trudną, nacechowaną licznymi konfliktami i nadużyciami obu stron.

Przedstawiciele samorządu, wykorzystując słabość ekonomiczną i organizacyjną wielu tytułów, podejmują próby wpływania na ich niezależność. Nadużywając swojej władzy, wbrew ustawowemu obowiązkowi stwarzania prasie warunków niezbędnych do prawidłowego wykonywania jej funkcji i zadań, w tym umożliwiania działalności tytułów zróżnicowanych pod względem postaw (także o różnych orientacjach politycznych) wywierają różne formy nacisku, aby ograniczyć wolność wypowiedzi nieprzychylnych im gazet. Uzależniona od władz prasa przestaje spełniać swoją podstawową funkcję – krytyczną. Nie jest źródłem prawdziwej, obiektywnej informacji. Taka sytuacja może być

---

[242] Art. 32 Ustawy prawo prasowe z dnia 26 stycznia 1984.
[243] J. Sobczak, dz. cyt., s. 321.
[244] M. Domagalski, *Wolność słowa służy wszystkim, rozmowa z prof. J. Sobczakiem i dr. hab. B. Kondrasiewiczem*, „Rzeczpospolita", Prawo co dnia, nr 53 (7042), 04.03.2005, s. C4.

zagrożeniem dla prawidłowego funkcjonowania demokratycznego państwa prawa i społeczeństwa obywatelskiego.

Jednocześnie obserwujemy nadużywanie wolności wypowiedzi przez prasę, pogoń za sensacją, zanik etyki mediów. Dziennikarze, nie przestrzegając nakazanej im przez prawo prasowe zasady szczególnej staranności przy zbieraniu i wykorzystywaniu informacji, stosunkowo bezkarnie naruszają dobra osobiste przedstawicieli władz samorządowych, narażając ich na utratę zaufania obywateli, które jest konieczne do sprawowania ich funkcji. Publikacje prasowe mają dużą siłę, docierają do szerokiego kręgu odbiorców, często są przyjmowane bezkrytycznie przez czytelników. Omówione wcześniej środki ochrony nie zawsze są skuteczne. Na ogół bowiem sprostowanie czy odpowiedź dociera do węższego kręgu osób niż pierwsza publikacja i nie w pełni zaciera negatywną ocenę czy zmienia wyrobiony już pogląd. Z kolei droga sądowa obecnie w Polsce nie jest ani łatwa, ani krótka. Często wyrok zapada w momencie, gdy stracił już znaczenie nawet dla poszkodowanego.

Jedną z przyczyn istniejącego stanu rzeczy jest niewątpliwie archaiczność polskiego prawa prasowego, które opiera się na ustawie z 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe, funkcjonującej od momentu jej wejścia w życie w praktycznie niezmienionym kształcie. Bezsporny jest fakt, że akt ten powinien być dawno znowelizowany, jednakże zainteresowane środowiska: dziennikarze, redaktorzy naczelni, wydawcy i politycy nie potrafią znaleźć wspólnego stanowiska, jak ta nowelizacja miałaby wyglądać.[245]

Od 1989 roku pojawiało się wiele projektów ustaw, lecz żaden nie został przyjęty. Były one jednocześnie na tyle rozbieżne, iż trudno stwierdzić, w jakim kierunku powinny iść zmiany. Kolejna próba powinna być poprzedzona debatą społeczną, której wynikiem byłoby przygotowanie jednolitych założeń co do nowej regulacji i opracowania tez, stanowiących wytyczne w przyszłym procesie legislacyjnym. Tylko takie działania mogą zaowocować powstaniem nowoczesnego, dobrze funkcjonującego aktu prawnego.[246]

Poprawa istniejących stosunków jest konieczna nie tylko w interesie samorządów i prasy, ale przede wszystkim obywateli. Media, działające zgodnie z prawem i etyką zawodową, prawidłowo realizujące swoje funkcje (informacyjne, kontrolne, krytyczne), są bowiem dla lokalnej społeczności jednym z instrumentów ochrony i wyrażania swoich interesów.[247]

Agnieszka Jajuga

Gmina jako podstawowa społeczność lokalna we Francji

Francja to znaczne mocarstwo, stały członek Rady Bezpieczeństwa, ONZ, członek Unii Europejskiej, a także Paktu Północnoatlantyckiego (NATO). Od wielu wieków Francja odgrywa zasadniczą rolę w Europie. Umożliwia jej to duże uprzemysłowienie, a także wysoki poziom rolnictwa. Jest liczącym się producentem żywności, eksportującym swoje nadwyżki. Ludność tego kraju liczy ponad 58 milionów co stawia ją w ścisłej czołówce państw europejskich.

Zarys historyczny

[245] J. Sobczak, dz. cyt., s. 7.
[246] Tamże, s. 10 – 11.
[247] I. Aleksandrowska, dz. cyt., s. 43.

Podstawą funkcjonowania obowiązującej struktury samorządowo – terytorialnej Francji są założenia wprowadzone ustawami po 1982 roku. W latach 1982-1985 przeprowadzono we Francji daleko idące reformy administracji lokalnej. System obowiązujący do roku 1982 miał centralistyczny charakter. Co prawda na szczeblu gminy istniała rada, która wybierała mera i jego zastępców, ale decyzje rady przed ich wprowadzeniem w życie przez mera musiały uzyskać akceptację prefekta.

Podstawowe rozwiązania wielkiej reformy decentralizacyjnej administracji terytorialnej Francji zostały zapoczątkowane ustawą z dnia 2 marca 1982 r. dotyczącą praw i wolności gmin, departamentów i regionów. Wprowadzone zmiany miały na celu rozłączny podział uprawnień i dostosowany do rodzaju i możliwości działania społeczności lokalnych.

Na podstawie ustawy z 2 marca 1982 r. zostały zniesione postanowienia dotyczące sprawowania przez władze państwowe nadzoru administracyjnego w odniesieniu do podejmowanych aktów prawnych i nadzoru finansowego nad wykorzystywaniem przez wspólnoty lokalne środków finansowych. Nadzór administracyjny zastąpiono kontrolą legalności, sprawowaną przez sąd. Podejmowane przez lokalne rady uchwały są badane pod względem ich zgodności z obowiązującym prawem. Bezpośrednią kontrolę wstępną sprawuje prefekt, który w razie wątpliwości co do zgodności uchwały z prawem, przesyła sprawę do Trybunału Administracyjnego. Nadzór finansowy został zastąpiony kontrolą finansową przez powołane w tym celu Regionalne Izby Obrachunkowe.

Struktura francuskiego samorządu terytorialnego składa się z 3 szczebli: gminy, departamentu i regionu. Odpowiada ona administracyjnemu podziałowi terytorium Francji.

Znaczenie gminy we Francji

Podstawową jednostką samorządową (wspólnotą lokalną) są gminy wiejskie i miejskie. W 2005 r. we Francji funkcjonowało 36 784 gmin. Liczba ich nie jest stała, często się zmienia, np. w 1982 r. było 36 433 gminy, w 1993 r. 36 559, a w 2003 r. 36 679 gmin. Francja wśród państw członkowskich Unii Europejskiej wyróżnia się największą ilością gmin (dla por. Niemcy posiadają 16 008 gmin, Włochy 8074, Hiszpania 8002 gminy).

Ponad 87% francuskich gmin metropolitarnych liczy mniej niż 2000 mieszkańców. W tych małych gminach mieszka ok. 1600 mieszkańców. W większości państw europejskich istnieje tendencja do zmniejszania liczby gmin. W Republice Federalnej Niemiec, przed zjednoczeniem, w ramach reformy terytorialnej ilość gmin zmniejszono z 25 000 do 8500. Liczbę małych gmin zmniejszono również w Szwecji, Danii, Holandii i Grecji.

Francja natomiast preferuje koncepcję polegającą na współpracy między zbiorowościami lokalnymi w kierunku tworzenia odrębnych ugrupowań gmin działających w ramach: wspólnot miast, wspólnot aglomeracyjnych, syndykatów gmin, wspólnot gmin. Wprowadzone ustawą z dnia 7 stycznia 1983 r. Karty Międzygminne miały zachęcić wspólnoty lokalne do podpisywania odpowiednich porozumień dotyczących współpracy ekonomicznej, społecznej, kulturalnej oraz programów działań towarzyszących tej współpracy. Karty te wpłynęły na ożywienie ruchu współpracy lokalnej, czego wynikiem było powstanie Publicznych Instytucji Współpracy Międzygminnej (PEIC).

Współpraca między gminami pozwala łączyć się w zarządzaniu, tak aby ustalać wspólne projekty zagospodarowania gospodarczego i urbanistycznego na obszarze

większym niż terytorium gminy. Gminy do powstających wspólnot międzygminnych transferują swoje kompetencje. Ustawa z dnia 12 lipca 1999 r. odwołując się do wzmocnienia i ułatwienia współpracy gminom utworzyła nową formę zgrupowania gmin w postaci wspólnot aglomeracyjnych.

Na podstawie tej ustawy statut Grupy Międzygminnej musi być zatwierdzony przez prefekta, jako przedstawiciela państwa. Ponadto prefekt posiada uprawnienia dotyczące określenia zasięgu terytorialnego międzygminnego ugrupowania wspólnotowego oraz prawo inicjatywy w odniesieniu do rad wspólnot gminnych, dotyczące zwiększania jego obszarowego zasięgu.

Ustawa określiła również zakres kompetencji jakie mogą być przejęte przez wspólnoty międzygminne, które mają przede wszystkim być związane z „interesem wspólnoty". Zwołana Rada Wspólnoty ma prawo obradować w następujących dziedzinach: turystyka, mieszkalnictwo i warunki życia, działania socjalne, kultura, rozrywka i sport, drogi publiczne.

Rada gminy – organ uchwałodawczy

We Francji występuje jednolity model organizacyjny dla wszystkich gmin. Rada gminy wybierana jest przez jej mieszkańców na sześć lat. Wybory przeprowadzane są w całym kraju w jednym terminie. Liczebność rady jest uzależniona od wielkości ludności mieszkającej w danej gminie i wynosi:

- w gminach liczących poniżej 100 mieszkańców wybiera się 9 przedstawicieli do rady;
- w gminach liczących do 500 mieszkańców wybiera się 15 radnych;
- w gminach, w których mieszka od 10 000 do 40 000 ludzi wybiera się od 33 do 43 radnych;
- w gminach mających powyżej 300 000 mieszkańców maksymalnie można wybrać 69 radnych.

Wyjątki dotyczą jedynie wielkich miast jak:

- Lyon – liczy 453 tys. mieszkańców i posiada 73 radnych;
- Marsylia – liczy 807 tys. mieszkańców i posiada 101 radnych;
- Paryż (jest jednocześnie miastem i departamentem) – liczy 2148 tys. mieszkańców i posiada 163 radnych. Rada Paryża ma podwójny charakter, pełni rolę rady gminy i rady generalnej.

Wybory do rady gminy

Bierne prawo wyborcze do rad gminnych przysługuje obywatelom, którzy ukończyli 18 lat, mają obywatelstwo francuskie i nie byli karani. Posiadają oni tym samym czynne prawo wyborcze. Do rady mogą być wybierane osoby, które zamieszkują na obszarze gminy lub płacą gminie podatki. Zgodnie z Kodeksem Gminy stałe zamieszkanie w gminie musi mieć ¾ składu rady gminy. Do rady gminy nie mogą być wybierani: prefekci, podprefekci, urzędnicy państwowi, sędziowie sądów powszechnych i trybunałów administracyjnych, członkowie regionalnych izb obrachunkowych, pracownicy organów samorządowych zatrudnionych w danej gminie, przedsiębiorcy w gminach w których posiadają swoje przedsiębiorstwa, funkcjonariusze policji w gminach podlegających ich działaniu. Zgodnie z postanowieniami kodeksu wyborczego nie mogą być łączone mandaty radnych w dwóch lub więcej gminach. Nie można też w gminach liczących powyżej 500 mieszkańców wybierać do rady bliskich krewnych.

Procedura wyborów do rad gminnych jest zróżnicowana w zależności od liczby mieszkańców gminy. W gminach poniżej 3500 mieszkańców radnych wybiera się w głosowaniu większościowym na listę w dwóch turach. Każda lista zawiera tylu kandydatów ile jest miejsc w radzie gminy. W ten sposób każdy głosujący wybiera pełen skład rady. W mniejszych gminach poniżej 2500 mieszkańców można głosować na listy niepełne z możliwością zgłaszania indywidualnych kandydatów. W gminach liczących powyżej 3500 mieszkańców, głosowanie odbywa się na listę z połową kandydatów ubiegających się o mandat rady gminnej. Jeżeli w pierwszej turze lista uzyska absolutną większość głosów, to zamieszczeni na niej kandydaci stają się członkami nowej rady gminnej. Pozostała połowa miejsc jest dzielona według reprezentacji proporcjonalnej. W przypadku jeżeli w pierwszej turze żadna lista nie uzyskała absolutnej większości, następuje druga tura wyborów. Radnymi stają się kandydaci z tej listy, która uzyskała największą ilość głosów. W drugiej turze wyborów nie biorą udziału listy, które nie przekroczyły 10% progu oddanych głosów. Obowiązujący system większościowy w połączeniu z zasadą proporcjonalności zapewnia, że w radzie gminy będzie reprezentowana cała społeczność zamieszkująca lub płacąca podatki do kasy gminy.

Wygaśnięcie mandatu radnego następuje na skutek jego śmierci lub udzielenia mu dymisji przez trybunał administracyjny, ale nie powoduje ono przeprowadzania wyborów uzupełniających. W gminach liczących ponad 3500 mieszkańców wolne miejsce powstałe przez wygaśnięcie mandatu, zajmuje kandydat, który był na liście bezpośrednio następny. Wybory uzupełniające mogą być przeprowadzone tylko w wyjątkowym przypadku powstałym w wyniku utraty przez radę 1/3 swych członków lub dla wyboru nowego mera. Przyczyną rozwiązania rady mogą być tylko poważne i groźne przeszkody w sprawnym i efektywnym funkcjonowaniu rady. Do czasu nowych wyborów gminą kieruje „delegatura specjalna”, powołana przez Prefekta Regionalnego.

Na uwagę zasługuje określenie pozycji radnych w radzie. Zależy ona od miejsca jakie zajmują w specjalnej tabeli porządkowej. Na pierwszych miejscach są radni wielokrotnie wybierani do jej składu, następnie radni, którzy uzyskali w czasie ostatnich wyborów największą liczbę głosów. W przypadku równości liczby głosów o miejscu na liście porządkowej decyduje wiek radnego. Radni za sprawowanie mandatu nie uzyskują żadnych korzyści finansowych. Wyjątek stanowi zwrot kosztów poniesionych przez radnego w wypadku zleconych mu przez radę lub mera zadań wykonywanych dla potrzeb gminy.

Kompetencje rady gminy

Kompetencje rady gminnej ustalone zostały przy pomocy klauzuli generalnej, przewidującej, iż do rady gminnej należą wszystkie sprawy mające charakter lokalny, z wyjątkiem spraw ustawowo wyłączonych na rzecz administracji rządowej lub wspólnot lokalnych wyższych szczebli (departamentów i regionów). Rada gminy na mocy klauzuli generalnej posiada dwie podstawowe kompetencje: decyzyjne – które są domeną działań rady oraz konsultacyjne – mające charakter obowiązkowy.

Kompetencje decyzyjne rady są ograniczone do terytorium zajmowanego przez gminę. Zasada ograniczająca władzę rady do terytorium gminy nie ma jednak charakteru zasadniczego. Gmina może na obszarze innych gmin mieć własne interesy związane z własnością nieruchomości, funkcjonowaniem ośrodków wypoczynkowych, socjalnych. Ponadto terytorialne kompetencje decyzyjne rady mogą być ograniczone w odniesieniu do funkcjonujących na jej obszarze ośrodków będących własnością państwa, wyłączonych odpowiednimi postanowieniami spod podporządkowania gminie na zasadzie eksterytorialności.

Do podstawowych kompetencji decyzyjnych rady należą:

- uchwalanie budżetu, rozpatrywanie sprawozdań mera z wykonania budżetu;
- uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- uchwalanie programów gospodarczych gminy;
- podejmowanie uchwał w sprawie podatków lokalnych;
- podejmowanie uchwał w sprawach majątkowych gminy;
- podejmowanie uchwał w sprawach wspierania rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy;
- tworzenie szkól podstawowych;
- podejmowanie uchwał dotyczących zarządzania mieniem komunalnym;
- podejmowanie uchwał w dziedzinie utrzymania gminnej infrastruktury komunikacyjnej, pomocy społecznej, ochrony zdrowia, środowiska naturalnego i działalności kulturalnej;
- desygnowanie przedstawicieli gminnych do instytucji pozagminnych;
- podejmowanie uchwał w sprawach współdziałania z innymi gminami w ramach wprowadzonych ustawą z 7 stycznia 1983 r. Kart Międzygminnych w odniesieniu do rozwoju i zagospodarowania przestrzennego.

Rada gminy jest zobowiązana do podejmowania uchwał dotyczących wykonywania zadań nałożonych prze administrację rządową dotyczących tworzenia i utrzymania na terenie gminy niezbędnych służb publicznych. Funkcjonujące w gminie służby publiczne działają w dwóch sferach kompetencyjnych: administracyjnej i usługowej. Kompetencje administracyjne leżą w gestii organu administracji państwowej, jakim w gminie jest urząd mera. Natomiast kompetencje usługowe polegają na świadczeniu wspólnotom lokalnym różnorodnych usług komunalnych i społecznych, związanych z funkcjonowaniem wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i utylizacji odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i cieplną, utrzymanie dróg gminnych, lokalnego transportu zbiorowego, świadczenie pomocy socjalnej, prowadzenie żłobków i przedszkoli, bibliotek gminnych i innych placówek upowszechniających kulturę. Zakres świadczeń komunalnych i społecznych jest bardziej rozległy, zależy przede wszystkim od wielkości gminy i potrzeb jej mieszkańców. Gminne służby publiczne mogą funkcjonować jako bezpośrednio zarządzane przez gminę, jako zakłady publiczne tworzone przez gminę i jej podporządkowane, z tym, że posiadają własną osobowość prawną i własny budżet.

W zakresie kompetencji konsultacyjnych Kodeks Gmin nakłada obowiązek wyrażania przez rade opinii dotyczących projektów przebiegu przez obszar gminy dróg departamentowych i krajowych, przedstawianych przez wyższe organy władzy planów zagospodarowania gruntów, klasyfikacji miejscowości i terenów o walorach turystycznych, planów urbanistycznych i przemysłowych. Nieustosunkowanie się rady do tych zagadnień, pozbawia uczestnictwo gminy w planowanych przedsięwzięciach oraz uniemożliwia działanie na rzecz ochrony własnych interesów.

Mer - organ wykonawczy rady gminy

Organem wykonawczym rady jest mer. Wybierany jest on przez radę z jej składu na pierwszym po wyborach posiedzeniu. Do wyboru mera wymagana jest absolutna większość głosów, która musi zostać osiągnięta w jednej z dwóch tur głosowania. W razie braku takiej większości, w trzeciej turze można dokonać wyboru mera zwykłą

większością głosów. Kadencja mera wynosi 6 lat, tak jak kadencja rady. W praktyce kandydaturę na stanowisko mera zgłasza partia lub ugrupowanie, które wygrało wybory samorządowe. Po dokonaniu wyboru mera rada nie ma możliwości odwołania go przed upływem kadencji. Prawo przewiduje jedynie dopuszczalność zawieszenia lub odwołania mera w przypadku popełnienia przez niego poważnego błędu przy realizacji jego zadań i funkcji. Odwołanie wymaga dekretu, a zawieszenie na czas dłuższy niż miesiąc – zarządzenia ministra spraw wewnętrznych. Stąd w literaturze system francuski nazywa się nawet systemem *quasi*-prezydenckim.

Wraz z merem wybierani są jego zastępcy, którzy tworzą magistrat. Funkcja mera jest honorowa, często przy tym łączona z mandatem członka parlamentu. Po wyborze mera, rada pod jego przewodnictwem dokonuje wyborów jego zastępców w liczbie ustalonej przez radę, z tym, że ilość zastępców nie może przekroczyć 30% stanu rady. Procedura wyborów zastępców mera jest taka sama jak wybór mera. W przypadku zmiany mera rada jest zobowiązana do wyboru nowych jego zastępców.

Pozycja mera w składzie rady jest ściśle określona w kodeksie gmin. W przypadku równowagi głosów w czasie posiedzenia rady, jego głos jest rozstrzygający. W pewnych sytuacjach obradom rady może przewodniczyć zastępca mera lub wybrany spośród członków rady przewodniczący obrad. Zastępca mera przewodniczy w przypadku gdy mer jest osobiście zainteresowany daną sprawą. Przewodniczącego obrad wybiera się kiedy rada gminy rozpatruje sprawy finansowe gminy, za które odpowiada mer. Mer zobowiązany jest do składania podczas obrad wyjaśnień dotyczących wydatków gminy. Nie uczestniczy jednak w głosowaniu.

Uchwały rady są prawomocne, jeżeli w posiedzeniu uczestniczy większość członków. W przypadku braku wymaganej większości, mer zobowiązany jest w ciągu trzech dni powtórnie zwołać radę i poddać daną uchwałę pod głosowanie. Uchwały podjęte w drugim terminie są prawomocne bez względu na liczbę obecnych na posiedzeniu członków rady. Kodeks dopuszcza możliwość głosowania przez nieobecnego na posiedzeniu członka rady, przez innego, jeżeli nieobecny przekazał pisemne upoważnienie do głosowania nad daną uchwałą. Posiedzenia rad gminnych są jawne, dostępne dla mieszkańców gminy, zawiadamianych wcześniej o problematyce obrad. Zawiadomienia o posiedzeniu są stosowane przede wszystkim w małych gminach. Protokoły z obrad rady muszą być opublikowane w ciągu ośmiu dni po zakończeniu posiedzenia i udostępnione do wglądu dla mieszkańców.

Z prawnego punktu widzenia kompetencje mera można podzielić na cztery grupy:

a) przygotowywanie i wykonywanie uchwał rady gminnej oraz przewodniczenie jej obradom;

b) wykonywanie określonych kompetencji rady na podstawie udzielonej przez nią delegacji;

c) kompetencje własne:

- władztwo personalne – zatrudnianie i kierowanie personelem administracyjnym,
- władztwo policyjne – polegające na zapewnieniu w gminie spokoju i bezpieczeństwa publicznego,

d) wykonywanie w charakterze przedstawiciela państwa funkcji zleconych z zakresu administracji rządowej, dotyczących:

- spraw dotyczących stanu cywilnego,
- przeprowadzania wyborów,
- legalizacji podpisów,

- poboru do wojska,
- prowadzenia urzędu śledczego itp.

W ramach tej ostatniej funkcji mer podlega kontroli oraz związany jest wytycznymi wydanymi przez prefektów.

Aparatem pomocniczym mera jest urząd. W jego skład wchodzą pracownicy w liczbie od kilku - w małych gminach wiejskich do kilkuset w dużych gminach miejskich. W skład urzędu wchodzą również tzw. urzędnicy pomocniczy, którzy kierują określonymi grupami zagadnień na zasadzie docernatu. Za każdym razem konkretnego upoważnienia do działania wraz z określeniem zakresu kompetencji udziela urzędnikom pomocniczym mer. Wszyscy urzędnicy gminni są podporządkowani służbowo merowi.

We francuskim prawie samorządowym nie występują w zasadzie elementy demokracji bezpośredniej w postaci referendum czy zgromadzenia mieszkańców. Jednakże zaobserwować można rosnącą liczbę gmin, które w swej działalności uwzględniają sondaże opinii publicznej, jako swego rodzaju postać bezpośredniego oddziaływania obywateli na administrację.

Budżet gminy

Przed podjęciem reformy decentralizacyjnej środki budżetowe gmin były bardzo ograniczone. Wynikało to z niedoskonałości systemu podatków lokalnych, pozbawienie przez administrację centralną wpływów z płaconych w gminach podatków pośrednich, niewielkie wpływy z podatków bezpośrednich oraz wadliwa struktura i tryb rozdziału dotacji państwowych. Wielość gmin i ich zróżnicowanie pod względem zamożności powodowała wiele negatywnych skutków związanych z rozwojem gospodarczym i społecznym. Szczególnie niekorzystnie miało to miejsce w małych gminach wiejskich i miejskich. Ustawa z dnia 2 marca 1982 r. zapoczątkowała zasadnicze zmiany dotyczące struktury budżetów lokalnych. Budżet gminy uchwalany jest przez jej radę. Za jego przygotowanie i realizację odpowiada mer. Uchwalony budżet musi być zrównoważony – przychody własne gminy wraz z subwencjami państwowymi muszą pokrywać zaplanowane wydatki.

Na dochody gminy składają się:

- podatki (bezpośrednie i pośrednie);
- dotacje;
- dochody z majątku gminy;
- wierzytelności;
- dochody z działalności różnych służb.

Rada gminy nie może samodzielnie ustalać podatków bezpośrednich. Maksymalna wysokość tych podatków przeznaczonych do dyspozycji gminy jest regulowana ustawowo.

Podatek bezpośredni płacony na rzecz gminy składa się z czterech rodzajów:

1) podatek mieszkaniowy;
2) podatek od gruntów zabudowanych;
3) podatek od gruntów niezabudowanych;
4) podatek od działalności gospodarczej prowadzonej na terytorium gminy.

Najwyższe dochody przynoszą podatki od działalności gospodarczej, a następnie podatki od gruntów zabudowanych. Wpływy z obu tych podatków przynoszą około ¾ przychodów gminy z podatków bezpośrednich. Powoduje to, że gminy posiadające na

swoim terytorium przedsiębiorstwa produkcyjne i usługowe oraz bardziej zurbanizowane posiadają znacząco większe dochody niż gminy słabo rozwinięte. Podstawowym podatkiem bezpośrednim w tych gminach są podatki gruntowe. Podatki pośrednie płacone od dóbr i usług oraz umów kupna-sprzedaży mają stosunkowo niewielkie znaczenie dla budżetu gminy.

Po podatkach, kolejnym najważniejszym źródłem przychodów w budżecie gminy są dotacje z budżetu. Celem dotacji jest dofinansowywanie zadań własnych gminy. Procedura dofinansowywania jest bardzo skomplikowana i uwzględnia wiele różnych czynników np. dochody własne gminy z podatków lub ilość mieszkańców.

W Kodeksie Gmin występują trzy rodzaje głównych dotacji:

1) dotacja bieżąca – składa się z trzech elementów:

- dotacji zryczałtowanej - przeznaczanej na zabezpieczenie wydatków bieżących gminy,
- dotacji wyrównawczej – ma na celu zniwelować różnice pomiędzy wpływami z podatków bezpośrednich i pośrednich,
- dotacji specjalnej, która jest przyznawana gminom słabo rozwiniętym.

2) dotacja inwestycyjna – przeznaczona jest na wsparcie działalności inwestycyjnej prowadzonej przez gminę. Uzależniona jest od wielkości zamierzeń inwestycyjnych oraz od rodzaju inwestycji. Stosunkowo znaczące dotacje inwestycyjne otrzymują gminy turystyczne i uzdrowiskowe. Wiąże się to z tym, że Francja jest atrakcyjnym państwem pod względem turystycznym.

3) dotacja decentralizacyjna – została wprowadzona ustawą z dnia 7 stycznia 1983r., związana była z przekazywaniem społecznościom terytorialnym przez władze administracji państwowej kompetencji związanych z funkcjonowaniem gminy. Celem dotacji było zabezpieczenie gmin w środki finansowe na rzecz transformacji kompetencji.

Największe znaczenie dla gmin ma dotacja bieżąca, obejmująca prawie połowę subwencji państwowych przeznaczonych dla społeczności terytorialnych.

Dochody majątkowe związane są z opłatami za używanie przez podmioty gospodarcze lub osoby nieruchomości będących własnością gminy. Dochody z wierzytelności pochodzą z odsetek z udzielonych przez gminę pożyczek lub kar umownych za nieterminowo regulowane należności.

Dochody z działalności służb publicznych stanowią opłaty za korzystanie ze środków transportu zbiorowego, ośrodków kulturalnych, sportowych, przedszkoli.

Na wydatki gmin składają się przede wszystkim wynagrodzenia dla zatrudnionych w gminie urzędników i personelu służb publicznych, spłaty zaciągniętych kredytów na bieżącą działalność służb, utrzymanie gminnej infrastruktury komunikacyjnej, utrzymanie lokali i ich wyposażenie, wydatki na prace komunalne, inwestycyjne, udzielanie subwencji gminnych, zwrot zaciągniętych pożyczek. Za realizację pożyczek zaciągniętych na pokrycie działalności inwestycyjnej zawartych w budżecie gminy odpowiada mer.

Bibliografia:

„Samorząd terytorialny”, B. Dolnicki, Kraków 1999 r.
„Samorząd terytorialny w Polsce i w Europie: doświadczenia i nowe wyzwania”, pod red. J. Marszałek-Kawy, Toruń 2008 r.
„Samorząd terytorialny i administracja w wybranych krajach. Gmina w państwach Europy Zachodniej”, pod red. J. Jeżewskiego, Wrocław 1999 r.

Anna Janusz

Rada Gmin i Regionów Europejskich

Wstęp

Polityka regionalna w Europie zyskuje coraz bardziej na znaczeniu, zwłaszcza na szczeblu Unii Europejskiej. Początek rozwoju tej płaszczyzny przypada na lata 50. dwudziestego wieku, a później już w ramach Wspólnot Europejskich na lata 70. Do głównych inicjatyw w ramach „Europy regionów" można zaliczyć oddolne inicjatywy zdecentralizowanej współpracy miedzy regionami, które przybierają postać pozarządowych organizacji. Jedną z nich jest Rada Gmin i Regionów Europy (CEMR-Council of European Municipalities and Regions). Istnieje ona już od ponad 50 lat i jest największą organizacją skupiającą krajowe związki władz lokalnych na poziomie miast, gmin i regionów. Najważniejszym zadaniem Rady jest współpraca i wymiana doświadczeń między jej członkami.

1. Ogólna charakterystyka

Rada Gmin i Regionów Europejskich jest największą organizacją pozarządową zrzeszającą władze lokalne i regionalne z ponad 30 krajów Europy i reprezentuje ona ponad 100 tys. samorządów. Jej siedziba znajduje się w Paryżu, a przedstawicielstwo w Brukseli. Na szczycie struktury politycznej stoi przewodniczący - obecnie tę funkcję pełni Michael Häupl. Istotną role odgrywa także sekretarz generalny - Jeremy Smith.

Budżet CEMRu stanowi około 2,5 miliona euro. Większość środków pochodzi ze składek członkowskich, a pozostałe 15% corocznie przekazuje Komisja Europejska.

Głównym założeniem organizacji jest promocja demokracji w Europie, opierającej się na silnych samorządach lokalnych i regionalnych, gdzie decyzje podejmowane są blisko obywatela w myśl zasady subsydiarności. Działalność Rady jest bardzo szeroka, obejmuje m.in. politykę regionalną, transportową, czy środowisko. Organizacja wspomaga współpracę międzynarodową między miastami i regionami partnerskimi, lobbing na rzecz współpracy interregionalnej oraz wzmacnianie wpływu władz lokalnych na politykę regionalną UE. [248]

Rada stanowi sekcję światowej organizacji miast i gmin- United Cities and Local Governments (UCLG).

2. Zarys historyczny

Organizacja ta została założona w 1951 r. jako Rada Gmin Europy (CEM) przez grupę burmistrzów w Genewie. Dwa lata później ma miejsce pierwsze Zgromadzenie Ogólne w Wersalu, gdzie przyjęto Europejską Kartę Wolności Gmin. W 1955 siedzibę organizacji przeniesiono do Paryża. Z kolei, w 1969 utworzono przedstawicielstwo w Brukseli, głównie ze względu na lokalizację instytucji unijnych. Od 1984r. obowiązuje obecna nazwa- Rada Gmin Regionów Europy(CEMR/ CCRE). Wtedy też organizacja

[248] http://www.cemr.poznan.pl/pl/news.htm

rozszerzyła znacznie swoją działalność. Na początku lat 90. rozpoczęła współpracę z Międzynarodową Unią Władz Lokalnych (IULA), a w 2004 stała się sekcją Światowej Organizacji Miast i Gmin (UCLG).
Najważniejsze zgromadzenia ogólne odbyły się w:

- 1953 - Wersal
- 2000 - Oulu
- 2003 - Poznań
- 2006 - Innsbruck

Urząd przewodniczącego w poszczególnych latach obejmowali:

- Fernand Cottier, 1951 – 1953
- Emile Hamilius, 1953 – 1959
- Henry Cravatte, 1959 – 1984
- Josef Hofmann, 1984 – 1992
- Pasqual Maragall, 1992 – 1997
- Valéry Giscard d'Estaing, 1997 –2004
- Michael Häupl, od 2005 roku

3. Struktura

1. **Komitet polityczny**

Jest to najważniejsze ciało zarządzające. Do głównych zadań tego organu należy uchwalanie budżetu i rocznego planu pracy. Komitet nadaje kierunki polityce Rady i decyduje o przyjmowaniu nowych członków. Wybiera także przewodniczącego i sekretarza generalnego. W jego skład wchodzi 100 przedstawicieli, którzy są wybierani na 3-letnią kadencję spośród krajowych związków władz lokalnych i regionalnych. Posiedzenia zwykle odbywają się dwa razy do roku. [249]

2. **Biuro Wykonawcze**

Wdrażaniem postanowień Komitetu Politycznego zajmuje się właśnie Biuro Wykonawcze. Odpowiada ono za pracę i politykę Rady pomiędzy spotkaniami Komitetu Politycznego.[250] W skład biura wchodzi przewodniczący, wiceprzewodniczący i przewodniczący wykonawczy. Spotkania i tu, co do reguły odbywają się dwa razy w roku.

3. **Urząd przewodniczącego**

Osobą, która reprezentuje Radę na zewnątrz jest przewodniczący. Do jego kompetencji należy także przewodniczenie posiedzeniom statutowym. Podobnie jak jego zastępcy, jest wybierany przez Komitet Polityczny spośród jego członków na 3-letnią kadencję. Obecnie funkcje przewodniczącego sprawuje Michael Häupl, burmistrz Wiednia.

4. **Sekretariat Generalny**

Codzienną pracą zajmuje się Sekretariat Generalny, a za wykonywanie obowiązków w jego ramach odpowiada około 20 pracowników. Sekretarz Generalny jest

[249] http://www.ccre.org/docs/rada_gmin_i_regionow_europy.pdf
[250] http://www.ccre.org/docs/rada_gmin_i_regionow_europy.pdf

wybierany przez Komitet Polityczny na okres 6lat.[251] Obecnie swoją kadencję kończy Jeremy Smith. Sekretariat posiada dwa biura - w Paryżu i Brukseli.

5. **Zgromadzenie Ogólne**

Ma miejsce raz na trzy lata i zbiera setki przedstawicieli władz lokalnych i regionalnych z większości krajów europejskich. Podczas obrad przedmiotem dyskusji są najważniejsze sprawy europejskie. Każde zgromadzenie kończy się przyjęciem deklaracji politycznej, określającej cele CEMR na kolejne 3 lata.

4. Członkowie

W poczet członków Rady Gmin i Regionów Europejskich mogą zostać przyjęte krajowe związki władz lokalnych i regionalnych z państw, które należą do Rady Europy, a więc nie tylko z państw członkowskich UE.

W celu uzyskania członkowstwa, należy zwrócić się poprzez oficjalny wniosek do Komitetu Politycznego, a także wykazać swoją reprezentatywność na szczeblu krajowym.

Obowiązkiem każdego członka jest coroczna składka, której wysokość oblicza się na podstawie produktu krajowego netto i liczby mieszkańców danego kraju.

W skład Rady, zgodnie ze stanem na 12.11.2008 wchodzą związki z 37 krajów Europy[252]. Polskę reprezentują Związek Miast Polskich i Związek Powiatów Polskich.

5. Cele

1. **Wpływ na legislację europejską**

Unia Europejska kreuje nowe przepisy prawne kształtując wiele dziedzin istotnych
w skali lokalnej i regionalnej, dlatego Rada współpracuje w tej materii z samorządami. Za pomocą dialogu i konsultacji wypracowuje wspólne stanowisko dla ważnych zagadnień, które często stanowią odpowiedź na propozycje Komisji Europejskiej. Organizacja lobbuje także w Parlamencie Europejskim i w Radzie Ministrów. [253]

2. **Przyszłość Europy**

W tej kwestii CEMR dąży do tworzenia Europy opartej na zasadzie subsydiarności i partnerskiej współpracy szczebli zarządzających- lokalnych, regionalnych, krajowych i europejskich.

3. **Transfer informacji i doświadczeń**

Zadaniem Rady jest rozpowszechnianie doświadczeń i cennych informacji w zakresie realizacji zadań i kompetencji przez samorządy lokalne i regionalne. Dlatego też organizowane są liczne spotkania grup roboczych, a także seminaria i konferencje. W ich trakcie uczestnicy mogą uczyć się na wspólnych doświadczeniach.

4. **Współpraca miast partnerskich**

---

[251] http://www.ccre.org/docs/rada_gmin_i_regionow_europy.pdf
[252] http://www.ccre.org/membres_en.htm
[253] http://www.ccre.org/docs/rada_gmin_i_regionow_europy.pdf

Idea kooperacji między miastami w Europie na zasadzie partnerstwa została stworzona właśnie przez Radę Gmin i Regionów Europejskich. Obecnie ta forma współpracy jest niezwykle rozpowszechniona (ponad 30 000 kontaktów partnerskich).

5. **Wzmacnianie samorządów lokalnych i regionalnych na świecie**

Rada to sekcja Światowej Organizacji Miast i Gmin, dlatego w jej ramach promuje demokrację, wymianę informacji i rozwój zasobów ludzkich.

6. Obszary zainteresowania

1. **Zatrudnienie**

Jednym z głównych zadań Unii Europejskiej jest stwarzanie lepszych warunków zatrudnienia i więcej miejsc pracy. Kluczową rolę mogą odegrać w tym zakresie władze lokalne i regionalne, dlatego właśnie celem organizacji jest wspomaganie samorządów w tej materii.

2. **Energia**

Rada wspiera samorządy lokalne i regionalne również w tym zakresie, gdyż dla Europy niezbędne są odnawialne źródła energii, które nie przyczyniają się do wzrostu zanieczyszczenia i zmniejszać będą udział źródeł energii pochodzącej z węgla. Rola władz lokalnych skupia się tu na dwóch aspektach. Pierwszy z nich polega na oszczędzaniu energii w budynkach i transporcie. Drugi wymiar odnosi się do promowania odnawialnych źródeł poprzez umieszczanie ich w planach energetycznych a także poprzez akcji informacyjne i edukacyjne wśród obywateli.

3. **Środowisko**

W tym obszarze do najważniejszych zagadnień należy zarządzanie odpadami, jakość wody i powietrza, a także środowisko miejskie. Rada opracowuje wiele nowych polityk i inicjatyw. Ponadto wspiera wiele innych pro-ekologicznych organizacji.

4. **Równe szanse**

CEMR promuje wizję Europy opartej na równości i niedyskryminacji. Dlatego w szczególności kładzie nacisk na równość kobiet i mężczyzn w podejmowaniu decyzji, a także poprzez udział kobiet wybieranych na przedstawicieli władz lokalnych.

5. **Społeczeństwo informacyjne**

Techniczny rozwój komunikacji, Internetu, e-government, czy e-commerce ma duży wpływ na obywateli jak również na jednostki władz lokalnych i regionalnych.[254] Stąd wynika zainteresowanie tymi dziedzinami.

6. **Polityka regionalna**

Efektywna polityka regionalna warunkuje proces integracji Europy. Powinna skupiać się na zapewnieniu wsparcia finansowego dla regionów najbardziej opóźnionych i wspierać ich spójność terytorialną i współzawodnictwo.

7. **Zabezpieczenie społeczne**

[254] http://www.ccre.org

Rada w tym obszarze ma za cel zagwarantowanie pomocy społecznej, pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej. Poza tym promuje działalność charytatywną, a także ochronę zdrowia, i działalność na rzecz osób niepełnosprawnych.[255]

8. Tworzenie miast bliźniaczych

W tej formie współpracy Rada widzi sposób na zbliżanie do siebie obywateli Europy ponad granicami. Obecnie istnieje ponad 30 000 bliźniaczych miast. CEMR promuje inicjatywy wszelkiej współpracy w ramach miast bliźniaczych. Ponad 2000 polskich gmin ma obecnie zagranicznych partnerów. Co jakiś czas odbywają się europejskie kongresy miast bliźniaczych, a ich datę wyznacza Rada. Stanowią one możliwość promocji poszczególnych gmin, nawiązywania kontaktów i wymiany doświadczeń. [256]

9. Transport

Transport publiczny stanowi jeden z najważniejszych obszarów kompetencji samorządów lokalnych w całej Europie. Właściwe zarządzanie w tym zakresie jest niezwykle ważne, gdyż obecnym problemem jest wzrost używania samochodów i zanieczyszczenia.

Zakończenie

Podsumowując, Rada Gmin i Regionów Europejskich pełni bardzo ważną rolę w obszarze współpracy samorządów lokalnych z 37 krajów. Poprzez promowanie zjednoczonej Europy, wymianę doświadczeń i wiele programów wspierających pozycję europejskie gmin, miast i regionów, wywarła ogromny wpływ na ich dzisiejszą współpracę. Ponadto, Rada jest zaangażowana w dialog między instytucjami europejskimi i reprezentuje w nim interesy władz lokalnych. Dzięki kilku dekadom nieustannych wysiłków organizacja przyczyniła się do ściślejszej współpracy miast bliźniaczych, szerzenia demokracji, czy tworzenia korzystnych dla samorządów przepisów prawnych. Można z pewnością stwierdzić, że jej wkład w politykę regionalną i kształt obecnych relacji między samorządami jest niezaprzeczalny.

Źródła:

www.ccre.org
http://www.ccre.org/docs/rada_gmin_i_regionow_europy.pdf
http://bazy.ngo.pl/
http://www.cie.gov.pl/
http://www.cemr.poznan.pl/pl/news.htm

Dariusz Jeleń
Samorząd terytorialny w Czechach – charakterystyka ogólna

Wstęp

[255] http://bazy.ngo.pl/search/info.asp?id=23764&p=daneInne
[256] http://www.cie.gov.pl/www/serce.nsf/0/D1BE11A76A0665C4C1256E830060F895?Open

Republika Czeska powstała w wyniku podziału Czeskiej i Słowackiej Republiki Federalnej 1 stycznia 1993 r. W tym samym roku weszła również w życie konstytucja. Dokument był w następnych latach pięciokrotnie nowelizowany. Zgodnie z uchwałą Prezydium Czeskiej Rady Narodowej z dnia 16 grudnia 1992 r. częścią systemu konstytucyjnego państwa jest Karta Podstawowych Praw i Wolności z dnia 9 stycznia 1991 r.

Czeski model demokracji parlamentarnej opiera się na podziale władzy gdzie organem ustawodawczym jest dwuizbowy parlament. Niższą izbą parlamentu jest Izba Deputowanych (*Poslanecká sněmovna*) która składa się z 200 parlamentarzystów wybieranych na czteroletnią kadencję. W skład izby wyższej - Senatu (*Senát*) wchodzi 81 senatorów wybieranych na okres 6 lat. Jedna trzecia senatorów jest wybierana co 2 lata. Władzę wykonawczą sprawuje prezydent Republiki będąc jednocześnie naczelnym organem władzy wykonawczej. Parlament wybiera prezydenta na 5 lat, maksymalnie na dwie kadencje. Władzę sądowniczą sprawują sądy, obok sądów powszechnych zaliczany jest do nich również Sąd Konstytucyjny.

Od 1 maja 2004 r. Republika Czeska jest członkiem Unie Europejskiej. O tym że był to dobry krok na przód dla czeskiej gospodarki może świadczyć chociażby fakt, że w roku 2005 pierwszy raz od bardzo długiego czasu eksport czeskich produktów i usług przewyższył import. Mówić prościej, bilans handlowy jest znacznie większy i ciągle rośnie.

Podział administracyjny

Dzisiejsze Czechy składają się z trzech historycznych części które pokrótce postaram się opisać:

- **Czechy właściwe** (*Čechy*), to największa kraina. Jej starołacińska nazwa to *Bohemia* gdyż była zamieszkiwana przez celtycki lud Bojów. Położona jest w zachodniej części Masywu Czeskiego, a jej granice wyznaczają pasma górskie Rudaw, Lasu Czeskiego, Sudetów, Szumaw i Wyżyny Czesko – Morawskiej. Głównym miastem jest Praga, zarazem stolica Czech.

- **Morawy** (Morava), są położone we wschodniej części kraju. Na północy granicę stanowi grzbiet Sudetów Wschodnich, od wschodu – karpackie pasma Jaworników i Białych Karpat, od południa – Obniżenie Południowo – morawskie, a od zachodu – Wyżyna Czesko – Morawska. Morawy znane są przede wszystkim z produkcji win, szczególnie białych jak i również piwa. Ze źródeł historycznych możemy doszukać się wzmianki jakoby pierwsze winnice mieli posadzić pod Palwą legioniści rzymscy za panowania cesarz Probusa (276 – 282). Południowo – morawscy winiarze słyną również z wyśmienitych dla koneserów win lodowych – bardzo trudnych w produkcji (gdyż bardzo ważną rolę odgrywa tu pogoda) i kosztownych zresztą.

- **Śląsk Czeski** (*České Slezsko)*, najmniejsza kraina, która znajduje się w granicach Republiki Czeskiej. W jej skład wchodzą: Śląsk Opawski, zachodnia część Śląska Cieszyńskiego (Zaolzie) oraz kraik hulczyński.

Warto tutaj poruszyć kwestię Śląska Cieszyńskiego którego newralgiczne położenie stało za sprawą konfliktu Polsko – Czeskiego w latach 1919 a 1938. 5 listopada 1918 r. w wyniku uzgodnień lokalnych rad strony polskiej i czeskiej Śląsk Cieszyński miał być podzielony według kryterium etnicznego pod warunkiem że umowy zostaną zaakceptowane przez rządy centralne. Władze czeskie nie zaakceptowały ustaleń porozumienia w wyniku czego wywiązał się konflikt zbrojny. Niepotrzebne straty odnieśli zarówno Polacy jak i Czesi. Do podpisania porozumienia zamykającego spory graniczne doszło dopiero 13 czerwca 1958 r.

Czechy administracyjnie podzielone są na 13 jednostek samorządu terytorialnego wyższego szczebla (zwane krajami) i miasto wydzielona (Praha), powiaty i gminy. Charakteryzuje się on dużym rozdrobnieniem: w roku 1989 było 4 104 gmin (gmina jest podstawową jednostką samorządu w), a obecnie w Czechach i Morawach istnieje 6 246 gmin. Ponadto, wyróżnić można 73 dystrykty. Konstytucja z 16 grudnia 1992 (rozdział 7) zakładała także wprowadzenie kolejnego szczebla, jakim miały być regiony (landy). Nie doszło to jednak to skutku. Tak duże rozdrobnienie samorządu terytorialnego ma niekorzystny wpływ na prawidłowe wykonywanie obowiązków przez samorządy, dlatego też łączy się małe gminy o liczbie ludności mniejszej niż 3 tys. mieszkańców.

Stolica Czech – Praga jak większość stolic europejskich zajmuje unikalną pozycję w czeskim systemie samorządowym. Praga podzielona jest na 57 części, wiele z nich stanowiło wcześniej niezależne samorządy, które się połączyły. Jest jednym samorządem z prawnego punktu widzenia, faktycznie jednak istnieje wiele odrębnych urzędów dla różnych części stolicy. Praskie władze samorządowe wypełniają jednocześnie funkcje samorządu terytorialnego i administracji rządowej.

Organy samorządu terytorialnego

Gmina *(obec)*

Nazwa organu	Rada Gminy (Zastupitelstvo)	Zarząd Gminy (Rada Obce) (wybierany w gminach powyżej 15 radnych)	Starosta (Starosta) (w gminach poniżej 15 radnych wykonuje także zadania Zarządu)
Sposób wyboru	Wybory powszechne, bezpośrednie, równe, tajne i proporcjonalne	Wybierany przez Radę	Wybierany przez Radę

Liczebność	5-55 w zależności od liczby mieszkańców i od wielkości gminy	5-11 członków z tym, że nie więcej niż 1/3 liczby radnych w jego skład wchodzi: Starosta, Zastępca, Członkowi	1
Kadencja	4 lata	4 lata	4 lata

Kompetencje	Organ prawodawczy	Organ wykonawczy	Przygotowuje, przewodniczy i prowadzi sesje Zarządu, jest głową Urzędu Gminy i realizuje zadania zlecone przez państwo, Zarząd może powierzyć wykonywanie pewnych zadań Starosty jego zastępcom.
Dodatkowe informacje	Czynne i bierne prawo wyborcze otrzymują wszyscy obywatele po ukończeniu 18-go roku życia.		

Kultura

Czeska tradycyjna kuchnia podobnie zresztą jak polska do najlżejszych nie należy. Jedzenie jest ciężkie i kaloryczna. Podstawowe składniki to przede wszystkim ziemniaki (gotowane, pieczone, opiekane w łupinach, smażone itp.), chleb, wieprzowina, piwo i śmietana. Jedną z najbardziej znanych potraw są knedliki (*knedlíky)* przygotowywane z ciasta składającego się z gotowanych ziemniaków lub bułki. Knedliki występują pod wieloma postaciami, mogą być nadziewane mięsem lub owocami np. śliwkami. Rzeczą zupełnie niecodzienną dla Polaków jest fakt że do większości wypieków dodawany jest czosnek i to w sporych ilościach, natomiast „placki na słodko" to dla większości Czechów również potrawa nieznana. Swoistą formę przekąski stanowi smażony ser.

Nie można jednak powiedzieć że czeska kuchnia jest zamknięta na wpływ obcych kultur. Mimo że jeszcze jakiś czas temu warzywa były używane tylko i wyłącznie jako dekoracja, coraz więcej Czechów uznało że trzeba zdrowe i dietetyczne odżywianie. Dlatego obecnie do potraw dodaje się więcej warzyw w rozmaitych formach. Również potrawy mięsne są urozmaicane owocami np. ananasem.

Czeskie tradycje to również czeskie piwo które stanowi integralną część kultury. Według statystyk w ciągu roku Czesi wypijają 160 litrów na osobę czyli o 30 litrów więcej od Niemców. Jak już nadmieniłem, to właśnie Morawy są „Mekką" czeskich piwoszy. W Czechach jest 48 dużych browarów i 36 minibrowarów, dzięki temu wiele marek posiada swój wyjątkowy, unikalny smak. Jednym z najstarszych jest browar Regent, założony w 1379 r. przez ród Rożmberków. Oczywiście browar ten wciąż stosuje wyłącznie tradycyjną technologię produkcji, a receptura warzenia jest do dzisiaj skrzętnie ukrywana (choć jak twierdzą miłośnicy piwa, ważną rolę odgrywają otwarte zbiorniki fermentacyjne i piwo dojrzewające w dębowych beczkach). Czeskie piwa nie są mocne, zawartość alkoholu waha się pomiędzy 4 a 5%. Ważniejsze znaczenie odgrywa natomiast stężenie ekstraktu chmielowego. Dlatego mówi się że Czesi pijają „dziesiątkę" lub „dwunastkę". Jako ciekawostkę mogę dodać że w tradycyjnej hospodzie „dziesiątkę" podaje się w szklankach, a dwunastkę" w kuflach z uchem.

Ciężko byłoby wskazać jednogłośnie, które czeskie piwo jest najlepsze. Praktycznie każdy Czech ma swoją ulubioną markę której nie zamieniłby na nic innego, stąd też płynie brak obaw rodzimych producentów co do zachodniej konkurencji.

Podział kompetencji pomiędzy organami samorządu terytorialnego, a administracją państwową

Relacje między administracją państwową, a samorządową posiadają kilka specyficznych cech. Administracja w terenie realizowana jest na dwóch poziomach - dystryktu i lokalnym. Na szczeblu lokalnym administracja obsługuje funkcje państwa w oparciu o kompetencje powierzone, pod nadzorem administracji dystryktu. 383 jednostki samorządowe oraz cztery największe miasta posiadają powierzone im kompetencje państwowe, normalnie znajdujące się w gestii dystryktów.

Wyjątkowa rola w systemie samorządowym Czech przypada tzw. miastom ze statusem specjalnym – obecnie 13 (Brno, Ostrawa, Pilzno, Ołomuniec, Opawa, Czeskie Budziejowice, Karlowe Vary, Usti nad Labem, Liberec, Hradek Kralowy, Pardubice, Zlin i Havirow). Posiadają one rozszerzone kompetencje powierzone w związku z ich rozmiarami, znaczeniem gospodarczym, społecznym i kulturalnym dla regionów, w których się znajdują.

Administracja państwowa sprawowana jest na szczeblu dystryktów, nadzorowanych i kontrolowanych przez rząd centralny.

Nadzór nad samorządem

W Republice Czeskiej nadzór jest traktowany jako aktywność, która polega na obserwacji pewnej działalności albo pewnego stanu. Nadzór administracyjny odbywa się w ramach zewnętrznej administracji publicznej. Obejmuje przede wszystkim kontrolę nad czynnościami administracyjnymi, nad przestrzeganiem prawa, nad finansami i gospodarką. Wyróżnia się dwa rodzaje nadzoru:

1. Nadzór w zakresie zadań własnych samorządów
2. Nadzór nad wykonywaniem zadań zleconych.

W Czechach wyróżnia się też nadzór specjalny w ramach działalności Najwyższego Urzędu Kontrolnego oraz w ramach działalności nadzorczo-kontrolnych realizowanych według ordynacji podatkowej, zasad budżetowych, regulacji programów finansowania i podobnych.

Bibliografia:

- Sarnecki Paweł red. – „Ustrój Unii europejskiej i ustroje państw członkowskich”, wyd. Wolters Kluwer.
- Lasocka Dorota – „Samorządy w UE”, wyd. Urząd Komitetu Integracji Europejskiej.
- Izabela Krausowa-Żur – „Czechy. Gospoda pełna humoru”, Wydawnictwo Bezdroża.

Anna Jurgielewicz

Samorząd terytorialny w Hiszpanii - wpływ samorządu terytorialnego na rozwój turystyki

Rozwój samorządu terytorialnego Europy kształtował się przede wszystkim pod wpływem doświadczeń niemieckich i francuskich. Kształtowanie się samorządu terytorialnego było silnie związane z systemem państwa. W **federacjach** następował podział suwerenności państwowej między państwo związkowe a jego części składowe. Jest ono rozwiązaniem klasycznym w tym sensie, ze posiada ustalone standardy, nawiązujące do instytucji pierwszej nowoczesnej federacji, w Europie występującej w Niemczech, Austrii, Szwajcarii, Rosji, od niedawna także w Belgii.

Innym przykładem organizacji państwa może być **autonomia**. Jej istota jest podział(decentralizacja) władzy ustawodawczej między parlament a ciała stanowiące jednostek terytorialnych, które wówczas zyskują uprawnienia do stanowienia prawa rangi ustawy, wszakże przy zachowaniu jedności państwa. Współczesnych przykładów dostarcza autonomia niektórych pozakontynentalnych regionów Portugalii (Azoty, Madera) oraz autonomia Wysp Alandzkich w Finlandii.

Monarchiczna forma rządów występuje w Belgii. Państwo to od nowelizacji konstytucji w 1970r. zmierzało stopniowo w kierunku daleko posuniętej autonomii trzech regionów: Flamandii, Walonii, Brukseli. Autonomia regionalna przekształciła się już jedna w stosunkowo klasyczną federacje.

Po krótce przedstawiłam typy samorządów terytorialnych w krajach europejskich, nawiązując do tego chciałabym teraz przejść do omówienia pierwszej części tematu mojej pracy.

W skład **Hiszpanii** wchodzą Baleary na Morzu Śródziemnym, Wyspy Kanaryjskie na Oceanie Atlantyckim oraz tzw. *terytoria suwerenne*, w skład których wchodzą dwie hiszpańskie posiadłości w Afryce Północnej, Ceuta i Melilla, oraz liczne niezamieszkane wyspy po śródziemnomorskiej stronie Cieśniny Gibraltarskiej.

Hiszpania jest dziedziczną monarchią parlamentarną. Królem jest Jan Karol z dynastii Burbonów. Wstąpił na tron w 1975 roku po śmierci generała Francisco Franco. Król, mimo iż cieszy się ogromnym autorytetem w społeczeństwie nie ma w swych rękach żadnej realnej władzy. Mianuje szefa rządu, który zawsze wywodzi się ze zwycięskiego ugrupowania. W wyjątkowych sytuacjach może wygłaszać orędzia do narodu. Jest również najwyższym dowódcą wojska

Mówiąc o samorządzie terytorialnym Hiszpanii, nie można ominąć krótkiej charakterystyki struktury administracji centralnej.

Parlament Hiszpanii tzw. Kortezy składa się z **Senatu** i **Kongresu Deputowanych**

- **Kongres Deputowanych** (*Congreso de los Diputados*) - izba niższa parlamentu hiszpańskiego. Tworzy go 350 członków wybieranych na 4-letnią kadencję w oparciu o ordynację proporcjonalną. Głosy na mandaty przeliczane są w każdej z 52 prowincji osobno, z wykorzystaniem metody d'Hondta.
- **Senat** – izba wyższa parlamentu hiszpańskiego - izba samorządowa. Skład jej jest następujący: 4 mandaty posiada każda prowincja, oprócz Wysp Kanaryjskich, Balearów, Gran Canaria, Majorka, Teneryfa – w sumie 208 mandatów.

Tradycje samorządowe w Hiszpanii sięgają początków XIX wieku, jednak o samorządzie w znaczeniu współczesnym mówić można dopiero od **1978** r., kiedy to weszła w życie nowa Konstytucja hiszpańska. Podstawę prawną współczesnego samorządu terytorialnego w Hiszpanii stanowi ustawa o podstawach administracji lokalnej z 1985 r. Na jej podstawie zbudowano jednolitą strukturę organów gminnych w całym kraju. Organami tymi są: rada gminy, burmistrz oraz występujący w roli zastępców burmistrza zawodowi urzędnicy przyboczni. Jedynie w gminach najmniejszych, liczących mniej niż 100 mieszkańców, administrację lokalną wykonuje tzw. otwarta rada.

Podstawowym aktem prawnym wyznaczającym ramy dla działalności samorządu terytorialnego w Hiszpanii jest jej Konstytucja. Najwięcej miejsca Konstytucja poświęca **wspólnotom autonomicznym**. Szczegółowo sprawy samorządu terytorialnego regulują ustawy organiczne, ustawy zwykłe, dekrety królewskie-ustawy i rozporządzenia. Korporacje lokalne obowiązuje także ustawodawstwo wspólnot autonomicznych. Kompetencje samorządu są dość szerokie, państwo zachowało tylko te kompetencje, które są niezbędne.

Samorząd terytorialny w Hiszpanii jest trójszczeblowy. Tworzą go:
-gminy (*los municipios*),
-prowincje (*las provincias*)
-wspólnoty autonomiczne (*las comunidades autónomas)*.

Dwa pierwsze szczeble są samorządem lokalnym. Największe znaczenie posiada jednak wspólnota autonomiczna.

Jeśli chodzi o strukturę **gminy** cechuje ją duże rozdrobnienie i zróżnicowanie powodujące szereg problemów z jej działaniem, a ponadto wymusza to różne związki gmin.

Obszar metropolitarny związany jest ze zgrupowaniem małych gmin wokół jednej dużej, centralnej - Madryt, Barcelona i Walencja.

Prawie połowa Hiszpanów mieszka w blisko 100 miastach liczących ponad 50 000 mieszkańców. Reszta ludności zamieszkuje gminy o wiejskiej strukturze- znaczne rozdrobnienie i mała liczba mieszkańców. Władzami gminy, są**: wójt, zastępcy wójta i plenum**. Gmina ma dość szeroką autonomię. Zakres jej kompetencji określa ustawodawstwo państwowe i Wspólnot Autonomicznych.

Do kompetencji rady zaliczamy: administrowanie i rozstrzyganie spraw gminy, planowanie przestrzenne i określanie przepisów budowlanych, uchwalanie budżetu, danin i podatków lokalnych, kontrola i odwoływanie organów wykonawczych, uchwalanie udziału gmin w organizacjach ponadgminnych, korekty granic gminy, występowanie w sporach cywilnych i administracyjnych. Zgodnie z hiszpańską tradycją najwyższym „autorytetem" w gminie jest burmistrz. Pochodzi on z wyborów bezpośrednich lub z prawyborów. Przewodniczy radzie gminnej oraz kieruje lokalną administracją

Gminy, na mocy odpowiednich ustaw, wykonują również zadania zlecone przez państwo lub Wspólnoty Autonomiczne. **Orany gminy** stanowią *rada gminy* składająca się z *radnych* wybieranych przez mieszkańców gminy w wyborach proporcjonalnych, powszechnych, równych, wolnych, bezpośrednich oraz tajnych i *burmistrz* jako przewodniczący wybierany przez radnych albo mieszkańców. W roli *zastępców burmistrza* występują *zawodowi urzędnicy przyboczni.* Czynne i bierne prawo wyborcze przysługuje obywatelom Hiszpańskim wraz z ukończeniem 18 roku życia.

Prowincje stanowią drugi szczebel samorządu lokalnego. Na terenie Hiszpanii wyróżniamy 17 wspólnot autonomicznych. Najbardziej znane to kraj Basków, Katalonia, Wyspy Kanaryjskie.

Prowincja to korporacja lokalna posiadająca własną osobowość prawną. Funkcjonuje jako zrzeszenie gmin oraz jako okręg administracyjny dla spełnienia spraw państwa. Zmiana granic prowincji wymaga zgody Kortezów Generalnych wyrażonej większością 2/3 w postaci ustawy organicznej. Rząd i administracja prowincji podporządkowane są radom prowincjonalnym. Wyspy na archipelagach dysponują własną administracją w formie parlamentów lub rad wysp.

Prowincje i gminy wyposażone są w autonomię administracyjną, różniącą się od autonomii regionalnej wspólnot autonomicznych wyposażonych we własną władzę ustawodawczą. Prowincje ograniczają się do realizacji zadań administracyjnych i nie posiadają możliwości formułowania własnych opcji politycznych.

Organami prowincji jest **rada prowincjonalna** złożona z 51 delegatów wybranych przez rady gmin. Stanowi ona organ stanowiący. Organem wykonawczym są prezydent (gubernator*)* i jego *zastępcy* oraz zarząd. Wyspy Kanaryjskie oraz Baleary posiadają rady wysp.

Władztwo samorządowe prowincji obejmuje:

- Władztwo planistyczne tzn. zdolność kształtowania lokalnego życia zbiorowego w zgodzie z sformułowanymi przez siebie kryteriami
- Władztwo organizacyjne tzn. wolny wybór form zarządzania, na własną odpowiedzialność sprawami lokalnymi
- Władztwo podatkowe i finansowe chroniące pole decyzyjne prowincji przed zagrożeniami typu finasowo-prawnego i gospodarczego.

Brak natomiast ustawowej ochrony władztwa osobowego. Administracja państwa posiada znaczący wpływ na obsadę ważnych lokalnych funkcji administracyjnych. (wydziały prawne, finansowe, rejestry).

Osoby zatrudnione na tych stanowiskach przechodzą szkolenia w państwowym instytucie w Madrycie.

Prowincje pełnią podwójną funkcję: są jednostkami administracji rządowej realizującymi państwowe i regionalne zadania administracyjne oraz pozostają jednostkami tradycyjnie ograniczonego samorządu pełniąc rolę komplementarne (jako „związek gmin”) wobec zakresu działania gmin.

Prowincje nie są równoprawne gminom odnośnie do zakresu zadań. Ich autonomię określa się jako „wspierającą”.

W wyniku procesu regionalizacji w latach osiemdziesiątych w Hiszpanii obok gmin i prowincji powstał także trzeci szczebel samorządu terytorialnego. Szczeblem tym są właśnie **regiony obdarzone autonomią**. Na terenie Hiszpanii wyróżniamy 17 wspólnot autonomicznych. Najbardziej znane to kraj Basków, Katalonia, Wyspy Kanaryjskie.

Powstały one w odpowiedzi na wyłaniające się różnice kulturowe, historyczne i gospodarcze poszczególnych części kraju. Regionalizację hiszpańską określa się jako tzw. regionalizację oddolną, co oznacza, że jej istnienie jest rezultatem oddolnego nacisku

ruchów regionalnych różnych obszarów. Prawo do autonomii poszczególnych regionów zostało zagwarantowane w konstytucji z 1978 r. „Konstytucja opiera się na nierozerwalnej jedności narodu hiszpańskiego, wspólnej i niepodzielnej ojczyzny wszystkich Hiszpanów, uznaje i zapewnia prawo do autonomii stanowiących go narodowości i regionów oraz solidarności pomiędzy nimi wszystkimi". Art. 143 określa z kolei zasady wszczynania procesu oddolnej inicjatywy dla wyodrębnienia regionu ze struktury państwa. „Inicjatywa należy do delegacji prowincji i do dwóch trzecich rad miejskich, których ludność musi reprezentować absolutną większość elektoratu każdej wyspy lub prowincji".

Utworzenie wspólnoty autonomicznej wymaga uchwalenia przez parlament hiszpański tzw. ustawy organicznej. Określa ona statut wspólnoty autonomicznej, który zawiera m.in. jej nazwę, zakres terytorium, określenie organizacji, siedziby, określenie kompetencji władz.

Regiony są korporacjami terenowymi, które oprócz szerokiego władztwa organizacyjnego i administracyjnego wyposażone są we własne uprawnienia legislacyjne. Organem stanowiącym dla wspólnoty autonomicznej jest **Zgromadzenie Ustawodawcze**. Organ ten wybierany jest w głosowaniu powszechnym na czteroletnią kadencję. Organem wykonawczym jest Rada Rządowa, składająca się z przewodniczącego i radnych.

Zgromadzenie Ustawodawcze uchwala ustawy, w tym ustanawia podatki, uchwala budżet wspólnoty, kontroluje jej organy wykonawcze, wszczyna procedurę nowelizacji statutu. Dodatkowo do jego kompetencji należą także sprawy o znaczeniu ogólnopaństwowym: mianuje senatorów reprezentujących region w izbie niższej Kortezów, posiada inicjatywę ustawodawczą w zakresie reform konstytucyjnych i legislacji ogólnopaństwowej, ma możliwość składania apelacji od orzeczeń konstytucyjnych.

Rada Rządowa posiada prawo inicjatywy ustawodawczej, planuje politykę regionalną, sprawuje nadzór nad policją, odpowiada za opracowanie i realizację budżetu wspólnoty. Jej przewodniczący reprezentuje wspólnotę wobec państwa.

Wspólnoty autonomiczne mogą przejąć kompetencje w kwestiach takich jak: organizacja ich instytucji samorządowych, zmiana granic municypiów wchodzących w skład ich terytoriów, planowanie przestrzenne, urbanistyka, sprawy mieszkaniowe, roboty publiczne, czy też koleje żelazne i drogi. Warto dodać także, że wspólnoty mogą po upływie pięciu lat, poprzez zmianę swych statutów stopniowo rozszerzać swoje kompetencje o wszystkie sprawy, które w sposób wyraźny nie są zastrzeżone dla państwa. W ten sposób możliwość rozszerzenia kompetencji stwarza nowe pole do działania dla lokalnej autonomii.

Na środki finansowe wspólnot autonomicznych składają się dotacje z budżetu państwa, własne podatki i opłaty, środki pochodzące z wyrównawczego funduszu międzyterytorialnego, powstałego w celu łagodzenia różnic gospodarczych między wspólnotami.

W Hiszpanii prawo **państwowe ma pierwszeństwo przed prawem regionów**. Przekazywanie kompetencji wspólnotom po uzyskaniu przez nią statutu autonomicznego polega na negocjacjach z rządem centralnym. Podział kompetencji między państwo a wspólnoty autonomiczne w dziedzinie ustawodawstwa wyraża się w istnieniu wyłącznego ustawodawstwa państwowego, ustawodawstwa konkurencyjnego (tu działalność ustawodawcza państwa nie wyklucza działalności ustawodawczej wspólnot), oraz ustawodawstwa podzielonego i wyłącznego ustawodawstwa wspólnot. W każdej wspólnocie autonomicznej urzęduje delegat rządu, który kieruje administracją państwową w regionie, koordynując jej działania z działalnością administracji wspólnot. W przypadku

niestosowania się wspólnot do postanowień konstytucji i ustawodawstwa państwowego oraz naruszenia interesu ogólnopaństwowego, rząd może podjąć działania zmierzające do respektowania przez wspólnotę porządku prawnego oraz interesu państwowego.

Decentralizacja władzy w Hiszpanii pozwoliła wspólnotom autonomicznym na dostosowanie ustawodawstwa państwowego do własnych, lokalnych potrzeb. Tym samym zapewniła im prawo głosu w kształtowaniu własnej polityki. Funkcjonowanie hiszpańskich wspólnot jest doskonałym przykładem na to, jak zaspokoić aspiracje mniejszości narodowych, rozładować napięcia etniczne i zapewnić jednocześnie stabilność i funkcjonalność całego państwa.

Przechodząc do drugiej części mojej pracy, chciałabym podkreślić fakt, że turystyka jest jedną z najważniejszych gałęzi gospodarki Hiszpanii. Wpływy z niej stanowią aż 12% PKB. To właśnie ona spowodowała, iż Hiszpania przez ostatnie pół wieku była jednym z najszybciej rozwijających się gospodarczo państw Europy.

Hiszpania stosunkowo późno, w porównaniu do innych państw śródziemnomorskich, wkroczyła na międzynarodowy rynek turystyczny, nastąpiło to na początku lat osiemdziesiątych. Tak jak w większości krajów europejskich, w Hiszpanii w wyniku wyraźnego rozdzielenia funkcji zarządzających i wykonawczych, wyróżnia się dwa typy organów zajmujących się turystyką:

*Narodowa Organizacja Turystyczna (NTO) – instytucja rządowo-samorządowa, sprawująca bieżące funkcje operacyjnie w zakresie marketingu i promocji; W Hiszpanii reprezentuje ją Narodowe Biuro Turystyki. i

*Narodowa Administracja Turystyczna (NTA) – organ administracji rządowej odpowiedzialny za formułowanie polityki turystycznej w ramach ogólnej strategii gospodarczej administracji państwowej. W Hiszpanii reprezentuje ją Ministerstwo Gospodarki Narodowej.

Hiszpańska polityka turystyczna jest głównie kreowana przez Sekretariat Generalny Turystyki wchodzący w skład Ministerstwa Przemysłu, Handlu i Turystyki. Podstawowym zadaniem Sekretariatu jest, w ramach Międzyministerialnej Komisji Turystycznej, koordynacja działań różnych resortów, zajmujących się turystyką i koordynacją polityki turystycznej ze Wspólnotami Autonomicznymi. Sprawami planowania strategicznego rozwoju turystyki, marketingu zagranicznego i krajowego, informacją turystyczną, współpracą międzynarodową zajmuje narodowa organizacja turystyczna. „TURESPANA". Jest ona jednostką organizacyjną Sekretariatu Generalnego Turystyki, posiada status służby administracyjnej o działalności handlowej. „Turespana" współpracuje z regionami autonomicznymi w zakresie inwestycji turystycznych i promocji regionalnej. Marketing, informację międzynarodową prowadzi 39 biur zagranicznych „Turespanii „zatrudniających 209 pracowników. Budżet na rok 2003 wyniósł 88,3mln EURO. Ponad połowa budżetu wydawana jest na promocję turystyczną. Ponadto, co roku „Turespana" przeznacza znaczne środki na kampanie reklamowe mające zwiększać konkurencyjność Hiszpanii na światowych rynkach turystycznych. W 1998r na kampanię „Bravo Spain" przeznaczono około 16mln USD. Rozwój turystyki międzynarodowej doprowadził do zagospodarowania wielu wybrzeży, zwł. w Katalonii (Costa Brava, Costa Dorada), Andaluzji (Costa del Sol, Costa de la Luz) i Walencji (Costa del Azahar).

Turystyka jest głównym działem gospodarki w obu regionach wyspiarskich, Balearach i W. Kanaryjskich. Wybrzeża północne są odwiedzane głównie przez turystów krajowych.

Dzięki aktywnej pracy samorządów terytorialnych w dziedzinie turystyki bardzo znanym i rejonami turystycznymi stały się Sierra Nevada w Andaluzji, pasmo Sierra de

Guadarrama w G. Kastylijskich oraz G. Kantabryjskie, z ośrodkami sportów zimowych, a także Madryt, Barcelona, Sewilla, Kordowa, Grenada.

Turystyka podróżnicza i przygodowa cieszy się coraz większym powodzeniem w Hiszpanii i jej popularność ciągle wzrasta. Większa popularność jest wynikiem coraz większego udziału turystyki uprawianej na obszarach wiejskich w wyjazdach ogółem i większej dostępności wiejskiego zakwaterowania. Ilość hoteli oferująca noclegi na obszarach wiejskich i rosnąca dostępność gospodarstw agroturystycznych wzrosła w ostatnich latach. Spokój, łatwość zakwaterowania, wakacyjne przygody na łonie natury oraz coraz wyższy standard usług świadczonych na rzecz turystów przyczynia się do dalszego rozwoju wiejskiego przemysłu turystycznego. Sytuacja ta spowodowana została aktywnym udziałem gmin w dziedzinę turystyki- ułatwienia prawne, finansowe dla inwestorów, dofinansowania do promocji regionów.

Najpopularniejszymi obszarami turystycznymi są Baleary i wybrzeża. Baleary przyjęły 34% turystów przyjazdowych, którzy spędzili wakacje w Hiszpanii. Costa Brava i Costa Dorada, rozciągające się przy granicy francuskiej przez Barcelonę do Tarragona, przyjęły 22% turystów. Costa Del Sol i Costa de la Luz, rozciągające się od Almerii do Ayamonte przy portugalskiej granicy - 12%. Odległe Wyspy Kanaryjskie przyciągnęły 13% gości, Madryt był gospodarzem dla 8%. Kulturalne festiwale zostały ustanowione w Santander i Madrycie, by powiększyć atrakcyjność tych miast. Kurorty nadmorskie dalej dominowały w ofercie przemysłu turystycznego, pomimo znacznego rządowego wysiłku, by pobudzić zainteresowanie w odwiedzaniu historycznych i kulturalnych miejsc.

Tradycyjnym instrumentem kształtowania lokalnej gospodarki turystycznej jest planowanie przestrzenne. Zadania z tego zakresu wykonują samorządy. Rządy krajowe obowiązkowo udzielają gminom pomocy prawnej i informacji odnośnie ustalania miejscowego planu przestrzennego, co w praktyce ma duże znaczenie.

Przedsiębiorcy mają wpływ na projekty władz, gdyż propozycję planu przestrzennego gmina wykłada do wglądu ogólnego i każdy ma prawo zgłaszać uwagi i zastrzeżenia.

Schematy kierunkowe determinują ogólne przeznaczenie gruntów oraz naturę i zarys wielkich urządzeń infrastruktury (Np. transportowych), preferowanych stref, plany zajęcia gruntu**,** zawierają konkretne, wiążące rozstrzygnięcia realizacyjne. W Hiszpanii przyjęcie planu nie jest obowiązkowe, ale ustawa do tego zachęca. Prawo gospodarowania „przestrzenią" (gruntami, wodą, środowiskiem), daje wolność organom wspólnoty terytorialnej, z szerokim poszanowaniem indywidualnych interesów mieszkańców (w tym przedsiębiorców w turystyce).

Jak widać powyżej wpływ samorządu terytorialnego na turystykę jest ogromny. Samorząd aktywizuje mniej rozwinięte gospodarczo regiony oraz sektor usług.

Władza centralna współpracuje z samorządem w dziedzinie ułatwień dotyczących przepisów w dziedzinie bazy noclegowej, biur podróży, przewodników, pilotów, wpuszczaniu cudzoziemców, wyjazdu własnych obywateli za granicę. Samorząd modernizuje transport, rozbudowuje infrastrukturę turystyczną oraz infrastrukturę techniczno- ekonomiczną(sieć kanalizacyjna, urządzenie sportowo-rekreacyjne). Prowadzi akcje promocyjne regionu w zakresie turystyki, a także zachęca inwestorów do promocji regionów.

Poza tym samorząd zajmuję się tworzeniem odpowiednich projektów i programów proturystycznych, dając w ten sposób innowacyjne rozwiązania dla rozwoju turystyki w kraju. Samorząd współpracuje z podmiotami gospodarczymi działającymi w zakresie turystyki, doskonali kadry turystyczne, prowadzi bank szeroko pojętej informacji

turystycznej, uzgadnia kalendarze imprez turystycznych, koordynuje działania w zakresie informacji turystycznej w regionie,

Przede wszystkim promuje Hiszpanię jako kraj turystycznie atrakcyjny pod względem kulturowym i przyrodniczym. Dzięki działaniom samorządu terytorialnego Hiszpania stała się potęgą turystyczną, przyciągającą z roku na roku coraz większe rzesze turystów.

Bibliografia:

1. Samorząd terytorialny i administracja w wybranych krajach. Gmina w państwach Europy zachodniej, red. Jeżewski J., Wrocław 1999.
2. B. Dolnicki, „Modele samorządu terytorialnego w wybranych państw europejskich" Zakamycze 2003.
3. http://www.wttc.org
4. http://www.euromonitor.com/
5. http://www.tur-info.pl/

Łukasz Kaczmarski

Samorząd terytorialny III Rzeszy Niemieckiej

Ordnung muß sein[257]- hasło to przyświecało sposobom postępowania i celom pruskich królów, książętom a przede wszystkim urzędnikom, począwszy od najwyższego, a na najniższym szczeblu kończąc. W swoich rozważaniach będę starał się wskazać czy tą pruską tradycję przejął Adolf Hitler z całą jego administracją. Przybliżenie samego systemu, funkcji i uprawnień samorządów terytorialnych hitlerowskich Niemiec było by niewystarczające dla zrozumienia całego aparatu administracyjnego, dlatego krótko postanowiłem przedstawić uprawnienia demokratycznych samorządów, a przede wszystkim poprzedniczki III Rzeszy, czyli Republiki Weimarskiej. Gdy porównamy te systemy w pełni zrozumiemy rzeczywiste zasady, jakie kierowały poczynaniami hitlerowskich samorządów jak i całej Rzeszy. Zobaczymy w jak sprytny sposób Hitler wprowadził system wodzowski nawet do najmniejszych jednostek terytorialnych niemieckich krajów, w rezultacie nazizm przesiąknął przez wszystkie szczebla państwa, a tym samym samorządów.

Tak jak wyżej wspomniałem przedstawię pokrótce funkcje samorządów terytorialnych w państwach demokratycznych. Jest to bardzo ważne dla dostrzeżenia różnic, jakie dzieliły administrację III Rzeszy od np. Francji czy Wielkiej Brytanii. Zaczynając od początku, czyli od tworzenia samorządów trzeba powiedzieć, że powstają tylko z mocy prawa krajowego i muszą działać w granicach określonych przez to prawo, ponad to posiada własną organizację ustaloną przez ustawę i własny status, jednak jego ustrój nie może być inny od państwowego. Członkami wspólnoty samorządowej są z mocy prawa wszyscy mieszkańcy tejże jednostki. Samorząd posiada swój niezależny od państwowego budżet. Jej samodzielność w pewnym stopniu ogranicza organy nadzoru państwowego, jednakże decyzje podejmuje w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. Mimo tej kontroli organów nadzoru, działalność samorządów jest

[257] Z niemieckiego: porządek musi być

chroniona przez niezawisłe sądy administracyjne i powszechne[258]. Jak więc widzimy jednostki terytorialne w demokratycznych państwach prawa mają dość duże kompetencje, są zarówno podmiotem prawa publicznego, (jako że mają kompetencje administracyjno-prawne) jak i podmiotem prawa prywatnego przez zdolność do czynności sądowych. Tak, więc funkcje samorządów terytorialnych w demokracji sprowadzają się do wykonywania tych zadań administracyjnych, które nie mają większego znaczenia dla całości państwa. Wykonują tym samym większość obowiązków na terenie samorządu, reszta realizowana jest przez urzędy administracji rządowej, które są podporządkowane rządowi, premierowi bądź konkretnym ministrom. Organy samorządowe podległe są jednak odpowiedniej wspólnocie lokalnej, która sama decyduje o swym losie i o ważnych decyzjach podejmowanych na poziomie danej jednostki[259]. Przytaczając uprawnienia demokratycznych samorządów terytorialnych pragnąłbym zwrócić uwagę na sam fakt łamania i ograniczania tych funkcji przez państwo Adolfa Hitlera. Zobaczymy krok po kroku jak wyrywał z rąk administracji terenowej kolejne uprawnienia, ograniczając tym samym jej samorządność.

Przechodzimy więc do samorządu Niemiec. Niemcy są dziś państwem federalnym, czyli związkowym. Federacjonizm ten zrodzony był już w wczesnym średniowieczu, później kontynuowanej przez następne stulecia. W tej całej historii były momenty, w których poszczególne landy próbowały się zjednoczyć ale były i takie czasy, że poszczególne kraje toczyły między sobą wojny. Poszczególne księstwa, kraje Cesarstwa tworzyły własną kulturę, miały swoje wojsko, budżet, administrację i monarchów. W toku historii największym państwem stało się Królestwo Pruskie, które od niestety bardzo źle kojarzonego Fryderyka Wilhelma aż do kanclerza Otto von Bismarcka kontynuowało bardzo zręczną politykę opartą na militaryzmie, junkierstwie i sprawnej biurokracji. Otóż właśnie Bismarck postanowił skończyć z federalizmem, który rozbijał kraj i prowadził do ciągłych sporów tłumiąc tym samym potencjał jaki drzemał w całej Rzeszy. Stworzył program tzw. odgórnego zjednoczenia. Miało się to odbyć pod przewodnictwem kraju który zajmował 2/3 terytorium Rzeszy i stanowiło największą potęgę militarną i gospodarczą[260]. Chodzi oczywiście o Prusy, które ze swoją silną armią miały stać się narzędziem jednoczenia „krwią i żelazem". Pierwsze udało mu się to poprzez wojny z Danią (1864), Austrią (1866, o dominację) i Francją (1870/71). Po tych zwycięskich bojach Niemcy stały się federacją z dziedzicznym cesarzem. Powołano Radę Związkową (Bundesrat) i parlament Rzeszy (Reichstag). Władza wykonawcza spoczywała w rękach kanclerza odpowiedzialnego tylko przed cesarzem[261]. Kraje związkowe tworzyły swoje prawa ale musiały być one podporządkowane konstytucji federalnej. Zasadniczą różnicą z latami ubiegłymi było to że najwyższą, a konkretniej i ściślej mówiąc kierowniczą pozycją cieszyły się Prusy, których od tej pory historia była jednocześnie historią Niemiec.

Po uporaniu się z Austrią (chcącą podporządkować sobie kraje Rzeszy) oraz z niechętnym Bismarckowi katolickim krajom południowych Niemiec, reformy nastąpiły szybko. Oczywiście nie będę się zajmował całokształtem reform jakie wtedy przeprowadzono, lecz tym co nas najbardziej interesuje, czyli samorządzie. W okresie tym weszły dwie bardzo nas interesujące ustawy, a mianowicie, ustawa o samorządzie powiatowym z 1872 r. a trzy lata później o samorządzie prowincjonalnym. Z tym, że ta

---

[258] http://pl.wikipedia.org/wiki/Samorz%C4%85d_terytorialny
[259] Tamże
[260] P. Pieśniarczyk, *„Historia w pigułce"*, wyd. „Benkowski", Białystok 2006, s. 304
[261] Tamże. s. 305-306

druga dotyczyła tylko sześciu prowincji wschodnich Prus, z wyjątkiem Poznańskiego gdzie samorządu w ogóle nie wprowadzono z obawą przed Polakami. Ustawa z 1872 r. wprowadziła szereg istotnych zmian, a jedną z najważniejszych reform była likwidacja policyjnych oddziałów wielkich właścicieli ziemskich, którzy to penetrowali teren ich dóbr niezależnie od państwa. Znacznie rozszerzono kompetencje starostów powiatowych (Landrat), którzy odtąd reprezentowali władzę państwową, a także stanowili organ wykonawczy samorządu zgromadzenia powiatowego (Kreistag), który wybierał wydział powiatowy (Kreisausschuss). Bardzo ważną reformą dotknięto samych starostów powiatowych czyli Londratów, którzy od tej pory musieli posiadać wykształcenie administracyjne, wcześniej to nie było tak ważne. Następnym organem samorządowym było zgromadzenie prowincjonalne (Provinziallandtag). Organem wykonawczym tego zgromadzenia był starosta krajowy (Landesdiretkor lub Landeshauptmanor), lecz władzę naczelną sprawował nadal prezes naczelny (Obevprusident). Żadnych jednak samorządów nie wprowadzono na szczeblu okręgów regencyjnych (regievumgsbezirke), których prezesi nie stanowili organu władzy terytorialnej, lecz państwowej. Mieli oni wąski zakres swej władzy z obawy władz pruskich przed nastrojami separatystycznymi, które w tym czasie były bardzo silne. W Poznańskiem w końcu jednak doszło do powstania władz samorządowych, lecz ich członkowie byli mianowani, nie zaś wybierani jak to było w innych prowincjach. Jak już wspomniałem ustawa z 1872 r. dotyczyła tylko sześciu prowincji Prus, jednak z kolejnymi latami ustawę tę wprowadzono do wielu innych części Prus i Rzeszy[262].

Kresem monarchii i II Rzeszy stała się I wojna światowa, którą to Niemcy przegrali i musieli zdać się na łaskę koalicji: Wlk. Brytanii, Francji, USA. To pod jej auspicjami konieczne stało się obalenie monarchii i zmiana ustroju na demokratycznych zasadach. Niemcy stały się republiką na mocy ustawy zasadniczej z 31 lipca 1919 r. uchwalonej w Weimarze. Do tej pory suwerenem były głowy państw związkowych, teraz stał się nimi naród, który w powszechnych, równych wyborach wybierał nie tylko parlament Rzeszy (Reichstag) ale także prezydenta[263]. Od tej pory poczynania Republiki Weimarskiej (bo tak zwykło nazywać Niemcy (1919-1933)) stały się znamienne, ponieważ będą realizowały politykę zmierzającą do utworzenia państwa jednolitego, czyli osłabieniu władz krajowych na rzecz Rzeszy. Dlaczego napisałem znamienne, ponieważ w dalszej części rozważań będziemy dostrzegać analogię postępowania władz Rep. Weimarskiej z III Rzeszy Hitlera. Tyle, że Hitler politykę tą prowadził skuteczniej. Tak czy inaczej powojenne władze wzięły się do pracy, ujednolicając i podporządkowując sobie armie, dotychczasowe państwa związkowe (Bundesstauten) nazwano krajami (Lander) lecz ich kompetencje wewnętrzne w praktyce się nie zmieniły. Radę Związku, czyli Bundesrat rozwiązano tworząc Radę Rzeszy (Reichrat). Co prawda dalej wysyłano na nią delegatów krajów lecz nie mieli już takiego znaczenia i nie mogli tak oddziaływać na Rzeszę jak przed wojną. Nakładanie i zbiórka podatków należały do Rzeszy, które to finansowały rządy krajowe. Na treści konstytucyjne wpłynęły w dużej mierze poglądy Maxa Webera i prof. Hagona Preusa, którego jednak projekt rozwiązania Prus mimo dużego poparcia nie zyskał aprobaty ze względu na wciąż olbrzymie wpływy junkrów pruskich[264]. Ale i tak można zaobserwować w ciągu całej historii Rep. Weimarskiej jak również III Rzeszy ciągły spór o kompetencje, władzę i rolę Prus w III Rzeszy. Raz po raz powstawały ustawy to zmniejszające to zwiększające ich znaczenie. Co do terytorium

[262] J. Krasuski, *Historia Rzeszy Niemieckiej 1871-1945,* wyd. Poznańskie, Poznań 1985, s. 116-117
[263] Tamże, s. 238
[264] Tamże. s. 240-241

Niemiec dokonano niewielkich reform. Z dwudziestu pięciu państw związkowych Cesarskiej Rzeszy, po połączeniu mniejszych kraików powstało 15 krajów. Kraj Waldeck i Lubekę wcielono do Prus, więc nie ma co się dziwić ciągłym przepychankom politycznym na linii Prusy-Rzesza, bowiem mimo cięć terytorialnych ze strony Polski to i tak Prusy zajmowały 62% Rzeszy w porównaniu do 64% z okresu cesarstwa, to nieznaczny ubytek[265].

W okresie po I wojnie światowej ożywił się bardzo ruch separatystyczny, toteż rząd musiał działać bardzo rozważnie, co do uchwalenia nowych kompetencji dla danych krajów. Nadrenia, Bawaria, Hesja i duża część południowych prowincji nie zgadzając z niektórymi postanowieniami i ruchami nowego rządu, groźbami odłączenia się od Rzeszy straszyły i tworzyły swoiste lobby swoich interesów. Rzesza ukróciła ten zwyczaj podporządkowując sobie wojsko i zaznaczając, że może być użyte do tłumienia takich separatystycznych dążeń. Prościej mówiąc wojsko stało na straży nienaruszalności terytorium Rzeszy. Rzesza jednak pozwalała tworzyć, tzn. dzielić państwa jak i łączyć je ze wskazaniem, by liczba ludności wynosiła około dwa miliony. O zmienionym statucie krajów niemieckich świadczą wypowiedzi twórców konstytucji: „Jest tylko jeden naród: niemiecki, nie ma zaś narodu pruskiego czy bawarskiego, a republikańska forma rządu opierać się może na jedności”[266]. Rzesza skupiła w swych rękach już nie tylko wojsko lecz także żeglugę morską, pocztę i telegraf, koleje, podatki, a także wszystkie zewnętrzne funkcje krajów. Nie było już dyplomatów pruskich, bawarskich czy saksońskich, lecz tylko niemieccy. Powołano centralne ministerstwa i prezydenta zakazując powoływania go w krajach. Z treści konstytucji jednoznacznie wynika fakt, że zaniknął związek państw w rozumieniu konstytucji z 1871 r. Narodowi pozostawiono wewnętrzne granice, lecz odgrywały już tylko rolę historyczną, tradycyjną. Rzesza nie składała się już z krajów niemieckich lecz terytoriów krajów niemieckich[267]. Konstytucje krajów związkowych musiały być zgodne z konstytucją Rzeszy. Po wszystkich przeobrażeniach terytorialnych Republikańska Rzesza składała się z osiemnastu krajów[268]. Konstytucja mówiła, że władzę ustawodawczą na poziomie krajów sprawuje zgromadzenie krajowe (Landtag). Bardzo ważny 13 art. mówi o wyższości prawa Rzeszy nad prawami krajowymi, które w zasadniczy sposób różniły się[269]. W Prusach odpowiednikiem Rady Rzeszy była Rada Kraju, na który składały się przedstawicielstwa prowincji pruskich. Jednak wyraźnie konstytucja mówi o tym, że Prusy wchodziły w skład Rzeszy. Tylko Prusy posiadały taki organ. Warto tu zatrzymać się na konstytucji pruskiej, która normowała sprawy samorządów gwarantując gminom ich sprawowanie pod jednak państwowym nadzorem. W tym samym rozdziale unormowała podział kraju na gminy wiejskie, miasta, powiaty i prowincje oraz zakres ich praw i obowiązków[270]. Trzeba uznać, że konstytucja weimarska zbliżała Niemcy w kierunku demokratycznych stosunków w państwie. Jednak była niekonsekwentna jeżeli chodzi o zasadę unitaryzmu. Mimo, że chcąc ją utrzymać powierzała władzę ręce prezydenta, to zachowała historyczne granice krajów z ich tradycją i gospodarczymi związkami. Co prawda zmniejszała ich rolę, lecz jeszcze była daleka droga do osiągnięcia jedności Rzeszy[271].

---

[265] Tamże. s. 239
[266] J. Wąsicki, „Rzesza a kraje niemieckie 1914-1949”, wyd. Poznańskie, Poznań 1977, s. 113
[267] Tamże. s. 132-133
[268] Tamże. s. 140
[269] Tamże. s. 145-147
[270] Tamże. s. 160-161
[271] Tamże. s. 166-167

Przed przejściem do omawiania samorządu terytorialnego III Rzeszy nie sposób nie wspomnieć o ludziach, którzy ten aparat tworzyli. Hitler musiał na kimś oprzeć cały system i zrobił to z pomocą urzędników, którzy pamiętali jeszcze czasy cesarstwa, jak i tych z okresu republiki. Wydaje się niemożliwe dostosowanie urzędników z Republiki Weimarskiej do „standardów" jakie narzucał im system nazistowski jak i sam Hitler. Jednak urzędnicy z niecierpliwością czekali na jego rządy i cała administracja gorliwie przystąpiła do wykonywania swoich obowiązków. Tęsknili za silnym państwem i powodzenia jakim cieszyli się w silnym państwie pruskim, gdzie od oświeconego absolutyzmu aż do Bismarcka utożsamiani byli z siłą i potęgą Prus. Urzędnicy cieszyli się czcią podobną do tej jaką otaczano żołnierza. Słabość rządów republiki jak i parlamentaryzmu wywołało niechęć tej warstwy i gdy tylko nadszedł czas Hitlera zaczęli masowo napływać do partii, i tak już w 1938 r. tylko co piąty urzędnik nie był w NSDAP. Od 1939 r. przynależność do partii stała się warunkiem do zajmowania Stanowska. Urzędnik, inżynier czy nauczyciel postawiony wobec alternatywy: niesprawność albo dyktatura, wybierał dyktaturę, która może nie była idealna ale miała mniej minusów[272]. Jednak urzędnicy wcale nie cieszyli się zbytnim uprzywilejowaniem. Ich płace utrzymywały się na stałym poziomie podczas gdy płace innych grup zawodowych poszły w górę. Ponad to byli nastawieni na różne naciski, podsłuchy, zmuszano ich do posiadania rodzin, dzieci, badano ich przeszłość. Składali przysięgę na wierność Fuhrerowi i w dużej większości jej dotrzymywali. Płace niższych urzędników wynosiły od 150-210 marek, średnich od 320-420 marek, wyższych urzędników od 400-640 marek. Biorąc pod uwagę, to że musieli płacić obowiązkowe składki do Reichsbund deutcher beument, były to zarobki śmiesznie niskie. Mimo tego urzędnicy rzadko zmieniali pracę z powodu takiego, a nie innego przyuczenia do zawodu. Chociaż do administracji nie był wciągnięty aparat partyjny, to jednak miała ona udział w rozbudowie nazistowskiej machiny, w której jednak polityce nie brali udziału. Hitler odciął możliwość wpływu na działania polityczne warstwie urzędniczej co jeszcze bardziej pogorszyło ich sytuację. Awanse przyznawane były po długoletnim doświadczeniu. Pomimo tak trudnych warunków, dzięki słynnej goebelsowskiej propagandzie udawało się przyciągać coraz to więcej studentów zdecydowanych wypełniać rozkazy reżimu. Ten zaś zanadto nie musiał infiltrować ani przebudowywać instytucji, która tak wiernie wykonywała jego rozkazy. Wojna jeszcze bardziej pogorszyła żywot urzędników, na których jeszcze zrzucano winę za nieudane działania polityczne. Posypały się gromy, nazywano ich „sklerotykami z atramentem w żyłach". Lecz dalej mimo tego ani przez moment nie zachwiało ich wiary w misję jaką pełnią. Podkreślano, że są „drugim obok armii filarem państwa" i oni w to wierzyli podnosząc swe kwalifikacje i wiernie wypełniając wszelkie rozkazy.

Adolf Hitler wraz ze swoją partią NSDAP 30 stycznia 1933 roku uzyskał to do czego zmierzał przez tyle lat. Naziści byli największą siłą w Reichstagu, a Hitler został kanclerzem. Nawet w procencie nie zaspokoiło to jego ambicjom, od razu przystąpił do rozprawy z opozycją, a przede wszystkim z komunistami. 27 lutego 1933 r. spłonął gmach Reichstagu, obwiniono za ten czyn komunistów. Stary i podatny na wpływ Hitlera prezydent Hindenburg wydał dekret o ochronie narodu i państwa co znacznie ograniczyło działalność partii komunistycznych. Po wyborach anulował nawet ich mandaty, po czym zaczęły się aresztowania i pogromy komunistów. Przejęcie władzy w Prusach było priorytetem Hitlera, co w pełni uwidacznia w haśle: „Kto ma Prusy, ten ma Rzeszę"[273]. Realizował to poprzez wyznaczenie przez Papena Goringa komisarycznym kierownikiem

[272] J. Krasuski, *Historia Rzeszy Niemieckie 1871-1945,* wyd. Poznańskie, Poznań 1985, s.244-245
[273] J. Wąsicki, „Rzesza a kraje niemieckie 1914-1949", wyd. Poznańskie, Poznań 1977, s. 212-213

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, co ułatwiło przejęcie policji. W mniejszych krajach naziści już dominowali przez wygrane wybory. Z Bawarią uczyniono podobnie jak z Prusami. Przez tych właśnie komisarzy realizował się kolejny krok ku ujednoliceniu ustroju krajów niemieckich. 27 czerwca rozwiązano stronnictwa deutschnationale[274].

Już w Mein Kampf mowa była o ograniczeniu władzy krajów: „W szczególności nie możemy przyznać żadnemu pojedynczemu państwu (krajowi niemieckiemu) w obrębie narodu i reprezentowanej przez niego Rzeszy suwerenności politycznej i władzy państwowej”[275]. Pierwsze te zasady starano się realizować, lecz utrzymano pewną odrębność Prus ze względu na jej wkład na zjednoczenie Niemiec oraz ogólnie wkład w kulturze. W innych krajach proces ten był stopniowy wraz z przejmowaniem coraz to większej władzy przez nazistów. Bardzo ważną dla nas datą jest 7 kwiecień 1933 r., kiedy to prezydent Hindenburg (oczywiście pod naciskiem Hitlera) wydał ustawę o ujednoliceniu krajów i Rzeszy. Oddawała ona władzę w ręce namiestników Rzeszy (Reichsstatthalter), choć rządy krajowe trwały nadal. Trwały to określenie idealne. Namiestnikami byli z reguły szefowie (Ganleiter) okręgów (Gane) partii hitlerowskich. Wyjątkami były tam Prusy i Bawaria. W Prusach namiestnikiem stał się kanclerz Rzeszy, czyli Hitler, który mianował 10 kwietnia 1933 r. Goringa premierem i ministrem spraw wewnętrznych Prus. Następnie połączono ministerstwa Rzeszy i Prus. Przypieczętowało to koniec dualizmu Rzeszy i Prus, jednak ze względu na nazwisko zachowano posadę premiera dla Goringa. Ostateczny kres federalizmowi przyniosła ustawa z 30 stycznia 1934 r. o przebudowie Rzeszy. Sejmy krajowe zostały zniesione, uprawnienia krajów przeszły na Rzeszę. Rządy krajowe, choć istniejące nadal, obok namiestników Rzeszy podporządkowano Rządowi Rzeszy[276].

Coraz częściej pojęcie Landu kojarzyło się z terytorialną jednostką Rzeszy. Stały się one tylko organami wykonawczymi, ich kompetencje ustawodawcze zostały zlikwidowane. Końcową fazą ujednolicania państwa była ustawa z 14 lutego 1934 r. znosząca Rady Rzeszy (Reichsrat), symbolizującą federalizm. Ich znaczenie polityczne było bardzo nikłe. Zniesiono różnicę między krajami w funkcjonowaniu administracji. Pogłębiła to jeszcze ustawa o namiestnikach wprowadzona już po śmierci Hindenburga i przejęcia 1 sierpnia 1934 r. pełni władzę wraz z uprawnieniami prezydenta[277]. Kanclerz więc nominował i odwoływał namiestnika, który stał się organem i stałym przedstawicielem Rządu Rzeszy. Znamienne jest to, że do zadań namiestnika nie należało reprezentowanie interesów kraju, lecz wykonywanie poleceń Rzeszy. Konferencje nie miały formy dyskusji i dlatego nie można ich porównać do dawnych kompetencji Rady Rzeszy, Hitler przedstawiał jedynie kierunki działań i cele[278]. Ministrowie kierowali się bezpośrednio do namiestnika. Władze krajowe (Landesvegierung) podlegały namiestnikowi, jako politycznemu kierownikowi. Kierował również urzędy administracyjne w swoim okręgu[279].

W 1936 roku utworzono państwową policję, której szefem został Himmler. Podzielił ją na policję porządkową (Ordnungspolizei czyli Orpo) oraz policję bezpieczeństwa (Sicherheitspolizei czyli Sipo). Szefem Sipo był Reinhard Heydrich. Policja bezpieczeństwa dzieliła się z kolei na policję kryminalną (Kryminalpoizei czyli

---

[274] J. Krasuski, *Historia Rzeszy Niemieckie 1871-1945,* wyd. Poznańskie, Poznań 1985, s. 349
[275] J. Wąsicki, „Rzesza a kraje niemieckie 1914-1949”, wyd. Poznańskie, Poznań 1977, s. 215
[276] J. Krasuski, *Historia Rzeszy Niemieckie 1871-1945,* wyd. Poznańskie, Poznań 1985, s. 348-350
[277] J. Wąsicki, „Rzesza a kraje niemieckie 1914-1949”, wyd. Poznańskie, Poznań 1977, s. 220- 228
[278] Tamże. s. 230-233
[279] Tamże. s. 231

Kripo) i policję polityczną, której nadano pochodzącą z Prus nazwę Gestapo. Ponad to szefem partyjnych bojówek SS był Himmler[280]. Zauważmy więc, że przy takim podziale często dochodziło do konfliktu kompetencji, co było jednym ze znaków rozpoznawczych hitlerowskiej polityki.

Jeśli chodzi o samorząd to wprowadzono rady prowincjonale, jako organy doradcze nadprezydentów, którzy byli przewodniczącymi. Skład ich był podobny do składu Rady Kraju, więc prezydenci rejencji, mieszkający w danej prowincji członkowie Rady Kraju, osoby mianowane przez premiera oraz dodatkowo partyjni kierownicy powiatowi, wyżsi funkcjonariusze SS oraz osoby zasłużone dla państwa w prowincji. Dotychczasowe uprawnienia sejmików powiatowych (Kreistage) przeniesiono na wydziały powiatowe (Kreisausschusse). Kolejne ustawy ograniczały kompetencje krajów, jednakże nie Prus. Prusy były podzielone na prowincje, a na jej czele stał nadprezydent (Oberprusident), któremu podlegały rejencje w okręgach rejencji. Więc w zakresie administracji utrzymywały się trzy organy: prezydent rejencji, nadprezydent prowincji i premier pruski. Nie było tu namiestnika, funkcje te spełniał premier. Zaczęto dzielić Rzeszę na okręgi (Gan), jednak nie udało się to na terenach starych terytoriów Rzeszy. Nadprezydent był stałym przedstawicielem rządu w prowincji. Do jego kompetencji należał nadzór nad sprawami politycznymi, gospodarczymi, społecznymi i kulturalnymi tak by były one zgodne z hierarchiami polityki. Wszystkie urzędy składały tu informacje. Do jego kompetencji należało przedsięwzięcie odpowiednich środków w razie niebezpieczeństwa. Sprawował pieczę nad urzędami w prowincji. Mogły mu podlegać na zarządzenie Rady Ministrów pewne odgałęzienia administracji. Nadprezydentów odciążano jednak od bezpośredniej administracji dając im tylko nadzór nad jej działaniem i nad polityczno-gospodarczymi sprawami prowincji. Podlegli byli Ministrowie Spraw Wewnętrznych ale mogli wykonywać zadania podane im przez ministrów, którzy mogli zwracać się bezpośrednio do prezydentów i nadprezydentów rejencji. Stali się wiec pośrednią instancją Rzeszy[281].

Przez podane wyżej zmiany można zrozumieć politykę Hitlera i Rządu Rzeszy. Zmierzali oni do usamodzielnienia prowincji w taki sposób by podział na kraje stał się już niepotrzebny. Mieli jasno określony plan i realizowali go z pozytywnymi skutkami. Zmiany przeprowadzono szczególnie kosztem Prus ale zamierzenie było takie by nie zrywać dawnych tradycji, które w przypadku Prus były cenne, nawet jeśli chodzi o narodowy socjalizm.

Zadania i uprawnienia wydziałów prowincjonalnych przechodziły na nadprezydenta, który był zobowiązany przedstawić Radzie Ministrów sprawy budżetu, wydatków nadzwyczajnych, zaciągania pożyczek, nabywania i sprzedaży nieruchomości, zmiany granic prowincji[282].

Podstawową komórką państwa była gmina, której funkcjonowanie określa ustawa z 30 stycznia 1935 r. Właśnie na gminie miała się opierać cała budowa hitlerowskich Niemiec. Głównym zadaniem gminy było odpowiednie kierowanie zamieszkałą w jej obrębie ludnością. Pielęgnować jej kulturę, historię i gospodarkę. Dotyczyło to zarówno wsi jak i miasta. Na czele wsi stał sołtys, na czele gminy wiejskiej-wójt, w mieście burmistrz, w mieście wyłączonym z powiatu-nadburmistrz. Byli oni faktycznymi przywódcami gminy. Powoływani byli oni przez władze administracyjne w porozumieniu z NSDAP co umacniało ich władzę. Przedstawiciele gmin też byli

[280] J. Krasuski, *Historia Rzeszy Niemieckie 1871-1945,* wyd. Poznańskie, Poznań 1985, s. 357
[281] J. Wąsicki, „Rzesza a kraje niemieckie 1914-1949", wyd. Poznańskie, Poznań 1977, s. 239-242
[282] Tamże. s 242-243

odpowiednio dobierani, to w gminach wiejskich - starsi gminy (Gemeindealteste), w miastach- radcy (Ratsherren), a we wsiach - starsi wsi (Dorfalteste). Wspomniane funkcje pełnili zasłużeni ludzie tak dla gminy jak i ruchu narodowosocjalistycznego. Radni i starsi gmin mieli służyć sołtysom i burmistrzom radą w różnych sprawach jak i wyjaśniać decyzje mieszkańcom. Funkcjonariusze NSDAP mogli być radnymi dopóki pełnili urząd, inni byli powoływani na 6 lat. Radni byli zwoływani w razie potrzeby ale nie przeprowadzano na nich głosowania, bowiem za bardzo kojarzyło się to z parlamentaryzmem. Te zasady zastosowano w całej Rzeszy. Doprowadziła do maksymalnej współpracy partii i państwa oraz współdziałała w osiągnięciu najważniejszego celu, czyli: jedności narodu, który wspólne cele miał przenosić nad cele jednostki. Liczba radnych gminy (Gemeinderate) zależna była od liczby mieszkańców: gminy liczące mniej 10 tysięcy mieszkańców- 12 radnych, w miastach należących do powiatu - 24, a w miastach powiatowych-36. W gminach działał również pełnomocnik NSDAP, aby nadzorować zgodność administracji z partią. Mógł odwoływać burmistrzów, ławników i radców gminy. Miał prawo do zatwierdzenia urzędów, nadawania honorowych prac obywatelom miasta i odznaczeń. Nie był członkiem rady gminy, jednak mógł brać w niej udział i w porozumieniu z burmistrzem powoływać radnych[283].

Myślę, że na podstawie moich rozważań na temat funkcjonowania samorządu terytorialnego w III Rzeszy i na podstawie podanych przeze mnie faktów można zrozumieć rolę i znaczenie jakie pełnił on w hitlerowskich Niemczech. Świadomie skonfrontowałem je z zasadami demokratycznych sposobów rozwiązania tej kwestii, jak i przedstawiłem dość szeroko podstawy na jakich funkcjonowała administracja w Republice Weimarskiej. Dzięki temu łatwo można zauważyć różnicę i tą szczególną rolę, jaką odgrywały samorządy terytorialne III Rzeszy. Otóż głównym celem polityki Hitlera było wprowadzenie zasady wodzostwa, czyli Fuhrer-prinzip, do najniższych szczebli administracji i samorządów. I to mu się udało dzięki pełnomocnikowi NSDAP. W większych organach samorządowych poszło mu jeszcze łatwiej. W rezultacie pozbawione autonomii kraje przeobraziły się w jednostki administracyjne. Pomogła reżimowi gorliwie wykonująca swe obowiązki warstwa urzędnicza, bez której nie udałoby się zorganizować tak sprawnej machiny. Znamienny jest jeszcze jeden ważny wniosek, otóż jak wytłumaczyć sprawne działanie tego aparatu skoro kompetencje tak wielu urzędów kolidowały ze sobą znacząco. Przedstawię chociażby przykład administracji terytorialnej (gdzie rządzili namiestnicy Rzeszy, rządy krajowe oraz ganleiterzy partyjni), policji (Sipo, Kripo, Gestapo, Orpo), gospodarki (minister gospodarki oraz Goring- pełnomocnik planu czteroletniego). Krzyżowanie się kompetencji należało do istoty hitlerowskiego systemu władzy. System ten paraliżował ruchy wielu jednostkom, karbował ich ruchy i tak naprawdę nikt nie był pewny do końca swoich kompetencji. Prowadziło to do samowoli, a z drugiej strony do nieustającego lęku. System hitlerowski w okresie swojego istnienia sprawiał wrażenie sprawności zbrodniczej, ale sprawności. Badany z perspektywy historycznej wydaje się niebywałym chaosem.

Bibliografia:

1) P. Pieśniarczyk, *„Historia w pigułce”*, wyd. „Benkowski”, Białystok 2006
2) J. Krasuski, *Historia Rzeszy Niemieckiej 1871-1945,* wyd. Poznańskie, Poznań 1985

[283] Tamże. s. 239-248

3) J. Wąsicki, „Rzesza a kraje niemieckie 1914-1949”, wyd. Poznańskie, Poznań 1977
4) Strona internetowa: http://pl.wikipedia.org/wiki/Samorz%C4%85d_terytorialny
5) Strona internetowa: http://pl.wikipedia.org/Wiki/Narodowy_socjalizm
6) Strona internetowa: http://www.trzeciarzesza.info/Kontrola-spo%C5%82ecze%C5%84stwa-r119.htm
7) Strona internetowa: http://www.trzeciarzesza.info/gospodarka-wojenna-r121.htm
8) Strona internetowa: http://www.bryk.pl/teksty/liceum/hisoria/XX_wiek/13844

Anna Kamińska

Władze administracyjne uroczej Wenecji ich wpływ na kulturę i turystykę

Wenecja to miasto położone na licznych wyspach na Morzu Adriatyckim. Miasto zawdzięcza swoje piękno, przede wszystkim niezwykłemu położeniu miedzy lazurem nieba i morza, na archipelagu ponad stu wysepek, wśród cichych wód laguny, które odbijają wytworna architekturę pałaców, kościołów i klasztorów. To właśnie jej romantyczny pejzaż, charakterystyczne morskie oświetlenie obiektów, refleksy wody i słońca były inspiracja wielkich weneckich malarzy kolorystów. Niewielka obszarem wyspa posiada bogata historie.

Należy podkreślić również specyfikę panującej na jej terytorium władzy administracyjnej. Przed wprowadzeniem zmian w konstytucji, czyli przed 2001 r. Wenecja była gminą, a więc władza panująca na jej terytorium tak jak we wszystkich włoskich gminach była złożona z trzech zasadniczych organów. Są to: rada gminna, komisja gminna oraz syndyk.

1) **Rada gminna** jako organ ustawodawczy, wybierana jest na pięcioletnią kadencję. Liczba członków zależy od wielkości gminy i waha się od 15 radnych w gminach najmniejszych do 80 radnych w gminach liczących ponad 500tys. mieszkańców. Radni sprawują swą funkcję honorowo.

Zakres zadań rady dotyczy wszystkich istotnych spraw gminy, tym budżetu, planowania przestrzennego oraz polityki personalnej. Ponadto zadaniem rady jest nadzór nad wykonaniem jej uchwał przez komisję gminną i w związku z tym, każdy z członków rady może zasięgnąć informacji o działalności organów wykonawczych.

„Specyfika włoska polega na tym, że rady gminne w swych dyskusjach i uchwałach nie ograniczają się wyłącznie do spraw lokalnych (gminnych). Współcześni radni, czując się potomkami starożytnych obywateli rzymskich, uważają się za upoważnionych do wyrażania swego zdania we wszystkich sprawach politycznych dotyczących państwa. Efektem tego jest pozostawienie niejednokrotnie na marginesie istotnych spraw gminy”.

Rada gminy może powołać komisje doradcze, których skład odpowiada sile partii reprezentowanych w radzie.

2) **Komisja gminna** jest organem kolegialnym powołanym do wykonywania uchwał rady oraz zarządzania administracją gminy. Składa się z syndyka oraz asesorów gminnych, którzy są wybierani przez radę z jej składu. Wymagana jest przy tym absolutna większość głosów. Liczba członków komisji gminnej zależy od wielkości gminy.

Kadencja komisji gminnej jest równa kadencji rady, jednakże asesorzy wykonują swe funkcje aż do czasu wyboru swych następców.

Członków komisji obowiązują szczególne wymogi formalne: nie mogą być oni urzędnikami gminnymi, sędziami i kierownikami banków komunalnych, a także nie mogą być spokrewnieni do drugiego stopnia lub spowinowaceni do pierwszego stopnia z innymi członkami komisji.

➢ Zadaniami komisji są:

- przygotowanie i przedkładanie radzie projektów uchwał
- kierowanie administracją gminy
- reprezentowanie i zastępowanie rady w okresach między jej sesjami
- zawieranie umów w imieniu gminy
- decydowanie o cenach w komunikacji publicznej
- realizacja budżetu gminy
- wydawanie zarządzeń porządkowych w sytuacjach nadzwyczajnych

„Posiedzenia komisji gminnej są, w przeciwieństwie do sesji rady, niejawne. Obradom przewodniczy syndyk. Sposób podejmowania uchwał nie jest ściśle prawem określony, mogą one być podejmowane również w formie obiegowej lub przez telefon. Specyfiką prawa włoskiego jest również to, że posiedzenia komisji gminnej odbywają się nie tylko zgodnie z przyjętym przez nie terminarzem lub na żądanie syndyka, ale również na żądanie 1/3 ogólnego składu rady. W związku z tym do kompetencji komisji gminnej należą sprawy określone prawem, jak również sprawy zlecone do wykonania przez co najmniej 1/3 składu rady. Dla podjęcia uchwały przez komisję gminną wymagana jest większość ponad 50% stałego składu komisji”.

3) **Syndyk** – jest monokratycznym organem gminy. Jego pozycję można porównać z pozycja burmistrza w innych systemach samorządowych. Syndyk odpowiada prowincjonalnym kompetencjom przewodniczącego prowincji. Wybierany jest na pięcioletnią kadencję. Reprezentuje on gminę na zewnątrz oraz przewodniczy jej kolegialnym organom.

➢ Kompetencje syndyka można podzielić na 2 zasadnicze części:

1) jako zwierzchnika i przedstawiciela prawnego gminy w zakresie jej spraw własnych

2) jako przedstawiciela państwa w zakresie spraw zleconych

Organem pomocniczym w stosunku do komisji gminnej oraz syndyka jest sekretarz gminny jest. Jego rola sprowadza się do doradzania, zwłaszcza w kwestiach prawnych, organom gminy. Ponadto aparatem pomocniczym syndyka jest urząd podzielony na referaty.

Współcześnie Wenecja należy do jednostki podziału terytorialnego powstałego stosunkowo niedawno, nazywana citta metropolitana, czyli miasto metropolitalne powstałe dopiero po zmianie Konstytucji włoskiej, w 2001r. w art. 114. Wyróżniono wtedy miasta metropolitalne, jako jednostkę administracji samorządowej obok regionów, powiatów i gmin.

Ten nowy podział terytorialny Włoch rozpoczęła idea obszaru metropolitalnego z ustawy o ustroju samorządu lokalnego. Gminy Turynu, Mediolanu, Wenecji, Genui, Bolonii, Florencji, Rzymu, Bari i Neapolu utworzyły dziewięć stref wymienionych w ustawie, zaś statut regionalny Sardynii posłużył do utworzenia dziesiątej wokół Cagliari.

Frazeologiczną postać miast metropolitalnych nadał im dekret ustawodawczy z 18.08.2000r.

Zamysł ten miał usprawnić działanie administracji poprzez skumulowanie aktywności gospodarczej, lepsze wykorzystywanie służb i budowanie szerszych relacji kulturowych.

Sfery aktywności miast metropolitalnych to m.in. zarządzanie i kształtowanie terytorium przy pomocy formacji międzygminnych (drogi, budownictwo publiczne, urządzenia i instalacje), zagadnienia handlowe na poziomie ponadgminnym, dystrybucja wody pitnej i gazu. Coraz częściej miastom metropolitalnym przypisuje się zadania, co najmniej na skalę ponadgminną (wskazuje się tu na wielkości przedsięwzięć: wielkie przedsięwzięcia infrastrukturalne, transport publiczny, sieci infrastrukturalne, sfery kulturalne).

Procedura kreowania nowego miasta metropolitalnego składa się z dwóch etapów. Pierwszym z nich jest delimitacja, która leży w kompetencji regionu w odpowiedzi na zgodny wniosek właściwych jednostek lokalnych. Drugim zaś jest tworzenie citta metropolitana poprzez zwołanie przez syndyka głównego miasta oraz przewodniczącego właściwej prowincji zgromadzenia przedstawicieli zainteresowanych jednostek władzy lokalnej.

Następnie zgromadzenie przyjmuje statut miasta. Jeśli projekt zostanie przyjęty w większości zainteresowanych gmin w referendum, zostaje przekazany przez region jednej z izb parlamentu w celu zatwierdzenia ustawą.

Miasto oprócz ciekawego dosyć nie dawno wyodrębnionego podziału administracyjnego stanowi równie ciekawe miejsce turystyczno-kulturowe. Miasto nie odgrywa znaczącej roli w życiu współczesnych Włoch; stagnacja ekonomiczna i społeczna doprowadziła do tego, że liczba jego mieszkańców, co roku się zmniejsza. Mimo to Wenecja pęka w szwach od turystów ich roczny napływ przekracza ponad dwustukrotnie liczbę jej obywateli.

Uliczki weneckie są zazwyczaj bardzo wąskie, kręte, długie i ciemne, często zasłonięte wystającymi wspornikami górnych pięter domów. Do dziś przetrwały dawne określenia uliczek, które w dialekcie weneckim noszą nazwy: calle, ruga, lista, salizzada, fondamenta ruga oznaczała kiedyś ulicę ze sklepami, salizzada drogę brukowaną (ulice zaczęto brukować w XVII w.), a fondamenta ulicę biegnącą brzegiem kanału.

Wenecja, jako bardzo ciekawe miejsce dla podróżujących jest bogata w wiele ciekawych i godnych zobaczenia zabytków. Plac, św. Marka przez wielu nazwanym „ sercem Wenecji" z jednej strony „zamknięty majestatyczną bazyliką św. Marka" z pozostałych trzech stron ograniczony „trójskrzydłowym Palazzo Reale", czyli Pałacem Królewskim. Na placu tym znajduje się „wspaniała dzwonnica na tle dumnego Pałacu Dożów", skąd roztacza się wspaniała panorama Wenecji. Ważnym punktem zwiedzania jest też kościół S. Maria Gloriosa dei Frań z grobowcami dożów i arcydziełem Tycjana Wniebowzięcie M. Boskiej oraz pobliskiej Scuoli di S. Rocco z cyklem 56 płócien J. Tintoretta. Galerii Akademii, zawierającej najbogatsze zbiory malarstwa weneckiego z dziełami Bełlinich, Carpaccia, Giorgiona, Tycjana, Tintoretta, Veronesa i wielu innych mistrzów. To, że miasto cieszy się tak dużą popularnością i pięknem to oprócz położenia i piękna krajobrazu również zasługa władz, które dbają o dobry wygląd miasta mimo wielu przeciwności natury powodujących wielkie straty. Położenie geograficzne sprawia, że jest ona miejscem często występujących powodzi. Jednak władze dbają o zachowanie porządku i piękna miasta, prowadząc renowacje starych budynków w trosce o turystów także maja na uwadze jej estetyczny wygląd.

Jedną z największych atrakcji turystycznych są gondole, czyli tradycyjne weneckie łodzie wiosłowe, napędzane i sterowane są jednym wiosłem. Dawniej był to podstawowy środek transportu towarów. Po weneckich kanałach pływa ich ok. 400. Kształt i konstrukcja łodzi wywodzi się z rzecznych południowosłowiańskich łodzi rybackich. Każda gondola ma oryginalną formę i budowę, robi wrażenie delikatnej, wywrotnej łupinki, podczas gdy naprawdę jest niesłychanie stabilna i mocna, a jednocześnie wytworna w linii. Gondolier, czyli kapitan łodzi posiada tradycyjny strój, który składa się ze słomkowego kapelusza, koszulki w pasy i ciemnych spodni.

Wenecja to również karnawałowy salon Europy. Władze Wenecji dbają, aby program dorocznego karnawału był niezwykle bogaty. Dlatego przynosi on wiele wrażeń, które dotykają każdego uczestnika weneckiej fiesty. Na spragnionych szaleństwa czekają tradycyjne bale, koncerty, fiesty i codzienne pokazy masek na Placu Świętego Marka. Plac ten zamienia się w trakcie karnawału w wytworną salę balową i staje się najpiękniejszym salonem Europy. Karnawał stanowi też swoistą zachętę dla turystów w sezonie zimowym, przyciąga setki turystów z całego świata. Nieodłącznym atrybutem wiążącym się z karnawałem są maski. W szczycie karnawału postacie w maskach można spotkać prawie wszędzie, są nieodłącznym elementem weneckiego krajobrazu. Lokalny zwyczaj nakazuje, aby skinąć im głową.

Wenecja słynie także z najstarszego na świecie festiwalu filmowego Mostra Internazionale d'Arte Cinematografica. Po raz pierwszy imprezę zorganizowano w 1932 r. w Hotelu Excelsior. Festiwal odbywa się na wyspie Lido i w tym roku będzie to jego 66. edycja. Główną nagrodą festiwalu jest **Złoty Lew** - symbol Wenecji, przyznawana za najlepszy film konkursu.

Piękno krajobrazu i kultury Wenecji nie da się wyrazić słowami. Jest ona miejscem pełnym niespodzianek i ciekawych miejsc, które zawdzięczają swój urok nie tylko naturze, ale także a nawet przede wszystkim władzy, która dba, aby zachować to piękno w jak najbardziej nieskazitelny sposób, a także przyczynia się do urozmaicenia i zachowania porządku tego uroczego miejsca.

Materiały wykorzystane w pracy:

Magazyn o podróżach „Voyage"
Przewodnik turystyczny „Pascal"
http://www.wenecja24.info/info/1_Wenecja.htm
encyklopedia PWN

Ewa Kamler

Miasta partnerskie UE, na przykładzie współpracy Gminy Głogów Młp. z miastami Spisske Podhradie i Ibrány

Od 1 maja 2004 roku Polska jest pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej. Dzięki temu nasza współpraca z innymi państwami UE stała się bardziej widoczna i efektywna. Niestety nasz kraj nie przoduje 27 krajom Wspólnoty pod względem ekonomicznym i gospodarczym, ale dzięki przynależności do UE mamy możliwość współpracy z innymi bardziej rozwiniętymi państwami takimi jak Belgia, Francja, Niemcy.

Dzięki temu, że jesteśmy w UE i należymy do strefy Schengen nasza współpraca z innymi państwami jest teraz łatwiejsza. Polskie miasta i gminy chętnie nawiązują współpracę z miastami UE i dzięki temu czerpią liczne korzyści.

Czym są miasta partnerskie?

Jest to forma partnerstwa między miastami w różnych krajach, która ma na celu wymianę kulturalną, gospodarczą oraz informacyjną. Taki typ współpracy w Europie określa się terminami: „miasta bliźniacze", „miasta przyjacielskie" lub „miasta partnerskie". W krajach anglosaskich tą formę partnerstwa określa się pojęciem „miasta siostrzane" lub „bliźniacze", natomiast w krajach socjalistycznych to „miasta braterskie".

Jak wygląda początek współpracy?

Bardzo często początkiem partnerstwa miast są prywatne kontakty między ich mieszkańcami. Pierwszym krokiem często jest też nawiązanie wspólnych relacji i stosunków szkół w poszczególnych miastach. Kiedy spełnione zostają kryteria partnerstwa, ma miejsce oficjalna wizyta prezydenta miasta lub burmistrza oraz rewizyta. Formalnie nawiązanie partnerstwa następuje poprzez obustronne podpisanie umowy o partnerstwie. Następnie mają miejsce częste wizyty mniej lub bardziej oficjalne. Unia Europejska premiuje partnerstwa miast następującymi nagrodami: „Dyplom Europejski", „Medal Europejski", „Flaga Honorowa" oraz „Nagroda Europejska".

W mojej pracy chcę zwrócić uwagę na miasta partnerskie Gminy Głogów Młp. Gmina Głogów Młp. jest jedną z najludniejszych i największych obszarowo gmin powiatu rzeszowskiego ziemskiego. Wg najnowszych danych Urzędu Miejskiego w Głogowie Małopolskim, na dzień 31 grudzień 2007r. w mieście mieszka 5348 mieszkańców, natomiast Gmina liczy 18529 mieszkańców.

Gmina Głogów Małopolski obejmuje miasto Głogów Małopolski oraz 13 wsi/sołectw:

- Budy Głogowskie,
- Hucisko,
- Lipie,
- Miłocin,
- Pogwizdów Nowy,
- Pogwizdów Stary,
- Przewrotne,
- Rogoźnica,
- Rudna Mała,
- Styków,
- Wola Cicha,
- Wysoka Głogowska,
- Zabajka.

Głogów Małopolski położony jest 12 km od Rzeszowa w kierunku północnym, na skraju Kotliny Sandomierskiej. Jest to dość urozmaicony teren. Płaską równinę ożywiają piaskowe wydmy, płytkie dolinki z niewielkimi strumykami, niskie pagórki i bardzo rozległe masywy leśne. W 1996 roku na terenie gminy w otaczających Głogów lasach powstał rezerwat „Bór", mający za zadanie chronić i zachować ekosystem naturalnych

lasów Puszczy Sandomierskiej. Gmina Głogów Młp. ma też swoje miejsce w historii gdyż, w rezerwacie znajdują się także miejsca pamięci narodowej. W latach 1940-44 hitlerowcy rozstrzelali tu około 300 Polaków i 5000 Żydów. Mogiłę polską stanowią trzy duże groby, betonowy krzyż oraz tablica pamiątkowa. Ludność żydowska pochowana jest w dwóch mogiłach pomiędzy którymi stoi niedawno wzniesiony pomnik zawierający elementy symboliki żydowskiej. Na terenie rezerwatu zostały wytyczone dwie ścieżki przyrodniczo-edukacyjne oraz trasy narciarskie i rowerowe. Istnieją też bardzo ciekawe szlaki turystyczne. Na terenie Gminy Głogów Młp. gwarantowana jest także rozrywka. Każdy może znaleźć coś dla siebie, gdyż Gmina oferuje jazdę konną np. w Ośrodku jazdy Konnej Klubu Jeździeckiego Zabajka lub w Stadninie Koni „Leśna Wola". Amatorzy sportów wodnych mogą korzystać z kilkunastu zbiorników wodnych, a obecnie działa też nowoczesna kryta pływalnia. Młodzież chętnie uczestniczy w Uczniowskich Klubach Sportowych, gdzie może rozwijać swoje umiejętności fizyczne. Znaczącym klubem na terenie Gminy jest tez LKS „Głogovia". Przez cały okres działalności tego klubu piłkarskiego przewinęło się wielu wspaniałych sportowców. Gmina Głogów posiada również dobrze funkcjonującą bazę noclegową i liczne restauracje. Dzięki usilnym staraniom lokalnych władz samorządowych w Głogowie Młp. powstało Samorządowe Liceum Ogólnokształcące oraz Niepubliczna Szkoła Muzyczna, która cieszy się ogromnym zainteresowaniem wśród dzieci i młodzieży.

Aktualnie Gmina Głogów Młp. ma umowy z trzema miastami, którymi są: Spisske Podhradie (Słowacja), Ibrány (Węgry) i Pereczyn (Ukraina).

Spišské Podhradie,- słowackie miasto w powiecie Lewocza. Po raz pierwszy wzmiankowane w 1249, prawa miejskie otrzymało w roku 1271. W latach 1412-1769 wchodziło w skład starostwa spiskiego.

Miasto było osadą na podgrodziu Zamku Spiskiego, w następnych wiekach rozwijało się niezależnie od niego. W średniowieczu słynęło z cechów rzemieślników, zwłaszcza sukienników i rzeźników, a w późniejszym okresie także szewców. Od 1456 miało prawo do urządzania targów, które odbywały się w czwartki aż do XX wieku. W 1667 odnotowano w mieście aż 16 cechów, a wyroby ze Spiskiego Podgrodzia był znane na całym Spiszu i w okolicznych krajach. Kiedyś w Spiskim Podgrodziu mieszkali liczni Niemcy (jeszcze w 1921 ok. 15%) oraz Żydzi. Obie narodowości posiadały własne świątynie i szkoły. Obecnie najliczniejsza mniejszość to Romowie.

Od 1948 w skład miejscowości wchodzi również Spiska Kapituła (Spišská Kapitula) - dawniej osobna miejscowość, nazywana „słowackim Watykanem" - siedziba biskupa Spiszu. Wraz z Zamkiem Spiskim, Spiską Kapitułą i Kościołem Ducha Świętego w pobliskiej miejscowości Žehra od 1993 znajduje się na liście dziedzictwa UNESCO.

Zamek został wzniesiony na wysokości 634 m. n.p.m. na wapiennej 200-metrowej skale; rozciąga się z niego widok na Kotlinę Spiską i okoliczne miasteczka, których czerwone dachy widać z daleka. Swoją ponad 4-hektarową powierzchnią przyćmiewa wiele zamkowych budowli w całej Europie, będąc jednym z największych obiektów tego typu w Europie Środkowej. Powstał w miejscu, które było już zasiedlane w epoce kamiennej, a jako grodzisko naskalne spiska osada funkcjonowała już ponad 2000 lat temu. Już w XI w. powstała okrągła wieża mieszkalna - najstarsza część odwiedzanego dziś zamku. Wieża, pałac i górny zamek powstały na początku XIII w.

Początki współpracy między Gminą Głogów Młp. a Spisske Podhradie to 1998 rok, kiedy Zespół Szkół Im. Ks. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Głogowie Młp. rozpoczął współpracę ze Szkołą Podstawową w Spisske Podhradie. Inicjatorkami

współpracy były zaprzyjaźnione w czasie studiów Danica Baranowa i nauczycielka ZS Barbara Markiewicz. Delegacje uczniów szkół ze Spisske Podhradie i Głogowa Młp. wzajemnie odwiedziły się. Uczniowie ZS w Głogowie Młp. gościli dzieci ze Słowacji, które brały udział w konkursie wiedzy o Prymasie Wyszyńskim oraz w turniejach piłki nożnej organizowanych co roku. Zespoły Pieśni i Tańca Gminy Głogów Młp. uczestniczą w festiwalu folklorystycznym o nazwie „Spisskie Folklorne Slavnosti". Jest to międzynarodowy festiwal folklorystyczny, na który są zapraszane zespoły z całego Spiszu oraz zespoły zagraniczne. Natomiast zespoły folklorystyczne ze Słowacji biorą coroczny udział w festiwalu miast partnerskich, z okazji organizowanych „Dni Głogowa".

Takie były początki współpracy młodzieży w dziedzinie sportu i kultury. Następnie doszło do spotkań delegacji samorządowych Spisske Podhradie i Głogowa Młp. Kontakty ułatwiła bliskość około 200 km odległości. Owocna wymiana doprowadziła do podpisania umowy partnerskiej 25 sierpnia 2002 roku. Umowę podpisali burmistrz Miasta i Gminy Głogów Małopolski – mgr inż. Kazimierz Rokita i primator Gminy Spisske Podhradie –inż. Frantisek Slebodnik.

W umowie zostały określone następujące elementy:

1. Nawiązanie kontaktów pomiędzy Zarządami i Radami Gmin Głogów Młp. i Spisske Podhradie (w ramach wymiany informacji i doświadczeń w zakresie funkcjonowania samorządów lokalnych stworzone zostaną osobiste kontakty pomiędzy władzami i radnymi obu gmin).
2. Wymiana młodzieży i partnerstwo szkolne. (Gminy partnerskie popierają kontakty między szkołami oraz wymianę młodzieży tych szkół)
3. Wymiana kulturalna i kontakty sportowe. (Zarządy Gmin pośredniczyć będą w kontaktach pomiędzy polskimi i słowackimi zespołami kulturalnymi jak również grupami sportowymi.)
4. Współpraca gospodarcza. (Zarządy Gmin wspierać będą wzajemne kontakty gospodarcze przedsiębiorców z terenu swoich gmin.)
5. Kontakty między ludnością gmin partnerskich. (Zarządy Gmin pośredniczyć będą w partnerstwie pomiędzy stowarzyszeniami oraz grupami, które zawiążą się na bazie wspólnych zainteresowań o charakterze rodzinnym, kulturowym, wyznaniowym itp. ludności obydwu gmin.)

Po podpisaniu umowy współpraca uległa zdynamizowaniu. Przykładem na to są coroczne wizyty samorządowe czy też wspólne obchody ważniejszych wydarzeń rozrywkowych. Obydwa miasta wykorzystują fundusze przedakcesyjne. W 2003 roku zorganizowano konferencję na temat dostosowywania samorządów do struktur UE. Konferencja została współfinansowana ze środków programu Phare CBC przy współpracy Stowarzyszenia Euro – Karpaty w ramach Fundacji Euroregionu Karpackiego. Trwa wymiana kulturalna Zespołów Pieśni i Tańca, podobnie jest też wymiana zespołów sportowych.

Władze Spisske Podhradie są zapraszane na Dożynki Gminne do Głogowa Młp. Organizowane są też obozy młodzieżowe. Ostatnio dochodzi do rozmów biznesmenów miast i często pojawia się temat współpracy gospodarczej.

Drugim miastem partnerskim Gminy Głogów Młp. jest miasto Ibrány na Węgrzech. Bardzo słuszne jest stwierdzenie - „Polak Węgier dwa bratanki..."

Ibrány to miasto powiatowe w północno-wschodnich Węgrzech. Znajduje się w zachodniej części doliny Rétköz, między Cisą i Lónyą. Sąsiaduje z bliźniaczym miasteczkiem Nagyhalász. Przez miasto przebiegają wąskotorowa linia kolejowa

(Nyírvidéki Regionális Kisvasút) łącząca Gávavencsello z Dombrád i lokalna droga łącząca Rakamaz z Kisvárda, biegnące wzdłuż lewego brzegu Cisy.

Osada została założona w XIII wieku i od tej pory była dużą wsią (do 3 tysięcy mieszkańców). W II połowie XIX wieku i w I połowie XX wieku nastąpił okres intensywnego rozwoju Ibrány. Posiada prawa miejskie od 1993.

W odległości 10 km na południowy zachód od miasta leży jeden z największych (13 m wysokości, 20 tys. m3 objętości) i najlepiej zachowanych kurhanów na Węgrzech - ukończony w 247 grobowiec gockiego księcia Knivy. W Ibrány znajduje się zbór ewangelicki z XIII wieku, początkowo romański, w 1510 przebudowany w stylu gotyckim. Na północ od miasta leży plaża nad Cisą - ośrodek sportów wodnych.

Współpraca tych miast jest mniej owocna niż ze Spisske Podhradie. Związane jest to z trudnym językiem i odległością. W przypadku miasta Ibrány współpracę rozpoczęli strażacy w 2004r. Na zaproszenie Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Rzeszowie, przybyła delegacja strażaków węgierskich. Odwiedzili oni także Gminę Głogów i od tego momentu rozpoczęła się nieformalna współpraca, której efektem było podpisanie umowy partnerskiej w lipcu 2008 r., którą w imieniu Gminy Głogów Młp. podpisał Burmistrz Głogowa Młp. Kazimierz Rokita, i przedstawiciel miasta Ibrány – Berencsi Bela.

Umowa zawiera następujące uzgodnienia:

1. Nawiązanie kontaktów pomiędzy Miastami Głogów Małopolski i Ibrány
2. Wymiana młodzieży i partnerstwo szkolne.
3. Wymiana kulturalna i kontakty sportowe.
4. Współpraca gospodarcza.
5. Kontakty między ludnością państw partnerskich
6. Współpraca w zakresie straży pożarnych

Współpraca polega na wymianie delegacji samorządowych, udział w imprezach i uroczystościach w obydwu miastach. Owocna współpraca strażaków OSP Głogów Młp. i Ibrány – uczestnictwo we wspólnych obozach ćwiczeniowych. Rozpoczęła się także wymiana kulturalna zespołów ludowych. W ramach stałej współpracy, zespoły ludowe corocznie goszczą się wzajemnie na festiwalach folklorystycznych.

Gmina Głogów Młp. współpracuje też z miastem spoza UE, a mianowicie jest to Pereczyn na Ukrainie. Pereczyn to miasto w obwodzie zakarpackim, u ujścia rzeczki Turia do rzeki Uż, siedziba rejonu pereczyńskiego. Leży między masywem Poprzecznego a pasmem Makowicy w Bieszczadach Wschodnich. 7.083 mieszkańców [2001]. Ośrodek lokalnego przemysłu drzewnego i spożywczego. Przez Pereczyn przebiegają droga regionalna R39 i linia kolejowa z Użhorodu do Sambora przez Przełęcz Użocką.

Pereczyn został założony w XIV wieku. Pierwsza pisemna wzmianka o mieście pochodzi z 1427. Leżał w komitacie Ung. W 1910 liczył 2,5 tys. mieszkańców, z czego 1,4 tys. Rusinów, 0,6 tys. Węgrów i 0,2 tys. Niemców. Prawa miejskie Pereczyn otrzymał w 2004.

Umowa o wzajemnym partnerstwie pomiędzy Pereczynem na Ukrainie a Głogowem Małopolskim została podpisana w maju 2004 r. Dokument podpisali mer Iwan Pogorylak i burmistrz Kazimierz Rokita. W myśl zapisów w dokumencie, głównym tematem współpracy jest wymiana kulturalna oraz rozwijanie więzi turystycznych.

Bardzo dużym wydarzeniem kulturowym w Głogowie Młp. był Festiwal Miast Partnerskich „Jesteśmy Razem". Wzięły w nim udział m.in. zespoły z Ukrainy i Słowacji.

Obydwa miasta partnerskie zarówno Spisske Podhradie jak i Ibrány wiele zyskały na współpracy z Gminą Głogów Małopolski, zwłaszcza w zakresie pozyskiwania

funduszy unijnych. System pozyskiwania środków unijnych, a także struktura samorządowa w Polsce zdaniem partnerów ze Słowacji i Węgier są dużo lepsze i dlatego pozwalają lepiej je pozyskiwać i wykorzystywać. Na Słowacji i Węgrzech, każda najmniejsza miejscowość posiada własny samorząd, obejmujący niewielki obszar i małą liczbę mieszkańców, co utrudnia starania o środki UE. Dlatego samorządowcy Słowacji i Węgier z zazdrością patrzą na dokonania Polaków w tym zakresie. Gołym okiem widać, na przykładzie Głogowa Młp. jak wiele i szybko zmienia się w infrastrukturze tej miejscowości, dzięki pozyskaniu środków unijnych.

Bibliografia:

1. Umowa o wzajemnej współpracy pomiędzy gminami Głogów Małopolski – Spisske Podhradie z dnia 25 sierpnia 2002 r.
2. Umowa partnerska pomiędzy miastami Głogów Małopolski- Ibrany, lipiec 2008 r.
3. Umowa o wzajemnej współpracy pomiędzy Gminami Głogów Małopolski – Pereczyn z dnia 22 maja 2004 r.
4. Uchwała nr XXXII/352/2005 Rady Miejskiej w Głogowie Małopolskim z dnia 21 czerwca 2005 r.
5. Miesięcznik „Ziemia Głogowska" nr 12/2002, 6/2003, 7/2004
6. A. Bata i H. Lawera, „Głogów Małopolski, gmina i okolice", Krosno
7. www.wikipedia.pl

Maria Karbowska

Środki unijne w walce z bezrobociem na terenie miasta Przemyśla

Bezrobocie jest jednym z największych zagrożeń o charakterze ekonomicznym i społecznym, jakie towarzyszą okresom dekoniunktury w gospodarce rynkowej, szczególnie teraz, gdy Polska, a szerzej cała Europa przeżywa okres zahamowania gospodarczego. Wśród najbardziej groźnych skutków bezrobocia należy wymienić:

- Dewastację i destabilizację rynku pracy
- Zmniejszenie wpływów budżetowych (zarówno do budżetu centralnego jak i lokalnego)
- Emigrację kadr, zwłaszcza wysokokwalifikowanych
- Zahamowanie popytu i zubożenie rynku dóbr i usług, atrakcyjność co za tym idzie zmniejszenie obrotów atrakcyjność handlu
- Zmniejszenie atrakcyjności regionu i zniechęcenie inwestorów
- Bezrobocie godzi w rodziny i powoduje tworzenie się zjawisk patologii społecznej

Walka z bezrobociem jest trudnym i długotrwałym przedsięwzięciem, które wymaga współdziałania wielu instytucji firm i organizacji. W tym miejscu należy się uwaga, iż poprzez pojęcie walki z bezrobociem rozumiemy tworzenie nowych miejsc pracy, profilaktyce w miejscach zagrożonych bezrobociem oraz zapobieganie patologiom społecznym, jakie towarzyszą zjawisku utraty pracy. Na czoło wśród podmiotów niezbędnych do uruchomienia skutecznego programu zwalczania bezrobocia wysuwają się ośrodki władzy (centralnej, lokalnej |i samorządowej) oraz organizacje pozarządowe.

Wynika to zarówno z podziału kompetencji i rozdziału funduszy budżetowych (różnych budżetów) jak i perspektyw współpracy z instytucjami Unii Europejskiej.

Podstawowymi źródłami funduszy na walkę z bezrobociem są Urzędy Pracy oraz UE. Z tym, że udział środków unijnych systematycznie się powiększa w związku z naszym akcesem w Zjednoczonej Europie. I tu jawi się rola organizacji pozarządowych i firm komercyjnych, które są bardziej pożądanym partnerem dla administracji brukselskiej niż instytucje rządowe

Aby udrożnić dostęp do środków finansowych, zarówno krajowych jak i UE oraz zapewnić ich efektywne wykorzystanie należy stworzyć odpowiednie warunki w skali regionu. Temu ma służyć prezentowany poniżej program.

Do najważniejszych zadań, jakie stawiamy sobie są:

1. Zapobieganie bezrobociu poprzez szkolenie absolwentów wyższych uczelni i szkół średnich oraz praca w zakładach pracy (zanim nastąpią zwolnienia) z pracownikami zagrożonymi bezrobociem.
2. Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez wykorzystanie popytu w niszowych sektorach gospodarki, oraz zwiększenie konkurencyjności firm lokalnych w stosunku do podmiotów spoza regiony łódzkiego.
3. Zwalczanie patologii, jaką jest tak zwane bezrobocie długoterminowe (long term unemployment). Problem ten jest nierozwiązany w Polsce, zaś w UE stanowi znaczną część budżetu przeznaczonego na zwalczanie ujemnych skutków bezrobocia.

Program tworzenia miejsc pracy powinien składać się z czterech podstawowych części:

1. Szkolenia – należy zwrócić uwagę na adresata szkoleń by skutecznie realizować tę część programu. Najważniejszymi czynnikami są czas pozostawania bez pracy, poziom wykształcenia i kwalifikacje oraz cechy osobowe szkolonego.
2. Tworzenia nowych firm z ludzi bezrobotnych, wyposażenie ich w narzędzia pracy i zapewnienie funkcjonowania na rynku lokalnym.
3. Profilaktyki w miejscach zagrożonych zmniejszeniem zatrudnienia. Jest to zapobieganie powstawaniu nowego bezrobocia.
4. Rozwój i utrzymanie funkcjonowania nowo utworzonych firm. Tworzenie małych kilkuosobowych firm pomaga tym podmiotom znaleźć się w trudnej sytuacji, jaka panuje na polskim rynku pracy. Przykłady krajów UE dowodzą, iż małym firmom łatwiej jest dostosować się do trudnych warunków rynku pracy, jakie występują na tymże w okresie stagnacji gospodarczej.

Wejście Polski w struktury Unii Europejskiej umożliwiło obywatelom i instytucjom naszego kraju korzystanie z europejskiego wsparcia finansowego m.in. tzw. funduszy strukturalnych. Wśród nich Europejskiego Funduszu Społecznego, który jest jednym z podstawowych narzędzi Unii Europejskiej, jego celem jest finansowanie działań państw członkowskich poprzez rozwój zasobów ludzkich i przeciwdziałanie bezrobociu. Najogólniej mówiąc, jest to inwestowanie w ludzi, którzy mają szczególne trudności ze znalezieniem zatrudnienia, utrzymaniem dotychczasowej pracy oraz ludzi, którzy po dłuższej przerwie mają problem z powrotem do pracy. Patrząc na obecną sytuację na rynku pracy, działania związane z Europejskim Funduszem Społecznym mogą okazać się kluczowe w rozwiązywaniu największych problemów i dostosowaniu się do otaczającej nas rzeczywistości. Obecnie fundusz stara się, aby różnice w standardach życia pomiędzy ludźmi i różnymi regionami stawały się jak najmniejsze. W związku z tym EFS stara się osiągnąć jeden lub więcej z trzech podstawowych celów:

- Cel 1 - promocja rozwoju regionów zacofanych,
- Cel 2 - restrukturyzacja obszarów charakteryzujących się upadkiem tradycyjnego przemysłu,
- Cel 3 - walka z długotrwałym bezrobociem.

Aktualnie w naszym mieście realizowane są dwa projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, tj.:

- „Droga do sukcesu" w ramach PROGRAMU OPERACYJNEGO KAPITAŁ LUDZKI Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich Działanie 6.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie Poddziałnie 6.1.2 Wsparcie powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy w realizacji zadań na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w regionie współfinansowanego w 85% z Europejskiego Funduszu Społecznego i 15 % z Funduszu Pracy. Okres realizacji: od 1 stycznia 2008r. do 31 grudnia 2009r. Celem głównym projektu jest wzmocnienie i rozwój publicznych służb zatrudnienia Powiatowego Urzędu Pracy w Przemyślu. Celami szczegółowymi jest:
  - upowszechnianie pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego w regionie poprzez dofinansowanie zatrudnienia doradców zawodowych i pośredników pracy,
  - szkolenia dla kadr publicznych służb zatrudnienia, działających na terenie regionu powiązane bezpośrednio z potrzebami oraz ze specyfiką realizowanych przez nie zadań. Całkowita wartość projektu wynosi: 247 796,00 zł, w tym: - wkład własny 37 169,00 zł - dofinansowanie 210 627,00 zł
- **„Więcej szans w przemyskim"**

Projekt skierowany jest do osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Przemyślu, w tym przede wszystkim osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy tj.

- osób bezrobotnych do 25 roku życia;
- bezrobotnych długotrwale lub kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka;
- bezrobotnych powyżej 50 roku życia;
- bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego;
- bezrobotnych samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia;
- bezrobotnych, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia;
- bezrobotnych niepełnosprawnych.

Przewiduje się realizację następujących form wsparcia:

1. szkolenia zawodowe
2. prace interwencyjne
3. prace interwencyjne z doposażeniem stanowiska pracy dla osób po 50-tym roku życia
4. przygotowanie zawodowe w miejscu pracy
5. staże

6. jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej

Co zyskują bezrobotni?

- wiedzę,
- kwalifikacje zawodowe, praktyka,
- umiejętność poruszania się po rynku pracy.

Udział w działaniach prowadzonych w ramach programów spowoduje podniesienie poziomu wiedzy i kwalifikacji zawodowych. Jest to niezwykle ważne, zwłaszcza w kontekście zwiększenia możliwości ich zatrudnienia na regionalnym rynku pracy, a tym samym usprawnienia procesów rozwoju. Jednocześnie przygotowanie młodzieży szkolnej i studentów do potrzeb rynku pracy będzie wymagać nabycia przez nich praktyki zawodowej, której najczęściej oczekują potencjalni pracodawcy.

Co zyskują pracodawcy?

- refundację większości kosztów związanych z zatrudnieniem,
- wykwalifikowaną kadrę.

Bardzo istotne jest zrozumienie przez pracodawców, że wysoko wyedukowani pracownicy należą do podstawowych atutów firmy i w dłuższym okresie czasu mogą przynieść wymierne korzyści.

Co zyskuje region?

Pierwszy maja każdego roku oznacza możliwość pozyskiwania pieniędzy z unijnych funduszy. To już dużo. Musimy jednak zdawać sobie sprawę z tego, że nie tylko poziom, ale i sposób wykorzystania pieniędzy będzie podstawą przydziału środków w przyszłości. Efekty muszą być długofalowe. Dobrze opracowane programy mogą spowodować zmniejszenie bezrobocia. W wyniku ich realizacji podniesie się poziom wiedzy i kwalifikacji zawodowych osób. Edukacja jest elementem uelastyczniania rynku pracy, a wysoko wyszkolony potencjał ludzki należy do podstawowych atutów regionu oraz jest motorem jego długofalowego rozwoju. Tylko w ten sposób możliwe jest zapewnienie regionowi odpowiednich elit gospodarczych, samorządowych, kulturalnych.

Bibliografia:

- broszury informacyjne dostępne w Powiatowym Urzędzie Pracy w Przemyślu
- www.bip.zetorzeszow.pl/pupprzemysl/
- www.efs.gov.pl
- www.funduszestrukturalne.gov.pl

Ewelina Andżelika Kister

Samorząd terytorialny we Włoszech - wpływ samorządu terytorialnego na rozwój turystyki

Włochy to państwo szczególne z wielu punktów widzenia. Analizując sytuację we współczesnej Italii nie sposób pominąć tego, że w basenie Morza Śródziemnego, w stosunkowo krótkim czasie powstała największa potęga państwowa, jaką jest Italia.

Ale Włochy, jako zjednoczone państwo powstało dopiero w 1861 roku, jako monarchia konstytucyjna. Dokonał tego król Wiktor Emmanuel, zjednoczył państwa-miasta Półwyspu Apenińskiego i Sycylię. Od tej pory Włochy stały się jednym państwem.

Jest to państwo położone w południowej Europie i otoczone jest pięcioma morzami: Śródziemnym, Liguryjskim, Tyrreńskim, Jońskim i Adriatyckim, od północy pasmem górskim Alp.

Jest to kraj o powierzchni 301, 3 tys. km kw., w którym zamieszkuje 57, 2 mln mieszkańców, przy czym jedna trzecia z nich w dziesięciu największych aglomeracjach: Mediolanie, Rzymie, Neapolu, Turynie, Bari, Palermo, Florencji, Katanii, Salerno i Brescii.

Państwo podzielone jest na 20 regionów autonomicznych (w tym 5 regionów o statutach specjalnych) obejmujących 94 prowincje.

Do Włoch należy ponadto niewielka enklawa Campione w Szwajcarii. A także na terytorium Włoch znajduje się dwa państwa: Watykan oraz San Marino.

Ludność Włoch w około 94% stanowią Włosi, 2, 7% to Sardyńczycy, 1, 2% Friulowie, ponadto w regionie Trydent- Górna Adyga zamieszkują Tyrolczycy, w okolicach Triestu- Słoweńcy, w Kalabrii i na Sycylii- Albańczycy oraz w dolinie Aosty- Francuzi.

Stosunkowo mało stabilna jest włoska scena polityczna. Początek lat ‘90 pokazał, jak głęboko zakorzeniły się w elitach politycznych Włoch korupcja, rozrost przywilejów partyjnych oraz nepotyzm.

Od lat pojawia się we Włoszech postulat reformy politycznej państwa, która umożliwiłaby zmniejszenie wpływów partii politycznych na państwo oraz na jego administrację.

Teraz w mojej pracy przejdę do opisania struktury terytorialnej Włoch. Terytorium państwa zgodnie z art. 114 Konstytucji z 1948 roku, dzieli się na regiony, prowincje i gminy. Podstawowe znaczenie dla określenia istoty gminy włoskiej ma art. 128 Konstytucji, stanowiący, iż: „Prowincje i gminy są autonomicznymi korporacjami w ramach zasad ustanowionych przez powszechne ustawy Republiki, które określają ich zadania”.

Gmina, jako korporacja samorządowa posiada własny teren i wykonuje na nim uprawnienia wynikające z przyznania jej osobowości prawa prywatnego i publicznego. W terminologii samorządowej występuje rozróżnienie na gminy (commune) i miasta (citta) mające swe podłoże w tradycji historycznej, bowiem nie zawsze można uzasadnić je rodzajem wykonywanych zadań. Wśród organów gminy wyróżniamy: radę gminną (consilio communale), giuntę gminną (zarząd gminy), syndyk (sindaco) oraz sekretarza gminy.

Charakterystykę organizacji terytorialnej państwa zacznę od szczebla podstawowego i wobec tego najpierw opiszę gminę. Jest to jednostka dysponująca autonomią statutową i finansową, reprezentująca i promująca rozwój społeczności lokalnej. Obecnie podstawy prawne dla gminy tworzą ustawy: z 8 czerwca 1990 roku, z 18 stycznia 1992 roku i 25 marca 1993 roku.

Rada gminna pochodzi z wyborów powszechnych. Wybierana jest na czteroletnią kadencję przy zastosowaniu systemy większościowego w gminach o liczbie ludności przekraczającej milion wybiera się 60 radnych, gdy w gminie mieszka więcej niż 500 tys. mieszkańców, wybiera się 50 radnych, jeśli mieszkańców gminy jest ponad 250 tys., to wybiera się tam 46 radnych i odpowiednio 40 radnych w gminach liczących ponad 100 tys. mieszkańców, albo, gdy jest ich mniej, ale gmina jest stolicą prowincji, 30 radnych, gdy gmina liczy ponad 30 tys. mieszkańców, 20 radnych, gdy zamieszkuje gminę ponad

10 tys. mieszkańców, 16 radnych, gdy w gminie mieszka ponad 3 tys. mieszkańców i 12 radnych w pozostałych gminach.

Rada gminy jest organem stanowiącym i sprawującym kontrolę polityczno-administracyjną. Wspomniana ustawa z 1993 roku przyznała radzie zadanie określania kryteriów dla mianowanych przedstawicieli gminy przy organach, przedsiębiorstwach oraz instytucjach, a także prawo mianowania przedstawicieli rady przy takich, że podmiotach, jeśli radzie tej uprawnienie takie przyznała stosowna ustawa. Rada dysponuje też funkcją kontrolną z prawem powoływania ze swego grona komisji badających działalność administracji gminnej.

Ponad to radni sprawują swą funkcję honorową, zakres zadań radnych dotyczy wszystkich istotnych spraw gminy, w tym budżetu planowania przestrzennego, oraz polityki personalnej.

Giunta gminna (zarząd gminy) dysponuje generalnymi kompetencjami w zakresie, który nie został wyraźnie zastrzeżony przez ustawę albo przez statut innym organom.

Jest to organ współpracujący z syndykiem, (który przewodniczy giuncie) w wykonywaniu administracji gminnej oraz w realizowaniu ogólnych wytycznych rady gminnej. Obok syndyka, jako przewodniczącego giunty zasiadają w niej asesorzy w liczbie wyznaczonej przez statut gminy, jednak w liczbie nie większej dwóch w gminach zamieszkanych przez mniej niż 3 tys. mieszkańców, w liczbie nie większej niż czterech asesorów w gminach liczących między 3 tys. jeden i 10 tys. jeden mieszkańców, w liczbie nie większej niż sześciu asesorów w gminach liczących między 10 tys. jeden i 100 tys. mieszkańców oraz w metropoliach. Giunta powoływana jest przez syndyka i działa, jako kolegium na posiedzeniach.

Syndyk z kolei jest wybierany w wyborach powszechnych razem z radą gminy. W gminach w liczbie ludności nieprzekraczającej 15 tys. mieszkańców wybrany zostaje ten kandydat, który uzyskał większą liczbę głosów.

Dodatkowe głosowanie odbywa się tylko, jeśli wystąpi zjawisko identycznej liczby głosów wśród kandydatów.

Z kolei w gminach, w których liczba mieszkańców przekracza 15 tys., zostaje wybrany w pierwszej turze kandydat, który uzyska większość absolutną głosów ważnych:, jeśli większość ta nie zostanie osiągnięta przeprowadza się głosowanie dodatkowe pomiędzy dwoma kandydatami, którzy uzyskali największą liczbę głosów. Syndyk jest członkiem rady gminnej, powołuje skład giunty i o tej swojej decyzji informuje radę.

Do kompetencji syndyka należy m.in. reprezentowanie instytucji, zwoływanie i przewodniczenie radzie gminnej i giuncie, chociaż w gminach o liczbie mieszkańców przekraczającej, 15 tys. statut winien przewidywać powołanie przewodniczącego rady oddzielnego od syndyka, nadzoruje działalność służb i urzędów gminnych oraz nadzoruje wykonanie aktów i załatwienie zadań przydzielonych gminie przez państwo albo region. Nadto wypełnia zadania „urzędnika rządu", działając w charakterze „przedłużonej ręki" administracji centralnej, dysponując uprawnieniem delegowania realizacji tych funkcji jednemu z radców. Syndyk ponosi też pełną odpowiedzialność za działania administracji gminnej. Wreszcie organem gminy jest jej sekretarz. Jest to urzędnik państwowy istniejący w każdej gminie z zadaniem wyrażenia opinii, co do legalności każdego projektu uchwały poddanego rozpatrzeniu przez radę i giuntę na wypadek gdyby w instytucjach tych nie było odpowiednich urzędników ponoszących odpowiedzialność. Gmina dysponuje generalnie kompetencjami w trzech sferach: w dziedzinie służb społecznych, porządku i użytkowania terenu oraz w sferze rozwoju gospodarczego. Gmina zarządza też aparatem wyborczym, prowadzi spis mieszkańców, dysponuje urzędem stanu cywilnego, urzędem statystycznym i organizuje pobór rekruta.

Gminy mogą dla lepszego wykonania swoich zadań wchodzić w specjalne układy, mogą zawiązywać między sobą spółki dla wspólnego zarządzania jedną albo kilkoma służbami poprzez tworzenie specjalnych zakładów będących skomunalizowanymi instrumentami gminy obdarzonymi osobowością prawną.

Jednostkami usytuowanymi wyżej od gminy są prowincje. Jest ich we Włoszech 94. Prowincja jest, więc jednostką terytorialną pośrednią pomiędzy gminami i regionem.

Jej głównym zadaniem jest ochrona interesów i popieranie rozwoju gmin do niej należących. Prowincja dysponuje autonomią organizacyjną i finansową. Organami prowincji są: rada prowincjalna, giunta prowincjalna, przewodniczący prowincji oraz sekretarz prowincji. Rada prowincjalna wybierana jest w wyborach powszechnych, w okręgach jednomandatowych, według zasad określonych ustawą z 8 marca 1951 roku. Rozdział mandatów do rady pomiędzy grupą lub grupy kandydatów związanych z kandydatem, który zwyciężył w wyborach na stanowisko przewodniczącego prowincji, następuje według zasad systemu proporcjonalnego po ogłoszeniu wyboru przewodniczącego prowincji.

Rada dysponuje funkcjami stanowiącymi i w zakresie kontroli polityczno-administracyjnej służą jej kompetencje analogiczne do tych, którymi dysponuje rada gminna, tyle, że na szczeblu prowincji.

Giunta prowincjalna (zarząd prowincji) złożona jest z przewodniczącego prowincji, który jest z urzędu jej przewodniczącym, oraz z asesorów w liczbie ustalonej przez statut, w każdym razie nieprzekraczającej ośmiu. W prowincjach asesorzy są mianowani przez przewodniczącego prowincji, także spoza członków rady prowincjalnej, spośród obywateli posiadających kwalifikacje niezbędne do wyboru na funkcję radnego. Giunta prowincjalna także posiada generalnie kompetencje we wszystkich sprawach, których ustawa albo statut nie przyznał innym organom. Przewodniczący prowincji, jak już powiedziałam wyżej, pochodzi z wyborów powszechnych i bezpośrednich. Reprezentuje prowincję, przewodniczy radzie oraz nadzoruje działania jej służb i urzędów oraz wykonywanie aktów instytucji prowincjalnych.

Sekretarz prowincji jest urzędnikiem państwowym działającym przy urzędzie lokalnym i posiada identyczne kompetencje jak sekretarz gminny. Do sfery kompetencji prowincji należy sprawowanie administracji na tym szczeblu i dbanie o jej interesy w tzw. strefach wspólnych oraz na całym terenie prowincji.

Władzę prowincji mają nadto obowiązek promować ją, koordynować działalność i realizować przedsięwzięcia mające szczególne znaczenie dla jej mieszkańców. Wreszcie władze te tworzą programy rozwoju prowincji, zbierają i koordynują wnioski i projekty przedstawiane przez gminy oraz ubiegają się o ich aprobowanie u władz regionalnych.

Gdy chodzi o regiony, to Konstytucja wyraźnie mówi, że Republika jest jednolita i niepodzielna, ale uznaje i popiera samorząd terytorialny oraz urzeczywistnia w służbie państwowej najszerszą decentralizację art. 5.

W konsekwencji Republika podzielona jest na 20 regionów, z czego 5 dysponuje autonomią specjalną, są to: Sycylia, Sardynia, Valle d' Aosta, Trydent- Górna Adyga i Friuli- Venezia Giulia, a 15 pozostałych autonomią zwykłą.

Regiony są to, więc jednostki autonomiczne z własnymi władzami i kompetencjami ustalonymi konstytucyjnie. Dysponują one autonomią statutową, a więc w zakresie organizacji i funkcjonowania, autonomią w zakresie stanowienia o sobie w granicach określonych Konstytucją, autonomią ustawodawczą, bowiem mogą wydawać własne ustawy mające moc ustaw zwykłych, ale w dziedzinach ściśle wyliczonych w ustawie zasadniczej oraz w statutach regionów dysponujących statusem specjalnym, autonomią administracyjną, ponieważ każdy region dysponuje własnym aparatem

administracyjnym i prawem wydawania aktów administracyjnych i wreszcie autonomią finansową, bowiem w granicach określonych ustawami Republiki mogą prowadzić własne finanse, dysponują majątkiem państwowym i posiadają własny majątek regionalny.

Teraz wypada poświęcić kilka zdań wspomnianym już pięciu regionom o statutach specjalnych. O ile regiony zwyczajne uchwalają swoje statuty przez same rady regionalne i uzyskują jedynie zatwierdzanie ich w formie ustaw zwykłych ze strony parlamentu Republiki w postaci ustaw konstytucyjnych art. 116 Konstytucji. To oznacza, że zmiana takiego statutu wymaga wszczęcia procedury właściwej dla nowelizacji Konstytucji.

Regiony o statusie specjalnym korzystają z autonomii ustawodawczej. Może ona mieć charakter wyłączny w sprawach wyczerpująco wyliczonych w statutach. Jest tutaj wykluczona kompetencja Republiki. Może to być też tzw. autonomia ustawodawcza konkurencyjna zwana też podzielną. To oznacza, że Republika ma uprawnienie do wydawania ustaw ramowych ustalających zasady ogólne, zaś wypełnianie tych ram należy już tylko do ustawodawstwa regionalnego. Wreszcie istnieje ustawodawstwo uzupełniające, co oznacza, że regiony ograniczają się do adoptowania już istniejących unormowań republikańskich do własnych wymagań i potrzeb. Poza autonomią ustawodawczą regiony o statusie specjalnym cieszą się znacznie większą autonomią w dziedzinie finansów aniżeli regiony zwyczajne. Mogą (jak np. Sycylia, Friuli- Venezia Giulia i Valle d' Aosta) ustalać własne podatki w granicach państwowego systemy podatkowego, mogą też jak np. Sardynia korzystać z nadzwyczajnych dotacji państwa i dysponować zyskami z własnych dóbr i majątków. Natomiast jest zasadą konstytucyjną dotyczącą wszystkich regionów, że nie mogą one ustanawiać ceł importowych, eksportowych lub tranzytowych między sobą. Nie mogą wydawać zarządzeń, które w jakikolwiek sposób ograniczałyby swobodny ruch osób i towarów między regionami. Nie mogą wreszcie ograniczać na żadnej części terytorium kraju prawa obywateli do wykonywania swego zawodu, zajęcia lub pracy.

Kilka uwag należy poświęcić z kolei systemowi rządów w regionach. Opiera się on w obu rodzajach regionów w zasadzie na trzech rodzajach organów: na radzie regionalnej pełniącej w regionie rolę parlamentu, na giuncie regionalnej zajmującej w regionie pozycję rady ministrów i na przewodniczącym giunty regionu, łączącym w swym ręku urząd przewodniczącego rady regionu i przewodniczącego regionu. Rada regionu zwykłego pochodzi z wyborów powszechnych i bezpośrednich dokonywanych przez pełnoletnich mieszkańców zamieszkujących w regionie, z tym jednak, że określanie systemu wyborczego należy do kompetencji nie regionu, a Republiki. W takich radach zasiada od 30 (w regionach nieprzekraczających 1 mln mieszkańców) do 80 radców regionalnych (w regionach z ponad 6 mln mieszkańców). Rady wybierane są na 5-letnie kadencje w regionach zwykłych i specjalnych. Radcy regionalni dysponują specjalnym statusem. Polega to na tym, że nie mogą być pociągani do odpowiedzialności za sposób głosowania i poglądy wyrażane w związku z wykonywaniem ich funkcji art. 122 ust. 4 Konstytucji, ich mandaty nie mogą być wiązane w jakikolwiek sposób, a dla zapewnienia im niezależności ekonomicznej dysponują specjalnym uposażeniem. Nie posiadają natomiast immunitetu karnego. W składzie rady zasiada przewodniczący rady będący jej wewnętrznym organem. Dysponuje on uprawnieniami w zakresie kierowania dyskusją w radzie, jej pracami, nadzoruje działalność prezydium rady, przygotowuje budżet rady i sprawozdanie z jego wykonania, zarządza środkami przeznaczonymi na działalność rady.

Poza tym w radzie istnieją grupy radców podobne do klubów parlamentarnych w Izbie Deputowanych i w Senacie Republiki. Wreszcie w radzie działają komisje stałe i specjalne wykonujące sporo zadań w sferze procedury ustawodawczej.

Rada regionalna wykonuje kompetencje w zakresie ustawodawstwa i reglamentacji prawnej, przekazane regionom oraz inne kompetencje udzielone radzie przez Konstytucje i ustawy Republiki. Rada dysponuje funkcją, wewnątrz-organizacyjną, co oznacza, że decyduje o swojej organizacji wewnętrznej i funkcjonowaniu. Wreszcie rada dysponuje funkcją kontroli politycznej wobec giunty regionalnej oraz przewodniczącego tej giunty.

Giunta regionalna stanowi organ wykonawczy regionu. Powoływanie giunty i jej przewodniczącego należy do rady regionalnej, która wybiera te organy spośród swoich członków. Przy tym najpierw wybierany jest przewodniczący giunty, a dopiero na jego wniosek wybierani są tzw. asesorzy. Gwarantuje to jednorodność polityczną giunty oraz istnienie koniecznego stosunku zaufania pomiędzy przewodniczącymi giunty i jego współpracownikami. Wyboru przewodniczącego giunty dokonuje się poprzez konsultacje i na mocy uzgodnień pomiędzy grupami radcowskimi, a zatem także między partiami politycznymi reprezentowanymi w radzie. Skład giunty jest, zatem odbiciem większości politycznej istniejącej w radzie i wobec tego giunta cieszy się zaufaniem rady. Giunta ta będąc organem wykonawczym regionu dysponuje kompetencjami w sferze administracyjnej. Konstruuje budżet i odpowiada za jego wykonanie i rozliczenie przed radą, przygotowuje plany gospodarcze, zarządza na całym terytorium regionu oraz wykonuje uchwały rady. Dysponuje regionalną inicjatywą ustawodawczą.

Asesorzy w regionach zwykłych posiadają status zwykły wewnętrzny członków giunty regionu, zaś właściwe organy regionu, kierują właściwymi działami administracji regionalnej, co oznacza, że swoją pozycją są porównywani do ministrów Republiki.

Przewodniczący regionu i przewodniczący giunty regionu to dwa urzędy kumulowane w ręku jednej osoby. Przewodniczący regionu posiada trzy funkcje. Przede wszystkim reprezentuje region w zakres tego pojęcia wchodzi reprezentacja procesowa, uczestniczenie w posiedzeniach Rady Ministrów, która jest organem doradczym w zakresie problemów o znaczeniu regionalnym, promulgacja i ogłoszenie ustaw regionalnych i rozporządzeń, rozpisywanie referendów regionalnych, kierowanie realizowaniem funkcji administracyjnych delegowanych przez Republikę regionowi. Poza tym przewodniczący regionu przewodniczy giuncie, a więc ustala terminy i porządek jej posiedzeń, kieruje jej pracami, koordynuje pracę resortów kierowanych przez asesorów, posiada kompetencję stymulowania i kontrolowania wszelkiej aktywności giunty. Bywa w niektórych regionach określany wprost „szefem" administracji regionalnej.

Przejdę teraz do omówienia drugiej części mojej pracy, mianowicie odnośnie turystyki Włoch. Jest faktem bezspornym, że turystyka jest niezwykle ważną dziedziną gospodarki włoskiej. Ponieważ właśnie z tej gałęzi Włochy mają spory udział w PKB całego kraju. Turystyka ma znakomite możliwości rozwoju dzięki niewątpliwym walorom krajobrazu, bardzo długiemu wybrzeżu, a także niebywałemu nagromadzeniu zabytków z różnych epok. Od lat Włochy znajdują się w czołówce państw pod względem liczby przyjeżdżających turystów zagranicznych, jak i wpływów, które sięgają 14% PKB. To właśnie turystyka spowodowała, że Włochy przez ostatnie pół wieku stały się jednym z najbardziej rozwijających się pod względem gospodarczym państw Europy.

W roku 2003 liczba osób odwiedzających Italię osiągnęła 39, 6 mln, zaś dochody z turystyki zagranicznej 28, 8 mln dolarów. Na potrzeby obsługi ruchu turystycznego postawiono ogromną ilość obiektów noclegowych, restauracji, barów, a coroczne wydatki promocyjne i reklamowe wynoszą ponad 230 mln euro.

Mówiąc o turystyce Włoch nie sposób nie wspomnieć o fakcie, że jest to państwo posiadające jedne z najstarszych tradycji i historii turystycznych. Bowiem od wieków stanowią centrum kultury i sztuki europejskiej. Już w okresie XVIII wieku państwo to

odwiedzane było przez setki tysięcy podróżników i naukowców ze względu na architekturę budowli reprezentujących niemal wszystkie style i epoki. W muzeach i galeriach można podziwiać nieprzebrane bogactwo rzeźb od dzieł antycznych mistrzów greckich i rzymskich poprzez średniowieczne, renesansowe, po współczesne. Warte uwagi są niezwykle piękne, unikalne miasta: Florencja, Neapol, Piza, Siena, Wenecja, czy Rzym, które odwiedzają rzesze turystów.

Mówiąc o Italii nie można zapomnieć o Watykanie, państwie słynącym z religijnego charakteru, siedzibie Papieża. Miejsce to odwiedzają miliony pielgrzymów, wierzących w cudowną moc tego pięknego miejsc. Ponad to we Włoszech ruch pielgrzymkowy przynosi 5% ogółu dochodów z turystyki.

Typowe dla tego państwa jest podział na struktury zarządzania sektorem turystyki na szczeblu krajowym. Organ administracji rządowej zwany Narodową Administracją Turystyczną, odpowiedzialny za formułowanie polityki turystycznej w ramach ogólnej strategii gospodarczej.

Przedstawiciele administracji rządowych wskazują na podstawowe cele rady w sferze turystyki. Jest to rozwój gospodarki narodowej, walka z bezrobociem, wspieranie rozwoju regionalnego poprzez rozwój turystyki.

Za pośrednictwem dynamicznej pracy samorządów terytorialnych w zakresie turystyki bardzo znanymi regionami turystycznymi stały się Lombardia ze stolicą w Mediolanie- mieście mody, kuchni, opery katedry i biznesu, a także Piemont, znany, jako „włoska Riwiera" ze stolicą w Turynie, gdzie znajdują się ogromne tereny winnic produkujących znane na całym świecie wina robione z niebieskich winogron. Dodatkowo wiele muzeów sztuki współczesnej, książkowe i muzyczne jarmarki sprawiają, że Turyn staje się wiodącym miastem włoskim koncentrującym w sobie życie kulturalne. Jednocześnie jest to również miejsce ożywionego przemysłu i komercyjnej rozrywki tak przyciągającej turystów.

Dla tych, którzy czerpią przyjemność ze spacerowania, wędrowania, wspinaczki doskonałym miejscem do odwiedzenia są Dolomity, górskie pasma na północy Włoszech rozciągających się, aż do Austrii i zachodzącymi na zachód łącząc Alpy.

Główne centrum obejmuje Cortinę- znaną z Igrzysk Zimowych, organizowanych z pomocą samorządu, będących nadal Centrum narciarstwa. Turystyka podróżnicza oraz przygodowa cieszy się coraz większym powodzeniem we Włoszech, jej popularność ciągle wzrasta.

Większe uznanie jest wynikiem coraz większej obecności turystyki uprawianej na obszarach wiejskich. Między innymi powstawania gospodarstw agroturystycznych, zakwaterowania dla turystów, pensjonatów oraz prywatnych domków noclegowych.

Cisza, spokój, przygody na łonie natury oraz udoskonalający się stale standard świadczonych na rzecz turystów usług, sprawia, że rozwija się gminny przemysł turystyczny. Stan ten został spowodowany energicznym udziałem gmin w sferę turystyki między innymi poprzez udogodnienia prawne, finansowe dla przedsiębiorców oraz dofinansowania do reklamy regionów.

Do podstawowych zadań administracji odpowiedzialnej za sprawy turystyki zalicza się tworzenie wizerunku kraju, poprzez turystykę, rozwinięcie partnerstwa na poziomie międzyregionalnym, czy inspirowanie formowania regionalnych i lokalnych organizacji turystycznych.

Dla zapewnienia efektywnej reklamy Regionów, tworzenia regionalnych produktów turystycznych oraz Współpracy Państwowej Organizacji Turystycznej z miastami, regionami, instytucjami i przedsiębiorstwami świadczącymi usługi dla

turystów, istotne znaczenie ma tworzenie regionalnych i lokalnych zrzeszeń turystycznych.

Najpopularniejszymi obszarami turystycznymi są: Sycylia, Sardynia, czy Capri posiadający niesamowite warunki klimatyczne i terenowe sprzyjające powstawaniu licznych ośrodków wypoczynkowych i uzdrowiskowych.

W propozycji przemysły turystycznego dominują kurorty nadmorskie, między innymi można tutaj podać za przykład, Sellia Marina kurort nad Morzem Jońskim, oraz miejsca historyczne i kulturalne do zainteresowania, którymi zachęcił rząd włoski.

Standardowym aparatem kształtowania lokalnej gospodarki turystycznej jest planowanie przestrzenne. Kwestie obejmujące tą sferę wykonują samorządy. Rządy krajowe obowiązkowo udzielają gminom wsparcia prawnego oraz informacji odnoszących się do ustalania miejscowego planu przestrzennego, co w praktyce ma spore znaczenie. Przedsiębiorcy mogą oddziaływać na projekty władz, gdyż propozycję planu przestrzennego gmina ukazuje do wglądu ogólnego i przez to każdy ma prawo sygnalizować uwagi i zastrzeżenia. Projekty kierunkowe warunkują ogólne przeznaczenie gruntów oraz naturę i plan infrastruktury, programy zagospodarowania gruntu, zawierają konkretne, obligatoryjne decyzje realizacyjne.

Uprawnienia gospodarowania środowiskiem, wodą, czy gruntami przynosi wolność organom społeczności terytorialnej, z rozległym poszanowaniem osobowości interesów mieszkańców, przedsiębiorców w turystyce.

Mogę śmiało stwierdzić, że wpływ samorządu terytorialnego na turystykę we Włoszech jest ogromny. Bowiem pobudza on mniej rozwinięte gospodarczo regiony oraz branżę usług. Rząd centralny przystępuje do współpracy z samorządem w zakresie przepisów, bazy noclegowej, pilotów i przewodników turystycznych, biur podróży, pozwoleń na przyjazd cudzoziemców czy opuszczanie państwa przez obywateli. Samorząd wpływa na modernizację transportu, rozwinięcie usług turystycznych czy infrastruktury. Ponad to wykonuje czynności promocyjne regionu na gruncie turystyki, a także pobudza przedsiębiorców do promocji regionów. Również samorząd odpowiedzialny jest za tworzenie różnego rodzaju projektów oraz programów pro-turystycznych, dając w ten sposób innowacyjne rozwiązania dla rozwoju turystyki w kraju.

Samorząd kooperuje z jednostkami gospodarczymi funkcjonującymi w sferze turystyki, podnosi, jakość personelu turystycznego, przewodzi instytucji informacji turystycznej, bierze pod uwagę terminy imprez turystycznych, usprawnia działania w obszarze informacji turystycznej w regionie. Nade wszystko promuje Włochy, jako kraj fascynujący turystycznie pod względem historycznym, kulturowym i przyrodniczym.

Kończąc moją pracę mogę śmiało stwierdzić, iż to dzięki samorządowi terytorialnemu Włochy zostały „mocarstwem turystycznym", które odwiedzają rok rocznie tłumy turystów i podróżników.

BIBLIOGRAFIA:

1. Nowa encyklopedia powszechna PWN t. 6, Warszawa 1996.
2. Z. Witkowski System Konstytucyjny Włoch, Wydawnictwo sejmowe Warszawa 2000
3. B. Dolnicki Samorząd terytorialny. Zagadnienia ustrojowe Zakamycze 1999
4. T. Proć Samorząd terytorialny w państwach UE Zielona Góra 2001 red. Andrzej K. Piasecki
5. W. Misiuda-Rewera Włochy republika autonomii UMCS Lublin 2005

6. J. A. Gierowski Historia Włoch Ossolineum Wrocław 1985
7. Konstytucjonalizm włoski i polski w aktualnych fazach ich przemian pod red. Zbigniewa Witkowskiego Dom Organizatora Toruń 2005
8. http://www.italia-polonia.eu/pl/turystyka-we-wloszech.html
9. http://www.odyssei.com/pl/travel/wlochy.php
10. http://wycieczki.interia.pl/panstwa_info2.phtml?id_okol=31
11. http://www.tur-info.pl/

Linda Klarowska

Polityka strukturalna Unii Europejskiej

Postępujący proces integracji europejskiej jest bezpośrednio związany z zapewnieniem społecznej i ekonomicznej spójności Unii Europejskiej. Najważniejszym instrumentem skracania dystansów rozwojowych poszczególnych części wspólnoty europejskiej jest polityka strukturalna, związana jest z regionami i do nich w większości jest kierowana, dość często używa się zamiennie określeń polityka strukturalna i polityka regionalna Unii Europejskiej. Obszary problemowe stanowią główny przedmiot zainteresowań aktywnej polityki regionalnej Unii Europejskiej. Jedna z zasad unijnej polityki regionalnej, zasada koncentracji mówi, że obszary te mogą ubiegać się o największe wsparcie finansowe z środków Funduszy Strukturalnych. Wyznaczanie obszarów problemowych jest procesem złożonym. Definicja obszarów problemowych, pomimo powszechnego używania tego pojęcia, nie została jednoznacznie określona.

Najczęściej za obszary problemowe uważa się obszary, które charakteryzują się niskim poziomem rozwoju gospodarczego, wykazujące słabą dynamikę rozwoju i cechujące się występowaniem negatywnych skutków społecznych procesu przemian. Unia Europejska charakteryzuje się znacznymi dysproporcjami ekonomicznymi i społecznymi.

Głównym celem polityki strukturalnej w Unii Europejskiej jest zmniejszanie nierówności w rozwoju gospodarczym i społecznym między regionami, służąc gospodarczej i społecznej spójności Unii Europejskiej. Za symboliczny początek polityki regionalnej UE uznaje się rok 1958, tj. moment wejścia w życie Traktatu Rzymskiego ustanawiającego Wspólnoty Europejskie, w którego preambule dokonano następującego zapisu: „Państwa członkowskie pragną wzmocnienia jedności swoich gospodarek i zapewnienia harmonijnego rozwoju, poprzez zredukowanie zróżnicowań istniejących między regionami oraz łagodzenie zacofania regionów mniej uprzywilejowanych". Początkowy okres funkcjonowania polityki regionalnej w Unii Europejskiej był związany ze wspieraniem rozwoju poszczególnych regionów państw członkowskich. Nie były to jednak działania skoordynowane i skoncentrowane, najczęściej przybierały formę prostych subwencji, co z pewnością nie sprzyjało spójnemu rozwojowi regionalnemu. Wraz z rozszerzaniem się Unii Europejskiej o państwa, które znajdują na niższym poziomie rozwoju gospodarczego niż założycielska „Szóstka", takie jak Irlandia, Grecja, Hiszpania i Portugalia, solidarność nabierała większego znaczenia i była konsekwencją utworzenia jednolitego rynku, w ramach którego regiony strukturalnie słabsze lub o podupadającym przemyśle znalazły się w punkcie wyjściowym, w sytuacji niekorzystnej i mogłyby nie sprostać w pełni swobodnej konkurencji ze strony regionów bogatszych. Pierwsze przesłanki determinujące powstanie polityki strukturalnej pojawiły się już w Traktacie Rzymskim ustanawiającym Europejską Wspólnotę Gospodarczą. Następnym wydarzeniem było utworzenie w 1968 roku w strukturze Komisji Europejskiej Dyrekcji

Generalnej Polityki Regionalnej natomiast systemowa polityka regionalna na poziomie wspólnotowym zapoczątkowana została dopiero w połowie lat siedemdziesiątych, której wyrazem było powołanie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, który nadal jest jej podstawowym filarem i głównym instrumentem jej implementacji. Całokształt polityki prowadzono w oparciu o trzy następujące fundusze strukturalne:

Europejski Fundusz Socjalny jest pierwszym z zastosowanych we Wspólnocie instrumentów polityki strukturalnej. Został utworzony w 1960 roku i koncentruje się na walce z bezrobociem w państwach członkowskich Wspólnoty. Pomoc finansowa Europejskiego Funduszu Społecznego przeznaczana jest dla różnych regionów i grup społecznych, przede wszystkim zaś dla pracowników zagrożonych bezrobociem długoterminowym oraz dla ludzi młodych (do 25 roku życia), wkraczających dopiero na rynek pracy. Zakres interwencji funduszu obejmuje pięć obszarów wsparcia:

- aktywne formy walki z bezrobociem,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- rozwój powszechnego kształcenia ustawicznego,
- doskonalenie kadr gospodarki oraz rozwój przedsiębiorczości, aktywizacja zawodowa kobiet.

Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej - sekcja orientacji, utworzony w 1962 r. jako główne źródło finansowania wspólnej polityki rolnej. Fundusz posiada dwie sekcje: Gwarancji - która finansuje wspólną organizację rynków rolnych oraz Orientacji - wspierającą przemiany strukturalne w rolnictwie

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, który został utworzony w 1975 r. w celu wspierania rozwoju gospodarczego najbiedniejszych regionów państw członkowskich. Jest największym funduszem strukturalnym UE obejmującym około 40% środków ogólnego ich budżetu. Instrument Finansowy Wspierania Rybołówstwa - utworzony w 1993 r. w celu wspierania infrastruktury rybackiej oraz finansowania działań zmierzających do niwelowania negatywnych konsekwencji społecznych restrukturyzacji obszarów zależnych od rybołówstwa.

Fundusz Spójności - utworzony w 1993 r. w celu wspierania projektów z dziedziny ekologii i infrastruktury transportu w najbiedniejszych krajach UE. Stanowi on wsparcie wymienionych wyżej funduszy strukturalnych i ma na celu zmniejszenie dysproporcji pomiędzy gospodarkami narodowymi UE. Jednak do końca lat osiemdziesiątych unijna polityka regionalna należała do słabo rozwiniętych, a udział środków budżetu UE przeznaczanych na jej realizację nie przekraczał 15%. Przełomowym momentem w realizacji polityki strukturalnej stanowiły lata 1988-1989. Podstawą zmian były następstwa wprowadzonego w życie Jednolitego Aktu Europejskiego z 1 lipca 1987 r., związane z obawami pogłębienia się dysproporcji, wynikające z utworzenia wspólnego rynku europejskiego między krajami, które są członkami może stanowić istotną barierę dalszej integracji europejskiej. Ważnym czynnikiem akcelerującym zmiany w polityce strukturalnej byto również przystąpienie do Wspólnot trzech nowych państw: Grecji, Hiszpanii, Portugalii, które spowodowało zwiększenie zróżnicowania pomiędzy regionami, wymagało to podjęcia działań amortyzujących istniejące różnice poprzez instrumenty polityki strukturalnej.

Środki finansowe, które pochodzą z funduszy strukturalnych skierowano na sześć zasadniczych celów natomiast trzy z nich obejmowały priorytety regionalne a pozostałe trzy nie miały geograficznego ukierunkowania. Do grupy pierwszej należały:

· promowanie regionów szczególnie opóźnionych w rozwoju, tj. takich, w których wskaźnik PKB na jednego mieszkańca w okresie ostatnich trzech lat wynosił poniżej 75% przeciętnej w Unii,
· pomoc adresowana do regionów, w których skoncentrowane byty tradycyjne i przestarzałe gałęzie przemysłu, gdzie udział bezrobotnych w ostatnich trzech latach był wyższy od średniej unijnej,
· rozwój przeludnionych obszarów wiejskich, który charakteryzuje się niskimi dochodami oraz zdegradowanym środowiskiem naturalnym,
W grupie drugiej jako priorytetowe uznano:
· zwalczanie długoterminowego bezrobocia, powyżej 1 roku wśród osób w wieku poniżej 25 lat,
· przygotowanie i włączenie w życie zawodowe ludzi młodych, którzy nie przekroczyli 25 lat,
· rozwój wsi, rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa oraz ochrona środowiska naturalnego jak i pomoc dla niekorzystnie położonych obszarów rolniczych.

Ponad 80% środków pochodzących z funduszy strukturalnych skierowano na cele regionalne natomiast od 2000 r. zredukowano liczbę celów polityki strukturalnej z sześciu do trzech. Obejmują one finansowanie działań dotyczących następujących obszarów:
· Cel 1 – posiada charakter regionalny. Nacisk na rozwój i dostosowanie strukturalne w regionach słabiej rozwiniętych. W ramach tego celu można dotować projekty w regionach, w których poziom PKB na jednego mieszkańca jest niższy od 75% średniej w całej Unii, oraz w regionach, gdzie gęstość zaludnienia nie przekracza osiem osób na km².
· Cel 2 - wspieranie ekonomicznej i społecznej konwersji regionów o zaburzonej strukturze gospodarki. W ramach tego celu obowiązują zróżnicowane kryteria przyznawania pomocy w zależności od siedziby przyszłego beneficjenta. I tak w miastach kryteria te są następujące: o średnia stopa bezrobocia w ciągu ostatnich trzech lat była wyższa od średniej dla całego obszaru Unii, o udział zatrudnienia w przemyśle w zatrudnieniu ogółem był równy lub wyższy od średniej unijnej.
· Cel 3 - jest celem horyzontalnym dotyczącym pomocy w zakresie adaptacji i modernizacji polityki i systemów oświaty, szkolenia zawodowego i zatrudnienia. Zasięgiem obejmuje cały obszar Unii Europejskiej z wyjątkiem części Wspólnoty, które objęte są Celem 1.

Istotna jest też redukcja Inicjatyw Wspólnotowych z trzynastu do czterech. Wśród funkcjonujących w perspektywie finansowej lat 2000-2006 pozostały Interreg III, Leader +2, URBAN **będący** inicjatywą Wspólnoty polegająca na udzieleniu wsparcia projektom mającym na celu gospodarczą i społeczną regenerację miast i obszarów miejskich znajdujących się w kryzysie w celu promowania zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich. Inicjatywa Wspólnoty w całości finansowana jest przez EFRR (Commission Communication of 28 April 2000 to the Member States laying down guidelines for a Community initiative concerning economic and social regeneration of cities and of neighbourhoods in crisis in order to promote sustainable urban development (Urban II) oraz Commission Communication of 14.06.2002 to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on „The programming of the Structural Funds 2000-2006: An initial assessment of the Urban Initiative" COM(2002)308 final). Equal, która jest jedna z Inicjatyw Wspólnotowych natomiast wsparcie kierowane jest dla projektów mających na celu współpracę transnarodową służącą promowaniu nowych sposobów zwalczania wszelkich form dyskryminacji i nierówności na rynku pracy. Inicjatywa ta finansowana jest z Europejskiego Funduszu Społecznego (Communication from the Commission to the

Member States of 14.04.2000 establishing the guidelines for the Community initiative EQUAL concerning transnational cooperation to promote new means of combating discrimination and inequalities in connection with the labour market oraz Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions establishing the guidelines for the second round of the Community Initiative EQUAL concerning transnational co-operation to promote new means of combating all forms of discrimination and inequalities in connection with the labour market- „Free movement of good ideas"). Interwencje podejmowane w ramach Celów 1, 2 i 3 uzupełniają Inicjatywy wspólnotowe, inicjowane przez Komisję Europejską i dotyczące całej Unii Europejskiej. Obok funduszy i inicjatyw wspólnotowych w Unii Europejskiej występuje szerokie spektrum różnorodnych programów określanych jako tzw. miękkie, których celem jest głównie inwestowanie w rozwój kapitału ludzkiego, jako podstawy wzrostu gospodarczego i dobrobytu również kreowania tożsamości i poczucia jedności wśród mieszkańców kontynentu europejskiego. Cel 1 w strukturze wydatków unijnych przeznaczonych na politykę strukturalną posiada wyraźną dominację nad resztą.

Cele polityki regionalnej realizowane są z zasobów funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności. Fundusze strukturalne są instrumentem polityki strukturalnej Unii Europejskiej mającej na celu wspieranie wszechstronnego i harmonijnego rozwoju oraz wzmocnienie spójności gospodarczej i społecznej. Należy dodać, iż polityka regionalna opiera się na zasadach partnerstwa i współfinansowania między Unią a władzami centralnymi i regionalnymi danego państwa. O jej znaczeniu świadczy fakt, że obecne wydatki na tę politykę stanowią około jednej trzeciej wydatków budżetowych Unii, ustępując wydatkom na Wspólną Politykę Rolną. Potrzeba prowadzenia wewnątrz Unii Europejskiej polityki regionalnej jest konsekwencją dużego zróżnicowania stopnia rozwoju społecznego i gospodarczego poszczególnych krajów członkowskich Unii oraz istnienia jeszcze większych dysproporcji rozwojowych pomiędzy ich regionami, które dość często posiadają charakter strukturalny, wynikający z peryferyjnego położenia regionu, jego trudnych warunków klimatycznych i geograficznych lub niedostatecznie rozwiniętej infrastruktury czy niekorzystnej struktury gospodarki. Wydatki na politykę regionalną w cenach bieżących ciągle rosną. Suma przyznanych funduszy na ten cel na lata 1994-1999 wynosiła 170 mld EURO czyli dwa razy więcej niż w latach 1988-1993 zaś na lata 2000-2006 przeznaczono na ten cele 213 mld EURO. W perspektywie finansowej 2007-2013 suma zobowiązań sięgnęła 308 mld EURO w tym ponad 67 mld EUR dla Polski. Należy mieć jednak na uwadze, że w ślad za kolejnymi rozszerzeniami Unii Europejskiej systematycznie rośnie liczba beneficjentów polityki spójności.

Realizacja założeń i celów NSRR w latach 2001-2006 musiała się odbywać, tak jak w każdym z pozostałych państw członkowskich w zgodzie oraz poszanowaniu zasad polityki regionalnej UE.

1) Zasada koncentracji – ze względu na ograniczoną ilość środków finansowych, fundusze płynące z Unii Europejskiej przeznaczane są na osiągnięcie ograniczonej liczby celów strategicznie istotnych dla całej Wspólnoty i kierowane do regionów, które znajdują się w najtrudniejszej sytuacji ekonomicznej. UE koncentruje działania interwencyjne na zdefiniowanych geograficznie terytoriach oraz ustala hierarchię priorytetów odpowiadającą ważności sformułowanych celów, przypisując im odpowiednie ramy finansowe. Preferencje przyznawane są obszarom o najmniej korzystnych warunkach rozwojowych obszarom restrukturyzacji przemysłów tradycyjnych i rolnictwa oraz obszarom problemowym.

2) Zasada partnerstwa - polega na współpracy Komisji Europejskiej z odpowiednimi władzami krajowymi, regionalnymi i lokalnymi zaangażowanymi w programowanie i dystrybucję funduszy unijnych; oznacza także obowiązek współpracy przy wykorzystaniu funduszy organów administracji publicznej z partnerami gospodarczymi i społecznymi. W procesie przygotowywania działań interwencyjnych podejmowanych w ramach polityki regionalnej uwagę przykłada się do budowania relacji partnerstwa publiczno-prywatnego między władzą publiczną a reprezentantami środowisk gospodarczych i organizacji pozarządowych.
3) Zasada programowania - wymaga przygotowania na poziomie centralnym i regionalnym kompleksowych programów rozwoju współfinansowanych następnie przez fundusze strukturalne i Fundusz Spójności.
4) Zasada subsydiarności - oznacza, że środki z funduszy unijnych mają uzupełniać fundusze krajowe i nie mogą ich zastępować. Wysokość wydatków krajowych na politykę strukturalną danego państwa nie może ulec zmniejszeniu z racji wsparcia finansowego ze strony Unii Europejskiej. Jednostki samorządu terytorialnego nie powinny zmniejszać poziomu wydatków rozwojowych kosztem otrzymywanych dotacji z budżetu państwa, w tym ze źródeł zagranicznych.
5) Zasada kontroli i monitoringu – jest to śledzenie przebiegu realizacji programów operacyjnych, pod kątem założonych w nim celów przy wykorzystaniu zidentyfikowanych wskaźników osiągnięć.
6) Zasada komplementarności – fundusze unijne są wydatkowane w sposób, że integrują priorytety wspólnotowe krajowymi, zapewniając spójną politykę w zakresie dopełniania celów finansowanych funduszami strukturalnymi i Funduszem Spójności.
7) Zasada zrównoważonego rozwoju – konieczność uwzględniania dbałości o stan środowiska w programach rozwoju społeczno-gospodarczego, dążenie do harmonizacji celów społecznych, rozwoju gospodarczego z warunkami środowiska i zapewnienie trwałości rozwoju w wymiarze długookresowym. Zapobieganie rabunkowej eksploatacji zasobów naturalnych i wykorzystywanie ich w ten sposób, aby możliwe było zachowanie ich dla przyszłych pokoleń i osiągnięcie rozwoju długookresowego.
8) Zasada wyrównywania szans – dotyczy równego traktowania kobiet i mężczyzn oraz osób niepełnosprawnych i w pełni sprawnych w polityce rozwoju społeczno-gospodarczego, przejawiając się w:
    - równym dostępie do rynku pracy,
    - równym dostępie do edukacji i szkoleń oraz rozwijania umiejętności i kwalifikacji zawodowych,
    - równym dostępie do możliwości tworzenia przedsiębiorstw i ich rozwoju,
    - możliwości godzenie pracy zawodowej z życiem rodzinnym,
    - wyrównanym udziale w procesie podejmowania decyzji.
    -

Podstawą do ubiegania się o wsparcie finansowe rozwoju regionów w Polsce stała się Ustawa z 12. maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego (Dz. U. z dnia 14 czerwca 2000 r., nr 48 poz. 550) oraz Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego (NSRR na lata 2001-2006). To dokument średniookresowy, którego cele, priorytety i kryteria wyodrębniania obszarów wsparcia, zasady i kryteria wsparcia finansowego programów wojewódzkich ze strony polityki rozwoju regionalnego państwa, będąc jedną

z podstawowych średniookresowych strategii strukturalnych rządu dla Polski. Zapisy posłużyły do przygotowania Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004-2006. NPR to podstawowy dokument programowy przygotowywany przez państwo członkowskie UE. Znajduje się w nim analiza sytuacji społecznej i gospodarczej danego państwa oraz opis jego potrzeb z punktu widzenia celów polityki regionalnej. Na tej podstawie państwa członkowskie planują strategię wykorzystania funduszy strukturalnych oraz innych środków finansowych UE.

Umożliwiło to wynegocjowanie z KE Podstaw Wsparcia Wspólnoty, czyli dokumentu, który zawiera założenia finansowania priorytetów oraz programów operacyjnych odnoszących się do poszczególnych dziedzin gospodarki i województw.

Celem strategicznym Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego jest:

- tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów,
- przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z UE.

Wzrost konkurencyjności należy rozumieć jako poprawę sytuacji wszystkich regionów w Polsce względem pozostałych regionów UE, w zakresie produktywności gospodarki, tworzenia i absorpcji innowacji, wykształcenia mieszkańców, dochodów ludności oraz ilości i jakości infrastruktury technicznej i społecznej czyli czynników decydujących o sile gospodarki państw i regionów. Miernikiem wzrostu konkurencyjności polskich regionów jest tempo wzrostu poziomu PKB w województwach w stosunku do średniej Wspólnotowej.

Przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów należy rozumieć jako podjęcie interwencji na obszarach o najmniejszych możliwościach rozwojowych i posiadających najtrudniejszą sytuacji społeczno-gospodarczej. Miernikiem powodzenia jest niedopuszczenie do dalszego wzrostu zróżnicowania, w układzie województw, poziomu PKB i poprawa podstawowych wskaźników społeczno-gospodarczych dla województw i powiatów takich jak stopa bezrobocia, poziom wykształcenia czy wyposażenie infrastrukturalne. Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (Nomenclature des Unités Territoriales pour des besoins Statiques - NUTS) ustanawia jednolitą kategoryzację jednostek terytorialnych państw członkowskich Unii Europejskiej. Została opracowana na początku lat 70-tych przez Urząd Statystyczny Unii Europejskiej czyli Eurostat we współpracy z odpowiednimi departamentami Komisji Europejskiej oraz urzędami statystycznymi państw członkowskich. Wcześniej wykorzystywano istniejące regiony administracyjne jako właściwe jednostki do prowadzenia statystyki regionalnej. W celu ujednolicenia systemu zbierania i agregacji danych o sytuacji społeczno-gospodarczej poszczególnych obszarów dokonano kategoryzacji regionów w krajach członkowskich Unii Europejskiej według kryterium wielkości na regiony duże, średnie i małe, odpowiednio: poziom NUTS 1, poziom NUTS 2 i poziom NUTS 3. Wyróżniono też poziom krajowy (NUTS 0), który odzwierciedla granice Klasyfikacja NUTS jest stosowana w procesie zbierania, harmonizacji i udostępniania danych statystycznych w przekroju przestrzennym. Na poziomie NUTS 2 bada się m.in. wartość dodaną, zatrudnienie, płace i nakłady brutto na środki trwałe w 17 gałęziach gospodarki, a na poziomie NUTS 3 bada się wartość dodaną i zatrudnienie w 3 sektorach ekonomicznych. Te dane pozwalają na ukazanie struktury produkcyjnej regionów i oszacowanie regionalnego produktu krajowego brutto czyli PKB. Ważną dziedziną badań jest statystyka dotycząca budżetów gospodarstw domowych, zwłaszcza wysokości dochodów rozporządzalnych ludności. Obok regionalnych rachunków

ekonomicznych w układzie NUTS prowadzona jest również statystyka społeczna. Na poziomie NUTS 3 analizuje się m.in. stopę bezrobocia oraz wskaźniki dotyczące stanu zdrowia ludności.

NUTS wykorzystuje się także przy zestawianiu informacji, które obrazują poziom rolnictwa w danym regionie. W układzie NUTS prowadzi się statystykę dotyczącą wielu innych dziedzin, m.in. transportu, energetyki, badań i rozwoju, ochrony środowiska czy działalności gospodarczej. Szeroki wachlarz danych statystycznych pozyskiwanych w oparciu o klasyfikację NUTS wykorzystywany jest do sporządzania regionalnych analiz społeczno-ekonomicznych.

Poziom NUTS 1 jest uznany za odpowiedni do analizowania problemów regionalnych w skali całej Wspólnoty. Przeprowadzanie badań na poziomie NUTS 2 pozwala na odpowiednie ujęcie zagadnień społeczno-gospodarczych w układzie: region - kraj. Poziom NUTS 3 stanowią obszary, które są zbyt małe, żeby przeprowadzać kompleksowe analizy o charakterze regionalnym. Jednostki NUTS 3 są więc wykorzystywane do prowadzenia badań na potrzeby wdrażania poszczególnych instrumentów polityki regionalnej UE.

Klasyfikacja NUTS odgrywa dużą rolę w studiach porównawczych rozwoju regionów UE. Dotyczy to zwłaszcza raportów Komisji Europejskiej, przygotowywanych na podstawie danych statystycznych dla obszarów NUTS 2. Stosownie do Art. 159 Traktatu o UE, Komisja przestawia w okresach trzyletnich sprawozdania na temat spójności społeczno-gospodarczej regionów oraz wkładu Funduszy Strukturalnych, Funduszu Spójności, Europejskiego Banku Inwestycyjnego i innych instrumentów polityki strukturalnej UE w zmniejszanie zróżnicowań międzyregionalnych. Po reformie z 1988 r., NUTS zaczęły pełnić kluczową rolę w planowaniu, programowaniu i monitorowaniu projektów finansowanych z Funduszy Strukturalnych. Nomenklatura NUTS wykorzystywana jest na potrzeby polityki strukturalnej Unii Europejskiej. W oparciu o klasyfikację NUTS dokonywany jest przydział Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej dla regionów uznanych za peryferyjne lub opóźnione w rozwoju społeczno-gospodarczym. Zakwalifikowanie danej jednostki do określonej kategorii NUTS determinuje więc w znacznym stopniu szanse dostępu do środków polityki strukturalnej (podobnie jak poziom rozwoju i charakter społeczno-ekonomiczny regionu) administracyjne poszczególnych państw UE oraz dwa poziomy lokalne - NUTS 4 i NUTS 5.

Polityka rozwoju regionalnego państwa, zmierzając do realizacji celu strategicznego powinna sprzyjać wzrostowi gospodarczemu, decentralizacji zarządzania, przekształceniom strukturalnym regionów, wzrostowi urbanizacji, zwiększaniu mobilności przestrzennej ludności, zwiększaniu poziomu wiedzy i dostępu do najnowocześniejszych technologii dla społeczeństwa i podmiotów gospodarczych.

Bibliografia:

1. Szlachta J., 1997, Programowanie rozwoju regionalnego w Unii Europejskiej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Studia KPZK PAN, tom CV, Warszawa.
2. Artobolevsky S., Treivish A., 1992, Regional Development and State Policy in Western and Eastern Europe, The European Policies Research Centre na University of Strathclyde, Research Paper No. 12, Glasgow.
3. Zaucha J., 1996, Społeczne podstawy budowania polityki rozwoju regionalnego. Regionalne i lokalne uwarunkowania i czynniki restrukturyzacji gospodarki Polski, Friedrich Ebert Stiftung, Sopot.

4. T., 1996, Wzrost konkurencyjności regionów. Regionalne i lokalne uwarunkowania i czynniki restrukturyzacji gospodarki Polski, Friedrich Ebert Stiftung, Łódź.
5. Winiarski B., 1996, Rozwój regionów przygranicznych i współpracy transgranicznej. Regionalne i lokalne uwarunkowania i czynniki restrukturyzacji gospodarki Polski, Friedrich Ebert Stiftung, Wrocław.
6. Europejska konwencja ramowa o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi, 1993, Dziennik Ustaw, Nr 61, Warszawa, s. 1279-1303.
7. Klasik A., 1996, Zróżnicowania regionalne jako wyzwanie strategiczne polityki rozwoju regionalnego Polski. Regionalne i lokalne uwarunkowania i czynniki restrukturyzacji gospodarki Polski, Friedrich Ebert Stiftung, Katowice.
8. Układ Europejski ustanawiający stowarzyszenie między Polską a Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, 1991, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa.

Karina Kłusek

Współpraca Szczecina z miastami partnerskimi

Szczecin – miasto na prawach powiatu, stolica i największe miasto województwa zachodniopomorskiego. Szczecin jest jednym z najstarszych i największych miast w Polsce (3 miejsce pod względem zajmowanej powierzchni i 7 pod względem liczby ludności). Szczecin jest członkiem Unii Metropolii Polskich. Miasto jest centrum aglomeracji szczecińskiej, skupiającej okoliczne gminy i miasta. Rozbudowana gospodarka z udziałem różnych gałęzi przemysłu, sprawia, że Szczecin jest głównym ośrodkiem gospodarczym regionu. Charakterystyczna dla miasta jest gospodarka morska m.in. znajduje się tu duży port morski i stocznia. Miasto jest ośrodkiem turystycznym, z dużą liczbą zabytków. Stanowi centrum kulturalne - liczne teatry, muzea i ośrodki kultury. Jest też ośrodkiem religijnym poprzez kurię arcybiskupią, wydziały teologiczne, sanktuarium maryjne.[284]

W roku 2004 Rada Miasta Szczecin uchwaliła Politykę Współpracy Międzynarodowej, której zasadniczym celem jest wykorzystanie możliwości, jakie niesie współpraca międzynarodowa dla zbudowania pozycji Szczecina jako ponadregionalnego, transgranicznego centrum o charakterze międzynarodowym.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej, a także jej rozszerzenie o Litwę, Łotwę, Estonię, sytuuje Szczecin w nowej pozycji na geopolitycznej mapie powiązań międzynarodowych, tworzy nowe polityczne, prawne i finansowe warunki, nowe wyzwania oraz szanse wzmocnienia jego potencjału rozwojowego. Województwo zachodniopomorskie staje się podmiotem polityki regionalnej UE. Tym samym rośnie też rola Szczecina jako jego stolicy oraz największego ośrodka politycznego, administracyjnego, gospodarczego, naukowego, edukacyjnego i kulturalnego. Bałtyk staje się wewnętrznym morzem Unii Europejskiej, urzeczywistnia się tzw. północny wymiar UE, intensyfikacji ulega kooperacja państw, regionów i miejskich centrów tego obszaru. Zmienił się charakter granicy polsko-niemieckiej, z zewnętrznej na wewnętrzną granicę

[284] Dane za stroną: http://pl.wikipedia.org/wiki/Szczecin

UE, co likwiduje wiele barier, szczególnie w gospodarczej kooperacji sąsiadów, ale tworzy też nowe warunki i wyzwania. Rośnie rola Szczecina jako ważnego ośrodka obu tych obszarów współpracy: bałtyckiej i pogranicza polsko-niemieckiego, które z peryferyjnych przeistaczają się w istotne bieguny kooperacji wewnątrz Wspólnoty.

Podstawą dla międzynarodowej aktywności Szczecina są m.in.: Europejska Konwencja Ramowa o Współpracy Transgranicznej z 1980 roku zwana Konwencją Madrycką oraz Europejska Karta Samorządu Terytorialnego z 1988 roku, a także bilateralne umowy zawarte zarówno przez rząd polski, jak i władze regionalne (w tym polsko-niemiecki Traktat o Dobrym Sąsiedztwie i Przyjaznej Współpracy z 1991 roku). Charakteru symbolicznego nabiera Europejska Karta Regionów Granicznych i Transgranicznych, zwana Kartą Szczecińską od czasu jej znowelizowania w Szczecinie w roku 1995.

W latach 2004-2005 w polityce międzynarodowej miasta odnotowano szereg ważnych wydarzeń, w szczególności były to:

- międzynarodowa konferencja na temat przyszłości współpracy transgranicznej, zorganizowana przez miasto Szczecin i SERG (*); patronat nad konferencją objął Prezydent Państwa. Już po raz drugi, po blisko dziesięciu latach, do Szczecina zjechali przedstawiciele europejskich regionów granicznych i transgranicznych, aby dyskutować o przyszłości współpracy transgranicznej w Europie. Szczecin został wybrany - z jednej strony ze względu na jego położenie przy nowej wewnętrznej granicy UE, a z drugiej - aby uhonorować wkład miasta w rozwój euroregionalnej współpracy transgranicznej. Na mapie europejskich regionów granicznych Szczecin zajmuje od lat ugruntowaną pozycję. Jest ono stolicą polsko-niemiecko-szwedzkiego Euroregionu Pomerania, jednego z najprężniej działających euroregionów z udziałem gmin i powiatów polskich. Przedstawiciele Szczecina reprezentują Euroregion Pomerania w Prezydium SERG od początku jego przynależności do tej europejskiej organizacji regionalnej;

- ożywienie w roku 2005 kontaktów z miastem partnerskim Saint Louis(**) w Missouri w celu aktywizacji w mieście sektora przedsiębiorczości i stworzenia nowych miejsc pracy. Władze Szczecina dwukrotnie odwiedziły USA, podejmując próbę zainteresowania miastem potencjalnych partnerów i przyciągnięcia inwestorów, m.in.: poprzez prezentacje potencjału gospodarczego Szczecina i jego ofert inwestycyjnych w Nowym Jorku oraz St. Louis. Prezydent Szczecina przeprowadził również liczne rozmowy zachęcające przedsiębiorców amerykańskich do inwestowania w Szczecinie m.in. z Apollo Real Estate, News Corporation, WTC, itd.;

- rewizyty przedstawicieli USA w Szczecinie; w sierpniu 2005 odwiedzili miasto przedstawiciele Polonii Amerykańskiej z St. Louis i Nowego Jorku, z okazji uroczystości ku czci XXV-lecia Solidarności i odsłonięcia pomnika Grudzień 1970 - styczeń 1971, (którego budowę wsparła finansowo Polonia Amerykańska); w październiku 2005 roku w Szczecinie gościli przedstawiciele przedsiębiorców i uniwersytetu MISSOURI z St. Louis, jednym z bezpośrednich rezultatów tej wizyty było podpisanie listu intencyjnego w sprawie współpracy pomiędzy Światowym Centrum Handlu w Saint Louis (WTC-St. Louis), a Północną Izbą Gospodarczą w Szczecinie;

- Dni Morza 2005, podczas których już tradycyjnie władze Szczecina gościły reprezentacje miast partnerskich; podczas spotkań dokonano podsumowania dotychczasowej współpracy oraz nakreślono kierunki na najbliższe lata;

- uczestnictwo w pracach Związku Miast Bałtyckich (UBC), m.in.: w komisjach: kultury, planowania przestrzennego, audytu, sieci ds. europejskich oraz w radzie redakcyjnej Biuletynu Miast Bałtyckich; w dniach 29.10 - 02.11. 2005 r. odbyła się VIII Konferencja Generalna Związku Miast Bałtyckich zatytułowana: „W kierunku nowej

agendy bałtyckiej", w której wzięli udział przedstawiciele 67 miast członkowskich, zaproszeni przedstawiciele rządów państw bałtyckich i ponadregionalnych organizacji bałtyckich; podczas konferencji podpisano memorandum dot. polityki zrównoważonego rozwoju portów i zasobów morskich, sygnowane m.in. przez Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście, które jest wynikiem realizowanego projektu współfinansowanego w ramach Programu INTERREG IIIB - Nowa Hanza zrównoważonego rozwoju miast i portów(***); w tematyce konferencji znalazły się następujące kwestie: morskie korytarze logistyczne, Polityka Nowosąsiedzka Unii Europejskiej, promocja kontaktów międzyludzkich w regionie Morza Bałtyckiego, wpływ polityki budżetowej UE na miasta, profilaktyka zdrowia mieszkańców w miastach, współpraca UBC z Regionem Jeziora Wiktoria w Afryce (LVRLAC); komisja Ochrony Środowiska UBC wręczyła nagrodę za najlepszy miejski projekt ekologiczny - UBC Best Environmental Practice in Baltic Cities Award 2005 - miastu litewskiemu Kaunas; zgromadzenie członków podjęło rezolucję dotyczącą „Nowej Agendy dla Regionu Morza Bałtyckiego", wzywającą do zreformowania oraz restrukturyzacji dotychczasowej współpracy w regionie, w celu sprostania nowym wyzwaniom i która podkreśla wagę współpracy z takimi krajami jak Rosja i Norwegia, jest „bałtyckim zobowiązaniem" wszystkich miast członkowskich UBC do realizacji Strategii Lizbońskiej; w 2005 roku Szczecin zakończył przewodniczenie prowadzonej od 1993 roku Komisji Kultury UBC, zakończył też prowadzenie Komisji Audytu. [285]

Miasto Szczecin jest aktywnym podmiotem współpracy międzynarodowej. Na arenie kontaktów międzynarodowych uwidaczniają się trzy rodzaje kontaktów - jest to współpraca z miastami partnerskimi, udział w pracach organizacji międzynarodowych oraz współpraca transgraniczna w ramach Euroregionu Pomerania.

Szczecin ma podpisane umowy o współpracy partnerskiej z 12 miastami z Europy, Azji i Ameryki Północnej: Brema, Bremerhaven, Lubeka, Berlin-Friedrichshain-Kreuzberg, Murmańsk, King-ston upon Hull, Esbjerg, Malmö, Kłajpeda, Dalian, St. Louis oraz Rostock (pierwsze kontakty partnerskie z tym miastem nawiązano już w 1957 roku).

Współpraca z miastami partnerskimi ma bardzo różne wymiary, począwszy od wymiany szkolnej do organizacji misji gospodarczych, od realizacji wspólnych projektów w zakresie turystyki po targi, wystawy, przedsięwzięcia kulturalne. Szczecin wraz ze swoimi partnerami jest aktywnym uczestnikiem prac nad projektami europejskimi.

Z każdym z miast współpraca wygląda inaczej. W kontaktach międzynarodowych Szczecina na przestrzeni 10 ostatnich lat obserwujemy ewolucję zarówno kontaktów oraz zasad finansowania wymian partnerskich. Początkowo współpracę inicjowali i realizowali urzędnicy samorządowi. Z czasem współpracę przejęły organizacje pozarządowe (NGOs) i kulturalne, a dziś są to grupy mieszkańców, którzy sami inicjują kontakty, nawiązują nowe znajomości i dążą do podpisania stosownych umów.

Z upływem czasu zmieniały się też zasady finansowania współpracy - początkowo współpracę finansowano z miejskiej kasy, dziś poszukuje się przede wszystkim funduszy zewnętrznych, w tym oczywiście w pierwszej kolejności z UE.

Dokonano weryfikacji partnerów jak i sfer oraz priorytetów współpracy: od spontanicznie zawieranych kontaktów na początku lat 90 do precyzyjnie wyselekcjonowanych partnerów, wobec których ma się szczególne oczekiwania.

W 2002 r. przedstawiciele władz samorządowych miast partnerskich wzięli udział w Dniach Morza na zaproszenie prezydenta Szczecina Edmunda Runowicza. W trakcie spotkań roboczych wypracowano katalog tematów i zakresów współpracy na najbliższe

[285] Dane za stroną: http://83.168.91.102/raport06/html/18_7.htm

lata. Ustalono, że z każdym z partnerów odbędą się dodatkowe bilateralne konsultacje. W 2003 roku zawarto „Porozumienie o nawiązaniu przyjacielskiej współpracy między miastem Szczecin w Rzeczypospolitej i miastem Kłajpeda w Republice Litewskiej", które odtąd jest najmłodszym miastem partnerskim Szczecina. Od początku lat 90 przywiązywano ogromną uwagę do prac w ramach organizacji międzynarodowych. Miasto jest członkiem Euro-cities - organizacji miast metropolii liczących ponad 200 tys. mieszkańców, Union of the Baltic Cities - Związek Miast Bałtyckich, LES RENCONTRES - Stowarzyszenia Europejskich Miast i Regionów dla Kultury, IACP - Międzynarodowego Stowarzyszenia Miast i Portów, Stowarzyszenia METREX (Sieć Europejskich Regionów i Obszarów Metropolitalnych) oraz METROPOLIS - Światowego Stowarzyszenia Wielkich Metropolii (w ramach członkostwa stowarzyszonego Unii Metropolii Polskich). W Szczecinie ma swoją siedzibę także wielonarodowy Korpus NATO „Północ-Wschód".[286]

Szczecin ma 12 miast siostrzanych, w tym jedno miasto w Szwecji - Malmoe, z którym kontakty nawiązano pod koniec lat 70, a odnowiono po 1990 roku. Kontakty szczecińsko-szwedzkie to także współpraca z miastem Lund (uniwersytety), Helsinborg (budownictwo mieszkaniowe), Sztokholmem (modernizacja wodociągów), Göteborgiem (zakup 26 nowoczesnych autobusów), Kalmar (organizacje pozarządowe), Ystad (wymiana młodzieży i szkół). - Uważamy, że umowy partnerskie nie są konieczne dla dobrze funkcjonującej współpracy - mówi Ewa Kurjata, główny specjalista ds. kontaktów międzynarodowych UM w Szczecinie. - Precyzyjnie planujemy swoje kontakty i udział w organizacjach międzynarodowych. Dla nas ważne jest przede wszystkim uczestnictwo w sieciach miast, tj. Union of the Baltic Cities, Eurocities, METREX czy w Euroregionie Pomerania. Uważamy, że najpierw należy zrealizować wspólne przedsięwzięcie, a dopiero potem formalizować kontakty.

Dzięki kontaktom ze szwedzkimi miastami udało się wdrożyć kilka interesujących projektów dotyczących: planowania przestrzennego i trójnarodowego zarządzania regionalnego (Baltic Bridge), wspierania alternatywnych rodzajów transportu (TRANSLOGIS), a także dziedzictwa kulturowego, kuchni regionalnych, architektury i ogrodów, ochrony Bałtyku. Owocnie rozwija się współpraca gospodarcza.

Młodzież z Euroregionu Pomerania, co roku bierze udział w „Euroregionalnym Festiwalu Młodzieży". W maju 2003 roku zorganizowano w Ystadt konferencję dotyczącą współpracy transgranicznej pt. Zrozumienie, Porozumienie i Zaufanie, na której dyskutowano m.in. o stereotypach. Po wstąpieniu do UE Szczecin ze Sztokholmem będzie realizował projekt dotyczący policentryczności i metropolitalnego planowania przestrzennego w Europie (PolyMETREXPlus).[287]

Jednym z obszarów współpracy międzynarodowej, w którym miasto Szczecin odgrywa wyjątkową rolę, jest współpraca transgraniczna. Szczecin jest członkiem - założycielem i stolicą Euroregionu Pomerania. Od blisko 10 lat aktywnie angażuje się we współpracę z partnerami niemieckimi i szwedzkimi. W Szczecinie mieści się również wspólny polsko-niemiecko-szwedzki Sekretariat Euroregionu.

Euroregion Pomerania rozciąga się na powierzchni ok. 42 tys. km 2 i jest zamieszkiwany przez ponad 3,5 miliona mieszkańców. Strona polska reprezentowana jest w Euroregionie przez Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania z siedzibą w

---

[286] Dane za stroną: http://bip.um.szczecin.pl/umszczecinbip/chapter_11306.asp

[287] Dane za stroną: http://www.zmp.poznan.pl/dane/sm/sm97/szwecja.htm

Szczecinie. Celem Euroregionu są wspólne działania dla równomiernego i zrównoważonego rozwoju regionu oraz zbliżenia jego mieszkańców i instytucji po obu stronach granicy.

Współpraca transgraniczna prowadzona jest na różnych poziomach. W obszarze zainteresowań Euroregionu znajduje się współpraca gospodarcza, wymiana know-how i transfer technologii, szkolenia zawodowe i walka z bezrobociem, współpraca i wymiana młodzieży, grup społecznych, naukowych, zawodowych, kulturalnych, ochrona środowiska naturalnego, poprawa gospodarki rolnej i leśnej, infrastruktury granicznej i transportowej, koordynacja transgranicznego planowania przestrzennego, współpraca w zakresie likwidacji pożarów i klęsk żywiołowych oraz w sytuacjach awaryjnych, itp.

Zaangażowanie miasta we współpracę międzynarodową jest nie tylko wynikową przygranicznego położenia oraz faktu bycia portem - przez lata polskim oknem na świat. Wynika ono z roli i zadania, jakie miasto świadomie zapisało w swojej Strategii rozwoju: osiągnięcie standardu miejskich funkcji społeczno-gospodarczych właściwego dla ponadregionalnego centrum.

W 2003 roku opracowano politykę współpracy międzynarodowej miasta Szczecina, wyznaczającą cele, zasady oraz kierunki podejmowanych działań. Jako że wraz z akcesją Polski do UE w maju 2004 roku województwo zachodniopomorskie staje się podmiotem polityki regionalnej UE, tym samym przewiduje się zwiększenie roli Szczecina, jako stolicy województwa i ważnego ośrodka intensywnej współpracy bałtyckiej i transgranicznej.

W prowadzenie aktywnej polityki międzynarodowej wpisuje się nieodłącznie współdziałanie z partnerami zagranicznymi. Poza rozwijaniem istniejących kontaktów na szczeblu samorządowym (tj. partnerstwa miast) czy aktywizacją uczestnictwa miasta w działalności organizacji międzynarodowych, których Szczecin jest członkiem, niezbędne jest poszukiwanie i kreowanie nowych dziedzin współpracy i partnerstw, szczególnie w gronie zagranicznych organizacji i instytucji, których obszar aktywności obejmuje Szczecin i region zachodniopomorski.

Poza ożywieniem nawiązanych już kontaktów partnerskich z samorządami Europy Zachodniej, w latach 2002-2003 miasto podejmowało kroki w celu poszerzenia współpracy w tej dziedzinie, zwracając szczególną uwagę na obszar Europy Środkowej i Wschodniej.

W ramach współdziałania z krajami Europy Wschodniej, Szczecin jest bardzo atrakcyjnym partnerem dla samorządów tych regionów zarówno ze względu na swoje położenie, specyfikę społeczną, doświadczenia w transformacji gospodarczej oraz przede wszystkim ze względu na swój sukces, tj. zbudowanie efektywnego samorządu terytorialnego (komunalnego i wojewódzkiego), opierającego się na wzorcach europejskich.

Ważnym celem politycznym miasta będzie w najbliższych latach pogłębienie i intensyfikacja współpracy w ramach już nawiązanych porozumień komunalnych lub regionalnych, a także ewentualnie nawiązanie nowych kontaktów z partnerami rosyjskimi i ukraińskimi. Z punktu widzenia intensyfikacji współpracy z partnerami w regionie bałtyckim, szczególnie ważne dla Szczecina jest rozwinięcie i konkretyzacja współpracy z nadbałtyckimi regionami Federacji Rosyjskiej (m.in. obwód Kaliningradzki, Sankt Petersburg), natomiast z punktu widzenia strategicznej polityki polskiej w Europie Wschodniej szczególnego znaczenia nabiera regionalna i komunalna współpraca z partnerami ukraińskimi.

Optymalnym zadaniem jest przełożenie umów o partnerstwie miast na praktykę, czyli na: bezpośrednie kontakty grup społecznych, wspólne imprezy, wymianę

doświadczeń, kontakty biznesowe, w tym inwestycyjne oraz na cykle imprez kulturalnych. W ten sposób miasto i jego mieszkańcy będą wynosić z takich umów określone korzyści. Instrumentem ku temu powinno być opracowanie z każdym partnerem z osobna krótko- lub średnioterminowego programu wykonawczego zawierającego działania w ramach partnerstwa. Programy te będą strukturalną częścią opracowywanego ogólnego programu wykonawczego do uchwalonej przez Radę Miasta Szczecina Polityki Współpracy Międzynarodowej.

Z inicjatywy prezydenta Szczecina i starosty przygranicznego niemieckiego powiatu UeckerRandow doszło do powołania Forum Pomorskiego, które zainicjowało swoją pracę 10 maja 2002 roku, jako gremium doradcze, opiniodawcze, ideotwórcze i wreszcie lobbystyczne, zrzeszające polskich i niemieckich prezydentów, burmistrzów, wójtów i starostów z obszaru historycznego Pomorza. Jest to miejsce wymiany myśli o tym, w jaki sposób i w oparciu o jakie działania i instrumenty rozwijać ma się nasz wspólny region po przystąpieniu Polski do UE i zniknięciu, ciągle jeszcze dzielącej granicy.[288]

Bibliografia:

http://pl.wikipedia.org/wiki/Szczecin
http://83.168.91.102/raport06/html/18_7.htm
http://bip.um.szczecin.pl/umszczecinbip/chapter_11306.asp
http://www.zmp.poznan.pl/dane/sm/sm97/szwecja.htm
http://www.szczecin.pl/raport04/html/20_4.htm

Bartosz Kłoda
Samorząd terytorialny Nadrenii Północnej – Westfalii

Republika Federalna Niemiec jest krajem związkowym, składającym się z szesnastu tzw. Bundeslandów. Każdy kraj związkowy posiada własny parlament, własny rząd i stolicę.

Istotną cechą ustroju administracyjnego RFN jest wielość i różnorodność źródeł prawa ustrojowego, jednakże podstawowe i jednocześnie ogólne znaczenie posiada Ustawa Zasadnicza Niemiec, której art. 28 stanowi:
„1.(...) W krajach, powiatach i gminach naród musi mieć przedstawicielstwo, które pochodzi z powszechnych, bezpośrednich, wolnych, równych i tajnych wyborów.
2. Gminom musi być zagwarantowane prawo do regulowania na własną odpowiedzialność wszelkich spraw miejscowej społeczności w ramach zakreślonych przez ustawy."

Nadrenia Północna – Westfalia, to kraj związkowy w północno – zachodniej części Niemiec, liczący prawie 18 mln. mieszkańców, ze stolicą w Düsseldorfie.

Co 5 lat w Nadrenii Północnej – Westfalii odbywają się wybory, w wyniku których zostaje wyłoniony skład liczącego co najmniej 181 deputowanych Parlamentu Krajowego. Wybory są powszechne, równe, bezpośrednie i odbywają się w głosowaniu wolnym i tajnym.

Ordynacja wyborcza w Nadrenii Północnej – Westfalii jest połączeniem proporcjonalnego i większościowego systemu wyborczego. O ilości mandatów

[288] Dane za stroną: http://www.szczecin.pl/raport04/html/20_4.htm

przypadających poszczególnym partiom w parlamencie decyduje liczba oddanych na nich głosów w stosunku do ogólnej liczby miejsc w parlamencie. Do Parlamentu dostają się tylko te partie, które przekroczą próg 5% oddanych głosów.

Przedstawiciele jednej partii tworzą tzw. frakcję. Jeśli liczba członków jednej frakcji przekracza połowę liczby deputowanych, posiada ona większość absolutną. W razie jej braku kilka partii zawiera koalicję, mogą one stworzyć przyszły rząd.

Na czele parlamentu związkowego stoi Prezydent (Landtagspräsident). Jest on wybierany na pierwszym posiedzeniu. Zwany jest „deputowanym pierwszym między równymi" (Abgeordneter Erster unter Gleichen). Parlament powołuje ponadto radę finansową, radę do spraw ochrony danych osobowych oraz członków komisji śledczej, której zadaniem jest wyjaśnianie niewłaściwego lub niezgodnego z prawem postępowania rządu kraju związkowego lub jego poszczególnych członków.

Prezydent Landtagu przewodniczy posiedzeniom, udziela głosu deputowanym i jest odpowiedzialny za prawidłowy przebieg posiedzeń. Ma prawo udzielania upomnień deputowanym, których zachowanie bądź wypowiedzi nie licują z powagą miejsca, a w szczególnych przypadkach nawet do usunięcia deputowanego z sali obrad. Prezydent posiada swego zastępcę, który częściowo zastępuje go w prowadzeniu obrad.

Parlament krajowy uczestniczy w procesie ustawodawczym Republiki Federalnej Niemiec poprzez Bundesrat (jest to izba parlamentu, złożona z przedstawicieli poszczególnych krajów związkowych. Każdy kraj związkowy wysyła liczbę swoich reprezentantów proporcjonalną do liczby mieszkańców). We wszystkich dziedzinach, dotyczących bezpośrednio i w całości Republiki Federalnej Niemiec, np. polityka zagraniczna, polityka obronna, polityka monetarna, polityka dotycząca energii atomowej, telekomunikacja i usługi pocztowe, władzę ustawodawczą posiada tylko i wyłącznie niemiecki Bundestag z siedzibą w Berlinie. W dziedzinie szkolnictwa wyższego oraz ochrony środowiska Bundestag ustala granice, w ramach których parlament krajowy może ustanawiać akty prawne. Parlament kraju związkowego jest organem ustawodawczym, ustala dochody i wydatki kraju związkowego, wybiera szefa rządu (Ministerpräsident) i sprawuje kontrolę nad pracą rządu. W gestii parlamentu krajowego znajduje się kultura, media, szkolnictwo, kwestie bezpieczeństwa publicznego (policja), nadzór nad sektorem budownictwa i służby zdrowia. Siedzibą parlamentu jest Düsseldorf.

Posiedzenia parlamentu w Düsseldorfie odbywają się zazwyczaj dwa razy w miesiącu przez 3 dni. Większość prac parlamentu odbywa się w komisjach (Ausschüsse). Pracują w nich specjaliści wywodzący się z różnych frakcji politycznych. Podejmują oni działania w określonych dziedzinach, np. szkolnictwo, ochrona środowiska, transport. Pracami komisji kierują ich przewodniczący. Wyniki ich prac przedkładane są podczas plenum parlamentu. W parlamencie Nadrenii Północnej – Westfalii pracuje obecnie ponad 20 różnych komisji, są one odpowiedzialne np. za finanse i sprawy gospodarcze, oświatę i szkolnictwo wyższe, transport, budownictwo mieszkaniowe, rozwój współpracy z innymi krajami europejskimi.

Szef rządu krajowego (Ministerpräsident) wybierany jest zazwyczaj na drugim posiedzeniu Landtagu. Wybory są tajne i wymagane jest uzyskanie większości głosów ogólnej liczby deputowanych. Powołuje on następnie swoich ministrów. W Nadrenii Północnej - Westfalii ich liczba wynosi 11.

Rząd kraju związkowego ma obowiązek udzielania odpowiedzi na zapytania deputowanych oraz wyjaśniania swojego stanowiska na posiedzeniach plenarnych parlamentu oraz posiedzeniach komisji. Parlament posiada w tym zakresie specjalne formalne instrumenty kontroli:

- podczas pierwszego posiedzenia w miesiącu w parlamencie odbywa się tzw. „godzina pytań”(Fragestunde), podczas której każdy deputowany może zadać przedstawicielom rządu pytanie dotyczące funkcjonowania administracji rządowej oraz bieżącej polityki kraju związkowego, na które rząd musi udzielić bezpośrednio odpowiedzi
- na wniosek co najmniej ¼ liczby deputowanych do porządku dziennego można wprowadzić punkt „bieżąca godzina”(Aktuelle Stunde), co oznacza debatę na temat konkretnych bieżących spraw polityki rządu kraju związkowego; musi to być jednak niecierpiąca zwłoki kwestia ważna z punktu widzenia interesu społecznego lub parlamentarnego

Klub parlamentarny lub ¼ deputowanych mogą wnosić tzw. interpelacje (Grosse Anfragen). Służą one uzyskaniu szczegółowych informacji o różnych aspektach pracy rządu. Jest to obszerny katalog pytań, na które rząd musi odpowiedzieć na piśmie w ciągu uzgodnionego terminu. Nad odpowiedzią udzieloną przez rząd można zwołać debatę podczas obrad następnego posiedzenia plenarnego.

W odróżnieniu do interpelacji, każdy pojedynczy deputowany może wnieść zapytania (Kleine Anfragen). Zarówno zapytanie jak i odpowiedź wymagają formy pisemnej, ale nie będą one przedmiotem debaty plenarnej w parlamencie. Zapytania odnoszą się do konkretnych poszczególnych przypadków dotyczących kwestii o charakterze jednostkowym. Rząd zobowiązany jest do udzielenia odpowiedzi w ciągu czterech tygodni.

Obywatele kraju związkowego mają prawo do wnoszenia próśb i skarg na niewłaściwe lub niezgodne z prawem funkcjonowanie urzędów administracji. Każdy, kto uważa, że został nienależycie potraktowany przez urząd podległy władzom kraju związkowego, może złożyć petycję do komisji petycji parlamentu krajowego w Düsseldorfie. Prawo wniesienia skargi ma każdy, bez względu na wiek i pochodzenie. Może być to grupa lub pojedynczy obywatel. Istotne jest tylko to, aby sprawa opisana w zażaleniu była w kompetencji władz kraju związkowego.

Członkowie komisji petycji mają prawo do przesłuchania wszystkich zainteresowanych stron, wglądu do akt oraz dostęp do wszystkich podległych administracji kraju związkowego instytucji. Praca komisji pozwala poznać trudności przy wprowadzaniu w życie przepisów wynikających z ustaw i jest ważnym źródłem wiedzy na temat społecznych problemów mieszkańców.

Jedną z najważniejszych ustaw parlamentu jest ustawa budżetowa. Rząd kraju związkowego przedstawia każdego roku parlamentowi plan budżetu na następny rok. Zadaniem parlamentu jest jego zatwierdzenie, zaś rolą rządu wprowadzenie go w życie. Parlament ma za zadanie sprawowanie dokładnej kontroli nad jego wdrażaniem.

Ostatnie wybory do Parlamentu Krajowego Nadrenii Północnej – Westfalii odbyły się 22 maja 2005 roku. Próg wyborczy osiągnęły następujące partie:
- CDU (Unia Chrześcijańsko – Demokratyczna) – 44,8%
- SPD (Socjalistyczna Partia Niemiec) – 37,1%
- FDP (Wolna Partia Niemiec) – 6,2%
- Zieloni – 6,2%

Wybrano 187 deputowanych, przewodniczącą Parlamentu (Landtagspräsident) została Regina von Dinther (CDU). Na premiera rządu wybrano Jürgena Rüttgersa (także CDU). W skład koalicji rządowej weszły dwie partie – CDU i FDP.

SAMORZĄD NA SZCZEBLU GMINNYM

Gmina w państwie niemieckim stanowi najmniejszą jednostkę podziału administracyjnego i terytorialnego państwa oraz podstawową społeczną i polityczną organizację ludności zamieszkującej jej terytorium. Posiada ona autonomię terytorialną, administracyjną, finansową oraz prawo stanowienia przepisów prawa miejscowego (statutów gminnych, budżetu, podatków lokalnych, nakazów i innych przepisów).

ORGANY GMINY:

Organy gminy dzielą się na ustawodawcze i wykonawcze, przy czym ustawodawczym jest rada gminy lub przedstawicielstwo gminne, natomiast wykonawczym burmistrz (czasami dyrektor gminy bądź magistrat).

Organy gminy wybierane są w poszczególnych krajach związkowych na różny okres (w większości na 4 lata). W Nadrenii Północnej – Westfalii obowiązuje tzw. północnoniemiecki (angielski lub "dyrektorski") ustrój gminny. Jest to model z podwójnymi organami naczelnymi gminy. Dominującą pozycję stanowi rada, której przewodniczy wybrany przez nią burmistrz. Mieszkańcy gmin wybierają skład osobowy rady, która ze swego grona wybiera burmistrza (na 5 lat), kierującego jej pracą oraz dyrektora gminy (na 8 lub 12 lat), kierującego administracją gminy.

ŹRÓDŁA:

Monika Lepere "Unser Landtag", wyd. Le Pere Verlag, Bonn 1999
http://landtag.nrw.de
www.bundestag.de/parlament/funktion/gesetze/grundgesetz/index.html_28k

Magdalena Kochan

Promocja regionu na przykładzie festiwalu muzyki rockowej w Danii

Dania (Królestwo Danii) jest najmniejszym ze wszystkich państw Skandynawskich, krajem leżącym w Północno - Zachodniej Europie na Półwyspie Jutlandzkim i około 480 wyspach z czego jedynie 100 jest zamieszkanych. Należą do nich między innymi Zelandia, Fionia, Nordjylland, Lolland, Bornholm, Falster, Langeland. W skład Królestwa wchodzi również największa wyspa na świecie – Grenlandia, a ponadto Wyspy Owcze. Dania jest najstarszą europejską monarchią z zachowaną ciągłością dziedzicznej władzy monarszej. Obecnie na tronie zasiada królowa Małgorzata II, córka Fryderyka IX i królowej Ingrid a następcą tronu jest jej starszy syn – książę Fryderyk. Stolicą od 1443 roku jest Kopenhaga, która zastąpiła na tej funkcji miasto Roskilde i obecnie jest trzecim największym miastem w Skandynawii zaraz po Sztokholmie i Helsinkach. Oficjalnym językiem jest język duński, który w poszczególnych regionach występuje w charakterystycznych dla nich dialektach. Językami mniejszości narodowych są turecki oraz niemiecki ze względu na to, że od południa Dania graniczy z Niemcami. Na terytoriach zależnych od Danii używane są języki farerski i grenlandzki a najpowszechniej znanymi językami obcymi są angielski i niemiecki. Od 1 stycznia 2007 roku Dania podzielona jest na 5 regionów: Nordjylland położony w północnej części

Jutlandii ze stolicą w Ålborg, Midtjylland w środkowej części półwyspu ze stolicą w Århus, Syddanmark w południowej części Jutladnii, na Fionii oraz pobliskich wyspach, ze stolicą w Vejle, Hovedstaden w północno - wschodniej części Zelandii i Bornholmu, gdzie stolicą jest Hillerød i w końcu region Sjælland w południowo – zachodniej części Zelandii i na pobliskich wyspach, ze stolicą w Sorø. Dania poszczycić się może pięknymi krajobrazami, mimo że jej powierzchnia jest mało zróżnicowana. Dominują niziny pokryte bujnymi lasami, falistymi polami i łąkami, licznymi jeziorami czy też ciągnącymi się kilometrami czystymi, piaszczystymi plażami[289]. Architektura, malarstwo, rzeźba, muzyka jak i literatura kształtowały się pod jednoczesnym wpływem kultury skandynawskiej i zachodnioeuropejskiej (zwłaszcza niemieckiej i niderlandzkiej, ale także francuskiej i angielskiej). Najbardziej znanym pisarzem duńskim jest Hans Christian Andersen, autor baśni zaliczanych do klasyki światowej.

Współcześnie Dania słynie ze znakomitej sztuki użytkowej - wzornictwa przemysłowego, meblarstwa, ceramiki i wyrobów ze srebra. Roskilde było pierwszą stolicą Królestwa Danii. Po 1443 roku, tj. po przeniesieniu stolicy do Kopenhagi, nastąpił upadek znaczenia miasta, jak i znaczne zmniejszenie jego populacji. Do głównych atrakcji turystycznych należy przede wszystkim Roskilde Station - najstarsza stacja kolejowa w Danii, Katedra, w której znajdują się krypty 38 duńskich monarchów oraz muzeum poświęcone Wikingom, które jednocześnie jest rodzajem warsztatów, gdzie powstają nowe łodzie, a stare poddawane są konserwacji. Specjalną ofertą jest rejs jedną z łodzi wikingów po jeziorze.

Jednak dla młodych ludzi Roskilde to przede wszystkich miasto, gdzie każdego lata, począwszy od 1971 roku organizowany jest jeden z największych, niezależnych i niekomercyjnych festiwali muzyki rockowej o charakterze międzynarodowym. Zamierzeniem organizatorów tego festiwalu było stworzenie czegoś na wzór amerykańskiego Woodstocku. Pomysłodawcami tej imprezy byli dwaj studenci Mogens Sandfar oraz Jesper Magnussen, którzy przedstawili swój pomysł późniejszemu menadżerowi festiwalu Karlowi Fischerowi. Pierwszy „Sound Festival" w Roskilde charakteryzował się fatalną organizacją i dość chaotycznym wyrazem ze względu na to, iż zaproszeni zostali przedstawiciele całkiem odmiennych gatunków muzycznych (od jazzu, folku, poprzez rock na popie skończywszy). Wiele do życzenia pozostawił też sposób reklamy tego festiwalu – ludzie dowiadywali się o organizowanej imprezie głównie poprzez „pocztę pantoflową". Jednak nawet zła organizacja nie miała wpływu na doskonałą zabawę wszystkich tych, którzy zdecydowali się przyjechać do Roskilde. Rok później o organizację festiwalu została poproszona lokalna organizacja The Roskilde Charity Society, która zajmuję się tym do teraz, a utrzymuję się jedynie z datków oraz dochodów uzyskanych z organizacji festiwalu Roskilde. Jakość festiwalu zarówno pod względem muzycznym jak i usługowym poprawiała się na przestrzeni lat. Rok 1977 stał się przełomowym ze względu na rozłożenie nad sceną słynnego już dziś pomarańczowego namiotu, który stał się wizytówką festiwalu i zyskał światowy rozgłos. Koniec lat siedemdziesiątych był również bardzo ważnym w związku z coraz większymi gwiazdami, które zdecydowały się zagrać w Roskilde. W 1978 roku pierwszą z nich był Bob Marley and the Wailers. W roku tym festiwal powiększył się również o 2 dodatkowe sceny, ponieważ brało w nim udział już 40 zespołów. W latach osiemdziesiątych występy takich sław jak Simple Minds, Talking Heads, U2, Metallica czy Elvis Costello ostatecznie wytyczyły kierunek w jakim miał się rozwijać festiwal. Lata dziewięćdziesiąte to same sukcesy zarówno w sposobie realizacji imprezy jak i ilości czy prestiżu oferowanych

289 Dane za stroną internetową: http://www.travelcity.webpark.pl

wykonawców[290]. Rok 2000 okazał się być tragiczny dla organizatorów i uczestników. W drugim dniu, podczas koncertu zespołu Pearl Jam grupa ludzi straciła równowagę i znalazła się na ziemi, gdzie została przygnieciona przez innych festiwalowiczów. Akcja ratunkowa, choć przeprowadzona profesjonalnie, nie dotarła do wszystkich poszkodowanych na czas. Aż 9 osób straciło życie[291]. W hołdzie swoim kolegom, uczestnicy festiwalu ułożyli żałobny memoriał składający się z kwiatów, świec i pamiątek po zmarłych. W rok później na znak hołdu, postawiono specjalny pomnik upamiętniający tamten tragiczny wieczór. Monument składa się z ogromnego kamienia, na którym wyryto hasło „How Fragile We Are", który otacza 9 młodych brzóz oraz 9 mniejszych głazów[292].

Organizatorzy Festiwalu w Roskilde nie polegają jedynie na sukcesach jakie impreza odniosła w poprzednich latach. Koncentrują się oni głównie na jakości, innowacyjności i zmienności prezentowanych przez siebie pomysłów a nie na chęci stania się największym i najbardziej znanym muzycznym wydarzeniem w Danii[293],ponieważ festiwal w Roskilde to nie tylko muzyka. W trakcie tych kilku dni na scenach oglądać można różnego rodzaju grupy teatralne, kabarety; cały czas działa kino festiwalowe. Zainteresowani mogą wziąć udział w warsztatach plastycznych i ceramicznych a dla bardziej wysportowanych do dyspozycji są sztuczne ścianki do wspinaczki, boiska do koszykówki, trampoliny a nawet skate park. Skate park został wybudowany w 2004 roku jako wyraz podziękowania dla młodzieży miasta Roskilde i nie tylko, która przez wiele lat wspierała festiwal pełniąc wolontariat.

Na ponad 2500 m² znajdują się urządzenia służące dla osób jeżdżących na rolkach, deskorolkach jak również na rowerach BMX. Roskilde Skate Park spełnia wszelkiego rodzaju wymogi dotyczące organizacji imprez masowych, nie tylko koncertów ale w tym wypadku również zawodów, dzięki czemu atrakcyjność regionu jeszcze bardziej się zwiększa[294].

Innym przykładem pozytywnego wpływu festiwalu na poglądy i postępowanie ludzi, jak również na wizerunek regionu, jest czynna postawa wobec problemów środowiska naturalnego (stosowanie recyklingu, wykorzystywanie alternatywnych źródeł energii). Roskilde Festival stara się skupić na nich uwagę całego świata. Od 1994 roku w trakcie festiwali prowadzona jest akcja mająca na celu ochronę środowiska naturalnego. Działająca przy Roskilde Grupa Ekologiczna zapewnia, że program prowadzony jest na wszystkich płaszczyznach festiwalowego życia, ze szczególnym uwzględnieniem warunków sanitarnych, segregacji odpadów oraz systemu zwrotu zużytych produktów (butelki, kubki, skrzynki). Wiele pomysłów związanych z ochroną środowiska, które zrodziły się pod wpływem festiwalu spotkało się z pozytywną oceną i zostały powszechnie przyjęte. Dzięki ciężkiej pracy organizatorów jak i uczestników imprezy okręg miasta Roskilde może być przykładem jak powinno się dbać o środowisko naturalne, w szczególności na tego typu imprezach, gdy produkcja śmieci wzrasta wielokrotnie[295]. Kolejnym przykładem rozwoju festiwalu a co za tym idzie jego promocji, i promocji regionu Roskilde jest poszukiwanie nowych źródeł finansowania, czyli sponsorów. Korzyści z takiej współpracy są obustronne: dane firmy czy przedsiębiorstwa mają możliwość ustawiania reklam lub sprzedaży swoich wyrobów na obszarze festiwalu;

---

290 Dane za stroną internetową: http://www.roskilde-festival.pl
291 Dane za stroną internetową: http://www.money.pl
292 Dane za stroną internetową: http://www.roskilde-festival.pl
293 Dane za strona internetową: http://www.roskilde-festival.dk
294 Dane za stroną internetową: http://www.roskilde-skatepark.dk
295 Dane za strona internetową: http://www.roskilde-festival.pl

w zamian wspierają finansowo festiwal, jak również poprzez reklamy telewizyjne swoich produktów sprawiają, że informacje o tej imprezie i przekazie jaki z sobą niesie, docierają do większej grupy ludzi[296].

Zadaniem festiwalu jest dostarczenie wszystkim uczestnikom jak najlepszych wrażeń i przeżyć. Muzyka, wspólna dobra zabawa, radość, możliwość poznawania nowych ludzi, innych poglądów i zapoznawanie uczestników z problemami dotyczącymi współczesnego świata w połączeniu z nienaganną organizacją i najwyższej jakości obsługą to priorytety organizatorów. Wszystkie zyski z imprezy przeznaczane są fundacjom tworzonym z myślą o dzieciach i młodzieży oraz akcjom humanitarnym, społecznym oraz kulturalnym na całym świecie. Każdego roku lokalne organizacje i kluby w Roskilde zapewniają pomoc 20 tysięcy ochotników tzw. wolontariuszy. Ich działania skupiają się głównie na sprzedaży usług gastronomicznych oraz praktycznej pomocy. W zamian za swoją pracę, dane kluby i organizacje otrzymują miliony duńskich koron, które pozwalają im na prowadzenie działalność dobroczynnej przez okrągły rok.

Roskilde liczy sobie około 50 tysięcy mieszkańców ale każdego roku, w ciągu tych kilku dni trwania festiwalu, liczba ta dramatycznie wzrasta o prawie 200%. Łatwe do przewidzenia są konsekwencje tego wzrostu: atrakcje turystyczne przeżywają oblężenie, a wszystkie mniejsze bądź większe sklepy, puby i restauracje uzyskują największe w skali roku dochody. Mówiąc krótko: miasto Roskilde żyje festiwalem, jest pod jego wpływem i uzyskuje profity z jego działalności już od ponad trzydziestu lat. Wymaga od festiwalu kontynuacji i dalszego rozwoju, ponieważ impreza ta jest integralną częścią życia mieszkańców miasta[297].

Bibliografia:

1. www.money.pl
2. www.roskilde-festival.dk
3. www.roskilde-festival.pl
4. www.scandinavica.pl
5. www.travelcity.webpark.pl
6. www.visitdenmark.com
7. www.wikipedia.org

Kamil Kociuba

Program PHARE i PHARE II

Program PHARE

Program PHARE powstał na mocy Rozporządzenia Rady Unii Europejskiej numer 3906/89 z 18 grudnia w 1989 roku. Dokładna nazwa z języka angielskiego to Poland and Hungary in Restructing Economies. Był on kierowany do Polski i Węgier jednak z czasem zaczęły korzystać z niego pozostałe kraje Europy Środkowo - Wschodniej. Chęć wstąpienia do Wspólnoty Europejskiej przez kolejne państwa spowodowała, że rozpoczęły one korzystanie z PHARE. W początkowych latach istnienia

296 Dane za stroną internetową: http://www.roskilde-festival.pl
297 Dane za stroną internetową: http://www.roskilde-festival.pl

zadaniem programu była bezzwrotna pomoc wspierająca procesy ekonomicznej transformacji oraz realizację reform instytucjonalnych w krajach objętych programem. Środki z tego programu zaspokajały potrzeby ekonomiczne i rozwoju państw. PHARE stal się programem który wspomagał integracje z Unia Europejska a także etapem przyjmowania środków pomocy od krajów członkowskich.

Uczestnicy Programu

Jak wspomniałem był on skierowany początkowo do Polski i Węgier. Jednak w miarę upływu czasu przystępowały do niego poszczególne państwa, zachęcone sukcesem jego działania. W 1990 roku przystąpiły do niego Bułgaria i Czechosłowacja (obecnie już Czechy i Słowacja). Następnie dołączyły Albania, Rumunia, Estonia, Litwa i Łotwa. Od 2000 roku z PHARE korzystało z już 17 państw które przygotowywały się do członkostwa do Unii Europejskiej.

Etapy Programu

Program PHARE podzielony był na poszczególne etapy:

- w latach 1989 - 1991 obejmował pomoc doraźną,
- w latach 1991 - 1994 obejmował to szkolenie i doradztwo,
- w latach 1994 -1997 zajmował się wspieraniem inwestycji,
- od 1998 roku do czasu wstąpienia do Unii Europejskiej - program służył wspieraniu procesu integracji z UE.

Środki Pomocy

„Przygotowanie do członkostwa miało odbywać się poprzez skoncentrowanie pomocy na dwóch kluczowych priorytetach odnoszących się do przyjęcia acquis communautaire, tj.: finansowanie projektów inwestycyjnych (investment support), na realizację którego zaplanowano około 70 % środków z budżetu Phare, ustanowienie i wzmocnienie instytucji publicznych, czyli rozwój instytucjonalny (institutional building), finansowane z około 30 % środków z budżetu Phare”.[298]

PHARE objął kilka programów dla małych i średnich firm. W ramach poszczególnych programów dofinansowywane były przede wszystkim:

- Systemy zarządzania jakością. Usługi związane z podnoszeniem jakości produktów i usług, w tym m.in.: uzyskanie certyfikatów zgodności dla wyrobów, usług, surowców, maszyn i urządzeń, aparatury kontrolno-pomiarowej i personelu (do 60 proc. kosztów netto),
- Następnym celem dotacji PHARE były innowacje i nowe technologie. Usługi doradcze i szkoleniowe dla przedsiębiorców, którzy rozwijają swoje firmy poprzez wdrażanie rozwiązań innowacyjnych i nowych technologii. Doradcy z Unii Europejskiej mieli ocenić technologie stosowaną w firmie, wnieść swoje zastrzeżenia a także doradzić poprawki w celu lepszego funkcjonowania.
- Dofinansowywał ponadto zarządzanie przedsiębiorstwem. Usługi doradcze związane z marketingiem i rozwojem rynków, zarządzaniem, rozwojem zasobów ludzkich w firmie i

[298] strona internetowa: Serwis Służby Cywilnej Kancelaria Prezesa Rady Ministrów http://www.dsc.kprm.gov.pl/strona.php?id=48&id2=23

szkoleniem pracowników, zarządzaniem finansami i rachunkowością, systemami jakości, planowaniem strategicznym, nowymi technologiami (do 60 proc. kosztów netto).
- Działania eksportowe. Usługi doradcze dla firm eksportujących i potencjalnych eksporterów, związane z tworzeniem i wdrażaniem indywidualnych planów rozwoju eksportu firmy (do 60 proc. kosztów netto). Można było ubiegać się o dotacje, m.in. na: badanie rynków, udział w targach i misjach handlowych, opracowanie i wydanie materiałów promocyjnych, poszukiwanie partnerów.

PHARE w Polsce

Program zaczął funkcjonować w Polsce od 1990 roku. Udzielona pomoc była wkładem rzeczowym w wysokości 100 milionów w postaci pasz dla zwierząt, nawozów sztucznych itd. W następnych siedmiu latach zostało przeznaczone ponad 100 milionów na rozwój rodzimego rolnictwa i obszarów wiejskich. W fazie początkowej pomoc koncentrowała się głównie na rozwoju rynku ziemi, prywatyzacji, doradztwa rolniczego i banków spółdzielczych. Następnie środki pomocowe stopniowo przesuwano na kwestie związanie z integracją europejską. Rozchodziło się tu przystosowanie przepisów prawnych przede wszystkim w zakresie standardów higieny i budowania nowych instytucji. Program odegrał zasadniczą role w zapoznaniu się polskiej struktury administracji ze struktura europejska. Starał się poprawić wszelkie luki i nieścisłości w tych strukturach tak by w przyszłości Polska miała otwartą drogę do Wspólnoty.

PHARE kierowało się w swoim działaniu wieloma projektami względem Polski. Do najważniejszych można było zaliczyć:
- Wsparciem kształtującego się rynku ziemi w Polsce,
- Rozwój infrastruktury wiejskiej,
- Ułatwienie procesu prywatyzacji na wsi,
- Zwiększenie dostępności kredytu dla wsi,
- Poprawę struktury rynkowej w Polsce,
- Bezpieczeństwo żywności i zwalczanie chorób zwierzęcych i roślinnych związanych z uprawami i hodowla,
- Wspieranie doradztwa rolniczego, edukacji i szkoleń,

Wielkość pomocy

Organem który zajął się przyznawanie pomocy została Komisja Europejska. Spełniła funkcje przydzielenia środków pomocy i wybraniem krajów którym się ona należała. Komisja Europejska po naradach zainteresowanym krajem zatwierdzała budżet i ustalała wysokość pomocy. Następnie poszczególne rządy przygotowywały plany projektów instytucjonalnych, gospodarczych i prawnych. W pierwszej kolejności brane były pod uwagę te projekty które wymagały od Unii Europejskiej największych inwestycji.

Ze wszystkich państw objętych programem PHARE w latach 1990-2000 największa pomoc uzyskała Polska. Wiązało się to głownie z tym, ze nasz kraj był największy na tle pozostałych uczestników programu. Drugim krajem o największej dotacji pomocy była Rumunia. Tu także można odnotować wielkość jej terytorium a także znaczący wpływ rolnictwa w gospodarce.

Kraje które uzyskały największa pomoc w ramach Programu PHARE w latach 1990 - 2000:
- Polska 2,5 mld ECU (21 % ogólnej wysokości środków PHARE)

- Rumunia 1,4 mld ECU (12 %)
- Węgry 1,07 mld ECU (9 %)
- Bułgaria 0,95 mld ECU (8 %)
- Albania 0,6 mld ECU (5 %)
- Czechy 0,6 mld ECU (5 %)

Program PHARE II

Program PHARE II był przewidziany na lata 2000-2006 jako następca PHARE. Z jego środków korzystało dziesięć krajów Europy Środkowo wschodniej, które miały przystąpić do Unii Europejskiej oraz niektóre państwa bałkańskie. W programie obowiązywała zasada finansowania jedynie inicjatyw z zakresu wspólnych polityk Unii Europejskiej. Oznaczało to ze pieniądze z PHARE II nie były przeznaczane np. na inwestycje sportowe, wydatki związane z wiara chrześcijańska a także na służbę zdrowia, ponieważ te dziedziny nie zostały objęte żadną ze wspólnych polityk Wspólnoty. Z jego środków finansowane było przede wszystkim wsparcie procesów dostosowania poszczególnych praw krajowych do prawa wspólnotowego, stworzenie instytucji odpowiedzialnych za współpracę z instytucjami unijnymi zajmującymi się polityką regionalną i kulturalną, pomoc samorządom, projekty umożliwiające wprowadzanie w życie unijnych standardów, zasad i norm oraz projekty, które będą mogły spowodować wyrównanie poziomu rozwoju między poszczególnymi regionami.

Wielkość pomocy

„Budżet programu PHARE 2 dla dziesięciu państw z Europy Środkowo-Wschodniej wynosi około 1,5 mld euro rocznie. Wszystkie inwestycje w jego ramach wymagają współfinansowania przez kraj otrzymujący pomoc (przez rząd, samorządy, organizacje pozarządowe lub firmy). W praktyce minimalny wkład własny wynosi ok. 10 proc. a maksymalny - około 90 proc. Najczęściej jest to jednak między 20 a 40 proc. Wyjątkiem są dotacje (granty) dla przedsiębiorstw, gdzie wkład unijny nie przekracza 25 proc.

W zreformowanym systemie pomocy Phare 2 wprowadzono podział finansów: 30 proc. na wsparcie rozwoju instytucjonalnego i 70 proc. na inwestycje”.[299]

Inwestycje zostały podzielone na dwie zasadnicze kategorie:
- inwestycji dotyczące infrastruktury wymaganej by osiągnąć standardy unijne,
- inwestowanie w spójność gospodarczo-społeczną poprzez uczestnictwo w konkurencyjnym rynku Unii Europejskiej promocję gospodarki rynkowej. Działania te zostały zbliżone do tych podejmowanych w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Socjalnego.

PHARE II w Polsce

Środki z tego programu są w Polsce zostały przekazane na działania w pięciu zasadniczych dziedzinach:
- rozwój instytucjonalny, na który skierowano dotychczas średnio 80-90 mln. euro rocznie;

[299] strona internetowa: Fundacja i Samorządność: http://www.fundacja.europa.pl/?dzial=12

Adresatem tej pomocy je była przede wszystkim administracja, głównie rządowa a pieniądze przeznaczane zostały na wdrażanie unijnych systemów. Zaliczymy do nich organizowanie i wyposażenie laboratoriów weterynaryjnych (np. na granicach, żeby zapewnić bezpieczeństwo wwożonej żywności), powiatowych inspektoratów ochrony środowiska, czy na wzajemne uznawanie dyplomów.
- inwestycje umożliwiające stosowanie dorobku (głównie prawnego) Unii Europejskiej, czyli inwestycje w tzw. acquis communautaire, na które trafiało między 50 a 100 mln. euro rocznie; Były to inwestycje wymagające dużych nakładów - od kilkunastu do kilkudziesięciu milionów euro. Środki były przekazywane głownie na bezpieczeństwo na polskich granicach na (np. na łodzie patrolowe, samochody terenowe czy sprzęt wykrywający materiały wybuchowe lub narkotyki).
- na realizację celów spójności społeczno-ekonomicznej (około 170 mln euro rocznie)
- na program współpracy przygranicznej (średnio 54 mln. euro rocznie);

W ramach współpracy przygranicznej realizowane zostały mniejsze w porównaniu do pozostałych inwestycje z zakresu ochrony środowiska, transportu, rolnictwa a także w dziedzinie edukacji, techniki i nauki.
- na dofinansowanie uczestnictwa krajowych podmiotów w innych unijnych programach pomocowych. Pieniądze tu kierowane wracają do UE na konto programów wspólnotowych takich jak np. Socrates czy Leonardo.

Trzeba podkreślić także, ze około 35 mln euro rocznie przeznaczane było na rozwój zasobów ludzkich. Rozchodzi się tu o szkolenia głównie administracji i bezrobotnych oraz przekwalifikowanie tych, zostali bez pracy i chcieli zdobyć nowy zawód.

Bibliografia:

- Fundacja Europa i Samorządność http://www.fundacja.europa.pl/?dzial=12
- Serwis Służby Cywilnej http://www.dsc.kprm.gov.pl/strona.php?id=48&id2=23
- Wikipedia.pl
- http://biurose.sejm.gov.pl/teksty/r-132.htm

Przemysław Koncewicz
Program „Leader+" w Bieszczadach

ZAŁORZENIA PROGRAMU „LEADER+"

Polityka rozwoju obszarów wiejskich staje się coraz ważniejszym elementem Wspólnej Polityki Rolnej (WPR). Wspiera ona trwały rozwój na terenach wiejskich Europy zajmując się problematyką gospodarczą, społeczną i ochrony środowiska. Ponad połowa ludności UE mieszka na obszarach wiejskich, które zajmują 90% terytorium Unii.

Leader może przyczynić się do realnej zmiany w codziennym życiu ludzi na obszarach wiejskich. Może ono odgrywać ważną rolę w pozyskiwaniu nowych reakcji na stare i nowe problemy wsi, oraz stać się rodzajem „laboratorium" do budowania zdolności lokalnych oraz testowania nowych sposobów na realizowanie potrzeb społeczności wiejskich. Podejście to przyniosło do tej pory na wielu obszarach wiejskich UE złożonej z 153 państw członkowskich cenne rezultaty i mogłoby odegrać istotną rolę pomagając

obszarom wiejskim nowych i przyszłych państw członkowskich Unii w przystosowaniu się do dzisiejszej zmiennej rzeczywistości.

Od momentu uruchomienia programu Leader w 1991 roku, dostarcza on społecznościom wiejskim w UE narzędzi do odgrywania aktywnej roli w kształtowaniu własnej przyszłości. Z biegiem czasu program ewoluował wraz z pozostałą WPR. Informacje uzyskane na podstawie ocen oraz od uczestników programu z terenów wiejskich wskazują, że podejście Leader to narzędzie, które zdaje egzamin w całkiem różnych sytuacjach i na różnych rodzajach terenów, przystosowując tym samym kształtowanie polityki wiejskiej do niezwykłej różnorodności potrzeb tych terenów. Z tej przyczyny podejście to stało się integralną częścią polityki rozwoju wsi. Zachęcając lokalnych partnerów do udziału w sporządzaniu i wdrażaniu trwałych strategii rozwoju, podejście Leader może okazać się cennym zasobem do wykorzystania w przyszłości w polityce dotyczącej obszarów wiejskich.

W okresie programowania 2007-2013 inicjatywa Leader nie będzie już osobnym programem, lecz zostanie zintegrowana ze wszystkimi krajowymi/regionalnymi programami rozwoju wsi (włączona do głównego nurtu). Otwiera to nowe możliwości zastosowania podejścia Leader na znacznie szerszą skalę i przy znacznie większym niż dotychczas wachlarzu działań z zakresu rozwoju wsi.

Koncepcja Leader jest uzupełnieniem innych programów europejskich i krajowych. Działania w ramach Leadera mogą na przykład aktywizować i mobilizować lokalne zasoby poprzez wspieranie projektów przedrozwojowych (takich jak studia diagnostyczne i studia wykonalności czy też budowanie zdolności lokalnych), które zwiększają możliwość dostępu i wykorzystania przez te obszary nie tylko środków w ramach inicjatywy Leader lecz również innych źródeł finansowania swego rozwoju (np. szersze programy unijne oraz krajowe programy rozwoju wsi i rozwoju regionalnego). Podejście Leader pomaga również tym sektorom i kategoriom odbiorców, którzy nie otrzymują żadnego wsparcia lub jedynie wsparcie ograniczone w ramach innych programów realizowanych na obszarach wiejskich, takich jak działalność kulturalna, poprawa środowiska naturalnego, restaurowanie obiektów architektonicznych i zabytkowych, turystyka wiejska, poprawa relacji między producentami i konsumentami, itd. Podejście Leader zachęca partnerów społeczno-gospodarczych do współpracy, do wytwarzania dóbr i usług generujących maksymalną wartość dodaną na ich lokalnym terenie. Unia Europejska zarezerwowała i chce przekazać duże kwoty pieniędzy społecznościom z obszarów wiejskich. Warunkiem jest zorganizowanie się i utworzenie Lokalnej Grupy Działania, która:

- skupia wokół wspólnego projektu odnośne grupy interesów z danego terenu;
- posiada autonomię w zakresie decydowania oraz zdolność do świeżego spojrzenia na lokalne zasoby;
- wiąże ze sobą różne działania;
- jest w stanie wykorzystać szanse, jakie daje lokalny zestaw zasobów;
- jest otwarta na innowacyjne pomysły;
- jest w stanie łączyć i integrować ze sobą poszczególne podejścia sektorowe.

Lokalne Grupy Działania zostały oddelegowane do przejęcia dużej części obowiązków związanych z zarządzaniem (np. wyboru projektów, płatności, monitorowania, kontroli i oceny) w stosunku do poszczególnych działań. Jednakże stopień autonomii LGD może różnić się istotnie w zależności od specyficznej formy organizacji i kontekstu instytucjonalnego w danym państwie członkowskim. Najbardziej popularną

formą finansowania projektów i działań w ramach Leadera są dotacje globalne. Dotacje takie, współfinansowane przez UE i krajowe środki publiczne, pokrywają różne części potrzeb finansowych projektu w zależności od jego typu i rodzaju terenu.

LEADER+ W BIESZCZADACH

rys 1. Gminy LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA

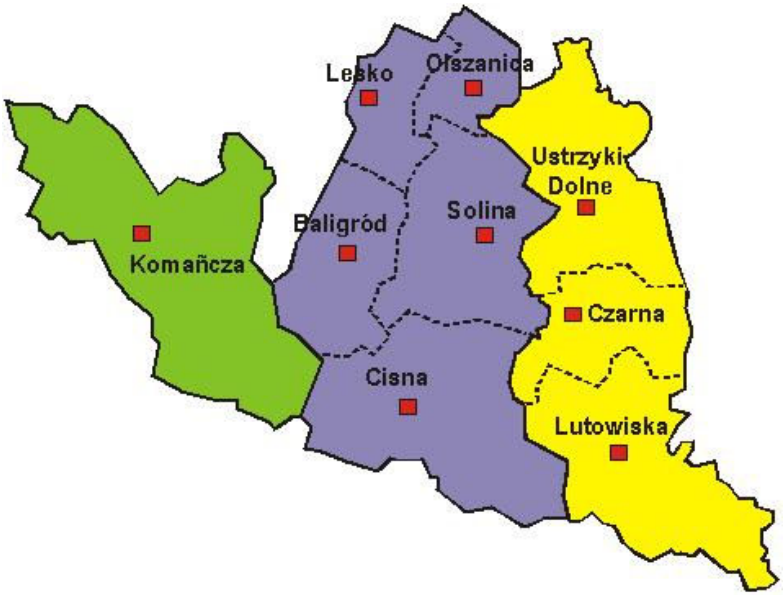

Fundacja Bieszczadzka Partnerstwo dla Środowiska z siedzibą w Lesku powstała 15 grudnia 2003 r. z woli fundatorów reprezentujących Grupę Partnerską „Zielone Bieszczady". Fundatorami byli:
- Bieszczadzkie Stowarzyszenie Ekoturystyczne „Baszta",
- Bieszczadzkie Towarzystwo Cyklistów,
- Bieszczadzkie Towarzystwo Folkowe „Bojkowiana",
- Stowarzyszenie Społeczne „Dzieciom Bieszczadzkiej Szkoły w Zatwarnicy"
- Stowarzyszenie Agroturystyczne „Galicyjskie Gospodarstwa Gościnne – Bieszczady"
- Fundacja Partnerstwo dla Środowiska z Krakowa
- Agencja Turystyczno-Promocyjna „Bieszczady"
- Pensjonat „Bazyl", Andrzej Kusz
- Wyciągi narciarskie - Ustrzyki Dolne, Bronisław Mrugała

Fundacja pełni rolę LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA dla obszaru 9 gmin; Baligród, Cisna, Czarna, Komańcza, Lesko, Lutowiska, Olszanica, Solina, Ustrzyki Dolne (województwo podkarpackie) i ściśle współpracuje z Grupą Partnerską Zielone Bieszczady, która jest inicjatywą organizacji pozarządowych, sektora prywatnego i publicznego oraz innych instytucji i mieszkańców działających na rzecz Bieszczadów. W partnerskie działania zaangażowanych jest obecnie 92 podmioty z trzech sektorów: społecznego (31), prywatnego (28) i publicznego (33). Partnerstwo powstawało od 2000 r. metodą szerokich konsultacji społecznych.

Lokalna Grupa Działania - Fundacja Bieszczadzka Partnerstwo dla Środowiska rozwiązuje problemy gospodarcze, społeczne i ekologiczne obszaru objętego swym oddziaływaniem poprzez zintegrowanie partnerskich działań organizacji pozarządowych,

lokalnych przedsiębiorców, osób fizycznych, samorządów i innych instytucji publicznych służących jak najlepszemu wykorzystaniu zasobów naturalnych i kulturowych do rozwoju turystycznego, podniesieniu jakości życia mieszkańców oraz stworzeniu spójnego programu zrównoważonego rozwoju Bieszczadów.
Tematami wiodącymi wytyczającymi kierunek Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich w Bieszczadach są:

1. Wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych, w tym potencjału obszarów należących do sieci Natura 2000.
2. Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich. Leader to podejście do rozwoju obszarów wiejskich:

- mobilizujące społeczności lokalne do wzięcia odpowiedzialności za swoją przyszłość
- integrujące lokalne zasoby oraz partnerów gospodarczych, społecznych i publicznych
- zdecentralizowane, zintegrowane, oddolne, innowacyjne
- otwarte na współpracę z innymi poprzez wspólne działania, wymianę informacji i tworzenie sieci
- wspierające przez Lokalne Grupy Działania technicznie, administracyjnie i finansowo niewielkie projekty
- oparte o lokalną strategię rozwoju wykorzystującą lokalne zasoby i dopasowaną do lokalnych warunków

CELE ZINTEGROWANEJ STRATEGII ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH W BIESZCZADACH:

1. Popieranie i przyczynianie się do rozwoju realizowanych na obszarze ZSROW inicjatyw, zmierzających do ukształtowania oferty turystycznej na bazie zasobów naturalnych, w szczególności:

   - Wsparcie dla koncepcji wykorzystania w celach turystycznych zasobów naturalnych Bieszczadzkiego Parku Narodowego rozwój koncepcji Pan Parks,
   - Dalszą modernizację i rozwój Bieszczadzkiej Kolejki Leśnej,
   - Stworzenie komplementarnej oferty turystycznej wokół Bieszczadzkiej Kolejki Leśnej szereg atrakcji przyciągających turystów do skorzystania z oferty
   - Ukształtowanie atrakcyjnej oferty turystycznej na bazie programu „Bieszczady w siodle”,
   - Wspieranie i rozwój produktu „Greenway Karpaty Wschodnie”
2. Budowa wizerunku Bieszczadów jako miejsca turystyki aktywnej, ambitnej, wypoczynku z wykorzystaniem walorów naturalnych regionu, jednakże w zgodzie z naturą,
3. Budowanie więzi pomiędzy sektorem społecznym, publicznym oraz prywatnym w celu harmonijnego wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych,
4. Ożywienie aktywności mieszkańców regionu w zakresie inicjatyw turystycznych, poprzez:
   - Szkolenia i doradztwo w zakresie rozwoju usług turystycznych,

- Eksponowanie pozytywnych przykładów osób, które odniosły sukces w tym zakresie,

5. Dbałość o rozwój sektora produktów lokalnych, w szczególności tradycyjnych i artystycznych, poprzez:
   - Propagowanie idei certyfikacji produktów lokalnych,
   - Kształtowanie lokalnej oferty produktowej o wyraźnie zróżnicowanych cechach wyróżniających,
   - Opracowanie koncepcji oraz stworzenie sieci dystrybucji produktów lokalnych w wersji internetowej, a także rzeczywistej sieci sprzedaży produktów na terenie ZSROW

Informacje o głównych programach:

Zielony Rower – Greenway Karpaty Wschodnie

Bieszczady, to najdalej na południowy-wschód wysunięty region Polski, będący częścią wielkiego łuku Karpat Wschodnich – świata przyrody bez granic. Od stuleci region ten był miejscem stykania się różnych kultur, narodów i grup etnicznych – Wołochów, Łemków, Bojków, Żydów, Romów, Rusinów, Polaków, Słowaków, Ukraińców i Węgrów.

Najważniejszym przedsięwzięciem Grupy Partnerskiej „Zielone Bieszczady" jest program Zielony Rower–Greenway Karpaty Wschodnie. Koordynatorem projektu oraz działań społecznych wokół szlaków jest Fundacja Bieszczadzka Partnerstwo dla Środowiska, a realizatorem wytyczania i ich znakowania Bieszczadzkie Towarzystwo Cyklistów z Ustrzyk Dolnych. Główne cele programu to stworzenie międzynarodowego rowerowego szlaku dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego i i wykreowanie markowego produktu turystycznego opartego na idei „greenway". Właśnie przez Bieszczady przebiega część Szlaku Zielony Rower - Greenway Karpaty Wschodnie, który łączy najpiękniejsze zakątki regionu – atrakcje przyrodnicze i kulturowe, warsztaty twórców ludowych (garncarzy, tkaczy, rzeźbiarzy, bibułkarzy), galerie artystyczne oraz lokalne inicjatywy na rzecz ochrony dziedzictwa. Podróżując szlakiem można poznać oryginalne przedsięwzięcia z zakresu ekoturystyki i wspierania lokalnego rzemiosła, posmakować regionalnej kuchni, posłuchać muzyki i poczuć prawdziwą atmosferę europejskich kresów.

Główna oś szlaku rowerowego Zielony Rower w Bieszczadach liczy 125 km, a przylegające do niej pętle lokalne oraz inne szlaki tematyczne blisko 1300 km, rozciągając się na obszarze 2428,6 km² i przebiegając przez trójstronny rezerwat biosfery UNESCO. Sieć szlaków turystycznych w regionie, po których można poruszać się pieszo, konno, rowerem lub kajakiem powstała dzięki ludziom rozwijającym lokalne inicjatywy i współpracującym w ramach Grupy Partnerskiej „Zielone Bieszczady".

„Bieszczadzki Produkt Lokalny" (Made in Bieszczady)

Projekt ten został zapoczątkowany w 2002 r. dzięki dotacji od Fundacji Karpackiej (w ramach programu „Zintegrowany rozwój obszarów wiejskich"). Adresowany jest do zamieszkujących Bieszczady bardzo utalentowanych twórców i rzemieślników. Powstałe dzięki działaniom Grupy Partnerskiej „Bieszczadzkie Centrum Promocji i Certyfikacji Produktu Lokalnego" przy Gminnym Ośrodku Kultury w Lutowiskach ma za zadanie ułatwić wszystkim producentom bieszczadzkim

funkcjonowanie na otwierającym się rynku europejskim. Największym sukcesem jest zinwentaryzowanie ok. 200 producentów wyrobów lokalnych i ich produktów. Producenci wzięli też udział w szkoleniach dotyczących podstaw marketingu i prowadzenia działalności gospodarczej. Program aktywizuje bezrobotnych stwarzając warunki do rozwoju małych firm, pomaga również w organizacji wspólnych przedsięwzięć promocyjnych i reklamowych. W efekcie powyższych działań powołano Stowarzyszenie „Bies", które skupia ponad 50 producentów i rękodzielników oraz koordynuje program i certyfikuje lokalne produkty.

„Bieszczadzki Zespół Architektoniczno - Przyrodniczy"

Bieszczadzki Zespół Architektoniczno-Przyrodniczy stanowi jeden z podstawowych długofalowych programów realizowanych przez Grupę Partnerską „Zielone Bieszczady" i jest koordynowany przez powołaną w październiku 2003 roku Fundację Bieszczadzką Partnerstwo dla Środowiska. Program ten ma na celu integrację działań związanych z ochroną krajobrazu architektoniczno-przyrodniczego na obszarze Bieszczadów oraz przygranicznych regionów Słowacji i Ukrainy. Grupa Partnerska chce pomóc zabezpieczyć i wyeksponować cenne obiekty architektoniczne i przyrodnicze oraz indywidualne zbiory lokalnych hobbystów i przy ich wykorzystaniu stworzyć sieć lokalnych ekomuzeów. Głównym celem programu jest rozwój ekonomiczny społeczności bieszczadzkiej poprzez ochronę i rewitalizację krajobrazu przyrodniczo-kulturowego. Koordynatorzy chcą ponadto nawiązać partnerską współpracę na rzecz programu „Bieszczadzki Zespół Architektoniczno – Przyrodniczy" pomiędzy trzema sektorami: organizacjami pozarządowymi, samorządami i przedsiębiorcami, jak również pomiędzy instytucjami naukowymi, szkołami i instytucjami związanymi z ochroną przyrody i krajobrazu.

Fundusz Grupy Partnerskiej „Zielone Bieszczady"

Od 2006 roku po otrzymaniu certyfikatu Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności i Akademii Rozwoju Filantropii w Polsce Fundacja pełni rolę Lokalnej Organizacji Grantowej. Dotychczas przeprowadzone konkursy grantowe pozwoliły na wyłonienie ponad 50 lokalnych inicjatyw i dofinansowanie najbardziej cennych kwotą ponad 100 000 zł. Istnienie funduszu pozwala na wsparcie rozwoju pozostałych programów jak również przyczynia siędo promowania postaw filantropijnych i woluntarystycznych wśród mieszkańców regionu. Pozyskane z funduszu środki finansowe umożliwiają realizację niewielkich projektów społecznych, które bardzo aktywizują środowisko lokalne.

ZAKOŃCZENIE

Ze względu na szczególne walory turystyczne regionu bieszczadzkiego, piękną i niepowtarzalną przyrodę, oraz wiele innych czynników charakterystycznych dla Bieszczadów Lokalna Grupa Działania ma szczególne znaczenie dla mieszkańców tej części Polski. Poprzez działania opisane wyżej i nie tylko, komórka ta daje impuls do rozwoju ekonomicznego społecznego i kulturowego Bieszczad. Jest to szczególnie ważne dlatego ze jest to jeden z najmniej rozwiniętych regionów w Polsce. Duże bezrobocie, słaby stan edukacji, brak zaplecza do rozwoju młodzieży (obiekty sportowe i kulturalne) to główne problemy tego obszaru.

Podejście Leader zachęca obszary wiejskie do poszukiwania nowych sposobów na osiągnięcie lub utrzymanie konkurencyjności, jak najefektywniejsze wykorzystanie swoich atutów oraz pokonywanie potencjalnych wyzwań takich jak starzejące się społeczeństwo, niski poziom zaopatrzenia w usługi czy brak szans na zatrudnienie. W ten sposób Leader przyczynia się do podnoszenia jakości życia na terenach wiejskich zarówno wśród rodzin rolniczych i szerszej populacji wiejskiej. Stosuje on podejście holistyczne do rozwiązywania problemów wsi. Uznaje na przykład, iż bycie konkurencyjnym w produkcji żywności, posiadanie atrakcyjnego środowiska naturalnego i tworzenie szans na pracę dla lokalnej ludności to wzajemnie wspierające się aspekty życia wiejskiego, wymagające szczególnych umiejętności, odpowiednich technologii oraz usług, które należy traktować jako spójny pakiet wraz ze specjalnie dostosowanymi środkami polityki.

Bibliografia:

http://www.funduszestrukturalne.gov.pl/LEADER/, 2008-12-20
http://fundacja.bieszczady.pl/leader+/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1, 2008-12-15
http://www.leaderplus.org.pl/,2008-12-16

Agnieszka Korbecka
Podział terytorialny Hiszpanii

Hiszpania to największe państwo położone na Półwyspie Iberyjskim. Od zachodu graniczy ona z Portugalią, na południu z Gibraltarem, a dzięki Ceucie i Melilli również z Marokiem. Od północy przez Pireneje kraj ten sąsiaduje z Francją i Andorą. Hiszpania posiada Baleary, Wyspy Kanaryjskie oraz dwie suwerenne hiszpańskie posiadłości w Afryce Północnej, Ceuta i Melilla a także liczne niezamieszkane wyspy po śródziemnomorskiej stronie Cieśniny Gibraltarskiej. Do Hiszpanii należy również miasto otoczone terytorium francuskim Llivia. Hiszpania dzieli się na 17 wspólnot autonomicznych, 2 miasta autonomiczne (Ceuta i Melilla) i 50 prowincji (część prowincji jest podzielona na comarki).

Analizę hiszpańskiego ustroju komunalnego poprzedzić należy krótkim wstępem. Hiszpania szybko wprowadziła regiony autonomiczne, a to za sprawą długiej tradycji regionalistycznej. W XIX w. na jej terenie istniało 9 różnych królestw. W 1833r. zaczął kształtować się proces podziału kraju na prowincje, tym samym wypierał on podziały na królestwa i hrabstwa. Koniec autonomii regionalnej ostatecznie nastąpił podczas dyktatury generała Franco. Pomimo tego poczucie tożsamości przetrwało. Podłożem tego były następujące czynniki:

- historyczny - najsilniejszy w Katalonii i Kraju Basków
- etniczno-kulturowy - wiązał się z posiadaniem własnego języka dotyczył Kraju Basków, Katalonii i Galicji
-geograficzny - odnosił się do poczucia odrębności regionalnej na Wyspach Kanaryjskich i Balearach
- ekonomiczny - w regionach gdzie koncentrował się przemysł głównie Kraj Basków, Katalonia i region Navarra.

Hiszpania aż do lat 70. była krajem scentralizowanym. Władza starała się eliminować wszelkie próby działań o charakterze regionalnym, przez co w znaczącym stopniu ograniczyła autonomię regionalna i lokalną. Dopiero po upadku dyktatury zainicjowano proces przemian demokratycznych w życiu politycznym. Gwarancją utrwalenia zasad demokratycznych stała się przebudowa instytucji publicznych, gdzie główny nacisk położono na decentralizację i autonomię terytorialną. W 1975r. koncepcja autonomii dla regionów zyskała silne poparcie społeczne, głównym motorem regionalizacji były ruchy nacjonalistyczne głównie w Katalonii i Kraju Basków.

Konstytucja Hiszpanii z 1978r. zawiera klauzulę o możliwości ustanawiania wspólnot autonomicznych z prawem do autonomii. Jeden z najbardziej nietypowych elementów hiszpańskiej regionalizacji polega na tym, że akces do statusu autonomii regionalnej pozostawiony został jako prawo, z którego mogą korzystać prowincje połączone w regiony, szczególnie o silnej tożsamości historycznej. Oznacza to, że możliwość tworzenia regionów została uchwalona przez parlament hiszpański ale ich inicjatywa należała do społeczności prowincji, które miały łączyć się w regiony o samorządowym statusie.

W 1978 r. decyzje taką podjęły prowincje w Katalonii, Gaskonii i Galicji, które utworzyły 3 wspólnoty o ustroju specjalnym. W latach 1981- 1982 z klauzuli konstytucyjnej skorzystało dalsze 13 regionów. Dochodzenie do wspólnot było poprzedzone referendami w prowincjach. W zakresie niektórych kompetencji regiony hiszpańskie przypominają struktury federalne (np. landy niemieckie). Na dużą uwagę zasługują kompetencje regulacji i kontroli wykonywania zadań gminy i prowincji.[300]

Dziś w Hiszpanii mamy do czynienia z trójszczeblowym podziałem administracyjnym. Siedemnaście wspólnot autonomicznych podzielonych zostało na 50 prowincji, te z kolei na gminy.

Gminy

Podstawę prawna samorządu terytorialnego w Hiszpanii stanowi ustawa o podstawach administracji lokalnej z 2 kwietnia 1985r. dzięki niej zbudowano jednolitą w całym kraju strukturę organów gminnych.

Należą do nich:

1) rada gminy
2) burmistrz
3) zastępcy burmistrza – zawodowi urzędnicy przyboczni.

W gminach liczących nie mniej niż 100 mieszkańców administrację lokalną wykonuje tzw. otwarta rada, która składa się ze zgromadzenia obywateli gminy i burmistrza.(rys. 1)

[300] T. Kaczmarek, *Struktury terytorialno- administracyjne i ich reformy w krajach europejskich*, Poznań 2005, s. 191- 193.

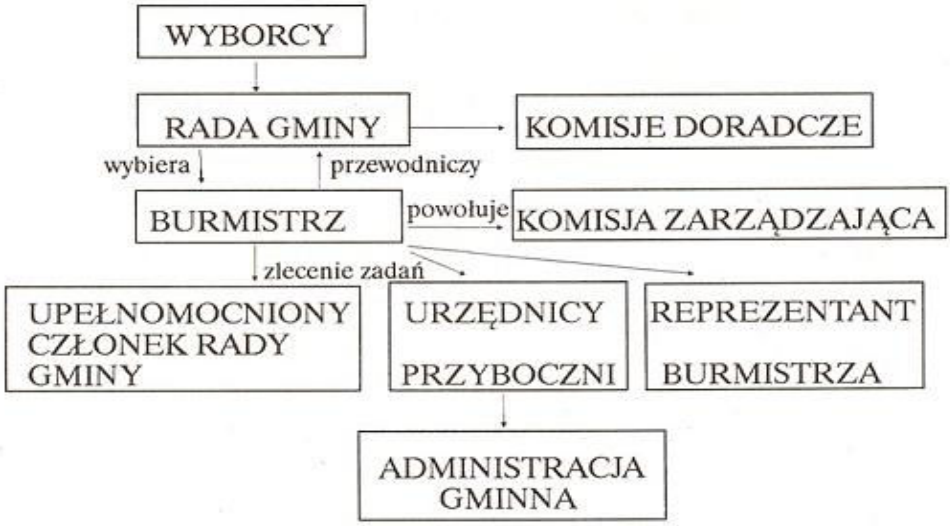

2 Struktura organów gminnych w Hiszpanii[301]

Rada gminy wybierana jest przez mieszkańców w wyborach tajnych, równych, bezpośrednich i powszechnych. Kadencja trwa 4 lata. Czynne i bierne prawo wyborcze przysługuje obywatelom Hiszpańskim wraz z ukończeniem 18 roku życia. Radni pełnią urząd honorowo i otrzymują zwrot nakładów (diety). Ustawa przewiduje też mandat zawodowy. Radni otrzymują wtedy płacę oraz opłacane są składki socjalne. Liczba radnych waha się w zależności od liczby mieszkańców. Jest to od 5 radnych w gminach do 250 mieszkańców do 25 w gminach liczących 100 000 mieszkańców. W miastach które liczą ponad 100 000 mieszkańców przypada dodatkowo jeden radny na każde 100 000 mieszkańców.

Kompetencje rady wymienione są szczegółowo w ustawie z 2 kwietnia 1985 r. oraz w dekrecie nowelizującym z 18 kwietnia 1986 r. zaliczamy do nich:

- Administrowanie i rozstrzyganie spraw gminy
- Planowanie przestrzenne i określanie przepisów budowlanych
- Uchwalanie budżetu, danin i podatków lokalnych
- Kontrola i odwoływanie organów wykonawczych
- Uchwalanie udziału gmin w organizacjach ponadgminnych
- Korekty granic gminy
- Występowanie w sporach cywilnych i administracyjnych

W gminach, które liczą powyżej 5000 mieszkańców obowiązkowo powołuje się komisję zarządzającą. Składa się ona z burmistrza i określonej liczby wybranych przez niego radnych. Burmistrz ma wyłączne prawo do powoływania i odwoływania jej członków. Komisja jest więc organem pomocniczym burmistrza. Wykonuje zadania przekazane przez burmistrza lub rade gminy.[302]

[301] B. Dolnicki, *Samorząd terytorialny, zagadnienia ustrojowe,* Zakamycze 1999, s. 79.
[302] B. Dolnicki, *Samorząd terytorialny-zagadnienia ustrojowe,* Zakamycze 1999, s. 222.

Kierowanie administracją gminną należy do burmistrza. Wybierany jest przez radę gminy absolutną większością głosów (lub przy jej braku większością zwykłą) na 4 lata. Stanowi on najwyższy autorytet w gminie. Burmistrz wyznacza samodzielnie spośród radnych swoich następców, którym może przekazać wykonywanie spraw administracyjnych. Do zadań burmistrza należą:

- przewodniczenie radzie gminy i jej reprezentacja
- zatrudnianie i zwalnianie pracowników gminnych
- nadzór nad przedsiębiorstwami komunalnymi
- decydowanie o wydatkach gminnych
- kierowanie administracją gminy
- publikacja i wykonywanie uchwał rady
- kierowanie miejscową policją
- w sytuacjach katastrof i innych sytuacjach niecierpiących zwłoki - jednoosobowe kierowanie gminą
- wydawanie tzw. bandos - tradycyjna forma ogłaszania zarządzeń
- powoływanie zastępców i przydzielanie im kompetencji

Rada gminna, burmistrz i komisja zaradzająca to organy obowiązkowe. Jednak oprócz nich gminy mogą powoływać organy pomocnicze. Mogą nimi być:

a) komisje doradcze - mogą mieć postać komisji stałych lub doraźnych. Przygotowują sesję i opiniują sprawy zlecone przez organy gminy.
b) upełnomocniony członek rady - burmistrz może część swoich kompetencji powierzyć wybranemu członkowi rady gminy.
c) rady dzielnicowe - występują tylko w dużych miastach. Rada gminna może podzielić swe terytorium na dzielnice i przenieść cześć swych kompetencji.
d) rady terenowe - w gminie mogą istnieć mniejsze jednostki o charakterze korporacyjnym. Mogą działać w formach demokracji bezpośredniej jako zgromadzenie mieszkańców. Mogą wybrać własną radę, obowiązkowo jednak wybierają wójta. Rady terenowe nie posiadają kompetencji władczych.
e) reprezentanci burmistrza - burmistrz może powołać swego osobistego reprezentanta wybranego wśród mieszkańców osiedla w miejscach gdzie nie powołano rady terenowej ani wójta. Reprezentant powoływany jest na 4 lata.

Konstytucja zabezpiecza gminom autonomię. Korzystają one z pełnej osobowości prawnej. Aparat wykonawczy (rząd i administracja) podporządkowany jest radom gmin.

„Ustawa o podstawach systemu komunalnego" z 2 kwietnia 1985 roku reguluje zakres kompetencji gmin. Stanowi akt konkretyzujący konstytucję. Uwzględnia tendencje regionalistyczne zabezpiecza jednolity ustrój administracji gminnej na całym obszarze państwa. Zakres właściwości gmin obejmuje:

a) Sprawy, które powinny zawsze należeć do kompetencji gminy są to:
    - bezpieczeństwo miejsc dostępnych publicznie
    - regulacja spraw ruchu pojazdów i osób na ulicach i drogach gminnych
    - obrona cywilna
    - ochrona przeciwpożarowa
    - miejscowe planowanie przestrzenne
    - dziedzictwo artystyczno-historyczne
    - ochrona środowiska
    - kultura

- sport
- turystyka
- pomoc społeczna i resocjalizacja
- targi, targowiska i ochrona konsumenta

b) Sprawy które należy przekazać gminie ze względu na specyfikę zadania publicznego i zdolności jej wykonania. Zakres zadań obowiązkowych jest więc uzależniony od wielkości gminy i wyróżnia 4 kategorie:
   - wszystkie gminy
   - gminy powyżej 5 tys. mieszkańców
   - gminy powyżej 20 tys. mieszkańców
   - gminy powyżej 50 tys. Mieszkańców

Zadania zlecone mogą być przekazane gminom przez państwo lub wspólnoty autonomiczne, dobrowolnie w drodze delegacji, jednak wymaga to unormowania ustawowego i zapewnienia gminie środków finansowych.[303]

Prowincje

Stanowią drugi szczebel samorządu lokalnego. Zanim wprowadzone zostały wspólnoty autonomiczne, prowincje były najważniejszymi, podstawowymi jednostkami podziału administracyjnego. Obecnie są okręgami wyborczymi i strefami numerycznymi, a przypisany im numer jest częścią kodu pocztowego. Prowincje mają też charakter odniesień geograficznych.[304]

Obecnie jest ich w Hiszpanii 50. (rys. 2)

[303] J. Sługocki *Prawo administracyjne, podstawowe zagadnienia ustrojowe*, Zakamycze 2000, s. 245

[304] http://pl.wikipedia.org/wiki/Prowincje_Hiszpanii

3 Podział Hiszpanii na prowincje[305]

Prowincja jest korporacją lokalną z własną osobowością prawną, będąca zrzeszeniem gmin oraz okręgiem administracyjnym do realizacji zadań państwa. Gwarancje dotyczą terytorium i zakresu kompetencji prowincji, ponieważ każda zmiana wymaga uchwalenia przez Kortezy Generalne ustawy organicznej. Organy wykonawcze prowincji są podporządkowane radom prowincjonalnym lub radom wysp. Do organów prowincji zaliczamy:

1) radę prowincjonalną – w jej skład wchodzą delegaci wybierani spośród radnych gminnych
2) prezydenta, jego zastępców i zarząd są to organy wykonawcze.

Kompetencje lokalne są kompetencjami wyłącznymi, które dotyczą interesów społeczności lokalnej. Kompetencje są podzielone albo konkurujące, a ich podział odpowiada stosunkowi do interesów. Mogą występować również kompetencje przeniesione, które nie dotyczą bezpośrednio interesów lokalnych. Władztwo samorządowe prowincji obejmuje:

- Władztwo planistyczne czyli zdolność kształtowania lokalnego życia zbiorowego w zgodzie z sformułowanymi przez siebie kryteriami
- Władztwo organizacyjne czyli wolny wybór form zarządzania, na własną odpowiedzialność sprawami lokalnymi
- Władztwo podatkowe i finansowe

[305] http://pl.wikipedia.org/wiki/Geografia_Hiszpanii

Prowincje pełnią funkcję okręgów administracyjnych dla realizacji państwowych i regionalnych zadań administracyjnych, a także funkcje komplementarne, wspierające wobec zakresu działania gmin.[306]

Regiony autonomiczne

Stanowią trzeci szczebel samorządowy. Na terenie Hiszpanii wyróżniamy 17 wspólnot autonomicznych.(rys 3)

4 Podział administracyjny Hiszpanii[307]

W 1979 roku pełną autonomię uzyskało tylko 7 regionów (w kolejności utworzenia):

1. Kraj Basków
2. Katalonia
3. Galicja
4. Andaluzja
5. Kantabria
6. Asturia

[306] J. Sługocki *Prawo administracyjne, podstawowe zagadnienia ustrojowe*, Zakamycze 2000, s. 244-245.
[307] http://pl.wikipedia.org/wiki/Geografia_Hiszpanii

7. La Rioja
8. Murcia
9. Aragonia
10. Kastylia-La Mancza
11. Wyspy Kanaryjskie
12. Walencja
13. Nawarra
14. Madryt
15. Estremadura
16. Wyspy Balearskie
17. Kastylia-Leon

Regiony to korporacje terenowe wyodrębnione z organizacji centralistyczno-państwowej, posiadają szerokie władztwo administracyjne i organizacyjne, a także władzę decyzyjną i własne uprawnienia legislacyjne Szerokość autonomii jest różna dla każdej wspólnoty, określona jest przez statut autonomii. Statut podlega zatwierdzeniu kolejno w parlamencie wspólnoty, referendum wspólnotowym i ratyfikacji w każdej izbie Kortezów.

Najszersze kompetencje posiadają: Katalonia, Kraj Basków, Galicja i Andaluzja. Na mocy konstytucji i przepisów przejściowych, wspólnoty te miały prawo do ustalenia szerszych uprawnień autonomicznych.

Regiony posiadając rząd, parlament, autonomiczną administrację różnią się od państw członkowskich w państwie federacyjnym jedynie brakiem władzy konstytucyjnej.

Organami regionu są:

1) zgromadzenie ustawodawcze
2) rząd regionalny z prezydentem regionu na czele- rządy są określane różnymi nazwami np. rada wykonawcza, rada rządowa, junta, deputacja generalna. Kadencja organów regionalnych wynosi 4 lata.

Zgromadzenie ustawodawcze pełni następujące funkcje:

- uchwala ustawy,
- ustanawia podatki,
- uchwala budżet wspólnoty,
- kontroluje jej organy wykonawcze,
- wszczyna procedurę nowelizacji statutu.

Do jego kompetencji należą również sprawy o znaczeniu ogólnopaństwowym:

- mianuje senatorów reprezentujących region w izbie niższej Kortezów,
- posiada inicjatywę ustawodawczą w zakresie reform konstytucyjnych i legislacji ogólnopaństwowej,
- ma możliwość składania apelacji od orzeczeń konstytucyjnych.

Jeżeli chodzi o radę rządowa pełni ona funkcje wykonawcze i administracyjne:

- opracowywania i realizacji programu rządowego
- posiada prawo inicjatywy ustawodawczej,
- planuje politykę regionalną,
- decydowania o strukturze i obsadzie urzędów publicznych
- odpowiada za opracowanie i realizację budżetu wspólnoty.
- przewodniczący reprezentuje wspólnotę wobec państwa.

Władze regionalne posiadają również organy doradcze są to

a) rada doradcza, jej członków mianuje prezydent regionu na propozycję zgromadzenia ustawodawczego i rządu,
b) rada gospodarczo-społeczna reprezentuje związki zawodowe i organizacje pracodawców.

Ustrój terytorialny Hiszpanii jako państwa regionalnego, w którym regiony cieszą się dużą autonomią, znajduje swoje odzwierciedlenie w polityce Rządu zapobiegającej podziałowi kraju. Charakterystycznym dla Hiszpanii rozwiązaniem jest przekazanie gminom różnych kompetencji w zależności od ich wielkości, i tak większość zadań wykonywana jest przez wszystkie gminy. Trzyszczeblowy samorząd terytorialny w Hiszpanii to aż 8078 gmin, w tym dwie gminy o szczególnym statusie metropolii - Madryt i Barcelona, 50 prowincji i 17 autonomicznych regionów zwanych często wspólnotami autonomicznymi. Decentralizacja władzy w Hiszpanii pozwoliła wspólnotom autonomicznym na dostosowanie ustawodawstwa państwowego do własnych, lokalnych potrzeb. Dzięki temu mają one prawo głosu w kształtowaniu własnej polityki. Funkcjonowanie hiszpańskich wspólnot jest doskonałym przykładem na to, jak zaspokoić aspiracje mniejszości narodowych, rozładować napięcia etniczne i zapewnić jednocześnie stabilność i funkcjonalność całego państwa.[308]

Bibliografia:

I. Budge, K. Newton, *Polityka Nowej Europy od Atlantyku do Uralu,* Warszawa 1999, s. 381-385

B. Dolnicki, *Modele samorządu terytorialnego w Europie i w Polsce,* Katowice 1994, s 36-38, 79

B. Dolnicki, *Samorząd terytorialny, zagadnienia ustrojowe,* Zakamycze 1999, s. 221 -225

T. Kaczmarek, *Struktury terytorialno- administracyjne i ich reformy w krajach europejskich*, Poznań 2005, s. 191- 193.

J. Sługocki *Prawo administracyjne, podstawowe zagadnienia ustrojowe*, Zakamycze 2000, s. 244-245

http://www.europe-direct.lublin.pl/biuletyn/2005/004/sierpien-2005.html

http://pl.wikipedia.org/wiki/Geografia_Hiszpanii

http://pl.wikipedia.org/wiki/Prowincje_Hiszpanii

http://msgp.sggw.waw.pl/materialy/samorzad_terytorialny.pdf

Jakub Kozak

„Europa Miast" - współpraca samorządów i społeczności lokalnych krajów Unii Europejskiej na przykładzie miasta Dębica

Przyjęcie Polski do Unii Europejskiej otworzyło szerokie perspektywy współpracy miedzy społecznościami państw członkowskich na płaszczyźnie państwowej i

[308] Dane za strona internetową: http://www.europe-direct.lublin.pl/biuletyn/2005/004/sierpien-2005.html

rządowej, ale także a może przede wszystkim regionów i środowisk lokalnych. Możliwość taką między innymi wykorzystała Dębica przystępując do realizacji projektu „Europa miast", łączącego we wspólnym działaniu miasta partnerskie z krajów członkowskich Unii Europejskiej. Projekt „Europa miast" zakłada współpracę samorządów i społeczności lokalnych 27 krajów, a także ma posłużyć jako katalizator rozwoju gospodarczego, demokracji lokalnej i budowy społeczeństwa obywatelskiego w miastach partnerskich.

Misją projektu jest jednoczenie się miast partnerskich w celu podnoszenia jakości życia społeczności lokalnych poprzez rozwijanie współpracy na wszystkich płaszczyznach, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy gospodarczej, kulturalnej, edukacyjnej i społecznej. Kolejni partnerzy z 27 krajów UE zapraszani są do współpracy przez miasto Dębicę na płaszczyźnie samorządów, społeczności lokalnych, stowarzyszeń i środowisk biznesu.

Realizacja projektu określa zarówno cele strategiczne jak i operacyjne wspólnych działań. Podstawowym celem strategicznym jest skonstruowanie stabilnej płaszczyzny współpracy i kontaktów pomiędzy społecznościami miast partnerskich. Cele operacyjne „Europy miast" są następujące:

- utworzenie silnego i prężnego związku samorządów miast partnerskich,
- określenie zasad współpracy pomiędzy miastami zaangażowanymi w program „Europa miast",
- zbudowanie stabilnej płaszczyzny wspólnych działań poprzez wymianę doświadczeń na poziomie UE,
- integracja miast europejskich w zakresie aplikowania do instytucji unijnych,
- dzielenie się doświadczeniami i wiedzą na temat demokracji lokalnej, a także pomoc w tworzeniu dojrzałego społeczeństwa obywatelskiego,
- poszukiwanie i rozszerzanie możliwości współpracy gospodarczej, kulturalnej oraz edukacyjnej,
- zwrócenie szczególnej uwagi na ważne dziedziny funkcjonowania samorządu i lokalnych społeczności

Realizacja założeń i celów „Europa miast" odbywać się będzie poprzez nakreślenie odpowiedniej strategii podjętej przez władze Dębicy. Strategia ta opiera się przede wszystkim na prowadzeniu dwustronnych i wielostronnych spotkań przedstawicieli miast partnerskich, organizację seminariów informacyjno-edukacyjnych, oraz realizacje wspólnych projektów i programów partnerów „Europy miast" Podczas wspólnych spotkań i przedsięwzięć podejmowana będzie następująca tematyka:

- budowanie klimatu miast sprzyjającego inicjatywom obywatelskim,
- rola kultury, edukacji i wspieranie działań kulturalno-edukacyjnych przez władze samorządowe,
- umacnianie tożsamości europejskiej,
- współpraca jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi,
- warunki funkcjonowania mediów oraz ich rola w lokalnych społecznościach,
- struktura i funkcjonowanie jednostek organizacyjnych miast partnerskich

Program „Europa miast" realizowany jest od marca 2008 roku. Aktualnie Dębica pozyskała 8 miast partnerskich z którymi współpracuje na następujących płaszczyznach: samorząd, gospodarka, kultura, edukacja, promocja, sport, turystyka, problemy społeczne, kontakty międzyludzkie i komunikacja. Konkretne działania w tych obszarach przewidziane projektem są następujące:

- organizowanie i przeprowadzanie wizyt studyjnych na terenie miast partnerskich,

- organizowanie i przeprowadzanie warsztatów stażowych dla pracowników samorządu i organizacji pozarządowych z miast objętych projektem,
- organizowanie targów, wystaw, prezentacji itp.,
- przeprowadzanie forum gospodarczych dla firm i środowisk biznesu w celu nawiązywania i rozwijania współpracy inwestycyjnej, handlowej i usługowej,
- wymiana młodzieży z miast partnerskich
- organizowanie wspólnych imprez kulturalnych, festiwali, przeglądów i plenerów,
- organizowanie współpracy w dziedzinie sportu,
- inne wspólne działania wyłonione w trakcie realizacji projektu,

Jednym z widocznych efektów podjętych działań w ramach „Europy miast" była wizyta dębickiej młodzieży, w sierpniu 2008 roku w miastach partnerskich Dębicy, Carei w Rumunii oraz Obzor i Svishtov w Bułgarii. Trzon reprezentacji stanowiła grupa teatralna Feniks, oraz pary tańca towarzyskiego, które zaprezentowały się na przeglądzie zespołów młodzieżowych w Obzor. Osobiście miałem również przyjemność brać udział w tym wyjeździe i zapoznać się z tradycjami i kulturą w odwiedzanych miastach. W czasie pobytu w Rumunii i Bułgarii zawarte zostały porozumienia o współpracy na płaszczyźnie szkół, klubów sportowych i zespołów artystycznych.

Miasta partnerskie przystępujące do programu „Europa miast" zobowiązują się do przestrzegania określonych reguł wzajemnej współpracy. Podstawowe zasady, jakich należy przestrzegać są następujące:

- współpraca między miastami ma się opierać na wzajemnej uczciwości, tolerancji i szacunku,
- każde miasto wnosi swój potencjał oraz ofertę współpracy w projekcie „Europa miast",
- każde miasto wyznacza osobę odpowiedzialna za bieżące kontakty oraz komunikację między partnerami,
- przedstawiciele miast uczestniczą w spotkaniach realizowanych w ramach projektu,
- raz w roku burmistrz(mer) miasta uczestniczy w konwencie tworzonym przez szefów miast partnerskich,
- konwent odbywa się w ustalonym terminie i miejscu, przynajmniej raz w roku, a jego celem jest podsumowanie dotychczasowej działalności i uzgodnienie przyszłych kierunków działań,
- finansowanie zaproponowanych przez miasta partnerskie programów w projekcie „Europa miast" odbywa się ze środków własnych oraz zewnętrznych,
- przystąpienie do projektu „Europa miast" jest jednoznaczne z decyzja o współpracy ze wszystkimi miastami należącymi do „Europy miast".

Miasta partnerskie przystępujące do programu zobowiązane są nie tylko do przestrzegania szeregu zasad, ale posiadają również wiele praw, które przysługują im jako uczestnikom „Europy miast". Miasta partnerskie posiadają miedzy innymi:

- prawo do aktywnego uczestnictwa we wszystkich działaniach podejmowanych w ramach projektu
- prawo występowania z inicjatywami, proponowania projektów, udziału we wspólnych działaniach,
- prawo do promocji miast, produktów i idei na forum „Europy miast",
- prawo do korzystania z emblematów oraz materiałów promocyjnych projektu,
- prawo do korzystania ze wspólnie wypracowanych idei i rozwiązań,
- prawo do wspólnego działania wobec organizacji trzecich,

- prawo do proponowania kolejnych partnerów projektu,
- prawo do wystąpienia z programu „Europa miast”

Obecnie Dębica w ramach projektu „Europy miast” współpracuje z 8 miastami z różnych stron Europy, miedzy innymi Bułgarii, Rumunii, Belgii, Węgier czy Hiszpanii. Pokrótce przedstawię historię „jednoczenia miast”: Władze Puurs(Belgia), jako pierwsze otrzymały zaproszenie do programu „Europa Miast”. W Puurs zorganizowano kurs języka polskiego. W obu miastach ściśle współpracują także przedstawiciele straży pożarnych. Hiszpańskie miasto Muro zostało drugim miastem partnerskim Dębicy i jednocześnie uczestnikiem projektu „Europa Miast”. Do podpisania umowy doszło 1 kwietnia 2008 roku w Urzędzie Miejskim w Muro. Spotkanie to było uwieńczeniem kilkumiesięcznych kontaktów i działań ze strony miasta Dębica, mających na celu pozyskanie miasta partnerskiego w Hiszpanii. Kolejne miasto z kraju Unii Europejskiej, węgierskie Kapuvár, przystąpiło do programu „Europa Miast”. Delegacja z Węgier przebywała w Dębicy od 11 do 13 kwietnia br. To już trzecie miasto partnerskie Dębicy, po belgijskim Puurs i hiszpańskim Muro, władzom którego spodobał się program „Europa Miast”. Następnie do programu „Europa Miast”, którego pomysłodawcą jest burmistrz Dębicy Paweł Wolicki przystąpiły aż trzy miasta. Nowi partnerzy to: 23 – tysięczne miasto Carei z Rumunii, dwa bułgarskie miasta: 32 – tysięczne Svishtov i 3 – tysięczne Obzor. Do każdego z tych miast dotarła delegacja z Urzędu Miejskiego z Dębicy i obie strony podpisały porozumienie o współpracy. We wrześniu władze Dębicy uczestniczyły w Bardejowie na Słowacji w odbywającym się od 657 lat jarmarku i uroczystym odnowieniu tradycji Tokajskiego Szlaku Winnego w tym mieście. W uroczystościach brał także udział Ivan Gasparowicz, prezydent Republiki Słowackiej, z którym władze Dębicy odbyły krótką rozmowę oraz podpisano stosowne umowy o współpracy. Podczas tego wyjazdu nawiązano także kontakt z przedstawicielami miast w Czechach, Chorwacji i Ukrainie, które zaowocowały wzajemnymi zaproszeniami do nawiązania umów partnerskich, by wspólnie sięgać po pieniądze z unijnych dotacji.
Projekt Europa Miast staje się coraz bardziej popularny w Europie i kolejne miasta zgłaszają chęć w nim uczestnictwa. Tym razem do projektu, którego inicjatorem jest Dębica, przystąpiło miasto Vel’ký Meder ze Słowacji.
Aktywne uczestnictwo w projekcie „Europa miast” niesie ze sobą wiele korzyści zarówno dla mieszkańców Dębicy jak i miasta zrzeszonego. Ludność dębicka może liczyć na takie udogodnienia jak:

- możliwość zaprezentowania się lokalnych firm, pracowni rzemieślniczych, własnych wyrobów, towarów i usług na rynkach europejskich,
- szersza możliwość pozyskania dofinansowania z funduszy europejskich,
- pomoc w nawiązywaniu współpracy handlowej z krajami UE,
- wzbudzanie zainteresowania Dębicą i okolicznymi atrakcjami turystycznymi,
- stworzenie szerszej oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży Dębicy,
- wymiana kulturowa oraz wspieranie rozwoju kultury,
- możliwość korzystania z oferty turystycznej miast zrzeszonych

Z kolei dla miast zrzeszonych korzyści wynikające z udziału w projekcie „Europa miast” to między innymi:

- wymiana własnych doświadczeń i informacji,
- wspólny lobbing, inspiracja, promocja
- wspólne pozyskiwanie środków,
- zainteresowania własną ofertą turystyczna i biznesową,

- nowe możliwości pozyskiwania inwestorów

Aby móc w pełni wykorzystać walory współpracy w ramach projektu „Europa miast" miasto Dębica planuje budowę od podstaw nowego centrum konferencyjnego i targowego. By móc w przyszłości organizować konwenty, konferencje, spotkania, targi, liczne wystawy z udziałem zagranicznych gości, a także umożliwi zaprezentowanie Dębicy potencjalnym inwestorom. Targom towarzyszyć będą seminaria gospodarcze, na których przedstawione będą następujące kwestie: rozwoju przedsiębiorczości, turystyki, edukacji, potrzeby biznesowe miast, oferty firm. Najważniejszymi celami takich spotkań będzie głównie zbudowanie platformy wymiany informacji, dzielenie się doświadczeniami, a także nawiązywanie współpracy pomiędzy przedstawicielami biznesu poszczególnych miast.

Nie mogło zabraknąć także przedsięwzięcia o charakterze integrującym społeczeństwo miast jakim jest niewątpliwie „Festiwal miast Europy" To impreza, podczas której każde z miast zrzeszonych w projekcie „Europa miast" będzie miało możliwość zaprezentowania i pokazania mieszkańcom Dębicy swoich walorów, atrakcji oraz potencjału. Imprezy towarzyszące festiwalowi to między innymi: festiwal folklorystyczny, wystawy fotograficzne, turnieje sportowe, spływa kajakowy, pokaz filmów, warsztaty teatralne.

Podsumowując, w Europie Miast uczestniczy obecnie dziewięć miast. Są to: Puurs (Belgia), Muro (Hiszpania),Kapuvár (Węgry), Svishtov (Bułgaria), Carei (Rumunia), Obzor (Bułgaria), Dunaújváros (Węgry) i Vel'ký Meder (Słowacja) oraz Dębica. By projekt mógł odnieść sukces musi w nim uczestniczyć kilkanaście miast z różnych krajów europejskich. Obecnie przedsięwzięcie jest na etapie rozwoju i pozyskiwania nowych członków.

BIBLIOGRAFIA:

1. http://www.debica.az.pl/
2. „Nasza Dębica" biuletyn informacyjny Urzędu Miejskiego w Dębicy
3. Biuletyn Informacyjny Urzędu Miejskiego w Dębicy (listopad 2007-maj 2008)
4. Folder „Dębica miasto otwarte na inwestycje"

Kamil Kozak

Monachium jako stolica piwa i promocji Niemiec

Monachium - największe miasto południowych Niemiec i siedziba koncernu BMW – jest uznanym w świecie ośrodkiem kultury i sztuki, co zawdzięcza m. in. mecenatowi panującej w Bawarii ponad 700 lat dynastii Wittelsbachów. Przemysłem, który najbardziej kojarzy się z Monachium, jest piwowarstwo.

Swoją prace rozpocznę od przedstawienia najważniejszych informacji dotyczących miasta. Monachium położone jest na południu Wyżyny Bawarskiej, na wysokości 520 m n.p.m. Przez miasto przepływa Izara – prawy dopływ Dunaju. Czynnikiem decydującym o powstaniu miasta były szlaki handlowe łączące Italię z Czechami i Nadrenią. Założycielem Monachium był książe Bawarii, Henryk Lew z rodu Welfów, który w 1158 r. zbudował most przez Izarę. Z niedalekiego Föhring przeniesiono targ. Obok przeprawy mieszkali zakonnicy, miasto nazwano więc Forum ad Monachos, a

później Munichen. Do tych okoliczności nawiązuje herb Monachium – mnich na błękitnym polu. Miasto otrzymało prawo do wybijania własnej monety. Pod panowaniem Wittelsbachów nastąpił szybki rozwój Monachium, które już w 1255 r. zostało siedzibą książęcą i jednym z głównych ośrodków politycznych Bawarii. Wówczas po wybudowaniu obronnej rezydencji Alter Hof książę Ludwik II Srogi przeniósł tu z Landshutu stolicę księstwa. Miasto już w tym okresie budziło podziw, swoja architekturą. Po wielkim pożarze w 1317 r. miasto zostało odbudowane przez cesarza Ludwika IV Bawarskiego a już w 1369 r. miasto liczyło około 10 tys. Mieszkańców. Najbardziej dynamiczny okres rozbudowy miasta przypadł na wiek XIX. Miasto wówczas przekroczyło terytorium ograniczone średniowiecznymi murami obronnymi. Centralnym punktem miasta jest Marienplatz z XV-wiecznym ceglanym kościołem NMP (Frauenkirche) o wysokich, cebulowatych wieżach. Wśród licznych budowli sakralnych Monachium, podkreślającego swe przywiązanie do katolicyzmu na szczególną uwagę zasługują: kościół św. Piotra (Peterskirche) z XI w., jezuicki kościół św. Michała (Michaelskirche), kryjący w swej krypcie nagrobek najsłynniejszego króla Bawarii - Ludwika II oraz Asamkirche - prywatny kościół rodziny architektów Asam.

Monachium przez długi okres czasu omijały pożogi wojenne i kataklizmy. Oczywiście miasto było elementem okupacji przez: Szwedów w 1632 r., Francuzów w 1645 r., Austriaków 1703 oraz w 1742 r. i ponownie przez Francuzów 1800 r. Liczne okupacje nie zahamowały rozwoju miasta, które w dość dynamicznym tempie się rozwijało. Powstanie w 1871 r. cesarstwa niemieckiego i dominująca rola Prus w Rzeszy pozbawiły miasto znaczenia politycznego, jednak pozostało ono kwitnącym ośrodkiem kultury, sztuki i nauki.

Po I wojnie światowej proklamowano w Monachium w 1919 r. Bawarską Republikę Rad, która została jednak rozwiązana. W 1923 r. Adolf Hitler próbował tu przeprowadzić próbę przejęcia władzy. W 1933 r. po dojściu do władzy przez Adolfa Hitlera miasto stało się kolebka nazizmu. Monachium stało się centrum ideologicznym i kulturalnym III Rzeszy. To właśnie tu w 1938 r. podpisano układ monachijski, w którym zmuszono Czechosłowacje do odstąpienia Niemcom regionu Sudetów.

W czasie II wojny światowej w wyniku bombardowania zniszczeniu uległa znaczna część miasta w tym wiele cennych obiektów np. Nowa Pinakoteka. W roku 1945-49 miasto znalazło się w amerykańskiej strefie okupacyjnej. To właśnie w tym mieście w roku 1952 utworzono rozgłośnie Radia Wolna Europa. W roku 1972 w Monachium odbyły się XX Letnie Igrzyska Olimpijskie.

Monachium jest trzecią po Berlinie i Hamburgu aglomeracją Niemiec. Miasto to ma bardzo dobrze rozplanowany układ przestrzenny. W śródmieściu można zaobserwować spokojna, klasyczna architektur, sporo jest też zabytkowych barokowych kościołów o przepięknym wystroju wnętrz. Atrakcją neogotyckiego Nowego Ratusza (Neues Rathaus) jest grający zegar, zwany Glockenspiel. XIX-wieczne Maximilium powstało jako siedziba bawarskiego parlamentu. Najsłynniejszym z licznych pałaców monachijskich jest wzniesiony w II połowie XVII w imponujący, barokowy Schloß Nymphenburg, niegdyś rezydencja królów Bawarii. Monachium jest miastem muzeów. Museum für Wissenschaft und Technologie jest poświęcone zagadnieniom nauki i techniki. Glypthotek eksponuje działa sztuki antycznej. Alte Pinakothek przyciąga miłośników sztuki jedną z cenniejszych światowych kolekcji malarstwa XIV-XVIII w. Neue Pinakothek prezentuje zbiory malarstwa ostatnich dwu stuleci. Na wizytę zasługują liczne parki miasta m.in. Ogród Botaniczny z cennymi okazami flory oraz Englischer Garten. Przykłady nowoczesnej architektury można spotkać na obrzeżach miasta. Należą do nich siedziba koncernu BMW składająca się z kompleksu 19-piętrowych, srebrzystych

biurowców, zbudowanych na planie czterolistnej koniczyny wraz z muzeum firm, oraz centrum finansowe Hypobank z dominującym 114-piętrowym budynkiem, składającym się z 3 bloków o zróżnicowanej wysokości. Cały kompleks robi bardzo wielkie wrażenie. Monachium to największy ośrodek przemysłowy, handlowy i finansowy południowych Niemiec. Miasto to jest słynne w świecie nie tylko ze względu na koncern BMW ale również święto Oktoberfest.

Monachium znane jest z oryginalnego folkloru ludowego oraz zabaw i festynów, najsłynniejsze z nich to Oktoberfest. Jego tradycja sięga roku 1810. Obecnie jest to święto, które odbywa się przez szesnaście dni i jest organizowane przez monachijskie browary na przełomie września i października. Ma ono bardzo uroczysta oprawę a pierwszą beczkę z piwem odszpuntowuje burmistrz miasta.

Tak więc przemysłem, który najbardziej kojarzy się z Monachium jest piwowarstwo. Najstarszy funkcjonujący browar Augustinerbräu, założony przez augustianów, był wzmiankowany już w 1328 r. Ogromną atrakcją turystyczną jest piętrowa piwiarnia Hofbräuhaus, która została otwarta w 1830 r. Jeszcze większą atrakcją jest mogąca przyjąć 4 tyś. osób piwiarnia Löwenbräukeller. W trakcie tego święta do Monachium przyjeżdża ogromna ilość turystów. Statystycznie miasto w tym czasie odwiedza aż 6 milionów ludzi wypijając przy tym 5 milionów litrów piwa liczby te stale rosną.

„Pierwszy Oktoberfest miał miejsce w 1810 roku z okazji ślubu bawarskiego księcia Ludwika, późniejszego króla, i jego wybranki księżniczki Therese von Sachsen-Hildburghausen. Uroczystość, na którą byli zaproszeni mieszczanie z Monachium, odbyła się przed bramami miejskimi na łąkach, które potem nazwano Theresienwiese (w dokładnym tłumaczeniu: łąkami Teresy). Na zakończenie uroczystości odbyły się wyścigi konne. Zgodnie z wydaną uchwałą wyścigi miały odbyć się ponownie za rok. W 1811 roku przy okazji wyścigów konnych odbył się festyn ludowy połączony z wystawą rolniczą. W kolejnych latach festyny powtarzano. W roku 1818 postawiono pierwszą karuzelę i huśtawki, w małych budkach rozpoczęto sprzedaż piwa. Z powodu długości trwania festynu oraz z powodu chłodnej już pogody w październiku rozpoczynają się te dożynki chmielu od roku 1872 już we wrześniu”.

Miasto oblegane przez tłumy ludzi staje się ogromnym placem rozrywki dla osób zgromadzonych na tej uroczystości. Pijana społeczność śpiewa Niemieckie piosenki bawiąc się przy tym w najlepsze.

„Obowiązuje strój miejscowy: dla panów bawarskie skórzane spodenki na szelkach, dla pań sukienka-chłopka, z dopasowana górna częścią, marszczoną spódnicą i fartuszkiem. Podczas festiwali kilka tysięcy obcokrajowców próbuje wynieść z imprezy oficjalne kufle (co roku jest to inny model).”

Główną areną zabawy jest olbrzymi plac znajdujący się niedaleko staromiejskiej katedry. W tym ośrodku browary rozkładają swoje namioty. Stoły pod nimi są zwykle zapełnione piwem, golonką, kurczakami oraz różnego rodzaju przysmakami. Wszystkie te potrawy są tak doprawione żeby ludziom lepiej smakowało piwo. Oktoberfest jest nie tylko dniem picia piwa ale również dobrą zabawa dla mieszkańców i turystów przebywających na tej imprezie. Istotna jest tez muzyka, jest to specjalna bawarska muzyka - heimatmelodie. Głównym atrakcjami festiwalu jest pokaz sztucznych ogni, quizy na temat wiedzy o piwie oraz konkurs dla kelnerek, które muszą przenieść jak najwięcej piwa jednorazowo na tacy. Impreza ta trwa do godziny 22.45 zgodnie z tradycją o tej godzinie gasną światła i osoby powinny opuścić namioty, żeby kolejnego ranka dalej delektować się piwem i dobra muzyką.

Z organizacją festiwalu wiążą się ogromne nakłady pieniędzy, ale również i przychody w trakcie festiwalu sprzedawane są miliony litrów piwa, jedzenia oraz różnego rodzaju pamiątki. Turyści zostawiają w Monachium dość wysokie sumy a to jest bardzo dochodowa impreza dla miejscowych sprzedawców pamiątek oraz piwa.

„W 26 września 1980, organizacja neonazistowska Grupa Sportów Obronnych Hoffmana podłożyła bombę koło bramy głównej. Ponad 200 osób zostało rannych, a 13 zostało zabitych."

Jak wiadomo nie od dziś w takich imprezach bierze udział ogromna ilość ludzi. Z tym wiąże się pewne ryzyko, że pewne organizacje mogą wykorzystać świetną zabawę do działań terrorystycznych. Jedna z nich miała miejsce w roku 1980. Było to tragiczne wydarzenie, które spowodowało że 13 osób zmarło a przy tym wiele było rannych. Przykro jest słyszeć, że nawet w tak pięknych uroczystościach dochodzi do takich tragicznych sytuacji.

Oktoberfest jest świętem doskonale znanym w świecie. Na to święto przybywa dosyć spora liczba obcokrajowców co świadczy o popularności tego festiwalu. Jest on powszechnie znanym świętem, które zapada w pamięć nie tylko Europejczykom ale również osobom przybyłym z poza kontynentu.

Bibliografia

1. Multimedialna Encyklopedia Powszechna, PWN, Wydanie 2003.
2. Andrzej Bińkowski, „Almanach państw świata 2003", Wydawnictwo: „Książka i wiedza", Warszawa 2003
3. Internet: http://pl.wikipedia.org/wiki/Oktoberfest

Karolina Kula

Inicjatywa wspólnotowa URBAN II

Inicjatywy wspólnotowe są to programy pomocy bezzwrotnej, finansowane ze środków funduszy strukturalnych i skierowane do określonych środowisk oraz określonych grup społecznych. W latach 1994-1999 było ich 13, w latach 2000-2006 już tylko 4 (w tym dwie to kontynuacje z wcześniejszego okresu), w latach 2007-2013 nie przewidziano ich istnienia i funkcjonowania.

Inicjatywa URBAN II jest kontynuacją wcześniejszej inicjatywy, która była realizowana w latach 1994-1999, znanej jako URBAN I. Obie inicjatywy miały ten sam cel i polegały na gospodarczej i społecznej rewitalizacji miast oraz obszarów miejskich, znajdujących się w sytuacji kryzysowej, w celu promowania trwałego rozwoju tych obszarów. Celem głównym inicjatyw URBAN I i II było opracowywanie oraz wdrażanie innowacyjnych strategii umożliwiających zrównoważony rozwój ekonomiczny i społeczny małych i średnich miast oraz obszarów miejskich i zubożałych osiedli w dużych miastach należących do Unii Europejskiej.

Za pośrednictwem inicjatywy wspólnotowej URBAN II realizowane są następujące zadania:

- poprawa zarządzania obszarami miejskimi

- ograniczenie hałasu[309]
- renowacja budynków, której celem jest stworzenie nowych możliwości pracy, poprawa jakości życia oraz integracja zamieszkujących dany teren (obszar miejski) społeczności lokalnych z poszanowaniem zasad ochrony środowiska
- wprowadzanie programów edukacyjnych i szkoleń zawodowych dla ludzi odrzuconych i defaworyzowanych przez społeczeństwo
- promocja użytkowania i stosowania technologii internetowej w gospodarce, życiu społecznym i ochronie środowiska
- rozwój komunikacji miejskiej
- zapoczątkowanie lokalnych inicjatyw tworzenia oraz poprawa miejsc pracy związanych z sektorem kultury, ochroną środowiska i usługami.
- efektywniejsze wykorzystanie energii i wdrażanie nowych systemów zarządzania nią.[310]

Inicjatywa URBAN II w całości finansowana jest ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Z pomocy skorzystało w latach 1994-1999 (URBAN I) 118 obszarów miejskich, natomiast z inicjatywy URBAN II, w latach 2000-2006 wsparcia udzielono 70 miastom. Kwota przeznaczona na pomoc w ramach URBAN II wyniosła 700 ml euro i została podzielona pomiędzy poszczególne państwa przez Komisję Europejską.

Warunkiem otrzymania wsparcia z opisywanej inicjatywy było spełnienie przez miasta i obszary miejskie przynajmniej trzech z niżej wymienionych warunków, a są to:

- niski poziom aktywności gospodarczej
- wysoki poziom bezrobocia trwający od dłuższego czasu
- obecność dużej liczby imigrantów, mniejszości narodowych i osób należących do mniejszości etnicznych lub uchodźców
- wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia
- lokalne problemy gospodarcze i społeczne danego miasta lub obszaru miejskiego
- duże zniszczenia środowiska naturalnego
- wysoki poziom przestępczości
- niedobór kwalifikacji i niski poziom wykształcenia mieszkańców
- wysoki odsetek osób, które porzuciły edukację szkolną przed jej ukończeniem
- niekorzystne trendy demograficzne[311]

Żadne z miast Polski nie spełniło wyżej wymienionych wytycznych, co w praktyce oznaczało, że nasze miasta nie otrzymały żadnych dotacji z tytułu pomocy w ramach inicjatywy URBAN. Z pomocy tej skorzystało jednak wiele miast z państw Unii Europejskiej, co obrazuje poniższa tabela, zawierająca także kwoty dofinansowań w poszczególnych latach.

---

[309] Anna Zygierewicz, „Rozwój obszarów miejskich w Holandii i Szwecji(w ramach programu Urban II)" Kancelaria Sejmu, Biuro Studiów i Ekspertyz, Sierpień 2005, nr 1443

[310] http://www.awil.pl

[311] Anna Zygierewicz, „Rozwój obszarów miejskich w Holandii i Szwecji(w ramach programu Urban II)" Kancelaria Sejmu, Biuro Studiów i Ekspertyz, Sierpień 2005, nr 1443

Tabela: Podział środków programu URBAN II
(źródło: Anna Zygierewicz, „Rozwój obszarów miejskich w Holandii i Szwecji w ramach programu Urban II)"

Państwo	Przydzielone środki (w cenach z 1999 r.)	Przydzielone środki (w cenach z 2004 r.)
Niemcy	140 mln €	150,95 mln €
Wielka Brytania	117 mln €	126,18 mln €
Włochy	108 mln €	116,54 mln €
Hiszpania	106 mln €	114,30 mln €
Francja	96 mln €	103,54 mln €
Holandia	28 mln €	30,25 mln €
Grecja	24 mln €	25,89 mln €
Belgia	20 mln €	21,52 mln €
Portugalia	18 mln €	19,49 mln €
Austria	8 mln €	8,53 mln €
Dania	5 mln €	5,38 mln €
Finlandia	5 mln €	5,38 mln €
Irlandia	5 mln €	5,38 mln €
Szwecja	5 mln €	5,38 mln €
Luksemburg	0 mln €	0 mln €
Sieci	15 mln €	18,03 mln €

„URBAN został zaprogramowany dla około pięćdziesięciu znajdujących się na terenie Unii Europejskiej obszarów miejskich przeżywających kryzys. Jednocześnie określona została dla poszczególnych krajów członkowskich maksymalna ilość obszarów, które zostaną objęte wsparciem w latach 2000-2006 (dla Niemiec wyniesie ona 10 obszarów, dla Wielkiej Brytanii 9, dla Włoch i Hiszpanii 8, Francji 7, Portugalii, Grecji, Holandii oraz Belgii 2; dla pozostałych krajów unijnych (z wyjątkiem Luksemburga) po jednym obszarze)."[312]

Inicjatywa URBAN pozwoliła na swoistą „renowację" wielu obszarów miejskich Europy co ułatwiło żyjącej tam ludności polepszenie warunków życia, zmniejszenie bezrobocia, ograniczenie poziomu ubóstwa i odizolowania oraz wykluczenia. Program pozwolił podnieść kwalifikacje mieszkańców rejonów objętych dofinansowaniem i ograniczył zagrożenia płynące dla środowiska a związane nierozłącznie ze strefami miejskimi.

Klaudia Kurek

Zastosowanie systemu NUTS w Polsce

1. Wstęp

Struktura organizacji terytorialnej współczesnych państw europejskich jest silnie zróżnicowana. Decydują o tym czynniki ustrojowe (państwa unitarne, państwa federalne) oraz tradycja i uwarunkowania historyczne. Unia Europejska nie zmierzała i nie zmierza do unifikacji tych struktur, traktując organizację wewnętrzną krajów członkowskich jako

[312] http://www.funduszeunijne.pl/inicjatywy_wspolnoty.html

nienaruszalną sferę kompetencji ich władz. Tym nie mniej polityka strukturalna Unii Europejskiej, a zwłaszcza – aspekt regionalny tej polityki wymaga osiągnięcia względnej chociażby porównywalności danych statystycznych gromadzonych w krajach członkowskich. Te właśnie potrzeby zadecydowały o ustanowieniu Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych NUTS.

2. Historia NUTS

Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (***N**omenclature des **U**nités **T**erritoriales pour des besoins **S**tatiques – **NUTS***[313]) ustanawia jednolitą kategoryzację jednostek terytorialnych państw członkowskich Unii Europejskiej. Została ona opracowana na początku lat 70-tych przez Urząd Statystyczny Unii Europejskiej (Eurostat) we współpracy z odpowiednimi departamentami Komisji Europejskiej oraz urzędami statystycznymi państw członkowskich. Wcześniej wykorzystywano istniejące regiony administracyjne jako właściwe jednostki do prowadzenia statystyki regionalnej. Różnorodność systemów administracyjnych w poszczególnych krajach nie gwarantowała jednak porównywalności zestawień statystycznych. Dlatego też poszukiwano innych rozwiązań. W celu ujednolicenia systemu zbierania i agregacji danych o sytuacji społeczno-gospodarczej poszczególnych obszarów dokonano kategoryzacji regionów w krajach członkowskich UE według prostego kryterium wielkości – na regiony duże, średnie i małe – odpowiednio: poziom NUTS 1, poziom NUTS 2 i poziom NUTS 3. Oprócz tych wzajemnie powiązanych ze sobą poziomów regionalnych, wyróżniono również poziom krajowy (NUTS 0), który odzwierciedla granice administracyjne poszczególnych państw UE oraz dwa poziomy lokalne – NUTS 4 i NUTS 5. Nomenklatura NUTS wykorzystywana jest również na potrzeby polityki strukturalnej Unii Europejskiej. W oparciu o klasyfikację NUTS dokonywany jest przydział Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej dla regionów uznanych za peryferyjne lub opóźnione w rozwoju społeczno-gospodarczym.

4. Nomenklatura jednostek terytorialnych do celów statystycznych w Polsce.

Perspektywa członkostwa do UE skłoniła Polskę do opracowaniu własnej klasyfikacji jednostek terytorialnych, opartej na wzorcach unijnych. W lipcu 2000 r. Rada Ministrów RP przyjęła Rozporządzenie w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych, (NTS), które po kolejnych modyfikacjach(ostatnie rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 stycznia 2008r.) podzieliło Polskę na terytorialne, hierarchicznie powiązane jednostki na 5 poziomach. Na terytorium Polski jednostki NUTS wyglądają następująco:

Poziomy regionalne obejmują swym zasięgiem:

- **NUTS 1** – makroregiony-grupujące województwa-6,
- **NUTS 2** – regiony-województwa-16,
- **NUTS 3** – podregiony-zgrupowanie kilku powiatów-66, do 2007 roku było ich 45,

Poziomy lokalne obejmują swym zasięgiem:

- **NUTS 4** - powiaty i miasta na prawach powiatu 379,

[313] Akronim **NUTS**, pochodzący z jęz. francuskiego, przyjął się także w innych językach europejskich jako skrótowa nazwa Nomenklatury Jednostek Terytorialnych dla Celów Statystycznych.

- **NUTS 5** - gminy 2478

Nomenklatura NUTS w Polsce została opracowana w oparciu o obowiązujący podział kraju na jednostki terytorialne. Poziom NUTS1 obejmuje sztucznie utworzone regiony. Poziom NUTS 2 reprezentuje województwa, powstałych w wyniku reformy terytorialnej, z dnia 1 stycznia 1999 r. Poziom NUTS 3 został utworzony w sposób sztuczny, tzn. poprzez grupowanie powiatów (w województwie podkarpackim na poziomie NUTS 3 występuje region rzeszowski, tarnobrzeski, krośnieński i przemyski). Z kolei NUTS 4 stanowią poszczególne powiaty i miasta na prawach powiatów, zaś NUTS 5 gminy.

Tabela przedstawia poziom: 1-regiony i poziom 2-województwa.

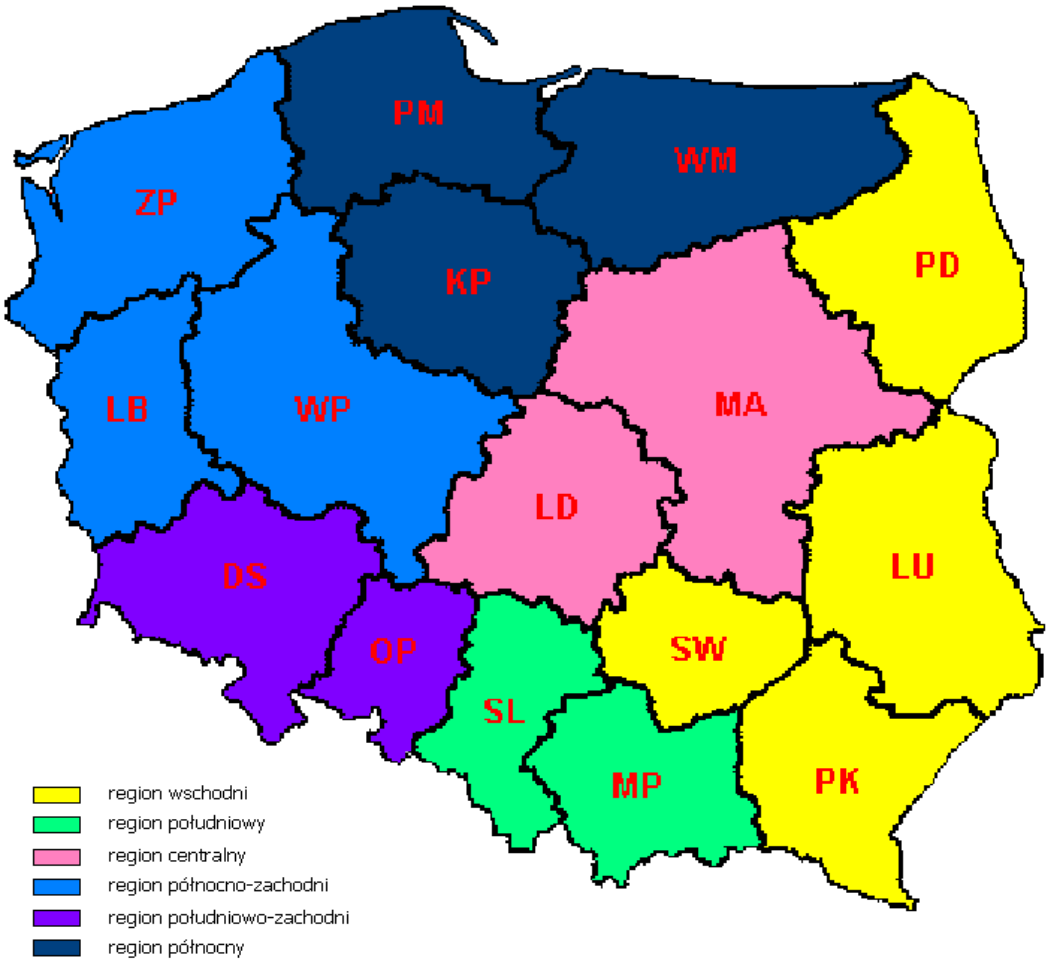

Klasyfikacja NUTS stała się podstawą zbierania, przetwarzania i upowszechniania danych statystycznych w krajach członkowskich Unii Europejskiej. Dynamiczne przemiany gospodarcze, społeczne, administracyjne w krajach Europy Środkowo-Wschodniej sprawiają, że klasyfikacja NUTS jest niestabilna i jest przedmiotem wielu modyfikacji uzgadnianych z Eurostatem. Proces tworzenia jednolitej klasyfikacji nie jest jeszcze zakończony. Przejrzystość reguł jest niezmiernie istotna w kontekście poszerzenia

Unii Europejskiej o państwa Europy Wschodniej, które stoją przed problemem dostosowania statystyki do wymogów uczestnictwa w UE i korzystania z Funduszy Strukturalnych.

Bibliografia:

E. Dynia „Integracja europejska" wyd. LexisNexis.
http://pl.wikipedia.org/wiki/NUTS
http://www.lex.com.pl/serwis/du/2007/1573.htm
http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nuts/splash_regions.html

Piotr Kurkowski

Samorząd terytorialny Szwecji - ogólna charakterystyka

Królestwo Szwecji to kraj o powierzchni sięgającej 449 964 km². Państwo to leży w Europie Północnej i zajmują południową i wschodnia część Półwyspu Skandynawskiego. To jedno z największych państw na Starym Kontynencie zaliczane jest do krajów skandynawskich. Pod względem wielkości obszaru kraj zajmuje czwarte miejsce w Europie. Słynie zwłaszcza z bardzo rozbudowanego systemu opieki społecznej. W Szwecji notuje się jeden z najwyższych w świecie dochodów na jednego mieszkańca (PKB). Szwecja jest członkiem Unii Europejskiej dopiero od 1995 roku i to właśnie jej niezdecydowanie odnośnie jej roli w politycznej i gospodarczej integracji Europy spowodowało, że Szwecja wstąpiła do UE tak późno oraz nie wprowadziła do dnia dzisiejszego euro.

Szwecja graniczy granicą lądową z Norwegią i Finlandią oraz granicą morską z Danią, Niemcami i Polską. Część północną i środkową kraju kształtują wschodnie stoki Gór Skandynawskich. Część południową zajmują niziny. Klimat określany jest jako umiarkowany dzięki Prądowi Zatokowemu. Stanowiąca wojskową potęgę w XVII wieku Szwecja przez prawie dwa wieki nie uczestniczyła w żadnej wojnie. W obydwu wojnach światowych zachowała neutralność. Sprawdzający się przez długie lata system kapitalistyczny połączony z rozbudowanym systemem świadczeń socjalnych został ostatnio osłabiony przez wysokie bezrobocie, wzrastające koszty utrzymania i spadek pozycji Szwecji na rynkach międzynarodowych.

Jeśli zaś chodzi o samorząd terytorialny występuje tu dwuszczeblowy samorząd lokalny: istnieje 290 gmin zwanych komunami i 21 województw noszących nazwę land - stig. Najmłodszą z istniejących gmin jest gminą Knivsta, która została odłączona od gminy Uppsala w 2003 roku. Kraj zamieszkiwany jest przez ponad 9 milionów mieszkańców porównując to do ok. 40 milionowej populacji Polski oznacza prawie czterokrotną przewagę naszego kraju w potencjale demograficznym.

Największe województwo – Sztokholm a zarazem stolica Szwecji - liczy sobie około 1 839 000 mieszkańców, zaś najmniejsze - Gotland - 57 000. Również gminy, jednostki rozległe, są bardzo zróżnicowane pod względem liczby mieszkańców. Gminę Sztokholm zamieszkuje ponad 700 000 osób, podczas gdy w gminie Bjurholm – nawet mniej niż 3 000 osób. Z przyczyn geograficznych (przede wszystkim chodzi o klimat i górzystość terenu na którym położona jest Szwecja) większość ludności żyje w południowej bardziej rozwiniętej części kraju.

Szwedzki samorząd posiada bardzo długą i bogatą tradycję – jego historia sięga czasów średniowiecznych. Południowe obszary współczesnej Szwecji (Skania) była częścią praojczyzny Germanów. W średniowieczu północna i środkowa część kraju została zasiedlona przez skandynawskie plemiona Normanów. W IX-XI wieku tutejsi wikingowie brali udział w wyprawach łupieżczych, głównie na Ruś i Bizancjum. Równoczesne tworzenie się państwa szwedzkiego i jego chrystianizacja nastąpiła w XI wieku. W XII-XIII w. odbywał się podbój Finlandii przez Szwedów. Od 1397 w Szwecji istniała unia kalmarska z Danią i Norwegią. W 1523 Gustaw I Waza doprowadził do usamodzielnia się Szwecji pod władzą dynastii Wazów. Nastąpiło przyjęcie luteranizmu. W latach 1592-1599 Szwecja była złączona unią personalną z Rzeczpospolitą, istniała unia polsko-szwedzka. W 1645 Szwecja włączyła do swojego terytorium całą Estonię. Od 1561, a zwłaszcza w XVII w., od panowania Gustawa II Adolfa (1611-1632, do Karola X Gustawa 1654-1660) toczyła się walka o dominację w rejonie Morza Bałtyckiego. Wojny z Danią, Polską i Rosją oraz w latach 1630-1648 udział w wojnie trzydziestoletniej, która doprowadziła do uzyskania przez Szwecję pozycji mocarstwowej oraz do uzyskania zdobyczy terytorialnych. Po klęsce Karola XII w wojnie północnej (1700-1721) doszło do utraty większości zdobyczy (głównie na rzecz Rosji) oraz utraty rangi mocarstwa. Po śmierci Karola w roku 1718 nastała tak zwana era wolności (1718-1772), czyli okres rozkwitu parlamentaryzmu, przy jednoczesnym zmniejszeniu politycznych wpływów tronu. W pierwszej połowie tej epoki dwie frakcje; „partia kapeluszy„ i „partia czapek„ rywalizowały o władze i wpływy. Ważnym wydarzeniem epoki było zniesienie cenzury w Szwecji (1766). Era wolności dobiegła końca, gdy Gustaw III odnowił władzę absolutną drogą zamachu stanu. Do XIX wieku organami władzy lokalnej były rady parafialne, do których obowiązków należało m.in. administrowanie strefą socjalną; rady zajmowały się zdrowiem publicznym i edukacją. Za panowania Karola XV, w roku 1862, rozdzielono samorząd lokalny od organów parafialnych. Obowiązki rad parafialnych przejęły miasta i gminy. Zastrzeżono wyraźnie samodzielność gmin i wprowadzono ponad gminny szczebel samorządu terytorialnego, który do dziś stanowią województwa. Władze tego szczebla zajęły się problematyką rolnictwa, prawa i porządku publicznego, opieki zdrowotnej i komunikacji. W XX wieku rozpoczął się proces tworzenia dużych gmin (chodziło o ograniczenie rosnącej potrzeby tworzenia wyższych szczebli samorządu, jaka jest naturalna im więcej istnieje małych gmin). W 1952 roku zlikwidowano ponad 2200 gmin. Pozostawione miały sprawniej wykonywać powierzane im zadania publiczne. Władza samorządowa ma dwa filary: województwa i gminy. Obydwa z zgromadzeniami pochodzącymi z wyboru i własnymi podatkami dochodowymi. Kwestie związane z ich działalnością; podstawowe prawa i obowiązki reguluje Ustawa o Samorządzie Terytorialnym, która weszła w życie w 1992 roku. W życie weszło także wiele aktów normatywnych, które zajmują się bardziej szczegółowymi problemami w dziedzinie działalności samorządowej. I tak, Ustawa o Samorządzie Terytorialnym podkreśla, iż władza na poziomie gmin i województw sprawowana jest w ustalonych granicach terytorialnych i jest niezależna. Samorządy, na mocy ustawy, angażują się w regulację takich dziedzin życia jak: mieszkalnictwo, sieci dróg, transport, komunikacja, pozyskiwanie i dystrybucja energii czy kultura. Ostatnio gminy przyjęły na siebie nowe obowiązki, ponieważ rośnie liczba przybywających do Szwecji uchodźców z całego świata. Także rozszerzenie podmiotowe Unii Europejskiej doprowadziło że wiele mieszkańców tzw. „nowej Unii zdecydowało się na osiedlenie w tzw. „ojczyźnie Wikingów”. Natomiast osobno regulowana jest działalność samorządów w dziedzinach takich jak edukacja, opieka społeczna, czy ochrona zdrowia. Głównym organem samorządowym na poziomie gminy jest Rada Gminy. W jej skład wchodzi, w zależności

od wielkości gminy, od 31 do 101 radnych, którzy wybierani są co 4 lata w powszechnych wyborach bezpośrednich. Rada pochodzi z wyborów powszechnych, które odbywają się co trzy lata w trzecią niedzielę września - kadencja rady wynosi zatem trzy lata. Rada rozstrzyga sama, ilu członków powinien liczyć jej skład. Przepisy ustawowe określają jedynie minimalną liczebność rad w zależności od liczby mieszkańców gminy. W skład rady oprócz radnych wchodzą ich zastępcy. Liczbę zastępców radnych określa sama rada, liczba ta nie może jednak przekroczyć połowy składu rady gminy. Zgodnie z prawem wyborczym każda partia wyborcza, która uzyskała miejsce w radzie, otrzymuje również mandaty zastępców radnych w liczbie wynoszącej połowę uzyskanych miejsc w radzie. Instytucja zastępcy radnego jest specyficzną cechą szwedzkiego prawa komunalnego. W przypadku, gdy radny nie może wziąć udziału w sesji rady, na jego miejsce występuje zastępca. Zastępca podejmujący czynności za radnego przejmuje wszystkie jego prawa i obowiązki. Rada wybiera ze swego grona przewodniczącego oraz jednego lub dwóch zastępców. Do czasu wyboru przewodniczącego obrady rady prowadzi radny z najdłuższym stażem. Wybór przewodniczącego dokonywany jest na czas określony przez radę gminy, zazwyczaj jest to jednak okres równy kadencji rady. Przewodniczący spełnia funkcje typowo prezydialne. Kieruje on bowiem pracami rady, zwołuje sesje po ich uprzednim przygotowaniu oraz przewodniczy im. Jest on organem reprezentującym radę na zewnątrz, choć prawo nie traktuje go jako przedstawiciela ustawowego rady. Gmina może podejmować uchwały we wszystkich sprawach istotnych dla gminy, w szczególności dotyczy to kwestii: finansowych, gospodarczych, organizacyjnych, planowania przestrzennego i stanowienia prawa miejscowego. Oprócz tego rada gminy sprawuje funkcje opiniodawczo - doradcze. Kolejne kompetencje rady wynikają z przyznanego gminie władztwa osobowego. Rada powołuje członków licznych organów gminy, w tym członków i zastępców wszystkich komisji, ich prezydiów, kierowników przedsiębiorstw komunalnych oraz fundacji. Ustawa samorządowa zezwala radzie na przekazanie części swoich zadań jednej z komisji. Rada gminy może powołać własne komisje. Obok komisji wewnętrznych rady, w szwedzkim ustroju samorządowym występują również komisje, będące w istocie wykonawczymi organami administracji samorządowej. Wykonując funkcje administracyjne komisje posiadają własne kompetencje, odrębne od kompetencji rady. Członkowie komisji wybierani są przez radę spośród mieszkańców gminy, którzy nie pełnią żadnych funkcji politycznych. Komisjom tym podporządkowana jest grupa urzędników zawodowych, tworząca urząd pomocniczy komisji. Centralną pozycję w gminie posiada tzw. komisja główna, której podporządkowane są wszelkie pozostałe komisje gminy. Komisja główna sprawuje wobec nich funkcje kierownicze i koordynacyjne, toteż często określana jest mianem „rządu gminnego". Pozostałe komisje sklasyfikować można w dwojaki sposób: według kryterium przedmiotowego - te, których organizacja i zakres działania określone są prawem samorządowym oraz działające w oparciu o szczególne ustawy administracyjne czyli obligatoryjne i fakultatywne.

Komisje resortowe (fachowe) wybierane są przez radę gminy. Często również członkowie komisji głównej pełnią funkcje przewodniczących ważniejszych komisji resortowych. Posiedzenia komisji są niejawne. W gminie obowiązuje zasada przydzielania kompetencji wyłącznie jednemu organowi.

Szczególny typ organizacji wewnętrznej gminy występuje w Sztokholmie. Rada gminy liczyć tu musi co najmniej 101 członków. Jej kadencja rozpoczyna się 15 października roku, w którym odbyły się wybory, czyli o dwa tygodnie wcześniej niż pozostałych radach gminnych. Umożliwić ma to uchwalenie przez nową radę budżetu gminy na nadchodzący rok. Większość różnic dotyczy tzw. radnych miejskich, „rajców"

dla odróżnienia od radnych będących członkami rady. Rajcowie zazwyczaj wybierani są przez radę gminy spośród jej członków na okres trzech lat. Obecnie jest dziewięciu „rajców" Sztokholmu. Przewodniczącymi tej komisji jest „rajca finansowy", który pełni równocześnie funkcje przewodniczącego komisji finansowej. Również pozostali rajcowie powoływani są przez komisję główną na stanowiska przewodniczących głównych komisji. Rajcowie nie mogą być wybierani w skład komisji głównej, uczestniczą jednak w jej obradach z głosem doradczym. Ponadto rajcowie mają obowiązek uczestniczenia w sesjach rady (nawet gdy nie są jej członkami), odpowiadania na wnioski i interpelacje oraz pełnienia funkcji doradczej.

Istnieje instytucja zastępcy radnego. Zastępca pełni obowiązki radnego, który czasowo nie jest zdolny do ich pełnienia. Podczas aktywnego pełnienia swej funkcji, zastępcy przysługują te sama prawa, co radnemu. Takich zastępców powołuje sama Rada, jednak w ilości nie większej niż połowa jej własnego składu. Rada jest przede wszystkim organem uchwałodawczym. Jest władna decydować we wszystkich istotnych dla gminy sprawach – finansowych, gospodarczych, organizacyjnych, prawnych (tworzenie prawa miejscowego). Tak więc, do jej kompetencji należą m.in.: uchwalanie budżetu, wydawanie opinii, wybieranie członków innych organów gminnych (Komitetu Wykonawczego), powoływanie różnego rodzaju komisji. Na czele Rady stoi przewodniczący wybierany przez samą Radę. To on zwołuje sesje (już po ich przygotowaniu), przewodniczy im i kieruje pracami Rady. Jest również reprezentantem Rady na zewnątrz gminy, choć prawnie nie uznaje się go za przedstawiciela ustawowego. Wyżej wspomniany Komitet Wykonawczy jest organem administracyjnym gminy. W komitecie musi działać minimum 5 członków, w praktyce wybieranych jest jednak od 11 do 17 działaczy. Muszą być oni mieszkańcami gminy i nie mogą pełnić żadnych funkcji politycznych. Do kompetencji Komitetu, oprócz prowadzenia bieżącej administracji, należy: przygotowywanie prac Rady Gminy, wykonywanie jej uchwał, przedstawianie projektu budżetu. Komitet bada wszelkie sprawy, które mają wpływ na rozwój samorządu i jego finanse. Rada może (a w niektórych przypadkach musi) powoływać różne komisje i przekazywać im swoje niektóre zadania. Działalność poszczególnych komisji jest nadzorowana przez główną komisję, tzw. Rząd Gminny.

Istnieją różne typy komisji. Są komisje, które działają na mocy Ustawy z 1991 roku, oraz komisje, których strukturę i funkcje regulują konkretne uchwały administracyjne. Są wyspecjalizowane komisje resortowe: często ich przewodniczącymi są członkowie Rządu Gminnego. Komisje posiadają własne kompetencje. W ich skład wchodzą mieszkańcy gminy, którzy nie pełnią żadnych funkcji politycznych. Każdej komisji podporządkowani są urzędnicy zawodowi, którzy technicznie pomagają w prowadzeniu działalności. Posiedzenia komisji są niejawne.

Województwa stanowią drugi szczebel samorządu terytorialnego w Szwecji. Na tym poziomie, obok administracji samorządowej działają też organy administracji rządowej. Wiąże się to z problemem dualizmu władzy i rodzi konieczność szczegółowego podziału kompetencji. Obecnie władze wojewódzkie zajmują się w 90% zagadnieniami związanymi z funkcjonowaniem systemu opieki zdrowotnej. Wszystkie szpitale w kraju podlegają władzom wojewódzkim (poza kilkoma szpitalami prywatnymi) i są, z wyjątkiem jednego, przez nie kierowane. To samo dotyczy przychodni lekarskich. Władze wojewódzkie zajmują się także turystyką, wspieraniem działalności kulturalnej i wspieraniem przedsiębiorczości (przez organizacje wyspecjalizowane).Organem uchwałodawczym na szczeblu wojewódzkim jest Rada Wojewódzka, wykonawczym zaś Komisja Centralna. Organy samorządu wojewódzkiego zrzeszone są w Ogólnopaństwowej Federacji Rad Wojewódzkich. Federacja służy jako forum

wypracowania wspólnego stanowiska w zakresie problemów politycznych i ekonomicznych. Należy podkreślić, iż między tymi jednostkami samorządowymi nie ma określonych zasad pierwszeństwa. Chociaż i gminy, i województwa mają zdefiniowane inne zadania, to ich działalność nakłada się na siebie niemal we wszystkich sprawach. Co więcej, mogą one niemalże zupełnie swobodnie interpretować wszystkie zalecenia płynące od władz centralnych, a wyznaczone cele osiągać w różny sposób. Istniejące reguły adaptuje się do nowych potrzeb i wzbogaca się o nowe rozwiązania, co sprawia że szwedzki system samorządowy dynamicznie się rozwija. Trwa proces decentralizacji władzy publicznej, oparty o twierdzenie mówiące, iż potrzeby mniejszych społeczności najlepiej będzie w stanie zaspokajać władza lokalna. Wynikiem tego procesu jest przejęcie przez samorząd terytorialny niemal całkowitej odpowiedzialności za zabezpieczenie i finansowanie opieki zdrowotnej dla ludności.

Władze rządowe wytyczają kierunki polityki socjalnej i koordynują działania władz lokalnych. Głównym źródłem dochodów samorządowych gmin i województw są podatki lokalne. Ponieważ samorządy są odpowiedzialne za świadczenie większości usług publicznych, posiadają szeroką autonomię w ustalaniu stawek podatków lokalnych (przeciętnie podatek dochodowy kształtuje się na poziomie 30%). 60% wpływów do budżetu gminy stanowią właśnie podatki lokalne, w tym 20% to podatek dochodowy. Dzięki temu gminom zależy na tworzeniu nowych miejsc pracy dla swych mieszkańców. Działalność samorządów jest kontrolowana przez rząd centralny, który może zamrozić, jak to miało miejsce w latach 1991-1994, stawki lokalnych podatków dochodowych. Samorządy dofinansowywane są także z budżetu państwa. Dotacje takie mogą mieć ściśle ustalony cel. Istnieje zasada mówiąca, że jeśli rząd nakłada na samorządy nowe zadania, to wraz z nimi muszą iść w parze odpowiednie fundusze na ich realizację. Dzięki unijnym funduszom strukturalnym, samorządy mogą zajmować się sprawami związanymi z rozwojem regionalnym. Wykorzystują przy tym doświadczenia i pomysły samorządów innych państw. Kontrolę i nadzór nad samorządami lokalnymi sprawują władze centralne, przede wszystkim poprzez specjalne agencje rządowe. Jedną z takich agencji jest komitet zajmujący się sektorem publicznym, który zajął się m.in. kwestią zatrudnienia w sektorze publicznym. Ustawa o Samorządzie Terytorialnym nadaje obywatelom szerokie możliwości kontrolowania pracy samorządów i wpływania na procesy decyzyjne: legalność decyzji podejmowanych na szczeblu samorządowym może być kwestionowana w krajowym sądzie administracyjnym.

Podsumowując pracę dotyczącą zagadnienia samorządu terytorialnego na terenie Szwecji należy podkreślić i zapamiętać że samorząd terytorialny występuje w Szwecji na dwóch szczeblach podziału terytorialnego kraju. Szczebel podstawowy tworzą gminy, pokrywające cały obszar państwa. Są to zazwyczaj jednostki duże, liczące średnio ponad 30 000 mieszkańców i zajmujące przeciętnie obszar o powierzchni 1500 km^2. Szczebel ponad gminny stanowią województwa. W prowincjach obok administracji samorządowej działają także organy administracji rządowej, toteż występuje tam problem dualizmu władzy i związana z tym konieczność podziału kompetencji.

Bibliografia:

Izdebski H., Samorząd terytorialny. Podstawy ustroju i działalności., Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2003

Niewiadomski Z., Samorząd terytorialny. Ustrój i gospodarka., Oficyna wydawnicza Branta, Bydgoszcz – Warszawa, 2001

Kowalska I., Decentralizacja zarządzania funkcjami zdrowotnymi państwa, Instytut Zdrowia Publicznego, Collegium Medicum, Uniwersytet Jagielloński Kraków
Sobol A., Społeczne aspekty lokalnego rozwoju zrównoważonego – doświadczenia gmin polskich i szwedzkich, wyd. Akademia Ekonomiczna w Katowicach
http://pl.wikipedia.org/wiki/Szwecja
http://www.szwecja.filo.pl/index.php?id=regiony&SID=b7081bb5df7290e9a2174af39a561799
http://www.rcie.lodz.pl/docs/modele_samorzadow_w_ue1.doc

Michał Kwoka

Rozkład terytorialny sympatii kibiców do włoskich klubów piłkarskich

Włochy, **Republika Włoska** (wł. *Italia*, *Repubblica Italiana*) – państwo położone w Europie Południowej, na Półwyspie Apenińskim, będące członkiem wielu organizacji, m.in.: Unii Europejskiej, NATO. Włochy należą do ośmiu najbardziej uprzemysłowionych i bogatych państw świata - G8.

Całkowita granica lądowa Włoch wynosi 1932,2 km. Sąsiadują z Francją – 488 km granicy, Szwajcarią – 740 km, Austrią – 430 km i Słowenią – 232 km). Wewnątrz terytorium Włoch znajdują się ponadto dwa państwa-enklawy: San Marino (39 km granicy) i Watykan (3,2 km).

Długość wybrzeża włoskiego wynosi aż 7600 km. Oblewają je wody kilku akwenów Morza Śródziemnego: Morze Liguryjskie, Morze Tyrreńskie, Morze Jońskie i Morze Adriatyckie.

Najwyższy punkt położony jest na najwyższym masywie Europy - Mont Blanc. Nosi on nazwę Mont Blanc de Courmayeur – jego wysokość to 4807 m n.p.m.

Włosi znani są z miłości do sportu i gier sportowych. Uwielbiają wyścigi Formuły 1 za sprawą włoskiego teamu Ferrari, który jest legendą sportów motorowych. Mają 15 tytułów wśród kierowców oraz 16 wśród konstruktorów. Równie dużą popularnością cieszy się piłka nożna. Włosi zdobyli już Mistrzostwo świata na Mundialu 4-krotnie, ostatnio w 2006 roku. Dodatkowo w Rzymie znajduje się Stadion Olimpijski. Często uprawianym sportem jest także Palio, czy wyścigi Gondoli. Oprócz piłki nożnej dużą popularnością cieszy się koszykówka (2 miejsce drużyny narodowej począwszy od lat 50.). Siatkówka, piłka wodna, szermierka, rugby, kolarstwo, hokej na lodzie (szczególnie w rejonie Mediolanu i okolicach Alp).

Ponieważ jednak celem mojego referatu jest skupienie się na terytorialnych sympatiach kibiców do klubów piłkarskich zacznę od wymienienia kilku najważniejszym, a następnie dokładniej przeanalizuję sympatie kibiców i jak te fakty mają się do administracji włoskiej.

Do najbardziej znanych klubów piłkarskich należą: AS Roma, ACS Fiorentina, Inter Mediolan, Juventus F.C., S. S. Lazio, AC Milan, Parma F. C. rozkład tych klubów prezentuję na poniższej mapce Republiki Włoskiej, która jest jednocześnie mapą podziału administracyjnego tego kraju:

Tak więc rozwijając wątek klubów włoskich, mogę powiedzieć, iż wyżej wymienione kluby znajdują się: A. S. Roma – klub z regionu Lacjum, ACS Fiorentina – Toskania, Inter Mediolan – Lombardia, Juventus F. C. – Piemont, S. S. Lazio – Lacjum, AC Milan – Lombardia i Parma F. C. – Emilia Romania.

Jak już wcześniej wspomniałem Włosi są narodem, który bardzo fascynuje się sportem. Nic więc dziwnego, że posiadają wiele stadionów, również rangi stadionów Olimpijskich. Stadiony te znajdują się w stolicach poszczególnych regionów, ale nie tylko. Na uwagę zasługuje fakt, iż stadiony te noszą nazwę albo miasta, w którym zostały wybudowane, albo dzielnicy, w której się znajdują. Państwo włoskie w dużej mierze dba o obiekty sportowe, co przejawia się w ich częstych remontach, przebudowach, czy budowach zupełnie nowych obiektów.

Dzięki temu Włosi mogą pochwalić się wieloma grupami kibiców, które są jednymi z najstarszych grup w Europie. Kibice włoscy łączą się w grupy według upodobań nie tyle, co jest oczywiste, według swoich sympatii do określonego klubu, ale także bardzo często są to zgrupowania ludzi, którzy mają zbieżne poglądy na politykę, czy sposoby rządzenia. Jak wynika z ankiety przeprowadzonej w 2008 roku aż 50 procent Włochów fascynuje się futbolem, a 18 procent jeździ ze swoją ulubioną drużyną na mecze wyjazdowe. Włoscy kibice są bardzo związani emocjonalnie z klubami, które grają w ich regionie, lub pochodzą z ich regionów.

We Włoszech stadiony są własnością państwa, w związku z czym, jeśli kluby chcą z nich korzystać muszą płacić państwu za wynajęcie stadionu na czas treningu, meczu, czy innych wydarzeń, które się na nich rozgrywają. Niestety nie budzi to zadowolenia, więc kluby planują budowy własnych stadionów, co jednak nie jest takie proste, gdyż budowa stadionu niesie ze sobą ogromne koszty, które zwracają się w dość długim okresie czasu. Jednakże państwo poprzez swoją administrację ułatwia kibicom możliwość dostania się na ważne dla piłki mecze, np. przygotowując i wysyłając specjalne składy pociągów wiozących kibiców na mecz. Oczywiście zdarzają się różnego rodzaju

wypadki, ale to nie znaczy, że administracja nie wywiązuje się ze swoich zobowiązań i zleceń, gdyż nie są one spowodowane jakimkolwiek błędem z ich strony.

Podział administracyjny przedstawiony na powyższej mapce w większości przypadków pokrywa się z sympatiami kibiców do klubów pochodzących z danych regionów tego kraju. Wyjątki są nieliczne, w związku z czym trudno o nich mówić w skali całego kraju. Jednakże ważne jest, iż podział administracyjny, choć sztuczny, pokrywa się jednak w tym przypadku z podziałem według kibiców klubów piłkarskich.

Każdemu jednak stają przed oczami wspomnienia z 2007 roku, kiedy to przez Włochy przetoczyła się najpotężniejsza fala ataków pseudokibiców w czasie meczów. Każdy pamięta, jak wtedy wyglądały ulice miast włoskich, liczono rannych i zabitych. W tym przypadku nie pomogły nawet zaostrzone przepisy dotyczące meczów i kibiców wchodzących na stadiony. Administracja rządu Berlusconiego zawiodła zaostrzając przepisy, które tak naprawdę zaostrzone zostały „na papierze", nie wchodząc w życie, gdyż nie były respektowane przez organy ochrony stadionów. Okres ten był największym upadkiem jaki przeżyła włoska piłka nożna. Ale wierni, prawdziwi, kibice nie pozostawili swoich drużyn samych. Choć ni wpuszczano kibiców na stadiony i zawieszano mecze, oni byli nadal wierni swoim klubom i im kibicowali. Zawiodła tutaj administracja, ale nie w kwestii „sportowej" lecz w kwestii edukacji i oświaty, zawiedli rodzice młodocianych pseudokibiców (których było najwięcej wśród tej grupy) bagatelizując problem, który sygnalizowali działacze piłkarscy, prawdziwi kibice, zawodnicy, służby ochrony obiektów. Tylko dzięki szybkiej (ale już w tym momencie spóźnionej) reakcji państwa udało się przywrócić „względny" porządek na stadionach i uratować umierającą piłkę nożna, która kochało tylu Włochów.

Włoska piłka nożna ma w swej historii jeszcze jedną czarną kartę, która zatacza krąg w czasie drugich Mistrzostw Świata, które odbyły się w 1934 roku w Włoszech. W ich czasie Mussolini nazwał zawodników grających w reprezentacji „żołnierzami w służbie narodu". Wielu publicystów uważa też, ze sport ogólnie bardzo łatwo przyciąga ruchy faszystowskie, poprzez ciągłą rywalizację, chęć bycia najlepszym spośród wszystkich innych. Znamy zasady, jakie rządzą faszyzmem, dlatego nikt nie popiera zdążania sportu w tym kierunku.

Na podstawie informacji, które podałem można wysnuć wniosek, iż administracja w państwie włoskim czyni wszelkie możliwe starania, by kibice klubów piłkarskich mogli spokojnie i bez obaw uczestniczyć w meczach, kibicując swojej drużynie.

Reasumując pozytywnie oceniam administrację włoską, która stara się zapewnić kibicom właściwy przebieg meczów, możliwość kibicowania. Nie jest bowiem możliwe całkowite podporządkowanie przepisom prawnym kibiców, ani zachowań, którymi motywują oni swoich ulubieńców do walki o zwycięstwo w meczu. Z kolei podporządkowanie zjawiska kibicowania kontroli, nadzoru czy chociażby regulacji ze strony administracji państwowej spowodowałoby utratę oryginalności i samoistnej specyfiki tych zjawisk.

Stwierdzam również, że podział terytorialny pokrywa się z rozkładem terytorialnych sympatii kibiców włoskich klubów piłkarskich.

BIBLIOGRAFIA:

1. http://www.google.pl/search?hl=pl&lr=&rlz=1G1GGLQ_PLPL280&q=pa%C5%84stwo+a+kibice+w%C5%82ochy&start=30&sa=N
2. http://www.puls.ctinet.pl/index.php?bmF2PTImZGJpX3Jvaz0yMDA4JmRiaV9taWVzaWFjPTEwJmRiaV9pZD03NzM=

3. http://dodol1991.bloog.pl/id,1301219,title,Wlochy-szok-po-smierci-policjanta-zaatakowanego-przez-kibicow-,index.html
4. http://pl.wikipedia.org/wiki/Stadio_Olimpico_(Rzym)
5. http://www.beteuro.pl/druzyny/juventus_turyn.html
6. http://www.mmszczecin.pl/blog/entry/10252/Tragiczny+wypadek+kibic%C3%B3w+Juventusu+Turyn.html
7. http://pl.wikipedia.org/wiki/W%C5%82ochy
8. http://www.sport.pl/pilka/1,93854,5644527,Juventus_Turyn_ma_najwiecej_kibicow.html
9. www.asroma.pl/images/olimpico_map.jpg

Agnieszka Leś

Nagrody Rady Europy

Nagrody przyznawane przez Radę Europy są ważnym narzędziem umacniania więzi między wszystkimi obywatelami Europy oraz promowania idei Europejskiej. Wyróżnienia te przyznawane są miastom lub gminom, które są członkami Rady Europy. Kandydatura musi zostać złożona na piśmie przez np. burmistrza miasta lub innego przedstawiciela. Oprócz tego wnioskodawca musi odpowiedzieć na 9 pytań znajdujących się w kwestionariuszu, m.in. czy miasto jest członkiem ważniejszych organizacji europejskich, czy zawiera porozumienia bliźniacze z miastami w Europie i na świecie, czy są organizowane imprezy europejskie, wymiana grup i inne uroczystości np. czy jest obchodzony Dzień Europy 5-go maja. Jeśli warunki te są spełnione miasta za działalność, którą prowadzą mogą otrzymać nagrody Rady Europy. Należą do nich „*Dyplom Europejski*" to pierwszy krok o ubieganie się o najważniejsze wyróżnienie jakim jest „*Nagroda Europy"*. Miasto otrzymuje dyplom na którym widnieje jego nazwa i data przyznania, do tej pory uhonorowano nim ponad 50 polskich miast m.in. Lublin otrzymał „*Dyplom Europejski"* -nagrodę Komitetu ds. Środowiska, Planowania Regionalnego i Władz Lokalnych Rady Europy za osiągnięcia w propagowaniu idei jedności europejskiej. Znaczącym projektem był *„Eurotrójkąt Przyjaźni"*: Lublin- Łuck- Brześć, podpisał także wiele innych umów partnerskich z miastami nie tylko w Europie ale i na świecie, gdyż jako największe miasto na wschodnich krańcach Unii Europejskiej jest ważnym miejscem spotkań wschodu i zachodu. Ponadto dyplom ma charakter prestiżowy i zwiększa znaczenie miasta na arenie międzynarodowej.

Następnym wyróżnieniem Rady Europy jest *„Flaga Honorowa",* która także jest wyrazem uznania dla propagowania idei europejskiej. Jej posiadanie jest warunkiem uzyskania kolejnych trofeów. Na Fladze widnieje dwanaście złotych gwiazd na niebieskim tle, symbolizując związek narodów Europy. Przyznawana od 1961 roku i do tej pory przyznano ich już ponad tysiąc, w tym 40 w Polsce. Nagrodzone miasto lub gmina otrzymuje Flagę z rąk członka Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy np. w Polsce została ona przyznana m.in. miastu Katowice 21 kwietnia 1998 r. każdego roku przyznaje się 25 flag samorządom w Europie.

Kolejnym wyróżnieniem jest Tablica Honorowa, na której umieszczono wykonany z brązu symbol mitycznej Europy, otrzymują ją gminy, miasta które już posiadały „*Dyplom Europejski"* i „*Flagę Honorową"*. Wyróżnieniem tym zostały nagrodzone m.in. Katowice ale także i Toruń w 2005 r. dla którego tablica jest uznaniem za aktywną działalność w organizacjach krajowych i międzynarodowych, takich jak

Stowarzyszenie Miast Nowej Hanzy (Toruń jest polskim koordynatorem tego stowarzyszenia) i Organizacja Miast Dziedzictwa Światowego. Oprócz tego wysoko oceniono współpracę Torunia z miastami bliźniaczymi, odbywają się tu ważne imprezy międzynarodowe jak Festiwal Teatralny Kontakt, Festiwal Muzyki i Sztuki Krajów Nadbałtyckich „*Probaltica”*, Festiwal Muzyki Chrześcijańskiej Song of Songs i inne.

Na koniec najważniejsze i najbardziej prestiżowe wyróżnienie to *„Nagroda Europy”*, przyznawana co rocznie od 1955 r. za wyjątkowe wysiłki na rzecz propagowania jedności europejskiej. Mogą ubiegać się o nią miasta, gminy, które spełniają pewne warunki, przede wszystkim, zawarły porozumienia bliźniacze z miastami z innych krajów, podejmują szerokie działania na rzecz rozwijania współpracy z ich europejskimi parterami, a także musza posiadać wszystkie wyżej wymienione wyróżnienia tj.*” Dyplom Europejski”, „Flagę Honorowa”* i „*Tablicę Honorową”*. Każdego roku „*Nagrodę Europy*” otrzymuje jedno lub dwa miasta, gmina. Nagroda wręczana jest przez Przewodniczącego Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy w czasie „Dnia Europejskiego” w formie trofeum na okres jednego roku. Miasto otrzymuje także medal z brązu, pergaminowy list uznania oraz stypendium przeznaczone dla młodzieży pochodzących z nagrodzonego miasta.. Obecnie w Polsce nagrodę tę otrzymały 3 miasta Gdynia, Katowice i Częstochowa, która jako pierwsza w Polsce została wyróżniona tą nagrodą. Częstochowa to miasto pielgrzymkowe, dlatego też od dawna jest im bliska współpraca z różnymi miastami nie tylko w Europie ale i na świecie m.in. Lourdes, Loreto, Fatimą, ale także od niedawna z Betlejem i Nazaret. Miasto współpracuje z austriackim Grazem, dzięki temu udało się doprowadzić do misji gospodarczych i pomocy przy restrukturyzacji służby zdrowia, z niemieckim Pforzheim rozwija się współpraca w zakresie gospodarczym, kulturowym i sportowym. Francuzi z Lourdes pomagali w organizacji międzynarodowej konferencji lekarzy. Poza tym w Częstochowie odbywa się co roku Międzynarodowy Festiwal Muzyki Sakralnej „*Gaude Mater”* jest to artystyczne spotkanie religii współczesnego świata, gdzie występował m.in. katolicki chór gregoriański, chór żydowski i zespół muzułmański. Oprócz tego miasto wciąż dąży do pogłębienia kontaktów partnerskich ale także chce umiejętnie wykorzystywać turystykę pielgrzymkową dla rozwoju całego regionu. Wszystko to miało wpływ na przyznanie miastu najwyższego odznaczenia i z tego też powodu miasto osiągnęło wiele korzyści.

Podsumowując: nagrody przyznawane przez Rade Europy są istotnym narzędziem w promowaniu idei jedności europejskiej i umacnianiu jej struktur. Niosą ze sobą szereg korzyści dla miast nimi uhonorowanych, ale także i dla całej Europy np. wśród społeczności lokalnej zwiększają się kontakty (po przez szkoły, kluby sportowe, organizacje pozarządowe, kulturę, organizację imprez), zostają docenione wysiłki miast za współprace z miastami partnerskimi, ludzie współpracują ze sobą niezależnie od granic państwowych, wymieniają się doświadczeniami w zarządzaniu miastem, przy inwestycjach czy realizacji wspólnych projektów unijnych, następuje ogólne poszerzanie horyzontów oraz budowanie jedności i pokoju w Europie, a także otwarcie na świat. Oprócz tego miasta posiadające omawiane prze ze mnie nagrody podnoszą swój prestiż i uznanie, jest to na pewno powód do dumy, a co za tym idzie zwiększają swoje znaczenie na arenie międzynarodowej. Nagrody są także szansą wybicia się dla mniejszych miejscowości gdyż nie tylko metropolie są laureatami.

Przypisy:

http: //www.coe.org.pl/pl/rada_europy/flaga_hymn_nagrody

http://www.coe.org.pl/pl/biuro_informacji_rady_europy/aktualnosci?more=2032655295
http://www.torun.pl/portal/index.php?strona=wl_kont_tablica_eu
http://www.um.lublin.pl/um/index.php?t=200&id=46739
http://www.panorama-miast.com.pl/85/html/SALON.htm
http://pl.wikipedia.org/wiki/Miasta_partnerskie

Monika Lew

Współpraca międzynarodowa Państwowej Straży Pożarnej w powiecie łańcuckim

Państwowa straż Pożarna jest zawodową, umundurowaną i wyposażoną w specjalistyczny sprzęt formacją, przeznaczoną do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami.

Centralnym organem administracji rządowej w sprawach organizacji Krajowego Systemu Ratownictwa gaśniczego oraz ochrony przeciwpożarowej jest Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej podległy ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych. Komendanta powiatowego Państwowej Straży Pożarnej powołuje spośród oficerów Państwowej Straży Pożarnej i odwołuje komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej w porozumieniu ze starostą. Komenda powiatowa Państwowej Straży Pożarnej jest jednostką organizacyjną, jest państwową jednostką budżetową, urzędem zapewniającym obsługę komendanta powiatowego PSP.

Podstawowymi aktami prawnymi wyznaczającymi zakres działania i kompetencje Państwowej Straży Pożarnej są:

1. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej straży Pożarnej (Dz. U. z 2006r. Nr 96, poz.667 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz.1229, z 2003 r. Nr 52, poz. 452.), która „polega na realizacji przedsięwzięć mających na celu ochronę życia, zdrowia, mienia lub środowiska przed pożarem, klęską żywiołową lub innym zagrożeniem poprzez:

1) zapobieganie powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia,
2) zapewnienie sił i środków do zwalczania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia,
3) prowadzenie działań ratowniczych”.

Wykaz aktualnie obowiązujących Polskich Norm dotyczących ochrony przeciwpożarowej znajduje się na stronie internetowej Polskiego Komitetu Normalizacyjnego.

Historia straży pożarnych powiatu łańcuckiego jest bardzo bogata. Obowiązek ochrony miasta przed ogniem wspierany był działaniami Zamkowej straży Pożarnej. Od 1876 r. pomoc niosła Ochotnicza Straż Pożarna, która została zrzeszona w Lwowskim Związku Straży Pożarnych. Kontynuatorem działań tej straży było Okręgowe Pogotowie Zawodowe Straży Pożarnej, na bazie, którego powstała Zawodowa Straż Pożarna w Łańcucie. Obecnie jednostka Państwowej Straży Pożarnej w Łańcucie funkcjonująca jak nowoczesna, wielozadaniowa służba ratownicza, zatrudniająca wysoko wykwalifikowanych ludzi, dysponująca nowoczesnym sprzętem, zajmująca funkcjonalne i obszerne budynki wydawać się może całkiem nowym zjawiskiem w środowisku łańcuckim.

Ważnym poziomem budowania systemu jest powiat, ponieważ tam przyjmowane są wszelkie zgłoszenia o zdarzeniach wymagających podjęcia działań ratowniczych, w oparciu o procedury ujęte w planach ratowniczych, także realizowane są działania ratownicze, gdy siłę i środki gminnych podmiotów ratowniczych są niewystarczające i wymagają wsparcia z poziomu wojewódzkiego i krajowego.

Dysponowanie jednostek systemu do działań ratowniczych oraz alarmowanie podmiotów współdziałających odbywa się poprzez powiatowe stanowisko kierowania PSP współdziałające ze stanowiskami dyżurnymi administracji samorządowej wójtów i starostów oraz zintegrowane z punktami alarmowymi komponentów systemu.

„ Do zadań własnych powiatu w zakresie ochrony przeciwpożarowej należy:
1) prowadzenie analiz i opracowywanie prognoz dotyczących pożarów klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń,
2) prowadzenie analizy sił i środków Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego na obszarze powiatu,
3) budowanie systemu koordynacji działań jednostek ochrony przeciwpożarowej wchodzących w skład Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego oraz służb, inspekcji, straży oraz innych podmiotów biorących udział w działaniach ratowniczych na obszarze powiatu,
4) organizowanie systemu łączności, alarmowania, i współdziałania między podmiotami uczestniczącymi w działaniach ratowniczych na obszarze powiatu”.

Kierowanie działaniami ratowniczymi, których rozmiar lub zasięg przekracza możliwość sił ratowniczych poziomu powiatu przejmuje komendant wojewódzki PSP lub upoważniony przez niego oficer. Komendant powiatowy PSP jest organem właściwym w postępowaniu administracyjnym w sprawach związanych z wykonywaniem zadań i kompetencji PSP. Jego zadania w zakresie działalności kontrolno-rozpoznawczej obejmują:
- rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń,
- nadzorowanie przestrzegania przepisów przeciwpożarowych,
- wstępne ustalanie przyczyn oraz okoliczności powstania i rozprzestrzeniania się pożaru.

Zakres czynności kontrolno-rozpoznawczych to:
1) kontrola przestrzegania przepisów przeciwpożarowych,
2) ocena zgodności z wymaganiami ochrony przeciwpożarowej rozwiązań technicznych zastosowanych w obiekcie budowlanym,
3) rozpoznawania zagrożeń technicznych, chemicznych i ekologicznych,
4) rozpoznawanie możliwości i warunków prowadzenia działań ratowniczych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej,
5) wstępne ustalanie nieprawidłowości, które przyczyniły się do zaniedbań powstania pożaru oraz okoliczności jego rozprzestrzeniania.

Działalność kontrolno-rozpoznawcza w roku 2006 ukierunkowana była w szczególności na:
- poprawę stanu bezpieczeństwa pożarowego w szkołach podstawowych i przedszkolach na terenie miasta Łańcuta,
- nadzorowanie przestrzegania przepisów przeciwpożarowych w zakładach o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej,
- współdziałanie z administracją samorządową i innymi podmiotami administracji, tj.: Policją, Starostą Powiatowym i Powiatowym Nadzorem Budowlanym w zakresie poprawy stanu ochrony przeciwpożarowej,

- upowszechnianie problematyki ochrony przeciwpożarowej na terenie powiatu,
- realizację nadzoru nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych poprzez stosowanie postępowania administracyjnego.

Działalność operacyjna na obszarze powiatu związana jest z doskonaleniem funkcjonowania Krajowego systemu Ratowniczo-Gaśniczego. W 2006 roku obejmowały one:
- doskonalenie systemu alarmowania i powiadamiania,
- aktualizację planów powiatowych,
- rozpoznawanie podstawowych zagrożeń dla ludności,
- kontrolę mającą na celu zapobieganie poważnym awariom przemysłowym,
- poprawę stanu bazy lokalowej.

W roku 2007 Centrum Powiadamiania Ratunkowego ukierunkowane było na:
- dysponowanie do działań sił i środków według planu ratowniczego uwzględniając współdziałanie wszystkich podmiotów systemu,
- monitorowanie powstanie i rozwoju możliwych zagrożeń,
- ostrzeganie służb ratowniczych i ludności o możliwości powstania nadzwyczajnych zagrożeń.

W ramach upowszechniania problematyki przeciwpożarowej na terenie powiatu współorganizowano turniej wiedzy pożarniczej na szczeblu gmin i powiatu. Prowadzono akcję na temat bezpieczeństwa pożarowego w lokalnej prasie i na witrynie www komendy. Z instytucjami administracji samorządowej przeprowadzono inicjatywy: Bezpieczne Wakacje", „V Powiatowy Piknik Integracyjny", „Konkurs plastyczny". Obecnie projektem prewencyjnym jest Akademia misia ratownika, adresowanym do dzieci- uczniów szkół podstawowych. Projekt powstał przy współpracy ze Stowarzyszeniem Misie ratuję dzieci i jest on wspólnie realizowany. Jego celem jest zmniejszenie liczby wypadków z udziałem najmłodszych oraz szeroko rozumiana ochrona środowiska. Patronat honorowy nad projektem sprawuje Komenda Główna Policji oraz Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej.

24 września 2008 roku w Komendzie powiatowej PSP w Łańcucie odbyło się posiedzenie wojewódzkiego zespołu zarządzania kryzysowego. Tematyką spotkania było:
- współpraca transgraniczna w zakresie występujących zagrożeń,
- organizacja Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego na poziomie powiatu, województwa, kraju,
- funkcjonowanie Systemu zarządzania Kryzysowego Województwa,
- organizacja systemu powiadomienia i alarmowania na przykładzie CPR-u w Łańcucie.

Popularyzacja ochrony przeciwpożarowej:

Od wielu lat przełom zima-wiosna są okresami, w których wyraźnie wzrasta liczba pożarów na łąkach, nieużytkach i terenach chronionych. Spowodowane jest to wypalaniem traw. Pożary te niszczą rodzimą faunę i flotę. Jest to zjawisko niebezpieczne zarówno dla ludzi, jak i środowiska naturalnego. Niejednokrotnie pożary te utrudniają, paraliżują ruch na drogach, doprowadzając do kolizji i wypadków. Wszystko to prowadzi do strat materialnych i osobistych tragedii.

Ważną formą przeciwdziałania pożarom są przeciwpożarowe zabezpieczenia techniczne:
- stałe urządzenia gaśnicze,
- system sygnalizacji pożarowej,
- dźwiękowy system ostrzegawczy,
- zasady dotyczące połączenia systemów sygnalizacji pożaru do PSP,
- zasady rozmieszczania gaśnic.

Współpraca międzynarodowa:

Globalizacji zagrożeń powoduje konieczność nieustannego pogłębiania współpracy międzynarodowej PSP. Współpraca ta polega zarówno na wzmacnianiu współpracy dwustronnej, jak i działalności na forum organizacji międzynarodowych podejmujących problematykę pożarnictwa, ratownictwa, ochrony ludności, przeciwdziałania klęskom żywiołowym i awariom technologicznym oraz ich skutkom. W zakresie współpracy dwustronnej rozwijane są kontakty z innymi państwami. Wielostronna współpraca realizowana jest w ramach następujących organizacji międzynarodowych: ONZ, Unii Europejskiej, NATO, OECD, Rady Państw morza Bałtyckiego, Grupy Wyszehradzkiej, inicjatywy Środkowoeuropejskiej. Ponadto przedstawiciele PSP aktywnie działają w międzynarodowych organizacjach pożarniczych takich jak: Międzynarodowe Stowarzyszenie Służb Ratowniczych Pożarniczych (CTIF), Federacja Europejskich Związków Straży Pożarnych (FEU), Europejskiej Federacji Sportów Pożarniczych (ESF), Międzynarodowej Organizacji Psów Ratowniczych (IRO).

Fundusze UE:

Potencjalne źródła wsparcia dla PSP:

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ) celem programu jest poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów, poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Program zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO), zatwierdzonymi 7 maja 2007 r. przez Komisję Europejską stanowi jeden z programów operacyjnych będących podstawowym narzędziem do osiągnięcia założonych w nich celów przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu rozwoju Regionalnego. Łączna wielkość środków finansowych zaangażowanych w realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 wyniesie 37,6 mld euro, z czego wkład unijny wynosić będzie 27,9 mld euro, zaś wkład krajowy 9,7 mld euro.

Wielopłaszczyznowa aktywność międzynarodowa PSP:

Na przestrzeni lat współpraca z partnerami z innych krajów w zakresie ratownictwa i ochrony przeciwpożarowej ulegała stopniowemu rozszerzaniu. Można wyróżnić kilka etapów rozwoju tej współpracy. Początkowo polegała na korzystaniu z doświadczeń innych krajów, przede wszystkim tych, które miały dobrze zorganizowane i wyposażone straże pożarne, rozwinięte procedury gaśnicze i ratownicze, a także szkolnictwo. Te doświadczenia posłużyły budowie i doskonaleniu Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Kolejny etap to rozwój dwustronnej współpracy, przede wszystkim transgranicznej, zintensyfikowanie szkolenia specjalistycznego i włączenie się w międzynarodowe akcje pomocy ratowniczej i humanitarnej. W dalszych działaniach PSP przejawiała aktywność na forum różnych organizacji międzynarodowych, które podejmowały problematykę pożarnictwa, ratownictwa, ochrony ludności, przeciwdziałanie klęskom żywiołowym i awariom technologicznym oraz ich skutkom, a także zarządzania w sytuacjach kryzysowych. Obecnie nasze pożarnictwo aktywnie działa na forum ONZ, NATO, Unii Europejskiej i europejskich ugrupowań regionalnych. PSP realizując współpracę międzynarodową podejmowała szereg różnorodnych przedsięwzięć. Kontynuowano nawiązaną w 1929 roku współpracę z Międzynarodowym Komitetem Technicznym Prewencji i Zwalczania Pożarów (CTIF).

Komendant Główny i jego przedstawiciele uczestniczą we wszystkich formach działalności tej organizacji: sympozjach, posiedzeniach Zgromadzenia delegatów i Rady Wykonawczej, w pracach tej komisji, np. ds. materiałów niebezpiecznych, pożarów lasów, historii pożarnictwa, służb medycznych, młodzieży oraz w zawodach

pożarniczych. Aktywność sportowa polskich strażaków przyniosła wiele sukcesów nie tylko w zawodach organizowanych przez CTIF, ale w wielu międzynarodowych imprezach sportowych organizowanych w Polsce i za granicą. Wyjazdy studialne, udział w szkoleniach, seminariach i warsztatach miał na celu poszerzanie wiedzy i podnoszenie kwalifikacji zawodowych. Szczególną wagę przywiązano do ratownictwa technicznego, chemicznego, ekologicznego i medycznego, stosowania nowych technik i procedur ratowniczych, wyposażenia w sprzęt, a także funkcjonowania stanowisk kierowania. Zdobyte doświadczenia adaptowano do polskich warunków i wykorzystano do budowy Krajowego systemu ratowniczo-Gaśniczego, a obecnie do jego doskonalenia.

Państwowa straż Pożarna przyjmuje także wiele delegacji zagranicznych. Dużym zainteresowaniem naszych zagranicznych partnerów cieszy się Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy (KSRG). Doceniana jest jego skuteczność, spójność, dyspozycyjność i mobilność, szczególnie podczas bardzo dużych zdarzeń wymagających koordynacji ze szczebla krajowego. Klęski żywiołowe, katastrofy, awarie i inne niebezpieczne zdarzenia, powstałe w jednym kraju, oddziałują na obszary innych, sąsiadujących z nim państw. Z tego powodu w ostatnich latach zostały podpisane międzynarodowe umowy o współpracy wzajemnej pomocy w przypadku zaistnienia katastrof, klęsk żywiołowych i innych niebezpiecznych zdarzeń z Czechami, Litwą, Niemcami, Rosją, Słowacją i Węgrami. Na podpis oczekuje umowa z Ukrainą i Białorusią. Negocjacjom przewodniczyli przedstawiciele Komendanta Głównego PSP. Wszystkie te umowy są podstawą do zawierania porozumień wykonawczych umożliwiających wzajemne ostrzeganie o zagrożeniach, wymianę doświadczeń w zakresie zapobiegania niebezpiecznym zdarzeniom oraz udzielanie wzajemnej pomocy w razie ich zaistnienia. Pozwala to na wsparcie Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego w sytuacji, gdy siły i środki dostępne w zagrożonych regionach nie są wystarczające do opanowania zdarzenia, jak również udzielanie pomocy w sytuacji, gdy partnerzy zza granicy zwrócą się z taką prośbą.

Efektem rozwoju współpracy transgranicznej w zakresie ratowniczym jest udział w licznych komisjach międzynarodowych i zespołach roboczych. Doskonaleniu współpracy w ramach tych umów służą seminaria i ćwiczenia GAŁADUŚ 2000 i BUG 2001 (województwo podlaskie), KOTKI 2002 (województwo warmińsko-mazurskie), WISZNIA 2002 (województwo podkarpackie), a także wiele innych organizowanych na granicy południowej i zachodniej. Transgraniczna współpraca służb ratowniczych i ochrony ludności to przede wszystkim udział komend wojewódzkich PSP przygranicznych województw w pracach struktur euroregionów. Na szczególne podkreślenie zasługuje współpraca z krajami związkowymi RFN, a także z Czechami, Słowacją i Litwą. W ramach współpracy międzynarodowej ważną pozycję zajmuje udział przedstawicieli PSP w szkoleniach specjalistycznych oraz nawiązywanie kontaktów ze szkołami pożarniczymi w innych krajach. Przedstawiciele PSP brali udział m.in. w szkoleniach i kursach organizowanych przez Fire Sernice College w Moreton (Anglia), szwedzkie służby ratownicze w szkołach w Revinge i Skörde, Dyrekcję Obrony i bezpieczeństwa Cywilnego MSW Francji, Akademię Planowania Kryzysowego i Ochrony Cywilnej Niemiec, Federalne Biuro Ochrony Cywilnej Szwajcarii, Agencję Ochrony Środowiska USA i przez ONZ- w ramach programu Ochrony Środowiska.

Wraz z podniesieniem poziomu wiedzy i wyszkolenia polscy strażacy mogą dzielić się doświadczeniami ze swoimi partnerami w Europie. Organizowane są wspólne ćwiczenia, sympozja, warsztaty, kursy. Dużą aktywność w tym zakresie przejawiają szkoły, a przede wszystkim Szkoła Główna Służby Pożarniczej. Podpisano liczne porozumienia o współpracy z ośrodkami szkoleniowymi i szkołami pożarniczymi i

ratowniczymi w innych krajach. W ramach współpracy i wymiany szkoleniowej studenci i słuchacze z Litwy, Czech Ukrainy i Białorusi zdobywają wiedzę i doskonalą umiejętności w Polsce. Państwowa Straż Pożarna włącza się do współpracy w zakresie międzynarodowej pomocy ratowniczej i humanitarnej prowadzonej pod auspicjami INSARAG ONZ, a także w ramach programu „Partnerstwo dla Pokoju". Grupy ratownicze PSP brały udział m.in. w akcji humanitarnej na terytorium Albanii, w ramach utworzonej Polskiej Misji Medycznej, operacjach ratowniczych po trzęsieniach ziemi w Turcji i Indiach, usuwaniu skutków powodzi na terenie Węgier, akcji pomocy humanitarnej w Rumunii i na Ukrainie oraz gaszeniu pożaru lasów na Słowacji. Do realizacji tego typu działań utworzono pięć grup ratowniczych: poszukiwawczo-ratownicze w Nowym Sączu i Gdańsku, ratownictwa chemicznego i technicznego w Katowicach i Warszawie oraz ratownictwa wysokościowego w warszawie. Komenda Główna PSP prowadzi ścisłą współpracę z Centrum sytuacyjnym MSW RFN i Federalną Służbą Ratownictwa Technicznego (THW). W ramach zawartego porozumienia THW pomogło w organizacji i przeszkoleniu polskich grup poszukiwawczo-ratowniczych. Służba Ratownictwa Technicznego Niemiec udzieliła Polsce znacznego wsparcia w walce ze skutkami powodzi w 1997 r. i 2001r. Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej zawarł również porozumienie o współpracy ze służbą pożarniczo-ratowniczą Litwy i Czech, dyrektorem generalnym porządku publicznego i bezpieczeństwa MSW Holandii, szwedzką Ligą Obrony Cywilnej.

Korzystając ze środków unijnych Państwowa Straż Pożarna zorganizowała wiele podróży studialnych, szkoleń oraz zakupiło sprzęt ratowniczy. Przedstawiciele PSP mogli zapoznać się z problematyką pożarniczą, ratowniczą i organizacją działań podejmowanych w sytuacjach kryzysowych, m.in. w Wielkiej Brytanii, Szwecji, Holandii, Belgii, Luksemburgu, Niemczech, Francji, Szwajcarii i we Włoszech. Państwowa Straż Pożarna w 1999 roku podjęła współpracę z Federacją Europejskich Związków Straży Pożarnych (FEU), w ramach tej organizacji uczestniczyła m.in. w programie Unii Europejskiej „Ocena rozwoju zawodowego strażaków". W związku z rozszerzeniem zakresu zadań o problematykę likwidacji skutków awarii chemicznych, przemysłowych oraz transportu materiałów niebezpiecznych, PSP bierze aktywny udział w pracach grup roboczych działających pod auspicjami Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) i Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ (EKG ONZ). Ponadto przedstawiciele PSP są zaangażowani w działania na rzecz wdrożenia prawa UE w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym (SEVESO II), jednolitego numeru telefonu alarmowego 112, a także norm europejskich dotyczących urządzeń i wyposażenia ochrony przeciwpożarowej. Państwowa Straż pożarna prowadzi współpracę w zakresie ratownictwa i ochrony ludności z organizacjami regionalnymi: Inicjatywą Środkowoeuropejską, paktem Stabilności dla europy Południowo-Wschodniej, Radą Państw Morza Bałtyckiego, Grupą Wyszehradzką. Z racji naszej przynależności do NATO utrzymywana jest ścisła współpraca z cywilnymi strukturami Sojuszu, w tym przede wszystkim z Wysokim Komitetem Planowania Cywilnego (SCEPC) oraz Komitetem Ochrony Cywilnej (CPC). Komendant Główny PSP- szef OCK oraz jego przedstawiciele uczestniczą systematycznie w plenarnych posiedzeniach tych organów. Ponadto Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej uczestniczy w corocznych ćwiczeniach zarządzania kryzysowego z serii CMX. Ich celem jest doskonalenie procesu wymiany informacji, konsultacji, wypracowania i podejmowania decyzji w ramach Sojuszu. Głównymi podmiotami ćwiczącymi w kraju są struktury administracji rządowej. W ostatnich latach przedstawiciele PSP uczestniczyli w ramach programu „Partnerstwo dla pokoju" m.in. w ćwiczeniach BARENTS RESCUE, COMPROTEX,

TRANSCARPATHIA, FATRA, wzięli udział w ćwiczeniach POMERANIA (Szczecin), DRAGON DALMACJA (Chorwacja) oraz BODGORDSK (Rosja). W obu ostatnich ćwiczeniach przewidziany był udział polskich grup ratowniczych. W ramach przygotowań do wstąpienia do Unii Europejskiej Państwowa Straż Pożarna brała czynny udział w wielu przedsięwzięciach Wspólnoty organizowanych w dziedzinie ochrony cywilnej. Były nimi: spotkania dyrektorów generalnych ds. OC państw członkowskich Unii Europejskiej i krajów kandydujących, konferencje, seminaria i warsztaty. Krajowe Centrum Koordynacji Ratownictwa i Ochrony Ludności jest międzynarodowym punktem kontaktowym w ramach NATO, UE, OCHA ONZ, a także konwencji EKG-ONZ i współpracuje ze swoimi partnerami w krajach europejskich.

Ta bardzo ogólna i skrótowa informacja nie zawiera wielu różnorodnych działań podejmowanych w zakresie współpracy międzynarodowej. Mimo to przedstawia ogromny jej rozwój i zmiany jakościowe. Jako miarę liczby i zakresu realizowanych zadań należy uznać utworzenie w Komendzie Głównej Państwowej Straży Pożarnej Biura Współpracy Międzynarodowej i Integracji Europejskiej, a także wykonywanie przez inne biura wielu zadań z zakresu współpracy międzynarodowej. Można zdecydowanie stwierdzić, że polskie pożarnictwo, ratownictwo i ochrona ludności staje się partnerem na arenie międzynarodowej i podejmuje wiele różnorodnych inicjatyw. Doceniają to nasi partnerzy.

Głównym celem Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Łańcucie w zakresie przeciwdziałania pożarom jest ochrona życia, zdrowia i mienia mieszkańców, jak również ochrona środowiska.

Pracownicy komendy powiatowej biorą czynny udział w ogólnopolskim projekcie prewencyjnym „Akademia misia Ratownika", skierowanym do dzieci szkół podstawowych, uświadamiając, jakie niebezpieczeństwo niesie za sobą nieostrożne zachowanie doprowadzające do powstania pożaru.

Problematyka ta jest nierozerwalnie związana z koniecznością współpracy międzynarodowej. Uważam, iż polityka przeciwdziałania pożarom zarówno w powiecie łańcuckim, jak i na szczeblu ogólnokrajowym stoi na wysokim poziomie. Świadczy o tym chociażby fakt wymiany szkoleniowej studentów i słuchaczy z innych państw przyjeżdżających do Polski, w celu zdobywania wiedzy, a co za tym idzie z chęcią doskonalenia i podnoszenia swoich kwalifikacji.

Moim zdaniem dzięki bardzo bogatej historii straży pożarnej powiatu łańcuckiego, ciągłemu pogłębianiu wiedzy i technice pracowników jest ona wysoce wyspecjalizowaną jednostką, mającą swój udział na arenie międzynarodowej. Komenda powiatowa uczestniczy w szkoleniach, seminariach, kursach, warsztatach, organizuje turnieje wiedzy i inne ciekawe konkursy dotyczące techniki pożarniczej. Jest wyposażona w nowoczesny, specjalistyczny sprzęt do walki z żywiołem.

Bibliografia:

1. Nauka o polityce administracji, Szreniawski Piotr, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2008.
2. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24 października 2005 r. w sprawie czynności kontrolno-rozpoznawczych przeprowadzonych przez Państwową Straż Pożarną (Dz. U. Nr 225, poz. 1934).
3. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 grudnia 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (Dz. U. Nr 111, poz. 1311 z późn. zm.).

4. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1229, z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej straży Pożarnej (Dz. U. z 2006 r. Nr 96, poz. 667 z późn. zm.).

Sebastian Lewandowski

Zasadniczy podział terytorialny państw członkowskich UE

Wprowadzenie

Dobre zarządzanie opierać się powinno na prawidłowo zaplanowanej i skutecznie działającej organizacji. Mamy z nim do czynienia od najmłodszych lat – od rodziny poczynając, poprzez kolejne szczeble edukacji, na przyszłych zakładach pracy skończywszy. Zarządzanie i organizacja odnoszą się również do państw – zarówno terytorialnych gigantów, jak i „mikro-państewek" wielkości przeciętnego miasta. Czy potrafilibyśmy wyobrazić sobie kraj – niezależnie od jego światowej roli czy pozycji – w którym nie istnieje żadnej podział kompetencji władzy rządowej, a tym bardziej samorządowej? Czy państwo takie miałoby możliwość normalnego istnienia, nie wspominając o progresie? Postawione pytania z samej swej natury są retoryczne.

Polska od 1 maja 2004 należy do Unii Europejskiej – opartego na międzyrządowej współpracy związku, aspirującego do statusu organizacji międzynarodowej, którym cieszyć się mogą obecnie jedynie Wspólnoty Europejskie. W swojej ponad 50-letniej historii Wspólnoty, a obecnie Unia, ewoluowała, rozszerzając zakres współpracy ze *stricte* gospodarczej na polityczną, społeczną czy kulturową; z upływem lat zwiększała się też liczba jej członków – z początkowych 6 na dzisiejsze 27. Liczba ta, w ścisłym powiązaniu z historią Europy i korzeniami poszczególnych narodów, odpowiada wielkiemu zróżnicowaniu państw członkowskich również w zakresie ich systemu politycznego, wielkości czy tradycji, a co za tym idzie – podziału terytorialnego.

Na początku należy jednak pytanie: czym jest wspomniany wyżej podział terytorialny, zwany też administracyjnym, samorządowym bądź zasadniczym? Cytując za Encyklopedią PWN, jest to: "*podział obszaru państwa, dokonany w celu wykonywania w terenie zadań państw* (...)".[314] Każde z 27 krajów członkowskich Unii Europejskiej charakteryzuje się unikatowym, wynikającym zazwyczaj z tradycji podziałem, co czyni tę komparystykę jeszcze ciekawszą. Celem tej pracy nie jest więc analiza czy przedstawienie opinii na temat ich funkcjonowania, lecz zebranie w pigułce 27 systemów zarządzania państwem, co może nie tylko wzbogacić czyjąś wiedzę, ale przede wszystkim zaspokoić ludzką ciekawość.

Poza „surowym" przedstawieniem podziału zasadniczego unijnych państw postanowiłem - w miarę możliwości - wskazać konkretne liczby odpowiadające ich elementom, a także wymienić nazwy największych bądź odgrywających najważniejszą rolę części składowych. Nie wgłębiałem się również w szczegóły dotyczące poszczególnych jednostek podziału, tj. organy wykonawcze, ustawodawcze czy kontrolne, gdyż temat wtedy znacznie by się poszerzył i przybrał całkiem inny wymiar – odbiegający od założonego. W ramach ciekawostki postarałem się również, operując na dostępnych danych, wskazać krańcowe dane dotyczące powierzchni i liczby ludności tychże

[314] http://encyklopedia.pwn.pl/haslo.php?id=3986818

komponentów – głównie w celu zobrazowania różnic bądź nietypowych – szczególnie w oczach mieszkańców unitarnego i jednolitego państwa, jakim jest Polska – rozwiązań.

Podział zasadniczy poszczególnych państw UE

Niemcy

Niemcy są federacją z głębokimi korzeniami samorządowymi, przez co podział zasadniczy tego państwa przedstawia się następująco:

- **16 krajów związkowych** (landów), w tym trzy miasta wydzielone (Berlin, Brema i Hamburg)[315]: **Berlin** (Berlin), **Brandenburg** (Brandenburgia), **Baden-Wurttemberg** (Badenia-Wirtembergia), **Bayern** (Bawaria), **Bremen** (Brema), **Hessen** (Hesja), **Hamburg** (Hamburg), **Mecklenburg-Vorpommern** (Meklemburgia-Pomorze Przednie), **Niedersachsen** (Dolna Saksonia), **Nordrhein-Westfalen** (Nadrenia Północna-Westfalia), **Rheinland-Pfalz** (Nadrenia-Palatynat), **Schleswig-Holstein** (Szlezwik-Holsztyn), **Saarland** (Saara/Kraj Saary), **Sachsen** (Saksonia), **Sachsen-**Anhalt (Saksonia-Anhalt), **Thuringen** (Turyngia)
- **19 okręgów regencyjnych**; stosują je cztery landy: Badenia-Wirtembergia, Bawaria, Hesja i Nadrenia Północna-Westfalia; w okręgach tych nie istnieje samorząd, a same organy rządowe (z wyjątkiem Bawarii);[316]
- **439 powiatów**, z czego 323 ziemskie;
- **gminy**

Powierzchniowo, największym landem jest Bawaria (70 093 km^2), zaś najmniejszym Brema (391.6 km^2). Najwięcej ludności zamieszkuje Nadrenię Północną-Westfalię (18 083 389), najmniej zaś Bremę (663 947).

Luksemburg

Największym komponentem podziału terytorialnego tego niewielkiego księstwa są **trzy dystrykty**, które dzielą się na **12 kantonów**, a te na **gminy**, których łączna ilość wynosi **116**. Ze względu na małą powierzchnię tego państwa, poniżej przedstawione są nie tylko nazwy dystryktów, ale także kantonów wchodzących w ich skład:

- Dystrykt **Diekirch**: Clervaux, Diekirch, Redange, Vianden, Wiltz.
- Dystrykt **Grevenmacher:** Echternach, Grevenmacher, Remich
- Dystrykt **Luxembourg:** Capellen, Esch-sur-Alzette**,** Luxembourg, Mersch

Największym dystryktem jest Diekirch (1 149.5 km^2), najmniejszym zaś Grevenmacher (501.9 km^2). Ze względu na niewielką ilość kantonów, warto również zwrócić uwagę na skrajne dane ich dotyczące: największę powierzchnię ma Clervaux (331.75 km²), najmniejszą Vianden (78.52 km²). Najwięcej ludności zamieszkuje Esch-sur-Alzette (146 061); najmniej Vianden (3 962).

Belgia

[315] http://www.interreg3a.dolnyslask.pl/pliki/szkolenia/KonspektZajec.pdf
[316] czp.pl/vore/dodane/opracowania/Samorzadterytorialnypanstwobcych.doc

W zróżnicowanej kulturowo i językowo federacji – Belgii - występują podziały na trzech płaszczyznach: **trzy wspólnoty** (francuska, flamandzka, niemieckojęzyczna**), cztery regiony językowe** (francuskojęzyczny [język waloński], niderlandzkojęzyczny [język flamandzki], dwujęzyczny region Brukseli [język flamandzki i francuski], a także niemieckojęzyczny) oraz **trzy regiony.** Regiony te dzielą się na **prowincje** (jest ich **11**), a prowincje na **gminy** (których w Belgii jest łącznie **589**)[317]. Niżej wymieniono nazwy regionów, oraz wchodzących w nie prowincji:

- **Brussels (Bruksela)** – odrębny region stołeczny z 19 gminami.
- **Vlaanderen (Flandria) -** Antwerpen (Antwerpia)**,** Vlaams Brabant (Brabancja Flamandzka)**,** Limburg (Limburgia)**,** Oost-Vlaanderen (Flandria Wschodnia)**,** West-Vlaanderen (Flandria Zachodnia).
- **Wallonie (Walonia) -** Brabant Wallon (Brabancja Walońska)**,** Hainaut, Liège**,** Luxembourg (Luksemburg)**,** Namur.

Skupiając się na liczniejszych od regionów prowincjach, zauważyć można, iż największą jest Luksemburg (4 416.6 km^2), a najmniejszą - poza regionem stołecznym Bruksela (161 382 km^2) - Brabancja Walońska (1 093 km^2). Najludniejsza jest Antwerpia (1 682 683), najmniej zaś zamieszkuje obszarowo największy Luksemburg (255 945).

Holandia

Podział terytorialny wciąż rosnącej terytorialnie Holandii opiera się na dwóch płaszczyznach:

- **12 prowincji**: **Drenthe**, **Flevoland**, **Friesland** (Fryzja), **Gelderland** (Geldria), **Groningen**, **Limburg** (Limburgia), **Noord Brabant** (Brabancja Północna), **Noord Holland** (Holandia Północna), **Overijssel**, **Utrecht, Zeeland** (Zelandia), **Zuid Holland** (Holandia Południowa).
- **443 gminy** (z ang. *municipalites*), stan na rok 2007.[318]

Największą prowincją jest Geldria (5 079.2 km^2), najmniejszą Utrecht (1 400 km^2). Najwyższą liczbą ludności cechuje się Holandia Południowa (3 581 452), najniższą Flevoland (368 224).

Francja

Największa obszarowo w Unii Europejskiej Francja ma następująco zbudowany podział administracyjny:

- **26 regionów** (*région*), z czego:
  - 22 we Francji metropolitalnej: **Alsace** (Alzacja), **Aquitaine** (Akwitania), **Auvergne** (Owernia), **Bourgogne** (Burgundia), **Bretagne** (Bretania), **Centre**, **Champagne-Ardenne** (Szampania-Ardeny), **Territorial Collectivity of Corsica** (Korsyka), **Franche-Comté**, **Île-de-France**, **Languedoc-Roussillon** (Langwedocja-Roussillon), **Limousin, Lorraine** (Lotaryngia), **Midi-Pyrénées, Nord-Pas-de-Calais, Basse-Normandie** (Dolna Normandia), **Haute-Normandie** (Górna Normandia), **Pays de la Loire, Picardie** (Pikardia), **Poitou-Charentes,**

[317] http://www.belgia.org/Administracja.php
[318] http://en.wikipedia.org/wiki/Municipalities_of_the_Netherlands

Provence-Alpes-Côte d'Azur (Prowansja-Alpy-Wybrzeże Lazurowe), **Rhône-Alpes** (Rodan-Alpy)[319].
- 4 regiony, a zarazem departamenty zamorskie: **Gwadelupa, Martynika, Gujana Francuska, Reunion[320].**

- **100 departamentów** (*département*), z czego 4 departamenty zamorskie; departamenty dzielą się na mniejsze okręgi, tzw. ***arrondissement*** **(jest ich 342**).
- **4040 kantonów** (*canton*), zrzeszających kilka lub kilkanaście gmin.
- **36778 gmin** (*commune*), z czego 162 w regionach i departamentach zamorskich.

Największym francuskim regionem jest region Midi-Pyrénées (45 380 km^2), najmniejszym zaś Alzacja (8 049.6 km^2). Najwięcej ludzi zamieszkuje region Île-de-France (11 341 257), a najmniej mająca status specjalny Korsyka (274 612), a poza nią Limousin (713 149)

Włochy

Administracja „apenińskiego buta" oparta jest na trójstopniowym podziale:

- **20 regionów**:
  - 15 zwykłych: **Abruzzo** (Abruzja), **Basilicata** (Basilicata), **Calabria** (Kalabria), **Campania** (Kampania), **Emilia-Romagna** (Emilia-Romania), **Liguria** (Liguria), **Lombardia** (Lombardia), **Lazio** (Lacjum), **Marche** (Marche), **Molise** (Molise), **Piemonte** (Piemont), **Puglia** (Apulia), **Toscana** (Toscania), **Umbria** (Umbria), **Veneto** (Wenecja Euganejska)
  - 5 na prawach szczególnych: **Autonoma Friuli-Venezia Giulia** (Friuli-Wenecja Julijska), **Autonoma Siciliana** (Sycylia), **Autonoma della Sardegna** (Sardynia), **Autonoma Trentino-Alto Adige** (Trydent-Górna Adyga), **Autonoma Valle d'Aosta** (Dolina Aosty)
- **109 prowincji** (z czego dwie są autonomiczne)
- **8092 gminy**

Powierzchniowo, największy obszar zajmuje Sycylia (25 848.3 km^2). Najwięcej ludności zamieszkuje Lombardię (9 387 203). Zarówno najmniejszy obszar (3 266.1 km^2), jak i najmniej ludzi (115 736) zamieszkuje Dolinę Aosty.

Irlandia

Zielona Wyspa podzielona została na **4 prowincje i 26 hrabstw.** Poniżej przedstawione są nazwy elementów obydwu szczebli:

- prowincja **Leinster** – hrabstwa: **Carlow, Dublin, Kildare, Kilkenny, Laois, Longford, Louth, Meath, Offaly, Westmeath, Wexford, Wicklow**
- prowincja **Munster** – hrabstwa: **Clare, Cork, Kerry, Limerick, Tipperary, Waterford**
- prowincja **Connacht** – hrabstwa: **Galway, Leitrim, Mayo, Roscommon, Sligo**
- prowincja **Ulster** – hrabstwa: **Cavan, Donegal, Monaghan** (sześć pozostałych hrabstw tworzy należącą do Zjednoczonego Królestwa, Irlandię Północną).

---

[319] http://ccipolfr.free.fr/CCIPFrance-1adm.htm
[320] http://portalwiedzy.onet.pl/93886,,,,departamenty_zamorskie,haslo.html

Najmniej mieszkańców (503 083) żyje na najmniejszej obszarowo (17 713 km^2) prowincji Connacht. Największa jest zaś prowincja Ulster (24 481 km^2), a najwięcej ludzi zamieszkuje Leinster (2 292 939). Jeżeli chodzi o liczbę ludności wśród hrabstw, to dominuje zdecydowanie Dublin (1 146 503), a ostatnie miejsce zajmuje Leitrim (25 895).

Dania

Po reformie administracyjnej, od 1 stycznia 2007r., podział administracyjny Danii przedstawia się następująco:

- **5 regionów - Hovedstaden, Midtjylland, Nordjylland, Sjælland, Syddanmark**
- **98 gmin.**

Największą powierzchnią szczyci się region Midtjylland (13 053 km^2), najmiejszą zaś (2 561 km^2), ale zamieszkiwaną przez największą liczbę ludności (1 636 749) - Hovedstaden. Najmniej Duńczyków zamieszkuje zaś w regionie Nordjylland (576 972).

Wielka Brytania

Podział terytorialny Zjednoczonego Królestwa należy rozpatrywać pod kątem każdej jego części, tj. Anglii, Szkocji, Walii i Irlandii Północnej. Każda z nich posiada bowiem inaczej zbudowany system administracyjny:

Anglia: państwo to posiada jeden z najbardziej rozbudowanych podziałów administracyjnych. Wyróżnia się w nim cztery zasadnicze szczeble:

1) **regiony:** jest ich 9 - **South East**, **South West, West Midlands**, **North West**, **North East**, **Yorkshire and the Humber**, **East Midlands**, **East of England** oraz **Wielki Londyn,** posiadający specjalne uprawnienia (dzieli się on na 33 dzielnice – *boroughs* -, z czego jedną jest same Miasto Londyn (*City*));
2) **hrabstwa – 34;** należy tu także wspomnieć o 6 tzw. hrabstwach miejskich, których specyfikacja nie różni się od tzw. jednolitych jednostek administracyjnych, łączących w sobie funkcje hrabstwa i okręgu. Jest ich, łącznie z hrabstwami miejskimi, 47;
3) **okręgi – 238 oraz 36 okręgów miejskich.**
4) **poziom gminy** - ok. 7900 rad parafialnych i miejskich.

Szkocja: dzieli się na **32 hrabstwa**; pod względen liczby ludności przoduje Glasgow (ok. 579 000), najmniej Orkady (ok. 19 000).

Walia: **22 zespolone rady terytorialne** (w tym hrabstwa, hrabstwa miejskie i miasta) i **732 rady miejskie i gminne.**

Irlandia Pln: – podział administracyjny Irlandii Północnej tworzy sześć wyłączonych z prowincji Ulster hrabstw: **Antrim**, **Armagh**, **Down**, **Fermanagh**, **Derry** oraz **Tyrone**.

Grecja

Wyspiarska Grecja, kolebka europejskiej kultury, na potrzeby administracyjno-samorządowe podzielona została na:

- **13 regionów** (*diamerismata*[321]) - **Attiki** (Attyka), **Anatolikí Makedonía kie Thráki** (Macedonia Wschodnia i Tracja), **Ditikí Elláda** (Grecja Zachodnia), **Ditikí Makedonía** (Macedonia Zachodnia), **Iónia Nisiá** (Wyspy Jońskie), **Ípiros** (Epir), **Kendrikí Makedonía** (Macedonia Środkowa), **Kríti** (Kreta), **Nótio Egéo** (Wyspy Egejskie Południowe), **Pelopónnisos** (Peloponez), **Stereá Elláda** (Grecja Środkowa), **Thessalía** (Tesalia), **Vório Egéo** (Wyspy Egejskie Północne).[322]
- **1 region autonomiczny – Ajos Oros** (Góra Athos).
- **51 departamentów lub prefektur** (*nomoi*).
- **1033 gminy**, z czego 900 gmin miejskich i 133 wiejskie.

Wśród regionów największa jest Macedonia Środkowa (18 800 km^2), najmniejsze obszarowo zaś Wyspy Jońskie (2 300 km^2). Najludniejsza jest Attyka (3 841 000), Wyspy Egejskie Pólnocne zamieszkuje zaś najmniej osób (208 000).

Hiszpania

Słoneczne królestwo Iberii słynie jako „państwo autonomii". Podzielono zostało na:

- **17 regionów/wspólnot autonomicznych**: **Andalucía** (Andaluzja), **Aragón** (Aragonia), **Castilla y León** (Kastylia-León), **Castilla-La Mancha** (Kastylia-La Mancha), **Islas Canarias** (Wyspy Kanaryjskie), **Catalunya** (Katalonia), **Extremadura** (Estremadura), **Galicia** (Galicia), **Islas Baleares** (Baleary), **La Rioja, Madrid** (Madryt), **Murcia** (Murcja), **Navarra** (Nawarra), **Asturias** (Asturia), **Euskal Autonomia Erkidegoa** (Kraj Basków), **Cantabria** (Kantabria), **Valenciana** (Walencja)
- **2 miasta autonomiczne – Ceuta i Melilla.**
- **50 prowincji.**
- **8109 gmin.**

Kastylia-León jest największym hiszpańskim regionem (94 192.7 km^2); najmniejszym jest La Rioja (5 023.5 km^2). Najwięcej ludności zamieszkuje Andaluzję (6 949 643), najmniej w La Rioja (263 513).

Portugalia

Najbardziej wysunięta na zachód Portugalia składa się z:

- **18 okręgów** – województw/dystryktów (*distritos*)**: Aveiro, Braga, Beja, Braganca, Castelo Branco, Coimbra, Evora, Faro, Guarda, Leiria, Lisboa, Portalegre, Porto, Santarem, Setubal, Viana do Castelo, Vila Real, Viseu.**
- **2 regionów autonomicznych** – archipelagi **Azory i Madera**
- **2 okręgów miejskich – Lizbona i Porto**
- **308 gmin** (*conselhos/municípios*)

[321] http://grecja.home.pl/administracja.htm
[322] http://encyklopedia.pwn.pl/haslo.php?id=447168

- **4254 parafii** (*freguesias*)[323]

Największy obszar zajmuje Dystrykt Beja (10 225 km^2), najmniejszy Dystrykt Viana do Castelo (2255 km^2). Najwięcej ludności zamieszkuje Dystrykt Lizboński (2 135 992), najmniej Dystrykt Portalegre (127 018).

Austria

Ojczyzna Mozarta, będąca dzisiaj jedną z trzech (obok Niemiec i Belgii) federacji w Unii Europejskiej, została podzielona na:

- **9 krajów związkowych** (landów): **Burgenland**, **Kärnten** (Karyntia), **Niederösterreich** (Dolna Austria), **Oberösterreich** (Górna Austria), **Salzburg**, **Steiermark** (Styria), **Tirol** (Tyrol), **Vorarlberg**, **Wien** (Wiedeń)
- **99 okręgów** (z czego 15 miast)
- **2357 gmin**[324]

Największym landem jest Dolna Austria (19 033.6 km^2), najmniejszym (426.0 km^2), a zarazem najliczniej zamieszkanym Wiedeń (1 677 867). Najmniej Autriaków zamieszkuje zaś Burgenland (281 190).

Szwecja

Nordyckie królestwo Szwecji dzieli się na:

- **21 okręgów** (*län*): **Blekinge, Dalarna, Gotland, Gävleborg, Halland, Jämtland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg, Norrbotten, Skåne, Stockholm, Södermanland, Uppsala, Värmland, Västerbotten, Västernorrland, Västmanland, Västra Götaland, Örebro, Östergötland.**
- **290 gmin** (*kommun*)

Największy okręg to Norrbotten (104 900.8 km^2), najmniejszy Blekinge (2 871.3 km^2). Najwyższa liczba ludności występuje w Sztokholmie (1 694 794), a najniższa w Gotlandii (58 044).

Finlandia

Podział zasadniczy tej ugrofińskiej nacji z Półwyspu Skandynawskiego wygląda następująco:

- **5 prowincji** (*lääni)*: **Lapin** (Laponia)**, Oulun** (Oulu)**, Itä-Suomen** (Finlandia Wschodnia)**, Länsi-Suomen** (Finlandia Zachonia), **Etelä-Suomen** (Finlandia Południowa).
- **1 prowincja autonomiczna - Ahvenanmaa** (Wyspy Alandzkie).
- **20 regionów** (*maakunta*).
- **74 podregiony** (*seutukunta*).

---

[323] http://www.portugalia-online.net/index.php?Itemid=23&id=17&option=com_content&task=view
[324] http://www.wien.trade.gov.pl/pl/austria/article/detail,467,Austria_w_Europie.html

- **444 gminy** (*kunta*).

Wyłączając autonomiczne Wyspy Alandzkie, Laponia jest największą (98 946 km^2) i najmniej zamieszkaną (186 917) prowincją Finlandii. Finlandia Wschodnia zajmuje najmniejszy obszar (48 726 km^2), najbardziej zamieszkana jest zaś Finlandia Południowa (2 116 914).

Polska

Zgodnie z reformą administracji, od 1 stycznia 1999r. zasadniczy podział Polski przebiega trójstopniowo, dzieląc się na województwa, powiaty i gminy:

- **województwa** – w liczbie 16: dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, lubelskie, lubuskie, łódzkie, małopolskie, mazowieckie, opolskie, podkarpackie, podlaskie, pomorskie, śląskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie, wielkopolskie;
- **powiaty** – w liczbie 379, z czego 65 to powiaty grodzkie (oznacza, iż są to miasta na prawach powiatu);
- **gminy** – w liczbie 2 478, z czego 307 miejskich, 1 589 wiejskich jak i 582 miejsko-wiejskie.

Największym i najliczniej zamieszkanym Polskim województwem, jest mazowieckie – ma ono 35 558 km^2 i zamieszkuje je ok. 5 200 000 ludzi. Najmniejszym powierzchniowo województwem jest opolskie - 9 412 km^2, zaś ludnościowo lubuskie - ok.1 008 000.

Ponadto warto wspomnieć, iż w dopełnieniu podziału zasadniczego występują tzw. okręgi wyborcze. Jest ich 41 (np. w województwie podkarpackim są to dwa okręgi: rzeszowsko-tarnobrzeski i przemysko-krośnieński).

Czechy

- **14 krajów** (*kraj*): **Jihocesky** (południowoczeski), **Jihomoravsky** (południowomorawski), **Karlovarsky** (karlowarski), **Kralovehradecky** (hradecki), **Liberecky** (liberecki), **Moravskoslezsky** (morawsko-śląski), **Olomoucky** (ołomuniecki), **Pardubicky** (pardubicki), **Plzensky** (pilzneński), **Stredocesky** (środkowoczeski), **Ustecky** (uściański), **Vysočina, Zlinsky** (zliński), **Praha - hlavni mesto** (wydzielone miasto Praga).
- **6249 gmin.**

Największe czeskie województwo – czyli kraj – zajmuje powierzchnię ok. 11 000 km^2 i jest to kraj środkowoczeski. Wraz ze stolicą, Pragą, traktowaną jako odrębny kraj, zamieszkiwane byłoby też przez największą liczbę ludności, ale poza nimi czołową pozycję pod tym względem zajmuje kraj morawsko-śląski (ok. 1 250 000). Najmniejszym jest miasto wydzielone Praga (ok. 500 km^2), a poza nim kraj liberecki (3 200 km^2). Najmniej Czechów zamieszkuje zaś kraj karlowarski (304 294).[325]

Słowacja

[325] http://encyklopedia.pwn.pl/haslo.php?id=1628576

- **8 krajów** (*kraj*): **Banskobystricky** (bańskobystrzycki), **Bratislavsky** (bratysławski), **Kosicky** (koszycki), **Nitriansky** (nitrzański), **Presovsky** (preszowski), **Trenciansky** (trenczyński), **Trnavsky** (trnawski), **Zilinsky** (żyliński).
- **79 powiatów** (*okres*).
- **2883 gmin** (*obec*) i **138 gmin miejskich**[326]**.**

Pod względem powierzchni największym województwem jest kraj bańskobystrzycki (9 455 km^2), najwięcej ludności zamieszkuje kraj preszowski (ok. 770 000).[327] Najmniejszą powierzchnię ma kraj bratysławski (2 030 km^2), zaś najmniej ludzi mieszka w kraju trnawskim (ok. 551 000).[328]

Węgry

- **7 regionów planistyczno-statystycznych**, stworzonych na podstawie systemu NUTS: **Północne Węgry, Północną Wielką Nizinę, Południową Wielką Nizinę, Centralne Węgry**, **Środkowe Zadunaje, Zachodnie Zadunaje, Południowe Zadunaje**.
- **19 komitatów** (*megyék*): **Bács-Kiskun, Baranya, Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén, Csongrád, Fejér, Győr-Moson-Sopron, Hajdú-Bihar, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Nógrád, Pest, Somogy, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Tolna, Vas, Veszprém, Zala.**
- **23 komitaty miejskie**, czyli miasta na prawach okręgu (wraz z Budapesztem, podzielonym na dzielnice).
- **168 okręgów-powiatów** (*kistérség*)
- **3112 gmin** (*települési*) – z czego 214 miejskich.[329]

Największym regionem jest Południowa Wielka Nizina (18 339 km^2), najmniejszym (6 919 km^2), lecz zarazem najbardziej zaludnionym (ok. 2 825 000) są Centralne Węgry. Najmniej ludzi mieszka w regionie Południowe Zadunaje (989 000).[330]

Litwa

- **10 okręgów (*apskritis*): Klaipėdos apskritis** (kłajpedzki), **Kauno apskritis** (kowieński), **Marijampolės apskritis** (mariampolski), **Alytaus apskritis** (olicki), **Panevėžio apskritis** (poniewieski), **Šiaulių apskritis** (szawelski), **Tauragės apskritis** (tauroski), **Telšių apskritis** (telszański), **Utenos apskritis** (uciański), **Vilniaus apskritis** (wileński).
- **60 gmin** (*savivaldybė*), z czego 43 gminy rejonowe, 9 gmin i 8 gmin miejskich;
- **546 starostw** (*seniūnija*).

Okręg wileński jest zarówno największym (9760 km^2), jak i najliczniej zamieszkanym (ok. 850 000). Okręg telszański jest najmniejszy na Litwie (4350 km^2). Okręg tauroski zamieszkuje zaś najmniej mieszkańców (ok. 143 000).

---

[326] http://cs.wikipedia.org/wiki/Administrativn%C3%AD_d%C4%9Blen%C3%AD_Slovenska
[327] http://www.instytutslowacki.pl/strony/rzecz.htm
[328] http://www.pk.org.pl/dzial.php?idd=64&id=3
[329] http://www.olsztyn.uw.gov.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=2214&Itemid=
[330] http://www.budapeszt.infinity.waw.pl/joomla/index.php?option=com_content&task=view&id=376&Itemid=104

Łotwa

- **4 regiony-historyczne krainy**: **Vidzeme** (Liwonia), **Kurzeme** (Kurlandia), **Zemgale** (Semigalia), **Latgale** (Łatgalia).[331]
- **26 okręgów** (*aprinki*).
- **7 miast wydzielonych** (*aprinki*).
- **53 miasta.**
- **441 gmin wiejskich i 29 gmin zespolonych.**[332]

Estonia

- **15 okręgów** – województw (*makonnaad*): **Hiiu, Saare, Lääne, Rapla, Pärnu, Harju, Lääne Viru, Ida Viru, Järva, Jõgeva, Viljandi, Tartu, Põlva, Võru, Valga.**
- od października 2005r. **227 gmin**, z czego 193 gminy wiejskie i 34 gminy miejskie.[333]

W tym miejscu wspomnieć należy również o **tzw. miastach republikańskich** (Tallinn, Tartu, Narva, Kohtla-Järve, Pärnu, Sillamae) oraz o tzw. osiedlach typu miejskiego jako jednostki pośrednie między miastem a wsią.[334]

Słowenia

Informacje dotyczące podziału zasadniczego Słowenii są bardzo ubogie. Dzieli się ona na:

- **58 zdecentralizowanych jednostek administracyjnych**, oraz
- **193 gminy** (*obcina*), z czego 11 miejskich.[335]

Cypr

- **6 dystryktów**: **Famagusta**, **Kyrenia**, **Larnaca** (Larnaka), **Limassol, Nicosia** (Nikozja), **Paphos** (Pafos)
- **33 gminy**
- **486 rad lokalnych**

Spośród dystryktów, największą powierzchnię ma Nikozja (2 748 km^2), a najmniejszą Kyrenia (631.3 km^2).

Malta

- **3 regiony administracyjne**: **Gozo**, **Malta Majjistral** i **Malta Xlokk**
- **68 samorządowych rad lokalnych** (54 na wyspie Malta i 14 na wyspie Gozo).

---

[331] http://djprog.ovh.org/lotwa/?p=gosp
[332] Struktura samorządu lokalnego i regionalnego w państwach członkowskich – dokument Komiteu Regionów UE
[333] http://tripatlas.com/Municipalities_of_Estonia
[334] http://www.exporter.pl/forum/rynki_wschodnie/2.1Estonia.html
[335] Struktura samorządu lokalnego i regionalnego w państwach członkowskich – dokument Komitetu Regionów UE

Rumunia

- **8 okręgów rozwoju** (*regiuni de dezvoltare*) – **Nord-Vest, Nord-Est, Sud-Vest, Sud-Est, Sud, Vest, Centru, Bucureşti şi Ilfov.**
- **42 okręgi** (*judeţe*) **Alba, Arad, Argeş, Bacău, Bihor, Bistriţa-Năsăud, Botoşani, Braszów, Braiła, Buzău, Caraş-Severin, Călăraşi, Covasna, Dâmboviţa, Dolj, Gałacz, Giurgiu, Gorj, Harghita, Hunedoara, Ialomiţa, Ilfov, Jassy, Kluż, Konstanca, Maramureş, Mehedinţi, Mureş, Neamţ, Olt, Prahova, Satu Mare, Sălaj, Suczawa, Sybin, Teleorman, Timiş, Tulcza, Vaslui, Vâlcea, Vrancea,** a także miasto wydzielone (*municipiu*) **Bukareszt**.
- **103 gminy miejskie** (*municipii*).
- **217 miast** (*orase*).
- **2853 gminy** (*comune*).[336]

Spośród 42 okręgów, nie uwzględniając wydzielonego miasta Bukareszt, największy obszar zajmuje Timiş (8 700 km^2), a najmniejszy Ilfov (1 600 km^2). Najbardziej zaludniony jest Jassy (ok. 819 000), najmniej Covasna (219 000).[337]

Bułgaria

- **28 obwodów/prowincji** (*oblasti*) – **Błagojewgrad, Burgas, Chaskowo, Dobricz, Gabrowo, Jamboł, Kiustendił, Kyrdżali, Łowecz, Montana, Pazardżik, Pernik, Plewen, Płowdiw, Razgrad, Ruse, Silistra, Sliwen, Smolan, Sofia, Sofia (miasto), Stara Zagora, Szumen, Tyrgowiszte, Warna, Widin, Wielkie Tyrnowo, Wraca.**
- **264 gminy** (*obshtini*).
- **3850 gmin i dzielnic**.[338]

Najmniejszą (1 000 km^2) i zarazem najbardziej zaludnioną (1 136 000) prowincją jest wyodrębnione miasto Sofia. Poza Sofią najmniejszy obszar zajmuje Gabrowo (2 100 km^2), a największy Burgas (7 600 km^2); najbardziej zaludniony jest zaś Płowdiw (680 000), a najmniej Widin (112 000).[339]

Wykaz źródeł

Poza przypisami umieszczonymi w trakcie pisania pracy, pomocnymi źródłami okazały się następujące zasoby internetowe:

- http://www.geonames.org/countries/
- http://pl.wikipedia.org
- http://en.wikipedia.org
- http://encyklopedia.pwn.pl/

---

[336] Struktura samorządu lokalnego i regionalnego w państwach członkowskich – dokument Komitetu Regionów UE
[337] http://encyklopedia.pwn.pl/haslo.php?id=447276
[338] Struktura samorządu lokalnego i regionalnego w państwach członkowskich – dokument Komitetu Regionów UE
[339] http://encyklopedia.pwn.pl/haslo.php?id=447149

- dokument Komitetu Regionów UE: http://tiny.pl/3m2h

Agnieszka Lis
Samorząd terytorialny w Finlandii

Samorząd terytorialny jest wynikiem długiej ewolucji. Niewątpliwe znaczenie dla rozwoju jego funkcjonowania miały pruska oraz francuska myśl teoretyczna i to pod ich wpływem kształtowała się instytucja nowoczesnego samorządu terytorialnego, oparta na udziale społeczności w wykonywaniu administracji państwowej.

Samorząd terytorialny jest różny w różnych krajach. Powstaje natomiast z woli państwa, a jego członkiem stajemy się już poprzez zamieszkanie. Organy administracji rządowej mogą przekazać władze do administracji samorządowej, zwiększając w ten sposób ich kompetencje. Pewne zadania są przekazywane również na zasadzie porozumienia.

Chciałabym zająć się omówieniem funkcjonowania samorządu terytorialnego w jednym z krajów skandynawskich- w Finlandii.. Stolicą państwa są Helsinki. Powierzchnia kraju wynosi 338 145 km², co stawia kraj na siódmej pozycji w Europie. Finlandia jest republiką parlamentarną. Funkcję głowy państwa pełni prezydent wybierany w wyborach powszechnych na sześcioletnią kadencję. Od 2000 roku prezydentem jest Tarja Halonen z Partii Socjaldemokratycznej, która wcześniej zajmowała stanowisko ministra spraw zagranicznych. Obowiązująca od 1 marca 2000 roku konstytucja Finlandii zmniejszyła uprawnienia prezydenta związane z formowaniem rządu. Zachował on jednak dużą władzę decyzyjną w polityce zagranicznej, którą prowadzi we współpracy z rządem.

Samorząd terytorialny w Finlandii został ukształtowany w okresie międzywojennym, kiedy to założono istnienie tego samorządu wyłącznie na szczeblu gminy. Po wojnie ustawę o samorządzie lokalnym uchwalono, po czym znowelizowano w latach 1949, 1977, 1995 oraz 2006. W fińskiej konstytucji stwierdza się, że samorząd terytorialny składa się z gmin(tzw. kunt), których administracja opiera się na samorządności jej mieszkańców. Lokalny system sprawowania władzy ma jednopoziomowy charakter i zakłada istnienie jednego rodzaju gmin. Gmina może też w swojej nazwie zawierać słowo „miasto", jednak fakt ten wiąże się tylko z prestiżem, bowiem prezydent Finlandii przyznaje takie określenie jako formę uhonorowania danej gminy. Cały kraj dzieli się na 6 prowincji, na które składa się 20 regionów. Z kolei te zawierają 85 subregionów. Obecnie w Finlandii istnieje 416 gmin, przy czym 113 to gminy wiejskie.[340]

Gminy są podstawowymi oraz właściwymi jednostkami samorządów lokalnych, którym powierzono obowiązek stanowienia prawa. Ponadto mają prawo do nakładania podatków i przeprowadzania wyborów bezpośrednich do rad gmin. Wszelaka działalność czy też finansowanie związków międzygminnych, lokalnych czy regionalnych zależy od gmin. Samorząd stopnia regionalnego tworzą przede wszystkim związki międzygminne. W ich skład wchodzi od 2 do 10 gmin, a do ich zadań należy m.in. zapewnienie wspólnej podstawowej opieki zdrowotnej i edukacji. Zajmują się prowadzeniem szpitali specjalistycznych, edukacją ponadpodstawową, planowaniem regionalnym oraz

[340] S. Żukowski, Samorząd terytorialny w Polsce i w Europie(doświadczenia i nowe wyzwania), wyd. Adam Marszałek, Toruń 2008

zarządzaniem projektami.[341] Współpraca na tym poziomie nie jest jeszcze do końca ukształtowana i nadal podlega ewolucji. Na poziomie regionalnym samorząd terytorialny Finlandii składa się z trzech oddzielnych związków międzygminnych, których struktura jest identyczna dla wszystkich części kraju. Członkostwo w tych związkach gmin jest obligatoryjne. Na poziomie lokalnym i regionalnym funkcjonuje również administracja państwowa, jednak organy rządowe na tym szczeblu nie posiadają kompetencji koordynowania działalności gminnych. Za zadanie mają ocenę decyzji podjętych przez gminę w kwestii finansowania i realizacji projektów.

Istnieją także organizacje regionalne, którym powierzone zostały różne działania. Na przykład Regionalne Centra Środowiska zajmują się ochroną środowiska. Do nich należą ocena oraz nadzór nad decyzjami gmin w zakresie wpływu na ich działalność na środowisko naturalne. Z kolei Samorządna Rada Regionalna wspiera rozwój regionalny i jest odpowiedzialna za przygotowanie planów oraz programów rozwoju regionalnego. Inna instytucja, o nazwie Regionalne Centrum Zatrudnienia i Rozwoju Regionalnego zarządza większością środków przeznaczonych na rozwój regionalny. Jeśli chodzi o liczebność gmin, prymat wiedzie oczywiście miasto Helsinki z ponad 500 000 mieszkańcami. Najmniejszą zaś jest wyspa Inio, która liczy jedynie 250 mieszkańców. Ogólnie rzecz biorąc, nieco ponad połowa fińskich gmin ma mniej niż 6000 mieszkańców. Taka sytuacja nieraz stwarza problemy związane np. z dużymi kosztami utrzymania terenów rozległych, lecz słabo zaludnionych.

Każda gmina, bez względu na swoją wielkość, ma te same kompetencje w realizacji swoich zadań, jednakże ich realizacja zależy od indywidualnych możliwości. Prowadzenie szkół podstawowych, opieka nad dziećmi i ludźmi starszymi tak jak inne zadania realizowane są samodzielnie. Niektóre funkcje społeczne jak np. szkolnictwo ponadpodstawowe realizowane jest w mniejszych gminach w ramach współpracy, natomiast większe gminy potrafią radzić sobie z tym samodzielnie. Małe gminy są bardziej uzależnione od udziału w związkach międzygminnych niż te większe. Gminy, które posiadają mniej niż 5 500 mieszkańców przeznaczają 34% własnego budżetu na realizację swoich potrzeb w ramach związków międzygminnych. Gminy o liczebności od 5 500 do 20 000 ludności przeznaczają 24% budżetu, a te powyżej 20 000 już tylko 19%. Pierwszy związek międzygminny ustanowiono w roku 1930. W tej chwili liczba takich związków wynosi ponad 250.

Związki międzygminne wyposażone są w organy decyzyjne, jednak to gminy mają główny wpływ na finansowanie i działalność, jak również powoływanie składu organów związków międzygminnych. Funkcjonowanie związków opiera się na umowach, zatwierdzanych przez władze każdej z gmin. Wyróżnia się ich 2 rodzaje: związki obligatoryjne oraz dobrowolne. Dobrowolne zajmują się przede wszystkim edukacją ponadpodstawową i zawodową oraz podstawową opieką zdrowotną. Gminy fakultatywnie podejmują decyzję o realizacji swoich potrzeb samodzielnie lub w ramach takich związków. Główna różnica w zadaniach między obligatoryjnymi i dobrowolnymi związkami polega na tym, iż te pierwsze posiadają charakter regionalny, te drugie zaś lokalny(od 2 do 10 gmin). Wpływ poszczególnych gmin na działalność dobrowolnych związków jest o wiele większy niż na działalność obligatoryjnych. Każda z gmin w umowie związku zatwierdza plan głównej działalności związku. Zasada jednomyślności oznacza, że każda gmina posiada prawo veta w stosunku do zasadniczych decyzji

[341] Ibidem

związku.[342] Od połowy lat 90., a więc od momentu przystąpienia Finlandii do Unii Europejskiej, liczba zakładanych projektów wzrosła. Na terenie kraju na szczególnych zasadach funkcjonuje samorząd Wysp Alandzkich. Są one autonomiczną, zdemilitaryzowaną, szwedzkojęzyczną prowincją. Populacja wynosi tam 25 000 mieszkańców. Dzięki autonomii Wyspy Alandzkie dysponują samorządem lokalnym o nazwie LAGTING, którego kompetencje są równoważne parlamentowi. Od momentu przejęcia przez władze alandzkie kompetencji administracyjnych, dokonano podziału samorządu lokalnego na 16 gmin. Większość z nich nie posiada nawet 1000 mieszkańców, a około 40% ludności osiedliło się w stolicy, czyli w Marienhamm. Wybory do rad gmin odbywają się co 4 lata. Posiadanie czynnego i biernego prawa wyborczego w wyborach samorządowych uzależnione jest od posiadania regionalnego obywatelstwa lub od zamieszkiwania na Wyspach Alandzkich przez okres przynajmniej 3 lat. Kompetencje alandzkiego samorządu lokalnego są zbliżone do pozostałych fińskich samorządów lokalnych, również, jeśli chodzi o ustawę o samorządzie lokalnym z 1995 roku.

Nie da się nie zauważyć, że cechą fińskiego modelu samorządu jest duża liczba małych gmin. To jednak samo w sobie nie stanowi problemu, natomiast jest nim różnica w położeniu gmin. Największa przepaść istnieje między tymi położonymi w centrum kraju, a gminami ulokowanymi na peryferiach. Niewielkie populacje gmin borykają się z problemami takimi jak spadek liczby mieszkańców czy bezrobocie. Problematyczna sytuacja tych gmin ma wpływ na wzrost kosztów utrzymania usług społecznych. Mniejsze gminy w części północnej i wschodniej, ze względu na swoją rozległą powierzchnię, ponoszą większe koszty utrzymania w ramach współpracy w związkach międzygminnych, niż tak mało liczne gminy w pozostałej części kraju. Jednocześnie na terenach gęsto zaludnionych proces urbanizacji stwarza potrzeby intensywnej organizacji usług społecznych.

Od początku lat 90. XX wieku centralne rządy starały się o połączenie gmin. Po upływie kilkunastu lat udało się przeprowadzić około 10 fuzji, podczas, gdy w kolejce czeka kolejnych kilkanaście. Fuzje gmin przeprowadzone w latach 1990- 2006 dotyczyły przede wszystkim większych miast. Obserwuje się dużo większą niechęć do takiego rodzaju posunięć wśród polityków i mieszkańców małych gmin. Realizowane przez samorządy funkcje dają się podzielić na 2 grupy. Największą tworzą funkcje określone i regulowane przez ustawodawstwo krajowe. Jest to głównie realizacja zadań w ramach skandynawskiego modelu państwa dobrobytu. Wiele funkcji, które wcześniej były zadaniami fakultatywnymi na drodze legislacyjnej, przekształcono w zadania obligatoryjne. Gminy, które odnotowały dynamiczny rozwój, poprzez coraz to nowe zadania, doprowadziły do dyfuzji innowacyjnych rozwiązań. Konsekwencją tego zjawiska stał się wzrost liczby zadań obligatoryjnych. W ramach samorządu gminy mogą podejmować decyzje albo też kreować funkcje, które są korzystne i wskazane dla realizacji potrzeb ich mieszkańców. Wiele zadań społecznych realizowanych przez gminy podlega regulacjom państwowym, jednak pozostawiono znaczną dobrowolność w ich wdrażaniu. W ramach zadań społeczno- kulturalnych, wymaga się od gmin prowadzenia publicznych bibliotek i promowanie aktywności kulturalnej. Władze gminy zobowiązane są również do utrzymania dróg, zaopatrywania w bieżącą wodę, odprowadzania ścieków, koordynacji wywozu odpadów, zapewnienia energii elektrycznej gazu oraz ochrony lokalnego środowiska. Nie istnieją jednak żadne państwowe standardy, które to regulują,

[342] S. Żukowski, *Samorząd terytorialny w Polsce i w Europie(doświadczenia i nowe wyzwania)*

co tyczy się też realizacji innych zadań, np. zapewnienia opieki dla starszych osób. Największe koszty ponoszone są na zapewnienie edukacji oraz opieki zdrowotnej i te właśnie standardy regulowane są prawem państwowym.[343]

Fińskie samorządy posiadają kilka źródeł finansowania, z czego podatki stanowią około 52% przychodów i są najważniejszym źródłem. Państwowe dotacje są wpływem rzędu 14% przychodów, a wpływy z tytułu świadczenia usług i opłat wahają się w granicach 26%.

W najbliższych latach Finlandia będzie dysponowała funduszami strukturalnymi w wysokości ok. 1,7 mld euro, z czego 360 mln euro przeznaczonych zostanie na pomoc dla Finlandii Wschodniej. Dodatkowo, z uwagi na niewielkie zaludnienie we Wschodniej i Północnej Finlandii, na wsparcie dla tych regionów zostanie przeznaczona kwota w wysokości 359 mln euro: 186 mln euro dla Finlandii Wschodniej oraz 173 mln euro dla Finlandii Północnej.

Cały obszar Finlandii objęty jest celem polityki spójności Unii Europejskiej: konkurencja regionalna i zatrudnienie. Oznacza to, że o wsparcie z funduszy Unii Europejskiej można będzie ubiegać się na terenie całego kraju niezależnie od lokalizacji projektu. W Finlandii fundusze strukturalne w latach 2007 - 2013 będą wdrażane w ramach siedmiu Programów Operacyjnych (PO). Dwa PO finansowane w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) będą realizowane na poziomie krajowym (dla Wysp Alandzkich i Finlandii kontynentalnej), a pięć finansowanych w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) na poziomie regionalnym (Regionalne Programy Operacyjne - RPO). Do przedsiębiorców skierowane będą zarówno instrumenty w ramach RPO, jak i PO. Projekty, na które przedsiębiorcy mogą otrzymać wsparcie, obejmują swoim zakresem głównie: promowanie rozwoju biznesu; rozwój nowo powstałych, innowacyjnych przedsiębiorstw; inwestycje związane z ochroną środowiska; inwestycje związane z rozwojem zastosowania energii odnawialnej; wdrażanie i rozwój prac w przedsiębiorstwach.

Wyspy Alandzkie z uwagi na ich szeroką autonomię objęte zostaną dwoma strategicznymi priorytetami. Po pierwsze, wzmocnienie przedsiębiorczości i innowacji. Po drugie, podnoszenie kompetencji i wzrost zatrudnienia.

Dostępność i wysokość wsparcia, warunki ubiegania się o dotację oraz sposób oceny wniosków o wsparcie jest ustalony odrębnie dla każdego regionu. Ponadto w Finlandii występuje wsparcie działalności szkoleniowej w przedsiębiorstwach. Jest ono dostępne w ramach PO finansowanych z EFS. W ramach EFS utworzony został jeden program z elementami krajowymi i regionalnymi, przy czym 50 proc. funduszy w ramach EFS przeznaczonych będzie dla sekcji krajowej, a pozostałe 50 proc. dla sekcji regionalnej (z wyłączeniem wschodniej Finlandii).[344]

Przedsiębiorcy będą mogli ubiegać się także o wsparcie działań mających na celu m.in.: rozwój organizacji pracy, siły roboczej i przedsiębiorstwa oraz rosnącą przedsiębiorczość; promowanie dostępu do zatrudnienia i zapobieganie wykluczeniu

---

[343] M. Królikowska- Olczak *Prawo jednostki do dobrej administracji na przykładzie fińskiego postępowania administracyjnego*, pod red B.Sitka, G. Dammacco, M.Sitek, J. J. Szczerbowskiego, Olsztyn- Bari 2007

[344] http://mojafirma.infor.pl/firma-w-unii/67524/Na-jakie-fundusze-strukturalne-moze-liczyc-przedsiebiorca-w-Finlandii,1,Na-jakie-fundusze-strukturalne-moze-liczyc-przedsiebiorca-w-Finlandii

społecznemu; rozwój wiedzy fachowej i systemów usług, które sprzyjają funkcjonowaniu rynku pracy.

W kwestii nakładania podatków państwo nie narzuca gminom odgórnych ograniczeń. Mogą one, zatem same decydować o wysokości stopy podatkowej. Robią to przed rozpoczęciem kolejnego roku budżetowego. Reforma podatku własnościowego umożliwiła gminom korzystanie z prawa do nakładania podatku od nieruchomości, wliczając w to tereny agroturystyczne i leśne. Ostatnia regulacja minimalnie ograniczyła wzrost podatków własnościowych w wielu gminach, gdyż stosowany jest system nakładania wyższych podatków na właścicieli domków letniskowych niż na posiadaczy budynków mieszkalnych. W rezultacie podatek własnościowy stał się znaczącym źródłem przychodów szczególnie dla mniejszych gmin, które leżą w atrakcyjnych turystycznie miejscach. Do źródeł finansowania zalicza się też przychody z podatku od działalności gospodarczej, chociaż ich poborem i dystrybucją zajmują się władze centralne. Jednak pewna część trafia również do gmin. Obecnie samorząd może liczyć na 20% przychodów z tego tytułu, natomiast wartość przekazywanej kwoty do danej gminy ustalana jest na podstawie liczby przedsiębiorstw oraz wartości siły roboczej. Reforma z 2002 roku, dotycząca systemu dotacji państwowych, okazała się być niekorzystna dla dużych gmin miejskich, gdzie swoją siedzibę ma wiele przedsiębiorstw, doprowadzając do faworyzowania mniejszych gmin.

System dotacji państwowych w Finlandii składa się z 3 głównych elementów. Zgodnie z polityką państwa, charakter sytemu stopniowo zmienił się od dotowania wynagrodzeń w sferze budżetowej w stronę dotacji na rzecz świadczenia usług społecznych. Kraj finansuje działalność gmin np. w płaszczyźnie głównych dotacji per capita czy państwowych dotacji na edukację i opiekę społeczną. Rozmiary dotacji zależą od indywidualnych potrzeb gminy, przy czym często brane pod uwagę są zagęszczenie oraz struktura wieku mieszkańców. Rząd może również przekazać dodatkowe fundusze dla gmin z trudną sytuacją materialną. Bieżące dochody gminy biorą się z przychodów z tytułu pobierania opłat takich jak: opłaty szpitalne, opłaty ze sprzedaży biletów autobusowych oraz pozyskiwanie środków ze sprzedaży usług innym gminom.

Po wejściu do Unii Europejskiej, fińskie regiony korzystały z programów wsparcia z UE. W ramach Programu Europejskiej Współpracy Terytorialnej na lata 2007-2013, Finlandia została włączona w inicjatywę o nazwie REGION MORZA BAŁTYCKIEGO. Objął on swym zasięgiem kraje unijne takie jak: Dania, Estonia, Finlandia, Łotwa, Litwa, Polska, Szwecja, Niemcy (północna część) oraz kraje partnerskie: Białoruś, Norwegię, Federację Rosyjską. Celem jest współpraca międzyregionalna w tym:

1. Rozwijanie innowacji w całym regionie Morza Bałtyckiego
2. Wewnętrzna i zewnętrzna dostępność regionu Morza Bałtyckiego
3. Zarządzanie Morzem Bałtyckim jako wspólnym zasobem
4. Atrakcyjne i konkurencyjne miasta i regiony.[345]

Programy, takie jak ten, służą rozwojowi regionów, wzmocnieniu innowacyjności, a co za tym idzie obniżeniu kosztów. Potrzeba jednak wiele takich inicjatyw, by uzdrowić sytuacje w poszczególnych regionach.

Rozwój samorządu lokalnego w Finlandii stał się mocno zróżnicowany z powodu odmiennych perspektyw dla różnych części państwa. Z jednej strony, miejska gmina Helsinki, na drugim biegunie natomiast słabo zaludnione gminy na północy i wschodzie.

[345] http://gdansk.naszemiasto.pl/drukuj/640906_360

Gminy peryferyjne borykają się ze spadkiem liczby mieszkańców, co w konsekwencji powoduje mniejsze wpływy z podatków prowadząc do spadku poziomu świadczonych usług społecznych. Obszary miejskie, szczególnie przedmieścia, zmagają się z odwrotną sytuacją. Wzrost populacji zmusza gminy do zwiększenia intensyfikacji realizacji zadań w sektorze pomocy społecznej, edukacji i transporcie publicznym.[346] Z powodu zwiększonego zapotrzebowania na usługi społeczne rozrastającej się metropolii Helsinek, również tam sytuacja nie wygląda zbyt ciekawie. Trudna sytuacja wielu gmin doprowadziła do dyskusji na temat ich połączenia. Pozostaje także kwestia finansowania działalności samorządów lokalnych. Obecnie rozważany jest wariant zwiększenia dofinansowania przez państwo.

Bibliografia

1. S. Żukowski, *Samorząd terytorialny w Polsce i w Europie(doświadczenia i nowe wyzwania)*, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2008
2. http://mojafirma.infor.pl/firma-w-unii/67524/Na-jakie-fundusze-strukturalne-moze-liczyc-przedsiebiorca-w-Finlandii,1,Na-jakie-fundusze-strukturalne-moze-liczyc-przedsiebiorca-w-Finlandii
3. http://gdansk.naszemiasto.pl/drukuj/640906_360
4. M. Królikowska-Olczak *Prawo jednostki do dobrej administracji na przykładzie fińskiego postępowania administracyjnego*, pod red B. Sitka, G. Dammacco, M. Sitek, J. J. Szczerbowskiego, Olsztyn - Bari 2007

Beata Łakoma

Dania Bretanii

Na wstępie chciałabym przedstawić ogólnie Bretanię, jej położenie geograficzne, historię i zabytki. Bretania leży na zachodnim krańcu Francji. Zajmuje sporą część starego Masywu Armorykańskiego, jednak wiele milionów lat erozja zmieniła jej tereny w równiny i łagodne pagórki. W okresie neolitu Bretanię zamieszkiwały ludy, po których postały piękne, tzw. *menhiry* i *dolmeny* - kolumny i grobowce z ogromnych bloków kamiennych. Około VI w. p.n.e. po raz pierwszy pojawili się Celtowie. W 56 r. p.n.e. Bretanię podbił Juliusz Cezar a panowanie rzymskie trwało aż do V w. n.e. Po wycofaniu się Rzymian do Bretanii powrócili Celtowie, którzy uciekli z obszarów dzisiejszej Brytanii i Irlandii. Za sprawą celtyckich misjonarzy Bretania w V i VI w. stała się stopniowo krajem chrześcijańskim. W IX w. Nominoe (bretoński bohater narodowy) wzniecił bunt przeciw rządom Francji i przejął kontrolę nad Renne i Nantes. Jego następcy zdołali odeprzeć ataki normandzkich rozbójników morskich zwanych popularnie wikingami. W 1532 r. Bretania ostatecznie staje się częścią Francji. W latach 60 i 70 naszego wieku separatyści bretońscy dokonali wielu aktów przemocy, chcąc wywalczyć niepodległość Bretanii.

Obecnie w Bretanii można zauważyć tendencje do odnawiania kulturowych i językowych korzeni, mieszkańcy chcą wrócić do tamtych czasów. Tradycyjne stroje, między innymi rożne wersje wysokich, koronkowych nakryć głowy dla kobiet, można

[346] S. Żukowski, *Samorząd terytorialny w Polsce i w Europie (doświadczenia i nowe wyzwania)*

jeszcze zobaczyć podczas *fest-noz* (nocnych świąt tańca i muzyki) lub *pardons* (kolorowych odpustów, połączonych z uroczystościami religijnymi).

PRZYSMAKI BRETOŃSKIE

Głównymi potrawami w Bretanii są owoce morza - krewetki, małże, kraby, langusty, ostrygi, ryby. Bardzo popularnymi potrawami w Bretanii są *galettes* i *crepes* (naleśniki na słodko i słono). Jest to przysmak tamtego regionu.

Wszystkie smaki Atlantyku

Morska fauna prosto z sieci - a w międzyczasie crêpes przyrządzane na tysiąc sposobów. W Bretanii mieszkańcy dużą uwagę poświęcają kuchni, jak w pozostałej części Francji. Bretońscy kucharze mogą zadebiutować owocami morza, ponieważ nigdzie ich jakość ryb czy małż nie jest lepsza niż w tej krainie chłopów i rybaków. Mimo to panuje opinia, że nie ma tradycyjnych potraw bretońskich, że przejęły kuchnie od innych krajów. Jednak nikt nie zwraca na to uwagi, kiedy zaczyna się próbować ty smakołyków. Lokale nie odbiegają niczym od innych, stawianych wysoko restauracji. Ceny także nie odbiegają od innych regionów Francji: dobre menu otrzymać można już za około 25 euro.

Na pierwszym miejscu dla zwiedzających od strony kuchni Bretanię stoją z pewnością owoce morza. Są one jak najbardziej najwyższej jakości oraz najświeższe, ponieważ kucharze przyrządzają wyciągnięte na ląd połowy jeszcze tego samego dnia, mając wybór wśród wyszukanych towarów. Przyrządzanie ryb jest tu rozmaite. Bretania jest rajem dla smakoszy owoców morza: araignées, pająki morskie; bigorneaux, ślimaki; crabes, dormeurs, tourteaux, kraby; oursins, jeże morskie; moules, palourdes i coques, małże; crevettes, krewetki; homard, homary; langoustes, langusty.

Najsłynniejsze huîtres, ostrygi, noszą nazwę bélons, są płaskie i pochodzą z południowego wybrzeża Finistère. Wybornie smakują także ostrygi z Cancale położonego na Côte d'Émeraude. Jadane są z cytryną, pain de seigle (chlebem żytnim) i beurre salé (solonym masłem). Podaje się do nich wino muscadet z południowowschodnich okolic Nantes, dawnej stolicy Bretanii. Rarytasem jest także dość drogi obecnie coquille Saint-Jacques, zwany małżem Św. Jakuba, z St-Brieuc, Concarneau i Camaret. Ma on delikatnie soczyste mięso i jest szczególnie pyszny, gdy nie jest gotowany zbyt długo. Potrawą prostszą, ale o wyraźnym smaku są moules marinières, omułki gotowane w białym winie z dodatkiem cebuli.

Najlepszą rybą jest merlu, morszczuk, z jego zwartym, aromatycznym mięsem, podawany z grilla, smażony lub wędzony. Barloup, okoń morski, którego mięso jest delikatne, bywa smażony, grilowany lub gotowany i zwykle jest składnikiem zup rybnych.

Wśród dań mięsnych obok potraw z jagnięciny i baraniny, tzw. prés-salés, dominują różnorakie wyroby z wieprzowiny. Bretania znana jest ze swoich cochonailles.

Dosyć popularną potrawą bretońską, nawet narodową są crêpes, nawet jeśli dziś podawane są w naleśnikarniach zwanych crêperies w całej Europie. Crêpes przyrządza się z mąki pszennej lub gryczanej, cukru pudru, jaj i mleka. Nie są to zwykłe naleśniki; crêpes są nieporównywalnie cieńsze, złociste i chrupiące. Różnorodność odmian crêpes pozwala spełnić każde życzenie. Ciemniejsze crêpes z mąki gryczanej (sarrasin) najczęściej jadane są z nadzieniem słonym, natomiast crêpes z mąki pszennej (froment) z nadzieniem słodkim. Galettes to obok crêpes także tradycyjne bretońskie naleśniki będące elementem kuchni chłopskiej, z tym że są nieco grubsze i bardziej miękkie. Często jadane są z

zawiniętą w środku smażoną kiełbaską lub obłożone słonymi lub słodkimi dodatkami. Nazwę galettes noszą także małe bretońskie maślane ciasteczka.

Wśród win z tego regionu króluje Muscadet, świeże białe wytrawne wino, które produkowane jest w okolicach Nantes. Świetnie współgra z rybami i owocami morza. Najlepsze nosi nazwę Muscadet de Sèvre et Maine. Lekkim wytrawnym białym winem jest Gros Plant du Pays Nantais, produkowane również w rejonie Nantes.

Podobnie jak w całej Francji także w Bretanii śniadanie składa się często jedynie z kawałka bagietki z masłem i dżemem lub croissants popijanych café au lait. W porze obiadowej między godziną 12 a 14 podaje się déjeuner, złożone najczęściej z trzech dań.

Kolacja, dîner, przypada na czas między godziną 19 a 22. Z reguły jest o około jedną trzecią droższa od dań obiadowych.

Po wejściu do restauracji we Francji przyjęte jest wskazanie gościowi stolika przez obsługę, przy czym można oczywiście wyrażać także własne życzenia. Telefoniczna rezerwacja zalecana jest szczególnie podczas weekendu jak też w droższych lokalach..

Bretońskie galettes

Wspaniałą kuchnię bretońską reprezentują szczególnie naleśniki, które są przygotowywane na różne sposoby i różnymi nadzieniami. Nadzienie może być mięsne, tuńczykowe, serowe, do wybory. Pyszne są farsze na słodko polane czekoladą. Wykonanie naleśników jest proste ale przygotowanie ciasta wymaga więcej czasu i cierpliwości. Jednak warto sobie zająć czas.

Składniki

- 50 dag mąki gryczanej zmielić kaszę gryczaną nie paloną
- 1 całe jajo kurze
- 300 mililitrów przegotowanej wody
- 7 dag mąki pszennej tortowej
- 200 mililitrów cydru jabłecznika
- biała sól do smaku
- olej sojowy do smażenia
- Nadzienie:
- 20 dag szynki wieprzowej gotowanej
- 6 całych jajek kurzych ugotować na twardo
- 15 dag twardego sera żółtego pikantnego grojer, cheddar

Sposób przygotowania

1. Do miski przesiać mąkę gryczaną, wbić całe jajko, dodać sól i mieszając drewnianą łyżką, stopniowo wlewać zimną wodę i wsypywać przesianą mąkę pszenną. Ucierać lub miksować około 10 minut.
2. Przykryć, zostawić na noc.
3. Następnego dnia wlać wino jabłeczne (może być mleko) i olej.
4. Ponownie dokładnie wymieszać, aż powstanie ciasto o konsystencji gęstej śmietany.
5. Usmażyć cienkie naleśniki.
6. Na każdy usmażony naleśnik nałożyć plaster szynki i połówkę ugotowanego na twardo jaja.
7. Na wierzchu posypać uprzedni startym na grubych oczkach serem żółtym.

Bretońskie crepes

Ciasto:

150 ml mleka
150 ml wody
150 g mąki pszennej
3 żółtka
75 g stopionego masła
szczypta soli
2 łyżki likieru Grand Marnier albo Cointreau
kawałek masła do smażenia
Sos pomarańczowy:
50 ml cukru kryształ
starta skórka z jednej pomarańczy (porządnie wyszorowanej)
50 g masła
200 ml soku ze świeżych pomarańczy
2 łyżki cukru kryształ
2 łyżki likieru Grand Marnier albo Cointreau
2 łyżki koniaku

W misce rozmieszać wodę z mlekiem, dodać przesianą mąkę, sól i wymieszać dokładnie trzepaczką. Dodać żółtka, likier i trzepaczką wymieszać na gładką masę. Odstawić ciasto na conajmniej 30 minut. Smażyć na złoty kolor po każdej stronie w rozgrzanej patelni. Dodać odrobinę masła do smażenia według potrzeby. Porcja jest na około 12 sztuk crepes.

Przygotować sos pomarańczowy:

W niskim, szerokim garnku (dużej głębokiej patelni) o grubym dnie rozpuścić masło, dodać cukier, skórkę pomarańczowa i gotować na średnim ogniu do rozpuszczenia sie cukru. Dodać sok z pomarańczy i gotować 2 minuty na większym ogniu. Po 2 minutach zmniejszyć ogień na średni.

Historia Crêpes Suzette

Naleśniki pięknej Suzette – czyli crêpes Suzette to danie pochodzące z kuchni francuskiej. Legenda głosi, iż wynalazł je w 1895 roku niejaki Henri Charpentier, czternastoletni pomocnik kelnera w restauracji Café de Paris w Monte Carlo.

Jak wspomina Henri Charpentier w swojej biografii, zdarzyło się to przez przypadek. Przygotowując naleśnikowy deser dla Księcia Walii, przyszłego króla Edwarda VII i jego pięknej towarzyszki o imieniu Suzette, niechcący potrącił kieliszek z likierem. Alkohol wylał się na naleśniki i zapalił od płomienia świecy.

Młodego pomocnika kelnera ogarnęło przerażenie: książę czeka, co robić? Spróbował spalonego naleśnika, wydał mu się on nad wyraz smaczny, więc zaniósł go wytwornemu towarzystwu.

Książę zjadł deser, po czym spytał się jak nazywa się to rozkoszne danie. Henri Charpentier powiedział, że „naleśniki księcia”. Przyszły Edward VII zaprotestował, uznając że taki komplement należy się damie i spytał, czy można zmienić nazwę na naleśniki Suzette, czyli crêpes Suzette. Następnego dnia wdzięczny książę przysłał młodemu kelnerowi w prezencie pierścień, kapelusz panamę i elegancką laseczkę.

Tak opisuje to Henri Charpentier, choć kulinarny słownik Larousse wątpi, by pomocnik kelnera mógł obsługiwać tak ważnego gościa.

Gateau Breton - ciasto bretońskie

Keks czekoladowy z samych białek:

150g dobrej jakości gorzkiej czekolady
150g solonego masła (np. President)
150g cukru
kieliszek rumu
125g mąki pszennej (wytrawni czekoladoholicy mogą zastąpić część mąki dobrym kakao - tak zrobiłam za pierwszym razem, ciasto było niemal czarne i bardzo aromatyczne, dla mojego męża było jednak za bardzo czekoladowe;))
5 białek, szczypta soli

Rozgrzać piekarnik do 180C. Czekoladę rozpuść w kąpieli wodnej z 5 łyżkami wody, wystudzić. Masło utrzeć z cukrem na puszystą masę, wymieszać z wystudzoną czekoladą, dodać rum. Stopniowo dodawać przesianą mąkę (lub mąkę i kakao) mieszając łyżką. Na koniec dodać pianę z białek ubitych ze szczyptą soli, delikatnie wymieszać. Przelać do małej keksówki wysmarowanej masłem i wysypanej tartą bułką, piec ok. 40 min. Po wystudzeniu proponuję owinąć ciasto szczelnie folią, żeby nabrało mocy.

Bretońskie kruche ciasteczka

Bretania jest znana także ze swoich wyrobów mleczarskich. Bretońskie kruche ciasteczka robione są z czystego masła. Dodatek soli także jest typowy dla tego francuskiego regionu i bardzo dobrze kontrapunktuje słodycz ciasteczek.

Kraj pochodzenia: Francja-Bretania

Liczba porcji: 4

Czas przygotowania: ekspresowe

Stopień trudności: łatwa

Składniki:
150 g mąki plus trochę do wałkowania
1/2 łyżeczki do kawy proszku do pieczenia
115 g miękkiego masła
3 żółtka
90 g cukru
1/2 łyżeczki do kawy grubej soli (najlepiej z Guerande...)
Opis przyrządzania:
Nagrzewamy piekarnik do 160 stopni.
Blaszkę wykładamy arkuszem papieru do pieczenia.
Mąkę przesiewamy z proszkiem do pieczenia.
Masło rozcieramy drewnianą łyżką na krem.

Żółtka ucieramy z cukrem na gęsty kogel-mogel. Dodajemy sól, a potem masło i mąkę z proszkiem. Mieszamy na miękkie, jednolite ciasto. Ciasto rozwałkowujemy, podsypując mąką, na grubość około 1/2 centymetra - ciasteczka powinny być dość grube. Wycinamy nieduże kółka (albo inne kształty, z tym, że kółka są tradycyjne) i przekładamy je na blachę. Wstawiamy ciasteczka do piekarnika na 15 minut - nie powinny bardzo się przyrumienić. Zdejmujemy ciastka z blachy, studzimy na metalowej kratce.

Bretońskie pulpety z cebulą, boczkiem i koniakiem

składniki

- 300 g mielonej cielęciny
- 3 łyżki masła (można zastąpić oliwą lub olejem)
- 2 duże cebule
- 100 g wędzonego boczku
- 1 jajko
- 2 kajzerki bez skórki
- 2 łyżki mleka
- 1 łyżka koniaku
- 1 łyżeczka tymianku
- natka pietruszki (2-3 łyżeczki)
- pieprz

Sposób przygotowania

Bułkę rozkruszamy, zalewamy mlekiem i odstawiamy. Cebulę dość drobno siekamy i szklimy na maśle. Boczek kroimy w kostkę. Mięso mieszamy z tymiankiem, posiekaną natką pietruszki, boczkiem, ostudzoną cebulą, jajkiem i namoczoną bułką. Doprawiamy koniakiem, solą, pieprzem i bardzo dokładnie mieszamy. Teraz możemy przystąpić do formowania pulpetów - każdy z osobna zawijamy luźno w folię aluminiową. Wstawiamy do rozgrzanego do 180 st. C piekarnika i pieczemy przez 20 minut. Podajemy na gorąco lub na zimno. Równie dobry efekt uzyskamy, dodając posiekane listki świeżej szałwii zamiast natki pietruszki.

Ciekawostki...

Latem w Bretanii możemy wybrać się na święto sardynki (*la fête de la Sardine*) w Turballe, uroczym porcie w departamencie Loire-Atlantique, na festiwal łososia (www.festivalsaumon.free.fr) w małym miasteczku Pont-Scorff na północ od Lorient (departament Morbihan), na święto czerwonej cebuli (la *fête de l'oignon rose*) w porcie Roscoff na północy Bretanii (departament Côtes d'Armor). Czerwona cebula uprawiana jest w tamtych okolicach już od XVII wieku, kiedy marynarze przywieźli z Portugalii jej sadzonki. Są to uprawy ekologiczne, a jakość cebuli jest lepsza niż gdziekolwiek indziej. W czasie święta prowadzona jest sprzedaż różnych gatunków czerwonej cebuli oraz podaje się potrawy z cebulą w roli głównej (zupa cebulowa, tarta cebulowa, chleb pieczony z cebulą).

Dla rowerzystów także nie zabraknie atrakcji. Mogą wziąć udział w wyprawach szlakiem gospodarstw specjalizujących się w uprawie cebuli.

Impreza w poprzednich latach okazała się sukcesem i w tym roku w sierpniu zorganizowano jej czwartą edycję.

Wszystkim tym imprezom kulinarnym towarzyszą koncerty i konkursy. Obok miejscowych muzyków ludowych prezentują się gwiazdy bretońskiego folku. Tradycyjna muzyka jest nieodłącznym elementem każdego bretońskiego święta.

W Bretanii latem organizowana jest duża ilość konkursów i imprez poświęconych specjalności regionu: naleśnikom. Największą z nich jest święto naleśnika *Fête de la crepes* organizowane od wielu lat w Gourin w centralnej Bretanii (departament Morbihan).

W czasie naleśnikowego weekendu, kilkaset osób popisuje się swoimi umiejętnościami przygotowywania naleśników. Tyle sposobów, ilu uczestników.

Punktem kulminacyjnym jest coroczny konkurs na największy na świecie naleśnik. Impreza przyciąga tłumy smakoszy, którzy zjadają mnóstwo naleśników.

Bretoński sos do makaronu

Składniki

- cebula
- pomidory świeże lub z puszki
- puszka tuńczyka w sosie własnym
- oliwa
- przyprawy

Opis

Cebulę (1 duża lub 2 małe) pokroić i zeszklić na oliwie. Dodać osączone i pokrojone pomidory (mogą być świeże tylko trzeba dłużej dusić), pokroić i delikatnie poddusić w odrobinie sosu własnego i oliwy. Wrzucić 1 puszkę tuńczyka w sosie własnym i przyprawić do smaku solą i pieprzem.

Co polscy malarze jedli i pili w Bretanii? Na pewno nie próbowali fasolki po bretońsku w postaci znanej obecnie nad Wisłą. Ale z pewnością zajadali się słynnymi maślanymi ciasteczkami i popijali je cydrem...

W Muzeum Narodowym w Warszawie otwarto wystawę „Bretania i malarze polscy w Bretanii". Na początku XX wieku nasi artyści jeździli tam bardzo tłumnie - podążali za francuskimi kolegami. Znużeni Paryżem szukali inspiracji wśród wrzosowisk na nadmorskich urwiskach, wśród tajemniczych menhirów i dolmenów, na plażach i w portach. Urzekało ich proste życie Bretończyków, ich surowe twarze i dumne spojrzenia. Jednak kulinaria nie odegrały zbyt dużej roli. Ale dzisiejsza kuchnia bretońska nie różni się od tej sprzed wieków, więc można sobie wyobrazić, jak wyglądała dawno temu.

Na obrazie Władysława Ślewińskiego widnieją Bretonki z koszami jabłek. Poza odmianami deserowymi w Bretanii uprawiano zawsze odmiany przeznaczone do produkcji cydru, musującego, lekko alkoholowego jabłecznika oraz - po destylacji - mocnego calvadosu. Calvados sprzed lat był prostym wiejskim bimbrem, nabrał szlachectwa, kiedy zaczęto go starzeć w beczkach.

Cydr utrzymał wiejski charakter, bo taki jest najlepszy. Mimo że ruszyła produkcja przemysłowa, wciąż istnieją małe tradycyjne wytwórnie. Oba te alkohole mają zastosowania w kuchni. Podlewa się nimi smażone ryby, pieczenie, dodaje do gulaszy, do deserów. Ryby i owoce morza w dawnych czasach przerabiane były najczęściej na zupy z ziemniakami, cebulą i chlebem. Dziś bretońska cotriade, wiejska zupa z wielu odmian ryb, ma rangę prowansalskiej bouillabaisse. Bretania słynie z hodowli ostryg. Największą atrakcją smakoszy jest wysysanie morskich żyjątek prosto z muszli, świeżo po złowieniu, tylko z cytryną i kieliszkiem wina muscadet. Smak morza w czasach teraźniejszych jest niezmienny od wielu lat.

Kiedy w Bretanii panowała bieda, popularna była gryka i kasza gryczana. Ponieważ mąka gryczana nie nadawała się na chleb, robiono z niej małe placki. Gryczane galettes wylewa się na dużą okrągłą blachę i drewnianą łopatką rozprowadza by naleśnik był bardzo cieniutki. Faszeruje się go serem, szynką, kiełbasą, sadzonym jajem, nawet rybą, ale zawsze na słono. Na słodko przygotowywane są naleśniki pszenne. Dodatków jest mnóstwo - od miodu rozpuszczonego z sokiem z cytryny, maślanego sosu karmelowego, wszelkich konfitur i czekolady po mocne alkohole zapalane na naleśniku. Z tych samych składników - mąki pszennej, masła, cukru, mleka i jaj - powstają słynne bretońskie maślane ciasteczka, których historia zaczyna się właśnie w czasach, kiedy Bretanię odwiedzali polscy malarze.

Poznając kuchnię bretońską, szuka się fasolki bretońskiej. Jest kilka tropów, po których można trafić do potencjalnych prapoczątków tego dania. W okolicach miasteczka Paimpol uprawiana jest biała fasola, coco de Paimpol, podobna do jasia, ale drobniejsza. Jest lokalnym rarytasem, ma nawet niczym szlachetne wina oznaczenie AOC (appéllation d'origine controlée). Określenie „a la bretonne", czyli po bretońsku, w kuchni francuskiej oznacza danie, które podaje się z dodatkiem takiej fasoli. Odnosi się to zazwyczaj do pieczonego udźca jagnięcego, który kładzie się na fasolowych ziarnach. Fasolę tak jak u nas najpierw się namacza, następnie gotuje na małym ogniu. Do gotowania dodawany jest bouquet garni, czyli woreczek z suszonymi ziołami, lub związane sznurkiem świeże: tymianek, pietruszka, listek laurowy, kawałek selera. Skład nie jest określony, czasami trafia do garnka kilka ząbków czosnku, cebula nadziana goździkami. Fasolę soli się pod koniec, kiedy skórka zmięknie. Ugotowaną i odcedzoną wrzuca się na patelnię, na masło ze zrumienioną szalotką. Można dodać posiekanego pomidora bez skórki, więcej ziół, pieprz. Jeżeli będzie się ją podawać do pieczeni, to można podlać fasolkę sosem od mięsa. Można dodać łyżkę koncentratu pomidorowego. Tyle że jak doda się boczek i polską kiełbasę, tymianek zastąpi majerankiem, a szalotkę cebulą, to danie gubi swój charakter i jest nie do rozpoznania. Polscy malarze w Bretanii próbowali pewnie wielu specjalności tamtejszej kuchni, ale fasolki po bretońsku w znanej nad Wisłą postaci na pewno nie.

Bibliografia

1. http://brat-t.webpark.pl/bretania/index2.htm
2. http://mojafrancja.free.fr/MojeRegiony/Bretania/Bretania.htm
3. http://pychotka.pl/przepisy-kulinarne/ciasta/ciasto-breto%F1skie.html
4. http://www.kulinaria.kuchnie.pl/przepisy/102/BRETONSKI_SOS_DO_MAKARONU
5. http://www.gotujmy.pl/ciasto-bretonskie-,przepisy,28708.html
6. http://www.pieceofcake.pl/przepis/czytaj/tytul/bretonskie_kruche_ciasteczka/
7. http://kobieta.gazeta.pl/wysokie-obcasy/1,53667,2570286.html
8.http://ugotuj.to/przepisy_kulinarne/2,87561,,Bretonskie_pulpety_z_cebula__boczkiem_i_koniakiem,,5408117,9495.html
9. http://www.dombretanii.org.pl/user_files/pl/fckeditor/file/gazeta%20bretonska11.pdf

Wioletta Łojek

Zasady prawidłowej legislacji prawa samorządu terytorialnego w oparciu o orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego

Samorząd terytorialny jest elementem ustroju państwa. Najczęściej uważa się, że rozwój samorządu terytorialnego możliwy jest w państwie charakteryzowanym jako demokratyczne państwo prawne. Unormowanie w konstytucji podstawowych zagadnień prawa samorządu terytorialnego ma znaczenie dla tworzenia i stosowania prawa. W myśl konstytucji szczególnym organem powołanym do oceny konstytucyjności i legalności prawa jest Trybunał Konstytucyjny. Badania zakwestionowanych aktów normatywnych Trybunał przeprowadza w następujących płaszczyznach: treści aktu, kompetencji organu, który wydał ten akt oraz dochowania trybu wymaganego przepisami prawa do wydawania aktu lub do zawarcia i ratyfikacji umowy[347].

Pracę rozpocznę zasadą państwa prawego. Formuła demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej wprowadzona została do porządku konstytucyjnego ustawą z 29 grudnia 1989 roku. Treść powyższej ustawy została powtórzona w artykule 2 konstytucji z 1997 roku, jednak nie definiuje ona pojęcia „demokratyczne państwo prawne". Ogólna zasada państwa prawnego zawarta w artykule 2 konstytucji obejmuje, jak wynika z orzecznictwa Trybunału, wiele zasad szczegółowych, zwłaszcza zasady przyzwoitej legislacji. Trybunał w sprawach dotyczących samorządu terytorialnego nie sformułował odrębnego katalogu zasad prawidłowej legislacji prawa samorządu terytorialnego. W tym zakresie powołał się na swoje orzecznictwo. Do prawa samorządowego zastosowanie mają, obok specyficznych zasad, np. kadencyjności organów samorządowych również takie zasady, jak zasada zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, zakaz działania prawa wstecz, nakaz zachowania odpowiedniego okresu dostawczego, zasada dostatecznej określoności przepisów. Poza wspomnianymi regułami, wywodzonymi z ogólnej zasady państwa prawnego (artykuł 2 konstytucji), pozostałe reguły państwa prawnego zawarte są także w wielu innych wprost wyrażonych w konstytucji szczegółowych zasadach tego państwa, jak np. zasada praworządności zawarta w artykule 7.

Zasada praworządności. Zgodnie, z art. 7 konstytucji organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. W literaturze uważa się, że w zawartym powyższym artykule konstytucji nakazie skierowanym do organu władzy publicznej odnajduje się zasadę praworządności formalnej. Na jej treść ma składać się legalność działania (konieczność wykazania podstawy prawnej) oraz nakaz przestrzegania prawa[348]. Według innych poglądów zasada legalności obejmuje zasadę praworządności i w tym kierunku, odmiennie niż w orzecznictwie Trybunału, poszły rozwiązania konstytucji z 1997 roku[349]. Z faktu podtrzymania przez Trybunał wcześniejszego stanowiska dotyczącego art. 3 p. k. na tle brzmienia art. 7 konstytucji można wnosić, że organ ten przestrzega istnienie w treści art. 7 dwóch zasad, tj. legalności i praworządności[350]. Zasada praworządności w ujęciu Europejskiego Komitetu Współpracy Prawnej Rady Europy wymaga, aby organy administracji działały zgodnie z prawem a więc konstytucją, ustawami czy aktami podustawowymi oraz z włączonymi do porządku krajowego zasadami prawa międzynarodowego (zwyczajowe, umowne), orzecznictwem sądowymi, wytycznymi administracyjnymi i z ogólnymi zasadami prawa. Zasada praworządności zawiera w swojej treści konieczność istnienia skutecznych gwarancji praworządności.

---

[347] J. Oniszczuk, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, Zakamycze 2000, s. 753.
[348] Z. Witkowski, *Prawo konstytucyjne,* Toruń 1998, s. 65.
[349] Z. Tobor, *Teoretyczne problemy legalności,* Katowice 1998, s.96.
[350] Z. Kmieciak, *Ogólne zasady prawa i postępowania administracyjnego,* Warszawa 2000, s. 47.

Zasada proporcjonalności. Zgodnie z art. 31 ust. 3 konstytucji ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą jednak naruszać istoty wolności i praw.

W regulacji określającej zakres dopuszczalnej ingerencji ustawodawcy w wolność i prawa jednostek zawarta jest tzw. zasada proporcjonalności[351]. Zasada ta pojawiła się w orzecznictwie Trybunału przed wejściem w życie konstytucji z 1997 roku. Początkowo była ona określana jako zakaz nadmiernej ingerencji prawodawcy. Później Trybunał zaczął używać pojęcia „zasada proporcjonalności". Zasada proporcjonalności wyraża się, w dopuszczalności ingerowania przez ustawodawcę w swobodę działania jednostki, jeśli nie przekracza to pewnego stopnia uciążliwości, a zwłaszcza nie narusza proporcji między stopniem ograniczenia wolności i praw jednostki a rangą chronionego interesu publicznego. Na konieczność posługiwania się zasadą proporcjonalności przy ingerencji ustawodawcy w funkcjonowanie samorządu terytorialnego wskazuje nie tylko konstytucja, ale również Europejska Karta Samorządu Terytorialnego art. 8 ust. 3.

Przestrzegania tej zasady w prawie samorządu terytorialnego dotyczył m. in. wyrok z 26 maja 1988 roku, mówiący o nakazie oceny skrócenia bądź przedłużenia kadencji organów samorządu terytorialnego w trakcie jej trwania. W syntetyczny sposób Trybunał Konstytucyjny wyraził treść prezentowanej zasady w wyroku z 12 kwietnia 2000 roku, uznając dopuszczalność ingerencji ustawodawcy w przysługujące jednostkom samorządu terytorialnego praw własności, zaznaczył, że nie może być ona sprzeczna z założeniami leżącymi u podstaw regulacji konstytucyjnych oraz powinna odpowiadać zasadzie proporcjonalności, która zakłada adekwatność środka i celu.

Następną zasadą jest zasada równości i sprawiedliwości w sprawach samorządowych. Ogólna formuła równości odnajdywana jest w treści art. 32 konstytucji. Zgodnie z ust. 1 tego artykułu wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Z kolei w myśl artykułu 2 nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny. Wynika z tego, że wszystkie podmioty (adresaci norm prawnych) w równym stopniu mają być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez zróżnicowań zarówno dyskryminujących, jaki i faworyzujących. Odmienne traktowanie podmiotów, które charakteryzują się wspólną cechą istotną oznacza odstępstwo od zasady równości. Odstępstwo takie jest dopuszczalne na gruncie konstytucji, na zasadzie wyjątku, jeżeli zostały spełnione trzy warunki. Przede wszystkim, wprowadzone przez pracodawcę różnicowania muszą być racjonalnie uzasadnione. Muszą mieć związek z celem i treścią przepisów, w których zawarta jest kontrolowana norma. Po drugie, różnicowania te muszą spełniać wymóg proporcjonalności. Po trzecie, różnicowanie podmiotów podobnych musi znajdować podstawę w wartościach, zasadach bądź normach konstytucyjnych. Trybunał kilkakrotnie rozważał zagadnienia zasady równości. Przypomniał pogląd, że na gruncie przepisów konstytucyjnych obowiązujących przed wejściem w życie Konstytucji RP z 1997 roku „zasada ta ma zastosowanie tylko w ocenie podmiotów będących obywatelami, tj. osób fizycznych".

Trybunał rozważył możliwość stosowania zasady równości do jednostek samorządu terytorialnego. Poszukując odpowiedzi uznał, że należy wziąć pod uwagę

[351] J. Oniszczuk, *Samorząd terytorialny w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego,* Warszawa 2002, s.70.

charakter samorządu terytorialnego gdyż samorząd terytorialny występuje w obrocie prawnym w podwójnej roli. Z jednej strony jako organ władzy publicznej z drugiej zaś jako podmiot prawa prywatnego. Zwracając uwagę na definicję samorządu terytorialnego, Trybunał zauważył, że starszą jest ta, iż „samorząd jest opartą na przepisach ustawy zdecentralizowaną administracją państwową, wykonywaną przez lokalne organy, niepodległe hierarchicznie innym organom, i samodzielną w granicach ustawy i ogólnego porządku prawnego”[352]

Samorząd terytorialny, według stwierdzenia Trybunału, stanowi strukturę służebną wobec obywateli, utworzoną w celu zaspokajania ich potrzeb oraz do urzeczywistniania ich wolności i praw. Ustawa zasadnicza przyznaje jednostkom samorządu terytorialnego osobowość prawną, gwarantuje prawo własności i poddaje pod ochronę sądową ich działalność. Źródłem istnienia samorządu terytorialnego i jego podmiotowości oraz odrębności są pozytywne uregulowania prawne, w szczególności zawarte w konstytucji. Jednostką samorządu terytorialnego przysługują wyłącznie uprawnienia, jakie zostały wyraźnie przyznane przez prawo. Wykładnia przepisów konstytucyjnych musi uwzględniać służebny charakter instytucji samorządu terytorialnego wobec jednostki oraz wolności i prawa.

Regulacje prawne dotyczące samorządu terytorialnego były w przeszłości, tj. przed wejściem w życie konstytucji z 1997 roku, wielokrotnie kierowane do Trybunału Konstytucyjnego, w celu bądź to zbadania jej konstytucyjności czy legalności, bądź ustalenia wiążącego rozumienia określonych norm ustawowych. Podobnie po wejściu w życie konstytucji problematyka prawa samorządowego często pojawiała się w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego.

Bibliografia:

1. Z. Kmieciak, *Ogólne zasady prawa i postępowania administracyjnego*, Warszawa 2000.
2. Z. Leoński, *Samorząd terytorialny RP*, Warszawa 1999.
3. J. Oniszczuk, *Samorząd terytorialny w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, Warszawa 2002.
4. J. Oniszczuk, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, Zakamycze 2000.
5. J. Panejko, *Geneza i podstawy samorządu terytorialnego*, Wilno 1934.
6. Z. Tobor, *Teoretyczne problemy legalności*, Katowice 1998.
7. Z Witkowski, *Prawo konstytucyjne*, Toruń 1998.

Wojciech Łuckoś

Samorząd terytorialny w Szkocji

Jako jeden z krajów wchodzących w skład Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Szkocja zawsze posiadała niezależny system prawny oraz struktury władzy, które ewoluowały wraz z czasem.

[352] J. Panejko, *Geneza i podstawy samorządu terytorialnego,* Wilno 1934, s.130

W roku 1885 powołano Scottish Office, czyli zdecentralizowany departament terytorialny rządu centralnego Wielkiej Brytanii, nad którym nadzór sprawował minister gabinetu Wielkiej Brytanii – Sekretarz Stanu ds. Szkocji.

Od samego początku, urząd ten był postrzegany jako przedstawicielstwo rządu Wielkiej Brytanii w Szkocji oraz „głos" Szkocji w gabinecie rządu brytyjskiego. W następstwie rozbudowy sektora publicznego po roku 1945, zakres zadań Scottish Office rozszerzył się, obejmując polityki opracowane specjalnie dla Szkocji i administrację/koordynację polityk dotyczących Wielkiej Brytanii w Szkocji.

Chociaż najważniejsze obszary polityki, takie jak polityka makroekonomiczna podlegają nadal rządom na szczeblu Wielkiej Brytanii, obowiązki Sekretarza Stanu ds. Szkocji obejmują rolnictwo oraz rybołówstwo, edukację, ochronę zdrowia, samorząd terytorialny, politykę mieszkaniową, planowanie przestrzenne, transport drogowy oraz morski, energetykę oraz kilka istotnych obszarów rozwoju regionalnego.

W następstwie wyborów w 1997 r., w roku 1998 przyjęto *The Scotland Act* (ustawę w sprawie Szkocji), ustanawiającą parlament szkocki.

Wybory, które odbyły się w roku 1999, przyniosły przekazanie władzy z Wielkiej Brytanii do Szkocji poprzez utworzenie szkockiego parlamentu oraz rządu, tzw. Scottish Executive (szkockiej władzy wykonawczej).

Obszary, których regulację przekazano władzom szkockim, objęły ochronę, zdrowia, edukację, samorząd terytorialny, pracę społeczną, budownictwo mieszkaniowe, planowanie przestrzenne, turystykę, rozwój gospodarczy oraz wsparcie finansowe dla przemysłu, niektóre aspekty transportu, prawo i sprawy wewnętrzne, ochronę środowiska, dziedzictwo przyrodnicze i kulturalne, rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo, sport i sztukę, policję i pożarnictwo, statystykę oraz publiczne rejestry i księgi.

W latach 2005-06, szkocka władza wykonawcza dysponowała budżetem w wysokości ponad 43 mld EUR.

Zadania opracowywania oraz wdrażania strategii rozwoju gospodarczego powierzono dwóm agencjom, **Scottish Enterprise i Highlands & Islands Enterprise**, działającym niezależnie od rządu.

Agencja Scottish Enterprise została założona jako Scottish Development Agency (Agencja Rozwoju Szkocji – SDA) w roku 1975. Została powołana do życia w odpowiedzi na rosnące polityczne obawy dotyczące problemów Szkocji w zakresie rozwoju gospodarczego oraz z uwagi na potrzebę opracowania polityki uwzględniającej specyfikę kraju.

Jej pierwotne zadania obejmowały budowę zakładów przemysłowych, dokonywanie inwestycji w infrastrukturę, poprawę stanu środowiska naturalnego oraz inwestycje przemysłowe w obszary miejskie/nizinne środkowej i południowej Szkocji.

Z czasem działalność agencji stawała się coraz bardziej interwencjonistyczna, co miało na celu wspieranie modernizacji przemysłu Szkocji, także poprzez przyciąganie inwestycji.

W 1991 r., SDA połączyła się z Training Agency (Agencją ds. szkoleń) tworząc *Scottish Enterprise* – instytucję działającą poprzez sieć lokalnych agencji rozwoju przedsiębiorczości.

W latach dziewięćdziesiątych agencja Scottish Enterprise kładła szczególny nacisk na rozwój przedsiębiorczości, nowych technologii oraz zasobów ludzkich.

Obecnie jej priorytety obejmują współpracę z firmami, osobami fizycznymi, uczelniami wyższymi, władzami lokalnymi oraz innymi podmiotami w celu świadczenia „szerokiego zakresu wysokiej jakości usług mających na celu: wspieranie nowych firm na początku działalności; wspieranie i rozwój istniejących firm; pomoc osobom w

zdobywaniu wiedzy oraz umiejętności, które mogą być przydatne w przyszłości; a także pomoc firmom szkockim w uzyskaniu silnej pozycji w światowej gospodarce".

Roczny budżet Scottish Enterprise wynosi w chwili obecnej ok. 800 milionów EUR rocznie. Agencja Highlands & Islands Enterprise prowadzi działalność w często słabo zaludnionych obszarach wiejskich północnej i zachodniej Szkocji.

Ma ona dłuższą historię niż Scottish Enterprise, gdyż jej początki sięgają początków Highlands & Islands Development Board (Rady ds. rozwoju regionu Highlands & Islands – HIDB) w 1965 roku. Czerpiąc z bogatej historii inicjatyw mających na celu rozwój regionu Highlands & Islands, agencji HIDB przyznano szereg uprawnień wykonawczych (np. możliwość nabywania ziemi poprzez wywłaszczenie) mających na celu wspieranie inwestycji w infrastrukturę i kluczowych projektów przemysłowych oraz wspieranie mniejszych firm.

W latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku interwencjonistyczna działalność HIDB została połączona z działalnością SDA, natomiast w roku 1991, agencja HIDB została włączona do nowo utworzonej agencji Highlands & Islands Enterprise (HIE), która również funkcjonuje poprzez sieć lokalnych agencji rozwoju przedsiębiorczości.

Obecnie strategia HIE polega na „budowaniu prężnej gospodarki napędzanej przez konkurencyjny przemysł; tworzeniu szerokiego wachlarza możliwości dla kadr posiadających wysokie kwalifikacje; oraz sieci silnych, tętniących życiem społeczności o wysokim poziomie życia".

Roczne wydatki agencji wynoszą około 150 mln EUR. Chociaż wyżej wspomniane agencje stanowią główne organy realizujące politykę w zakresie rozwoju gospodarczego w Szkocji, różnymi aspektami polityki zajmuje się również szereg innych organizacji. Najważniejsze z nich to *władze lokalne,* które bezpośrednio lub pośrednio przyczyniają się do rozwoju gospodarczego, wspierają edukację zawodową oraz świadczą usługi w zakresie szkolenia i wspierania firm.

Ich rola polega na zapewnianiu doradztwa i informacji dla firm, programów szkoleniowych, zapewnianiu lokali (w takich instytucjach jak organizacje zapewniające wsparcie dla osób pragnących założyć firmę oraz centrach biznesu), realizacji funkcji w zakresie planowania miejscowego oraz różnorakich funkcji i usług regulacyjnych.

Swego czasu istniały obawy, że kompetencje SE i HIE oraz władz lokalnych będą się na siebie zakładały i że powstaną napięcia wynikające z konfliktu między odgórnymi działaniami agencji a oddolnymi działaniami władz samorządowych.

W odpowiedzi w roku 2000 Scottish Executive zaleciła utworzenie „wspólnych forów gospodarczych" w celu promowania lepszej koordynacji działalności między agencjami rozwoju a władzami lokalnymi.

Mapa nakreślona w roku 2000 wskazuje, że rozwój gospodarczy na szczeblu krajowym opiera się na gęstej sieci podmiotów zaangażowanych w rozwój biznesu, innowacji i produktu, wspieranie eksportu i handlu, szkoleń i edukacji oraz zapewnianie lokali i zagospodarowanej przestrzeni do prowadzenia działalności.

Oprócz wyżej wspomnianych agencji i władz lokalnych, sieć ta obejmuje izby handlowe, szkoły wyższe i podyplomowe, związki zawodowe, wolontariat i lokalne społeczności, sekretariaty zarządzania programami UE oraz różne organizacje sektora prywatnego.

Bibliografia:

Daniel Mandela
Polityka regionalna Wielkiej Brytanii

Wielka Brytania jest monarchią leżącą w Europie Zachodniej, na Wyspach Brytyjskich. Zajmuje powierzchnię 244,1 tys. km^2 oraz jest zamieszkiwana przez 59 mln mieszkańców. Ze względu na ustrój państwowy należy ją zaliczyć do państw unitarnych, czyli wewnętrznie jednolitych. Jednakże status jednostek terytorialnych wchodzących w jej skład jest niezwykle ciekawy. Wielka Brytania wstąpiła do Unii Europejskiej w 1973 r. i została tym samym włączona między innymi w zakres prowadzonej przez nią polityki regionalnej. W niniejszej pracy chciałbym się skupić na konkretnych przykładach realizowania polityki regionalnej w Wielkiej Brytanii oraz powiązać tą kwestię z szeroko rozumianą administracją i samorządem terytorialnym państwa brytyjskiego.

Wielka Brytania pod względem administracyjnym jest podzielona na 4 części składowe, które niegdyś tworzyły odrębne organizmy państwowe: dwa kraje: Anglię i Szkocję, jedno księstwo: Walię oraz jedną prowincję: Irlandię Północną.[353] Co ciekawe, szczegółowy podział administracyjny nie jest z góry narzucony przez rząd centralny, ale kształtowany samodzielnie w każdej części, więc pomiędzy częściami istnieją duże różnice w organizacji administracji samorządowej. W Anglii brak dualizmu administracji terytorialnej, czyli występowania obok siebie administracji rządowej i samorządowej, a to rząd zajmuje się sprawami całego kraju. Charakterystyczny jest tutaj podział na regiony, hrabstwa, dystrykty i parafie. Szkocja od 1996 r. Dzieli się na 32 hrabstwa, z których 29 znajduje się na lądzie stałym, a 3 na wyspach. Walia została podzielona z kolei na 22 jednostki administracyjne, które są tworzone przez 9 hrabstw, 10 hrabstw miejskich i 3 miasta o równym statusie: Cardiff, Newport oraz Swansea. Irlandia Północna w końcu jest podzielona na 6 hrabstw. Warto tutaj także nadmienić, że w wyniku przeprowadzonej przez rząd premiera Tony'ego Blaira. „asymetrycznej" decentralizacji (określanej w Wielkiej Brytanii mianem „devolution") doszło do poszerzenia autonomii Szkocji i- w bardziej ograniczonym zakresie- Walii oraz Irlandii Północnej. Zaś odnośnie kwestii polityki regionalnej utworzono osiem Agencji Rozwoju Regionalnego podległych Ministerstwu Ochrony Środowiska, Transportu i Regionów.[354]

Polityka regionalna Unii Europejskiej, przy której pragnę się zatrzymać analizując przykład Wielkiej Brytanii, za główny cel stawia sobie zwiększenie spójności ekonomicznej i społecznej w Unii. Poprzez pomoc słabiej rozwiniętym regionom i sektorom gospodarek państw członkowskich dąży się do zmniejszenia różnic w poziomie rozwoju i w poziomie życia obywateli w regionach UE. W ramach polityki regionalnej UE powstały specjalne instrumenty do jej realizacji. I tak, warto tutaj wymienić chociażby utworzony w 1973 r. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny czy Europejski Instrument Orientacji Rybołówstwa. Po ogólnym

[353] Permanent Committee on Geographical Names for British Official Use, „Report of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, par "Geopolitical terminology" ". New York, 21-30. 08. 2007.
[354] I. Pietrzyk, *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, PWN, Warszawa 2001, s. 250-255.

przedstawieniu materii, jaką pragnę w niniejszej pracy poruszyć teraz przejdę do krótkiego omówienia wykorzystania środków z polityki regionalnej UE przez administrację i regiony Wielkiej Brytanii oraz perspektyw, jakie stają przed brytyjskim państwem na lata następne.

Polityka regionalna Wielkiej Brytanii charakteryzuje się trwałym zróżnicowaniem regionalnym w rozwoju społeczno- ekonomicznym. Neoklasyczne teorie wzrostu sugerują, że mechanizmy rynkowe powinny prowadzić do zbieżności dochodów pomiędzy poszczególnymi regionami. Fundusze strukturalne mają tutaj wspomagać zasoby ludzkie, rozwój infrastruktury, przedsiębiorczości, innowacyjność oraz postęp techniczny. Nowe programy tworzone w ramach polityki regionalnej w Wielkiej Brytanii skupiają się przede wszystkim na zasadach koncentracji środków oraz partnerstwie. Akcentuje się także długookresowe strategie regionalne. W Wielkiej Brytanii środki z funduszy strukturalnych najczęściej szły na poprawienie sytuacji regionów z upadającym przemysłem. Znajdowały się one zazwyczaj wokół głównych obszarów miejskich. Częstym zjawiskiem utrzymującym się w takich ośrodkach jest powszechne bezrobocie, które wiąże się z upadaniem sektora górniczego i hutniczego. W dalszej kolejności środki unijne przekazywane były tzw. peryferyjnym regionom wiejskim, gdzie charakterystycznym problemem był brak więzi komunikacyjnych i oddalenie w stosunku do większych miast. Takie ośrodki charakteryzują się z ponadto małymi możliwościami rozwoju ekonomicznego.[355]

Pozwolę sobie tutaj podać tabelę wykorzystania środków polityki regionalnej w Wielkiej Brytanii w latach 1994-1999 w ramach trzech celów: Celu nr 1 - rozwój i strukturalne dostosowanie regionów zacofanych, Celu nr 2 - konwersja regionów dotkniętych regresją przemysłu oraz Celu nr 5b - ułatwianie rozwoju i dostosowywanie strukturalne obszarów wiejskich. Ogółem w tej perspektywie Wielkiej Brytanii przyznano 12 mld ecu na realizację założeń polityki regionalnej.

Wyszczególnienie	Cel nr 1	Cel nr 2	Cel nr 5b
Anglia		East London oraz Lee Valley East & West Midlands North East England Plymouth, Thanet West Cumbria I Furness	The Marches East Anglia Lincolnshire South West Midlands Uplands Northern Uplands
Walia		Przemysłowy obszar Południowej Walii	Obszary wiejskie Walii
Szkocja	Highlands & Islands	Szkocja Wschodnia Szkocja Zachodnia	Borders Dumfries & Gallowey North & West Grampian Rural Stirling/Upland Tayside
Irlandia Północna	Irlandia Północna		
Inne		Gibraltar	

[355] A.M. Kowalski, *Polityka regionalna Unii Europejskiej w Irlandii i Wielkiej Brytanii w latach 1989-2006*, SGH- Oficyna Wydawnicza, Warszawa 2008, s.127-129.

Tab.1. Główne programy regionalne funduszy strukturalnych w Zjednoczonym Królestwie w latach 1994-1999.[356]

Warto przyjrzeć się kwestii rozdysponowania środków polityki regionalnej w Wielkiej Brytanii pod kątem podmiotów administracji publicznej odpowiedzialnych za wybór projektów, wdrażanie i monitorowanie skutków. Na szczeblu centralnym o podobnych kwestiach decydują ministrowie gabinetowi. Ministerstwo Skarbu na przykład odpowiada za zarząd finansowy funduszami oraz rozdziela później środki poszczególnym resortom realizacyjnym.[357]

Wspomniałem już o tym, że Wielka Brytania nie posiada ogólnokrajowego systemu samorządów regionalnych, a rząd centralny i agendy rządowe odgrywają wiodącą rolę w kwestii wykorzystania środków polityki regionalnej w Wielkiej Brytanii. Całość administracji publicznej jest sprawowana przez Zarząd Centralny czyli Rząd i organy zarządu lokalnego. Nie ma ścisłej granicy między tymi dwoma zakresami działania, lecz rozpoznaje się ją raczej jako praktyczny kompromis zawarty na drodze ustawodawczej. Zarząd lokalny pełni funkcje tylko te, do których został ustawowo powołany, a jeśli pragnie poszerzyć swą działalność musi prosić Parlament o ustawowe upoważnienie w tym zakresie. Zarząd lokalny z kolei posiada szeroki zakres działania, co wynika z jego specyficznej pozycji w ustroju państwa.[358] Zrozumienie tej kwestii jest bardzo istotne jeśli chcemy prawidłowo zrozumieć sam proces pełnego wykorzystania środków polityki regionalnej w Wielkiej Brytanii. Sam proces od oceny i wyboru projektów po monitorowanie efektów jest bardzo złożony i nie jest moim zdaniem poddawanie go wnikliwej analizie w tej pracy.

Warto wspomnieć też o obecnej sytuacji Wielkiej Brytanii pod kątem prowadzonej na jej terytorium polityki regionalnej przez Unię Europejską, a także zwrócić uwagę na perspektywę finansową 2007-2013. W tej perspektywie Wielka Brytania otrzyma 10,6 mld euro. W tej kwocie najwięcej, bo 2,9 mld euro zostanie wykorzystanych poprzez tzw. fundusze konwergencyjne, przeznaczone dla najuboższych regionów Królestwa. 7 mld euro to środki na konkurencyjność regionalną i zatrudnienie, zaś 722 mln to środki na współpracę transgraniczną i międzynarodową.

Obecnie jedynymi regionami w pełni kwalifikującymi się do otrzymania pomocy tytułu spełniania warunków unijnego celu Konwergencja są w Wielkiej Brytanii: subregion Kornwalia i wyspy Scilly w Anglii oraz Zachodnia Walia i obszar Valleys w Walii (obejmują łącznie populację 2 356 751 osób). Pozostałe jednostki geograficzne Zjednoczonego Królestwa będą beneficjentami środków z celu Konkurencyjność Regionalna i Zatrudnienie oraz z celu Europejska Współpraca Terytorialna. Podobnie jak pozostałe kraje będące beneficjentami funduszy strukturalnych UE, Wielka Brytania przygotowała dokument ramowy National Strategic Reference Framework (NSRF) na lata 2007-2013, w którym przedstawiła ogólną strategię wykorzystania finansowych instrumentów europejskiej polityki spójności. Podstawowe cele strategiczne rządu to: podniesienie wskaźnika trwałego wzrostu gospodarczego, poprawa jakości życia i

---

[356] I. Pietrzyk, *Polityka regionalna Unii Europejskiej w praktyce krajów członkowskich*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 1998, s.142.
[357] *Idem*., s.143.
[358] *Administracja publiczna w Wielkiej Brytanii (Ustrój i zakres działania samorządu). Skrót wykładów wygłoszonych w roku akademickim 1947/1948 na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Łódzkiego,* nakład Sekcji Wydawniczej Bratniej Studentów Uniwersytetu Łódzkiego, 1948, s.30-32.

poziomu zamożności obywateli, stworzenie szans ekonomicznych i możliwości zatrudnienia dla wszystkich. Napędem zmian mają być w szczególności: rozwój przedsiębiorczości, innowacyjność, wzmocnienie sfery badań i rozwoju (zwłaszcza w sektorze prywatnym), poprawa umiejętności i zatrudnienia, promocja zrównoważonego - w aspekcie przestrzennym i środowiskowym – rozwoju oraz spójnych i silnych ekonomicznie społeczności lokalnych, przeciwdziałanie zawodnościom rynku, wdrażanie Agendy Lizbońskiej. Wizje oraz szczegółowe plany wykorzystania funduszy strukturalnych zawierają 22 programy operacyjne (OP) przygotowywane przez zdewoluowane władze regionalne Anglii, Szkocji, Walii oraz administrację Irlandii Północnej we współpracy z regionalnymi agencjami rozwoju (RDA) oraz partnerami społecznymi. Zgodnie z wytycznymi rządu programy te koncentrują się wokół kilku wyżej wymienionych przeze mnie kluczowych tematów wskazanych w NSRF.[359]

Podsumowując, pragnę poddać prowadzoną w Wielkiej Brytanii politykę regionalną relatywnie obiektywnej ocenie. Warto zwrócić uwagę, że środki finansowe z niej wypływające znajdywały miejsce zwłaszcza w regionach z podupadłym przemysłem oraz na obszarach wiejskich. Ważny jest także fakt próby zniwelowania za ich pomocą różnic ekonomiczno-społecznych między stosunkowo biedną północą Wielkiej Brytanii a znacznie bogatszą częścią południowo-wschodnią. Jak zauważa A. M. Kowalski, paradoksalnie mimo znacznych nakładów przeznaczonych na najbiedniejsze obszary, różnice regionalne w dochodach w ostatnich latach powiększały się.[360] Można doszukiwać się przyczyn takiego zjawiska w tym, że niekiedy środki finansowe w ramach Celu nr 2 były wykorzystywane jedynie w perspektywie krótkookresowej, a w związku z tym zmiany strukturalne i poprawa produktywności w dłuższym okresie czasu znacznie się opóźniały. Specyfika podziału administracyjnego Wielkiej Brytanii także bez wątpienia wpłynęła na proces alokacji środków z funduszów strukturalnych w ramach polityki regionalnej.

BIBLIOGRAFIA

1. Administracja publiczna w Wielkiej Brytanii (Ustrój i zakres działania samorządu). Skrót wykładów wygłoszonych w roku akademickim 1947/1948 na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Łódzkiego, nakład Sekcji Wydawniczej Bratniej Studentów Uniwersytetu Łódzkiego, 1948.
2. A.M. Kowalski, Polityka regionalna Unii Europejskiej w Irlandii i Wielkiej Brytanii w latach 1989-2006, SGH- Oficyna Wydawnicza, Warszawa 2008.
3. Permanent Committee on Geographical Names for British Official Use, „Report of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, par "Geopolitical terminology" ". New York, 21-30. 08. 2007.
4. Pietrzyk I., Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich, PWN, Warszawa 2001.
5. Pietrzyk I., Polityka regionalna Unii Europejskiej w praktyce krajów członkowskich, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 1998.
6. Strona internetowa:

[359] Dane za stroną internetową: http://london.trade.gov.pl/pl/britan/article/detail,269,Polityka_gospodarcza_Wielkiej_Brytanii.html
[360] A.M. Kowalski, *Polityka regionalna Unii Europejskiej w Irlandii i Wielkiej Brytanii w latach 1989-2006*, SGH- Oficyna Wydawnicza, Warszawa 2008, s.170.

http://london.trade.gov.pl/pl/britan/article/detail,269,Polityka_gospodarcza_Wielkiej_Brytanii.html

Fabian Matuszko
Sympatie prorosyjskie na terenie byłych republik ZSRR

W 1991 roku po niespełna 69 latach istnienia doszło do rozpadu największego pod względem terytorialnym państwa na świecie-ZSRR. W efekcie tych polityczno-gospodarczych przeobrażeń w okresie od marca do grudnia 1991 niepodległość uzyskało 15 państw, dotychczas wchodzących w skład państwa rad.

Jako pierwsze niepodległość uzyskały państwa bałtyckie Litwa, Łotwa, Estonia. Są one jednymi z najmniejszych w Europie, ponadto na ich terenie ścierały się wpływy niemieckie, polskie, skandynawskie oraz rosyjskie. Kraje te podobnie jak Polska uzyskały niepodległość po zakończeniu I wojny światowej i utrzymały ja w dwudziestoleciu międzywojennym. Po zakończeniu II wojny światowej weszły w skład ZSRR. Wszystkie trzy państwa cechuje pewien odsetek mniejszości rosyjskiej, największy w Estonii -28%, a najmniejszy na Litwie-8,2%, ma to bez pośrednie przełożenie na relacje z Rosją oraz samymi mniejszościami.

W roku 1990 w trzech republikach bałtyckich odbyły się wybory do Rad Najwyższych, wygrane przez nowo powstałe organizacje narodowe. Na Litwie wybory przyniosły wygraną „Sajudisowi", którego przewodniczący Vytautas Landsbergis został przewodniczącym Rady Najwyższej Republiki Litewskiej. Po wyborach w Estonii Rada Najwyższa stwierdziła uznanie bezprawności władzy państwowej ZSRR w Estonii od chwili jej ustanowienia i ogłosiła początek przywracania Republiki Estońskiej. W kwietniu 1990 roku Front Ludowy Łotwy wygrał wybory do Rady Najwyższej. Rada ogłosiła że konstytucja z 1922 roku „obowiązuje do dziś". Władze radzieckie zdecydowały się bronić imperium występując zbrojnie na Litwie i Łotwie ale napotkały zdecydowany opór mieszkańców tych krajów.

Państwa bałtyckie nie wstąpiły do utworzonej w grudniu 1991 r. Wspólnoty Niepodległych Państw. Najostrzejszą formę fakt ten przybrał na Litwie gdzie uchwalono „akt konstytucyjny" zatytułowany „O nieprzystępowaniu Republiki Litewskiej do postradzieckich związków wschodnich".

Kraje bałtyckie to nieliczne z pośród pozostałych państw wyłonionych po rozpadzie ZSRR, gdzie sympatie prorosyjskie są bardzo słabe. Jest to z jednej strony podyktowane położeniem geograficznym, a z drugiej głęboko zakorzenione w pamięci i świadomości przeżycia związane z wcieleniem powyżej wymienionych krajów do ZSRR. Litwa, Łotwa i Estonia to dość prężnie pod względem gospodarczym rozwijające się kraje, które należą do Zachodnich struktur wojskowych i gospodarczo-politycznych (NATO, UE).

Wśród nierosyjskich republik, które uzyskały niepodległość, największy obszar, największa liczbę ludności i największe znaczenie dla sąsiadów, w tym Polski, ma Ukraina, w roku 1989 licząca ok. 52 mln. ludności, ze znacząca mniejszością rosyjska, stanowiąca 22%. Na początku transformacji ustrojowej na Ukrainie najsilniejszą partią była komunistyczna Partia Ukrainy (KPU). Przyśpieszone wybory parlamentarne w 1994 roku dały zwycięstwo KPU i pozostałym partiom lewicowo-postkomunistycznym. W wyborach prezydenckich wygrał Leonid Kuczma. Wynik wyborów wskazują na objęcie władzy przez ludzi wywodzących się z ustroju komunistycznego, co sprzyjało i

przekładało się na rozwijanie i utrzymywanie dobrych relacji oraz sympatii prorosyjskich. Na przejaw sympatii wpływa ponadto fakt że duża część, szczególnie wschodniej części Ukrainy jest zamieszkana przez Rosjan, a większość Ukraińców włada językiem rosyjskim. Ukraina w odróżnieniu od krajów nadbałtyckich nie należy do struktur unijnych oraz NATO co stanowiło dogodną sytuację dla Rosji aby włączyć ją w sferę swoich wpływów. Sytuacja zmieniła się po pomarańczowej rewolucji kiedy to wybory prezydenckie wygrał Wiktor Juszczenko i zwrócił on politykę zagraniczną w kierunku zachodnim. Dzisiejsza sytuacja Ukrainy jest dość niejednoznaczna po kolejnych wyborach parlamentarnych do głosu może dojść partia Wiktora Janukowycza, która nie ukrywa swoich prorosyjskich akcentów.

Kolejnym krajem który wybił się na niepodległość jest Białoruś, w 1994 roku wybrano na prezydenta, byłego dyrektora sowchozu Aleksandra Łukaszenkę. Na podstawie referendum w maju 1995 roku zmieniono flagę i herb Białorusi, upodobniając je do symboli z czasów radzieckich i wprowadzono rosyjski jako język oficjalny. Od samego początku państwowości Białoruskiej, Aleksander Łukaszenko prezentował i uosabiał orientację oraz sympatie prorosyjskie. 2 kwietnia 1996 roku podpisał wraz Borysem Jelcynem układ powołujący wspólnotę Rosji i Białorusi pod nazwą Wspólnota Suwerennych Republik. Następnie przez kolejne lata przedstawiciele Białorusi i Rosji podpisywali kolejne umowy potwierdzające związek dwu państw. Umowę o utworzeniu Związku Białorusi i Rosji podpisano 2 kwietnia 1997 roku deklarację o zjednoczeniu podpisano 25 grudnia 1998 roku. Związki gospodarcze i wojskowe Białorusi z Rosją były znaczne, ale rzeczywistego zjednoczenia odwlekano.

Przejawy sympatii prorosyjskich na Białorusi przejawiające się w zacieśnianiu współpracy gospodarczej i politycznej z Rosją są podyktowane w głównej mierze czynnikami materialnym oraz brakiem występowa dążeń narodowych, co w efekcie zaowocowało tym że odchodzenie od komunizmu i budowa demokracji okazały się trudniejsze.

W azjatyckiej części imperium sowieckiego Gruzja i Azerbejdżan wzbraniały się przed przystąpieniem do Wspólnoty Niepodległych Państw. W obydwu krajach wyraźnie łatwiej było sprawować władzę byłym radzieckim funkcjonariuszom wysokiej rangi niż politykom o orientacji antykomunistycznej. Jednak z upływem lat sytuacja wewnętrzna w tych krajach zaczęła się zmieniać. Do władzy doszli politycy o zapatrywaniach prozachodnich, szukający oparcia i pomocy m.in. w USA, ostatnie wydarzenia w Gruzji dobitnie ukazują wręcz antagonistyczne nastawienie do Rosji. Sierpniowa wojna w Gruzji pokazała że Rosji ciężko pogodzić się ze zmianami w polityce wpływów Stanów Zjednoczonych i UE.

Po rozpadzie ZSRR na arenie między narodowej doszło do powstania nowego tworu noszącego nazwę Wspólnoty Niepodległych Państw, który zrzesza większości państw byłego Związku Radzieckiego. Organizacja ta powstała 21 grudnia 1991 roku z inicjatywy Rosji, Białorusi i Ukrainy, skupia pozostałe oprócz tych trzech wymienionych, następujące państwa: Kazachstan, Kirgistan, Mołdawie, Turkmenistan, Uzbekistan, Tadżykistan, Armenię i Azerbejdżan. Formalnym członkiem do sierpnia 2009 pozostaje Gruzja, ale wypowiedziała swoje uczestnictwo. Celem WNP jest prowadzenie wspólnej polityki zagranicznej państw (ze wspólnej polityki wyłączone są kwestie obronne, uregulowane odrębnym traktatem taszkenckim z maja 1992 roku), stworzenie wspólnej przestrzeni gospodarczej, wspólnego systemu komunikacyjnego, jak również ochrona środowiska, prowadzenie wspólnej polityki migracyjnej i zwalczania przestępczości.

Organizacja ta skupia państwa, które w znaczący sposób sympatyzują z Rosją, ponadto wielu z tych państw posiada na swoim obszarze znaczący odsetek ludności

Rosyjskiej, dobrze ilustrującym przykładem jest Kazachstan, który w latach dziewięćdziesiątych posiadał ok.36%. Ponadto państwa te większości uzależnione są od dostaw surowcowych z Rosji co w znacznej mierze uniemożliwia ich niezależność.

Reasumując po niespełna 18 latach po upadku ZSRR wśród większości krajów wchodzących w skład tego zbrodniczego imperium wciąż widoczne są symptomy sympatii do Rosji, która jest bezpośrednim spadkobierczynią ZSRR. Wpływ ma na to zarówno rozrzucona mniejszość rosyjska, resentymenty o historycznej potędze gloryfikujące ZSRR. Ważna jest również polityka samej Rosji, która próbując obudować potęgę przysparza sobie sympatyków oraz wrogów.

Bibliografia:
1. Red. Jacek Borkowicz, Warszawski Ośrodek Studiów Wschodnich „Okręt Koszykowa"
2. Jakub Karpiński, „Trzecie niepodległość. Najnowsza historia polski"
3. A. Bereza, „Polska i świat po II wojnie światowej"
4. www.wikipedia.pl

Monika Mazan

Samorząd terytorialny w Irlandii

Irlandia to kraj o powierzchni 70.282 km, liczy 3,7 mln mieszkańców. Gęstość zaludnieni wynosi 53 osoby/km^2. Stolicą kraju jest Dublin. Irlandia leży w północno - zachodniej Europie, wyspie Irlandia. Od wschodu oblewają ją wody Morza Irlandzkiego, od południa - Morza Celtyckiego, a od zachodu otwartego Oceanu Atlantyckiego. Graniczy z Wielką Brytanią.. Od 1972 roku Jest członkiem Unii Europejskiej, a od 1993 Europejskiej Unii Gospodarczo - Walutowej. Obowiązująca waluta to euro. Irlandia to kraj o ustroju zwanym demokracja parlamentarna. Jest to system prawny oparty na prawie zwyczajowym i ustawodawstwie parlamentarnym, uchwalanym zgodnie z Konstytucją. Konstytuuj irlandzka została przyjęta 29 grudnia 1938 r. i reguluje formę rządu, kompetencje parlamentu a także prezydenta. Definiuje władzę sądowniczą oraz opisuje podstawowe prawa obywatelskie.

Obecny samorząd terytorialny Irlandii całkowicie ukształtował się pod wpływem wzorca brytyjskiego i został wdrożony w końcu XIX wieku. Samorząd ten jest jednym z najbardziej scentralizowanych systemów administracji terenowej w Europie.

Samorząd terytorialny Irlandii dzieli się na trzy jednostki: regiony, hrabstwa i gminy. Możemy wyróżnić dwa regiony: południowo-wschodni i środkowo-zachodni. Podziału na te dwa regiony dokonano w 1999 roku w związku z chęcią stworzenia lepszego dostępu do Funduszy Strukturalnych w ramach Unii Europejskiej. Na poziomie regionalnym organami są Władze Regionalne lub Zgromadzenie Regionalne. Członkowie tych organów wybierani są spośród radnych hrabstw.

Irlandia to także 29 hrabstw, których 5 miast uznano za metropolie są to Dublin, Cork, Galway, Waterford, Limerick. Dublin to stolica Irlandii, mieszka w nim ponad milion mieszkańców, jest głównym ośrodkiem handlowymi przemysłowym. To właśnie w Dublinie znajduje się słynny browar Guiness. Cork to drugie co do wielkości miasto Irlandii, leżące przy ujściu rzeki Lee do Morza Celtyckiego. Jest ośrodkiem administracyjnym hrabstwa Cork i największym miastem prowincji Munster. Galway to miasto w zachodniej Irlandii, stolica hrabstwa Galway. Obecnie liczy 72 tys. mieszkańców i jest to jedno z najszybciej rozwijających się miast Irlandii. Waterford jest

najstarszym miastem w Irlandii. Jest największym miastem w kraju, spośród tych które zachowały nazwy pochodzące od Wikingów. Limerick jest ośrodkiem administracyjnym Hrabstwa Limerick. W Limerick istnieje wiele przedsiębiorstw związanych z rolnictwem, a miasto jest znane z produkcji szynki i bekonu. Jest również ośrodkiem handlowym i uniwersyteckim.

Na poziomie hrabstw istnieją następujące organy samorządu: Rada Hrabstwa- jest organem kadencyjnym wybieranym w wyborach bezpośrednich na 5 lat. Składa się z 20 do 46 radnych, Na czele Rady stoi marszałek, Rada Hrabstwa jest organem prawodawczym. Zatwierdza roczne plany finansowe, powołuje komitety i planuje rozwój lokalny, W jednym hrabstwie jest jedna Rada ale wyjątkiem jest Tipperary gdzie są dwie Rady Hrabstwa i Dublin gdzie są 3. Następnym organem jest Menadżer Hrabstwa- jest to organ jednoosobowy, wybierany jest przez Radę Hrabstwa w drodze konkursu. Jest on szefem administracji niższego szczebla, zajmuje się zarządzaniem i wykonywaniem konkretnych zadań powierzonych mu przez Radę.

Na poziomie Gminy występują takie organy samorządu: Rada Miasta (Rada Miasteczka) jest organem kadencyjnym wybieranym w wyborach bezpośrednich na 5 lat. Składa się z 9 do 12 radnych. Rady Miast liczą 12 radnych a Rady Miasteczek 9. Jeśli miasto liczy powyżej 15 tys. mieszkańców Rada Miasteczka może za pomocą uchwały zwiększyć liczbę radnych do 12 członków. Komisarz Miejski- wybierany jest przez Radę Miasta w drodze konkursu. Jest organem kadencyjnym. Kadencja trwa 5 lat. Podlega on bezpośrednio Menadżerowi Hrabstwa.

Podstawą prawną funkcjonowania samorządu terytorialnego w Irlandii są Ustawa uchwalona przez parlament westminsterski w 1898 roku, oraz Ustawa o samorządzie lokalnym z 2001 roku (weszła w życie w 2002r. reformując system administracji publicznej w Irlandii).

Ogólny nadzór nad władzami lokalnymi sprawuje Minister Środowiska i Administracji Lokalnej.

Podsumowując pracę przytoczę ogólne różnice pomiędzy samorządem terytorialnym Irlandii i Polski:

- w Irlandii jest stosunkowo krótka tradycja samorządności,
- brak silnej identyfikacji Irlandczyków ze swą „małą ojczyzną" czyli gminą i hrabstwem,
- inaczej niż w Polsce to rząd dominuje nad strukturami lokalnymi. Pozytywnym zjawiskiem jest stosowana w Irlandii zasady dialogu społecznego i współdziałania na poziomie lokalnym różnych podmiotów, której w naszym kraju brakuje,
- inaczej niż w Polsce rząd Irlandii gwarantuje środki w budżecie na współfinansowanie inwestycji lokalnych.

BIBLIOGRAFIA

1. „Encyklopedia PWN", Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa
2. „Historia Irlandii"- John O`Beirne-Ranelagh, Wydawnictwo Marabut 2003
3. „Samorząd Terytorialny - Nr 6/2007" wyd. OFICYNA 2007 r.

Ewa Mazur
Konkurencyjność regionów

Konkurencyjność to działanie przynajmniej dwóch podmiotów, które dążą do osiągnięcia takiego samego celu. Między tymi podmiotami dochodzi do konfliktu interesów i rywalizacji, w której wygrywa ten, który charakteryzuje się wyższą siłą konkurencyjną, czyli jest bardziej konkurencyjny. System rynkowy wymusza ciągłe podnoszenie konkurencyjności w wielu aspektach, w tym także w aspekcie przestrzennym- między jednostkami podziału terytorialno-administarcyjnego kraju. Wzajemne relacje między tymi jednostkami, prywatnym kapitałem i przestrzennymi systemami gospodarczymi kształtują konkurencyjność. Wg T. Markowskiego „region konkurencyjny, to taki region, w którym poziom wiedzy ludzkiej rozumiany jako zdolność do wyprzedzania potrzeb i odkrywania nowej kombinacji zastosowania istniejących lub nowych zasobów rzeczowych, pozwala na wytworzenie strukturalnej przewagi i skomercjalizowaniu wytworów regionu”361.

Najczęściej jednostki podziału terytorialno-administracyjnego przyjmowane są jako regiony (gminy, powiaty i województwa), a konkurencyjność regionalną odnosi się do poszczególnych jednostek tego podziału. W procesie tym biorą udział mechanizmy i instrumenty typowe dla przedsiębiorstw. Mimo, że region jest dużo bardziej złożoną definicją niż przedsiębiorstwo, można dostrzec wiele podobieństw między tymi dwoma rodzajami podmiotów. G.L. Gordon pisze: „(…) te same czynniki, które kształtują zasoby rządzące biznesem, określają także zdolności odnoszenia sukcesu przez innego typu organizacje. (…) Podobnie jak firmy konkurencyjne władze lokalne muszą reagować na zmiany w otoczeniu lokalnym.”362

Do przyczyn wzrostu znaczenia konkurencyjności należy zaliczyć:

- Zjawisko globalizacji gospodarki (nieograniczony przepływ kapitału, dóbr, usług, wiedzy i ludności, rozwinięta sieć informacyjna, rozwijające się systemy transportu)
- Przyspieszone tempo zmian gospodarczych oraz społecznych (nowinki techniczne i naukowe, poprawa warunków życia)
- Koncentrację ludności na obszarach zurbanizowanych.363

Jednym z głównych celów Unii Europejskiej było podniesienie konkurencyjności państw europejskich, co wiązało się jednocześnie z rozwojem regionalnym. Dlatego za czynniki konkurencyjności można uznać także czynniki rozwoju regionów.

Wg B. Winiarskiego podstawowymi determinantami konkurencyjności regionu są:

- zróżnicowana i rozwinięta budowa gospodarki
- poprawne zagospodarowanie przestrzenne(rozwinięta struktura techniczno-ekonomiczna i społeczna, sprawnie działające systemy- edukacji, rekreacji, świadczeń społecznych, ochrony zdrowia)
- istnienie instytucji naukowo-badawczych, szkół wyższych (odpowiedni poziom intelektualny)
- biznesowe otoczenie (firmy ubezpieczeniowe, konsultingowe, banki)
- korzystne warunki środowiska naturalnego

---

[361] T. Markowski „Wspieranie wzrostu konkurencyjności w polityce rozwoju regionalnego, w: Strategiczne wyzwania dla polityki rozwoju regionalnego Polski, Warszawa 1996

[362] G. L. Gordon „Strategiczny plan dla gminy. Jak osiągnąć sukces?” Agencja Rozwoju Komunalnego,
Warszawa 1998

[363] http://www.dlaczegopolska.pl/index.php?p=art0, 22 listopada 2008

- rezerwy terenów nadających się do lokalizacji inwestycji.

Można określić inną, bogatszą listę czynników konkurencyjności, do których zalicza się:

a) zaplecze naukowo-badawcze
b) jakość zarządzania rozwojem regionu
c) zróżnicowanie ekonomiczne
d) dostęp do komunikacji
e) poziom innowacyjności i przedsiębiorczości społeczeństwa
f) wykształcenie społeczeństwa (poziom intelektualny)
g) jakość środowiska naturalnego
h) istnienie w regionie aglomeracji miejskiej lub dużych ośrodków miejskich
i) stopień samoorganizacji społeczeństwa (np. organizacje pozarządowe)
j) umiejętność korzystania ze środków pomocowych (ze źródeł krajowych i zagranicznych)
k) rezerwy terenów nadających się pod inwestycje.364

Znaczący wpływ na konkurencyjność regionu wywierają także czynniki zewnętrzne, np.: makroekonomiczna polityka kraju (budżetowa i pieniężna) i sytuacja międzynarodowa (integracja gospodarcza). Poza wymienionymi czynnikami duże znaczenie w konkurencyjnych działaniach regionu mają: siła i skuteczność promocyjnych działań; umiejętność argumentowania i zabiegania o interesy regionalne; powiązanie organów i osób zajmujących się działaniem na rzecz regionu z organami lub osobami, które mają wpływ na decyzje podejmowane przez organizacje międzynarodowe lub państwo; naciski na rządy, parlamenty; również wizerunek konkretnego regionu i opinia na jego temat w społeczeństwie, kraju, za granicą i specyficznych środowiskach turystów czy inwestorów.

Na konkurencyjność regionu składa się także siła konkurencyjna wszystkich podmiotów działających w danym regionie. Warto podkreślić fakt, że konkurencyjność regionu zależy również od profesjonalizmu i kadr kierujących jego rozwojem. Zarządzanie strategiczne i operacyjne (przypominające zarządzanie przedsiębiorstwem) w tym względzie posiada wielkie znaczenie. Planowanie strategiczne, którego instrumentem jest strategia rozwoju regionu (spełniająca zarówno funkcje promocyjne, informacyjne oraz motywacyjne) jest podstawą ukierunkowanego i racjonalnego organizowania działań, których wynikiem jest wzrost konkurencyjności konkretnej jednostki terytorialnej.

Konkurencyjność regionu to zdolność do przystosowania się do zmiennych warunków, dla utrzymania lub poprawy pozycji we współzawodnictwie z innymi regionami.365 Istotną rolę w kształtowaniu się konkurencyjności regionu pełnią niewątpliwie samorządy terytorialne, które spełniają 3 funkcje:

a) realizują zadania własne – infrastrukturalne inwestycje;
b) organizują i stymulują współpracę na poziomie mieszkańców i przedsiębiorców;
c) reprezentują region na zewnątrz – dbają o jego image, tworzą lobbing.

---

[364] P. Jasiński, C. Ross „Unia Europejska a władze lokalne i regionalne", dom wyd. Elipsa, Warszawa 2000

[365] http://1markoz.webpark.pl/absorpcjastrona.htm, 22 listopada 2008

W demokratycznych państwach samorządy terytorialne występują w roli najważniejszych twórców rozwoju regionalnego oraz lokalnego; decydują o charakterze i jakości środowiska lokalnego, od którego zależy skuteczność działań konkurencyjnych. Samorządy powinny inicjować rozwój powiązań między różnymi podmiotami gospodarki regionalnej, tworząc lokalne i regionalne sieci innowacyjne. Zgodnie z art. 11 ust. 1 pkt. 3 ustawy o samorządzie województwa jednym z pięciu celów działań strategicznych samorządowej administracji regionalnej jest „podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności województwa".366

Kategoria konkurencyjności regionalnej zawiera w sobie aspekt dynamiczny- obejmujący proces kształtowania zdolności do konkurowania w dłuższym okresie i statyczny- polegający na zdolności do konkurowania w danym momencie. Długookresowa gwarancja efektywnego rozwoju gospodarczego i społecznego świadczy o mierze wzrostu zdolności konkurencyjnej.

Ocenę międzyregionalnych różnic konkurencyjności można odnieść do dwóch głównych kryteriów: efektywności gospodarczej i stopnia wykorzystania zasobów ludzkich w regionie. Poza tym w dokonaniu oceny można wziąć pod uwagę wskaźniki przedsiębiorczości, które wpływają w znaczącym stopniu na efektywność gospodarki regionu i na zatrudnienie. Do najważniejszych z nich należą:

- liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (na 10 tys. mieszkańców)
- liczba spółek handlowych + spółek z udziałem kapitału zagranicznego (na 10 tys. mieszkańców)
- przeciętny miesięczny dochód (na jednego członka gospodarstwa domowego)
- nakłady inwestycyjne i wartość środków trwałych (na jednego mieszkańca).

Wymienione wskaźniki będą miarodajne jeśli zostaną porównane z:

a. innymi regionami krajowymi i zagranicznymi;
b. średnią krajową bądź międzynarodową;
c. określonym modelem teoretycznym wybranym na podstawie pewnych założeń.

Konkurencyjność jest typową cechą życia społecznego i gospodarczego. Jej podstawę tworzy chęć walki o zajęcie lepszej pozycji w tych sferach. Rodzi się między wciąż wzrastającymi potrzebami a zdolnościami, które mogą je zaspokoić.

Polityka konkurencji jest oparta na zakazie działań antykonkurencyjnych. Bardzo ważną kwestia jest zwracanie uwagi przez władze lokalne na to jaki wpływ ma unijna polityka konkurencji na poziom krajowy i tym samym na związki i relacje pomiędzy władzami centralnymi oraz władzami lokalnymi.

Bibliografia:

1. Pod red. W. Kosiedowskiego „Samorząd Terytorialny w procesie rozwoju regionalnego i lokalnego", wyd. Dom Organizatora, Toruń 2005
2. Brodecki Z. „Regiony", wyd. Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2005
3. Pietrzyk J. „Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich", wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000
4. Kosiedowski W. „Gospodarka i polityka regionalna okresu transformacji", wyd. UMK, Toruń 2001

[366] Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, Dz. U. nr 91 poz. 576

5. Klamut M. „Konkurencyjność regionów”, wyd. Akademii Ekonomicznej im. O. Langego we Wrocławiu, Wrocław 1999

Maciej Mendrychowski

Zadania samorządu miejskiego Wenecji

Samorząd miejski Wenecji składa się z następujących organów: Rady Miejskiej - Il Consiglio Comunale (w jej skład wchodzi prezes rady oraz 46 radnych wybieranych na pięcioletnią kadencję, z których każdy pracuje dodatkowo w którejś z komisji, np. ds. polityki socjalnej lub kultury) oraz Zarządu – La Giunta (w jego skład wchodzi 13 członków, na czele z burmistrzem). Miasto podzielone jest na 7 dzielnic, z których każda posiada również własny zarząd i radę.

Rada Miejska jest organem, który określa podstawowe zadania i kierunki rozwoju miasta oraz sprawuje kontrolę administracyjną nad ich wykonaniem. Jej obrady są jawne i otwarte dla ludności. Porządek prac, ich wyniki oraz przebieg dyskusji można śledzić na oficjalnej stronie internetowej rady miejskiej. Zarząd zajmuje się głównie wdrażaniem w życie decyzji rady i zarządzaniem majątkiem miejskim.

Ostatnimi czasy najważniejszym zadaniem, jakie stoi przed wyżej wymienionymi władzami Wenecji jest zabezpieczenie ludności i zabytków miejskich przed skutkami największej od ponad 30 lat powodzi, która dotknęła miasto pod koniec 2008 roku. Tym razem niewystarczające okazały się specjalne podesty ustawione na placu św. Marka, ponieważ i one zostały zalane przez wodę. Mieszkańcy zarzucają władzom, że te nic nie robią aby uchronić miasto przed całkowitym zatopieniem. Istnieją 2 główne koncepcje rozwiązania tego problemu. Pierwsza zaproponowana przez rząd włoski zakłada budowę zapór przeciwpowodziowych u wejścia laguny weneckiej. „Problemem są tu jednak koszty – około 4,5 miliarda euro” - mówi Maria Giovanna Piva, przewodnicząca Magistrato Alle Acque di Venezia, agencji rządowej odpowiedzialnej za zarządzanie sprawami związanymi z wodą w Wenecji, a także protesty ekologów. Druga, autorstwa naukowców z uniwersytetu w Padwie przewiduje wykorzystanie zagrażającej miastu wody morskiej do jego ratowania. Ich projekt zakłada wpompowanie ogromnych ilości wody pod Wenecję przy pomocy dwunastu, długich na 700 metrów rur. Piasek, na którym zbudowano miasto ma wchłonąć wodę, a po 10 latach podnieść Wenecję o 30 cm. Rewolucyjne rozwiązanie kosztowałoby jedynie 100 milionów euro, jednak posiada ono również wielu przeciwników, którzy uważają, że jest ono rodem z powieści fantastycznej i ostrzegają, że jego wprowadzenie może zniszczyć delikatną strukturę, na której stoi Wenecja.

Decyzja, jaką będą musieli podjąć lokalni urzędnicy w wyniku ciągle trwającej debaty nie jest więc prosta, tym bardziej że zniecierpliwieni mieszkańcy zaczynają w coraz większej liczbie opuszczać zalane przez wodę miasto, a ci pozostający w nim grożą strajkami (m.in. pracownicy komunikacji).

Kolejnym ważnym zadaniem, tym razem w zakresie ochrony zdrowia i miejskich zabytków kultury, którym zajęły się władze Wenecji jest problem gołębi, których liczbę szacuje się tu już na ponad 100 tysięcy. Miejskie władze sanitarne zleciły przeprowadzenie szczegółowych badań, które wykazały, że ptaki te roznoszą różne choroby, między innymi salmonellę. Dodatkowym problemem jest dewastacja historycznych zabytków i pałaców na placu św. Marka. Gołębie siadają na tamtejszych rzeźbach i czyszczą sobie dzioby, żłobiąc tym samym liczne rysy, głównie na ramionach i

nosach postaci historycznych. Pierwszym krokiem władz miejskich była decyzja burmistrza o zakazie sprzedaży ziarna dla tych ptaków w obrębie placu św. Marka. Rozporządzenie to wywołało ostry protest kilkunastu właścicieli straganów na placu przed bazyliką, gdzie istnieje zwyczaj karmienia gołębi przez turystów. W opinii władz sanitarnych egzekwowanie tego zakazu to jednak za mało, dlatego władze miasta po posiedzeniu z udziałem przedstawicieli nadzoru archeologicznego postanowiły wydać decyzję o całkowitym zakazie karmienia gołębi w mieście od dnia 30 kwietnia 2008 r. Latem zeszłego roku burmistrz Massimo Cacciari podpisał również rozporządzenie dotyczące zakazu sypania ryżu na nowożeńców, co ma w jeszcze większym stopniu powstrzymać inwazję gołębi.

O tym, że utrzymanie czystości w tak obleganym przez turystów mieście jak Wenecja jest bardzo trudnym zadaniem władze samorządowe tego miasta przekonują się każdego roku, szczególnie w okresie letnim. Niedawno postanowiły one ostatecznie zrobić porządek z tłumami niewychowanych turystów, pozostawiającymi na głównym placu miasta liczne papierki, puszki czy kawałki pizzy. Prawdziwą plagą w sezonie letnim jest tu bowiem tzw. mordi e fuggi (dosłownie „ugryź i zwiewaj", turystyka polegająca na intensywnym zwiedzaniu danego miejsca i szybkim wyjeździe), charakterystyczna dla takich miast jak Wenecja, gdzie niezwykle wysokie ceny powodują, że turyści najczęściej pozostają w mieście tylko jeden dzień i urządzają sobie pikniki z własnym prowiantem na świeżym powietrzu. Początkowo władze wydały jedynie zakaz jedzenia na stopniach wokół placu św. Marka, co było nagminną praktyką przybywających do miasta turystów. Kara za to przewinienie wynosi 50 euro. Nie okazała się ona jednak wystarczająca, dlatego ekipa Augusto Salvadoriego, doradcy do spraw turystyki i nadzoru czystości w mieście zaproponowała stworzenie patroli miejskich, mających oko na nieokrzesanych turystów oraz wprowadzenie zakazu sprzedaży jedzenia na wynos w restauracjach i barach w pobliżu słynnego placu. Plan ten miał jednak według doradcy burmistrza ds. działalności produkcyjnej Giuseppe Bortolussi'ego poważną wadę – zakaz sprzedaży żywności spowodowałby bankructwo miejscowych punktów gastronomicznych. Dlatego władze zdecydowały się zatem ostatecznie wyznaczyć specjalną darmową strefę znajdującą się 150 metrów od placu św. Marka, gdzie można spokojnie coś zjeść i chwilę odpocząć. Nie rozwiązało to jednak do końca problemu.

Propozycja dotycząca specjalnych patroli jest jeszcze bardziej skomplikowana, bowiem w budżecie miasta brakuje funduszy na zatrudnienie dodatkowych strażników. Z racji tego, że dotychczasowa liczba strażników miejskich (ok.450) jest dla miasta ewidentnie za mała, władze będą musiały w najbliższym czasie znaleźć w budżecie pieniądze na zatrudnienie dodatkowych stróżów, przynajmniej na umowy czasowe w okresie letnim.

Znany ze swoich bardzo zdecydowanych poglądów, wspomniany wcześniej Augusto Salvadori jest także pomysłodawcą kolejnego zakazu, tym razem dotyczącego chodzenia po mieście z gołym torsem lub w strojach plażowych. Stwierdził on, że nagminną praktyką jest chodzenie przez turystów po Wenecji w niekompletnym stroju, co na pewno nie sprzyja promocji miasta i pogarsza jego wizerunek, o który zgodnie ze statutem władze miasta powinny szczególnie dbać. Dlatego w celu wyeliminowania tej praktyki z życia miasta powołał on specjalny patrol siedmiu „ strażniczek przyzwoitości „, który od czerwca 2007 r. patroluje ulice miasta, sprawdzając ubiór oraz zachowanie turystów. Młode kobiety, ubrane w eleganckie błękitno-białe mundury mówią biegle w trzech językach i zwracają uwagę wszystkim, których upał skłania do zdjęcia podkoszulka bądź niemoralnego zachowania. Na koszach do wyrzucania śmieci oraz na przystankach wodnych tramwajów umieszczono ostrzeżenia, że za nieprzestrzeganie tych zasad grożą

grzywny od 25 do 500 euro. Dodatkowo rada miejska podjęła uchwałę o zaprojektowaniu w czterech językach (włoskim, angielskim, francuskim i niemieckim) specjalnego folderu, w którym ostrzega się turystów przed takim postępowaniem: „Obowiązuje zakaz rzucania odpadków na ziemię lub do wody, zabrania się odsłaniania torsu w miejscach publicznych, zabrania się leżenia na ziemi w miejscach publicznych".

Władze miasta, w ramach swej strategii poprawy wizerunku i porządku publicznego zajęły się również ostatnimi czasy walką z żebractwem w turystycznych dzielnicach Wenecji. Dekret burmistrza, który zaakceptowała niedawno rada miejska przewiduje mandat w wysokości od 300 do 500 euro oraz konfiskatę zebranej jałmużny osobom dopuszczającym się tego procederu. Celem tych surowych przepisów jest przede wszystkim rozbicie zorganizowanych gangów zatrudniających żebraków i wysyłających ich na wskazane ulice. Opanowali oni niemal całą Wenecję, zwłaszcza zaś okolice placu świętego Marka, czyli miejsca najczęściej odwiedzane przez turystów. Obliczono że w najpopularniejszych dzielnicach miasta na trzech zmianach dziennie „pracuje" żebrząc około 30 osób jednocześnie. Są to głównie obywatele Bośni, Kosowa i Rumunii. Pozbycie się ich z najatrakcyjniejszych rejonów miasta przyczyni się w opinii władz do znacznego polepszenia wizerunku miasta.

Bez wątpienia najważniejszym wydarzeniem kulturalnym, z którego Wenecja słynie na całym świecie jest organizowana od 1895 r. co 2 lata największa na świecie wystawa sztuki współczesnej – Biennale. Obecnie jako część Biennale w Wenecji określa się tradycyjnie dwie inne znane imprezy artystyczne: Festiwal Filmowy w Wenecji odbywający się corocznie oraz Weneckie Biennale Architektury, które odbywa się co dwa lata (lata parzyste). Jest to impreza o ogromnym znaczeniu promocyjnym i finansowym dla miasta. Do udziału w biennale wybierani są najbardziej znani artyści współcześni, z reguły na drodze konkursów organizowanych w poszczególnych krajach. W 1893 r. Rada miasta na czele z ówczesnym burmistrzem Riccardo Selvatico uchwaliła rezolucję o utworzeniu wystawy sztuki włoskiej, co było podstawą do zorganizowania 2 lata później pierwszego międzynarodowego Biennale. Już od tego czasu władze miasta zawsze aktywnie uczestniczyły w promocji tego doniosłego wydarzenia. W ostatnim Weneckim Biennale Architektury z 2008 r. osobiście wziął udział obecny burmistrz – Massimo Cacciari, przeprowadzając spotkanie i rozmowę z Frankiem Gehrym, laureatem Złotego Lwa za całokształt twórczości i architektem przyszłego Venice Gate. Cacciari, który sam jest architektem i zwolennikiem nowoczesnych projektów architektonicznych w Wenecji zastanawiał się wspólnie z innymi architektami nad przyszłością miasta. Mówił też o tym, że jeśli Wenecja ma żyć, to trzeba ją „ narazić „ na dzisiejsze potrzeby społeczeństwa i nie można pozwolić do zamknięcia się weneckiej architektury na zmiany społeczne i ekonomiczne. Przekonywał zebranych na Biennale artystów, że Wenecja jest idealnym miastem dla współczesnych architektów, gdyż będą w niej mogli zrealizować swe nowatorskie koncepcje. Rezultatem tego spotkania i tej swoistej mowy promocyjnej burmistrza było zainaugurowanie budowy wielu obiektów architektonicznych w mieście, m.in. budowli wspaniałego mostu przez Renzo Piano.

Poza niewątpliwym prestiżem, jaki przynosi miastu organizacja tej wystawy, stanowi ona również spory zastrzyk finansowy dla budżetu miasta. Miliony euro wydawane na organizacje imprezy zawsze zwracają się z kilkukrotną nadwyżką, a miejscowe organy administracyjne skrupulatnie kontrolują, czy odpowiednia ilość pieniędzy wpływa do kasy miasta.

Do podstawowych zadań władz samorządu miejskiego Wenecji należy dbanie o lagunę wenecką, stanowiącą naturalną ochronę dla miasta przed sztormami i gwałtownymi przypływami morza oraz konserwacja słynnych kanałów weneckich. Już od

XII w. przywiązywano wielką wagę do właściwego stanu wód laguny i konserwacji jej kanałów, czym zajmował się specjalnie do tego wyznaczony urzędnik miejski, funkcję tę wykonywała też Rada Dziesięciu, a niekiedy Senat. W XVI w. powołano odrębny urząd zwany Magistratem Wodnym, który działał sprawnie aż do upadku Republiki. Również dzisiaj sprawy wód laguny podlegają Urzędowi Wodnemu (Magistrato alle Acque), który czuwa nad przejezdnością kanałów żeglownych, wytycza nowe drogi wodne oraz dba o konserwację kanałów miejskich (w 2008 r. urzędnicy musieli zmierzyć się z problemem wyschnięcia wody w kanałach, co uniemożliwiło normalne kursowanie gondoli i skomplikowało życie handlarzy, którzy transportują zaopatrzenie do sklepów i restauracji drogą wodną).

Ważnym zadaniem, przed którym stanęły władze miasta był remont słynnego zegara na Torre dell'Orologio. Wieża Zegarowa ukazała się wenecjanom w maju 2007 roku, po trwających dziesięć lat pracach konserwatorskich. To długotrwałe przedsięwzięcie przerywane było zatargami między władzami miejskimi a właścicielami sąsiednich domów i stałym strażnikiem Wieży Zegarowej, którego miała ona aż do 1998 roku. Burmistrz miasta wybrał mecenasa, szwajcarską firmę zegarmistrzowską Piaget, która zobowiązała się do odrestaurowania zegara. Po ukończeniu prac 1 lutego 1999 r. odnowiony zegar miał z wielką pompą wrócić do wieży. Nic jednak z tego nie wyszło, ponieważ jak ironizował Giandomenico Romanelli, dyrektor miejskich muzeów - „W Wenecji zawsze jest wiele problemów przy każdej okazji „. Kiedy już zegar był odrestaurowany, okazało się, że fundamenty wieży osunęły się i budynek, być może z powodu zdjęcia ciężaru znajdującego się zawsze po jednej stronie, przekrzywił się. Konieczna więc stała się również renowacja wieży, która trwała prawie 7 lat. Remont tej wieży był więc trudnym i długotrwałym zadaniem, lecz ostatecznie zakończył się sukcesem władz. Był to dla nich ważny sukces propagandowy, ponieważ wieża zegarowa jest symbolem potęgi i świadkiem bogatej historii Republiki Weneckiej. Poza tym, jak powiedział burmistrz Cacciari „ (…) Cel był także polityczny: pokazać zarówno Wenecjanom, jak i ich nieprzyjaciołom, że miasto, mimo wojen, które prowadziło, było wciąż bogate i potężne. Wieża jest również symbolem wiary katolickiej, na co wskazują Trzej Królowie i Madonna, a także wiedzy ścisłej – poprzez zegar i tarczę astronomiczną".

Dużym problemem dla mieszkańców Wenecji jest przemieszczanie się po mieście, m.in. w celu dotarcia do pracy, do szkoły czy na zakupy. Urzędnicy miejscy postawili sobie więc za zadanie utworzyć specjalną linię tramwajową nr 3, tzw. vaporetto, do której nie będą mieli wstępu turyści, a jedynie mieszkańcy miasta i to po ulgowej cenie. Tym sposobem turyści i mieszkańcy mieli zostać od siebie odseparowani, co znacznie ograniczyłoby napięcia, przepychanki i konflikty, do których często dochodziło w przeszłości na nabrzeżu oraz przyczyniło się do poprawy bezpieczeństwa w mieście. Burmistrz Massimo Cacciari przyznaje, że to decyzja w Europie bezprecedensowa, ale i konieczna. Koszty tego przedsięwzięcia miały wynieść ok. 3,5 mln euro. Tymczasem istniało ryzyko, że w ogóle owa linia nie powstanie, gdyż projekt ten mógł zostać odrzucony jako przejaw dyskryminacji, zabronionej w Unii Europejskiej. Władze miejskie wybrnęły z tego ustanawiając, że prawo do korzystania z tej linii mają tylko posiadacze specjalnej legitymacji, za którą osoby nie będące rezydentami musiałyby zapłacić 40 euro. To zaś turystom absolutnie się nie opłaca.

W ostatnich latach włodarze miasta, mimo ogromnego ruchu turystycznego w Wenecji (ponad 20 milionów turystów rocznie) mają spore problemy ze sfinansowaniem podstawowych i bardzo pilnych robót w mieście, jak np. renowacji budynków mieszkalnych, naprawy chodników czy usprawnienia komunikacji, dlatego coraz częściej

decydują się na podjęcie kroków, które wcześniej były dla nich nie do pomyślenia. Przykładem może tu być zgoda Rady Miejskiej Wenecji na umieszczanie reklam na tramwajach wodnych, pływających m.in. po słynnym Canale Grande oraz na rusztowaniach remontowanych budynków (także zlokalizowanych przy Canale Grande). Wybrani przez ratusz reklamodawcy mogą teraz zamieszczać swoje oferty na burtach 5 statków pływających po kanale. Wpływy z tych reklam zostały przeznaczone na usprawnienie komunikacji publicznej między 117 wysepkami Wenecji. Wszystkie reklamy są oglądane przed umieszczeniem ich we wskazanym miejscu. Wszystko po to, by uniknąć skandalu i niesmaku, wywołanych niewłaściwymi treściami. Władzom miasta udało się też przekonać do pomocy słynnego brytyjskiego muzyka Eltona Johna, który dał w mieście koncert w ramach inicjatywy ratowania niszczejącego miasta, za symboliczne honorarium w wysokości 1 funta. Cała inicjatywa zbierania funduszy na ratowanie miasta o nazwie SMS Venice (skrót pochodzi w tym przypadku od Saint Mark Square) potrwa jeszcze do 2011 r. Pieniądze zebrane w ramach koncertu i całej inicjatywy zostaną przeznaczone na realizację przyziemnych zadań, jak naprawa chodników, zaniedbanych budynków czy lokalnych uliczek, ponieważ jak przekonują władze miasta na takie właśnie cele najtrudniej znaleźć pieniądze, chociażby przez brak zainteresowania sponsorów.

Bibliografia:

1. http://www.comune.venezia.it/flex/cm/pages/ServeBLOB.php/L/EN/IDPagina/10
2. http://www.travelforum.pl/wenecja-okolice/3319-na-ratunek-wenecji-plac-wi-tego.html
3. http://www.cogito.com.pl/Artykul/301/Wenecja_Tonie.html
4. http://wiadomosci.wp.pl/kat,1356,title,Golebie-w-Wenecji-roznosza-salmonelle-i-inne-choroby,wid,9651248,wiadomosc.html?ticaid=1758b&_ticrsn=3
5. http://www.echo.szczecin.pl/wydarzenia-11-166-precz_z_piknikami.html
6. http://www.travelforum.pl/mini-przewodnik-po-w-oszech/2923-wenecja-tury-ci.html
7. http://www.wenecja24.info/news/10/Walka_z_zebractwem_w_turystycznych_dzielnicach_Wenecji.htm
8. http://www.wenecja24.info/info/33_Laguna_wenecka.htm
9. http://www.wenecja24.info/news/7/Osobne_tramwaje_dla_mieszkancow_Wenecji.htm
10. http://www.wenecja24.info/news/5/Reklamy_na_tramwajach_wodnych.htm

Sylwia Młodzińska

Współpraca Lubaczowa z miastami partnerskimi

Związki partnerskie Lubaczowa to zjawisko stosunkowo nowe w życiu społecznym miasta. Jest to ciekawa forma współpracy pomiędzy władzami miast, mieszkańcami i innymi podmiotami życia społecznego[367]. Partnerstwa miast przyczyniają się do wymiany myśli, postępu cywilizacyjnego, wymiany ludzi, kontaktów między nimi, ich celem jest także wspieranie współpracy miast w dziedzinie gospodarki, administracji,

[367] „Lubaczów i okolice", Stanisław Kłos, wydawnictwo P.U.W. Roksana, Krosno 2001.

sztuki, kultury, nauki, spraw młodzieży i oświaty dla osiągnięcia wzajemnych korzyści oraz stwarzanie obywatelom możliwości poznawania kultury i sposobu życia innego miasta. Cele te mogą być skonkretyzowane przez zarządy miast min. przez wizyty oficjalne, wspólne przedsięwzięcia, warsztaty, wymianę prac, szkolenia lub narady. Angażowanie obywateli, stowarzyszeń i organizacji odbywa się zwłaszcza przez wymianę uczniów, młodzieży i studentów oraz spotkania seniorów. Obecnie szczególne znaczenie ma wykorzystanie partnerstwa miast w celu nawiązywania kontaktów gospodarczych pomiędzy przedsiębiorstwami z miast partnerskich. Przyczyniają się do szerzenia idei pokoju, współpracy między narodami, współpracy i przyjacielskich kontaktów między społecznościami miast i mieszkańcami z różnych części kontynentu i świata[368]. W skali powiatu lubaczowskiego i miasta Lubaczów, partnerstwa przynoszą niewątpliwie same korzyści.

Koncepcje związków partnerskich Lubaczowa pojawiły się pod koniec XX w. Lubaczów bierze obecnie udział w 3 projektach partnerskich, współpracuje z miastem Érd leżącym na Węgrzech, Jaworowem na Ukrainie, a także z Tostedt w Niemczech[369]. Współpraca z ww. miastami odbywa się na wielu płaszczyznach i wyraża się poprzez:

- Chęć lepszego poznania kultur
- Współpracę w różnych dziedzinach
- Budowanie przyjaźni między mieszkańcami
- Wspólną tradycję i związki historyczne
- Poczucie odpowiedzialności za przyszłe pokolenia
- Rozwój społeczno – ekonomiczny
- Przyczynianie się do procesu integracji europejskiej
- Budowę relacji opartych na równości i otwartości miedzy narodami
- Wspólne cechy miast

Współdziałanie Lubaczowa z miastami partnerskimi odbywa się także na obszarze:

- Kultury
- Sportu
- Ochrony środowiska
- Wymiany młodzieży
- Wystaw, imprez, targów, aukcji
- Turystyki
- Ludzi
- Języka

W celu bliższego zapoznania się z miastami partnerskimi Lubaczowa przedstawiam krótka charakterystykę każdego nich, oraz zamieszczam najważniejsze formy współpracy miedzy nimi.

Érd

Érd – miasto położone jest u granic Budapesztu przy autostradzie biegnącej nad Balaton. Liczy około 60 tys. mieszkańców. Prawa miejskie uzyskało w latach 70-tych XX

[368] „Współpraca międzynarodowa samorządu gminnego", pod redakcją Adrianny Skorupińskiej, Warszawa 2005.
[369] www.lubaczow.pl

wieku, choć pierwsza wzmianka o mieście miała miejsce już w XIII wieku. Érd stanowi gigantyczną dzielnicę willową, jest miejscem osiedlania się zamożniejszych emerytów ze stolicy kraju. Większość stałych mieszkańców dojeżdża do pracy w Budapeszcie. Na terenie miasta znajdują się termalne źródła siarczanowe - hotel Thermal stanowi ośrodek leczniczo-wypoczynkowy dla osób ze schorzeniami kostnymi. Ciekawostkami turystycznymi są: turecki minaret, jeden z trzech istniejących do dziś na terenie całych Węgier, oraz rzymski brukowany trakt. W Érd mieści się Muzeum Geograficzne Węgier. Bardzo dobrze rozwinięta baza turystyczna oraz gastronomiczna. Należy też wspomnieć o małym uprzemysłowieniu miasta, a co za tym idzie o typowo rolniczym charakterze Érd wyrażającym się poprzez uprawę winorośli i brzoskwiń[370].

Przyjacielskie relacje Lubaczowa z Érd zapoczątkowane zostały w maju 2000 roku przez Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Lubaczowskiej oraz Konsula Generalnego Republiki Węgierskiej i Niezależnego Forum Prywatnego Biznesu, poprzez wzajemne relacje nawiązane w celu pomocy mieszkańców Lubaczowa dla powodzian na Węgrzech. Przez kolejne lata delegacje z obu miast wielokrotnie odwiedzały Érd i Lubaczów zapoznając się z kultura i walorami obydwu regionów. Związek Lubaczowa z Érd trwał trzy lata. Dobre relacje pomiędzy miastami doprowadziły do podpisania deklaracji o współpracy miedzy Lubaczowem a miastem Érd 28 kwietnia 2003 roku przez delegacje polska przebywającą na Węgrzech. Do najważniejszych celów współpracy należy min. wymiana młodzieżowa, turystyczna, sportowa, kulturalna, jak również współpraca gospodarcza i samorządowa. Należy podkreślić, że współpraca obydwu miast szczególnie owocnie przebiega na obszarze wymiany młodzieży. Doskonałym przykładem tego mogą być liczne wymiany młodzieży, poprzez które młodzi ludzie uczą się języka, a także poznają nową kulturę i obyczaje. W ramach europejskiego programu – Städtepartnerschaften – został napisany, przez BPiR Lubaczowa projekt „Międzynarodowy Młodzieżowy Okrągły Stół - edukacja, środowisko, kultura". Program Unii Europejskiej Städtepartnerschaften - Partnerstwo Miast - jest programem promującym społeczeństwo europejskie. Po zatwierdzeniu projektu przez UE, w dniach od 1.06.do 5.06.2004 w Lubaczowie spotkała się młodzież z Tostedt, Jaworowa i Érd z młodzieżą lubaczowską. Pięciodniowe niemieckojęzyczne obrady przy Międzynarodowym Młodzieżowym Okrągłym Stole przeprowadzili nauczyciele Zespołu Szkół im. gen. J. Kustronia w Lubaczowie. Podczas spotkań uczestnicy dyskutowali o metodach edukacji w Unii Europejskiej, mogli wymienić doświadczenia w zakresie ochrony środowiska w swoich miastach oraz porozmawiać o różnorodności kulturowej naszych miast partnerskich[371]. Ważna forma współpracy jest także poznawanie przez młodzież obydwu miast wzajemnej historii. Érd cyklicznie organizuje uroczystości i wystawy nawiązujące do Wybuchu na Węgrzech rewolucji Wiosny Ludów i zaprasza na nie mieszkańców Lubaczowa. Lubaczów z kolei organizuje wycieczki historyczne po Podkarpaciu, mające na celu odnajdywanie węgierskich śladów na ziemi polskiej.

Jaworów

Jaworów – jest miastem powiatowym w obwodzie lwowskim, usytuowanym nad rzeką Szkło. Liczy ok. 16. tys. mieszkańców i jest stolica dużego powiatu (ponad 120 tys. mieszk.) przylegającego do Ziemi Lubaczowskiej. Na terenie powiatu znajduje się

[370] www.lubaczow.pl
[371] „Lubaczów", pod redakcją Stanisława Mendelowskiego, wydawnictwo P.U.W. Roksana, Krosno 2006.

Specjalna Strefa Ekonomiczna, powołana dekretem prezydenta Kuczmy. Zwolnienia podatkowe przyciągają tam firmy z Polski, Turcji, Holandii, Niemiec. Jaworów leży w bliskim sąsiedztwie Parku Narodowego na Roztoczu. Niegdyś był jednym z głównych ośrodków wydobycia siarki[372].

Umowa o kierunkach międzyregionalnej współpracy pomiędzy Lubaczowem a Jaworowem została podpisana w Lubaczowie podczas uroczystej sesji Rady Miejskiej 8 lutego 1997 roku. Umowę w imieniu miasta Lubaczowa podpisał burmistrz a w imieniu miasta Jaworowa mer. Przedmiotem umowy jest przede wszystkim współpraca w dziedzinie kultury, oświaty i sportu, ochrony środowiska, zdrowia i innych dziedzin. Przewidziano zacieśnienie związków pomiędzy organizacjami społecznymi i młodzieżowymi, a także współpracę gospodarczą. Podobną umowę podpisały także w 2000 roku Starostwo Powiatowe w Lubaczowie i Administracja Rejonu Jaworowskiego, a także umowę o współpracy z Administracją zawarło Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Lubaczowskiej. Kontakty pomiędzy Lubaczowem i Jaworowem ożywiły się w ostatnich latach. Oficjalne delegacje spotykają się w ramach świąt narodowych, w Lubaczowie goszczą często artyści z Jaworowa, lubaczowscy muzycy i sportowcy wyjeżdżają na Ukrainę. Oprócz oficjalnych imprez jest wiele kontaktów roboczych, wymiany doświadczeń i wspólnych posiedzeń. Ważną formą współpracy jest tu także wymiana i współdziałanie młodzieży. Dla umocnienie ponadnarodowych więzi na przejściu granicznym w Korczowej podpisano umowę o współpracy pomiędzy Stowarzyszeniem Rozwoju Ziemi Lubaczowskiej i Fundacją Rozwoju Rejonu Jaworowskiego. Umowa jest wypełnieniem wcześniejszych ustaleń i przewiduje współpracę w dziedzinach: przedsiębiorczości, rolnictwa, nowych technologii, oświaty i nauki oraz samorządności. Przykładem współpracy w dziedzinie przedsiębiorczości jest organizowanie licznych konferencji i sympozjów naukowych przez uczniów szkół średnich i absolwentów uczelni wyższych regionu. Realizacja wspólnych działań na tym obszarze jest tak bardzo rozbudowana, że działa już na szczeblu międzynarodowym. Przykładem tego może być konferencja, która miała miejsce w Lubaczowie i Horyńcu-Zdroju w kwietniu 2002 roku. Była to międzynarodowa konferencja „Forum Gospodarcze Polska-Ukraina", zamykająca realizację programu „Zrównoważonego rozwoju ziemi lubaczowskiej i jaworowskiej w ramach współpracy transgranicznej". Ważnym projektem zasługującym na uwagę i przydatnym dla młodzieży i przedsiębiorców był realizowany z programu Phare projekt „Języki Unii Europejskiej platformą porozumienia młodzieży polskiej i ukraińskiej", który w ogromnym stopniu przyczynił się do podniesienia poziomu edukacji po obydwu stronach granicy.

Tostedt

Tostedt - to miasto położone w powiecie Harburg w Dolnej Saksonii. Liczy około 14 tys. mieszkańców i jest siedzibą władz tzw. gminy zbiorczej obejmującej 9 okolicznych gmin. Posiada ponad 900-letnią historię. Tostedt poza funkcją centrum mikroregionu jest też sypialnią Hamburga - ponad 4 tys. osób dojeżdża codziennie do pracy w metropolii. Miasto jest usytuowane w niezwykle malowniczej okolicy, tonie w zieleni, a okolica sprzyja pieszym i rowerowym wędrówkom[373].

---

[372] „ Roztocze Wschodnie" Przewodnik nie tylko dla turystów, Paweł Wład, Marek Wiśniewski, Wydawnictwo Naukowe Turystyczne i Edukacyjne Wydanie III, Mielec 2004.
[373] „Lubaczów i okolice", Stanisław Kłos, wydawnictwo P.U.W. Roksana, Krosno 2001.

Początkiem września 1993 roku do Lubaczowa przybyła delegacja z Tostedt. Goście zwiedzali miasto i okolice, zapoznali się z funkcjonowaniem samorządu, placówek oświatowych i kulturalnych. Wizyta ta zaowocowała podpisaniem umowy partnerstwie z miastem Tostedt 17 września 1993 roku. Została on podpisana na uroczystej sesji Rady Miejskiej w Lubaczowie. Jej treść ustalono w maju 1993 roku podczas wizyty delegacji niemieckiej w Lubaczowie. Wydarzenie to było poprzedzone wizytą w Tostedt w październiku 1992 roku przedstawicieli władz Lubaczowa. W tym czasie podpisano w siedzibie krajowego parlamentu w Hanowerze deklarację o partnerstwie w obecności prezydenta Dolnej Saksonii, wicekonsula RP w Hamburgu oraz przedstawicieli parlamentu Dolnej Saksonii, władz powiatu i okolicznych gmin. Obie strony partnerskie zobowiązały się do wymiany i współpracy w dziedzinie muzyki, teatru, sztuk plastycznych, tradycji regionalnych. W dziedzinie oświaty partnerzy zadeklarowali promowanie bezpośredniej współpracy między szkołami wszystkich typów, zarówno w drodze wymiany uczniów i nauczycieli, jak również poprzez realizację wspólnych planów. Zaplanowano kontakty między młodzieżą w ramach wymiany wakacyjnej, organizację wspólnego wypoczynku, turystyki, sportu. Przewidziano współpracę Kościołów i organizacji kościelnych, a także założenie Towarzystwa Polsko-Niemieckiego w Lubaczowie i Niemiecko-Polskiego w Tostedt.

W myśl zadeklarowanych postanowień wiele planów zostało już zrealizowanych. Do priorytetowych należy tu zaliczyć zorganizowane przez Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Lubaczowskiej międzynarodowego seminarium „Samorządy w Europie", w którym uczestniczyli przedstawiciele i konsulowi wielu krajów min, Francji, Stanów Zjednoczonych Belgii. Celem seminarium było opracowanie wspólnych europejskich standardów oraz wymiana doświadczeń. Jednym z najważniejszych obszarów współpracy pomiędzy Lubaczowem i Tostedt jest oświata, dla podkreślenia tego faktu Liceum Ogólnokształcące w Lubaczowie zawarło umowę partnerstwa z Gimnazjum w Tosted. Współpraca obejmuje wzajemna pomoc naukowa, liczne programy językowe, oraz wymiany młodzieży. Zwieńczeniem tej współpracy było uroczyste odsłonięcie tablicy upamiętniającej partnerstwo tych szkół w kwietniu 2004 roku w lubaczowskim liceum. Dzięki Towarzystwu Polsko- Niemieckiemu Lubaczowie i Biurze Promocji i Rozwoju Lubaczowa udało się zrealizować projekt finansowany ze Środków Wspólnoty Europejskiej o nazwie „Razem Budujemy Europę - Dziedzictwo narodowe i środowisko naszym wspólnym dobrem". Działanie to miało na celu wymianę doświadczeń i poszerzenie wiedzy w zakresie ochrony europejskiego dziedzictwa narodowego i ochrony środowiska. W trakcie projektu uczniowie z Tostedt i Lubaczowa odwiedzali ciekawe zakątki regionu. Odbyły się też wykłady, seminaria i dyskusje.

Miasta partnerskie Lubaczowa to zjawisko stosunkowo nowe w praktyce miasta. W dalszym ciągu wymaga ono ogromnego nakładu pracy miedzy zainteresowanymi podmiotami. Jednocześnie należy podkreślić, iż pomimo tak krótkiego okresu współpracy Lubaczowa ze swoimi partnerami udało się osiągnąć tak wiele i poszerzyć formy współpracy na wiele obszarów. Partnerstwo miast pomimo wielu ograniczeń i przeszkód, wnosi w życie mieszkańców nowe nieznane dotąd możliwości i wyzwania. Jest bez wątpienia nowa, ciekawą i przynoszącą korzyści wszystkim uczestnikom formą współpracy społeczności lokalnych.

Bibliografia:

- „Lubaczów i okolice", Stanisław Kłos, wydawnictwo P.U.W. Roksana, Krosno 2001

- „Współpraca międzynarodowa samorządu gminnego”, pod redakcją Adrianny Skorupińskiej, Warszawa 2005
- „Lubaczów”, pod redakcją Stanisława Mendelowskiego, wydawnictwo P.U.W. Roksana, Krosno 2006.
- „ Roztocze Wschodnie” Przewodnik nie tylko dla turystów, Paweł Wład, Marek Wiśniewski, Wydawnictwo Naukowe Turystyczne i Edukacyjne, Wydanie III, Mielec 2004.
- www.lubaczow.pl

Ewelina Młynarska

Partnerska współpraca gminy Tymbark z miastami Europy

Ponad połowa gmin polskich współpracuje z gminami z zagranicy. Z tego około 60 proc. to współpraca z gminami niemieckimi. Współpraca międzynarodowa jednostek samorządu terytorialnego przyjmuje różne formy. Ponad trzy czwarte opiera się na umowach pisemnych. Umowa partnerska to luźny i dobrowolny związek z reguły dwóch gmin zagranicznych. Zasady współpracy spisywane są w dwu językach. Forma pisemna zwiększa jednak znacznie szansę na otrzymanie dotacji na przedsięwzięcia inwestycyjne i inne realizowane przez dwie, lub więcej niż dwie, gminy partnerskie. Dotacje będzie można otrzymać w nowej aplikacji do unijnych funduszy pomocowych z Unii Europejskiej w latach 2007- -2013 oraz z Programu Interreg III.[374]

Nawiązywanie kontaktów odbywa się po podjęciu specjalnej uchwały rady gminy. Co roku zwiększa się liczba nawiązywanych kontaktów z partnerami zagranicznymi. Najchętniej polskie gminy nawiązują współpracę międzynarodową z gminami niemieckimi (ponad 60 proc.), ukraińskimi i francuskimi (po blisko 20 proc.), czeskimi (około 16 proc.), litewskimi (ponad 12 proc.) i węgierskimi (blisko 12 proc.). Często zdarza się, że jedna gmina ma kontakty z kilkoma gminami. Jeden z rekordzistów, gmina Tymbark, o której zamierzam mówić, ma z 9 partnerami z 7 państw.

Według badań przeprowadzonych przez Polski Instytut Spraw Międzynarodowych (PISM), przedstawionych w opracowaniu Współpraca międzynarodowa samorządu gminnego -2005, co druga gmina polska posiadająca umowy partnerskie zawiązała współpracę międzynarodową z własnej inicjatywy. Dotyczy to głównie stosunków zawiązanych z gminami z Czech, Niemiec, Ukrainy, Litwy.[375]

Najczęściej gminom polskim pomagają wojewódzkie struktury samorządu regionalnego, urzędy marszałkowskie, niekiedy urzędy powiatowe, także inne gminy, które już posiadają zawartą i sformalizowaną współpracę międzynarodową. Dość dużą rolę w zawarciu umów bliźniaczych odgrywają kontakty prywatne mieszkańców gmin. Kontakty te przyczyniły się według badań PISM do nawiązania współpracy w aż 20 proc.

Korzyści z partnerstwa

[374] Skorupska A.. *Współpraca bliźniacza gmin,* maszynopis 2005
[375] Parysek J. *Podstawy gospodarki lokalnej* Poznań 1997 s. 37

Korzyści ze współpracy są różne. Współpraca koncentruje się w takich dziedzinach, jak: kultura, edukacja (języki), turystyka i sport. W ostatnich latach na uwagę zasługuje rosnąca współpraca w zakresie gospodarki i ochrony środowiska.

Z funduszy unijnych gminy mogą otrzymać pieniądze na realizację wyjazdów studyjnych młodzieży w ramach realizacji projektów edukacyjnych, wymiany staży w ramach inicjatyw wspólnotowych Leonardo da Vinci, Interreg III, a od stycznia przyszłego roku z operacyjnych programów regionalnych i programów ogólnokrajowych.

Zgodnie z opinią Rady Gmin i Regionów Europy o wyborze kraju, z którym podejmowana jest współpraca, decydują:

- bliskość geograficzna
- czynnik historyczny
- bliskość językowa
- zbliżona sytuacja społeczno-ekonomiczna[376]

W Polsce i innych krajach Europy Środkowej, podczas pierwszych 10 lat transformacji, czynniki te nie miały jednak kluczowego znaczenia. Podejmowano współpracę głównie z krajami Europy Zachodniej, najczęściej odległymi geograficznie i językowo oraz o wiele lepiej rozwiniętymi. Istotnym elementem były również czynniki historyczne oraz możliwość dofinansowania projektów i imprez, pod warunkiem pozyskania zagranicznego partnera ze strony różnych fundacji oraz funduszy europejskich. Współpraca międzynarodowa stała się tym samym ważnym czynnikiem rozwoju, szczególnie w sytuacji niedostatku kapitału inwestycyjnego.

Miasta partnerskie gminy Tymbark

Gmina Tymbark leży w województwie małopolskim, około 70 km na południe od Krakowa i 38 km na zachód od Nowego Sącza. Jej powierzchnia wynosi 3264 ha. Obszar ten zamieszkuje 6136 osób. W skład gminy wchodzi 5 sołectw: Tymbark, Podłopień, Piekiełko, Zamieście i Zawadka. Gminę otaczają lasy i góry, jest to więc niewątpliwie jeden z najbardziej malowniczych zakątków Małopolski. Wyjątkowe walory geograficzne i przyrodnicze, bogata historia oraz potencjał rozwojowy stanowią o niezwykłej atrakcyjności tego miejsca.

Tymbark jest gminą która współpracuje z wieloma gminami i miastami europejskimi. Zajmuje ona niewątpliwie jedno z czołowych miejsc w zakresie takiej współpracy.

Obecnymi partnerami gminy Tymbark są:

- Whaley Bridge (Anglia)
- Brachstedt (Niemcy)
- Quievrain (Belgia)
- Murca (Portugalia)
- Pakostane, Bizovac (Chorwacja)
- Spisske Vlachy, Necpaly (Słowacja)
- Verbivka (Ukraina)[377]

---

[376] *Współpraca międzynarodowa samorządu gminnego,* pod red. Adriany Skorupskiej, Warszawa 2005 s. 58

[377] *Współpraca międzynarodowa samorządu gminnego,* pod red. Adriany Skorupskiej, Warszawa 2005 s.107

Współpraca z Whaley Bridge

Jest to niewielkie miasteczko leżące w okręgu Derbyshire. Liczy ono zaledwie 7000 mieszkańców. Jest to wymarzone miejsce dla turystów, którzy lubią długie spacery. W mieście ma swoją siedzibę Stowarzyszenie Whaley Bridge- Tymbark, odpowiedzialne za rozwijanie i ożywianie wzajemnych kontaktów. Współpraca rozpoczęła się w 1994 r. Cztery lata później Tymbark otrzymał jako dar od Whaley Bridge samochód strażacki Denise wraz z pełnym wyposażeniem- z przebiegiem zaledwie 40 tys. km.

Po dziesięciu latach współpracy na rożnych szczeblach zawiązało się wiele przyjacielskich kontaktów pomiędzy mieszkańcami obu miast. Kilka razy w roku tymbarczanie i mieszkańcy Whaley Bridge odwiedzają się wzajemnie.

Niedawno obchodzona była 10 rocznica współpracy między miastami. Na uroczyste obchody udała się blisko pięćdziesięcioosobowa delegacja gminy Tymbark. Oprócz władz do Anglii pojechali przedstawiciele Ochotniczych Straży Pożarnych, stowarzyszeń działających na terenie gminy oraz młodzież ze szkół.[378]

Przez krótki czas gmina Tymbark współpracowała z francuskim miastem Caen. Tymbarczanie otrzymali pomoc rzeczową od tego partnera. Niestety, kontakty wkrótce potem zanikły w wyniku opieszałości byłych władz samorządowych gminy.

Współpraca z gminami Bizovac i Pakostane

Umowa pomiędzy tymi dwiema gminami została podpisana w 1998 r. Bizovac to słowiańska wioska, leżąca przy drodze łączącej Osijek z Zagrzebiem. Jej historia jest bardzo bogata, sięga epoki neolitu i okresu brązu. Wioska ta jest znana z ciepłych źródeł, dzięki którym postępuje szybki rozwój gospodarczy tych terenów i rozwija się ruch turystyczny. Na terenie Bizovaca znajduje się klinika ortopedyczna. Za sprawą współpracy jednostek strażackich, dostrzegając duże potrzeby straży w chorwackiej gminie w 2000 r. tymbarczanie przekazali tam wóz strażacki Star 29 z pełnym wyposażeniem.

Pakostane to następny chorwacki partner, z którym Tymbark utrzymuje kontakty. Umowa została podpisana w 1998 r. Miasto to leży w samym centrum Dalmacji, pomiędzy wybrzeżem Morza Adriatyckiego a pobrzeżem Jeziora Vransko, bogatego w przeróżne gatunki ryb.

Współpraca z gminą Brachstedt

Współpraca z tą gminą należy niewątpliwie do najcenniejszych. Dzięki wielokrotnemu uczestnictwu w projektach organizowanych z partnerem niemieckim udało się zdobyć od niego fundusze na Piknik Integracyjny, który odbył się w 2001 r., możliwe było też sfinansowanie spotkania w ramach XI oraz XII Dni Tymbarku (2002, 2004). Z pomocą gminy Brachstedt został zakupiony za symboliczną złotówkę strażacki samochód bojowy Magirus dla OSP Podłopień wraz z pełnym wyposażeniem. W latach 2000 - 2008 uczniowie z tymbarskich szkół wielokrotnie odwiedzili gminę Brachstedt w ramach wymiany młodzieżowej. Dzięki pomocy niemieckiej Tymbarkowi udało się pozyskać wsparcie na zadania inwestycyjne. Na przykład środki jakie pozyskano z Fundacji

[378] http://www.tymbark.iaw.pl/pl

Współpracy Polsko-Niemieckiej pozwoliły na modernizacje budynku gimnazjum samorządowego oraz budowa pola namiotowego. W ostatnim czasie przy ogromnej pomocy niemieckiego partnera zorganizowaliśmy wyjazd na prace sezonowe. W ciągu ostatnich dwóch sezonów udało się załatwić miejsca pracy dla 70 osób gminy. Jest to bardzo cenna pomoc, zwłaszcza że bezrobocie sięga tu 20%, a zarobki należą do najniższych w kraju.[379]

Współpraca z gminami Spisske Vlachy i Necpaly

Podpisane umowy z partnerami słowackimi zaowocowały wymianą młodzieży, sportowców, zespołów muzycznych i folklorystycznych, które prezentowały swój dorobek podczas corocznego święta miejscowości Tymbark. Głównym celem współpracy Tymbarku i Necpaly był wspólny projekt na budowę obiektów sportowych i starania obydwu gmin o pozyskanie środków z funduszów programu INTERREG III. Podpisane umowy z partnerami słowackimi zaowocowały wymianą młodzieży, sportowców, zespołów muzycznych i folklorystycznych, które prezentowały swój dorobek podczas corocznego święta gminy Tymbark.[380]

Współpraca z gminą Quievrain

Ta belgijska gmina jest usytuowana na płaskowyżu w północnej części doliny rzeki zwanej Honelle. Quievrain jest gmina która ma bogatą bazę obiektów sportowych i rekreacyjnych. Belgowie pomogli Tymbarkowi pozyskać środki na budowę przedszkola samorządowego Tymbarku. Jest to jedna z najnowocześniejszych placówek tego typu w kraju. Znajduje się tam basen, gdzie dzieci mają zajęcia z pływania oraz przeprowadza się rehabilitację osób niepełnosprawnych z instruktażem nauki pływania.

Współpraca z gminą Murco

Jest to jedno z najstarszych miejsc w Portugalii. Atrakcją jest spora ilość zabytków dziedzictwa narodowego, m.in. kaplica Misericordia do Murca, akwedukt rzymski i wiele innych. Do podpisania umowy doszło w 2002 r. W ostatnich latach miasto Murca otrzymało liczne dotacje, które przyczyniły się do poprawy życia mieszkańców, zbudowano baseny miejskie, szpital, strefę sportu, place zabaw dla dzieci, centrum turystyki itp. Współpraca z Portugalczykami i Belgami ogranicza się jak do tej pory jedynie do oficjalnych kontaktów władz gminy oraz wyjazdów zdolnej młodzieży na owocobranie. Niewątpliwą przeszkodą w stosunkach jest znaczna odległość pomiędzy miastami oraz słabe połączenia lotnicze i wysoki koszt przelotów[381].

Współpraca z gminą Verbivka

W 2003 r. pozyskaliśmy nowego partnera - Verbivka z Ukrainy. W ramach tej współpracy klub sportowy Tymbark otrzymał środki finansowe z programu Polsko - Amerykańsko - Ukraińskiego PAUCI na wymianę sportowców. Ukraińska gmina w

---

[379] http://choszczno.home.pl/kan_pi/PDF_AGP/pdf/uif/uif1742.pdf
[380] *Współpraca międzynarodowa samorządu gminnego,* pod red. Adriany Skorupskiej, Warszawa 2005 s.112
[381] http://www.tymbark.iaw.pl/pl

przyszłości może okazać się bardzo cennym partnerem dla naszych firm z sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Taka międzynarodowa współpraca między gminami jest wspaniałą okazją do promowania naszej ojczyzny, województwa i powiatu, a w szczególności malowniczego regionu jakim jest omawiana gmina Tymbark. Partnerzy z Niemiec, Anglii, Portugalii i Belgii za każdym razem podczas wizyt w gminie podkreślają fakt wspaniałego krajobrazu oraz bliskość takich atrakcji turystycznych jak: Zakopane, Kraków, Krynica, Wieliczka czy Bochnia. Tymbark jest świetnie usytuowany jako baza wypadowa dla turystów[382].

Podsumowując, należy zauważyć, że rozkład przestrzenny i kierunki powiązań w zakresie partnerstwa samorządów są w znacznym stopniu zbieżne z innymi rodzajami międzynarodowych powiązań ekonomicznych i społecznych.

Wyraźnie wzrasta rola kontaktów samorządowych z krajami sąsiednimi. Miejsce czynnika zabiegania o pomoc (finansową lub merytoryczno-organizacyjną) zastępuje w tym wypadku poszukiwanie partnera w rozwiązywaniu rzeczywistych wspólnych problemów. Jest to zjawisko bez wątpienia pozytywne. Obszary przygraniczne koncentrują powiązania ekonomiczne i społeczne, a także polityczne z krajami sąsiednimi. Najbardziej widoczne jest to w przypadku granic niemieckiej i ukraińskiej. Zebrany materiał wskazuje jednakże, że polskie gminy z podmiotów zabiegających o współpracę z jednostkami w krajach bogatszych stały się same poszukiwanymi partnerami.

Bibliografia:

1. http://www.tymbark.iaw.pl/pl
2. http://choszczno.home.pl/kan_pi/PDF_AGP/pdf/uif/uif1742.pdf
3. Skorupska A.. *Współpraca bliźniacza gmin,* maszynopis 2005
4. Parysek J. *Podstawy gospodarki lokalnej* Poznań 1997
5. *Współpraca międzynarodowa samorządu gminnego,* pod red. Adriany Skorupskiej, Warszawa 2005
6. Furmankiewicz M. *Zróżnicowanie regionalne związków partnerskich samorządów gminnych,* Warszawa 2001

Piotr Młynarski

Plan rozwoju gminy Chmielnik po wstąpieniu do Unii Europejskiej

Praca moja będzie opisywała Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chmielnik po wstąpieniu do UE w powiecie rzeszowskim, które mieści się w woj. Podkarpackim. Plan obejmuje analizę stanu obecnego oraz zadania jakie są niezbędne do realizacji projektu, które umożliwią poprawę istniejącego stanu, wraz z konkretnymi projektami w ramach poszczególnych działań, powiązania planu z innymi działaniami realizowanymi w otoczeniu gminy. Finansowanie oraz wdrażanie. Plan Rozwoju obejmuje lata 2004-2006 oraz zadania na lata 2007-2013. Źródła finansowania planu rozwoju lokalnego pochodzą z budżetu państwa, środków prywatnych i Unii Europejskiej.

W skład gminy wchodzą powyższe wsie, które również będą wchodzimy do planu rozwoju. Lokalne wsie: Wola Rafałowska, Błędowa, Tyczyńska, Zabratówka i Borówki.

[382] Furmankiewicz M. *Zróżnicowanie regionalne związków partnerskich samorządów gminnych,* Warszawa 2001 s. 53

Gmina graniczy od północy z gminą Krasne i Łańcut natomiast od wschodu z Markową, sąsiadem z południowego zachodu jest miasto i gmina Tyczyn, od południowego wschodu z gminą Hyżne. Od 1994 roku Chmielnik należy do Mikroregionu „Dolina Strugu". Teren gminy Chmielnik zajmuje obszar 53 kilometrów kwadratowych i zamieszkuje 6283 osoby. Chmielnik zalicza się do obszarów znacznego wzrostu liczby ludności, położonych w zasięgu oddziaływania aglomeracji rzeszowskiej, gdzie przewiduje się nasilenie procesów urbanizacyjnych co umożliwia rozwój produkcji rolnej, na obszarze Hyżniańsko – Gwoźnickiego dodatkowo przewidywane rolnictwo ekologiczne. Warunki hydrogeologiczne na terenie gminy są bardzo skomplikowane. Wody gruntowe nie tworzą ciągłego poziomu, występują na różnych głębokościach. Wydajność tych wód jest z reguły niewielka. Mimo to woda z tych źródeł spełnia warunki fizyko-chemiczne i bakteriologiczne stawiane wodzie do picia bez konieczności uzdatniania. Przeważającą część powierzchni gminy zajmują zbiorowiska nieleśne, pola uprawne i pół naturalne – częściowo wykorzystywane przez człowieka jako łąki i pastwiska. Główne walory tego obszaru na terenie Gminy Chmielnik to - wysokie walory krajobrazowe, bogata szata roślinna o charakterze podgórskim, różnorodna fauna, zabytki kultury niematerialnej, wysoki stopień atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej terenu. Działalność gospodarcza na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu powinna być ukierunkowana pro ekologicznie. Wskazane jest wykorzystywanie tego terenu pod różnorodne formy turystyki i wypoczynku. Dominującą formą spędzania wolnego czasu jest turystyka weekendowa. Obejmuje ona wędrówki piesze lub rowerowe na terenie gminy. Głównym problemem z jakim boryka się gmina są czynne procesy osuwiskowe, uaktywniające się po długotrwałych i obfitych opadach lub roztopach. Dna dolin rzeki Chmielnik i jego większych dopływów narażone są na zalewanie. Zagrożenia antropogeniczne w obrębie gminy wiążą się z zanieczyszczeniem środowiska przez źródła zanieczyszczeń znajdujące się przede wszystkim poza terenem gminy. Na stan czystości powietrza atmosferycznego wpływają zanieczyszczenia emitowane przez zakłady przemysłowe zlokalizowane w Rzeszowie i Łańcucie, w niewielkim zakresie na czystość powietrza wpływają zanieczyszczenia pochodzące z terenu gminy oraz z ruchu pojazdów silnikowych. Stan sanitarny wód powierzchniowych określany jest jako dobry, dzięki zakrojonym na szeroką skale pracą przy rozbudowie kanalizacji sanitarnej i budowie oczyszczalni ścieków. Analiza stanu środowiska naturalnego pozwala na sformułowanie głównych problemów, jakie należy rozwiązać dla zachowania zasady zrównoważonego rozwoju. Do głównych założeń należą:

- Rygorystyczna ochrona obiektów prawnie chronionych tzw. Pomników przyrody. Ograniczenie zagospodarowania obszaru chronionego krajobrazu w obrębie Hyżniańsko-Gwoźnickiego.
- Wprowadzanie ochrony pomnikowej dla obiektów wskazanych do tego typu ochrony.
- Rozwiązanie problemów zbiorowego zaopatrzenia w wodę.
- Uporządkowanie gospodarski ściekowej w miejscach nie występowania kanalizacji.
- Ochrona gleb najwyższej klasy przed zmianą przeznaczenia.
- Zagospodarowanie terenów osuwiskowych: niedopuszczenie do zabudowy, unikanie prac ziemnych oraz zalesienie osuwisk.

Na obszarze gminy występuje komunikacją zbiorową PKS Rzeszów. Wszystkie miejscowości na terenie gminy posiadają połączenia z siedzibą gminy w Chmielniku. Częściową alternatywę dla obecnie funkcjonującej komunikacji zbiorowej stanowi linia w postaci busa uruchomiona przez „Chmielnik – Zdrój" S.A. Wzrastający ruch drogowy na drodze wojewódzkiej stwarza zagrożenie zarówno dla użytkowników jak i dla mieszkańców, dlatego należy zapewnienia bezpieczeństwa na drodze i w jej otoczeniu.

Gęstość dróg publicznych w gminie jest zadowalająca i wystarczająca dla zapewnienia prawidłowej obsługi komunikacyjnej obszaru gminy. Można zauważyć znaczne wyczerpanie się terenów inwestycyjnych przy drodze wojewódzkiej i przy drogach powiatowych, a zły stan techniczny nawierzchni dróg gminnych stanowi znaczną barierę do dalszego rozwoju i zagospodarowania terenów pod budownictwo i działalność gospodarczą. Stan nawierzchni dróg powiatowych jest średni, dróg gminnych zły.. Obecna sieć dróg gminnych w zdecydowanej większości nie posiada parametrów odpowiednich do funkcji, klasy drogi i stale wzrastającego natężenia ruchu. Do osiągnięcia prawidłowego funkcjonowania układu komunikacyjnego należy rozpatrzyć słabe i mocne strony sieci drogowej.

Do alternatywy na pewno należy sąsiadowanie z miastem, które ważnym węzłem drogowo – kolejowym w systemie komunikacyjnym województwa podkarpackiego. Ważne jest też dobrze rozwinięta sieć dróg gminnych. Przebudowana odcinku drogi Łańcut – Dylągówka jest to droga wojewódzka oraz na całym odcinku droga powiatowa Nr 604 Kielnarowa – Chmielnik - Zabratówka (drogi te stanowią główną oś drogowo – komunikacyjną naszej gminy). Do mocnych stron można dołączyć bardzo dobrze rozwinięta sieć komunikacji zbiorowej z terenu gminy.

Do słabych stron komunikacji śmiało można zaliczyć zbyt duża ilość indywidualnych włączeń do drogi wojewódzkiej, brak systematycznej modernizacji istniejącej sieci dróg powiatowych i obiektów mostowych w ciągach tych dróg. Dużym problemem jest zły stan nawierzchni dróg gminnych oraz brak chodników na odcinkach zwartej zabudowy wsi wliczając brak ścieżek rowerowych.

Zaopatrzenie gminy w wodę odbywa się z wodociągu komunalnego, z ujęć indywidualnych grawitacyjnych oraz ze studni kopanych lub wierconych.

Wodociąg komunalny funkcjonuje jedynie w części wsi Chmielnik (centrum wsi). Pozostałe miejscowości oraz większa część wsi Chmielnik posiadają indywidualne ujęcia wody. Aktualnie wodociąg obsługuje 109 gospodarstw domowych na terenie części wsi Chmielnik. Obecny wodociąg obciążony jest w okresie największego poboru wody w ponad 93 % wydajności źródła. Oczyszczalnia ścieków gruntownie rozbudowana w 2003 roku ze środków Programu SAPARD jest w stanie zapewnić odbiór ścieków od wszystkich mieszkańców gminy oraz z nowo budowanych domów w perspektywie najbliższych co najmniej 25 lat. Kontynuacja rozbudowy sieci kanalizacyjnej wiąże się z poniesieniem znacznych nakładów z uwagi na rozproszenie gospodarstw lub w przypadku wsi Borówki na znaczną odległość od istniejącej głównej magistrali kanalizacyjnej. Z obszarów gminy najdalej położonych w najbliższej perspektywie czasu to właśnie wykonanie kanalizacji sanitarnej we wsi Borówki jest najbardziej możliwe. Na terenach nie podłączonych do kanalizacji sanitarnej gromadzenie ścieków odbywa się w szczelnych zbiornikach bezodpływowych, okresowo opróżnianych i odwożonych do oczyszczalni w Chmielniku. Wszystkie miejscowości gminy Chmielnik są zgazyfikowane. Do sieci gazowej podłączone jest ok. 85 procent gospodarstw. Nie przewiduje się żadnych inwestycji polegających na rozbudowie istniejącej sieci gazowej.

Na obszarze gminy nie ma dużych wolnostojących obiektów gospodarki ciepłowniczej. Budynki użyteczności publicznej w większości ogrzewane są energią cieplną z kotłowni zasilanych paliwem gazowym.

Gmina Chmielnik należy do gminy o znacznym wewnętrznym zróżnicowaniu rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wg spisu z 2002 roku na terenie gminy wynosi 2,12 ha w tym użytków rolnych 1,78 ha i jest o 25 % niższa niż średnia w województwie, która wynosi 2,37 ha i ponad trzykrotnie niższa niż

średnia krajowa. Taki stan użytkowania gruntów rolnych potwierdza stopniowe i postępujące zmniejszanie się opłacalności produkcji rolnej.

Z szacunkowych danych wynika, że w chwili obecnej ponad 80 % gospodarstw z tereny gminy nie sprzedaje niczego produkując wyłącznie na samo zaopatrzenie. Produkcja rolnicza ma charakter wszechstronny i nie wyspecjalizowany. Mimo istnienia znacznych zasobów siły roboczej obecna struktura upraw intensywnych (sady i krzewy jagodowe oraz warzywa) nie wykorzystuje ani w połowie istniejących zasobów rąk do pracy.

Na powierzchni 100 ha użytków rolnych gospodaruje na terenie gminy przeciętnie 40 rodzin a z użytkownikami działek do 1 ha ponad 55 rodzin.

Przedstawiona powyżej analiza sytuacji w sferze gospodarczej pozwala na zidentyfikowanie następujących problemów:
- Małe zróżnicowanie działalności gospodarczej prowadzonej na terenie gminy.
- Nieopłacalność produkcji rolnej w obecnej strukturze gospodarowania.
- Niewykorzystane walory środowiska stwarzające szansę do produkcji zdrowej żywności.

Rynek pracy na terenie gminy Chmielnik jest rynkiem stosunkowo skromnym. Dominującym pracodawcą na terenie gminy jest firma Chmielnik – Zdrój S.A w chwili obecnej zatrudniająca 375 pracowników. To przede wszystkim dzięki tej firmie następuje systematyczny wzrost liczby zatrudnionych na terenie gminy. Niestety wzrasta także systematycznie liczba bezrobotnych.

Przedstawiona powyżej analiza sytuacji w sferze społecznej pozwala na zidentyfikowanie następujących problemów:
- Brak zatrudnienia dla osób młodych (zwłaszcza absolwentów szkół).
- Brak ofert pracy dla osób długotrwale bezrobotnych.
- Brak ofert pracy dla kobiet.
- Alkoholizm wśród bezrobotnych mężczyzn.

Na rok 2007 zaplanowano budowę placu zabaw gdyż gmina mająca atrakcyjne położenie i niewątpliwie walory naturalnego nie posiada żadnej bazy sportowo – rekreacyjnej. Istnieje jedynie boisko sportowe w Chmielniku, które wymaga dostosowania do obowiązujących parametrów oraz wybudowania zaplecza sanitarnego oraz boisko przyszkolne w Zabratówce. Kosztorysowa wartość inwestycji wynosi **178 599,34** zł.

Powyższa analiza ukazuje problemy gminy Chmielnik. Pokazuje jakie należy uczynić kroki do poprawy sytuacji, dzięki niej powstał plan rozwoju lokalnego. Przy współpracy lokalnych władz i nakładach z Unii Europejskiej, plan jest możliwy do zrealizowania. Do zadań zaliczamy:

ZADANIA W ZAKRESIE ZMIAN W STRUKTURZE GOSPODARCZEJ GMINY, W TYM ZASAD KSZTAŁTOWANIA ROLNEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.
- Opracowanie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Chmielnik.

ZADANIA W ZAKRESIE ZMIAN W SPOSOBIE UŻYTKOWANIA TERENU.
- Przeprowadzenie scalenia na terenie wsi Chmielnik i Wola Rafałowska i Borówki wraz z pełnym urządzeniem poscaleniowym.
- Kontynuacja urządzenia poscaleniowego wsi Błędowa Tyczyńska – budowa dróg dojazdowych do pól.
- Kontynuacja urządzenia poscaleniowego wsi Zabratówka – budowa dróg dojazdowych do pól.

ZADANIA W ZAKRESIE ROZWOJU SYSTEMU KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY.
- Przebudowa sieci głównych dróg gminnych.
- Remonty dróg zniszczonych przez powódź na terenie wsi Chmielnik.
- Remonty dróg dojazdowych do gruntów rolnych na terenie wsi Chmielnik.
- Remonty dróg dojazdowych do gruntów rolnych na terenie wsi Wola Rafałowska.
- Wsparcie przebudowy dróg powiatowych na terenie gminy Chmielnik.
- Budowa gminnego systemu zaopatrzenia w wodę.
- Budowa infrastruktury turystyczno – rekreacyjnej w gminie.
- Poprawa standardu wyposażenia szkół podstawowych i gimnazjów.

ZADANIA W ZAKRESIE POPRAWY STANU ŚRODOWISKA NATURALNEGO
- Rozbudowa gminnej sieci kanalizacji sanitarnej.
- Modernizacje źródeł ciepła

ZADANIA W ZAKRESIE POPRAWY STANU ŚRODOWISKA KULTUROWEGO.
- Odnowa wsi Chmielnik.

ZADANIA W ZAKRESIE POPRAWY WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM ZMIANY W STRUKTURZE ZAMIESZKANIA.
- Budowa parkingu i zagospodarowanie otoczenia Domu Kultury w Lisim Kącie.

ZADANIA W ZAKRESIE ROZWOJU SYSTEMU KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY.
- Przebudowa sieci głównych dróg gminnych.
- Wsparcie przebudowy dróg powiatowych na terenie gminy Chmielnik.
- Budowa gminnego systemu zaopatrzenia w wodę.

ZADANIA W ZAKRESIE POPRAWY STANU ŚRODOWISKA KULTUROWEGO.
- Odnowa wsi Chmielnik.

ZADANIA W ZAKRESIE ZMIAN W SPOSOBIE UŻYTKOWANIA TERENU.
- Przeprowadzenie scalenia na terenie wsi Chmielnik wraz z pełnym urządzeniem poscaleniowym.
- Przeprowadzenie scalenia na terenie wsi Wola Rafałowska wraz z pełnym urządzeniem poscaleniowym.
- Przeprowadzenie scalenia na terenie wsi Borówki wraz z pełnym urządzeniem poscaleniowym.
- Kontynuacja urządzenia poscaleniowego wsi Błędowa Tyczyńska – budowa dróg dojazdowych do pól.
- Kontynuacja urządzenia poscaleniowego wsi Zabratówka – budowa dróg dojazdowych do pól.

ZADANIA W ZAKRESIE ROZWOJU SYSTEMU KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY.
- Dalsza przebudowa sieci dróg gminnych.
- Remonty dróg dojazdowych do gruntów rolnych na terenie wsi Chmielnik.
- Remonty dróg dojazdowych do gruntów rolnych na terenie wsi Wola Rafałowska.
- Wsparcie przebudowy dróg powiatowych na terenie gminy Chmielnik.

- Budowa gminnego systemu zaopatrzenia w wodę. 6. Budowa infrastruktury turystyczno – rekreacyjnej w gminie.
- Poprawa standardu wyposażenia szkół podstawowych i gimnazjów.

ZADANIA W ZAKRESIE POPRAWY STANU ŚRODOWISKA NATURALNEGO.
- Rozbudowa gminnej sieci kanalizacji sanitarnej.
- Modernizacje źródeł ciepła w placówkach oświatowych na terenie gminy.

ZADANIA W ZAKRESIE POPRAWY WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM ZMIANY W STRUKTURZE ZAMIESZKANIA.
- Budowa parkingu i zagospodarowanie otoczenia Domu Kultury w Lisim Kącie.

W toku opracowania Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Chmielnik oparto się na uwarunkowaniach wynikających z następujących dokumentów:
1. Plan Strategiczny Gminy Chmielnik do 2010 roku.
2. Strategia Rozwoju Powiatu Rzeszowskiego.
3. Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego.
4. Narodowy Plan Rozwoju. Przygotowując szczegółowe założenia w poszczególnych sferach życia
społecznego i gospodarczego korzystano z:
1. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Chmielnik;
2. Gminny Plan Ochrony Środowiska – obecnie w toku opracowania;
3. Gminny Plan Gospodarki Odpadami.
4. Studium Krajobrazu Kulturowego Gminy Chmielnik.

W czasie realizacji poszczególnych przedsięwzięć z innymi jednostkami publicznymi i prywatnymi obowiązującą formą określającą zasady takiej współpracy będzie umowa lub porozumienie zawierane w celu realizacji konkretnego przedsięwzięcia lub przedsięwzięć.

Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego ma na celu wzmocnienie dalszego rozwoju Gminy Chmielnik. Realizacja Planu oddziaływać będzie nie tylko w sferze bezpośrednich rezultatów rzeczowych realizowanych projektów i zadań zmierzających do poprawy sytuacji na danym obszarze.

Produkty i rezultaty realizacji Planu Rozwoju Lokalnego w latach 2004 – 2006.
1. Wykonanie nowych nawierzchni 5 dróg gminnych na łącznej długości ok. 14,5 km wraz z poboczami, przepustami i rowami.
2. Remont nawierzchni długości łącznie 910 m dróg gminnych zniszczonych przez powódź wraz z poboczami i rowami.
3. Wykonanie nowych nawierzchni na 3 drogach powiatowych na łącznej długości ok. 23,1 km wraz z poboczami, przepustami i rowami.
4. Budowa gminnego systemu zaopatrzenia w wodę – wykonanie 8 próbnych odwiertów i I etapu sieci wodociągowej - 7,5 km.
5. Opracowanie, uzgodnienie, przedstawienie mieszkańcom i przyjęcie przez Radę Gminy MPZP Gminy Chmielnik.
6. Wykonanie szatni, drogi dojazdowej, parkingu i placu zabaw oraz odnowienie i poszerzenie płyty boiska sportowego w Chmielniku.

Po realizacji planu powinny pojawić się następujące oddziaływania:

- utrzymanie stałego wzrostu liczby podmiotów gospodarczych powstających na terenie gminy;
- wzrost liczby wydawanych pozwoleń na budowę o 5- 8 % rocznie;
- wzrost liczby osób zatrudnionych na terenie gminy o 1-1,5 % rocznie;
- w zależności od tendencji krajowych:
- przy spadku bezrobocia osiągnięcie tempa spadku o 15 % wyższego niż w skali kraju;
- przy wzroście bezrobocia zmniejszenie tempa wzrostu bezrobocia o 25 % w stosunku do tempa w skali kraju.

W realizacji planu udział brały:

1. Rada Gminy Chmielnik:
- uchwala Plan Rozwoju Lokalnego, dokonuje jego zmian i aktualizacji;
- przyjmuje coroczną informację z realizacji Planu.

5. Wójt Gminy Chmielnik:
- nadzoruje realizację przez poszczególne stanowiska poszczególnych projektów;
- przyjmuje sprawozdania z realizacji projektów składane przez stanowiska merytoryczne;
- przedstawia coroczną informacje z realizacji Planu Radzie Gminy Chmielnik;
- inicjuje współpracę przy realizacji Planu pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi.

6. Sekretarz Gminy:
- przyjmuje uwagi i wnioski mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych w sprawie aktualizacji, zmiany lub rozszerzenia Planu Rozwoju Lokalnego;
- prowadzi public relation Planu Rozwoju Lokalnego.

7. Skarbnik Gminy (księgowość):
- opracowują i przedstawiają prognozy finansowe w zakresie przedsięwzięć objętych Planem;
- dokonują rozliczeń finansowych realizowanych projektów.

8. Stanowiska merytoryczne: - odpowiadają z pełne przygotowanie i realizację projektów w ramach Planu Rozwoju Lokalnego tj. przygotowanie niezbędnych dokumentacji, uzgodnień i pozwoleń, przeprowadzenie postępowań przetargowych, realizację, rozliczenie projektu oraz sprawozdawczość
- przedkładają coroczne sprawozdanie Wójtowi Gminy z realizacji projektów objętych Planem

W toku realizacji Planu Rozwoju Lokalnego przewiduje się przygotowywanie corocznej informacji o stanie jego realizacji.

Informacja ta przedstawiana będzie przez Wójta Gminy na posiedzeniu rady Gminy na sesji w sprawie udzielenia absolutorium z wykonania budżetu gminy za rok poprzedni. Informacja powyższa sporządzana będzie na podstawie sprawozdań składanych przez poszczególne stanowiska merytoryczne w terminie do 15 marca każdego roku. Oceny realizacji Planu dokonywać będzie Rada Gminy poprzez dyskusje przyjmować lub odrzucać w formie uchwały. Na podstawie informacji rocznych sporządzona będzie zbiorcza informacja z realizacji Planu Rozwoju Lokalnego po zakończeniu okresu jego obowiązywania.

Przy pisaniu pracy korzystałem:

- strona gminy Chmielnik: www.chmielnik.com
- Fundusze strukturalne Unii Europejskiej - wspieranie inwestycji: www.paiz.gov.pl
- Plan rozwoju gminy Chmielnik

Grzegorz Mroczkowski

Działalność organizacji pozarządowych w strukturze samorządu terytorialnego w Polsce

I. WSTĘP

Niniejsza praca to, w założeniu autora, kompleksowe ujęcie działalności organizacji pozarządowych (NGO, ang. Non-governmental organization) w polskiej strukturze samorządu terytorialnego. Głównym zamiarem jest wyszczególnienie cech charakteryzujących wyżej wymieniony związek (NGO – samorząd terytorialny), zwrócenie uwagi na prawidłowo funkcjonujące rozwiązania, a także zasygnalizowanie potencjalnych problemów występujących w „symbiozie" tych organizacji społecznych. Praca ma charakter empiryczny, jako że w dużej mierze opiera się na praktycznym i merytorycznym doświadczeniu nabytemu dzięki wieloletniej pracy w sektorze organizacji pozarządowych. Wśród uwzględnionych przykładów należy wymienić doświadczenie nabyte w pracy w organizacji pozarządowej Europejski Parlament Młodzieży EYP Poland z siedzibą w Białymstoku, a także przeprowadzonych konsultacji z European Youth Parliament Ukraine (Europejski Parlament Młodzieży na Ukrainie), organizacji działającej w międzynarodowej sieci European Youth Parliament.

II. PODSTAWOWE POJĘCIA

Podstawowe pojęcia, które wymagają zdefiniowania w celu dalszej ich analizy, to **organizacja pozarządowa** oraz **samorząd terytorialny**.

Organizacje pozarządowe, zwane również NGO, tworzą zbiorczo tzw. „trzeci sektor". Podstawowym dokumentem prawnym regulującym w Polsce kwestie działalności organizacji pozarządowych jest **Ustawa z dn. 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.)**. W swojej treści definiuje organizacje pozarządowe jako *„osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia, niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, i niedziałające w celu osiągnięcia zysku."*

Samorząd terytorialny jest natomiast częścią administracji publicznej, będąc równocześnie specyficzną organizacją społeczności lokalnej na różnych szczeblach. W Polsce, w wyniku wielu reform które weszły w życie na przestrzeni lat dziewięćdziesiątych XX wieku (Ustawa z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U. 1990 nr 16 poz. 95; Ustawa z dn. 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, Dz.U. 1998 nr 91 poz. 578; Ustawa z dn. 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, Dz.U. 1998 nr 91 poz. 576) ukonstytuowano nową strukturę samorządu terytorialnego. Od 1 stycznia 1999 roku wszedł w życie nowy, trójstopniowy podział terytorialny państwa. Zasadniczymi jednostkami tego podziału zostały gminy (w liczbie 2489), powiaty (314 powiatów ziemskich i 65 powiatów grodzkich) i województwa (16 województw). W systemie tym powiat i województwo spełniają rolę pomocniczą, a gmina podstawową.

III. ANALIZA PORÓWNAWCZA

W odniesieniu do Ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie warto nadmienić, iż to właśnie jednostki samorządu terytorialnego, a więc gminy, powiaty i samorządy województw, zaliczają się do sektora finansów publicznych. Analiza powyższych regulacji może nasuwać pytanie, czy oznaczają one brak jakiejkolwiek współpracy między organizacjami pozarządowymi a szeroko pojętym samorządem terytorialnym. Odpowiedź brzmi „nie". W świetle wymienionych przepisów NGO nie mogą być jedynie zależne od samorządu terytorialnego, co jest zresztą tożsame z istotą NGO jako że organizacje pozarządowe tytułują się jednostkami niezależnymi. Równocześnie nie oznacza to jednak, iż omawiane struktury nie wchodzą ze sobą w jakiekolwiek interakcje. Rzeczywistość pokazuje, że sytuacja jest zgoła odmienna. To właśnie zadaniem trzeciego sektora jest budowanie swoistego pomostu pomiędzy państwowymi strukturami organizacyjnymi a społeczeństwem. Choć zakres i formy działania NGO są bardzo różne, to z pewnością niezaprzeczalny jest fakt ich nadrzędnego zadania, jakim jest intencja budowania, porządkowania, wzbogacania i rozwijania na wielu różnych polach społeczeństwa obywatelskiego. Takiego, które będzie istotnie społecznym tworem, niezależnym od władzy i jej decyzji, aczkolwiek stale i świadomie korzystającym z przywilejów, praw i wolności zapisanych prawnie w ustawach i Konstytucji.

Przepisy zapisane w Ustawie o pożytku publicznym nakreślają również zadania postawione przez administracją publiczną, będącą zarówno inicjatorem zadań jak i swego rodzaju beneficjentem działalności NGO. Dotyczy to naturalnie nie tylko administracji rządowej, ale również samorządu terytorialnego. Ustawa nakłada de facto obowiązek obustronnej współpracy wymieniając w Artykule 5 Działu I przykłady współpracy: zlecanie realizacji zadań publicznych, wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności i współdziałania, konsultacji w zakresie projektów aktów normatywnych oraz tworzenia zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym. W założeniu pomysłodawców struktury to organizacje pozarządowe, które są blisko społeczeństwa i najlepiej znają jego możliwości oraz potrzeby mają wypełniać zadania według wytycznych samorządów terytorialnych. Przepisy i uchwały samorządów mają być drogowskazami dla organizacji które wspólnie dążą do realizacji misji społecznej danego samorządu.

IV. POLA WSPÓŁPRACY

W praktyce organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego uchwala roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami wymienionymi w ustawie. Rutynowe działanie egzemplifikuje dokument pt. „Program Współpracy Samorządu Województwa Podkarpackiego z organizacjami pozarządowymi na 2009 rok". Adnotacja umieszczona na stronie internetowej *Wrota Podkarpackie* stanowi: *„Program określa cele, zasady i formy współpracy samorządu województwa z organizacjami pozarządowymi oraz obszary zadań publicznych, które będą realizowane przy współudziale stowarzyszeń, fundacji i innych podmiotów działających w sferze pożytku publicznego"*. Założenia programu będą realizowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego we współpracy z miejscowymi organizacjami pozarządowymi na bazie doświadczeń z lat poprzednich. Cel programu z roku 2007 brzmi następująco: *„Przedmiotem Programu jest realizacja części zadań publicznych o charakterze ponadlokalnym, realizowanych przez Samorząd Województwa Podkarpackiego, nie zastrzeżonych ustawami na rzecz innych organów administracji"*. Program to jest więc tak naprawdę dokumentem poszerzającym ogólne zalecenia znane

już z Ustawy o pożytku publicznym i wolontariacie o szczegółowe cele na terenie Województwa. Warto nadmienić, iż podobne dokumenty tworzone są także na niższych szczeblach administracji publicznej, co potwierdza dokument Urzędu Miasta Rzeszowa tworzony w ramach konsultacji społecznych pt. „*Program współpracy Miasta Rzeszowa na 2009 rok z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie"*. Jak czytamy we wstępie Programu, jego autorzy traktują trzeci sektor jako nieodłączne element pracy samorządu: *„Organizacje pozarządowe (...) stanowią ważne ogniwo aktywności społeczno – gospodarczej demokratycznego państwa. Organizacje te stają się w coraz większym zakresie odpowiedzialnym i kompetentnym partnerem samorządu w realizacji jego zadań. Działania podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego stanowią istotne uzupełnienie wykonywania zadań przez organy administracji publicznej"*. Równocześnie nie brak jednak głosów i uwag krytycznych. Szczere chęci zawarte w deklaracjach jednostek samorządowych neguje Przemysław Major[383]: „*Organizacje pozarządowe traktowane są przez lokalne władze jako słaby rywal, zagrożenie, potencjalni kandydaci i konkurenci w wyborach, nie zaś jako partner czy sprzymierzeniec. Na palcach można wyliczyć samorządy gdzie ta współpraca jest dobra, świetna i pożyteczna"*. Wyliczając niewątpliwe zasługi NGO dla państwa, samorządów, sektora przedsiębiorstw, a także społeczności lokalnych Major konfrontuje je z uderzającym i zaskakującym domniemaniem rywalizacji tłumacząc, iż same przepisy wyżej wymienionej Ustawy tworzą jedynie podstawą prawną do współpracy przynoszącej obopólne korzyści. W ślad za tym musi jednak pójść zmiana nastawienia samorządów do NGO, których lwia cześć wykształciła nie tylko odpowiednią strukturę prawną, do czego zobowiązuje przecież rejestracja w Krajowym Rejestrze Sądowym, ale również merytoryczne podstawy do tego by uzyskać miano partnera solidnego, zorganizowanego, wiarygodnego, mającego wiedzę, doświadczenie i wsparcie społeczności lokalnej. Krytyczne studium współpracy organizacji pozarządowych z samorządem Major kończy stwierdzeniem: *„Mam świadomość, że są takie samorządy gdzie współpraca z NGO odbywa się wzorowo"*. Do takich z całą pewnością można zaliczyć samorząd białostocki. W porównaniu do wyżej zaprezentowanych Programów Województwa Podkarpackiego i Urzędu Miasta Rzeszowa władze białostockiego magistratu poszły o krok dalej wychodząc poza ustawowe ramy tworzenia rocznych programów współpracy. Kontynuując aktywną politykę mająca na celu wsparcie organizacyjne, logistyczne i merytoryczne dla organizacji pozarządowych, w roku 2005 utworzono Centrum Współpracy Organizacji Pozarządowych, którego koncepcja funkcjonowania poszerza wymienione wyżej założenia. Centrum współpracując zarówno z bratnimi podmiotami samorządowymi takimi jak Zespół Konsultacyjny Organizacji Pozarządowych przy Prezydencie Miasta, jak i innymi podmiotami usprawniającymi pracę trzeciego sektora (Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych OWOP, Podlaskie Centrum Wolontariatu). Centrum za jeden swoich celów stawia sobie *„stworzenie płaszczyzny i miejsca współpracy między Miastem Białystok a organizacjami pozarządowymi"*, będąc dzięki temu nieocenionym wsparciem, szczególnie w materii organizacyjno-prawnej, zarówno dla młodych i niedoświadczonych NGO, jak i tych z wieloletnim stażem. Niezaprzeczalnie CWOP w Białymstoku potwierdza tezę, iż samorządy mogą, jeśli tak naprawdę tylko chcą, wyjść poza standardowe ramy tworzenia Programu rocznego zgodnie z ministerialnymi zaleceniami metodologicznymi ujętymi w dokumencie Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej i Rada Działalności Pożytku

[383] Radny Miasta Bieruń i Urzędnik w Starostwie powiatu bieruńsko-lędzińskiego

Publicznego pt. „Zasady tworzenia programu współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie". Przykład Białegostoku, a także wielu innych samorządów, dowodzi iż podstawowym kryterium jest chęć inicjowania działań oraz zdolność do szukania wspólnych kompromisowych rozwiązań, czego dowodem jest fakt obligatoryjnego zaangażowania społeczności zgromadzonej wokół CWOP (organizacje pozarządowe oraz ich reprezentanci) w rozwój i pracę Centrum.

V. PODSUMOWANIE

Wewnętrznie trzeci sektor rozwija się dynamicznie, zdobywając coraz większe uznanie wśród społeczności lokalnej, a także instytucji krajowych i europejskich. Zrównoważony rozwój organizacji pozarządowych możliwy jest jednak w głównej mierze dzięki wewnętrznej unifikacji oraz niepisanej unii wśród NGO. Wzajemna pomoc i współpraca są podstawą codziennego bytu organizacji pozarządowych. I choć taka integracja wpisuje się w nurt zjawisk pozytywnych, z cała odpowiedzialnością można stwierdzić, iż jest ona nie tylko efektem środowiskowej spójności - w dużej mierze wynika bowiem z potrzeby dopasowania się do prawnych uwarunkowań które nie ułatwiają pracy społecznikom. Dla porządku należy nadmienić, iż uchwalanie corocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi to nie jedyny obowiązek administracji publicznej. W celu wykonania ustawowych założeń organy administracji publicznej obowiązane są przeprowadzić otwarty konkurs ofert. Równocześnie inicjatywa wykonania zadania publicznego może wyjść ze strony organizacji pozarządowej. W takim wypadku organ administracji publicznej ma obowiązek rozważenia celowości realizacji danego zadania publicznego przez organizację. To wciąż jednak niewiele. Przepisy Ustawy nadają ton współpracy, mówiąc jednak metaforycznie w orkiestrze muszą grać zgodnie wszyscy bez wyjątku (samorządy, organizacje pozarządowe) pod batutą doświadczonego i sprawnego dyrygenta (ustawa i Konstytucja). Powstała potrzeba pracy oraz poprawy aktualnego stanu rzeczy jest powszechnie dostrzegana. Egzemplifikują to warsztaty firmy konsultingowej Profit-EuroConsulting Group (PROFIT GROUP Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie), która organizuje szkolenia pt. „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego (JST) i organizacji pozarządowych (NGO)". Jest to próba określenia potrzeb i oczekiwań obu stron, a następnie wypracowania wspólnych celów tożsamych z projektami przewidzianymi do realizacji. Polska jest wciąż u progu dojrzałej i efektywnej współpracy pomiędzy samorządem a organizacjami pozarządowymi. Sporą szansą dla NGO w Polsce są fundusze europejskie, oraz wynikająca z nich praca z organami administracji publicznej. Dla porównania skonfrontujmy sytuację występującą na Ukrainie. Cytowana poniżej wypowiedź Oksany Andrusyak [384] jest jednoznaczna i wyraźnie pokazuje, iż Polska nie jest na straconej pozycji. Regularna praca nad rozwojem NGO w Polsce z pewnością pozwoli na przezwyciężenie obaw oraz na poprawę egzystujących w systemie braków.

Oksana Andrusyak: „Niejednokrotnie współpraca pomiędzy młodzieżowymi organizacjami pozarządowymi a ukraińskimi instytucjami rządowymi ma wymiar biurokratyczny: dotacje z budżetu państwa są w dużej mierze przeznaczone dla organizacji młodzieżowych związanych bądź podlegającym partiom politycznym. Podobnie jest w przypadku dotacji konkursowych, które także są przyznawane zgodnie z

[384] Prezes European Youth Parliament Ukraine (Europejskiego Parlamentu Młodzieży na Ukrainie)

wymienionym podziałem sił politycznych. Zdarzają się wyjątki od tej reguły, wtedy dotacje konkursowe są przyznawane organizacjom niezwiązanym z partiami politycznymi. Procedura składania wniosków jest jednak skomplikowana i zawiła i dlatego nasza organizacja postanowiła nie składać wniosków konkursowych chyba, że jest to kluczowe dla projektu bądź istnieje wyrażona wcześniej chęć wsparcia i zainteresowanie ze strony rządowej". (tłumaczenie własne)

„In many cases the cooperation between youth NGOs and state institutions in Ukraine stays on the very bureaucratic: if we talk about budget money – then it mostly is allocated among the youth NGOs of the major political parties; the amount of funds is respectively shared according to this division as well. There are some exceptions when the funds are given to youth NGOs which are not connected to political powers, but the procedure of applying and then reporting is very complicated. Therefore, our organization decided not to apply for national grants unless there is a crucial need or there is a preliminary support and interest in our projects from their side."

BIBLIGRAFIA:

1. Konstytucja Federalna Szwajcarskiej Konfederacji z 1999 r. i Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r.: materiały z Polsko-Szwajcarskiego sympozjum z 26-27 października 2000 r. / red. nauk. Zdzisław Czeszejko-Sochacki. - Białystok: „Temida 2", 2001.
2. Monitor Polski: dziennik urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej. - Łódź: Polska Agencja Prasowa „Polpress", 1990, nr 1-49
3. Monitor Polski: dziennik urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej. - Łódź: Polska Agencja Prasowa „Polpress", 1998, nr 1-46
4. Monitor Polski: dziennik urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej. - Łódź: Polska Agencja Prasowa „Polpress", 1999, nr 1-41
5. Monitor Polski: dziennik urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej. - Łódź: Polska Agencja Prasowa „Polpress", 2003, nr 1-59
6. Ustawa o Działalności Pożytku Publicznego i o Wolontariacie / Radosław Skiba - Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa, 2007
7. http://www.wrota.podkarpackie.pl/pl/niepelnosprawni/org_ngo/aktualnosci/081016_org
8. http://www.profitgroup.pl/szkolenia_10.php
9. http://www.scenamysli.eu/artykuly.php?id=138&lang=PL&dzial=3
10. http://www.bialystok.pl/site.php?s=YTJkZWI0MzgwMDg0ODE=
11. http://www.bialystok.uw.gov.pl/PUWMCMS/PUW/Struktura/Schemat+organizacyjny/Wydzial+Polityki+Spolecznej/Informacje+Wydzialu/Dzialalnosc+wolontariat/
12. http://www.wrota.podkarpackie.pl/pl/niepelnosprawni/org_ngo/aktualnosci/081016_org
13. http://www.wrota.podkarpackie.pl/pl/bip/wojewodztwo-podkarpackie/wspoldzialanie/prog_wsp/prog_wsp-2007
14. http://www.rzeszow.pl/wspolpraca-z-organizacjami-pozarzadowymi/projekt-programu

Nizioł Izabela

Referendum lokalne w Szwajcarii

Referendum, głosowanie ludowe, jedna z form demokracji bezpośredniej, polega na powszechnym głosowaniu obywateli posiadających czynne prawo wyborcze. Podczas referendum obywatele udzielają pozytywnej lub negatywnej odpowiedzi na pytania zadane przez organ zarządzający referendum. [385]

Instytucja referendum została utworzona w XVI wieku, stwarza ona ogółowi mieszkańców możliwość decydowania o sprawach publicznych. Jest wiążącą dla władz gminnych wypowiedzią członków społeczności gminnej w najważniejszych sprawach gminy. Ma zatem charakter plebiscytu rodzącego skutki prawne w przedmiocie głosowania. Ustawodawstwo gminne w Szwajcarii nie zna w zasadzie referendum konsultacyjnego. Tego rodzaju głosowanie traktuje się tam jak formę badania opinii publicznej.[386]

Referendum jest o tyle istotne, ponieważ mogą być w nim podejmowane kwestie nadrzędne dla kraju i obywateli, jak decyzje prawodawcze(np. uchwalanie konstytucji lub ustawy), decyzje z zakresu ogólnokrajowej polityki wewnętrznej zagranicznej (przystąpienie do układu międzynarodowego) oraz z dziedziny polityki lokalnej (np. opłaty lokalne).[387]

Procedura referendum polega na tym, że ogół obywateli „zapraszany" jest do wrażenia własnej opinii w kwestii danego aktu pewnego, istotnego dla państwa. Referendum jest uprawnieniem nadanym przez konstytucję obywatelom w celu wypowiedzenia się na temat danego aktu prawnego przyjętego przez odpowiednie organy państwowe. W referendum obywatele udzielają bezpośrednio odpowiedzi na pytanie zadane przez rządzących w miejsce rozstrzygnięcia tejże kwestii przez przedstawicieli narodu.[388]

Przykładem pełnej realizacji demokracji sprawdzającej się do uczestnictwa wszystkich obywateli w podejmowaniu najważniejszych spraw są szwajcarskie zgromadzenia ludowe. W Szwajcarii referendum występuje we wszystkich szczeblach organizacji państwowej i jest stosowane bardzo często za równo na szczeblu ogólnokrajowym jak i kantonalnym. Można pokusić się o stwierdzenie, iż w Szwajcarii znane są wszystkie formy demokracji bezpośredniej, nawet antyczna forma zgromadzeń. Władza ustawodawcza sprawowana bezpośrednio przez ludność na ogólnych zgromadzeniach, zwanych *Landsgemeinde,* występuje w kilku kantonach Środkowej i Wschodniej Szwajcarii. *Landsgemeinde* praktykowane jest obecnie w trzech małych, wiejskich, górskich kantonach: Glarus, Unterwald i Apenzell. Pierwsze odnotowane *Landsgemeinde*, zwane prawzorem demokracji bezpośredniej, odbyło się w kantonie Shwyz w 1294 roku. *Landsgemeinde* jest zgromadzeniem ogólnym dorosłych mieszkańców płci męskiej, którzy spotkają raz lub dwa razy w roku, podczas którego głosuje się przez podniesienie ręki z jednej strony za mianowaniem lub odnowieniem członków rządu, z drugiej strony nad projektami przedstawianymi przez zebranych. Warto podkreślić, iż *Landsgemeinde* występowało i występuje jedynie w kantonach niemieckojęzycznych, w społecznościach, które najmniej liczyły tysiąc, a najwięcej dziesięć tysięcy członków. [389]

---

[385] http://portalwiedzy.onet.pl/55300,,,,referendum,haslo.html
[386] Z. Niewiadomski, *Samorząd terytorialny w Europie Zachodniej*, Warszawa 1990, s.20
[387] E. Kużelewska, Referendum w procesie integracji europejskiej, Warszawa 2006, s. 15
[388] E. Kużelewska, Referendum w procesie…, s.13
[389] E. Kużelewska, Referendum w procesie…,s. 16-17

Referendum znajduje zastosowanie przede wszystkim w dużych gminach kantonów germańskich, które z przyczyn obiektywnych są pozbawione możliwości stosowania form demokracji bezpośredniej. Przepisy prawa zobowiązują władze przedstawicielskie gminy do przedkładania najważniejszych projektów rozstrzygnięć pod powszechne głosowanie. Przedmiotem takiego obligatoryjnego referendum są z reguły projekty aktów prawnych powszechnie obowiązujących oraz projekty ważniejszych decyzji finansowo podatkowych. Niezależnie od referendum obligatoryjnego, przepisy dopuszczają możliwość organizowania referendów fakultatywnych w zakresie przedmiotowo praktycznie nieograniczonym. Decyzje w sprawie przeprowadzenia takiego referendum podejmują władze gminne z własnej inicjatywy lub inicjatywy określonej liczby obywateli.[390]

Referendum pełni funkcję rozstrzygania przez lud niektórych kwestii przedstawionych przez organy państwowe w głosowaniu. Monopol na podejmowanie ważnych decyzji maja reprezentanci narodu wyłonieni w powszechnych wyborach. Referendum w stosunku do rządów reprezentacyjnych pozostało uzupełnieniem systemy podstawowego i formą bezpośredniej ingerencji obywateli w sprawy publiczne. Nie znaczy to, że przestało być praktykowane. Jak wynika z danych, najwięcej referendów przeprowadza się w ojczyźnie tej formy demokracji bezpośredniej – Szwajcarii. Często też jest ono rozpatrywane jako „dar polityki szwajcarskiej" ze względy na fakt utożsamiania Szwajcarii z jego ojczyzną. Pierwsze szwajcarskie referendum odbyło się w 1449 roku, kiedy to rząd Berna podjął decyzję pod osąd społeczny kwestii płacenia specjalnego podatku mającego pomóc wydobyć się z długów po poprzedniej wojnie. W latach 1848-2002 przeprowadzono w Szwajcarii 491 referendów federalnych.[391]

W Szwajcarii frekwencja biorących udział w referendach jest żenująco niska i waha się w granicach od 30 do 40 procent. Tendencja spadkowa od lat pięćdziesięciu. Owszem, zdarzają się referenda gromadzące 60 % obywateli (np. referendum w sprawie armii), lecz są to instytucje raczej mniej wyjątkowe. Podnoszone są głosy, ze kwestie mające zostać rozstrzygnięte referendum, muszą być jasno i zrozumiale sformułowane. Muszą one także być poprzedzone długą i wszechstronną kampanią, w trakcie której społeczeństwo będzie miało czas na poznanie różnych stanowisk.[392]

Przyjmując jako kryterium klasyfikacyjne obowiązek przeprowadzenia głosowania ludowego, wyróżnić można referendum obligatoryjne (przypisane) i fakultatywne (dobrowolne).

W Szwajcarii referendum obligatoryjne wchodzi w grę w trzech sytuacjach:

1) w razie całkowitej lub częściowej zmiany konstytucji
2) w wypadku bezzwłocznego wprowadzenia w życie powszechnie obowiązujących postanowień Zgromadzenia Związku, które nie maja oparcia w konstytucji
3) w wypadku zamiaru przystąpienia do organizacji zbiorowego bezpieczeństwa lub ponadnarodowych zbiorowości np. ONZ

Na gruncie szwajcarskiego ustawodawstwa referendum fakultatywne dochodzi do skutku w razie zgłoszenia żądania przez przynajmniej 50 tysięcy obywateli lub 8 kantonów. Żądanie musi być zgłoszone w terminie 90 dni od chwili urzędowego opublikowania aktu prawnego poddanego referendum. Przedmiotem referendum mogą

---

[390] Z. Niewiadomski, *Samorząd terytorialny…*, s.20-21
[391] E. Kużelewska, *Referendum w procesie…*, s. 20-21
[392] A. Malinowski, *Społeczne uwarunkowania referendum,* Warszawa 1996, s.90

być: powszechnie obowiązujące ustawy i postanowienia związkowe, postanowienia opatrzone klauzulą pilności, mające oparcie konstytucyjne.

Szwajcarskie referendum fakultatywne w latach 1948-1986 zgłaszano w 1319 przypadkach. Ze względu na niezachowanie wymogów formalnych zostało ono poddane pod głosowanie w 93 przypadkach (40 wynik był pozytywny, w 53 negatywny).[393]

Francis Hamon konkluduje, ze gdyby Szwajcaria nie istniała, demokracja pół bezpośrednia byłaby bez wątpienia uważana za system utopijny. Termin „demokracja pół bezpośrednia" odnosi się do szwajcarskiego systemu politycznego jako całości, wraz z obecnymi w nim elementami demokracji bezpośredniej i przedstawicielskiej. Szwajcarska „demokracja federalna „ (pół bezpośrednia) ma swoje źródła w tradycyjnych praktykach demokracji bezpośredniej. System szwajcarski określany bywa jako system pół bezpośredni, ponieważ społeczeństwo nie partycypuje w pewnych decyzjach, jak np. w regulacjach prawnych mniejszej wagi.

Szwajcaria jest jedynym państwem na świecie, w którym życie polityczne koncentruje się wokół referendum, a demokracja bezpośrednia jest głęboko zakorzeniona w szwajcarskiej kulturze politycznej. Można powiedzieć, ze instytucja referendum w Szwajcarii jest nie tylko emanacją ducha demokratycznego, ale przenika również całe życie i całą organizację społeczeństwa helwetyckiego. [394]

Bibliografia:

1. www.portalwiedzy.onet.pl
2. Niewiadomski Zygmunt, *Samorząd terytorialny w Europie Zachodniej*, Warszawa 1990
3. Kużelewska Elżbieta, *Referendum w procesie integracji europejskiej*, Warszawa
4. Malinowski Andrzej, *Społeczne uwarunkowania referendum,* Warszawa 1996

Łukasz Nowik

Athletic Bilbao a nastroje nacjonalistyczne Basków

Kraj Basków – jako jedna z Hiszpańskich prowincji, pozornie jawi się tak jak inne w tym pięknym kraju posiada: swoją określoną autonomię, język etniczny, swój parlament (bask. Eusko Legebiltzarra) oraz własną tak wysoką postawioną wśród wartości mieszkańców Półwyspu Iberyjskiego- tradycję.

Nie jest także ten region zbyt obszernie zaludniony, populacja Kraju Basków można by rzec, że jest nie wiele większa od mieszkańców Warszawy-2 124 841 mieszkańców (dane na rok 1995r.) - co stanowi zaledwie 7 pozycje pod tym względem wśród autonomicznych regionów Hiszpanii.

Jednak jak to przed laty powiedział Frederich Schiller „Pozory rządzą światem, a prawda jest tylko na scenie". Tak jak i w przypadku Kraju Basków nie wgłębiając się zbytnio w jego historię jak i kulturę bardzo łatwo zwieść się pozorom.

Otóż: Kraj Basków nigdy nie był taki jak inne regiony Hiszpanii i nigdy też taki nie będzie, co więcej... ten region nie jest jak żaden inny znany mi na świecie i to po wieloma względami... Choćby językowym. Co ciekawe Baskowie są wg etnografów: największą językową zagadką Europy.

[393] E. Kużelewska, *Referendum w procesie*…,s.43-46
[394] E. Kużelewska, *Referendum w procesie*…,s.23

Ich język pełen nielogicznych sprzeczności, (jak i sami oni) bardzo trudny w przyswojeniu, jest nie podobny do żadnego spośród znanych języków europejskich. Być może to dlatego że Baskowie to jedyny naród który przetrwał najazd ludów Indonezyjskich z Azji w III tysiącleciu p.n.e., dlatego są uznawani jako najbardziej tajemniczy i prawdopodobnie najstarszy żyjący lud europejski.

Mieszkańcy tego terenu jawią się jako uparci, choć prości ludzie- pracowici, impulsywni można być powiedzieć że nieobliczalni (co może pokrótce wyjaśniać egzystowanie i nieformalne popieranie takich organizacji terrorystycznych jak ETA, która jednak nie jest tematem tych rozmyślań) Aby jak najkrócej i najdobitniej ich opisać: Baskowie to tacy ceniący podstawowe wartości –krnąbrni, dumni lokalni patrioci...

Dla mnie osobiście, jako nieuleczalnego fanatyka piłki nożnej na nastroje w Kraju Basków, najciekawiej jest spojrzeć przez pryzmat najbardziej znanego klubu piłki nożnej na tym obszarze Athletic Bilbao.

Cofnijmy się nieco w czasie i skupmy się nad genezą klubu... W 1898 Juan Astorqua Landabaso i paru znajomych z lokalnego klubu sportowego postanowiło założyć pierwszy w regionie poważny klub czysto piłkarski. Nazwę „Athletic" zaproponowało właśnie paru Anglików z pobliskich kopalń. Wkrótce zaczęto rozgrywać pierwsze mecze. Już cztery lata później doszło do połączenia z pobliskim FC Bilbao, dając w efekcie Bizcaya FC. Po roku stwierdzono jednak, że ta nazwa nie oddaje w pełni charakteru zespołu i doszło do kolejnej zmiany. Tym razem na Athletic Club de Bilbao.

Klub ten nie bez przyczyny jawi się jako jeden z najsławniejszych bastionów Baskijskiego czynniku narodowego -tuż obok osławionej niezdrową chwałą ETA - o której jak to już postanowiłem nie pisać zbyt wiele zostawiając tym samym cenne miejsce na papierze: szlachetnej ideologii którą łączy sport z lokalnym patriotyzmem.

Co najciekawsze, Athletic Bilbao jest pod pewnym względem ewenementem w całym piłkarskim świecie... Proszę sobie tylko wyobrazić... takiego prezesa polskiego III ligowca Pogoni Lębork, który w swoim klubie zatrudnia tylko... Kaszubów, tym samym nielicznie zgromadzona publiczność na miejskim stadionie oglądałaby co tydzień biegającego po boisku niezwykle utalentowanego choć niestety nie pierwszej już młodości miejscowego fryzjera, znajomego piekarza- czy bezwzględnego pupila kibiców urzędnika stanu urzędu cywilnego:)

A włodarze Athletic dokładnie taki eksperyment prowadzą już od 111 lat! Zatrudniają wyłącznie graczy baskijskiego pochodzenia. Konsekwentnie, bez żadnej taryfy ulgowej. Co więcej- nie zatrudniają byle kogo- aby skrępować się jeszcze bardziej – zatrudniają tylko piłkarzy którzy biegle mówią w języku baskijskim- postrzeganym w Hiszpanii jako etniczny dialekt. Gorzko przekonał się o tym chociażby znany mistrz świata z 1998r. i Europy z 2000r. pochodzący z drugiej, francuskiej strony Pirenejów Bixente Lizarazu.

Taką politykę próbował prowadzić także inny znany Baskijski klub- Real Sociedad San Sebastian- który w obliczu współczesnej globalizacji która dotyka także piłkę nożną, kres tego kierunku pomaga nie tylko w sukcesie sportowym ale i finansowym- wobec tego zrezygnował z tego ideału w 1989 r. Ten przysłowiowy strzał w stopę, przysparza Athletic Bilbao sympatyków nie tylko w kraju Basków, nie tylko w Hiszpanii, ale na całym kontynencie.

Co w tym wszystkim budzi największy respekt? nie tak silna tradycja -zwłaszcza ze nie wiadomo nigdy gdzie i kiedy tak naprawdę przebiega granica pomiędzy romantycznymi ideałami a mrocznym nacjonalizmem.

Chociażby przykład: kiedy ETA. szantażowała, grożąc śmiercią wspomnianemu wyżej Lizarazu- żądając wysokiego okupu sympatycznie nazwanego „podatkiem rewolucyjnym”.

Mój największy podziw budzi to że, Athletic, choć pod względem sportowym krepował sobie dłonie (nogi?). Nigdy nie spadł z najbardziej elitarnej ligi piłkarskiej Europy- Premiera Division. Takiej sztuki dokonały jeszcze tylko dwa kluby.. są to mityczni herosi, finansowi krezusi, bogowie piłkarskiego świata.

FC Barcelona i Real Madryt których budżet zapewne dziesięciokrotnie przewyższa tą skromną „zaściankową” Baskijską niepodległościową instytucję. Rywalizacja tych potentatów znana jako „gran derby” (wielkie derby) przyciąga cały świat.

Athletic Bilbao przyciąga uwagę nieco z innego... jakże nie współczesnego aspektu... Kiedy Real Madryt przyjeżdża na San Mames (40 000miejsc), trybuny wrzą, a piłkarze Królewskich muszą uważać na swoje bezpieczeństwo.

A to ktoś oberwie puszką, albo zapalniczką, a to zostanie zwyzywany, a to obrzucą klubowy autokar cegłami - nie bez powodu megagwiazdy „najbardziej hiszpańskiego klubu” podróżują autokarem o wzmocnionych kuloodpornych szybach.

Kiedy piłkarze Bilbao zaś goszczą w Madrycie, cały stadion podskakuje śpiewając znaną pod tysiącem formuł kibicowską docinkę „ kto nie skacze jest pieprzonym baskiem” tylko jeden mały sektor stoi wtedy nieruchomo, palą się w nim hiszpańskie flagi, wiszą w nim portrety lokalnych morderców-bohaterów ETA.

Skąd ta wspólna atmosfera nienawiści? Wszystko oczywiście sprowadza się do historii... Kiedy Hiszpanią rządził swoją krwawą dyktaturą generał Franco- Real był jego oczkiem w głowie- inne kluby takie jak Barcelona, czy Bilbao były stale piętnowane. Nie w taki sposób jaki wiele nas ma w swojej wyobraźni, były to np.: rozstrzeliwania prezesa klubu, czy „przypadkowe” bombardowanie stadionu.

Real Madryt przez kibiców Athletico jest właśnie utożsamiany z tymi czasami. Współcześnie zamiast generała Franco, w loży honorowej Santiago Bernabeu siedzi król Hiszpanii, który także nie chce, aby Baskonia, czy Katalonia odłączyły się od jego kraju.

Dziś na stadionie San Mames dominuje grupy o poglądach zdecydowanie lewicowych. Prym wiodą m.in. Redskini i inne odłamy lewicowych grup skinheadzkich. Są to kibice pochodzący z rodzin robotniczych, co zresztą powszechnie demonstrują na stadionie. Na innych flagach widnieją symbole lewicowe (czerwone gwiazdy, portrety Che Guevary), antyfaszystowskie i innymi lewicowymi nurtami w ruchu skinheadzkim.

Niektórzy nie patrzą przychylnie na związki polityki oraz niepodległościowych poglądów ze sportem, twierdzą ze zabija jego piękno. Być może często mają racje.

Moim zdaniem jednak historia Athletic Bilbao pokazuje ze może być inaczej... że można nie tylko z pasją śledzić piękne bramki... można połączyć tą całość w jedną ciekawą ideologię.

I trudno mi szczerze znaleźć lepszy nośnik niepodległości, reklamę autonomicznego kraju Basków niż ten skromny klub... Z pewnością ma o wiele większy niż skłonności separatystyczne bojowników ETA czy wylewne wypowiedzi i wiece jednego z popularnych polityków...

Bibliografia:

1. Franklin Foer: Jak futbol wyjaśnia świat, czyli nieprawdopodobna teoria globalizacji
2. Zeszyt Skarb Kibica Ligi Hiszpańskiej 2006,
3. Wielki Atlas Świata wydawnictwa nowetern 2004,

4. Miesięcznik „Kibol” numer 4/07,
5. Oficjalna Strona Ahtletic Bilbao,
6. Blog „podroze po hiszpanii”

Justyna Oleniacz

Struktura organizacyjna Euroregionu „Bałtyk”

Euroregion „Bałtyk” został utworzony na mocy umowy podpisanej 22 lutego 1998 roku w Malborku. Jako główny cel utworzenia euroregionu Bałtyk uznano „przygotowanie i realizację wspólnych planów i projektów rozwoju przygranicznych terenów oraz likwidację barier we współpracy”[395]. Statut euroregionu został przyjęty wraz z podpisaniem umowy. Jego ostatnia aktualizacja miała miejsce 22 lutego 2008 roku. Porozumienie zostało podpisane przez: „przedstawicieli Stowarzyszenia Gmin RP Euroregion Bałtyk, wojewodów oraz przewodniczących sejmików samorządowych województwa elbląskiego, gdańskiego, olsztyńskiego i słupskiego, przedstawicieli Związku Municypalitetów Obwodu Kaliningradzkiego FR, województw południowej Szwecji (Kalmar, Kronoberg, Blekinge), miasta i regionu Liepaja (z Łotwy), hrabstwa Bornholm (Dania) oraz regionu kłajpedzkiego (Litwa)”[396]. Od 1999 roku, po wprowadzeniu nowego podziału terytorialnego w Polsce, po polskiej stronie w euroregionie Bałtyk znajdują się dwa województwa: pomorskie i warmińsko-mazurskie. Natomiast w 2002 roku strona łotewska rozszerzyła swój zasięg terytorialny o region Kurlandzki. Jednak w 2006 ostatecznie wystąpiła z euroregionu. Euroregion Bałtyk jest jednym z największych terytorialnie euroregionów. Obejmuje on powierzchnię 87 000 km², którą zamieszkuje 5,6 mln osób[397]. Łączy w ramach współpracy transgranicznej 8 regionów leżących na terytorium 5 państw południowego obszaru Regionu Morza Bałtyckiego[398].

Euroregion Bałtyk jest instytucją, którą tworzą przedstawiciele władz samorządowych oraz rządowych szczebla regionalnego. Ma on więc charakter samorządowo-rządowy[399]. Wszystkie decyzje dotyczące działalności euroregionu strona polska wypracowuje na wspólnych posiedzeniach organizowanych przez Stowarzyszenie Gmin. W razie nieobecności marszałków lub wojewodów zastępują ich upełnomocnieni przedstawiciele z prawem podejmowania decyzji na zasadzie consensusu.

Euroregion Bałtyk ma strukturę organizacyjną typową dla euroregionów. W skład władz euroregionu wliczane są: Rada, Prezydium, Prezydent, Rada Młodzieżowa i Grupy Robocze[400]. W Radzie euroregionu strona polska reprezentowana jest przez wojewodów, marszałków oraz 4 przedstawicieli Stowarzyszenia[401]. Organami euroregionu są także

[395] Umowa o utworzeniu euroregionu „Bałtyk” z dnia 15 lutego 1998 r. ze zm. (http://www.eurobalt.org.pl/downloads/dok23.pdf).
[396] R. Kisiel i R. Koszyk-Białobrzeska *Euroregionalna współpraca i integracja na przykładzie euroregionu Bałtyk,* Olsztyn 2008, s. 78.
[397] Idem.
[398] Idem.
[399] Idem, s. 80.
[400] Art. 4 statutu euroregionu „Bałtyk” z dnia 15 lutego 1998 r. ze zm. (http://www.euroregionbaltic.eu/downloads/file72.pdf).
[401] R. Kisiel i R. Koszyk-Białobrzeska, *Euroregionalna współpraca*..., op. cit., s. 81.

grupy robocze oraz ciała administracyjne, tj. Stały Międzynarodowy Sekretariat oraz sekretariaty krajowe[402].

Zgodnie ze Statutem Rada euroregionu jest najwyższym organem decyzyjnym i koordynującym współpracę w ramach Euroregionu. Początkowo w skład Rady mogło wejść do 6 przedstawicieli poszczególnych podmiotów. Obecnie każda ze stron może delegować do 8 reprezentantów, przez co Rada może maksymalnie liczyć 48 osób. Rada obraduje na posiedzeniach zwyczajnych, które są zwoływane przez Prezydenta euroregionu i odbywają się, co najmniej 2 razy do roku oraz posiedzeniach nadzwyczajnych, które są wynikiem podjętych decyzji przez Prezydenta, Prezydium lub na wniosek przynajmniej ⅓ członków Rady. W dniu 6 grudnia 2007 roku uchwalono zmiany w Statucie, które spowodowały, że do Rady euroregionu weszło 8 przedstawicieli młodzieży z regionów członkowskich[403]. Do głównych zadań Rady należy:
- inicjowanie zmian i decydowanie o strukturze zarządzania w euroregionie,
- zatwierdzanie planów działania i innych długoterminowych programów,
- inicjowanie i decydowanie o zmianach statutu i umowy,
- zatwierdzanie planów finansowych dla wspólnych projektów,
- zatwierdzanie rocznych raportów z działalności Prezydenta, grup roboczych,
- zatwierdzanie rocznego raportu finansowego z działalności euroregionu,
- przyjmowanie decyzji o wystąpieniu lub zawieszeniu członkostwa stron w euroregionie, przyznawanie tytułu Honorowego Członka Euroregionu,
- wybór i zatwierdzenie Prezydenta i Wiceprezydenta euroregionu na jeden rok[404].

Między posiedzeniami Rady działalnością euroregionu kieruje Prezydium wyłaniane przez Radę ze swojego składu po jednym przedstawicielu z każdego regionu członkowskiego. Na mocy decyzji Rady z dnia 22 lutego 2008 roku nastąpiło rozszerzenie Prezydium Euroregionu o Przewodniczącego Rady Młodzieżowej ERB. Prezydium obraduje 4-6 razy w ciągu roku. Swoje uchwały podejmuje również na zasadach consensusu przy koniecznym udziale więcej niż 50% członków Prezydium. Decyzje te obowiązują Strony, które je podjęły, natomiast pozostałe mogą je przyjąć[405]. Do zadań Prezydium należy:
- przygotowywanie i przedkładanie Radzie do zatwierdzenia uchwał,
- realizacja uchwał Rady,
- przyjmowanie rocznych sprawozdań z przebiegu pracy prezydenta i grup roboczych oraz przedkładanie ich do zaliczenia Radzie,
- powoływanie grup roboczych[406].

Zgodnie ze Strategią Komunikacji i Informacji euroregionu Bałtyk podejmowane są działania promujące organizację na arenie międzynarodowej. Przykładem takich działań jest coroczne posiedzenie Prezydium Euroregionu Bałtyk (ERB) w Brukseli[407].

Zarówno pracami Rady jak i pracami Prezydium kieruje Prezydent. Prezydium jest organem wykonawczym euroregionu, od którego pracy zależne jest czy powierzone przedsięwzięcia zostaną wykonane. Prezydium składa się z 6 osób, po jednym przedstawicielu każdej ze stron. Na jego czele stoją Prezydent i Wiceprezydent. Obecnie

---

[402] Art. 4 statutu z dnia 15 lutego 1998 r. op. cit.
[403] Idem, s.81.
[404] Art. 5 statutu euroregionu „Bałtyk" z dnia 15 lutego 1998 r. ze zm. (http://www.euroregionbaltic.eu/downloads/file72.pdf).
[405] R. Kisiel i R. Koszyk-Białobrzeska, *Euroregionalna współpraca*..., op. cit., s. 82.
[406] Art. 5 statutu z dnia 15 lutego 1998 r. op. cit.
[407] R. Kisiel i R. Koszyk-Białobrzeska, *Euroregionalna współpraca*..., op. cit., s. 82.

funkcję prezydenta pełni przedstawiciel strony duńskiej Per Ole Petersen. Prezydium powołuje też grupy robocze. Członkowie grupy decydują o przebiegu pracy, liczbie spotkań i pozostałych szczegółach dotyczących organizacji pracy. Na poziomie międzynarodowym pracują stałe grupy do spraw:
- ochrony środowiska i ekologii,
- planowania przestrzennego i rozwoju gospodarczego,
- spraw społecznych,
- transportu[408].

Kolejnym organem euroregionu jest Rada Młodzieżowa, która została powołana na mocy decyzji Rady z dnia 6 grudnia 2007 roku. Do Rady Młodzieżowej wchodzi po jednym przedstawicielu każdego regionu członkowskiego ERB. Wiek członka Rady Młodzieżowej określa się między 16 a 25 rokiem życia. Wyboru członków Rady Młodzieżowej dokonuje się podczas otwartego spotkania zapowiedzianego z minimum dwutygodniowym wyprzedzeniem. Pozostałe aspekty wyboru członków Rady Młodzieżowej ustalane są przez każdą ze Stron Umowy. Rada Młodzieżowa wybiera ze swojego składu Przewodniczącego, którego kadencja trwa jeden rok. Kolejno przedstawiciele wszystkich Stron Umowy pełnią funkcje Przewodniczącego. Rada Młodzieżowa podejmuje swoje uchwały na zasadach consensusu, jeśli jest obecnych więcej niż 50% członków Rady. Jej członkowie uzgadniają zadania i działania Rady, a także procedury operacyjne, które przedkładają Prezydium ERB do zatwierdzenia. Rada Młodzieżowa składa Prezydium ERB sprawozdanie roczne z działalności, wraz z raportem finansowym. Sprawozdanie to stanowi integralną cześć rocznego sprawozdania z prezydentury, przedkładanego do zatwierdzenia Rady ERB[409].

Administracyjną sieć euroregionu tworzą narodowe sekretariaty usytuowane w Elblągu (Polska), Ronne (Dania), Bałtijsku (Rosja), Kłajpedzie (Litwa) oraz Karlskronie, Kalmarze, Vaxjo na zasadzie rotacji (Szwecja). Sekretariat wykonuje swoje obowiązki w zakresie prowadzenia korespondencji w imieniu organów euroregionu, prowadzenia archiwum, organizacji posiedzeń Rady i Prezydium i protokołowania ich przebiegu. Wykonuje również działania organizacyjne na rzecz promocji euroregionu oraz umacniania więzi między stronami[410].

W dniu 31.10.2003 r. Rada euroregionu podjęła decyzję o utworzeniu z dniem 1.07.2004 r. Stałego Międzynarodowego Sekretariatu (SMS), który działa w strukturze sekretariatu polskiego w Elblągu. Celem powstania SMS było stworzenie ciała koordynującego prace sekretariatów krajowych wspierającego działania realizowane na terenie euroregionu oraz budującego jego wizerunek, który ma się przyczynić do postrzegania euroregionu Bałtyk jako organizacji dynamicznej, dobrze przygotowanej do wdrażania inicjatyw europejskich. Powstanie SMS było pierwszym wspólnie finansowanym projektem przez wszystkie strony euroregionu[411].

Stały Międzynarodowy Sekretariat zajmuje się:
- organizowaniem spotkań poszczególnych sekretariatów w celu przygotowania posiedzeń oraz projektów decyzji dla Rady oraz Prezydium, zgodnie ze wskazówkami Prezydenta oraz decyzjami Rady i Prezydium,
- utrzymywaniem kontaktów z krajowymi sekretariatami,
- prowadzeniem korespondencji wewnętrznej i zewnętrznej euroregionu,

---

[408] Idem, s. 82.
[409] Art. 5 statutu z dnia 15 lutego 1998 r. op. cit
[410] R. Kisiel i R. Koszyk-Białobrzeska, *Euroregionalna współpraca*..., op. cit.,.82-83.
[411] Idem, s. 83.

- przygotowywaniem posiedzeń organów euroregionu,
- prowadzeniem promocji euroregionu,
- utrzymywaniem kontaktów z mediami,
- prowadzeniem promocji współpracy transgranicznej, przygotowywaniem sprawozdań oraz ustalaniem kalendarza imprez[412].

W Polsce stroną współpracy w euroregionie jest Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion Bałtyk z siedzibą w Elblągu. Obecnie funkcjonują w nim 83 jednostki samorządowe (4 powiaty i 79 gmin). Obszarem jego działania są wspomniane województwa, tj. pomorskie i warmińsko-mazurskie. Celem Stowarzyszenia Gmin RP Euroregionu Bałtyk jest podejmowanie działań na rzecz poprawy warunków życia ludności zamieszkującej teren działania Stowarzyszenia. W sferze publicznej cel Stowarzyszenia jest realizowany w zakresie m.in. rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy, działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości, nauki, edukacji, oświaty i wychowania, działań na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami[413].

Cele statutowe Stowarzyszenie realizuje poprzez samodzielną realizację programów i projektów bądź współudział z pokrewnymi instytucjami działającymi na obszarze euroregionu, jak też udzielając pomocy członkom Stowarzyszenia w pozyskiwaniu funduszy UE, organizowanie szkoleń, konferencji, prowadzenie działalności informacyjnej i publicystycznej itp.[414]. Istnieją 3 rodzaje członkostwa w Stowarzyszeniu:
- zwyczajne,
- wspierające,
- honorowane[415].

Członkostwo zwyczajne charakteryzuje się tym, że może je uzyskać gmina lub powiat ziemski z woj. pomorskiego i warmińsko-mazurskiego na podstawie stosownej uchwały Rady gminy lub powiatu ziemskiego. Nabycie praw następuje przez uchwałę Zarządu Stowarzyszenia. Członkowie mają następujące prawa:
- czynne i bierne prawo wyborcze do władz Stowarzyszenia,
- uczestnictwo w zebraniach, odczytach, konferencjach sympozjach i szkoleniach organizowanych przez władze Stowarzyszenia,
- zabieranie głosu we wszystkich sprawach dotyczących Stowarzyszenia, zgłaszania opinii, wniosków i postulatów,
-noszenia odznaki organizacyjnej Stowarzyszenia,
-korzystania z urządzeń, świadczeń i pomocy Stowarzyszenia,
-ubieganie się o dofinansowanie w sprawie funduszy zarządzanych przez Stowarzyszenie.

Do obowiązków członków należą:
- czynne uczestnictwo w realizacji zadań statutowych,
- regularne opłacanie składek członkowskich,
- przestrzeganie postanowień statutu[416].

---

[412] Idem, s. 83.
[413] Idem, s. 83.
[414] Idem, s. 83.
[415] Idem, s. 84.
[416] Idem, s. 84.

Członkostwo wspierające polega na tym, że może je uzyskać osoba fizyczna lub prawna jeśli wystąpi ze stosownym wnioskiem i wniesie lub zadeklaruje wsparcie materialne Stowarzyszenia. Nabycie praw następuje przez uchwałę Zarządu Stowarzyszenia. Do praw członków zalicza się:
- uczestnictwo w zebraniach, odczytach, konferencjach sympozjach i szkoleniach organizowanych przez władze Stowarzyszenia,
- zabieranie głosu we wszystkich sprawach dotyczących Stowarzyszenia, zgłaszania opinii, wniosków i postulatów,
- noszenia odznaki organizacyjnej Stowarzyszenia,
- korzystania z urządzeń, świadczeń i pomocy Stowarzyszenia,
- ubieganie się o dofinansowanie w sprawie funduszy zarządzanych przez Stowarzyszenie.
Obowiązki członków są następujące:
-czynne uczestnictwo w realizacji zadań statutowych,
-wnoszenie wsparcia materialnego zgodnie z deklaracją lub dwustronnym porozumieniem,
-przestrzeganie postanowień statutu[417].

Członkostwo honorowane związane jest z tym, że może je uzyskać osoba fizyczna lub prawna na wniosek Zarządu. Nabycie praw następuje na Walnym Zebraniu Delegatów. Do praw członków zalicza się:
- uczestnictwo w zebraniach, odczytach, konferencjach sympozjach i szkoleniach organizowanych przez władze Stowarzyszenia,
- zabieranie głosu we wszystkich sprawach dotyczących Stowarzyszenia, zgłaszania opinii, wniosków i postulatów,
- noszenia odznaki organizacyjnej Stowarzyszenia,
- korzystania z urządzeń, świadczeń i pomocy Stowarzyszenia,
- ubieganie się o dofinansowanie w sprawie funduszy zarządzanych przez Stowarzyszenie.

Obowiązkiem członków jest:
- czynne uczestnictwo w realizacji zadań statutowych,
- przestrzeganie postanowień statutu[418].

Do Władz Stowarzyszenia należą 3 organy, tj. Walne Zgromadzenie Delegatów, Zarząd i Komisja Rewizyjna, których kadencja odpowiada kadencyjności władz samorządowych. Walne Zgromadzenie Delegatów zajmuje się m.in. określeniem głównych kierunków działalności Stowarzyszenia, ustaleniem statutu lub zmian w statucie, podejmowaniem decyzji o przystąpieniu bądź wystąpieniu z euroregionu Bałtyk, zatwierdzaniem sprawozdań Zarządu i Komisji Rewizyjnej, uchwalaniem planu dochodów i wydatków Stowarzyszenia, zatwierdzaniem rocznych bilansów. Uchwały podejmowane są większością głosów[419].

Zarząd kieruje bieżącą działalnością Stowarzyszenia oraz reprezentuje go na zewnątrz. Ponosi on odpowiedzialność za swoje działania przed Walnym Zgromadzeniem Delegatów. W skład Zarządu wchodzi 9 osób, a jego posiedzenia odbywają się minimum 6 razy w roku. Zarząd realizuje cele Stowarzyszenia oraz uchwały Walnego Zebrania Delegatów, składa także sprawozdania ze swojej działalności na Walnym Zgromadzeniu Delegatów, prowadzi dokumentację członkowską, ustala projekt planu dochodów i

[417] Idem, s. 84.
[418] Idem, s. 84.
[419] Idem, s. 84.

wydatków Stowarzyszenia itp.[420]. Sprawowaniem kontroli nad działalnością Stowarzyszenia zajmuje się Komisja Rewizyjna, która składa się z 5 członków.

Przychody Stowarzyszenia pochodzą z:
- składek członkowskich,
- darowizn, zapisów od osób prawnych i fizycznych,
- dochodów z własnej działalności gospodarczej,
- dochodów z majątku Stowarzyszenia, który stanowią nieruchomości, ruchomości oraz fundusze,
- dotacji,
- przychodów finansowych powstających z odsetek bankowych od rachunków bieżących i lokat terminowych oraz różnic kursowych[421].

Podsumowując, euroregion Bałtyk ma typową jak dla euroregionów strukturę organizacyjną. Do najważniejszych organów wliczane są: Rada, Prezydium/Prezydent, Stały Międzynarodowy Sekretariat i Sekretariaty Krajowe. Największe uprawnienia ma Rada, która stanowi najwyższy organ decyzyjny i koordynujący współpracę w ramach euroregionu. Prezydium natomiast jest organem wykonawczym wyłanianym ze składu Rady i zajmującym się kierowaniem działalnością euroregionu między posiedzeniami Rady. Pracami Rady i Prezydium kieruje Prezydent. Ciałem koordynującym prace sekretariatów krajowych, wspierającym działania realizowane na terenie euroregionu oraz budującym jego wizerunek jest SMS, czyli Stały Międzynarodowy Sekretariat. Natomiast sieć administracyjną euroregionu Bałtyk tworzą Sekretariaty Krajowe.

Bibliografia:

- „Euroregiony w nowym podziale terytorialnym Polski", 1999, GUS, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Warszawa-Wrocław.
- „Euroregionalna współpraca i integracja na przykładzie euroregionu Bałtyk", 2008, Renata Koszyk-Białobrzeska, Roman Kisiel, UWM, Olsztyn.
- Statut Euroregionu "Bałtyk" ze strony internetowej:
http://www.euroregionbaltic.eu/downloads/file72.pdf
- Umowa o utworzeniu Euroregionu "Bałtyk" ze strony internetowej:
http://www.eurobalt.org.pl/downloads/dok23.pdf

Michał Osiniak

Planowane inwestycje realizowane przez Gminę Miasto Rzeszów współfinansowane z funduszy Unii Europejskiej w ramach okresu programowania 2007-2013

Polska jako pełnoprawny kraj członkowski Unii Europejskiej posiada szerokie możliwości korzystania z Funduszy Strukturalnych Wspólnoty. Rzeszów od samego początku aktywnie uczestniczy w pozyskiwaniu funduszy i wykorzystywaniu ich w celach rozwojowych. W ten sposób miasto zyskuje wiele wymiernych korzyści takich jak: poprawienie infrastruktury drogowej, rozwój infrastruktury teleinformatycznej, działań na rzecz ochrony przyrody. Rzeszów staje się przyjazny dla mieszkańców, przyciąga potężnych inwestorów, a zatem uczestniczy w szybkim i efektywnym procesie rozwoju. Władze miasta nie zapominają także o osobach niepełnosprawnych. Starają się umożliwić

[420] Idem, s. 85.
[421] Idem, s. 85.

im normalne oraz bezproblemowe funkcjonowanie. Równie ważnym zadaniem dla władz miasta Rzeszowa jest zapewnienie pomocy dla studentów i uczniów[422].

Od 2004 roku Gmina Miasta Rzeszów zrealizowała dwadzieścia jeden projektów, które zostały współfinansowane przez Unię Europejską. Całkowita wartość projektów na lata 2004 – 2008 to ponad 339 milionów złotych, w tym około 175 milionów złotych dofinansowania z Funduszy Strukturalnych[423].

W latach 2000 – 2006 funkcjonowały cztery główne fundusze strukturalne. Były to: Europejski Fundusz Społeczny, Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa. Dodatkowo istniał Fundusz Spójności, który był finansowym instrumentem Unii Europejskiej działający na poziomie państw, a nie regionów. Beneficjenci mogli się ubiegać o pomoc finansową z Funduszy w ramach pięciu jednofunduszowych sektorowych programów operacyjnych (SPO), dwufunduszowego Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) oraz czterech Inicjatyw Wspólnotowych, czyli specjalnych programów pomocy bezzwrotnej skierowanych do określonych środowisk i grup społecznych[424].

W nowym okresie programowania przypadającym na lata 2007 – 2013 sytuacja Funduszy Strukturalnych uległa zmianie. Zreformowana została polityka spójności. Pozostawiono dwa fundusze: Europejski Fundusz Społeczny oraz Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego. W Polsce poprzednie programy operacyjne zostały zastąpione nowymi:

- Program Infrastruktura i Środowisko,
- Program Kapitał Ludzki,
- Program Innowacyjna Gospodarka,
- Program Rozwój Polski Wschodniej,
- Program Pomoc Techniczna,
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej,
- 16 regionalnych programów (dla każdego z województw)[425].

Gmina Miasta Rzeszów w aktualnym okresie programowania (2007-2013) realizuje trzy projekty. Całkowita wartość projektów została wyceniona na ponad 349 milionów złotych. Wysokość dofinansowania nowych projektów z budżetu Unii Europejskiej wynosi około 290 milionów złotych[426]. Środki pomocnicze pochodzą z dwóch programów:

---

[422] Tekst oparty na: http://www.erzeszow.pl/2925/2925/?PHPSESSID=60a5edf20a53ba9f0bc795b3aed81a54 ; dostęp: 12/01/2009.

[423] Dane statystyczne ze strony: http://www.erzeszow.pl/2925/2925/?PHPSESSID=60a5edf20a53ba9f0bc795b3aed81a54 ; dostęp: 12/01/2009.

[424] Tekst oparty na: http://www.funduszestrukturalne.gov.pl/Podstawowe+informacje/ ; dostęp 12/01/2009.

[425] Tekst oparty na: http://www.funduszestrukturalne.gov.pl/Podstawowe+informacje/ ; dostęp: 12/01/2009.

[426] Dane oparte na informacjach ze strony: http://www.erzeszow.pl/2925/2925/?PHPSESSID=60a5edf20a53ba9f0bc795b3aed81a54 ; dostęp: 12/01/2009.

- **Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (PO RPW)** – program został przyjęty 2 października 2007 roku. Jego zadaniem jest „przyspieszenie tempa rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju”[427]. Chodzi tutaj przede wszystkim o realizowanie projektów o kluczowym znaczeniu gospodarczo-społecznym dla pięciu województw wschodniej części Polski. Są to między innymi województwa: warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, podkarpackie oraz świętokrzyskie[428].

- **Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego (RPO WP)** – to najważniejszy instrument polityki rozwoju regionu. Jego celem jest podniesienie poziomu konkurencyjności gospodarki oraz dostępności przestrzennej województwa[429]. Jest to następca nie istniejącego już Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR).

Pierwszym projektem realizowanym przez Gminę Miasta Rzeszów w nowym okresie programowania jest stworzenie **Regionalnego Centrum Transferu Nowoczesnych Technologii Wytwarzania.** Wartość projektu wynosi około 14 milionów złotych, w tym 11 milionów złotych pochodzi z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego. Czas przewidziany na realizację projektu to trzy lata. Termin ukończenia ustalony został na rok 2010. Głównym założeniem jest utworzenie w Centrum Kształcenia Praktycznego w Rzeszowie nowoczesnej bazy, która będzie umożliwiała szkolenie i podnoszenie poziomu kwalifikacji zawodowych pracowników pracujących oraz przygotowujących się do pracy z zastosowaniem nowoczesnych technologii wytwarzania. Wraz z rozbudową infrastruktury zostaną także zakupione urządzenia i oprogramowanie do tworzenia i korzystania z innowacyjnych technologii.

Wymagania projektu, obejmujące w szczególności powstanie i wyposażenie nowoczesnych laboratoriów, zostały skonsultowane przez zarząd Stowarzyszenia Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza”, tak aby odpowiadały specyfice przedsiębiorstw działających na terenie, który obejmuje projekt oraz zgłaszanemu zapotrzebowaniu na wykwalifikowane kadry. Utworzona w Centrum Kształcenia Praktycznego w Rzeszowie nowoczesna baza szkoleniowa będzie składowym elementem sieci szkoleniowej ośrodków wchodzących w skład Regionalnego Centrum Transferu Nowoczesnych Technologii Wytwarzania [430].

Drugi projekt to **Poprawa infrastruktury sportowej poprzez przebudowę stadionu miejskiego w Rzeszowie.** współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013. Całkowita wartość projektu wynosi 30 milionów złotych, w tym 19 milionów pochodzi z dofinansowania. Przedmiotem tego projektu jest przebudowa Stadionu Miejskiego zlokalizowanego przy

[427] Tekst pochodzi z opracowania na stronie: http://www.funduszestrukturalne.gov.pl/NSS/programy/krajowe/PORPW/ ; dostęp: 12/01/2009.
[428] Tekst oparty na: http://www.funduszestrukturalne.gov.pl/NSS/programy/krajowe/PORPW/ ; dostęp: 12/01/2009.
[429] Tekst oparty na: http://www.wrota.podkarpackie.pl/res/rpo/Aktualnosci/2007/rpo_wp_6_11_07.pdf ; dostęp: 12/01/2009.
[430] Dane pochodzą ze strony: http://www.erzeszow.pl/2925,5584/5584/ ; dostęp: 12/01/2009.

ul. Hetmańskiej 69 w Rzeszowie. Obejmuje ona w szczególności budowę 9 segmentów stadionu (zadaszonych trybun) na obecnym obiekcie stadionu po wschodniej stronie wraz z drogami dojazdowymi. Rozbudowa stadionu przyczyni się do zwiększenia (o około 4 711) ilości miejsc siedzących dla widzów zawodów sportowych a przede wszystkim na poprawę jakości istniejącego stadionu. Dzięki dostosowaniu infrastruktury do panujących standardów zwiększeniu ulegnie liczba organizowanych imprez sportowych o zasięgu krajowym a także międzynarodowym. Realizacja projektu pozwoli na przyciągnięcie do miasta i regionu nowych inwestorów strategicznych. W dalszej perspektywie wpłynie na rozwój gospodarczy w województwie oraz tworzenie nowych miejsc pracy. Dzięki poprawie bazy rekreacyjnej i sportowej województwo podkarpackie stanie się miejscem atrakcyjniejszym do zamieszkania i pracy [431].

Ostatnim projektem dofinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007 – 2013 jest

Budowa systemu integrującego transport publiczny miasta Rzeszowa i okolic. Tym razem całkowity koszt projektu oszacowany został na ponad 304 miliony złotych. Wysokość dofinansowania to ponad 290 milionów złotych. Okres realizacji projektu to lata to 2008 –2012. Celem projektu, jest kompleksowe rozwiązanie problemów związanych z funkcjonowaniem komunikacji zbiorowej na terenie miasta Rzeszowa oraz jego okolic.

Projekt ten zakłada integrację różnych form transportu oraz zwiększenie udziału w komunikacji publicznej pojazdów spełniających najwyższe normy ekologiczne, co powinno spowodować zwiększenie mobilność i jakości życia mieszkańców oraz stworzyć warunki do rozwoju i aktywizacji podmiotów gospodarczych.

Głównymi etapami projektu są:

1. Przygotowanie projektu, zarządzanie projektem, promocja projektu.
2. Budowa Systemu Obszarowego Sterowania Ruchem Drogowym.
3. System komunikacji publicznej.
4. Budowa Zintegrowanej Platformy Cyfrowej Transmisji Danych.
5. Przebudowa/rozbudowa lokalnego układu komunikacyjnego, modernizacja infrastruktury na potrzeby transportu publicznego.

Przygotowanie, obsługa, promocja projektu

W ramach tego etapu zostanie opracowane Studium Wykonalności projektu. Ponadto etap ten obejmuje promocję projektu oraz koszty zarządzania projektem.

Budowa Systemu Obszarowego Sterowania Ruchem Drogowym

Elementem mającym znaczący wpływ na usprawnienie w poruszaniu się po mieście będzie budowa Systemu Obszarowego Sterowania Ruchem Drogowym, na który składa się m.in.:

- system sterowania sygnalizacją świetlną,

[431] Dane pochodzą ze strony: http://www.erzeszow.pl/2925,5583/5583/ ; dostęp: 12/01/2009.

- system priorytetowania pojazdów komunikacji zbiorowej włącznie z systemem lokalizacji pojazdów „on-line”,
- system informacji,
- system monitorowania bezpieczeństwa,
- stacje pogodowe, itp.

Przedstawione powyżej systemy przyczynią się znacząco do zwiększenia bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego, skrócenia czas przejazdu transportu zbiorowego oraz zostanie usprawniony sposób poruszania się po mieście wszystkich użytkowników dróg.

System komunikacji publicznej

Na podstawie tego etapu przewiduje się wprowadzenie nowej formy transportu, jaką będzie Szybka Kolej Miejska (SKM). Wiąże się z tym zakup środków komunikacji kolejowej (w tym szynobusów), co więcej planowany jest także zakup czystych ekologicznie autobusów, spełniających normę emisji spalin EURO 4.

Zakupiony tabor zostanie wyposażony w urządzenia współpracujące z systemem Informacji Pasażerskiej oraz systemem e-Bilet. Szynobusy w połączeniu z komunikacją autobusową znacznie usprawnią szybkość i komfort przemieszczania się po mieście. Elementem łączącym oba środki transportu będą nowoczesne przystanki intermodalne, które umożliwią sprawne przesiadanie się pasażerów pomiędzy SKM, a komunikacją autobusową.

Budowa Zintegrowanej Platformy Cyfrowej Transmisji Danych

Celem tego etapu projektu jest zbudowanie platformy transmisji danych umożliwiającej funkcjonowanie i zintegrowanie planowanych do realizacji w ramach projektu systemów wchodzących w skład Obszarowego System Sterowania Ruchem Drogowym, e-info oraz e-biletu.

Przebudowa i rozbudowa lokalnego układu komunikacyjnego, modernizacja infrastruktury, na potrzeby transportu publicznego

W ramach tego etapu przewiduje się przebudowę lokalnych układów komunikacyjnych oraz infrastruktura towarzysząca w celu usprawnienia funkcjonowania komunikacji publicznej.
Zostaną wybudowane/przebudowane:

- nowe przystanki, zatoki oraz pętle autobusów,
- przystanki intermodalne, integrujące różne systemy komunikacji zbiorowej,
- parkingi dla pojazdów osobowych i rowerów w celu ułatwienia korzystania z komunikacji publicznej oraz połączenia komunikacji zbiorowej także z komunikacją pieszą i rowerową,
- nowe odcinki drogowe w celu zwiększenia rozwoju komunikacji zbiorowej.

Podejmowane działania przyczynią się do zwiększenia obszaru oddziaływania środków transportu zbiorowego oraz możliwości komunikacji terenów podmiejskich z

miastem wojewódzkim. Co więcej, w ramach realizacji zadań inwestycyjnych będą stosowane najmniej uciążliwe dla środowiska rozwiązania technologiczne [432].

Podsumowując, praca ta ma za zadanie pokazać jak dużą rolę w rozbudowie naszego miasta mają fundusze unijne. Budżet Wspólnoty pokrywa niekiedy ponad połowę wydatków poniesionych podczas realizacji danych projektów. Nowy okres programowania to nowe perspektywy. Daje to dla Rzeszowa ogromną szansę rozwoju i pomaga dorównaniu największym miastom w Polsce, a w niedalekiej przyszłości, także europejskim metropoliom. Postępy oraz stan realizowanych projektów możemy śledzić za pomocą serwisu informacyjnego Urzędu Miasta Rzeszowa, na którym znajdują się aktualizowane wiadomości: http://www.erzeszow.pl/.

Co więcej, efektywna rozbudowa miast od zawsze pociąga za sobą zainteresowanie prywatnych inwestorów. Zwłaszcza w ostatnich latach możemy zaobserwować wzmożoną chęć inwestowania kapitału przez zagranicznych deweloperów na terenie Gminy Rzeszów. Wiadomości o planowanych tego typu działaniach możemy przeczytać na rzeszowskim serwisie inwestycji: http://inwestycje.rzeszow.pl/.

Źródła:

- http://www.erzeszow.pl/2925/2925
- http://www.funduszestrukturalne.gov.pl
- http://www.wrota.podkarpackie.pl/res/rpo/Aktualnosci/2007/rpo_wp_6_11_07.pdf

Anna Pałys

Organizacja i funkcjonowanie gminy we Włoszech

Zgodnie z konstytucją Włoch, terytorium tego państwa dzieli się na regiony, prowincje i gminy. Obecnie, funkcjonują więc trzy szczeble samorządu terytorialnego: 20 regionów, 95 prowincji oraz 8100 gmin.

Organizację gminy można uznać za jedną ze wspólnot pierwotnych, w której najpełniej może zrealizować się człowiek i jego rodzina. Jest ona najbardziej naturalnym porządkiem organizacyjnym, powstającym wszędzie tam, gdzie gromadzą się ludzie. Gminę można określić jako jedyną i podstawową formę oraz wyznacznik samorządu, w której członkostwo jest obowiązkowe- w myśl starożytnej zasady *quid est in territorio est etiom de territorio*, każdy mieszkaniec gminy staje się jej członkiem. Organizacja i funkcjonowanie gminy wiąże się z przekazaniem części kompetencji ze szczebla centralnego do niższego. Gminy mają prawo do samodzielnego postępowania realizując własne cele, które jednak nie mogą być sprzeczne z interesem społecznym.

Według włoskiej konstytucji, gmina to podmiot autonomiczny, posiadający własny statut oraz uprawnienia i zadania, by działała zgodnie z konstytucyjnymi zasadami. Jest ona więc podmiotem lokalnym, reprezentującym wspólnotę, dbającym o jej interesy, inicjującym i realizującym zadania na rzecz własnego rozwoju.

Do elementów gminy zalicza się:

a) Terytorium, które jest częścią terytorium narodowego i pojmowane jest jako obszar działania, gdzie ważne są akty gminy, a także poza którym przestają one obowiązywać

[432] Tekst oparty na: http://www.erzeszow.pl/2925,5554/5554/ ; dostęp: 12/01/2009.

b) Ludność, obejmującą wszystkie osoby, które zamieszkują (są zameldowane) na jej terytorium
c) Mienie, które obejmuje wszystkie składniki majątkowe gminy oraz prawa o charakterze majątkowym

Zadania gminy opierają się na zasadach:
- subsydiarności- zadania administracyjne muszą być wykonywane przez podmiot najbliższy obywatelowi
- odpowiedniości- zadania przypisane są administracji zdolnej do zagwarantowania ich wykonania
- zróżnicowania- alokacja zadań musi uwzględniać charakter więzi społecznych, cechy demograficzne, przestrzenne i strukturalne podmiotów

Funkcje gminy to uprawnienia publiczne przyznane podmiotom do realizacji interesów publicznych, których są przedstawicielami. Gmina to podstawowy szczebel administracji terenowej, posiadający kompetencję ogólną, który pełni wszystkie funkcje władzy publicznej dotyczące danego terytorium i zamieszkującej je ludności, które nie są przyznane innym podmiotom. Do gmin należą wszelkie zadania administracyjne dotyczące ludności i obszaru gminy, w zakresie własnych usług publicznych, które są świadczone na rzecz jednostki lokalnej społeczności, zagospodarowania przestrzennego, rozwoju gospodarczego, z wyjątkiem zadań przypisanych innym podmiotom prawa państwowego lub regionalnego.

We Włoszech istnieje także wewnętrzny podział gminy na okręgi gminne. Związany jest on głównie z wyróżnieniem w gminie obszarów, charakteryzujących się odrębnymi cechami topograficznymi lub społecznymi. Ustanowienie takich okręgów jest konieczne we wszystkich gminach liczących ponad 100 000 mieszkańców.

ORGANY GMINY:
Do organów gminy należą rada gminy, zarząd oraz wójt.

Rada gminy (Consilio communale):

Rada gminy jest to organ kolegialny pełniący funkcje uchwałodawcze, a także organ kontroli polityczno- administracyjnej w gminie. Ma ona wyłączny oraz ograniczony zakres działania dotyczący jedynie pewnych aktów.

Rada gminy jest upoważniona do wydawania takich aktów podstawowych jak na przykład:
a) Statut gminy i statut zakładów samodzielnych
b) Regulaminy
c) Programy i raporty
d) Plany przestrzenne i urbanistyczne

Zakres zadań rady dotyczy wszystkich istotnych spraw gminy, w tym budżetu, planowania przestrzennego, a także polityki personalnej. Do jej zadań należy między innymi:
- zawieranie umów między gminami oraz między gminami a prowincjami
- ustanawianie i ustalanie wysokości podatków
- nabywanie, zbywanie nieruchomości i związanych z nimi praw
- określanie zasad mianowania oraz wyznaczania przedstawicieli gminy przy podmiotach, zakładach pracy i instytucjach

Kadencja rady gminy trwa 5 lat, a mandat radnego rozpoczyna się od daty wyboru. Podstawowym kryterium liczby radnych w danej gminie jest liczba mieszkańców. Rada składa się z wójta i radnych w liczbie:

1) 12 radnych w gminach z ludnością poniżej 3 000 mieszkańców,
2) 16 radnych w gminach z ludnością powyżej 3 000 mieszkańców,
3) 20 radnych w gminach z ludnością powyżej 10 000 mieszkańców,
4) 30 radnych w gminach z ludnością powyżej 30 000 mieszkańców,
5) 40 radnych w gminach z ludnością powyżej 100 000 mieszkańców albo w gminach, które są głównymi miastami prowincji,
6) 46 radnych w gminach z ludnością powyżej 250 000 mieszkańców,
7) 50 radnych w gminach z ludnością powyżej 500 000 mieszkańców,
8) 60 radnych w gminach z ludnością powyżej miliona mieszkańców.

By rada mogła sprawnie funkcjonować w jej obrębie powołuje się komisje oraz zespoły. Wśród typów komisji można wyróżnić:

a) Komisje stałe
b) Komisje specjalne
c) Komisje rewizyjne

Zespoły, zwane też grupami radnych są elementem organizacyjnym prac rady. W funkcjonowaniu rady gminy ważną rolę pełni przewodniczący rady gminy. Podczas obrad pełni on rolę przewodniczącego organu kolegialnego. Uprawnienia przewodniczącego powinny być wykonywane bezstronnie. Przewodniczący rady:

a) Reprezentuje radę na zewnątrz
b) Zbiera i dostarcza informacje o sprawach przedstawianych radzie
c) Posiada uprawnienia dyscyplinarne i policji wewnętrznej

Zarząd gminy (Giunta municipale): [1)]

Jest to organ kolegialny, wykonawczy. Pełni również funkcję organu wspomagającego wójta. Zarząd składa się z wójta, który mu przewodniczy oraz asesorów (assesori comunali). Ich liczba jest zależna od liczby przyjętej w statucie i wynosi:

a) Nie więcej niż 4 w gminach z ludnością poniżej 10 000 mieszkańców,
b) Nie więcej niż 6 w gminach z ludnością pomiędzy 10 001 i 100 000 mieszkańców,
c) Nie więcej niż 10 w gminach z ludnością pomiędzy 100 001 i 250 000 mieszkańców i w głównych miastach prowincjonalnych z ludnością poniżej 100 000 mieszkańców,
d) Nie więcej niż 12 w gminach z ludnością pomiędzy 250 001 i 500 000 mieszkańców,
e) Nie więcej niż 14 w gminach z ludnością pomiędzy 500 001 i 1 000 000 mieszkańców,
f) Nie więcej niż 16 w gminach z ludnością powyżej 1 000 000 mieszkańców.

Członkowie wybierani są ze składu zarządu. Zarząd pełni swe funkcje przez 5 lat, po upływie kadencji członkowie pozostają na swych stanowiskach, Az do czasu mianowania nowego składu. Członkowie zarządu nie mogą być urzędnikami gminnymi, sędziami, kierownikami banków komunalnych. Posiedzenia zarządu są tajne.

Wójt (sindaco): [2)]

Jest to organ monokratyczny gminy. Można go uznać za szefa rządu gminnego oraz urzędnika rządowego w terenie. Jest on wybierany przez obywateli w wyborach bezpośrednich i powszechnych, a jego kadencja trwa 5 lat i może być odnowiona. Rozdziela on zadania pomiędzy asesorów według kryterium resortowego. Do zadań wójta należy:

a) Reprezentowanie gminy na zewnątrz
b) Zwoływanie i przewodniczenie zarządowi
c) Zwierzchnictwo na d wykonaniem aktów oraz funkcjonowaniem służb i urzędów
d) Powoływanie kierowników urzędów i służb
e) Stosowanie sankcji administracyjnych za przekroczenie przepisów gminnych
f) Inne

Wójt może wydawać zarządzenia zwykłe, doraźne i pilne.

PRZYPISY:

1) W niektórych źródłach zwany komisją gminną.
2) W niektórych źródłach zwany również syndykiem i merem.

BIBLIOGRAFIA:

1) J. Sługocki, *Organizacja i funkcjonowanie administracji publicznej we Włoszech: zagadnienia administracyjnoprawne*, Szczecin 2005.
2) B. Dolnicki, *Samorząd terytorialny. Zagadnienia ustrojowe*, Zakamycze 1999.
3) W. Misiuda-Rewera, *Włochy republika autonomii*, Lublin 2005.

Zyta Pasela

Plan rozwoju gminy Sędziszów Małopolski wspomagany pozyskiwanymi w tym celu środkami unijnymi

Gmina Sędziszów Małopolski to gmina miejsko-wiejska w województwie podkarpackim, w powiecie ropczycko-sędziszowskim. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie rzeszowskim. Siedzibą gminy jest Sędziszów Małopolski. W skład gminy Sędziszów Małopolski wchodzą następujące miejscowości: Będziemyśl, Boreczek, Borek Wielki, Cierpisz, Czarna Sędziszowska, Góra Ropczycka, Kawęczyn Sędziszowski, Klęczany, Krzywa, Ruda, Szkodna, Wolica Ługowa, Wolica Piaskowa, Zagorzyce. Według danych z roku 2002 gmina Sędziszów Małopolski ma obszar 154,29 km², w tym:

- użytki rolne: 64%
- użytki leśne: 26%

Gmina stanowi 28,11% powierzchni powiatu. Do gmin sąsiadujących z gminą Sędziszów Małopolski należą: Iwierzyce, Kolbuszowa, Niwiska, Ostrów, Ropczyce, Świlcza, Wielopole Skrzyńskie.

Strategia rozwoju gminy Sędziszów Młp. jest podstawowym narzędziem zarządzania rozwojem lokalnym, zapewniającym ciągłość polityki wspierania rozwoju. Została przyjęta uchwałą Rady Miejskiej z dnia 12 lipca 2004 r. i obejmowała lata 2004-2013 zgodnie z obszarem programowania Unii Europejskiej.

Po prawie czterech latach realizacji zachodzi konieczność jej aktualizacji, spowodowana między innymi wykonaniem części zaplanowanych zadań, pojawieniem się nowych oraz dostosowaniem zapisów strategii (cele strategiczne dokumentu zostały zachowane, dokonano natomiast korekt w celach szczegółowych) do obecnie obowiązujących dokumentów programowych województwa i kraju.

Strategia zawiera zaktualizowaną diagnozę stanu gospodarczego i społecznego gminy, wizję i strategiczne cele rozwoju oraz zasady finansowania i wdrażania planowanych przedsięwzięć. Powodzenie strategii zależy przede wszystkim od integracji wokół niej działań samorządu, środowisk lokalnych, instytucji i od mobilizacji społeczeństwa dostrzegającego szanse w ogólnym rozwoju gminy.

Można stwierdzić iż:

- Gmina Sędziszów Młp. to ukształtowany ośrodek lokalny, który będzie coraz bardziej atrakcyjny dla mieszkańców poprzez rozwój przedsiębiorczości, turystyki, oświaty, wykorzystanie swojego położenia geograficznego, posiadanych zabytków, bazy oświatowej oraz poprzez system zachęt dla inwestorów miejscowych i zewnętrznych,
- Gmina Sędziszów Młp. posiada potencjał, warunki, zasoby ludzkie i szanse stania się gminą harmonijnego rozwoju, w którym dbałość o rozwój ekonomiczny i społeczny i odbywa się z poszanowaniem środowiska naturalnego. Spełnienie misji, to w efekcie piękny i nowoczesny ośrodek oferujący szeroką gamę atrakcyjnych usług, czyste środowisko, wykształcone społeczeństwo oraz nowe miejsca pracy.

Taki obraz winien być podstawą formułowania celów rozwoju i programów działania oraz przedmiotem promocji gminy zarówno wśród mieszkańców gminy Sędziszów Młp. jak i na zewnątrz poprzez różnorodne środki masowego przekazu.

Analiza aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej przeprowadzona z udziałem przedstawicieli reprezentatywnych dla różnych środowisk gminy Sędziszów Młp. pozwala na określenie pożądanego obrazu naszej gminy w przyszłości.

Nadrzędnym celem polityki samorządu winien być równomierny rozwój stymulowany podejmowaniem zadań podnoszących poziom i jakość życia mieszkańców przy zachowaniu dotychczasowych walorów przyrodniczo-krajobrazowych i różnorodności gospodarczej.

Wizja gminy Sędziszów Młp. zakłada, że zachowa ona swój charakter rolniczy przy jednoczesnym wzmacnianiu sektora usług oraz małej i średniej przedsiębiorczości. Nastąpi wykorzystanie potencjału przyrodniczo-krajobrazowego gminy poprzez powstanie gospodarstw agroturystycznych, produkcję ekologicznej żywności.

Skierowanie środków na rozwój infrastruktury komunikacyjnej, komunalnej, bazy oświatowej, poprawę stanu bezpieczeństwa zapewni zmniejszenie bezrobocia i zahamowanie odpływu młodych mieszkańców.

Sytuacja społeczno-gospodarcza gminy Sędziszów Młp. wymaga wyodrębnienia pięciu równorzędnych celów strategicznych, wokół których koncentrować się będzie jej rozwój:

1) **Poprawa jakości środowiska:**

- ochrona wód i gleb przed zanieczyszczeniem,
- racjonalna gospodarka odpadami,
- ochrona i utrzymanie miejskich terenów zieleni,
- ochrona i zachowanie walorów przyrodniczych środowiska,
- poprawa bezpieczeństwa przeciwpowodziowego,
- edukacja ekologiczna społeczeństwa.

Realizację tego celu umożliwią projekty związane między innymi z:

- budową urządzeń i sieci kanalizacji sanitarnej,
- budową sieci wodociągowych,
- budową sieci kanalizacji deszczowej,
- wprowadzeniem systemu selektywnej zbiorki odpadów oraz ograniczeniem masy odpadów komunalnych kierowanych do składowania.

2) **Rozwinięta infrastruktura techniczna:**
- poprawa stanu dróg i układu komunikacyjnego gminy,
- modernizacja infrastruktury energetycznej.

Realizowane projekty dotyczyć będą między innymi:
- budowy i modernizacji sieci dróg gminnych, w tym budowa obwodnicy,
- współpracy z zarządcami dróg w zakresie budowy, modernizacji dróg,
- przebudowy linii energetycznych,
- termomodernizacji budynków użyteczności publicznej,
- modernizacji źródeł ciepła i infrastruktury przesyłu energii cieplnej.

3) **Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców:**
- rozwój budownictwa komunalnego i socjalnego oraz stymulowanie rozwoju budownictwa mieszkaniowego,
- stymulowanie zwiększenia dostępności do usług medycznych oraz promocja zdrowia,
- wsparcie przedsiębiorczości, tworzenie warunków do zwiększenia poziomu zatrudnienia,
- rozwój terenów rekreacyjnych, bazy sportowej oraz upowszechnianie sportu wśród dzieci i młodzieży,
- odnowa obiektów zabytkowych i ochrona dziedzictwa kulturowego,
- rozszerzenie oferty kulturalnej dla ludności,
- poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego,
- doskonalenie systemu pomocy społecznej,
- integracja społeczna – inspirowanie tworzenia lokalnych grup działania,
- powszechny dostęp do sieci teleinformatycznych.

Realizowane projekty dotyczyć będą m.in.:
- rozwoju bazy lokalowej dla prowadzenia działalności kulturalnej,
- infrastruktury zdrowotnej, sportowej, rekreacyjnej i turystycznej,
- zachowania obiektów dziedzictwa kulturowego,
- budownictwa mieszkaniowego,
- powszechnego dostępu do internetu.

4) **Kształtowanie ładu przestrzennego:**
- opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- aktualizacja studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- otworzenie bazy danych gminnego zasobu nieruchomości oraz wolnych nieruchomości przemysłowych,
- uzbrajanie terenów inwestycyjnych.

Realizację tego celu umożliwią projekty związane między innymi z:
- opracowaniem planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego,
- planem rewitalizacji,
- opracowaniem dokumentacji na kompleksowe uzbrojenie terenów inwestycyjnych.

5) **Zaspokajanie zbiorowych potrzeb w zakresie oświaty:**
- utrzymanie racjonalnej sieci szkół w mieście i gminie,

- modernizacja technicznej bazy oświatowej,
- podnoszenie poziomu edukacji dzieci i młodzieży,
- objęcie placówek oświatowych jednolitym informatycznym systemem zarządzania.

Realizację tego celu umożliwią projekty związane między innymi z:

- modernizacją budynków oświatowych,
- budową sal gimnastycznych, boisk sportowych,
- podwyższaniem kwalifikacji przez nauczycieli,
- wyrównywaniem szans edukacyjnych.

Podstawowym źródłem finansowania działań zaplanowanych w strategii będą środki pochodzenia publicznego w postaci następujących funduszy:

· budżet gminy (środki z dochodów własnych gminy i wpłat mieszkańców),

· budżet państwa (budżet wojewody, budżety ministerstw w części skierowanej na finansowanie programów,

· środki pozabudżetowe,

· środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej.

Powyższy podział źródeł finansowania jest ukierunkowany na maksymalne wykorzystanie środków zewnętrznych pochodzących z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, a w szczególności z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

W latach 2007 -2013 funkcjonują dwa fundusze strukturalne – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego **(EFRR)** i Europejski Fundusz Społeczny **(EFS)** oraz Fundusz Spójności **(FS).**
System wdrażania powyższych funduszy unijnych określa **Narodowa Strategia Spójności (NSS)**.

Łączna suma środków zaangażowanych w realizację Narodowej Strategii Spójności wyniesie około **85,6 mld euro**. Z tytułu realizacji NSS średniorocznie (do roku 2015) będzie wydatkowe około 9,5 mld euro, co odpowiada około 5% produktu krajowego brutto. Z tej sumy:
67,3 mld euro będzie pochodziło z budżetu UE, 11,9 mld euro z krajowych środków publicznych (w tym ok. 5,93 mld euro z budżetu państwa),ok. 6,4 mld euro zostanie zaangażowanych ze strony podmiotów prywatnych.

Celem strategicznym NSS jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cele NSS będą realizowane za pomocą: Programów Operacyjnych (PO), zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO), zarządzanych przez Zarządy poszczególnych Województw i projektów współfinansowanych ze strony instrumentów strukturalnych, tj.:

- **Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko** – współfinansowany z EFRR i FS,
- **Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka** - współfinansowany z EFRR,
- **Program Operacyjny Kapitał Ludzki** - współfinansowany z EFS,
- **16 Regionalnych Programów Operacyjnych** - współfinansowanych z EFRR, w tym Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego,
- **Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej** - współfinansowany z EFRR,
- **Program Operacyjny Pomoc Techniczna** - współfinansowany z EFRR,

- **Programy Operacyjne Europejskiej Współpracy Terytorialnej** - współfinansowany z EFRR.

Gmina Sędziszów Małopolski za ostatnie dwa lata podpisała umowy na dofinansowanie projektów ze środków unijnych na kwotę prawie 7,6 miliona zł. Do tej kwoty doliczyć trzeba jeszcze 10% dotacji z budżetu państwa. Są to środki na rozbudowę oczyszczalni (3,3 mln zł), budowę wodociągu w Zagorzycach Górnych (0,5 mln zł), budowę dróg na Rędzinach (0,5 mln zł) czy też inwestycję pod nazwą „Ochrona zbiornika GZWP-425", inaczej budowę kanalizacji sanitarnej w Wolicy Piaskowej, Wolicy Ługowej i Górze Ropczyckiej (3,8 mln zł). To tylko w ramach ZPORR. Ale gmina korzystała także z pieniędzy unijnych np. na odbudowę parku w Górze Ropczyckiej.

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (*ZPORR*) jest jednym z programów operacyjnych, którego celem strategicznym jest tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską.

SPO podobnie jak ZPORR to kolejny program UE „Wspierający finansowo działania samorządu lokalnego", z którego korzysta Gmina Sędziszów Młp.

Podstawowym założeniem dla realizacji wyznaczonych celów strategicznych jest zasada równomiernego rozwoju gminy przy jednoczesnym umacnianiu pozycji miasta Sędziszów Młp. jako ośrodka stanowiącego centrum rozwoju.

Ważnym elementem równomiernego rozwoju jest wyrównywanie dysproporcji w zakresie warunków życia na terenie gminy poprzez budowę i modernizację infrastruktury technicznej i społecznej.

Każda jednostka samorządu ma określone ustawowo zadania, funkcje i kompetencje.

Rozwój danego regionu wymaga, aby cele nadrzędne realizowane na poszczególnych szczeblach administracji rządowej i samorządowej zachowały spójność i wzajemnie się uzupełniały.

W przypadku strategii gminy najważniejszą osobą w procesie jej realizacji i monitoringu jest Burmistrz Sędziszowa Młp., gdyż kierując bieżącą działalnością ma największy wpływ zarówno na sam proces opracowywania strategii, jej wdrażania jak również oceny jej realizacji. Burmistrz raz w roku złoży Radzie Miejskiej sprawozdanie z realizacji strategii, zaopiniowane uprzednio przez Komisję Rozwoju Społeczno Gospodarczego i Gospodarki Finansowej.

Wdrażanie „Strategii Rozwoju Gminy Sędziszów Małopolski „ jest procesem otwartym, który na każdym etapie winien podlegać weryfikacji i aktualizacji.

Zarządzanie strategią powinno opierać się na szeroko pojętym partnerstwie.

Na poziomie ponad gminnym winna zaangażować władze sąsiednich gmin, powiatu czy województwa oraz banków, instytucji około biznesowych i wszystkich zainteresowanych przyszłością gminy Sędziszów Małopolski.

Bibliografia:

- http://www.bip.ires.pl/gfx/sedziszow_mlp/files/STRATEGIE/2007-2013strategia.pdf
- http://pl.wikipedia.org/wiki/Gmina_Sędziszów_Małopolski
- http://www.sędziszów-mlp.pl/pl/0,50/50
- http:/www.spropczyce.pl/unia_europejska/fundusze_unijne/charakterystyka

- http:/www.ziemiasesziszowska.pl/kandydat_na_burmistrza
- http:/www.crse.org.pl/?id=grupa&nr=8818243
- http://www.sedziszów-młp.pl/pl/0,71/71

Anna Pasieka
Zarządzanie środkami inwestycyjnymi z UE oraz z budżetu miasta Tarnowa w 2007 r.

FINANSE MIASTA

Plan budżetu Miasta Tarnowa na grudzień 2007 roku wyniósł po stronie dochodów 348 968 329 zł. Łączne, zrealizowane dochody Miasta Tarnowa wyniosły 352 718 769,55 zł, stanowiąc 101,07% uchwalonego planu rocznego. Uchwalony budżet określał plan wydatków na kwotę 352 897 757 zł. Na przestrzeni 2007 roku plan wydatków uległ zwiększeniu o 9 419 616 zł do kwoty 362 317 373 zł. Wykonanie wydatków wyniosło 347 804 910,90 zł i stanowiło 95,99% planu rocznego.

Finanse miasta Tarnowa w 2007 roku

Lp.	Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie
1.	Dochody ogółem	348 968 329,00	352 718 769,55
2.	Wydatki ogółem	362 317 373,00	347 804 910,90
3.	Wynik (1 – 2)	-13 349 044,00	4 913 858,65
4.	Saldo przychody i rozchody (a + b – c – d + e)	13 349 044,00	13 562 433,02
a)	- pozostałe środki z lat ubiegłych	20 412 325,00	20 412 325,65
b)	- zaciągnięte kredyty i pożyczki	4.669.559,00	4 669 558,10
c)	- spłacone kredyty i pożyczki	10 794 666,00	10 794 665,50
d)	- pożyczki udzielone	1 938 174,00	1 724 785,23
e)	- spłata pożyczki udzielonej	1 000 000,00	1 000 000,00

Źródło: Wydział Budżetu, Planowania i Analiz Urzędu Miasta Tarnowa

POMOC DLA NIEPEŁNOSPRAWNYCH I OPIEKA ZDROWOTNA

Z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) w 2007 roku na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych otrzymano ogółem 3 445 206 zł (więcej w rozdziale 13. „Pomoc społeczna").

W ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami" utworzono 32 nowe stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych na kwotę łączną 615 560 zł (w 2006 roku utworzono 19 stanowisk). Całkowity koszt zorganizowania nowych stanowisk pracy: 1 704 525 zł (średni koszt dofinansowania stanowiska – 19 236 zł). Kwota środków uzyskana w 2007 roku była najwyższą w czteroletniej historii aplikacji gminy do programu.

W 2007 roku ze środków PFRON oraz dotacji Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego dofinansowane zostały roboty budowlane w Domu Pomocy Społecznej przy ul. Czarna Droga. Zakres robót obejmował dobudowę klatki schodowej wraz z windą przystosowaną do samodzielnego poruszania się osób niepełnosprawnych oraz

dostosowanie budynku do wymogów przeciwpożarowych. Łączny koszt robót budowlanych wyniósł 837 788 zł, w tym dofinansowanie ze środków PFRON 399 000 zł oraz dotacji Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego 120 000 zł.

W ramach programu „Edukacja" przebudowano sanitariaty w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym. Wartość tego remontu wyniosła 305 855 zł, z czego PFRON wniósł 200 tys. zł.

Ze środków PFRON została również dofinansowana adaptacja i przebudowa części pomieszczeń na potrzeby zakładu rehabilitacji Mościckiego Centrum Medycznego. Całkowity koszt zadania wyniósł 582 112 zł, z czego 208 888 zł zostało dofinansowane. Na potrzeby Mościckiego Centrum Medycznego w całości ze środków z PFRON został zakupiony sprzęt rehabilitacyjny, którego wartość wyniosła 65 530 zł.

W 2007 roku łączna wartość dotacji z Urzędu Wojewódzkiego na zadania bieżące dla placówek służby zdrowia wyniosła 11 032 037 zł. Również z dotacji Urzędu Wojewódzkiego realizowane były: modernizacja instalacji elektrycznej oraz zakup sprzętu do Domu Dziecka nr 2 oraz Pogotowia Opiekuńczego o wartości 34 824 zł. Specjalistyczny Szpital im. E. Szczeklika dofinansował zakup aparatury ze środków Ministerstwa Zdrowia i PZU w wysokości 260 tys. zł.

W 2007 roku szpitalowi im. E. Szczeklika przyznano dofinansowanie Komitetu Mechanizmów Finansowych EOG i NMF na termomodernizację budynków szpitala. Przyznane dofinansowanie ze strony państw-darczyńców dotyczy 85% kosztów projektu, tj. 486 tys. euro (1 943 276 zł). Pozostałe 15% kosztów (86 tys. euro) zabezpieczyła Gmina Miasta Tarnowa (będąca organem założycielskim dla szpitala).

PROJEKTY INWESTYCYJNE

Zadaniem drogowym, które otrzymało wsparcie UE ze środków Sektorowego Programu Operacyjnego– Transport była modernizacja drogi krajowej nr 73 wraz z budową ronda. Również w 2007 roku finalizowana była przebudowa dróg dojazdowych do parku przemysłowego przy ul. Krzyskiej i Al. Piaskowej, którego całkowita wartość wynosiła prawie 17 743 203 zł (z czego UE dofinansowała 9,5 mln zł). Łącznie na budowę dróg otrzymano ze środków UE 11 040 885 zł.

W ramach subwencji ogólnej Ministerstwa Transportu w wysokości 1,2 mln zł dofinansowano modernizację ulic Jana Pawła II, Słonecznej i Lwowskiej, a dzięki pożyczkom z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej w wysokości 2 533 779 zł wybudowano ekrany akustyczne w ciągu Al. Jana Pawła II i os. Zielonego, wykonano ścieżki rowerowe na terenie miasta, dokonano termomodernizacji budynków Tarnowskiego Centrum Kształcenia Praktycznego, Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej oraz Gimnazjum nr 7. Po 3 latach istnieje możliwość umorzenia części pożyczki. Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przekazał 292 515 zł na termo renowację budynku Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego, EkoFundusz zasilił budżet Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego o kwotę1 436 371 zł, dzięki czemu możliwa była zmiana zasilania autobusów z oleju napędowego na gaz ziemny.

W 2007 roku Tarnowskie Wodociągi kontynuowały projekt współfinansowany z Funduszu Spójności, którego łączne nakłady na realizację w samym tylko Tarnowie wyniosły 27 779 415 euro. Projekt obejmował budowę kolektora P i F wraz z kanalizacją sanitarną, a także modernizację rurociągów magistralnych w Gminie Miasta Tarnowa oraz na terenie ościennych gmin. W 2007 roku wydatkowano 41 357 92 zł, z czego 17 526 839 zł w samym Tarnowie (w tym ze środków Funduszu Spójności – 11 944 903 zł).

Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa wraz z Małopolskim Urzędem Wojewódzkim dofinansowały prace remontowe, konserwatorskie i rekonstrukcyjne na cmentarzach wojennych nr 200 i 199. Łączna wartość robót wyniosła 67 391 zł (w tym dotacje – 50 tys. zł).

ŚRODKI ZEWNĘTRZNE

Rok 2007 był rokiem szczególnym, ponieważ zmieniał się okres programowania Unii Europejskiej. Z jednej strony kończyła się realizacja projektów, które otrzymały wsparcie w perspektywie finansowej 2004 – 2006. Z drugiej strony – mimo, że rozpoczął się kolejny okres programowania 2007 – 2013, to programy dopiero niedawno zostały zatwierdzone przez Komisję Europejską.

W kolejności powstają szczegółowe opisy priorytetów, plany działań i wytyczne dotyczące poszczególnych programów. Na podstawie projektów dokumentów ogłaszanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego i Małopolski Urząd Wojewódzki, zarówno Urząd Miasta, jak i jednostki miejskie przygotowują się do opracowania projektów. Przygotowywane są fiszki projektów oraz zlecane wykonanie studiów wykonalności czy planu rewitalizacji, aby w momencie ogłoszenia konkursu móc złożyć wnioski o dofinansowanie.

Już wiadomo, że w wykazie indywidualnych projektów kluczowych Małopolskiego Programu Operacyjnego znalazło się tarnowskie zadanie „Budowa połączenia autostrady A4 (węzeł Krzyż) z drogą wojewódzką nr 977", które otrzyma dofinansowanie w wysokości 13 mln euro.

AKTYWIZACJA RYNKU PRACY

Celem realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy projektów „Krok do pracy" oraz „Kierunek praca" było zwiększenie szans na zatrudnianie młodzieży poniżej 25. roku życia pomoc w podjęciu zatrudnienia, zapobieganie długotrwałemu bezrobociu wśród osób bezrobotnych i reintegracja z rynkiem pracy osób długotrwale bezrobotnych. Dzięki kontynuowaniu realizacji projektów tylko w 2007 roku:
– 712 bezrobotnych skorzystało z poradnictwa bądź pośrednictwa zawodowego,
– 276 osób podniosło swoje kwalifikacje na szkoleniach i kursach,
– 152 osoby otrzymało dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
– 543 osoby rozpoczęło pierwszą pracę w formie stażu,
– 237 osób otrzymało stypendium na przygotowanie zawodowe.

Całkowita wartość projektów wynosi 9 786 346 zł (w tym ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego – 7 119 067 zł). Wydatki na realizację projektów w 2007 roku wyniosły 5 153 647 zł. Projekty te były realizowane w ramach Działań 1.2 i 1.3 Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich.

Rezultatem końcowym projektu „Badania i analiza tarnowskiego rynku pracy" było opracowanie profesjonalnego raportu, który zawiera:
– prognozy zatrudniania na tarnowskim rynku pracy w poszczególnych sekcjach i działach gospodarki,
– oczekiwania pracodawców odnośnie pożądanych kwalifikacji oraz umiejętności pracowników,
– wskazówki niezbędne do ustalenia kierunków szkoleń i programów edukacyjnych na tarnowskim rynku pracy. Projekt, którego wartość wyniosła 268 422 zł, został w całości

sfinansowany ze środków UE w ramach działania 2.1 Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego.

OCHRONA ŚRODOWISKA

Dzięki dotacjom Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej w wysokości 180 496 zł dokonano pielęgnacji drzewostanu na terenie tarnowskich parków.

PROJEKTY OŚWIATOWE

W grudniu 2007 roku sfinalizowany został projekt „System Wspomagania Zarządzania Edukacją w Tarnowie EduNet", którego wartość wyceniono na kwotę 2 256 586 zł, z czego 1 480 875 zł przekazane zostały z UE, w ramach działania 1.5 ZPORR. EduNet to system informatyczny łączący Urząd Miasta Tarnowa z 53 placówkami oświatowymi w mieście, ułatwiający zarządzanie budżetem oświaty, a także portal edukacyjny oraz inne aplikacje pozwalające na dokonanie drogą elektroniczną naboru do gimnazjów i szkół ponad gimnazjalnych Tarnowa, przekazanie pełnej informacji o ofercie edukacyjnej szkół, prawie oświatowym lokalnym i ogólnopolskim, e-wywiadówkę. Zakres projektu obejmuje również elektroniczny obieg dokumentów w urzędzie i stworzenie 12 publicznych punktów dostępu do Internetu, tzw. telecentrów, zlokalizowanych w filiach biblioteki publicznej.

Coraz częściej młodzież zainteresowana jest współpracą z innymi szkołami europejskimi. Tarnowskie szkoły realizowały projekty zarówno w ramach Polsko–Niemieckiej Współpracy Młodzieży, jak i programu Socrates Comenius. Również tarnowskie pomysły edukacji poza formalnej zostały docenione przez Program Młodzież w Działaniu. Łączna wartość projektów realizowanych w 2007 roku we współpracy międzynarodowej młodzieży wyniosła 120 644 zł.

Na wsparcie ze źródeł krajowych w wysokości 52 204 zł mogły liczyć projekty szkolne „Nasza dzielnica – czysta okolica", „Pewnym krokiem w przyszłość", „Wielcy tarnowianie", „Patron mojej szkoły – portret życiem pisany".

Zarówno tarnowscy studenci, jak i młodzież szkół ponad gimnazjalnych, borykająca się z problemami ekonomicznymi mogli otrzymać tzw. „stypendia unijne" dzięki środkom Europejskiego Funduszu Społecznego, otrzymanym w ramach działania 2.2 Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Łączna wartość wypłaconych stypendiów w roku szkolnym 2006/2007 wynosiła 1,35 mln zł.

Ministerstwo Edukacji Narodowej sfinansowało zakup wyposażenia pracowni komputerowych w Zespole Szkół Medycznych, Szkole Podstawowej nr 2, Zespole Szkół Muzycznych w łącznej wysokości 195 397 zł. Również ze środków Ministerstwa Edukacji dofinansowany był projekt Internetowego Centrum Informacji Multimedialnej w bibliotekach w Szkole Podstawowej nr 2 oraz 19 (za kwotę 32 380 zł) oraz wyposażenie stanowiska do egzaminów zawodowych w Zespole Szkół Medycznych (kwota 35 075 zł). W ramach rządowego programu zapewnienia bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w tarnowskich szkołach zainstalowano monitoring wizyjny, którego całkowity koszt wyniósł 438 642 zł (z czego dofinansowanie wyniosło 210 203 zł).

Ministerstwo Sportu i Rekreacji dofinansowało budowę całorocznego boiska z nawierzchnią syntetyczną przy Zespole Szkół Sportowych w kwocie 300 tys. zł, jak też zajęcia rekreacyjno– sportowe dla uczniów tarnowskich szkół w wysokości 90 tys. zł.

Bibliografia:

http://www.tarnow.pl/urzad_miasta/wladze_miasta/stan_miasta/index.php

Anna Pawusiak

Tradycje samorządu terytorialnego w Anglii

Specyfika angielskiego systemu samorządowego wywodzi się z czasów podboju Anglii przez Normanów. Królowie angielscy nie przeciwstawiali się rozwojowi stosunków feudalnych na wzór kontynentalny. Terytorialny podział Anglii nie oznaczał feudalnej decentralizacji. Przedstawicielem króla w hrabstwie od średniowiecza był sędzia pokoju (czynnik lokalny), a nie szeryf. Przewodniczył on zgromadzeniu hrabstwa, które składało się z panów feudalnych. Zgromadzenia hrabstwa pełniło funkcję sądu hrabstwa. Hrabstwa dzieliły się na okręgi zwane *hundreds*, były to obszary zamieszkiwane przez 100 rodzin. Okręgi te przetrwały aż do XIX w. Na czele okręgu stał *reeve*, później szefem okręgu był *Bailife* (królewski przedstawiciel okręgu).

W poł. XIV w. administracja lokalna i sądownictwo zostało powierzone sędziom pokoju *(Justices Of The Peace)*. Sędziom pokoju powierzono rozległe kompetencje: budowa więzień, opieka nad ubogimi, budowanie mostów.

Nazywani oni byli sędziowskimi zwierzętami pociągowymi lub administracyjnymi dziewczynami do wszystkiego. Podlegali kontroli ze strony korony, która była sprawowana przez tajną radę.

Po rewolucji w 1688r. przyjęto, że administracja lokalna powinna być wolna od kontroli politycznej ze strony korony. Przez następne 200 lat władzę hrabstwa objęli sędziowie hrabstwa.

Sędziowie pokoju mogli m.in.: nakładać podatki lokalne.

Hrabstwa dzieliły się na parafie, które były jednostkami organizacyjnymi kościoła anglikańskiego. Zarządzającymi parafiami byli również sędziowie pokoju.

Stopniowo parafie zaczęły przybierać charakter świecki. Oprócz parafii istniały na terenie hrabstwa tzw. BOROUGHTS czyli mniejsze miasta tworzone na podstawie dokumentów królewskich. Dokumenty te nosiły nazwę ROYAL CHARTES. Specyfika małych miast polegała na tym, że w tych miastach można było wybierać swoich własnych sędziów, można było organizować własne targi, gromadzenia majątku oraz zarządzania tym majątkiem. Miasta te miały własną reprezentację w parlamencie z radami *(councils)*.

Nowoczesny samorząd terytorialny zaczyna funkcjonować dopiero w XIX w. na mocy 2 aktów z 1834 i 1835 roku. Samo rządzenie odbywa się za pomocą wybieralności. Od 1888 wydano THE LOCAL GOVERMENT ACT, ustanowiono rady, którym przekazano uprawnienia sędziowskie. Większe miasta powyżej 50 tys. mieszkańców uzyskały odrębny status.

W 1894r. na mocy kolejnego aktu THE LOCAL GOVERMENT ACT hrabstwa zostają podzielone na dystrykty miejskie i wiejskie. W dystryktach wiejskich organem stanowiącym (uchwałodawczym) jest zebranie parafialne, a w dystryktach miejskich organem stanowiącym jest rada.

W Anglii administracja publiczna ma charakter monistyczny tzn. nie występują obok siebie organy państwowe oraz samorządowe.

Jednostki samorządowe występowały zawsze we własnym imieniu i nie spełniały żadnych czynności w imieniu państwa.

Angielski zarząd lokalny *(local goverment)* nie jest samorządem *(self goverment)* w znaczeniu kontynentalnym. Samorząd angielski realizuje uprawnienia ustalone w ustawach, rozszerzenie uprawnień może nastąpić także tylko na drodze ustawowej.

Kontrola działalności samorządu lokalnego ogranicza się tylko do badania zgodności działania z ustawami.

W XIX wieku w Anglii ukształtował się model samorządu lokalnego składający się z:

1. parafii (opieka społeczna, zarząd dróg, okręg wymiaru i poboru podatków, organ zarządu komunalnego na wsi),
2. związku opieki społecznej (składający się z kilku parafii, realizujący wszystkie zadania opieki społecznej),
3. dystryktu (okręgu)- pierwotnie ukształtowanego związku specjalnego obejmującego kilka parafii wiejskich lub miejskich, mającego ze zadanie wykonanie ustawa o zdrowotności, badanie i utrzymanie dróg publicznych, spełniającego czynności zarządu miejskiego,
4. miasta municypalnego (samorządowej jednostki komunalnej, pełniącej role obwodu sądowego, policyjnego, będącej w zależności od znaczenia okręgiem lub hrabstwem),
5. hrabstwa (jednostki samorządu lokalnego wyższego szczebla).

Nadzór nad działalnością samorządu lokalnego sprawował Urząd ds. Samorządu posiadający najważniejsze uprawnienia dotyczące sprawdzania finansów samorządowych. Urząd posiadał prawo sprawdzania ksiąg i sprawozdań finansowych, prawo zatwierdzania uchwał dotyczących nabycia i zbycia nieruchomości, udzielania zezwoleń na zaciąganie kredytów.

Kompetencje administracji lokalnej w Wielkiej Brytanii mają źródła w następujących aktach prawnych: ustawy, adoptive acts, prawodawstwo delegowane, ustawodawstwo indywidualne oraz regulaminy.

1. Ustawy. Zgodnie z zasadą *ultra vires* rady nie mogą wykonywać zadań nie przewidzianych przez prawo. Podstawowym aktem prawnym jest Local Goverment Act z 1974 roku. Zadania samorządu wynikają także z innych ustaw. Prawny charakter poszczególnych funkcji nie jest jednolity. Niektóre zadania mają charakter obligatoryjny i muszą być wykonywane, natomiast inne są fakultatywne.

2. Tzw. Adopitve acts. Niektóre ustawy przewidują dla rad określone zadania, ale aby je nabyć rady muszą uchwalić odpowiednią uchwałę oraz spełnić wymogi proceduralne określone w ustawie. Uchwały rad wprowadzające w życie określone zadania nazywamy adopitve acts.

3. Prawodawstwo delegowane. Centralne organy administracji mogą w drodze aktów normatywnych regulować uprawnienia samorządu lokalnego na podstawie delegacji ustawowej. Organy administracji centralnej, na podstawie tzw. klauzuli Henryka VII, zawartej w ustawie, mają uprawnienia dokonywania zmian w tekście ustawy upoważniającej lub innych ustaw.

4. Ustawodawstwo indywidualne. Rada może wystąpić do parlamentu o zmianę, np. rozszerzenie kompetencji w jej indywidualnym przypadku.

5. Regulaminy. Wydawane są przez rady, mają moc obowiązującą na danym terenie. Akty te wymagają zatwierdzenia przez właściwego ministra. Regulaminy mogą zostać wydane tylko w przypadku, gdy ustawa wyraźnie przewiduje możliwość ich wydania.

Jak już wspomniano, administracja lokalna w Anglii kształtowała się w sposób specyficzny. System władz lokalnych jest niejednolity, a sytuację pogłębiają następujące czynniki:

1. Na szczeblu centralnym tworzone są departamenty np. Krajowy Urząd Skarbowy lub Departament Zabezpieczenia Socjalnego, które są oddziałami rządu w terenie. Szef departamentu odpowiada przed parlamentem, natomiast pełnomocnik parlamentu ds. administracji sprawuje nad nimi bieżącą kontrolę.

2. W terenie funkcjonuje wiele regionalnych oraz lokalnych organizacji użyteczności publicznej. Kierowane są przez rady, których członkowie pochodzą raczej z mianowania niż wyboru. Nie podlegają one nadzorowi władz centralnych.

3. Do osobnej kategorii zaliczyć należy lokalne oraz regionalne agendy Państwowej Służby Zdrowia. Służba Zdrowia w Anglii posiada specyficzną strukturę organizacyjną. Należy do jednych z największych pracodawców w Europie.

4. Wraz z wprowadzeniem przetargów do gospodarki komunalnej, dopuszczono firmy prywatne do funkcjonowania w sferze zastrzeżonej uprzednio dla samorządu lokalnego.

Cechą charakteryzującą funkcjonowanie samorządu lokalnego w Anglii niemal od początku jego wyodrębnienia było przyznanie władzom lokalnym dużej samodzielności w zakresie podejmowania decyzji dotyczących kwestii lokalnych. Formalnie nieograniczone możliwości legislacyjne parlamentu łączyły się z określoną praktyką działania administracji rządowej, gwarantującą samorządom szeroką autonomię. Proces realizacji władzy politycznej w państwie przebiegał według zasad odzwierciedlających partnerski model wzajemnych relacji.

Autonomiczność władz lokalnych opiera się na istnieniu dwustronnych zależności. Rząd rezygnuje ze szczegółowej ingerencji w funkcjonowanie władz samorządowych. Pozostawia w ten sposób swobodę podejmowania decyzji w obrębie katalogu spraw uznanych za lokalne *(local goverment autonomy).* Rozdzielność obszarów działania administracji rządowej oraz samorządowej wynika także z nie wykonawczego charakteru *(non-executant)* tej pierwszej. Nie dysponuje ona wystarczającymi informacjami oraz zasobami, które umożliwiają skuteczną ingerencję w sprawy lokalne oraz bieżącą kontrolę działalności władz samorządowych. Wiąże się to z brakiem jednolitego w skali całego państwa systemu terenowych organów rządu. W przeciwieństwie do administracji rządowej, władze lokalne dysponują instrumentami umożliwiającymi realizację zadań samorządowych.

Obecny kształt samorządu lokalnego na wyspach brytyjskich ukształtował się w latach 70. Parlament uchwalił ustawę o samorządzie lokalnym dla Anglii i Walii w 1972 roku oraz ustawę dla Szkocji. Zredukowano liczbę jednostek samorządowych. Utworzono Komisję ds. Granic Samorządów Lokalnych. Organem przedstawicielskim dystryktu i hrabstwa jest rada. Pochodzi ona z wyborów bezpośrednich. Liczba radnych jest uzależniona od ilości okręgów wyborczych (np. rada hrabstwa liczy od 60 do 100 radnych). Nie obowiązuje zatem zasada proporcjonalności ludności przy ustalaniu liczby radnych. Wybory w hrabstwach Anglii i Walii odbywają się co 4 lata, zawsze w pierwszy czwartek maja.

Rada hrabstwa oraz dystryktu składa się z przewodniczącego *(chairman),* jego zastępcy *(vice-chairman)* oraz radnych *(councillors).* W dystryktach mających status miast *(borough),* na czele rady stoją burmistrz *(mayor)* oraz jego zastępcy *(deputy mayor).*

Do zadania *mayora* należy: zwoływanie posiedzeń rady i kierowanie ich przebiegiem. W przypadku równej liczby głosów, oddanych w czasie głosowania,

przysługuje mu decydujący głos. Z reguły (stosownie do postanowień rady) jest z urzędu członkiem wszystkich komisji rady. Tam, gdzie chodzi o sprawy ceremonialne, pierwszeństwo na terenie całego dystryktu przysługuje przewodniczącemu rady dystryktu. Wyjątkiem jest konieczność uznania prerogatyw królewskich *(royal prerogatives)*. Oznacza to obowiązek ustąpienia pierwszeństwa panującemu, członkom rodziny królewskiej oraz namiestnikowi królewskiemu w hrabstwie.

Wiceprzewodniczący rady wykonuje swoje obowiązki, gdy przewodniczący nie może realizować swoich zadań lub gdy stanowisko przewodniczącego nie jest obsadzone. Rada ustala ogólną politykę lokalną, natomiast jej wykonanie powierza poszczególnym komitetom. Skład komitetów jest zróżnicowany: 2/3 stanowią radni, pozostałe 1/3 eksperci z danej problematyki. Jedynie komitet finansowy składa się wyłącznie z radnych.

Podstawowym organem parafii jest rada parafialna. Radni są wybierani na 4 lata, przewodniczący rady na 1 rok. Rada liczy co najmniej 5 radnych i zbiera się co najmniej raz na 3 miesiące. Rada Parafialna musi się zebrać co najmniej 4 razy w roku.

Jeżeli w danej parafii nie ma rady parafialnej, organem uchwałodawczym jest ciało nazywane *PARISH TRUSTEES*, w skład którego wchodzi przewodniczący zebrania parafialnego *(PARISH MEETING),* określona osoba z Rady Dystryktu (czyli radny rady dystryktu).

Zebranie parafialne tworzą wszyscy mieszkańcy parafii, uprawnieni do głosowania wybierają przewodniczącego do PT. Zebranie takie musi być zwołane przynajmniej 1 raz w roku.

Do organów parafii należy także zebranie parafialne zwoływane raz do roku. Zgodnie z zasadą *ultra vires* organy samorządu lokalnego podejmują działania przewidziane przepisami prawnymi. Wśród zadań samorządowych można wymienić obligatoryjne: w hrabstwie jest to policja, gospodarka odpadami, ochrona konsumentów, utrzymywanie dróg, oświata, biblioteki, usługi socjalne. Oprócz zadań własnych, jednostki samorządu lokalnego realizują zadania nałożone przez parlament lub rząd.

Rada dystryktu (od 30-60 osób) posiada zadania wyłączne (planowanie mieszkaniowe, lokalne) oraz podzielone z radą hrabstwa (rekreacja, miejskie i wiejskie planowanie).

Zadania z zakresu oświaty i opieki społecznej należą do kompetencji rady dystryktu, w przypadku dystryktu metropolitarnego. W innych przypadkach zadania oświatowe należą do kompetencji rady hrabstwa.

Można dokonać następującej klasyfikacji zadań dystryktu:
1. ochronne (policja, straż, koncesje i licencje),
2. osobowe (oświata, usługi socjalne, budownictwo mieszkaniowe),
3. środowiskowe (kontrola zanieczyszczeń, drogi),
4. rekreacyjne (obiekty sportowe, parki, teatry),
5. komercyjne (targi, transport).

Dystrykty i hrabstwa czerpią dochody z różnych źródeł. Źródłami są tzw. opłata komunalna (pogłówne), pobierana jest od 1993 roku od osób które zamieszkują określoną nieruchomość, jeżeli daną nieruchomość zamieszkują co najmniej 2 osoby pobiera się całość opłaty, a jeżeli przez 1 osobę to ma ona 25% zniżki, jeżeli nie zamieszkuje to 50% obniżki płaci właściciel.

Dystryktom i hrabstwom przysługują subwencje i dotacje z budżetu centralnego. Mogą wydzierżawiać lub wynajmować nieruchomości, mogą zaciągać pożyczki, kredyty. Finansowanie odbywa się za pomocą dochodów własnych lub zewnętrznych.

Organy administracji lokalnej (RADY) mogą wykonywać swoje zadania wspólnie z innymi organami, mogą też w celu wspólnego wykonywania zadań publicznych powoływać organy wspólne (telekomunikacja, transport). Istnieje możliwość delegowania funkcji innym organom. Funkcje te mogą być powierzane tylko jeżeli wynika to z ustawy. Porozumienia mogą być przekazywane zawsze w ramach tego samego szczebla, ale możliwe jest delegowanie zadań organom różnych szczebli.

Możliwe jest zawieranie związków komunalnych czy stowarzyszeń. Wśród osób, które zajmują się zarządzaniem określonym terytorium można podzielić te osoby na te, które pełnią swe funkcje honorowo (radni) oraz na urzędników *(LOCAL GOVERNMENT OFFICERS).*

Radni wybierani są przez mieszkańców i pełnią swe funkcje honorowo.

PRAWA WYBORCZE:

1. czynne prawo wyborcze – czyli prawo do wybierania radnych ma każda osoba pełnoletnia, która stale zamieszkuje terytorium danej rady;
2. bierne prawo wyborcze – czyli możliwość bycia wybranym ma obywatel brytyjski, osoba, która ukończyła 21 lat najpóźniej w dniu wyborów, konieczne jest aby taka osoba spełniła 1 z warunków:
   a) osoba taka przynajmniej przez 12 miesięcy przed wyborami musi mieszkać na terenie danej rady;
   b) przez okres 12 miesięcy przed wyborami musi mieć główne lub wyłączne miejsce pracy na terenie działania danej rady;
   c) na terenie danej rady musi zajmować ziemię jako właściciel lub dzierżawca na okres co najmniej 12 miesięcy

Wybory są albo wspólne na okres 4 lat (wszyscy radni), w niektórych hrabstwach i dystryktach radni w 1/3 składu są wymieniani co rok. Wybory radnych w hrabstwach odbywają się w okręgach 1-mandatowych, a w parafiach lub dystryktach w okręgach 1 lub wielomandatowych. Radnym jest ten, kto uzyska najwyższą liczbę głosów. Jeżeli 1 lub kilku radnych otrzymało tę samą ilość głosów, wówczas wybiera się go przez losowanie. Ponad 80% rad jest pod kontrolą partii (Konserwatywnej lub Pracy).

Mandat radnego może wygasnąć:
1. w przypadku śmierci,
2. może złożyć rezygnację,
3. utrata biernego prawa wyborczego,
4. gdy nie uczestniczy w pracach rady przez okres 6 miesięcy

Rada może powołać komisje. Komisje te dzielone są na stałe i specjalne. Stałe na okres kadencji Rady (4 lata), specjalne w razie potrzeby. Wybierane są też komisje resortowe i funkcjonalne. Resortowe zajmują się określonymi dziedzinami: budownictwem, oświatą itd. Komisje funkcjonalne zajmują się pewnymi aspektami wszystkich spraw np. komisja d.s. finansów, d.s. kadr i zatrudnienia itd. Jest też podział na komisje wykonawcze – otrzymują od rady prawo określonych decyzji, doradcze mają charakter opiniodawczy, działają z upoważnienia rady i w jej imieniu.

Kontrola finansowa jest najważniejszym rodzajem kontroli administracyjnej sprawowanej nad samorządem lokalnym. Należą do niej: kontrola na zaciąganiem pożyczek przez rady, kontrola związana z dotowaniem oraz subwencjonowaniem funkcjonowania rad oraz kontrola rachunków rad *(audit).*

Władze rządowe rozpoczęły reformy administracyjne w połowie lat 70. dokonując zmian w strukturze i funkcjonowaniu jednostek samorządowych. Utworzono wówczas 6 hrabstw metropolitalnych (największych miast), zostały one jednakże zlikwidowane w 1985 roku po kilkunastu latach działalności. Obecnie w Anglii funkcjonuje 3-szczeblowy samorząd lokalny (parafia, dystrykt, hrabstwo). W Walii istnieje również 3-stopniowy system władz lokalnych, jednakże parafie zastąpiono gminami. Z kolei w Szkocji obowiązuje podział administracyjny na 9 regionów i 53 dystrykty. W Irlandii Północnej istnieje jednoszczeblowy system władz samorządowych, funkcjonują tylko dystrykty. W 1973 roku większość kompetencji władz lokalnych przekazano rządowi centralnemu.

Oddzielny status prawny oraz specyficzny ustrój posiada metropolitarne hrabstwo Wielkiego Londynu. Londyn dzieli się na 32 dzielnice i londyńskie City (centrum miasta i biznesu). Organami stanowiącymi są Rada Wielkiego Londynu oraz rady dzielnic. *Mayor* Wielkiego Londynu pochodzi z wyborów powszechnych.

Kolejnym etapem reformy administracyjnej było uchwalenie w 1982 roku ustawy o finansach lokalnych *(Local Goverment Finance Act).* Ustawodawca poszerzył zakres i wzmocnił mechanizmy nadzoru nad działalnością komunalną. Wprowadzono dodatkowe kryteria nadzoru- gospodarności, skuteczności oraz wydajności. Nadzór w tych sprawach powierzono Komisji ds. Nadzoru Finansowego *(Adlut Commission).* Funkcjonariusze Komisji, poza kontrolami w poszczególnych jednostkach samorządowych przeprowadzanych raz do roku, mogli również zarządzać dodatkowe kontrole, na wniosek wyborców lub z własnej inicjatywy.

W 1990 roku przeprowadzono w Anglii oraz Walii reformę finansów publicznych, składała się ona z dwóch elementów. Zniesiono podatki od domów mieszkalnych, zastępując je opłatą gminną *(community charge).* Wprowadzono także jednolitą stawkę podatku od nieruchomości przeznaczonych na działalność gospodarczą.

W tym samym czasie co wspominane dwie reformy podatkowe, wprowadzono także istotne zmiany dotyczące systemu finansów władz lokalnych. Zmieniono wówczas sposób rozdzielania dotacji pomiędzy władze lokalne oraz wprowadzono zmiany ustaleń budżetowych dla budownictwa mieszkaniowego znajdującego się pod nadzorem samorządu lokalnego.

Rząd brytyjski podjął kolejne reformy administracyjne w latach 90. Powołano wówczas Komisję ds. Samorządu Lokalnego. Jej zadaniem miał być: przegląd struktur, granic terytorialnych oraz przepisów wyborczych odnoszących się do władz lokalnych. Rząd opracował program zawierający wizję jednolitych władz lokalnych. Miało się to dokonać poprzez rozszerzenie kompetencji rad dystryktów, połączenie jednostek samorządowych oraz rewizje granic.

Ustawa o samorządzie lokalnym z 1992 roku przewidywała utworzenie tzw. władz jednolitych, zastąpienie 2-szczeblowego systemu władz lokalnych przez rady hrabstw i dystryktów. Władze jednolite utworzono w Walii i Szkocji. W Walii zniesiono hrabstwa i dystrykty oraz utworzono w 1996 roku 22 tzw. władze jednolite (11 hrabstw oraz 11 hrabstw-miast).

W Anglii władze jednolite znajdują się w fazie wprowadzania. Podczas zmian władze centralne napotykają na opór hrabstw. Można założyć, iż uporządkowanie struktury samorządowej w Anglii potrwa długie lata.

Wielka Brytania charakteryzuje się małym znaczeniem dochodów własnych w budżetach samorządu lokalnego. W latach 90 zanotowano 70% udział dotacji w budżetach samorządu. Jest to poziom niespotykany w państwach Zachodniej Europy.

Specyfiką rozwiązań angielskich jest traktowanie struktur samorządowych jako pochodnych funkcji, które mają pełnić. Reforma strukturalna jest przez to

„dopasowywana” do reformy funkcjonalnej. Zmiany administracyjne są rozłożone na długie lata, proces wprowadzania jednolitych władz trwa.

Mówiąc o nadzorze w systemie brytyjskim należy zwrócić uwagę, iż jest on oparty na specyficznych rozwiązaniach. W związku z brakiem terenowych organów administracji rządowej nadzór państwowy realizowany jest bezpośrednio przez ministerstwa i urzędy centralne. Organy samorządowe mogą czynić tylko to, do czego zostały uprawnione przez ustawy, a działania wykraczające są traktowane za nieważne z mocy prawa. W Anglii nie funkcjonuje sądownictwo administracyjne. W tym zakresie organy samorządu lokalnego podlegają jurysdykcji sądów powszechnych.

Wśród kontroli sprawowanej przez administrację centralną nad działalnością samorządów można wymienić kontrolę administracyjną i polityczną

Samorząd lokalny przez ostatnie 150 lat był znacznie stabilniejszy w Wielkiej Brytanii niż w innych państwach. Zadecydowało o tym pragmatyczne wprowadzanie zmian administracyjnych oraz specyficzne rozwiązania ustrojowe.

Regiony autonomiczne na wyspach brytyjskich zaczynają się kształtować dopiero od końca lat 90. Parlament uchwalił autonomię dla Szkocji, Walii oraz Irlandii Północnej.

Podsumowując, Wielka Brytania pod względem swej struktury terytorialnej jest unią realną, która doszła do skutku najpierw w drodze zawarcia odpowiedniego porozumienia ze Szkocją w 1707 roku, następnie z Irlandią w 1800. Powołane do życia Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii ograniczyło się w 1922 roku swoje terytorium i nazwę, przyjmując tę, która stosowana jest do dzisiaj. Trzy części składowe Zjednoczone Królestwa (Anglia, Szkocja, Irlandia) ciągle też zachowywały pewne odrębności w systemie prawnym i organizacji władz lokalnych, nie na tyle jednak, żeby można było mówić o ich autonomii. Jako jednolite państwo Zjednoczone Królestwo nigdy nie było państwem scentralizowanym.

Bibliografia:

Strona internetowa: www.czp.pl/mgr/samorz/samorz_europ_bryk.doc
Strona internetowa: http://pl.wikipedia.org/wiki/Samorz%C4%85d_terytorialny
Sarnacki Paweł, Ustroje konstytucyjne państw współczesnych, wyd.3
Wojnicki Jacek, Samorząd lokalny w Polsce i w Europie, Pułtusk 2003

Beata Pelc

Działalność samorządu miejskiego Wenecji w zakresie przeciwdziałania jej niszczeniu

Legendarne, niezwykle malownicze i romantyczne miasto zakochanych, licznych kawiarni, pubów, eleganckich, aczkolwiek relatywnie drogich restauracji i hoteli, modnych butików luksusowych marek oraz – co najbardziej oczywiste i ogólnie znane – mnóstwa kanałów, przyciągających rzesze turystów, którzy masowo odwiedzają to urokliwe miasto na wodzie, zwłaszcza w czasie wakacji i karnawału. Mowa tutaj oczywiście o Wenecji – mieście Tysiąca mostów, nazywanym La Serenissima, co znaczy najpiękniejsza, perła, królowa Adriatyku. Jednak mimo swojego niezaprzeczalnie urzekającego piękna, magicznej atmosfery i bajkowej scenerii XVII-wiecznych zabytków, boryka się z wieloma problemami. Czy te problemy starają się rozwiązywać władze lokalne – obecny burmistrz miasta Massimo Cacciari oraz Rada Miasta, złożona z 46

radnych? Co robią, by ochronić taki fenomen, jakim jest Wenecja? Czy wydają jakieś decyzje ratujące miasto? W tej pracy postaram się na te pytania odpowiedzieć.

Budowę Wenecji rozpoczęto 15 wieków temu na 118 wysepkach niziny Morza Adriatyckiego. Ta lokalizacja, wybrana ze względów bezpieczeństwa – bagniste terytorium laguny miało ochronić pierwszych mieszkańców przed najazdami – mści się teraz na obecnych ponad stoma podwoziami rocznie. Miasto posiada 45 km kanałów (rio) liczących sobie 177, przez które przewieszonych jest prawie 400 mostów. Budynki i ulice wybudowane są na tysiącach jodłowych i dębowych pali, które wbito w grząskie dno laguny na głębokość 7,5 metra, na które położono modrzewiowe pomosty, a na nich kamienne bryły, aby uchronić przed aqua alta, czyli wysoką wodą jak mówią wenecjanie. Dodatkowo ściany zbudowano z odpornego na sól marmuru istryjskiego. Metoda ta okazała się niezwykle skuteczna, gdyż większość budowli stoi do dziś, mimo ciągłych przypływów i odpływów.

Analizy archeologiczne wykazują, że wenecjanie stopniowo przenosili się na wyższe kondygnacje z powodu coraz wyższego poziomu wody, więc podnosili fundamenty i chodniki. Ale nie było to związane z działaniem procesów morskich, a zapadaniem się miasta. Proces ten wstrzymano już w 1983 roku, gdy zakazano wiercenia kolejnych studni artezyjskich na potrzeby przemysłowej Marghery. Ich powstanie spowodowało właśnie opadanie miasta na skutek znacznego obniżenia poziomu wody. Aby temu zapobiec, zbudowano akwedukty, którymi woda rzeczna przedostawała się do strefy przemysłowej. Do osiadania Wenecji przyczyniły się także ciężkie elementy jej zabudowy. Na początku XX. wieku runęła dzwonnica św. Marka. Ze 170 podobnych konstrukcji już niewiele zachowuje pion. Ten problem nie jest dla samorządu miejskiego kluczowy, wobec czego nie stanowi przedmiotu największego zainteresowania.

Największym problemem, coraz bardziej widocznym i uciążliwym, szczególnie dla mieszkańców, jest aqua alta. Wenecję bowiem regularnie nawiedzają powodzie. Coraz częstsze. Dla żyjących tutaj na co dzień ludzi jest to bardzo męczące, dla turystów odwrotnie – sprawia im dość dużą przyjemność – mówili obserwatorzy jednej z powodzi. Dla przyjeżdżających tu turystów stanie po kolana w wodzie i fotografowanie się to ogromna frajda – mówił jeden z mieszkańców. Wenecję i jej najniżej położony punkt, plac św. Marka, są teraz zalewane ponad sto razy w ciągu roku. W porównaniu, było to tylko siedem razy wiek temu. Coraz szybciej rosnąca liczba aqua alta jest konsekwencją coraz wyższego poziomu wód morskich spowodowanych globalnym ociepleniem, powodującym różne anomalie pogodowe, w coraz szybszym tempie zmieniające klimat na Ziemi, oraz wpływem wiejącego tutaj wiatru sirocco. Wobec tego niektórzy przewidują, że miasto zniknie pod wodą w ciągu stulecia. Aby do tego nie dopuścić, opracowanych zostało przez ekspertów i różne organizacje wiele projektów ratowania miasta przed zatonięciem. Punktem zwrotnym stała się powódź z 1966 roku, gdy na plac św. Marka wdarła się woda, która sparaliżowała miasto na kilka dni, zanim opadła. Miała ona wysokość prawie 2 metrów. Była to największa powódź w całej dotychczasowej historii La Serenissimy. Uświadomiło to władzom miasta i kraju, a także innym państwom, że trzeba zacząć coś robić z wysokimi przypływami. Bardzo popularne stało się hasło: „Uratować Wenecję". Wówczas zaczęto myśleć nad projektami ocalenia miasta. I tak mijały lata.

Pierwszym pomysłem ratowania miasta była amerykańska propozycja jego rozłożenia, przewiezienia do Stanów i ponownego złożenia. To nie wchodziło w rachubę. Pomysł ten został odrzucony, bo, w jaki sposób go wykonać? Poza tym Wenecja straciłaby swój klimat. To już nie było by to samo miejsce. Pomysł upadł, a czas płynął.

Aż w końcu, w 2003 roku, zaakceptowano budowę projektu MOSE – z wł. „Modulo Sperimentale Elettromeccanico" – Doświadczalny Moduł Elektromechaniczny. Jego nazwa ma również znaczenie symboliczne, gdyż nawiązuje do biblijnego Mojżesza, który ocalił Żydów przed Egipcjanami, przeprowadzając ich przez Morze Czerwone. Skoro już raz oparł się wodzie to i w tym przypadku też tak będzie.

Inwestycja ruszyła w kwietniu 2003 roku, a jej budowę zainaugurował osobiście włoski premier Silvio Berlusconi. Jego zakończenie datuje się na koniec 2012 roku. Już za cztery lata będzie działał system ruchomych tam przeciwpowodziowych, przeciwpowodziowych mieszkańcy będą mogli wyrzucić gumowe kalosze, jak mówił główny koordynator projektu. Symulacja projektu zakłada, że system będzie liczył 79 zapór, każda wykonana ze stali, pusta w środku, o wysokości 30. metrów, szerokości 20., grubości 5. i wadze 250 – 350 ton, zamieszczonych przy trzech przesmykach laguny – Lido (41), Malamocco (20), Chiogga (18). Przewidywalny czas zamknięcia całej laguny szacuje się na 4,5 godziny. Zapory będą leżeć na dnie wypełnione wodą i z jednego boku zamontowane do zawiasów. Kiedy do laguny zbliży się fala wyższa niż 1 metr, zawyją syreny ostrzegające miasto i łodzie, woda zostanie wypompowana i siła wyporu uniesie tamy ustawione niczym klocki domina, stwarzające barierę dla przypływu. Budżet potrzebny na całą inwestycję to 4 mld euro, a koszt rocznego utrzymania 10 mln euro. Zaprojektowano go, aby zapobiec skutkom podnoszącego się poziomu wody. Uwzględniono długoterminowe prognozy – mówił główny koordynator projektu Alberto Scotti. Szybka realizacja MOSE stała się konieczna – słona woda przyspiesz erozję fundamentów, narusza skarpy brzegowe, powoduje pękanie murów z cegły, zanieczyszcza wody gruntowe, osłabia konstrukcje kościołów i pałaców. System jest już w trakcie budowy – zakończono prawie 1/3 prac. Mimo to, plan ten od początku był bardzo kontrowersyjny. Prace trwają, polemiki również. Natychmiast pojawili się przeciwnicy – ekolodzy, członkowie Partii Zielonych. Ich argumentami są:

- bardzo duży koszt instalacji i utrzymania, z czego pieniądze można wykorzystać w bardziej racjonalny sposób na ratowanie miasta – ich zdaniem można uchronić Wenecję w znacznie tańszy sposób – wystarczy zwęzić wejścia do portów Lido, Chiogga i Malamocco w połączeniu z podwyższeniem skalistych usypisk oddzielających lagunę od otwartego morza oraz, jak proponuje archeolog dr Albert Ammerman, powrotem do starych metod weneckich, czyli budowania wyżej, a w międzyczasie szukania lepszych rozwiązań, niż kontrowersyjny projekt
- zaburzenie równowagi ekologicznej – wg WWF, Greenpeace i Ammermana, MOSE to trwała konstrukcja, a duża ilość odcięć laguny od morza, którego powodzie są naturalnym zabiegiem oczyszczającym, wobec czego nie pozostanie ona bez wpływu na ekosystem laguny, spowoduje degradację struktur jej dna, wyniszczy żyjące tutaj gatunki zwierząt, co przez pewien czas zablokowało realizację projektu
- skuteczność systemu okaże się dopiero po jego uruchomieniu
- zamieszczona na jednym z plakatów przeciwko MOSE groźba rozerwania stawideł, na których opierają się zapory, pod naporem wody
- technologiczne zarozumialstwo, gigantyczne i nieodwracalne nieporozumienie

Zwolennicy odpierają te ataki. Podkreślają, że tego rodzaju konstrukcje hydrotechniczne działają już w Anglii i Holandii – innowacja polega na tym, że tym razem są to śluzy ruchome – kiedy nie są potrzebne, to się chowają, co ma znaczenie estetyczne – i to jest kolejny argument przemawiający „za". Jednocześnie z programem

przewidziano dodatkowe prace w celu ochrony Wenecji – m. in. podwyższenie ścian przesmyków fundamentów domów, pogłębienie laguny i kanałów, zainstalowanie odpływów ściekowych pod ulicami i placami, zmiana biegu i szerokości kanałów. Zapewniają też, że MOSE jest jedynym ratunkiem tonącego miasta, chociaż zgadzają się, że nie jest on doskonały, zwłaszcza, jeśli chodzi o skutki ekologiczne, to w końcu na coś trzeba się zdecydować, dopóki nie będzie za późno.

A jakie stanowisko zajmują w tej kwestii władze lokalne? Otóż burmistrz miasta Massimo Cacciari jest i od początku był przeciwny temu projektowi. Wielokrotnie mówił, że chodzi tu o inwestycje niepotrzebną i kosztowną. Wg niego, najlepszym sposobem na regularne podtopienia jest noszenie wysokich kaloszy. I tak właśnie mówił, gdy w lutym 2008 roku Wenecję nawiedziła kolejna powódź o rozmiarach podobnych do tej z 1966 roku – wówczas ten polityk zachęcał do kupna kaloszy i udawania, że nic się nie dzieje. Oto, jaka była jego rada. Cacciari odgradza się od projektu jak najskuteczniej tylko może. Odpowiedzialność za niego przerzucił na krajowy rząd Silvio Berlusconiego, dodając że kości zostały rzucone. Jednak powoli godzi się z tym, że nie da się go już cofnąć. Tak więc władz miasta nie interesują za bardzo nowoczesne próby ratowania go. Większe zainteresowanie przejawia tutaj krajowy rząd i Silvio Berlusconi, który podkreśla, że realizacja tej inwestycji to najważniejsze zadanie jego rządu. Samorząd miejski na tym polu przegrywa.

Alternatywnym projektem jest propozycja profesora uniwersytetu w Padwie Giuseppe Gambolatiego, który uważał, że jedynym ratunkiem jest podniesienie całego miasta o 30 cm. Metoda ta przewiduje wykorzystanie zagrażającej miastu wody morskiej do jego ocalenia. Zakłada wpompowanie 18 mln m3 wody pod Wenecję za pomocą 12 długich na 700 metrów rur. Piaszczyste podłoże, na którym zbudowano miasto, wchłonie wodę, piasek zwiększy swoją objętość i w ciągu 10 lat podniesie miasto o 30 cm – tak mówią o swoim planie naukowcy z Padwy. Władze Wenecji wydały zgodę na przeprowadzenie szczegółowych badań mających na celu potwierdzić tę metodę.

Podniesienie zaproponowano już w 1969 roku przez Eugenio Miozziego. Zakładał wpompowanie wody na głębokość zaledwie 200 metrów. Wykazano, że grunt będzie podnosił się nierównomiernie, co spowodowałoby zawalenie się miasta. Gambolati, odpierając ten argument, broni swojej wersji – warstwa piasku i skał pochłaniających wodę na głębokości 600 – 800 metrów jest jednolita, więc będzie się rozszerzać równomiernie, a warstwy gliny umieszczone od góry i od dołu uniemożliwią wydostanie się wody na zewnątrz. Początkowo uczeni brali pod uwagę sprężony dwutlenek węgla, jednak doprowadziłoby to do podniesienia jedynie o 12 cm. Woda okazała się najlepszym i najtańszym rozwiązaniem. Sceptycy porównują go do idei rodem z filmów science fiction i ostrzegają, że może i ulice i domy zdoła się podnieść, ale Pałacu Dożów i bazyliki niestety nie. Co się będzie działo z tymi projektami, pokaże czas.

Sporym zagrożeniem dla Wenecji jest przemysłowa Marghera, której skutki uboczne produkcji trafiają wprost do laguny. Zamknięcie tego kompleksu wydaje się oczywiste, lecz niemożliwe z powodów ekonomicznych i społecznych, które zaszkodziłyby każdemu politykowi, który wydałby taką decyzję. Proponuje się zamiast tego ułożenie ogromnych rurociągów odprowadzających odpady na otwarte morze. Katastrofalne w skutkach byłoby również rozbicie się kontenerowca w pobliżu laguny, dlatego planuje się budowę specjalnej platformy, z dala od laguny, przy której rozładowywane by były tego typu statki.

Zagrożeniem dla kilkusetletnich pałaców jest przekraczanie norm szybkości przez małe łodzie i skutery wodne kursujące po Canal Grande. Tutaj mogą pomóc jedynie wysokie mandaty, areszt lub całkowity zakaz pływania tego typu transportem. Motorówki

powodują silne uderzenia fal o fundamenty, wskutek czego stan techniczny i mieszkalny miasta jest fatalny. Związek jest to z kolejnym zjawiskiem rujnującym Wenecję – opuszczaniem miasta. Ze 120 tys. w 1966 roku do 60 tys. obecnie. Samorząd w tej sprawie może tylko apelować i nie przekształcać miasta w Disneyland, czym powoli się staje, gdyż już ostatnie szkoły i przedszkola zamieniane są na atrakcje turystyczne. Wobec tego z miasta uciekają młodzi. Miasto stopniowo umiera.

W ciągu ostatnich kilku lat samorząd miejski Wenecji wydał szereg decyzji mających na celu szeroko rozumianą ochronę miasta.

W 2006 roku podrożały przejażdżki gondolami – od 24.06.2006 roku jest ona krótsza i kosztuje niemal 100 euro. Jest to cena 40-minutowej przejażdżki. W 2007 roku mieszkańcom zaczęli na tyle przeszkadzać turyści, że ograniczyli dostęp do innego środka lokomocji – weneckich vaporetto – tramwajów wodnych i wymusili na władzach decyzję utworzenia specjalnych linii dostępnych jedynie wenecjanom, którzy chcą spokojnie, bez przepychanek i widoku głośno zachowujących się na przystankach turystów dotrzeć do pracy lub sklepu. Dlatego władze wydały odpowiednią decyzję, na podstawie której dodatkowymi tramwajami może jechać wyłącznie pasażer posiadający legitymację uprawniającą do przejazdu, której koszt wynosi 40 euro, co skutecznie odstrasza klientów, którzy jak najmniejszym kosztem starają się zwiedzić perłę Adriatyku.

Kieszenie turystów mogą ucierpieć również z powodu kolejnej decyzji, o której wprowadzeniu myśli samorząd – bilecie wstępu do miasta. Jeżeli każdy turysta zapłaci 1 euro, to w ciągu roku Wenecja wzbogaci się o 18 mln (bo tylu turystów rocznie przyjeżdża do Wenecji) – taką prostą kalkulację przeprowadził burmistrz. Pomysł ten już ma swoich przeciwników i zwolenników. Godzą się na niego gondolierzy – euro więcej nie robi różnicy turyście, który wydaje już 100 na przejażdżkę gondolą. Przeciwni są hotelarze, gdyż ich zdaniem należałoby uderzyć w jednodniowych turystów, którzy nie zostawiają żadnych funduszy w mieście, przywożąc ze sobą nawet prowiant.

Władze wypowiedziały wojnę… gołębiom. Jaka jest tego przyczyna? Chodzi o to, że odchody gołębi nie dość, że zeszpecają ulice, to jeszcze powodują korozję budynków, gdyż zawierają substancje żrące, które niszczą fasady zabytków. Spryskiwanie marmurów i drogocennych blach środkami antykoncepcyjnymi, jak to czyniono dotychczas, nie przyniosło oczekiwanych rezultatów. Wobec tego wydane zostały takie decyzje, jak bezwzględny zakaz karmienia ptaków, kupowania karmy czy obsypywania ryżem nowożeńców.

Od maja 2008 roku weszły przepisy, które zabraniają w niektórych, turystycznych, dzielnicach Wenecji, żebractwa. Ma to na celu rozbicie gangów kontrolujących żebraków i wysyłających ich na ulice. Jest to w pewnym sensie próba wyeliminowania tego przykrego widoku ukazującego się oczom turystów.

Dodatkowo wydano zakaz chodzenia po mieście z odkrytymi torsami, a ulicami przechadzają się kobiece „patrole aniołów", które mają za zadanie pouczać turystów i przypominać im o konieczności przyzwoitego zachowania.

Jak widać, na polu wydawania różnorodnych decyzji mających na celu ochronę miasta, władze Wenecji plasują się w czołówce. Wydawać się mogą one na pozór bzdurne, dziwaczne lub po prostu śmieszne, to wg rządzących miastem polityków, mają jak największy sens i są niezbędne, by pokazać, że dobro miasta leży im na sercu, nie próżnują w tym zakresie, a decyzje, jakie podejmują, są najlepszym dowodem dbania o wizerunek, interesy i przyszłość tego niesamowitego i jedynego w swoim rodzaju miejsca.

Bibliografia:

www.gazeta.pl
www.przeglad.pl
www.timesonline.co.uk
www.wprost.pl

Elżbieta Pęcak
Podkarpacka szóstka

Podróżując po świecie bardzo często w miejscach naszego pobytu spotykamy tablice z herbami miast partnerskich danego miejsca. Tablice takie umieszczane są najczęściej przy wjazdach lub wyjazdach z danej miejscowości lub przy budynkach lokalnych władz- nie jest to jednak regułą. W Europie formę tę powszechnie określa się terminami: miasta bliźniacze, miasta przyjacielskie lub miasta partnerskie. Poza Europą (szczególnie w krajach anglosaskich) współpracę między miastami określa się pojęciem miasta siostrzane lub bliźniacze (twin towns albo twinning towns); w krajach socjalistycznych - miasta braterskie.[433] Nie wszyscy jednak wiedzą, po co tak naprawdę miasta nawiązują między sobą współprace stając się miastami partnerskimi. Współpraca i współdziałanie to słowa bardzo często używane przez polityków. Jednak po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej 1 maja 2004 słowo współpraca nabrało nowego charakteru- współpracy na płaszczyźnie europejskiej.

Zacznijmy jednak na początek od tego czym są miasta partnerskie? Jest to szczególna forma współpracy między miastami w różnych krajach, jak również w obrębie jednego państwa. Głównym celem takiej współpracy jest przede wszystkim wymiana kulturalna, gospodarcza czy też informacyjna. Miasta wymieniają się doświadczeniami związanymi z pracą ich urzędów, integrują się ze sobą różnymi spotkaniami, zjazdami czy wymianami. Historia nawiązywania kontaktów między państwami sięga do roku 1947, kiedy to władze niemieckiego Ludwigshafen i francuskiego Montbeliard podpisały pierwsze umowy partnerskie. Jak już wspominałam współpraca w ostatnim czasie funkcjonowania państwa polskiego nabrała szczególnego znaczenia, chcemy się integrować z innymi miastami europejskimi, utrzymywać z nimi dobre kontakty i wymieniać się cennymi uwagami. Jednak bardzo pomocnym mechanizmem kooperacji, może stać się również współdziałanie między miastami znajdującymi się w obrębie jednego województwa. Taki właśnie pomysł obejmujący współpracę 6 miast na terenie województwa podkarpackiego zrodził się w Biurze Promocji i Rozwoju Lubaczowa. Lubaczów to małe miasteczko, zajmujące powierzchnie 26km², w którym mieszka niecałe 13 tyś osób. Dlatego, też mieszkańcy są dumni, że nawet tak mała miejscowość może być inicjatorem szczytnych i interesujących przedsięwzięć. Lubaczów w swoim herbie, głosi że jest miastem tradycji i przyszłości. Mając na uwadze rozwój miasta, Lubaczów wyszedł z inicjatywą poszerzenia grona swoich partnerów o miasta z województwa podkarpackiego. Stworzenie takiego układu ma na celu, podobnie jak w przypadku partnerów zagranicznych współdziałanie we wszystkich dziedzinach. Te wzajemne relacje dałyby możliwość większego zintegrowania się miasta z regionem, a wynikłe z nich przedsięwzięcia mogłyby przyczynić się do pełniejszego funkcjonowania zainteresowanych w skali całego regionu.[434] Miasto Lubaczów otwiera się na współprace

[433] Źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Miasta_partnerskie
[434] „Kurier Lubaczowski", 15 marca 2004 (dwumiesięcznik informacyjny miasta Lubaczowa)

z 5 miastami Podkarpacia, aby wychodzić naprzeciw integracji stając się jej częścią. Pomysł zakłada wielopłaszczyznowe współdziałanie w zakresie: kultury, oświaty, sportu, wymiany młodzieży, wymiany doświadczeń samorządowych, pozyskiwania środków z funduszy Unii Europejskiej i programów grantowych oraz wspólnej promocji miast i regionów. Po serii dwustronnych spotkań z władzami poszczególnych miast do pracy przystąpiły zespoły robocze. Opracowały one ostateczną formułę porozumienia oraz jego nazwę i logo. 4 czerwca 2004 w lubaczowskim ratuszu nastąpiło podpisanie porozumienia o współpracy Podkarpackiej Szóstki -taka nazwa została przypisana tej szczytnej inicjatywie. Chcemy wypełniać swe zadania na najwyższą ocenę, jaką jest w szkole szóstka, czyli ocena celująca – mówi burmistrz Miasta Lubaczowa Waldemar Zubrzycki.[435] Porozumienie w imieniu miast podpisali burmistrzowie Mirosław Pluta, Piotr Komornicki, Robert Petka, Tadeusz Trębacz, Janusz W. Zubrzycki i Kazimierz Kiełb. Dokładnie jak wynika z Protokołu Nr XXI/04 z obrad XXI Sesji Rady Miejskiej w Iwoniczu Zdroju, która odbyła się 30 czerwca 2004 współpraca polegać będzie na wymianie propozycji, programów itp. m. in. w zakresie; oświaty, kultury, turystyki, promocji, organizowania wspólnych szkoleń, wspólnego pozyskiwania środków unijnych.

W skład Podkarpackiej Szóstki wchodzą:

Baranów Sandomierski

Baranów leży w północnej części województwa podkarpackiego, granicząc z gminami: Tarnobrzeg, Nowa Dęba, Padew Narodowa, Cmolas, Osiek i Łoniów. Ogólna powierzchnia gminy wynosi dokładnie 125 km², co stanowi 2% powierzchni całego województwa. Pod względem geograficznym miasto wraz z najbliższymi okolicami stanowi fragment zajmującej rozległy obszar równin Kotliny Sandomierskiej. Atrakcjami turystycznymi są zamek w Baranowie Sandomierskim zwany „małym Wawelem" z parkiem, układ urbanistyczno-krajobrazowy miasta wraz z zespołem kościoła parafialnego oraz obszar leśny w południowej części gminy wraz z zespołem stawów zwanych „Stawy Krasiczyńskie". Jest to teren zdecydowanie rolniczy, o przewadze gleb bielicowych i brunatnych a także urodzajnego czarnoziemu

Tekst zaczerpnięty z książki pt."Baranów Sandomierski" autor Andrzej Osiński

Iwonicz-Zdrój

Gmina Iwonicz Zdrój zajmuje powierzchnię 45,49 km², którą zamieszkuje ok. 11 tyś osób. Jest to obszar na którym tradycje lecznictwa stosuje się już od ponad 400 lat. Niewątpliwą atrakcją gminy są kompleksowe usługi leczniczych: sanatoria, ścieżki zdrowia czy pijalnie wód mineralnych. Oprócz tego możemy wybrać się na piesze wycieczki (Np. na „Żabią górę"-549m, górę „Cergową"- 716m). Tereny Iwonicza Zdroju i okolic stwarzają idealne warunki do uprawiania turystyki rowerowej. Wysoko położone nowopowstałe osiedla i przysiółki to nielada gratka dla zwolenników rowerów górskich, ale nie tylko. Znajduje się tu również dobrze rozwinięta baza noclegowa obejmujące schroniska, hotele, pensjonaty czy prywatne kwatery. Iwonicz Zdrój może również pochwalić się serią produktów leczniczo-kosmetycznych, które reklamowane są pod znakiem „Iwoniczanka"

Tekst zaczerpnięty ze strony internetowej: http://www.iwonicz-zdroj.pl/pl/

Lesko

[435] „Super Nowości „, 4 czerwca 2004

Lesko - miasto położone na prawym brzegu Sanu, na pograniczu Bieszczadów i Pogórza Przemyskiego - zwane jest „Bramą Bieszczadów”. Piękne, malownicze otoczenie, warunki przyrodniczo-krajobrazowe oraz pomniki przeszłości stanowią o turystycznej atrakcyjności tego miasta i czynią z niego ważny ośrodek ruchu turystycznego w województwie podkarpackim. Możemy aktywnie spędzić tu czas jeżdżąc np. na nartach, na rowerze czy bardziej ekstremalnie latając na paralotni czy szybowcu. Baza noclegowa i gastronomiczna pozostawia nam swobodę wyboru między hotelami, schroniskami, pensjonatami czy campingami. Wartym zobaczenia jest na pewno Zamek w Lesku, Synagoga zwana inaczej bożnicą czy też kirkut-żydowski cmentarz. Dlatego też poznanie miasta musi być ważnym etapem w naszej podróży po małej i dużej obwodnicy bieszczadzkiej.

Tekst zaczerpnięty ze strony internetowej: http://www.lesko.pl/pl/dokumenty

Leżajsk

Leżajsk jest jednym z najstarszych miast Polski południowo – wschodniej. Położony jest w północno - wschodniej części woj. podkarpackiego u podnóża wschodniej krawędzi Płaskowyżu Kolbuszowskiego, tuż nad doliną Sanu. Liczy obecnie około 15 000 mieszkańców i zajmuje obszar o pow. 20,6 km² Malownicze położenie, nieskażone środowisko naturalne, krystalicznie czysta woda pitna i duża ilość wysokiej klasy obiektów zabytkowych czynią miasto Leżajsk niezwykle atrakcyjną miejscowością dla turystów, wczasowiczów, melomanów i pielgrzymów przybywających do Sanktuarium Leżajskiego (około 250 000 pielgrzymów i turystów rocznie). Leżajsk jest również miejscem pielgrzymek Żydów z całego świata, którzy przybywają rok rocznie na grób słynnego cadyka Elimelecha zmarłego w 1787 r. (około 10 000 rocznie).

Tekst zaczerpnięty ze strony internetowej: http://www.lezajsk.um.gov.pl/index.php

Lubaczów

Lubaczów miasto i gmina w południowo-wschodniej Polsce położone na Płaskowyżu Tarnogrodzkim. Godnymi zwiedzenia miejscami są: Kościół parafialny św. Stanisława, neogotycki, wzniesiony w latach 1898-1899, czy też Cerkiew greckokatolicka pw. św. Mikołaja. Co interesujące Lubaczów, to miasto szczycące się gośćmi honorowymi wśród których są takie osobistości jak: Jan Paweł II (Ojciec Święty przybył do Lubaczowa 2 czerwca 1991 r.), Robert Korzeniowski (urodzony w Lubaczowie) Kazimierz Górski czy ks. Kard. Marian Jaworski. Na terenie miasta znajdują się: Muzeum Kresów, banki, biura adwokackie i notarialne, jednostki szkoleniowo-usługowe, organizacje społeczne, polityczne i zawodowe.

Tekst zaczerpnięty z książki pt.” Lubaczów i okolice” autor Stanisław Kłos

Sędziszów Małopolski

Gmina Sędziszów Małopolski położona jest w województwie podkarpackim, w środkowo zachodniej jego części, w powiecie ropczycko - sędziszowskim, 25 km na zachód od Rzeszowa. Obecnie miasto i gmina Sędziszów Młp. zajmuje powierzchnię 154 km² (co stanowi 28% powierzchni powiatu), na której mieszka około 23.000 mieszkańców (32% ludności powiatu), w tym blisko 7.400 w mieście. Zabytki miasta to przede wszystkim: Ratusz z XVII wieku, Kościół parafialny p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny położony jest na wschód od rynku, Kościół i klasztor OO Kapucynów. Gmina Sędziszów Młp. jest organem prowadzącym dla 3 gimnazjów, 14 szkół podstawowych i 4 przedszkoli. Gmina Sędziszów Młp. ma bardzo dobre położenie komunikacyjne z uwagi

na fakt lokalizacji przy drodze międzynarodowej E 40 Zgorzelec - Medyka oraz linii kolejowej Wrocław – Medyka

Tekst zaczerpnięty ze strony internetowej: http://www.sedziszow-mlp.pl/

Krótka historia Podkarpackiej Szóstki:

- 18 lutego 2004 roku wszystko się zaczęło. Delegacja z Iwonicza Zdroju przyjechała do Lubaczowa. Spotkanie to związane było z koncepcją nawiązania współpracy pomiędzy dwoma miastami. Delegacji przewodniczył p. Piotr Komornicki - Burmistrz Gminy Iwonicz-Zdrój. Pierwszym efektem współpracy było oficjalne zaproszenie Teatru Magapar (z Lubaczowa) na występy do Iwonicza-Zdroju. Zamiarem burmistrzów było stworzenie partnerskiego układu kilku (na początek) miast Podkarpacia, które podejmą współpracę głównie w dziedzinach doświadczeń samorządowych oraz kulturalnej i sportowej wymiany młodzieży. Działania takie miały w zamiarze uzupełnić międzynarodową wymianę partnerską, która od pewnego czasu stała się wyłącznym zewnętrznym działaniem samorządów.

- 10 czerwca 2004 nastąpiła rewizyta do Iwonicza Zdroju udała się delegacja pod przewodnictwem burmistrzów miasta Janusza Waldemara Zubrzyckiego i Krzysztofa Szpyta. Wyjazd ten był kolejna turą omawiania strategii nawiązania współpracy miast regionu podkarpackiego. W czasie pobytu w Iwoniczu Zdroju jego gospodarze, w osobach m.in. p. Burmistrza Piotra Komornickiego i jego zastępcy p. Aleksandra Sucha, przedstawili bardzo bogata ofertę kulturalną i sugestie odnośnie wymiany doświadczeń samorządowych. Przy okazji tego spotkania delegacja z Lubaczowa miała okazję zapoznać się z funkcjonowaniem Iwonicza Zdroju jako miasteczka typowo uzdrowiskowego z wszystkimi jego walorami i atrakcjami.

- 11 marca 2004 do rozmów w Lubaczowie przystąpił Leżajsk Delegacja z Leżajska z aprobatą przyjęła propozycję władz Lubaczowa. Wyraziła opinię, że jest to ze wszech miar trafiona inicjatywa. Przyszłą współpracę Leżajsk chciałby, tak jak proponuje Lubaczów, oprzeć na wymianie młodzieży, sportowców i zespołów kulturalnych. Ogromnie ważny jest też bezpośredni kontakt samorządowców, zarówno radnych, jak i pracowników urzędów.

- 24 marca do rozmów dołączyli delegaci Baranowa Sandomierskiego, którym również spodobał się pomysł. Wyraziła opinię, że jest to ze wszech miar trafiona inicjatywa

- 20 kwietnia 2004 wizyta Burmistrzów Lubaczowa w Leżajsku służyła wymianie doświadczeń w dziedzinie zagospodarowywania terenów przemysłowych, pozyskiwania inwestorów oraz organizacji oświaty w mieście. Burmistrzowie zwiedzili m.in. Szkołę Podstawową nr 3, jedną z najnowocześniejszych na Podkarpaciu. Zapoznali się również z funkcjonowaniem obszaru przemysłowego Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Leżajsku.

- 20 kwietnia 2004 w Lubaczowie przebywała delegacja z Sędziszowa Małopolskiego, zainteresowana współpracą w ramach porozumienia miast Podkarpacia. Podkreślono zasadność bezpośrednich kontaktów, które zaowocować może wzbogaceniem oferty dla mieszkańców obu miast.

Przedsięwzięcia Podkarpackiej Szóstki:

22 czerwca 2004 Iwonicz Zdrój, odbywa się pierwsze spotkanie Podkarpackiej Szóstki. Koordynatorzy dyskutują o wspólnych przedsięwzięciach i harmonogramie wymiany kulturalnej i sportowej pomiędzy miastami partnerskimi. Jednym z pierwszych

projektów był Turniej Miast P-6, którego inauguracja nastąpiła w lipcu w Sędziszowie Małopolskim. Kolejne edycje Turnieju powinny zaktywizować społeczności lokalne, kwestią do ustalenia pozostała ilość turniejowych zawodów w ciągu każdego roku.

5 listopad 2004 Baranów Sandomierski, odbywa się spotkanie w ramach Porozumienia Podkarpacka Szóstka. Głównym tematem były zagadnienia związane z programem współpracy z organizacjami pozarządowymi w świetle Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, oraz pozyskiwanie środków z projektów UE. Uczestnicy spotkania mogli się też zapoznać z działalnością warsztatów terapii zajęciowej przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Baranowie Sandomierskim.

18 listopad Iwonicz Zdrój, miało miejsce spotkanie koordynatorów Miejskich Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Celem spotkania była wymiana doświadczeń i pomysłów dotyczących finansowania przedsięwzięć kulturalnych, sportowych i społecznych ze środków na przeciwdziałanie problemom alkoholowym, które samorządy pozyskują z wydawanych zezwoleń na handel alkoholem. Koordynatorzy są zainteresowani jak najlepszym wykorzystaniem tych środków, dzięki którym w ciągu roku przeprowadza się wiele cennych konkursów, imprez i szkoleń służącym nie tylko przeciwdziałaniu patologiom, ale także wszechstronnemu rozwojowi zainteresowań młodzieży.

W projekcie do realizacji przez Podkarpacką Szóstkę zapisano m.in.:
- wspólne szkolenia pracowników samorządowych;
- spotkania kierowników referatów na temat określonych problemów;
- w dziedzinie oświaty zaplanowano spotkania dyrektorów szkół;
- w zakresie sportu organizowanie turniejów systemem rozgrywek pucharowych w siatkówce, piłce nożnej, koszykówce;
- wyjazdy zespołów artystycznych do zaprzyjaźnionych miast na ich święta czy przeglądy;
- opracowanie oferty turystycznej dla młodzieży;
- zorganizowanie forum młodzieżowego
- wspólny udział w targach i imprezach
- wymiana doświadczeń w dziedzinie zagospodarowywania terenów przemysłowych oraz pozyskiwania inwestorów

Fot 1. Porozumienie Miast Podkarpacia, Podkarpacka Szóstka
Źródło: http://www.porozumienie-p6.pl/

Współpraca kwitnie i rozwija się, czego dowodem są wymiany młodzieży z poszczególnych szkół, przykładem może być wycieczka z 28 września 2006 r. uczniowie klas drugich Publicznego Gimnazjum Nr 1 w Lubaczowie udali się z wizytą do zaprzyjaźnionego Zespołu Szkół i Placówek w Baranowie Sandomierskim.

Można zadać sobie pytanie, czy potrzebna jest współpraca w obrębie jednego województwa? Wydaje mi się, że odpowiedź jest prosta, oczywiście, że tak! Dowodem są chociażby te zachwycone dzieci, które z radością opowiadają o szkołach, które odwiedziły i znajomościach, które nawiązały. W dniach 16-17 październik 2004 roku W Leżajsku odbywała się piękna impreza pod hasłem „Spotkania trzech kultur. Zaprezentowały się na niej zespoły tańca ludowego, kapele podwórkowe, zespoły estradowe. Wystąpiły one w ramach porozumienia miast „Podkarpacka Szóstka". To również pewne urozmaicenie życia kulturowego mieszkańców. Mam nadzieje, że działania Podkarpackiej Szóstki będą nabierać na sile, mocy i zasięgu i już niedługo na stronie internetowej porozumienia będziemy mogli przeczytać o ich nowych sukcesach.

Bibliografia:

1) „Baranów Sandomierski" autor Andrzej Osiński, Oficyna Wydawnicza APLA, 1999.
2) „Lubaczów i okolice", Stanisław Kłos, Krosno 1998.
3) „Kurier Lubaczowski", z dnia 15 marca 2004, dwumiesięcznik informacyjny miasta Lubaczowa.
4) „Super Nowości" z dnia 4 czerwca 2004.
5) http://www.porozumienie-p6.pl/
6) http://www.sedziszow-mlp.pl/
7) http://www.lezajsk.um.gov.pl/index.php

8) http://www.lesko.pl/pl/dokumenty

Katarzyna Piątek

Zadania władz samorządowych w kontekście Strategii Lizbońskiej

Podstawą racjonalnego działania w warunkach współczesnych wyzwań rozwojowych powinna być wizja przyszłości, która na etapie myślenia bardziej profesjonalnego powinna ulec przekształceniu w społecznie akceptowaną strategię rozwoju.

Wziąwszy pod uwagę wielość zadań spoczywających na władzach samorządowych, muszą one mieć strategię, czyli kompleksową, spójną, długofalową wizję działań, które będą konsekwentnie realizowane przez różne podmioty współpracujące ze sobą na rzecz dobra wspólnego mieszkańców danej gminy lub powiatu. Ze względu na zakres i ciężar gatunkowy odpowiedzialności spoczywającej na władzach samorządowych, nie mogą one pozwolić sobie na ryzyko podejmowania działań nieprzemyślanych, doraźnych, fragmentarycznych. Ustawowy obowiązek przygotowania i realizowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych spoczywa na powiatach od momentu ich powołania, czyli od 1999 roku i powstał na mocy nowelizacji ustawy o pomocy społecznej.

Strategia Lizbońska jest obecnie najważniejszym, długofalowym programem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej, obejmującym szereg reform i zmian strukturalnych. Jej celem strategicznym, przyjętym na posiedzeniu Rady Europejskiej w marcu 2000 r. było uczynienie z Unii Europejskiej wiodącej gospodarki świata w perspektywie do 2010 r. Wdrożenie Strategii Lizbońskiej miało uczynić Unie Europejska najbardziej konkurencyjna, dynamicznie rozwijająca się, oparta na wiedzy gospodarka, zdolna do trwałego zrównoważonego rozwoju, tworząca nowe miejsca pracy oraz charakteryzująca się większą spójnością społeczna. Strategia Lizbońska obejmuje różnorodne cele szczegółowe, dotyczące: reform gospodarczych, rynku pracy, gospodarki opartej na wiedzy, trwałego zrównoważonego rozwoju, spójności społecznej.

Po 5 latach realizacji Strategii Lizbońskiej dokonano przeglądu sródokresowego z jej wdrażania przez państwa członkowskie. Stwierdzono, że działania podejmowane na poziomie europejskim są niewystarczające, a liczne reformy pozostające w gestii państw członkowskich nie zostały zrealizowane. Głównym problemem jest niedostateczne zaangażowanie rządów i parlamentów państw członkowskich. W Konkluzjach po wiosennej Radzie Europejskiej (marzec 2005 roku) zalecono koncentracje w Strategii Lizbońskiej na dwóch zasadniczych celach, tj. wzroście gospodarczym i zatrudnieniu. Dla zdynamizowania realizacji tak odnowionej Strategii Lizbońskiej, państwa członkowskie zobowiązały się do przygotowania trzyletnich krajowych programów reform (KPR), akcentując w ten sposób swoja współodpowiedzialność za powodzenie jej realizacji na poziomie krajowym. W KPR miało nastąpić połączenie celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych, zmierzających do wzrostu konkurencyjności gospodarki kraju, poprzez ożywienie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia.

Strategia miała być realizowana przez następujące działania:

- szybkie przechodzenie do gospodarki opartej na wiedzy, w tym rozwój społeczeństwa informacyjnego, badań i innowacji oraz kształcenie odpowiednich kwalifikacji i umiejętności,

- liberalizacje i integracje tych rynków i sektorów, których wspólny rynek de facto nie objął: telekomunikacja, energetyka, transport, poczta a także usługi finansowe oraz całość rynku usług,
- rozwój przedsiębiorczości: deregulacje i lepsze wsparcie ze strony administracji, łatwiejszy dostęp do kapitału i technologii, ograniczenie zakłócającej konkurencję pomocy publicznej, tworzenie równego pola konkurencji
- wzrost zatrudnienia i zmianę modelu społecznego: wzrost aktywności zawodowej, uelastycznienie rynku pracy, poprawę edukacji, unowocześnienie systemu zabezpieczeń społecznych, ograniczenie biedy i wykluczenia społecznego.
- dbałość o trwałe fundamenty rozwoju i środowisko naturalne: ograniczenie zmian klimatycznych, zachowanie zasobów naturalnych.

Strategia ta składa się z bardzo wielu niejednorodnych elementów, przez co może się wydawać dość rozproszona, a nawet niespójna. Czasami trudno się zorientować, z jakich elementów się składa, gdyż pojawiają się nowe pojęcia, takie jak cząstkowe strategie, białe i zielone księgi, plany działania i agendy. Metodologiczną osią spajającą Strategie jest otwarta koordynacja. Była ona wykorzystywana przez Komisję Europejską już w latach siedemdziesiątych w odniesie do ochrony środowiska. W najbardziej ogólnym sensie, metoda otwartej koordynacji to sposób wspierania i zachęcania do współpracy pomiędzy państwami członkowskimi, a także innymi państwami europejskimi. Metodę tę stosuje się w tych dziedzinach, w których trudno jest zastosować dotychczasowe metody integracyjne, a w szczególności twarde prawo, tj. rozporządzenia, dyrektywy i decyzje. Metoda otwartej koordynacji realizowana jest na poziomie ponadnarodowym, lecz z ograniczonym udziałem instytucji Unii Europejskiej. Komisja Europejska odgrywa tutaj rolę organizatora sieci eksperckich, których członkowie wywierają znaczny wpływ na kształt i metody działania podejmowane w obszarach, do których stosuje się metodę otwartej koordynacji. Rada UE właściwie nie decyduje, lecz zbiera się w postaci grup wysokiego szczebla urzędników poszczególnych resortów państw członkowskich UE. Ich zadaniem jest wypracowanie rozwiązań które będą do przyjęcia przez poszczególne kraje. Skutkiem stosowania metody otwartej koordynacji jest brak wiążącego prawa. Wdrażanie postanowień odbywa się dzięki systematycznemu przeglądowi osiągnięć i doświadczeń. Modelowo, metoda otwartej koordynacji przebiega w czterech etapach:

- uzgodnienie przez pastwa członkowskie celów, jakie należy osiągnąć w danym obszarze
- przeniesienie tak uzgodnionych celów do programów działań formułowanych przez poszczególne państwa członkowskie, które następnie są realizowane na poziomie narodowym, regionalnym i lokalnym
- uzgodnienie przez państwa członkowskich sposobów mierzenia stopnia realizacji założonych celów. Dla prawidłowego pomiaru wyznaczane są odpowiednie punkty odniesienia i wskaźniki
- ocena prawidłowości działania państw członkowskich poprzez proces monitorowania oraz porównywanie osiągnięć

Komisja Europejska odpowiada za monitorowanie postępu w realizacji celów Strategii Lizbońskiej. Przygotowuje ona każdego roku „wiosenne raporty", które podlegają ocenie podczas wiosennych szczytów Rady Europejskiej.

Polska od momentu wejścia do Unii Europejskiej stała się jednym z państw realizujących cele Strategii Lizbońskiej. Mając to na uwadze, Instytut Badań nad

gospodarką Rynkową, jako inicjator i organizator, oraz Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, jako partner główny utworzyły Polskie Forum Strategii Lizbońskiej. Ma ono charakter otwartego dla wszystkich partnerstwa publiczno – prywatnego, w ramach którego spotykają się rząd, przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe. Organizatorzy liczą na to, że skład forum będzie się sukcesywnie powiększał, gdyż jak się wydaje, nie może w nim zabraknąć także przedstawicieli władz samorządowych.

Fakt, że w wyniku stosowania omówionej powyżej metody otwartej koordynacji nie powstają żadne wiążące akty prawne, takie jak rozporządzenia lub dyrektywy może skłaniać do mylnego wniosku, że Strategia Lizbońska nie ma żadnego znaczenia dla władz samorządowych, które jak zostało powiedziane, odpowiadają za realizację zobowiązań wynikających z wiążących norm wspólnotowego prawa pierwotnego i wtórnego. Nie należy jednak zapominać o tym, że się takiego kształtowania i prowadzenia swej regionalnej i lokalnej polityki, które pozwolą na maksymalne wykorzystanie szans wynikających z członkostwa.

Umiejętne wkomponowanie celów i założeń Strategii Lizbońskiej do polityki regionalnej i lokalnej to gwarancja skuteczniejszego wykorzystania funduszy strukturalnych UE, które odgrywają ogromną rolę, bezpośrednio i pośrednio, w jej realizacji. Wszystkie obszary objęte Strategią Lizbońską kwalifikują się jako działania, które mogą być finansowane ze środków funduszy strukturalnych. Prawie 90% wszystkich wydatków dokonywanych w ramach funduszy strukturalnych można uznać za bezpośrednio przyczyniające się do osiągnięcia celów Strategii Lizbońskiej. Ponadto inicjatywy Wspólnotowe, fundusz Spójności oraz Przedakcesyjny Instrument ISPA także SA zgodne z celami założeniami strategii. Innymi słowy, kształtując regionalne i lokalne strategie rozwoju, programy przeciwdziałania bezrobociu, lokalne programy rewitalizacji i wszelkie inne lokalne polityki związane ze społeczno – gospodarczym rozwojem oraz ochroną środowiska, dla realizacji których planowane jest pozyskanie środków finansowych UE, należy mieć na uwadze „horyzontalne podejście" przyczyniające się do określenia celów Strategii Lizbońskiej w możliwie najszerszym zakresie.

Należy też wskazać na to, że aktywność władz samorządowych będzie decydowała o postępie i osiągnięciach Polski, jako jednego z realizatorów zamierzeń lizbońskich. Będzie to dotyczyło tych obszarów Strategii, które pokrywają się z kompetencjami polskich samorządów.

Chociaż w ramach metody otwartej koordynacji nie powstają wiążące akty prawne, skuteczna realizacja Strategii Lizbońskiej jest uzależniona od prawidłowego wywiązywania się z zobowiązań nakładanych przez normy prawa wspólnotowego, które, chociaż dotyczą jej bezpośrednio, powstają niejako „obok" Strategii, tzn. w rezultacie stosowania innych metod podejmowania decyzji przez Wspólnotę Europejską niż metoda otwartej koordynacji. Normy te bardzo często regulują obszary, które znajdują się w kompetencji władz samorządowych, na przykład normy ochrony środowiska naturalnego. Wszystkie te aspekty decydują o tym, że Strategia Lizbońska nie pozostaje obojętna dla funkcjonowania polskich samorządów. Winny one zaakceptować europejskie podejście rozwoju, które łączy cele ekonomiczne, społeczne i ekologiczne, tzn., trzy filary Strategii Lizbońskiej.

Zdaniem Polskiego Forum Strategii Lizbońskiej, biorąc pod uwagę opóźnienie gospodarcze i konieczność dogonienia krajów wysokorozwiniętych, polskie priorytety wobec tej strategii powinny przyjąć następująca kolejność:

- rozwój przedsiębiorczości
- wzrost zatrudnienia i modernizacja modelu społecznego
- liberalizacja i integracja rynków

- przyspieszenie rozwoju gospodarki opartej na wiedzy
- wzmocnienie trwałego rozwoju, tj. realizacja celów związanych z ekologią

W wymiarze regionalnym i lokalnym oznaczać to powinno przekładnie projektów związanych z rozwojem przedsiębiorczości i wzrostem zatrudnienia nad projekty związane z ochroną środowiska. Idea ta, choć wydaje się słuszna, może być trudna w realizacji ze względu na konieczność wywiązania się Polski w określonych terminach z wdrożeniem surowych norm wspólnotowego prawa ochrony środowiska.

Podczas szczytu wiosennego w 2005 r. Rada Europejska stwierdziła, że realizacja celów lizbońskich okazała się niejednolita w poszczególnych państwach członkowskich, a jej wcześniejsze wyzwania stają się jeszcze bardziej naglące w obliczu obserwowanych przekształceń w sferze gospodarczej i społecznej związanych z procesami globalizacyjnymi i wzrastającą konkurencją, procesami restrukturyzacyjnymi i wzrostem bezrobocia, migracjami zarobkowymi oraz starzeniem się społeczeństwa. Jako przyczyny niezadowalającego stopnia realizacji strategii wskazano zbyt obszerną listę priorytetów, niski poziom koordynacji między państwami członkowskimi ale niezaangażowanie odpowiednich nakładów finansowych na wdrażanie działań lizbońskich.

W oparciu o tak zdiagnozowane źródła niepowodzenia „Lizbony", podjęto wspólne działania nad wypracowaniem stosownych rozwiązań mających doprowadzić do skoordynowania i spójnego osiągania poszczególnych elementów Strategii Lizbońskiej we wszystkich państwach członkowskich.

Wyrazem tych działań stało się przyjęcie pakietu tzw. Zintegrowanych Wytycznych na rzecz wzrostu i zatrudnienia na lata 2005-2008 zawierającego wykładnię odnowionej Strategii Lizbońskiej oraz nakładającego na państwa członkowskie obowiązek opracowania Krajowych Programów Reform (KPR) stanowiących wyraz „unarodowienia" celów i priorytetów lizbońskich. W ślad za tymi dokumentami przyjęto Strategiczne Wytyczne Wspólnoty dla spójności na lata 2007-2013, stanowiące mapę drogową dla transpozycji poszczególnych elementów polityki spójności na założenia „Lizbony" w ramach Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (NSRO).

Owa mapa drogowa m.in. określa trzy główne nurty działań pro-lizbońskich:

1. Rozwój wiedzy i innowacji:
   - Polska gospodarka charakteryzuje się niskim nasyceniem innowacyjnością i wiedzą, które należy traktować jako główne czynniki sprawcze rozwoju gospodarczego;
   - Najważniejsze priorytety w realizacji celów Strategii Lizbońskiej to budowa Gospodarki Opartej na Wiedzy i społeczeństwa informacyjnego w Polsce – nie ma alternatywy dla takiego myślenia;
   - We współczesnym świecie rozwój technologiczny stał się endogenicznym, nie zaś egzogenicznym czynnikiem wzrostu gospodarczego a zdolności innowacyjne gospodarki niezbędnym warunkiem dla osiągnięcia dobrobytu;
   - Równocześnie następuje przesunięcie budowania zdolności innowacyjnych gospodarki ze szczebla makro na szczebel mikro. Szczególną rolę odgrywają tu klastry innowacyjne, dzięki którym można tworzyć oparte na innowacjach przewagi konkurencyjne;
   - Luka innowacyjna pomiędzy Unią Europejską i USA ciągle rośnie – głównie z powodu zahamowania wzrostu gospodarczego i ograniczenia inwestowania w nową gospodarkę. Rośnie też zróżnicowanie regionalne w ramach UE.

W szczególności, widoczna jest malejąca konkurencyjność w przemysłach nauko-chłonnych;

- W Polsce problemem jest brak odpowiedniego systemu alokacji środków na badania a gospodarka nie jest przygotowana do efektywnego wdrożenia wyników B+R;
- Podstawowym i niezbędnym posunięciem jest w Polsce zwiększenie nakładów na B+R oraz równoczesna zmiana struktury ich finansowania i wydatkowania;
- Potrzebne jest również budowanie krajowego zaplecza badań przemysłowych, które mogłoby wchłonąć i efektywnie wykorzystać zwiększone zasilanie B+R z budżetu państwa;
- W procesie budowy GOW i społeczeństwa informacyjnego kapitalną rolę odgrywa sektor edukacji, w tym, w szczególności, edukacja wyższa;
- Wielką szansą rozwojową dla Polski jest duża liczba dobrze wykształconych ludzi, źródłem zaś powodzenia może być przedsiębiorczość akademicka we wszystkich jej aspektach (uniwersytet przedsiębiorczy, aktywności na rzecz otoczenia, uczestnictwo w upowszechnianiu nowych rozwiązań technologicznych oraz indywidualne działania podejmowane przez środowisko akademicki);
- Znacząca słabość ograniczająca znaczenie przedsiębiorczości akademickiej wyraża się przez niedostatki w komercjalizacji badań, w tym, przez brak rozwiązań organizacyjnych dotyczących, na przykład, ochrony własności intelektualnej (nota bene, kwestia ochrony własności intelektualnej pomijana jest też w wykształceniu badaczy);
- Konieczne jest tworzenie silnych związków pomiędzy uniwersytetami i praktyką gospodarczą. Szczególne znaczenie ma tu budowanie partnerstwa publiczno-prywatnego;
- W Polsce brakuje instytucji pośredniczących pomiędzy sferą badań i zastosowań; powstał zastój w relacjach pomiędzy tymi sferami a państwo generalnie, nie sprzyja przedsiębiorczości akademickiej (i przedsiębiorczości w ogóle);
- Potrzebne jest zbudowanie elastycznego, samoregulującego się systemu współdziałania uniwersytetów (i nauki) i praktyki gospodarczej, zapewniającego przepływ wiedzy i technologii;
- Ważną rolę w dyskusji o przyszłych kierunkach badań i ich związkach z rozwojem gospodarczym może odegrać foresight. Jest on bowiem nie tylko instrumentem budowania polityki B+R ale też formą debaty publicznej i instrumentem wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Foresight ma swoje źródła w nowym sposobie myślenia społecznego, którego cechą jest integrowanie różnych podejść oraz zacieranie granic pomiędzy różnymi grupami reprezentującymi społeczeństwo. Warunkiem sukcesu foresightu jest rozwój kapitału społecznego, w tym, dialog pomiędzy środowiskami naukowymi i społeczeństwem;
- Jest wiele przykładów przedsięwzięć, które zakończyły się sukcesem w sferze foresightu regionalnego, foresightu branżowego i przedsiębiorczości akademickiej. Nawet przy barku efektywnych rozwiązań systemowych możliwe są pozytywne działania na rzecz rozwoju współpracy pomiędzy nauką i gospodarką, a także na rzecz wzrostu innowacyjności polskiej gospodarki oraz poziomu badań. Silnym ograniczeniem jest tu jednak konserwatyzm i schematyzm myślenia występujące zarówno w środowiskach akademickich jak i gospodarczych.

2. Rozwój atrakcyjności UE jako miejsca dla inwestowania i pracy

- Zakończenie tworzenia wspólnego rynku, zwłaszcza w dziedzinie usług, zawodów regulowanych, energii, transportu, zamówień publicznych i usług finansowych, pozostaje ważnym zadaniem. Konieczne jest również dostarczanie wysokiej jakości usług użyteczności publicznej na rzecz wszystkich obywateli po przystępnych cenach. Dobrze funkcjonujący i otwarty sektor usług jest coraz ważniejszy dla rozwoju gospodarczego i tworzenia miejsc pracy w gospodarce europejskiej. Sektor usług przyczynił się do stworzenia prawie wszystkich nowych miejsc
- Konkurencja ma fundamentalne znaczenie dla całego partnerstwa na rzecz wzrostu i zatrudnienia. Prowadzona przez UE polityka konkurencji odegrała kluczową rolę w kształtowaniu konkurencyjnych rynków europejskich, co przyczyniło się do wzrostu produktywności. W rozszerzonej Europie kierunek ten zostanie zachowany w szczególności poprzez proaktywne wykonywanie prawa i reformę systemu pomocy państwa w zakresie innowacji, BiR oraz kapitału podwyższonego ryzyka. W związku z tym Komisja będzie nadal realizować swoje polityki konkurencji, co pozwoli także na zidentyfikowanie barier konkurencji, zarówno prawnych jak i innego rodzaju. Sektory o kluczowym znaczeniu, takie jak usługi finansowe i energia zostaną poddane analizie w celu określenia przyczyn leżących u podstaw
- Redukcja zbędnych kosztów, usuwanie przeszkód uniemożliwiających dostosowanie się i innowacje, a także ustawodawstwo przyjazne konkurencji i wzrostowi zatrudnienia przyczynią się do stworzenia warunków sprzyjających wzrostowi gospodarczemu i zwiększonej produktywności. Obejmuje to takie działania jak uproszczenie, odpowiednie opracowanie ustawodawstwa, a także wysiłki zmierzające do zmniejszenia kosztów administracyjnych. Prawidłowe ramy prawne pozwolą także na zwiększenie zaufania ze strony konsumentów i branie przez nich udziału we przyczynianiu się do wzrostu. Obciążenia prawne dotykają w nieproporcjonalny sposób MŚP, które zazwyczaj posiadają ograniczone zasoby, by radzić sobie z zarządzaniem, jakiego wymagają przepisy.

3. Rozwój „mechanizmów uniemożliwiających przedsiębiorstwom tworzenie większej liczby miejsc pracy

- Państwa Członkowskie i partnerzy społeczni muszą zwiększyć wysiłki na rzecz wzrostu poziomu zatrudnienia, szczególnie poprzez prowadzenie aktywnych polityk zatrudnienia, które pomagają ludziom w znalezieniu pracy oraz dostarczają bodźce zachęcające ich do nie rezygnowania z zatrudnienia, tworzenie polityk aktywnego starzenia się, które zniechęcają pracowników do zbyt wczesnego przechodzenia na emeryturę oraz poprzez modernizację systemów zabezpieczeń socjalnych tak, aby w dalszym ciągu zapewniały one bezpieczeństwo potrzebne ludziom do radzenia sobie ze zmianami.
- Przyszłość Europy i przyszłość strategii lizbońskiej są ściśle związane z przyszłością młodzieży. Unia i Państwa Członkowskie muszą zapewnić, że zaproponowane reformy pomogą w daniu im pierwszej szansy w życiu dorosłym i wyposażą ich w umiejętności potrzebne przez całe życie. Unia powinna również określić swoje priorytety, odpowiadając na wyzwanie demograficzne, przed którym stoimy
- Europa potrzebuje większej liczby lepszych inwestycji w edukację szkolenia. Poprzez skupienie się na poziomie europejskim i krajowym na kształceniu ustawicznym i

nauczaniu umiejętności łatwiej będzie ludziom przechodzić na nowe stanowiska pracy.

- Władze regionalne i lokalne powinny opracowywać projekty przybliżające nas do realizacji ambicji lizbońskich. Kolejna generacja funduszy strukturalnych (obejmująca fundusze na rozwój obszarów wiejskich) tworzona jest z uwzględnieniem głównego celu – koncentracji na sposobie realizacji wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na poziomie lokalnym.

Dalszą konsekwencją reformy Strategii Lizbońskiej było również „odnowienie" polityki spójności UE. Chodzi tu przede wszystkim o ponowne zdefiniowanie celów tejże polityki („Konwergencja", „Konkurencyjność", „Współpraca terytorialna") oraz o modyfikację zakresu jej funduszy, tj. środków strukturalnych - z których wyłączono środki wchodzące dotychczas w skład polityki rolnej i rybołówstwa - oraz Funduszu spójności. Jednakże za fundamentalną zmianę należy uznać fakt uczynienia z polityki spójności kluczowego instrumentu finansowania realizacji strategii na szczeblu krajowym oraz ustanowienie tzw. Lisbon earmarking, czyli zasad wyodrębniania środków polityki spójności na realizację celów lizbońskich.

Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki może nastąpić m.in. dzięki uproszczeniu prawa i procedur administracyjnych, obniżeniu kosztów działalności gospodarczej, łatwemu dostępowi do nowoczesnych technologii i kapitału, ochronie konkurencji, rozwojowi sektora usług, restrukturyzacji m.in. górnictwa, hutnictwa, przemysłu stoczniowego oraz unowocześnieniu rybołówstwa i przetwórstwa rybnego. Nie mniej ważna jest poprawa infrastruktury – transportowej, teleinformatycznej, energetycznej, a także edukacyjnej, ochrony zdrowia i socjalnej. Wiele uwagi należy poświęcić zatrudnieniu, zarówno doprowadzając do jego wzrostu, jak i poprawić jakość miejsc pracy. Należy dbać nie tylko o zwiększenie liczby miejsc pracy, ale również o to, aby były one trwale i stwarzały możliwości dobrego zarobku. Służyć temu ma zmniejszanie obciążeń pracodawców, uelastycznienie rynku pracy, wzrost mobilności pracowników, dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy, poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy. Strategia zakłada poprawę bezpieczeństwa i integracji społeczeństwa. Może to nastąpić przez przeciwdziałanie korupcji, usprawnienie administracji, budowę efektywnego systemu ratownictwa, ochrony ludności i zarządzania kryzysowego, promocję aktywnej polityki społecznej, w tym prorodzinnej. Wreszcie dwie kluczowe sprawy dla samorządów. Po pierwsze, rozwój obszarów wiejskich, który zostanie osiągnięty przez poprawę infrastruktury technicznej i społecznej na wsi, aktywizację zawodową mieszkańców, wspieranie przedsiębiorczości oraz wzrost konkurencyjności gospodarstw rolnych. Po drugie, rozwój regionalny przez wzrost konkurencyjności gospodarczej regionów, wyrównywanie szans rozwojowych obszarów wiejskich i poprzemysłowych oraz terenów przygranicznych. Strategia zakłada plan rozwoju poszczególnych województw i wyznacza sfery potrzebujące największego wsparcia. To właśnie tej części strategii samorządowcy powinni poświęcić najwięcej uwagi.

Strategia Lizbońska to bardzo ambitny program. Jeżeli w Polsce zostałaby zrealizowana chociażby ta część dotycząca polityki zatrudnienia, to byłoby wspaniale. Uważam jednak, że interes państwa, czyli wysokie podatki, niechęć do liberalizacji rynku może stanowić poważną przeszkodę. Mimo to w perspektywie 5-10 lat mamy szansę nadrobić najpoważniejsze opóźnienia w stosunku do innych krajów Unii. Niestety Polska jest na przedostatnim miejscu w Unii Europejskiej pod względem realizowania celów strategii lizbońskiej. To i tak awans w porównaniu z poprzednim rokiem, kiedy to Malta

została wyżej oceniona. Liderem reform od 2005 roku jest Dania, a tuż za nią - Szwecja i inne kraje nordyckie, docenione za udane połączenie innowacyjnej gospodarki z zachowaniem modelu społecznego. Dania i Holandia zostały też pochwalone za wysoką wydajność połączoną z wysokim poziomem zatrudnienia.

Bibliografia:

- Bainbridge T., Teasdale A., Leksykon UE, Platan, Kraków 1998
- Bieliński J., Strategia Lizbońska a konkurencyjność Gospodarek, Wyd. Cedetu, W-wa 2005
- Bokajło W., Dziubko K., UE- Leksykon Integracji, Wyd. Europa, W-wa 2005
- Borowiec J., Wilk K., Teoria i praktyka europejskiej integracji gospodarczej, Wyd. AE im. Oskara Langego, Wrocław 1997
- Głąbicka K., Grewiński M., Europejska Polityka Regionalna, Elipsa, W-wa 2003
- Rydło M.J., Wyzwania Konkurencyjności- strategia Lizbońska w poszerzonej Europie, WEMA, W-wa 2003

Ilona Pieprzna

Przywileje dla przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w specjalnej strefie ekonomicznej na przykładzie SSE Euro-Park Mielec

Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro – Park Mielec została utworzona 5 września 1995 roku na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów. Pierwotną podstawę dla jej powołania stanowiła ustawa o specjalnych strefach ekonomicznych z 20 października 1994 roku.

Ustawa powołująca specjalne strefy ekonomiczne reguluje zakres i typ zwolnień podatkowych przysługujących podmiotom gospodarczym prowadzącym działalność w jej obrębie.

Organem zarządzającym Specjalną Strefą Ekonomiczną Euro – Park Mielec ustanowiono Agencję Rozwoju Przemysłu S. A. (ARP S.A.) z siedzibą w Warszawie. Jednym z podstawowych jej zadań jest przede wszystkim udzielanie zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej. Po zatwierdzeniu przez Zarząd ARP S.A. rekomendowanej oferty, inwestor uzyskuje zezwolenie na działalność w Specjalnej Strefie Ekonomicznej Euro – Park Mielec i może skorzystać z pakietu ulg i preferencji oferowanego przez specjalną strefę ekonomiczną Euro – Park Mielec.[436]

Takie zezwolenie na prowadzenie działalności w strefie daje możliwość skorzystania z preferencyjnych warunków ekonomicznych, które mogą obejmować:

8. całkowite zwolnienie z podatku dochodowego na okres 10 lat
9. zwolnienie z podatku dochodowego w pozostałym okresie trwania strefy w wysokości 50 %
10. całkowite zwolnienie z podatku od nieruchomości, w tym z podatku gruntowego[437]

436 A. Bazydło, *Specjalna strefa ekonomiczna Euro – Park Mielec*, [W] *Specjalne strefy ekonomiczne – zamierzenia i efekty*, pod red. E. Kryńska, Warszawa 2000

437 D. Karkoszka, *Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro – Park Mielec jako przykład restrukturyzacji regionu monofunkcyjnego*, Czasopismo geograficzne LXX, Wrocław 1999, nr 3-4

Całkowite zwolnienie od podatku przysługuje inwestorowi w razie spełnienia jednego z dwóch warunków:

- poniesienia wydatków inwestycyjnych w wysokości przekraczającej równowartość 2 mln ECU, lub
- zatrudnienie co najmniej 100 osób.

Inwestor, który nie spełnia wymagań co do uzyskania całkowitego zwolnienia z podatku dochodowego, posiada możliwość zwolnienia częściowego, w wysokości równej wartości kwoty poniesionych wydatków inwestycyjnych, lub wysokości odpowiadającej połowie kwoty przychodów z eksportu towarów i usług wytwarzanych na terenie strefy, jak również z tytułu stworzenia nowych miejsc pracy w strefie.[438]

W przypadku, gdy firma nie korzysta z tych zwolnień, może skorzystać z innych preferencji, tj.:

- uznanie wydatków inwestycyjnych za koszty uzyskania przychodów w roku podatkowym, w którym zostały poniesione dla podmiotów nie korzystających ze zwolnień podatkowych
- możliwość stosowania podwyższonych stawek amortyzacyjnych środków trwałych.

Zgodnie z § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 września 1995 roku w sprawie ustanowienia specjalnej strefy ekonomicznej w Mielcu, pomoc regionalna udzielana przedsiębiorcy w formie zwolnień podatkowych, stanowi pomoc regionalną z tytułu:

- kosztów nowej inwestycji, której wielkość jest liczona jako iloczyn maksymalnej intensywności pomocy określonej dla danego obszaru i kosztów inwestycji kwalifikujących się do objęcia pomocą. Wydatkami kwalifikującymi się do objęcia pomocą są koszty inwestycyjne, pomniejszone o naliczany podatek od towarów i usług, oraz o podatek akcyzowy, jeżeli możliwość ich odliczenia wynika z odrębnych przepisów, poniesione po dniu uzyskania zezwolenia w związku z realizacją inwestycji na terenie strefy na:
    - zakup lub wytworzenie we własnym zakresie środków trwałych, lub ich spłatę określoną w umowie leasingu lub w innej umowie o podobnym charakterze, z wyłączeniem środków transportu nabywanych przez przedsiębiorcę prowadzącego działalność w sektorze transportu, pod warunkiem zaliczenia ich do składników majątku podatnika
    - rozbudowę lub modernizację już istniejących środków trwałych

Warunkiem otrzymania pomocy z tytułu nowych inwestycji jest udział środków własnych, rozumianych jako środki, które nie zostały uzyskane w ramach udzielonej pomocy, wynoszących co najmniej 25% całkowitych kosztów inwestycji.

2. Tworzenie nowych miejsc pracy, której wielkość liczona jest jako iloczyn

438 A. Prusek, *Determinanty konkurencyjności firm w Polsce – case study SSE „EURO – PARK Mielec”*, s. 93, Mielec 2001

maksymalnej intensywności pomocy określonej dla danego obszaru i dwuletnich kosztów pracy nowo zatrudnionych pracowników, obejmujących ich koszty płacy brutto, powiększone o wszystkie obowiązkowe płatności związane z ich zatrudnieniem, ponoszone przez przedsiębiorcę od dnia ich zatrudnienia.

Pomoc przeznaczona na tworzenie nowych miejsc pracy może być udzielana wraz z pomocą na nowe inwestycje.

Zwolnienie od podatku z tytułu kosztów nowej inwestycji przysługuje przedsiębiorcy począwszy od miesiąca, w którym poniósł wydatki inwestycyjne, od dnia uzyskania zezwolenia, aż do wyczerpania dopuszczalnej pomocy regionalnej, lecz pod warunkiem, że:

- nie przeniesie on w jakiejkolwiek formie własności składników majątku, z którymi były związane wydatki inwestycyjne (przez okres 5 lat od dnia wprowadzenia do ewidencji środków trwałych) oraz wartości niematerialnych i prawnych,
- będzie kontynuował prowadzenie działalności gospodarczej przez okres nie krótszy niż 5 lat. Z kolei zwolnienie od podatku dochodowego z tytułu tworzenia nowych miejsc pracy przysługuje przedsiębiorcy począwszy od miesiąca, w którym rozpoczął on ponoszenie kosztów pracy, przez okres nie krótszy niż 5 lat.

Zwolnienia, o których tutaj mowa, przysługują jedynie z tytułu działalności prowadzonej na terenie strefy. W przypadku prowadzenia przez przedsiębiorcę działalności gospodarczej także poza obszarem strefy, działalność prowadzona na terenie strefy musi zostać wydzielona organizacyjnie, a wielkość zwolnienia określa się wówczas w oparciu o dane jednostki organizacyjnej prowadzącej działalność wyłącznie na terenie strefy.[439]

Jak wynika z powyższych rozważań, podmiot gospodarczy podejmujący działalność na terenie SSE Euro-Park Mielec ma do wyboru różnego rodzaju przywileje, ale może czerpać tylko z jednego z nich. Wszelkie ulgi i zwolnienia przysługują jedynie podmiotom działającym na podstawie zezwolenia, a wielkość preferencji fiskalnych i finansowych jest uzależniona od skali przedsięwzięcia mierzonego bądź wielkością wydatków inwestycyjnych, bądź skalą zatrudnienia. W przypadku, gdy zaangażowane środki finansowe przekroczą wartość 2 mln euro, lub wielkość zatrudnienia będzie większa niż 100 osób, przedsiębiorca może skorzystać z całkowitego zwolnienia od podatku dochodowego przez okres 10 lat, oraz płacić jedynie 50 % jego wysokości przez kolejne 10 lat. Istnieje również możliwość częściowego zwolnienia z podatku. Wysokość ulgi wynosi 10 % za dziesięciu nowo zatrudnionych pracowników. Rozporządzenie Rady Ministrów umożliwia także korzystanie z pomocy eksportowej. W ciągu pierwszych lat funkcjonowania strefy przedsiębiorca ma prawo korzystać z ulgi w kwocie równej 50 % wartości przychodów z eksportu, a przez pozostały okres w kwocie równej 25 % tej wartości.[440]

Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro – Park Mielec jest najszybciej powołaną strefą w kraju. Tworząc Mielecką Specjalną Strefę Ekonomiczną pokładano w niej wielkie nadzieje. Miała ona stanowić istotną szansę dla podupadającego regionu, głównie jako

439 Dz. U. Z 1995r. Nr 107, poz. 526
440 A. Bazydło, *op. cit*., s. 62

narzędzie łagodniejszej restrukturyzacji monokultury przemysłowej. Podstawowym stawianym przed nią zadaniem było stworzenie nowych, alternatywnych miejsc pracy, głównie dla zwalnianych pracowników WSK PZL – Mielec, oraz zagospodarowanie infrastrukturalnego zaplecza zakładu.

W celu bieżącego zarządzania strefą utworzony został oddział Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. W Mielcu, który reprezentuje zarządzającego zarówno na terenie strefy, jak i w kontaktach zewnętrznych.

Zgodnie z planem rozwoju SSE Euro - Park Mielec przyjęto, iż strategia jej rozwoju opierać się będzie na następujących założeniach:

- dominująca rola inwestycji bezpośrednich
- rozwój związków kapitałowych
- oparcie strategii gospodarczych na koncentracji przedsiębiorstw wykorzystujących przede wszystkim umiejętności ludzi, ich doświadczenie, istniejącą infrastrukturę, oraz zaplecze badawczo – rozwojowe, dostępną technologię i zasoby regionu
- pozyskanie kilku inwestorów strategicznych
- utworzenie w obrębie strefy zaplecza kooperacyjnego dla inwestorów działających w strefie i tych spoza strefy
- preferowanie inwestycji w sposób trwały związanych z obszarem strefy i generujących dużą liczbę nowych miejsc pracy
- wpływanie na aktywizację gospodarczą i rozwój otoczenia strefy

Ujmując w skrócie powyższe założenia, poszukiwani byli inwestorzy mogący skutecznie wykorzystywać tradycje przemysłowe Mielca, istniejącą tam infrastrukturę oraz zasoby i kwalifikacje ludzi, przy jednoczesnym generowaniu dużej liczby miejsc pracy, a to przede wszystkim, ze względu na tragiczną sytuację na lokalnym rynku pracy.

Zarządzający strefą stworzyli zatem pewnego rodzaju klasyfikację preferowanych skupisk przemysłowych ze względu na związek prowadzonej w nich działalności gospodarczej z tradycjami przemysłowymi Mielca oraz gwarancjami pozyskania dużej liczby nowych miejsc pracy:

1. Skupiska przemysłowe w dotychczasowych dziedzinach produkcji:

- przemysł lotniczy (tj. produkcja samolotów, zespołów kooperacyjnych, serwis lotniczy, usługi agrolotnicze, projektowanie i badanie sprzętu lotniczego)
- przemysł motoryzacyjny
- przemysł metalowy i elektromaszynowy

2. Skupiska przemysłowe w nowych dziedzinach produkcji:

- produkcja materiałów i wyposażenia koniecznych dla budownictwa
- wyroby o zaawansowanej technologii
- przemysł lekki
- agrobiznes

Za najważniejsze efekty funkcjonowania pierwszej w Polsce specjalnej strefy ekonomicznej Euro – Park Mielec od czasów jej utworzenia można podać:

- wydanie 98 zezwoleń na prowadzenie działalności na terenie specjalnej strefy ekonomicznej
- prowadzenie działalności w SSE przez 58 inwestorów
- utworzenie przez przedsiębiorców działających w strefie w oparciu o zezwolenia 9166 nowych miejsc pracy
- wkład inwestorów na budowę i rozwój ponad 2,1 mld zł
- zaangażowanie 70% kapitału pochodzącego z zagranicy
- zainwestowanie ponad 50 mln zł zarządzającego strefą na rozbudowę i modernizację infrastruktury specjalnej strefy ekonomicznej
- zróżnicowanie działalności gospodarczej na terenie strefy; tradycyjne dla Mielca sektory działalności stanowią ponad 30%, główne branże i rodzaje przemysłu w strefie to: środki transportu – lotnictwo, motoryzacja (23%), metalowy (20%), tworzywa sztuczne (15%), materiały do budownictwa (13%), przetwórstwo drewna i meble (7%), poligrafia (7%), elektronika (6%), tekstylia (4%), spożywczy (3%), informatyka (1%), farmaceutyczny (1%).[441]

Podkreślając zaledwie kilkunastoletnie działanie specjalnej strefy ekonomicznej w Mielcu należy stwierdzić, że jej funkcjonowanie znacząco wpłynęło na zmniejszenie wysokiego bezrobocia Mielca i jego okolic, co jednoznacznie przyczyniło się do polepszenia sytuacji materialnej mieszkańców tego regionu, i będzie stanowić nadal miejsce nowych inwestycji, niosących ze sobą nowe możliwości.

LITERATURA

1. Kilian J., *Organizacja i funkcjonowanie specjalnych stref ekonomicznych na przykładzie SSE Euro – Park Mielec*, Rzeszów 2005
2. Bazydło A., *Specjalna strefa ekonomiczna Euro – Park Mielec*, [W] S*pecjalne strefy ekonomiczne – zamierzenia i efekty*, pod red. E. Kryńska, Warszawa 2000
3. Karkoszka D., *Specjalna strefa ekonomiczna Euro – Park Mielec, jako przykład restrukturyzacji regionu monofunkcyjnego*, Czasopismo geograficzne LXX, Wrocław 1999, nr 3-4
4. Prusek A, *Determinanty konkurencyjności firm w Polsce – case study SSE „Euro -Park Mielec”*, [W] *Strategia rozwoju regionu podkarpackiego oraz wiodących sektorów jego gospodarki*, pod red. Prusek A., Mielec 2001

David Pietrasz

Kilka uwag o samorządzie terytorialnym Holandii

Zdecydowałem się przedstawić w swojej pracy krótką informację o Holandii i jej samorządzie. Kilka lat temu bo w 2003r. odbyłem podróż do Holandii jako uczestnik turnieju piłkarskiego „Holland Cup” reprezentując klub piłkarski Stal Rzeszów. W rozgrywkach które odbywały się w okolicach miasta Almere doszliśmy do szczebla

441 Specjalna strefa ekonomiczna, Materiały wewnętrzne specjalnej strefy ekonomicznej Euro – Park Mielec

półfinałowego, przegrywając decydującą batalie rzutami karnymi. Po raz pierwszy w swoim życiu zrozumiałem na własnym przykładzie co to znaczy Układ z Schengen. Aby przekroczyć granice polsko-niemiecką musiałem czekać z kolegami i trenerami ponad 3 godziny aby móc minąć szlaban graniczny podczas gdy przy przekroczeniu granicy niemiecko-holenderskiej mogłem swobodnie spać, nie proszony o żadne dokumenty. Wtedy zrozumiałem co to znaczy swoboda przepływu ludności.

Holandia według mojego rozeznania to kraj malowniczy, słynny z olbrzymich i kolorowych rabatów kwiatowych, duża różnorodność kwiatów pod względem gatunku i barw np. tulipanów. Rzucającym się w oczy elementem krajobrazu Holandii są słynne wiatraki, wykorzystywane w dużej mierze jako źródła energii elektrycznej. Co ciekawe doczekały się one nawet własnego muzeum.

Najbardziej ekscytującym momentem całej podróży była wizyta na stadionie słynnego Ajaxu Amsterdam, gdzie największe wrażenie zrobiła na mnie gablota z trofeami klubowymi, a w niej najcenniejszy puchar Champions League zdobyty przez wspaniałą drużynę w 1995r. Klub ten znany jest z najlepszej pracy z młodzieżą na całym świecie, wielu wychowanków tego klubu reprezentuje obecnie najlepsze kluby na świecie.

Obowiązywała wtedy już tam strefa euro co dało się odczuć w portfelu. Wilgotny klimat i duża dawka treningów i meczów powodowała potrzebę częstego odwiedzania sklepów w celu uzupełnienia produktów spożywczych i napojów energetycznych. Zapomnienie faktu że jesteśmy obecnie w Holandii a nie w Polsce skutkowało szybkim odpłynięciem gotówki z portfela. Gdyż ceny tych produktów znacznie się różniły od swoich polskich odpowiedników.

Jeżeli chodzi o tradycyjne potrawy kraju to przodują słynne sery holenderskie podawane w postaci zimnych i ciepłych zakąsek. Holendrzy spożywają duże ilości ciasta np. tortów, które są serwowane w dużych porcjach inaczej niż w Polsce, poza tym jedzą dużo owoców i warzyw.

Moje osobiste doświadczenia z kuchnią holenderską są ubogie i skromne. Jednak to co dane było mi skonsumować dalekie było od tego co mogę codziennie spożywać w Polsce. Produkty pod względem smakowym są zupełnie inne, mało przyswajalne, niektóre jakby zrobione „z gumy".

Chciałbym też w kilku słowach zaprezentować rys historyczny Holandii.

Oficjalna nazwa państwa, które nazywamy Holandią brzmi Królestwo Niderlandów lub po prostu Niderlandy. Pod względem geograficznym znajduje się w północnej części krainy, która z powodu nizinnego położenia nazywa się Niderlandami. Mniejsza część tego obszaru to Niderlandy południowe, obecnie teren Belgii. W okresie średniowiecza Niderlandy składały się z wielu małych księstw i hrabstw. Jedno z nich hrabstwo wyróżniało się pod względem ekonomicznym i kulturalnym. W wyniku czego cały północne Niderlandy zwane były Holandią ta nazwa jest u nas przyjęta. Obowiązuje tam język niderlandzki, który jest językiem ojczystym.

Samorząd terytorialny oznacza prawo i zdolność społeczności lokalnych w granicach określonych ustawą, do regulowania i zarządzania na ich wyłączną odpowiedzialność i w interesie ich mieszkańców[442].

Przez samorząd rozumiemy społeczność lokalną zamieszkałą na danym terenie, która jest zorganizowana w terytorialny związek samorządowy-gminę.

Na rozwój samorządu terytorialnego w Holandii miała wpływ Konstytucja z 1848r. Powstała struktura organizacyjna w zakresie gminy. W skład gminy wchodzą: rada gminy, zarząd oraz burmistrz. Kadencja rady gminy trwa 4 lata, wybierana jest w

[442] Pismo Samorządu terytorialnego „Wspólnota" 1/1992

wyborach powszechnych. Jest ona najważniejszym szczeblem lokalnym w gminie. Kompetencje jej są duże w odróżnieniu do innych organów w gminie. Rada gminy może wydawać przepisy o charakterze powszechnie obowiązującym na jej terenie. Należy tu również wymienić zarząd gminy, który kieruje sprawami bieżącymi w gminie. Realizuje postanowienia i uchwały rady gminy. Burmistrz w Holandii jest mianowany na mocy dekretu królewskiego na okres 6 lat. Burmistrz stoi na czele zarządu gminy, reprezentuje on gminę na zewnątrz, kontroluje on pracę administracji gminnej oraz na rzecz Korony.

Ma on prawo kontrolować i wnikać w prawidłowe przestrzeganie ustaw wydanych przez rade i zarząd. Ma prawo je zmienić lub odrzucić te uchwały, które są sprzeczne i niezgodne z przepisami. Stanowisko burmistrza jest traktowane w Holandii jako szczebel kariery politycznej. Stanowisko to cieszy się dużym prestiżem. W 1988r. urząd ten piastowało około 50 kobiet.

Nad funkcjonowaniem władzy w gminie sprawuje nadzór zarząd prowincji i rola Korony. Do zadań tych należy to że decyzje dotyczące gminy muszą uzyskać akceptacje zarządu prowincji pod względem finansów, budżetu, zarządzaniem majątkiem gminy.

Drugi szczebel administracji tworzy prowincjonalna struktura administracyjna. Holandia jest podzielona zgodnie z Konstytucją na 12 prowincji: Groningen, Fryzja, Drenthe, Overijssel, Geldria, Utrecht, Holandia Północna, Holandia Południowa, Zelandia, Brabancja Północna, Limburgit, Flevoland. Ostania z nich Flevoland została utworzona w 1986r. na odzyskanych(osuszonych) ziemiach wcześniejszej zatoki morskiej. Granice prowincji są ukształtowane historycznie, a może je zmienić wyłącznie parlament na mocy ustawy. Prowincje znacznie się różnią pod względem obszaru i liczby mieszkańców.

Celem prowincji jest sprawowanie funkcji nadzorczych i kontrola finansów gminnych. Kontrola dotyczy także transportu, planowania oraz budownictwa. Prowincje pełnią rolę pośrednią pomiędzy administracją centralną, a gminną. Do organów prowincji należą; rada, zarząd oraz komisarz królewski. Najwyższą władzą w prowincji jest rada prowincji. Członkowie rady prowincji wybierani są w wyborach powszechnych. Do jej zadań należy administracja prowincji, podejmowanie zadań dotyczących np. ochrony środowiska i współpraca przy przestrzeganiu ustawodawstwa państwowego.

Zarząd prowincji wybierany jest przez rade na 4 lata, składa się z 6 radnych. Zarząd prowincji przygotowuje i wprowadza w życie decyzje rady, nadzoruje władze lokalne, zarządza sprawami finansowymi prowincji.

Rada i zarząd odgrywają istotną rolę w systemie planowania przestrzennego prowincji. Główną rolę w prowincji pełni komisarz królewski, jest reprezentantem rządu centralnego jak i samorządowego organu prowincjalnego. Działania organów prowincji są podawane nadzorowi państwa. Wyróżniamy następujące rodzaje nadzoru:

- represyjny
- prewencyjny
- nadzór komisarza królewskiego

Skuteczne funkcjonowanie poszczególnych gmin uzależnione jest od podejmowania współpracy z innymi gminami. Przykładem tej współpracy jest Związek Gmin Holenderskich. Jest to organizacja zrzeszająca wszystkie gminy. Związek został założony w 1912r. w celu udzielania gminom pomocy w wykonywaniu ich zadań administracyjnych. Do Związku Gmin Holenderskich należy także reprezentowanie holenderskiego samorządu terytorialnego poza granicami kraju.

Bibliografia:

1) J. Jeżewski Samorząd terytorialny i administracja w wybranych krajach. Wrocław 1999
2) B. Dolnicki Modele samorządu terytorialnego w Europie i w Polsce. Katowice 1994

Sabina Pilch

Samorządowe ośrodki europejskie - rzeszowski ośrodek samorządu terytorialnego

Holenderskie samorządy dokładnie śledzą zmiany w europejskiej legislacji. A co za tym idzie, szybko reagują w sytuacjach, gdy legislatorzy nie w pełni zabezpieczają interesy samorządów lokalnych. W tym celu w Holandii powołano specjalne organizacje. Władze lokalne w Holandii skupiły się przede wszystkim na pozyskiwaniu informacji na temat zmian prawa unijnego. Nie zastanawiają się jak zdobyć pieniądze z funduszy unijnych, a na co je przeznaczą.

Śledząc poczynania Holendrów, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej postanowiła rozpocząć współpracę z Agencją Współpracy Międzynarodowej Związku Gmin Holenderskich (VNG International).

Związek wraz z FRDL rozpoczęli w listopadzie 2003 roku realizację projektu Samorządowe Ośrodki Europejskie (SOE). Pilotaż realizowany i finansowany był ze środków Social Transformation Programme Central and Eastern Europe (MATRA) Ministerstwa Spraw Zagranicznych Holandii, przy wsparciu Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Jako pierwsze projekt w Polsce realizowały ośrodki w Białymstoku, Opolu, Rzeszowie i Zielonej Górze. Pierwszym działaniem było powołanie edukacyjno-dyskusyjnych Forów Urzędników Europejskich w regionach. Działają one przy SOE, a także przy Ośrodkach FRDL w Bydgoszczy, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Łodzi, Olsztynie, Poznaniu, Sopocie i Warszawie. Szczegółowe informacje o Forach można uzyskać w ośrodkach FRDL w wymienionych miastach lub w Biurze Fundacji w Warszawie.

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej od 15 lat wspiera samorząd terytorialny w Polsce. Jej zadaniem jest przewidywanie nowych możliwości, wobec których stają samorządy terytorialne. Koncepcja programu Samorządowych Ośrodków Europejskich oparta jest na realizowanych w przeszłości projektach Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej. Projekty te miały przygotować polskie samorządy do akcesji z Unią Europejską. Część z nich miała zasięg lokalny, a inne ogólnopolski (np. Komponent szkoleniowy dla samorządu terytorialnego PAOW czy Samorządowa droga do Unii Europejskiej (SDdUE)).

Samorządowe Ośrodki Europejskie (SOE) są to stałe punkty wsparcia jednostek samorządu terytorialnego w realizacji polityk wspólnotowych na szczeblu lokalnym. Ośrodki te działają przy regionalnych ośrodkach Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej. Pomagają w podejmowaniu nowych wyzwań i zadań, rozwiązywaniu problemów dotyczących procesów integracji europejskiej oraz problemów wynikających z funkcjonowania w strukturach Unii Europejskiej.

SOE działają głównie poprzez Fora Urzędników Europejskich, które funkcjonują na zasadach podobnych jak inne fora urzędników samorządowych od lat prowadzone przez FRDL. Fora Urzędników Europejskich spotykają się regularnie. Każde z forów ma swój zarząd. Wraz z koordynatorem regionalnym FRDL decyduje on o tematyce spotkań, warsztatów i dyskusji odbywających się w ramach forów. Przez to są dopasowane do

potrzeb urzędników samorządowych w regionie. Fora stanowią płaszczyznę wymiany doświadczeń, koncepcji, które prowadzą do rozpoczęcia współpracy i dochodzenia wspólnie do lepszych, bardziej europejskich rozwiązań w gminach. Dzieję się tak dzięki możliwości zdobycia dodatkowej wiedzy zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami a także uzyskiwaniu najbardziej aktualnych informacji. Działają również internetowe Fora Dyskusyjne Urzędników Europejskich, założone na stronie internetowej Fundacji, na których Fora Urzędników Europejskich mogą wymieniać się informacjami i podejmować dyskusje na interesujące ich tematy.

Organem doradczym i strategicznym Samorządowych Ośrodków Europejskich jest Rada Programowa, utworzona jesienią 2004 roku. W jej składzie znajdują się przedstawiciele polskich organizacji samorządowych - Unia Metropolii Polskich, Unia Miast i Miasteczek Polskich, Związek Gmin Wiejskich RP, Związek Miast Polskich, Związek Powiatów Polskich, Związek Województw – a także przedstawiciele FRDL. Honorowym przewodniczącym Rady jest dr Jan Olbrycht. Rada spotyka się co 2-3 miesiące, aby rozmawiać o nowych podejmowanych wspólnie inicjatywach w ramach SOE. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej dąży do tego, aby Samorządowe Ośrodki Europejskie istniały przy każdym ośrodku fundacji.

SOE oferują jednostkom samorządu terytorialnego następujące usługi:

- szkolenia specjalistyczne - dla członków forów, innych urzędników samorządowych lub na zamówienie poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego,

- monitoring „newsów" unijnych: wszelkie informacje przydatne samorządom, dotyczące integracji europejskiej, w tym przetargów i konkursów, w których mogą uczestniczyć polskie samorządy,

- możliwość członkostwa w Forum Urzędników Europejskich,

- specjalistyczne doradztwo świadczone dla poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego (pisanie projektów składanych do funduszy wspólnotowych, zarządzanie projektami, przygotowywanie wymaganych dokumentów np. studiów wykonalności),a także doradztwo prawne związane z prawem wspólnotowym i jego zmianami,

- inne, np. kojarzenie partnerów pomiędzy samorządami nowych i starych państw członkowskich Unii Europejskiej, samorządami, a organizacjami pożytku publicznego w regionie bądź za granicą**;** organizacja wizyt studyjnych i staży dla polskich samorządowców w urzędach jednostek samorządu terytorialnego starych państw członkowskich Unii Europejskiej.

W dniach 11 i 12 marca 2005 roku odbyła się konferencja pt. „Samorząd terytorialny w Polsce a implementacja prawa wspólnotowego i polityka regionalna Unii Europejskiej - szanse i wyzwania". Podsumowała ona pierwsze 10 miesięcy członkostwa Polski w Unii Europejskiej, przedstawiała rezultaty pilotażowego projektu „Samorządowe Ośrodki Europejskie", a także była okazją do rozmów na temat kondycji polskiego samorządu w piętnastą rocznicę uchwalenia ustawy o samorządzie terytorialnym oraz wyzwań jakie się pojawiły przed samorządem terytorialnym po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej.

Wśród prelegentów znaleźli się m.in. prof. Danuta Hübner - Komisarz ds. polityki regionalnej, dr Jan Olbrycht - wiceprzewodniczący Komisji Rozwoju Regionalnego Parlamentu Europejskiego, Jan Edward Craanen - Ambasador Królestwa Niderlandów, Frank Hilterman - Lobbysta VNG w Brukseli, prof. Jerzy Regulski - Prezes FRDL oraz Barbara Imiołczyk - Prezes zarządu FRDL.

Ja omówię tutaj jedynie kwestie dotyczące Samorządowych Ośrodków Europejskich oraz Forów Urzędników Europejskich.

- „Po wejściu do UE czuliśmy się zagubieni. Jak to robić? Jak sobie radzić w tej nowej rzeczywistości? Teraz uczymy się tego w ramach FUE" - powiedział Damian Raczkowski, przewodniczący podlaskiego FUE, wicestarosta powiatu białostockiego.[443] W Białymstoku w składzie Forów znajduje się 38 osób. Głównie są nimi pracownicy jednostek samorządu terytorialnego bądź instytucji im podległych, którzy odpowiadają za realizację spaw europejskich, ale również są tam przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz świata akademickiego. Wiele zalet forom przypisują również szefowie urzędów. Józef Matela, burmistrz gminy Kietrz w województwie opolskim, jest zdania, iż działalność forum na tym terenie jest niezwykle pożyteczna. Dzięki pomocy Forum Urzędników Europejskich, urzędnicy zmienili ofertę dla inwestorów, co zaowocowało ich pojawieniem się na terenie gminy, a co za tym idzie, jej rozwojem gospodarczym.[444]

Uczestnicy projektu byli zgodni co do konieczności przebywania w samorządzie lokalnym urzędnika europejskiego, osoby znającej prawo europejskie i umiejącej analizować przepisy wspólnotowe, pod kątem ich wpływu na sytuację w gminie. Piotr Buczek, koordynator SOE przy rzeszowskim ośrodku FRDL uważa, że osoba ta nie tylko powinna pisać projekty w celu pozyskania funduszy unijnych, ale także powinna ona kontaktować się z przedstawicielami samorządów w Brukseli.

Rzeszowski Ośrodek Samorządu Terytorialnego jest to regionalny oddział Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej. Utworzony został 12 marca 1992 roku. Zamysł utworzenia ROST a także innych ośrodków regionalnych jest powiązany z ideą i przebiegiem reformy samorządowej w 1990 roku. Ośrodek wykazał czynny udział we wdrażaniu drugiego etapu reformy samorządowej w 1999 roku. Odbyło się to poprzez organizację 30 szkoleń wyjazdowych. Bieżącą działalność ROST stanowi realizacja statutowych celów FRDL (upowszechnianie idei samorządności obywatelskiej, wspieranie samorządu terytorialnego). Środkami realizacji tych celów są szkolenia, kursy i konferencje organizowane dla potrzeb samorządu, organizacji społecznych, mediów lokalnych oraz małego i średniego biznesu. Od 2004 roku ROST wciela w życie program Samorządowe Ośrodki Europejskie.

Zadania SOE w Rzeszowie:

- prowadzenie Forum urzędników odpowiedzialnych w gminach i powiatach za kwestie „europejskie",
- organizacja szkoleń i warsztatów dla członków Forum zgodnie ze zgłoszonymi potrzebami,
- organizacja comiesięcznych spotkań Forum
- prowadzenie doradztwa i konsultingu (dyżury ekspertów,
- doradztwo emaliowe, dyskusyjne forum internetowe).

[443] http://www.ngo.pl/strona/101414.html
[444] Tamże

Działania zrealizowane przez SOE w Rzeszowie:

- luty 2004 – przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród gmin i powiatów województwa podkarpackiego. Dostarczyły one wiedzy odnośnie sytuacji podkarpackich samorządów w zakresie zagadnień europejskich, zaktualizowały i uzupełniły bazy danych, a także wypromowały Samorządowe Ośrodki Europejskie w gminach i dostarczyły im informacji na ten temat.

- 2 kwietnia 2004 - Konferencja „Polskie Gminy w Unii Europejskiej". Uczestniczyło w niej 98 przedstawicieli podkarpackich samorządów.

- 20 maja 2004 – 41 samorządowców wzięło udział w seminarium: „Doświadczenia holenderskich gmin w dostosowaniu do Unii Europejskiej i wykorzystaniu środków strukturalnych". Spotkanie prowadził Hans van Broekhaven - oficer europejski miasta Dordrecht w Holandii.

Zdaniem Danuty Huebner, Komisarz ds. polityki regionalnej, to właśnie wejście do Unii Europejskiej było ostatnim akordem, który prawdziwie upodmiotowił polskie samorządy. - Samorządy mogą już nie tylko marzyć o samodzielności, ale mogą poczuć się do końca gospodarzami, odpowiedzialnymi za to, co się u nich dzieje, ponieważ mogą sięgnąć po środki europejskie. [445] Dzięki temu programowi, samorządy posiadają większą wiedzę w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych, realizacji projektów. Nie boją się teraz starać o tą pomoc. Wejście Polski do Unii Europejskiej wiąże się z nałożeniem na samorządy wielu nowych obowiązków. Ich skala ciągle wzrasta. Głównym zadaniem samorządów jest podjęcia działań związanych z zarządzaniem publicznym, a nie jak do tej pory obsługa mieszkańców gminy. Dlatego bardzo ważną rolę w tej kwestii spełniać będą odpowiednio wykształceni stratedzy. Kolejną kwestią jest konieczność współpracowania między poszczególnymi samorządami oraz władzami centralnymi.

- Namawiam, aby wykorzystać wejście do UE na poszerzenie perspektywy, a nie ograniczanie się do tego, kto i ile weźmie, kto jest ważniejszy. Samorząd powstał po to, aby lepiej zarządzać państwem – powiedział Jan Olbrycht.[446]

Wykorzystane strony internetowe (7 listopada 2008):

1. http://www.frdl.org.pl/downloads/soe/gsia4.pdf
2. http://www.frdl.org.pl/main/soe_konf.htm
3. http://www.ngo.pl/strona/101414.html
4. http://www.frdl.org.pl/oferta/soe.htm
5. http://www.frdl.org.pl/rzeszow/html/osrod.htm

Grzegorz Piliński
Współpraca miast partnerskich Bielefeld - Rzeszów

[445] http://www.ngo.pl/strona/101414.html
[446] Tamże.

Umowa o współpracy partnerskiej pomiędzy Rzeszowem a Niemieckim miastem Bielefeld (Nadrenia Północna-Westfalia) została podpisana 17 października 1991r. przez władze obu miast, Nadburmistrza Bielefeld Eberharda Dawida i Prezydenta Rzeszowa Mieczysława Janowskiego. Od tej pory oba miasta mogły korzystać ze swoich doświadczeń w różnych zakresach zaczynając od ochrony środowiska poprzez gospodarkę, oświatę, medycynę i wiele innych istotnych kwestii. Wszystko to zapewniał rozwój dzięki współpracy i partnerstwie. 7 maja 1992r podpisano w Rzeszowie układ o współpracy a deklarację kontynuowania współpracy – 14 maja 1996 r. To partnerstwo trwa do dziś, i pozwolę sobie przybliżyć korzyści wynikające z niego.

1.1 Wizyty oficjalne przedstawicieli miast.

Do współpracy niezbędne są wizyty przedstawicieli władz miejskich i w tym przypadku jest ich naprawdę sporo, począwszy od podpisania umowy po dzień dzisiejszy. Delegacje spotykają się raz do roku na przemian w Rzeszowie i Bielefeld, podczas tych spotkań władze wymieniają się doświadczeniami w zakresie polityki samorządowej, budżetu, rozwoju infrastruktury, szkolnictwa, medycyny, opieki społecznej. Chciałbym przedstawić zarys 7 lat od 1994 r., do 2001 roku spotkań delegacji pomiędzy naszymi miastami. Na temat budżetu i przyszłych inwestycjach rozmawiali ze sobą 16-20 maja 1994 r. władze delegacji z Bielefeld i władze Rzeszowa. W 1995 r. (13-20 czerwca) głównym tematem była opieka socjalna i medyczna a spotkanie rady naszego miasta, tym razem odbyło się w Bielefeld. Bardzo istotny dla młodych mieszkańców Rzeszowa uczących się był rok 1996. Podczas spotkania przedstawicieli obu miast w Urzędzie miejskim w Rzeszowie (10-15 maja) omawiano sprawy związane z wymianą młodzieży, od tej wizyty II i III Liceum Ogólnokształcące prowadzi coroczną wymianę uczniów. Również Uniwersytet Rzeszowski i Politechnika nawiązały kontakty z uczelniami w Niemczech i prowadzą wymianę. 5 Rocznicę o partnerstwie obchodzono 14-21 kwietnia 1997 r. Bielefeld wówczas przedmiotem rozmów były finanse, gospodarka komunalna, szkolnictwo, kultura i planowanie przestrzenne. Kolejna delegacja gości z Niemiec miała miejsc 18-23 kwietnia 1998 r. Wiodącymi tematami podczas wizyty były: doświadczania w zakresie ochrony zabytków, problemy osób niepełnosprawnych, szkolnictwo artystyczne. Goście zwiedzali zamek w Łańcucie, uczestniczyli również w koncercie. 9 Kwietnia 1999 r. Miało miejsce spotkanie dr Barbary Diel – przewodnicząca Towarzystwa Niemiecko- Polskiego w Bielefeld z prezydentem miasta Rzeszowa panem Andrzejem Szlachtą. W czasie spotkania umocniono i potwierdzono wolę współpracy pomiędzy Towarzystwem i miastem. Należy wspomnieć, że Towarzystwo pani Diel, było jednym z inicjatorów nawiązania partnerstwa i bardzo aktywnie wspiera wszelkie formy współpracy. W dniach 13 - 18 maja 2000 r. przebywała w Rzeszowie oficjalna delegacja z Bielefeld. Tematami rozmów była gospodarka komunalna, polityka mieszkaniowa – mieszkania komunalne, szkolnictwo na poziomie średnim i wyższym, wymiana uczniów/ studentów. Bardzo ważnym tematem była poprawa bezpieczeństwa na drogach i zwiększenie ilości dróg rowerowych. W 2001 roku przypadała rocznica 10 lat podpisania umowy o partnerstwie, w dniach 13-20 października odbyła się wizyta delegacji na czele z prezydentem Andrzejem Szlachtą w Bielefeld, z okazji 10 rocznicy doszło do podpisania umowy o partnerstwie. Do tego czasu nasze wzajemne stosunki się zacieśniają, coraz częściej odbywają się wspólne konferencje, wizyty, uroczystości związane z współpracą Rzeszowa i Bielefeld.

1.2 Wymiana Młodzieży

Od 1994r. Ze strony Rzeszowa Liceum Ogólnokształcące nr II i III organizuje wymianę młodzieży szkolnej, zaś ze strony Bielefeld młodzież jest wybierana przez Urząd Miasta. Wymiana jest organizowana corocznie w okresie wakacyjnym (2-tygodniowy

pobyt dla 15 uczniów) na przemian w obu miastach. Również Politechnika Rzeszowska i Wyższa szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie prowadzi z Fachhochschule i Uniwersytetem w Bielefeld wymianę. Studenci Rzeszowscy studiują w uczelniach Bielefeldu, ponadto nauczyciele akademiccy uczestniczą w ramach wymiany w stażach i praktykach. Od 1995 roku na przemian w Bielefeld i Rzeszowie organizowane są Międzynarodowe kolokwia Naukowe tzw. „Techniki CAE". Za pośrednictwem biura promocji miasta nawiązana została współpraca pomiędzy LO Stowarzyszenia Promocji Przedsiębiorczości w Rzeszowie, a Theodor-Heusss-Schule w Bielefeld. W ramach tej współpracy każdego roku następuje wymiana uczniów. Młodzież z Bielefeld, co rok przebywa przez tydzień u rodzin w Rzeszowie, zwiedzając nasz region. Są również organizowane wycieczki do Warszawy i Krakowa. Zespół Szkół Gospodarczych w Rzeszowie od lat prowadzi wymianę z Carl-Severing-Berufskolleg w Bielefeldzie, chodzi głównie o wymianie doświadczeń, praktykach, stażach związanych z kształceniem w kierunku kelnerskim i hotelarskim. Rozwój współpracy pomiędzy Liceami i szkołami Wyższymi z naszego miasta i ze strony niemieckiej zaowocował lepszym poznaniem kultury, nazwaniem przyjaźni, rozwojowi naukowemu i podniesieniem wiedzy na temat obydwu państw wśród uczniów i studentów.

1.3 Współpraca gospodarcza

Niedługo po podpisaniu umów partnerskich pojawiły się kontakty na linii Miasto Rzeszów – Izba Przemysłowo-Handlowa Westfalii Wschodniej. Chodziło przede wszystkim o nawiązanie współpracy gospodarczej firm. 9-10 Czerwca 1994 r. odbyła się w Bielefeld wystawa Gospodarcza Przedsiębiorstw z naszego regionu, w której uczestniczyło ok. 16 firm. Ponadto dla studentów odbywają się spotkania konferencje i seminaria dla młodych przedsiębiorców, podczas których wyłonieni są kandydaci do odbycia 3 miesięcznych praktyk w przedsiębiorstwach miasta Bielefeld w okresie od września do listopada. Obecnie kilka przedsiębiorstw z naszego regionu współpracuje z firmami z Bielefeld. Kontakty, jakie prowadzą urzędy obu miast, owocują tym, że prowadzona jest współpraca polegająca na wymianie doświadczeń w zakresie oczyszczania ścieków lub nowoczesnych metod utylizacji. Co ciekawe Rzeszowska Gospodarka Komunalna jako pierwsza tego typu spółka z o.o. w kraju została stworzona na wzór tej z Bielefeld. Podczas spotkań w 1996 r. wymieniano doświadczenia w zakresie oczyszczania ścieków, utylizacji, ochrony środowiska i rozwiązywania problemów gospodarczych miasta. Biuro Promocji Miasta w ramach kontaktów partnerskich uczestniczyło w 1997r. w pomocy Gminie Świlcza o uzyskanie dotacji z Fundacji Współpracy Polsko – Niemieckiej na rozbudowę oczyszczalni ścieków. Bielefeld bardzo poważnie podchodzi do spraw współpracy miedzy miastami. Przychodząc do tamtejszego Ratusza, do biura spraw współpracy miast partnerskich, mieszkaniec Rzeszowa, po okazaniu dokumentu potwierdzającego jego miejsce zamieszkania, otrzymuje tak zwany frei pass - czyli wolny paszport.

1.4 Współpraca w zakresie Medycyny i pomocy społecznej

Poprzez współpracę partnerską Rzeszowa z Bielefeld zostały nawiązane kontakty wśród lekarzy Rzeszowskich i Niemieckich. Chodzi o dziedzinę rehabilitacji (w Szpitalu nr 2), oraz otolaryngologii(Szpital Wojewódzki nr 1). Lekarze z Rzeszowa wysłali zaproszenie na Ogólnopolskie Spotkanie Lekarzy Otolaryngologów kolegom z Niemiec. Również odbywają się na zaproszenie lekarzy z Niemiec staże trzytygodniowe dla lekarzy z Rzeszowa. W 1993, 1994 i 1995 placówki służby zdrowia otrzymywały lekarstwa i sprzęt medyczny z Bielefeld. W 1998 roku miała miejsce w Rzeszowie wizyta z kuratorium partnerstwa miast Rzeszów-Bielefeld i Niemiecko-Polskiego Towarzystwa w

Bielefeld. Przekazane zostało kilkaset kilogramów lekarstw i sprzęt ortopedyczny dla Szpitala Wojewódzkiego nr 2 w Rzeszowie, jako dar miasta Bielefeld.

1.5 Współpraca w dziedzinie sportu.

W maju 2000r. 53 osoby z Bielefeld uczestniczyli w ramach Dni Rzeszowa w Międzynarodowej Olimpiadzie Sportowej Miast Partnerskich Rzeszów-2000. Należy wspomnieć o zgodzie, jaka panuje pomiędzy klubami piłkarskimi Resovii Rzeszów i Arminii Bielefeld. Historia kontaktów na linii kibice Resovii Rzeszów - kibice Arminii Bielefeld sięga roku 1999, wtedy to pierwsze wyjazdy na mecze do Rzeszowa zorganizowali kibice Arminii a pół roku później na mecz z Achen wybrało się ok. 30 kibiców z Rzeszowa wspomóc dopingiem klub z Bielefeldu. Jak można zgodnie i owocnie współpracować ze sobą świadczą o tym te dwa miasta, które od prawie 20 lat korzystają na tym we wszystkich dziedzinach życia społecznego. To dobry przykład dla innych miast jak należy utrzymywać kontakty pomiędzy miastami partnerskimi.

Bibliografia:

1. Materiały promocyjne Urzędu Miasta Rzeszowa dotyczące współpracy miast partnerskich Rzeszów – Bielefeld
2. http://www.erzeszow.pl/ strona Urzędu Miasta
3. http://www.bip.um.rzeszow.pl/1843,1847,1995/1995

Mariusz Pindral

Perspektywy finansowe jednostek samorządu terytorialnego ze szczególnym uwzględnieniem funduszy Unii Europejskiej

Powiązania budżetów jednostek samorządu terytorialnego z budżetem państwa

Samorząd terytorialny w ramach postępującej decentralizacji realizuje szereg zadań wcześniej zastrzeżonych do kompetencji organów administracji rządowej. Taka decentralizacja zadań ma spowodować z jednej strony szybsze i lepsze jakościowo ich wykonywanie lecz z drugiej strony wymaga zachowania konstytucyjnej zasady określonej w art. 167 Konstytucji RP, w myśl której jednostkom samorządu terytorialnego zapewnia się udział w dochodach publicznych, odpowiednio do przypadających im zadań.

Obowiązujące przepisy określają następujące dochody jednostek samorządu terytorialnego umożliwiające realizację ww. zadań:

- **dochody własne,** których głównymi źródłami są m.in. udział we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz od osób prawnych, a w przypadku gmin także wpływy z podatków i opłat lokalnych,
- **subwencję ogólną**, której źródłem finansowania są środki gromadzone w budżecie państwa, a o sposobie ich wykorzystania decyduje organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego,
- **dotacje celowe**, których źródłem finansowania są środki gromadzone w szczególności w budżecie państwa oraz w funduszach celowych i agencjach rządowych, ale wykorzystane mogą być wyłącznie na cele na które zostały przyznane.

Samorządy mogą także, po spełnieniu określonych warunków, korzystać ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz z innych źródeł zagranicznych.

Strukturę dochodów jednostek samorządu terytorialnego w ostatnich latach przedstawia poniższy wykres.

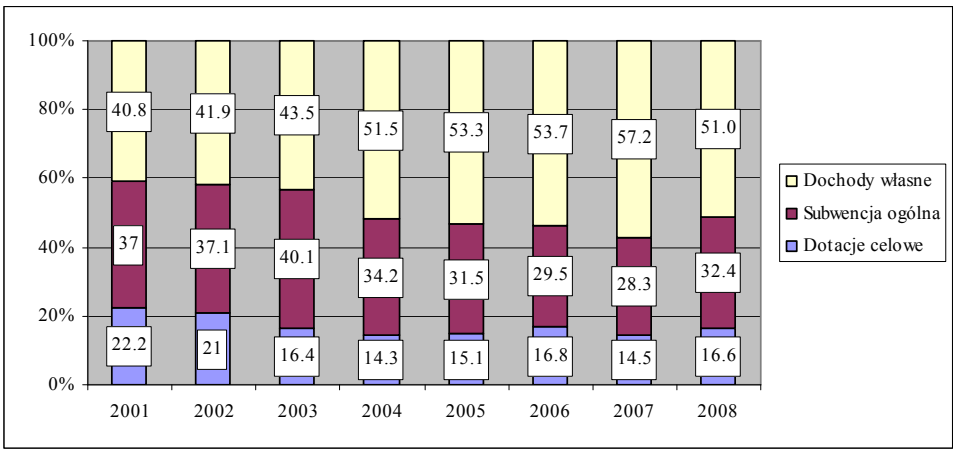

Dane za 2008 r. odnoszą się do wykonania za II kwartał tego roku.

Jak wynika z danych przedstawionych w powyższym wykresie, w dalszym ciągu istotnym źródłem finansowania zadań samorządów są środki transferowane z budżetu państwa, w tym środki przekazywane w formie dotacji celowych – formie wykluczającej swobodę dysponowania środkami i narzucającej jednostkom samorządowym szczególne rygory ich wykorzystania.

W ustawie budżetowej na 2008 rok podano, że z budżetu państwa zostaną przekazane do jednostek samorządu terytorialnego – w formie dotacji i subwencji – środki w wysokości 56.997.934 tys. zł, tj. 18,4% wydatków budżetu państwa (w 2006 r. było to 20,6%, a w 2007 r. – 19,9%), z tego środki na subwencje ogólne w wysokości 40.684.981 tys. zł oraz na dotacje 16.312.953 tys. zł (w tym na zadania z zakresu administracji rządowej – 13.725.185 tys. zł).

Dotacje celowe na zadania z zakresu administracji rządowej, przekazywane głównie przez wojewodów, planowane są: dla gmin w wysokości 10.295.347 tys. zł (63,1% ogółu dotacji dla jednostek samorządowych), dla powiatów – 2.741.237 tys. zł (16,8% ogółu dotacji) oraz dla samorządów województw – 688.601 tys. zł (4,2% ogółu dotacji).

Największe kwoty dotacji przeznaczone są:

a) w gminach na finansowanie zadań z zakresu pomocy społecznej (dział 852) – 10.014.385 tys. zł (97,3% dotacji dla gmin),

b) w powiatach na bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową (dział 754) – 1.701.168 tys. zł (62,1% dotacji dla powiatów),

c) w samorządach województw na zadania z zakresu transportu i łączności (dział 600) – 401.200 tys. zł (58,3% dotacji dla województw).

Dotacje na powyższe zadania wynoszą 74,3% łącznej kwoty dotacji przeznaczonych dla jednostek samorządu terytorialnego.

Fundusze Unii Europejskiej na lata 2004–2006

Fundusze strukturalne są instrumentami polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Ich zadaniem jest wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarek krajów UE. W ten sposób wpływa się na zwiększenie spójności ekonomicznej i społecznej Unii. Fundusze kierowane są do tych sektorów gospodarki i regionów, które bez pomocy

finansowej nie są w stanie dorównać do średniego poziomu ekonomicznego w UE. Istnieją cztery fundusze strukturalne:

- Europejski Fundusz Społeczny (EFS),
- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOGR),
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR),
- Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa (FIOR).

Dokumentem określającym kierunki i wysokość wsparcia finansowego ze strony funduszy strukturalnych na realizację zamierzeń rozwojowych w Polsce po przystąpieniu do UE są Podstawy Wsparcia Wspólnoty (PWW). Jest to dokument przedstawiający strategię i priorytety działań funduszy i państwa członkowskiego UE, ich cele szczegółowe, wielkość wkładu funduszy i innych środków finansowych. PWW w Polsce są wdrażane za pomocą pięciu jednofunduszowych sektorowych programów operacyjnych (SPO) dotyczących:

- wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw (SPO WKP) – finansowanego z EFRR,
- rozwoju zasobów ludzkich (SPO RZL) – finansowanego z EFS,
- restrukturyzacji i modernizacji sektora żywnościowego oraz rozwoju obszarów wiejskich (SPO ROL) – finansowanego z EFOGR,
- rybołówstwa i przetwórstwa ryb (SPO Ryby) – finansowanego z FIOR,
- infrastruktury transportowej i gospodarki morskiej (SPO Transport) – finansowanego z EFRR

oraz dwufunduszowego Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR), który zarządzany jest na poziomie krajowym, ale wdrażany w systemie zdecentralizowanym na poziomie poszczególnych województw. Z kolei wsparciu procesu wdrażania funduszy strukturalnych służy stworzony do tego celu Program Operacyjny Pomocy Technicznej.

Zasady realizacji projektów finansowanych z funduszy strukturalnych zostały określone w dokumencie „Ogólne zasady wdrażania funduszy strukturalnych w Polsce – podręcznik dla Instytucji Zarządzających, Pośredniczących i potencjalnych Beneficjentów programów realizowanych z udziałem funduszy strukturalnych" opracowany przez Ministerstwo Gospodarki i Pracy, dostępny na stronie internetowej www.funduszestrukturalne.gov.pl

Fundusz Spójności jest instrumentem finansowym UE, nienależącym do funduszy strukturalnych i wdrażany na poziomie wybranych państw, a nie regionów. Jego celem jest ułatwienie integracji słabiej rozwiniętych krajów poprzez budowę sieci transportowych oraz obiektów ochrony środowiska o znaczeniu ponadregionalnym.

Pomoc z Funduszu Spójności ma zasięg krajowy, a nie regionalny jak w przypadku funduszy strukturalnych. Celem nadrzędnym funduszu jest wzmacnianie spójności społecznej i gospodarczej Unii poprzez finansowanie dużych projektów tworzących spójną całość w zakresie ochrony środowiska i infrastruktury transportowej.

Zasady realizacji projektów finansowanych z Funduszu Spójności zostały określone w dokumencie „Zarządzanie i Kontrola Funduszu Spójności – ogólny podręcznik" opracowany przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, dostępny na stronie internetowej www.funduszestrukturalne.gov.pl.

Fundusze Unii Europejskiej na lata 2007–2013

Narodowa Strategia Spójności (NSS) (inaczej Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) to dokument strategiczny określający priorytety i obszary wykorzystania

oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–13.

Celem strategicznym NSS jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Cel strategiczny osiągany będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych. Celami horyzontalnymi NSS są:

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa,
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,
- podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
- wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Cele NSS będą realizowane za pomocą programów (tzw. programów operacyjnych), zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, programów regionalnych (tzw. regionalnych programów operacyjnych), zarządzanych przez Zarządy poszczególnych Województw i projektów współfinansowanych ze strony instrumentów strukturalnych, tj.:

- Program Infrastruktura i Środowisko – EFRR i FS,
- Program Innowacyjna Gospodarka – EFRR,
- Program Kapitał Ludzki – EFS,
- 16 programów regionalnych – EFRR,
- Program Rozwój Polski Wschodniej – EFRR,
- Program Pomoc Techniczna – EFRR,
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej – EFRR.

Łączna suma środków zaangażowanych w realizację Narodowej Strategii Spójności wyniesie około 85,6 mld euro. Z tytułu realizacji NSS średniorocznie (do roku 2015) będzie wydatkowe około 9,5 mld euro, co odpowiada około 5% produktu krajowego brutto. Z tej sumy:

- 67,3 mld euro będzie pochodziło z budżetu UE,
- 11,9 mld euro z krajowych środków publicznych (w tym ok. 5,93 mld euro z budżetu państwa),
- ok. 6,4 mld euro zostanie zaangażowanych ze strony podmiotów prywatnych.

Szczegółowy podział funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w Polsce w układzie poszczególnych programów operacyjnych[447] kształtuje się w następujący sposób:

- Program Infrastruktura i Środowisko – 41,9% całości środków (27,9 mld euro),
- 16 programów regionalnych – 24,9% całości środków (16,6 mld euro),
- Program Kapitał Ludzki – 14,6% całości środków (9,7 mld euro),
- Program Innowacyjna Gospodarka –12,4% całości środków (8,3 mld euro),

[447] Informacje na temat programów operacyjnych oraz 16 programów regionalnych znajdują się na stronie internetowej: www.funduszestrukturalne.gov.pl/NSS/programy/.

– Program Rozwój Polski Wschodniej – 3,4% całości środków (2,3 mld euro),
– Program Pomoc Techniczna – 0,8% całości środków (0,5 mld euro),
– Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej (0,7 mld euro).

Pozostałe środki finansowe w ramach obu funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności zostaną przeznaczone na utworzenie krajowej rezerwy wykonania (2% wartości alokacji, czyli 1,3 mld euro).

Alokację środków wspólnotowych w podziale na Regionalne Programy Operacyjne na lata 2007–2013 przedstawiają dane zawarte w poniższym zestawieniu:

Regionalny Program Operacyjny Województwa:	**Wkład wspólnotowy (w euro)**
Dolnośląskiego	1.213.144.879
Kujawsko-pomorskiego	951.003.820
Lubelskiego	1.155.854.549
Lubuskiego	439.173.096
Łódzkiego	1.006.380.910
Małopolskiego	1.290.274.402
Mazowieckiego	1.831.496.698
Opolskiego	427.144.813
Podkarpackiego	1.136.307.823
Podlaskiego	636.207.883
Pomorskiego	885.065.762
Śląskiego	1.712.980.303
Świętokrzyskiego	725.807.266
Warmińsko-Mazurskiego	1.036.542.041
Wielkopolskiego	1.272.792.644
Zachodniopomorskiego	835.437.299
Ogółem 16 RPO	**16.555.614.188**

System zarządzania finansowego w ramach NSRO na lata 2007–2013 odbiega znacząco od systemu przyjętego dla okresu realizacji Narodowego Planu Rozwoju 2004–2006. W celu uproszczenia zarządzania finansowego podjęto decyzję o włączeniu środków z UE do budżetu państwa. Zgodnie z obowiązującą ustawą o finansach publicznych środki pochodzące z EFRR, EFS oraz FS wpływające z KE jako płatności zaliczkowe, okresowe i salda końcowego (zgodnie z art. 76 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006), służące realizacji Programów Operacyjnych, gromadzone są na rachunkach prowadzonych w EUR i zarządzanych przez Ministra Finansów. Na podstawie jego dyspozycji, przedmiotowe środki, po ich przewalutowaniu na PLN, przekazywane są na rachunek centralny dochodów budżetu państwa i ujmowane w odrębnej części budżetowej. Częścią tą dysponuje Minister Finansów.

W przypadku Regionalnych Programów Operacyjnych Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego, pełniący funkcję Instytucji Koordynującej RPO, otrzymuje środki z budżetu państwa, a następnie przekazuje je w formie dotacji rozwojowej zarządom województw jako Instytucjom Zarządzającym RPO na finansowanie tych programów. Zarząd Województwa, jeżeli powołał Instytucję Pośredniczącą lub Instytucję Pośredniczącą II stopnia przekazuje im środki na wydatki, których źródłem pokrycia jest dotacja rozwojowa. Instytucja Pośrednicząca jest odpowiedzialna za dokonywanie płatności na rzecz beneficjentów nie będących państwowymi jednostkami budżetowymi za wyjątkiem płatności na realizację projektów własnych samorządu województwa.

Płatności na rzecz takich projektów dokonuje Urząd Marszałkowski. Instytucją właściwą do dokonywania płatności na rzecz beneficjentów będących państwowymi jednostkami budżetowymi jest właściwy dysponent części budżetowej określony w ustawie budżetowej.

W przypadku Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (PO IiŚ) beneficjenci realizujący projekty w jego ramach również otrzymują dofinansowanie z budżetu państwa, przy czym:

- beneficjenci nie będący państwowymi jednostkami budżetowymi otrzymują dofinansowanie z budżetu państwa w formie dotacji rozwojowej od właściwej instytucji biorącej udział w systemie zarządzania i kontroli PO IiŚ (IP lub IP II/IW),
- beneficjenci będący państwowymi jednostkami korzystają ze środków zaplanowanych w swoim planie finansowym (nie otrzymują dofinansowania w formie dotacji rozwojowej).

W każdym przypadku podstawą przekazania środków jest umowa o dofinansowanie oraz wnioski o płatność. Zgodnie z powyższym wydatki na realizację poszczególnych osi priorytetowych/działań PO IiŚ (w tym uwzględniające wielkość dotacji rozwojowych planowanych do udzielenia w danym roku budżetowym) planowane są w częściach budżetowych właściwych dysponentów głównych, będących odpowiednimi IP (sektor infrastruktury, gospodarki, środowiska, zdrowia, nauki i kultury).

W przypadku Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL) wyróżniamy komponent centralny i komponent regionalny. W ramach komponentu regionalnego środki budżetu państwa na finansowanie Priorytetów/Działań Instytucja Zarządzająca przekazuje samorządowi województwa (IP) w formie dotacji rozwojowej na podstawie odrębnej umowy, przy czym łączna wysokość środków w ramach dotacji rozwojowej na finansowanie komponentu regionalnego na cały okres programowania wskazana jest w zawartym przez samorząd wojewódzki kontrakcie wojewódzkim. Środki te stanowią, po ich przekazaniu, dochód samorządu województwa. Otrzymane środki dotacji rozwojowej są przekazywane m.in. beneficjentom niebędącym państwowymi jednostkami budżetowymi. Zasady przekazywania środków na rzecz beneficjentów określa umowa o dofinansowanie.

Przepływy finansowe oraz zasady dokonywania płatności i rozliczeń w przypadku pozostałych programów operacyjnych są określone w programach, wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego oraz rozporządzeniu Ministra Rozwoju Regionalnego w sprawie szczegółowego sposobu dokonywania wydatków związanych z realizacją programów operacyjnych.

Beneficjent, którego projekt został wyłoniony w procedurze konkursowej do dofinansowania, podpisuje umowę o dofinansowanie realizacji projektu, która zawiera w szczególności:

- opis przedsięwzięcia, w tym cel, na jaki przyznano środki i termin jego realizacji;
- harmonogram dokonywania wydatków;
- wysokość przyznanych środków i tryb ich przekazywania;
- zobowiązanie do poddania się kontroli;
- termin i sposób rozliczenia środków;
- formy zabezpieczeń należytego wykonania umowy;
- warunki zwrotu środków i rozwiązania umowy w przypadku nieprawidłowości;
- inne postanowienia wynikające z przepisów wspólnotowych lub krajowych.

Dofinansowanie realizacji projektów realizowanych przez beneficjentów dokonywane jest w formie refundacji poniesionych wydatków lub wypłaty zaliczki.

W przypadku refundacji poniesionych wydatków środki przekazywane są beneficjentowi na warunkach określonych umową o dofinansowanie projektu, zgodnie z harmonogramem płatności w niej określonym oraz na podstawie prawidłowo złożonego i poświadczonego wniosku o płatność. Wniosek o płatność powinien być składany z częstotliwością określoną w umowie/decyzji. Do wniosku o płatność załącza się wykaz dokumentów potwierdzających poniesione przez beneficjenta wydatki.

Środki mogą być także wypłacone w formie zaliczki jako dotacja rozwojowa. W takim przypadku wypłata zaliczki dokonywana jest na podstawie umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym projektu. Pierwsza transza środków jest wypłacana w wysokości i terminie określonym w harmonogramie płatności, a w celu jej otrzymania nie jest wymagane przekazanie przez beneficjenta wniosku o płatność. Przekazanie kolejnych transz jest uzależnione od rozliczenia środków już otrzymanych. Rozliczenia tego dokonuje się w składanych wnioskach o płatność. Zaliczka jest wypłacana beneficjentom realizującym projekty wymagające etapowania prac. Ta forma płatności ma umożliwić beneficjentowi realizację projektu bez zaciągania pożyczek i kredytów na ten cel.

Beneficjenci, którym w danym roku przekazana została dotacja rozwojowa w formie zaliczki, zobowiązani są do zwrotu niewydatkowanych środków. Refundacja wydatków beneficjentowi następuje po pozytywnym zakończeniu procesu weryfikacji wniosku o płatność beneficjenta.

Paulina Płonka

Wykorzystanie funduszy unijnych przez Gminę Trzebownisko

Członkostwo Polski w Unii Europejskiej niesie ze sobą nowe wyzwania, ale także szanse na rozwój gospodarczy i wzrost zamożności poszczególnych regionów kraju. W wykorzystaniu tych szans pomaga od wielu lat wspólnota europejska. Polska po swym przystąpieniu do Unii Europejskiej automatycznie stała się odbiorcą znacznej pomocy udzielanej w ramach Funduszy Strukturalnych i Funduszy Spójności.

Środki te zostały wykorzystane m. in. na modernizację gospodarki, walkę z bezrobociem, budowę dróg, autostrad i linii kolejowych a także na ochronę środowiska, rozwój obszarów wiejskich i regionów przygranicznych, rozwój nauki i kultury, dostosowanie kadr do wymogów rynku pracy. Fundusze te ustanowiono w Unii Europejskiej w celu zacierania różnic w rozwoju pomiędzy poszczególnymi państwami a także regionami. Są skutecznym instrumentem finansowego wsparcia ekonomicznego i społecznego rozwoju, zwłaszcza biedniejszych państw unijnych[448].

Kraje kandydujące do Unii Europejskiej od początku lat dziewięćdziesiątych objęte były programem Phare, a od 2000 r. mogły korzystać z trzech programów przedakcesyjnych: nowego Phare, ISPA i SAPARD, które były środkami bezzwrotnej pomocy finansowej udzielanej przez Unię Europejską. Ich zadaniem było przygotowanie Polski do członkowstwa u UE a także pomoc w wyrównywaniu różnic gospodarczych

Jednym z głównych instrumentów finansowych był program PHARE (utworzony już w 1989 roku). Jego celem była pomoc w realizacji reform ekonomicznych i politycznych umacniających gospodarkę wolnorynkową oraz demokratyczne rządy prawa.

[448] Fundusze Strukturalne - wiadomości podstawowe. [29.10.2007] Dostępny w Internecie: http://www.funduszestrukturalne.gov.pl/Podstawowe+informacje

Jednym z celów było wdrożenie unijnego prawa i wzmacnianie instytucji służących ich egzekwowaniu oraz stworzenie podobnych do unijnych struktur administracji.

Pozostałe dwa instrumenty przedakcesyjne: SAPARD i ISPA są ukierunkowane sektorowo: na rozwój obszarów wiejskich (wsparcie dla modernizacji rolnictwa) i ochronę środowiska wraz z rozwojem infrastruktury transportowej (ujednolicanie poziomu infrastruktury technicznej[449].

Wiele polskich miast, gmin korzystało i nadal korzysta z pomocy jaką oferuje Unia Europejska. Przykładem tego może być **Gmina Trzebownisko**, położona w centralnej części województwa podkarpackiego. Pod względem administracyjnym składa się z 10 sołectw. Zamieszkana jest przez ok. 18 000 mieszkańców. Gmina ma charakter przemysłowo- rolniczy z typowym dla tego regionu rozdrobnieniem gospodarstw rolnych[450].

Na terenie Gminy pracują dwie biologiczne oczyszczalnie ścieków, których budowa została zrealizowana w 1995 roku z pomocą środków z programu Phare - STRUDER (Strukturalny Rozwój Wybranych Regionów, przeznaczony na rozwój infrastruktury).

Ich modernizacja i rozbudowa została zrealizowana dzięki otrzymanym środkom z programów:

1. Phare - Rozwój Regionalny Mazur i Podkarpacia (dotacja wyniosła 246,9 tyś. euro)
2. a także w ramach większego projektu wspólnie z miastem Rzeszów i 6 ościennymi gminami przy udziale środków z programu Phare SSG 2000 (dotacja wyniosła 300 tyś. euro), którego celem było zmniejszenie opóźnień i nierównomierności w rozwoju regionów poprzez promowanie aktywności gospodarczej, restrukturyzację oraz rozwój infrastruktury[451].

Gmina Trzebownisko jest w 100% zwodociągowana i skanalizowana. Budowa kanalizacji w gminie odbyła się przy udziale środków z programów:

1. ASAL-300, była to zwrotna pożyczka udzielona polskiemu rządowi przez Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju, w latach 1994-1997 na budowę wodociągów, kanalizacji na wsi - łączna kwota dofinansowania projektu od roku 1994 wynosi 5 798,3 tyś. PLN.
2. Phare – RAPID jego celem było ograniczenie zróżnicowania regionalnego poprzez wspieranie rozwoju infrastruktury w wybranych regionach. Subwencja wyniosła 176,6 tyś. euro.
3. Phare – INRED (Zintegrowany Rozwój Regionalny) – 126,7 tyś. euro.
4. SAPARD – działanie 3: Rozwój i Poprawa Infrastruktury Obszarów Wiejskich – 475 tyś. PLN[452].

Co więcej, budowa i przebudowa wodociągów wiejskich była ona możliwa dzięki środkom pochodzącym z pożyczki z Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie oraz ze środków własnych inwestora.

---

[449] PHARE [10.02.2004]. Dostępny w Internecie: http://www.funduszestrukturalne.gov.pl/phare/
[450] W.Sierżęga, *Gmina Trzebownisko,* Krosno 2007.
[451] Materiały pochodzą z: *Zestawienia zrealizowanych przez Gminę Trzebownisko projektów inwestycyjnych.*
[452] Materiały pochodzą z: *Zestawienia zrealizowanych przez Gminę Trzebownisko projektów inwestycyjnych.*

Gmina posiada dobrze rozwinięte elementy systemu komunikacyjnego, między innymi dzięki niewielkiej odległości od Rzeszowa, będącego ważnym węzłem połączeń drogowych i kolejowych. Dogodne położenie powoduje łatwiejszy dostęp mieszkańców do szkolnictwa ponadpodstawowego, wyższego, obiektów kultury oraz służby zdrowia.

W 2004 roku drogi gminne, Łąka - Łukawiec oraz Wólka Podleśna - Budy, zostały zmodernizowane przy udziale środków z programu SAPARD. Ponadto niektóre drogi zostały wyremontowane (np. w miejscowości Tajęcina) czy przebudowane (Jasionka - Stobierna) w całości ze środków własnych inwestora.

Jeśli chodzi o edukacje, Gmina Trzebownisko dysponuje dobrze rozwiniętą siecią placówek oświatowych. Wszystkie obiekty szkolne są nowe i zmodernizowane, wyposażone są w nowoczesne sale gimnastyczne oraz stołówki. W 2002 roku została zakończona budowa krytej pływalni, na której prowadzone są zajęcia wychowania fizycznego dla dzieci ze szkół z terenu Gminy.

Od czerwca bieżącego roku Gmina realizuje projekt „Wychowanie przedszkolne szansą na rozwój Twojego dziecka" w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki dofinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem projektu jest zapewnienie warunków równych szans edukacyjnych dzieciom z terenu Gminy Trzebownisko poprzez udzielenie wsparcia lokalnym przedszkolom oraz osobom, które napotykają na trudności w dostępie do usług edukacyjnych.

Łączna kwota dofinansowania projektu ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego wynosi 70 437,69 PLN.

Ponadto Gmina realizuje projekt pod nazwą: „Czas na aktywność w Gminie Trzebownisko", jego celem jest przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu mieszkańców Gminy Trzebownisko poprzez stworzenie sprawnego systemu umożliwiającego osobom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych. Projekt został przygotowany i będzie realizowany od czerwca bieżącego roku do 31 grudnia 2008 roku w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Łączna kwota dofinansowania projektu ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego wynosi 175 749,72 PLN[453].

Unia Europejska rozpoczęła przekazywanie pomocy dla Polski już w roku 1990. Do 1999r. jedynym źródłem finansowania polskich projektów był program Phare. W latach 2000-2003 oprócz programu Phare, funkcjonowały również programy SAPARD oraz ISPA.

Wejście Polski do Unii Europejskiej skutkowało znaczącym rozszerzeniem możliwości realizacji projektów ze wsparciem ze strony UE. Na lata 2004-2006 w budżecie wspólnotowym zapisano dla Polski kwotę prawie 13 miliardów euro z Funduszy Strukturalnych oraz Funduszu Spójności.

Wiele województw, powiatów czy gmin skorzystało z pomocy jaka oferuje nam Unia. Środki te zostały wykorzystane m.in. na modernizacje polskiej gospodarki, budowanie dróg, autostrad, a także ochronę środowiska i rozwój obszarów wiejskich. Wsparcie to zmniejszyło różnice w poziomie życia pomiędzy Polską a poszczególnymi państwami Unii.

Przyczyniło się to również do powstania takich działań jak np. wspólna inicjatywa 19 gmin Podkarpacia, które należą do Związku Komunalnego „WISŁOK". Jego celem jest wspólna realizacja zadań publicznych na rzecz swoich mieszkańców w dziedzinie ochrony środowiska zlewni rzeki Wisłok.

Na powyższym przykładzie gminy Trzebowisko można zaobserwować jak duży wpływ na rozwój obszaru wiejskiego miały projekty dofinansowane z funduszy unijnych.

---

[453] Projekty w trakcie realizacji [23.09.2008] Dostępny w Internecie:

Wspierany były inwestycje ukierunkowane na poprawę dostępności i jakość wody, zagospodarowania ścieków komunalnych oraz budowę dróg. Dzięki temu poprawiła się konkurencyjność obszaru gminy jako miejsca zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej. Może to zachęcić potencjalnych inwestorów do podejmowania inwestycji na jego terenie.

Bibliografia:

1. Sierżęga W., *Gmina Trzebownisko*, Krosno 2007.
2. *Zestawienie zrealizowanych przez Gminę Trzebownisko projektów inwestycyjnych.*
3. Materiały z Internetu:
    - http://www.trzebownisko.pl/pl/135,280,281/2/projekty_w_trakcie_realizacji.html
    - http://www.funduszestrukturalne.gov.pl/phare/
    - http://www.funduszestrukturalne.gov.pl/Podstawowe+informacje

Dominik Podgórniak

Festiwale mangowe w Europie

Japońskie słowo „manga”[454] oznacza „ruchome” lub „niepowstrzymane obrazy” i jest określeniem stosowanym dla oznaczenia komiksu japońskiego.

Komiks rozwija się równie dynamicznie jak film czy literatura. Potwierdzenie tej diagnozy przyniósł Międzynarodowy Festiwal Komiksu, który odbył się pod koniec stycznia 2000 roku we Francji. Uhonorowano na nim wydawnictwo La’ssociation, które wcześniej ze względu na zbyt duże nowatorstwo zostało wykluczone z grona wydawców komiksowych.[455] Teraz mogło wystawić swe prace w prestiżowym Centrum Komiksu, gdzie między innymi zaprezentowało przygotowany z okazji roku 2000 liczący 2 tys. stron album komiksowy (znalazł się w nim również „Popman” Tomasza Tomaszewskiego). Festiwal pokazał, że współczesne komiksy pogłębiają portret psychologiczny bohaterów, operują malarskim, nieomal trójwymiarowym obrazem, a poprzez układ oszczędnych czarno-białych kadrów upodabniają się do książek.

Fani mangi i anime bezustannie dążą do fizycznego, pozasieciowego kontaktu. Zanim spotkają się na żywo, umawiają się przez sieć. Polscy fani wychowani przez człowieka – legendę Pawła Musiałowskiego, byli od początku gorąco zachęcani do zrzeszania się i nawiązywania sieci kontaktów. Idea spotkań „mangowych”, rozpowszechniona dzięki pismu *Kawaii*[456], doprowadziła do stworzenia licznych lokalnych klubów, skupiających miłośników mangi i anime.

O ile lokalne spotkania nie są niczym szczególnym z punktu widzenia relacji międzyludzkich, o tyle wielokilometrowe podróże w celu zgromadzenia się w określonym

[454] japońskie słowo wywodzące się ze sposobu ozdabiania rycin i innych form sztuki użytkowej, współcześnie oznacza japoński komiks.
[455] Dane za stroną internetową: http://www.wprost.pl
[456] Spotkania „mangowe” miały doprowadzić do wzajemnego poznania się fanów z tej samej miejscowości, którzy ze swym hobby zwykle się kryl. Na łamach *Kawaii* pojawiały się informacje płynące od osób z różnych miast o planowanych comiesięcznych spotkaniach w wyznaczonym charakterystycznym miejscu.

miejscu już szczególne są. Konwenty stanowią sezonowe forum wymiany. Praktyka życia konwentowe przywędrowała do nas z USA. Od roku 1997 do 2006 liczba konwentów w Polsce zbliżyła się do 120. Największe z nich (warszawskie) skupiały 2–3 tysięcy osób. Na konwent średniej wielkości przybywa 400–600 fanów. Małe zjazdy, zazwyczaj organizowane i finansowane przez samych fanów liczą zwykle 100–200 miejsc. Konwentowe metropolie takie jak Kraków czy Katowice mogą poszczycić się kilkoma oddzielnymi imprezami. W ten sposób katowicki Asucon (konwent mangi i anime organizowany przez Sekcję 9 Śląskiego Klubu Fantastyki, za jego „ojca" uważa się Michała „Coacha" Tenerowicza. Nazwa pochodzi od imienia jednej z bohaterek anime Neon Genesis Evangelion. Impreza ta od lat gromadzi fanów z całej Polski i promuje jednocześnie kulturę Japonii. Pierwsza edycja odbyła się 17 kwietnia 1999 roku w Zakładowym Domu Kultury „KWK Murcki". Począwszy od trzeciej części, impreza odbywa się w Miejskim Domu Kultury „Szopienice„) miał w 2005 roku dziesięć odsłon, krakowski Yokkon – sześć, Dojicon – pięć, bydgoska Reanimka i wrocławska Baka świętowały czwartą rocznicę.

Każdy konwent ma swój plan. W wynajętej szkole podstawowej czy lokalnym ośrodku kultury przygotowywane są sale, każda poświęcona innej aktywności fanów. Są sale stałej emisji AMV[457], Ala projekcji filmów azjatyckich, projekcji anime, konkursowa, kultury japońskiej, sale dyskusji, gier komputerowych. Nie może zabraknąć *sleeping roomów* (pokojów do spania), gdyż fani często przybywają z daleka, z dużą ilością bagażu, a sam konwent to dwu – trzydniowa płatna przyjemność.

Polskie konwenty 2009[458]

Nazwa	**Kategoria**	**Data**	**Informacje dodatkowe**
Kon-Bajn	Konwent	20.02.2009 – 22.02.2009	Miasto: Chorzów
Ecchicon 4	Konwent	28.02.2009 – 01.03.2009	Miasto: Warszawa
Pyrkon 2009	Konwent	27.03.2009 – 29.03.2009	Miasto: Poznań
MAGNIFIcon VII	Konwent	04.04.2009 – 05.04.2009	Miasto: Kraków
Nejiro '09	Konwent	20.06.2009 – 21.06.2009	Miasto: Lublin
HIDOIcon	Konwent	27.06.2009 – 28.06.2009	Miasto: Bielsko-Biała
KoneCON 2	Konwent	03.07.2009 – 05.07.2009	Miasto: Szczecin
Yumecon JRPG Edition	Konwent	11.07.2009 – 12.07.2009	Miasto: Toruń
Balcon	Konwent	18.07.2009 – 19.07.2009	Miasto: Chorzów
Piratkon 2	Konwent	24.07.2009 – 26.07.2009	Miasto: Trójmiasto
FUNEKAI 2009	Konwent	01.08.2009 – 02.08.2009	Miasto: Łódź
NATcon	Konwent	08.08.2009 – 09.08.2009	Miasto: Kraków
PierniCON 5	Konwent	21.08.2009 – 23.08.2009	Miasto: Toruń
Animatsuri 2	Konwent	29.08.2009 – 30.08.2009	Miasto: Warszawa
HAX-2	Konwent	12.09.2009 – 13.09.2009	Miasto: Kraków
Porytkon 3 i ⅓	Konwent	23.10.2009 – 25.10.2009	Miasto: Sosnowiec

[457] Plik AMV zawiera obraz wideo trwający 30 minut.
[458] Dane za stroną internetową: http://anime.com.pl/

Także w innych państwach ruch fanowski organizuje imprezy. Międzynarodowe są natomiast Eurocony, wędrujące po całej Europie. W 2006 roku Eurocon odbywał się na Ukrainie.

Eurocon to najważniejszy europejski konwent miłośników literatury, filmu, Internetu i gier dotyczących science fiction i technologii przyszłości, fantasy i mitologii, horroru, kosmonautyki i astronomii, UFO i tajemnic, kultury japońskiej historii i przyszłości. Konwent ten odbywa się co roku, w różnych miastach Europy.[459]

Po raz pierwszy odbył się we Włoszech w roku 1972. Poprzedzała go jednak działalność fanów SF, którzy z jednej strony korzystali z doświadczeń z USA, gdzie fandom posiada silną bazę i wiele form działalności (np. Worldcon), z drugiej zaś wydeptywała własne ścieżki.

Eurocon powstał jako reakcja na potrzebę spotykania się i wymieniania doświadczeń na skalę europejską. Na Euroconach spotykają się przedstawiciele narodowych fandomów, by m.in. rozwiązać pewne kwestie organizacyjne, głosować w sprawie przyznawania nagród dla autorów z całej Europy, decydować o miejscu organizacji kolejnego Euroconu. Głosowanie przedstawicieli europejskiego fandomu w sprawie organizacji kolejnego Euroconu odbywa się z dwuletnim wyprzedzeniem. Eurocony odbywają się co roku, zazwyczaj w krajach Europy Zachodniej i w większych miastach.

W maju bieżącego roku podczas Europejskiego Konwentu Science Fiction w Moskwie odbyło się głosowanie nad przyznaniem organizacji Euroconu w roku 2010.

Z dwóch kandydatur wybrano propozycję Euroconu polsko-czesko-słowackiego w Cieszynie. Konwent, którego koordynatorem będzie Śląski Klub Fantastyki, odbędzie się w dniach 26-29.08.2010 na terenie campusu Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie oraz na terenie Czeskiego Cieszyna. Pierwszymi potwierdzonymi gośćmi są Pavel Veigel i Andrzej Sapkowski.

Do najbardziej znanych konwentów fanów zarówno mangi, anime jak i szeroko pojętej fantastyki należą: Comiket, Comic-Con, ConQuest, Eurocon, GenCon, Parcon, Otacon, Worldcon, Yavincon.

Jakie w takim razie ma powiązanie z tym wszystkim samorząd terytorialny? Na gruncie nauk prawnych bardzo znana jest również rozbudowana definicja samorządu oparta na spostrzeżeniach Teresy Rabskiej. W tym ujęciu samorząd będzie rozumiany jako „wyodrębniona i określona przez przepisy grupa społeczna, w której członkostwo powstaje z mocy prawa, powołana do samodzielnego wykonywania zadań z zakresu administracji publicznej, w formach właściwych dla administracji rządowej, posiadająca organizację ustawowo ustaloną, o charakterze przedstawicielskim, kontrolowaną przez grupę, podlegająca nadzorowi ze strony państwa, ponosząca odpowiedzialność za swoje działania, wykonująca zadania własne i zlecone, posiadająca osobowość prawną i przysługujące jej prawo własności.” [460]

Samorząd terytorialny jest to specyficzna organizacja społeczności lokalnej (gmina, powiat) lub regionalnej (województwo samorządowe) i zarazem - forma administracji publicznej, w której mieszkańcy tworzą z mocy prawa wspólnotę i względnie samodzielnie decydują o realizacji zadań administracyjnych, wynikających z potrzeb tej wspólnoty na danym terytorium i dozwolonych samorządowi przez ustawy, pod określonym ustawowo nadzorem administracji rządowej. Wynika z tego, że organizatorzy konwentu mogą złożyć wniosek o dofinansowanie imprezy, ewentualnie o

[459] Dane za stroną internetową: http://pl.wikipedia.org
[460] Dane za stroną internetową: http://pl.wikipedia.org

udostępnienie państwowej placówki, w której impreza mogłaby się odbyć a także za czynności polegające na zapewnieniu bezpieczeństwa imprez masowych

Europejskie konwenty mangowe to przede wszystkim Francja, Niemcy, Wielka Brytania, gdzie zaplecze jest największe. Fani zjeżdżają się z całego świata by poczuć kilkudniowy dreszcz emocji, by poznać nowych ludzi i przede wszystkim dobrze się bawić. Mimo, iż tego typu imprezy organizowane są na całym świecie, przyznajmy… jest niewielu takich, którzy skorzy są do przebycia całego świata, kiedy mogą poczuć te emocje we własnym kraju za dużo mniejsze pieniądze.

Bibliografia:

1. Dane z Internetu
- http://manga.org.pl/
- http://eurocon2007.isep.pw.edu.pl
- http://baka.swat.pl/
- http://www.konwenty.gildia.pl/
2. Artykuły (www.wprost.pl)

Judyta Pondo

Rola Szampana w promocji Szampanii

Szampania - Ardeny to region administracyjny Francji, w północno – wschodniej części kraju. Składa się z departamentów: Ardennes, Aube, Marne i Haute – Marne.

W starożytności ziemie te zamieszkane były przez plemiona celtyckie, włączone przez Cezara do Imperium Rzymskiego. Od VIII wieku na tym terenie istniały hrabstwa: Troyes, Reims, Chalons i inne. Hrabstwo Troyes zostało następnie połączone z hrabstwem Meaux i stało się zalążkiem przyszłego hrabstwa Szampanii. Od 1019 władzę nad tym terenem przejęli hrabiowie Blois. Bogactwo Szampanii w tamtych czasach opierało się na kwitnącym rzemiośle oraz targach szampańskich, które odbywały się w kilku miastach regionu (Troyes, Lagny, Bar-sur-Aube i Brie)

Południowo-zachodni region Szampanii i Ardenów jest rozległą, pofałdowaną równiną. Jej nazwa wywodzi się od łacińskiego słowa campania**,** co oznacza płaską równinę. Reims to największe miasto regionu, znajduje się w nim najwyższa starożytna katedra.

W południowej Szampanii, ponad wioską Colombey- les- Deux- Eglises, wznosi się 44-metrowy Krzyż Lotaryński. Powierzchnia regionu wynosi 25,6 tyś km². Region jest słabo zaludniony i zurbanizowany – w miastach mieszka 62% ludności, w rolnictwie pracuje 11% ludności zawodowo czynnej, w przemyśle i budownictwie 38%, w usługach – 51%

Podstawą gospodarki jest rolnictwo, użytki rolne zajmują 61% powierzchni. Produkcja roślinna dostarcza 70% wartości produkcji rolnej.

Od lat 80-tych nastąpiła aktywizacja gospodarcza związana z decentralizacją Regionu Paryskiego. Przez obszar Szampania-Ardeny biegną magistralne linie kolejowe Paryż–Reims–Bruksela i Paryż–Nancy oraz autostrady, w tym Calais–Reims–Dijon i Paryż–Metz.

Stolicą Szampanii jest Troyes. Miasto znane jest dziś przede wszystkim z przemysłu włókienniczego i licznych sklepów fabrycznych. Obowiązkowo należy udać

się do dzielnicy zwanej „korkiem od szampana” - centrum miasta zostało zbudowane w takim właśnie kształcie. Powstała tutaj strefa dla pieszych z pięknymi odrestaurowanymi domami z pruskim murem z XVI wieku.

Za wynalazcę szampana uznaje się nieoficjalnie Doma Perignona. Urodził się w 1640, syn urzędnika sądowego w Saint-Menehould, małym mieście na wschodzie Szampanii. W wieku 19 lat wstąpił do zakonu Benedyktynów w opactwie Saint-Vannes w Verdun. Kiedy miał 28 lat został wyznaczony na piwnicznego w opactwie Hautvillers.

„Chodźcie prędko, ja piję gwiazdy!” te słowa rzekomo miał wypowiedzieć podczas pierwszej konsumpcji wynalezionego przez siebie napoju. Krzyżował on różne odmiany winogron i mieszał różne gatunki win. W wyniku tych zabiegów otrzymał zupełnie nowy trunek, który nazwał szampanem. Wprowadził też nową innowację polegającą na ulepszonym zamknięciu butelki i dodatkowym zabezpieczeniu w postaci metalowego oplotu. Nowym trunkiem zainteresował się Claude Moet, właściciel prosperujących winnic. Szybko przestawił się on na wyłączną produkcję.

Dom Perignon został pochowany w kościele opackim Saint- Sindulphe. W 1950 roku, dla uczczenia pamięci „ojca” szampana, przed głównym ołtarzem został wywieszony wielki żyrandol na wzór prasy winiarskiej. Także na jego cześć stworzono markę wina, o nazwie „Dom Perignon”

Na placu przed siedzibą Moet et Chandon w Apernay można obejrzeć pomnik słynnego mnicha, ufundowany przez władze lokalne. Zainteresowani procesem powstawania szampana, mogą oglądać go pod XIX-wiecznymi pałacami, w których mają siedziby Wielkie Domy. Usytuowane są one w wykutej wapiennej skale. W olbrzymich piwnicach wino zamienia się w szampana, a następnie dojrzewa.

Wyrabia się go metodą tradycyjną. Po pierwsze między wrześniem a początkiem października zbiera się ręcznie winogrona. Trafiają one następnie do na prasy, gdzie są wytłaczane w czterotonowych partiach. Potem zbiera się klarowny sok, który trafia do specjalnych kadzi. W temperaturze 20 stopni Celsjusza zachodzi pierwsza fermentacja. W momencie spowolnienia fermentacji, ochładza się powietrze. Po kilku tygodniach schłodzone wino rozlewa się do butelek. Zaczątek przyszłego wina powstaje w wyniku mieszania różnych rodzajów win.

Druga fermentacja zachodzi w kapslowanych butelkach. Następnie wędrują one do piwnic, gdzie w temperaturze 10 stopni, leżakują przez wiele lat. Corocznie produkuje się około 250 mln butelek szampana.

Winnice trzech najsłynniejszych terytoriów szampańskich można zobaczyć, jadąc „szlakiem szampańskim”. Ciągnie się on od Reims do Epernay. Do wyżej wymienionego terytorium należy: Góra Reimska, Dolina rzeki Marny i Zbocza Białe.

Winogrona służące do najbardziej znanego na świecie wina musującego szampana, uprawiane są jedynie na małym obszarze na południe od Reims.

Winnice zajmują tu ok. 31 tyś ha, podzielone są one na cztery strefy:

- Montagne de Reims, jest to równina, otaczająca z północy i zachodu miasto Reims, pochodzący stąd szampan posiada owocowy bukiet i poszukiwaną kwasowość.
- Valle de la Marne – obszar doliny rzeki Marny od Chateau-Thierry do Epernay. Wina z tego regionu są aromatyczne i dojrzałe.
- Cote des Blancs znajduje się na południe od Apernay.
- Cote des Bars w wysuniętym na południowy wschód departamencie Aube.

Renomowane *maisons de chamapagne* skupione w Reims to:

Heidsieck Monopole, G.H. Mumm, Palmer, Krug, Lanson, Veue Clicqout-Ponsardin, Louis Roederer, Piper- Heidsieck, Taittinger, Riunart Pommery, Heinriot, Abel Lepirte, Jacquesson.

Wielkie *maisons de champagne* z Epernay, drugiego prestiżowego ośrodka regionu, to: Heidsieck Monopole, Moet&Chandon, Perrier- Jouet, de Venoge, Pol Roger, Demoiselle, de Castellanse i Mercier.[461]

Wśród niezależnych producentów wyróżniają się: Waris- Larmandier, Voirin-Jumel, Saint- Gall.

Do największych producentów szampana należy Grupa LVMH, która co roku sprzedaje ich około 50 mln butelek.

Nad wszystkimi przedstawicielami zawodów związanych z produkcją szampana czuwa potężna korporacja przedsiębiorców – Comite Interprofessionnel du Vin de Champagne, która strzeże zazdrośnie nazwy pochodzenia i już niejednokrotnie w przeszłości dochodziła swoich racji na drodze sądowej.[462]

Niezależni producenci zrzeszeni są w związku Syndicat General des Vignerons. Ma ona na celu obronę AOC Szampanii, rozwój ekonomiczny regionu, pomoc niezależnym producentom oraz akcje promocyjne.

Co roku w maju (1-4) w Szampanii odbywa się tradycyjne święto winnic i wina, które przyciąga wielu turystów z całej Europy, a nawet świata. Organizowane jest wspólnie przez władze lokalne, właścicieli winnic oraz producentów szampana. Rozpoczęcie święta stanowi tradycyjne przemówienie burmistrza.

Impreza trwa cztery dni, podczas których turystom i mieszkańcom regionu zapewniane są różne atrakcje. Należą do nich m. in. degustacja wina. Można także poznać tajemnicę produkcji szampana oraz jego rolę w rozwoju całego regionu. Producenci tego trunku przekazują wszelkie ciekawe informacje na temat jego powstawania, a także starają się zainteresować ludzi swoją pasją. Podczas tego święta mieszkańcy Szampanii wspominają mnicha Doma Perignona, któremu zawdzięczają sławę swojego regionu. Turyści odwiedzający ten region Francji, mają możliwość przespacerowania się Avenue de Champagne w Epernay. Jest to dzielnica wielkich domów produkcyjnych, które także handlują szampanem. Zainteresowani mają możliwość zwiedzenia ponad stu kilometrów piwnic wykutych w wapiennej skale. Za wstęp trzeba płacić, lecz codziennie pojawia się tu tysiące turystów, którzy chcą poznać uroki tego regionu oraz tajemnice powstawania szampana. Nie da się ukryć, że tak duża liczba turystów wpływa korzystnie na rozwój turystyki a także poprawę stanu budżetu regionu.

W zakresie tego tematu należy także wspomnieć o nowej Katedrze Szampana w Reims Management School. Została ona ufundowana przez znane domy szampańskie. Współpraca odbywa się w ramach „Comite Professionel du Vin de Champagne". Organizacja ta zrzesza domy szampana, kooperatywy i producentów winogron.

Największe domy z którymi współpracuje Katedra to: Moet&Chandon, Veuve Clicquot, Ruinart, Krug, Pommery, Laurent Perrier, Mumm i Nicolas Feuillatte.

Głównym zadaniem RMS jest zapoznanie studentów z zasadami funkcjonowania rynku wina, jego zmianami, a także ze specyfiką przemysłu winiarskiego.

Kierownikiem Katedry jest dr Stephen John Charters, członek The Institiute of Masters of Wine, The Circle of Wine Writers, The Slow Food Movement, L'Ordre des Coteaux de Champagne. Odpowiedzialny jest za rozwój i prowadzenie prac badawczych związanych z szeroko rozumianymi zagadnieniami produkcji szampanów, chodzi tu głównie o opracowywanie standardów jakości, ekspertyzy dla kierownictwa firmy, zachowania konsumenckie i turystykę winiarską na terenie Szampanii. Jednym z zadań jest także promocja tego regionu.

---

[461] Agnieszka Kumor, Nie tylko Paryż, Warszawa 2008, s. 106.
[462] Idem, s. 107

Jeśli chodzi o region Szampanii, należy poruszyć także kwestię budowy linii kolejowej, która pobiegnie z Paryża do Reims. Przebiegać ona będzie przez obszar Szampanii. Można zadać pytanie: jaki związek ma linia kolejowa z szampanem?? Otóż budzi to wiele niepokoju u tamtejszych producentów wina i winiarzy. Obawiają się oni, że torowisko ułożone na nasypie, może wpłynąć niekorzystnie na warunki uprawy winorośli. Aby rozwiązać ten problem organizacja Syndicat General des Vignerons zarządziła „przeprowadzenie stosownych prac studyjnych klimatologom z laboratorium geografii fizycznej Uniwersytetu Paris- VII. Rozpoczęły się one od wybudowania sztucznej struktury symulującej nasyp kolejowy. Następny etap badań polegał na rozciągnięciu plastikowej plandeki, za każdym razem, gdy zapowiadano przymrozki. Prace polegały także na sztucznym tworzeniu mikroklimatu. Badania zakończyły się po dwóch latach. Ich wyniki były zaskakujące. Prowadzący badania doszli do następujących wniosków. Budowa nowej linii GTV może wpłynąć niekorzystnie na uprawę winorośli w tym regionie. Będzie się tak dziać, ponieważ na pochylonych stokach porośniętych winogronem, w czasie chłodnych nocy ocierających się o przymrozki, przy wyżach barycznych, warstwa zimnego powietrza, w której tkwią winnice, przejawia tendencję do zsuwania się w dół po zboczu, zgodnie z ogólnymi prawami fizyki, wedle których zimniejsze powietrze opada, cieplejsze wznosi się. Podsumowując, budowa nasypu kolejowego, nawet niewielkiego, spowoduje to, że masa zimnego powietrza nie będzie miała możliwości swobodnego przepływu. Spowoduje to jej zatrzymanie się i obniżenie temperatury o dwa stopnie w tym obszarze. Zablokowane powietrze będzie stanowić wielkie niebezpieczeństwo dla upraw winogron, które zajmują ok. 12 ha. Wnioskując z powyższych przykładów, budowa kolei może oznaczać wielkie straty dla tego regionu, którego większe dochody pochodzą z produkcji wina. Zmniejszenie upraw winogron, oznacza dla producentów produkcje mniejszej ilości win, co wiąże się z dużymi stratami. Koleje francuskie respektują tę zasadę, dlatego rozważana jest możliwość poprowadzenia torów wiaduktem na filarach, tak aby zimne powietrze mogło spłynąć między nimi. Pod uwagę brana jest także ewentualność wbudowania w nasyp torowiska specjalnych przepustów, śluz powietrznych. Poza tym, trwają rozmowy pomiędzy SNCF (koleje) i SGV w sprawie utworzenia awaryjnego funduszu odszkodowań.

Szampania jest z pewnością regionem znanym głównie z produkcji szampana, który znany jest na całym świecie. Pochodzi stąd wiele znanych i renomowanych marek. Corocznie sprzedaje się miliony butelek tego trunku. Organizowane święta i degustacje przyciągają wielu turystów, co wpływa korzystnie na rozwój regionu. Ludzi z całego świata przyciąga także wiele zabytków, m. in. Kościół w którym został pochowany Dom Perignon, a także XIX- wieczne pałace, z ogromnymi piwnicami pełnymi wina. Z pewnością na rozwój produkcji i handlu szampanem ma wpływ otwarcie Katedry Szampana w Reims Management School. Znaczącą rolę odegra także budowa nowej linii GTV, która może przynieść korzyści jak i straty. Nowy środek transportu, ułatwi podróż w okolice tego regionu, co może wiązać się ze zwiększeniem liczby osób odwiedzających Szampanię. Za to z drugiej strony, może nieść ze sobą zagrożenie dla upraw winogron, co ma wpływ na ograniczenie produkcji wina pociąga za sobą utratę pracy przez producentów wina. Obecnie przed Szampanią stoją nowe szanse i perspektywy. Region korzysta z dotacji unijnych, co bardzo korzystnie wpływa na jego dynamiczny rozwój. Na całym świecie rośnie liczba amatorów i miłośników szampana, którzy są nie tylko zafascynowani degustacją, lecz także ojczyzną tego trunku.

Bibliografia:

- Ardagh J., Jones C., *Wielkie kultury świata. Francja*, Świat książki, 1998.
- Falco C., *Tajemnice win*, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2002.
- Kumor A., *Nie tylko Paryż*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2008.
- Podkańska M., *Muzea i zabytki Francji*, Wydawnictwa Naukowo- Techniczne, Warszawa 1992.
- http://encyklopedia.pwn.pl
- http://festus.pl/przewodnik/francja/szampania.html
- http://new-arch.rp.pl/artykul/131008_O_winogronach_pociagu_i_nauce.html
- http://polityka.pl/polityka/index.jsp?place=Lead30&news_cat_id=1512&news_id=218783&layout=18&page=text
- http://pl.franceguide.com/regiony-francji/francja/grandes-regions/wschodnia-strona-francji/
- http://przewodnik.onet.pl/1235,1660,1508620,0,1,artykul.html
- http://swiat-alkoholi.pl/site/?item=60&m_art_id=199&SID=685a746941825ede6c7fc35357aa3119
- http://swiat-alkoholi.pl/site/?item=60&m_art_id=251
- http://turystyka.gazeta.pl/Turystyka/

Anna Prajs

Samorząd terytorialny – Grecja

Grecja jest demokracją parlamentarną. Na czele państwa stoi prezydent, który jest wybierany przez parlament na pięcioletnią kadencję. Władzę ustawodawczą sprawuje parlament oraz prezydent. Parlament składa się z 300 parlamentarzystów, wybieranych na czteroletnią kadencję.

Władzę wykonawczą sprawuje rząd oraz prezydent. Premier wyznaczany jest przez prezydenta państwa, który powołuje na to stanowisko przewodniczącego partii posiadającej w parlamencie absolutną większość lub większość względną.

W Grecji panuje centralistyczny system administracyjny. Został on zbudowany na wzór francuski, głownie pod wpływem doświadczeń wojny domowej, która toczyła się w latach 40., przede wszystkim na greckiej prowincji. Na charakterze greckiej administracji waży wiele czynników, przede wszystkim tradycyjnie słabe instytucje samorządu lokalnego, jak również silne skupienie decyzji publicznych i środków finansowych na szczeblu rządu.

Obecny podział administracji państwa został wprowadzony w 1987 r. W Grecji istnieje podział administracyjny na trzynaście regionów. Nie są to regiony samorządowe ale tzw. planistyczne czyli wykorzystywane do planowania przez administrację rządową inwestycji regionalnych. Ponadto w Grecji istnieje podział na 50 prefektur (lub departamentów). Najniższym szczeblem władzy publicznej są gminy. Obecnie jest około 900 gmin wiejskich i 130 gmin miejskich. Wspomniany podział administracyjny jednostek lokalnych został skorygowany w wyniku reformy z roku 1997, która scalała bardzo rozdrobnione samorządy terytorialne. Dotąd istniało bowiem ponad 5800 gmin tj. 441 gmin miejskich (demoi) i blisko 5400 wiejskich (koinotites). Samorządy, które w wyniku reformy utraciły status gminy, stały się jednostkami pomocniczymi. W każdej wybierana jest kilkuosobowa rada w wyborach powszechnych, która pełni funkcje

doradcze wobec gmin. Do zadań Samorządów Terytorialnych należy przede wszystkim zaliczyć zadania związane z infrastrukturą techniczną (utrzymywanie dróg, ulic, mostów i placów, a także sieci wodociągowej i kanalizacyjnej o raz komunikacji miejskiej), infrastrukturą społeczną (prowadzenie szkół podstawowych i średnich, przychodni specjalistycznych, zapewnianie pomocy społecznej osobom potrzebującym, prowadzenie placówek kulturalnych), utrzymywaniem porządku publicznego (zapewnienie bezpieczeństwa sanitarnego, zwalczanie skutków klęsk żywiołowych), ładem przestrzennym i ekologicznym (gospodarowanie terenami, dbanie o ochronę środowiska).

Artykuł 102 konstytucji z roku 1975 stwierdza, że zajmowanie się sprawami lokalnymi leży w gestii samorządów terytorialnych pierwszego i drugiego szczebla oraz że istnieje domniemanie kompetencji na korzyść samorządów terytorialnych.

Wybieralne władze samorządowe występują obecnie jedynie na szczeblu prefekturalnym i gminnym. Warto zaznaczyć, że podział regionalny i władze administracyjne na tym szczeblu zostały wprowadzone dopiero w roku 1987. Konstytucja w art. 102 ust. 2 Stwierdza że ich władze są wybierane w głosowaniu powszechnym i tajnym.

Podział regionalny obejmuje następujące jednostki: Wschodnia Macedonia i Tracja, Centralna Macedonia, Zachodnia Macedonia, Epir, Tesalia, Wyspy Morza Jońskiego, Grecja Zachodnia, Grecja Środkowa, Attyka, Peloponez, Północne wyspy Morza Egejskiego, Południowe Wyspy Morza Egejskiego i Kreta. Regiony w zasadzie nie mają swojego budżetu. Poza niewielkimi środkami własnymi przeznaczonymi na działalność administracyjną, zasadnicza większość ich finansów pochodzi z dotacji rządowych i środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Na czele władz regionalnych stoi sekretarz generalny, który jest bezpośrednio delegowany przez rząd. Kandydaturę wysuwa Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, a decyzję podejmuje cała Rada Ministrów. Jednocześnie sekretarz generalny przewodniczy obradom rady regionalnej, która jest ciałem doradczym i koordynującym w zakresie planowania rozwoju regionalnego.

W myśl ustawy nr 1622/86 do głównych kompetencji Rady należy formułowanie propozycji średnioterminowego planu rozwoju regionu. Plan musi być sporządzony w zgodzie z sugestiami ministerstw rządowych i w nawiązaniu do tez wyjściowych dla Średniookresowego planu rozwoju. Także do Rady należy projektowanie propozycji do corocznego planu rozwoju. Są one przygotowywane głównie na podstawie wytycznych rządowego planu rozwoju i w mniejszym stopniu na sugestiach planistycznych samorządów lokalnych. Rada formułuje także propozycje przedstawiane ministerstwom i terenowym agencjom rządowym dotyczące prac sektora publicznego na obszarze regionu. Formułuje w końcu propozycje dotyczące Regionalnych Programów Operacyjnych związanych z inwestycjami finansowanymi przez państwo i dotowanymi przez fundusze strukturalne Unii Europejskiej.

Prace rady mają charakter koordynacyjny dla administracji samorządowej i opiniodawczej dla agend rządowych. Rada z jednej strony wykorzystuje w swojej pracy plany rozwojowe samorządów lokalnych, a z drugiej uwzględnia wskazówki przekazywane z rządu. Ostatecznie wszystkie propozycje planistyczne rady są przedstawiane do aprobaty rządowej. Ministerstwo Gospodarki Narodowej ma w tym względzie bezsprzecznie dominującą rolę decyzyjną. Tryb pracy planistycznej ma charakter hierarchiczny i chociaż inicjatywy płyną od najniższych jednostek samorządowych, decyzje planistyczne i finansowe są podejmowane odgórnie.

Do Rady Regionalnej wchodzą przedstawiciele administracji regionalnej (de facto rządowej, gdyż podległej sekretarzowi generalnemu), przedstawiciele władz

samorządowych, związków zawodowych i stowarzyszeń społecznych oraz biznesowych. Pomimo uchwalenia już w roku 1982 ustawy przewidującej powołanie wyłanianych w wyborach powszechnych władz regionalnych, ustawa ta do dnia dzisiejszego pozostaje martwa. Niestety władzom centralnym brakuje politycznej woli, aby odpowiednimi dekretami doprowadzić do pierwszej samorządowej elekcji władz regionalnych.

Na szczeblu prefekturalnym aż do roku 1994 nie istniały władze samorządowe. Prefekci byli obsadzani przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i mogli być w każdej chwili odwołani przez władze centralne z zajmowanego stanowiska. Rada Prefekturalna była wyłaniana według podobnego mechanizmu, co obecnie działające Rady Regionalne. Prefekci przewodniczyli obradom rady i reprezentowali interesy władzy centralnej. W ten sposób zaprojektowany system służył wzmacnianiu więzi klientelnych pomiędzy administracją centralną a zwłaszcza jej politycznymi przedstawicielami (prefektami) a korporacyjnymi interesami społecznymi, branżowymi i administracją samorządową. Do rady byli bowiem zapraszani delegaci z inicjatywy prefekta, a nie z wyboru.

W roku 1994 wyłoniono po raz pierwszy Rady Prefekturalne w wyniku wyborów powszechnych. W ten sam sposób jest również powoływany prefekt. Prefektury mają samodzielny chociaż mocno ograniczony budżet oraz prawo powoływania własnych struktur administracyjnych, w tym własnych agencji i przedsiębiorstw użyteczności publicznej. Samorządy tego poziomu praktycznie nie mają własnych dochodów. Pomiędzy władzami poszczególnych szczebli samorządowych nie ma wzajemnego zwierzchnictwa.

Warto także wspomnieć o samorządzie administracyjnym góry Athos zawartym w artykule 105 greckiej konstytucji. Półwysep Athos, który poczynając od Megali Vigla stanowi terytorium Góry Athos, zgodnie ze swym starożytnym uprzywilejowanym statusem, jest autonomiczną częścią państwa greckiego, zachowującą swoją suwerenność. Podlega ona bezpośredniej jurysdykcji Patriarchatu Ekunemicznego. Wszyscy ci, którzy żyją tam jako zakonnicy otrzymują obywatelstwo greckie od momentu nowicjatu, bez konieczności dopełniania dodatkowych formalności. Jest ona zarządzana, zgodnie ze swoim ustrojem przez 20 świętych klasztorów, na które podzielony jest Półwyspem Athos. Administracja na górze Athos sprawowana jest przez reprezentantów tych klasztorów, które tworzą Świętą Wspólnotę. Zabronione jest dokonywanie jakichkolwiek zmian w systemie administracyjnym dotyczącym liczby klasztorów na Górze Athos, jak również w ich porządku hierarchicznym i stosunkach z poddanymi. Szczegółowe określenie statusu Góry Athos, jest zawarte w Karcie Statutowej Góry Athos a ścisłe przestrzeganie ustroju jest pod najwyższym nadzorem Patriarchatu Ekonomicznego. Grecja jest reprezentowana na Górze Athos przez Gubernatora Góry odpowiedzialnego przed ministrem spraw zagranicznych. Gubernator czuwa nad przestrzeganiem przepisów Karty Statutowej, uczestniczy z głosem doradczym, w sesjach Świętej Wspólnoty oraz zajmuje się wszystkimi lokalnymi usługami publicznymi.

Bibliografia:

Konstytucja Grecji, 1975.
Tomasz Grzegorz Grosse: „Polityka regionalna Unii Europejskiej i jej wpływ na rozwój gospodarczy”, Instytut Spraw Publicznych, 2000

Marta Przybyła

Samorząd Terytorialny na Cyprze – wybrane zagadnienia

Cypr to przepiękna, egzotyczna wyspa położona na przecięciu szlaków łączących kilka kontynentów: Azję, Afrykę i Europę. Znaleźć tam można zarówno najłagodniejszy jak i najbardziej słoneczny klimat śródziemnomorski w basenie Morza Śródziemnego. Cypr zwany jest także „Wyspą Słońca", gdyż, zimą wciąż świeci tam słońce a temperatury w okresie zimowym nie spadają poniżej 17 stopni Celsjusza. Nazwa wyspy natomiast ma pochodzenie z języka łacińskiego (cuprum) znaczącego miedź, surowiec którego był w starożytności głównym dostawcą. Pod względem podziału politycznego Cypr jest zaliczany do Europy, jednak pod względem położenia znajduje się w Azji - na terenie Bliskiego Wschodu we wschodniej części Morza Śródziemnego, na południe od Turcji.

Dzisiejszy Cypr prócz piaszczystych, złocistych plaż stanowi ogromne muzeum mieszczące się pod gołym niebem, zlepek kultur i epok ukazujących pozostałości pasjonującej i obfitej przeszłości wyspy oraz tradycje przekazywane z pokolenia na pokolenie. Zabytki, które może nam zapewnić Cypr znajdują się po obydwu strefach: greckiej i tureckiej. Wyspa Cypr bowiem z powodu burzliwej historii została podzielona na 2 części: północną – turecka i południową – grecką. Obydwa państwa cypryjskie pomimo ponad dwudziestoletniej stabilizacji nie utrzymują ze sobą praktycznie żadnych kontaktów. Turyści spędzający wakacje na południu mogą na jeden dzień odwiedzić północną jego część, choć nie możliwościowe jest zwiedzenie wszystkich atrakcji podczas jednej podróży, gdyż na przekraczanie granicy nałożone są liczne ograniczenia.

Republika Cypryjska (grecka) jest jedyną jednostką uznawaną na arenie międzynarodowej jako reprezentacja całej wyspy, ale jej władza obejmuje tylko południową jej część. Część północną wyspy stanowi tzw. samozwańcza Republika Turecka Północnego Cypru (RTCN), uznawana tylko przez Ankarę. [463]

Obecny ustrój polityczny Cypru ukształtowany jest na mocy Konstytucji z 1960 r. Konstytucja Republiki Cypru jest jedną z najbardziej sztywnych konstytucji na świecie. Składa się ona z 13 działów, w których zostało zawartych 199 artykułów. Opis ustroju politycznego w konstytucji jest pewnym modelem idealnym, gdyż w wyniku wewnętrznego zamieszania oraz wycofania się Turków cypryjskich z życia politycznego, postanowienia cypryjskiej ustawy zasadniczej mają zastosowanie tylko i wyłącznie do greckiej części społeczności.

Cypr jest członkiem brytyjskiej Wspólnoty Narodów, bowiem w 1925r. Cypr otrzymał status kolonii brytyjskiej. Należy on także do Organizacji Narodów Zjednoczonych i Rady Europy. Jest on niepodległą i suwerenną republiką prezydencką, w której głową państwa i szefem rządu zarazem jest prezydent. Prezydentem owym może być tylko i wyłącznie Grek, wiceprezydentem natomiast Turek. Prezydent wyłaniany jest w wyborach powszechnych na 5-letnią kadencję. Natomiast władza ustawodawcza leży w rękach Izby Reprezentantów, wybieranej co 5 lat. W jej skład wchodzi 80 deputowanych, z czego 56 pochodzenia greckiego i 24 tureckiego. W wyborach prezydenckich 2003 zwyciężył T. Papadopulos. W tym samym roku Parlament Republiki Cypru wyraził zgodę na przystąpienie kraju do Unii Europejskiej. W 2004 odbyły się więc rokowania na temat planu zjednoczeniowego kraju przed przystąpieniem Cypru do Unii Europejskiej. W kwietniowym referendum zjednoczeniowym w 2004 roku większość obywateli była jednak przeciwna tymże planom, czego rezultatem jedynie grecka część Cypru 1 maja 2004 r. weszła do Unii Europejskiej.

---

[463] Cypryjczycy wybrali zjednoczenie?, wiadomości tvn24

Cypr Północny (**Turecka Republika Cypru Północnego)** jest częścią Republiki Cypryjskiej, stanowiącą samozwańcze państwo zajmujące północną część wyspy Cypr. Obecnie kraj ten jest niemal w 100% zamieszkany przez ludność pochodzenia tureckiego wyznającą islam. W 1979 r. zostało ogłoszone Federalne Państwo Tureckiej Republiki Cypryjskiej, a w 1983 r. zmieniono je w Republikę Turecką Cypru Północnego oraz stworzono osobną strukturę władzy – Zgromadzenie Ustawodawcze i rząd, które jednak nie zyskały uznania ONZ i wspólnoty międzynarodowej.

Państwo posiada własny rząd, parlament, flagę i godło. Emituje też własne znaczki i ma oddzielną sieć telefoniczną. Z Turcją, oprócz powszechnie widocznych flag państwowych łączy je wspólna waluta, którą jest turecka lira, mocne więzi gospodarcze, polityka zagraniczna, i stacjonujące tu oddziały tureckiej armii dziesięciokrotnie liczniejsze od własnych jednostek Północnego Cypru[464].

Cypr jest podzielony administracyjnie na 6 dystryktów: Nikozja (Nicosia – stolica wyspy i siedziba rządu), Famagusta, Limassol, Paphos, Larnaka i Kyrenia.[465] Ich nazwy pochodzą od miast będących stolicami każdego z dystryktów. Władzę w okręgach sprawuje szef okręgu, który jest wyznaczany przez rząd. Oprócz tego funkcjonują trzy szczeble samorządu terytorialnego: jednostki (okręgi) municypalne, jednostki specjalne tzw. Rady usprawniające (Improvement Board), oraz gminy wiejskie. Podstawą prawną utworzenia podziału administracyjnego kraju oraz jednostek samorządu terytorialnego są art. 173 i 178 konstytucji oraz prawo municypalne, które w sposób szczegółowy reguluje zasady funkcjonowania systemu władzy lokalnej na wyspie. Obecnie istnieje 32 okręgi municypalne, w tym 9 znajdujących się po tureckiej stronie, 86 rad usprawniających oraz 453 gminy wiejskie. Gminy wiejskie[466] i miejskie odpowiedzialne są tam za: prowadzenie racjonalnej gospodarki odpadami, ochronę środowiska, ochronę zdrowia, sztukę, edukację, sport, opiekę socjalną, oświetlenie mostów i ulic, nadanie nazw ulicom, numerację budynków, ogrody, parki, itp. Ważnym zadaniem cypryjskich gmin jest dbanie o bezpieczeństwo na publicznych plażach i basenach oraz, w porozumieniu z szefem policji lokalnej, zapobieganie wypadkom i tzw. korkom na drogach. Gminy na Cyprze, w zależności od stanu finansów, zajmują się: promocją wydarzeń artystycznych, edukacyjnych, sportowych.

Zaznaczyć należy,że na Cyprze istnieje dwustopniowy system włądzy lokalnej: wspólnoty (obszary wiejskie) oraz gminy (obszary miejskie), które działają na podstawie odrębnych przepisów. Warto też dodać, że najniższym stopniu istnieją dwa szczeble władzy. Zasadniczo gminy tworzą samorządy na terenach zurbanizowanych lub turystycznych, podczas gdy wspólnoty tworzą lokalne struktury na obszarach wiejskich.

Obszarów o statusie miast jest 33, a obszarów wiejskich ponad 3506.

Na terenie Cypru zlokalizowane są również dwie brytyjskie bazy wojskowe Akrotiri oraz Dhekelia, które nie wchodzą w skład Republiki Cypryjskiej i stanowią dwa osobne terytoria zależne Wielkiej Brytanii.

Ponadto, dwa z dystryktów leżą w całości pod władzą Republiki Cypryjskiej, jeden w całości pod władzą Cypru Północnego, a reszta jest podzielona. Do obszarów pod

---

[464] http://www.travelplanet.pl/relacje_z_podrozy/807,2,cypr-panstwo-ktorego-nie-ma-na-mapach.html

[465] Do obszarów pod administracją turecką zalicza się Kyrenia oraz małe części dystryktów Famagusta, Nikozja i Larnaca

[466] Gminy miejskie – gminy albo mające powyżej 5 tys. mieszkańców, albo mające zasoby ekonomiczne, by funkcjonować jak miasto.

administracją turecką zalicza się Kyrenia oraz części dystryktów Famagusta (większość dystryktu), Nikozja (ok. 1/3 dystryktu) i Larnaka (niewielki fragment).

DYSTRYKT NIKOZJA znajduje się w centralno-północnej części kraju. Stolicą tego dystryktu jest Nikozja, która stanowi siedzibę rządu oraz główne centrum biznesowe. Od 1974 roku północne jego tereny znajdują się w granicach samozwańczej Tureckiej Republiki Cypru Północnego.

Stolica Cypru pozostaje jedyną na świecie podzieloną stolicą, z częścią północną (turecką) i częścią południową (grecką), oddzielonymi od siebie „Zieloną Linią", strefą zdemilitaryzowaną utrzymywaną przez Organizację Narodów Zjednoczonych. Stare Miasto jest otoczone zbudowanymi przez Wenecjan murami obronnymi z żółtego piaskowca, które przyciągają uwagę wspaniale zachowanymi basztami w kształcie serca. Nowa Nikozja rozwinęła się po drugiej stronie muru i stała się współczesnym centrum biznesowym i kulturalnym.

DYSTRYKT FAMAGUSTA znajduje się w północno-wschodniej części kraju. Stolicą dystryktu jest portowe miasto Famagusta. Od 1974 roku większość terenu znajduje się w granicach samozwańczej Tureckiej Republiki Cypru Północnego.

DYSTRYKT KYRENIA mieści się natomiast w północnej części kraju. Stolicą dystryktu jest Kyrenia. Od 1974 roku całość dystryktu znajduje się w granicach samozwańczej Tureckiej Republiki Cypru Północnego.

DYSTRYKT LARNAKA - południowa części kraju. Stolicą dystryktu jest portowe miasto Larnaka. Od 1974 roku mała część tego terenu jest okupowana przez turecką armię.

Stolica dystryktu pochodzi od greckiego słowa (λάρναξ) larnaks oznaczającego grób. Tutaj miał bowiem zostać pochowany św. Łazarz, który po wskrzeszeniu przez Jezusa trafił na Cypr, gdzie został założycielem miejscowej gminy chrześcijańskiej. Na miejscu jego grobu wznosi się najsłynniejszy zabytek miasta, kościół Ajos Lazaros z IX wieku.

Turyści ponoć chętnie odwiedzają mityczną Larnakę, której plaża morska dała podobno początek bogini miłości i piękna - Afrodycie.

DYSTRYKT LIMASSOL natomiast usytuowany jest w południowej części kraju. Stolicą dystryktu jest Limassol. Jest w pełni kontrolowanym dystryktem przez rząd cypryjski. Jego część dzierżawiona jest przez rząd brytyjski, znajduje się w niej także baza wojskowa.

DYSTRYKT PAFOS ze stolicą Paphos znajduje się na oficjalnej liście UNESCO Zabytków Kultury Światowej.

Organy samorządu terytorialnego

GMINA (KINOTITA)		
NAZWA ORGANU	Rada Gminy	Burmistrz (dimarchos)
SPOSÓB WYBORU	Powszechne, bezpośrednie wybory, ale oddzielne od wyborów Burmistrza	Powszechne, bezpośrednie wybory
LICZEBNOŚĆ	8-26 radnych w zależności od wielkości gminy	1
KADENCJA	5 lat	5 lat

KOMPETENCJE	Uchwala budżet, nadzoruje jego wykonanie, powołuje do życia i zatwierdza komisje przedmiotowe, z których najważniejszą jest komisja administracyjna	Reprezentuje gminę na zewnątrz, występuje przed sądem powszechnym we wszystkich przypadkach, w których gmina jest stroną, przewodzi Radzie, funkcjonującym przy niej Komisjom i służbom gminnym. Ciekawostką jest udzielanie ślubów cywilnych bez Burmistrza, ale może on także upoważnić innego radnego
INFORMACJE DODATKOWE		W przypadku nieobecności Burmistrza jego obowiązki może pełnić Z-ca, którego wybiera się spośród radnych w tajnym głosowaniu podczas pierwszego posiedzenia nowo wybranej Rady
WSPÓLNOTA		
Na poziomie wspólnoty występują: zarząd i prezydent. Mieszkańcy wspólnoty wybierają prezydenta wspólnoty i radę wspólnoty na 5 lat. Zarząd legislacyjny składa się z prezydenta, wiceprezydenta oraz z trzech innych członków, także wybieranych na 5 lat.		

Kontrolę nad samorządem terytorialnym na Cyprze sprawuje Rząd, z uwagi na mały obszar geograficzny wyspy. Roczne budżety przedkładane są Szefowi Dystryktu, które następnie przedkładane są Rządowi. Rachunki Rad są kontrolowane co roku przez Generalnego Audytora Republiki Cypru. Jeśli Rada chce zaciągnąć pożyczkę musi uzyskać akceptacje Rządu. Ostatnie poprawki do Prawa Gminnego z 1985 roku zwiększyły autonomię organów gminy i prawa dotyczące podatków i opłat nie muszą być aprobowane przez Rząd, aby mogły wejść w życie.

Głównym źródłem dochodów cypryjskich gmin są podatki i opłaty lokalne, np. podatek zawodowy, podatek od nieruchomości stałych, podatek od zakwaterowania w hotelach, podatek od rozrywek, opłaty za licencje i pozwolenia, opłaty za zarządzanie plażami. Samorząd otrzymuje także dotacje i subwencje rządowe. Znaczące projekty infrastrukturalne zwyczajowo finansowane są przez Rząd. Wspólnoty utrzymują się głównie z subsydiów rządowych, a także z podatków i opłat pobieranych od mieszkańców.

Republika Cypryjska wraz ze Słowenią była jednym z najbogatszych z kandydatów wstępujących do UE w 2004 roku.

Rynek nieruchomości na Cyprze Północnym jest jednym z najszybciej rozwijających w Europie. Ceny w niektórych rejonach osiągają średnią zwyżkę na poziomie 20% rocznie. W ostatnim czasie zwiększyła się liczba nieruchomości usytuowanych przy polach golfowych. Aczkolwiek najtańsze ziemie znajdują się nad brzegami Morza Śródziemnego w tureckiej części Cypru, z powodu niepewnej sytuacji politycznej na wyspie. Głównymi uczestnikami obrotu finansowego na wyspie są Anglicy,

Niemcy oraz biznesmeni rosyjscy, którzy na Cyprze stanowią dużą grupę osób. Spowodowało to, iż język rosyjski, tak popularny wśród społeczeństwa stał się jednym z najczęściej używanych po greckim i tureckim.

Liczba radnych w poszczególnych gminach

Nicosia	26	Limassol	26	Strovolo	26	Larnaca	26
Famagusta	24	Aghlandja	14	Paphos	14	Lakatamia	14
Ay. Dhometios	12	Kato Polemidia	12	Latsia	10	Engomi	10
Mesa Yeitonia	10	Kyrenia	8	Ay. Athanasios	8	Yermasoyia	8
Paralimni	8	Ayia Napa	8	Dherynia	8	Aradhippou	8
Atheainou	8	Pano Lefkara	8	Polis Chrysochous	8	Yeroskipou	8
Peyeia	8	Morphou	8	Kythrea	8	Lefkonikon	8
Akanthou	8	Lyssi	8	Karavas	8	Lapithos	8
Dhali	8						

Region Dali - na tym terenie odnajdziemy ślady wszystkich okresów historycznych. Obecnie trwają tu wykopaliska, mające na celu zbadanie starożytnego Dali – jednego z najstarszych państw-miast Cypru.

Bibliografia:

1. www.ukie.gov.pl
2. http://www.bsk.vectranet.pl/~majanik/cypr.html
3. http://turystyka.gazeta.pl/Turystyka/1,81919,4775383.html
4. http://encyklopedia.interia.pl/haslo?hid=68102
5. http://cypr-grecja.webpark.pl/
6. http://podatki.gazetaprawna.pl/artykuly/13695,jak_rozliczac_dochody_zagraniczne_cypr.html
7. http://pl.wikipedia.org/wiki/Podział_administracyjny_Cypru
8. http://www.tvn24.pl/0,1539162,wiadomosc.html

Sylwia Przywara

Rozwój polityki regionalnej UE

Pojęcie polityki regionalnej UE doczekało się wielu definicji. Według M. Rudnickiego: „Polityka regionalna UE jest tematycznie uporządkowanym, wytyczanym przez ośrodek decyzji, działaniem mającym na celu, przy pomocy zespołu instrumentów prawnych i finansowych, usunięcie dysproporcji w rozwoju gospodarczym i społecznym regionów w UE oraz zapewnienie zrównoważonego wzrostu wszystkich jej obszarów z zachowaniem jej wewnętrznej spójności ekonomicznej i społecznej.”

Należy jednak mieć na uwadze, iż na gruncie przepisów traktatowych nie istnieje żadna definicja legalna polityki regionalnej. Termin „polityka regionalna” nie został użyty

wprost w żadnym z trzech traktatów ustanawiających Wspólnoty Europejskie (WE), Jednolitym Akcie Europejskim (JAE), traktacie o Unii Europejskiej, ani też w traktacie amsterdamskim. Jednak już na początku procesu integracji dostrzeżono dysproporcje regionalne oraz ich negatywne konsekwencje występujące na płaszczyźnie politycznej, ekonomicznej, społecznej i kulturowej. Dlatego też w preambule do Traktatu Rzymskiego z 1958 roku przyjęto następujący zapis: „Państwa członkowskie pragną wzmocnienia jedności swoich gospodarek i zabezpieczenia ich harmonijnego rozwoju przez redukowanie zróżnicowań istniejących między regionami oraz łagodzenie zacofania regionów mniej uprzywilejowanych". Deklaracja ta zobowiązująca jedynie kraje członkowskie do podejmowania działań, przez wiele lat nie przekładała się na konkretne przedsięwzięcia na poziomie całej organizacji. Jedyną instytucją powołaną przez traktat rzymski do realizacji jego zapisów w tej dziedzinie był Europejski Bank Inwestycyjny. Został on wyposażony w kapitał własny, wniesiony przez kraje członkowskie. Udział krajów członkowskich w kapitale własnym banku był proporcjonalny do ich potencjału gospodarczego. Mimo istnienia tej instytucji, działania o charakterze wspólnotowym były prowadzone doraźnie i w niewielkim rozmiarze, a polityka regionalna należała do kompetencji rządów narodowych.

Potrzeba wprowadzenia wewnątrz Unii Europejskiej polityki regionalnej jest konsekwencją dużego zróżnicowania stopnia rozwoju społecznego i gospodarczego poszczególnych krajów członkowskich Unii oraz istnienia jeszcze większych dysproporcji rozwojowych między ich regionami. Dysproporcje te mają często charakter strukturalny, wynikający z peryferyjnego położenia regionu, trudnych warunków klimatycznych i geograficznych, niedostatecznie rozwiniętej infrastruktury lub niskiego poziomu kwalifikacji zawodowych ludności. Polityka regionalna i strukturalna UE jest wyrazem solidarności bogatszych krajów członkowskich (i ich regionów) z krajami (regionami) względnie uboższymi. Wraz z rozszerzaniem się Unii Europejskiej o państwa będące na niższym poziomie rozwoju gospodarczego niż założycielska „Szóstka", takie jak Irlandia, Grecja, Hiszpania i Portugalia, ta solidarność nabierała coraz większego znaczenia. Potrzeba rozwinięcia polityki regionalnej była też konsekwencją utworzenia jednolitego rynku europejskiego, w ramach którego regiony strukturalne słabsze lub o podupadającym przemyśle znalazły się, w punkcie wyjściowym, sytuacji niekorzystnej i mogłyby nie sprostać w pełni swobodnej konkurencji ze strony regionów bogatszych. Polityka regionalna i strukturalna (w tym polityka spójności) nabrała jeszcze większego znaczenia wraz z rozszerzeniem się Unii Europejskiej 1 maja 2004, o dziesięć krajów o znacznie niższym, przeciętnie, poziomie rozwoju niż obecne kraje członkowskie UE.

Cele polityki regionalnej UE

Pierwszym kluczowym zadaniem w każdym nowym okresie programowania funduszy strukturalnych jest wybranie regionów lub obszarów, które otrzymają pomoc z tych funduszy. Charakterystyka tych regionów ujęta jest w celach polityki strukturalnej. Lista celów polityki strukturalnej UE ulegała przekształceniom w kolejnych perspektywach budżetowych. W ramach tzw. pierwszego pakietu Delorsa, obejmującego lata 1989-1993, wyodrębniono 5 celów (de facto 6, gdyż występował cel 5a i 5b) unijnej polityki strukturalnej. Drugi pakiet Delorsa na lata 1994-1999 został uzupełniony o cel 6. Z tego na regiony dzielono środki realizujące cel 1, 2, 5b i 6 (cele 3, 4, 5a miały charakter funkcjonalny i nie były związane z regionami, lecz z problemami rozwiązywanymi w skali państw). Poważniejsza modyfikacja nastąpiła w ramach pakietu Santera obejmującego perspektywę budżetową lat 2000-2006. Zgodnie z uzgodnieniami szczytu berlińskiego (marzec 1999) i treścią Rozporządzenia 1260/99 skomasowano większość dotychczasowych priorytetów polityki strukturalnej w trzech celach:

- Cel 1 – promowanie rozwoju i niezbędnych dostosowań w regionach opóźnionych

Pozostaje najważniejszy, dotyczy ponad 20% ludności Wspólnoty i absorbuje dwie trzecie wydatków funduszy. Głównym kryterium uznania danego obszaru (na poziomie NUTS II) za uprawniony do korzystania z pomocy w ramach tego celu jest w dalszym ciągu poziom PKB na jednego mieszkańca niższy niż 75% średniej unijnej. Obecnie kryterium to przestrzegane jest bardziej rygorystycznie; przybiera m.in. formę obowiązku stosowania obiektywnych danych statystycznych. Równocześnie jednak przedmiot celu 1 rozszerzono, obejmując nim także tereny niedostatecznie zaludnione, wspomagane dotychczas w ramach celu 6, oraz obszary peryferyjne, w tym francuskie departamenty zamorskie. W finansowaniu programów realizowanych w ramach tego celu biorą udział wszystkie fundusze strukturalne (Regionalny, Społeczny, Sekcja Orientacji Funduszu Rolnego, rybołówstwa). W przypadku Funduszu Rolnego środki na finansowanie celu 1 uruchamiane są w ramach celu 2.

- Cel 2 - wspieranie gospodarczej i społecznej konwersji obszarów stojących w obliczu problemów strukturalnych

Przedmiot tego priorytetu został rozszerzony i obejmuje obecnie nie tylko te branże przemysłu i usług, które muszą być poddane restrukturyzacji, ale również schyłkowe regiony rolnicze (dotychczas ujmowane w ramach celu 5b), zdegradowane dzielnice miast oraz tereny uzależnione od nierozwojowego rybołówstwa. Listę obszarów objętych celem 2 zestawia (na poziomie NUTS III) Komisja na podstawie propozycji państw członkowskich i we współpracy z nimi.

- Cel 3 - wspieranie adaptacji i modernizacji polityk oraz systemów kształcenia, szkolenia i zatrudnienia poza obszarem celu 1. Cel 3 jest jedynym celem zorientowanym horyzontalnie. Koncentrować się będzie na wspieraniu działań w regionach nie uwzględnionych w zakresie celu 1 i 2, a dotyczących modernizacji rynków pracy. Finansowany będzie wyłącznie z EFS.

Szczegółowe zasady działania funduszy strukturalnych:

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR)

Rozporządzenie Rady (WE) 1783/99 dotyczące działalności Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego koncentruje się na szczegółowym określeniu konkretnych zadań Funduszu i środków ich realizacji. Zadaniem Funduszu jest udział w finansowaniu pomocy, której celem jest „programowanie spójności ekonomicznej i społecznej w drodze korygowania głównych dysproporcji regionalnych", czyli wspomaganie rozwoju i konwersji regionów mniej rozwiniętych oraz tworzenie na ich terenie miejsc stałego zatrudnienia. Zakres działalności Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego jest najszerszy ze wszystkich funduszy strukturalnych; Fundusz uczestniczy bowiem w finansowaniu takich zróżnicowanych przedsięwzięć, jak: inwestycje produkcyjne służące tworzeniu i utrzymywaniu miejsc pracy, inwestycje w dziedzinie infrastruktury oraz różne inicjatywy zmierzające do zwiększenia miejscowego potencjału gospodarczego, w tym: wspomaganie małych i średnich przedsiębiorstw, rozwój usług dla przedsiębiorstw itp. Do zadań Funduszu Regionalnego należy również pomoc we wdrażaniu Inicjatyw Wspólnotowych oraz finansowanie projektów innowacyjnych, np. transfer doświadczeń rozwojowych między różnymi regionami.

Europejski Fundusz Społeczny (EFS)

Obecnie obowiązujące Rozporządzenie Rady (WE) 1784/99 regulujące działalność Europejskiego Funduszu Społecznego przedmiotem oddziaływania tego Funduszu czyni harmonijny rozwój zasobów ludzkich i zatrudnienia na całym obszarze Wspólnoty i w gospodarce jako całości. Ze względu na szczególne znaczenie, jakiego

nabrała współcześnie w krajach gospodarczo rozwiniętych problematyka bezrobocia, z Funduszu Społecznego uczyniono przede wszystkim finansowy instrument wspierania europejskiej strategii zwiększania zatrudnienia i związanych z nią - przygotowanych przez państwa członkowskie – narodowych programów na rzecz wzrostu zatrudnienia (odzwierciedlających zarówno wspólne priorytety, jak i specyficzne potrzeby poszczególnych państw członkowskich). Specyfiką Europejskiego Funduszu Społecznego jest kierowanie pomocy w pierwszej kolejności nie do instytucji, a do osób, tj. wspieranie dostępu ludzi do różnych edukacji podnoszącej ich kwalifikacje i sprzyjającej uzyskaniu zatrudnienia, ułatwianie im tworzenia miejsc pracy we własnym zakresie oraz wspieranie nowych źródeł zatrudnienia, np. w sektorze społecznym gospodarki. Efektywne udzielanie ludziom pomocy w wymienionych dziedzinach wymaga jednak odpowiedniej infrastruktury materialnej i systemowej. Dlatego Fundusz Społeczny powinien świadczyć pomoc także na rzecz jej rozwoju, w tym na: kształcenie nauczycieli, rozwój powiązań między edukacją a nauką, tworzenie systemów przewidywania potrzeb rynku pracy w zakresie kwalifikacji siły roboczej oraz na wzrost efektywności urzędów zatrudnienia. Fundusz powinien współfinansować także Inicjatywy Wspólnotowe, których przedmiotem jest rozwój zasobów ludzkich (dotyczy to w głównej mierze inicjatywy EQUAL).

Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOGR, Sekcja Orientacji)

Kolejne z Rozporządzeń Rady (WE) wdrażających Agendę 2000 (1257/99) dotyczy wspomagania rozwoju obszarów wiejskich środkami Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji w Rolnictwie. Rozporządzenie to stanowi uzupełnienie pakietu aktów prawnych poświęconych poszczególnym funduszom strukturalnym oraz finansowaniu wspólnej polityki rolnej: towarzyszy mu Rozporządzenie wykonawcze Komisji Europejskiej ustanawiające szczegółowe zasady jego stosowania (1750/99). Potrzebę prowadzenia polityki strukturalnej uzasadniono specyficznym charakterem produkcji rolniczej i jej struktur społecznych oraz szczególnym skomplikowaniem tej problematyki. Polityka ta obejmuje wszystkie instrumenty typu strukturalnego, wprowadzane do wspólnej polityki rolnej od 1972r. Ponieważ poprzednio przepisy te były rozproszone w licznych aktach prawnych, nowa regulacja stanowi duże ułatwienie dla jej użytkowników. W ramach Sekcji Orientacji EAGGF realizuje się następujące zadania: rozwój i modernizacja terenów wiejskich, wspieranie inicjatyw służących zmianom struktury zawodowej na wsi (w tym kształcenia zawodowego rolników i ich przekwalifikowania do innych zawodów), wspomaganie działań mających na celu zwiększenie konkurencyjności produktów rolnych, restrukturyzacja oraz dostosowanie potencjału produkcyjnego gospodarstw do wymogów rynku, pomoc przy osiedlaniu się młodych rolników, wspieranie rozwoju ruchu turystycznego i rzemiosła, rozwój i eksploatacja terenów leśnych, inwestycje w ochronę środowiska oraz wyrównywanie szans gospodarstw położonych na terenach górzystych i terenach dotkniętych kataklizmami.

Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa

Ogólne zadania Funduszu Rybołówstwa są określone w art. 30 i 100 TWE, Rozporządzenie Rady (EWG) 3760/92 wprowadzającym wspólną politykę w omawianej dziedzinie oraz przepisach Rozporządzenia Rady (WE) 1260/99. Zadania szczegółowo zawarto w Rozporządzeniu Rady (WE) 1263/99 i sformułowano następująco:

- udział w uzyskaniu trwałej równowagi pomiędzy zasobami rybnymi a ich eksploatacją
- wzmocnienie konkurencyjności struktur sektora rybołówstwa i rozwój sprawnych ekonomicznie przedsiębiorstw

- poprawa zaopatrzenia rynku i zwiększenie wytwarzanej w sektorze wartości dodanej
- udział w przywróceniu do życia terenów zależnych od rybołówstwa i kultur wodnych

Zasady obowiązujące przy realizacji programów w ramach Funduszy Strukturalnych:

- **zasada koncentracji środków w rozumieniu finansowym, geograficznym i celowym** -oznacza to integrowanie środków finansowych rozproszonych pomiędzy rozdzielnie działające fundusze wspólnotowe oraz sprzężenie finansowania budżetowego z kredytowaniem, w tym szczególnie przez Europejski Bank Inwestycyjny
- **zasada komplementarności i partnerstwa -** współpraca Komisji z władzami krajowymi, lokalnymi i regionalnymi oraz innymi kompetentnymi ciałami (partnerzy społeczni i gospodarczy)
- **zasada subsydiarności** - (pomocniczość), pojęcie to przypomina, że za rozwój regionu odpowiadają przede wszystkim organy samorządu terytorialnego, natomiast działania organów państwowych mają mieć głownie charakter wspierający
- **zasada programowania** – plany rozwoju powinny być przygotowane na szczeblu rządowym w ścisłym współdziałaniu z regionami i zatwierdzane przez Komisję Europejską
- zasada kontroli i monitoringu - zarówno na etapie tworzenia i akceptacji poszczególnych programów, jak i w toku ich realizacji wzmocnienie jest koniecznym skutkiem decentralizacji systemu zarządzania działaniami strukturalnymi
- **zasada spójności** - zapewnienie wewnętrznej spójności projektów oraz ich spójności z innymi działaniami realizowanymi na szczeblu regionu, kraju i UE
- **zasada elastyczności** - respektowanie w polityce Komisji zróżnicowania rzeczywistości regionalnej (tzn. różnych ustrojów administracyjno-terytorialnych krajów członkowskich)
- zasada uzupełnienia - oznacza, że środki z funduszy strukturalnych mogą być tylko uzupełnieniem wspierania ze środków państwowych i regionalnych poszczególnych państw członkowskich. Państwo członkowskie jest zobowiązane do utrzymywania takiego pułapu pomocy ze środków krajowych, jaki byłby jego normalnym udziałem w przypadku braku współfinansowania z Unii Europejskiej

Musimy się jednak zastanowić jakie są dalsze perspektywy polityki regionalnej UE. Należy zwrócić uwagę na globalne, polityczno- gospodarcze otoczenie UE. Jest ona jednym z trzech podstawowych ośrodków polityczno-gospodarczych świata (obok USA i Japonii) decydujących o jego rozwoju. Proces światowej konkurencji obejmuje ją w znaczący sposób na wielu płaszczyznach. Aby sprostać wyzwaniom tej konkurencji Unia musi w sposób ciągły wzmacniać swoje zaplecze technologiczne. Temu celowi służy w szczególności unijna polityka promowania postępu technologicznego, nadzorowana przez Dyrekcję XII Komisji Europejskiej, ukierunkowana głównie na wspieranie regionów wysokorozwiniętych.

Z drugiej zaś strony Unia musi podejmować działania zapewniające jej wewnętrzną spójność ekonomiczną i społeczną, czyli prowadzić politykę regionalną. Polityka ta może nie sprzyjać podniesieniu konkurencyjności zewnętrznej Unii, gdyż pakiet oferowanych przez nią działań odpowiada raczej idei państwa socjalnego, niż

wymogom „konkurencyjnego wyścigu". Dwoistość celów Unii zostanie pogłębiona w momencie przyjęcia nowych członków. Skala problemu będzie dużo większa niż przy dotychczasowych rozszerzeniach. Konieczna będzie redefinicja celów i zasad funkcjonowania funduszy strukturalnych.

Bibliografia:

- L. Ciamaga, E. Latoszek, L. Oręziak: Unia Europejska – podręcznik akademicki, Warszawa, wydawnictwo PWN, 1998
- E. Kawecka- Wyrzykowska, E. synowiec: Unia Europejska, T.1, Warszawa 2004
- A. Kierzkowska, E. Ławor, A. Kowalska, E. Majewska: Vademecum- źródło informacji o UE, Warszawa 2003
- ABC Unii Europejskiej – opracowanie wydane przez Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce 1999 – 2004
- http://www.ppr.pl

Magdalena Pukas

Promocja jednostek samorządu terytorialnego w Niemczech

Niemcy – Republika Federalna Niemiec (RFN) to państwo federacyjne położone w Europie, będące członkiem Unii Europejskiej (UE), Unii Zachodnioeuropejskiej (UZE), G8, ONZ oraz NATO. Stolicą Niemiec jest Berlin (przed połączeniem z Niemiecką Republiką Demokratyczną – Bonn, obecnie noszące tytuł miasta federalnego). Językiem oficjalnym jest język niemiecki.

Jest to państwo leżące pomiędzy Morzem Północnym i Morzem Bałtyckim na północy, a Alpami na południu, rzeką Ren na zachodzie, a Odrą na wschodzie. Graniczą na północy z Danią, na wschodzie z Polską, na południowym wschodzie z Czechami, na południu z Austrią i Szwajcarią, a na zachodzie z Francją, Luksemburgiem, Belgią i Holandią.

Państwo niemieckie jest federacją złożoną z 16 krajów związkowych (landów). Obecnie jest 13 landów (krajów związkowych) oraz 3 miasta-kraje, mające jednocześnie status landu. Są to Berlin, Hamburg i Brema. Landy mogą swobodnie kształtować swój wewnętrzny ustrój, ale muszą spełnić następujący warunek: wewnętrzne ustawodawstwo landu musi być zgodne z konstytucją federalną.

Landy niemieckie podlegają podziałowi na tzw. okręgi (bezirk). Przy czym istnieją inne jeszcze nazwy okręgu jak np. okręgi regencyjne lub regencje. W okręgu regencyjnym (rządowym) nie istnieje samorząd, są tylko organy rządowe. Okręgi regencyjne podlegają podziałowi na powiaty (kreis, landkreis). Powiaty mają charakter rządowo-samorządowy, ponieważ oprócz organów o charakterze samorządowym istnieją organy rządowe. Powiaty zaś dzielą się na gminy. Gmina jest podstawową jednostką samorządu terytorialnego i na tym szczeblu występują wyłącznie organy samorządowe. Większość gmin dzieli się na ortsteile (jednostki pomocnicze, „część miejscowości"). Nie ma obowiązku, by gmina dzieliła się na ortsteile. Samorząd terytorialny występuje wyłącznie na szczeblu gminy.

Ustawa Zasadnicza, która niosła po II wojnie światowej wolność i stabilizację – początkowo tylko dla Niemców zamieszkałych w zachodniej części podzielonego do 1990 roku kraju – stała się modelem sukcesu i szlagierem eksportowym. Nadrzędne znaczenie podstawowych praw, ustalenie zasad demokratycznego i socjalnego państwa

związkowego oraz utworzenie najwyższej instancji sądowej czuwającej nad przestrzeganiem konstytucji stanowią filary niemieckiej demokracji.

Niemcy, liczące obecnie prawie 82 miliony mieszkańców, są w Unii Europejskiej krajem o zdecydowanie największej liczbie ludności. Niemieckie społeczeństwo charakteryzuje pluralizm stylów życia oraz różnorodność etniczno-kulturowa.

Jest to kraj nowoczesny i niezwykle otwarty na świat. Najlepszym tego przykładem jest fakt, iż już ponad 600 polskich i niemieckich miast związanych jest umową partnerstwa, a oba państwa przekonane są, że na tym nie koniec. Przewiduje się, że partnerstw między miastami będzie jeszcze więcej. Owa współpraca polsko-niemiecka na tle współpracy z innymi partnerskimi regionami, innymi miastami czy państwami europejskimi jest chyba jedną z najważniejszych. Wiąże się to bezpośrednio z naszym sąsiedztwem. Wsparcie ze strony niemieckiej i współdziałanie w czasach kryzysu sprawiło, że te kontakty zaczynały się przekładać na partnerstwo w latach 90-tych i obecnie. Można spotkać się nawet z opinią, iż polsko-niemiecka współpraca jest najbardziej istotna, jeżeli chodzi o europejskie kontakty. Wymiana kulturalna, wymiana młodzieży, partnerstwa szkół, kontakty gospodarcze – to najważniejsze obszary współpracy partnerskich miast z Polski i z Niemiec. Ostatnie lata pokazują ożywienie współpracy w zarządzaniu lokalnym i ochronie środowiska. Miasta partnerskie korzystają chętnie z doświadczeń swoich partnerów w rozwiązywaniu konkretnych lokalnych problemów.

Związek Miast Polskich organizuje cyklicznie wraz z Niemiecką Sekcją Rady Gmin i Regionów Europy oraz Deutscher Staedtetag konferencje tematyczne i kongresy miast partnerskich Polski i Niemiec. W 1996 roku miał miejsce w Goerlitz/Zgorzelcu I Kongres Miast Partnerskich. Następne odbyły się w Gubinie (1997), Słubicach/Frankfurcie (1998) oraz Gdańsku (2001). Oprócz wymienionych kongresów bilateralnych, w ramach Trójkąta Weimarskiego (tworzą go Polska, Niemcy i Francja), delegacja polskich miast uczestniczyła w 2000 roku w Kongresie w Ludwigsburgu, który gościł miasta i gminy partnerskie z Niemiec, Francji i Polski. Spotkania te służą wymianie doświadczeń ze współpracy poszczególnych miast, a także wyznaczaniu nowych kierunków współpracy w kontekście stosunków międzypaństwowych.

Partnerstwo pomiędzy miastami polskimi i niemieckimi przyczynia się do promowania „polskości" w Niemczech, ale jest również istotne dla Polaków, którzy mogą poznać kulturę, tradycję, zwyczaje i obyczaje panujące u naszych zachodnich sąsiadów. Doskonałym tego przykładem jest partnerstwo pomiędzy miastem Lubaczów (leżącym w południowo-wschodniej Polsce, w województwie podkarpackim, na Płaskowyżu Tarnogrodzkim, u ujścia rzeczki Sołotwy do Lubaczówki (dopływu Sanu), blisko granicy państwa z Ukrainą), a niemieckim Tostedt (miastem położonym w powiecie Harburg w Dolnej Saksonii, będącym gminą zbiorczą (Samtgemeinde) obejmującą 9 okolicznych gmin). Umowa o partnerstwie z miastem Tostedt została podpisana podczas uroczystej sesji Rady Miejskiej 17 września 1993 roku w Lubaczowie. Jej treść ustalono w dniach 16-18 maja 1993 r. podczas pobytu delegacji niemieckiej w Lubaczowie. Wydarzenie te były poprzedzone wizytą w Tostedt w dniu 5 października 1992 roku przedstawicieli władz Lubaczowa na zaproszenie nowo wybranego burmistrza tego miasta Klausa-Dietera Feindta. W tych też dniach podpisano w siedzibie krajowego parlamentu w Hanowerze deklarację o partnerstwie w obecności prezydenta Dolnej Saksonii dr Milde, wicekonsula RP w Hamburgu oraz przedstawicieli parlamentu Dolnej Saksonii, władz powiatu i okolicznych gmin. Od tego czasu miasta te wzajemnie się wspomagają, władze miejskie biorą udział w ważnych wydarzeniach lokalnych, co roku na zmianę odbywa się

dwutygodniowa wymiana młodzieży szkolnej (młodzież z Tostedt przyjeżdża do Lubaczowa i odwrotnie).

Odbywają się również „Dni Tostedt w Lubaczowie" i „Dni Lubaczowa w Tostedt" (impreza cykliczna partnerskich miast, odbywająca się co dwa lata na zmianę w Tostedt i w Lubaczowie). Pierwsze „Dni Tostedt w Lubaczowie" miały miejsce w lipcu 1997 roku. Wówczas odbył się festyn na stadionie miejskim, z pokazami lotniczymi, jeździeckimi, modelarskimi. Rozegrano mecz piłki nożnej pomiędzy drużynami władz samorządowych i wiele zawodów zręcznościowych. Grał zespół „Halicz" z Jaworowa i „Dynamic KTW" z Lubaczowa. Niemieccy goście spotkali się z delegacjami zaprzyjaźnionych z Lubaczowem miast ukraińskich Rawa Ruska i Jaworów. Wzięli udział w koncercie organowym w Leżajsku, zwiedzili zamek w Łańcucie, renesansowy Zamość, poznali zabytki okolic Lubaczowa. Uczestniczyli w nabożeństwie ekumenicznym, podczas którego odczytane zostały ewangelie po polsku, niemiecku i ukraińsku.

Natomiast podczas trwających cały tydzień „Dni Lubaczowa w Tostedt" w lipcu 1999 roku polska 40 osobowa delegacja zwiedziła Hamburg, Buxtehude, zabytkowy skansen rolniczy i nowoczesną fermę drobiu. Odbyły się wycieczki statkiem po Łabie, oraz piesza wędrówka po rezerwacie Luenerburger Heine, a również przejażdżka wozami konnymi. Miał miejsce festyn sportowy na stadionie w Tostedt oraz wspólna msza ekumeniczna w kościele ewangelickim w Tostedt. Polscy goście uczestniczyli w wielu prywatnych imprezach i przyjęciach, podczas których grała miniorkiestra dęta pod kierunkiem Erwina Beckera, jak również polski zespół prowadzony przez wiceburmistrza Janusz Szaja.

Warto wspomnieć również, iż w dniach 20-25 czerwca 2000 roku na zaproszenie przyjaciół z Tostedt przebywała w Niemczech delegacja władz Lubaczowa. Goście odwiedzili dwukrotnie Hannover Expo 2000 (uczestniczyli w dniach polskim i francuskim), zwiedzili starówki w Bremie i Hamburgu, spotkali się z burmistrzem Bremy. Również w tym czasie w Tostedt przebywały delegacje partnerskich miast z Francji i Portugalii. Zamiarem władz Tostedt jest stworzenie „Pięciokąta partnerskiego" z miast: Lubaczów, Jaworów (Ukraina), Tostedt, Morlaas (Francja) i Montega (Portugalia).

Władze Tostedt starają się wspomagać Lubaczów i jego okolice, czego dobrym przykładem mogą być dary dla Domów Pomocy Społecznej w Rudzie Różanieckiej i Lubaczowie oraz instrumenty dla Towarzystwa Muzycznego, a także kwota 1000 Euro przekazana przez Towarzystwo Niemiecko-Polskie w Tostedt dla Liceum Ogólnokształcącego w Lubaczowie na zakup potrzebnego wyposażenia.

Innym przykładem partnerstwa może być gmina Dobroń utrzymująca od wielu lat przyjacielskie kontakty z niemiecka gminą Dörpen. Nawiązały się one w sposób niezamierzony, gdy w latach 1940-1946 na mieszkańców gminy Dobroń i okolic narzucony został obowiązek pracy przymusowej w gminie Dörpen. Pomimo ówczesnych tragicznych okoliczności możliwe było jednak zaistnienie międzyludzkich stosunków. Z okazji obchodów 1125 – lecia swojego istnienia w 1979r. Gmina Dörpen zaprosiła byłych robotników przymusowych z okresu II Wojny Światowej do wzięcia udziału w uroczystościach. Ponowne spotkanie odnowiło dawne kontakty, które umocniły się jeszcze dzięki zorganizowanej przez gminę Dörpen akcji pomocy w trudnym okresie politycznych przemian w 1981 roku. Od tego czasu nawiązały się dalsze bezpośrednie i prywatne kontakty, jak również różnorodne stosunki na szczeblu ugrupowań politycznych i kulturalnych. We współpracę zostały zaangażowane wszystkie grupy społeczne – od strażaków, nauczycieli, sportowców, na miejscowych przedsiębiorcach kończąc.

Wzajemna współpraca obejmuje zwłaszcza kulturę, sport, kontrakty młodzieżowe, ochronę środowiska, rolnictwo, jak również działalność gospodarczą.

Niezwykle interesująca jest współpraca pomiędzy siedmiotysięczną miejscowością w Hesji w Niemczech, niedaleko Frankfurtu nad Menem – Gedern, a polskim miastem Polanów, położonym na Pomorzu Środkowym, w północno-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego, na terenach o dużym potencjale turystycznym i gospodarczym. W Gerden znajduje się stok narciarski, całoroczny tor saneczkowy. Wokół miasta są liczne trasy rowerowe. W czerwcu 2004 r. odbył się I Partnerski Rajd Rowerowy „Polanów - Gedern". Wzięła w nim udział grupa kolarzy z Gedern i Polanowa. W roku tym nastąpiło również podpisanie układu o partnerstwie pomiędzy Gedern, a gminą Polanów. Współpraca między miastami obejmuje wymianę zespołów i drużyn sportowych, wymianę wystaw, współpracę między szkołami, strażami pożarnymi, popieranie ruchu turystycznego. Dzięki poparciu Gedern Szkoła Podstawowa w Żydowie otrzymała ze środków Fundacji Współpracy Polsko - Niemieckiej książki i nowoczesną komputerową pracownię języka niemieckiego. Natomiast w 2002 r. strażacy z Gedern podarowali strażakom z Polanowa wóz strażacki.

W dniach 22 - 25 maja 2008r. delegacja z Polanowa przebywała z wizytą w mieście partnerskim Gedern. Głównym punktem programu było poświęcenie Polanowskiego Placu przy ulicy Otto - Müller oraz polsko - niemiecki wieczór w hali sportowej na górze zamkowej. Oprócz tego goście z Polanowa zwiedzali lotnisko we Frankfurcie i Maintower - znane i lubiane miejsce widokowe.

Oprócz faktu, iż Niemcy są niezwykle otwarci na świat, ich kraj słynie z wielu niezwykle interesujących imprez i wydarzeń kulturalnych. Warto wziąć udział w imprezach promujących np. Szwarcwald, gdzie zawsze i wszędzie odbywa się jakiś festyn lub zabawa. Ton nadają tam nie tylko zespoły i kapele w strojach ludowych. Na gości czekają także współczesne festiwale muzyczne pod namiotami, w których udział biorą światowe gwiazdy, koncerty pod gołym niebem, przedstawienia teatralne i nowoczesne sale koncertowe. Bezgraniczna radość i zabawa panują w Weil podczas ostatków, kiedy to zapustne błazny z całego regionu spotykają się w niedzielę w nocy, w tzw. „Buurefasnacht" w Weil i idą przez kilka godzin w pochodzie pełnym kolorowych kostiumów i masek, aby wreszcie wygnać zimę. Zakończeniem święta są zorganizowane z odpowiednim rozmachem wieczorne pokazy sztucznych ogni w okolicznych gminach.

Dni Bachusa (Bacchustage) to wielkie święto dla smakoszy i koneserów - święto wina, ale szczególnego rodzaju. W tym czasie Plac pod Lipami (Lindenplatz) w sercu miejscowości staje się miejscem przyciągającym koneserów i smakoszy. Najlepsi kucharze oraz wystawcy z Weil kreują na to święto zawsze nowe, pełne fantazji smakołyki, które sprawią, że serce każdego smakosza zacznie bić szybciej. Do tego kieliszek smacznego wina z najlepszych apelacji i piwnic regionu Markgräfler Land.

Impreza na wolnym powietrzu w dawnej żwirowni (Kieswerk Open-Air) należy do największych w Weil. Jest to ulubiony festiwal filmowy, odbywający się między awangardowym pawilonem, a żwirownią jako pomnikiem kultury przemysłowej. Raz w roku, na przełomie lipca i sierpnia wyświetlane są tu najlepsze filmy z minionych dwunastu miesięcy na szerokim na 12 metrów ekranie. Niepowtarzalna jest atmosfera panująca w otoczeniu surrealistycznej żwirowni w Ogrodach Przyszłości, dawnej Krajowej Wystawie Ogrodniczej. Wielu gości przychodzi na kilka godzin wcześniej, aby spacerować i bawić się na festiwalowym terenie. Średnio, co wieczór zjawia się około 500 osób.

Niemcy mają wiele do zaoferowania: dobra kuchnia i wykwintne wina, odpoczynek na łonie natury, zabawy i uroczystości, urlop, piękne przedmioty i moda, inspirująca architektura, a to wszystko wykraczające poza wszelkie stereotypy. Każdy zakątek Niemiec jest inny, wyjątkowy, niepowtarzalny. Niemieckie krajobrazy

przedstawiają urozmaicony widok: piaszczyste plaże nad Morzem Północnym i Bałtykiem, liczące się w Europie rzeki czy w końcu pokryte śniegiem szczyty Alp na południu. Ten obraz ożywiają sami Niemcy – Bawarczycy, Saksończycy, Fryzowie czy mieszkańcy Hesji, mówiący swoimi dialektami i pielęgnujący swoje tradycje. Nic więc dziwnego, że do Niemiec każdego roku przyjeżdża 20 milionów osób. A wiele z nich wraca, by spełniły się słowa, które wypowiada się w Niemczech na pożegnanie: Auf Wiedersehen!

Bibliografia:

1) *Niemcy współczesne. Zarys encyklopedyczny,* Instytut Zachodni, Poznań 1999
2) http://www.dobron.ug.gov.pl
3) http://www.lubaczow.pl
4) http://www.polanow.pl
5) http://www.pol-niem.pl
6) http://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/pl

Agnieszka Radymiak

Haga – stolica europejskiego prawa

HAGA jak żadne inne miasto kojarzy się z prawem i międzynarodową sprawiedliwością. Jest trzecim pod względem wielkości, po Amsterdamie i Rotterdamie, miastem holenderskim. Choć stolicą kraju jest Amsterdam, w Hadze obradują obydwie izby parlamentu, zbiera się rząd i działa Sąd Najwyższy Holandii. Swoje siedziby mają tu również tak ważne instytucje jak opisany niżej Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości, Międzynarodowy Trybunał Karny dla byłej Jugosławii czy Europol. W 1893 roku odbyła się w Hadze Konferencja Prawa Prywatnego Międzynarodowego. Powstała wówczas organizacja, która liczy sobie obecnie ponad 60 członków, w tym wszystkie państwa UE oraz Wspólnota Europejska jako niezależny podmiot. Organizacja przygotowuje umowy międzynarodowe w zakresie prawa rodzinnego, ochrony dzieci, sporów cywilnych, prawa spadkowego oraz międzynarodowych przepisów handlowych i finansowych. Unijny program wolności, sprawiedliwości i bezpieczeństwa 2004 również narodził się w Hadze. Natomiast w listopadzie 2004 roku państwa członkowskie UE na szczycie w Hadze przyjęły program działań Unii w zakresie zwalczania terroryzmu, sprawiedliwości karnej, bezpieczeństwa oraz walki ze zorganizowaną przestępczością. Program określa również aktywność UE w dziedzinie praw podstawowych, obywatelstwa, migracji, polityki wizowej oraz prawa azylowego.

I Współpraca sądownicza

1. Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości, w wersji angielskiej **International Court of Justice (ICJ)**, jest głównym organem sądowym ONZ. Został utworzony w 1945. Trybunał działa według swego Statutu, który opiera się na Statucie Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej i stanowi integralną część Karty Narodów Zjednoczonych. Wszyscy członkowie Organizacji Narodów Zjednoczonych są *ipso facto* stronami Statutu Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości. Państwo nie należące do Organizacji Narodów Zjednoczonych może przystąpić do Statutu Międzynarodowego

Trybunału Sprawiedliwości na warunkach, które w każdym przypadku ustali Zgromadzenie Ogólne na zalecenie Rady Bezpieczeństwa.

- Sędziowie

Trybunał składa się z 15 sędziów wybieranych na dziewięcioletnie kadencje. Co 3 lata wybierana jest jedna trzecia składu. Sędziowie mogą być wybrani ponownie (reelekcja). Kandydatów na sędziów zgłaszają grupy narodowe Stałego Sądu Rozjemczego w Hadze spośród osób mogących pełnić najwyższe stanowiska sędziowskie w swych państwach lub uznanych znawców prawa międzynarodowego. Następnie sędziowie są wybierani przez Zgromadzenie Ogólne ONZ oraz Radę Bezpieczeństwa i muszą uzyskać bezwzględną większość w każdym w tych organów. Każdy sędzia musi być obywatelem innego państwa. Przy wyborze należy zwracać uwagę na to, by w składzie były reprezentowane główne systemy prawne i formy cywilizacji. W przypadku wakatu wybiera się sędziego na resztę kadencji poprzednika. Sędziowie nie mogą zajmować się inną działalnością zawodową (nie dotyczy to publikacji lub wygłaszania wykładów) ani polityczną. Nie są reprezentantami swych państw. Są niezawiśli, nie mogą przyjmować instrukcji od żadnej strony. Sędzia nie podlega wyłączeniu, jeżeli MTS rozpatruje spór z udziałem państwa jego obywatelstwa. Jeżeli państwo toczące spór przed MTS nie ma swego obywatela w składzie sądu, może wyznaczyć sędziego *ad hoc*, który może (choć nie musi) być jego obywatelem. Jeżeli żadna ze stron w sporze nie ma swego obywatela w składzie, każda może wyznaczyć sędziego *ad hoc*. Sędziowie wybierają spośród swego grona prezesa i wiceprezesa Trybunału na trzyletnią kadencję (z prawem reelekcji). MTS może orzekać w składzie plenarnym lub w izbach, jeżeli o to wniosą strony. Do tej pory tylko czterokrotnie orzekał w izbach.

Polskimi sędziami w Trybunale dotychczas byli Bohdan Winiarski (1946-1967, prezes 1961-1964) i Manfred Lachs (1967-1993, zm. w trakcie kadencji; prezes 1973-1976), a Krzysztof Skubiszewski zasiadał jako sędzia *ad hoc*.

- Podstawy orzekania

MTS orzeka zgodnie z prawem międzynarodowym. Podstawy orzekania są uregulowane w art. 38 Statutu MTS. Są to:

- umowy międzynarodowe
- zwyczaj międzynarodowy
- ogólne zasady prawa

oraz pomocniczo

- orzeczenia sądowe
- opinie doktryny.

Jeżeli strony się na to godzą, Trybunał może orzekać *ex aequo et bono*, czyli w oparciu o zasady słuszności, a nie normy prawne.

- Spory międzypaństwowe

Trybunał wydaje wyroki w sporach międzypaństwowych oraz wydaje opinie doradcze. MTS rozstrzyga spory wyłącznie między państwami. Oznacza to, że inne podmioty nie mogą być stronami przed Trybunałem. Pozwy wpływające od osób fizycznych (oraz innych nieuprawnionych podmiotów)nie są rejestrowane. Członkostwo w ONZ nie oznacza automatycznej zgody państwa na jurysdykcję MTS. Potrzebne jest do tego odrębne wyrażenie woli poddania się właściwości Trybunału. Może być ono dokonane na kilka sposobów: Państwa w sporze mogą zawrzeć odrębne porozumienie o przekazanie sprawy Trybunałowi do rozstrzygnięcia. Wówczas nie ma powoda ani pozwanego, a strony zgodnie występują o wydanie wyroku. Zgoda na jurysdykcję MTS może wynikać z klauzuli sądowej zawartej w umowie międzynarodowej. Klauzula taka przewiduje, że wszelkie spory wynikające ze stosowania danej umowy będą

rozpatrywane, na życzenie którejkolwiek strony, przez Trybunał. Innym sposobem uznania właściwości Trybunału jest złożenie przez państwo specjalnego oświadczenia, że pozwala na pozywanie przez MTS przez inne państwa, które złożyły lub złożą takie samo oświadczenie. Jest to tzw. system jurysdykcji obowiązkowej MTS. Oświadczenia o uznaniu jurysdykcji obowiązkowej mogą być cofnięte. Często są obarczone zastrzeżeniami, które ograniczają podmiotowo lub przedmiotowo zakres zgody. Postępowanie w sprawach spornych składa się z części pisemnej i ustnej. Często najpierw rozpatruje się spór co do kompetencji Trybunału do rozpoznania sprawy, a dopiero po wydaniu wyroku potwierdzającego taką kompetencję, spór merytoryczny. Postępowanie ustne jest jawne. Sędziowie decydują o wyroku większością głosów. Sędziowie nie zgadzający się z sentencją wyroku lub jego uzasadnieniem mogą złożyć zdania odrębne. Wyrok MTS bezwzględnie wiąże strony.

- Kompetencje MTS

1. Kompetencje *ratione personae*. Art. 34 Statutu MTS głosi, że jedynie państwa mają prawo stawać jako strony przed Trybunałem. Trybunał jest dostępny dla państw członkowskich ONZ oraz dla innych, które są stronami statutu. Art. 62 statutu głosi, że państwo mające interes natury prawnej, który mógłby być naruszony wyrokiem Trybunału w danej sprawie, może domagać się uczestnictwa w procesie w charakterze interwenienta. Statut MTS przyznaje pewne uprawnienia rządowym organizacjom międzynarodowym. Trybunał może zwrócić się do tych organizacji o informacje mające znaczenie dla rozpatrywanej sprawy oraz może przyjmować takie informacje dostarczone przez organizację z własnej inicjatywy.

2. Kompetencje *ratione materiae*. Art. 36 ust. 1 mówi, że kompetencje MTS obejmują „wszelkie spory, które strony doń wniosą, oraz wszelkie sprawy wyraźnie wymienione w Karcie NZ albo w obowiązujących traktatach i konwencjach". Zatem kompetencja MTS ma charakter dobrowolny. MTS działa tylko wówczas, gdy strony przekażą mu sprawę do rozstrzygnięcia. Możliwa jest jednak sytuacja, gdy MTS działa na wniosek jednej tylko strony konfliktu. Tę kompetencję obligatoryjną określa art. 36 ust. 2 statutu MTS, który nazywa się często „klauzulą fakultatywną", gdyż od woli poszczególnego państwa zależy przyjęcie bądź nie przyjęcie zobowiązań określonych w tej klauzuli. Zgodnie z art. 96 Karty NZ, Zgromadzenie Ogólne lub Rada Bezpieczeństwa mogą zwrócić się do MTS o wydanie opinii doradczej w każdej kwestii prawnej. Podobnie zresztą jak wszystkie inne organizacje wyspecjalizowane ONZ. Obecnie takie upoważnienie posiada 16 organizacji wyspecjalizowanych ONZ oraz IAEA (International Atomic Energy Agency).

3. Kompetencje *ratione iuris*. MTS wydaje swoje decyzje na podstawie przepisów określanych w art. 38 ust. 1 statutu MTS. Zgodnie z nim, Trybunał stosuje: a) konwencje międzynarodowe, bądź ogólne, bądź specjalne, ustalające reguły wyraźnie uznane przez państwa wiodące spór b) zwyczaj międzynarodowy jako dowód istnienia powszechnej praktyki przyjętej za prawo c) ogólne zasady prawa uznane przez narody cywilizowane d) wyroki sądowe i opinie znawców prawa publicznego różnych narodów jako środek pomocniczy do stwierdzenia przepisów prawnych.

Trybunał posiada także kompetencję orzekania według zasad słuszności, tzw. „ex aequo et bono", jeśli strony się na to zgodzą. Nie było jednak przypadku, kiedy strony się na taką zasadę zgodziły.

- Opinie doradcze

MTS wydaje opinie doradcze na żądanie Zgromadzenia Ogólnego ONZ, Rady Bezpieczeństwa oraz Rady Gospodarczej i Społecznej, a także upoważnionych organizacji wyspecjalizowanych. Przedmiotem opinii doradczych może być każda kwestia prawna

wyłaniająca się w toku działalności wnioskodawcy (to ograniczenie nie dotyczy Zgromadzenia Ogólnego ani Rady Bezpieczeństwa). Postępowanie o wydanie opinii nie powinno zastępować postępowania spornego, choć często kwestie przedstawione Trybunałowi do zaopiniowania dotyczą istniejących sporów. W postępowaniu mogą brać udział także państwa członkowskie ONZ, poza organami ONZ i organizacjami wyspecjalizowanymi. Postępowanie nie ma charakteru spornego, uczestnicy przedstawiają swoje stanowiska, najpierw w formie pisemnej, a potem ustnej. Opinia doradcza formalnie nie ma mocy wiążącej. Jest jednak autorytatywną wykładnią prawa międzynarodowego, co powoduje, że w praktyce jest traktowana jako ostateczne potwierdzenie legalności lub nielegalności zachowań będących jej przedmiotem. Sędziowie mogą zgłaszać zdania odrębne do opinii doradczych.

2. Międzynarodowy Trybunał Karny dla byłej Jugosławii (ang.: *International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, ICTY)*, hol.: *Voormalig Joegoslavië Tribunaal*) został utworzony w 1993 na mocy rezolucji 827 Rady Bezpieczeństwa ONZ.

- Zakres działania

Trybunał sądzi zbrodnie wojenne popełnione na terytorium byłej Jugosławii od dnia 1 stycznia 1991. Jego siedzibą jest Haga w Holandii. Jurysdykcji ICTY podlegają sprawcy 4 kategorii czynów:

- naruszenia konwencji genewskich o ochronie ofiar wojny z 1949
- naruszenia praw i obyczajów wojennych
- ludobójstwo
- zbrodnie przeciwko ludzkości

Wśród dokumentów, na których Trybunał szczególnie często opiera swe oskarżenia, należy wymienić:

- konwencję o karaniu zbrodni ludobójstwa z 1948
- IV konwencja haska o zasadach wojny lądowej z 1907
- statut Międzynarodowego Trybunału Wojskowego z 1945
- konwencje genewskie o ochronie ofiar wojny z 1949

- Skład

Trybunał składa się z 16 stałych sędziów wybranych przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych, z listy przedstawionej przez Radę Bezpieczeństwa (na 4 lata, z prawem ponownego wyboru). Ponadto do składów orzekających mogą być powoływani tzw. sędziowie *ad litem*.

3. Eurojust (Europejski Urząd na rzecz Poszerzania Współpracy Sądowniczej) to agencja Unii Europejskiej o charakterze prokuratorskim, utworzona w wyniku porozumień zawartych w ramach Agendy z Tampere. Zadaniem tej agencji jest koordynacja działań prokuratur krajowych państw członkowskich Unii Europejskiej w celu walki z transgraniczną przestępczością zorganizowaną na terenie UE. W zależności od państwa mogą to być prokuratorzy, sędziowie śledczy lub funkcjonariusze policji. Koordynacja ta połączona ma być z prowadzeniem postępowań śledczych oraz załatwianiem wniosków w zakresie pomocy prawnej.

II Miasto konwencji

Nie popadniemy w przesadę nazywając Hagę kolebką nowoczesnych stosunków zagranicznych. Konwencje Haskie z 1899 i 1907 roku ustaliły zasady pokojowego rozwiązywania konfliktów oraz wyznaczyły prawa i zwyczaje obowiązujące w czasie

wojny. Są to pierwsze, obok Konwencji Genewskich, powszechnie obowiązujące akty prawa międzynarodowego.
- Konwencje Haskie z 29 lipca 1899 roku:
- I Konwencja haska - pokojowe rozstrzyganie międzynarodowych sporów.
- II Konwencja haska - zastosowanie Konwencji genewskiej z 1864 roku do wojny na morzu.
- III Konwencja haska - normowała zwyczaje i prawa podczas wojny.

- Konwencje Haskie z 18 października 1907 roku rozszerzały zakres konwencji haskich z 1899 roku i ustanawiała nowe przepisy; podczas konferencji przyjęto 13 konwencji (z czego ratyfikowano 12), dotyczących m.in.:
- sposobu rozpoczęcia konfliktu (konwencja haska III)
- sposobu prowadzenia wojny na lądzie(konwencja haska IV)
- sposobu zachowania się mocarstw neutralnych (konwencja haska V)
- sposobu traktowania statków handlowych należących do nieprzyjaciela
- utworzenia Międzynarodowego Trybunału Łupów (XII Konwencja) - nie została ratyfikowana

III **Europejska policja**

Europol jest organizacją Unii Europejskiej powołaną do ochrony porządku publicznego i zajmującą się wywiadem przestępczym. Celem Europolu jest, w ramach współpracy między państwami członkowskimi, poprawa skuteczności i współpracy między właściwymi władzami państw członkowskich w zapobieganiu i zwalczaniu poważnych zorganizowanych form przestępczości międzynarodowej i terroryzmu. Misją Europolu jest znaczący udział w działaniach Unii Europejskiej mających na celu ochronę porządku publicznego i związanych ze zwalczaniem przestępczości zorganizowanej i terroryzmu, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji przestępczych.

- Historia

Europol ustanowiono na mocy postanowień Traktatu o Unii Europejskiej z Maastricht z dnia 7 lutego 1992 r. Europol rozpoczął działalność w ograniczonym zakresie w Hadze, w Niderlandach, 3 stycznia 1994 r. w formie Jednostki Antynarkotykowej Europolu (EDU), która zajmowała się zwalczaniem przestępczości narkotykowej. Z czasem działalność Europolu zaczęła obejmować również inne ważne sfery przestępczości. Od 1 stycznia 2002 r. mandat Europolu rozszerzono tak, aby obejmował zwalczanie wszystkich poważnych form przestępczości międzynarodowej zgodnie z listą w Załączniku do Konwencji o Europolu. Konwencja o Europolu została ratyfikowana przez wszystkie państwa członkowskie i weszła w życie w dniu 1 października 1998 r. Po uchwaleniu kilku ustaw dotyczących Konwencji Europol rozpoczął działalność w pełnym zakresie w dniu 1 lipca 1999 r.

- Mandat

Europol wspiera działania państw członkowskich w odniesieniu do ochrony porządku publicznego skierowane głównie przeciwko takim rodzajom przestępczości, jak:
- nielegalny handel narkotykami;
- nielegalne sieci imigracyjne;
- terroryzm;
- fałszowanie pieniędzy (fałszowanie waluty euro) oraz innych środków płatniczych;
- handel ludźmi, łącznie z pornografią dziecięcą;

- nielegalny handel pojazdami;
- pranie pieniędzy.

Ponadto do pozostałych ważnych zadań Europolu należy zwalczanie zbrodni przeciwko ludziom, przestępstw finansowych oraz przestępstw komputerowych. Dotyczy to przypadków, w które zamieszana jest organizacja przestępcza i które dotykają co najmniej dwóch państw członkowskich.

Europol udziela wsparcia poprzez:

- Ułatwianie wymiany informacji zgodnie z prawem międzynarodowym pomiędzy oficerami łącznikowymi Europolu. Oficerowie łącznikowi Europolu to przedstawiciele krajowych instytucji ochrony porządku publicznego delegowani do pracy na rzecz Europolu przez państwa członkowskie.
- Dostarczanie analiz operacyjnych w celu wspierania działań.
- Opracowywanie sprawozdań strategicznych (np. ocen zagrożeń) oraz analiz przestępczości na podstawie informacji oraz wywiadu, dostarczanych przez państwa członkowskie oraz strony trzecie.
- Dostarczanie wiedzy fachowej oraz wsparcia technicznego w związku z dochodzeniami i operacjami prowadzonymi na terytorium Unii Europejskiej pod nadzorem i odpowiedzialnością prawną zainteresowanych państw członkowskich.

Ponadto Europol aktywnie działa w sferze promowania analiz przestępczości oraz ujednolicania technik dochodzeniowych w państwach członkowskich.

- System Komputerowy Europolu (TECS)

Konwencja o Europolu stwierdza, że Europol uruchomi i będzie utrzymywał system komputerowy pozwalający na wprowadzanie, udostępnianie i analizę danych. Konwencja określa ścisłe ramy dotyczące praw człowieka i ochrony danych, kontroli, nadzoru i bezpieczeństwa. System Komputerowy Europolu (TECS) składa się z trzech zasadniczych elementów: systemu informacyjnego, systemu analitycznego oraz systemu indeksu.

- Środki finansowe

Działalność Europolu finansowana jest ze środków pochodzących ze składek członkowskich wpłacanych przez państwa członkowskie proporcjonalnie do ich produktu narodowego brutto. Budżet na 2007 r. wynosi 70,5 mln euro. Kontroler finansowy mianowany jest przez Zarząd, który podejmuje decyzję jednomyślnie. Kontroler finansowy odpowiedzialny jest za monitorowanie zobowiązań finansowych i płatności, jak również ustalanie i gromadzenie dochodów Europolu. Roczne księgi finansowe podlegają kontroli. Jest ona przeprowadzana przez Wspólny Komitet Kontroli Finansowej, składający się z trzech członków mianowanych przez Europejski Trybunał Obrachunkowy Wspólnot Europejskich.

- Personel

Personel dyrekcji Europolu mianowany jest przez Radę Unii Europejskiej (ministrowie sprawiedliwości i spraw wewnętrznych). Aktualnie funkcje te sprawują pełniący obowiązki dyrektora Max-Peter Ratzel (Niemcy) oraz zastępcy dyrektora: Mariano Simancas (Hiszpania), Michel Quillé (Francja) i Kevin O'Connell (Zjednoczone Królestwo). W siedzibie Europolu pracuje 610 osób, w tym 105 oficerów łącznikowych Europolu, którzy reprezentują różne instytucje porządku publicznego (policja, służby celne, żandarmeria wojskowa, służby imigracyjne itp.). Oficerowie łącznikowi Europolu razem z oficerami Europolu, analitykami i innymi specjalistami pełnią szybką, skuteczną i wielojęzyczną służbę przez 24 godziny na dobę.

- Zarządzanie i kontrola

Europol podlega Radzie Ministrów Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych. Rada jest odpowiedzialna za kierowanie i nadzór nad Europolem. Mianuje ona dyrektora i jego zastępców oraz zatwierdza budżet. Rada Ministrów składa się z przedstawicieli wszystkich państw członkowskich, a wymóg dotyczący jednomyślności decyzji pomaga sprawować demokratyczną kontrolę nad Europolem. W skład Zarządu Europolu wchodzi jeden przedstawiciel z każdego państwa członkowskiego, a jego ogólnym zadaniem jest nadzorowanie działalności organizacji. Wspólny Organ Nadzorczy, składający się z dwóch specjalistów ds. ochrony danych z każdego państwa członkowskiego, monitoruje treść i sposób wykorzystywania wszystkich danych osobowych znajdujących się w posiadaniu Europolu.

- Współpraca międzynarodowa

Ponieważ międzynarodowe organizacje przestępcze nie respektują granic narodowych, Europol dodatkowo udoskonalił współpracę w zakresie ochrony porządku publicznego poprzez wynegocjowanie dwustronnych umów operacyjnych i strategicznych z następującymi krajami i organizacjami międzynarodowymi (podanymi w porządku alfabetycznym): Albanią, Biurem ONZ ds. Narkotyków i Przestępczości, Bośnią i Hercegowiną, Byłą Jugosłowiańską Republiką Macedonii, Chorwacją, Eurojustem, Europejskim Bankiem Centralnym, Europejskim Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii, Interpolem, Islandią, Kanadą, Kolumbią, Komisją Europejską łącznie z OLAF-em, Mołdawią, Norwegią, Rosją, Stanami Zjednoczonymi Ameryki, Szwajcarią, Światową Organizacją Celną i Turcją. Traktat z Maastricht przewidywał stworzenie wspólnego Europejskiego Biura Policyjnego. W styczniu 1994 roku, w Hadze, rozpoczął działalność Europol. Początkowo funkcjonował jako jednostka do zwalczania przestępczości narkotykowej stopniowo zakres obowiązków Europolu się poszerzał. Konwencja regulująca funkcjonowanie Europolu została ratyfikowana przez wszystkie kraje członkowskie i weszła w życie 1 października1998 roku. W styczniu 2002 roku mandat Europolu objął walkę ze wszystkimi formami poważnej przestępczości międzynarodowej. Na nadchodzącej sesji plenarnej w Strasburgu, posłowie zabiorą stanowisko w sprawie metod pozyskiwania i przetwarzania danych osobowych przez Europol. W listopadzie 2004 roku państwa członkowskie UE na szczycie w Hadze przyjęły program działań Unii w zakresie zwalczania terroryzmu, sprawiedliwości karnej, bezpieczeństwa oraz walki ze zorganizowaną przestępczością. Program określa również aktywność UE w dziedzinie praw podstawowych, obywatelstwa, migracji, polityki wizowej oraz prawa azylowego.

Wyżej opisane zagadnienia pokazują jak ważnym, szczególnie dla Europy i Wspólnot Europejskich, miastem jest Haga. Mimo że nie jest tak sławna jak Paryż czy Londyn, Haga odegrała bardzo ważną rolę w procesie kształtowania prawa międzynarodowego i współpracy sądowniczej. Na postawie przedstawionych przeze mnie informacji śmiało można stwierdzić, że jest ona stolicą prawa europejskiego.

Bibliografia:

- http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=facts_pl&language=pl
- http://pl.wikipedia.org/wiki/Międzynarodowy_Trybunał_Sprawiedliwości
- http://pl.wikipedia.org/wiki/Międzynarodowy_Trybunał_karny_dla_byłej_Jugosławii
- http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=facts_pl&language=pl
- http://pl.wikipedia.org/wiki/Konwencje_haskie
- http://pl.wikipedia.org/wiki/Eurojust

Marta Radziszewska
Gmina w Szwecji

Samorządność terytorialna jest dla społeczeństwa polskiego nadal słabo odkrytym elementem przestrzeni publicznej. Kiedy na początku lat 90 ubiegłego stulecia zdecydowano o restytucji samorządu, wielu żywiło nadzieję, iż stanie się on płaszczyzną odbudowy zatraconej inicjatywności społecznej. Rzeczywistość udowodniła natomiast, iż trwałe przemiany muszą być dziełem budowanym stopniowo. Aby stworzyć samorządność, która jest pojęciem nie tylko zawartym w aktach prawnych, ale rzeczywiście funkcjonującym zwyczajem, należy czerpać z historycznego doświadczenia utrwalając te zachowania, które w słuszny sposób służą budowie instytucji lokalnej władzy publicznej. Dla państw, które znajdują się dopiero na początku tej drogi, doświadczenia tzw. starych demokracji są bezcenne. Krajem, z którego można brać przykład przy tworzeniu nowoczesnej polityki lokalnej, jest z pewnością Szwecja.

Datą kluczową w historii szwedzkiego samorządu terytorialnego jest rok 1862, kiedy to poprzez reformę z każdej wiejskiej parafii oraz każdego miasta utworzono gminę. Wtedy również sformowano podobne do dzisiejszych województwa. W rezultacie powstało 2498 gmin oraz 25 województw. W następnym stuleciu kraj przeżywał rozkwit gospodarczy. Miało to wpływ także na podział administracyjny kraju. Małe jednostki gminne nie były w stanie realizować coraz bardziej kompleksowych zadań, które stały się elementem ich odpowiedzialności. Należało zatem wzmocnić potencjał gmin poprzez redukcję ich liczebności. Pierwsza reforma scalająca gminy miała miejsce w roku 1952. Pozostało ich mniej niż połowa, bo 1037. Kolejna miała miejsce na przestrzeni lat 1962-1974. Ponownie liczba gmin została zredukowana, tym razem do 278. W późniejszym okresie następowały pewne zmiany w liczbie gmin. Nie były one tak szeroko zakrojone jak poprzednie, więc nie można powiedzieć aby miały charakter reformy. Stan na dzień 1 stycznia 2005r. wynosi 290 gmin i 20 województw. Specyficzna sytuacja występuje w 21 województwie- Gotland, gdzie wszystkie zadania, które w innych województwach znajdują się w gestii wojewódzkich organów samorządowych, wypełnia rada gminy Gotland.

W roku 1974 nie tylko zakończył się proces zdecydowanej redukcji liczby gmin, ale to także moment, w którym weszły w życie nowe rozwiązania konstytucyjne. Pierwszego zapisu w najwyższych aktach prawnych doczekała się kwestia samorządu terytorialnego. W Akcie o Formie Rządu można przeczytać, iż „Szwecja posiada gminy i województwa. Moc podejmowania decyzji, w ramach tych władz lokalnych leży w gestii wybranych rad." Jeszcze w tym samym artykule ustawy można przeczytać, że: „Władze lokalne, aby wykonywać swoje zadania, mogą nakładać podatki". Konstytucja w zasadniczy sposób nie wkracza głębiej w materię samorządu terytorialnego, ponieważ nie definiuje wprost pojęcia gminy. Głównym samorządowym dokumentem normatywnym regulującym zarówno podstawy, jak i wiele innych pobocznych kwestii, jest Ustawa o samorządzie lokalnym.

Na gminę szwedzką można spojrzeć w dwojaki sposób. Pierwszy- że jest to część państwa i w tej roli powinna lojalnie wykonywać i stosować normy uchwalone przez parlament. Drugi- że jest to stowarzyszenie, które powinno na pierwszym miejscu kłaść interes swych członków. Lokalnie wybrany „parlament", rada, musi zatem w pewnej mierze przedkładać interes zbiorowości, a także prawo jednostki jako członka stowarzyszenia przed indywidualnymi prawami socjalnymi ustanowionymi przez

państwo. Problem ten można określić jako demokratyczną konkurencję pomiędzy organami wybieranymi na poziomie centralnym i lokalnym.

Zasady ustrojowe dotyczące samorządu terytorialnego wynikają wprost z ogólnych zwyczajów przyjętych w szwedzkim prawie dotyczącym organów państwowych.

Czynne prawo wyborcze, w wyborach do rady gminy i rady województwa, posiada „każda osoba zarejestrowana jako mieszkaniec, która ukończyła 18 rok życia nie później niż w dniu wyborów." Ponadto, osoba ta musi być obywatelem Szwecji lub któregoś z państw członkowskich UE. Na mocy umów międzynarodowych do głosowania dopuszczeni są także, spełniający cenzus zamieszkania, obywatele Islandii i Norwegii. W innych przypadkach niż wymienione dana osoba musi być zarejestrowana jako mieszkaniec Szwecji przez trzy następujące po sobie lata, liczą do dnia wyborów. Członkiem gminy jest natomiast osoba zarejestrowana jako mieszkaniec gminy, posiada tam nieruchomość lub w danej gminie, według stosownej rejestracji, płaci lokalny podatek dochodowy.

Specjalne przepisy ustawy samorządowej regulują strukturę gminy stołecznej Sztokholm. Na przykład uregulowaniem odróżniającym od pozostałej części systemu samorządowego jest fakt, iż gmina ta może posiadać komisarzy. Wybiera ich się na pierwszych po wyborach spotkaniu rady gminy. Podobnie, jak kadencja rady, ich kadencja trwa cztery lata. Powinni uczestniczyć w spotkaniach rady z prawem do prowadzenia dyskusji i przedstawienie radzie propozycji projektów.

W praktyce sytuację Sztokholmu rozwiązano dzieląc miasto na 18 dystryktów. Każdy dystrykt posiada uprawnienia pozwalające mu na realizację zadań gminy, ale tylko na terenie jego działania. Pozostałe władze utrzymują realny status zwierzchnictwa, decydując w sprawach najwyższej rangi. Podział stanowisk w ramach struktur dystryktu, tj. rady dystryktu, odpowiada podziałowi mandatów w radzie gminy. Ponadto w ramach tej jednostki funkcjonuje administracja dystryktu.

Rada istnieje w każdej gminie i w każdym województwie. Jest to jedyny organ, którego członkowie wybierani są przez społeczność jednostek terytorialnych w drodze wyborów powszechnych. Rada odpowiada za powołanie komitetu wykonawczego oraz innych komitetów i urzędów. Na potrzeby swojej działalności, w celu uprawnienia przygotowań projektów konkretnych rozwiązań, organ legislacyjny gminy lub województwa może powołać komitet rady ds. projektów. Poza wyborem kształtu organów, ich doborem i obsadą personalną podmiotów wchodzących w skład danej jednostki samorządu terytorialnego rada posiada szereg uprawnień. Decyduje o głównych założeniach polityki gminy lub odpowiednio województwa. Zgodnie z Ustawą o samorządzie lokalnym 2004:31 rada ustala cele i wskazówki działań. Również jej powierzone jest decydowanie o sprawach związanych z budżetem, opodatkowaniem i wszelkimi innymi zadaniami z dziedziny finansów, w tym miedzy innymi ustaleniem podstawy dochodu dla wybranych przedstawicieli. Uchwala także tzw. roczny raport i udziela absolutorium. W jej gestii leży prawo do ogłaszania referendum.

Rada może zdecydować, iż realizację zadania powierzy spółce z o.o., towarzystwu handlowemu, specjalnemu związkowi, stowarzyszeniu non-profit, fundacjom lub osobom prywatnym. Przekazaniu nie może ulec fakt aktu sprawowania władzy w rozumieniu art.6 z rozdziału 11 Aktu o formie rządu, chyba że stosowane ustawy stanowią inaczej. Jeżeli dojdzie do sytuacji, w której rada przekazuje zarządzenie danym zadaniem w spółce z o.o., w której ta jednostka samorządowa posiada pełnię udziałów, rada ma obowiązek określić samorządową przyczynę działalności, powołać wszystkich członków zarządu, oraz upewnić się o posiadaniu realnego wpływu na działalność spółki w postaci

możliwości wyrażania swojego stanowiska przed podjęciem decyzji najwyższej rangi. W takich spółkach oraz w tych, w których jednostka samorządowa posiada tylko część udziałów, należy powołać przynajmniej jednego audytora.

Szwedzkie władze samorządowe mają szerokie kompetencje, które niekiedy mają wpływ na prawa jednostki. Samorządy lokalne, gminy odpowiadają za podstawowe usługi publiczne w rozmaitych sferach socjalnych. Prawa jednostki są oczywiście w centrum tych obszarów. Prawa są konsekwencją statusu jednostki jako obywatela państwa socjalnego. Samorząd lokalny w Szwecji jest chroniony konstytucją. W praktyce ochrona ta jest słaba. Polityczna koncepcja samorządu jest silna i ochrona samorządu jest kwestią polityczną, którą w swym programie uwzględniają prawie wszystkie partie polityczne.

Kompetencje gmin w zakresie uchwalania norm są bardzo ograniczane. Konstytucja opiera się na idei, że tylko parlament ma taką władzę. Istnienie statutów lokalnych jest zatem ograniczone. Jednym z ważnych obszarów jest planowanie i budownictwo, gdzie samorząd uchwala specjalne plany zagospodarowania przestrzennego. Wewnętrzna organizacja to kolejna ważna sfera, w której rada może podejmować szczegółowe decyzje, na przykład ile będzie komisji i jakie będą ich zakresy kompetencji. Te decyzje wewnętrzne są wiążące dla władz i mogą być zmieniane lub odwoływane w każdym czasie przez radę.

Ustrój dzisiejszej Szwecji jest wypadkową wielu lat ewolucji. Wraz z rozwojem państwowości i społeczeństwa rósł autorytet władzy samorządowej. Kościelna parafia od której wywodzi się gmina, posiadała dużo mniej obowiązków. Szkolnictwo podstawowe czy ewidencja ludności to jedno z niewielu zadań dawnej gminy. Dziś samorząd nowoczesnego państwa, prowadzącego ponadto politykę welfere state, jest dużo bardziej rozbudowany. Gminom przypada wiele zadań. Są one szczególne, bo ich bezpośredni charakter powoduje, iż jakość tych świadczeń ma nieoceniony wpływ na wizerunek polityki, nie tylko gminy czy województwa, ale też państwa. Podkreślić należy też fakt, ze już bogata grupa obowiązków spoczywających na samorządach jest nadal rozszerzana.

Samorządy, aby móc realizować powierzone im zadania potrzebują środków finansowych, które czerpią głównie z podatków, grantów rządowych, opłat, wpływów z tytułu sprzedaży usług, czynszów i wypożyczeń.

Zadania samorządu to nie tylko trud ich wypełniania, ale także możliwość wyłaniania i praktycznego wykorzystania wśród społeczeństwa, przekonania o możliwości wpływu obywateli na ich własne otoczenie. Uzyskuje się dzięki temu większą identyfikację z gminą, jako społecznością.

Zadania samorządowe zostały podzielone po pierwsze na zadania obowiązkowe i nieobowiązkowe. Drugim kryterium podziału jest rozróżnienie ze względu na przedmiot zadania.

Zadania obligatoryjne:
- świadczenia społeczne,
- przedszkola, szkoły podstawowe, szkolnictwo ponadpodstawowe
- planowanie i budownictwo
- służba zdrowia i ochrona środowiska
- zbiórka i zarządzanie odpadami
- służby ratownicze
- ochrona cywilna
- mieszkalnictwo
- biblioteka

Zadania nieobowiązkowe:
- wypoczynek i kultura

- służby techniczne
- dostawa energii
- opieka nad ulicami

Obowiązkowym wspólnym zadaniem gminy i województwa jest regionalny i lokalny transport publiczny.

Na szczególną uwagę zasługuje ciążący na gminie obowiązek organizacji przedszkoli, szkół podstawowych i szkolnictwa ponadpodstawowego. Szkoła jest dla Szwedów, szczególnie poza wielkimi metropoliami, miejscem, w którym społeczność lokalna spotyka się i organizuje, przez co szkoły posiadają wysoką pozycję. Szkoły gminne także przez rząd są postrzegane nie tylko jako miejsce edukowania, ale i kształtowania człowieka. Przypadkiem wykorzystania potencjału jednostek nauczania jest program dofinansowania gmin w walce z segregacją rasową i społeczną wśród młodzieży, którego bezpośrednim wykonaniem zajmują się szkoły.

Specjalne prawa przysługują „dzieciom w wieku szkolnym". Zalicza się do nich także te, nieuczęszczające jeszcze do szkół podstawowych. Gminy musza zapewnić im opiekę pozalekcyjną będącą rodzajem świetlic, np. rodzinne centra opieki dziennej, a dla starszych otwarte zajęcia rekreacyjne. Należy podkreślić, iż prawnym obowiązkiem gminy jest upewnienie się, iż informacja o dostępnych zajęciach świetlicowych i pozalekcyjnych dotrze do potencjalnych odbiorców.

Gmina jest odpowiedzialna za zapewnienie możliwości dobrego dostępu do szkół. Należy zadbać, aby ze względu na obowiązek szkolny dzieci nie musiały przeprowadzać się. Gmina odpowiada też za darmowy transport szkolny. Nie ma natomiast prawnego obowiązku dla gmin pokrywania kosztów związanych z faktem uczęszczania do innej szkoły obowiązującej niż wynika to z przydziału gminnego.

W ostatnich latach gminy Szwedzkie zyskują na promującej stosunki partnerskie polityce UE. Od 1989r. UE wypłaca specjalny europejski grant dla miast bliźniaczych. Grant może być wypłacany z przeznaczeniem na:
- wymianę między mieszkańcami z ramach już zawartych i przyszłych umów partnerskich,
- konferencje promujące town twinning
- seminaria szkoleniowe dla osób odpowiedzialnych za projekty partnerskie.

Podsumowując, organy odpowiedzialne za sprawowanie władzy w Szecji mają dość skomplikowaną strukturę, co miedzy innymi wynika z obecności instytucji państwowych na wszystkich szczeblach oraz z różnych rodzajach gmin.

Gminy pełnią istotne role w organizacji życia Szwedów. „Tradycje gminne" są zakorzenione w mentalności Szwedów już od kilkudziesięciu lat, dlatego samorządność nie jest tylko pojęciem zawartym w aktach normatywnych, ale tętniącą życiem instytucją.

Literatura pomocnicza:

1. Czarny Ryszard, Szwecja w Unii Europejskiej, rozdział: Wewnętrzne uwarunkowania polityki Szwecji, wydawca: Wyższa szkoła ubezpieczeń w Kielcach, wydanie pierwsze, 2002r. ;
2. Popławski Mariusz, Samorząd terytorialny w Królestwie Szwecji, Wydawnictwo Naukowe Grado 2007r.;
3. pod red. W. Kisiela, Statuty jednostek samorządu terytorialnego: regulacje europejskie i amerykańskie, rozdział: Statut samorządów lokalnych w Szwecji z perspektywy członka społeczności lokalnej, Zakamycze 2005r.;

Czesław Rogóż

Status prawny organu wykonawczo - zarzadzającego gminy wiejskiej w okresie II Rzeczyspospolitej

WSTĘP

Rozwój samorządności stwarza członkom społeczności lokalnych możliwości udziału w sprawowaniu władzy i samodzielnego decydowania o własnych sprawach. Społeczność lokalna opiera się na współpracy obywateli działających razem w imię wspólnego dobra, realizujących zadania przekraczające możliwości jednostek i współpracujących ze swoimi przedstawicielami we władzach lokalnych, wybranymi do okresowego zarządzania lokalnymi zasobami. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera kwestia sposobu rozumienia samorządu – jako łączącej ludzi więzi instytucji, organizacji, ideałów i postaw, które powodują, że ludzie mają poczucie codziennej, a nie odświętnej wspólnoty: wspólnych interesów, wspólnych potrzeb, wspólnych środków działania.

Doświadczenia 18 lat funkcjonowania samorządu terytorialnego w Polsce (III Rzeczpospolita) po upadku systemu komunistycznego świadczą, że ta forma współuczestnictwa społeczności lokalnej w sprawowaniu władzy publicznej sprawdza się znakomicie. Samorząd terytorialny zdał egzamin z samodzielności z wynikiem bardzo dobrym. Przy utrzymującej się tendencji spadku zaufania do polityki i instytucji publicznych, władze samorządowe wciąż cieszą się wysokim poziomem społecznego zaufania.

Klucz do sukcesu naszego samorządu to niewątpliwie gospodarka rynkowa, dość duże kompetencje w zakresie realizacji zadań własnych, ustalone dochody własne, szeroka autonomia i przejrzysta polityka finansowa. Postępująca w dalszym ciągu demokratyzacja życia lokalnego, upodmiotowienie mieszkańców, rozbudowa struktur subgminnych (oraz prognozowana przebudowa systemu finansów publicznych) powoduje, że w Polsce większość kompetencji administracyjnych przesunięto do poziomu samorządu gminnego i powiatowego, a także w pewnym zwiększonym stopniu od 1 stycznia 2006 r. do samorządu wojewódzkiego. Obywatele w niewielkim stopniu mają do czynienia z administracją rządową, podczas gdy działalność władz samorządowych obserwują niemalże na co dzień.

Przypadająca w bieżącym roku 90 rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości jest dobrą okazją do spojrzenia wstecz i wysnucia refleksji, iż reforma samorządowa III Rzeczypospolitej w swojej idei, istocie i tradycji nawiązuje bezpośrednio do rozwiązań prawnych II Rzeczypospolitej.

W swojej pracy chcę odnieść się do źródła naszego samorządu – II Rzeczypospolitej, bowiem jako samorządowca, który swoje losy zawodowe od 1990 r. związał z urzędem gminy zawsze interesowała mnie problematyka statusu prawnego organów wykonawczo – zarządzających gminy (jego pracowników) w Polsce okresu międzywojennego.

Problem ten nie doczekał się jeszcze odrębnych opracowań syntetycznych, a przez znawców problematyki prawa administracyjnego i historii administracji jest traktowany dość zdawkowo.

I - ETAPY KSZTAŁTOWANIA SIĘ USTROJU SAMORZĄDU WIEJSKIEGO W POLSCE NIEPODLEGŁEJ

W okresie II Rzeczypospolitej można umownie wyróżnić trzy zasadnicze etapy rozstrzygnięcia generalnych kwestii ustroju i organizacji samorządu gminnego.

Etap pierwszy: wiązał się z aktami wydanymi jeszcze przed formalnym powstaniem niepodległego państwa polskiego tj. z Dekretem Rady Regencyjnej z dnia 3 stycznia 1918 r. o tymczasowej organizacji władz naczelnych w Królestwie Polskim oraz tymczasowymi przepisami służbowymi dla urzędników państwowych z dnia 11 czerwca 1918 r. (Dekret Naczelnika Państwa z 1918 r.), które stosowano w pierwszym okresie tworzenia polskiej administracji samorządowej.

Etap drugi: to prace przygotowujące unifikację ustroju samorządu terytorialnego w całym kraju po uchwaleniu Konstytucji z 17 marca 1921 r. Początkowo przygotowaniem projektu zajmował się Departament Samorządowy w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, później powołano specjalną rządową Komisję Reformy Administracyjnej, a następnie Rada Ministrów wniosła do sejmu pakiet projektów ustaw samorządowych, lecz pomimo długiej pracy komisji sejmowych ustawa nie została uchwalona, a dalsze prace przerwane w wyniku „przewrotu majowego" w 1926 r. W okresie tym przełomowe znaczenie miało uchwalenie przez Sejm 9 października 1923 r. ustawy o uposażeniu funkcjonariuszy państwowych i wojska (Dz. U. RP Nr 116 poz. 924), gdzie zakres przedmiotowy ustawy obejmował wszystkich pracowników ówczesnej „ sfery budżetowej". Kolejnym aktem prawnym ważnym dla pracowników samorządowych było Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 grudnia 1924 r. o dostosowaniu uposażenia członków zarządu i pracowników związków komunalnych do uposażenia funkcjonariuszy państwowych (Dz. U z 1924 r. Nr 118, poz. 1073 z późn. zm.)

Etap trzeci: otwiera rok 1928 kiedy to Prezydent Rzeczypospolitej wydał rozporządzenie o organizacji i zakresie działania organów administracji ogólnej, które wprowadziło pewne ograniczenie roli samorządu na rzecz administracji ogólnej. Okres ten zamyka przyjęta przez Sejm II Rzeczypospolitej Polskiej ustawa z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. RP Nr 35 poz. 294) opublikowana 13 maja 1933 r. zwana potocznie tzw. ustawą „ scaleniową". Była ona pierwszą kompleksową regulacją samorządu miast, wsi i powiatów całego kraju (oprócz województwa śląskiego). Ustawa ta unormowała sprawy kadencji organów samorządowych, prawa wyborczego, ustroju gminy wiejskiej i gromady, zadań i kompetencji organów samorządu miejskiego, nadzoru państwowego sprawowanego nad samorządem przez organy administracji rządowej tj.: ministra spraw wewnętrznych, wojewodę i starostę. Ustawa nie realizowała zapisu Konstytucji marcowej o powołaniu samorządu na wszystkich szczeblach, (samorząd wojewódzki działał jedynie w województwie pomorskim i poznańskim) ale wprowadziła jednolitą terminologię i ustrój organów samorządowych. Przyjęto w niej podział na organy stanowiące i kontrolujące (rada gminy) oraz zarządzające i wykonawcze (zarząd gminy).

Pragnę tu podkreślić, że istotę samorządu w okresie międzywojennym rozumiano „jako udział niezawisłych obywateli w spełnianiu zadań administracyjno – publicznych, czyli w zakresie funkcji wykonawczych".

Profesor Stanisław Ehrlich wybitny znawca tej problematyki w tamtym okresie zdefiniował samorząd - „ jako wykonywanie władzy państwowej przez organy publiczno – prawne inne niż państwowe". Zalety wg prof. Ehrlicha z samorządu są następujące:

- **po pierwsze** zespala interes publiczny z interesem tych, którzy funkcje samorządowe spełniają i są z nimi najlepiej obeznani,

- **po drugie** zbliża do siebie różne klasy społeczne i łączy do wspólnej pracy dla wspólnych interesów państwa,
- **po trzecie** rozbudza poczucie odpowiedzialności i obowiązek pracy dla dobra publicznego,
- **po czwarte** jest szkołą życia publicznego,
- **po piąte** oddłuża budżet państwa, bo funkcje samorządowe są przeważnie bezpłatne.

Kontynuując myśl prof. Ehrlicha – samorząd jest wyrazem decentralizacji administracji państwowej nadaje się tylko do spraw lokalnych zaś granicą dla samorządu jest możliwość przeprowadzenia pewnych zadań według sił, środków ekonomicznych i intelektualnych, jakimi „ciało samorządowe" rozporządza. Samorząd sprawują organy samorządowe, wybrane z grona osób bezpośrednio zainteresowanych. Ogół tych osób, którym zlecono samorząd w wolnych wyborach nazywa się „ciałem samorządowym". Natomiast nadzór rządowy nad samorządem jest po to, aby ten nie przekraczał swego zakresu działania, obowiązujących ustaw i by swój zakres rzeczywiście wykonywał. Można stwierdzić, że poglądy profesora mimo upływu ponad 70 lat nic nie straciły ze swej aktualności.

Oczywiście droga do ujednolicenia w skali kraju ustroju samorządowego i poddanie reżimowi prawnemu ustawy szczegółowej była trudna i musiała uwzględniać odrębne regulacje prawne, scalonych po zaborach dzielnic kraju. Konstytucja z 17 marca 1921 r. utrwalała zasadę, kierowania jednostkami samorządowymi, przez odgrywające coraz większą rolę lokalne społeczeństwo na szczeblu gminnym (Królestwo Polskie) wciąż funkcjonowały zebrania gminne skupiające całą społeczność. Na uwagę zasługuje prawo uczestnictwa w obradach zebrania gminnego, które przysługiwało każdemu pełnoletniemu obywatelowi (także kobietom). Pełniącego władzę wykonawczą wójta postanowiono na czele nowej instytucji – rady gminnej.

Rada gminna składała się z 12 osób – członków wybieranych przez zebranie gminne, spośród osób uprawnionych do udziału w zebraniu. Do jej kompetencji należało wykonanie uchwał zgromadzenia (w szczególności budżetu) oraz zarządzanie dobrami gminnymi i funduszami, a także uprawnienia kreacyjno – nadzorcze (np. mianowanie i kontrolowanie gminnych urzędników np. wójta, pisarza). Wójta powoływał starosta, spośród 2 kandydatów proponowanych przez zebranie, którzy ukończyli 25 lat oraz posiedli umiejętności czytania i pisania w języku polskim. Oprócz kompetencji wykonawczych wójt przewodniczył zebraniom wiejskim – zbierającym się 4 razy w roku. Zupełnie niezmieniona została struktura gromad istniejących od czasów „ Kongresówki".

Z kolei na terenach tzw. ziem zachodnich wprowadzono w czerwcu 1919 r. odmienną regulację samorządową wiejskiej gminy. Tutaj władzę powierzono radzie gminy (członkowie zarządu i radni ją stanowili) oraz zarządowi gminnemu (wójt, zastępca, ławnik). W byłym zaborze pruskim modyfikacji dokonało rozporządzenie z 1920 r. ustanawiając zgromadzenie gminne oraz radę gminną jako organy uchwałodawczo – kontrolne, a także zarząd gminy (sołtys, ławnik) wybierany przez zgromadzenie jako władzę wykonawczą.

Minimalnej zmianie względem czasów zaborczych uległ samorząd „Galicji". Samorząd gminny posiadał kompetencje własne jak i poruczone (nadane).

W zakresie zadań własnych organy działały samodzielnie, dbając jedynie o zgodność z przepisami prawa (np. zarząd majątkiem gminnym, czuwanie nad bezpieczeństwem, budowa dróg). Natomiast sprawy „poruczone" były gminom zlecone przez administrację rządową w drodze zarządzeń np. wymierzanie kar policyjnych, rejestracja poborowych, likwidacje chorób zakaźnych. Działalność gminna była

kontrolowana przez organy nadrzędne, finansowano ją (jak współcześnie) z majątku własnego gminy.

Dopiero ustawa „ scaleniowa" z 23 marca 1933 r. zmieniła powyższy stan rzeczy i wprowadziła jednolitą organizację samorządu gminnego.

II - UPRAWNIENIA USTAWOWE ORGANÓW GMINY, KOMPETENCJE KOLEGIALNEGO ZARZĄDU

Przedmiotem mojej pracy jest przybliżenie pozycji prawnej organu wykonawczo – zarządzającego gminy (Zarząd Gminy) pod rządami właśnie ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego zwanej dalej „scaleniową", która obowiązywała do końca II Rzeczypospolitej. Według niej samorząd gminy opierał się na gminach wiejskich i miejskich. Gminę miejską stanowiło miasto, zaś gminy wiejskie były zarówno jednostkowe (jednowioskowe) jak i zbiorowe (kilka gromad). Ustawa nie rozstrzygała tego problemu, udzielając jedynie wskazówek co do wyboru jednej z tych form. Art. 10 ust 2 określał, iż większość obszaru gminy powinna:

- odpowiadać naturalnemu w miarę możliwości zasięgowi wspólnego zainteresowania sprawami publicznymi ogółu mieszkańców połączonych miejscowości,
- zapewnić gminie zdolność do wykonywania ciążących na niej zadań.

W przypadku zaś utworzenia gminy zbiorowej, każda z miejscowości wchodząca w jej skład tworzyła mniejszą jednostkę tzw. gromadę.

Gmina wiejska była samorządną jednostką terytorialną, osobą prawa publicznego i podmiotem praw majątkowych. Organem stanowiącym i kontrolnym w gminie wiejskiej była rada gminy. Członkami rady gminy byli: wójt, który przewodniczył radzie, podwójci, ławnicy oraz radni.

Liczba radnych była uzależniona od liczby mieszkańców w gminach do 5 tys. mieszkańców było 12 radnych, w jednostkach pomiędzy 5 a 10 tys. mieszkańców, 16 radnych, w gminach powyżej 10 tys. mieszkańców – 20 radnych.

Art. 43 ustawy „scaleniowej" wymieniał szczegółowo kompetencje rady. Należały do niej między innymi:

- sprawy ustrojowe i organizacyjne (wybór zarządu komisji, regulaminy obrad, obsada stanowisk, statuty służbowe, płace, sprawy emerytalne),
- sprawy gospodarczo – majątkowe (tworzenie, przekształcanie i likwidacje przedsiębiorstw gminnych na okres ponad 6 lat, ustalenie zasad lokat kapitałów),
- sprawy podatkowe (preliminarz budżetowy),
- nadawanie honorowego obywatelstwa,
- uchwały o charakterze lokalno – porządkowym (np. nazwy ulic),
- stanowienie o dobrowolnym podejmowaniu przez mieszkańców zadań publicznych,
- opinie, petycje w sprawach gminnych.

Rada składała się z członków zarządu gminnego oraz radnych wybieranych:

- w zbiorowych gminach wiejskich, złożonych z gromad przez ustawowo określone kolegium wyborcze, w którego skład wchodzili radni gromadzcy, sołtysi i podsołtysi,
- w jednostkowych gminach wiejskich – w głosowaniu powszechnym, równym, tajnym, bezpośrednim i proporcjonalnym, radny wybrany do zarządu tracił mandat radnego, ale nadal pozostawał członkiem rady gminnej bez prawa głosu w określonych ustawowo sprawach (wybór zarządu, sprawozdanie komisji rewizyjnej).

Status prawny zarządu gminy określał art.1 ust. 2 i 3 ustawy „scaleniowej". Zgodnie z jego brzmieniem organem zarządzającym i wykonawczym w gminach

wiejskich był zarząd gminy. Zarząd gminy w II Rzeczypospolitej występował w dwóch postaciach – jako organ kolegialny i jako organ jednoosobowy.

W skład zarządu jako organu kolegialnego wchodzili: podwójci (wybierani przez radę w głosowaniu tajnym większością głosów ustawowej ich liczby ze składu rady – wybór ich musiał być zatwierdzony przez starostę), dwóch ławników (w gminach powyżej 10 tys.- trzech). Radny obejmując stanowisko wójta, podwójciego, ławnika tracił mandat radnego. Kadencja tego organu trwała 5 lat. W skład kolegium zarządu wchodzili:

- wójt jako przewodniczący obradom,
- podwójci (mógł zastąpić wójta w przewodniczeniu obradom),
- ławnicy.

Do podjęcia uchwał przez zarząd gminy potrzebna była ½ ustawowej liczby członków. Głos przewodniczącego rozstrzygał w przypadku równości głosu.

W drugim przypadku – zarządem gminy był przełożony gminy czyli wójt (organ jednoosobowy).

Do właściwości kolegialnego zarządu gminnego należały sprawy taksatywnie wymienione w art. 44 ustawy „scaleniowej" między innymi:

- przygotowanie projektów uchwał rady gminnej i ich wykonanie – zarząd był niejako organem przygotowawczo – wykonawczym ustalał plany wykonania budżetu,
- w zakresie gospodarczo – majątkowym do jego kompetencji należało między innymi wydzierżawienie nieruchomości na 6 lat, ustalenie opłat za korzystanie z gminnych urządzeń, zakładów przedsiębiorstw i publicznych środków lokomocji,
- sprawy organizacyjne gminy, np. regulaminy instrukcje dla urzędu, zakładów i przedsiębiorstw gminnych
- umarzanie należności przypadające gminie z tytułów publiczno – prawnych, gdy ich ściągnięcie było niemożliwe,
- podejmowanie decyzji o wszczęciu i odstąpieniu od sporu sądowego,
- ponadto sprawy szkolnictwa, zdrowia, budowlane, straży pożarnych.

Z kolei kompetencje jednoosobowego zarządu gminy czyli wójta jako organu wykonawczego dotyczyły reprezentacji gminy na zewnątrz, zwierzchności służbowej, nadzoru nad administracją gminną i czynnościami kancelaryjno – biurowymi.

Sprawę kompetencji wójta w w/w zakresie omawiam w następnym punkcie mojej pracy.

III - POZYCJA WÓJTA GMINY

Relacje kompetencyjne: rada gminy – zarząd gminy zostały tak ustrojowo unormowane, że punkt ciężkości przesunął się w ustawie „scaleniowej" z organu stanowiącego na organ wykonawczy, zaś w jego obrębie na zarząd jednoosobowy – wójta. Przy czym jak wyżej wspomniałem kompetencje rady i zarządu były autentycznie określone przez ustawę. Wójt rządził zasadniczo samodzielnie. Kolegialnie tylko w przypadkach przewidzianych w ustawie, co oznaczało przyjęcie „domniemania" właściwości monokratycznego organu wykonawczego gminy. Wójta wybierali radni w głosowaniu tajnym, większością głosów ustawowego składu rady.

Bierne prawo wyborcze miał każdy obywatel polski, który ukończył 30 lat i miał czynne prawo wyborcze. Ustawa o częściowej zmianie ustroju terytorialnego przewidywała, iż w gminie wiejskiej wójt mógł być zawodowy lub niezawodowy.

Powołanie na zawodowego wójta mogło nastąpić na podstawie uchwały rady gminnej, która wymagała zatwierdzenia przez wojewodę (organ nadzoru).Wójtem zawodowym mogła zostać osoba, która miała czynne i bierne prawo wyborcze, oraz

odpowiednie kwalifikacje, które określił dla tego stanowiska Minister Spraw Wewnętrznych. Rozporządzenie tego ministra z 31 stycznia 1934 r. w sprawie kwalifikacji kandydatów na wójtów zawodowych. określało, że wójtem zawodowym może być osoba, która obok ogólnych warunków wybieralności ma następujące kwalifikacje:

- wykształcenie co najmniej w zakresie gimnazjum lub szkoły zawodowej,
- 3 letnią pracę na stanowisku wójta, prezydenta (wiceprezydenta) burmistrza (wiceburmistrza) bądź pracownika w jednostkach samorządowych lub funkcjonariusza administracji ogólnej oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych jeżeli do zajmowanego stanowiska przywiązane były czynności referendarskie.

Przy wykształceniu uprawniającym do odbycia studiów wyższych (matura) lub wyższym wymagana praktyka wynosiła jeden rok.

Natomiast wójtem niezawodowym mógł być tylko obywatel polski, który miał prawo wybieralności do jakiejkolwiek gminy na obszarze państwa oraz władał językiem polskim w mowie i piśmie. Wybór wójta niezawodowego wymagał zatwierdzenia przez starostę (w ramach nadzoru rządowego), przy czym w teorii często zaznaczano, że wójt niezawodowy powinien mieć wykształcenie w zakresie co najmniej szkoły ludowej (podstawowej) dlatego, że „analfabeci" na tym stanowisku byli narzędziem w rękach sekretarzy gminnych.

Kadencja wójta trwała 5 lat (tak jak rady gminy), jednakże zawodowi wójtowie byli powołani na 10 lat i urzędowali do ukonstytuowania się nowo wybranego organu wykonawczego.

Kompetencje wójta jako organu wykonawczego gminy (jednoosobowego) były następujące:

- był wyłącznym przedstawicielem – reprezentantem gminy na zewnątrz,
- działał w imieniu zarządu,
- był zwierzchnikiem służbowym członków zarządu i pracowników gminnych,
- był kierownikiem całej administracji gminnej,
- podpisywał korespondencje i wszelkie dokumenty zarządu gminy.

Poza tym wójt jako organ zatwierdzał jednoosobowo wszelkie czynności organów ustrojowych gminy, występując bądź jako organ wykonawczy władz rządowych (w tzw. zakresie „poruczonym" – dzisiejszy odpowiednik zadań zleconych) bądź jako rządowa władza administracji ogólnej np. wójt odpowiadał za przeprowadzenie poboru do wojska, demobilizację żołnierzy, załatwiał sprawy meldunkowe, wykonywał kary (egzekucja) przewidziane przepisami szczególnymi i w tych sprawach podlegał staroście.

Zobowiązany był także jednoosobowo do działania w stanach nadzwyczajnych (za nie osobiście odpowiadał) w przypadkach nagłych dla uniknięcia szkody dla państwa i gminy. Jednak po podjęciu takich działań musiał niezwłocznie zwołać zarząd gminy i uzyskać akceptację – zgodę dla swych działań (art. 47).

Jako przełożony gminy (kierownik całej administracji) miał również prawo weta wobec uchwał zarządu gminnego. Z urzędu lub na wniosek organu miał prawo wstrzymać w ciągu 14 dni wykonanie uchwał zarządu, które jego zdaniem były sprzeczne z interesem gminy.

Takie samo prawo przysługiwało zarządowi gminy wobec uchwał rady gminy. Zakwestionowane przez wójta lub zarząd gminy uchwały pozostawały ważne, jeżeli rada gminy wobec weta zarządu, a zarząd wobec weta wójta powzięły je ponownie większością 2/3 swoich ustawowych składów (art. 66 ust. 2 ustawy „ scaleniowej").

Wysokość wynagrodzenia wójta ustalał wydział powiatowy po wysłuchaniu opinii rady gminy, w granicach obowiązujących przepisów.

Wójtowi gminy po przepracowaniu na tym stanowisku co najmniej 10 lat przysługiwała emerytura w wysokości 35% ostatnio pobieranego wynagrodzenia, zaś za każdy następny rok pełnienia funkcji do 15 lat zwiększała się o 2,4% do 2,8% za każdy rok powyżej 15 lat sprawowania urzędu. Generalnie emerytura nie mogła być wyższa niż 92% wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru emerytury (art. 53 ust 6). Zgodnie z zapisem art. 53 ust. 8 ustawy „scaleniowej" prawo do trwałego zaopatrzenia emerytalnego (czyli emerytury) wójta po 10 latach zawodowego pełnienia funkcji nie mogło zostać uszczuplone jeżeli osoba pełniąca tę funkcję nie została wybrana lub zatrudniona na następną kadencje. Jeżeli jednak została wybrana i odmówiła bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia wyboru, wówczas gmina mogła zastąpić stałe zaopatrzenie emerytalne jednorazową odprawą w wysokości miesięcznego wynagrodzenia pomnożonego przez liczbę lat sprawowania urzędu. Jeżeli zatem, dana osoba pełniła funkcje wójta 10 lat – wysokość odprawy równała się 10 – miesięcznemu wynagrodzeniu.

Przyczyny usprawiedliwionej odmowy przyjęcia wyboru zostały enumeratywnie wyliczone przez ustawę i należały do nich: stwierdzona niezdolność do pełnienia funkcji, przekroczony 60 rok życia oraz sprawowanie mandatu co najmniej 20 lat.

Co do charakteru prawnego stosunku służbowego należy stwierdzić, że miał on charakter prywatno – prawny, a roszczeń z jego zakresu można było dochodzić przed sądami powszechnymi. Takie stanowisko zaprezentował Sąd Najwyższy w wyroku z 26 lutego – 13 kwietnia 1937 r., wyraził w nim pogląd, iż „roszczenie wójta do gminy o wynagrodzenie za pracę, jako oparte na stosunku prywatno – prawnym, podlega rozpoznaniu przez sądy powszechne". Zdaniem sądu okoliczność, iż wójt jest organem wykonawczym gminy, że jest wybieralny, a wybór zatwierdza władza nadzorcza i że władze administracyjne sprawują nadzór nad czynnościami wójta i stosując ten nadzór, mogą „składać" wójtów z urzędu (odwołać) nie zmienia jeszcze charakteru wójta do gminy. Pragnę dodać, że w literaturze prawniczej tamtego okresu nie było jednomyślności w tej sprawie. Jak wyżej wspomniałem wójta – władza nadzorcza mogła znieść „złożyć z urzędu". Sytuacja ta mogła nastąpić wtedy gdy postępował w sposób obniżający powagę lub zaufanie, jakie było wymagane do zajmowania tego stanowiska. Wójtowi przysługiwało wtedy prawo wniesienia odwołania do Ministra Spraw Wewnętrznych, a decyzje tego ostatniego mógł zaskarżyć do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Starosta powiatowy po wysłuchaniu opinii wydziału powiatowego, miał prawo zawiesić wójta w pełnieniu funkcji, gdy przeciwko niemu wszczęto postępowanie karne lub dyscyplinarne w sprawie jego odwołania z pełnionych funkcji, jeżeli ze względu na wagę zarzuconego mu przestępstwa lub naruszanie obowiązków służbowych wskazane było odsunięcie go od wykonywania obowiązków służbowych. Obligatoryjnie starosta zawieszał wójta w pełnieniu funkcji w razie zarządzenia aresztu śledczego wobec wójta. Od tej decyzji przysługiwało wójtowi odwołanie do wojewody, którego decyzja była ostateczna.

W przypadku zawieszenia wójta – starosta powoływał wójta komisarycznego, który przejmował kompetencje kolegialnego zarządu. Starosta mógł też powoływać (miał do tego prawo) „zarząd komisaryczny".

Wójt jako organ wykonawczy gminy mógł być również narażony na inne „nieprzyjemności" jak np. kary pieniężne. Wójtowi mogła być wymierzona kara pieniężna w przypadku gdy odmówił przyjęcia mandatu wyborczego w gminie lub zrzekł się go przed upływem kadencji, a z obowiązku tego nie został zwolniony. Wówczas nakładano jednorazową karę w wysokości od 10 – 1000 zł. Gdy stwierdzono zaniedbanie podczas kontroli przekroczeń w wykonywaniu czynności z zakresu administracji rządowej, grzywna wynosiła 100 zł.

Należy przypomnieć, iż władze nadzorcze w zakresie zadań z zakresu administracji rządowej miały prawo dokonywać inspekcji, badać i poddawać rewizji całokształt gospodarki gminnej zarówno pod względem formalnym jak i materialnym. Wójt był obowiązany udzielać wszelkiej pomocy organom kontroli, składać wyjaśnienia i udostępnić do wglądu księgi.

Wzmocnienie nadzoru nad wójtem było skutkiem dominacji państwowej teorii samorządu terytorialnego, co jeszcze bardziej uwidoczniła Konstytucja kwietniowa z 23 kwietnia 1925 r.

IV - PRACOWNICY ZARZĄDU GMINY

Wójtowi gminy w wykonywaniu jego zadań pomagali pracownicy (aparat pomocniczy). Gmina wiejska była zobowiązana utworzyć taką liczbę stanowisk służbowych, jaka była niezbędna do prawidłowego wykonywania jej zadań. Liczbę tę określał statut gminy, uchwalony przez radę gminną.

W okresie międzywojennym w wiejskim zarządzie gminnym zatrudniano średnio w zależności od potrzeb, od 3 – 8 pracowników (dla porównania w gminach miejskich „magistratach" – 15 osób). Warto podkreślić, iż w okresie II Rzeczypospolitej funkcjonowało w skali kraju 3 195 gmin wiejskich oraz 611 miejskich. Co do charakteru służbowego pracowników gminnych należy stwierdzić, że unormowaniom ustawy „scaleniowej" podlegali pracownicy samorządowi w tym pełniący funkcje wykonawcze z „wyboru" o czym wspomniałem opisując pozycję prawną wójta, jako organu gminnego.

Tak więc „korpus urzędników samorządowych" dzielił się na dwie kategorie:

- zawodowych (wójt, sekretarz),
- niezawodowych funkcjonariuszy gminnych.

Art. 52 ustawy „scaleniowej" stanowił, iż czynności służbowe członków zarządu gminy (zawodowych) powinny stanowić ich główne zajęcia. W szczególności „zawodowi" członkowie zarządu nie mogli podejmować płatnego zajęcia poza urzędem. Nie mogli być kontrahentami handlowymi i gospodarczymi gminnych władz samorządowych (dotyczyło też ich współmałżonków).

W gminach wiejskich członkami niezawodowymi byli:

1. Podwójci – wybierani przez radę gminy zgodnie z art. 52 – byli zastępcami i pomocnikami przełożonego gminy (wójta). Zastępowali wójta – wchodzili we wszystkie jego prawa i obowiązki tylko w razie jego nieobecności lub niemożności pełnienia przez niego czynności służbowej, brali udział w pracach zarządu i rady gminy z prawem głosu, ich kadencja trwała 5 lat.
2. Ławnicy – wybierani przez radę gminy, praca ławników ograniczała się do udziału w posiedzeniach kolegium zarządu gminy oraz w posiedzeniach komisji wyłonionych przez zarząd lub radę gminy, a ponadto do opracowywania i referowania na posiedzeniach zarządu na zlecenie przełożonego gminy – wójta, poszczególnych spraw bieżących. Oczywiście nie wykluczało to większego dobrowolnego udziału ławników w bieżących pracach zarządu. Stanowiska „podwójciego" i „ławników" można zaliczyć do tzw. „urzędników honorowych" ponieważ pełnili oni służbę publiczną dobrowolnie i jej pełnienie nie stanowiło zawodu życiowego (profesji), ani też nie było ich źródłem utrzymania, lecz było zajęciem ubocznym, obywatelskim.
3. Pozostali pracownicy gminni – pionu kancelaryjnego byli zatrudnieni na podstawie umowy o pracę (tzw. kontraktowi). Podstawę ich zatrudnienia stanowiły statuty służbowe, gdzie określono jakie warunki musiał spełnić kandydat do służby samorządowej. Ustawa „scaleniowa" stanowiła, że na pozostałe stanowiska w gminie

wiejskiej mogą być powoływane tylko osoby, które posiadają „przepisane” wykształcenie, zaś wojewoda po zasięgnięciu opinii wydziału wojewódzkiego (izby wojewódzkiej) władny był zwolnić kandydata od wymaganego cenzusu wykształcenia, jeśli ten złożyłby egzamin zastępczy.

Kandydaci do służby w samorządzie odbywali służbę przygotowawczą w „okresie próbnym”, po której zdawali egzamin praktyczny przed komisją powołaną przez wojewodę.

Do stanowisk etatowych w urzędach gmin należały miedzy innymi posady:

- sekretarz gminy,
- kancelisty – referendarza,
- kasjera,
- inspektora straży gminnej,
- lekarza weterynarii.

Stosunki pracy z tymi pracownikami nawiązywano w oparciu o przepisy Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 16 marca 1928 r. w sprawie umów o pracę pracowników umysłowych. Rozporządzenie to dawało możliwość zawarcia umów terminowych (na okres próbny) i bezterminowych (czas nieokreślony). Długość trwania „okresu próbnego ograniczono do 3-m-cy licząc od momentu przystąpienia pracownika do pracy (art. 5 i art. 7).

Rozporządzenie przewidywało możliwość rozwiązania umowy o pracę w okresie próbnym pierwszego lub szesnastego dnia miesiąca kalendarzowego, po wymaganym dwutygodniowym wypowiedzeniu. Z tych rozwiązań prawnych korzystano w samorządach. Powyższe umowy różniły się więc stopniem trudności przy ich rozwiązaniu. Charakterystyczną cechą okresu międzywojennego było to, że pierwszeństwo w ubieganiu się o pracę w samorządzie gminnym mieli podoficerowie zawodowi wojska polskiego oraz inwalidzi wojenni jeśli odbyli służbę przygotowawczą i złożyli z pomyślnym wynikiem egzamin praktyczny. Problematyka stanowisk etatowych w urzędach gmin w tym okresie jest niezmiernie interesująca, gdy chodzi o zakres ich czynności, uprawnień, jednakże ze względu na trudności z dotarciem do źródeł (nie zachowały się do dnia dzisiejszego statuty gmin wiejskich), pisząc o tym nie mogłem szerzej rozwinąć tego tematu.

Pobory członków zarządu i pracowników samorządu wiejskiego (gminnego) obliczało się na zasadach przewidzianych w przepisach ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszy państwowych i wojska wraz z późniejszymi zmianami, z uwzględnieniem dodatków pobieranych przez członków zarządu i pracowników samorządowych. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej rozporządzeniami z 30 grudnia 1924 r. i 28 października 1933 r. określił wynagrodzenia pracowników samorządowych do funkcjonariuszy państwowych i wojska.

Sekretarze gminni – stanowisko to było obligatoryjnie tworzone w mniejszych gminach wiejskich. Obowiązek ustanowienia sekretarza gminnego nie dotyczył gmin liczących do 5 tys. mieszkańców, jeśli w tych gminach ustanowiony był wójt zawodowy.

Sekretarza gminnego powoływał i odwoływał wójt na podstawie uchwały zarządu gminnego po zatwierdzeniu uchwały przez starostę powiatowego.

Na stanowisku sekretarza gminnego mogła być powołana tylko jedna osoba, która posiadała „przepisane” wykształcenie, odbyła praktykę i złożyła egzamin z zakresu wymagań fachowych.

Przyjmowanie i zwalnianie sekretarza gminnego odbywało się z zachowaniem praw nabytych zastrzeżonych w ustawach specjalnych.

Zakres obowiązków i praw sekretarza określał statut służbowy według tych unormowań sekretarz był:

- organizatorem pracy kolegium zarządu, rady gminy,
- nieformalnym „kierownikiem urzędu" gminnego, to bowiem on rozdzielał pracę i nadzorował praktycznie proces pracy,
- odpowiedzialny za całokształt prac (biurowych) organizacyjno – kancelaryjnych.

Ponadto sekretarz gminy brał udział w obradach zarządu gminnego i rady gminnej z głosem doradczym i protokołował uchwały tych organów. Jako pracownik organu wykonawczego gminy, sekretarz nie mógł być kontrahentem gminy i wchodzić z nią w stosunki handlowo – gospodarcze (charakter handlowo – prywatny). Zgodnie z ustawą „scaleniową" Minister Spraw Wewnętrznych był organem upoważnionym do wydawania przepisów normujących, sprawy wykształcenia i praktyki wymaganej od osób piastujących stanowisko sekretarza gminnego, oraz ustalania programu egzaminów, tudzież składów komisji egzaminacyjnych.

Odnosząc się do statusu prawnego pracowników samorządowych pragnę, zauważyć, że w literaturze prawniczej lat trzydziestych XX wieku prowadzono dyskusje nad potrzebą kompleksowego uregulowania stosunku prawnego pracowników samorządowych. Opowiedziano się wówczas za publiczno – prawnym charakterem stosunków służbowych.

Na przełomie lat 1935 – 1936 do sejmu wpłynął pakiet ustaw samorządowych „o służbie w samorządzie terytorialnym" „odpowiedzialności służbowej", „o uposażeniach w samorządzie", „o zaopatrzeniu emerytalnym w samorządzie".

Projekty te nie miały przychylności u pracowników samorządowych- nie spotkały się z ich uznaniem. Ostatni projekt – „kodeks służby" w samorządzie terytorialnym" wpłynął do sejmu w 1939. Nadawał on publiczno – prawny status służbowy pracowników samorządowych. Niestety projekty te nie zostały nigdy uchwalone.

WNIOSKI

1. Jak wynika z niniejszej pracy organ wykonawczo- zarządzający nie był w pełni organem samodzielnym. W świetle ogólnych zjawisk ustrojowych pozycja wójta w latach 1918 – 1939 sukcesywnie się wzmacniała w stosunku do kolegialnych organów gminy. Wójt miał również wiele uprawnień jako jednoosobowy zarząd gminy oraz organ administracji rządowej ogólnej.
2. Uważam, że wiele unormowań w zakresie statusu organu wykonawczego gminy wiejskiej z tamtego okresu można by z pożytkiem recypować na grunt współczesny, również prawo weta wójta wobec uchwał rady, czy domniemanie właściwości wójta w sprawach niezastrzeżonych dla innych organów.
3. Warto by również zastanowić się nad wykorzystaniem doświadczeń w zakresie częściowej ochrony emerytalnej wójta.

Bibliografia:

1. W. Brzeziński – Terytorialna organizacja gminy wiejskiej. Warszawa 1932 r.
2. J. Panejko – Polskie prawo administracyjne w zarysie. Kraków 1929 r.
3. J. Panejko – Geneza i podstawy samorządu europejskiego. Paryż 1926 r.
4. H. Radkowski – Prawo polityczne – zarys wykładu uniwersyteckiego. Lwów 1928 r.

5. Ustawa z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego
6. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 grudnia 1924 r. o dostosowaniu uposażenia członków zarządu i pracowników związków komunalnych funkcjonariuszy podstawowych.

Ewa Rogóż
Struktura wewnętrzna Komitetu Regionów

Komitet Regionów to najmłodsza instytucja Unii Europejskiej. Został powołany traktatem z Maastricht w 1992r., a rozpoczął działalność marcu 1994 r. O powołaniu Komitetu Regionów przesądził nacisk rządu niemieckiego, który był popierany przez Komisję Europejską. Stworzenie tej instytucji jest również naturalną konsekwencją prowadzonej przez Unię Europejską polityki regionalnej, a dokładnie obowiązującej od lat 80. tzw. zasady partnerstwa. Regiony zgodnie z tą zasadą zostały dopuszczone do dyskusji na temat redystrybucji funduszy strukturalnych. Początkowo Komitet Regionów miał mieć stosunkowo duże kompetencje, ostatecznie jego udział w procesie decyzyjnym Unii Europejskiej ogranicza się do wydawania opinii[467]. Komitet Regionów stał się organem doradczo-konsultacyjnych w Unii Europejskiej, działającym w dziedzinie polityki regionalnej Wspólnot. Włącza on regiony i społeczności lokalne w proces integracji europejskiej i jest ważnym forum reprezentowania interesów obywateli Unii Europejskiej[468]. Jego siedziba mieści się w Brukseli.

Komitet Regionów składa się z przedstawicieli wspólnot regionalnych i lokalnych, którzy mają mandat tych społeczności. Do 2004 roku w skład Komitetu wchodziło 222 członków i taka sama liczba zastępców, wybranych z pośród 15 państw ówczesnej Unii. Traktat nicejski ustalił maksymalną liczbę członków- 350 osób. W 2004, czyli po terytorialnym rozszerzeniu Unii Europejskiej w skład Komitetu weszło 317 członków, a poszczególne państwa były reprezentowane w następujący sposób:

- Niemcy, Francja, Włochy i Wielka Brytania po 24 członków,
- Hiszpania i Polska po 21,
- Austria, Belgia, Czechy, Grecja, Węgry, Holandia, Portugalia i Szwecja po 12,
- Dania, Finlandia, Irlandia, Litwa i Słowacja po 9,
- Estonia, Łotwa i Słowenia po 7,
- Cypr i Luksemburg po 6,
- Malta- 5[469].

Po przyjęciu do Unii Europejskiej Bułgarii i Rumunii 1 stycznia 2007 roku Komitet liczy 344 osoby, a państwa te maja odpowiednio 12 i 15 członków.

Członkowie Komitetu Regionów oraz zastępcy członków są mianowani na okres czterech lat na wniosek odpowiednich państw członkowskich, a ich mandat jest odnawialny. Proponowaną przez państwa członkowskie listę członków Komitetu przyjmuje Rada większością kwalifikowaną. Członkowie nie mogą być związani

[467] Małgorzata Bielacka, *Komitet Regionów a integracja europejska*, Warszawa 2006, s. 5
[468] Konstanty Wojtaszczyk, *Integracja europejska*, Warszawa 2006, s. 125
[469] Małgorzata Bielacka, *Komitet Regionów a integracja europejska*, Warszawa 2006, s. 49

instrukcjami. Wykonują swoje obowiązki w ogólnym interesie Unii i są niezależni w wykonywaniu swych funkcji[470].

Struktura organizacyjna Komitetu Regionów obejmuje:

- Zgromadzenie plenarne- nie więcej niż 350 członków,
- Prezydium- przewodniczący, pierwszy wiceprzewodniczący, 27 pozostałych wice- przewodniczących (po jednym z każdego państwa członkowskiego), 27 innych członków i przewodniczący grup politycznych,
- Komisje fachowe- ich skład powinien odzwierciedlać narodowy skład Komitetu,
- Sekretariat Generalny- zapewnia skuteczne i sprawne funkcjonowanie Komitetu, na czele stoi sekretarz generalny[471].

Zgromadzenie plenarne jest głównym organem wewnętrznym Komitetu Regionów. Do jego zadań należy: przyjmowanie opinii, raportów i uchwał; zatwierdzanie projektów wydatków i dochodów Komitetu; wybieranie swego prezydenta, pierwszego wiceprezydenta i pozostałych członków prezydium; zatwierdzanie regulaminu i dokonywanych w nim zmian; ustalanie komisji i powoływanie ich członków.

Prezydium zajmuje się: ustalaniem rocznych programów pracy komisji Komitetu, po konsultacji z nimi; nadzorowaniem spraw finansowych, organizacyjnych i administracyjnych; organizowaniem i koordynowaniem prac zgromadzenia plenarnego i komisji; zatrudnia sekretarza generalnego, urzędników i innych pracowników; przygotowuje projekty wydatków i dochodów Komitetu. Pierwszym przewodniczącym Komitetu Regionów został przewodniczący francuskiego regionu Langwedocja-Roussillon i gorliwy obrońca ducha regionalizmu- Jacques Blanc[472].

Przewodniczący Komitetu Regionów Unii Europejskiej od początku istnienia tej instytucji:

- 1994- 1996 Jacques Blanc (Francja),
- 1996- 1998 Pasqual Maragall i Mira (Hiszpania),
- 1998- 2000 Manfred Dammeyer (Niemcy),
- 2000- 2002 Jos Chabert (Belgia),
- 2002- 2004 Abert Bore (Wielka Brytania),
- 2004- 2006 Walter Straub (Niemcy)[473],
- 2006- 2008 Michel Delebarre (Francja),
- 2008- 2010 Luc Van den Brande (Belgia).

Komitet Regionów pracuje także za pośrednictwem komisji, które mogą mieć charakter stały lub tymczasowy. Powoływane są na początku kadencji przez Zgromadzenie Plenarne. Każdy członek Komitetu musi należeć do jednej komisji, ale nie więcej niż do dwóch. Poszczególne komisje wybierają ze swego grona przewodniczącego, pierwszego wiceprzewodniczącego oraz nie więcej niż dwóch innych wiceprzewodniczących, którzy razem tworzą prezydium komisji. Zadaniem komisji jest przygotowanie sesji plenarnych[474].

W Komitecie Regionów działa sześć komisji:

- Komisja ds. Polityki Spójności Regionalnej (COTER),

---

[470] Elżbieta Dynia, *Integracja europejska*, Warszawa 2006, s. 128
[471] Konstanty Wojtaszczyk, Integracja europejska, Warszawa 2006, s. 126
[472] Irena Pietrzyk, *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, Warszawa 2000, s. 267
[473] Janusz Ruszkowski, *Leksykon integracji europejskiej*, Warszawa 2004, s. 606
[474] Kamila Cholawsko-Sosnowska, *Instytucje Unii Europejskiej*, Warszawa 2005, s.138

- Komisja ds. Polityki Gospodarczej i Społecznej (ECOS),
- Komisja ds. Zrównoważonego Rozwoju (DEVE),
- Komisja ds. Kultury i Edukacji (EDUC),
- Komisja ds. Konstytucyjnych i Sprawowania Rządów w Europie (CONST),
- Komisja ds. Stosunków Zewnętrznych (RELEX)

Administracją Komitetu Regionów zajmuje się Sekretariat Generalny. Na jego czele stoi sekretarz generalny, wybierany przez Prezydium większością 2/3 głosów na pięcioletnią kadencje. Sekretarz ma prawo uczestnictwa w posiedzeniach Prezydium z głosem doradczym i stanowi gwarancję bezstronności. Obecnie funkcje tą sprawuje Gerhard Stahl.

Wbrew nazwie Komitet Regionów składa się z reprezentantów władz regionalnych jak i lokalnych. Skład delegacji krajowych zależy od decyzji poszczególnych rządów. Państwa federalne jak Austria, Belgia i Niemcy wysyłają do Brukseli przedstawicieli regionów, a Luksemburg czy Grecja reprezentantów władz lokalnych. Pozostałe kraje postanowiły zachować równowagę i delegują przedstawicieli wszystkich szczebli samorządu terytorialnego[475]. Komitet jest ponadnarodowym forum dla regionów i gmin z państw członkowskich. Przypisuje się mu znaczną rolę w procesie rozwoju integracji i solidarności pomiędzy poszczególnymi regionami. Uważa się, że powołanie Komitetu stanowi etap w budowie federalnej struktury Unii Europejskiej[476].

Bibliografia:

Małgorzata Bielacka, *Komitet Regionów Unii Europejskiej a integracja europejska*, Warszawa 2006,
Kamila Cholawsko-Sosnowska, *Instytucje Unii Europejskiej*, Warszawa 2005,
Elżbieta Dynia, *Integracja europejska*, Warszawa 2006,
Irena Pietrzyk, *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, Warszawa 2000,
Janusz Ruszkowski, Leksykon integracji europejskiej, Warszawa 2004,
Konstanty Wojtaszczyk, Integracja europejska, Warszawa 2006.

Piotr Rokita
System NUTS (Nomenklatura jednostek terytorialnych dla statystyki)

Każde państwo członkowskie Unii Europejskiej ma swój samorząd terytorialny jak również swoją strukturę terytorialną. Struktura organizacji terytorialnej współczesnych państw europejskich jest silnie zróżnicowana. Decydują o tym czynniki ustrojowe (państwa unitarne, państwa federalne) oraz tradycja i uwarunkowania historyczne. Unia Europejska nie zmierzała i nie zmierza do unifikacji tych struktur, traktując organizację wewnętrzną krajów członkowskich jako nienaruszalną sferę kompetencji ich władz. Tym nie mniej polityka strukturalna Unii Europejskiej, a zwłaszcza – aspekt regionalny tej polityki wymaga osiągnięcia względnej chociażby porównywalności danych statystycznych gromadzonych w krajach członkowskich. Te właśnie potrzeby

[475] Małgorzata Bielacka, *Komitet Regionów Unii Europejskiej a integracja europejska*, Warszawa 2006, s. 7
[476] tamże, s. 45

zadecydowały o ustanowieniu Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych NUTS.

Klasyfikacja NUTS funkcjonuje w prawie wspólnotowym od 1988 roku. Została ona opracowana na początku lat 70-tych przez Urząd Statystyczny Unii Europejskiej (Eurostat) we współpracy z odpowiednimi departamentami Komisji Europejskiej oraz urzędami statystycznymi państw członkowskich. Różnorodność systemów administracyjnych w poszczególnych krajach nie gwarantowała jednak porównywalności zestawień statystycznych. Dlatego też poszukiwano innych rozwiązań. W celu ujednolicenia systemu zbierania i agregacji danych o sytuacji społeczno-gospodarczej poszczególnych obszarów dokonano kategoryzacji regionów w krajach członkowskich UE według prostego kryterium wielkości – na regiony duże, średnie i małe – odpowiednio: poziom NUTS 1, poziom NUTS 2 i poziom NUTS 3. Oprócz tych wzajemnie powiązanych ze sobą poziomów regionalnych, wyróżniono również poziom krajowy (NUTS 0), który odzwierciedla granice administracyjne poszczególnych państw UE oraz dwa poziomy lokalne – NUTS 4 i NUTS 5. Dlatego też dopiero w roku 2003 pojawiło się Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie klasyfikacji NUTS. Od 1 maja 2004 NUTS objął regiony 10 nowych krajów członkowskich. Oficjalna nowelizacja Rozporządzenia miała miejsce w 2005 roku. Kolejna poprawka weszła w życie w styczniu 2008 r.

Podstawowym celem klasyfikacji NUTS jest rozwiązanie problemu różnorodności podziałów administracyjnych krajów członkowskich UE i nieuniknionych zmian tych podziałów co zagraża dostępności i porównywalności danych statystycznych w przestrzeni i czasie. Podział NUTS nie zawsze odpowiada więc podziałowi administracyjnemu kraju. Klasyfikacja NUTS jest stosowana w procesie zbierania, harmonizacji i udostępniania danych statystycznych w przekroju przestrzennym. Przykładowo, w układzie NUTS powstają regionalne rachunki ekonomiczne Na poziomie NUTS 2 bada się m.in. wartość dodaną, zatrudnienie, płace i nakłady brutto na środki trwałe w 17 gałęziach gospodarki, a na poziomie NUTS 3 - wartość dodaną i zatrudnienie w 3 sektorach ekonomicznych. Dane te pozwalają na ukazanie struktury produkcyjnej regionów i oszacowanie regionalnego produktu krajowego brutto (PKB). Ważną dziedziną badań jest statystyka dotycząca budżetów gospodarstw domowych, a zwłaszcza wysokości dochodów rozporządzalnych ludności. Obok regionalnych rachunków ekonomicznych w układzie NUTS prowadzona jest również statystyka społeczna. Na poziomie NUTS 3 analizuje się m.in. stopę bezrobocia oraz wskaźniki dotyczące stanu zdrowia ludności. NUTS wykorzystuje się także przy zestawianiu informacji obrazujących poziom rolnictwa w danym regionie, takich jak wysokość dochodów rolniczych, podaż płodów rolnych, populacja inwentarza żywego.

W układzie NUTS prowadzi się również statystykę dotyczącą wielu innych dziedzin, m.in. transportu (drogowego, kolejowego, wodnego), energetyki, badań i rozwoju, ochrony środowiska czy działalności gospodarczej. Szeroki wachlarz danych statystycznych pozyskiwanych w oparciu o klasyfikację NUTS wykorzystywany jest do sporządzania regionalnych analiz społeczno-ekonomicznych. Poziom NUTS 1 został uznany za odpowiedni do analizowania problemów regionalnych w skali całej Wspólnoty. Z kolei przeprowadzanie badań na poziomie NUTS 2 pozwala na odpowiednie ujęcie zagadnień społeczno-gospodarczych w układzie: region – kraj. Poziom NUTS 3 stanowią obszary, które są zbyt małe, aby przeprowadzać kompleksowe analizy o charakterze regionalnym. Jednostki NUTS 3 są więc wykorzystywane do prowadzenia badań na potrzeby wdrażania poszczególnych instrumentów polityki regionalnej UE.

Po reformie z 1988 r., NUTS zaczęły także pełnić kluczową rolę w planowaniu, programowaniu i monitorowaniu projektów finansowanych z Funduszy Strukturalnych. Nomenklatura NUTS wykorzystywana jest na potrzeby polityki strukturalnej Unii Europejskiej. W oparciu o klasyfikację NUTS dokonywany jest przydział Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej dla regionów uznanych za peryferyjne lub opóźnione w rozwoju społeczno-gospodarczym.

Polska aby spełnić wymagania Unii Europejskiej musiała wprowadzić szereg zmian w strukturze administracyjnej. Wymogi te przyczyniły się do opracowania własnej klasyfikacji jednostek statystycznych, opartej na wzorcach unijnych. Pierwsze prace i dokumenty państwowe w sprawie utworzenia podziału NUTS powstały już dnia 13 lipca 2000 kiedy to Rada Ministrów RP przyjęła Rozporządzenie w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS). Nomenklatura NTS w Polsce została opracowana w oparciu o obowiązujący podział kraju na jednostki terytorialne. Poziom NTS 2 reprezentuje 16 województw, powstałych w wyniku reformy terytorialnej, z dnia 1 stycznia 1999 r. Poziom NTS 3 został utworzony w sposób sztuczny, tzn. poprzez grupowanie powiatów, z kolei NTS 4 stanowią poszczególne powiaty i miasta na prawach powiatów.

Na terytorium Polski jednostki NUTS wyglądają następująco:

- NUTS 1 - makroregiony (grupujące województwa) (6),
- NUTS 2 - regiony (województwa) (16),
- NUTS 3 - podregiony (zgrupowanie kilku powiatów) (66, do 2007 roku było ich 45),
- NUTS 4 - powiaty i miasta na prawach powiatu (379),
- NUTS 5 - gminy (2478)

Co oprócz podziału Polski daje nam owa nomenklatura? Czy ten podział jest korzystny czy jest całkowicie odwrotnie? Otóż wydaje mi się, że ma ona dobre i złe strony. Dobra jest taka, iż wcześniejsza praktyka wsparcia finansowego państw UE miała charakter „pomocy" i przekazywana była w największych proporcjach państwom. Teraz będzie inaczej. Pomoc ta trafi już nie do państwa, ale do regionów NUTS, co doprowadzi do wyrównania poziomów gospodarczych i ekonomicznych pomiędzy naszymi polskimi regionami…. lecz wtedy ogromne znaczenie będzie miało, jak zostały połączone polskie województwa w regiony. Po połączeniu bogatego województwa z biedniejszymi, statystycznie poprawi się ich sytuacja ekonomiczna, a przez to zdecydowanie pogorszą się szanse na „pomoc" z UE dla Polski. Poza tym UE rozumie integracje europejską teraz „po nowemu". Pragnie utrwalać własną potęgę narodową „starej Europy", tj. Francji, Niemiec, Anglii i Włoch, zmierzając całkowicie do osłabienia, demontażu i wchłonięcia państw „nowej Europy", szczególnie tak dużego i zasobnego państwa, jak Polska. Unia nie jest zainteresowana wzrostem znaczenia Polski, jej konkurencyjnością gospodarczo-ekonomiczną, potęgą cywilizacyjną. Polska ma być dużym-małym krajem, „siedzieć cicho", przytakiwać eurostrategom i za wszystko dziękować. Ma płacić jako duże państwo duże składki członkowskie. Otrzymywać zaś będzie z tych wpłat coroczną jałmużnę i to skierowaną bezpośrednio do regionów NUTS lub Euroregionów przygranicznych. Ta większa skala integracji i kontroli spowoduje, że w tym przypadku o wszystkim decydować będzie państwo, które wpłacać będzie do budżetu Euroregionu najwięcej. Na razie NUTSY maja charakter jednonarodowy, Euroregiony już nie – ale zakłada się (i po to się je przecież tworzy), aby w przyszłości przekroczyły granice swoich państw. Oczywiście ta integracja jest bardzo czytelna i zostanie błyskawicznie zorganizowana i przeprowadzona, w iście amerykańskim tempie w Polsce i innych „demoludach", jak

zrobiono to z Euroregionami. Właśnie w imię konieczności ostrej konkurencji i rywalizacji zjednoczonej UE z USA zgodnie z tzw. Strategią Lizbońską, która zakłada dogonienie i prześcignięcie USA przez kraje UE do roku 2010. Jest to oczywiście tylko sen o potędze. Trzeba też mieć na uwadze euroregiony (np. wzdłuż granicy niemieckiej), które bardzo szybko mogą wymknąć się spod kontroli państwa polskiego, a Euroregion Bałtyk (kiedyś nazywany Prussia) stanie się bardzo szybko częścią państwa niemieckiego. Oczywiście to tylko nikłe „prognozy pogody" które mogą a nie musza się pojawić, co nie zmienia faktu iż klasyfikacja NUTS stała się podstawą zbierania, przetwarzania i upowszechniania danych statystycznych w krajach członkowskich Unii Europejskiej.

Bibliografia:

- NOMENKLATURA JEDNOSTEK TERYTORIALNYCH DO CELÓW STATYSTYCZNYCH, Joanna Żebrowska-Cielek, Warszawa 2001
- Internet:
  - http://www.mrr.gov.pl/polityka_regionalna/polityka_regionalna/Strony/nts.aspx
  - http://pl.wikipedia.org/wiki/NUTS
  - http://www.exporter.pl/zarzadzanie/ue/6stat_NUTS.html

Magdalena Różak

DUNAJ - sprzymierzeniec integracji europejskiej

Integracja europejska ma wiele odsłon. Ludzie od wieków zastanawiali się w jaki sposób można zintegrować Europę. Prze lata powstało wiele organizacji mających na celu przybliżenie państw z europejskiego kontynentu. Kolejno powstawały wspólnoty: Europejska Wspólnota Węgla i Stali, Europejska Wspólnota Gospodarcza, aż w końcu doszło do powstania Unii Europejskiej. Jednak to co łączy w sposób prawdziwy i nierozerwalny są najczęściej twory naturalne. Moim zdaniem jednym z takich naturalnych swoich europejskich jest rzeka Dunaj płynąca przez wiele państw naszego pięknego kontynentu. Odgrywa ona miedzy innymi ważne role gospodarcze i turystyczne.

Dunaj, (Donau, Duna, Dunav, Dunărea, Dunaw), rzeka w Niemczech, Austrii, Słowacji, na Węgrzech, Chorwacji, Jugosławii, Rumunii. W dolnym biegu wyznacza granicę Rumunii z Bułgarią i Ukrainą. Najdłuższa, po Wołdze, rzeka Europy.[477]

Źródłowe potoki Brege i Brigach wypływają w górach Schwarzwaldu (Niemcy). W swym dolnym biegu oddziela Wyżynę Szwabsko-Bawarską i przedgórze alpejskie od Jury Szwabsko-Frankońskiej i Masywu Czeskiego. W środkowym biegu (pomiędzy Wiedniem a przełomem Żelaznej Bramy) płynie na obszarze Niziny Środkowodunajskiej i Wielkiej Niziny Węgierskiej. Przepływając pomiędzy Górami Banackimi a Wschodnioserbskimi tworzy przełom Żelaznej Bramy, poniżej którego wypływa na obszary Niziny Wołoskiej. Uchodzi do Morza Czarnego, tworząc rozległą, zabagnioną deltę.[478]

Dunaj jest drugą co do wielkości i najważniejszą z punktu widzenia transportu rzeką Europy. Jej długość wynosi 2850 km. Przepływa przez 10 państw Centralnej Europy: Niemcy, Austrię, Słowację, Węgry, Chorwację, Serbię, Bułgarię, Rumunię, Mołdawię i Ukrainę. Ta ogromna rzeka wpada do Morza Czarnego na rumuńsko-

[477] http://www.interklasa.pl/portal/dokumenty/ue102/
[478] M.Claudio, Dunaj, wydanie II, 2004

ukraińskim pograniczu, pomiędzy dwoma wiodącymi portami tego akwenu – Odessą i Konstancą.

Znaczenie gospodarcze Dunaju jest tym większe, że przepływa on przez kilka europejskich stolic i ważnych ośrodków gospodarczych. Nad Dunajem położony jest m. in. Wiedeń, Bratysława, Budapeszt i Belgrad, a w jego pobliżu – stolica Rumunii Bukareszt. Poprzez kanał żeglowny górny odcinek Dunaju połączony jest z systemem rzecznym Renu i Menu, a więc z uprzemysłowionymi ośrodkami gospodarczymi Beneluksu i Zachodnich Niemiec. Droga Ren-Dunaj umożliwia znaczne skrócenie szlaku wodnego między portami Morza Północnego a Bliskim Wschodem i Regionem Czarnomorskim, w porównaniu z drogą morską.[479]

Na Dunaju został ustanowiony VII Europejsko-Azjatycki Korytarz Transportowy **TRASECA**. To właśnie ten fakt w dużej mierze stanowi o strategicznym znaczeniu portów delty Dunaju i sąsiednich metropolii (Odesa i Konstanca), które są swego rodzaju łącznikiem między Europą a Azją. W Rumunii, Mołdawii i na Ukrainie jest pod dostatkiem utalentowanych menedżerów, którzy potrafią swobodnie poruszać się w specyficznych realiach Bliskiego Wschodu, Zakaukazia, południowej Rosji i Azji Centralnej. Pracownicy portów i żeglugi oraz naukowcy z naddunajskich i nadmorskich regionów współpracują bowiem na co dzień zarówno z partnerami ze Wschodu, jak i z Zachodu. Pozyskanie takich współpracowników może zagwarantować firmie stworzenie nowego łańcucha logistycznego, dzięki którym można obniżyć koszty nawet o kilkanaście procent i więcej oraz znacznie skrócić czas dostaw. Co więcej, można w ten sposób uprzedzić konkurencję i wykorzystać osiągniętą przewagę do wypracowania stabilnej wiodącej pozycji na odkrytej w ten sposób niszy rynkowej.

Za największą i najistotniejszą zaletę Dunaju uważa się jego geograficzne położenie. Rzeka płynie przez 10 europejskich stolic, zostało to wykorzystane przez samorządy terytorialne tych miast. Dzięki pięknym krajobrazom, ale również szybkiemu i prostemu połączeniu jednej stolicy z druga mogli znacznie rozwinąć turystykę, zareklamować soje miasto oraz przyciągnąć wielu przedsiębiorców, chcących zainwestować w „szybko rozwijającą się integracje naddunajską".

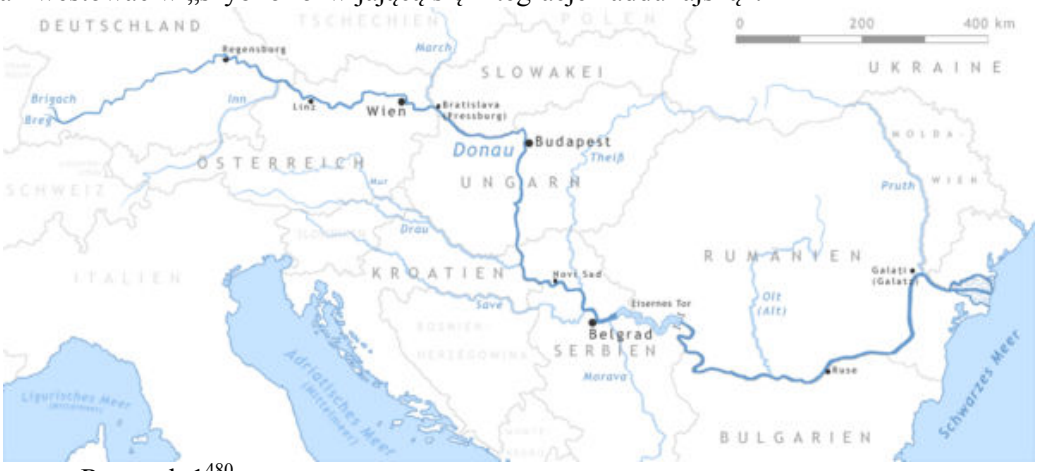

Rysunek 1[480]

Samorządy chętnie tworzyły turystyczne spływy po Dunaju integrujące europejskie państwa. W ostatnich czasach powodu wejścia wspólnej waluty Euro cieszące

[479] http://www.interklasa.pl/portal/dokumenty/ue102/
[480] http://pl.wikipedia.org/wiki/Dunaj

się jeszcze większym zainteresowaniem. Wspólna waluta pozwala na bardzo szybkie i proste finansowanie i rozliczanie się w większości stolic unijnych.

Zakole Dunaju na Węgrzech jest chyba jednym z najpiękniejszych krajobrazów tego państwa. Jest to także jedno z największych rozlewisk tej rzeki, oddalone około 50km od Budapesztu. Jest to wspaniały zakątek Węgier gdzie w promieniu kilkudziesięciu kilometrów możemy podziwiać Zakole Dunaju i wzgórza Wyszehradu, ze wspaniałego punktu widokowego, monumentalną bazylikę w Esztergom oraz mekkę artystów, „Montmartr Dunaju" - Szentendre. Kolejną atrakcją są przejażdżki statkiem po Dunaju. Wytrwali mogą zafundować sobie kurs z Budapesztu do Esztergom, ale taka wyprawa trwa około 5 godzin. Bardziej zalecana będzie trasa Wyszehrad - Esztergom.[481]

Zakole Dunaju w Budapeszcie.

Kiedy jedziemy do Londynu musimy przejść się nad Tamizą. Kiedy odwiedzamy Sopot – koniecznie musimy pospacerować po molo. A kiedy jedziemy do Budapesztu – nie możemy pominąć Duna-korzó – Promenady naddunajskiej.

Już pod koniec XVIII wieku doceniono urok naddunajskiej scenerii i fakt, że przyciąga ona sporą liczbę osób – nie tylko mieszkańców Budapesztu. Postanowili na tym skorzystać przedsiębiorcy, którzy wybudowali w tym miejscu szereg hoteli, ekskluzywnych restauracji, kawiarni i pubów, a także sklepów czy sal koncertowych – co zresztą zaowocowało występami takich sław jak Ryszard Strauss czy Ferenc Liszt.[482] To piękne i atrakcyjne miejsce po stronie Peszt zostało niemal całkowicie zniszczone w czasie rewolucji z 1848 roku.

Przykładem wykorzystania rzeki Dunaj przez samorząd terytorialny jest 50 jubileuszowy Spływ po Dunaju im. Sobieskiego, przygotowany przez samorząd terytorialny miasta Esztergom i Samorząd Mniejszości Polskiej w Esztergomie:

„Spływ po Dunaju, poświęcony pamięci Jana III Sobieskiego, obchodzi 50 rocznice swoich narodzin. Jubileuszowy spływ organizowany jest na tradycyjnej trasie Mosonmagyaróvár - Budapeszt. Organizując zawody sportowe i przygotowując rozliczne niespodzianki organizatorzy postarają się, aby jubileuszowy spływ na zawsze zapisał się w pamięci jego uczestników.

Termin spływu: od 18 do 30 czerwca 2008r.

Program:

18 czerwca br. Odprawa łodzi do Mosonmagyaróvár-u
ul. Nánási nr 53, baza RSE
19 czerwca br. Wyjazd do Mosonmagyaróvár-u
20 czerwca br. Spływ na trasie Mosonmagyaróvár - Kimle 23 km
21 czerwca br. Spływ na trasie Kimle - Dunaszentpál 33 km
22 czerwca br. Spływ na trasie Dunaszentpál - Gyır 34 km
23 czerwca br. Dzień odpoczynku w Gyır
(wycieczka do Pannonhalma) 38 km
24 czerwca br. Spływ na trasie Gyır - Gönyő 15 km
25 czerwca br. Spływ na trasie Gönyő - Almásfüzitı 32 km
26 czerwca br. Spływ na trasie Almásfüzitı - Esztergom 42 km

---

481 http://www.wegry.travel.pl/images/BUDAPESZT.pdf?PHPSESSID=5d2338c9e88ce0ac66ee6921ac32327c

482 http://www.herkulesexpress.pl/wegry/zakoledunaju/

27 czerwca br. Dzień odpoczynku w Esztergomie
(zawody sportowe)
28 czerwca br. Dzień odpoczynku Esztergomie
Godz. 18 – Uroczystości pod pomnikiem Sobieskiego
(program – niespodzianka)
29 czerwca br. Spływ na trasie Esztergom - Kisoroszi 33 km
30 czerwca br. Spływ na trasie Esztergom - Budapeszt 35 km

Do spływu można dołączyć w dwóch miejscach: Mosonmagyaróvár i Esztergom. Tu organizatorzy zapewniają dostarczenie łódek. Udział w spływie na trasie Mosonmagyaróvár - Budapeszt wynosi 70 Euro. W ramach tej opłaty organizatorzy zabezpieczają miejsca kempingowe i lodzie. Udział w spływie na trasie Esztergom – Budapeszt wynosi ok. 25 Euro." [483]

Najbardziej znamiennym przykładem znaczenia granic w Europie Środkowej i Wschodniej jest Dunaj, który ongiś, za czasów CK Monarchii, stanowił nić łączącą ze sobą poszczególne kraje regionu, obecnie zaś pełni rolę naturalnej granicy. Doskonałym miernikiem charakteru stosunków sąsiedzkich jest ilość przejść granicznych, a przede wszystkim mostów granicznych. W tym przypadku trudno chyba uznać za normalną sytuację, w której jeden most przypada na kilkaset kilometrów linii brzegowej (do niedawna był tylko jeden most na mającym 150 km odcinku granicy słowacko-węgierskiej w Komarnie-Komaróm oraz jeden na liczącym 465 km odcinku granicy rumuńsko-bułgarskiej w Giurgiu-Ruse). Z kolei na mającym 165 km odcinku granicy rumuńsko-ukraińskiej nie ma ani jednego mostu. W tym przypadku argument wysokich kosztów inwestycyjnych raczej się nie sprawdza, gdyż w skali kilkudziesięciu lat nie są one nie do przyjęcia. Zwłaszcza, jeśli weźmie się pod uwagę wymierne korzyści w perspektywie długookresowej. Dunaj wydaje się być rzeką nielubianą, natomiast społeczeństwa zamieszkujące jego dorzecza zdają się zapominać odwieczną prawdę, jakiej uczy rzeka: prawdę o tym, że w istocie wszystko się ze sobą łączy w wielką, zróżnicowaną, lecz niepodzielną całość. Ivo Andrić, bałkański pisarz, trafnie zauważył, że mosty są ważniejsze niż domy, latarnie i świątynie, potrzebne i pożyteczne, wznoszone sensownie, należące do wszystkich, trwalsze od innych budowli, służące tylko dobremu. Domy bowiem buduje się dla kilku pokoleń jednej rodziny, świątynie dla kilkunastu generacji wspólnoty religijnej, mosty zaś dla pokoleń swoich i obcych. Notabene za namową i wsparciem finansowym instytucji europejskich zabrano się wreszcie za budowę przepraw mostowych na Dunaju. Jeden most został niedawno otwarty w Šturovie-Estergom (przejście słowacko-węgierskie), drugi budowany jest na granicy rumuńsko-bułgarskiej.[484]

Na odwieczne pytanie czy Dunaj bardziej łączy czy dzieli jest na pewno wiele odpowiedzi. Z ostatnich obserwacji wynika jednak jasno, że więcej wskazuje na to, iż Dunaj stał się jednym z symboli zintegrowanej Europy.

Bibliografia:

1. M.Claudio, Dunaj, wydanie II, 2004
2. http://pl.wikipedia.org/wiki/Dunaj
3. http://www.interklasa.pl/portal/dokumenty/ue102/
4. http://www.herkulesexpress.pl/wegry/zakoledunaju/

[483] http://www.horyzont.gniezno.pttk.pl/files/Dunaj-splyw-kajakowy.pdf
[484] http://odra.okis.pl/article.php/87

5. http://www.horyzont.gniezno.pttk.pl/files/Dunaj-splyw-kajakowy.pdf
6. http://odra.okis.pl/article.php/87

Agata Rusin

Plan rozwoju przemysłu w powiecie ropczycko-sędziszowskim

W mojej pracy chciałabym przedstawić plan rozwoju przemysłu w powiecie ropczycko-sędziszowskiego jako ważny dla powiatu obszar strategiczny.

Na początku chciałabym wspomnieć o wprowadzonej 1 stycznia 1999 r. reformie administracyjnej, która obok istniejących już gmin wprowadziła nowe jednostki samorządu terytorialnego tj. powiatów i województw. W zamyśle ustawodawcy powiat ma być jednostką, której głównym celem jest koordynowanie wszelkich działań na szczeblu międzygminnym takich jak np.: przeciwdziałanie bezrobociu czy promocję przedsiębiorczości. Dla jej realizacji potrzebna jest właśnie odpowiednia polityka regionalna, której nieodłączną częścią staje się strategia rozwoju.

Powiat ropczycko-sędziszowski położony jest w środkowo-zachodniej części województwa podkarpackiego. Położony jest w bliskim sąsiedztwie uprzemysłowionych miast takich jak Dębica, Mielec, a przede wszystkim Rzeszów. Jest to powiat przemysłowo- rolniczy, zdominowany przez dużą ilość gospodarstw rolnych o nie wyspecjalizowanej produkcji. Owa produkcja rolnicza przeznaczona jest głównie na potrzeby lokalne Ropczyc, Sędziszowa Młp. oraz Rzeszowa. Miasta powiatu borykają się z wieloma problemami, w tym jednym z najważniejszych jest duże bezrobocie. Pod względem zaludnienia powiat należy do jednostek o średniej liczbie mieszkańców. Zamieszkuje go 70,7 tys. osób, co sytuuje go na 12 miejscu w województwie.

Zasadniczą misją powiatu ropczycko-sędziszowskiego jest skoncentrowanie się na jego istotnych problemach, dostosowanie kierunków działań do długotrwałych celów oraz pełnienie funkcji motywacyjnych i promocyjnych. W działaniach podejmowanych przez środowisko lokalne należy skupić się na danych aspektach, aby stworzyć powiat z dobrze funkcjonującym przemysłem i rolnictwem, rozwinięta infrastruktura techniczną oraz pełną bazą usługową. Wspomniana baza usługowa ma być atrakcyjna dla mieszkańców, turystów, inwestorów lokalnych i zewnętrznych oraz mieszkańców powiatów sąsiednich. Działania podejmowane prze środowisko lokalne powinno koncentrować się na stworzeniu takiego powiatu, w którym chcieliby mieszkać. Głównie ma to zapobiec odpływowi młodych, wykształconych ludzi, którzy stanowią dla powiatu najważniejszy kapitał oraz siłę na przyszłość.

Bardzo ważnym obszarem strategicznym dla powiatu ropczycko-sędziszowskiego jest przemysł. Pierwszym celem jaki należałoby podjąć dla lepszego rozwoju przemysłu jest doprowadzenie do szybkiego rozwoju przemysłu o ekologicznym profilu z dominacją sektora małych i średnich przedsiębiorstw oraz stworzenia korzystnych warunków dla napływu nowych inwestycji. Kierunki działania jakie należy podjąć są następujące: pierwszy etap powinien objąć kontynuację procesów restrukturyzacji i własnościowych w największych podmiotach gospodarczych naszego powiatu. Duże przedsiębiorstwa przemysłowe bowiem stanowią główny rynek zbytu dla jednostek sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Ponieważ brak tejże grupy przedsiębiorstw stanowiłby istotną barierę rozwojową dla małych i średnich przedsiębiorstw, a co najważniejsze powiększyłby i tak już znaczną liczbę osób pozostająca bez pracy.

Kondycja ekonomiczna ważnych podmiotów gospodarczych dobrze prosperujących spowoduje wzrost zapotrzebowania na produkty i usługi małych i średnich przedsiębiorstw. Zachętę dla rozwoju tegoż sektora może stanowić odpowiednio

prowadzona polityka lokalna, a w szczególności przychylna polityka podatkowa. Dalej utworzenie inkubatora przedsiębiorczości, którego głównym zadaniem byłoby ułatwianie przyszłym przedsiębiorcom rozpoczęcie i prowadzenia działalności gospodarczej. Kolejnym działaniem, które wywarłoby wpływ na rozwój przemysłu byłoby udzielanie niskoprocentowych kredytów np. prze Powiatowy Urząd Pracy. Duże nadzieje na rozwój gospodarczy pokłada się w programach pomocowych Unii Europejskiej, utworzonym Funduszu Poręczeń Kredytowych Powiatu Ropczycko - Sędziszowskiego, w przygotowanej i aktualizowanej ofercie inwestycyjnej powiatu. Pomocne byłyby także możliwości dzierżawy obiektów dla prowadzenia działalności gospodarczej od Urzędu Gminy i Starostwa Powiatowego na korzystnych warunkach, które by z pewnością ułatwiłyby początki rozpoczętej działalności.

Ważne jest aby dla lepszego rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw podjąć czynności, aby zapewnić lepszy rynek zbytu na produkowane towary oraz świadczone usługi. W tym celu należy wykorzystać położenie geopolityczne naszego powiatu. Utworzenie podmiotów gospodarczych, które prowadzą handel ze Wschodem, co w perspektywie może pomóc wykorzystać atut niedalekiej odległości powiatu od granic kraju. Powinno się tym zająć np. Stowarzyszenie Przedsiębiorców Powiatu Ropczycko- Sędziszowskiego jako organizacja osób posiadająca duży potencjał finansowy oraz zdolnych do stworzenia nowych form organizacyjnych, które mogłyby stanowić konkurencję w skali naszego regionu. W celu lepszego rozwoju tegoż sektora należałoby preferować rozwój przemysłu rolno- spożywczego, co będzie stanowiło podstawę do poprawy opłacalności produkcji rolnej. Pomocne w tym kierunku byłoby uzyskanie środków z funduszu SAPARD na rozwój przetwórstwa. Kolejnym kierunkiem działania jest uzyskanie środków pochodzących z unijnych programów pomocowych np. PHARE 2003. Teraz po wejściu Polski do Unii Europejskiej uzyskanie środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF). Tutaj warto zaznaczyć, iż nasz Urząd Miasta i Gminy Ropczyce posiada już specjalną komórkę organizacyjną a mianowicie Centrum Rozwoju Gospodarczego i Promocji. Jej głównym celem jest przygotowanie materiałów, informacji, wniosków które są niezbędne do uzyskania przez nasz powiat środków z funduszy Unii Europejskiej i innych funduszy pomocowych. W 2006 r. wiele małych i średnich przedsiębiorstw z powiatu złożyło umowy o uzyskanie środków na własny rozwój w ramach programu **„REGIONALNY PROGRAM WSPARCIA MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIEBIORSTW”** Regionalny Fundusz Dotacji Inwestycyjnych Phare 2003. Np. ZHP „Cerplast” Sp.z.o.o Ropczyce wnioskowało o uzyskanie wsparcia finansowego na zwiększenie możliwości produkcyjnych, która daje szansę wzmocnienie ich pozycji rynkowej.

Ważne jest również, aby rozkwitła współpraca władz lokalnych ze Stowarzyszeniem Przedsiębiorczości Powiatu Ropczycko-Sędziszowskiego w celu umożliwienia przedsiębiorcom, którzy działają na terenie powiatu czynnego uczestnictwa w życiu gospodarczym i społeczno- politycznym. w nawiązanych kontaktach samorządowo-gospodarczych z regionem białoruskim.

Kolejnym kierunkiem działania, który ma przyczynić się do rozwoju przemysłu w naszym powiecie jest obniżenie stopy bezrobocia. Liczba zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy wynosi obecnie 4075 osób. Analizując strukturę wiekową zarejestrowanych w powiecie ropczycko- sędziszowskim, corocznie największą grupę stanowią młodzi ludzie do 25 roku życia.

Realizacja kierunków działania wymienionych wyżej spowoduje wzrost gospodarczy powiatu, powstanie nowych miejsc pracy. Dlatego w tej sytuacji największą przeszkodę w znalezieniu pracy może stanowić bariera edukacyjna. Obecnie obserwuje

się niedostosowanie kierunków kształcenia do wymogów lokalnego rynku pracy. Aby temu zjawisku zapobiec nasze Starostwo Powiatowe odpowiedzialne za szkolnictwo średnie i Powiatowy Urząd Pracy zacząć powinny regularny monitoring rynku pracy i zabiegać na bieżą, aby dostosowany był proces kształcenia do wymagań stawianych przez pracodawców.

Dużą poprawę wieloletnich zaniedbań w edukacji może przynieść system szkoleń dla osób bezrobotnych prowadzonych prze Powiatowy Urząd Pracy. Ważne jest również, że po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej realizowane są programy edukacyjne, które mogą przyczynić się do zwiększenia możliwości nabywania wiedzy i doświadczeń w krajach UE. Programy te mają wielkie znaczenie w poznawaniu się Europejczyków oraz dają polskiej młodzieży możliwość kształcenia się poza granicami własnego państwa. Możliwe jest również zatrudnienie obywateli polskich w charakterze stażystów, które przewidują umowy międzynarodowe zawarte pomiędzy Polską a Niemcami, Francją, Belgią, Szwajcarią, Luksemburgiem oraz Hiszpanią. Celem zatrudnienia w charakterze stażysty jest podnoszenie i doskonalenie kwalifikacji zawodowych i językowych, poszerzenie perspektyw zawodowych, dzięki doświadczeniu zdobywanemu w pracy zarobkowej i pogłębienie znajomości kraju przyjmującego oraz zapoznanie się ze stosowanymi metodami pracy w drugim państwie. Stażyści są traktowani na równi z pracownikami – obywatelami państwa przyjmującego w zakresie prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Każde państwo określa w umowach limity zatrudnienia stażystów, kształtują się ona następująco: Niemcy – 1000 osób, Francja – 1000 osób. Szansą dla powiatu ropczycko-sędziszowskiego jest współpraca w różnych dziedzinach m.in. w przemyśle na obszarze pogranicza południowo-wschodniej Polski, Słowacji (Kosice) i zachodniej Ukrainy (Lwów) w ramach EUROREGIONU KARPATY. To stowarzyszenie powstało w 1993, aby ułatwiać i koordynować współpracę transgraniczną między Regionami członkowskimi. Rola struktur Euroregionu sprowadza się do wymiany iformacjii z instytucjami z innych części Euroregionu, pomaganie takim instytucjom z znajdowaniu partnerów i przygotowywaniu projektów, inicjowanie i ułatwianie strategii trans- regionalnych dla rozwoju w poszczególnych obszarach strategicznych.

Uważam, że współpraca w ramach Euroregionu wpłynęłaby korzystnie na rozwój przemysłu m.in. małych i średnich przedsiębiorstw w naszym powiecie oraz na inne gałęzie gospodarki.

Aby obniżyć stopę bezrobocia należałoby w naszym powiecie również kłaść szczególny nacisk na powstawanie nowych szkół, oraz ośrodków szkoleniowych dla dorosłych, wobec zmieniających się ciągle wymogów rynku pracy. Działania podejmowane przez organy zatrudnienia powinny zmierzać do tworzenia przy współudziale PUP Ropczyce programów specjalnych dla osób, które są zakwalifikowane do grup ryzyka oraz bezrobotnych szczególnie zagrożonych długotrwałym bezrobociem oraz jego skutkami.

Najważniejszymi zadaniami, jakie spoczywają na samorządzie powiatowym celem wspomagania małych i średnich przedsiębiorstw są:

- monitorowanie i obserwacja podmiotów gospodarczych w powiecie,
- gromadzenie informacji o podmiotach gospodarczych,
- współdziałanie na rzecz wspierania i promocji MŚP,
- współpraca z jednostkami samorządu gospodarczego Powiatu Ropczycko - Sędziszowskiego,
- wspieranie aktywizacji rynku pracy,
- współdziałanie w zakresie opracowania i realizacji strategii, programów

1. i kontraktów regionalnych w sferze gospodarki oraz co najważniejsze wykorzystanie funduszy pomocowych pochodzących z Unii Europejskiej

Uważam, że przedstawiony wyżej plan rozwoju przemysłu w powiecie ropczycko-sędziszowskim i przedstawione nim kierunki działania mógłby przyczynić się w pewnym stopniu do poprawy funkcjonowania przemysłu w naszym powiecie.

Bibliografia

1. *Strategia rozwoju powiatu ropczycko-sędziszowskiego,* R. Jakubiec, Rzeszów 2000
2. *Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego* opracowana na lata 2000-2006
3. *Podkarpacie w procesie transformacji przykładzie powiatu ropczycko-sędziszowskiego*, redakcja naukowa B. Blachnicki., Tyczyn 2002
4. *Ropczyce i Ziemia Ropczycka*., A. Bata., H. Lawera, Wydanie z inicjatywy Urzędu Miasta i Gminy Ropczyce

Iwona Rutyna

Europejska Stolica Kultury

Europejska Stolica Kultury (ESK) - co to takiego?

Europejskie miasto wybrane przez Unię Europejską, które w ciągu jednego roku może zaprezentować życie kulturalne miasta, całego regionu i państwa.

Kultura to - obok ekonomii - najsilniejszy i najważniejszy motor europejskiej integracji. Zauważyła to Rada Europy, która w 1985 roku zdecydowała sie na powołanie programu Europejskich Miast Kultury. Autorką idei była grecka aktorka, piosenkarka i minister kultury Melina Mercouri. Pomysł został przyjęty z dużym entuzjazmem w Europie. Pierwszym Europejskim Miastem Kultury, akcentując tym samym antyczny rodowód kultury europejskiej, Państwa Członkowskie wybrały Ateny.

W 2005 roku zmianie uległa nazwa projektu oraz sposób wyboru miasta. „Europejskie Miasto Kultury" przemianowano na „Europejską Stolicę Kultury". Zaprzestano procedury wyborczej polegającej na jednogłośnej zgodzie co do jakiegoś kandydata, a w zamian zaproponowano konkurs. Parlament Europejski podjął również decyzję, że od 2007 roku obierane będą dwie Europejskie Stolice Kultury. Wyboru, na zalecenie Komisji Europejskiej, dokonuje Rada Europy kierując kieruje się przy tym opinią Parlamentu Europejskiego i siedmioosobowego jury, w skład którego wchodzą autorytety i wybitne postacie kultury. Pierwszym polskim miastem, któremu przyznano tytuł był Kraków, który był Europejską Stolicą Kultury w 2000 roku. Najbliższa okazja dla jednego z kandydujących miast Polski do uzyskania tego prestiżowego miana nadarzy się w roku 2016. W 2016 roku drugą ze stolic będzie miasto w Hiszpanii.

Miasto, które zwycięży konkurs, na rok stanie się jednym z dwóch kulturalnych centrów Europy. Ten czas wypełniony będzie festiwalami, koncertami, konferencjami i innymi przedsięwzięciami artystyczno-kulturalnymi, które skupią uwagę odbiorców całego kontynentu. Dla miasta będzie to szansą nie tylko na zaprezentowanie Europie i światu swojego potencjału kulturalnego, ale także okazją do pozyskania ogromnych funduszy na dalszy dynamiczny rozwój. Wybrany ośrodek przez 12 miesięcy przedstawia swoje dziedzictwo historyczne.

Wszystkie wydarzenia w Europejskich Stolicach Kultury w 60 procentach finansuje Unia Europejska

Procedury przyznania tytułu Europejskiej Stolicy Kultury

Podstawy prawne związane z przyznawaniem tytułu Europejskiej Stolicy Kultury wyznacza Decyzja nr 1622/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 24 października 2006 roku ustanawiająca działanie Wspólnoty na rzecz obchodów Europejskiej Stolicy Kultur w latach 2007-2019. W decyzji przewidziano dwie procedury: jedną przejściową na lata 2011 i 2012 oraz tę, oraz te która będzie obowiązywała od 2013 roku.

Europejskie Stolice Kultury wyznaczane od roku 2013 obejmie nowa procedura wyboru. Według tej procedury, to nie państwa będą decydowały o wyborze miasta, ale instytucje unijne, choć z aktywnym udziałem państwa członkowskiego. Rada Unii Europejskiej, działając na podstawie opinii Parlamentu Europejskiego i uzasadnień opartych na sprawozdaniach komisji selekcyjnych, formalnie wyznaczy dane miasta na Europejskie Stolice Kultury. Miasta państw członkowskich są uprawnione do wyznaczenia ich na Europejską Stolicę Kultury na okres jednego roku, według porządku określonego w Załączniku do decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady.Z każdego państwa członkowskiego ostatecznie wybrane zostaje wybrane jedno miasto.

Komisja selekcyjna

Dla każdego zainteresowanego państwa członkowskiego ustanowiona zostaje specjalna komisja selekcyjna, której zadaniem jest ocena wniosków złożonych przez kandydujące miasta. W skład komisji wchodzi 13 członków: siedmiu mianowanych jest przez instytucje europejskie: Parlament Europejski, Radę Europy, Komisję Europejską i Komitet Regionów, a sześciu przez zainteresowane państwo członkowskie w porozumieniu z Komisją Europejską. Państwo członkowskie mianuje następnie formalnie Komisję selekcyjną. Członkowie Komisji są niezależnymi ekspertami o znaczącym doświadczeniu i specjalistycznej wiedzy w dziedzinie kultury.

Selekcja wstepna

Nie później niż na pięć lat przed rozpoczęciem obchodów zainteresowane państwo członkowskie zwołuje Komisje selekcyjną. Komisja ocenia wnioski przedłożone przez miasta. Same wnioski zostają przedłożone przez miasta w odpowiedzi na zaproszenie do ich składania opublikowane przez zainteresowane państwo członkowskie nie później niż na sześć lat przed obchodami. Komisja ustala krótką listę miast zakwalifikowanych do następnego etapu i przedkłada swoją decyzję w formie sprawozdania państwu członkowskiemu i Komisji. Państwo członkowskie zatwierdza krotką listę miast. Wybór miast zakwalifikowanych do kolejnego etapu powinien nastąpić do końca 2010 roku.

Selekcja końcowa

Miasta kandydujące, które znalazły się na krótkiej liście miast przygotowują pełne wnioski i przekazują je zainteresowanym państwom członkowskim, a te przekazują wnioski Komisji. W dziewięć miesięcy po dokonaniu preselekcji każde zainteresowane

państwo członkowskie zwołuje odpowiednią Komisję selekcyjną w celu przeprowadzenia selekcji końcowej. Komisja ocenia programy przestawione przez miasta i sporządza sprawozdanie wraz z zaleceniami dotyczącymi nominacji jednego miasta do tytułu Europejskiej Stolicy Kultury. Sprawozdanie przedkładane jest zainteresowanemu państwu członkowskiemu i Komisji. Zostaje ono zamieszczone na stronie internetowej Komisji. Wybór polskiego kandydata do tytułu Europejskiej Stolicy Kultury 2016 powinien nastąpić do końca 2011 roku.

Wyznaczenie

Każde zainteresowana państwo członkowskie nominuje jedno miasto do tytułu Europejskiej Stolicy Kultury i notyfikuje to Parlamentowi Europejskiemu, Radzie, Komisji i Komitetowi Regionów nie później niż na cztery lata przed rozpoczęciem obchodów. Nie później niż trzy miesiące po nominacji Parlament Europejski przekazuje Komisji opinie na temat nominacji. Rada, na podstawie decyzji Komisji formalnie wyznacza dane miasto na Europejską Stolicę Kultury.

Komisja monitorująca-doradcza

W celu monitorowania realizacji celów i kryteriów działania oraz udzielenia wsparcia i wskazówek miastom wyznaczonym na Europejską Stolicę kultury powołana zostaje Komisja monitorująco - doradcza.

Kryteria programu kulturalnego

1. Program kulturalny miasta kandydującego do tytułu Europejskiej Stolicy Kultury musi spełnić kryteria podzielone na dwie kategorie: Wymiar europejski i Miasto i obywatele.
a) ocenienie współpracy w każdym sektorze kultury między operatorami w dziedzinie kultury, artystami i miastami z danego państwa członkowskiego i innych państw członkowskich;
b) podkreślenie bogactwa różnorodności kulturowej w Europie;
c) uwypuklenie wspólnych aspektów kultury europejskiej;
2. W odniesieniu do Miasta i obywateli celem programu jest:
a) wspieranie udziału mieszkańców danego miasta i jego okolic oraz zwiększenie zainteresowania miastem z ich strony oraz ze strony obywateli mieszkających za granicą;
b) trwałość i stanowienie integralnej części długofalowego rozwoju kulturalnego i społecznego miasta.

Europejskie Miasta Kultury
(1985-2011)

1. 1985: Ateny (Grecja)
2. 1986: Florencja (Włochy)
3. 1987: Amsterdam (Holandia)
4. 1988: Berlin Zachodni (RFN)
5. 1989: Paryż (Francja)
6. 1990: Glasgow (Wielka Brytania)
7. 1991: Dublin (Irlandia)
8. 1992: Madryt (Hiszpania)
9. 1993: Antwerpia (Belgia)

10. 1994: Lizbona (Portugalia)
11. 1995: Luksemburg (Luksemburg)
12. 1996: Kopenhaga (Dania)
13. 1997: Saloniki (Grecja)
14. 1998: Sztokholm (Szwecja)
15. 1999: Weimar (Niemcy)
16. 2000: Reykjavík (Islandia), Bergen (Norwegia), Helsinki (Finlandia), Bruksela (Belgia), Praga (Czechy), Kraków (Polska), Santiago de Compostela (Hiszpania), Awinion (Francja), Bolonia (Włochy)
17. 2001: Rotterdam (Holandia), Porto (Portugalia)
18. 2002: Brugia (Belgia), Salamanka (Hiszpania)
19. 2003: Graz (Austria)
20. 2004: Genua (Włochy), Lille (Francja)
21. 2005: Cork (Irlandia)
22. 2006: Patras (Grecja)
23. 2007: Luksemburg (Luksemburg), Sybin (Rumunia)
24. 2008: Liverpool (Wielka Brytania), Stavanger (Norwegia)
25. 2009: Wilno (Litwa), Linz (Austria)
26. 2010: Essen (Niemcy), Pecz (Węgry), Stambuł (Turcja)
27. 2011: Turku (Finlandia), Tallinn (Estonia)

Kandydaci (2012-2016)

1. 2012: kandydaci: Guimarães (Portugalia), Maribor (Słowenia)
2. 2013: Francja, Słowacja
3. 2014: Szwecja, Łotwa
4. 2015: Belgia, Czechy
5. 2016: kandydaci: Lublin, Gdańsk, Łódź, Poznań, Toruń, Szczecin, Warszawa - (jedno z chętnych miast Polski)
6. 2016: Malaga, Hiszpania
7. 2017: Dania, Cypr
8. 2018: Holandia, Malta
9. 2019: Włochy, Bułgaria

Polskie miasta jako Europejskie Stolice Kultury

Do tej pory tylko jedno polskie miasto zostało wyróżnione tym tytułem. Był to Kraków w roku 2000. Rok 2000, zwany rokiem milenijnym, traktowany był przez Unię Europejską wyjątkowo, jako podkreślenie trwałego dziedzictwa i wkładu miast europejskich w osiągnięcia kultury i cywilizacji światowej.

W związku z tym wybrano aż siedem miast z Unii Europejskiej oraz dwa miasta z nowych członków, mających wstąpić dopiero 1 maja 2004 - polski Kraków i czeską Pragę. Decyzja o wyborze spośród polskich miast właśnie Krakowa - została podjęta przez rząd polski. Nie odbywały się prezentacje ani konkursy poszczególnych miast. (W załączniku znajduje się program imprez festiwalu *Kraków 2000*)

AECC

Stowarzyszenie Europejskich Miast Kultury roku 2000, Association of European Cities of Culture of the year 2000. L'Association des Villes Européennes de la Culture

(l'AVEC) Dziewięć Miast Kultury Europejskiej: Awinion, Bergen, Bolonia, Bruksela, Helsinki, Praga, Reykiawik, Santiago de Compostela oraz Kraków powołały Stowarzyszenie Europejskich Miast Kultury 2000 (AECC).Celem jego działalności jest koordynacja działań promocyjnych oraz wspólna polityka informacyjna. Zarówno w kwestiach programowych jak i organizacyjnych Kraków podjął współpracę z pozostałymi ośmioma Europejskimi Miastami Kultury w roku 2000. W myśl tego porozumienia głównym celem współpracy jest zbliżenie narodów Europy poprzez ich kulturę, a także osiągnięcie trwałych przemian strukturalnych poprzez wypracowanie stałych form działania dostępnych także po roku 2000.

Polskie miasta kandydujące

Kolejnym rokiem, w którym wybrane zostanie polskie miasto, jest **2016**, równolegle z jednym z miast Hiszpanii. Jednak tym razem odbywa się konkurs i wszystkie polskie miasta mają równe szanse w otrzymaniu tytułu. Okres składania ofert ze strony zainteresowanych miast zakończył się w lipcu 2007. W Polsce chęć do tytułu Europejskiej Stolicy Kultury wyraziły:

1. Gdańsk
2. Lublin
3. Łódź
4. Poznań
5. Szczecin

6. Toruń
7. Warszawa

Źródła których skorzystałam w pracy pt.” Europejska Stolica Kultury”

1. http://www.europarl.europa.eu/news/archive/staticDisplay.do?id=1004&language=PL
2. http://www.krakow2000.pl/index_k2000.html
3. http://kultura.lublin.eu/wiadomosci,1,2542,Dokumenty.html?locale=pl_PL
4. http://szczecin2016.pl/esk2016/chapter_89022.asp
5. http://euro.pap.pl/palio/html.run?_Instance=cms_euro.pap.pl&_PageID=1&s=szablon.depesza&dz=szablon.depesza&dep=77323&data=&lang=PL&_CheckSum=31803264
6. http://www.e-teatr.pl/pl/artykuly/108,watek.html
7. http://www.culturelive09.lt/pl/vilnius2009/news/europe/
8. http://wiadomosci.ngo.pl/wiadomosci/289039.html
9. http://www.news.768.pl/europejska-stolica-kultury/
10. http://kultura.lublin.eu/wiadomosci,1,2319,Idea_Europejskiej_Stolicy_Kultury.html?locale=pl_PL

Krzysztof Rygowski

Festiwal Praska Wiosna i jego znaczenie dla promocji Pragi

Praga – informacje ogólne.

Stolica Republiki Czeskiej – Praga to jedno z najpiękniejszych i najbogatszych w zabytki miast europejskich, fascynujące różnorodnością stylów architektonicznych i zachowanym średniowiecznym układem śródmieścia. Praga już od XIV w. jest również jednym z najważniejszych centrów naukowo – kulturalnych Europy Środkowej. Praga zwana też jest „Złotą Pragą”, „miastem stu wież”, „złotym okrętem na Wełtawie” lub „Sercem Europy” znajduje się w środku Masywu Czeskiego, wyniesionego w obrębie miasta na wysokość 180-370 m n.p.m. Zachodnia część czeskiej stolicy położona jest na Wzgórzach. Centrum zajmuje niewielką kotlinę przeciętą Wełtawą, na której znajduje się wiele wysp. Ukształtowanie terenu wpływa na wygląd czeskiej metropolii, w której jest sporo krętych, wąskich uliczek o dużym nieraz spadku. Liczne mosty są ważnym elementem komunikacji na Wełtawie a narastające kłopoty komunikacyjne miasta rozwiązano budując metro, obwodnice i promieniście rozchodzące się arterie. Praga ma też międzynarodowe lotnisko. Miasto to ma 10 dzielnic, które mimo, że z upływem wieków zmieniały swój wystrój architektoniczny, zachowały swój pierwotny układ. Kontynentalny klimat Pragi charakteryzuje się dość upalnymi latami i umiarkowanie

mroźnymi zimami. Praga to także miasto uniwersyteckie, to tutaj znajduje się m.in. najstarszy uniwersytet w Europie Środkowej – Uniwersytet Karola oraz największa w tym obszarze biblioteka. W 1992 r. centrum Pragi zostało zapisane na liście światowego dziedzictwa UNESCO, ze względu na bogactwo zabytków z różnych, które do dziś zachowały swoje oryginalne piękno i koloryt, okresów swojej świetności. Odwiedzają ją co roku rzesze turystów z całego świata. Stare Miasto praskie, położone wśród pięknych parków, sadów i wzgórz, jest wyjątkowo atrakcyjne dla spacerowiczów. Aby dobrze poznać miasto trzeba poświęcić wiele czasu.Właśnie z tego powodu proponuję na początek wycieczkę po kilku najbardziej znanych i atrakcyjnych zabytkach. Zaczęłam moja przygodę z czeską stolicą od Zamku Praskiego usytuowanego na skalistym wzgórzu Wełtawy, jest on nie tylko wspaniałym pomnikiem czeskiej architektury, ale także malarstwa i rzeźbiarstwa. Od końca IX w. do 1918 r. był oficjalną rezydencją i miejscem koronacji władców Czech. Od 1918 r. był siedzibą prezydenta Czechosłowacji, a od 1.01.1913 r. prezydenta Czech. Z kolei Most Karola to wspaniałe dzieło sztuki znane całemu światu. Powodem sławy jest niezwykły kunszt budowlany i artystyczny. Już od początku istnienia był także bardzo funkcjonalny. Było to miejsce gdzie odbywały się turnieje, sądy, i targowiska a przede wszystkim umożliwiało dogodne przejście przez Wełtawę. Nie możemy też przejść obojętnie obok Katedry Św. Wita, gdyż jest to najstarsza praska świątynia. Kryje w sobie mauzoleum królów czeskich i skarbiec z najcenniejszymi symbolami państwa – koroną królewską oraz klejnotami koronacyjnymi. Wiraż w rozecie przedstawia poszczególne dni stworzenia świata. Nie lada atrakcją jest też zegar astronomiczny na staromiejskim ratuszu, gdyż wybijaniu przez niego godzin towarzyszą dodatkowe efekty: poruszające się alegoryczne postacie otaczające tarczę zegara: Śmierć, Próżność, Chciwość i Turek symbolizujący Pożądliwość, w oknach nad zegarem ukazują się figury apostołów i pieje kogut. Oprócz czasu mierzonego trzema różnymi sposobami tarcza zegara przedstawia położenie planet, Słońca i Księżyca względem znaków zodiaku. Warto również przespacerować się Złota Uliczką, znajdującą się w okolicach zamku królewskiego, w dzielnicy Hradczany. W jednym z domków znajdujących się na tej uliczce tworzył swoje dzieła Franz Kafka. Praga również jest atrakcyjnym miastem dla melomanów, gdyż miasto niemal pulsuje w rytmie muzyki najbardziej znanych kompozytorów, którzy gościli w Pradze bądź nawet stąd pochodzą. W Pradze znajdują się również 3 profesjonalne opery. Odbywa się tu znany festiwal – Praska Wiosna. Są tu również bardzo często organizowane koncerty gwiazd współczesnych. Ze swojej bogatej historii i wiele obiecującej przyszłości metropolia nad Wełtawą tworzy wspaniałą teraźniejszość. Brzmi to dziwnie, jak zresztą wiele rzeczy w Pradze: Miasto nad Wełtawą ma w gruncie rzeczy niewiele wspólnego ze swoją nazwą. Praha znaczy próg i termin ten oznaczał miejsce, w którym rzeka była najłatwiejsza do przekroczenia – czyli bród, a nie te nieliczne osiedla, znajdujące się niegdyś nad brzegami Wełtawy. Lecz gdy te rozrosły się do wielkości miasta, nazwa zaczęła oznaczać cały ten ważny punkt handlowy.

Dzisiejsza nowoczesna metropolia, licząca 1,2 mln. mieszkańców, zajmuje około 500 km² powierzchni i sięga daleko poza wzgórza Wełtawy, chociaż po części są to nieciekawe osiedla z wielkiej płyty. Mała Strona i Stare Miasto stopiły się jednak w centrum miasta, tworząc jakby kamienne kulisy teatru na wolnym powietrzu. Praga posiada jedną z największych chronionych stref Europy, co stanowi jednocześnie jej wielki problem. Prawie całe centrum zostało zaliczone przez UNESCO do światowego dziedzictwa, ale eksperci obawiają się powolnej utraty tego skarbu. Jako przyczynę podają wielkie zaniedbania w zakresie ochrony zabytków, będące konsekwencją opieszałej polityki komunalnej. Problem ten został również dostrzeżony przez Radę Organizacji

ONZ ds. Kultury, która w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku wpisała historyczne śródmieście Pragi na listę 100 najbardziej zagrożonych zabytków.

»Scena« jest pełna euforii: Liczba przedstawień młodych artystów rośnie, tak samo jak publikacji książkowych i płytowych. Wielu młodych Czechów ciągnie do stolicy, w rezultacie czego średnia wieku obniżyła się obecnie do 39 lat. Uniwersytet im. Karola i jedenaście pozostałych uczelni wyższych mają bogatą ofertę dla studentów, którzy uciekając ze wsi przyczyniają się do powstawania problemów mieszkaniowych w mieście i wyludnienia prowincji.

Oddzielny rozdział praskiej oferty kulturalnej tworzą rozmaite festiwale. Jednym z najbardziej znanych i najważniejszych jest niewątpliwie międzynarodowy festiwal muzyczny Praska Wiosna organizowany już od 1946 roku – każdego roku przyciąga do Pragi czołówkę światowej sceny muzycznej. Do jego tradycji próbuje nawiązać od 1991 roku międzynarodowy festiwal muzyczny Praska Jesień. Do dalszych praskich „przysmaków" kulturalnych należy Międzynarodowy Festiwal Jazzowy Praga i festiwal taneczny Taniec, które już zyskał renomę światową.

Historia Festiwalu

„Festiwal Praska Wiosna jest fenomenalny. Przetrwał wszystkie zawirowania i przewroty historyczne, polityczne, różnego rodzaju zmiany kulturowe. Przetrwał dzięki miłośnikom sztuki, w szczególności muzyki klasycznej, którzy ciągle chcieli smakować najwyższej światowej klasy sztuki."[485]

W 1946 roku Praga i cała Czechosłowacja świętowała pierwszą rocznicę zakończenia II Wojny Światowej. W tym samym czasie, Czeska Filharmonia Narodowa obchodziła 15 rocznicę powstania. Wówczas narodził się Międzynarodowy Festiwal „Praska Wiosna".

W wyniku prawie siedemdziesięcioletnich starań mieszkańców Pragi, włącznie z ludnością niemieckojęzyczną zakochanych w muzyce, udało się zorganizować coroczny festiwal z udziałem najwyższej klasy solistów i orkiestr operowych z całego świata. Wysiłki te sięgają 1880 roku, kiedy to rozpoczął się szereg koncertów indywidualnych praskich kompozytorów. W okresie od 1900 do wybuchu I Wojny Światowej, odbywał się festiwal pod nazwą „Święto Majowe", na którym odbywały się wyłącznie sztuki i koncerty operowe. W międzyczasie, inicjatywa ta została zauważona przez Teatr Narodowy w Pradze i w 1904 roku odbył się pamiętny Festiwal Czeskiej Muzyki Operowej z udziałem największych solistów i orkiestr operowych pod przewodnictwem najwybitniejszych czeskich kompozytorów. W okresie międzywojennym, w latach 1918 – 1939, podobny festiwal, z udziałem muzyków z całego świata, odbył się w Pradze trzykrotnie pod opieką Międzynarodowego Środowiska Muzyki Współczesnej (ISCM). W trudnym okresie Protektoratu Niemieckiego w Bohemii i Morawach, czeski dyrygent Václav Talich wznowił starania o przywrócenie regularnej organizacji festiwalu pod nazwą „Pražské hudební máje" (Praskie Święto Majowe). Nieoceniony wkład w powstanie i organizację „Praskiej Wiosny" miał inny wielki dyrygent, Rafael Kublik, Dyrektor Artystyczny Czeskiej Filharmonii Narodowej. Od samego początku, inicjatywa ta cieszyła się uznaniem zarówno miłośników muzyki jak i polityków w całych Czechach. Patronem nowopowstałego festiwalu ogłoszono ówczesnego Prezydenta Republiki Czeskiej, Edvarda Beneša. W swoim oficjalnym wystąpieniu powitalnym, otwierającym festiwal powiedział:

[485] cyt.za: Vaclav Klaus, (ur. 19 czerwca 1941 w Pradze) - były premier i obecny prezydent Republiki Czeskiej.

„Z zadowoleniem akceptuję ideę organizacji międzynarodowego festiwalu, który, po ciężkich latach wojen, przywiedzie do Pragi najlepszych kompozytorów, dyrygentów oraz wykonawców z kraju, jak i państw zaprzyjaźnionych – naszych sojuszników. Życzę sobie aby to wydarzenie kulturalne odniosło niemały sukces."[486]

Począwszy od dnia inauguracji pierwszego festiwalu odbywa się on corocznie aż do dziś, z poparciem i zaangażowaniem kluczowych instytucji samorządowych i kulturalnych Republiki Czeskiej.

Związki Praskiej Wiosny ze światem muzyki klasycznej. W pierwszych lata kładziono nacisk nie tylko na muzykę czeską i jej wiodących kompozytorów, takich jak Bedřich Smetana, Antonín Dvořák, Leoš Janáček, i Bohuslav Martinů, ale, co było naturalne, na muzykę i wykonawców z czterech krajów mocarstwowych koalicji antyhitlerowskiej. Czesi brali udział w początkach wystąpieniach festiwalowych z czołowymi solistami, śpiewakami i dyrygentami ze Stanów Zjednoczonych (dla przykładu z dyrygentem Leonardem Bernsteinem, debiutującym na Festiwalu Praska Wiosna w latach 1946, 1947), Wielkiej Brytanii, Francji oraz Związku Sowieckiego.

Sławni muzycy debiutujący podczas Praskiej Wiosny.

W odróżnieniu od wirtuoza wiolonczelisty Davida Oistrakha, który miał już niezachwianą pozycję w świecie muzyki klasycznej, członkowie młodej, dorastającej społeczności rosyjskich muzyków, pojawiali się na festiwalu corocznie. W zmaganiach festiwalowych z kolegami muzykami z innych krajów przechodzili swoisty rytuał inicjacji do uczestnictwa w Praskiej Wiośnie.

Wśród najbardziej znanych wykonawców umieścić należy fenomenalnego pianistę Sviatoslava Richtera oraz wiolonczelistę Mstislava Rostropovicha, zwycięzcę międzynarodowego konkursu młodych talentów. Nagroda ta przyznawana była od drugiej edycji Festiwalu, czyli od roku 1947. Dziesięć lat później, Praska Wiosna stała się członkiem założycielskim Światowej Federacji Międzynarodowych Festiwali Muzycznych w Genewie. Sukces ten, osiągnięty przez tuziny młodych artystów występujących na praskim Festiwalu był kamieniem milowym w ich dojrzałości jako muzyków i zwykle prowadził ich kariery ku szybkiemu międzynarodowemu rozwojowi. [487]

Miejsca związane z Międzynarodowym Festiwalem Praska Wiosna.

Rudolfinum (na cześć arcyksięcia Rudolfa, syna cesarza Franciszka Józefa), dzisiaj częściej znane jako Dům umělců (Dom Artystów), to obok Teatru Narodowego najokazalszy gmach neorenesansowy w Pradze. Wzniesiony w latach 1876 – 1884 (architekci Jozef Zitek i Josef Schulz) z przeznaczeniem na galerię malarstwa.[488] W latach 1918 - 1938 i 1945 - 1946 służyła dla potrzeb Zgromadzenia Narodowego (Sejmu), od r. 1946 jest siedzibą Czeskiej Filharmonii. Główna sala - Sala Dvořáka - słynie z corocznych koncertów festiwalu muzycznego Praska Wiosna.[489]

---

[486] Cyt. za: Edvard Beneš (28 maja 1884 – 3 września 1948) – polityk czeski, prezydent Czechosłowacji w latach 1938-1945, na uchodźstwie (uznany przez aliantów prezydentem w lecie 1941) i po powrocie do kraju 1945-1948.

[487] Dane za stroną internetową: http://www.festival.cz/ (tłumaczenie własne z j. angielskiego).

[488] Praga: przewodnik Antoni Kroh, Oficyna Wydawnicza „Rewasz", 2007, s.250

[489] dane za stroną internetową: http://www.visitprague.cz/pl/kultura/koncerty-opera-balet/rudolfinum-concerts
prague.html)

Dom Miejski (Obecni dům hlavniho města Praha) zbudowany według projektu Antonina Balsanka i Oswalda Polivki w miejscu dawnego pałacu królewskiego, później koszar, połączony z neogotycką przewiązką na wysokości pierwszego piętra z Bramą Prochową, otwarto uroczyście w 1912 roku. Wszystko w tym niepowtarzalnym gmachu, od założenia architektonicznego do pozornie nieistotnych szczegółów, podporządkowano jednej idei: miało to być centrum życia czeskiego i przeciwwaga dla Domu Niemieckiego, stojącego po sąsiedzku. Neobarok, neorenesans, motywy orientalne mieszają się z recesją; wystrój malarski i rzeźbiarski prezentuje twórczość wybitnych artystów czeskich i odzwierciedla ówczesne pojmowanie idei narodowej. Obecnie odbywa się tam część koncertów festiwalowych.[490]

Opera Narodowa. Dawniej Smetanovo divadlo. Potężny gmach neorenesansowy z zewnątrz, neorokokowy od zewnątrz. Wzniesiony ze składek praskich Niemców, był odpowiedzią na otwarty kilka lat wcześniej czeski Teatr Narodowy. Służył im do końca drugiej wojny światowej. Obok Rudolfinum jest to jeden z głównych obiektów festiwalu.[491]

Koncerty od wielu lat odbywają się w również w następujących miejscach: w kościołach p.w. Matki Bożej przed Tynem, p.w. Świętego Judy i Szymona, p.w. Świętego Łukasza, Teatr Miejski, Miejski Dom Kultury, Teatr Narodowy, Bar Muzyczny Lucerna, Sala koncertowa Czeskiego Banku Narodowego, Czeskie Muzeum Muzyki.

Osoby związane z Międzynarodowym festiwalem Praska Wiosna.

Prezydentem festiwalu jest Jiří Bělohlávek zaś prezydentem honorowym Josef Suk. Dyrektorem jest Roman Bělor. Z festiwalem ściśle związane są władze zarówno miejskie jak i krajowe na czele z prezydentem Republiki Czeskiej Vaclavem Klausem, który jest patronem Festiwalu oraz burmistrzem Pragi Pavlem Bémem. Stroną finansową Festiwalu zajmuje się Milan Hašek, Dyrektor Krajowego Departamentu Finansowego. W zarządzie znajdują się również przedstawiciele licznych sponsorów, między innymi Martin Hermann (RWE Transgas, a. s.). Pomocą finansową przy organizacji służy Ministerstwo Kultury Republiki Czeskiej z ministrem kultury Václavem Jehlička na czele.

Dyrektorami wykonawczymi festiwalu są Václav Kasík z Czeskiego Radia oraz Václav Riedlbauch z Czeskiej Filharmonii Narodowej. Kolejnymi ważnym osobami są Helena Koenigsmarková z Muzeum Sztuk Plastycznych w Pradze, Ivan Kusnjer – członek Opery i Teatru Narodowego. Głównym menedżerem jest Jiří Richter z Ministerstwa Kultury Republiki Czeskiej.

Zapleczem technicznym zajmują się Jiří Srstka, z Dilia – Agencji Teatralnej, Literackiej i Audiowizualnej oraz Ivan Klánský z Akademii Sztuk Pięknych w Pradze przy pomocy formalnej członka Izby Deputowanych Parlamentu Republiki Czeskiej Petra Bratský.

Przygotowaniem artystycznym zajmują się Jiří Bělohlávek, Jiří Heřman, Martin Kasík, Jiří Kout, Václav Luks, Dagmar Pecková, Ľubica Salamon - Čekovská, Miloš Štědroň, Martin Turnovský, Ivan Ženatý.

Jury pod przewodnictwem Jiříego Hlaváča tworzą Ivan Klánský, Václav Riedlbauch, Zuzana Růžičková, Stanislava Střelcová.

Jak wspomniałem wyżej oficjalnym patronem Międzynarodowego Festiwalu Praska Wiosna jest Prezydent Republiki Czeskiej Vaclav Klaus oraz Ministerstwo Kultury Republiki Czeskiej. Również Rada Miasta Pragi wkłada wiele wysiłku organizacyjnego

[490] Praga: przewodnik Antoni Kroh, Oficyna Wydawnicza „Rewasz", 2007, s.225
[491] Praga: przewodnik Antoni Kroh, Oficyna Wydawnicza „Rewasz", 2007, s.313

jak i finansowego w Festiwal, który jest wielką dumą nie tylko miasta ale i całego kraju, o czym świadczy właśnie zaangażowanie tak wielu znamienitych osobistości ze świata kultury, polityki oraz biznesu. Społeczność międzynarodowa nie pozostawia tego wydarzenia bez odzewu. W 2009 roku oficjalnym partnerem Festiwalu będzie Czeska Prezydencja w Unii Europejskiej. Natomiast partnerami finansowymi obok Ministra Kultury i władz miasta są Narodowy Bank Czech oraz Koncern Energetyczny RWE. Patronem medialnym jest Czeska Telewizja Publiczna, radio Czeski Rozgłos – oficjalne radio festiwalowe. Samochody, którymi przewożeni są muzycy oraz inni znakomici goście zaproszeni na Festiwal, udostępniane są przez Mercedes Benz. Mieszkają oni w hotelach INTERCONTINENTAL, który również jest sponsorem Festiwalu. Partnerami muzycznymi są Teatr Narodowy, Opera w Pradze, Wydawca czasopisma Harmone.

Rocznie Republikę Czeską odwiedza około siedem milionów turystów. Niewielka część z nich przyjeżdża tylko i wyłącznie w celu uczestnictwa w formie widza w Międzynarodowym Festiwalu Praska Wiosna. Są to wielcy miłośnicy muzyki klasycznej, którzy wielkim wysiłkiem zdobywają bilety (kosztują od 100 do 1400 koron czeskich, czyli od 15 do ponad 300 złotych polskich), których jest bardzo mało w sprzedaży, gdyż znaczna ich część jest rozdysponowana dla licznej rzeszy sponsorów. Dzięki takim wydarzeniom Praga nie jest tylko stolicą administracyjną Republiki Czeskiej, ponadto z pewnością jest centrum kulturalnym kraju. Poprzez organizację tego typu imprez jest rozpoznawana i ceniona na całym świecie, zwłaszcza w światku festiwalowym. Praga to jedno z dziewięciu miast europejskich posiadających prestiżowy tytuł Europejska Stolica Kultury 2000 roku, uzyskany dzięki niezliczonym muzeom i galeriom, posiadającym unikatowe zbiory, dziesiątkom scen teatralnych oraz znanym salom koncertowym, goszczącym gwiazdy światowego formatu.

62 edycję światowej sławy festiwalu muzycznego Praska Wiosna rozpoczął cykl utworów symfonicznych Moja Ojczyzna (Má vlast) Bedřicha Smetany, w wykonaniu Filharmonii Brneńskiej, pod dyrekcją Petra Altrichtera. Podczas festiwalu usłyszeliśmy między innymi dwa koncerty BBC Symphony Orchestra z Londynu (31. 05, 01. 06.) pod dyrekcją Jiřego Bělohlávka oraz Hallé Orchestra (16. 05). Galerię światowej sławy orkiestr uzupełniła legendarna Filharmonia Petersburska (17. 05.) oraz Budapest Festival Orchestra, która zagrała na zakończenie festiwalu (04. 06). Rudolf Buchbinder, Alfred Brendel i Ivan Moravec, trzej mistrzowie fortepianu, trzy niezwykłe wieczory festiwalowe. Wyjątkowe było również wystąpienie sopranistki Edity Gruberovéj (25. 05). Po raz pierwszy na praskim festiwalu wystąpił brytyjski wirtuoz skrzypiec Nigel Kennedy (26. 05.) W recitalach usłyszeliśmy również japońską skrzypaczkę Midori (18. 05), natomiast najmłodsze pokolenie skrzypków reprezentował Mengl Huang z Chin oraz czeska solistka Tereza Přívratska. Wieczór jazzowy w reżyserii kwartetu Wayne Shortera (27. 05.) dostarczył publiczności w Rudolfinum niezapomnianych wrażeń.

Podsumowując należy podkreślić zaangażowanie administracji państwowej zarówno na szczeblu centralnym jak i lokalnym w organizację oraz współfinansowanie Międzynarodowego Festiwalu Praska Wiosna, który jest dumą Republiki Czeskiej, wydarzeniem promującym w ogromnym stopniu zarówno Pragę jak i całe Czechy na arenie międzynarodowej.

Bibliografia:

1.) http://www.visitprague.cz (tłumaczenie własne z języka angielskiego)
2.) http://www.festival.cz (tłumaczenie własne z języka angielskiego)
3.) http://www.nocowanie.pl/czechy/
4.) http://www.prague.cz (tłumaczenie własne z języka angielskiego)

5.) Praga: przewodnik Antoni Kroh, Oficyna Wydawnicza „Rewasz”, 2007, s.313

Małgorzata Ryznar

Gminy uzdrowiskowe w Austrii

Cechą wspólną wszystkich uzdrowisk europejskich jest odchodzenie od ich finansowania przez państwo, lub przez inne podmioty publiczne tym się zajmujące. Świadczenie usług uzdrowiskowych w typowym, klasycznym, występującym także w Polsce ujęciu, ma miejsce w państwach byłego bloku wschodniego, w krajach wysokorozwiniętych, takich jak Niemcy, Austria, Szwajcaria oraz częściowo we Francji. Jednak nawet te uzdrowiska mają ogromną konkurencję w komercyjnych ośrodkach typu SPA, Wellness czy Beauty, kompleksach dbających o odnowę biologiczną, urodę, a także posiadających walory rekreacyjne, lub umożliwiające oddawanie się ulubionemu sportowi.

Austria posiada 11 uzdrowisk w ujęciu klasycznym, rozumianym jako miejscowości posiadające warunki naturalne niezbędne do prowadzenia lecznictwa. Tymi czynnikami biofizycznymi, wywierającymi pozytywny wpływ na organizm człowieka, mogą być właściwości lecznicze klimatu, naturalne zasoby wód mineralnych, walory przyrodnicze i estetyczne krajobrazu.

W Austrii, w przepisach odnoszących się do prosperowania całej gospodarki narodowej znajdują się przepisy odnoszące się tylko do uzdrowisk lub gmin uzdrowiskowych, są ustalone dla nich określone reguły wsparcia, jak i wymogi.

Austriackie prawo jest jednym z najbardziej rygorystycznych w zakresie spełniania określonych wymogów przez uzdrowiska. Dzięki temu ośrodki te spełniają ponadprzeciętny standard. Oprócz warunków klimatycznych, przy ocenie kurortów bierze się pod uwagę:

- klimat,
- czystość powietrza,
- stan środowiska naturalnego,
- stan infrastruktury leczniczej,
- stan infrastruktury komunalnej,
- standard bazy hotelowej,
- warunki ekologiczne,
- możliwości komunikacyjne,
- poziom infrastruktury około-uzdrowiskowej[492].

Wśród form rekompensujących bariery rozwojowe i zabezpieczających środki na realizację specyficznych zadań, a także zachęcających do utrzymania i tworzenia uzdrowisk w takich państwach jak: Niemcy, Włochy, Szwajcaria, Austria, Francja wyróżnić należy:

- dotacje celowe na realizację infrastruktury uzdrowiskowej i komunalnej spełniającej zaostrzone wymogi w zakresie środowiska naturalnego,
- prawo do wprowadzania miejscowego podatku turystycznego,
- podatek od drugiego mieszkania,

[492] *Analiza przekrojowa wybranych zagadnień związanych z turystyką uzdrowiskową*, Krynica-Kraków 5.12.2004

- zwiększone udziały w dochodach podatkowych (Niemcy, Szwajcaria, Włochy),
- taksę kuracyjną,
- preferencyjne kredyty na budowę infrastruktury rekreacyjnej, sportowej i uzdrowiskowej,
- przyjęcie zasady, że opłaty i kary za gospodarcze korzystanie ze środowiska są dochodami gmin uzdrowiskowych,
- przyjęcie zasady, że podmioty działające na terenie uzdrowiska podlegają jednolitym kryteriom podatkowym, a ewentualne obniżenie dochodów gmin z tytułu czasowego obniżenia podatków jest w pełni rekompensowane gminom uzdrowiskowym,
- dopłaty do cen paliw ekologicznych (Austria, Niemcy, Francja, Szwajcaria),
- wprowadzanie ulg w podatku dochodowym w przypadku realizacji preferowanych w uzdrowisku inwestycji[493].

Opodatkowanie usług uzdrowiskowych w Austrii wynosi 10%. Jest to podatek obniżony, wynosi połowę normalnej stawki 20%.

Koszt osobodnia, czyli uśrednienie specyficznych elementów składających się na dzienny koszt pobytu kuracjusza w uzdrowisku, zawiera także odpisy na remonty i modernizację ośrodka, taksę uzdrowiskową, czy nawet opłaty za uczestnictwo w imprezach kulturalnych lub korzystanie z parku zdrojowego. Stąd też koszt leczenia w uzdrowiskach jest bardzo wysoki. Należy jednak pamiętać o tym, że Austria to kraj wysoko rozwinięty. W 1998 roku wartość PKB osiągnęła 240 mld dolarów, wzrost PKB wynosił 3%. Jednocześnie dochód na 1 mieszkańca wynosił 29,8 tys. dolarów, co stawiało Austrię na 5-tym miejscu w Europie[494]. Przyrost naturalny wynosi 0,11% (2005), jest jednym z najniższych w Europie, czyli społeczeństwo starzeje się. Średnia długość życia to 76 lat dla mężczyzn, a dla kobiet- 82 lata. Te dwie powyższe przyczyny tłumaczą, dlaczego w Austrii utrzymał się klasyczny model uzdrowiska, oraz to, że pomimo wysokich cen zachowany został wysoki popyt na tego typu usługi. Ze względu na wysoki standard uzdrowiska austriackie są na tyle atrakcyjne, żeby dorównywać, a częstokroć nawet przewyższać oferty ośrodków typu SPA itp.

W Unii Europejskiej nie ma polityki dotyczącej uzdrowisk, czy też turystyki. Te zagadnienia dotyczą tylko państw członkowskich. Chociaż Wspólnoty Europejskie nie posiadają specjalnego budżetu na te cele, to jednak lecznictwo uzdrowiskowe, ogólnie turystyka, może otrzymać dotacje pieniężne za sprawą uczestnictwa w programach Funduszy Strukturalnych, takich jak: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej. Ze środków tych skorzystały np. ubogie, rolnicze 64 gminy austriackie w Styrii, w 1995 roku. Zawiązały Stowarzyszenie i podjęły się próby zdobycia środków unijnych na rozbudowę infrastruktury turystyczno- uzdrowiskowej. W efekcie są teraz konkurencyjnymi, nowoczesnymi miejscami wczasowo- uzdrowiskowymi, których atutem są oryginalne produkty regionalne.

Sektor uzdrowiskowy, który kiedyś oznaczał ponadregionalne miejsca lecznictwa, spełniające społeczne funkcję, stał się takim samym sektorem jak inne branże, którego podstawą kształtowania są badania marketingowe oraz marketingowa koncepcja zarządzania przedsiębiorstwem leczniczym.

---

[493] *Analiza przekrojowa wybranych zagadnień związanych z turystyką uzdrowiskową*, Krynica-Kraków 5.12.2004

[494] Dane za stroną internetową: http://www.euroinfo.org.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=187&Itemid=71 (17.01.2009)

R. W. Butler badał popyt w długim okresie i zauważył cykl rozwoju uzdrowiska, który kształtował się jak cykl każdego innego produktu rynkowego. Po okresie powolnego, później dynamicznego rozwoju, następuje stagnacja popytu w kurorcie uzdrowiskowym. Dalsze życie uzdrowiska zależy od czynników odmładzających, do których mogą należeć nowe pomysły na uatrakcyjnienie pobytu w takim miejscu, jeżeli jest ich brak to kurort albo upada, albo przekształca się w ośrodek nastawiony na nowe funkcje. Zatem ostatni etap może skutkować częściowym lub całkowitym zanikiem funkcji leczniczo- wypoczynkowej, w rzadkich wypadkach rozwinięciem jej.

Czynnik odmładzającym spowodował powstanie nowego nurtu turystyki zdrowotnej. Nowoczesny produkt uzdrowiskowo- leczniczy uwzględnia różne scenariusze pobytu w ośrodku uzdrowiskowym, związane już nie tylko z dbaniem o zdrowie, ale także z rekreacją i wypoczynkiem, czy też z różnymi formami dbania o estetykę ciała. Uzdrowisko to przedsiębiorstwo nastawione na zysk. Dzisiejsze kurorty oferują nie tylko leczenie uzdrowiskowe, lecz także wysublimowane formy odnowy biologicznej i spędzania wolnego czasu. Dodatkowo centra rozrywki, doskonała infrastruktura turystyczna oraz około- uzdrowiskowa dopełniają uroku austriackich kurortów.

Wysoka jakość uzdrowisk austriackich, rozszerzona o produkty oczekiwane przez kuracjuszy komercyjnych, stanowi o wyjątkowości i konkurencyjności tychże kurortów. Rozwiązania administracyjne tych ośrodków sprawiają, że są one bardzo dochodowe, co wpływa pozytywnie nie tylko na stan tych uzdrowisk, ale przyczynia się do ogólnego rozwoju turystyki oraz całej gospodarki austriackiej. Stan prawny jest ściśle uregulowany, co eliminuje problemy związane z ogólnym administrowaniem i dochodzeniem swoich praw jako gminy uzdrowiskowej.

Bibliografia:

1. *Analiza przekrojowa wybranych zagadnień związanych z turystyką uzdrowiskową*, Krynica- Kraków 5.12.2004, za stroną internetową: www.sgurp.pl/Dokumenty/2004-12-08_analiza_czesc1.doc
2. Dane za stroną internetową: http://biznes.interia.pl/wiadomosci-dnia/news/co-da-uzdrowisko-czego-nie-da-spa,898741,473894,4
3. Dane za stroną internetową: http://www.euroinfo.org.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=187&Itemid=71 (17.01.2009
4. Dane za stroną internetową: http://www.sgurp.pl/strony/Aktualnosci/nowa_strona_13.htm

Diana Sarek

Most Kopenhaga – Malmo

Tematem mojej pracy, jak podałam powyżej, jest niezwykła europejska konstrukcja, tj. most łączący dwa miasta – Kopenhagę i Malmo. Na wstępie chciałabym skupić się na charakterystyce tych miejsc, aby później móc przejść do opisu samego obiektu i co najważniejsze do współpracy i powiązań pomiędzy miastami.

Kopenhaga, jak wiadomo, jest stolicą najstarszego królestwa na świecie - Królestwa Danii. Położona na wschodnim wybrzeżu wyspy Zelandii stanowi trzecie pod względem wielkości miasto Skandynawii (po Sztokholmie i Helsinkach). Założona została około 1000 roku i początkowo stanowiła niewielką osadę rybacką, która szybko

przekształciła się w miasto o nazwie Kobmannehavn, co znaczyło dosłownie „port kupców". Rozwijająca się i dobrze prosperująca Kopenhaga została doceniona przez duńskich władców i już w 1416 roku została mianowana stolicą kraju. Przez kolejne tysiąclecia miasto rozwijało się raz w lepszych a raz w gorszych warunkach. Począwszy od znacznego wzrostu liczby mieszkańców u progu XVII wieku i upiększania miasta, przez epidemię dżumy, która w 1711 roku zabiła 23 tys. z 60 tys. mieszkańców, aż po dwie wielkie wojny światowe. Po 1945 roku stolica Danii stała się jednak nowoczesną metropolią liczącą obecnie blisko 1,8 mln mieszkańców.

Osobiście nigdy nie byłam w Kopenhadze, dlatego o jej architekturze, zabytkach i charakterystycznych miejscach ciężko mi cokolwiek powiedzieć. Mogę jedynie posiłkować się licznymi artykułami i opiniami innych osób. Historia miasta zna liczne pożary, które zmusiły architektów do ciągłej pracy, co doprowadziło do uwolnienia się od ciasnej średniowiecznej zabudowy. Obecnie Kopenhaga wyróżnia się spośród europejskich stolic szerokimi bulwarami, licznymi parkami i ogrodami. [495] Do najsłynniejszych należą tzw. Ogrody Tivoli znajdujące się w samym sercu miasta. Otwarte w 1843 roku miały stanowić natchnienie dla „Baśni tysiąca i jednej nocy", dobrze nam znanego Hansa Christiana Andersena. Do innych charakterystycznych obiektów zaliczyć można Black Diamond (bibliotekę narodową), Pałac Amalienborg Królowej Małgorzaty, Zamek Rosenborg czy też pomnik Małej Syrenki – symbol Kopenhagi. Oczywiście miasto ofertuje wiele innych atrakcji, których jednak nie będę tutaj wymieniać, ale pewna jestem, że warto je kiedykolwiek zobaczyć.

W tej części mojej pracy chciałabym opisać drugie z interesujących nas miast – mianowicie Malmo. Założone zostało pod koniec XIII wieku i stanowiło drugie po Kopenhadze najważniejsze miasto Danii. Przez wiele stuleci było atrakcyjnym dla ludności miejscem połowów, a co za tym idzie eksportu solonych śledzi. W roku 1658 Duńczycy zostali jednak zmuszeni do oddania miasta Szwecji i taki stan rzeczy pozostał do dnia dzisiejszego. Obecnie Malmo jest trzecim co do wielkości miastem Szwecji, położonym nad brzegiem zatoki Oresund. Jego nazwa oznacza dosłownie „piaszczysty kopiec", która pochodzi zapewne od wielokilometrowych plaży ciągnących się prawie do centrum miasta. Plaże te są ulubionym miejscem spotkań głównie młodzieży, która latem przyrządza tam potrawy z grilla czy przesiaduje przy ogniskach.

Podobnie jak w przypadku Kopenhagi, nie miałam nigdy okazji odwiedzić Malmo. Z uzyskanych informacji dowiedziałam się, że Malmo zachowało wiele zabytkowych budynków, najstarsze z końca XIII wieku. Do miejsc, które warto zobaczyć należą m.in. Malmomuseer – Muzeum Malmo znajdujące się w pięknym, renesansowym zamku wzniesionym w czasach gdy miasto należało jeszcze do Danii, czy też Radhuset – ratusz stojący przy jednym z największych placów Stortorget.[496] Przeciwwagę dla renesansowych obiektów stanowi natomiast Turning Torso, czyli nowoczesny wieżowiec mieszkalny. Ten 190 metrowy budynek z 54 piętrami jest jednym z 25 najwyższych w Europie i stanowi obecnie wizytówkę miasta.

Oba opisane przeze mnie miasta są fascynujące i świetnie nadają się na spędzenie wakacji czy też krótkiego weekendu, bez względu na porę roku czy też gust odwiedzających. Oprócz wspólnej historii i pewnych podobieństw, miejsca te łączy również wybudowany całkiem niedawno most, który jest tematem mojej pracy.

Plany połączenia miast powstały już w 1872 roku i dotyczyły budowy pod dnem cieśniny Sund tunelu, który usprawniłby komunikację między Kopenhagą a Malmo. Idea

[495] Dane za stroną internetową: http://geografik.webpark.pl/kopenhaga/turystyka.html
[496] Dane za stroną internetową: http://www.tanie-loty.com.pl/zwiedzanie-szwecji.html

wyprzedzała jednak epokę, dlatego powrócono do niej w okresie międzywojennym. Niestety na przeszkodzie stanął kryzys gospodarczy a następnie wojna. Dopiero w 1991 roku, po wieloletnich dyskusjach, rządy Danii i Szwecji porozumiały się co do szczegółów przedsięwzięcia i przystąpiono do prac przygotowawczych. Właściwa budowa mostu rozpoczęła się w 1995 roku, a uroczyste otwarcie obiektu miało miejsce 1 lipca 2000 roku i brali w nim udział członkowie rodziny królewskiej. Koszt budowy – 2, 65 mld dolarów – był tak ogromny, że według planów inwestycja zacznie przynosić dochody dopiero w 2030 roku.

Most nad Sundem jest jednym z elementów całego kompleksu komunikacyjnego łączącego miasta. Cała przeprawa ma około 16 kilometrów. Jej zachodni odcinek stanowi sztuczny półwysep o długości 430 metrów, na którym autostrada i linia kolejowa biegną tunelami długości ponad 3,5 kilometra, poprowadzonymi 10 metrów pod dnem morza. Jezdnie i tory wynurzają się na powierzchnię na specjalnie usypanej wyspie, długiej na ponad 4 kilometry. W tym miejscu zaczyna się wiszący most, czyli ostatni odcinek przeprawy. Jego długość to 7845 metrów, a najwyższe przęsło zawieszone jest 57 metrów nad lustrem wody. Jeżeli chodzi o punkty poboru opłat i przejście graniczne, zostały one zlokalizowane po szwedzkiej stronie cieśniny. Uaktualnione dane z 2009 roku na temat opłat mówią, że aby przejechać połączeniem most - tunel samochodem osobowym w jedną stronę, należy zapłacić 38 Euro. Największą opłatę musi uiścić autobus powyżej 9 metrów, bo jest to aż 157 Euro. Pomimo tak wysokich cen, z Oresundbroen korzysta codziennie około 16 tysięcy pojazdów.

Budowa mostu łączącego Kopenhagę i Malmo miała na celu głównie ułatwienie komunikacji pomiędzy miastami, ale również pomiędzy mieszkańcami całego Półwyspu Skandynawskiego z Europą. Obecnie konstrukcja ma duże znaczenie społeczno-ekonomiczne, gdyż tereny po obu stronach cieśniny szybko się integrują, tworząc jeden wielki region, zamieszkały przez prawie 3,5 miliona osób i posiadający 50 tysięcy działających firm. Mimo tego budowa mostu miała wielu przeciwników, których jednym z wielu wysuwanych argumentów było twierdzenie, że zwiększona emisja spalin samochodowych przyczyni się do degradacji środowiska naturalnego. Wyrazem niezadowolenia przeciwników były widoczne pikiety na placu Stortorget, głoszące hasło „*Make love not bridges”* (czyli Budujcie miłość, nie mosty). Także nostalgia odgrywała tu pewną rolę, ponieważ prom z Malmo do Kopenhagi, stanowił integralną część życia społecznego miast. Dla mieszkańców wieczór spędzony na pokładzie promu był jedną z głównych rozrywek, a budowa mostu miała ją zakończyć. Tak też się stało, bowiem po uruchomieniu tunelu i mostu przez Sund, przewoźnicy promowi zostali zmuszeni do zlikwidowania stałych połączeń między miastami. Zakaz jednak jest obchodzony w ten sposób, że uruchamiane są sezonowe rejsy statkiem pod oficjalnym szyldem wycieczek. Do innych problemów należało zachowanie zerowego wpływu na wymianę wód pomiędzy Morzem Północnym a Morzem Bałtyckim. W tym celu pogłębiono dno cieśniny a z wydobytych kamieni utworzono sztuczną wyspę Peberholm. Równie ważne było połączenie elektrycznych systemów kolei duńskiej i szwedzkiej, które różniły się napięciem.

Jak już wcześniej wspomniałam most nad cieśniną Sund ma duże znaczenie społeczno-ekonomiczne. Ułatwiona komunikacja pomiędzy miastami doprowadziła do tego, że coraz większa liczba Szwedów podejmuje pracę w Danii, gdzie podatki są niższe, natomiast Duńczycy chętniej kupują nieruchomości w regionie Malmo, których ceny są niższe niż w regionie kopenhaskim. Z oficjalnych danych Urzędu Miejskiego w Malmo wynika, że Duńczycy stanowią najliczniejszą mniejszość narodową w mieście. Od momentu otwarcia mostu, czyli roku 2000, liczba tych, którzy osiedlają się w Malmo

wzrosła czterokrotnie. Większość z nich dojeżdża do pracy do Kopenhagi, a w Szwecji kupuje tańsze mieszkania. Jednak punkt kulminacyjny duńskiej ekspansji ma nastąpić w 2011 roku, kiedy to ma zostać otwarty Citytunneln, czyli podziemna linia kolejowa, która ma usprawnić komunikację pomiędzy centrum zarówno Malmo jak i centrum Kopenhagi. Skupiając się jednak na moście Oresund warto wspomnieć o wycieczkach Duńczyków i Szwedów na drugą stronę cieśniny Sund, które już teraz są czymś normalnym. Szwedzi przyjeżdżają do Kopenhagi nie tylko do pracy, ale również dla rozrywki, np. na różnego rodzaju spektakle czy koncerty, a także po markowe ubrania. Ciekawym, aczkolwiek zrozumiałym dla mnie zjawiskiem jest łączenie się w pary osób pochodzących z tych dwóch regionów. Przed budową mostu mieszanych małżeństw było 153, natomiast w 2006 roku ich liczba wzrosła do 318. Przykład takiej pary został opisany w dzienniku *„Sydsvenskan”*. Małżeństwo po ślubie zamieszkało w Kopenhadze, a dzięki dogodnemu połączeniu miast, mieli możliwość codziennego dojeżdżania do pracy na drugą stronę cieśniny. Przykładów takich na pewno można znaleźć więcej, wniosek natomiast jest jeden: miłość nie zna granic.

Współpraca pomiędzy miastami nie odnosi się jednak tylko do łatwości robienia zakupów i szukania swojej drugiej połówki. Region Oresund to przede wszystkim integracja gospodarcza, społeczna i naukowa. Przykładem może być inicjatywa *„Region naukowy Oresund”*, która jest wspierana przez program INTERREG w ramach polityki spójności Unii Europejskiej. W ramach jej sześciu platform współpracują ze sobą władze regionalne, przedsiębiorstwa oraz 14 uniwersytetów z obu państw. Zajmują się one kwestiami żywności, środowiska naturalnego, technologii informatycznych czy też ochrony zdrowia. W lutym 2008 roku inicjatywa ta została uznana przez Komisję Europejską za jeden z najbardziej innowacyjnych projektów, za co otrzymała nagrodę *„Regio-Stars”*.

Budowa mostu nad Sundem pomimo wielu niepodważalnych atutów, posiada również, jak to w życiu bywa, złe strony. Szwedzki Urząd Rybołówstwa przedstawił bowiem raport, z którego wynika, że most zakłócił równowagę biologiczną w rejonie cieśniny, przez co ma negatywny wpływ na ilość węgorza i dorsza. Dodatkowo w trakcie budowy mostu zniszczono dno na obszarze 253 hektarów, co doprowadziło do zmniejszenia wydajności połowowej. Widać zatem, że obawy przeciwników budowy mostu dotyczące środowiska naturalnego nie były bezpodstawne.

Podsumowując chciałabym wyrazić swoją opinię na temat tej niezwykłej konstrukcji. Nie posiadam być może zbyt dużej wiedzy na ten temat, wydaje mi się jednak, że w obecnych czasach potrzebne nam są tego typu inicjatywy. Żyjemy w nowoczesnych państwach, które ciągle dążą do rozwoju i integracji, czego najlepszym przykładem jest powstanie Unii Europejskiej. Dzięki zniesieniu granic umożliwiamy sobie kontakty z innymi regionami, a to owocuje przyspieszonym rozwojem gospodarczym, większą świadomością kulturalną. Nie żyjemy już w swoim „zamkniętym świecie”, nie mając pojęcia jak wygląda życie u naszych sąsiadów. Podróżujemy coraz więcej i poznajemy obyczaje innych narodów, możemy podejmować pracę za granicą. Dlatego właśnie, takie połączenia jak to między Kopenhagą a Malmo są niezbędne w dalszej integracji. Oczywiście przy każdym tego typu projekcie należy zwracać uwagę na ochronę środowiska naturalnego oraz liczyć się z konsekwencjami. Wierzę jednak, że ludzie, który podejmują takie wyzwania, są pewni swoich kompetencji i robią wszystko, żeby w jak najmniejszym stopniu uszkodzić naturę.

Bibliografia:

- http://geografik.webpark.pl/kopenhaga/turystyka.html
- http://www.tanie-loty.com.pl/zwiedzanie-szwecji.html
- http://www.scandinavica.pl/art,show,3,most-nad-sundem-oresundsbron.html
- http://www.portalmorski.pl/caly_artykul.php?ida=1457
- http://miasta.gazeta.pl/szczecin/1,86270,4701966.html
- http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/294&format=HTML&aged=0&language=PL&guiLanguage=en

Kamila Serafin

Motyw lokalny w filmach europejskich reżyserów

Pedro Almodóvar, hiszpański reżyser akcję swych filmów umiejscawia w Madrycie i jego przedmieściach. Sceny z jego filmów przekonują widzów, że przedstawione w nich zdarzenia mogą mieć miejsce tylko w Madrycie, nie pasują do innych miast europejskich. Artysta wykorzystuje uroki architektoniczne miasta, a także wielokulturowość jego mieszkańców. Sam reżyser o Madrycie wypowiada się tak:

„Ci z nas, którzy mieszkają w Madrycie, nie mają tu korzeni. W Madrycie nigdy nie było lokalnej atmosfery, jaka panuje na przykład w Barcelonie. Jeśli mieszkałeś w Madrycie, to tak, jakbyś mieszkał w każdym innym mieście. Nikt nie uważał, że musi stawać w obronie Madrytu, nikt bowiem specjalnie się z nim nie identyfikował. Wszystko, co tu się działo, uchodziło za czysto przypadkowe. Teraz ludzie mówią o kulturze *madrileña* i bronią jej, porównując ją do innych kultur. Ludzie ci (pośród których ja sam się znajduję) mówią, że Madryt pęka od pomysłów, że oczy Europy są na nas skierowane. Nie ma wątpliwości, że z mieszkaniem tutaj wiąże się pewna duma. Ale to prowadzi donikąd-zwracasz się ku miastu i przestajesz czuć się sobą."

W tym cytacie znajdują się dwie najważniejsze cechy Madrytu z filmów Almodóvara. Przede wszystkim jest to miasto niesłychanie heterogeniczne i to na wielu poziomach – ekonomicznym, kulturowym, klimatycznym. Warto zwrócić uwagę na fakt, iż cechą filmów tego reżysera jest podkreślanie dystansu w stosunku do opowiadanej historii. W jego dziełach pełno jest różnych gatunków filmowych, które tworzą niezwykłą mozaikę sytuacji i postaci. Nie możemy zatem brać dosłownie tego co nam autor przedstawia, lecz przetrawić to i wyciągnąć z tego należytą esencję.

W *„Wywiadzie z samym sobą"* Madryt jest to miejsce, które wymaga od swoich mieszkańców, by odcisnęli na nim swoje piętno, raczej przystosowujące się do tych którzy przybywają. Miasto to definiowane jest nie tyle poprzez to, co się w nim znajduje - zabytki, pomniki, osiedla, ulice czy budowle, ile przez to co się w nim dzieje – ludzi zachowujących się w określony sposób, przyjęcia, które się tu urządza, sztuki, które się wystawia, stroje, które się nosi, a także przez miejską komunikację, która stanowi integralny element opowiadanych przez Almodóvara historii.

W filmach Almodóvara znaleźć można wiele kontrowersyjnych elementów: skłonność do szokowania widzów, posługiwanie się prowokacją jako głównym motywem dramaturgicznym, odwoływanie się do hiszpańskich obsesji związanych z rodziną, religią, relacjami damsko-męskimi. Wszystkie te elementy możemy znaleźć w kolejnym niezwykle interesującym dziele tego reżysera z 1980 roku, o intrygującym tytule *„Pepi, Luci, Bom"*. Podglądactwo jest ważnym motywem występującym w tym filmie. Najpierw widzimy policjanta, który podgląda jedną z bohaterek, by zdobyć kompromitujące ją informacje, a następnie szantażować. Potem role się odwracają i to właśnie policjant

zostaje podglądany dla zemsty. Następnie sąsiad podgląda obnażających się młodych mężczyzn, aż w końcu mąż śledzi swoją żonę po to by ją schwytać i zmusić do powrotu do domu. Historie te, skomplikowane bardziej niż niejedna południowo-amerykańska telenowela, mają na celu uświadomić widzowi, iż Madryt w owym czasie nie zażywał jeszcze pełni obyczajowej wolności, że jeszcze nie wyszedł z cienia swojego Wielkiego Cenzora - generała Franco. Zarazem przyglądanie się sąsiadom z balkonów czy zza firanek to typowo miejska rozrywka, ponieważ na wsi, gdzie domy są bardziej od siebie oddalone, taka możliwość nie wchodzi w grę. Wprowadzając wątek podglądania do tego i wielu poźniejszych filmów, hiszpański reżyser niejako potwierdza czy wzmacnia miejski charakter przestrzeni, w której toczy się akcja. Większość ekscesów i dziwactw, których jesteśmy świadkami oglądając ten film, odbywa się za zamkniętymi drzwiami prywatnych mieszkań. Można to odczytać jako świadectwo hipokryzji Hiszpanów początku lat osiemdziesiątych, albo ich oznakę przyzwyczajenia do tego, że należy zachować środki ostrożności.

Zupełnie inna sytuacja ma miejsce w kolejnym ironicznym dziele mistrza – *„Labiryncie namiętności”* z 1982 roku. Akcja filmu toczy się głównie na przestrzeni publicznej: w klubach, kawiarniach, na ulicach, lotnisku. Już pierwsza scena wskazuje na to, że Hiszpanie wyszli z ukrycia i przestali się obawiać ujawnienia ich prawdziwej tożsamości. Widzimy w niej dwójkę bohaterów, którzy spacerując po pchlim targu, odnajdują to czego od zawsze pragnęli. Niby zwykła scena, ale jednak dla ludzi żyjących w tamtych czasach było to swego rodzaju wyjście ze skorupy.

Madryt staje się miastem wręcz nieograniczonych możliwości, takim w którym każdy może odetchnąć pełną piersią, rozerwać się i zawrzeć nowe znajomości. Choć nie zawiera się ich szybko, nie są one wcale takie krótkie ani powierzchowne. Przeciwnie, w Madrycie wszędzie panuje życzliwość, ludzie interesują się życiem bliźnich i chcą sobie nawzajem pomagać, co sugeruje, że miasto to mimo swojej wielkości nie przestało ujawniać cech typowej wioski-plemienia. Nikt nie myśli bowiem w kategoriach majątkowych czy społecznych. Możemy zatem zauważyć, że Almodóvar nie tylko rejestruje zmiany zachodzące w Madrycie po śmierci hiszpańskiego dyktatora, ale je celebruje. Wolność obyczajowa, załamanie się systemu klasowego, hedonizm uszczęśliwiają bohaterów i nie przynoszą żadnych skutków ubocznych. Biedni są tylko ci, którzy nie mogą skorzystać z prawa do zabawy.

W *„Labiryncie Namiętności”* Almodóvar również teoretyzuje na temat wyglądu współczesnego Madrytu. Opowiada, że prostota nigdy nie była nowoczesna, bowiem to co nowoczesne jest futurystyczne, a futuryzm musi być połyskliwy. Połyskliwość oznacza tu praktycznie wszystko, co rzuca się w oczy. Estetyka, której zwolennikiem jest główny bohater. To postmodernistyczna estetyka powierzchni, zgodnie z którą to co na wierzchu jest ważniejsze od tego co we wnętrzu. Ujawnia się to nie tylko poprzez wygląd samego miasta, ale również poprzez ubiór i zewnętrzność jego mieszkańców. Oglądając film możemy stwierdzić że mieszkańcy Madrytu są ludźmi wyzwolonymi, pewnymi swoich racji i pilnie ich strzegącymi. Dla nich to co na zewnątrz jest pewną formą ekspersji, przekazu tego, co dla oka jest niewidoczne. Charakterystyczne dla większości współczesnych filmów europejskich, których akcja dzieję się w wielkich miastach jest zjawisko nazywane „negacją miast”. Oznacza to, że nie sposób ustalić relacji między okolicą przedstawianych zdarzeń, a centrum miasta, a nawet umieścić przedstawionej scenerii na mapie prawdziwego Madrytu. W przeciwieństwie do innych reżyserów celem Almodóvara nie jest ukazanie Madrytu jako miasta jak każde inne, lecz podkreślenie jego młodości i plastyczności. O jego obliczu decydują ludzie, którzy znaleźli się w nim w danym momencie, a nie na przykład architekci z poprzednich wieków. Ponadto

przyjemności Madrytu są rozłożone w miarę równo, a nie jak to bywało kiedyś – skupione w centrum. Kolejny film Pedra *„Czym sobie na to zasłużyłam?”* przynosi zupełnie inny obraz Madrytu – nie wielkomiejski, a przedmiejski. Z jednej strony ukazane osiedle to uosobienie wielkiego, zurbanizowanego, nowoczesnego miasta, z drugiej miejsce to jest zadziwiająco blisko natury. Bohaterowie nie tylko przybyli do stolicy, ale także w pewnym sensie przywieźli prowincję do miasta, zabierając z rodzinnych wiosek pamiątki, regionalny akcent i prowincjonalne zwyczaje.

Dopiero w kolejnym obrazie mistrza - *„Prawo pożądania”* po raz pierwszy możemy dostrzec Madryt burżuazyjny i konsumpcjonistyczny. Miasto jest ukazane jako miasto południa, gorące i sensualne. W porównaniu z wcześniejszymi dziełami tego reżysera Madryt staje się miejscem mieniącym się wszystkimi kolorami graffiti i reklam, pełne ludzi i jak przystało na stolicę ciekawych zabytków.

Podsumowując, nawet jeśli Almodóvar zaprzestanie realizować filmy w Madrycie i o Madrycie, jego związek z tym miastem należy uznać za jedną z najtrwalszych i najwyrazistszych relacji między miastem, a reżyserem w całej historii europejskiej kinematografii. W przeciwieństwie do innych mistrzów kina, Almodóvar nie reprezentował swojego miasta, w sposób dobrze znany innym z kulturowych przekazów. On swojego Madrytu na niczym nie wzorował, tworzył go niemal od zera i przekształcał zgodnie do tego, jak zmieniała się jego wizja tego miasta i jego własna względem tego miasta pozycja. Co więcej, jego obraz stolicy Hiszpanii okazał się tak przekonywujący, że w świadomości większości współczesnych kinomanów i turystów jest utożsamiany z miastem filmów Almodóvara. Można zatem bez żadnych skrupułów stwierdzić, że Almodóvar dzisiejszy Madryt dla nas stworzył.

Motyw lokalny w dziełach Almodóvara skupia się przede wszystkim na miejscu akcji, natomiast motyw lokalny w kilku znanych mi polskich filmach dotyczy postaw charektorologicznych ludzi. Reżyserem na którego dzieła, a konkretniej jedno dzieło należy szczególnie zwrócić uwagę jest nasz rodzimy twórca Feliks Falk. Jeden z jego najgłośniejszych filmów „Komornik” przedstawia smutny obraz tego co obecnie dzieje się w polskich urzędach. Główny bohater, Lucjan Bohme, jest tytułowym komornikiem działającym w Wałbrzychu i okolicach. Bezwzględny, wszechwładny, nonszalancki, arogancki wobec swoich ofiar, tak można niewąpliwie go określić. Film przedstawia 48 godzin z jego życia. Działa on w rejonie gdzie miejscowe zakłady przemysłowe poupadały, panuje duże bezrobocie, a wielu ludzi żyje w biedzie. W takim miejscu działalność komornicza nabiera wyjątkowo dramatycznego wymiaru, budzi szczególny sprzeciw. Zwłaszcza że Bohme wykonuje swoje obowiązki z niezwykłą konsekwencją i skutecznością, bezwzględnie egzekwując należności. Chociaż sam pochodzi z ubogiej rodziny, nie ma nawet odrobiny litości dla dłużników. Bezkompromisowość i żelazna konsekwencja nieprzekupnego Lucjana w egzekwowaniu prawa sprawiają, że może się pochwalić najwyższym w regionie wskaźnikiem ściągalności, co przynosi mu znaczne profity. Jeździ więc luksusowym samochodem, nosi eleganckie garnitury i romansuje z żoną jednego z prawników zatrudnionych w miejscowym sądzie. Na założenie własnej rodziny nie ma czasu, tak bardzo pochłania go kariera. Nie ma też przyjaciół, a znajomi wywodzą się wyłącznie z tego samego kręgu zawodowego. Niespodziewanie główny bohater zostaje wmieszany w aferę korupcyjną, która w rezultacie prowadzi do samobójstwa kolegi po fachu. Jego śmierć po raz pierwszy w życiu wstrząsa bezdusznym dotąd komornikiem. W ramach zadośćuczynienia za swoje grzechy postanawia rozdać otrzymane w łapówce pieniądze ludziom, którym wyrządził krzywdę. Następnego dnia zostaje jednak zatrzymany pod zarzutem przyjęcia korzyści majątkowej. Nieludzki komornik nie jest więc żadnym demonem, tylko perfekcyjnym funkcjonariuszem systemu.

Nie dostrzega, że zło wynikające z korupcji nakłada się tu na zło ukryte w samej funkcji komornika. Ale komornik też okazuje się czyjąś ofiarą. Swoją nadgorliwość w wykonywaniu obowiązków tłumaczy obciążeniami dzieciństwa. Mści się na świecie za krzywdy doznane od ojca, szczycąc się przed sobą tym, że „wyszedł na ludzi" i został „przyzwoitym człowiekiem".

Obrazu Falka nie można odbierać dosłownie. Wymaga interpretacji metaforycznej i metafizycznej. Reżyser chciał nam dać do zrozumienia, że można swoje obowiązki wykonywać dobrze, lojalnie wobec swoich pracodawców, ale równocześnie w niektórych sytuacjach wykazać odrobinę serca i zrozumienia drugiemu człowiekowi, szczególnie, jeśli znalazł się w sytuacji bez wyjścia.

Na podstawie dorobku dwóch wyżej wymienionych reżyserów można stwierdzić, że kino europejskie może poszczycić się wartymi uwagi propozycjami dla współczesnych kinomanów. Tymczasem w repertuarze kin i mediach nie ma zbyt wiele propozycji kina europejskiego. Unia Europejska postanowiła zrobić coś w kierunku propagowania dzieł europejskich mistrzów kina. Dzięki unijnym pieniądzom i programowi MEDIA powstaje połowa europejskich filmów, wsparcie dostają dystrybutorzy, wspierane są niszowe festiwale. Wszystko to w latach 2007-2013 będzie kosztować podatników 750 mln euro. Dla jednych jest to dużo, dla innych wciąż za mało, jednak jako obywatele Unii Europejskiej powinniśmy zrozumieć, że wspieranie każdego filmu - nieważne czy dobrego czy kiepskiego, byle pochodził z własnego podwórka należy do naszych obowiązków.

Bibliografia:

- *„Słoneczne kino Pedra Almodovar*a"; Ewa Mazierska; Gdańsk, Słowo/Obraz Terytoria, 2007
- *„Filmowy świat Pedra Almodovara: uniwersum emocji"*; Katarzyna Citko; Białystok, Trans Humana, 2007
- *„Autorzy kina europejskiego"*; Grażyna Stachówna, Joanna Wojnicka; Kraków, Rabid, 2003
- http://www.filmpolski.pl/

Ewa Sikorska

Samorząd terytorialny w norweskim mieście Bergen

Bergen jest jednym z największych miast Norwegii, zaraz po stolicy - Oslo. Leży w miejscu gdzie stykają się Morza: Północne i Norweskie. Miasto to uznaje się za stolice zachodniej Norwegii i wrota, za którymi rozpościera się kraina fiordów. To największa atrakcja turystyczna całej Skandynawii. Jest równie ważnym portem rybackim. Centrum składa się z portu i starego nadbrzeża, więc wydawać się może, że właśnie wokół targu rybnego, znanego pod nazwą - Torget, toczy się życie tego miasta. Wokoło portu znajdują się liczne liczne sklepy z pamiątkami, kawiarnie, restauracje, oraz inne sklepy i budki zapraszające turystów swoim bogatym wachlarzem ofert. Jedni uważają to miejsce za okropne, gdzie wszystko miesza się z zapachem ryb. Natomiast dla innych jest to jedno z najbardziej urokliwych części miasta, gdzie można ujrzeć szereg zabytkowych budynków - Bryggen, należących do światowej listy dziedzictwa UNESCO. Są chlubą miasta, ponieważ stanowią najstarszą część Bergen. Ich ewenementem jest to, iż są bardzo

charakterystyczną i niepowtarzalną w żadnym innym mieście. Są budową szeregową, ze spadzistymi dachami, a ich kolorystyka rzuca się w oczy każdemu przechodniowi.

Specyficzny dla Bergen jest klimat, który charakteryzuje się największym na świecie nasileniem opadów. Jest to zauważalne gołym okiem, gdyż deszcz pada tam bardzo często, czasem nawet przez kilka, kilkanaście, a nawet kilkadziesiąt dni.

Gmina Bergen, w norweskim podziale terytorialnym znana pod nazwą „kommune", jest 216 norweską gminą pod względem powierzchni. Należy do okręgu Hordaland, podzielonego na 33 gminy, których jedną jest właśnie Bergen, jej administracyjne centrum. Norwegia dzieli się na 19 takich okręgów. Natomiast okręgi dzielą się na 433 gminy. Obecne nazewnictwo obowiązuje od 1918 r. Przedtem okręgi nazywały się amtami. Taki podział kraju jest w mocy od 1662r. Poprzednio połączone królestwo Danii i Norwegii podzielone było na dziewięć okręgów zwanych *lan*.

Uprawnienia dotyczące samorządu terytorialnego nie są zawarte w Konstytucji lecz innych odnoszących się do tego aktach prawnych. Rząd w Norwegii jest zdecentralizowany. W ramach tego, uprawnienia do sprawowania samodzielnych rządów, otrzymały Rady Okręgów i Rady Gmin. Bergen jest wyjątkowym przypadkiem jeśli chodzi o członkostwo w tychże Radach. Stosowana jest parlamentarna forma rządów i tworzony jest wielopartyjny samorząd terytorialny. Na terenie reszty kraju członkowie Rady Okręgu i Gminy pochodzą z wyborów przeprowadzanych co cztery lata. Mandaty są rozdzielane według systemu proporcjonalnego przedstawicielstwa. Na czele rady stoi komitet wykonawczy, w skład którego wchodzą przedstawiciele wszystkich ugrupowań politycznych z danej rady oraz burmistrz. Bezpośrednim reprezentantem szczebla lokalnego norweskiej administracji jest Gubernator Okręgu.

Okręgi należą do tradycyjnego podziału administracyjnego pochodzącego ze Średniowiecza. Wtedy to lokalne Rady Okręgów nadal miały dużą władzę. Po zjednoczeniu Norwegii w jedno państwo, system średniowiecznego samorządu terytorialnego stopniowo zaniknął. Natomiast po zawarciu unii z Danią, władza została scentralizowana w ręku jednego króla. Ponownie wprowadzenie w gminach samorządów terytorialnych nastąpiło w 1837 r.

Najważniejszymi jednostkami administracji samorządu terytorialnego są właśnie gminy. Do zadań należących do organów gminnych należy: odpowiedzialność za kształcenie na poziomie podstawowym oraz gimnazjalnym, usługi społeczne, gminne drogi, sieć wodociągowa, kanalizację oraz podział obszarów pod zabudowę mieszkalną, usługową, a także dbałość o dobro mieszkańców.

Jeśli chodzi o kwestie edukacji, która dotyczy organów gminnych, to do instytucji miejskich zalicza się pięć szkół podstawowych: Hinrich-Wolff i Eugen-Naumann-Schule, Schule am Horstweg (posiadająca klasy dla dzieci upośledzonych), szkoły w Sülze i Eversen. Aczkolwiek większość szkół w Bergen jest prywatna. Ludzie mieszkający w Bergen wybierają dla swoich dzieci szkoły prywatne, gdyż zależy im na renomie. W państwowych placówkach można zauważyć znacznie wyższą skale zagrożeń narkomanią. Poziom edukacyjny w obu przypadkach szkół przez władze gminne stara się być zrównany.

„Komunna" Bergen dysponuje wysokim budżetem, więc stać ją na utrzymanie miejsc, które związane są z rozwojem kulturalnym jej mieszkańców. Zaliczyć do nich można do nich: biblioteki, liczne muzea, takie jak: Muzeum Regionalne Römstedthaus, Muzeum miasta Bergen znajdujące się w budynkach Bryggen, Bergeńskie Muzeum Sztuki, Muzeum Starego Bergen. Również należy do nich Dom Miejski, który jest miejscem spotkań politycznych, artystycznych, kulturalnych oraz wszelkiego rodzaju uroczystości.

Gmina Bergen oferuje wiele miejsc godnych zwiedzenia oraz duży asortyment sklepów. Międzynarodowość gastronomii i dogodne warunki noclegowe w licznych hotelach i pensjonatach są jedną z turystycznych atrakcji tego regionu.

Omawiając kwestie dotyczącą dróg gminnych można przytoczyć ciekawostkę, że oprócz turystów, wszyscy mieszkańcy miasta muszą wnosić opłaty za korzystanie z tuneli, wiaduktów i dróg prowadzących do zabytkowego centrum Bergen. W okresie zimowym pojazdy poruszające się na oponach zaopatrzonych w kolce wnoszą dodatkowe opłaty za użytkowanie dróg. Opłaty za to uiszczane są w specjalnie do tego postawionych automatach, w których wykupić można okresowo bilety na wjazd. Z racji tego, iż gmina ta posiada duży zasób środków materialnych, jakość dróg, jak na realia norweskie, stoi na wysokim poziomie. Aczkolwiek infrastruktura drogowa wciąż się rozwija, ponieważ władze gminne kładą na nią duży nacisk.

Jeśli chodzi o sieć wodociągową to woda pitna pozyskiwana jest ze zbiorników wody opadowej oraz z niektórych zbiorników wody słodkiej. Przez co korzystanie z zasobów wodnych jest bezpłatne.

W głównej mierze obszary pod zabudowę mieszkalną i usługową należą do gminy i są oddawane w tzw. „wieczystą dzierżawę". Jest to opłacalna forma zagospodarowywania terenów, gdyż staje się to korzystne dla obu stron, zarówno „dzierżawców" jak i gminy.

Podsumowując, „kommuna" Bergen jest jedną z najprężniej działających w Norwegii, ze względu na swoje atrakcyjne położenie turystyczne, które ma ogromny wpływ na rozwój miasta oraz dbałość o wygląd i dobro jego mieszkańców.

Bibliografia:

www.wikipedia.pl
www.amb-norwegia.pl
www.bergen-online.de

Anna Sikorska

Samorząd terytorialny na Malcie, wybrane zagadnienia

Położona w samym sercu Morza Śródziemnego Malta od tysięcy lat jest miejscem, gdzie przenikają się nawzajem różne cywilizacje. Została zasiedlona około roku 5200 p.n.e. Jeszcze przez kolonizacją wyspy przez Fenicjan, którzy nadali jej nazwę *Malat*, czyli „bezpieczne schronienie", istniała tam rozwinięta kultura prehistoryczna. W późniejszych wiekach wyspy były siedzibą zakonu joannitów, zwanych później kawalerami maltańskimi, a następnie częścią Imperium Brytyjskiego. Malta uzyskała niepodległość w 1964 r.

Kolejna poważna zmiana ustrojowa nastąpiła w 1947 r. (Konstytucja MacMichaela), dzięki której Malta miała daleko idącą autonomię z własnym parlamentem i rządem. Sprawująca władzę w latach pięćdziesiątych Partia Pracy wysunęła koncepcję pełnej integracji Malty ze Zjednoczonym Królestwem. Niepowodzenie tej idei sprawiło że coraz popularniejsze stały się głosy przemawiające za niepodległością. Autonomiczne nastroje społeczeństwa sprawiły ze władze kolonialne w 1959 r. nadały nową konstytucje powiększającą uprawnienia organów autonomicznych, nie mogło to jednak powstrzymać aspiracji niepodległościowych Maltańczyków.

W maju 1964r. będący u władzy konserwatyści podali pod osąd społeczeństwa własny pomysł, który zyskał poparcie większości obywateli. Przyjęta w tym roku konstytucja jest aktualna do dzisiaj aczkolwiek wprowadzono do niej kilka zmian. 13 grudnia 1974 proklamowana została Republika Malty, która pozostawała członkiem Commonwealthu. Głową państwa został prezydent wybierany przez parlament, który mimo to dysponował ograniczonymi uprawnieniami.[497]

Władza ustawodawcza

Parlament

Maltański parlament ma charakter jednoizbowy i nosi nazwę Izby Reprezentantów, która składa się z 65 członków wybieranych na okres nie dłuższy niż pięć lat w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich i proporcjonalnych. Wybory odbywają się w trzynastu pięciomandatowych okręgach, głosować może każdy obywatel który ukończył 18 lat i mieszka na terenie republiki. Z biernego prawa wyborczego nie mogą korzystać urzędnicy państwowi i członkowie sił zbrojnych. Specyficznym rozwiązaniem jest możliwość kandydowania jednocześnie w dwóch okręgach wyborczych. Mandaty są dzielone według systemu pojedynczego głosu przenoszonego, w którym zamiast jednego wybiera się kilku a nawet kilkunastu w jednym okręgu. Wyborca oddaje tzw. głos preferencyjny, oznaczając wybranych kandydatów numerami (zaznaczając „1" obok najbardziej preferowanego kandydata, „2" obok następnego w kolejności preferencji, itd.). Wybrany zostaje kandydat, który uzyska niezbędną do wyboru liczbę głosów, obliczoną na podstawie metody Hagenbacha-Bischoffa.

Władza wykonawcza

Prezydent

Pierwsze dziesięć lat po ustanowieniu niepodległości funkcję głowy państwa pełniła królowa brytyjska, którą reprezentował gubernator generalny.Gdy ustanowiono republikę w w 1974 r. na jej czele stanął prezydent. W konstytucji Malty przepisy dotyczące kompetencji prezydenta są rozproszone.

Wybierany on jest przez parlament, zaraz po wyborach parlamentarnych, w drodze rezolucji na pięcioletnią kadencję. Warto dodać, że w warunkach systemu dwupartyjnego w którym o wyborze decyduję frakcja większościowa, na obsadę istotny wpływ ma premier.

Rząd

Zgodnie z konstytucją władza wykonawcza spoczywa formalnie w rękach prezydenta, jednak naprawdę głównym organem wykonawczym jest gabinet. Na wzór brytyjskiego systemu politycznego, w maltańskim systemie rozróżniamy gabinet w skład którego wchodzą premier z ministrami i rząd w którego skład wchodzą również sekretarze parlamentarni. Prezydent mianuje ministrów na wniosek premiera(lider zwycięskiej partii). Sekretarze parlamentarni obsadzani są z reguły w wybranych ministerstwach i podlegają ministrom. Pełnią oni rolę pełnomocników przy współpracy ministerstw z parlamentem.

Premier ma najważniejsze znaczenie w procesie wykonawczym. Silna pozycja szefa rządu wynika sytuacji politycznej i ustrojowej Malty. Jako szef partii rządzącej a zarazem posiadającej większość parlamentarną, co przy dużej dyscyplinie partyjnej

[497]Strony internetowa: http://www.localhistories.org/malta.html, http://encarta.msn.com/encyclopedia_761555566_2/Malta.html, 08-05-10

pozwala mu wpływać na prace Izby. Również konstytucja zapewnia mu silną pozycję prawną dając mu możliwość oddziaływania na kształt innych organów państwa. Ma on wpływ na powołanie m.in. Prokuratora Generalnego, dyrektora urzędu audytorskiego, sędziów sądu: Apelacyjnego i Konstytucyjnego członków komisji: Wyborczej, ds. Zatrudnienia, Służby Cywilnej oraz Urzędu ds. Radiofonii i Telewizji.

Władza sądownicza

W konstytucji niewiele miejsca poświęcone jest wymiarowi sprawiedliwości. Najniższymi szczeblami maltańskiego sądownictwa są: komisarze sprawiedliwości, którzy zajmują się wykroczeniami oraz Trybunał ds. Drobnych roszczeń, właściwi w sprawach których wartość przedmiotu nie przekracza 100 lirów. W skład struktury sądowej wchodzą sądy pokoju i sąd dla nieletnich, orzekających w sprawach karnych osób poniżej 16 roku życia. Sprawy cywilne rozstrzyga Sąd Cywilny złożony z dwóch izb, pierwsza zajmuję się sprawami o charakterze komercyjnym, druga zaś sprawami z zakresu prawa spadkowego i rodzinnego.

Władza lokalna

Malta jest państwem unitarnym podzielonym na trzy regiony: Majjistral i Xlokk, położone na największej wyspie, oraz Gozo. Najniższym szczeblem podziału administracyjnego i jednocześnie jednostkami samorządu terytorialnego jest 68 lokalitetów (*localities*). Samorząd na Malcie został wprowadzony dopiero w 1993r na mocy ustawy o radach lokalnych (*Local Council Act),* nie wprowadzono natomiast stosownych zmian do konstytucji. Inicjatorem reformy była rządząca wówczas Partia Nacjonalistyczna. Tutejsze jednostki lokalne są niewielkimi podmiotami. Największy – Birkirkara, liczy ponad 21, 6 tys. Osób, najmniejszy – Mdina, zaledwie około 350 osób.

Organem uchwałodawczym lokalitetu jest rada licząca, zależnie od liczby mieszkańców, od pięciu do trzynastu członków. Jest ona wyłaniana w wyborach powszechnych na trzy lata według systemu pojedynczego głosu przenoszonego (STV). Czynne i bierne prawo wyborcze przysługuje mieszkańcom, którzy ukończyli 18 lat i są wpisani do rejestru wyborców. Kandydować nie mogą osoby, które m.in. sprawują mandat deputowanego, wchodzą w skład formacji skoszarowanych, są zatrudnieni w urzędach lokalnych, pełnią urząd sędziego, zostali uznani przez są za niezdolnych do czynności prawnych lub skazani na karę pozbawienia wolności.

Prace lokalnego organu uchwałodawczego odbywają się na forum całej rady, komitetów i podkomitetów. Radni są obowiązani uczestniczyć w posiedzeniach pod groźbą utraty mandatu w razie nadmiernej absencji. Za swoją działalność publiczną nie otrzymują wynagrodzenia, z wyjątkiem mera lub osoby go zastępującej.

Na czele lokalnego ciała uchwałodawczego stoi mer (*mayor*) wybierany spośród radnych ba pierwszym posiedzeniu. Do jego kompetencji należy reprezentowanie rady, kierowanie jej pracami oraz sprawowanie nadzoru nad jej działalnością.

Organem wykonawczo-administracyjnym lokalitetu jest sekretarz wykonawczy (*Executive Secretary).* Jest on powoływany przez radę, która zawiera z nim trzyletni kontrakt. Wybór musi być poprzedzony konsultacjami z ministrem odpowiedzialnym za nadzór nad jednostkami samorządowymi. Oprócz sekretarza można mianować innych członków egzekutywy w proporcji nie przekraczającej 1 na 3000 mieszkańców.

Kompetencje władz lokalnych są stosunkowo niewielkie. Do zadań własnych lokalitetów należy m.in. utrzymanie dróg i obiektów użyteczności publicznej, zapewnienie

czystości i porządku w miejscach publicznych, rekomendowanie właściwym organom zmian w planach zagospodarowania przestrzennego, udzielanie obywatelom informacji o ich prawach, w tym o prawach konsumenckich, problematyka dotycząca służby zdrowia i zabezpieczenia społecznego. Oprócz tego, we współpracy z właściwymi instytucjami, dbają o budowę i utrzymanie placówek służby zdrowia i oświatowo-wychowawczych oraz domów starców; przedstawiają również ministrowi edukacji kandydatów na przewodniczących rad w szkołach podstawowych. Poza wymienionymi, lokalitety mogą, w drodze porozumień z administracją rządową, przejmować zadania leżące w jej kompetencji. Poważnym ograniczeniem samodzielności jednostek lokalnych jest brak możliwości nakładania podatków lokalnych. Wszystkie środki pozyskują z dotacji i gruntów rządowych, opłat za świadczone usługi oraz z pożyczek.

Działalność organów samorządowych podlega kontroli zarówno ze strony wyborców, jak i władz państwowych. Mieszkańcy, obok weryfikacji poczynań swych przedstawicieli w wyborach, mogą przysłuchiwać się wszystkim posiedzeniom rady, kierować wnioski do sekretarza, uczestniczyć w konsultacjach publicznych, przeprowadzanych z inicjatywy samej rady lub na żądanie określonej liczby obywateli, oraz w corocznym spotkaniu poświęconym budżetowi lokalnemu.

Jednocześnie lokalitety podlegają szerokiej kontroli ze strony instytucji państwowych. Organem administracji rządowej właściwym w tej materii jest minister do spraw lokalnych, wraz z podlegającym mu aparatem – Departamentem do spraw Lokalnych. Sprawuje on ogólny nadzór nad całokształtem działalności samorządu terytorialnego, podejmując również przedsięwzięcia mające na celu poprawę funkcjonowania struktur lokalnych (szkolenia, instrukcje skierowane do władz lokalnych). Jeden z kluczowych aspektów dotyczy gospodarki finansowej. Sprawują go zarówno struktury rządowe, jak i organy kontroli państwowej. Do pierwszej kategorii należy zaliczyć ministra do spraw lokalnych, działającego w porozumieniu z ministrem finansów. Zgoda obu członków komitetu jest niezbędna, np. przy zaciąganiu przez samorząd zobowiązań finansowych. Główny ciężar nad gospodarowaniem środkami budżetowymi oraz mieniem przypada jednak dyrektorowi urzędu audytorskiego, za pośrednictwem powoływanych przezeń corocznie audytorów lokalnych. Sporządzane przez nich raporty są przekazywane na ręce ministrów – finansów i do spraw lokalnych oraz do Izby Reprezentantów. W razie stwierdzenia poważnego i permanentnego naruszenia prawa budżetowego, organa nadzorcze mogą wyciągnąć konsekwencje wobec winnych. Najdalej idącym przedsięwzięciem jest rozwiązanie Rady przez prezydenta na wniosek szefa rządu.

Samorząd terytorialny na Malcie nie ma większego znaczenia, zarówno z powodu znikomych kompetencji, jak i ograniczeń finansowych. Jednak trzeba pamiętać, że został on wprowadzony dopiero przed kilkoma laty, niejako „na próbę". Można przypuszczać, że sprawne wykonywanie przez lokalitety swych zadań przyczyni się do podjęcia przez maltańskich polityków działań zmierzających do wzmocnienia pozycji wspólnot samorządowych, Szczególnie sprzyjające im stanowisko prezentuje rządząca obecnie Partia Nacjonalistyczna. Wydaje się, że na korzyść jednostek lokalnych przemawia fakt ratyfikowania przez Maltę Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego oraz członkostwo w Unii Europejskiej.

Kampania i przebieg wyborów

Przeprowadzone w 2008 roku wybory do maltańskiej Izby Reprezentantów były pierwszymi od czasu akcesji tego państwa do Unii Europejskiej. Uprawnionych do głosowania było ok. 250 tys. obywateli Malty. Głównymi rywalami były dominujące na

scenie politycznej Partia Nacjonalistyczna i Partia Pracy. W kampanii rządzący chrześcijańscy demokraci wskazywali na sukcesy w redukcji długu publicznego i zmniejszeniu deficytu. Laburzyści wskazywali natomiast na podnoszone wobec przedstawicieli władzy zarzuty korupcyjne.

Zwycięstwo chadecji spowodowało żywiołową reakcję jej zwolenników, którzy po ogłoszeniu wstępnych wyników tłumnie wylegli na ulice.

Bibliografia

1. Wojtaszczyk Konstanty A. red., *Systemy polityczne wybranych państw,* Warszawa 2004, str.175-197.
2. Andrzej Antoszewski, Ryszard Herbut, *Systemy polityczne współczesnej Europy,* Wydawnictwo Naukowe PWN; Warszawa, 2006 r.
3. Strony internetowe:
   http://www.localhistories.org/malta.html,
   http://encarta.msn.com/encyclopedia_761555566_2/Malta.html, 08-05-1
   http://president.gov.mt/, 08-05-10
   http://www.esciagi.info/malta,2945, 08-10-05

Magdalena Sitarz

Nadzór nad samorządem gminnym w wybranych państwach zachodnioeuropejskich

Pojęcie nadzoru i jego rodzaje.

Nadzór należy rozumieć jako całokształt uprawnień przysługującym określonym podmiotom, dotyczących harmonizacji poszczególnych instytucji czy organów występujących w strukturze administracji publicznej. B. Dolnicki utożsamia nadzór z czynnością prawną dokonywaną w formie określonych środków prawnych, zwanych środkami nadzoru[498]. Samo pojęcie nadzoru należy rozpatrywać w kontekście konkretnej konstrukcji prawnej. Zakres zadań samorządu i intensywność sprawowania nad nim nadzoru państwowego zależą od rozwiązań przedstawionych w ustawach. Niezbędne jest określenie w tych przepisach, według jakich kryteriów będą oceniane przez organy nadzorcze działania podmiotów samorządowych, a także jakie konsekwencje pociągnie za sobą nieprzestrzeganie ustalonych kryteriów przez organ nadzorczy.

Nadzór nad samorządem gminnym określany jest jako nadzór państwowy. Jest to funkcja władzy państwowej, powołanej do czuwania, aby jednostki samorządne spełniały swoje zadania publiczne celowo i zgodnie z obowiązującym prawem. Konstrukcja nadzoru składa się z uporządkowanych elementów i rozwiązań funkcjonalnych, instytucjonalnych oraz organizacyjnych określonych w przepisach prawnych.

Celem nadzoru, oprócz harmonizacji działania podmiotów funkcjonujących w obszarze administracji publicznej, jest także ochrona obywateli przed naruszeniem ich praw przed władze samorządowe, ochrona jednostek samorządowych przed nadużyciami ich reprezentacji oraz nieuzasadnioną ingerencją organów państwowych, ochrona państwa przed sprzeczną z prawem działalnością poszczególnych jednostek samorządu

[498] B. Dolnicki, *Nadzór nad samorządem terytorialnym*, Katowice 1993, s. 142

terytorialnego, zapewnienie stabilności rozwiązań formalnoprawnych w administracji publicznej i ustroju państwa[499].

Nadzór państwowy nad samorządami sprawowany jest według kryterium legalności i celowości. Ze względu na to przyjmuje się podział na:

- nadzór prawny – ograniczony do zadań własnych samorządu, jego celem jest ustalenie zgodności działalności gminy z normami prawa,
- nadzór celowościowy (fachowy) – odnosi się do zadań samorządu z dziedziny administracji państwowej.

Możemy także rozróżnić nadzór prewencyjny (ex ante) oraz weryfikacyjny (ex post). Pierwszy zajmuje się zapobieganiem nieprawidłowości zarówno przed jak i w trakcie aktywności w sferze administracji publicznej. Nadzór weryfikacyjny skupia się na przywróceniu stanu pożądanego oraz określeniu sposobu tego przywrócenia.

Najprostszym podziałem wydaje się podział na nadzór wewnętrzny, wykonywany w strukturze samorządu, i zewnętrzny sprawowany poprzez podmioty pochodzące spoza nadzorowanej jednostki.

Koncepcja nadzoru nad samorządem gminnym w państwach Europy zachodniej

Po tym krótkim wstępie teoretycznym chciałam się pochylić nad koncepcją nadzoru w gminach państw zachodnioeuropejskich. Samorząd terytorialny oraz instytucja nadzoru nad nim ma w państwach Europy zachodniej bogate tradycje. Poszczególne kraje europejskie różnią się od siebie kształtem nadzoru nad samorządem gminnym. W dużej mierze zależy to od swobody przekazanej obywatelom i ich organizacjom. Niemniej jednak pewne wzorce w strukturze nadzoru nad samorządem gminnym w systemach prawnych państw zachodnioeuropejskich są do siebie zbliżone.

Austria

Podstawowymi jednostkami administracyjnymi są gminy (Ortsgemeinden) będące samorządowymi korporacjami lokalnymi. Gmina stanowi korporację terytorialną z prawem do samorządu i jednocześnie jednostkę podziału terytorialnego. Ostatnia reforma przeprowadzona w latach 70-tych obecnego wieku polegała na komasacji małych gmin w myśl zasady, iż liczba mieszkańców w gminie wynosić musi co najmniej 1.000 osób. Organem stanowiącym i kontrolnym w stosunku do pozostałych gmin jest rada gminy, będąca również podstawowym reprezentantem interesów jej mieszkańców. Natomiast zarząd oraz burmistrz reprezentują gminę na zewnątrz. Z zasady podziału władzy wynika, iż nadzór państwa nad samorządem gminy należy do istoty wykonywania zadań własnych gmin. Organy nadzoru dobierane są w zależności od tego czy zadania są w zakresie kompetencji federacji, krajów czy gmin.

Nadzór nad gminami ma zasadniczo charakter państwowy i wiąże się bezpośrednio z podziałem zadań gminy na własne i zlecone[500]. Funkcja kontrolna nad gminami sprawowana jest przez rząd krajowy, wojewodę krajowego, jak i kierownika urzędu okręgowego. Rzadziej ze swojej kompetencji nadzorczej korzystają organy federacji.

Według J. Jeżewskiego celami nadzoru nad gminami są:

[499] M. Karpiuk, *Samorząd terytorialny a państwo*, Lublin 2008, s. 123
[500] M. Karpiuk, *Samorząd terytorialny a państwo*, Lublin 2008, s. 138

- usunięcie naruszeń prawa lub zapobieżenie im(tzw. Negatywne ukierunkowanie); zabezpieczenie wykonania ustawowych zadań gminy (pozytywne ukierunkowanie),
- gospodarcza działalność gminy z uwagi na oszczędność, gospodarność i celowość.[501]

Podejmowanie kontroli wiąże się bezpośrednio z zasadą proporcjonalności także należy uwzględnić samodzielność gminy.

Poza organami administracji rządowej funkcja nadzorcza należy do organów sądowniczych, gdzie szczególną pozycje zajmuje Trybunał Administracyjny. W tamtejszym systemie sadownictwa administracyjnego można wyróżnić takie rodzaje skarg jak:

1. *skarga przeciw decyzji* – może być złożona w wyniku: naruszenia prawa przez organ, naruszenia indywidualnych praw czy naruszenia praw samorządu, którą ma prawo wnieść gmina na decyzje organów doradczych,
2. *skarga przeciwko działaniu* - kwestionuje legalność bezpośredniego zastosowania władczego polecenia bądź przymusu administracyjnego wobec danej osoby, działanie organu musi ingerować w prawa i obowiązki adresata,
3. *skarga przeciw milczeniu organu administracji* – kwestionuje naruszenie nakazanego przez prawo obowiązku wydania decyzji przez odpowiedni organ,
4. *skarga przeciw poleceniu* – kwestionująca legalność wydania takiego polecenia, które to w świetle obowiązujących przepisów było niedopuszczalne (występuje bardzo rzadko i nie jest znacząca dla austriackiej administracji publicznej).

Do obowiązujących w Austrii środków nadzoru możemy zaliczyć: rozwiązanie rady gminy; wyznaczenie na koszt i odpowiedzialność podmiotu realizującego obowiązkowe zadanie gminy; wydanie przez organ nadzoru rozporządzenia bądź decyzji; wykonanie zastępcze; przedstawienie (remonstracja); prawo do informacji oraz inspekcji ze strony organu nadzoru; uchylenie rozporządzeń i decyzji wydawanych przez organy gminy; zatwierdzanie aktów gminnych (zgoda na określone wydatki, zatwierdzanie planu przestrzennego).

Zdecydowanie oryginalna i właściwą systemowi austriackiemu instytucją jest tzw. przedstawienie (Vorstellung). Pełni ono podwójną funkcję: z jednej strony chroni praw jednostki do zwrócenia się do organów sprawujących nadzór nad gminą o zastosowanie odpowiednich środków, zaś z drugiej strony remonstracja pozwala na zapewnienie prawidłowego wykonania administracji publicznej. Prawo zwrócenia się o zastosowanie odpowiednich środków nadzoru jest możliwe, gdy: zastosowane wcześniej środki były nieodpowiednie, bądź organ nadzoru nie spieszył się z zastosowaniem jakichkolwiek środków. Jednostka ma prawo do skorzystania z przedstawienia, kiedy wobec niej została wyczerpany tok instancji, gdy sprawa pozostaje w zakresie zadań własnych gminy oraz w przypadku kiedy twierdzi ona, że jej prawa podmiotowe zostały naruszone.

Rozwiązanie rady gminy należy do najostrzejszych środków nadzoru. Jest niewątpliwie najdalej posuniętym ograniczeniem samodzielności gminy ale nie występuje na terenie wszystkich krajów związkowych.

Wykonanie zastępcze ma służyć doprowadzeniu do wykonania zadań przez gminę. Może być stosowane, gdy gmina ma prawny obowiązek działania, zaniecha go i wystąpi niezbędna konieczność zastosowania tego środka. Organ nadzorczy wydaje wtedy rozporządzenie lub decyzje W Dolnej Austrii czy w Karyntii wydawanie tych aktów jest wyłączone.

---

[501] J. Jeżewski, *Gmina w wybranych państwach Europy Zachodniej*, Wrocław 1995, s. 93

Francja

Obecny ustrój administracji terytorialnej we Francji ukształtowała rewolucja administracyjna dokonana po wielkiej rewolucji. Zlikwidowała ona struktury feudalne zastępując je gminami i departamentami. Wprowadzono urząd prefekta występującego w podwójnej roli – funkcjonariusza państwa oraz egzekutywy samorządu. W gminie organem stanowiącym jest rada gminy, wybierana na sześcioletnią kadencję. Organem wykonawczym rady jest mer, urzędnik państwowy wybierany spośród rady. Liczebność rady jest zależna od wielkości gminy, jest to odpowiednio:10-100tys -33-43 radnych, powyżej 100tys. - 69. Ustawa z 2 marca 1982r. zniosła nadzór administracyjny i finansowy nad gminami, wprowadzając szeroko pojętą kontrole legalności.

We Francji kontrolę sprawuje Trybunał Administracyjny oraz regionalna izba obrachunkowa. Kontrola nie stoi na przeszkodzie wejścia w życie aktu wydanego przez organ lokalny, ma ona charakter kontroli *a posteriori* i nie dotyczy się celowości a wyłącznie jego zgodności z prawem[502]. Prefekt departamentu, czyli reprezentant państwa, obecnie pełni rolę organu sprawującego wstępną kontrolę legalności aktów wydawanych przez organy gminy. Jego funkcję można określić jako bardziej jako sprawowanie kontroli niż nadzoru.

W ciągu piętnastu dni od ich powzięcia organy gminy mają obowiązek przedstawienia prefektowi aktów prawnych. W przypadku stwierdzenia przez niego niezgodności aktu z obowiązującym porządkiem prawnym przekazuje sprawę w formie skargi do Trybunału Administracyjnego, jednocześnie informując gminę o wykrytych uchybieniach. Następnie przewodniczący Trybunału w ciągu 48 godzin może zawiesić wykonanie aktu, gdyby zagrażał by on wolności, bezpieczeństwu publicznemu bądź indywidualnemu. Od orzeczenia odmawiającego zawieszenia wykonania aktu oraz orzeczenia oddalającego skargę anulacyjną prefekt może się odwołać. Organem właściwym w tym wypadku jest Rada Stanu. Ponadto istnieje możliwość wniesienia skargi do Trybunału Administracyjnego na wniosek obywatela jeżeli akt gminy naruszył jego prawa.

Drugą, forma oddziaływania organów państwowych na samorząd gminny jest kontrola finansowa, sprawowana przez regionalne izby obrachunkowe. Funkcjonują one obok izb obrachunkowych i łącza cechy organów administracji państwowej i sądów administracyjnych. Regionalne izby obrachunkowe zostały powołane w celu kontrolowania budżetu, kontroli działalności finansowej organizacji publicznych, kontroli instytucji ubezpieczeń społecznych. Od orzeczeń regionalnych izb obrachunkowych jest możliwość odwołania się do izby obrachunkowej w formie apelacji bądź wniosku o wznowienie postępowania. Kontrola ma charakter *ex post* więc dotyczy już dokonanych przesunięć finansowych, zebranych dochodów czy dokonanych wydatków[503] Ustawa wskazuje cztery przypadki, w których reprezentant państwa i regionalnych izb obrachunkowych może interweniować: kiedy nie uchwalono budżetu do 31 marca danego roku, kiedy uchwalono budżet niezrównoważony, kiedy wydatki grożą poważnym deficytem i kiedy nie uwzględniono w budżecie kredytów koniecznych do dokonania wydatków obowiązkowych.

Nadzór finansowy sprawowany jest także przez system wyspecjalizowanych organów o charakterze administracyjnym czyli księgowych wspólnot terytorialnych

[502] J. Jeżewski, *Gmina w wybranych państwach Europy Zachodniej*, Wrocław 1995, s. 164
[503] M. Karpiuk, *Samorząd terytorialny a państwo*, Lublin 2008, s. 148

(comptables). Są to organy zewnętrzne wobec samorządu terytorialnego. Jako funkcjonariusze państwowi są mianowani przez Ministra Finansów, a więc są bezpośrednio powiązani z rządem. Do ich kompetencji należy czuwanie nad realizacją budżetów wspólnot terytorialnych pod względem zapewnienia równowagi między wydatkami a przychodami. Podstawowym uprawnieniem przysługującym księgowym jest zawieszenie płatności (decision de suspendre le paiement), jeżeli istnieje groźba naruszenia bilansu budżetowego[504]. Merom, a więc wykonawcom budżetu, i przewodniczącym rad departamentalnych i regionalnych, przysługuje wniesienie odwołania wnoszony do regionalnej izby obrachunkowej. Faza uchwalania budżetu także jest objęta nadzorem. Nie uchwalenie budżetu do 31 marca danego roku budżetowego pociąga za sobą interwencje reprezentanta państwa do procedury budżetowej. Regionalna izba obrachunkowa informowana jest o braku uchwalenia budżetu w terminie, a następnie formułuje propozycje projektu budżetu. Po uwzględnieniu sugestii regionalnej izby obrachunkowej prefekt ustala budżet i przekazuje go do realizacji.

Francuski system charakteryzuje nadzór personalny noszący cechy centralizmu. Do środków nadzoru personalnego stosowanego przez organy państwa w stosunku do poszczególnych organów gminy czy ich członków można zaliczyć dymisjonowanie, rozwiązanie i zawieszenie[505].

Rady gminne mogą być rozwiązywane przez Radę Ministrów, kiedy wykonywanie przez nich kompetencji stało się niemożliwe. Natomiast radni gminy mogą być dymisjonowani zarządzeniami reprezentantów państwa w sytuacji niezdolności wykonywania przez nich mandatu. Pozbawienie radnego mandatu może się odbyć tylko w drodze orzeczenia sądu administracyjnego, jeżeli radny bez podania ważnej przyczyny odmawia wykonania zadań wynikających z ustawy. Merowie i ich zastępcy mogą zostać zawieszeni w swych funkcjach przez Ministra Spraw Wewnętrznych. Minister Spraw Wewnętrznych może, w ramach hierarchicznego podporządkowania, odwołać mera z pełnienia tej funkcji.

Szwajcaria

W Szwajcarii organy kantonalne nadzorują działalność gmin, co spowodowało włączenie gmin w układ prawa kantonalnego. Kontrola dokonywana jest pod względem legalności oraz celowości.

W zależności od wielkości, gminy szwajcarskie mogą posiadać organ stanowiący jako reprezentację mieszkańców bądź jako zebranie gminne oraz organ wykonawczy wybrany przez ogół obywateli[506].

Regulacje kantonalne przewidują sprawowanie nadzoru nad gminami przez organy poszczególnych kantonów, które podejmują działania z urzędu lub na wniosek upoważnionego podmiotu.

Do organów nadzoru zalicza się:
- rząd kantonalny, bądź występujące w jego miejscu organy szczególne,
- organy okręgowe – wykonują one kompetencje rządu kantonu w terenie,
- organy sądownicze

W Szwajcarii środkiem nadzoru (Aufsichtsmittel) nad działalnością gmin jest:

- prawo do informacji

[504] K. Chorąży, *Zagadnienia ustroju lokalnego Francji*, Lublin 1998, s. 100
[505] M. Karpiuk, *Samorząd terytorialny a państwo*, Lublin 2008, s. 149
[506] M. Karpiuk, *Samorząd terytorialny a państwo*, Lublin 2008, s. 145

- przeprowadzanie kontroli (inspekcje, rewizje)
- wydawanie prawnie niewiążących wytycznych
- prawo zatwierdzenia niektórych aktów gminy (uchwały finansowe czy transakcje majątkowe)
- działania interwencyjne

W razie poważnych braków w działalności organów gminnych mogą one zostać zawieszone i zastąpione przez zarząd specjalny. Środek ten może być zastosowany jedynie w wypadku niedowładu działania gminy o charakterze stałym i po wyczerpaniu innych srodków nadzorczych[507]. Natomiast funkcjonariusze mogą zostać ukarali naganą, grzywną, mogą zostać zawieszeni lub zwolnieni.

Podsumowanie

Po bliższemu przyglądnięciu się środkom nadzoru występujących w wybranych państwach Europy Zachodniej można dokonać kilku uogólnień. Z pośród w miarę zbliżonych środków nadzorczych pierwszy plan obejmuje nadzór legalny, a w szczególnych obszarach dopuszczalny jest nadzór celowościowy.

Generalną funkcją nadzoru jest z pewnością prewencja oraz wspieranie gmin. Represja jest traktowana jako ostateczność.

Konsekwencją ustawowego zagwarantowanie gminom samodzielności działania jest zwiększenie nadzoru wykonywanego *ex post.* Maleje zatem znaczenie wstępnej aprobaty czy pozwoleń na rzecz weryfikacji działań organów komunalnych. Coraz częściej także następuje przesuniecie funkcji nadzorczych z organów państwowych na organy sądowe lub quasi-sądowe, np. regionalne izby obrachunkowe (Francja).

Ponad to istnieje też możliwość przekazania obywatelom inicjatywy nadzorczej, których prawa podmiotowe zostały naruszone aktami gminnymi.

BIBLIOGRAFIA:

1. Chorąży K., *Zagadnienia ustroju lokalnego Francji*, Lublin 1998,
2. Dolnicki B., *Nadzór nad samorządem terytorialnym*, Katowice, 1993,
3. Jeżewski J., *Gmina w wybranych państwach Europy Zachodniej*, Wrocław 1995,
4. Karpiuk M., *Samorząd terytorialny a państwo*, Lublin 2008.

Joanna Skawińska
Samorządność a transport publiczny

Związek pomiędzy samorządnością a transportem jest ścisły, aby jednak móc dokładniej przybliżyć tą zależność, należy zastanowić się chwilę nad obydwoma pojęciami. Czymże właściwie jest owa samorządność, a czym transport publiczny? "Andrzej Wojnakowski określił samorządność jako demokrację stosowaną, wynikającą z gwarancji konstytucyjnych, urządzeń ustrojowych oraz traktatów międzynarodowych. Według Kazimierza Pańtaka samorządność to poszukiwanie wspólnych interesów i przedsięwzięć oraz dalsza ich realizacja. Zaznaczył przy tym, iż należy wyróżnić samorządność zawodową, odrębną od terytorialnej, manifestującą się w tworzeniu związków

[507] B. Dolnicki, *Nadzór nad samorządem terytorialnym*, Katowice, 1993 s. 98

zawodowych, gdzie aktywność uczestników jest sposobem realizacji określonych zadań i potrzeb. Następnie senator Zbyszko Piwoński sformułował tezę, że istota samorządności wypływa z demokratycznych form sprawowania władzy, wynikając jednocześnie ze scedowania części uprawnień szczebla krajowego na rzecz społeczności lokalnej. Dobiesław Barczyński posłużył się natomiast cytatem z Janusza Korczaka w brzmieniu: „Samorząd jest to właściwie praca organizowana po to, aby jednakowo dobrze działo się wszystkim, którzy razem uczą się, działają (...), żeby jeden drugiego nie krzywdził, opiekował się, pilnował porządku i praworządności (...), to nie tylko praca, ale i walka (...) w obronie porządnych, dzielnych i słabych, przeciwko wrogom porządku i sprawiedliwości (...)" (za: http://www.civilitas.org.pl/index.php?id=52). Który z nich ma więc rację? Odpowiedź jest bardzo prosta - każdy. Definicji samorządności można bowiem wyprowadzić wiele, ważne są jednak tylko cechy wspólne, takie jak czynnik społeczny, realizacja prawna oraz wspólny cel. Pozwolę sobie nie omawiać tutaj pierwszych dwóch elementów, skupię się jednak na ostatnim. Jak się okazuje każdy z nas dąży do tego samego- do zaspokojenia własnych potrzeb. W gruncie rzeczy jesteśmy więc egoistami, a w moim odczuciu właśnie ten egoizm jest podstawą samorządności. Jaki byłby bowiem sens istnienia samorządów, gdyby ich podstawowa funkcja - samodzielne działanie obywateli na rzecz własnych potrzeb- nikogo nie interesowała? No właśnie - żaden. Instytucje te jednak istnieją, a do prawidłowego ich funkcjonowania konieczne jest spełnienie wielu różnorodnych warunków m.in.:

- przekazanie samorządom jak najszerszego zakresu spraw lokalnych z uwzględnieniem zasady pomocniczości;
- dokładne i jasne sprecyzowanie ich kompetencji;
- opieka sądowa chroniąca autonomię władz samorządowych;
- oddziaływanie administracji rządowej na samorządy jedynie w zakresie kontroli legalności ich działania;
- zapewnienie odpowiednich i stabilnych źródeł finansowych i swobody dysponowania nimi.

Jednym z ważniejszych jest gospodarka finansowa samorządu terytorialnego, która zależy od przyjętej koncepcji tego samorządu (społeczno-ekonomicznej: idea daleko idącego uniezależnienia się od organów państwowych, co prowadzi do realizacji małego zakresu zadań ze względu na ograniczone możliwości finansowania lub etatystyczno-technokratycznego: szeroki zakres zadań ze względu na zgodność interesów państwa i samorządu, a więc możliwość finansowania z budżetu państwa). Dla transportu publicznego korzystniejszy jest drugi model, co jest logiczne z uwagi na ogromne koszty, jakie pochłania ta dziedzina. Samorządy nie byłyby w stanie samodzielnie pokryć wydatków związanych z rozwojem tego sektora gospodarki. Transport to inaczej przemieszczanie osób oraz ładunków w czasie i przestrzeni. My zajmiemy się jednak transportem osób, a więc transportem publicznym. System przewozu osób dzieli się na podsystemy przewozów w aglomeracjach miejskich, przewozów lokalnych wewnątrzosiedlowych, przewozów międzyosiedlowych i dalej zgodnie z rodzajami transportu. Poziom rozwoju tego sektora jest wprost proporcjonalny do poziomu rozwoju gospodarczego danego regionu, ale nie tylko. Odrębną grupę czynników wpływających na jego rozwój stanowią czynniki demograficzne. Zagęszczenie jednostek osadniczych lub duża gęstość zaludnienia są równoznaczne z ukształtowaniem się gęstej sieci transportowej. Jednak jakość zorganizowania transportu w dużej mierze zależy od sprawnego działania samorządu, a z tym jak wiadomo, bywa różnie. Właśnie dlatego obraz rozwoju transportu w świecie jest tak bardzo zróżnicowany. W Wielkiej Brytanii

funkcjonowanie samorządów jest godne naśladowania. Kraj ten wzorcowo poradził sobie z organizacją transportu, czego przykładem może być działaność Transport for London (TfL). Jest to jednostka organizacyjna samorządu terytorialnego Wielkiego Londynu (Londyn wraz z 32 gminami miejskimi), która zajmuje się kwestiami transportu, także publicznego. Dzieli się ona na trzy główne części: dział transportu na powierzchni, dział transportu szynowego oraz metro londyńskie. Każda z nich ma ściśle określony zakres kompetencji, co ułatwia sprawne funkcjonowanie komunikacji publicznej. Na czele TfL stoi zarząd wybierany przez burmistrza. Główna zasada to posiadanie własnej taryfy biletowej przez każdy ze środków transportu. Oczywiście istnieją od niej odstępstwa- wspólne bilety na metro i Docklands Light Railway (system automatycznie sterowanych pociągów obsługujących obszar wschodniego Londynu) oraz na autobusy i tramwaje. O nowoczesności tutejszej struktury może świadczyc chociażby elektroniczna karta miejska (tzw. Oyster card), na której można zakodowac bilet okresowy. W Polsce takie rozwiązania nie są narazie popularne, chociaż wprowadza się je w kilku miastach, m.in. w Lublinie.

Podobne standardy występują w Monachium. Tam komunikacją publiczną zajmuje się MVG. W Monachium transport jest zintegrowany z systemem regionalnych kolei, a oprócz MVG istnieje jeszcze MVV. Spółka ta zarządza funduszami przeznaczonymi na wspólny bilet oraz nadzoruje integrację rozkładów jazdy. W wyniku jej działalności kolej (S-bahn) otrzymuje obecnie 38% środków finansowych, 57% - MVG, a resztę - ok. 5% - regionalni operatorzy autobusowi, którzy przystąpili do porozumienia. Obecnie MVV przygotowuje się do zmiany parytetu na system oparty na kalkulacji liczby pasażerów. Rozkłady jazdy są tworzone samodzielnie przez MVG, a - na podstawie porozumienia z MVV- dopasowywane do rozkładu S-bahn (ułożonego przez koleje niemieckie). Udogodnieniem dla pasażerów jest czas, co jaki kursują linie, czyli okres dziesięciu minut.

W Monachium pojazd nie ma prawa spóźnic się z winy MVG, jeśli tak się zdarzy, a pasażer zostanie z tego powodu zmuszony to skorzystania z usług taksówki, to system gwarancji umożliwia zwrot kosztów. Do korzystania z transportu publicznego zachęca organizacja ruchu, która jest przystosowana do szybszego przejazdu tramwajów i autobusów (np. pasy wyłącznego ruchu). Może właśnie dlatego komunikacja miejska jest tak bardzo punktualna.

Zupełnie inaczej transport publiczny wygląda w Czarnogórze. Mówiąc zwięźle - nie jest na najwyższym poziomie, a juz na pewno nie warto doszukiwać się tutaj standardów zachodnioeuropejskich. Kraj ten przecinają tylko dwie linie kolejowe o łącznej długości 249 kilometrów. Pomimo krótkiej odległości pomiędzy stacją początkową a końcową, opóźnienia pociągów osiągają nawet dwóch godzin. Bardzo słaba gospodarka czarnogórska ma swoje odzwierciedlenie w funkcjonowaniu kolei. Właśnie dlatego zaleca się upewnienie u pracownika kasy, czy pociąg, którym chcemy podróżowac, na pewno wyruszy.

W Czarnogórze podstawowym środkiem komunikacji są autobusy (w przeciwieństwie do pociągów jeżdżą często i regularnie).W całym kraju oznaczonych przystanków autobusowych jest niewiele, często ich funkcję pełnią poprostu większe skrzyżowania.

Nie należy sugerować się wywieszonymi na przystankach rozkładami jazdy, gdyż nie obrazują one rzeczywistości. Tutejsi mieszkańcy, łącznie z pracownikami dworców, nie są najlepiej zorientowani w tym, co się wokół nich dzieje. Zdają sobie jednak sprawę z niedoskonałości środków komunikacji publicznej, mimo to, od dłuższego czasu nic się w tym kraju nie zmienia.

Podobnie dzieje się w Albanii. Konstytucja tego państwa poświęca samorządowi terytorialnemu cały rozdział (piąty). Ważnym artykułem jest Art.11: "Organy samorządu terytorialnego posiadają własny budżet. Źródła finansowe oraz sposób ich wykorzystania, jak też obowiązki wobec państwa określa ustawa. Dla gmin i pojedynczych gmin miejskich państwo przewiduje dotacje finansowe." Niestety w praktyce samorządy terytorialne mają trudności w pozyskaniu środków finansowych. Związane jest to między innymi z sytuacją gospodarczą oraz stosunkowo młodym (a więc jeszcze nie ugruntowanym) ustrojem demokratycznym. Samorząd nie ma więc tak naprawdę tradycji ani doświadczenia, co odbija sie na funkcjonowaniu transportu publicznego.

Otóż w Albanii sytuacja jest dramatyczna - nie ma żadnych reguł. Najtańszym i jednym z pewniejszych środków lokomocji jest kolej - pociągi kursują dwa razy dziennie na każdej trasie wedlug rozkładów. Jeśli chodzi o autobusy to zawsze wyjeżdżają rano, a kursują tylko na trasach między miastami oraz czasem do większych osiedli. Najkorzystniej podróżowac samochodem, trzeba jednak uważac na różne przeszkody, takie jak stada kóz, nieprzestrzeganie przepisów przez innych kierowców oraz brak powierzchni asfaltowych na większości dróg. Wszystko to powoduje, że transport publiczny praktycznie nie istnieje.

Jak powyższe przykłady wskazują, poziom infrastruktury oraz rozwoju transportu publicznego w ogromnej mierze zależy od sprawnego funkcjonowania samorządów. W wielu krajach instytucje te jednak nie radzą sobie z mnogością zadań. Przyczyn jest wiele m.in. brak środków finansowych lub też pomysłu na organizację. Europa to kontynent pełen kontrastów- obok państw wysoko rozwiniętych (Wielka Brytania, Niemcy) istnieją kraje, gdzie transport publiczny oraz inne sektory gospodarki są słabiej rozwinięte. Do wyrównania tych dysproporcji dąży także Unia Europejska. Motywem jej działania jest także troska o środowisko (zmniejszenie zanieczyszczeń powietrza, niższy poziom hałasu), dla którego korzystniejsza jest komunikacja publiczna niż transport samochodowy.

Związek pomiędzy samorządnością a transportem publicznym jest więc ścisły. Tam, gdzie mamy do czynienia z dobrze działającymi samorządami- owy sektor gospodarki działa sprawnie, a często jest także chlubą lokalnej społeczności.

Materiały:

11. „Repetytorium z geografii gospodarczej", Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1995.
12. http://74.125.77.132/search?q=cache:JuQL-Y_3V54J:www.frdl.org.pl/downloads/DIP_022007.doc+samorzadnosc&hl=pl&ct=clnk&cd=6&g)=pl&client=firefox-a
13. http://www.civilitas.org.pl/index.php?id=52
14. http://pl.wikipedia.org.wiki/Transport_for_London
15. http://infobus.com.pl/text.php?id=11167&from=tag
16. http://www.zm.org.pl/?a=monachium-vg
17. http://turystyka.wp.pl/katn,1,lok,0_44,wid,10059546,artykul.html>T[page]=2
18. http://pl.wikisourse.org/wiki/Konstytucja_Albanii
19. „Finanse publiczne", Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995.
20. „Geografia gospodarcza świata", Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne. Warszawa 1998.

Bożena Skiba

Samorząd terytorialny w Finlandii

Finlandia jest jednym z najbardziej wysuniętych na północ krajów o nieskazitelnie czystej przyrodzie. Poza kręgiem polarnym znajduje się około 25% jej powierzchni. Przez wielu nazywana krainą tysiąca jezior, chociaż w rzeczywistości jest i o wiele więcej – około 66 tysięcy (głównie w środkowej i południowej części państwa) połączonych liczną siecią kanałów wodnych przyciąga miłośników dziewiczej przyrody i wspaniałych krajobrazów. Uchodzi za bardzo tajemniczy i niezmierzony kraj kontrastów zróżnicowany pod każdym względem – kulturowym, demograficznym, przyrodniczym. Obok pięknych malowniczych lasów – warto dodać, że zajmują prawie 70% przez co Finlandia jest najbardziej zalesionym krajem Europy - na północy znajdują się dodające uroku bagna i torfowiska. Klimat na północy jest surowy. Takie zróżnicowanie w przyrodzie pociąga za sobą zróżnicowanie warunków do życia a co za tym idzie różnice w rozmieszczeniu ludności oraz jej strukturę, co ma związek z ukształtowaniem, funkcjonowaniem samorządu terytorialnego.

Suomi (z fiń. Bagienny kraj) jest niejako na uboczu Europy tworząc pomost między wschodem, czyli Rosją a zachodnią Skandynawią, czyli Szwecją i Norwegią. Związane jest z tym postrzeganie mieszkańców jako zimnych, zamkniętych, zapracowanych i niedostępnych, a w rzeczywistości są sympatyczni, towarzyscy, przyjaźnie nastawieni do świata, jednocześnie małomówni, powściągliwi, twardzi i niezależni. Ten Kraj Tysiąca Jezior cechuje zróżnicowane rozmieszczenie ludności, o czym decydują warunki naturalne pięknych, choć surowych terenów. Zalicza się do grona najsłabiej zaludnionych krajów Europy, średnio 17 osób na kilometr², przy czym zależy to jeszcze od regionu. Na południu w miastach sięga nawet 30 osób na kilometr², w nizinnej centralnej części średnio 10, a na najdalej wysuniętych ziemiach na północ statystycznie przypadają 2 osoby na kilometr². Zamiast prężnie rozrastających się miast na północy znajdują się ogromne połacie tundry, lasy i jeziora. Obecnie republika Finlandii jest zamieszkiwana przez 5 300 484 mieszkańców (dane z 1 stycznia 2008), z czego rodzimi Finowie stanowią 93,4%, Szwedzi 5,7% to mniejszości narodowe 0,8% oraz Samowie nazywani Lapończykami stanowiący rdzenną ludność Finlandii to odsetek 0,1%. Przeważająca część Finów zamieszkuje południowe obszary kraju głównie wzdłuż wybrzeża Zatok Fińskiej (w samym kompleksie miejskim Helsinek mieszka około miliona osób) i Botnickiej z najbardziej zaludnionymi miastami Helsinkami i Turku. Te obszary są lepiej rozwinięte niż środkowe i północne z bardzo niską gęstością zaludnienia. Około 67% mieszkańców zajmuje tereny miejskie podczas gdy jedynie 33% czerpie uroki życia na wsi. Wiąże się to z infrastrukturą oraz rozwojem możliwości. Rozmieszczenie ludności jest bardzo nierównomierne. Zaczynając od bardzo rzadkiego na północy, wzrastającego poprzez środkową część aż do kumulowania się w skupiskach miejskich na południu. Strukturę fińskiej ludności możemy scharakteryzować pod wieloma aspektami. Struktura wiekowa pozwala zauważyć w przedziale wiekowym 0-14 lat 16,6% mieszkańców, od 15 do 64 lat – 66,8% ogółu ludności, a powyżej 65 lat – 16,6%. Społeczeństwo Suomi stanowi 2 596 787 mężczyzn (48,9% ogółu mieszkańców) i 2 703 697 kobiet (51,1% ogółu mieszkańców). Dane statystyczne z 2007 roku wskazują, że mężczyźni żyją tam średnio 39,4 lat, kobiety podnoszą tę poprzeczkę do 42,4 lat. Ogólnie rzecz ujmując statystyczna długość życia populacji fińskiej dochodzi do 78 lat. Również w 2007 roku 458 osób dożyło stu i więcej lat a było to 398 kobiet i 60 mężczyzn.

Finlandia podzielona jest na 6 prowincji (z fin. lääni). Finlandia południowa zamieszkana przez 21735039, Finlandia zachodnia z 1874764 mieszkańcami, Finlandia wschodnia na terenie, której zamieszkuje 573478 Finów, Oulu z 467190 mieszkańcami, Laponia zamieszkana przez 184390 obywateli, z czego większość mieszka w kilku miastach na południu prowincji, oraz autonomiczna prowincja Wyspy Alandzkie mające 27153 mieszkańców. Powyższe liczby wskazują na – jak już wspominałam – charakterystyczną demografię Finlandii. W Finlandii południowej gęstość zaludnienia wynosi 69 osób na kilometr², a w najdalej wysuniętej na północ Laponii jedynie 2 osoby na kilometr². Pozostała gęstość zaludnienia prowincji: Finlandia zachodnia 25 osób na kilometr², Finlandia wschodnia 12 osób na kilometr², Oulu 8 osób na kilometr².

Obecne prowincje ukształtowano podczas zmiany podziału terytorialnego kraju w 1997 roku (wcześniej obowiązywał podział na 12 prowincji). Te 6 prowincji zawiera w sobie 20 regionów (z fin. maakunta) które składają się z 85 subregionów (z fin. seutukunta). W chwili obecnej Finlandia liczy sobie 416 gmin (z fin. kunt). Warto wspomnieć, że 113 z nich to gminy miejskie (z czego tylko 64 ma charakter „w pełni miejski", pozostałe 49 to gminy miejskie półpubliczne (dane z 1 stycznia 2008).

Pierwsze wzmianki o istnieniu samorządu terytorialnego na poziomie gminnym, pochodzą jeszcze z okresu międzywojennego. Obecnie działa na podstawie ustawy o samorządzie terytorialnym znowelizowanej w 2006 roku. Najmniejszymi jednostkami terytorialnymi mającymi według konstytucji Finlandii prawo do samorządności mieszkańców są gminy, z których składa się samorząd terytorialny będący postawą fińskiej demokracji. Każda gmina może posiadać tytuł miasta, który jest przyznawany wyłącznie przez prezydenta kraju. Wszystkie z 415 fińskich gmin maja taki sam zakres kompetencji, przy czym na realizację działań mają wpływy możliwości każdej gminy z osobna. Istotną rolę odgrywa zagęszczenie ludności oraz struktura wiekowa w gminie, ponieważ od tego zależy wysokość dotacji na realizowanie wewnętrznych działań usług dla mieszkańców gminy. Dotacje finansowe na szczeblu samorządu terytorialnego przydzielane są z różnych źródeł. Najważniejszym są podatki, dotacje od państwa oraz wpływy z tytułu świadczenia usług. Państwo może z własnego budżetu przyznać dodatkowe fundusze dla gminy, jeżeli istnieje taka potrzeba wynikająca z aktywnej działalności, która mogłaby przekroczyć budżet własny gminy lub w momencie, gdy gmina znalazła się trudnej sytuacji finansowej. Każda część Finlandii ma odmienne perspektywy rozwojowe a co się z tym wiąże inne są założenia i cele ich samorządów terytorialnych. Kontrast widoczny już w liczbie ludności a poszerzający się w poziomie infrastruktury widoczny między skrajnie odległymi regionami. Np. miejska gmina Helsinki (jako ciekawostkę dodam, że poza gminą miejską Helsinki, wyróżniono także region Helsinki, do którego oprócz samej stolicy zalicza się miasta Espoo – 217 tysięcy mieszkańców, Vantaa – 180 tysięcy mieszkańców oraz Kauniainen – 85 tysięcy mieszkańców) a gminy w prowincji Laponia o najniższym zagęszczeniu. Jako przykład mogą posłużyć chociażby największe miasto Laponii Rovaniemi z 32,5 tysiącami mieszkańców, jeszcze dalej wysunięte na północ Kittilä – 3 tysiące mieszkańców, Inari – 550 mieszkańców, dochodząc do takich skrajności jak np. Hetta w gminie Enontekiö liczącej „mniej więcej 40 domów". Potężne gminy miejskie, chociażby wspomniane już Helsinki, nie mają problemów z finansami. Duża liczba mieszkańców to duże wpływy z podatków, co równa się dużym rezerwom finansowym na usługi dla społeczeństwa. Gorzej sytuacja się ma na północy gdzie przy spadku liczby ludności, pieniądze z podatków są mniejsze a to prowadzi do ograniczenia wydatków na realizowanie celów gmin. Samorząd terytorialny działa dla dobra mieszkańców gminy, dlatego decyzje, które podejmuje powinny leżeć w interesie ogółu mieszkańców. Stanowi prawo lokalne oraz

posiada kompetencje do nakładania podatków na swoich mieszkańców. Większość usług świadczonych przez samorząd terytorialny jest dostępna w języku fińskim i szwedzkim, a na obszarach zamieszkiwanych przez Lapończyków w ich rodzimym języku „Sami". Często zdarza się, że gminy współpracują ze sobą dla obopólnych korzyści oraz wspólnie realizują cele. Tak współpraca urzeczywistnia się w szczególności w przypadku małych i słabo zaludnionych gmin – głownie północ kraju. Mogą tworzyć związki międzygminne w celu wspólnego zarządzania szpitalami specjalistycznymi, planowaniem regionalnym oraz zarządzaniem projektami. Fiński samorząd terytorialny spełnia funkcje i realizuje cele, które wynikają z prawa krajowego w ramach „państwa dobrobytu" oraz te, które są niezbędne dla danej gminy oraz jej mieszkańców. Zadania obowiązkowe pochłaniają zazwyczaj około 80%-90% budżetu gminy, pozostałe fundusze przeznaczane są na wydatki nieplanowane. Podstawowy zakres działania samorządu znajduje się w obszarze edukacji, kultury, ochrony zdrowia, opieki społecznej, infrastruktury oraz ochrony środowiska. W sferze edukacji usługi mogą być świadczone we współpracy z podmiotami innych gmin. Są świadczone na najwyższym możliwym poziomie jakości i w równym dostępie dla wszystkich mieszkańców danej gminy. Ich zakres obejmuje edukacje na poziomie podstawowym, średnim i częściowo wyższym. Prowadzą kursy dokształcające dla osób dorosłych. Kulturalna działalność samorządowa obejmuje prowadzenie placówek kulturowych, bibliotek, ośrodków pomocy młodzieży, placówek prowadzących działalność w zakresie sportu i rekreacji oraz szeroko pojętą promocję aktywności kulturalnej. Lokalne władze odpowiadają za opiekę zdrowotną oraz pomoc społeczną. W tym celu prowadzą ośrodki zdrowia i placówki pomocy społecznej. W ich ręku leży stopień jakości świadczonych usług oraz ich dostępność dla mieszkańców gminy. Ośrodki stałej opieki medycznej oraz ośrodki zdrowia dzieci są ogólnie dostępne i świadczą bezpłatne usługi. Samorząd w Finlandii dużą rolę przywiązuje do opieki nad osobami starszymi – mimo, iż nie znajduje się to wśród zadań obowiązkowych, jakie obejmuje zakres opieki społecznej - i bierze całą odpowiedzialność za organizowanie potrzebnej im pomocy. Placówki opieki nad osobami starszymi, samotnymi, niedołężnymi są ograniczane na rzecz świadczenia pomocy w ich własnych domach przez wykwalifikowanych wolontariuszy, co podnosi komfort życia osób potrzebujących stałej opieki oraz stwarza im poczucie bezpieczeństwa. Infrastruktura techniczna i ochrona środowiska to również kwestie działania samorządów. Odpowiadają za utrzymanie terenów zielonych takich jak parki, skwery, monitorują stan środowiska i kontrolują wpływ otoczenia na ten stan. Na realizację celów z sektora edukacji, ochrony zdrowia oraz opieki społecznej gminy otrzymują dotacje od państwa, aby wymienione usługi utrzymać na jak najwyższym poziomie oraz stale podnosić ich jakość. Do ich kompetencji należy dbanie o transport publiczny, jego kontrolę i stały rozwój, stan dróg, dostawy wody i energii oraz gospodarowanie odpadami. Inicjatywy tego typu w dużym stopniu przyczyniają się do pozytywnego postrzegania samorządu lokalnego. To najważniejsze z działań samorządów terytorialnych mających na celu utrzymanie sprawności i wysokiego poziomu jakości funkcjonowania swoich gmin jak również zadowolenia ich mieszkańców oraz zwiększanie chęci korzystania z ogólnodostępnych usług i współpracy z samorządami. Ciekawym pomysłem fińskich władz samorządowych jest prawo do „gminnego dnia". Pozwala on na skorzystanie z jednego dnia wolnego od pracy rodzicom dla opieki nad dzieckiem. Inicjatywy tego typu pozytywnie wpływają na wizerunek samorządu lokalnego

Finlandia jest jednym z krajów przodujących w rozwoju nowoczesnych technologii, komunikacji komórkowej oraz dostępu do Internetu. Wysokie zaawansowanie technologiczne przyczyniło się do unowocześnienie relacji miedzy jednostkami

samorządu terytorialnego, podmiotami świadczącymi usługi oraz pośredniczącymi w nich a samymi zainteresowanymi mieszkańcami. Władze dążą do ciągłego unowocześniania i usprawniania świadczonych przez nich usług. Odbywa się to poprzez wykorzystywanie na szeroką skalę usług internetowych pozwalających na stały dostęp do informacji i usług o każdej porze bez wychodzenia z domu. Działalność oraz realizowanie usług drogą on-line nie jest w Finlandii nowością.

Struktura fińskich samorządów terytorialnych jest stosunkowo prosta. Najważniejszym organem decyzyjnym są rady gminy wybierane jednocześnie we wszystkich gminach. Mają głos decydujący w stanowieniu prawa miejscowego, organizacji administracji gminy, określaniu opłat obowiązkowych a w szczególności w określaniu celów i przyznawaniu finansów na ich wypełnianie. Decyzje rady wykonuje zarząd. Fińskie przepisy wymagają, aby organy samorządowe były reprezentowane przez kobiety, w co najmniej 40%, stojąc tym samym na straży zasady równości. Oprócz rady i zarządu działa jeszcze rada rewidentów. Kontroluje i ocenia zarówno działalność jak i finanse gminy.

Samorząd terytorialny funkcjonuje też na poziomie wspominanych już 20 regionów (z fin. maakunta). W skład wchodzi po trzy związki międzygminne z góry określone przez władze centralne.

Struktura wiekowa i gęstość zaludnienia maja zasadniczy wpływ na środki finansowe, jakie posiada gmina. Im mniej mieszkańców tym mniej pieniędzy płynących z podatków, a usług nie można ograniczać wręcz przeciwnie trzeba je wciąż rozwijać. Im więcej mieszkańców zamieszkuje gminę tym więcej funduszy państwo przeznacza na realizację obowiązkowych celów. Młodzi obywatele – im więcej w gminie tym więcej pieniędzy wpływa od państwa na usługi edukacyjne. Sytuacja będzie się zmieniać w związku z obserwowanym w ostatnich latach starzeniem się społeczeństwa fińskiego oraz malejącą liczbą ludności. Małym gminom dobrze znany jest problem bezrobocia i spadek liczby ludności. Wpływ różnic rozmieszczenia ludności widoczny jest we współpracy związków międzygminnych. Taka współpraca wiąże się z wydatkami, które rosną wraz ze wzrostem powierzchni. I tak np. gminy słabo zaludnione, lecz o dużej powierzchni ponoszą o wiele większe koszty takiej współpracy niż małe gminy z dużą ilością mieszkańców. Rozmieszczenie i struktura ludności w Finlandii zdawałoby się, że nie odgrywa większej roli w funkcjonowaniu państwa. Można pomyśleć, że tam gdzie mało mieszkańców tak więcej miejsca dla dziewiczej przyrody. Jednak nawet tam wyodrębnione są jednostki strukturalne państwa, na których działa samorząd terytorialny a dla jego prawidłowego optymalnego funkcjonowania istotne jest zaludnienie i odpowiednia struktura w konkretnej gminie.

Bibliografia:

1. Joanna Marszałek-Kawa, Alfred Lutrzykowski, Samorząd terytorialny w Polsce i w Europie (doświadczenia i nowe wyzwania), wydawnictwo Adam marszałek, Toruń 2008
2. Bożena Kicińska, Izabela Łęcka, Joanna Plit, Florian Plit, Odkrywamy Unię Europejską – kompendium wiedzy, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2003
3. Paul Herding, Jeniffer Brewer, Finlandia, wydawnictwo Pascal, 2003

Ewelina Skibińska
Promowanie turystyki przez Kopenhagę

Zelandia jest najważniejszym i najczęściej odwiedzanym regionem Danii, ponieważ właśnie tutaj znajduje się stolica państwa. Kopenhaga, wypchnięta na wschodni brzeg tej największej duńskiej wyspy, nie jest szczególnie dużym miastem, lecz zasięg jej wpływów zdecydowanie wykracza poza zasięg aglomeracji. Okoliczne miasteczka, chodź w niczym nie przypominają ponurych przedmieść dużego miasta, stanowią jakby „sypialnię" Kopenhagi. Dopiero oddaliwszy się znacznie od stolicy na zachód lub południe, można się zetknąć z prawdziwą prowincją. Być w Zelandii i nie widzieć Kopenhagi brzmi równie absurdalnie jak podobne powiedzenie o Rzymie i papieżu. Kopenhaga jest prawdopodobnie najbardziej gościnnym i kosmopolitycznym miejscem Danii, w którym życie tętni zarówno w dzień jak i w nocy. Jeśli się jednak już tu jest, warto też choć na krótko wyjechać poza stolicę, by zobaczyć, jak bardzo to miasto kontrastuje z resztą kraju. Zaraz za miastem pojawiają się rozległe lasy i parki. Tym, którzy na widok takiego krajobrazu poczują się zawiedzeni, niezwykle sprawna sieć komunikacyjna, pokrywająca niemal połowę wyspy, pozwoli wrócić do miasta na wieczornego drinka.

Każdy Duńczyk przyzna, że Kopenhaga w żadnym razie nie może być traktowana jako wizytówka Danii. Rzeczywiście, ciężko byłoby znaleźć miejsce bardziej kontrastujące z senną sielską atmosferą reszty kraju. Pomimo swojej odrębności stolica jednak ściśle związana jest z życiem Danii: tutaj mieszczą się wszystkie instytucje państwowe zajmujące się polityką, finansami, sztuką; tutaj rodzą się plany reform społecznych kraju. Kopenhaga jest również najtańszą stolicą skandynawską i jednym z najgościnniejszych miast Europy. Jest to nieduże, przyjemne miasto, któremu ton nadają raczej ludzie a nie pojazdy, świadectwem tego jest spora ilość kawiarnianych ogródków na ulicach i małe centrum w większości przeznaczone dla pieszych.

Kopenhaga przyciąga podróżnych przez okrągły rok, ale szczególne nasilenie ruchu turystycznego następuje w lipcu i sierpniu.

Zaraz po przybyciu do miasta warto udać się do biura Use-It położonego w centrum kompleksu Heset. Pracownicy biura posiadają pełne wykazy niedrogich miejsc oferujących noclegi, posiłki, rozrywki, ponadto przechowują bagaże i pocztę a latem wydają małe lecz przydatne pisemko „Playtime" (bezpłatny informator). Turyści, którzy planują zwiedzanie muzeów w Kopenhadze i pobliskich miastach jak HelsingØr, Roskilde, KØge powinni rozważyć możliwość nabycia specjalnej karty kopenhaskiej, która upoważnia do przejazdów wszystkimi środkami komunikacji w mieście i okolicach (łącznie z miastami wymienionymi powyżej) oraz do wolnego wstępu do wszystkich muzeów na tym terenie. Oczywiście ceny karty zależą od jej ważności. Karta trzydniowa może być naprawdę opłacalna, jeżeli umiejętnie z niej skorzystać. Można ją nabyć w biurach turystycznych, hotelach oraz na większych stacjach kolejowych w stolicy.

Zwarta zabudowa miasta ułatwia zwiedzanie na piechotę i rowerem. Do dyspozycji jest 3,5 tys. bezpłatnych rowerów, które stoją w 125 oznaczonych miejscach. Sposób ich użycia jest taki sam jak koszy w polskich supermarketach: wrzucamy kaucje w wysokości 20 DKK i odbieramy ją przy zwrocie roweru. Można z nich korzystać, tylko i wyłącznie w granicach miasta.

Z serca miasta, czyli placu Ratuszowego warto zacząć zwiedzanie Kopenhagi. Potężna, ceglana budowla 100-letniego Ratusza naśladuje włoski renesans. U wejścia wita św. Krzysztof, patron Kopenhagi, a z fasady spogląda na plac biskup Absalon, założyciel miasta. W Ratuszu Zegar Świata Jensa Olsena pokazuje kalendarz juliański i gregoriański,

ustawione na ponad 570 tys. lat, różne typy czasu, konstelacje gwiezdne, daty zaćmień Słońca i Księżyca. Obok Ratusza zaczyna się gwarny Stroget - najsłynniejszy w Kopenhadze, tłumnie odwiedzany handlowy pasaż. Witryny sklepów przeplatają się z barami, restauracjami, a dodatkowych wrażeń dostarczają uliczni artyści.

Stroget wychodzi na Kongens Nytorv (Nowy Plac Królewski - największy plac stolicy, pełen zieleni i kwiatów, otoczony najlepszymi restauracjami i kawiarniami), skąd niedaleko do Nyhavn - malownicza dzielnica z XVIII-wiecznymi hanzeatyckimi kamieniczkami i przycumowanymi starymi żaglowcami. W domu pod numerem 67 mieszkał słynny bajkopisarz Hans Christian Andersen. Z Nyhavn można wybrać się na wycieczkę statkiem po porcie i kanałach Kopenhagi. Ośmiokątny Amalienborg Plads otoczony czterema budynkami pałacowymi - rezydencją rodziny królewskiej jest kolejnym wartym uwagi zabytkiem. Pałace wybudowane w 1749 r. przeznaczone były pierwotnie na magnackie rezydencje miejskie, ale po pożarze zamku Christiansborg w 1794 r. wykupił je król. Nazwa kompleksu - pałac Amalienborg - wywodzi się od imienia żony Fryderyka III, królowej Zofii Amalii. Na placu, gdzie codziennie w południe odbywa się ceremonia zmiany warty Gwardii Królewskiej, stoi konny pomnik Fryderyka V.

Wędrując wzdłuż nabrzeża, miniemy 300-letni obronny bastion Kastellet i dojdziemy do pomnika Małej Syrenki. Kopenhaska Syrenka jest podobno siostrą warszawskiej pół kobiety, pół ryby. Jak mówi legenda, obie z morskich głębin przypłynęły do wybrzeży Bałtyku w okolicach Gdańska - jedna udała się w górę Wisły, a druga dopłynęła do Kopenhagi.

Interesujące jest również Muzeum Narodowe, największe muzeum Skandynawii prezentujące przebogate zbiory - od sztuki prehistorycznej, przez starożytną, sztukę Danii od czasów średniowiecza (bardzo ciekawa ekspozycja wnętrz), po wspaniałe zbiory etnograficzne z całego niemal świata. Odbędziemy magiczną podróż do świata Indian amerykańskich, ludów Afryki, Indonezji, Chin (tu ciekawa prezentacja instrumentów muzycznych, łącznie z ich brzmieniem), Japonii, Azji, kończąc na bardzo obszernej prezentacji kultury eskimoskiej. W specjalnej sali zgromadzono głazy z inskrypcjami runicznymi. A dla dzieci przygotowano specjalną ekspozycję - mogą dotykać wszystkich eksponatów (wstęp bezpłatny).

Niewątpliwą atrakcją turystyczną w Danii są Ogrody Tivoli – położony w centrum Kopenhagi park rozrywki. W parku są karuzele, kolejki górskie, akrobaci, muzykanci, tancerze i aktorzy odgrywający sceny z bajek Andersena. Aby nadążyć za dynamicznym rozwojem miasta i oczekiwaniami współczesnego turysty, Tivoli musi się rozwijać, unowocześniać, a nawet „wymyślać się" wciąż na nowo. Wesołe miasteczko dostarcza istotnej części wrażeń wszystkim odwiedzającym Tivoli, niezależnie od tego, czy korzystają z jego rozrywek, czy też nie.

Oczywiście nie są to jedyne zabytki stolicy. Miasto ma do zaoferowania znacznie więcej miejsc, które z całą pewnością warto zobaczyć.

Oprócz powyżej wymienionych atrakcji miasto przyciąga turystów ogromem wydarzeń kulturalnych. I tak możemy wyróżnić:

- Festiwal NatFilm - odbywający się w od 8 marca do 6 kwietnia Festiwal Natfilm to największa impreza filmowa w Danii. W festiwalu udział biorą główne kina w Kopenhadze, Odense, Aalborgu i Aarhus. Natfilm jest ważną platformą dla krajowych dystrybutorów, którzy promują podczas niego różne filmy, od produkcji hollywoodzkich po awangardę.
- Kultura w Zatoce, 1–3 sierpnia; Mieszkańcy Kopenhagi, turyści i wszyscy ci, którzy chcą zapoznać się z życiem kulturalnym stolicy Danii, mają przed sobą

cztery dni muzyki, teatru, tańca, występów artystycznych i imprez sportowych w okolicach zatoki.

- Copenhagen Cooking, 22–31 sierpnia; Festiwal kulinarny bazujący na najlepszych produktach kuchni skandynawskiej i duńskiej. Impreza odbywa się w Nyhavn, w browarze Carlsberga, na placach i w restauracjach Kopenhagi. Program festiwalu jest bardzo szeroki, od prezentacji możliwości wykwintnych restauracji po dziecięce gotowanie i dyskusje dotyczące zdrowej i organicznej żywności.
- Europejski Festiwal Piwa, 12–14 września; Festiwal piwa oferuje koneserom tego trunku możliwość zapoznania się z produktami zarówno małych, jak i sławnych w Danii i na świecie browarów. Impreza odbywa się w kilku starych browarach Carlsberga, który do czasu rozpoczęcia festiwalu przenosi całą przemysłową produkcję piwa do Jutlandii.
- Noc Kultury, 10 listopada, Kopenhaga, Aarhus, Aalborg, Horsens, Esbjerg i Frederiksværk; Wszystkie główne muzea, ośrodki wystawiennicze, a także kościoły, galerie, instytucje związane z edukacją, obiekty publiczne i inne miejsca w kilku miastach Danii są przez całą noc otwarte dla publiczności. Place i deptaki w godzinach zamienione zostają w sceny występów artystycznych. Miasta rozbrzmiewają dźwiękami koncertów – od duńskiej muzyki ludowej, poprzez światową klasykę, po salsę czy tradycyjną muzykę z Grenlandii.
- Jarmark świąteczny w Tivoli, 15 listopada – 30 grudnia; Sklepy i stragany pełne upominków, piękna sceneria, jazda na łyżwach na jeziorku Tivoli, a w wielkim namiocie urocza wioska „Nissekobing", czyli setki mechanicznych skrzatów.
- Stoły świąteczne w Royal Copenhagen, połowa listopada – koniec grudnia. Tradycyjne i nowatorskie dekoracje świątecznych stołów autorstwa artystów duńskich, którzy przy użyciu produktów Royal Copenhagen tworzą wystrój stołów według własnych koncepcji.

Wszyscy znajdą coś ciekawego w tętniącej życiem Kopenhadze.

Oficjalną narodową organizacją marketingową, której zadaniem jest promocja Danii, jako destynacji turystycznej jest VisitDenmark. Celem bezpośrednio wynikającym z tej działalności jest zapewnienie i ochrona stabilnego rozwoju i wzrostu duńskiego przemysłu turystycznego. A jest on postrzegany w Danii bardzo poważnie, jako przynoszący rocznie (średnio) 5,65 miliardów ECU produktu narodowego brutto i dający zatrudnienie ponad 74 000 osobom pracującym na pełnym etacie.

VisitDenmark do 2000 roku posiadała przedstawicielstwa działające na terenie krajów Beneluksu, Wielkiej Brytanii i Irlandii, Niemiec wraz ze Szwajcarią i Austrią, na terenie Finlandii, Norwegii, Szwecji, Francji, Włoch, USA i Japonii. Następnie dołączyły nowe rynki: Polska, Australia, południowo-wschodnia Azja i Rosja. Zadaniem poszczególnych przedstawicielstw jest w zależności od specyfiki rynku, różnorodna działalność promocyjna i rozwijanie nowych produktów turystycznych, takich jak oferta MICE (meetings, incentives, conference, exhibitions), citybreaks.

W lutym 2000 roku zostało otwarte w Warszawie przedstawicielstwo Duńskiej Izby Turystyki, której celem jest pogłębienie wiedzy o Danii jako kraju o wielkich możliwościach turystycznych, poprzez rozesłanie do wszystkich zainteresowanych biur i przewoźników, bezpłatnych broszur dla Klientów (ok. 50 stron) pt. Dania. Zajmuje się również bezpłatną dystrybucją map wraz z połączeniami promowymi na terenie Danii, wysyła indeks hoteli i kampingów wraz z aktualnymi cenami. W sieci istnieje internetowy przewodnik po Danii www.visitdenmark.pl, gdzie znajdziemy istotne informacje

dotyczące nie tylko stolicy, ale i całego państwa. Poza tym mamy możliwość obejrzenia dokładnych map, zdjęć, znajdują się tutaj informacje o zakwaterowaniu, aktualnych wydarzeniach kulturalnych i wiele innych przydatnych informacji, o których każdy odwiedzający Danię turysta powinien wiedzieć.

By ułatwić pracę biurom, co miesiąc wysyłany jest elektroniczny biuletyn (DK Newsletter) podający najbardziej przydatne informacje. Wraz z duńskimi partnerami wydawane są broszury w języku polskim dotyczące poszczególnych części kraju (Bornholm) lub konkretnych produktów: wynajem domków letniskowych, przeprawy promowe, parki atrakcji, centra wypoczynkowe itp.

Kolejnym sposobem przybliżenia polskim touroperatorom Danii jest organizowane spotkań z przedstawicielami duńskich biur podróży na terenie Polski, prezentacja kraju na stoisku skandynawskim podczas Międzynarodowych Targów TT Warsaw Tour & Travel oraz Tour Salon w Poznaniu.

Poza tym działalność promocyjną wspierają organizowane wyjazdy studyjne do Danii dla pracowników biur podróży oraz wyjazdy dla dziennikarzy, by utrwalić obraz Danii jako naszego bliskiego sąsiada.

Duńska Izba Turystyki wraz z Ambasadą Danii i Duńskim Instytutem Kultury organizuje i wspiera finansowo różnorodne imprezy kulturalne mające przybliżyć Danię Polakom, takie jak np. Dni Duńskie w Warszawie we wrześniu 2000 roku czy Wystawę Wzornictwa i targi Poleko w Poznaniu.

Brytyjski magazyn Monokle uznał Kopenhagę za miasto, w którym żyje się najlepiej na świecie. Wśród wielu aspektów życia miejskiego, które przyczyniły się do uhonorowania stolicy Danii zaszczytnym pierwszym miejscem jest m.in. walka o ochronę środowiska naturalnego oraz wspaniała kultura kulinarna. Wyboru dokonuje się na podstawie oceny wielu różnych dziedzin życia m.in. oferty kulturalnej, warunków dla przedsiębiorców, możliwości korzystania z transportu międzynarodowego, komunikacji, przestępczości, architektury oraz świadczeń publicznych.

Nowością w tym roku jest przyznawanie nagród specjalnych najlepszym na świecie miastom pod względem ich oferty sklepów, kultury i wzornictwa. Kopenhaga została uznana za najlepsze na świecie miasto wzornictwa. Jako uzasadnienie podano, że Duńczykom udał się dalszy rozwój innowacyjnej architektury i wzornictwa lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych.

Monocle został założony w 2007 roku przez Tylera Brule, który stworzył również magazyn Wallpaper. W magazynie Monocle można poczytać o stosunkach międzynarodowych, businesie, kulturze czy wzornictwie. Jest teraz prestiżowym i wpływowym pismem sprzedawanym na całym świecie. Dlatego zwycięstwo Kopenhagi w rankingu Monocle uważa się za wyjątkowo ważne dla promocji Danii, a w szczególności dla promocji Kopenhagi.

Niedawno również brytyjski tygodnik „Economist" uznał ją za jedno z najlepszych miejsc do życia. Według OECD, to liczące zaledwie 5,5 miliona mieszkańców królestwo należy do czołówki najlepiej rozwiniętych państw świata.

Bibliografia

Mick Sinclair *Praktyczny przewodnik – Dania*, wyd. Pascal 1996 r.
www.ambwarszawa.um.dk
www.kopenhaga.com.pl
www.visitdenmark.pl

Izabela Skublicka

Polak, Węgier dwa bratanki - o współpracy miasta Krosna z miastami węgierskimi

Jak wskazuje, znane od wielu lat przysłowie „Polak, Węgier, dwa bratanki, i do szabli, i do szklanki" (Lengyel, magyar – két jó barát, együtt harcol, s issza borát[508]), Polaków i Węgrów łączy bardzo zażyła przyjaźń. Budowali ją królowie, żołnierze i poeci. Jednak najważniejszymi jej twórcami byli kupcy, którzy przez setki lat przewozili przez Karpaty tysiące beczek, sprawiając radość Polakom i dając się wzbogacić Węgrom[509]. Więź ta ma szczególny charakter w Krośnie dzięki Robertowi Wojciechowi Portiusowi. Był to Szkot z pochodzenia, bez wątpienia największy krośnieński kupiec, zajmujący się handlem winem węgierskim. Handlując nim, dorobił się olbrzymiej fortuny. Ufundował wiele zabytków, co świadczy o tym jak bardzo cenił sobie Krosno. Jego działalność uczyniła wtedy to królewskie miasto jednym z najbardziej rozwiniętych w regionie. Ta zasłużona dla miasta postać ma swoja uliczkę. Jako wzór niezwykłej przedsiębiorczości, został wybrany na patrona Stowarzyszenia Portius, które powstało w Krośnie w maju 2002 roku[510]. Głównym celem Stowarzyszenia jest powrót do wielowiekowej tradycji współpracy z Węgrami, dzięki której przed wiekami wyrosła potęga miasta, organizacja corocznych festiwalów winnych oraz promocja kultury węgierskiej[511]. Cały czas pamiętamy człowieka, dzięki któremu nasze miasto stało się centrum europejskiego handlu winem węgierskim i rozwijamy przyjazne stosunki z Węgrami oraz miastami węgierskimi na różnych płaszczyznach. Jak do tej pory Krosno podpisało trzy umowy partnerskie z: Zalaegerszeg, Sátoraljalújhely i Sárospatak. Natomiast miastem zaprzyjaźnionym jest Tokaj.

Teraz trochę o tym, czym tak na prawdę są związki partnerskie. Pod tym pojęciem rozumie się kontakty zagraniczne samorządów lokalnych, których specyfiką jest bezpośrednie zaangażowanie się mieszkańców gmin oraz organizacji lokalnych we współpracę ze społecznościami gmin zagranicznych. Jest to forma współpracy międzynarodowej na poziomie lokalnym. Daje możliwość kontaktów między społecznościami różnych krajów oraz stwarzają okazję do wymiany doświadczeń dla władz lokalnych[512]. Formę tę powszechnie określa się terminami: miasta bliźniacze, miasta przyjacielskie lub miasta partnerskie. Jest to współpraca, działająca na ogół na podstawie umów o współpracy, listach intencyjnych lub porozumień w innej formie pisemnej[513]. Jest ona często warunkiem korzystania z funduszy UE. Najczęstszymi dziedzinami współpracy są: działania w dziedzinie kultury, edukacji, turystyki, sportu, ochrony środowiska, nauki[514]. Korzyści ze współpracy jest wiele. Jednymi z najważniejszych to wymiana doświadczeń między przedstawicielami współpracujących samorządów, korzyści w sferze kultury, edukacji, ekologii, promocja miasta, pomoc materialna i finansowa[515].

---

[508] http://przewodnik.onet.pl/1257,1660,1344380,artykul.html z dnia 14.11.2008.
[509] http://www.portius.pl/winiarnia/index.php?action=0 z dnia 14.11.2008r.
[510] http://www.portius.pl/stowarzyszenie/index.php?action=3 z dnia 14.11.2008r.
[511] http://www.krosno24.pl/informacje.php3?id=530 z dnia 14.11.2008r.
[512] A. Skorupska, *Współpraca międzynarodowa samorządu gminnego,* Warszawa 2005, s. 15.
[513] *Idem*, s. 16.
[514] *Idem,* s. 30-31.
[515] *Idem,* s. 33-34.

Pierwszym miastem węgierskim, z którym Krosno – pięćdziesięcio tysięczne miasto na Podkarpaciu - podpisało umowę o partnerstwie był Zalaegerszeg. Dlaczego Zalaegerszeg i Krosno? Obydwa miasta są porównywalnej wielkości, związane z przemysłem naftowym i maszynowym, prowadzą podobne inwestycje komunalne, również bezrobocie jest na zbliżonym poziomie. Pierwsze kontakty z przed kilku lat zostały zainicjowane przez węgiersko-polską rodzinę z Zalaegerszeg. Państwo Devecs Miklos i Janina Deveczne Budziak, (która jest rodowitą krośnianką) zainteresowali władze miast współpracą i po kilku miesiącach - 03.05.2000 r. - podpisana została ostateczna umowa o współpracy przez Prezydentów obydwu miast[516]. Współpraca rozpoczęła się od udziału firm krośnieńskich w targach gospodarczych „Agromix" w Zalaegerszeg. Następnym krokiem było uczestnictwo młodzieżowych drużyn piłki nożnej oraz koszykówki w międzynarodowym turnieju w tym węgierskim mieście. Wydarzenie to zainicjowało szereg wyjazdów i udział krośnieńskich sportowców w turniejach sportowych oraz tanecznych. Wielkim wydarzeniem, w którym uczestniczyły władze Zalaegerszeg było uroczyste otwarcie oczyszczalni ścieków w Krośnie, co było okazją do wymiany poglądów i doświadczeń w tej dziedzinie. W marcu 2001 r. odbyła się w Zalaegerszeg wystawa promująca Krosno oraz prezentacja wyrobów szklanych Krośnieńskich Hut Szkła. Kolejną okazja do promocji była prezentacja krośnieńskiego stoiska na targach turystycznych w mieście naszych partnerów. Z kolei Zalaegerszeg prezentowało swoje stoisko na targach turystycznych „Kontakt" w Krośnie. Ważnym wydarzeniem było uczestnictwo przedstawicieli władz miasta Krosna w uroczystym otwarciu Aquaparku w Zalaegerszeg oraz udział w otwarciu Parku Ugrofińskiego - skansenu przy Gocseji Muzeumok.

Ogromnym przedsięwzięciem dla Krosna była organizacja Dni Kultury Węgierskiej 9-11 maja 2003 r. Była to największa impreza węgierska w historii powojennej Polski[517]. Organizatorem było Krośnieńskie Stowarzyszenie Portius, a celem nawiązanie kulturalne i gospodarcze przed wejściem obydwu krajów do Unii Europejskiej. Od południa do wieczora na Krośnieńskim Rynku odbywała się biesiada, której towarzyszyły pokazy rzemiosła, występy muzyczne, jarmark staroci oraz występy zespołów ludowych. Odbyła się również parada, w której uczestniczyli huzarzy i kopijnicy węgierscy na koniach, oddział wojsk im. Hetmana Kamienieckiego z Rzeszowa, Oddział Dębowiaków, dzieci i młodzież z Polski i Węgier. Było mnóstwo gości z Węgier m.in. Konsul Generalny Republiki Węgier w Polsce, Ambasador Węgier, Dyrektor Instytutu Kultury Węgierskiej, Dyrektor Instytutu Balista Balassiego w Budapeszcie, przedstawiciele rządu węgierskiego oraz reprezentanci władz miast węgierskich takich jak Zalaegerszeg, Sarospatak, Nyiregyhaza[518].

Niedługo krośnianie musieli czekać na powtórkę. Niespełna cztery miesiące po tym wydarzeniu, do miasta znowu zawitał zapach węgierskiego wina, podczas pierwszego Święta Wina Węgierskiego. Podobnie jak poprzednio, była to impreza kulturalno rozrywkowa, podczas której było można degustować zarówno wina jak i oryginalne węgierskie potrawy. Miała ona promować handel węgierskim winem oraz kulturę picia tego trunku. Było to nawiązanie do krośnieńskiej i podkarpackiej starej tradycji handlu winem. Na trzy dni Krosno zamieniło się w „ Węgry płynące winem..."[519].

---

[516] http://www.krosno.pl/?node=30&s=9 z dnia 14.11.2008r.
[517] http://www.krosno24.pl/informacje.php3?id=507 z dnia 16.11.2008r.
[518] http://www.krosno24.pl/informacje.php3?id=507 z dnia 16.11.2008r.
[519] http://www.krosno24.pl/informacje.php3?id=620 z dnia 16.11.2008r.

Następnym wydarzeniem związanym ze współpracą obu miast był udział Prezydenta Zalaegerszeg w uroczystym otwarciu Hali Sportowo – Widowiskowej w Krośnie. Była to krośnieńska inwestycja o ogromnym znaczeniu. Władze miasta mogły się podzielić doświadczeniem, które zdobyli podczas 20 lat budowy hali.

W związku z wejściem 1 maja 2004 r. nowych państw do Unii Europejskiej, zarówno w Krośnie jak i w zaprzyjaźnionym miastem węgierskim Zalaegeszereg zorganizowano okolicznościowe imprezy. Na uroczystości na Węgry udała się delegacja z Urzędu Miasta Krosna z v-ce prezydentem oraz młodzież z jednej z krośnieńskich szkół, aby reprezentować Polskę i Krosno podczas tych uroczystości[520]. Na Polskim stoisku, udekorowanym w barwy narodowe, można było spróbować między innymi tradycyjnych potraw.

Uwieńczeniem współpracy obu miast było przyznanie przez Walne Zgromadzenie „Nagrody za zasługi dla Zalaegerszeg" krośnianinowi Łukaszowi Zborowskiemu. Z tej okazji delegacja z Krosna udała się na Węgry. Kolejną okazja do odwiedzin naszych partnerów były Dni miasta Zalaegerszeg, na które to już co roku udaje się krośnieńska delegacja.

W V rocznice partnerstwa Krosna z Zalaegerszeg zorganizowano uroczystą Sesje Rady Miasta Krosna. Z tej okazji „Za zasługi dla Krosna" uhonorowani zostali dr Gyimesi Andre**,** burmistrz Zalaegerszeg, oraz Prof. Istvanowi Kovacs współorganizator odbywających się w Krośnie Dni Kultury Węgierskiej. Za szczególny wkład w budowanie partnerstwa, uhonorowani zostali państwo Janina Budziak–Devecsne i Miklos Devecs, którzy jak już wcześniej wspomniałam, byli inicjatorami współpracy polsko – węgierskiej[521].

Drugim węgierskim partnerem Krosna jest Sátoraljalújhely. Jako ciekawostkę można podać, że nazwa Sátoraljaújhely oznacza dosłownie Nowe Miasto Pod Namiotem. Nazwa ta powstała od pobliskiego wzgórza, które wyglądem przypomina kształt namiotu[522]. To osiemnastotysięczne miasto położone w północno-wschodnich Węgrzech. Miasto znane jest głownie z drogowego i kolejowego przejścia granicznego Slovenske Nove Mesto-Sátoraljalújhely. Jest również ośrodkiem turystyki i sportów zimowych. Współpraca z Krosnem rozpoczęła się na Dniach Kultury Węgierskiej w Krośnie w maju 2003 r. Doprowadziła ona do podpisania deklaracji o współpracy, którą podpisali Burmistrz Miasta Sátoraljalújhely – Peter Szamosvolgyi oraz Prezydent Miasta Krosna – Piotr Przytocki.

W 2004 r. odbyły się pierwsze Karpackie Klimaty, (którym poświęcę więcej czasu w dalszej części mojego referatu ze względu na specyfikę imprezy oraz zaangażowanie wszystkich miast partnerskich Krosna), w których uczestniczyła delegacja miasta Sátoraljalújhely.

3-4 lutego 2006 r. odbyła się Międzynarodowa Konferencja Portius Ekspres w Zemplinie. Prezydent Krosna i Burmistrz Sátoraljalújhely podpisali deklaracje w sprawie utworzenia bezpośredniego połączenia kolejowego między województwem podkarpackim a regionem tokajskim, z wykorzystaniem linii dawnej Pierwszej Węgiersko-Galicyjskiej Kolei. Zgodnie z nią, obie strony miały podjąć starania o uruchomienie bezpośredniego połączenia kolejowego relacji: Rzeszów – Jasło – Krosno – Sanok – Medzilaborce – Humenne – Michalowce – Trebisov – Sátoraljaújhely – Sárospatak – Tokaj – Nyíregyháza

[520] http://www.krosno.pl/?node=30&s=8 z dnia 16.11.2008r.
[521] http://www.krosno.pl/?node=144&a=2&id=401 z dnia 16.11.2008r.
[522] http://www.krosno24.pl/informacje.php3?id=1780 z dnia 16.11.2008r.

– Debrecen – Hjdúszoboszló i dalej[523]. Pociąg ten miałby nosić nazwę „Pociąg retro Portius-Express" i miałby zwiększyć obustronny ruch turystyczny. Obu stronom zależy na rozwoju miast. Węgry przyciągają winem, basenami termalnymi oraz kuchnią. Natomiast Podkarpacie może pochwalić się dziedzictwem historycznym, kulturowym, architekturą. Aby urozmaicić samą podróż pociągiem, w sezonie turystycznym miałby kursować parowóz ze starymi wagonami. W dalszych planach władze mają podjąć starania o uzyskanie dla tej linii kolejowej statutu „Korytarza Transeuropejskiego" i wykorzystać do przewozów towarowych, przejmując przewóz od ciężkiego transportu samochodowego i chroniąc tym samym ekosystem Karpat. Obie strony mają się starać o pozyskanie funduszy unijnych na ten cel. Podczas wizyty krośnieńskiej delegacji na Węgrzech Stowarzyszenie Portius podpisało deklarację współpracy ze Stowarzyszeniem Rozwoju Regionu Templin, w sprawie rozszerzenia kontaktów turystycznych, kulturalnych oraz wspólnego starania się o pozyskanie funduszy z Unii Europejskiej na rzecz dalszego rozwoju regionalnego[524]. Kolejnym krokiem było zorganizowanie przez władze Miasta Krosna konferencji „Pociąg retro Portius Express", na którą przyjechali koleją - salonka z lat 70. przedstawiciele kolei, samorządów lokalnych i decydentów ze Słowacji i Węgier, aby porozmawiać o możliwościach uruchomienia tej polsko-słowacko-węgierskiej linii. Samorządowcy wszystkich trzech krajów są „za", ponieważ widzą w nim nadzieję na rozwój miast i regionów. Problem leży po stronie polskiej, a raczej po stronie PKP. Nie mają bądź też nie chcą wyłożyć pieniędzy na ten cel. Mimo wszelkich utrudnień, 14 lipca 2007 r. o godzinie 4.00 na krośnieńskim dworcu PKP stanął pociąg linii Krosno-Sárospatak. Dni Krosna w Sárospatak zorganizowało Stowarzyszenie Portius. Bilety rozeszły się „jak świeże bułeczki" i komplet 500 krośnian stawił się na pociąg, zapomnianą trasą na Węgry. Atrakcje, jakie czekały na przyjezdnych w Sárospatak to darmowe kąpiele w basenach termalnych oraz zwiedzanie XII wiecznego miasta. Tak wysoka frekwencja świadczyć może o tym, że pomysł uruchomienia pociągu Retro Portius-Ekspress jest „strzałem w dziesiątkę". Niestety podróż, która miała trwać pięć godzin wydłużyła się do ośmiu z powodu fatalnego stanu torów po polskiej stronie. Jednak po powrocie wszyscy uczestnicy byli zadowoleni, zarówno ze sposobu powitania ich przez węgierskich sąsiadów jak i czasu spędzonego na wypoczynku i zwiedzaniu. Już marzy im się kolejna podróż do kraju winem płynącego.

Zwieńczeniem współpracy Krosna z Sátoraljaújhely było podpisanie umowy o partnerstwie 26 sierpnia 2006 r. Od tego momentu corocznie gościmy delegacje z tegoż miasta na Karpackich Klimatach oraz współpracujemy w celu otworzenia linii kolejowej „Portius-Ekspress" na Węgry, która będzie swoistym uwieńczeniem przyjaźni polsko-węgierskiej.

Kolejnym miastem, z którym Krosno nawiązało współpracę jest Sárospatak. Tak jak w przypadku Sátoraljaújhely, zaczęło się od zaproszenia w 2003 r. delegacji miasta na Dni Kultury Węgierskiej do Krosna. 24 stycznia 2004 r. odbyło się uroczyste podpisanie deklaracji o współpracy w zakresie miast i regionów przez: Posła do Parlamentu Republiki Węgierskiej – Burmistrza Sárospatak – Richard Horcsika oraz Prezydenta Miasta Krosna – Piotra Przytockiego. W Deklaracji zawarte były założenia, że władze będą popierać działania na rzecz intensywnego, dwukierunkowego ruchu turystycznego, będą wspierać rozwój infrastruktury transportowej oraz nowe inwestycje, natomiast konkretnym celem jest stworzenie bezpośredniego połączenia kolejowego w relacji: Rzeszów – Jasło – Krosno – Sanok – Medzialaborce – Humenne – Michalovce – Trebisov

[523] http://www.krosno24.pl/informacje.php3?id=752 z dnia 16.11.2008r.
[524] http://www.krosno24.pl/informacje.php3?id=752 z dnia 16.11.2008r.

– Sátoraljaújhely – Sárospatak – Tokaj – Nyiregyhaza – Debrecen – Hajduszoboszlo i dalej, w sezonie turystycznym wprowadzą kursowanie parowozów i historycznych wagonów w relacji Krosno – Tokaj, zainicjują starania o uzyskanie przez dawna linie kolejową węgiersko – galicyjską statusu „Korytarza Europejskiego", uczynią starania by linia ta przejęła przewóz ciężkiego transportu samochodowego chroniąc ekosystem Karpat oraz że są otwarte na dalsze inicjatywy współpracy. Deklaracja ta nawiązuje do wielowiekowej tradycji gospodarczych i kulturalnych związków między narodem węgierskim i polskim.

Kolejnym etapem we współpracy obu miast było nawiązanie współpracy przez Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Krośnie z Wyższą Szkołą im. Commeniusa w Sárospatak. 18 grudnia 2006 r. w Sárospatak została otwarta winna piwnica, która została nazwana Piwnicą Portiusa. W związku z dużą liczbą turystów polskich w tymże mieście, została nawiązana współpraca policyjna. Od tej pory w czasie wakacji, miasto będą patrolować policjanci zarówno z Węgier, jak i z Polski. Również w czasie sezonu turystycznego będzie można udać się na Msze Św. w języku polskim. Podpisanie umowy partnerskiej 25 sierpnia 2007 r. przypieczętowało przyjaźń między Krosnem a Sárospatak. Możemy w niej przeczytać, że „współpraca zawiązana pomiędzy naszymi miastami, z pewnością będzie pomocna w kształtowaniu i umacnianiu dobrych stosunków między narodami, a także przyczyni się do wzmocnienia poczucia wspólnoty i przyjaźni Polski i Węgier. Jesteśmy przeświadczeni, że kontakty, które zamierzamy utrzymywać w przyszłości zaowocują wieloma korzyściami dla obydwu miast"[525]. Po podpisaniu umowy, przedstawiciele obu miast udali się na krośnieński rynek, aby hucznie obchodzić kolejną edycje Karpackich Klimatów.

Bardzo ważną data w historii współpracy Krosna z miastami węgierskimi jest 23 marzec 2007 r. Wtedy to Prezydent Węgier - László Sólyom, odznaczył Prezydenta Krosna Krzyżem Kawalerskim Orderu Republiki Węgierskiej, „w uznaniu za działalność na rzecz kształtowania i pielęgnowania polsko-węgierskich stosunków kulturalnych"[526], natomiast Zbigniewa Ungeheuera – Prezesa Stowarzyszenia Portius, obdarzył Złotym Krzyżem Zasługi Republiki Węgierskiej. Świadczy to o tym, jak bardzo Węgrzy cenią sobie trudy podejmowane przez Krośnian, próbujących odbudować historyczną przyjaźń polsko-węgierską.

Chciałabym się teraz dłużej zatrzymać przy imprezie, jaką są Karpackie Klimaty. Wszystko zaczęło się od inicjatywy Stowarzyszenia Portius, które chciało odnowić współpracę między Polakami i Węgrami. W dniach 9-11.05.2003 r., pod honorowym patronatem Prezydentów miast Krosna i Zalaegerszeg - Piotra Przytockiego i Endre Gyimesi, Marszałka Sejmiku Województwa Podkarpackiego - Leszka Deptuły oraz Konsula Generalnego Republiki Węgierskiej - Istvana Kovacsa, odbyły się w Krośnie Dni Kultury Węgierskiej[527]. Była to impreza mająca na celu zapoznać krośnian oraz przybyłych turystów z kulturą węgierska. Odbył się szereg koncertów, pokazy tańców ludowych, spotkania dzieci i młodzieży z Polski i Węgier, prezentacja kina węgierskiego. Można było również zakosztować kuchni węgierskiej oraz podkarpackiej, jak również zdegustować win.

Z roku na rok impreza ta zyskiwała na znaczeniu. Po trzech latach prób i błędów zorganizowano Karpackie Klimaty, będące Świętem Kultur Euroregionu Karpackiego, prezentujące kultury pogranicza, rekonstrukcję dawnych tradycji winiarskich, piekarskich,

[525] http://www.krosno.pl/?node=144&a=2&id=2070 z dnia 30.11.2008 r.
[526] http://www.krosno24.pl/informacje.php3?id=2009 a dnia 30.11.2008 r.
[527] http://www.krosno.pl/?node=30&s=5 z dnia 30.11.2008 r.

sukienniczych i targowych oraz nawiązujące i podtrzymujące bliską współpracę z państwami sąsiadującymi. Związane z tym koncerty, pokazy, parady, degustacje win węgierskich oraz tradycyjnych potraw karpackich przyciągają zawsze tłumy ludzi. Jej klimat opisywany jest w ten sposób: „W scenerii galicyjskich kamieniczek krośnieńskiego Rynku, przy światłach i szumie krośnieńskiej fontanny w sierpniowe wieczory rozbrzmiewać będą dźwięki najlepszej karpackiej muzyki, wspólnego tańczenia Czardasza, a w powietrzu ponad głowami i granicami unosić się będzie woń potraw z całego regionu i wspaniałego wina z różnych regionów Węgier”[528]. Odbywa się ona co roku w ostatni weekend sierpnia i rozpoczyna się uroczystą paradą ulicami Krosna, której przewodzą szczudlarze, kuglarze, muzycy ludowi, śpiewacy, rycerze, władze miast oraz krośnianie wraz z turystami przybyłymi na tą okazję. Na czele parady jedzie wóz z beczkami wina. W taktach bębnów i pochodni, korowód dociera na rynek gdzie odbywają się występy zespołów artystycznych z Polski, Węgier, Słowacji i Ukrainy. Towarzyszy im Kiermasz Twórczości Artystycznej oraz stoły z tradycyjnymi potrawami. Jedną z największych atrakcji Karpackich Klimatów jest Festiwal Win Węgierskich im. Roberta Wojciecha Portiusa. Jest to jedyna otwarta dla publiczności impreza winiarska w Polsce. Na płycie Rynku ustawiane są wiklinowo-drewniane domki, gdzie można degustować oraz kupić wina najlepszych węgierskich producentów. W wyborze trunków mają pomóc specjalnie organizowane płatne degustacje, które prowadzą najwięksi węgierscy wytwórcy. Dużą atrakcja jest również pokaz wytopu szkła na krośnieńskim deptaku, nocne zwiedzanie kościołów oraz przeloty samolotów nad krośnieńska starówka. W okolicach Rynku budowane jest podgrodzie, gdzie można oglądnąć pojedynki rycerskie. Krośnieńskie puby i restauracje zmienią swój wystrój i menu. Króluje karpacki klimat: goście mogą liczyć na dodatkowe dania kuchni karpackiej, w tym węgierskiej, słowackiej oraz ukraińskiej takich jak bogracze, leczo, porkolty, prażone sery, bryndzę czy oscypki. Na kartach pojawiają się wina węgierskie, którymi można się rozkoszować w rytmach gorącego folku. Na czas świętowania, udzielane są na usługi hotelowe oraz gastronomiczne rabaty od 10% do 30%. Imprezy te nie kończą się wraz z nastaniem nocy. W zeszłym roku patronat nad Karpackimi Klimatami objęły**:** Radio ZET, TVN, magazyn KUCHNIA oraz portal Krosno24.pl.

Z pewnością najważniejszym wydarzeniem roku 2009 będą Dni Przyjaźni Polsko-Węgierskiej. 23 czerwca 2008 r. Prezydent RP Lech Kaczyński zadecydował, że organizatorem tego święta w roku 2009 będzie miasto Krosno[529]. Prezydent Polski wraz z Prezydentem Republiki Węgierskiej popierali ideę ustanowienia Dnia Przyjaźni Polsko-Węgierskiej. „Od ponad 1000 lat Polacy i Węgrzy żyją w tej samej części Europy, tworząc trwale więzy łączące oba narody na wielu płaszczyznach: politycznej, społecznej, kulturalnej i ekonomicznej. Wielokrotnie wspólnie odpieraliśmy zagrożenia płynące i ze wschodu i z zachodu… Wspólne losy, wspólni bohaterowie, wspólni wrogowie i przyjaciele, wszystko to sprawiło, że między narodami polskim i węgierskim zrodziła się i utrwaliła autentyczna sympatia i głęboka przyjaźń. Uwieńczeniem tego procesu jest członkostwo obydwu krajów i ich aktywne partnerstwo w Unii Europejskiej oraz w Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego”[530] – takie uzasadnienie możemy przeczytać w Uchwale Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 marca 2007 r. w sprawie ustanowienia dnia 23 marca Dniem Przyjaźni Polsko-Węgierskiej. Analogiczną uchwała została również przyjęta przez Zgromadzenie Narodowe Republiki Węgierskiej.

---

[528] http://www.krosno.pl/?node=144&a=2&id=396 z dnia 30.11.2008 r.
[529] http://www.prezydent.pl/x.node?id=1011848&eventId=18027867 z dnia 7.12.2008 r.
[530] http://aktyprawne.rp.pl/aktyprawne/akty/akt.spr?id=185197 z dnia 7.12.2008 r.

Pierwsze Dni Przyjaźni Polsko-Węgierskiej odbyły się 23-24 marca 2006 r. w Györ na Węgrzech. Od tego czasu, święto to jest co roku organizowane na zmianę przez polską i węgierską stronę. W 2007 r. odbyło się w Przemyślu, a tegoroczne obchody zorganizowano w węgierskim Debreczynie[531]. Co roku podczas tego święta odbywają się różne spotkania, konferencje, odsłonięcia pamiątek wspólnej przeszłości oraz imprezy kulturowe i artystyczne. Prezydent Krosna - Piotr Przytocki i prezes Stowarzyszenia Portius - Zbigniew Ungeheuer, włożyli wiele starań w to, aby tak ważna uroczystość odbyła się właśnie w Krośnie – miejscu, które bardzo pielęgnuje przyjaźń polsko-węgierską. Dyrektor Biura Spraw Zagranicznych Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej – Mariusz Handzlik wyraził przekonanie, iż Krosno, mające wieloletnie doświadczenie we współpracy ze stroną węgierską a także poprzez swoje ogromne zaangażowanie, doskonale sobie poradzi z rolą organizatora Dni Przyjaźni Polsko-Węgierskiej. Do Krosna przybędą Prezydenci obu państw, przedstawiciele dyplomacji oraz wiele innych ważnych osobistości.

Podsumowując, współpraca Krosna z miastami węgierskimi istnieje nie tylko „na papierze". W jej ramach odbywają się wyjazdy dzieci i młodzieży na zawody sportowe, nawiązywana jest współpraca i wymiana doświadczeń pomiędzy strażakami, policjantami, służbami miejskimi oraz nauczycielami. Podejmowane są inicjatywy mające na celu promocje kultury polskiej na Węgrzech jak i węgierskiej w Polsce. Obie strony starają się z funduszy Unii Europejskiej o wznowienie historycznej trasy kolejowej, której znaczenie jest nieocenione. Dzięki takim imprezą jak Karpackie Klimaty czy Dni Przyjaźni Polsko-Węgierskiej, Krosno ma szansę stać się centrum współpracy polsko-węgierskiej oraz skutecznie promować się na arenie międzynarodowej.

BIBLIOGRAFIA

1. Adriana Skorupka (red), *Współpraca międzynarodowa samorządu gminnego*, Warszawa 2005.
2. www.karpackieklimaty.krosno.pl
3. www.krosno24.pl
4. www.krosno.pl
5. www.portius.pl
6. www.przewodnik.onet.pl
7. www.prezydent.pl
8. www.altyprawne.rp.pl
9. Materiały udostępnione przez Urząd Miasta Krosna:
   - deklaracja o współpracy pomiędzy Krosnem a Sárospatak,
   - porozumienie o nawiązaniu współpracy między Krosnem a Sárospatak,
   - film DVD z Krośnieńskiej Międzynarodowej Konferencji „Pociąg retro Portius-Express" na trasie Krosno-Tokaj 2-4 luty 2006 r.,
   - historia współpracy Krosna z Zalaegeszereg, Sátoraljaújhely i Sárospatak.

Karolina Sobol

Transport publiczny w Szwecji - Sztokholmskie środki komunikacji publicznej

[531] http://www.krosno24.pl/informacje.php3?id=2678 z dnia 7.12.2008 r.

Podstawą systemu transportu publicznego w Europie jest działalność władz, które organizują system komunikacyjny i wybierają w drodze przetargu najlepszych przewoźników na linie autobusowe i kolejowe. Ujednolica się w jeden system taryfy za przewóz pasażerów, aby wyeliminować negatywne efekty wielu różnych systemów biletowych. Wprowadza się również spójny system informacyjny. Dzięki podejmowaniu tego typu rozwiązań w wielu rozwiniętych krajach Europy istnieje sprawnie zorganizowany transport publiczny. Przykładem takiego państwa jest bez wątpienia Szwecja, gdzie zarządy transportu regionalnego rozdzielają obsługę linii autobusowych i kolejowych w drodze przetargu oraz ustalają rozkłady jazdy dla przewoźników.

Królestwo Szwecji pomimo tego, że posiada małą gęstość zaludnienia, może poszczycić się znakomicie funkcjonującym transportem publicznym.

Podział rynku w transporcie dalekobieżnym wynosi 68% dla samochodów, 15% dla kolei, 10% dla lotnictwa, 6% dla przewozów autobusowych. W transporcie lokalnym udział autobusów to 9%, transportu szynowego 6% i samochodów 76%. Jest to efektem świadomie prowadzonej polityki wspierania transportu publicznego.

Obecna forma organizacyjna transportu publicznego w Szwecji została wprowadzona ustawą o transporcie z roku 1979, która stworzyła obowiązkową strukturę instytucjonalną w organizacji przewozów regionalnych, zakładając Regionalne Związki Transportu Publicznego. Każdy region ma własny związek komunikacyjny odpowiedzialny za organizację publicznego transportu autobusowego, kolejowego i czasami wodnego (jak na przykład komunikacja regionalna z wykorzystaniem promów w regionie Göteborga). Te związki komunikacyjne pokrywają wszystkie razem (jest ich łącznie 25) całą powierzchnię kraju. To one ustalają rozkłady jazdy i taryfy.

Według szwedzkiego rozwiązania prawnego, odpowiedzialność za utworzenie związku komunikacyjnego spoczywa na władzach regionu oraz na samorządach. Te jednostki administracyjne najczęściej zorganizowały swoje związki komunikacyjne w formie spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, w których posiadają udziały. Rady nadzorcze tych spółek składają się z lokalnych polityków, reprezentujących właścicieli.

Legislacja wymaga, by związki komunikacyjne zapewniały dobry jakościowo transport publiczny, ale nie precyzuje minimalnych standardów obsługi. Tak więc związki stwarzają własne standardy (czasem niezwykle ambitne) i realizują swe własne cele. Należy przy tym zauważyć, iż usługi oferowane przez związki komunikacyjne przynoszą aktualnie straty i tyczy się to zarówno przewozów autobusowych, jak i kolejowych. Deficyty te pokrywane są z pieniędzy podatników przez każdego z udziałowców oraz z subwencji przekazywanych przez rząd centralny. Stopień pokrycia kosztów w przewozach autobusowych waha się od 50 do 60 %, natomiast w regionalnych przewozach kolejowych od 30 do 40%.

Związki komunikacyjne są odpowiedzialne za planowanie usług przewozowych. Decydują o taryfach oraz pobierają całość wpływów ze sprzedaży biletów. Przewoźnicy państwowi oraz prywatni tylko wykonują usługi zakontraktowane u nich przez związki. Ruch regionalny jest kontraktowany na okres kilku lat od końca lat 70-tych, lecz dopiero od 1 lipca 1989 roku wprowadzono na dużą skalę mechanizm rynkowy opierający się na procedurze przetargowej. Tyczy się to zarówno przewozów autobusowych, jak i kolejowych. Od momentu przejęcia odpowiedzialności za regionalne przewozy kolejowe przez związki komunikacyjne, rozpoczęła się era koordynacji i dopasowywania rozkładów jazdy kolei i autobusów. O ile za czasów kolei państwowej rolą pociągów regionalnych było utrzymywanie połączeń z resztą sieci kolejowej, o tyle związki komunikacyjne przekształciły kolej w jeden z podstawowych szkieletów sieci transportu regionalnego. Dziś w większości regionów związki wprowadziły bilety okresowe uprawniające do

nieograniczonej liczby podróży na wspólnej sieci kolejowo-autobusowej regionów. Również ponadgraniczne uzgodnienia pomiędzy różnymi regionami stały się częstsze. Aż 10 regionów w południowej części Szwecji wprowadziło jednolity wspólny system biletowy. Od 1991 roku wszystkie związki komunikacyjne i największy przewoźnik kolejowy, narodowa SJ współpracują na poziomie ogólnokrajowym w organizacji zwanej Samtrafiken, której celem jest koordynacja autobusowych i kolejowych rozkładów jazdy na poziomie ogólnokrajowym i umożliwienie zakupu biletów ważnych na całą podróż od jednego punktu początkowego do miejsca docelowego. Bez względu na to, czy pasażerowie korzystają z pociągu, czy z autobusu na poszczególnych częściach trasy.

PODRÓŻOWANIE PO SZWECJI:

Sieć kolejowa w Szwecji jest dobrze rozwinięta. Zarówno stacje jak i obsługa reprezentują poziom międzynarodowy. Po kraju jeżdżą pociągi kilku konkurujących ze sobą przedsiębiorstw. Państwowe SJ zarządza tymi, które pokonują najdłuższe trasy. Inne ważne firmy to Connex i Tagcompaniet, obie działające w Norrlandzie. Pociągi lokalne obsługują lokalni przewoźnicy we współpracy z tamtejszymi firmami autobusowymi, a czasem również amatorami promów. Podróże z wykorzystaniem pociągów różnych przewoźników organizuje Samtrafiken, firma, w której udziały mają wszystkie przedsiębiorstwa transportowe. W ostatnich latach silną konkurencję dla linii lotniczych stanowi express X2000, łączący Kopenhagę, Malmo, Goteborg, Harnosand, Morę i Sztokholm. Standard pociągów w Szwecji jest bardzo wysoki, a ceny biletów różnią się w zależności od typu pociągu.

W Szwecji znaczne udogodnienie stanowi możliwość poruszania się samolotem. Duża rozpiętość równoleżnikowa kraju sprawia, że podróże samolotem są wygodne, a odejście od państwowego zarządzania liniami lotniczymi i rosnąca konkurencja przyczyniły się do obniżenia ich cen. Z 47 portów lotniczych, obsługujących loty rozkładowe, 19 największych należy do państwowego przedsiębiorstwa Luftfartsverket. W obsłudze ruchu krajowego dominuje sztokholmskie lotnisko Arlanda, ale niektóre linie wolą wykorzystywać lotnisko Bromma, położone bliżej centrum miasta. Inne ważne porty lotnicze to Landvetter pod Goteborgiem i Sturup pod Malmo.

W wielu rejonach Szwecji autobusy stanowią jedyny środek transportu publicznego. Na dłuższych trasach dalekobieżne autobusy konkurują z pociągami i samolotami. Wprawdzie podróż trwa dłużej, ale ceny biletów są niższe, a autobusy nowoczesne. Wielu przewoźników dalekobieżnych organizuje w sezonie turystycznym specjalne trasy wycieczkowe.

Długiej linii brzegowej, obfitości jezior i licznym wyspom Szwecja zawdzięcza rozwój transportu wodnego. Oprócz rejsów rozkładowych, latem odbywają się również rejsy wycieczkowe, niekiedy staroświeckimi parowcami. Na kanałach Dalsland, Stromsholm i Kinda można zobaczyć malownicze stare łodzie, ale najważniejszym szlakiem turystycznym jest kanał Gota. Połączenie z największą wyspą na Bałtyku – Gotlandią, obsługuje firma Destination Gotland, dysponująca nowoczesnymi, szybkimi promami.

PORUSZANIE SIĘ PO SZTOKHOLMIE:

Władze Sztokholmu oraz lokalny zarząd transportu publicznego od lat pracują nad uproszczeniem zasad funkcjonowania komunikacji publicznej, co owocuje zwiększaniem się liczby pasażerów. W celu ułatwienia podróżowania komunikacją publiczną, opracowany został m.in. system głównych, magistralnych linii autobusowych, który uruchomiono wstępnie w postaci 3 głównych linii (wprowadzany w kilku etapach w latach 1997-1999) okazał się sukcesem. Pasażerowie chętnie przesiadali się na nowe linie

autobusowe, dzięki czemu w ciągu 5 lat liczba przewożonych przez system pasażerów zwiększyła się o 100%.

Transportem publicznym w Sztokholmie zarządza ***STOCKHOLMS LOKALTRAFIK (SL),*** ale usługi świadczą różne firmy. Gęsta sieć pociągów podmiejskich, metra, autobusów i promów pomaga codziennie dostać się do centrum tysiącom mieszkańców przedmieści. W samym centrum największą rolę odgrywają zielona, czerwona i niebieska linia metra, wspomagane przez autobusy, kilka linii tramwajowych i promy.

Cały Sztokholm podzielony jest na pięć stref, z których jedną stanowi centrum. Bilety są bardzo różne: jednoprzejazdowe, jednodniowe, trzydniowe, miesięczne. Na jeden i ten sam bilet, ważny w obrębie danej strefy, można przez godzinę jeździć metrem, kolejką dojazdową (Pendeltag) autobusami, tramwajem oraz niektórymi statkami, kursującymi po szkierach. Jeśli planuje się więcej przejazdów, warto kupić karnet z 10 lub 20 zniżkowymi kuponami. Przejazd w każdej strefie kosztuje 30 koron, ale użycie kuponu zmniejsza go do 16 koron. Bilety jednorazowe można kupić bezpośrednio przed odjazdem, natomiast karnety z kuponami kupuje się w kioskach PRESSBYRAN, na stacjach SL i metra. Sieci czerwonych autobusów śródmiejskich, niebieskich autobusów podmiejskich i metra wzajemnie się uzupełniają. Stali użytkownicy miejskich środków komunikacji kupują zwykle kartę miesięczną (*period ko*rt), mogą na nią jeździć, ile chcą. Karta jest bezimienna, kosztuje 620 kr (stan na wrzesień 2007). Planując dużo przejazdów, można wybrać kartę turystyczną - trzydniową lub jednodniową.

Bilety ulgowe przysługują młodzieży do lat 20 oraz osobom, które ukończyły 65 lat. Kara za jazdę bez biletu wynosi 800 koron. Za bilet na autobus firmy *Flyggussarna* na lotnisko Arlanda i Bromma płaci się oddzielnie. Arlanda Express proponuje szybsze choć droższe połączenie kolejowe, za które również płaci się oddzielnie.

Warto również wspomnieć, że SL (Stockholms Lokaltrafik) kontynuuje swój pionierski projekt wykorzystania paliw odnawialnych w komunikacji miejskiej, rozpoczęty pod koniec lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku. Przez kilka ostatnich lat transport publiczny w centrum Sztokholmu obsługiwały wyłącznie pojazdy napędzane etanolem lub biogazem. Większość z nich, a także wiele spośród autobusów realizujących przewozy podmiejskie wokół stolicy Szwecji, to pojazdy Scania z silnikami spalającymi etanol (łącznie około 400 pojazdów). W SL podjęto decyzję, aby począwszy od 2010 r. kupować tylko autobusy zasilane paliwami odnawialnymi. W porównaniu do autobusów z silnikami wysokoprężnymi autobusy zasilane etanolem emitują o 90% mniej dwutlenku węgla do atmosfery.

Metrem podróżuje się po mieście najszybciej, (jego budowę rozpoczęto już w latach 30. XX w.) przy okazji zobaczyć można specyficzny wystrój stacji. Sztokholmskie metro można nazwać najdłuższą, bo liczącą 110 kilometrów, wystawą sztuki na świecie. Dzisiaj posiada dokładnie 100 stacji, z czego 53 znajduje się na powierzchni ziemi, a 47 to stacje podziemne. Stacje podziemne dzielą się na 2 rodzaje: stacje skalne (wyryte w skale) i stacje betonowe. Około 90 ze stu stacji otrzymało specjalny, unikalny wystrój, który jest dziełem ponad 125 artystów plastyków, wśród których znalazło się także paru Polaków, zamieszkałych w Szwecji. Do wystroju wykorzystano rzeźby, mozaiki, instalacje i reliefy. Są stacje kreowane na podziemne groty (bo w końcu metro wykute jest w skale), na zielone ogrody z szemrzącymi strumyczkami i na imponująco zagospodarowane wystawy nowoczesnej sztuki.

Transportem publicznym w rejonie archipelagu zarządza firma WAXHOLMSBOLAGET. Zwiedzanie archipelagu ułatwiają promy odpływające ze

Stromkajen. Po drodze przybijają one do wielu malowniczych przystani. Przyjemnym sposobem zwiedzania Sztokholmu jest wycieczka statkiem linii Stromma Kanalbolaget.

W Sztokholmie swoje usługi świadczy również wiele taksówek. Odległości w centrum miasta są nieduże, więc rzadko płaci się za kurs więcej niż 100 koron. Znalezienie taksówki jest łatwe, wiele czeka na postojach przy głównych obiektach turystycznych. Wyjątek stanowią godziny szczytu. Najlepiej zamawiać taksówki przez telefon lub zarezerwować z wyprzedzeniem. Przed ruszeniem zawsze warto zapytać o koszt kursu, bo wiele firm stosuje stałe ceny.

Sztokholmska Arlanda jest głównym międzynarodowym portem lotniczym w Szwecji, położonym 40 km na północ od centrum Sztokholmu. Jest on również węzłem komunikacyjnym w ruchu krajowym i czarterowym. Port lotniczy Bromma, niedaleko centrum Sztokholmu, przyjmuje jedynie samoloty przyjazne środowisku. Port Skavsta znajduje się 100 km na południe od Sztokholmu, niedaleko Nykoping. Wszystkie lotniska międzynarodowe mają połączenia z centrum miast, obsługiwane są przez miejskie autobusy, których rozkład jest zsynchronizowany z rozkładem przylotów i odlotów. Do centrum Sztokholmu z lotniska Arlanda jeżdżą autobusy Flygbussarna. W godzinach szczytu kursują co 5 minut, a przejazd do terminalu przy dworcu głównym trwa 45 minut. Bezpośrednia jazda taksówką z lotniska do centrum miasta jest szybsza, ale droższa. Większość firm taksówkarskich stosuje na tej trasie sztywne ceny. Należy unikać taksówek nielicencjonowanych. W ciągu zaledwie 20 minut dociera na dworzec główny w Sztokholmie pociąg Arlanda Express, ale ta forma podróży jest najdroższa. W porcie lotniczym pociąg ma dwa przystanki- południowy dla terminali numer 2, 3, 4 i północny dla terminalu numer 5.

Podsumowując muszę stwierdzić, że szwedzki model transportu publicznego jest typowy dla krajów wysoko rozwiniętych. Opiera się na poprawnej strukturze instytucji tworzących warunki do zaistnienia walki konkurencyjnej w sektorze przewozowym, zarówno w sektorze autobusowym, jak i kolejowym. Mechanizmy rynkowe powodują innowacje przewoźników. Szczególnie było to widać na przykładzie działalności prywatnych przewoźników kolejowych, którzy bardzo szybko wprowadzili liczne innowacje organizacyjne. Odpowiedzią na odpowiednią strukturę rynku jest wzrost przewozów i rozwój rynku oraz działających na nim podmiotów.

Bibliografia:

- S. Haggrote, K. Kronvall, „Samorząd terytorialny w Szwecji", Svenska Institutet 1999.
- E. Betlejewska, „ Szwecja", Warszawa: „Wiedza i Życie", 2006.
- K. Sandell, „Sztokholm", Warszawa: „Wiedza i Życie", 2001.

Małgorzata Sopel

Polityka Unii Europejskiej wobec regionów Polski wschodniej ze szczególnym uwzględnieniem Podkarpacia

Za każdym udanym przedsięwzięciem biznesowym stoi indywidualna odważna decyzja.
Peter Drucker

Każdy z nas nawet, jeśli nie interesują go fundusze unijne czy inne sprawy dotyczącego skutków naszego wejścia do Unii, to prędzej czy później słyszał na pewno, czy to w radiu czy w telewizji, o funduszach przyznanych nam przez Unię czy o prognozowanym wsparciu określonych regionów. Od czterech lat jesteśmy w Unii, jak się wiec sprawy maja z rozwojem naszego kraju od jej wejścia po dzień dzisiejszy? A szczególnie: czy Unia naprawdę prowadzi politykę wspierania i rozwoju obszarów najbardziej wymagających pomocy czy może tak to ładnie wygląda tylko z zewnątrz? Jak w rzeczywistości wygląda pomoc unijna wobec obszarów zapóźnionych?

Jeszcze w 2006 r. województwa: podkarpackie, lubelskie, podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko – mazurskie zaliczane były do najbiedniejszych regionów UE, a produkt krajowy brutto był tu najniższy w całej Wspólnocie. W najbardziej zapóźnionych obszarach, a mianowicie na Podkarpaciu i Lubelszczyźnie dochód na głowę mieszkańca wynosił 3538 euro rocznie, co stanowiło 33% średniej unijnej.

Lubelskie, podobnie jak cały pas wschodni (nazywany także do dziś ścianą wschodnią), było obszarem wiejskim, ale nie rolniczym w pełnym tego słowa znaczeniu. Gospodarstwa, dzielone od pokoleń, były zbyt małe, żeby prowadzić rynkową gospodarkę. Każdy hektar musiał wyżywić i utrzymać wieloosobową rodzinę. Z rolnictwa żyło około 40 proc. mieszkańców, podczas gdy w rozwiniętych krajach Unii jedynie 3 proc. Pozostałe województwa tej tzw. „ściany wschodniej" nie pozostawały daleko w tyle.[532] W pozostałych krajach Unii nie było tak zapóźnionych regionów.

Jak jest teraz? Po czterech latach naszego członkostwa w UE, Polska wdrożyła blisko 85 tysięcy projektów - zbudowała i wyremontowała 3692 km dróg, zmodernizowała centra wielu miast, obniżyła o połowę stopę bezrobocia. Z najnowszego raportu Ministerstwa Rozwoju Regionalnego dotyczącego wpływu funduszy unijnych na polską gospodarkę w latach 2004-2007 wynika, że Polska skorzystała na unijnej pomocy najwięcej ze wszystkich państw członkowskich.

O ile w latach 2004-2006 otrzymaliśmy z Unii 13 mld euro (na statystycznego Polaka rocznie przypadało około 40 euro bezzwrotnej pomocy), w latach 2006-2013 dostaniemy ok. 67 mld euro (co daje około 220 euro na głowę). Między tymi dwoma okresami istnieje zasadnicza różnica nie tylko w wielkości środków, ale też w jakości programów.[533]

W pierwszej turze „napływu" funduszy, zyskała infrastruktura i ochrona środowiska - sprawy jak się domyślić można priorytetowe, a przez co, niezbędne, aby móc kontynuować dalszy plan rozwoju kraju. W inwestycjach na lata 2007-2013 polityka Wspólnot skupia się już na wzroście gospodarczym oraz wydajności i innowacyjności gospodarki. Nie trzeba chyba wielkich liczb, żeby wiedzieć, że w latach 2004-2007 nasze PKB przyspieszyło, a bezrobocie znacznie spadło. Zamiast jednak mówić o rozwoju całej Polski, skupmy się na naszym regionie – Podkarpaciu. Jak wygląda po czterech latach od wejścia Polski do UE?

Trzeba przyznać, że rozwój województwa podkarpackiego przebiega naprawdę imponująco i jest to zasługą nie tylko pomocy ze strony Wspólnot, ale także ludzi, którzy dostrzegli potencjał regionu. W zeszłorocznym raporcie Instytutu badań nad Gospodarką Rynkową (IBnGR) „Sukces rozwojowy polskich województw" Podkarpackie zajęło drugie miejsce, a wyprzedziło je tylko województwo mazowieckie. Raport badał dynamikę rozwoju gospodarczego i społecznego województw w okresie 2004 - 2008, w oparciu o takie wskaźniki cząstkowe jak: stan gospodarki województwa, kapitał ludzki,

---

[532] Barwicka M., Głową we wschodnią ścianę, „Polityka", 26/2006, s.4
[533] Koperska A., Fundusze, czyli bliżej Europy, „Fundusze Europejskie, 4/2008

warunki życia, stan infrastruktury technicznej i funkcjonowanie samorządów. Po lekturze raportu można odnieść wrażenie, że na naszych oczach rodzi się Podkarpacki tygrys. W raporcie Podkarpackie zakwalifikowano jako województwo słabe gospodarczo, ale dynamiczne.

Obecnie nasz region charakteryzuje się niską stopą bezrobocia i stosunkowo dynamicznym wzrostem gospodarczym. Szczególnie istotną gałęzią gospodarki jest rolnictwo. Podkarpackie gospodarstwa rolne są jednak bardzo rozdrobnione, co bardzo negatywnie wpływa na ich rentowność i rzadko kiedy jest jedynym źródłem utrzymania rodziny.

W regionie, szczególnie na południu, bardzo szybko rozwija się infrastruktura turystyczna. Powstaje coraz więcej hoteli, pensjonatów i ośrodków wypoczynkowych. Dzięki utworzeniu w roku 2005 międzynarodowego portu lotniczego w Rzeszowie, Podkarpacie odwiedza coraz więcej turystów zagranicznych.

Szczególnie charakterystyczny dla Podkarpacia jest przemysł lotniczy. Branża ta powoli wychodzi z fatalnej kondycji, w jakiej znalazła się po rozpadzie Układu Warszawskiego. Ponadto w województwie silnie rozwinięty jest przemysł farmaceutyczny, informatyczny i spożywczy. W Mieleckiej i Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej powstają kolejne zakłady przemysłowe (łącznie powstało już ponad 20 tys. miejsc pracy). Natomiast najbardziej kluczowym wydarzeniem dla rozwoju regionu było powstanie Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego AEROPOLIS w Rzeszowie.

Czym są parki technologiczne? To zespoły wyodrębnionych nieruchomości wraz ze znajdującą się na nich infrastrukturą. Tworzone są one przy udziale władz samorządowych w celu zapewnienia preferencyjnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej. AEROPOLIS powstał w 2004 r. i obecnie jest jednym z najbardziej atrakcyjnych miejsc do inwestowania w południowo-wschodniej Polsce. Ideą jego utworzenia było podnoszenie konkurencyjności podkarpackiej gospodarki, wdrażania nowoczesnych rozwiązań technologicznych oraz zarządzania zasobami wiedzy i kapitału. Jest to swego rodzaju ogniwo łączące i przetwarzające innowacyjne pomysły badawczo - rozwojowe w rozwiązania technologiczne i produktowe wdrażane następnie w podmiotach gospodarczych. W całej Polsce parków technologicznych jest ok. 60. Na Podkarpaciu długo takiego rodzaju przedsięwzięcia brakowało, tym bardziej, że istniał zarówno olbrzymi potencjał w postaci zaplecza naukowego, jak i doskonałe warunki lokalizacyjne.

Kiedy Polska weszła do UE, a co za tym idzie, pojawiły się fundusze strukturalne, możliwość przygotowania projektu i utworzenia takiego parku stało się realne. W planach skupiono się przede wszystkim na uzbrojeniu w infrastrukturę techniczną terenów Parku, a następnie pozyskanie inwestorów strategicznych.

Obecnie Park znajduje się zaledwie 10 km od Rzeszowa, a tereny zlokalizowane są w okolicach lotniska Jasionka. Cały Park podzielony jest trzy strefy:

- **S1** – tzw. Przylotniskowa, o pow. Ok. 70 ha, przygotowaną do prowadzenia działalności gospodarczej w szeroko pojętej branży lotniczej; na jej terenie lokalizowane będą firmy działające w branży elektromaszynowej, elektronicznej i informatycznej; obecnie dzięki powstałego stowarzyszeniu przedsiębiorców branży lotniczej „Dolina Lotnicza" strefą zainteresowało się kilka światowych korporacji, jak niemiecka firma MTU – Aero

Engines (producent silników lotniczych), amerykańska Borg Warner Turbo System (producent silników lotniczych).[534]

- **S2** – tzw. Strefa Podwyższonej Aktywności Gospodarczej położona jest również w bezpośrednim sąsiedztwie Rzeszowa o pow. 40 ha; lokalizują się tu firmy z branż: chemicznej, tworzyw sztucznych i biotechnologii, które współpracują zarówno z Politechniką Rzeszowską, jak i z Uniwersytetem Rzeszowskim.

- **S3 -** tzw. Preinkubator Akademicki, znajdujący się na terenie Politechniki Rzeszowskiej– jest to obszar współpracy ze studentami i absolwentami podkarpackich wyższych uczelni, młodzi ludzie mogą wdrażać tu własne pomysły na nowoczesne i innowacyjne firmy; Preinkubator pozwala na weryfikowanie ich idei w oparciu o realia rynkowe, bez podejmowania ryzyka związanego z niezależną działalnością gospodarczą.

Niewątpliwie Podkarpacki Park Naukowo- Technologiczny był kamieniem milowych w rozwoju województwa podkarpackiego i pozwolił dostrzec w długo niedocenianych, rolniczym zagłębiu olbrzymi potencjał kadrowy, naukowy i inwestycyjny. Po raz pierwszy, od kiedy jesteśmy w Unii, Podkarpacie nie jest w czołówce regionów najbiedniejszych, ale dzięki licznych funduszom strukturalnych, w niedalekiej przyszłości może stać się potężnie rozwijającym centrum przemysłu. Wśród innych projektów finansowanych przez UE znalazły się:

- *Utworzenie Podkarpackiego Parku Naukowo – Technologicznego* – Etap I, czas realizacji 4.01.2005 do 30.06.2008, wartość projektu to ok. 40 mln zł, w tym ponad 33,3 mln to środki pochodzące z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i budżetu państwa,
- *Wspomaganie zarządzania Podkarpackim Parkiem Naukowo – Technologicznym*, całkowity koszt to ok. 646,2 tys. zł, dofinansowanego w ramach SPO WKP, Działanie 1.3 „Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju firm",
- *Preinkubator Akademicki Podkarpackiego Parku Narodowo – Technologicznego platformą tworzenia i rozwoju współpracy w zakresie innowacji* w ramach ZPORR 2004 – 2006, działania 2.6 Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy; dofinansowanie w ramach projektu – 401 764 zł. Czas trwania projektu: 1.12.2006 – 29.02.2008r.[535]

Jaką przyszłość czeka AEROPOLIS? Z pewnością ma to związek z planem inwestycyjnym Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej. Program ten stanowi dodatkowy element wsparcia z funduszy strukturalnych, który wzmocni działanie innych programów na obszarze pięciu następujących województw: warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego, podkarpackiego oraz świętokrzyskiego.

Celem głównym Programu jest przyspieszenie tempa rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Do spełnienia głównego celu niezbędna jest realizacja celów pośrednich, m.in.:

- stymulowania rozwoju konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy,
- zwiększanie dostępu do Internetu szerokopasmowego w Polsce Wschodniej,
- rozwój wybranych funkcji metropolitalnych miast wojewódzkich,
- poprawa dostępności i jakości powiązań komunikacyjnych województw Polski Wschodniej,

---

[534] Materiały promocyjne AEROPOLIS „Rozwiń skrzydła" opr. Przez Rzeszowską Agencję Rozwoju Regionalnego

[535] Szymańska M. (red.) Przewodnik Inwestora, Wyd. Aquart, Rzeszów 2007, s. 79

- zwiększenie roli zrównoważonej turystyki w gospodarczym rozwoju makroregionu,
- optymalizacja procesu wdrażania PO Rozwój Polski Wschodniej.[536]

W ramach PO RPW będą realizowane projekty o kluczowym znaczeniu dla rozwoju społeczno-gospodarczego pięciu województw Polski Wschodniej. Finansowane będą przede wszystkim inwestycje w zakresie infrastruktury wspierającej działalność naukową i badawczą oraz zakładające modernizację miejskich lub regionalnych systemów komunikacyjnych, a także realizowane będą przedsięwzięcia zwiększające atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną tego obszaru.

Jeśli chodzi o podział środków na poszczególne województwa, to pula wynosi obejmuje kwotę ok. 2,27 mld euro, w tym ok. 992 mln euro specjalnych środków przeznaczonych decyzją Rady Europejskiej dla najbiedniejszych regionów Unii Europejskiej (UE-25). Pozostała kwota, czyli ok. 1,3 mld euro została przyznana przez Rząd RP, z ogólnej puli środków z EFRR przyznanych dla Polski.

Środki Programu zostały przyporządkowane poszczególnym województwom Polski Wschodniej, co przedstawia się następująco:

Podział funduszy strukturalnych dla Polski Wschodniej na lata 2007 – 2013:

Województwo	**Podział kwoty 992,19 mln euro**	**Podział kwoty 1213,39 mln euro**	**Łączna kwota z EFRR w mln euro**
Lubelskie	**264,85**	**243,72**	**508,57**
Podkarpackie	**253,41**	**234,07**	**487,48**
Podlaskie	**145,61**	**241,25**	**386,86**
Świętokrzyskie	**156,21**	**219,09**	**375,30**
Warmińsko-Mazurskie	**172,11**	**275,26**	**447,37**
POLSKA WSCHODNIA	**992,19**	**1 213,39**	**2 205,58**

źródło: www.funduszestrukturalne.gov.pl

Podział funduszy strukturalnych na lata 2004 – 2006:

Województwo	**Przeznaczone fundusze**	**Zaakceptowane wnioski**	**Dotychczas wykorzystane wnioski**
Lubelskie	**201 mln euro**	**69 %**	**16%**
Podkarpackie	**192 mln euro**	**71 %**	**18%**
Podlaskie	**110 mln euro**	**82 %**	**25%**
Warmińsko -	**182 mln euro**	**69 %**	**14 %**

[536] www.funduszestrukturalne.gov.pl

Mazurskie			
Świętokrzyskie	**133 mln euro**	**84 %**	**17%**

Źródło: opracowanie własne na podst. danych: www.funduszestrukturalne.gov.pl

Typy projektów realizowanych w ramach programu będą dotyczyć m.in. identyfikacji i rozwoju klastrów, wypracowywania wspólnych strategii rozwoju, organizowania warsztatów, seminariów i konferencji na temat rozwoju Polski Wschodniej czy tworzenia wspólnych baz danych na tematy związane z polityką spójności tych pięciu województw. Minimalna wartość projektów wyniesie ok. 2 mln zł.

Również przyszłość AEROPOLIS będzie w olbrzymiej mierze zależeć od sukcesu powyższego programu. W jego ramach planowane są takie przedsięwzięcia, jak:
- stworzenie pięciu wybranych laboratoriów badawczo – rozwojowych, bezpośrednio działających na rzecz tworzenia innowacji i ich wykorzystania przez podmioty gospodarcze działające w Polsce Wschodniej; ma powstać m.in. laboratorium odnawialnych źródeł energii, przetwórstwa tworzyw sztucznych oraz trzy laboratoria lotnicze: komputerowego wspomagania projektowania i badań silników lotniczych, badań eksploatacyjnych oraz technologii odlewniczych dla przemysłu lotniczego;
- kompleksowe uzbrojenie w infrastrukturę dodatkowego terenu o powierzchni 41,8 ha dla potrzeb przyszłych inwestorów, co powiększy łączny teren działań inwestycyjnych do około 165 ha;
- zbudowanie bazy niezbędnej dla rozpoczynania i rozwijania działalności gospodarczej w ramach PNN-T poprzez utworzenie Inkubatora Technologicznego oraz Centrum Obsługi PPN-T. Inkubator będzie służyć rozwojowi działalności przez sektor małych i średnich przedsiębiorstw w dziedzinach nowoczesnych technologii, tworząc miejsce lokalizacji nowych podmiotów, ale równocześnie oferując wsparcie informacyjne, organizacyjne i logistyczne. Centrum Obsługi usprawni proces wchodzenia podmiotów do parku oraz ich współpracy z otoczeniem.

W programie Rozwój Polski Wschodniej nie ma zbyt wielu szczegółów, dominują założenia strategiczne, z których wyłania się jednak pewna wizja tego regionu. Dla województw lubelskiego i podkarpackiego jakimś rozwiązaniem ma być na przykład Dolina Lotnicza, czyli ośrodki przemysłu lotniczego, specjalistycznego szkolnictwa i okołolotniczego biznesu. Szansą mają też być „doliny ekologicznej żywności", wymagającej dużych nakładów pracy, a także uprawy roślin energetycznych. Ma to się odbywać we współpracy z ośrodkami naukowymi. Do tego dochodzi rozwinięta agroturystyka. Trzy największe miasta wschodniej Polski, Lublin, Białystok i Rzeszów, powinny według programu „otrzymać wsparcie rozwoju ich potencjału społeczno-gospodarczego", dlatego „tam, gdzie to uzasadnione", powinny być zbudowane lotniska, centra logistyczne, drogi i linie kolejowe. Najbliżej statusu stolicy wschodniej rubieży kraju jest 350-tysięczny Lublin. Szansą ma też być położenie przygraniczne regionu, tam powinna się rozwijać lokalna przedsiębiorczość i obsługa ruchu turystycznego. Mają też powstać centra wystawowe i targowe, parki przemysłowe i technologiczne, co powinno przyciągnąć biznes.

Jak wygląda dziś Podkarpacie? Niewątpliwie różni się od regionu, jakim było jeszcze cztery lata temu. Dzięki funduszom unijnym dysponuje parkami technologicznymi i strefami ekonomicznymi w Tarnobrzegu i Mielcu, doskonałymi do rozpoczęcia inwestycji, dynamicznie rozwijającą się Doliną Lotniczą skupiającą 80% polskiego przemysłu lotniczego, wysoko wyszkoloną kadrą pracowniczą i naukową, olbrzymim potencjałem inżynierskim, dostarczanym przez Politechnikę Rzeszowską… To nie wszystkie zalety i wbrew ciągle kreowanego stereotypowi „Polski B", jestem pewna, że

Podkarpacie ma szansę stać się nowoczesnym, opartym na wiedzy, uprzemysłowionym regionem. Położonych nie peryferyjnie, ale w centrum inwestycyjnego świata.

Bibliografia:

1. Szymańska M. (red.), Przewodnik inwestora, Wyd. Aquart, Rzeszów 2007
2. Mackiewicz M. (red.), Benchmarking parków technologicznych w Polsce, Wyd. Instytutu Technologii Eksploatacji, Warszawa 2008
3. Sobala – Gwosdz, Działek J., Gwosdz K., Inwestycje zagraniczne w województwie podkarpackim do 2005 roku, Wyd. Aquart, Rzeszów 2006
4. Polityka, nr 26 (2560)
5. Fundusze Europejskie, nr 4/2008
6. Prezentacja multimedialna „Rozwiń skrzydła – AEROPOLIS", Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego
7. www.aeropolis.com.pl
8. www.funduszestrukturalne.gov.pl

Łukasz Spirała

Funkcjonowanie samorządu terytorialnego na przykładzie gmin Tymbark i Kiruna

Trudno określić jednoznacznie, co to jest samorząd terytorialny. W znaczeniu prawnym oznacza wykonywanie zadań publicznych w sposób zdecydowany i na własną odpowiedzialność przez odrębne w stosunku do państw podmioty, które w zakresie wykonywania swoich zadań nie są poddane żadnej ingerencji państwowej.

Stąd też powstało pojęcie „pośredniej administracji państwowej", czyli administracja nie jest pełniona przez organy państwowe, tylko przez samodzielne, tzn. zdolne do działań prawnych podmioty, administrujące zadaniami państwowymi. Administracja taka jest administracją zdecentralizowaną. Wyodrębnienie bezpośredniej i pośredniej administracji państwowej ma znaczenie praktyczne, bowiem administracja pośrednia stoi w zasadzie poza podporządkowaniem hierarchicznym bezpośrednich organów państwowych.

Drugie ujęcie samorządu, w znaczeniu politycznym obejmuje honorowe uczestnictwo osób fizycznych w wykonywaniu określonych zadań państwowych, chodzi tu zatem jedynie o samorządność personalną.

Drogę do ujednolicenia poglądów na charakter prawny samorządu terytorialnego utorowała Światowa Deklaracja Samorządu Lokalnego, uchwalona w dniach 22-26 września 1985r. w Rio de Janeiro. Mówi ona, że „samorząd lokalny oznacza prawo i powinność władz lokalnych do lokalnego regulowania i zarządzania sprawami publicznymi dla dobra społeczności lokalnej" oraz że zarówno zasada samorządu lokalnego, jak i podstawowe kompetencje władz lokalnych powinny zostać zapisane w konstytucji lub ustalone w drodze ustawowej.

Podobne przepisy zawiera Europejska Karta Samorządu Terytorialnego, uchwalona 15.10.1985. Według której:

- Zasady samorządu terytorialnego są określane w wewnętrznych przepisach prawnych i w miarę możliwości w konstytucjach,
- Samorząd terytorialny oznacza prawo i faktyczną możność komunalnych korporacji terytorialnych do regulowania i kształtowania w ramach ustaw

znacznej części spraw publicznych, na własną odpowiedzialność, dla dobra mieszkańców,

- Podstawowe kompetencje komunalnych korporacji terytorialnych są określane w konstytucji lub ustawach,
- Nadzór nad komunalnymi korporacjami terytorialnymi należy wykonywać tak, aby przestrzegana była zasada proporcjonalności pomiędzy stosowanymi środkami nadzoru i znaczeniem chronionych przez ten nadzór interesów

Obie wcześniej wspomniane deklaracje międzynarodowe oznajmiają, że samorząd terytorialny przez uregulowanie go w konstytucjach i ustawodastwach krajowych staje się jedną z podstawowych instytucji ustrojowo-prawnych współczesnego państwa.

Po tym krótkim wstępie, chciałbym przejść do meritum mojego tematu, a więc jak samorząd terytorialny funkcjonuje w praktyce. Za przykład posłużą mi dwie, całkiem inne gminy. Pierwszą jest gmina Tymbark. Położona w malowniczym powiecie limanowskim, niespełna 70 kilometrów od Krakowa. Druga gmina, jest największa w Europie, a drugą na Świecie gminą pod względem wielkości. Mówię tu o gminie Kiruna, która leży w regionie Norrbotten (region – odpowiednik naszego województwa).

Obie gminy bardzo różnią się od siebie. Spowodowane jest to głównie różnicami jakie występują między naszym krajem, a królestwem Szwecji. Mają jednak jedną wspólną cechę. Obie są położone w niezwykle atrakcyjnych terenach turystycznych, co miejscowe samorządy terytorialne umiejętnie wykorzystują i tak gmina Tymbark jak i gmina Kiruna, są bardzo chętnie odwiedzane przez turystów.

Jeśli chodzi o funkcjonowanie samorządu terytorialnego gminy Tymbark to skupie się przede wszystkim na jej współpracy z miastami partnerskimi. Tymbark zajmuje jedno z czołowych miejsc w kraju pod względem współpracy międzynarodowej z gminami i miastami europejskimi (oczywiście w przeliczeniu na jednego mieszkańca). Obecnie ma partnerów z Anglii (Whaley Bridge), Niemiec (Brachstedt), Belgii (Quievrain), Portugalii (Murca), Chorwacji (Pakostane, Bizovac), Słowacji (Spisske Vlachy, Necpaly) oraz Ukrainy (Verbivka). Współpraca zagraniczna dotyczy wielu obszarów aktywności. Warty podkreślenia jest fakt, iż jej początek był trudny oraz pełen obaw i niewiadomych.

Współpraca międzynarodowa gminy rozpoczęła się w 1994 r., gdy Tymbark nawiązał kontakty z Whaley Bridge - bardzo atrakcyjnym małym angielskim miasteczkiem położonym w okręgu Derbyshire, 29 km na południe od Manchester. Liczy ono zaledwie 7000 mieszkańców. W mieście ma swoją siedzibę Stowarzyszenie Whaley Bridge- Tymbark, odpowiedzialne za rozwijanie i ożywianie wzajemnych kontaktów.

W 1998 r. Tymbark otrzymał jako dar od Whaley Bridge samochód strażacki Denise wraz z pełnym wyposażeniem - z przebiegiem zaledwie 40 tys. km.

Podczas 10-lecia współpracy Whaley Bridge z Tymbarkiem (1994 rok), zorganizowano uroczyste obchody na które udało się blisko pięćdziesięcioosobowa delegacja gminy Tymbark. Oprócz władz do Anglii pojechali przedstawiciele Ochotniczych Straży Pożarnych, stowarzyszeń działających na terenie gminy oraz młodzież ze szkół.

Po dziesięciu latach współpracy na rożnych szczeblach zawiązało się wiele przyjacielskich kontaktów pomiędzy mieszkańcami obu miast. Kilka razy w roku tymbarczanie i mieszkańcy Whaley Bridge odwiedzają się wzajemnie.

Rozwój społeczno - gospodarczy Polski to również dynamiczne otwieranie się na Europę i świat nie tylko dużych firm, ale również samorządów i zwykłych obywateli. Na przełomie stuleci gmina Tymbark bardziej zaczęła się koncentrować na rozwijaniu

kontaktów międzynarodowych. Duże znaczenia miło tu rozdzielenie w 1997 r. na dwie odrębne jednostki administracyjne: - Tymbark i Słopnice - zmieniły się władze samorządowe.

Rok później podpisano umowę z dwiema gminami chorwackimi: Bizovac i Pakostane. Za sprawą współpracy jednostek strażackich - dostrzegając duże potrzeby straży w chorwackim Bizovacu, w 2000 r. Tymbarczanie przekazali tam wóz strażacki Star 29 z pełnym wyposażeniem.

Pakostane to następny chorwacki partner, z którym Tymbark utrzymuje kontakty. Umowa została podpisana w 1998 r. Miasto to leży w samym centrum Dalmacji, pomiędzy wybrzeżem Morza Adriatyckiego a pobrzeżem Jeziora Vransko, bogatego w przeróżne gatunki ryb.

Początek nowego tysiąclecia to starania Polski i innych krajów europejskich o akcesję do struktur zjednoczonej Europy. Powstały nowe możliwości związane z pozyskaniem środków z tzw. funduszy przedakcesyjnych. Przede wszystkim jednak celem współpracy oraz jej korzystnym efektem jest uczestnictwo w różnych projektach oraz programach grantowych. To zasadniczy wymiar współpracy, na który władze gminy starają się kłaść szczególny nacisk.

Kolejny partner Tymbarku to niemiecka gmina Brachstedt. Położona w południowej części powiatu Saalkreis (kraj związkowy: Sachsen - Anhalt). Brachstedt jest oddalone 10 km od uniwersyteckiego miasta Halle

Dzięki pomocy gminy Brachstedt został zakupiony za symboliczną złotówkę strażacki samochód bojowy Magirus dla OSP Podłopień wraz z pełnym wyposażeniem. W latach 2000 - 2008 uczniowie z tymbarskich szkół wielokrotnie odwiedzili gminę Brachstedt w ramach wymiany młodzieżowej.

Wzajemne wsparcie umożliwiało otrzymanie dotacji na zadania inwestycyjne. Jako przykład może służyć fakt, iż za sprawą orędownictwa partnera niemieckiego, a głównie jego udziału we wspólnym projekcie, możliwa była modernizacja budynku gimnazjum samorządowego oraz budowa pola namiotowego. Środki na te cele pozyskano z Fundacji Współpracy Polsko - Niemieckiej.

Kontakty Tymbark - Brachstedt należą do najcenniejszych. Dzięki wielokrotnemu uczestnictwu w projektach organizowanych z partnerem niemieckim udało się zdobyć od niego fundusze na Piknik Integracyjny, który odbył się w 2001 r., możliwe było też sfinansowanie spotkania w ramach XI oraz XII Dni Tymbarku (2002, 2004).

Także przy ogromnej pomocy niemieckiego partnera zorganizowano wyjazd na prace sezonowe. W ciągu ostatnich dwóch sezonów udało się zorganizować miejsca pracy dla blisko 150 osób z gminy Tymbark.

Trzeba podkreślić, iż podobnie jak w przypadku współpracy z Whaley Bridge, kontakty przerodziły się na przestrzeni lat z oficjalnych w bardzo przyjacielskie. Władze, przedstawiciele stowarzyszeń, strażacy, sportowcy, oraz zwykli mieszkańcy odwiedzają się nawzajem kilka razy do roku. W roku 2007 z wizytą do Whaley Bridge wyjechali sportowcy z KS Tymbark.

Poza tym gmina nawiązała współpracę z gminami ze Słowacji, Belgii, Portugalii oraz Ukrainy.

Raz w roku na przełomie lipca i sierpnia w Tymbarku organizowane są „małe zjazdy Europy". Podczas Dni Tymbarku, gminę odwiedzają delegacje wszystkich gmin partnerskich ze Starego Kontynentu. Organizowane są konferencje, odczyty i spotkania, podczas których omawiane są bieżące sprawy i problemy nurtujące władze poszczególnych regionów oraz gmin. Ponadto organizowane są prezentacje miast partnerskich, ich dorobku kulturalnego, kulinarnego oraz doświadczeń samorządu w

pozyskiwaniu środków pozabudżetowych na realizacje inwestycji. Na tzw. małe zjazdy Europy co roku przyjeżdża około 100 przedstawicieli miast partnerskich.

Współpraca zagraniczna w zjednoczonej europie to bardzo ważna płaszczyzna pracy samorządów, jest ona wspaniałą okazją do promowania naszej ojczyzny, województwa i powiatu, a w szczególności malowniczego regionu, w jakim znajduje się Tymbark. Partnerzy z Niemiec, Anglii, Portugalii i Belgii za każdym razem podczas wizyt w Tymbarku podkreślają fakt wspaniałego krajobrazu oraz bliskość takich atrakcji turystycznych jak: Zakopane, Kraków, Krynica, Wieliczka czy Bochnia. Tymbark jest świetnie usytuowany jako baza wypadowa dla turystów.

Współprace zagraniczną gminy Tymbark należy rozpatrywać w kilku płaszczyznach:

- wymiana kulturowa (liczne wyjazdy młodzieży i poznawanie kultury innych narodów oraz przedstawicieli stowarzyszeń), promocja naszego regionu Polski,
- pomoc finansowa od bogatych miast partnerskich oraz pomoc w pozyskiwaniu środków finansowych z UE,

w latach 1997 - 2008 gmina uzyskała pozabudżetowo około 2 mln. złotych dzięki bardzo aktywnej współpracy z miastami partnerskimi.

Jak widzimy, nasza polska gmina, umiejętnie wykorzystała okres integracji europejskiej i dzięki nawiązaniu kontaktów międzynarodowych mogli rozwijać swoją gminę i stwarzać ją co raz bardziej atrakcyjną dla turystów zza granicy, co także korzystnie wpływa na gospodarkę Polski.

Omówię teraz drugą wcześniej wspomnianą gminę - Kiruna.

Demokratycznie wybierany samorząd lokalny ma bardzo długą tradycję w krajach nordyckich i do dziś stanowi jeden z fundamentów ładu społecznego, ale narodziny nowoczesnego systemu zarządzania na szczeblu gminnym zwykło się datować na połowę XIX w. Wówczas to pojawiły się bezpośrednie poprzedniczki dzisiejszych ustaw o gminach: w Danii w 1837 r., w Finlandii w 1865 r., w Norwegii w 1837 r., a w Szwecji w 1862 r.

Daleka jest jednak droga od gminy organizującej przytułki dla biedoty w tradycyjnym państwie opiekuńczym do dzisiejszej gminy w państwie dobrobytu, która całość swoich spraw bierze we własne ręce. Struktury gminne we wszystkich czterech krajach ewoluowały w tym samym kierunku: malała liczba gmin, rosła natomiast ich wielkość, demokrację bezpośrednią zastąpiła demokracja przedstawicielska, a funkcje administracyjne władz gminnych zostały zdominowane przez funkcje samorządowe

Prawa i obowiązki gmin i rad wojewódzkich są określone w ustawie z dnia 13 czerwca 1991 r. o samorządzie terytorialnym zawierającej uprawnienia ogólne oraz w aktach legislacyjnych (uprawnienia specjalne). Te specjalne uprawnienia wypływają z kilkudziesięciu rozporządzeń i innych aktów. Są to np. ustawa o edukacji, ustawa o planowaniu i budownictwie, ustawa o ochronie środowiska naturalnego.

W Szwecji samorząd terytorialny występuje na dwóch szczeblach podziału terytorialnego kraju. Szczebel podstawowy tworzą 284 gminy, pokrywające całe państwo. Są to przeważnie duże jednostki, liczące średnio ponad 29 tysięcy mieszkańców. Jak już wcześniej wspominałem największą jest Kiruna.

Sama Kiruna ma wiele nazw, związanych z jej położeniem terytorialnym i wydarzeniami tam organizowanymi. Nazywana w zimie zimowym miastem, głównie przez organizowany tam „Śnieżny festiwal”, poza tym mówi się na nie także „miasto

przestrzeni" czy „cel podróży" związane jest to ze wcześniej wspomnianymi walorami turystycznymi tego rejonu.

Gminy mają duży zakres odpowiedzialności, który obejmuje sprawy bezpośrednio dotyczące poszczególnych członków gminy oraz zagadnienia natury ogólnej, związane z planowaniem, utrzymaniem i ochroną środowiska, służbami ratowniczymi, obroną cywilną i komunikacją, a także z działalnością rekreacyjną i kulturalną.

Z tych zadań świetnie się wywiązuje samorząd lokalny gminy Kiruna, który stworzył dla mieszkańców i wszystkich przyjezdnych świetną bazę aktywno-turystyczną. Znajduje się tam 400 klubów i związków, począwszy od teatralnych kończąc na klubach uprawiających wspinaczkę lodową, a polowanie, wędkowanie i narciarstwo uznawane są za typowe zajęcia w wolnym czasie mieszkańców Kiruny.

Władze lokalne, są bardzo otwarte na nowych obywateli gminy i pokładają z nich spore nadzieje, głównie związane z rozbudowaniem okolicy i zagospodarowaniem olbrzymich terenów się tam znajdujących. W najbliższej przyszłości, ma powstać nowe centrum handlowe, a plan rozwoju dalszych inwestycji zaplanowany jest już na ponad 20 lat w przyszłość. Chodzi głównie o modernizację autostrad oraz dalsza rozbudowę licznych już obiektów sportowych.

Jak wspominałem, gmina Kiruna znacząco się różni od naszego Tymbarku. Jako kolejny argument porównawczy można przedstawić, że Kiruna posiada tylko 2 miasta partnerskie. Są nimi Narvik w Norwegii oraz Archangielsk w Rosji. Tymbark swój rozwój głównie zawdzięcza miastom partnerskim, samorząd Kiruny nie ma aż takiej potrzeby współpracy zagranicznej, dlatego współpracuje tylko z 2 miastami. Turyści i tak chętnie odwiedzają te tereny, a często nawet osiedlają się tam na stałe. Głównie dlatego, że sporo się tam dzieje, organizowanie wielu badań i inwestycji, daje wiele miejsc pracy.

Sukces rozwoju i gospodarki, gmina Kiruna zawdzięcza przede wszystkim dialogowi samorządu terytorialnego z mieszkańcami gminy. Organizuje się wiele spotkań na linii politycy lokalni – obywatele, aby poruszać problemy dotyczące wszystkich tam mieszkających. Dzięki świetnie rozbudowanemu transportowi lokalnemu, wszyscy z niego korzystają i codziennie można spotkać tam kogoś z władz lokalnych i porozmawiać. Nam się to wydaje niewyobrażalne. Przeprowadzane są także ankiety, aby pobrać opinię od większego grona mieszkańców. W 2006 roku, zapytano o popularność miejscowych budynków i okolic. Reakcja władz była natychmiastowa, po otrzymaniu wyników za główny cel postawiono sobie, chronienie jak największej liczby, historycznych miejsc i budynków.

Poza tym samorząd lokalny zwraca duża uwagę na młodzież i podkreśla na każdym kroku, że to od niej zależy przyszłość gminy i okolic. Dlatego z nimi także się przeprowadza dyskusję i pobiera opinię, dla lepszego funkcjonowania aparatu lokalnego i zapewnienia dobrej przyszłości.

Podsumowując, zjednoczona Europa stwarza wiele możliwości rozwoju, nie tylko samych państw, ale również, małych społeczności lokalnych. Ważne jest dobranie strategii rozwoju w najpewniejszej miejscowej dziedzinie. Obie gminy przeze mnie opisane postawiły na turystykę. Jednak droga do rozwoju była inna. Integracja europejska umożliwiła samorządowi lokalnemu Tymbarku zawiązanie sporo kontaktów międzynarodowych. Do Kiruny natomiast napłynęło wiele osób spoza gminy oraz kraju, co pozwoliło na szybki rozwój i realizację postawionych celów gospodarczych.

Obie gminy są w zupełnie innych stanach rozwojowych. Tymbark miał o tyle utrudnione zadanie, że rozwój samorządów lokalnych na dobrą sprawę w Polsce trwa dopiero od lat 90 ubiegłego wieku, kiedy to wyrwaliśmy się z ustroju komunistycznego. W Szwecji sytuacja jest diametralnie inna, funkcjonowanie samorządu terytorialnego

datuje się tam na końcówkę XIX wieku, a więc można rzec, że ten skandynawski kraj wyznaczał normy w tej dziedzinie.

Tak czy inaczej, obie gminy i ich władze lokalne, mogą służyć ze dobre wzorce i utożsamiać wszystkich, że współpraca i zainteresowanie małą ojczyzną daje wielkie możliwości i radość.

Bibliografia:

J. Lemańska, *Koncepcja samorządu województwa na tle porównawczym,* Kraków 2006.
A. Skorupska, *Współpraca międzynarodowa samorządu gminnego,* Warszawa 2005
B. Dolnicki, *Samorząd terytorialny zagadnienia ustrojowe,* Zakamycze 1999
Dane za stroną internetową: http://www.kommun.kiruna.se/Om-kommunen/English/

Julita Staroń

Programy pomocowe o charakterze regionalnym w okresie przedakcesyjnym i po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej, z których korzystała gmina Boguchwała

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że korzenie Unii Europejskiej sięgają roku 1951, niemniej jednak dopiero od dnia 1 listopada 1993 roku, czyli od traktatu podpisanego w Maastricht, Wspólnota przybrała obowiązującą obecnie nazwę. Z kolei, z dniem 1 maja 2004 roku nastąpiło rozszerzenie Unii Europejskiej o kolejne kraje członkowskie. Wśród 24 państw Wspólnoty znalazła się także i Polska.

Wstąpienie państwa polskiego w szeregi krajów członkowskich Unii Europejskiej, otworzyło przed Polakami zupełnie nowe perspektywy. W dniu 1 maja 2004 roku Polska dołączyła bowiem do grona rozwijających się państw zachodnich Starego Kontynentu, dając tym samym wyraz swej woli do integrowania się z Europą. Za przystąpieniem państwa polskiego do Unii Europejskiej opowiedzieli się nie tylko prominentni politycy, ale także społeczeństwo, które w referendum unijnym nie tylko, że wykazało się niemal 60% frekwencją, ale i w ponad 70% poparło wizję członkostwa Polski we Wspólnocie.

Nowe perspektywy otworzyły się dla gmin polskich, które uzyskały możliwość korzystania z funduszy pomocowych, jakie stworzyła najpierw akcesja a następnie integracja Polski z Unią Europejską.

Pierwotnym celem gminy jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb całej wspólnoty gminnej, poprzez wykonywanie zadań publicznych. Zadania te wykonuje ona we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność. Należą do nich zadania własne gminy wymienione w Ustawie z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym. Są to min. zadania dotyczące gminnych dróg, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego. Gminna powinna zaspokajać te potrzeby poprzez rozbudowę i remont starych dróg i mostów, budowę placów, parkingów, budowę chodników, sygnalizacji świetlnych w miejscach szczególnie zagrożonych wypadkami, oznakowaniem na drogach, itp. Prawie wszystkie nowe inwestycje drogowe, szczególnie duże i bardzo kosztowne, są finansowane ze środków Unii Europejskiej. W ciągu wielu lat istnienia Wspólnoty powstało wiele programów pomocowych, których głównym zadaniem jest wspomaganie państw członkowskich w podnoszeniu standardu życia Europejczyków. W swojej pracy poruszę ten problem na przykładzie gminy Boguchwała, położonej w powiecie rzeszowskim. Jednym z nich był program pomocowy - o charakterze przedakcesyjnym-

PHARE 2000, z którego gmina Boguchwała korzystała w 2002 roku i z którego to uzyskane środki unijne w postaci dotacji w wysokości 717 -757 PLN przeznaczono na budowę kanalizacji. Kolejnym z nich jest program SAPARD, który był głównym elementem przygotowania do korzystania z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnych. Celem owego programu była pomoc w przygotowaniu rolnictwa i obszarów wiejskich w krajach kandydujących Europy Środkowej i Wschodniej do funkcjonowania w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej. Łącznie w ramach powyżej wymienionych działań w latach 2003-2004 na terenie gminy Boguchwała zrealizowano 6 projektów o łącznej wartości dofinansowania 3.624.634 PLN. Dzięki wsparciu programu SAPARD udało się zrealizować następujące zadania:

- budowa sieci kanalizacyjnej z przyłączami w Mogielnicy- 2003.
- budowa drogi gminnej w Zwięczycy -2003.
- budowa drogi gminnej w Niechobrzu i Mogielnicy - 2004.
- budowa sieci kanalizacyjnej w Lutoryżu - 2004.
- budowa sieci kanalizacyjnej w Kielanówce- 2004.
- budowa centrum sportu i rekreacji w Mogielnicy- 2004.

Kolejnym programem w ramach którego pomoc finansową otrzymała gmina jest Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich (PAOW). Jego celem jest pośrednie i bezpośrednie tworzenie nowych, pozarolniczych miejsc pracy na obszarach wiejskich poprzez program inwestycji w infrastrukturę techniczną na tych obszarach oraz edukację, szkolenia i udzielanie mikropożyczek mieszkańcom wsi. Innym ważnym celem Programu było wsparcie wysiłków rządu RP, zmierzających wówczas do integracji Polski z Unią Europejską, poprzez dofinansowywanie działań mających na celu wyrównywanie poziomu rozwoju gospodarczego między obszarami wiejskimi a miejskimi. Mali przedsiębiorcy z terenów wiejskich lub osoby rozpoczynające działalność gospodarczą mogły skorzystać z komponentu A programu pt. „Mikropożyczki". Celem tego komponentu było głównie wsparcie mieszkańców obszarów wiejskich w tworzeniu małych przedsiębiorstw oraz do istniejących już mikroprzedsiębiorstw (do 5 pracowników). Dzięki wsparciu programu PAOW udało się wyremontować budynek Zespołu Szkół w Zwięczycy w 2005 roku.

Następny program z którego skorzystała Boguchwała jest tzw. Zintegrowany Program Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR). Przewidziano w nim wsparcie dla: inwestycji infrastrukturalnych (infrastruktury drogowej, środowiskowej, kulturalnej, turystycznej, ochrony zdrowia, edukacyjnej i społeczeństwa informacyjnego), rozwoju zasobów ludzkich (podnoszenie kwalifikacji zawodowych, reorientacja zawodowa, stypendia dla uczniów i studentów), promocji przedsiębiorczości i wsparcia mikroprzedsiębiorstw oraz rozwijania współpracy pomiędzy sektorem badawczo-rozwojowym a przedsiębiorstwami i innymi podmiotami na poziomie regionalnym i lokalnym. Dzięki wsparciu Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) udało się zrealizować następujące zadania:

- dokończenie budowy Sali gimnastycznej oraz biblioteki z czytelnią w Szkole Podstawowej w Lutoryżu w 2005 roku;
-przebudowa drogi gminnej Racławówka – Kielanówka w 2005;
-uzyskanie uprawnień do kierowania samochodami ciężarowymi, szansą zatrudnienia dla osób odchodzących z rolnictwa, w zawodzie poszukiwanym na rynku pracy.

Sektorowy Program Operacyjny (SPO) miał na celu restrukturyzację i modernizację sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006. Gmina

Boguchwała w latach 2005-2006 realizowała w sołectwie Niechobrz projekt „Organizacja Centrum Wsi oraz Ośrodka Kultury Regionalnej". Projekt był współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006". Priorytetem projektu był zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, który starano się osiągnąć przez odnowę wsi i zachowanie dziedzictwa kulturowego. Wartość projektu wraz z pracami planowanymi do wykonania na drodze powiatowej to 981,5 tys. zł, dofinansowanie wynosiło 450 tys. zł. Celem projektu była poprawa wizerunku wsi oraz stworzenie warunków do kultywowania tradycji, jak również rozwoju społeczno-kulturalnego mieszkańców. Realizowano dwa zadania: adaptację budynku zabytkowej szkoły z 1903 roku na Ośrodek Kultury Regionalnej, oraz przebudowę skrzyżowania i wykonanie ciągów pieszych w centrum wsi. W Ośrodku Kultury zlokalizowano filię Gminnej Biblioteki Publicznej i Filię Gminnego Ośrodka Kultury. Nowa lokalizacja pozwoliła rozwinąć dotychczasową działalność tych instytucji - lepiej wykorzystać księgozbiór, rozszerzyć działalność GOK poprzez wspieranie istniejącego zespołu pieśni i tańca i kapeli ludowej. W przyszłości w budynku mieścić się będzie świetlic dla dzieci i młodzieży oraz Młodzieżowa Akademia Kultury. W obiekcie będzie również miejsce dla prowadzenia działalności przez organizacje pozarządowe. W efekcie przebudowa skrzyżowania i wykonanie ciągów pieszych poprawiło bezpieczeństwo i zwiększyło estetykę i funkcjonalność obszaru objętego inwestycją.

W roku 2006 gmina Boguchwała realizowała projekt „Dokończenie budowy sali gimnastycznej oraz biblioteki z czytelnią szkoły Podstawowej w Lutoryżu". Projekt ten był współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i budżet państwa w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR). W jego ramach działania tj, lokalna infrastruktura edukacyjna i sportowa. Dofinansowanie wynosiło 60% kosztów kwalifikowanych Projektu, w tym 50% z EFRR i 10% z budżetu państwa. Całkowita wartość prac wyniosła 1. 169 tys. zł. Dzięki uzyskanemu dofinansowaniu udało się także dokończyć realizowaną etapami budowę zespołu obiektów szkolnych w Lutoryżu. Inwestycję ukończono i obiekt oddano do eksploatacji we wrześniu 2006 roku. Znaczącym efektem inwestycji było oddanie do użytku sali gimnastycznej o łącznej powierzchni (wraz z zapleczem i pomieszczeniem biblioteki) wynoszącej 415m. Z wybudowanych obiektów sportowych, biblioteki i czytelni odtąd będą mogli korzystać uczniowie szkoły i mieszkańcy Lutoryża, jak również pozostali mieszkańcy gminy.

Budowa sali gimnastycznej oraz rozbudowa gmachu szkoły i oddanie do użytku nowych pomieszczeń przyczyniło się do ogólnej poprawy warunków i jakości nauczania. Pozwoli na wykorzystanie ich do pozaszkolnych w godzinach popołudniowych, co zwiększy możliwości organizacyjne lokalnej społeczności w zakresie rozwoju kulturalnego, gospodarczego i obywatelskiego.

Kolejnym etapem korzystania z funduszy unijnych gminy Boguchwała w okresie lipiec- październik 2006 roku był Projekt „Przebudowa drogi gminnej Kielanówka-Racławówka". Projekt był współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i budżet państwa w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Priorytetem był rozwój regionalny a rejonami działania obszary wiejskie. Wartość projektu wyniosła 701 tys. zł, dofinansowanie zaś to 60% kosztów kwalifikowanych Projektu, w tym 50 % z EFRR i 10% z budżetu państwa. Efektem projektu jest wybudowanie 1,12 km drogi o powierzchni asfaltowej, spełniającej wymogi dla drogi gminnej, oraz modernizacja niebezpiecznego skrzyżowania drogi gminnej z drogą powiatową w Kielanówce. Realizacja inwestycji poprawiła dostępność

komunikacyjną pomiędzy Kielanówką, Racławówką, Niechobrzem i umożliwiła mieszkańcom wygodny dojazd do posesji. Przyczyniła się do podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej terenów położonych wzdłuż budowanej drogi, przyczyniając się do rozwoju budownictwa jednorodzinnego oraz lokowania w tym terenie zakładów usługowych.

Gmina Boguchwała w dalszym ciągu realizuje Projekt „Elektroniczna gmina Boguchwała – krok w kierunku społeczeństwa informatycznego na terenach wiejskich". Projekt ten jest współinwestowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Jego priorytetem jest rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmacnianiu konkurencyjności regionów. Zakładana wartość Projektu to 630 tys. zł, dofinansowanie wyniosło75% kosztów kwalifikowanych Projektu. W ramach tego przedsięwzięcia zostaną uruchomione we wszystkich sołectwach gminy Punkty Dostępu do Internetu wyposażone w komputery z dostępem do Internetu. W przyszłości zostaną zorganizowane Zdalne Punkty Obsługi Petenta. Punkty te zapewnią łączność m. in. z Urzędem Gminy, służbą zdrowia, Urzędem Marszałkowskim, itp. Pozwolą zapoznać się z obowiązującymi przepisami prawa (w tym również z prawem lokalnym) na miejscu, w każdym z sołectw. Prowadząca punkt, wykwalifikowana osoba zapewni pomoc w załatwieniu na miejscu wielu spraw, dotychczas wymagających wizyty w Urzędzie Gminy. Kolejnym elementem Projektu będzie opracowanie i wdrożenie w gminie programu usprawniającego obsługę mieszkańców oraz umożliwiającego zdalne załatwianie części spraw poprzez siec internetową z komputerów osobistych w domu lub ze Zdalnych Punktów Obsługi Petenta. W ramach tworzonego systemu mieszkańcy, będą mogli uzyskać indywidualne hasła dostępu umożliwiające np. wgląd do załatwianych przez siebie w urzędzie spraw, załatwianie bezpłatne ogłoszenia drobnego w utworzonej w tym celu bazie publikowanej w Internecie. W ramach projektu została zmodernizowana infrastruktura sprzętowa w Urzędzie Miejskim w Boguchwale. Zakupiono serwery, stacje robocze, niezbędny sprzęt sieciowy oraz oprogramowanie. Dzięki tym działaniom możliwe stało się uruchomienie e-usług publicznych dla mieszkańców gminy, takich jak:

· możliwość bezpłatnego otrzymania konta poczty elektronicznej

· bezpłatne zamieszczanie ogłoszeń w serwisie internetowym, umożliwiającym kontakt on-line z urzędem

· możliwość umieszczania wpisów do internetowej baza firm i usług gminy Boguchwała

· możliwość załatwiania spraw poprzez Internet z wykorzystaniem utworzonego w ramach projektu Lokalnego Centrum Certyfikacji

· przeglądanie katalogu księgozbioru Gminnej Biblioteki Publicznej w Boguchwale

· korzystanie z e-dziennika, który umożliwi rodzicom śledzenie postępów w nauce dziecka oraz kontakt ze szkołą za pośrednictwem Internetu

· korzystanie z elektronicznej bazy informacji prawnych, która jest dostępna w publicznych punktach dostępu do Internetu i usług administracji

· korzystanie z usług uruchomionego w każdym sołectwie publicznego punktu dostępu do Internetu i usług administracji. Punkty są zlokalizowane w siedzibach Filii Gminnego Ośrodka Kultury i Wypoczynku. Punkty te są wyposażone w komputery z dostępem do Internetu. Pracę każdego punktu nadzoruje przeszkolona osoba, która udziela pomocy w korzystaniu z udostępnionych komputerów i jednocześnie obsługuje interesantów, mogących załatwić niektóre sprawy urzędowe właśnie w tym punkcie. System będzie miał możliwość rozbudowy i dostosowania do pojawiających się nowych potrzeb.

W tym roku gmina Boguchwała zaprosiła uczniów szkół Zespołu szkół w Boguchwale, Szkoły Podstawowej w Mogielnicy, Szkoły Podstawowej w Lutoryżu oraz Szkoły Podstawowej w Zarzeczu do udziału w Projekcie „Dobre wsparcie na starcie" realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jest on

współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. W ramach projektu będą realizowane bezpłatnie zajęcia wyrównawcze:

- Zajęcia z pedagogiem
- Zajęcia integracyjne dla klas I-III
- Zajęcia wspomagające z matematyki dla klas IV-VI
- Zajęcia pt „Mały obserwator przyrody"
- Zajęcia pt „ Matematyczny i fizyczny wymiar świata
- Zajęcia pt „Przyroda w procesach biologicznych i fizycznych"
- Zajęcia informatyczne „Jestem E – obywatelem".

Podsumowując dotychczasowe rozważania można stwierdzić, iż pomoc z jakiej gmina Boguchwała skorzystała i nadal korzysta w ramach Funduszy Pomocowych Unii Europejskiej dotyczyła wielu obszarów działalności począwszy od budowy dróg, kanalizacji, pomocy finansowej dla szkół czy rolnictwa a skończywszy na rozwoju nowoczesnego systemu komunikowania się i załatwiania wielu spraw jakim stała się w XXI wieku siec internetowa. Jednocześnie należy zauważyć, iż pomimo ogromnej ilości funduszy z których może korzystać Polska i jej obywatele po zintegrowaniu się z Unią Europejską, wciąż świadomość społeczeństwa w tym względzie jest zbyt mała. Przykład gminy Boguchwała dowodzi jednak, iż dobre gospodarowanie władz i ich świadomość potrafi przynieść zadowolenie mieszkańców poprzez poprawianie warunków życia ludności na terenie gminy w ramach korzystania z Funduszy dostępnych w ramach Unii Europejskiej.

Bibliografia

Dynia Elżbieta, Integracja europejska: zarys problematyki, Warszawa 2003, s. 176.
Łastawski Kazimierz, Historia integracji europejskiej, Toruń 2006, s.358.
Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r, Dz. U. RP.1990, poz.95.
Uchwała nr XXVII/329/05 Rady Gminy Boguchwała z dn. 10 marca 2005.
Uchwała nr XXVIII/334/05 Rady Gminy Boguchwała z dn. 28 kwietnia 2005.
Uchwała nr XXIX/357/05 Rady Gminy Boguchwała z dn. 24 maja 2005.
Uchwała nr XXIX/360/05 Rady Gminy Boguchwała z dn. 24 maja 2005.
Uchwała nr XXX/372/05 Rady Gminy Boguchwała z dn. 24 maja 2005.

Natalia Starzec

„Promowanie lokalnej przedsiębiorczości" – realizacja projektu współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego jako pomoc doradczo – szkoleniowa dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą w powiecie kolbuszowskim

Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego „NIL" z siedzibą w Kolbuszowej, było realizatorem projektu o nazwie „Promowanie lokalnej przedsiębiorczości – program pomocy doradczo-szkoleniowej dla osób rozpoczynających działalność gospodarcza w powiecie kolbuszowskim". Jednym z głównych celów było wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach. Umowa dotycząca dofinansowania realizacji projektu. Pomiędzy Stowarzyszeniem „NIL" a Rzeszowską Agencją Rozwoju

Regionalnego S.A. z siedzibą w Rzeszowie przy ul. Szopena 51została zawarta w dniu 27.02.2006r.

Celem projektu było aktywne wspieranie zatrudnienia w powiecie kolbuszowskim poprzez stymulowanie powstawania nowych mikroprzedsiębiorstw. Cel ten osiągnięty został poprzez: zorganizowanie szkoleń i doradztwa, udzielenie pomocy w pozyskiwaniu dostępnych środków na wsparcie finansowe realizowanego przedsięwzięcia, rozpowszechnianie dobrych praktyk i metod rozwoju przedsiębiorczości. Przeważająca większość kosztów została dofinansowana z Europejskiego Funduszu Społecznego. Rozpoczęcie realizacji projektu nastąpiło 01.03.2006 a zakończenie 30.04.2008r (termin końcowy został przedłużony o 3 miesiące ze względu zwiększającej się liczy zainteresowanych Beneficjentów). W ramach wdrażanego projektu zaoferowano Beneficjentom następujące wsparcie: usługi doradcze, szkolenia i kursy, doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej, wsparcie materialne dla osób prowadzących działalność gospodarczą.

Grupą docelową były osoby zamieszkujące tereny wiejskie: osoby fizyczne niezarejestrowane jako bezrobotne, zamierzające rozpocząć działalność gospodarczą bez względu na wiek, płeć, posiadane doświadczenie zawodowe, z wyłączeniem osób, które były właścicielami przedsiębiorstwa i prowadziły działalność gospodarczą po 1 stycznia 2004r. Projekt adresowany był przede wszystkim do ludzi młodych (absolwentów, młodych pracowników firm) – osób do 25 roku życia oraz osób, które zamierzają odejść z sektora rolnego (rolnicy, domownicy oraz inne osoby zatrudnione w rolnictwie) oraz zatrudnionych w przedsiębiorstwach restrukturyzowanych, zagrożonych utratą pracy.

Realizację projektu rozpoczęto od zorganizowania szerokiej kampanii promocyjnej, mającej na celu dotarcie do grup docelowych i zachęcenia do wzięcia udziału w projekcie. Kampania promocyjna obejmowała m. in. opracowanie oraz druk ulotek i plakatów promujących działania objęte projektem, wykonanie tablicy informującej o realizowanym projekcie, zamieszczenie informacji o planowanych działaniach w ramach projektu w lokalnych mediach (ogłoszenie w prasie lokalnej: „Przegląd Kolbuszowski" Nr 150; styczeń, luty 2006 – „Załóż własną firmę" (ogłoszenie). „Ziemia Kolbuszowska" Nr 1-4 (121), kwiecień 2006 – „Załóż własną firmę" (artykuł promujący projekt). W ramach szeroko prowadzonej kampanii mającej na celu jak najszersze rozpropagowanie działań realizowanych w ramach projektu, zorganizowano konferencję promocyjną w dniu 03.03.2006r.. Udział w konferencji wzięli przedstawiciele władz samorządowych, przedsiębiorcy z terenu powiatu kolbuszowskiego, potencjalni BO, przedstawiciele lokalnych mediów (gazeta codzienna NOWINY), kadra zaangażowana w realizację projektu. Na wszystkich materiałach promocyjnych oraz dokumentacji projektu jest umieszczane logo ZPORR, UE, EFS, RARR oraz informacja o współfinansowaniu projektu przez Unię Europejską i budżet państwa ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach ZPORR.

Miejsce realizacji projektu opatrzono tablicą informacyjną z nadrukiem logo Unii Europejskiej, Europejskiego Funduszu Społecznego, Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego wraz z informacją o współfinansowaniu realizowanego projektu ze środków EFS oraz budżetu państwa w ramach ZPORR. Materiały szkoleniowe przekazywane Beneficjentom Ostatecznym opatrzone są informacją o wkładzie finansowym UE ze środków EFS i budżetu państwa. Materiały szkoleniowe posiadają wszystkie wymagane oznaczenia graficzne. W okresie objętym sprawozdaniem plakaty promujące realizowany projekt umieszczono w centralnych miejscach miasta Kolbuszowa a także w ważnych miejscach powiatu, kolportowano ulotki promocyjne, informujące

o realizowanym projekcie.

Za poprawną realizację zadań merytorycznych w projekcie odpowiadał zespół projektowy, w skład którego wchodzili: koordynator projektu, do którego zadań należało zarządzanie całością projektu, w tym personelem stałym i wykonawczym, zarządzanie i koordynowanie realizacji zadań merytorycznych projektu, współpracując z Instytucja Wdrażającą, administrator, księgowy, doradca zawodowy oraz konsultant doradca. Przy wdrażaniu projektu wykorzystywana została również wiedza i doświadczenie ekspertów zewnętrznych. Były to osoby posiadające doświadczenie zawodowe w pracy z taką grupą docelową, Do oceny planowanych przez beneficjentów przedsięwzięć powołana została 5-cio osobowa komisja ekspercka, składając się z przedstawicieli samorządu, przedsiębiorców oraz Stowarzyszenia. Zadaniem komisji było wyłonienie najlepszych biznes planów planowanej działalności wśród składanych przez Beneficjentów Ostatecznych, które wsparte zostaną pomocą finansową w formie dotacji oraz wsparcia pomostowego.

Na potrzeby realizowanego projektu Stowarzyszenie przeznaczyło pomieszczenie biurowe o powierzchni 12 m², z dostępem do internetu oraz centrali telefonicznej, które zgodnie z harmonogramem zostało wyposażone w meble i urządzenia biurowe.

W celu prawidłowej realizacji projektu został opracowany regulamin realizacji projektu, który określa zasady przyjmowania zgłoszeń, sposób rekrutacji Beneficjentów Ostatecznych, zasady zakwalifikowania do uczestnictwa w projekcie, zasady organizacji szkoleń, warunki oceny biznes planów, warunki przyznania jednorazowej dotacji inwestycyjnej oraz wsparcia pomostowego.

Pierwszą fazą realizacji projektu było przeprowadzenie procesu rekrutacji Beneficjentów Ostatecznych na pierwszą edycję szkoleniowo-doradczą. Potencjalni BO rekrutowani byli na podstawie „Ankiety zgłoszeniowej". W wyznaczonym terminie wpłynęło 17 zgłoszeń, spełniających kryteria formalne (zgłoszenia złożone przez osoby fizyczne, nie zarejestrowane jako osoby bezrobotne, zamieszkujące powiat kolbuszowski). Po pozytywnej weryfikacji uczestników w ewidencji osób bezrobotnych prowadzonej przez Powiatowy Urząd Pracy w Kolbuszowej oraz ewidencjach działalności gospodarczej prowadzonych przez Urzędy Gmin właściwe dla miejsca zamieszkania BO, uczestnicy rozpoczęli udział w procesie doradczym. W proces ten zaangażowano doradcę zawodowego (godzinna sesja doradcza, kwalifikująca do udziału w projekcie). W wyniku procesu doradczego do uczestnictwa w projekcie zakwalifikowano 16 BO. W dniu 30.03.2006r. podpisano z 16 BO Umowy o udzielenie wsparcia szkoleniowo-doradczego wraz z załącznikiem: IPD, w którym określono ilość godzin szkolenia podstawowego oraz ilość godzin doradztwa ogólnego.

W dniu 04 kwietnia 2006, 16-osobowa grupa BO rozpoczęła udział w szkoleniu: „Zostań własnym szefem". 40-godzinne szkolenie obejmowało pięć modułów: I - Formalne podstawy działalności gospodarczej: formy organizacyjne prowadzenia działalności gospodarczej, rozpoczynanie działalności – jak dokonać rejestracji firmy: jak rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, procedury związane z prowadzeniem własnej formy, praktyczne wypełnianie formularzy. II – System podatkowy i ubezpieczenie społeczne i gospodarcze: podstawy systemu podatkowego, zakres działań Urzędu Skarbowego, system ubezpieczeń społecznych, ZUS, praktyczne wypełnianie dokumentów rozliczeniowych ZUS i US. III – Pomysł na własny biznes i podstawy marketingu: podstawy marketingu, reklamy i promocji, opracowywanie planów marketingowych, podstawy wiedzy o klientach i kontaktach z nimi, prowadzenie negocjacji. IV – Biznes plan: konstruowanie biznes planu na potrzeby własnej działalności. V – Finansowanie przedsięwzięć – pozyskiwanie środków, dotacje: źródła

finansowania działalności gospodarczej, kontakty z bankami, możliwości uzyskiwania pomocy publicznej. Wykorzystanie Internetu i nowoczesnych technologii: transakcje elektroniczne, możliwości telekomunikacji, wykorzystanie Internetu w prowadzeniu działalności gospodarczej. Uczestnikom szkolenia zapewniono materiały szkoleniowe, materiały biurowe, pomoce dydaktyczne. Po zakończeniu udziału w szkoleniu Beneficjenci Ostateczni odbyli 5-godzinne sesje doradcze z konsultantem-doradcą, mające na celu opracowanie biznes planu planowanej działalności. Sesje doradcze odbywały się w ciągu 14 dni od zakończenia szkolenia. W wyznaczonym terminie (do dnia 24.04.2006r.) wpłynęło 14 biznes planów, które zostały przekazane na Komisję Oceny Projektów, składającej się z pięciu członków. Komisja zarekomendowała sześć biznes planów do dofinansowania. Sześciu Beneficjentów otworzyło własną działalność gospodarczą. Beneficjentom uaktualniono Indywidualne Plany Działania, podpisano Aneksy do Umów szkoleniowo-doradczych (24.05.2006r.). Rekomendowane biznes plany wraz z Wnioskami o udzielenie jednorazowej dotacji inwestycyjnej, przedłożono na Komisję Oceny Projektów dla Działania 2.5 ZPORR. Beneficjenci złożyli wnioski o udzielenie podstawowego wsparcia pomostowego. Po pozytywnym zaopiniowaniu wniosków, podpisano umowy w wsparcie pomostowe z 4 uczestnikami projektu. Po otrzymaniu rekomendacji KOP dla Działania 2.5 ZPORR, podpisano Umowy o udzielenie jednorazowej dotacji inwestycyjnej z 6 Mikroprzedsiębiorcami (29 czerwca 2006r.). BO – Mikroprzedsiębiorcy rozpoczęli korzystanie z doradztwa ogólnego oraz specjalistycznego.

W trakcie realizacji pierwszego etapu projektu, prowadzono równocześnie rekrutację BO na kolejną edycję projektu. Etap rekrutacji wyłonił 15-osobową grupę Beneficjentów, którzy odbyli godzinną sesję z doradcą zawodowym, zweryfikowani zostali w PUP oraz ewidencjach działalności gospodarczej prowadzonej przez Urzędy Gmin. W dniu 04.07.2006r. BO II edycji projektu podpisali Umowy o udzielenie wsparcia szkoleniowo-doradczego. BO uaktualniono IPD, określono potrzeby doradczo-szkoleniowe. W dniu 07.07.2006r. 15 BO rozpoczęło udział w szkoleniu „Zostań własnym szefem". Po zakończeniu udziału w szkoleniu BO odbyli 5-godzinną sesję doradczą z konsultantem-doradcą, mająca na celu opracowanie biznes planów działalności. W wyznaczonym terminie wpłynęło 11 biznes planów, które przekazano Komisji Ekspertów do oceny. Komisja zarekomendowała do dofinansowania 5 biznes planów. Sześciu beneficjentów otworzyło własną działalność gospodarczą, którym uaktualniono IPD, podpisano aneksy do umów szkoleniowo-doradczych (08.09.2006r.). Rekomendowane biznes plany przedłożono wraz z wnioskami o dotację inwestycyjną do RARR S.A.. Beneficjenci złożyli wnioski o wsparcie pomostowe, po pozytywnym zaopiniowaniu wniosków, podpisano umowy o wsparcie pomostowe z 4 uczestnikami projektu (26.09.2006r.). Po pozytywnej ocenie KOP RARR S.A. trzech Beneficjentów podpisało umowy o udzielenia jednorazowej dotacji inwestycyjnej (06.11.2006r.). Beneficjenci I edycji programu (sześciu Mikroprzedsiębiorców) kontynuowali udział w projekcie. Wydatkowali przyznane dotacje inwestycyjne – w miesiącu grudniu 2006 wypłacono 20 % jednorazowych dotacji inwestycyjnych), zakończyli korzystanie z wsparcia pomostowego. W roku 2006 przeprowadzono rekrutację BO do III edycję projektu. Etap rekrutacji wyłonił 16-osobową grupę BO, którzy rozpoczęli udział w projekcie. Na przełomie września i października przeprowadzono III edycję szkolenia dla osób chcących założyć własną działalność gospodarczą. Po zakończeniu udziału w szkoleniu BO odbyli spotkania z konsultantem-doradcą w celu opracowania biznes planów. Złożone biznes plany (12) przekazano do oceny. Komisja zarekomendowała do wsparcia finansowego 4 biznes plany. Czterech BO otworzyło własną działalność gospodarczą. Po podpisaniu Aneksów do Umów doradczo-szkoleniowych (01.12.2006r.),

BO uaktualniono IPD. Mikroprzedsiębiorcy złożyli wnioski o udzielenie jednorazowej dotacji inwestycyjnej oraz podstawowego wsparcia pomostowego. Po pozytywnym zaopiniowaniu wniosków o wsparcie pomostowe, z czterema Mikroprzedsiębiorcami podpisano Umowy (14.12.2006r.), zaś wnioski o udzielenie jednorazowej dotacji inwestycyjnej przekazano na KOP dla Działania 2.5 ZPORR.

W roku 2007 16-osobowa grupa Beneficjentów Ostatecznych rozpoczęła udział w projekcie – IV edycja, pozytywnie przechodząc proces doradczy (godzinna sesja doradcza, kwalifikująca do udziału w projekcie). W miesiącu lutym 2007r. rozpoczęto szkolenie „Zostań własnym szefem" – IV edycja. Szkolenia obejmowało pięć modułów: podstawy działalności gospodarczej, rejestracji firmy, systemu podatkowego, ubezpieczeń społecznych i gospodarczych, podstaw marketingu, technik sprzedaży, finansowania przedsięwzięć, wykorzystania internetu i nowoczesnych technologii, opracowania biznes planu. Po zakończeniu udziału w szkoleniu Beneficjenci Ostateczni odbyli 5-godzinne sesje doradcze z konsultantem-doradcą, mające na celu opracowanie biznes planu planowanej działalności. W wyznaczonym terminie wpłynęło 15 biznes planów. Pięcioosobowa komisja ekspertów oceniła złożone biznes plany. Zaakceptowano pięć biznes planów, które rekomendowano do uzyskania wsparcia w postaci jednorazowej dotacji inwestycyjnej. Pięciu Beneficjentów otworzyło własną działalność gospodarczą. BO uaktualniono Indywidualne Plany Działania, podpisano Aneksy do umowy szkoleniowo-doradczej (w dniu 02.04.2007r. oraz 04.04.2007r.). Rekomendowane biznes plany wraz z Wnioskami o udzielenia jednorazowej dotacji inwestycyjnej (przygotowane w trakcie dwugodzinnej sesji z konsultantem-doradcą) przedłożono do RARR S.A. Beneficjenci Ostateczni IV edycji projektu złożyli wnioski o udzielenie podstawowego wsparcia pomostowego. Po pozytywnym zaopiniowaniu złożonych wniosków, podpisano umowy o udzielenie podstawowego wsparcia pomostowego z 4 BO (w dniu 17.04.2007r.). Po pozytywnym zaopiniowaniu wniosków o udzielenie jednorazowej dotacji inwestycyjnej przez Komisję Oceny Projektów dla Działania 2.5 – promocja przedsiębiorczości ZPORR, z pięcioma BO IV edycji projektu podpisano umowy o udzielenie jednorazowych dotacji inwestycyjnych (w dniu 21.05.2007r.)

Beneficjenci poprzednich edycji projektu kontynuowali udział w projekcie. Po otrzymaniu pozytywnej oceny KOP z 2 beneficjentami II edycji oraz 4 BO III edycji podpisano Umowy o udzielenie jednorazowej dotacji inwestycyjnej (w dniu 06.03.2007r.). Beneficjenci otrzymali zaliczkę w wysokości 80% jednorazowej dotacji inwestycyjnej. Trzech BO II edycji programu wydatkowało przyznane dotacje, w miesiącu kwietniu oraz czerwcu wypłacono 20% dotacji, Beneficjenci zakończyli korzystanie z wsparcia pomostowego.

W pierwszym kwartale 2007r. rozpoczęto proces naboru na V edycję projektu. Do udziału zakwalifikowano 17 uczestników, którzy odbyli godzinne spotkanie z doradcą zawodowym. W miesiącu maju 2007r. uczestnicy odbyli 40 godzinne szkolenie „Zostań własnym szefem". Po zakończeniu udziału w szkoleniu Beneficjenci odbyli 5godzinną sesję doradczą z konsultantem-doradcą, mającą na celu opracowanie biznes plany planowanego przedsięwzięcia. Złożone biznes plany zostały ocenione przez komisję ekspertów. Do otrzymania wsparcia w postaci jednorazowej dotacji inwestycyjnej zarekomendowano pięć biznes planów. Beneficjenci Ostateczni V edycji projektu rozpoczęli prowadzenie własnej działalności gospodarczej. Pięciu Beneficjentów Ostatecznych zrejestrowało w miesiącu lipcu własną działalność gospodarcza, podpisane zostały aneksy do umów o udzielenie wsparcia szkoleniowo-doradczego (w dniu 13.07.2007r.). Wraz z podpisaniem aneksów do umów o udzielenie podstawowego wsparcia szkoleniowo-doradczego, pięciu BO uaktualniono Indywidualne Plany

Działania, zawierające zakres doradztwa ogólnego i specjalistycznego. Zaktualizowane IPD wypracowano na dwu-godzinnej sesji doradczej. Czterej BO V edycji projektu przy pomocy doradcy przygotowali wnioski o udzielenie podstawowego wsparcia pomostowego. Wszystkie złożone wnioski zostały pozytywnie zaopiniowane, podjęto decyzję o przyznaniu wsparcia pomostowego przez pierwsze sześć miesięcy działalności firmy – umowy zawarto w dniu 25.07.2007r.

Beneficjenci Ostateczni, których biznes plany zostały zarekomendowane do dofinansowania, przy wsparciu konsultanta-doradcy (podczas dwu-godzinnych sesji doradczych) opracowali wnioski o przyznanie jednorazowej dotacji inwestycyjnej na rozwój działalności. Złożone wnioski zostały pozytywnie zaopiniowane i przekazane na Komisję Oceny Projektów dla działania 2.5 ZPORR. Złożone wnioski zostały zarekomendowane przez Komisję Oceny Projektów do dofinansowania.

W miesiącu sierpniu BO podpisali Umowy o udzielenie jednorazowej dotacji inwestycyjnej wraz z harmonogramem rzeczowo-finansowym określającym ramy czasowe inwestycji oraz wartość inwestycji. Beneficjentom przekazano 80% transzy jednorazowych dotacji inwestycyjnych

W roku 2007 Beneficjenci III, IV oraz V edycji programu realizowali inwestycje określone w biznes planach swojej działalności, wydatkowali środki przyznane w ramach jednorazowych dotacji inwestycyjnych. W miesiącu lipcu, po otrzymaniu płatności z RARR, Beneficjentom Ostatecznym IV edycji programu przekazano 80% transzy jednorazowej dotacji inwestycyjnej. Prawidłowość realizacji inwestycji sprawdzono podczas kontroli w miejscu prowadzenia działalności gospodarczej. Beneficjentom, którzy prawidłowo sporządzili wnioski o płatność końcową – wypłacono 20% transzy jednorazowej dotacji inwestycyjnej. Na rzecz Beneficjentów IV oraz V edycji programu, przekazywano podstawowe wsparcie pomostowe. Łącznie 4 BO III, 4 BO IV oraz 4 BO V edycji projektu zakończyło korzystanie z wsparcia pomostowego.

W miesiącu lipcu 2007r. dwóch Beneficjentów Ostatecznych przy wsparciu doradcy przygotowało wnioski o udzielenie przedłużonego wsparcia pomostowego. Po pozytywnym zaopiniowaniu przez Komisję, wnioski przekazano na Komisję Oceny Projektów dla Działania 2.5 ZPORR. Oba wnioski otrzymały powyżej 60% punktów możliwych do uzyskania i zostały zatwierdzone do dofinansowania. W miesiącu sierpniu Beneficjenci podpisali umowy o udzielenie przedłużonego wsparcia pomostowego. W okresie objętym sprawozdaniem BO zakończyli korzystanie z przedłożonego wsparcia pomostowego.

W trakcie trwania okresu sprawozdawczego BO korzystali z usług doradców, zarówno w zakresie doradztwa specjalistycznego, jak i doradztwa ogólnego.

W miesiącu sierpniu 2007r. przeprowadzono audyt zewnętrzny realizowanego projektu. Badaniem objęto okres od 01.03.2006r. do 31.07.2007r. Badaniem objęto w szczególności: procedury zarządzania i kontroli projektu, zasady rachunkowości beneficjenta, księgi rachunkowe beneficjenta za okres od 01.03.2006 – 31.07.2007r., plan finansowania i harmonogram rzeczowo-finansowy projektu, faktury wystawione przez wykonawców, procedury dokonywania płatności w ramach kontraktów, wyciągi bankowe dokumentujące wpływ środków projektu oraz potwierdzające zapłaty za faktury wykonawców, wnioski płatnicze dotyczące wydatków kwalifikowanych, raporty z postępów realizacji projektu, raport z kontroli realizacji projektu, przeprowadzonej w dniu 25.06.2007r., pełną dokumentację wybranych BO dotyczącą kwalifikacji, wykonanych usług doradczo-szkoleniowych, wypłaconych transz wsparcia pomostowego oraz dotacji inwestycyjnych.

W okresie sprawozdawczym w ramach rozpowszechniania dobrych praktyk Beneficjenci, którzy założyli własną działalność gospodarczą w ramach realizowanego projektu (otrzymali jednorazowe dotacje na rozwój działalności), uczestniczyli w jednodniowych szkoleniach z zakresu:

1. „Fundusze Unii Europejskiej – ćwiczenia z zakresu przygotowywania wniosków o dotacje unijne" – szkolenie odbyło się w dniu 07.09.2007r. W 8-godzinnym szkoleniu uczestniczyło 16 firm.
2. „Księgowość w małej firmie – księga przychodów i rozchodów" – szkolenie odbyło się w dniu 05.10.2007r. w 8-godzinnym szkoleniu uczestniczyło 17 firm.
3. „Elementy prawa pracy i zasady BHP dla właścicieli mikro i małych przedsiębiorstw" – szkolenie odbyło się w dniu 12.10.2007r., w 8-godzinnym szkoleniu uczestniczyło 19 firm.
4. „Zarządzanie Bezpieczeństwem i Higieną Pracy w małej firmie" – szkolenie odbyło się w dniu 19.10.2007r., w spotkaniu uczestniczyło 17 firm.
5. „Źródła dofinansowania działalności gospodarczej z funduszy Unii Europejskiej" – szkolenie odbyło się w dniu 26.10.2007r., w spotkaniu uczestniczyło 17 firm.

Wartości wskaźników produktu oraz rezultatu, założonych we wniosku o dofinansowanie realizacji projektu zostały osiągnięte. Zrealizowano łącznie 1396 godzin usług doradczych, w ramach doradztwa przedszkoleniowego, ogólnego oraz specjalistycznego, którego zakres zawarto w Indywidualnych Planach Działań dla BO. Łączna liczba osób korzystających z doradztwa wyniosła 80osób (w tym 27 kobiet, 20 osób do 25 roku życia oraz 7 osób odchodzących z rolnictwa). Zrealizowano pięć edycji szkolenia „Zostań własnym szefem" oraz szkolenie z zakresu rozpowszechniania dobrych praktyk. Szkolenia „Zostań własnym szefem" (40 godzin szkoleniowych) obejmowało pięć modułów z zakresu: podstaw działalności gospodarczej, rejestracji firmy, systemu podatkowego, ubezpieczeń społecznych i gospodarczych, podstaw marketingu, technik sprzedaży, finansowania przedsięwzięć, wykorzystania internetu i nowoczesnych technologii, opracowania biznes planu. Szkolenie z zakresu rozpowszechniania dobrych praktyk obejmowało: informacje o funduszach UE, przygotowanie wniosków o dotacje, księgowość w małej firmie, księga przychodów i rozchodów, elementy prawa pracy i zasady BHP, zarządzanie Bezpieczeństwem i Higieną Pracy w małej firmie. Zakres tematyczny szkolenia wynikał z zapotrzebowania zgłoszonego przez BO. Łącznie szkolenie obejmowało 40 godzin zajęć w ramach pięciodniowych spotkań (8godzinnych). Łącznie w ramach projektu zrealizowano 240 godzin szkoleń. 80 Beneficjentów Ostatecznych objęto szkoleniem z zakresu rozpoczynania własnej działalności gospodarczej, 79 uzyskało Certyfikaty potwierdzające ukończenie w/w szkolenia.

W wyniku realizacji projektu powstało 26 nowych Mikroprzedsiębiorstw, 25 z nich otrzymało wsparcie finansowe w postaci jednorazowych dotacji inwestycyjnych na rozwój działalności, 20 Mikroprzedsiębiorców otrzymało dodatkowe wsparcie finansowe w postaci podstawowego wsparcia pomostowego (po pozytywnym zaopiniowaniu wniosków o przedłużone wsparcie pomostowe, dwaj BO uzyskali taki rodzaj wsparcia na kolejnych 6 miesięcy działania firm). W ramach 25 firm korzystających z jednorazowych dotacji na rozwój działalności 7 prowadzonych jest przez kobiety, 7 przez osoby, które nie ukończyły 25 roku życia, oraz 2 przez osoby odchodzące z rolnictwa. Z 20 Firm korzystających z podstawowego wsparcia pomostowego, 4 prowadzone są przez kobiety, sześć przez młodzież do 25 roku życia oraz dwie przez osoby odchodzące z rolnictwa. Łączna wartość środków przeznaczonych na wsparcie finansowe dla Mikroprzedsiębiorstw wyniosła: 488 067,61 PLN. W wyniku realizacji projektu powstało

9 wtórnych miejsc pracy w przedsiębiorstwach, które funkcjonują na rynku w wyniku realizacji projektu.

Zakres tematyczny spotkań wynikał z zapotrzebowania zgłoszonego przez przedsiębiorców. Spotkania przyczyniły się do nawiązania współpracy pomiędzy firmami, które zaistniały na rynku dzięki realizacji projektu, przekazywania dobrych doświadczeń i tworzenia gron współpracy. Łącznie w szkoleniach z zakresu rozpowszechniania dobrych praktyk uczestniczyło 24 BO prowadzących własną działalność gospodarczą.

W miesiącu grudniu przygotowano ankietę monitoringową dla Mikroprzedsiębiorców, Beneficjentów I edycji programu.

W roku 2008 nastąpiło rzeczowe oraz finansowe zakończenie realizacji projektu Na rzecz Beneficjentów Ostatecznych V edycji projektu przekazano 20% jednorazowej dotacji inwestycyjnej na rozwój działalności. Świadczono doradztwo ogóle oraz specjalistyczne.

W projekcie „Promowanie lokalnej przedsiębiorczości – program pomocy doradczo-szkoleniowej dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą w powiecie kolbuszowskim", łącznie wzięło udział 80 BO. Zrealizowano pięć edycji szkolenia „Zostań własnym szefem".

Wartość projektu wynosiła 808 947,40 PLN (w tym dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Społecznego: 675 614,00 PLN).

Postęp finansowy projektu przedstawia poniższa tabela „Zestawienie wydatków kwalifikowanych i niekwalifikowanych"

Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego „NIL" w dniu 21.05.2008r. Dokonało zwrotu niewykorzystanej kwoty dofinansowania w ramach projektu „Promowanie lokalnej przedsiębiorczości - program pomocy doradczo-szkoleniowej dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą w powiecie kolbuszowskim" w wysokości 7 215,01PLN. Zwrot dotacji przyznanej na świadczenie usług szkoleniowo-doradczych wyniósł: 2 882,62PLN, w ramach transzy przyznanej na wypłatę jednorazowych dotacji na rozwój działalności, kwota zwrotu wyniosła: 4 332,39PLN, natomiast kwota dofinansowania przyznana na wypłatę podstawowego oraz przedłużonego wsparcia pomostowego została wykorzystana w całości. Łącznie koszty projektu wyniosły 668 398,99PLN, Wkład własny Mikroprzedsiębiorców poniesiony na pokrycie 25% wydatków związanych z realizacją inwestycji wyniósł 191 026,43PLN.

BIBLIOGRAFIA:

◦ H. Roszkowski, A. Wiatrak Zarządzanie projektem istota, procedury i ich zastosowanie przy korzystaniu ze środków Unii Europejskiej; wyd.: SGGW; Warszawa 2006;
◦ „Ziemia Kolbuszowska" Nr 1-4 (121), kwiecień 2006 – „Załóż własną firmę" (artykuł promujący projekt;
◦ „Przegląd Kolbuszowski" Nr 150; styczeń, luty 2006 – „Załóż własną firmę" (ogłoszenie);

Strony www:
◦ http://www.efs.gov.pl
◦ http://www.kolbuszowa.pl/
◦ http://www.nil.kolbuszowa.pl
◦ http://www.nowiny24.pl
◦ http://www.pup.kolbuszowa.pl
◦ http://www.stat.gov.pl/bdr

◦ http://www.wrota.podkarpackie.pl

Także:
◦ informacje uzyskane podczas rozmowy z pracownikiem Stowarzyszenia na Rzecz i Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego – „NIL”;
◦ otrzymane oraz odnalezione ulotki informacyjne.

Damian Stawarczyk
Problemy z wykorzystaniem funduszy unijnych dla Podkarpacia w procesie integracji europejskiej

Niebagatelną rolę w procesie pozyskiwania i wykorzystywania środków unijnych dla regionu mają działania zmierzające do eliminowania licznych barier wpływających na ocenę efektywności przyjętych założeń rozwoju i konkurencyjności regionu. Z uwagi na trudny do przewidzenia dynamizm rozwoju gospodarki, liczba barier opóźniających niniejsze procesy jest trudna do oszacowania. Główne przyczyny, które hamują procesy rozwojowe, w tym również na poziomie samorządu terytorialnego, są dość zróżnicowane.

Analiza materiałów związanych z wykorzystaniem środków z budżetu Unii Europejskiej przez jednostki samorządu terytorialnego w województwie podkarpackim w latach 2004-2006 oraz wyniki badań ankietowych wykazały, iż ujawniły się następujące problemy:

- biurokratyczne – dotyczyły głównie problemów ze sporządzeniem dokumentacji projektowej do poszczególnych programów operacyjnych, mianowicie sporządzenie wniosku o dofinansowanie projektu ze środków UE według obowiązujących procedur związane było z poniesieniem znacznych kosztów, a często wniosek taki nie był przyjmowany do realizacji,
- funkcjonalne – polegały na niedopracowaniu sieci przepływu środków finansowych, złej sprawozdawczości oraz monitorowaniu efektów wykorzystanych środków,
- organizacyjne – polegały na niejasnym podziale kompetencji pomiędzy samorządem terytorialnym a administracją rządową szczebla regionalnego w procedurze absorpcji środków z budżetu UE
- finansowe – związane ze spełnieniem warunku współfinansowania ze środków własnych 25-30% wartości poszczególnych projektów.

W opinii jednostek samorządu terytorialnego jako głównych odbiorców środków UE, podstawową barierą były ograniczenia związane z możliwością zaciągania zobowiązań budżetowych z przeznaczeniem na realizację projektów infrastrukturalnych.

Jako dodatkowe bariery wymienia się również:

- brak dokładnie określonych kompetencji i zakresu odpowiedzialności za kreowanie rozwoju regionalnego na poszczególnych szczeblach samorządu terytorialnego,
- brak odpowiednich kompetencji i właściwego przygotowania zarządzających do pełnienia powierzonych im funkcji, czego konsekwencją są niewłaściwe decyzje i opór wobec zmian,
- lobbing wpływający na decyzje o znaczeniu strategicznym dla regionu,

Doświadczenia związane z wdrażaniem Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego w latach 2004-2006 wykazały, że stopień przygotowania jednostek samorządu terytorialnego do korzystania ze środków wspólnotowych nacechowany był znaczną poprawą, jednak niekorzystnym zjawiskiem była znaczna ilość

odrzuconych ze względów formalnych wniosków zgłaszanych w ramach naborów konkursowych. Potwierdza to występowanie licznych barier biurokratycznych, z których – wg instytucji wdrażających i zarządzających programami operacyjnymi na Podkarpaciu – najistotniejsze to:

- długotrwałe i złożone procedury oceny i wyboru projektów, które przedłużały się nawet do 6-8 miesięcy poprzez np. konieczność przedkładania kolejnych uzupełnień do wniosków, często dotyczących mało istotnych uchybień technicznych; przewlekłość w postępowaniu administracyjnym w zakresie zarządzania środkami UE w regionie spowodowała niski wskaźnik dokonanych płatności z konta programowego ZPORR i niewielką liczbę zakończonych projektów,
- nieprawidłowe zagospodarowanie tzw. oszczędności poprzetargowych, które stanowią różnicę pomiędzy wielkościami zakontraktowanymi a wynikającymi z postępowania przetargowego,
- nadmierne uszczegółowienie procedur wdrażania środków ZPORR w kwestiach mało istotnych, a brak dostatecznych regulacji w sprawach fundamentalnych, oraz zbyt późne ogłaszanie podstawowych zasad i wytycznych dotyczących środków UE.

Brak stabilnych zasad wdrażania programów operacyjnych spowodowany był wprowadzaniem częstych zmian przepisów dotyczących wykorzystania funduszy strukturalnych, z których w okresie 2004-2006 najistotniejsze to:

- uzupełnienie ZPORR zmieniało się trzykrotnie
- generator wniosków określający wymogi związane ze sporządzaniem wniosków o dofinansowanie zmieniał się 47 razy
- podręcznik procedur wdrażania ZPORR zmieniał się 10 razy.

Zmiany te powodowały, że np. szereg wniosków ocenionych pozytywnie przez Urząd Marszałkowski, musiały być poprawione na etapie oceny przez Urząd Wojewódzki, co radykalnie wydłużało termin podpisania umowy o dofinansowanie projektu oraz jego rzeczywiste rozpoczęcie.

Na podstawie sprawozdań z realizacji ZPORR w ramach wsparcia infrastruktury w regionie (I priorytet) oraz rozwoju obszarów wiejskich (III priorytet) w województwie podkarpackim ustalono, że podstawowe uchybienia formalne i merytoryczne miały następujące proporcje:

- błędy spowodowane przez niestabilne zasady wdrażania ZPORR – 40%
- błędy formalne małej wagi zawinione przez wnioskodawców – 35%
- błędy wynikające z nieznajomości przez wnioskodawców zasadniczych przepisów – 25%

Około 3% wniosków zostało odrzuconych podczas pierwszej selekcji, zaś w przypadku 97% wszystkich wniosków o dofinansowanie projektów, które wpłynęły, wystosowano wezwania do usunięcia błędów o często marginalnym znaczeniu. Spowodowało to wydłużenie procedury ich rozpatrywania, a w wielu przypadkach zniechęciło wnioskodawców do kontynuowania starań i w rezultacie rezygnację.

W ramach wsparcia rozwoju zasobów ludzkich (II priorytet) przy realizacji ZPORR, oprócz wyżej wymienionych, zauważono i inne problemy charakterystyczne dla tego priorytetu, co poskutkowało bardzo niskim poziomem wydatkowania środków, wynoszącym 22% kwoty zakontraktowanej. Jako główne bariery utrudniające wnioskowanie i wykorzystanie środków w ramach II priorytetu wymienia się:

- uciążliwa metodologia rozliczania środków w postaci dotacji
- niski poziom przygotowania merytorycznego i doświadczenia wnioskodawców do wnioskowania specyficznych projektów szkoleniowych, doradczych itp.

- błędy we wnioskach o płatność, których konieczność poprawek wydłużała terminy refundacji poniesionych wydatków, a tym samym płatności z konta programowego
- brak odpowiedniego sposobu gromadzenia i przetwarzania danych ze sprawozdań, częste zmiany wzorów sprawozdań i instrukcji do nich, powodujące konieczność częstych poprawek składanych sprawozdań
- brak działającego w województwie podkarpackim Ośrodka Szkoleniowego Europejskiego Funduszu Społecznego
- kilkumiesięczne opóźnienia w wypłacie stypendiów
- brak doświadczenia i możliwości jego zdobycia przez mikroprzedsiębiorców w kwestii procedur związanych z zamówieniami publicznymi, co rodziło błędy w postępowaniu przetargowym i istotnie wydłużało procedurę przetargową.

Rozwój regionu w znacznym stopniu uzależniony jest od efektywności wykorzystania środków unijnych. Przeprowadzona analiza dostępnego materiału wskazuje, iż szczególną barierą w pełnym wykorzystaniu środków UE, są problemy biurokratyczne. Pokonanie ich wymagać będzie od administracji w instytucjach regionalnych zwiększenia poziomu wiedzy i przygotowania merytorycznego, co przełoży się na sprawność i szybkość postępowań decyzyjnych, co z kolei jest istotne dla pełnego wykorzystania przyznanych środków, zwłaszcza w zakresie niezagospodarowanych i uwalnianych w wyniku postępowania przetargowego środków ZPORR. W okresie 2007-2013 szczególną uwagę należy także zwrócić na monitoring i koordynację w zakresie przepływu informacji o poziomie wykorzystania środków unijnych przez region Podkarpacia. Umożliwi to pełniejszą koncentrację środków, tym samym zwiększając efektywność ich wykorzystania. Celowe wydaje się stworzenie systemu szczegółowej analizy problemów związanych z pełnym wykorzystaniem środków z budżetu UE, który mógłby być pomocny w eliminowaniu takich zjawisk w okresie 2007-2013.

Literatura

1. J. Cebulak: „Polityka regionalna Podkarpacia w procesie integracji europejskiej"; Rzeszów 2008
2. J. Adamczyk: „Globalizacja i regionalizacja – współzależne zjawiska determinujące ramy funkcjonowania współczesnych przedsiębiorstw"; Wrocław 2006
3. Wybrane artykuły z „Samorządu Terytorialnego" rocznik 2004
4. Sprawozdania Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego z realizacji ZPORR za lata 2004-2006

Grzegorz Stępień

Wykorzystanie funduszy unijnych przez miasto Rzeszów

Rzeszów (z łaciny Resovia) otrzymał prawa miejskie od króla Kazimierza Wielkiego 19 stycznia 1354 roku obecnie jest stolicą województwa podkarpackiego oraz gospodarczym, naukowym i kulturalnym centrum południowo-wschodniej Polski jak również siedzibą władz diecezjalnych. Z powierzchnią 91,54 km kw. i liczbą mieszkańców 171 330 jest jednym z największych miast tego regionu. Miasto posiada 10 miast partnerskich są nimi Satu Mare, Bielefeld, Buffalo, Klagenfurt, Koszyce, Lwów, Iwano-Frankowsk, Łuck, Nyíregyháza oraz Lamia. W Rzeszowie znajduje się siedziba Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego oraz Podkarpackiego Urzędu

Marszałkowskiego. Na czele miasta stoi prezydent (obecnie Tadeusz Ferenc) który jest wybierany w wyborach bezpośrednich i piastuje swą funkcję kadencyjnie. Jedna kadencja w rzeszowskim magistracie trwa 4 lata.

Organem stanowiącym jest rada miasta składająca się z 27 radnych. W momencie wejścia Polski do struktur Unii Europejskiej 1 maja 2004 roku przed lokalnym samorządami otworzyły się niespotykane dotąd szanse na uzyskanie wsparcia w planowanych inwestycjach.

Rzeszów według rankingu gazety prawnej „Europejska Gmina – Europejskie Miasto 2008" w skali całego kraju zajął 163 miejsce natomiast w skali województwa Podkarpackiego uplasował się na 13 miejscu w punktacji obliczano 3 czynniki: ile pomocy unijnej przypada na 1 mieszkańca, jak duża jest przeciętna wielkość projektu realizowanego na danym obszarze oraz aktywność obszarów samorządowych w pozyskiwaniu środków unijnych.

Jeżeli chodzi natomiast o samą liczbę projektów unijnych Rzeszów zajmuje pierwsze miejsce w swoim województwie i 9 miejsce w skali całego kraju. Podobna sytuacja ma miejsce również w pozyskiwaniu pieniędzy na transport gdzie Rzeszów piastuje 1 miejsce na Podkarpaciu i 10 w Polsce.

Jak można zauważyć z wyżej przytoczonego raportu włodarze miasta dość aktywnie działają w celu uzyskania wsparcia dla miasta z Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej.

W latach 2004-2008 w Rzeszowie zrealizowano 21 projektów które otrzymały dofinansowanie z Funduszy Unijnych.

Były nimi:

- „Aktywizacja nowych terenów inwestycyjnych w Rzeszowie dzięki poprawie dostępności komunikacyjnej" wartość projektu wynosiła 24 348 540 złotych, wkład własny miasta wyniósł 14 937 248 złotych natomiast resztę pieniędzy tj. 9 411 292 złotych uzyskano z programu pomocowego PHARE 2003 Spójność Społeczna i Gospodarcza – Projekt dotyczył budowy fragmentu obwodnicy Rzeszowa mającej połączyć w przyszłości Rzeszów z droga S19- dzięki tej budowie miał powstać lepszy dostęp terenów inwestycyjnych w północno wschodniej części miasta.
- „Polsko-słowacka grupa ekspertów jako narzędzie regionalnej promocji turystycznej" Wartość projektu wynosiła 33 176 złotych z czego 24 913 dopłaciła Unia w ramach programu PHARE 2002 Wspólny Fundusz Małych Projektów Polska - Słowacja a resztę wyłożyło miasto (8 263 złote)- Projekt dotyczył tworzenia warunków do wymiany informacji gospodarczych, turystycznych i kulturalnych pomiędzy miastami Rzeszów i Michalovce.Chodziło o nawiązanie współpracy przez ekspertów z Polski i Słowacji w tych dziedzinach poprzez wymianę swych doświadczeń na podczas wspólnych spotkań warsztatów.
- „Program poprawy wody pitnej dla aglomeracji rzeszowskiej" wartość projektu wynosiła 131 207 428 zł z czego 59 161 644 zł to wkład UE poprzez Fundusz Spójności - Program dotyczył modernizacji zakładu uzdatniania wody pitnej w Rzeszowie – dzięki czemu obecnie według zapewnień władz woda w rzeszowskich kranach nadaje się do bezpośredniego spożycia bez przegotowania.
- „Podniesienie standardu oferty edukacyjnej w Centrum Kształcenia Praktycznego w Rzeszowie poprzez zakup frezarki sterowanej numerycznie wraz z oprogramowaniem i zakupem oprogramowania dydaktycznego" wartość wynosiła 301 097 zł z czego miasto musiało wydać jedynie 127 002 zł ponieważ reszta tej kwoty pochodziła z programu „Wsparcie na modernizację oferty edukacyjnej" (jest to część programu Rozwój Zasobów

Ludzkich)-projekt dotyczył zakupu obrabiarek sterowanych numerycznie w frezarkę sterowaną numerycznie wraz z oprogramowaniem oraz oprogramowanie dydaktyczno-przemysłowe do nauki programowania obrabiarek CNC.

- „Przebudowa ulic Rzeszowa w ciągu drogi krajowej Nr 4 – dostosowanie do wymogów Unii Europejskiej" projekt ten był współfinansowany przez UE z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego – Transport poprzez dotacje w kwocie 52 858 543 zł z czego wartość całego projektu wynosiła 89 074 288 złotych- dotyczył on przebudowy ulic: Al. Armii Krajowej, ul. Lwowskiej, Al. Batalionów Chłopskich, Al. Powstańców Warszawy, ul. Krakowskiej, Al. W. Witosa oraz mostu na rz. Wisłok.
- „Wsparcie efektywnego zarządzania projektem SPOT Przebudowa ulic Rzeszowa w ciągu drogi krajowej Nr 4 – dostosowanie do wymogów UE"- projekt dotyczył podniesienia kwalifikacji urzędników z zakresu realizacji projektów unijnych jak również dotyczy uzupełniania urządzeń z zakresu infrastruktury drogowej o nowoczesne urządzenia biurowe, techniczne oraz pomiarowe, które służą w codziennej pracy Inspektorom Nadzoru- jego wartość wynosiła 275 053 zł z czego w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego poprzez Sektorowy Program Operacyjny – Transport 2004-2006 Unia przekazała 174 203 złotych
- „Przebudowa ulic powiatowych w centrum miasta Rzeszowa – poprawa dostępu do sieci dróg krajowych"- projekt zakładał modernizację ulic: Cieplińskiego, Płk. Lisa-Kuli, Dąbrowskiego, Lubelska, Marszałkowska, Al. Wyzwolenia – od ul. Al. Gen. Okulickiego do ul. Krakowskiej. A jego wartość wynosiła 25 787 840 złotych z czego wkład miasta wynosił zaledwie 9 296 336 zł a reszta została dofinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
- „Budowa regionalnej sieci szerokopasmowej aglomeracji rzeszowskiej ResMAN – Etap I" Projekt był współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego w kwocie 6 574 889 zł gdy cała inwestycja wynosiła 8 767 325 (resztę kwoty dołożyło miasto 1 974 636zł oraz Skarb Państwa 217 800zł) – projekt dotyczył rozbudowy bezprzewodowej szerokopasmowych łączy internetowych- dzięki temu projektowi obecnie mieszkańcy Rzeszowa mogą korzystać jako jedni z nielicznych w kraju z bezpłatnego radiowego Internetu na terenie niemal całego miasta.
- „Stypendia szansą dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych pochodzących z obszarów wiejskich" - edycja na rok 2004/2005 wartość projektu wynosiła 1 281 409 złotych którą to kwotę UE w ramach ZPORR i EFS pokryła w całości wraz z budżetem państwa w proporcji UE- 871 999zł, Państwo 409 410 zł –a sam projekt dotyczył stypendiów dla młodzieży wiejskiej uczącej się w szkołach ponadgimnazjalnych na terenie Rzeszowa..

Rok później również wdrożono program „Stypendia szansą dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych pochodzących z obszarów wiejskich – edycja na rok szkolny 2005/2006" jego wartość wyniosła 1 274 697 zł i podobnie jak rok wcześniej zyskał on 100% dofinansowanie ze środków UE i Budżetu Państwa tym razem w proporcji UE 867 303zł, Państwo 407 394zł

Kolejnym programem stypendialnym był projekt o nazwie „Stypendia szansą dla uczniów – edycja na rok szkolny 2006/2007" jego koszt wynosił 1 409 495 zł i był w całości pokryty ze środków EFS w ramach ZPORR. Miał on takie same założenia co dwa poprzednie.

- Kolejny Projekt pod nazwą „Wsparcie stypendialne dla studentów z terenu województwa podkarpackiego 2004-2005" również dotyczył stypendiów tyle że tym

razem chodziło o biedną młodzież z terenu Rzeszowa, jego wartość wyniosła 78 720 złotych i została w całości pokryta wyłącznie ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego. Rok później przystąpiono do kolejnej edycji tego programu pod nazwą „Wsparcie stypendialne dla studentów z terenu województwa podkarpackiego 2005-2006" jego koszt wynosił 56 450,85 złotych i również jak rok wcześniej środki w 100% pokryła UE.

- „Gminne Centrum Informacji" taką nazwę nosił kolejny projekt w którym wartość dofinansowania z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach programu Aktywizacji Zawodowej Absolwentów wyniósł 30 tysięcy złotych podczas gdy cała kwota opiewała na 47 847 złotych.Dotyczył on stworzenia Gminnego Centrum Informacji w Rzeszowie. Powstała dzięki temu projektowi pracownia jest wyposażona w sprzęt biurowy i stanowiska komputerowe ze stałym łączem internetowym. W przeciwieństwie jednak do tradycyjnych „kafejek internetowych", będących miejscem rozrywki głównym celem jej powstania jest udzielanie informacji bezrobotnym na temat aktualnych ofert pracy przekazanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Rzeszowie
- „III Korytarz Europejskiego Rozwoju "Via-Regia" projekt ten dotyczy opracowania Miejskiego Studium Przypadku które będzie zawierać m. in. analizę miejskiego układu komunikacyjnego oraz wskaże potrzeby w zakresie inwestycji. Jego wartość w Rzeszowie wyniosła 20 tysięcy Euro z czego 15 tysięcy to wkład UE ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach programu INTERREG III B CADSES a pozostałe 5 tysięcy miasta.
- „Realizacja II części Podziemnej Trasy Turystycznej wraz z rekonstrukcją płyty Rynku Staromiejskiego w Rzeszowie" wartość inwestycji wynosiła 16 149 743 zł z czego wkład własny miasta wyniósł 9 370 871zł, 968 410 dołożyło państwo a pozostałą kwotę (5 810 462zł) z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego dołożyła Unia.

Projekt dotyczył remontu płyty rynku rzeszowskiego jak również wykonania drugiego etapu rzeszowskiej podziemnej trasy turystycznej.

Dzięki tej inwestycji obecnie Rzeszów coraz częściej jest odwiedzany przez turystów (podziemną trasę turystyczną zwiedza rocznie kilkanaście tysięcy turystów), poza tym również i rzeszowianie mają powód do dumy z tak okazale odrestaurowanego rynku.

- „Standaryzacja ochrony środowiska poprzez skanalizowanie terenów Miasta Rzeszowa" wartość projektu wyniosła 8 870 049 złotych z czego wkład unijny w ramach ZPORR 4 918 511 zł- dotyczył on budowy kanalizacji sanitarnej i deszczowej w rejonie ul. Lenartowicza, budowa kanalizacji sanitarnej w rejonie ul. Powstańców Listopadowych oraz budowa kolektora sanitarnego od ul. Miłej do ul. Sikorskiego
- „Niepełnosprawni – sprawni na rynku pracy" koszt jego wdrożenia wyniósł 731 482 złotych i był w 100% pokryty przez UE ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich 2004-2006, a dotyczył prowadzenia kampanii promocyjnej na rzecz osób niepełnosprawnych – zachęcającej pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych.
- „Szkolenie językowe i multimedialne-szansa na podniesienie kwalifikacji zawodowych osób pracujących w instytucjach publicznych miasta Rzeszowa" program miał za zadanie podnieść kwalifikacje zawodowe z zakresu języków obcych i multimediów przez pracowników zatrudnionych w instytucjach publicznych miasta Rzeszowa, jego koszt wyniósł 316 688 złotych i w całości został pokryty ze środków

Europejskiego Funduszu Społecznego oraz budżetu państwa w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego

- „Przebudowa ul. Sikorskiego w Rzeszowie w celu poprawy dostępu do drogi krajowej nr 4" wartość projektu wynosiła 28 800 937 zł z czego wkład własny Rzeszowa wyniósł 11 987 244 zł
- „Rzeszowsko-Lwowski Most Współpracy" Ma na celu rozwój instytucjonalnych form współpracy transgranicznej oraz poprawę bezpieczeństwa na granicach Unii Europejskiej jego wartość wynosi 726 551 złotych z czego 543 281 pochodzi ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Sąsiedztwa Polska - Białoruś-Ukraina INTERREG III A/TACIS CBC 2004-2006 a pozostałą część (183 270 złotych) pokrywa miasto.

Jeżeli chodzi o inwestycje planowane do współfinansowania z funduszy Unii Europejskiej w ramach nowego okresu programowania 2007-2013 do tej pory na listach indykatywnych umieszczone zostały 3 projekty są nimi: Budowa systemu integrującego transport publiczny Miasta Rzeszowa i okolic, Poprawa infrastruktury sportowej poprzez przebudowę stadionu miejskiego w Rzeszowie oraz Regionalne Centrum Transferu Nowoczesnych Technologii Wytwarzania.

Najkosztowniejszy będzie projekt dotyczący rzeszowskiego transportu publicznego i wyniesie on astronomiczną wręcz sumę 304 732 489 złotych z czego miasto wyda ze swojej kasy „zaledwie" 45 709 873 złotych a pozostałe 259 022 616 dołoży UE ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007 - 2013.

Już teraz pojawiają się pomysły wdrożenia do Rzeszowa projektu zakładającego stworzenie tzw. rowerów miejskich (jest on wstępnie podpisany) które każdy rzeszowianin po odpowiedniej rejestracji będzie mógł wypożyczyć w kilku punktach miasta, jak również stworzenie w mieście tzw. szybkiej kolejki wzorem z zachodnich miast która miałaby łączyć bardzo ważne arterie miasta w krótkim czasie.

Na szczególną uwagę według mnie zasłużył BARDZO futurystyczny pomysł stworzenia sieci połączeń nadziemnych tzw. gondolowych działających jak pewnego rodzaju taksówki miejskie wiszące na słupach o wysokości kilku metrów (w bibliografii znajduje się link do zdjęć owych projektów).

Kolejny z 3 projektów jest projekt budowy stadionu miejskiego do którego miasto dołoży 10 989 000 zł a UE 19 311 000 zł ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego
na lata 2007 – 2013: co w sumie da kwotę rzędu 30 300 000 zł – projekt ten ma na celu poprawienie infrastruktury sportowej w Rzeszowie

Ostatnim projektem jest projekt o nazwie „Regionalne Centrum Transferu Nowoczesnych Technologii Wytwarzania" ma on na celu stworzenie w Centrum Kształcenia Praktycznego w Rzeszowie nowoczesnej bazy umożliwiającej kształcenie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników pracujących oraz przygotowujących się do pracy z zastosowaniem nowoczesnych technologii.Jego wartość wyniesie 3 515 000 Euro z czego miasto wyda z własnego budżetu 527 256 Euro a reszta pieniędzy pochodzić będzie z Unii (ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego 2007-2013).

Jak można zauważyć rzeszowski magistrat działa dość prężnie jeśli chodzi o pozyskiwanie Unijnych Funduszy. Pozostaje mieć tylko nadzieję że obecni włodarze

miasta nie spoczną na laurach i dalej będą silnie działać na rzecz poprawy warunków życia i wygody mieszkańców swego miasta.

ŹRÓDŁA

- Biuletyn Informacji Publicznej Urzędu Miasta Rzeszowa- www.bip.um.rzeszow.pl
- Gazeta Prawna z 19 marca 2008 roku (nr 56)
- Ranking Europejska Gmina - Europejskie Miasto 2008 za pośrednictwem stron internetowych Gazety Prawnej
- www.wikipedia.org
- strona z artykułem o kolejce nadziemnej w Rzeszowie: http://tiny.pl/3xbp
- ZDJĘCIA projektu kolejki: http://tiny.pl/3xb1
- „Rzeszów" autorstwa Zbigniewa Domino i Jana Grygiela, wyd. KAW w Rzeszowie.

Paweł Strzępek

Współpraca kulturalna samorządów na przykładzie woj. Podkarpackiego

1. Wprowadzenie

Kultura jest jedną z dziedzin najlepiej nadających się do realizacji różnorodnych projektów także ponadnarodowych. Związane jest to z wieloma czynnikami między innymi z podobieństwami wynikającymi z bliskiego sąsiedztwa (język, obyczaje, itp.). Stwarza to wspaniałe możliwości realizacji wielu ciekawych inicjatyw.

2. Źródła finansowania inicjatyw kulturalnych

Dotacje na działalność kulturową pochodzą z wielu źródeł, nie tylko ze środków samorządu województwa. Innymi „sponsorami" kultury mogą być także:

- Ministerstwo kultury i dziedzictwa narodowego,
- Konserwator zabytków,
- Prywatni sponsorzy.

Również instytucje kultury mogą przeznaczyć część własnych dochodów. Nie wolno zapomnieć o Unii Europejskiej, która zachęca do współpracy między państwami, a w sytuacjach koniecznych wspiera i uzupełnia działania prowadzone przez poszczególne kraje. Zakres tych działań obejmuje: podnoszenie poziomu wiedzy w zakresie kultury i historii narodów europejskich; zachowanie i ochronę dziedzictwa kulturowego o znaczeniu europejskim, wspieranie twórczości artystycznej i literackiej. Unia przygotowała wiele programów wspierania kultury. To programy takie jak: Kultura 2000, Media Plus, Sokrates, Leonardo da Vinci, Młodzież, eContent, Programy Współpracy Przygranicznej, Town Twinning, lub wspólnotowa Inicjatywa INTERREG IIIA lub IIIB. Mają one służyć realizacji projektów związanych z konserwacją, renowacją, modernizacją i adaptacją na cele kulturalne historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wraz z otoczeniem. Szczególnie dotyczy to obiektów, które będą służyć rozwojowi turystyki kulturalnej. Na pomoc mogą liczyć projekty rewitalizacji obiektów poprzemysłowych o stosunkowo wysokiej wartości historycznej przeznaczonych w szczególności na muzea nowoczesności. Dotyczy to także renowacji, ochrony i zachowania miejsc pamięci i

martyrologii. Wspomagane są projekty budowy, rozbudowy publicznych i niekomercyjnych instytucji kultury o europejskim znaczeniu.

3. Województwo Podkarpackie

Dogodne położenie oraz sąsiedztwo z Ukrainą i Słowacją sprawia, że województwo podkarpackie posiada ogromne możliwości współpracy z tymi krajami. Istotne znaczenie dla rozwoju współpracy mają imprezy międzynarodowe: festiwale, konkursy, wystawy, imprezy folklorystyczne i sportowe, przy czym podobieństwa kulturowe czynią działania integracyjne bardziej naturalnymi. W województwie podkarpackim można zaobserwować wzmożenie kontaktów pomiędzy lokalnymi społecznościami pasa pogranicza południowego, a także pomiędzy samorządami terytorialnymi Polski i Słowacji. Województwo podkarpackie jest włączone w struktury międzyregionalne, należy do Euroregionu Karpackiego. Związek ten stanowi instytucjonalną formę dla rozwijającej się współpracy transgranicznej, aktywizacji obszarów peryferyjnych tworząc płaszczyznę inicjacji i koordynacji wspólnych przedsięwzięć. Najpoważniejsze osiągnięcia EK odnoszą się do strefy wymiany kulturalnej, handlowej i ekologicznej oraz do utworzenia kilku instytucji tworzących podstawowe instrumentarium do współpracy transgranicznej. Współpraca kulturalna należy do najbardziej rozwiniętych. Także ochrona środowiska jest sferą współpracy między strukturami EK. Jej przykładem jest położony na pograniczu Ukrainy, Polski i Słowacji - Międzynarodowy Rezerwat Biosfery. Współpraca międzyregionalna nie odnosi się tylko do naszych sąsiadów. Województwo Podkarpackie prowadzi ją także z regionami państw takich jak: Republika Włoska, Republika Czeska, Federacja Rosyjska, Republika Grecka, Republika Węgierska, Republika Portugalska,

Republika Austrii, Republika Federalna Niemiec, Rumunia. Przedstawiciele naszego województwa często uczestniczą w obchodach ważnych rocznic historycznych w tych krajach.

4. Przykłady działań

Działania w sferze współpracy kulturalnej są różnorodne służą promocji autentycznego wielokulturowego bogactwa narodowego w województwie podkarpackim z uwzględnieniem mniejszości narodowych. Są one głównie skierowane na ochronę bogactwa dziedzictwa kulturowego regionu, jego wielokulturowości, ochronę tradycji kultury i sztuki ludowej, rewitalizacje sieci i bazy instytucji kultury. Również na inspirowanie i wspieranie społecznego ruchu kulturalnego, prowadzenie i wspieranie informacji kulturalnej, inicjowanie i wspieranie projektów badawczych, edukacyjnych i upowszechniających wybitne dokonania kultury oraz prezentujących istotne elementy dziedzictwa narodowego krajów współpracujących. Organizowane są regionalne, ogólnopolskie i zagraniczne sesje i konferencje dotyczące wspólnych działań mających na celu promocje szeroko pojętej kultury. Realizowane są przedsięwzięcia z zakresu popularyzacji przeszłości: programy edukacyjne, trasy turystyczne, imprezy folklorystyczne, festyny archeologiczne i inne. Ze współpracą wiąże się także uczestnictwo w festiwalach, konkursach, przeglądach, spotkaniach, plenerach, wystawach, warsztatach, tournee artystycznych, seminariach, konferencjach, szkoleniach, kursach - indywidualnych i grupowych (w tym: realizacja nagrań fonograficznych i audiowizualnych, zakup strojów, materiałów muzycznych). Ważnym elementem współpracy jest wydawanie niskonakładowych niekomercyjnych publikacji, periodyków i opracowań naukowo-badawczych, informatorów, dotyczących historii i dziedzictwa kulturowego regionu, opracowywanie dokumentacji dotyczącej tradycji, zwyczajów i

twórczości ludowej, kultury narodowej, zanikających zawodów również w obcych językach. Nie można zapomnieć o udzielaniu dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. Wszystkie te działania powinny zacieśniać współprace między narodami we wspólnej Europie.

5. Przykłady imprez

Szczególnego charakteru współpracy nadaje uczestnictwo w imprezach kulturalnych. Na Podkarpaciu do największych imprez, w których uczestniczą goście z innych krajów należą:

- Międzynarodowy Festiwal Instrumentów Dętych Blaszanych w Mielcu
- Polsko-ukraińskie spotkania kulturalne - „Na styku kultur" w Łańcucie
- Międzynarodowy Festiwal Muzyki Akordeonowej w Przemyślu
- Międzynarodowe Triennale Malarstwa Regionu Karpat „Srebrny Czworokąt"
- Międzynarodowy Festiwal Piosenki Carpathia Festival Rzeszów
- Międzynarodowe Festiwale: Muzyki Dawnej „Pieśń naszych korzeni" w Jarosławiu,
- Muzyki Organowej i Kameralnej w Leżajsku
- Międzynarodowy Festiwal Pieśni i Muzyki Ludowej Młodych „Eurofolk na pograniczach" w Sanoku
- Impreza „Karpackie klimaty" w Krośnie.

6. Podsumowanie

Województwo podkarpacki ma bogatą historię i kulturę. Przez wiele lat mieszały się tu kultury narodów Galicji. Dzięki temu na terenie województwa mamy mnóstwo obiektów związanych z tymi narodami. Na Podkarpaciu możemy zaobserwować też wiele niepowtarzalnych obrzędów. Mieszkańcy powinni być tego świadomi i promować „naszą" kulturę niezależnie od miejsca, w którym obecnie przebywają.

BIBLIOGRAFIA

- Dane za stroną internetową: http://www.si.podkarpackie.pl
- Dane za stroną internetową: http://nowy.erzeszow.pl/
- Unia Europejska. Informator o polityce kulturalnej, wyd. Komitet Integracji Europejskiej, Warszawa 2000
- PROGRAM ROZWOJU KULTURY W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM NA LATA 2005-2009 wyd. Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego Rzeszów 2004

Justyna Szatkowska

Współpraca Opola z miastami partnerskimi

Opisując współpracę Opola z miastami partnerskimi na początku należy wyjaśnić co to jest współpraca. Współpraca – praca, działalność prowadzona wspólnie, w porozumieniu z kimś innym[537].

Opole jest jednym z najstarszych miast naszego kraju. Pierwotnie *opole* oznaczało związaną wspólnymi prawami i obowiązkami wspólnotę rodową i terytorialną. Jedna z takich wspólnot dała początek miastu. Jest miastem wojewódzkim położonym w południowej części Pradoliny Wrocławskiej, nad Odrą.[538] Główny ośrodek gospodarczy, naukowy, kulturalny i administracyjny – stolica województwa opolskiego. Liczy 130 tys. mieszkańców. W 2002 roku przeprowadzono ranking miast o największym potencjale rozwojowym opracowanym przez Centrum Badań Regionalnych w Warszawie Opole trafia do ścisłej czołówce miast, plasując się za Sopotem, Poznaniem oraz Krakowem. Zaś według rankingu miesięcznika „Forbes" Opole zajęło dziewiąte miejsce w kategorii miast najatrakcyjniejszych dla biznesu i trzecie wśród miast najatrakcyjniejszych dla kapitału zagranicznego. Z czego słynie Opole, z czym nam się kojarzy? Przede wszystkim z Krajowym Festiwalem Piosenki Polskiej. Ponadto miasto słynie z innych imprez muzycznych np. Międzynarodowy Festiwal Perkusyjny. Miasto bogate jest w teatry, kina, muzea, galerie.

Obecnie Opole współpracuje z 16 miastami partnerskimi są to:

- Alytus, Litwa
- Agii Anargiri (dzielnica Aten), Grecja
- Biełgorod, Rosja
- Bonn, Niemcy
- Bruntal, Czechy
- Hradec Kralove, Czechy
- Carrara, Włochy
- Dijon, Francja
- Grasse, Francja
- Ingolstadt, Niemcy
- Iwano – Frankowsk, Ukraina
- Kuopio, Finlandia
- Mulheim an der Ruhr, Niemcy
- Poczdam, Niemcy
- Roanoke, Stany Zjednoczone
- Szekesfehervar, Węgry.

Alytus jest miastem położonym w południowej części Litwy, często określane jest stolicą regionu Dżukija. Mieszka tutaj ok. 77 tys. obywateli – określane jest jako 6 miasto pod względem wielkości. Opole współpracuje z tym miastem od 1993 - wtedy to podpisano „Protokół o nawiązaniu stosunków i współpracy".[539] Współpraca między zaprzyjaźnionymi miastami będzie obejmować następujące dziedziny:

- kultura

[537] Słownik Współczesnego Języka Polskiego, tom 2, wydanie drugie Wydawnictwo WILGA dla Reader's Digest Przegląd, Warszawa 2001 s. 545.

[538] Nowa Encyklopedia Powszechna PWN tom 4 Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997, s. 655.

[539] http://www.opole.pl/miasto/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=20&Itemid=108

- nauka i oświata,
- sport i turystyka,
- ochrona środowiska,
- sprawy socjalne,
- współpraca gospodarcza.

1. Podstawą bieżących kontaktów będzie wymiana wiadomości między miastami o działalności i wydarzeniach we wszystkich wyżej wymienionych dziedzinach w oparciu o odrębne wzajemne uzgodnienia.
2. Obie strony będą tworzyć płaszczyznę do wzajemnego poznawania się, wymiany poglądów i informacji pomiędzy mieszkańcami obydwu miast, a szczególnie do utrzymywania wzajemnych kontaktów młodzieży i współpracy między szkołami.
3. Obie strony będą popierały bezpośrednie kontakty między organizacjami, związkami, stowarzyszeniami, przedsiębiorstwami, które sprzyjałyby stałej dwustronnej współpracy.
4. Obydwa miasta będą wymieniały oficjalne delegacje w oparciu o odrębne uzgodnienia. Punktem wyjścia będzie wymiana oficjalnych delegacji co drugi rok.
5. Wymiana innych grup i przedstawicieli będzie uzgadniana oddzielnie. Obydwie strony będą przywiązywały szczególną uwagę do wymiany specjalistów i do bezpośrednich kontaktów na szczeblu życia gospodarczego.
6. Wymiana korespondencji i bezpośrednich rozmów będzie odbywać się w języku polskim. W miarę istniejących możliwości obie strony będą starały się o zorganizowanie tłumaczenia w języku ojczystym dla oficjalnych delegacji w zaprzyjaźnionym mieście, opierając się każdorazowo o odrębne uzgodnienie. [540]

Jeszcze tak niedawno bo w dniach 30 wrzesień – 3 października w Alytus na zaproszenie prezydenta Miasta oraz partnerską szkołę Gimnazjum Katolickie im. Św. Benedykta opolska delegacja spędziła kilka dni na Litwie. Osoby, które uczestniczyły w tym spotkaniu odwiedziły liczne szkoły i przedszkola zaznajamiając się przy tym z funkcjonowaniem litewskiej oświaty – uczestniczyli również w uroczystości z okazji Międzynarodowego Dnia Nauczyciela. Co daje taka wizyta? Miasta nawiązują współpracę między kolejnymi ośrodkami oświatowymi, wymieniają się doświadczeniami w zakresie funkcjonowania oświaty. Dyrekcja Publicznego Gimnazjum Nr 6 w Opolu zaprosiła litewskich uczniów z Gimnazjum Katolickiego im. Św. Benedykta. Spotkanie ma się odbyć na wiosnę 2009 roku. Także w ramach współpracy miasto Opole organizuje wyjazdy do Atytus – są to m.in. Obozy integracyjno -językowe. [541] Alytus jest bardzo nowoczesnym miastem z liczną siecią banków restauracji, kawiarni, barów oraz hoteli.

Agii Anargiri – nie jest to miasto, zaś dzielnica Aten, stolicy Grecji. Położona jest w zachodnio - południowej jej części, od centrum dzieli ją zaledwie 6 km, co sprawia że dzielnica może się szybciej rozwijać. Również dużym plusem jest to, że Agii Anargiri położona jest w pobliżu autostrady i linii kolejowej. Agii Anargiri, to centrum handlowe o dużym znaczeniu dla Aten oraz miejsce usytuowania małych zakładów przemysłowych i pracowni rzemieślniczych. „Porozumienie o Współpracy" zostało zawarte w 1996 roku.[542] „Myślę, że to wymóg czasu. Zapatrując się na Zachód, zapomnieliśmy mocno o Wschodzie. A przecież Ukraina, Rosja to ogromne kraje, stąd także decyzja o

[540] http://rm.um.opole.pl/uchwaly/kadencja1/47/z289-93-1.html
[541] http://oswiata.um.opole.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=128&Itemid=69
[542] http://www.opole.pl/miasto/index.php?option=com_content&task=view&id=124&Itemid=108

usankcjonowaniu naszej wieloletniej współpracy z **Biełgorodem** umową podpisaną w ubiegłym roku – powiedział Janusz Karpiński, szef Biura Współpracy Międzynarodowej w opolskim Urzędzie Miasta.[543]

Biełgorod - partnerskie miasto w Rosji, położone na południe od Rosji., zamieszkiwane przez 355 tys. obywateli. Miasto nastawione na kształcenie młodych ludzi – znajduje się tutaj bardzo dużo szkół wyższych, uczelni (46 tys. studentów).Umowę o przyjaźni i współpracy podpisano 14 kwietnia 2004 roku.[544] Przejawem partnerstwa obu miast jest m.in. pomad 20 letnia współpraca Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu z biełgorodzką Państwową Publiczną Biblioteką Naukową. Z racji tej współpracy w 2006 roku została poświęcona wystawa fotograficzna „Biełgorod w obiektywie" - którą można było oglądać w pałacyku biblioteki w Opolu. Placówka w Biełgorodzie podarowała liczne albumy, wydawnictwa naukowe, które w ramach tej międzybibliotecznej wymiany są bardzo cennym darem dla biblioteki w Opolu. W wernisażu wzięło udział czworo bibliotekarzy z Biełgorodu – bo wymianę doświadczeń między placówkami cenią sobie niezmiennie zarówno Rosjanie jaki i pracownicy opolskiej Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej.

Bruntála, leży wśród wspaniałej, prawie nienaruszonej przyrody. Jest miastem, w którym dawna architektura łączy się ze współczesnością. Jest idealnym miejscem wypoczynku. Miasto położone jest na północ od Moraw w zachodniej części górnego biegu rzeki Odry. Bruntál ze względu na swoje położenie jest ośrodkiem turystycznym. Góry jesenickie są miejscem w którym trasy narciarskie, turystyczne, rowerowe przyciągają tysiące turystów Kontakty sąsiedzkie Opola i Bruntála sięgają lat 70. Jednak umowa została podpisana dopiero w 1997 roku. [545] Jedną z formą realizowaną w ramach partnerstwa obu miast jest projekt - „ Sport bez granic Opole – Bruntal" – jest to projekt realizowany w ramach programu Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A Czechy – Polska, finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Łownym zadaniem projektu było wznowienie współpracy transgranicznej pomiędzy Opolem a Bruntalem na arenie sportowej, pokonanie granic geograficznych i mentalnych. Projekt ponadto zakładał integracje osób niepełnosprawnych, zachęcenie mieszkańców obu miast do lepszego poznania się, nawiązywania przyjaźni i sportowej rywalizacji. Cel został osiągnięty. Imprezy sportowe zostały przeprowadzone w maju i czerwcu [546]

Carrara od koniec lat 90 XX w. Opole i Carrara nawiązywały pierwsze stosunki partnerskie. Jednakże „Wspólny Układ Przyjaźni między miastami Carrara, Grasse, Ingolstadt, Opole", podpisano w Grasse w dniu 15 października 2000 r., następnie w Opolu w dniu 11 listopada 2000 r. oraz w Carrarze w dniu 1 czerwca 2001 r.[547] Miasto partnerskie Opola położone jest w Toksani (Włochy) u stóp Alp Aquańskich. Od Morza Liguryjskiego dzieli Carrarę ok. 7 km około 70 tys. mieszkańców zamieszkuje ten znany ośrodek wypoczynkowy, który oferuje turystom wiele atrakcji krajoznawczych oraz rekreacyjno – wypoczynkowych. Miasto posiada dobrze rozwinięty przemysł, głównie chemiczny i metalowy. Carrara znana jest m.in. z kamieniołomów z których wydobywa się marmur (sam Michał Anioł rzeźbił w tym mieście). W pobliżu Carrary, w Pietrasanta

---

[543] http://opole.naszemiasto.pl/wydarzenia/357367.html
[544] http://www.opole.pl/miasto/index.php?option=com_content&task=view&id=125&Itemid=108
[545] http://www.opole.pl/miasto/index.php?option=com_content&task=view&id=126&Itemid=108
[546] http://www.opole.pl/gospodarka/projekty_europejskie/index.php?option=com_content&task=view&id=11
[547] http://www.opole.pl/miasto/index.php?option=com_content&task=view&id=127&Itemid=108

mieszka polski rzeźbiarz – Igor Mitoraj, jego rzeźby wykonane są z brązu oraz z marmuru karraryjskiego.[548] Z białym marmurem karraryjskim związane są różne wydarzenia Jak już wcześniej wspomniałam Carrara słynie z białego marmuru – władze tegoż miasta podarowały w ramach prezentu Opolu 8 brył marmuru (każda waży ok. 5 ton a ich wartość szacuje się na 300 tys. zł.). Został ogłoszony konkurs w którym wzięło udział 27 rzeźbiarzy z 14 krajów – to wszystko jest częścią akcji promocyjnej, która ma przypominać, że Opole jest „ stolicą polskiej piosenki". Również w ramach współpracy Carrarą miasto Opole organizuje w dniach 27 czerwca – 20 lipca 2008 II Międzynarodowy Plener Rzeźbiarski., szczęśliwcy, którzy się zakwalifikują będą przez 24 dni pracować w blokach marmuru posągowego z kamieniołomów Carrary. Jak widać nawiązanie stosunków Opola z Carrarą jest bardzo sprzyjające dla miasta.

Grasse, Francja – na samym początku należy zaznaczyć, że jest to pierwsze miasto partnerskie Opola. Współpraca między tymi miastami trwa od 1964 roku. Miasto liczy 44 tys. mieszkańców. cechą charakterystyczną Grasse jest to że posiada ok. 30 zakładów i fabryk produkujących perfumy oraz substancje aromatyczne. W Grasse corocznie odbywają się dwie wspaniałe imprezy, w których mieszkańcy oraz liczni przyjezdni składają hołd dwóm kwiatom symbolizującym sławę miasta Grasse - jako stolicy perfum: majowa wystawa róż „EXPO ROSE" oraz sierpniowe Święto Jaśminu.[549]

Ingolstadt, miasto położone w południowej części Niemiec nad rzeką Dunaj. Współpraca z miastem Ingolstadt rozpoczęła się dzięki miastu partnerskiemu Opola - Grasse. Przez ostatnie lata współpraca pomiędzy miastem Opole i miastem Ingolstadt rozwijała się tak pomyślnie, że zaowocowało to podpisaniem umowy czterostronnej w dniu 10.10.2000 r., pomiędzy miastami; Ingolstadt, Opole, Carrara i Grasse. Ingolstadt jest stolicą koncernu Volkswagena i Audi, ponadto dobrze rozwinięty przemysł lotniczy i maszynowy[550].

Iwano-Frankowsk, kolejne miasto partnerskie z którym Opole podpisało umowę o przyjaźni i współpracy 18 kwietnia 2005 roku.[551], Iwano-Frankowsk dawniej Stanisławowo, położone w południowo-zachodniej części Ukrainy. Współpraca obu miast będzie polegała na wymianie młodzieży ze szkół oraz nauczyciel, a także pomocy w organizacji straży. Jak każda współpraca będzie opierać się na organizowaniu wspólnych imprez, zarówno w dziedzinach sztuki jak i kultury, muzyki, organizowaniu festiwali. Miasto to sąsiaduje z Karpatami, które sprzyjają turystyce, rekreacji i wypoczynkowi. Miasto przyciąga zabytkami architektury, świątyniami, muzeami, teatrem. Prezydent Miasta Ryszard Zembaczyński w jednej ze swoich wypowiedzi wyznał: „Lepszego partnera na Ukrainie trudno było znaleźć. Miasto jest przepiękne. Zapraszamy do siebie przede wszystkim nauczycieli, artystów i przedsiębiorców. My też będziemy przyjeżdżać..." Przykładem współpracy zaprzyjaźnionych miast jest pomoc miasta Opola ofiarowana po tragicznej w skutkach powodzi na Ukrainie gdzie straty materialne wynosiły około 350 milionów dolarów, ofiar śmiertelnych było 22. Prezydent miasta Ryszard Zembaczyński zadeklarował pomoc dla Iwano – Frankowska nie tylko finansowa (2 miliony zł) ale także materialną. Miasto było odcięte od świata.

Kuopio i Opole są miastami partnerskimi od 1980 roku, wtedy to podpisano „Umowę o przyjaźni i współpracy". Jest 8 co do wielkości miastem Finlandii, liczy ok. 600 tys. mieszkańców. Główny ośrodek rekreacyjny dla mieszkańców całego kraju ze

[548] http://wapedia.mobi/pl/Carrara
[549] http://www.opole.pl/miasto/index.php?option=com_content&task=view&id=128&Itemid=108
[550] http://www.opole.pl/miasto/index.php?option=com_content&task=view&id=129&Itemid=108
[551] http://www.opole.pl/miasto/index.php?option=com_content&task=view&id=130&Itemid=108

względu na bogactwo lasów, jezior. Centrum miasta, obejmujące jedną piątą całego obszaru, zamieszkuje około 90 procent wszystkich mieszkańców Kuopio. W 1972 r. stało się miastem studenckim, kiedy to rozpoczął działalność Uniwersytet Kuopio.[552] Jak wygląda współpraca między tymi miastami? Jako przykład może posłużyć kurs języka fińskiego organizowany przez Kuopio Mianowicie poprzez współpracę Opola w konkursie jedna osoba może wziąć udział w kursie za darmo. Należy przy tym zwrócić uwagę na to że miasto pokrywa wszystkie koszty związane z zakwaterowaniem, wyżywieniem, transportem na terenie miasta itd.

Mulheim an der Rhur, jest partnerem Opola od 1989 roku, dokładniej od 29 kwietnia tegoż roku. Porozumienie o współpracy zostało podpisane podczas Dni Polskiej kultury w Zagłębiu Rhury. Umowa została ratyfikowana w Mulheim dnia 11 maja 1989 r.(podpisał nadburmistrz Eleonore Gullenstern) a Miejska Rada Narodowa nadała mu moc prawną 20 grudnia 1989 r. (podpisał prezydent miasta Tadeusz Berka). Instytut Śląski i Akademia Ewangelicka w Mulheim dały początek tej współpracy. Już od 1985 roku obie te placówki współpracowały ze sobą poprzez: wymianę grup dyskusyjnych, wymianę młodzieży, wymianę dorobku naukowego i publikacje wspólnych wydawnictw. W 1994 roku w Opolu odbyło się Forum Ekologiczne Miast Partnerskich, opolska młodzież brała udział w Międzynarodowym Forum Młodzieży Środowisko i Ekologia w Mulheim, w licznych festiwalach w Niemczech brali udział polscy młodzi artyści, a na Dniach Opola gościli muzycy z Niemiec. W Mulheim występował zespół „Pech", „Opole", oraz „Legenda". Chciałam również zwrócić uwagę na wymianę między szkolną pomiędzy Zespołem Szkól Specjalnych w Opolu a zaprzyjaźnioną Szkoła „Rembergschule" z Mulheim and der Ruhr. W ramach tej współpracy odbyło się kilka spotkań: Opole 9-13 Maj 2005, Opole 5-9 Maj, Mulheim 6-10 październik 2003, Z wizytą w Niemczech/ Mulheim 15 – 19 maja 2006 roku, oraz 2 czerwca 2008 uczniowie z Mulheim odwiedzili szkołę w Opolu. Zorganizowanie takiej wymiany wymaga dużo nakładu pracy, poświęcenia, czasu, elastyczności, pomysłów, rozwiązań. Ale wzbogaca młodych ludzi o doświadczenie – nawiązują oni kontakty, szlifują swój język, zwiedzają inne kraje mają możliwość poznania czegoś nowego... Od lat 60. rejon ten znany był z przemysłu ciężkiego – utrzymujący się z węgla i stali. W mieście funkcjonują duże przedsiębiorstwa produkcyjne stąd też obserwowany jest tutaj najniższy wskaźnik bezrobocia". Zaś Rhura będąca niegdyś przemysłowym ciekiem stała się rzeką dostarczającą miastu wody pitnej Połowa obszaru to tereny zielone - lasy, łąki. Wysokie wartości rekreacyjne potwierdza działalność 118 klubów sportowych. W centrum miasta znajduje się kompleks zieleni o pow. 64 ha - tereny wystawy MüGa - co czyni to miejsce niezwykle atrakcyjnym. O Mülheim a.d. Ruhr mówi się „...po prostu sympatyczne miasto".

Poczdam - pierwsze nieformalne kontakty pomiędzy Opolem a Poczdamem zostały nawiązane już na początku lat 60. W 1973 r. Władze obu miast podpisały w Poczdamie porozumienie o wzajemnej przyjaźni i współpracy. Pomimo trudnych chwil dla Polski – m.in. wprowadzenie stanu wojennego, licznych przemian, które zachodziły w obu państwach w latach 1989-90 nawiązywanie dalszych stosunków wydawałoby się bardzo trudne. Okazało się inaczej w 1993 roku Opole o Poczdam zawarły nowe, silniejsze partnerstwo. Władzę Poczdamu dbają o kontakty z Opolem – są one stabilne i bardzo aktywne. Świadczy o tym to, że po wielkiej powodzi, w roku 1997 – która zniszczyła miasto, mieszkańcy Poczdamu pomagali zaprzyjaźnionemu miastu w różny sposób np. wysłali do Opola grupy interwencyjne, czy odziały straży pożarnej. Cennym darem było tez 90 000 Euro – zebrane w licznych zbiórkach. Polski minister kultury w

[552] http://www.opole.pl/miasto/index.php?option=com_content&task=view&id=131&Itemid=108

tym roku wyróżnił współpracę polsko – niemiecką za rok 2004. Obszar miasta zamieszkuje obecnie 140 tys. mieszkańców. Poczdam to miasto leżące na terenie Brandenburgii (Niemcy). Pięknie odbudowane i odrestaurowane stanowi dziś kulturalne zaplecze Berlina. Warto zauważyć że na Uniwersytecie poczdamskim kształci się około 7,5 tys. studentów. Corocznie w kwietniu i maju Poczdam zaprasza na cykl imprez teatralno -muzycznych „Poczdamska Wiosna", a w sierpniu na Poczdamskie ARKADIA.

Współpraca ***Roanoke*** i Opola rozpoczęła się w 1993 roku programem „Manager to Manager". Program „Manager to Manager" zainicjowany przez Ligę Managerów Virginii (VLGMA). Polegał ona na wymianie doświadczeń pomiędzy amerykańskimi managerami a polskimi samorządowcami. Wymiana specjalistów prowadzona była przez 3 lata pomiędzy Roanoke a Opolem. W listopadzie 1994 r. podpisane zostało „Porozumienie o Współpracy Roanoke, nazywane stolicą tzw. „niebieskiego grzbietu", jest największym wśród miast, leżących wzdłuż „Parkowego Szlaku". Obecnie stało się również miastem przemysłowym. Dominujące gałęzie przemysłu to: włókienniczy, chemiczny i drzewny.[553]

Szekesfehervar miasto partnerskie z którym umowa o współpracy została podpisana w 1978 r. Warto zauważyć, iż miasto przeżyło swój rozkwit – z małego, rolniczego miasteczka przeobraziło się w ważny ośrodek przemysłowy. Firmy, które działają w Székesfehérvár to: Philips, Ford, ALCOA, Ikarus. Miasto dba o pozostałości historii, które odrestaurowane wzbogacają wystój tej miejscowości, dzięki swym wartościom będącej ważnym ośrodkiem turystycznym[554]. Większość zabytków podobnie jak w Opolu mieści się w centrum miasta, dojazd do niego z Budapesztu jest równie łatwy co z Wrocławia do Opola.

W ramach **polsko – czeskiej** współpracy realizowany był program Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A Czechy – Polska. Głównym celem projektu było stworzenie sieci współpracy pomiędzy polskimi i czeskimi klubami sportowymi, czego efektem było podpisanie międzynarodowych porozumień dotyczących współpracy porozumień dotyczących współpracy na obszarze pogranicza polsko – czeskiego. W tym czasie organizowano wiele imprez sportowych – uczestnicy rywalizowali ze sobą ale co ważne mogli się lepiej poznać. Projekt „Polsko – czeska współpraca sportowa Opole – Ołomuniec" jest doskonałym przykładem tego, ile korzyści może przynieść współpraca transgraniczna. Od marca tego roku oficjalnym partnerem województwa opolskiego we współpracy zagranicznej jest rumuński okręg **Arad.** Marszałek Józef Sebesta zaprosił w czerwcu przedstawicieli adm. z Aradu do opolskiego urzędu marszałkowskiego (wymiana doświadczeń korzystania z funduszy europejskich). Goście z Rumunii brali już udział w targach turystycznych organizowanych w Opolu. Jedna z inicjatyw jest organizacja w Opolu seminarium i wystawy poświęconej Mircea Eliademu. Był to religioznawca, postać ważna w Rumunii. Opolszczyzna chce także pokazać Rumunom największego Polaka – Jana Pawła II – wystawa miałaby miejsce w Aradzie. Dnia 2 stycznia na świecie obchodzony jest dzień miast partnerskich. [555]

Miasto Opole współpracuje z 16 miastami partnerskimi. Miasta organizują wspólnie imprezy kulturalne, wymiany młodzieży ale także liczne wymiany gospodarcze. W przypadku Carrary, Ingolstadtu, Opola i Grasse mieszkańcy tych miast na podstawie paszportu turystycznego mogą liczyć na zniżki w kilkudziesięciu zakładach usługowych, hotelach, restauracjach oraz placówkach kulturalnych co wynika z podpisania specjalnej

[553] http://www.opole.pl/miasto/index.php?option=com_content&task=view&id=134&Itemid=108
[554] http://www.opole.pl/miasto/index.php?option=com_content&task=view&id=135&Itemid=108
[555] http://www.seoteka.pl/n150.php

umowy. Poprzez współpracę Opola z miastami partnerskimi liczne imprezy kulturalne, muzyczne, teatralne a także sportowe na stałe wpisały się w kalendarz miasta – mam tutaj na myśli II międzynarodowy turniej miast partnerskich w hokeju na lodzie – puchar miasta prezydenta Opole. W tym turnieju wystąpią zespoły zagraniczne: Ingolstadt, Szekesfehervar, Biełgorod. Ponadto warto zauważyć, że Opole współpracuje z ojczyzną tulipanów – mam tutaj na myśli współpracę Caritas Diecezji Opolskiej z Fundacja Przyjaciół Dziecka Polskiego z Raalte z Holandii. Wymiana doświadczeń, wzajemna pomoc trwa od 1992 roku.

Współpraca Opola z miastami partnerskimi jest bardzo bogata i ciągle się rozszerza na kolejne państwa, regiony. Wspólne imprezy, liczne wymiany młodzieży sprawiają, że miasto może się rozwijać. Przez takie partnerstwo miasta pomagają sobie w trudnych sytuacjach, wspierają się nawzajem. Opole jest bardzo atrakcyjnym miastem – nawiązując stosunki z innymi krajami może liczyć na dalszy wzrost popularności.

Bibliografia:

1. Słownik Współczesnego Języka Polskiego, tom 2, wydanie drugie Wydawnictwo WILGA dla Reader's Digest Przegląd, Warszawa 2001 s. 545.
2. Nowa Encyklopedia Powszechna PWN tom 4 Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997, s. 655.

Strony internetowe:

3. http://www.opole.pl/miasto/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=20&Itemid=108
4. http://rm.um.opole.pl/uchwaly/kadencja1/47/z289-93-1.html
5. http://oswiata.um.opole.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=128&Itemid=69
6. http://www.opole.pl/miasto/index.php?option=com_content&task=view&id=124&Itemid=108
7. http://opole.naszemiasto.pl/wydarzenia/357367.html
8. http://www.opole.pl/miasto/index.php?option=com_content&task=view&id=125&Itemid=108
9. http://www.opole.pl/miasto/index.php?option=com_content&task=view&id=129&Itemid=108
10. http://www.opole.pl/miasto/index.php?option=com_content&task=view&id=130&Itemid=108
11. http://www.opole.pl/miasto/index.php?option=com_content&task=view&id=131&Itemid=108
12. http://www.opole.pl/miasto/index.php?option=com_content&task=view&id=134&Itemid=108
13. http://www.opole.pl/miasto/index.php?option=com_content&task=view&id=135&Itemid=108
14. http://www.seoteka.pl/n150.php

Paulina Szela

Polityka ochrony środowiska w gminie Sędziszów Małopolski

Do zadań gminy zgodnie z Ustawą o samorządzie należy wykonywania określonych ustawami zadań publicznych o charakterze lokalnym, w tym zadań z zakresu ochrony środowiska. Ustawa o ochronie środowiska (art.17 i 18) oraz ustawa o odpadach(art. 14 ust.3i6) z dnia 27 kwietnia 2001 r. Nakładają na Burmistrza obowiązek sporządzenia gminnych programów ochrony środowiska wraz z gminnymi planami gospodarki odpadami.

Polityka prowadzona przez Burmistrza w ramach ochrony środowiska polega miedzy innymi na:

-realizowanie zrównoważonego rozwoju gminy poprzez podejmowanie przedsięwzięć inwestycyjnych i działań nie inwestycyjnych realizowanych przez samorząd gminny.

-stworzenie możliwości do występowania z zewnętrzne środki finansowe potrzebne do realizacji przedsięwzięć,

-podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa i wiedzy o stanie środowiska miasta i gminy Sędziszów Młp.,

-określenie zasobów środowiska i najważniejszych problemów ekologicznych możliwych do rozwiązania na poziomie gminnym,

-określenie zakresu i zasad współpracy administracji publicznej wszystkich szczebli, instytucji, pozarządowych organizacji ekologicznych na rzecz ochrony środowiska na terenie miasta i gminy Sędziszów Młp.

Polska, po wejściu do UE ma obowiązek przestrzegania również polityki ochrony środowiska prowadzonej przez wspólnotę. Prawo Unii Europejskiej regulujące ochronę środowiska powstawało na przestrzeni ostatnich 30 lat. Obecnie liczy około 300 aktów prawnych, obejmujących dyrektywy, rozporządzenia, decyzje i zalecenia. Do tego należy dodać dużą liczbę publikowanych informacji i innych dokumentów o charakterze programowym, istotnych dla polityki ekologicznej Unii Europejskiej. Przepisy dotyczące ochrony środowiska służą eliminowaniu barier handlowych, które mogłyby powstać przy braku jednolitych standardów ekologicznych.

Strategia działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska

Działania w zakresie ochrony środowiska prowadzone będą w obrębie określonych obszarów strategicznych wymienionych pod względem ważności dla realizacji Programu według następującej kolejności:

1. ochrona zasobów i poprawa jakości środowiska,
2. racjonalne użytkowanie zasobów środowiska,
3. współpraca z sąsiednimi gminami,
4. edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego

Obszary strategiczne, w zależności od dziedziny, w swoim zakresie obejmują określoną ilość celów strategicznych w ramach, których wyznaczone zostały cele długookresowe i krótkookresowe oraz określone działania inwestycyjne, zapewniające osiąganie przyjętych celów.

Cele strategiczne oraz zawarte w ich ramach cele długookresowe i krótkookresowe wymienione są w Programie w kolejności określonej priorytetami wynikającymi ze stopnia i pilności tych celów dal realizacji zadań w obrębie danego pola strategicznego.

Zasada kolejności, ważności i priorytetów odnosi się również do działań inwestycyjnych i nie inwestycyjnych sformułowanych dla realizacji poszczególnych celów długo o krótkookresowych.

Działania w zakresie ochrony środowiska powinny być powiązane z możliwościami rozwojowymi powiatu. Przyjęte w strategii cele i kierunki działania uwzględniają cele i kierunki działań określone w „Polityce ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010" skoordynowane są z dokumentami strategicznymi i sektorowymi opracowywanymi w województwie podkarpackim i w Sędziszowie Małopolskim tj.:

A) „Planem zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego"

B) „Programem ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego"

C) „Planem gospodarki odpadami dla miasta i gminy Sędziszów Małopolski",

D) „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Miasta i Gminy Sędziszów Małopolski".

Założenia polityki ekologicznej Miasta i Gminy

Działania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska w mieście i gminie Sędziszów Małopolski zmierzają w kierunku poprawy stanu środowiska, racjonalnego gospodarowania zasobami, w tym ograniczenia materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i emisji zanieczyszczeń.

Strategicznym celem polityki ekologicznej jest ograniczenie szkodliwych czynników wpływających na zdrowie i zapobieganie zagrożeniom zdrowia. Dlatego bardzo duże znaczenie ma poprawa jakości wody do picia, poprawa stanu powietrza atmosferycznego, ochrona przed chemicznym zanieczyszczeniem gleby i wód gruntowych, odpady komunalne i przemysłowe, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne, zapobieganie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska.

Obszar strategiczny nr 1 pt. „ochrona i poprawa jakości środowiska"

Cel strategiczny nr 1 - Ochrona i kształtowanie stosunków wodnych-zapewnienie najlepszej jakości wód, w tym utrzymanie ilości wody na poziomie zapewniającym równowagę biologiczną oraz ochronę przed powodzią.

Proponowane działania

Do realizacji ochrony i poprawy jakości wód, zmniejszenia wodochłonności, ochrony przed powodzią i kształtowania stosunków wodnych na terenie miasta i gminy przyjmuje się do realizacji następujące działania;

- ograniczenia emisji zanieczyszczeń za źródeł punktowych: miejskich, przemysłowych i wiejskich (osiągnięcie co najmniej 75% poziomu usuwania biogenów ze ścieków komunalnych, zaprzestanie odprowadzania substancji niebezpiecznych i ograniczenie pozostałych substancji tego typu)
- zaspokojenie zapotrzebowania ludności na odpowiednią jakościowo wodę do picia poprzez modernizacje stacji uzdatniania wody zgodnie z wymogami nowych przepisów
- zmniejszenie wodochłonności przemysłu
- zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego na terenie gminy
- zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wody

W wyniku wzrostu intensywności produkcji rolnej, a także koncentracji, wzrasta zanieczyszczenie środowiska pochodzące z działalności rolniczej. Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich ma szczególne znaczenie w świetle integracji z Unią

Europejska i możliwości uzyskania wsparcia finansowego np. program SAPARD. Istnieje wiele dyrektyw które tak na przykład dyrektywa 91/676/EWG o ochronie wód przed zanieczyszczeniami pochodzących ze źródeł rolniczych. Dyrektywa ta nakłada na państwa członkowskie opracowania co najmniej jednego kodeksu dobrej praktyki rolniczej, który musi byś propagowany na terenie całego kraju. W nadchodzących latach wiele gospodarstw zmieni metodę swojej produkcji w kierunku rolnictwa ekologicznego, które ma większą szansę zbytu swoich produktów w krajach Unii Europejskiej, niż gospodarstwa zużywające znaczne ilości nawozów i środków ochrony roślin. Dlatego też gmina swoje działania kieruje na: budowę nowoczesnych stanowisk do składowania obornika i zbiorników w gospodarstwach rolnych, wspieranie rolnictwa ekologicznego, budowa deszczowni na terenach o intensywnej produkcji roślinnej a także budowę systemów oczyszczania ścieków sanitarnych.

Cel strategiczny nr 2 - Gospodarka odpadami

Akty prawne UE w zakresie gospodarki odpadami można podzielić na trzy grupy, tj. zawierające ogólne wymagania (tzw. prawodawstwo horyzontalne, np. tzw. dyrektywa ramowa o odpadach), dotyczące poszczególnych sposobów gospodarowania odpadami (np. składowania, spalania) oraz dotyczące poszczególnych strumieni odpadów (np. odpadów opakowaniowych, komunalnych osadów ściekowych). Do najważniejszych aktów prawnych UE należą w zakresie wymagań ogólnych:

- dyrektywa Rady 75/442/EWG z 15 lipca 1975 r. w sprawie odpadów (tzw. dyrektywa ramowa) znowelizowana dyrektywami Rady: 91/156/EWG i 91/692/EWG oraz decyzją Komisji 96/350/WE (tekst pierwotny: OJ L 194 25.07.1975 p.39), tzw. dyrektywa ramowa o odpadach,
- dyrektywa Rady 91/689/EWG z 12 grudnia 1991 r. w sprawie odpadów niebezpiecznych znowelizowana dyrektywą Rady 94/31/WE (tekst pierwotny: OJ L 377 31.12.1991 p.20),
- decyzja Komisji 2000/532/WE z 3 maja 2000 r. zastępująca decyzję Komisji 94/3/WE ustanawiającą listę odpadów zgodnie z art. 1 pkt a dyrektywy Rady 75/442/EWG w sprawie odpadów oraz decyzję Rady 94/904/WE ustanawiającą listę odpadów niebezpiecznych zgodnie z art. 1 ust. 4 dyrektywy Rady 91/689/EWG w sprawie odpadów niebezpiecznych, znowelizowana decyzjami Komisji 2001/118/WE, 2001/119/WE i 2001/573/WE (tekst pierwotny: OJ L 226 06.09.2000 p.3),
- rozporządzenie Rady 259/93/EWG z 1 lutego 1993 r. w sprawie nadzoru i kontroli przesyłania odpadów wewnątrz, do i ze Wspólnoty Europejskiej, znowelizowane rozporządzeniem Rady 97/120/WE oraz decyzją Komisji 99/816/WE (tekst pierwotny: OJ L 030 06.02.1993 p.1),

Cel strategiczny nr 3 Ochrona przed hałasem- zmniejszenie uciążliwości hałasowej w środowisku

Zgodnie z polityką ekologiczną na obszarze województwa przyjęto 2 podstawowe cele długookresowe do 2010r., które oparte są na dyrektywie Unii Europejskiej (dyrektywa 98/37/WE). Wprowadzono ograniczenia poziomu hałasu samochodów osobowych, ciężarowych, motocykli, ciągników, samolotów poddźwiękowych, kosiarek, maszyn budowlanych. W przypadku sprzętu domowego poziom hałasu powinien być określony na opakowaniu. Rozważane są propozycje wprowadzenia uregulowań o dopuszczalnym poziomie hałasu helikopterów i pojazdów szynowych. Działania

inwestycyjne obejmują budowę ekranów akustycznych przy szlakach transportowych, instalacje urządzeń antywibracyjnych modernizację technologii w przemyśle w celu zmniejszenie hałaśliwości wytwarzanych wyrobów

Cel strategiczny nr 4 ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Celem długoterminowym powinien być rozwój systemów elektroenergetycznych i teleinformatycznych zapewniających odpowiednią jakość i pewność obsługi przy respektowaniu ekonomiki przyjmowanych rozwiązań i maksymalnej ochrony przed działaniem emitowanych pól elektromagnetycznych oraz ograniczenie i kontrola emisji do środowiska promieniowania niejonizującego. Strategia działania dla osiągnięcia zamierzonych celów;

- wdrażanie szeroko rozumianej oszczędności użytkowania energii elektrycznej
- stosowanie w wykonawstwie materiałów i technologii zapewniających poprawę bezpieczeństwa przeciw pożarowego
- modernizację wyeksploatowanych urządzeń i sieci celem dostosowania ich parametrów technicznych

Ważnym zadaniem służącym realizacji tego celu będzie uwzględnienie w opracowaniach zagospodarowanie przestrzennego dokładnej inwentaryzacji źródeł emisji. Konieczne jest również prowadzenie badań pozwalających na ocenę skali zagrożeń promieniowaniem.

Zastosowanie ma tu Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2001 r. nr 62, poz. 627 z pózn. zm.). Rozporządzenie Ministra Środowiska z 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U. z 2003 r. nr 192, poz. 1883).Dyrektywa 2004/40/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie minimalnych wymagań w zakresie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa dotyczących narażenia pracowników na ryzyko spowodowane czynnikami fizycznymi (polami elektromagnetycznymi).

Cel strategiczny nr 5 Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu – zapewnienie wysokiej jakości powietrza, spełniającego wymagania ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz redukcji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową powietrza.

Dyrektywy Unii Europejskiej w tym Dyrektywa 96/62/EC z 27.09.1996 określają wymagania dotyczące oceny i zarządzania jakością powietrza. Dyrektywy tworzą zasady i mechanizmy działań, które maja na celu planowanie poprawy jakości powietrza na obszarach, gdzie nie spełnia ono wymaganych kryteriów oraz utrzymywanie jakości powietrza na obszarach, gdzie jest ona wystarczająca. Ocenę jakości powietrza przeprowadza się co roku w strefach obejmujących obszar powiatu. Na podstawie danych WIOŚ powiat ropczycko-sędziszowski posiada III klasę czystości powietrza pod względem zanieczyszczenia dwutlenkiem węgla, dwutlenkiem azotu, ołowiem, tlenkiem węgla, natomiast II klasę pod względem zanieczyszczenia powietrza benzenem i klasę I zanieczyszczenia pyłem zawieszonym. Na terenie powiatu zanieczyszczenia powietrza koncentrują się głównie w miastach Ropczyce i Sędziszów Młp. Działania w zakresie ochrony powietrza obejmują:

- modernizacje obiektów użyteczności publicznej w zakresie zmiany źródeł energii cieplnej.

- Edukację ekologiczną poprzez rozmieszczenie ogłoszeń i ulotek o obowiązujących wymagań
- Systematyczna poprawę nawierzchni dróg gminnych co przyczynia się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń transportowych
- Likwidacje i uprzątnięcie dzikich wysypisk

Cel strategiczny nr 6 Ochrona przyrody, krajobrazu, doskonalenie systemu obszarów chronionych.

Unia Europejska jest członkiem Konwencji Berneńskiej, podpisanej w roku 1979, o ochronie zasobów przyrody. Na terenie Unii Europejskiej obowiązuje szereg dyrektyw obejmujących ochronę zwierząt, import produktów wykonanych ze skór oraz kontrolę i ograniczenia dotyczące badań naukowych opierających się na doświadczeniach z wykorzystaniem zwierząt.

Kraje Unii Europejskiej jako priorytet w polityce ekologicznej uznają niedopuszczenie do możliwości zatrucia środowiska naturalnego poprzez tzw. przezorność ekologiczną. Polega to na stosowaniu "najlepszej dostępnej technologii" (Best Avilable Technology - BAT) - czyli takich metod i sposobów produkcji, które na obecnym poziomie wiedzy gwarantują możliwie najwyższe bezpieczeństwo ekologiczne. BAT został wprowadzony przez Europejską Wspólnotę Gospodarczą dyrektywą 84/360 w roku 1984 w sprawie zwalczania zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego, pochodzących z zakładów przemysłowych. W roku 1996 została przyjęta dyrektywa 96/61, która w zakładach nowopowstałych obowiązuje od roku 1999, natomiast w zakładach już produkujących zacznie obowiązywać od roku 2007. Zgodnie z tą dyrektywą każdy producent stanowiący potencjalne zagrożenie dla środowiska musi otrzymać tzw. zintegrowane pozwolenie ekologiczne.

Ochrona przyrody w Polsce realizowana jest głównie w oparciu o ustawę o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r. ogłoszoną w Dz. U. nr 92 poz. 880, która weszła w życie z dniem 1.05.2004 r.

Obszar strategiczny nr 2 pt. „Racjonalne użytkowanie zasobów środowiska"

Cel strategiczny nr 1 - Rozwój energetyki odnawialnej, optymalne wykorzystanie jej zasobów i tworzenie rynku na nowe technologie.

Osiągnięcie w bilansie paliwowo energetycznym planowanego poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych 7,5% w roku 2010, 14% w roku 2020.
Strategia działań;

- włączenie problematyki energii odnawialnej do planów zagospodarowania przestrzennego i planów rozwoju regionalnego.
- Wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnych oraz pomoc dla wprowadzenia bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii.

Cel strategiczny nr 2 - Zapewnienie najlepszej jakości gleb, rekultywacja terenów zdegradowanych głównie związanych z eksploatacją złóż ropy naftowej i gazu ziemnego, piasku, żwiru i kruszyw naturalnych w celu ich włączenie do zagospodarowania (zalesienia, zakrzewienia, uprawa) oraz racjonalne wykorzystanie ziemi (w tym rozwój rolnictwa ekologicznego)

Zamierzenia programowe to ograniczenie zanieczyszczeń związanych z niewłaściwym stosowaniem nawozów mineralnych i środków ochrony roślin. A także

prowadzenie rolnictwa ekologicznego i kontrole dotyczące odwiertów oraz regeneracji terenów powierniczych.

Cel strategiczny nr 3 - Ochrona kopalin

Realizacja celu ma za zadanie racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin, kompleksowe ich wykorzystanie, łącznie z wykorzystaniem kopalin towarzyszących oraz rekultywację terenów poeksploatacyjnych.

Cel strategiczny nr 4 - Ochrona i zrównoważony rozwój lasów oraz regulacja lesistości

Cele do osiągnięcia jakie stawia sobie gmina to:

- jakościowa poprawa struktury i kondycji lasów
- zwiększenie stopnia wykorzystania lokalnego surowca drzewnego
- przystosowanie terenów leśnych dla potrzeb turystyki poprzez tworzenie szlaków turystycznych

Obszar strategiczny nr3 „Współpraca z sąsiednimi gminami"

Realizacja tego obszary ma za zadanie wymianę informacji o środowisku i działań podejmowanych na rzecz poprawy jego stanu. Współpraca przy opracowywaniu i realizacji projektów ponadlokalnych i ubiegania się o środki pomocnicze na rzecz ich realizacji.

Obszar strategiczny nr4, pt. „Edukacja ekologiczna"

Realizacja ma za zadanie wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców gminy, ułatwienie im dostępu do informacji. A także promowanie proekologicznych zachowań.

System zarządzania programem

Organem odpowiedzialnym za wdrażanie i koordynację działań określonych w programie jest Burmistrz Miasta i Gminy Sędziszów Małopolski. Zapewnia on spójność pomiędzy wszystkimi programami działającymi w regionie i umożliwia efektywne wykorzystanie środków finansowych i technicznych. Polityka realizowane będzie przez wszystkie jednostki odpowiedzialne za ochronę środowiska w gminie w oparciu o aktualne dostępne instrumenty. Kontrola nad realizacja i wdrażaniem będzie prowadzona przez monitoring. Burmistrz Miasta i Gminy co 2 lata będzie sporządzać raporty z wykonania zadań.

Uwarunkowania realizacji programu

Warunkiem realizacji będzie przede wszystkim współpraca pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych i środowisk odpowiedzialnych za stan środowiska. Ocena powyższych uwarunkowań będzie służyła do weryfikacji przyjętych założeń, celów i sposobów ich realizacji oraz ustalonych priorytetów.

Ważne zadania w realizacji wspólnotowej polityki ochrony środowiska spoczywają na Agencji Ochrony Środowiska powołanej do życia Rozporządzeniem Rady nr 90/1210/EWG z 7 maja 1990 r. Podstawowym celem Agencji jest gromadzenie i rozpowszechnianie obiektywnych, wiarygodnych i porównywalnych informacji na temat stanu środowiska naturalnego w państwach członkowskich.

Źródła finansowania

Krajowe źródła finansowania pochodzą z funduszów ekologicznych. Zasady funkcjonowania funduszy określa ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r.-Prawo ochrony

środowiska. Szczegółowe zasady określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2002 roku. Na poziomie lokalnym funkcjonują bez osobowości prawnej powiatowe(PFOŚ i GW) i gmin (GFOŚ i GW) fundusze ochrony środowiska.

Pomoc strukturalna unii europejskiej.
Fundusz spójności, którego najwyższym celem jest wspieranie rozwoju publicznej, nie komercyjnej infrastruktury. Jest szereg kategorii inwestycji w obszarze infrastruktury środowiskowej i wodnej wspomaganej przez Fundusz Spójności np. Rozporządzenia Komisji 1386/2002 z 29 lipca 2002r.).

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF)
Źródłem pomocy strukturalnej Unii Europejskiej w dziale środowisko jest ERDF. Zadania planowane w ramach tego funduszu określa projekt Regionalnego programu Operacyjnego opracowany w grudniu 2002 roku przez Departament Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego w Rzeszowie.

Źródła:

1. Strategia rozwoju Gminy Sędziszów Młp. na lata 2007-2013.
2. Uchwała Nr XII/105/07 Rady Miejskiej w Sędziszowie Młp. z dnia 28 grudnia 2007 r.
3. http://powiat-ropczyce.sios.pl/
4. http://europa.eu/pol/env/index_pl.htm
5. http://samorzad.infor.pl/unia-europejska/prawo/91097,Prawo-ochrony-srodowiska-w-Unii-Europejskiej.html

Mateusz Szumański

Partnerstwo miast włoskich-sieć miast sztuki w dolinie padu (Circuito Città d'arte della Pianura Padana)

Od zawsze interesowałem się Italią i czynnikami budującymi to społeczeństwo, jest to niezwykły kraj, pełen różnorodności, kraj sztuki i ludzi niesamowicie przywiązanych do tradycji i lokalnych zwyczajów.

Chcąc przybliżyć choć trochę tej niebywałej specyficzności tego kraju, zdecydowałem się na opisanie bardzo ciekawego przedsięwzięcia, związanego przede wszystkim na terytorialnością pewnego regionu włoskiego i jego integralności struktur lokalnych w celu osiągnięcia korzyści.

„Circuito Città d'arte della Pianura Padana" (Sieć miast sztuki w dolinie Padu) jest stowarzyszeniem 12 miast włoskich: Alessandria, Bolonia, Brescia, Cremona, Lodi, Mantova, Modena, Parma, Pavia, Piacenza, Reggio Emilia i Werona, które należą do 4 regionów północnych Włoch: Emilia-Romania, Lombardia, Piemont oraz Veneto.

Miasta tych regionów od zawsze były związane ze sobą, od wieków handlowały i wymieniały się doświadczeniami tworząc już wtedy pewien nieformalny związek partnerski, opierający się na zależnościach.
Razem konkurowały, a może raczej opierały się handlowej i kulturalnej przewadze pobliskiego Mediolanu, który nawet w obecnych czasach oddziałuje na cały regionu północnej Italii i całego kraju. Niewątpliwie jest hegemonem w dziedzinie gospodarczej, naukowej i kulturalnej, tym trudniej było zapewne sprostać wymogom jakie stały przed miastami regionu, aby stać się konkurencyjne i przyciągnąć ludzi oraz zainteresować swoją ofertą. Każde z miast przez lata wypracowało swoją strategie rozwoju i określonych specjalizacji np. Bologna choć postrzegana jako stolica kulinarna w rzeczywistości jest ważnym centrum produkcji samochodów i motocykli (Maserati, Ducati) tak jak i Modena (Ferrari, Lamborghini), Parma jest stolicą kuchni (słynne szynki parmeńskie, makarony), Verona (przemysł skórzany).
Wszystko to złożyło się na ostateczny sukces i zapoczątkowanie wspólnego procesu tworzenia sieci miast w osiągnięciu korzyści.

Wszystko zaczęło się w 1997 roku, kiedy to z inicjatywy i porozumieniu tych właśnie miast powstał projekt mający na celu poprawę relacji handlowych oraz kulturalnych i promocja rękodzielnictwa tradycyjnego w regionie. Stowarzyszenie to miało służyć również poprawie stosunków na rynku wewnętrznym, ale także wspomóc rynek międzynarodowy w regionie. Siedzibą jest Modena, natomiast prezydencja projektu znajduje się w Cremonie.

Ważnym założeniem projektu, jest sprzyjanie turystyce i podejmowaniu starań mających na celu uatrakcyjnienie regionu pod tym względem. Miasta czynnie biorą udział w przeróżnych przedsięwzięciach kulturalnych, poczynając od koncertów, współpracy galerii itp. na promowaniu turystyki w regionie kończąc.

Bogata oferta życia kulturalnego przez cały rok jest ważną dzwignią napędową gospodarki w tym regionie. Piękno miast i ich bogactwo kulturalne jest bardzo ważnym elementem Sieci miast sztuki. Projekt ten uwzględnia wiele aspektów, nie tylko na poziomie kultury ale też w sferze rolnictwa, promuje agro-przemysł i wspomaga indywidualnych przedsiębiorców, oraz promuje ich produkty.

Bardzo dobrze rozwinięta jest także baza turystyczna i agro-turystyka, nie tylko w większych miastach, ale również w mniejszych miejscowościach. Ponadto projekt ten zakładał integrację z innymi inicjatywami regionalnymi tego typu w kraju lub poza jego granicami. Obecnie sieć poszukuje partnera/partnerów – już istniejących sieci regionalnych, krajowych lub ogólnoeuropejskich, w których skład wchodzą

przedstawiciele władz lokalnych właściwych w dziedzinie promocji dziedzictwa kulturowego związanego z rękodzielnictwem i sztuką kulinarną. Sieci te stałyby się formalnymi partnerami Projektu i uczestniczyłyby w realizacji poszczególnych przedsięwzięć. Projekt jest realizowany w ramach Programu Kultura 2007-2013.

Dogodne położenie regionów sprzyja nawiązywaniu licznych kontaktów oraz zawiązywaniu współpracy. Bardzo dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna pomiędzy miastami ułatwia przemieszczanie się, rozległy system autostrad, dróg, kolei, oraz lotnisk pozwala na szybkie i wygodne przemieszczanie się. Centralnie położone regiony Lombardii, Piemontu, Emilii- Romani oraz Veneto skrzętnie wykorzystują swoje usytuowanie, obecnie stanowią już niezaprzeczalną markę, budowaną przez wiele lat, opierającą się na zrównoważonym rozwoju regionu, dobrej współpracy i koordynacji działań.

Niezrównane bogactwo terenów i ich różnorodność przyciągają rokrocznie miliony turystów, pozwalają odkrywać niesamowite bogactwo tych terenów, ukazują piękno miast oraz przeszłość znajdującą się na ulicach i setkach muzeów, oraz rozkoszować się smakami i lokalnymi specjalnościami.

Sieć miast sztuki promuje mobilność ludzi pracujacych w sektorze kulturalnym, promując przy tym produkty i działalność lokalną. Priorytetem jest promowanie innowacyjności, nie tylko kulturalnej, ale także wzornictwa przemysłowego, rolnictwa i wielu innych podmiotów życia.

Niewątpliwie, stworzenie takiej sieci powiązanej na partnerstwie wyszło miastom włoskim idealnie. Przez lata wypracowane doświadczenia, a następnie wspólnymi siłami połączenie ich i chęć współpracy uczyniły ten region Włoch przodującym w tych sprawach.

Dużą zasługą są ludzie, bo przecież od nich zależy wszystko, ich chęć do pracy i działania wpisuje się na trwałe do kart rozwoju regionu. Zrozumieli, że w większości siła i konsekwentnie do tego dążyli, nie stawiając oporu i z otwartym i świeżym poglądem na życie dążyli do celu, wierząc w swój sukces. W wypadku Sieci miast sztuki w dolinie Padu, różnorodność, ale i współpraca była kluczem i stała się motorem napędowym gospodarki i życia.

Bibliografia:

http://www.comune.cremona.it/Article838.phtml
http://www.circuitocittadarte.it/Main_Article.asp?M=4|3|1

Tomasz Śmietana

Terytoria specjalne Unii Europejskiej

Unia Europejska składa się obecnie z 27 państw, które z założenia powinny przestrzegać tych samych przepisów prawa europejskiego. Nie wszyscy wiedzą, że istnieją specjalne obszary, które mają specyficzne relacje z rządami państw członkowskich a co z tym idzie także z samą Unią Europejską. Terytoria te tworzone są ze względu na ich specjalną historię, położenie lub prowadzoną politykę. Obszary te nie stosują się do niektórych, bądź większości przepisów UE, mogą także nie uczestniczyć w programach prowadzonych przez UE. Szczegółowe informacje dotyczące terytoriów

specjalnych Unii Europejskiej zawierają Traktaty Rzymskie z 25 marca 1957 roku. Mówią o nich artykuły 299 oraz od 182 do 188.

Regiony zamorskie związane z państwami członkowskimi UE

Obszary te związane są z państwami należącymi do Unii Europejskiej, jednak prawo europejskie jest tam stosowane z różnymi wyjątkami, które mogą wynikać z różnych sytuacji np. ekonomicznej, społecznej a także ich oddalenia od starego Kontynentu bądź niewielkiego obszaru. Wyróżniamy 7 regionów zamorskich UE; są nimi,

- Azory i Madera- wyspy leżące na Oceanie Atlantyckim należące do Portugalii. Na obszarach tych prawo europejskie jest stosowane bez żadnych odstępstw.
- Wyspy Kanaryjskie- archipelag wysp hiszpańskich na Atlantyku, które leża poza unijnym obszarem VAT, jednak pozostałe przepisy prawa europejskiego są tam stosowane.
- Francuskie departamenty zamorskie- należą do nich; Martynika, Gujana Francuska, Gwadelupa i Reunion. Związane są z Francją i traktowane są, jako jej integralna część. Prawo UE stosowane tu jest w całości z wyjątkami pozostawania poza obszarem strefy Schengen i unią VAT.
- Saint-Martin i Saint-Barthélemy 22 lutego 2007 roku oderwały się od Gwadelupy – departamentu zamorskiego Francji. Stworzyły w ten sposób dwa nowe regiony zamorskie. Obecnie parlament francuski stara się o zmianę statusu tych obszarów z części regionu zamorskiego na kraje i terytoria zamorskie. Obecnie, oba obszary używają, jako oficjalnego środka płatniczego waluty euro. Znajdują się one poza strefą Schengen i poza unią celną.

Kraje i terytoria zamorskie

Obszary te związane są z jednym z krajów członkowskich Unii Europejskiej. Prawo europejskie nie jest tam wdrożone a kraje te i obszary uczestniczą w programach unijnych takich jak członkostwo w Unii Gospodarczej i Walutowej. Ludność tych obszarów korzysta z przywileju posiadania obywatelstwa Unii Europejskiej i prawo głosu w wyborach parlamentarnych UE, jednak prawo do swobodnego poruszania się po UE jest często ograniczone. Żadne z tych terytoriów nie należy do strefy Schengen ani unii celnej i VAT. Ich relacje z UE są regulowane Artykułami 182-188 Traktatów Rzymskich. O ile regiony zamorskie można zaliczyć do Unii Europejskiej to terytoriów należących do tej kategorii nie można uznać za część Unii Europejskiej. Obecnie istnieje 20 krajów i terytoriów zamorskich UE, są nimi;

- Brytyjskie terytoria zamorskie; Anguilla, Bermudy, Brytyjskie Terytorium Antarktyczne, Brytyjskie Terytorium Oceanu Indyjskiego, Brytyjskie Wyspy Dziewicze, Falklandy, Georgia Południowa i Sandwich Południowy, Kajmany, Montserrat, Pitcairn, Święta Helena oraz Turks i Caicos zostały zaliczone do krajów i terytoriów zamorskie w Traktatach Rzymskich. Jednak po pewnym czasie Bermudy na własną prośbę zostały wykluczone z tego zestawienia. Wszyscy obywatele powyższych obszarów (łącznie z mieszkańcami Bermudów) posiadają obywatelstwo brytyjskie, co w konsekwencji oznacza też obywatelstwo Unii Europejskiej. W stosunku do Brytyjskiego Terytorium Antarktycznych oraz Brytyjskiego Terytorium Oceanu Indyjskiego, kwestia obywatelstwa jest raczej dyskusyjna z powodu braku stałej ludności na tych obszarach. Terytoria antarktyczne nie nigdy nie były zaludnione, natomiast rdzenni mieszkańcy Wysp Czagos, tworzących Brytyjskie Terytorium Oceanu Indyjskiego, zostali siłą wysiedleni z wysp w latach siedemdziesiątych. Baza wojskowa na wyspie Diego

Garcia dzierżawiona przez Stany Zjednoczone jest jedyną zamieszkałą częścią terytorium, jednak podlega prawu amerykańskiemu – nie brytyjskiemu.

- Francuskie terytoria zależne- należą do nich; Francuskie Terytoria Południowe i Antarktyczne, (które teraz zawierają również Wyspy Rozproszone), Majotta, Saint-Pierre i Miquelon, Polinezja Francuska oraz Wallis i Futuna we francuskim prawodawstwie nazywane są zbiorowościami zamorskimi i Nowa Kaledonia nosząca status wspólnoty sui generis. Majotta, Francuskie Terytoria Południowe i Antarktyczne oraz Saint-Pierre i Miquelon należą do strefy euro, natomiast Nowa Kaledonia, Polinezja Francuska oraz Wallis i Futuna używają franka pacyficznego – waluty, która ściśle związana jest z euro. Mieszkańcy tych terytoriów posiadają obywatelstwo Unii Europejskiej oraz prawo głosu w wyborach parlamentarnych.
- Grenlandia- jest terytorium zależnym Danii a także specjalnym przypadkiem wśród krajów i terytoriów zamorskich, z uwagi na to, że jest jedynym, które było niegdyś członkiem Wspólnoty Europejskiej (niebędącej obecną Unia Europejską), zanim w wyniku referendum w 1982 roku ludność Grenlandii zdecydowała o wystąpieniu. Grenlandczycy nadal są pełnoprawnymi obywatelami UE w związku z posiadaniem przez nich obywatelstwa duńskiego.
- Antyle Holenderskie i Aruba- obszary te są autonomicznymi częściami Holandii. Traktaty Rzymskie wyłączają je z obszaru działania prawa Unii Europejskiej specjalnym protokołem do nich załączonym. Są traktowane, jako terytoria zamorskie a ich mieszkańcy znajdują się w posiadaniu obywatelstwa Unii, większość z nich nie ma póki, co prawa głosu w wyborach do Parlamentu Europejskiego.

Terytoria specjalne

Terytoria specjalne, UE mają status bardziej złożony od regionów zamorskich oraz krajów i terytoriów zamorskich, posiadają one specjalne warunki, na których należą do wspólnoty bądź z nią współpracują, mają je określone indywidualnie. Jedne z nich w relacjach z Unią Europejską posiadają umowy ad-hoc, inne mogą być nazywane terytoriami protokolarnymi, jako że ich status regulowany jest protokołami dołączanymi do traktatów akcesyjnych poszczególnych państw, w obrębie, których są usytuowane. Jeszcze inne zawdzięczają swój status zabezpieczeniom legislatywnym Unii Europejskiej, które wyłączają te terytoria z obszaru stosowania pewnych przepisów prawa. Wiele z nich rezygnuje na przykład z przystąpienia do europejskiego obszaru jednolitych stawek VAT, unii celnej lub też obu naraz. Dzielą się one na terytoria należące do UE i terytoria znajdujące się poza UE. Do obszarów należących do wspólnoty należą;

- Wyspy Alandzkie- są to fińskie wyspy położone u wybrzeży Szwecji. Zamieszkuje je ludność szwedzkojęzyczną. Po referendum przeprowadzonym na wyspie, w 1995 roku weszły do UE wraz z Finlandią. Obszar pozostaje poza strefą VAT, ale większość prawa unijnego jest tam stosowana. Mieszkańców wysp dotyczą też ograniczenia w swobodzie przepływu osób, kapitału (np. osoby spoza wyspy nie mogą kupować tam nieruchomości) i świadczenia usług.
- Athos- jest grecką górą, posiada status autonomicznego monastycznego regionu, który według konstytucji w kwestiach religijnych podlega jurysdykcji Patriarchatu Ekumenicznego. Zadaniem administracji państwowej jest utrzymania tam porządku i bezpieczeństwa publicznego. Traktat akcesyjny, jaki podpisała Grecja wstępując do UE, zapewnia autonomii jej wielowiekowy specjalny status prawny, zezwalający na stosowanie pewnych wyjątków od prawa

europejskiego. Na przykład, wstęp na teren Góry Athos jest zabroniony dla kobiet, pomimo istniejącego prawa unii zabraniającego dyskryminacji ze względu na płeć. Terytorium jest ponadto wyłączone z unijnego obszaru VAT.

- Büsingen am Hochrhein- to miasto Büsingen niemieckie otoczone terytorium Szwajcarii i pozostającą z nią w unii celnej. Euro jest tam oficjalną walutą, jednak w powszechnym użyciu jest frank szwajcarski. Büsingen jest wyłączony z europejskiej unii celnej i unii VAT.
- Campione d'Italia i Livigno- to włoskie miasto podobnie jak Büsingen am Hochrhein otoczone terytorium Szwajcarii, Livigno natomiast znajduje się we Włoszech. Choć oficjalnie pozostają częścią Unii Europejskiej, wyłączone są z unii celnej, pozostają także poza europejską strefą jednolitego podatku VAT.
- Ceuta i Melilla- dwa miasta hiszpańskie na wybrzeżu Maroka, które formalnie są integralną częścią Hiszpanii, a co się z tym wiążę również Unii Europejskiej. Wyjątki w zastosowaniu unijnego prawa obejmują takie obszary jak: polityka rolna, rybołówstwo, podatki i unia celna (w przypadku większości artykułów importowanych do UE z terytorium Ceuty bądź Melilli – ocleniu jednak nie podlegają towary eksportowane z Unii do tych dwóch miast).
- Gibraltar- jest brytyjskim terytorium zamorskim na wybrzeżu Hiszpanii. Należy do Unii Europejskiej od 1973 roku, tzn. od akcesji Wielkiej Brytanii. Stosunki Gibraltaru z UE reguluje artykuł 299 Traktatów Rzymskich. Gibraltar znajduje się poza unią celną i strefą VAT. Wyłączony jest również z europejskiej polityki rolnej. Gibraltarczykom przyznane zostało obywatelstwo brytyjskie. Pomimo to, wybory do Parlamentu Europejskiego nie były przeprowadzane na Gibraltarze do 2004 roku, zaś w wyborach w 2004 r. terytorium zostało uznane za część okręgu wyborczego południowo-zachodniej Anglii.
- Helgoland - to niemiecka wyspa znajdująca się 70 km od wybrzeży Niemiec. Jej skład stanowią głównie miejscowości wypoczynkowe. Obszar ten jest strefą wolnocłową, a co z tym się wiążę opiera się przede wszystkim na sprzedaży papierosów, napojów alkoholowych i perfum turystom odwiedzającym wyspę. Jest częścią Unii Europejskiej, lecz znajduje się poza europejską strefą VAT, europejską unią celną i strefą Schengen.

Do terytoriów znajdujących się poza UE możemy zaliczyć;

- Akrotiri i Dhekelia- to dwie niezależne brytyjskie bazy wojskowe na Cyprze, mające formalnie status terytoriów zamorskich Wielkiej Brytanii. Nie zostały one uwzględnione w zestawieniu krajów i terytoriów zamorskich w Traktatach Rzymskich a ich mieszkańcy nie mieli obywatelstwa Unii Europejskiej przed wstąpieniem Cypru do wspólnoty. Większość z zamieszkujących miasta osób nie wliczając brytyjskich żołnierzy posiada obywatelstwo cypryjskie. Przed wejściem Cypru do UE w 2004 r. prawo europejskie nie obowiązywało w brytyjskich bazach wojskowych, jako że nie wstąpiły one do Wspólnoty Europejskiej razem z Wielką Brytanią. *Choć protokół dołączony do traktatu akcesyjnego Cypru dotyczący właśnie tych baz, wyraźnie zaznacza, że kwestia ich członkostwa w Unii nie ulega zmianie, mówi on jednak o objęciu Akrotiri i Dhekelii wybranymi dyscyplinami europejskiego prawa, takimi jak: prawo rolne, celne i podatkowe oraz swoboda przepływu osób i towarów. Wielka Brytania wyraziła również zgodę na zaostrzenie kontroli nad zewnętrznymi granicami (tzn. z Cyprem Północnym i*

granicami morskimi) swoich baz, by umożliwić tym samym otwarcie granic z Republiką Cypryjską. W związku z tym, brytyjskie bazy wojskowe staną się częścią strefy Schengen w momencie przyłączenia do niej Cypru.[556]

- Cypr Północny- obszar ten nazywany Turecką Republiką Cypru Północnego jest suwerennym państwem, które uznaje tylko Turcja. Prawo Unii Europejskiej nie obowiązuje tam, jednak mieszkańcy mają prawo do głosownia w wyborach do PE.
- Guernsey, Jersey i Wyspa Man- Guernsey i Jersey to wyspy Normandzkie będące prowincjami zakonnymi, które leżą na Kanale La Manche oraz Wyspa Man, która znajduje się Morzu Irlandzkim są obszarami podległymi Wielkiej Brytanii. Korzystają one z przywileju swobodnego przepływu towarów, nie dotyczy to jednak osób, kapitału i świadczenia usług. Wyspy Normandzkie znajdują się poza europejskim obszarem VAT a Man do tej strefy należy. Oba obszary są członkami europejskiej unii celnej a ich mieszkańcy są obywatelami Unii Europejskiej. Nie posiadają możliwości do korzystania z prawa obywateli UE do swobodnego przemieszczania się i pracy czy też świadczenia usług, jeżeli nie są bezpośrednio związani (poprzez narodziny, pochodzenie rodzica lub dziadka, albo pięcioletni okres rezydencji) z Wielką Brytanią.
- Kanał Saimiański i Wyspa Malyj Vysotskij- są to obszary dzierżawione przez Finlandię od Rosji. Na tych terenach prawie w całości obowiązuje prawo rosyjskie. Prawo fińskie reguluje kwestie dotyczące gospodarki morskiej i zatrudnienia załogi.
- Wyspy Owcze- mieszkańcy tych terenów posiadają duńskie obywatelstwo, jednak wyspy nie są zaliczane do terenów UE a prawo unijne nie obowiązuje. Istnieje prawo, mówiące, że rezydent Wysp Owczych, który osiedli się na terenie UE automatycznie zostaje obywatelem wspólnoty i nabywa prawo do swobodnego poruszania się w obrębie całej wspólnoty, tracąc jednocześnie status rezydenta Wysp Owczych.

Terytoria specjalne Unii Europejskiej stanowią ciekawe przypadki w stosowaniu regulacji wspólnotowych dotyczących osób zamieszkujących te obszary. Dzięki nim, Unia rozszerza swoje wpływy w innych regionach świata, a także promuje europejską kulturę.

Bibliografia:

- Wikipedia
- Traktaty Rzymskie Artykuły 182-188 i 299
- http://europa.eu/scadplus/glossary/outermost_regions_en.htm
- http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r12300.htm

Milena Tarasiuk

Samorząd wiejski, miejski i powiatowy w zaborze austriackim

Wśród polskich historyków panuje dość zgodna opinia, że w zaborze austriackim samorząd zyskał stosunkowo szerokie uprawnienia. Od 1866 roku w Galicji znajdowały

[556] Cyt. wikipedia

się niemal wyłącznie w polskich rękach i pomimo niektórych ograniczeń przyczynił się do wykształcenia polskich kadr administracyjnych, wyrobienia obywatelskiego szerokich rzesz społeczeństwa, że był szkołą obywatelskiego wychowania Polaków. Jak podkreśla Andrzej Nowakowski, szczególnie w zaborze austriackich Polacy mogli częściowo realizować swoje aspiracje niepodległościowe, a zwłaszcza przejawiać je w dziedzinie nauki, oświaty, kultury, a częściowo także gospodarki.

Ustawodawca austryjacki przyznał wchodzącym w skład monarchii tzw. krajom koronnym autonomię i połączony z nią samorząd terytorialny. Oznaczało to, że do przyznanych kompetencji ustawodawczych, wydawanych przez własny sejm, Polacy w Galicji uzyskali również możliwość samodzielnego sprawowania władzy wykonawczej, realizowania ustaw i własnych uchwał w ramach administracji lokalnej z wyjątkiem kwestii ogólnopaństwowych, zastrzeżonych dla parlamentu wiedeńskiego.

W Galicji podstawę samorządu gminnego dała państwowa ustawa ramowa o samorządzie gminnym z 5 III 1862. Na jej podstawie Sejm Galicyjski sukcesywnie uchwalał szereg krajowych ustaw gminnych. Zasadniczą była ustawa o samorządzie gminnym z 12 VIII 1866 roku.

Podstawową jednostką terytorialną samorządu była wieś. Obszary dworskie, dawne dobra dominialne, stanowiące przeżytek feudalizmu, były z obszaru gminy wiejskiej. We wsiach działały rady gminne i zwierzchność gminna. Rada gminna pochodziła z wyborów przeprowadzonych w czterech kuriach. W rezultacie czynne prawo wyborcze przysługiwało tylko tym osobom, które opłacały w gminie podatki bezpośrednie, posiadały określony cenzus wykształcenia lub zajmowały stanowiska w urzędach. Kurie powodowały to, że ludność otrzymywała prawo głosu w sposób nierówny i niejednolity. Zwierzchność gminna była złożona z naczelnika gminy, dwóch radnych i kilku asesorów. Byli oni wybierani przez radę gminy spośród członków rady. Naczelnicy nie byli zatwierdzani przez władze administracyjne i posiadali dużą niezależność. W skład rady wchodzili także członkowie bez wyboru, włączeni w jej skład z uwagi na opłacanie 1/6 części podatków bezpośrednich, jakie przypadły na całą gminę.

Ustawa gminna rozróżniała własny i poruczony zakres działania. Zakres własny obejmował: zarząd majątkiem, dochodami i wydatkami gminy, zarząd instytucjami, zapewnienie bezpieczeństwa i utrzymanie dróg, sprawy zdrowia, policji budowlanej, ogniowej, dobroczynność, obyczajność publiczna, aprowizację, jednanie stron będących w sporze. Zakres pouczony odnosił się do spraw wewnętrznej administracji, takich jak ogłaszanie ustaw, spraw wojskowych, ściganie przestępstw, ściąganie podatków, sądownictwo gminne.

Nadzór nad gminami był podwójny, sprawowany przez władze państwowe i wyższe samorządowe. Organem nadzorczym, o dużych uprawnieniach, był Wydział Krajowy, powoływany przez Sejm Galicyjski.

Początkowo model samorządu terytorialnego był opary na zasadzie jednolitości ustroju gmin wiejskich i miejskich. Gminy miejskie i wiejskie w Galicji miały samorząd oparty na ustawie o samorządzie gminnym wydanej 12 sierpnia 1866 roku, z czasem częściowo zmienianej ustawami z 1873r., 1896r., 1908r. W miastach istniały rady i burmistrzowie, a w większych miastach magistrat.

Samorząd powiatowy normowała również ustawa z 12 sierpnia 1866 roku, ale była wielokrotnie zmieniana. Jego organami była rada powiatowa i wydział powiatowy. Rada była organem uchwalającym i kontrolującym, składała się z 26 radnych, a wydział był organem wykonawczym rady. Radę wybierano w wyborach kurialnych, które zapewniały przywileje właścicielom wielkich posiadłości ziemskich, właścicielom zakładów przemysłowych i handlowych. Przewodniczył jej prezes noszący tytuł

marszałka rady powiatowej. Wydział wybierany był przez radę. Składał się z prezesa rady powiatowej (marszałka) oraz 6 członków. Kadencja organów samorządu powiatowego trwała 6 lat.

W administracji powiatowej ustawodawca wprowadził dualizm władz rządowych i samorządowych. Rządową władzą w powiecie było starostwo, a samorządową rada powiatowa i wydział powiatowy. Dualizmu administracyjnego nie było na poziomie gmin.

Nadzór państwa ograniczał się do prawa namiestnika do bycia obecnym w sejmie i zabierania głosu. Także Wydział Krajowy był uprawiony do kontroli niższych organów samorządowych.

Galicyjscy samorządowy II połowy XIX wieku, okresu rozwoju kapitalizmu, chyba najsilniej potrafili wyartykułować, że instytucja samorządu terytorialnego ma charakter zdecydowanie postępowy. Głownią siłę samorządności widzieli w mieszczaństwie, które dążąc do uzyskania coraz większych wpływów politycznych i gospodarczych starało się rozbudować samorząd mający umacniać jego pozycję. Dostrzegali też coraz szerszy udział w samorządach warstw uboższych. Jednocześnie dawali wyraz, ze koncepcja decentralizowania administracji z zaborze austryjackim była odmienna niż w innych zaborach. Szczególny zaś nacisk położyli na potrzebę prowadzenia dalszych korzystnych z punktu widzenia narodowych i gospodarczych interesów Polaków reform, eliminujących widoczne ograniczenia strukturalne i funkcjonalne, osłabiające prężność samorządności.

Wysoki poziom kulturalny i gospodarczy krajów wchodzących w skład Austro-Węgier stwarzał sprzyjające warunki do zróżnicowania organizacji administracji. Wykorzystując je, podbite narodowości potrafiły wywalczyć względną samodzielność, uzyskując zgodę na tworzenie na swym terenie własnych organów władzy i administracji.

Z drugiej jednak strony dla zaborcy ważne było zabezpieczenie się przed wykorzystaniem przez organy zdecentralizowane swej samodzielności przeciwko organom podstawowym założeniom ustroju państwowego – cesarstwa. Ustalając te gwarancje zarówno ustawa austriacka z 1862 roku, jak i galicyjska z 1866 roku nie przyjęły pruskiej koncepcji połączenia w ręku terenowego reprezentanta rządu centralnego funkcji organu wykonawczego samorządu. Niemniej była to względna samodzielność, ponieważ rząd centralny zapewnił sobie polityczne kierownictwo nad systemem samorządowym, głównie przez stworzenie samorządcom ciasnych ram terytorialnych, osłabiają ich aktywność gospodarczą przez podporządkowanie finansowe samorządów administracji rządowej oraz kurialny system wyborczy, zabezpieczający zgodność postępowania administracji zdecentralizowanej z linią postępowania administracji rządowej.

Polscy samorządowy orientowali się w tych ograniczeniach i dążyli w różnorodny sposób do przeciwdziałania ich negatywnym skutkom.

Literatura:

1. A. Łuczak „Samorząd terytorialny w programach działalności stronnictw ludowych 1918-1939. Warszawa 1973
2. „Historia polityczna Polski 1864-1918.” Wrocław 1990
3. „Galicja 1859-9141. Polski Piemont? Dzieje narodu i państwa polskiego”, Warszawa 1984
4. H. Izdebski „Historia administracji”

Natalia Tęczar

Wpływ Unii Europejskiej na samorząd terytorialny Państw Członkowskich

Unia Europejska jest w historii światowej unikalnym, pokojowym stowarzyszeniem państw, które zrezygnowały z części własnej suwerenności, aby wspólnie dążyć do bezpieczeństwa i postępu politycznego, gospodarczego i społecznego. Jest to organizacja ponadnarodowa, w tym sensie, że traktaty założycielskie wyposażają ją w uprawnienia legislacyjne i decyzyjne wykraczające daleko poza konwencjonalne struktury oparte na consensusie współpracy międzyrządowej, jakiej przykładami są Rada Europy, czy Organizacja Narodów Zjednoczonych.

Chociaż instytucje Unii Europejskiej przypominają instytucję pojedynczego, demokratycznego państwa narodowego – posiada ona władzę ustawodawczą, wykonawczą, służbę cywilną, sądownictwo, fora konsultacyjne i bank centralny – to pole działania ich wszystkich jest o wiele węższe, niż to normalnie ma miejsce w suwerennych państwach. Instytucje te mogą się bowiem tylko zajmować tymi sprawami, które zostały im powierzone przez Traktat i nie posiadają ogólnych kompetencji, jakie konstytucje zwykle nadają instytucjom poszczególnych państw. Chociaż ukształtowane na przestrzeni lat sposoby działania UE są nadal dalekie od tego, czego można by oczekiwać w systemie federalnym, to ciągle toczą się dyskusje na temat podziału władzy między Unią i państwami członkowskimi i pomiędzy samymi instytucjami Unii.[557]

W zasadzie Unia Europejska jest strukturą partycypacyjną, za pośrednictwem, której współpracujące ze sobą rządy państw członkowskich zajmują się sprawami, których nie można adekwatnie rozwiązać na poziomie poszczególnych państw, a demokratyczna kontrola jest sprawowana przez Parlament Europejski. Komisja Europejska istnieje po to, aby w konsultacji z państwami członkowskimi i rozmaitymi ekspertami formułować odpowiednie propozycje, które zostają później przyjęte przez Radę Unii Europejskiej, jak również po to, aby zapewnić właściwą realizację już podjętych środków.[558]

Rada Unii Europejskiej jest instytucją reprezentującą bezpośrednio interesy państw członkowskich. Skupia ona ministrów państw członkowskich. Charakter poszczególnych instytucji unijnych umożliwia zachowanie równowagi pomiędzy działaniami międzyrządowymi a ponadnarodowymi. Państwa członkowskie mają suwerenny wpływ na podejmowane decyzje, służące osiąganiu wspólnych celów. W niektórych dziedzinach przekazują one swoje uprawnienia wspólnym instytucjom. Unia zapewnia poszanowanie tożsamości narodowych państw członkowskich, uznając, że budulcem tej tożsamości są kultura, historia i tradycje. Unia przyczynia się również do rozkwitu kultur członków w poszanowaniu ich narodowej i regionalnej różnorodności. Pluralizm, poszanowanie i ochrona różnorodności sprawiają, że jedność w Unii Europejskiej nie oznacza uniformizacji. Traktaty stoją na straży różnorodności kulturowej i językowej narodów i społeczności regionalnych. Różnorodność jest wpisana w europejską tradycję. Jej poszanowanie stanowi wartość samą w sobie, jest wyznacznikiem przyjętego przez UE modelu jedności. Jest to model różnorodności narodowej i kulturowej zespolony ideą gospodarczej i politycznej solidarności.[559]

Unia Europejska zakorzeniona jest w zasadach demokracji i oczywiście uznaje istnienie regionalnych i lokalnych poziomów rządu, posiadających swoją własną

---

[557] P. Jasiński, C. Ross, *Unia Europejska a władze lokalne i regionalne,* Warszawa 2000, s. 9
[558] Idem, s. 10
[559] Przedstawicielstwo Unii Europejskiej w Polsce, *ABC Unii Europejskiej*, Warszawa 2004

legitymizację demokratyczną i odpowiedzialnych za pewien zakres zadań publicznych, to jednak nie zajmuje ona stanowiska w sprawie struktury i funkcjonowania tych ponadnarodowych poziomów rządu. Państwa członkowskie są postrzegane jako jedynie odpowiedzialne za wierną reprezentację na forum RUE wszystkich organów władzy odpowiedzialnych za realizację dyskutowanych funkcji. Oczekuje się od nich również, że w swoich krajach wyczerpująco poinformują one wszystkie zainteresowane kręgi o postępach procesów legislacyjnych na poziomie Unii, mających wpływ na zakres ich odpowiedzialności i zapewnią przestrzeganie ustanowionego w ten sposób prawa.[560]

Władze lokalne i regionalne nie mając wpływu na procesy decyzyjne i wykonawcze na szczeblu Unii Europejskiej, dążyły do tego, aby mieć możliwość wpływu w procesie formułowania środków wspólnotowych, mających znaczenie dla ich odpowiedzialności. Pierwszym krokiem było zainicjowanie przez europejskie stowarzyszenia władz lokalnych i regionalnych Komitetu Konsultacyjnego, a potem utworzenie przez dyrektora Polityki Regionalnej oficjalnej Rady Konsultacyjnej. Najważniejszą instytucją dotyczacą tej kwestii było utworzenie na mocy Traktatu z Maastricht Komitetu Regionów, posiadającego o wiele szerszą bazę reprezentacyjną.

W traktacie tym określono, iż rolą Komitetu Regionów jest reprezentowanie rządów i samorządów na szczeblu lokalnym i regionalnym w ramach Unii Europejskiej. Docelowo ich uczestnictwo powinno, służyć wzmocnieniu spójności społeczno gospodarczej. Celem działania Komitetu Regionów jest reprezentowanie władz regionalnych i lokalnych z krajów członkowskich w procesie decyzyjnym Unii Europejskiej oraz przekazywanie wiedzy o podejmowanych decyzjach na najwyższych szczeblach UE mieszkańcom regionów i społecznościom lokalnym.[561]

26 listopada 2001 roku w Warszawie odbyło się pierwsze spotkanie Komitetu Konsultacyjnego Komitet Regionów – Polska, grupującego przedstawicieli rządu RP, polskich regionów i miast oraz prezydium KR. Podczas drugiego spotkania 6 czerwca 2002 roku w Brukseli przygotowano dwie rekomendacje dla regionów z krajów kandydujących oraz obecnych państw członkowskich UE. Pierwsza dotyczy konieczności większej decentralizacji kompetencji i odpowiedzialności pomiędzy władzami nardowymi i regionalnymi, szczególnie jeśli chodzi zarządzanie i wdrażanie funduszy strukturalnych. Druga mówi o konieczności większego angażowania instytucji regionalnych i lokalnych w procesie rozszerzania. Pomimo, że wpływ Komitetu Regionów staje się coraz bardziej oficjalny, zasada subsydiarności jest coraz szerzej uznawana, a Komisja jest coraz bardziej chętna do podejmowania dialogu ze wszystkimi zainteresowanymi stronami. Zachowanie zdolności do podejmowania bezpośrednich interwencji przez własne stowarzyszenia władz lokalnych i regionalnych zdecydowanie zachowuje swoje znaczenie.

Subsydiarność jest jedną z podstawowych zasad ustrojowych Unii Europejskiej. W uproszczeniu zasada ta oznacza, że na szczeblu wspólnotowym powinny być podejmowane tylko te działania, które zapewniają większą skuteczność i efektywność niż w przypadku, gdyby prowadzenie stosownych akcji pozostawić w wyłącznej kompetencji rządów poszczególnych państw członkowskich. Tak więc subsydiarność – w kontekście Unii Europejskiej – odnosi się z jednej strony do podziału zadań między organami Wspólnot Europejskich a administracjami rządowymi (również władzami lokalnymi lub

[560] P. Jasiński, C. Ross, *Unia Europejska…, op. cit*., s.11
[561] Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, *ABC*..., op., cit

regionalnymi), a z drugiej – dotyczy zakresu prawodawstwa wspólnotowego, zarówno w zakresie tematyki jak i charakteru regulacji.[562]

Mówiąc o wpływie Unii Europejskiej na działalność samorządów można wyróżnić trzy poziomy tego oddziaływania: bezpośredni, pośredni i taki, który Anglicy nazywają „third order impact", a który wiąże się z pozornie odległymi skutkami, które jednak w dłuższej perspektywie okazują się równie ważne. Oddziaływanie bezpośrednie wiąże się z wieloma prawnymi uregulowaniami na poziomie europejskim. Kiedy mówiło się w Polsce o konieczności przygotowań do członkostwa w Unii wymieniało się obowiązek przystosowania ustawodawstwa do prawa europejskiego, który spoczywał na parlamencie, rządzie, czasami także na poszczególnych ministrach. Rzadko brano pod uwagę zadania stojące przed samorządami, mimo iż wiele dyrektyw i aktów prawnych dotyczy obszarów działania samorządów. Najbardziej istotne są te, które dotyczą przetargów (zamówień publicznych) i te, które określają procedury ubiegania się o fundusze europejskie.

Wpływ pośredni łączy się z harmonizacja polityk krajów Unii, wprowadzaniem wspólnych reguł w dziedzinach takich jak ochrona środowiska, prawo pracy, ochrona konsumentów.

Trzeci rodzaj oddziaływania to zmiany ogólnych warunków, w których przychodzi działać samorządom, a związanych z postępującymi procesami integracji i internacjonalizacji. Ma to wpływ na wiele spraw, np. na zmianę warunków konkurencji, jakiej musi sprostać lokalna czy regionalna gospodarka. Samorządy mają więc do odegrania bardzo ważną rolę w funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Samorządy w większości krajów Unii Europejskiej są często rzeczywistymi realizatorami polityk formułowanych przez Unię Europejską, a dotyczących na przykład ochrony środowiska, ochrony konsumentów czy też zamówień publicznych. To właśnie samorządy, a nie rządy centralne, są odpowiedzialne za praktyczne wprowadzanie w życie wielu dyrektyw i innych regulacji wynikających z prawa europejskiego.

Polityka rozwoju Unii Europejskiej, w znacznym stopniu, prowadzona jest poprzez władze szczebla regionalnego. Do podstawowych instrumentów pomocy, w ramach polityki regionalnej Unii Europejskiej, należą:
Fundusze strukturalne, w których możemy wyróżnić dwie grupy instrumentów:

- **Programy krajowe** - (94% środków funduszy strukturalnych) - przygotowywane przez kraje członkowskie UE, uzgadniane z Komisją Europejska i realizowane samodzielnie przez administrację kraju członkowskiego.
- **Inicjatywy wspólnotowe** (6% środków) - przygotowywane wspólnie przez kraje członkowskie i Komisję Europejską, dotyczące najważniejszych problemów dla całej Unii Europejskiej.

Realizając politykę regionalną UE korzysta z instrumentów polityki rolnej, a także z wyspecjalizowanych funduszy do których należą:
Fundusz Spójności - który jest instrumentem czasowym skierowanym na realizację największych inwestycji w najuboższych krajach Unii. W Funduszu Spójności do pomocy nie kwalifikują się poszczególne regiony, lecz całe kraje. Kraje składają projekty o budżecie powyżej 10 mln euro.
Środki budżetowe poszczególnych krajów, stanowiące 25% (15% w Funduszu Spójności) całej pomocy.

[562] Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, *ABC…,* op. cit.

Europejski Fundusz Społeczny - który wspiera głównie bezrobotnych, jak również pracowników zagrożonych bezrobociem. W Polsce przygotowano miedzy innymi „Narodową Strategię Wzrostu Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich", określającą zadania i cele polityki zatrudnienia zgodnie z priorytetami Europejskiej Strategii Zatrudnienia. Wypracowano szczegółowy opis potencjalnych działań finansowanych z EFS, z podziałem na działania centralne i regionalne.
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – jego zadaniem jest wspomaganie słabiej rozwiniętych regionów Europy poprzez uzupełnianie środków finansujących inwestycje produkcyjne, rozbudowę infrastruktury oraz wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw
Europejski Fundusz Orientacji Gwarancji Rolnej – jego zadaniem jest wspieranie rynku rolnego i udzielanie pomocy na restrukturyzację rolnictwa.

W Unii Europejskiej istnieją znaczne różnice w rozwoju gospodarczym poszczególnych regionów. Najbogatsze rejony koncentrują się w centralnej części Unii, a najbiedniejsze są na jej obrzeżach. Wyrównywanie poziomów gospodarczych w poszczególnych krajach Unii nosi nazwę polityki na rzecz spójności lub polityki strukturalnej i należy do priorytetowych zadań Unii. Rocznie z unijnego budżetu, który wynosi ok. 100 mld euro, ponad 30 mld euro przeznacza się na działania strukturalne, czyli osiąganie spójności gospodarczej i społecznej.

Region, który zostanie zakwalifikowany do pomocy strukturalnej, jest zobowiązany do przygotowania specjalnych projektów, zawierających informację na temat stanu gospodarki w danym rejonie, potrzeb regionu oraz celów, jakie planuje się osiągnąć z pomocą środków unijnych. W projekcie jest akceptowane, monitorowane i rozliczane przez instytucje regionalne lub krajowe, które z kolei rozliczają się z Komisją Europejską.

Podsumowując Unia Europejska wywiera na władze lokalne wpływy organizacyjne, które dotyczą sposobów, jakimi władze lokalne działają jako organizacje sektora publicznego i jako pracodawcy, ale które nie odnoszą się specyficznie do poszczególnych usług świadczonych przez nie ani do ich pozycji jako demokratycznych instytucji rządzących; wpływy funkcjonalne, które dotyczą poszczególnych usług świadczonych przez władze lokalne i prawa jakie jest wprowadzane i egzekwowane w tym zakresie; wpływy społeczno-gospodarcze, które są skutkami europejskiego jednolitego rynku i innych środków podejmowanych przez UE, które oddzialywują na terytorium danej władzy lokalnej i na ludność, którym ona służy poprzez to, że powodują one zmiany w handlu i przemyśle danego obszaru, przynosząc korzyści lokalnym przedsiębiorcom lub powodując poniesienie przez nie strat, wpływy te obejmują działalnośc funduszów, mająch na celu walkę z zamieraniem produkcji przemysłowej i niedorozwojem gospodarczym oraz inne unijne programy pomocowe.[563]

BIBLIOGRAFIA

1. P. Jasiński, C. Ross, Unia Europejska a władze lokalne i regionalne, Warszawa 2000
2. Przedstawicielstwo Unii Europejskiej w Polsce, *ABC Unii Europejskiej*, Warszawa 2004

Anna Tomasiewicz

[563] P. Jasiński, C.Ross, *Unia Europejska…*,op. cit.s12

Polityka oświatowa realizowana w Gminie Żabno

Polityka oświatowa jest integralną częścią polityki społecznej, czyli działalności administracji nakierowanej na kształtowanie społeczeństwa. Działalność ta prowadzona może być przez różne podmioty przy pomocy różnych form prawnych.[564] Obejmuje ona całokształt problemów dotyczących ustroju szkolnictwa, organizacji procesu nauczania, metod kształcenia i wychowania. Jako dyscyplina naukowa zajmuje się ustalaniem optymalnych zasad upowszechniania oświaty wśród dzieci, młodzieży i dorosłych z punktu widzenia przygotowania ich do życia, zawodu i aktywnego uczestnictwa w kulturze. W praktyce polityka oświatowa oznacza działania państwa w dziedzinie szkolnictwa i wychowania, realizowanie celów kształcenia oraz podstawy materialno-techniczne funkcjonowania przyjętego systemu oświatowego jak i zarządzanie instytucjami zajmującymi się tą dziedziną.[565] Na kształt polityki edukacyjnej ma wpływ wiele czynników i wiele podmiotów, takich jak rynek, rodzice, związki wyznaniowe, sytuacja ekonomiczna, czy ideologie polityczne, uczniowie, przyszli pracodawcy a nawet nauczyciele.[566] Aktem prawnym stanowiącym podstawę prawną organizacji i funkcjonowania oświaty jest ustawa z 7 września 1991 roku o systemie oświaty. A na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym obowiązek zorganizowania szkolnictwa należy do zadań własnych gminy.[567]

Oświata i szkolnictwo jest otoczone troską państwa gdyż jest podstawowym warunkiem rozwoju kultury. Stopień ingerencji państwa w politykę edukacyjną może być różny, a działania z nią związane nie zawsze prowadzą do rozwiązań sprawiedliwych. Elementem polityki edukacyjnej są przekazywane w trakcie edukacji poglądy, czy preferowanie określonych wartości.[568] Dla polityki edukacyjnej podstawowe znaczenie mają zagadnienia związane z działaniem podmiotów administrujących: rządu czy samorządu, i samodzielnością poszczególnych jednostek organizacyjnych. Edukacja na terenie gminy Żabno realizowana jest w placówkach oświatowych na następujących poziomach:

- przedszkolnym, jako wstępnym ogniwie systemu oświaty
- podstawowym
- gimnazjalnym
- ponadgimnazjalnym.

Resort oświaty i kultury jest znacznie rozbudowany. Na terenie gminy działają 3 przedszkola (w Żabnie, Łęgu Tarnowskim, Niedomicach), 9 szkół podstawowych o stopniu organizacji I-VI (w Bobrownikach Wielkich, Łęgu Tarnowskim, Odporyszowie, Sieradzy, Żabnie, Niedomicach, Niecieczy, Gorzycach, Otfinowie), 4 gimnazja (w Żabnie, Łęgu Tarnowskim, Niedomicach, Otfinowie). Szkolnictwo ponadgimnazjalne odbywa się w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Żabnie. Młodzież może tu uczyć się w liceum ogólnokształcącym, zawodowym, technikum ekonomicznym, handlowym i gastronomicznym, zasadniczej szkole zawodowej oraz w Policealnym Studium Zawodowym. Na terenie gminy działają ponadto 2 szkoły społeczne: w Ilkowicach i

[564] P. Szreniawski „Nauka o polityce administracji", Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2008, s. 103
[565] A. Kurzynowski, „Polityka społeczna", Warszawa 2002
[566] P. Szreniawski „Nauka o polityce administracji"(…), s. 108
[567] E. Ura, E. Ura, Prawo administracyjne", Warszawa 2008, s. 198
[568] P. Szreniawski „Nauka o polityce administracji"(…), s. 109 - 110

Siedliszowicach. W gminie działa Centrum Kultury, Czytelnictwa, Sportu i Promocji Gminy Żabno, które prowadzi działalność od stycznia 1997 roku, jako nowoczesna jednostka kultury, koordynująca działalność z zakresu kultury, sportu i rekreacji oraz promocji gminy. W skład Centrum wchodzą następujące kluby: muzyczny, teatru i tańca, plastyki, wokalno-muzyczny oraz Klub Seniora. Centrum jest organizatorem szeregu imprez, które odbywają się w Domu Kultury w Żabnie oraz w plenerze. W ramach działalności upowszechnionej działa również kino Olimpia. Działalność oświatowa i upowszechnieniowa prowadzona jest przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Żabnie oraz jej filie w Łęgu Tarnowski, Niecieczy, Niedomicach oraz Otfinowie. Ważną rolę w upowszechnianiu kultury odgrywa miejscowa prasa, od kilku lat ukazuje się niezależna gazeta regionalna „Kurier Dąbrowski", która przedstawia historię i problemy Żabna oraz pobliskiej gminy Dąbrowy Tarnowskiej. Gazeta informuje również o działaniach i decyzjach władz, które wynikają z jawności życia publicznego. Gmina Żabno wydaje swój miesięcznik „Gazeta Żabieńska", w którym poruszane są problemy Żabna i wsi sołeckich.

Nauczanie związane jest nie tylko z przyswajaniem wiedzy, ale także z wychowaniem, przystosowaniem społecznym, tworzeniem nawyków i umiejętności. Gmina Żabno aktywnie działa w tym zakresie na rzecz swoich uczniów.

Obecnie od 15.05.2008 roku realizowany jest program „już pływam". Realizacja programu następuje na podstawie Uchwały nr XVIII/273/08 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 25 kwietnia 2008 roku w sprawie udzielania pomocy finansowej z budżetu Województwa Małopolskiego gminom z terenu Małopolski na realizację projektów z zakresu zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez organizację zajęć rekreacyjno - sportowych w formie nauki pływania w 2008 roku.[569] W projekcie biorą udział uczniowie podległych gminie szkół podstawowych. Zajęcia odbywają się w 22 grupach po 15 osób raz w tygodniu. W każdej grupie zajęcia prowadzi instruktor, a opiekę nad uczniami w czasie drogi sprawują nauczyciele. W przeważającej liczbie w programie biorą udział uczniowie z rodzin ubogich, których nie stać na dowóz i opłacenie dzieciom kursu. Kurs ten pozwoli dzieciom zdobyć umiejętności pływania, a tym samym zapewnić bezpieczeństwo tym, którzy latem kąpią się na kąpieliskach, poprawi również kondycję fizyczną, skoryguje wady postawy, a także zagospodaruje czas wolny. Program powyższy finansowany jest w połowie ze środków gminy i środków Województwa Małopolskiego.

Od dnia 1.11.2008 roku na terenie Gminy Żabno będzie realizowany program „Czym skorupka za młodu nasiąknie …". Program ten realizowany jest na podstawie: Uchwały nr 179/2008 Rady Ministrów z dnia 16.09.2008 roku w sprawie Rządowego programu wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży w 2008 roku „Aktywizacja jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych", oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16.09.2008 roku w sprawie szczegółowych warunków dofinansowania regionalnych lub lokalnych programów wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży w 2008 r., warunków jakie muszą spełniać te programy, podmiotów dokonujących oceny programów oraz sposobu i trybu wyboru programów, którym zostanie udzielone dofinansowanie.[570] Celem programu jest wyrównywanie szans

[569] Uchwała nr XVIII/273/08 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 25 kwietnia 2008 roku w sprawie udzielania pomocy finansowej z budżetu Województwa Małopolskiego gminom z terenu Małopolski na realizację projektów z zakresu zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez organizację zajęć rekreacyjno - sportowych w formie nauki pływania w 2008 roku

[570] Uchwała nr 179/2008 Rady Ministrów z dnia 16.09.2008 roku w sprawie Rządowego programu

edukacyjnych, pomoc uczniom z problemami w nauce, ale również wspieranie dzieci zdolnych w dążeniu do sukcesów oraz umożliwienie uczniom z rodzin o najtrudniejszej sytuacji materialnej udział w różnorodnych zajęciach pozalekcyjnych. Program będzie realizowany w formie dodatkowych zajęć rozwijających wiedzę i umiejętności, zainteresowania i uzdolnienia uczniów. Zajęcia pozalekcyjne pozwolą w efektywnym niwelowaniu przejawów agresji. Program pozwoli rozbudzić w dzieciach ciekawości poznawcze i możliwości intelektualne, a także zagospodarować czas wolny ze szczególnym wskazaniem na możliwości jego spędzenia w sposób niestandardowy. W projekt zostały zaangażowane też dzieci z 3 Przedszkoli Publicznych, w których zostaną zorganizowane zajęcia z logopedą. W Gminie Żabno do udziału w programie zostały zaangażowane wszystkie placówki oświatowe. W ramach projektu będą realizowane różnego rodzaju zajęcia pozalekcyjne, w których dzieci będą miały:

- specjalistyczne metody z zakresu kinezjologii edukacyjnej,
- zajęcia wyrównawcze, które będą miały na celu wyrównywanie braków u dzieci z dysfunkcjami,
- warsztaty teatralne dla dzieci z udziałem aktora,
- praktyczne zajęcia i zabawy instruktażowe,
- warsztaty z pedagogiem i psychologiem pomogą rozwiązać problemy w rozwoju mowy i edukacji,
- zdobywania i wyszukiwania informacji z różnych źródeł,
- kształcenie szacunku dla tradycji i kultury własnego kraju i regionu,
- poznawanie obyczajów związanych ze Świętami Bożego Narodzenia,
- warsztaty kulinarne związane z wigilią,
- wykonanie różnorodnych dekoracji świątecznych, poznawanie kolęd, pastorałek - nauka śpiewania,
- zajęcia z muzyki, informatyki, warsztaty techniczno – plastyczne,
- stosowanie w praktyce umiejętności z wiedzy teatralnej w procesie tworzenia własnego spektaklu teatralnego (tworzenie kostiumów, scenografii, projektowanie lalek i dobieranie rekwizytów),
- poszerzanie umiejętności przedmiotowych z zakresu języka polskiego, historii, geografii, biologii i przedmiotów artystycznych,
- rozwijanie umiejętności kluczowych szczególnie z zakresu: efektywnego współdziałania w zespole i pracy w grupie, budowania więzi międzyludzkiej, podejmowania indywidualnych i grupowych decyzji.

Z uwagi, iż w pracy dydaktyczno - wychowawczej ważną rolę odgrywają wycieczki szkolne, gdyż podczas nich istnieje dobra okazja do lepszego poznania wychowanków, kształtowania różnorodnych cech osobowości oraz wzbogacania wiedzy z przedmiotów, poznania najbliższego środowiska i dalszych regionów naszego kraju, będą więc one organizowane w ramach niniejszego programu. Kontakt z nowym ciekawym środowiskiem pobudzi dzieci do wypowiadania się, stawiania pytań.

Zgodnie ze Strategią Rozwoju Sportu w Polsce do roku 2015 celem działania Ministerstwa Sportu i Turystyki jest zmniejszenie dystansu, jaki w tej dziedzinie dzieli Polskę od krajów europejskich. W związku z tym w chwili obecnej rozpoczęta jest również realizacja przez Gminę programu „Moje Boisko – Orlik 2012" przedstawionego

---

wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży w 2008 roku „Aktywizacja jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych"

przez Premiera Rządu Rzeczypospolitej Polskiej Donalda Tuska podczas Expose w dniu 23 listopada 2007 roku, a przygotowany przez Ministra Sportu i Turystki Mirosława Drzewieckiego. Zakłada on budowę ogólnodostępnych, bezpłatnych kompleksów boisk sportowych wraz z szatniami i zapleczem socjalnym, w każdej gminie na terenie całego kraju. Założeniem Programu jest udostępnienie dzieciom i młodzieży nowoczesnej infrastruktury sportowej w celu aktywnego uprawiania sportu.[571] Obecnie trwają już prace budowlane przy realizacji boiska. Program realizowany jest również w oparciu o Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8.04.2008 roku w sprawie decyzji dotyczących zapewnienia finansowania z budżetu państwa inwestycji planowanych do realizacji w ramach programu „Moje Boisko – Orlik 2012".[572]

Ponadto w szkole podstawowej w Otfinowie wchodzącej w skład gminy, realizowany jest projekt „Nauka kluczem do zrozumienia świata", który będzie trwał do czerwca 2009 r. Priorytetem projektu jest zapewnienie uczniom szkoły dodatkowych zajęć edukacyjnych, doskonalących ich umiejętności oraz rozwijających ich pasje i talenty. Celem przedsięwzięcia jest realizacja kompleksowego programu edukacyjnego nakierowanego na podniesienie kompetencji młodych ludzi, realizowanego w formie warsztatów, spotkań plenerowych oraz wycieczek. Uczniowie mogą brać udział w zajęciach sportowych, muzyczno-teatralnych, regionalnych, plastycznych, teatralnych, plastycznych, ekologiczno- przyrodniczych oraz doskonalić swoje umiejętności z języka angielskiego. Zadaniem projektu jest również integracja uczniów poszczególnych klas ze sobą, a także promowanie aktywnej formy spędzania wolnego czasu. Środki finansowe na realizację zajęć przyznała Fundacja PZU**,** a realizowany jest w szkole dzięki współpracy z Fundacją Rozwoju Społecznego DEMOS oraz Stowarzyszeniem „U Siemachy" w Krakowie.[573]

Gmina Żabno na przestrzeni ostatnich kilku lat wykonała szereg zadań inwestycyjnych w dziedzinie oświaty i wychowania. Gmina Żabno w dużym stopniu skorzystała ze środków pomocowych Unii Europejskiej, w latach 2003 – 2006 pozyskała ponad 10 mln złotych. Dzięki środkom pomocowym uzyskanym z przedakcesyjnych funduszy SAPARD wybudowano pełnowymiarowe boisko do piłki nożnej w miejscowości Nieciecza, a dzięki dofinansowaniu ze SPOROL (Sektorowy Program Operacyjny Restrukturyzacja i Modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 – 2006) w roku 2007 kontynuowano budowę trybun i zaplecza szatniowo-sanitarnego.

Dotacje otrzymane na dofinansowanie realizowanych inwestycji oraz środki pozyskane z Banku Światowego przyczyniły się do przeprowadzenia wielu inwestycji.

Przeprowadzono remonty we wszystkich placówkach oświatowych na terenie gminy. W budynku szkoły podstawowej w Bobrownikach Wielkich wykonano elewację wraz z ociepleniem budynku oraz wymieniono stolarkę okienną i pomalowano salę gimnastyczną. W szkole podstawowej w Gorzycach wyremontowano salę gimnastyczną. Przy szkole podstawowej w Łęgu Tarnowskim wybudowano salę gimnastyczną, przeprowadzono również zabiegi pielęgnacyjne i ochronne w drzewostanie parkowym na terenie zabytkowego parku przylegającego do budynku gimnazjum. W Łęgu Tarnowskim przeprowadzono również modernizację szkoły podstawowej i wybudowano przy niej

[571] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8.04.2008 roku w sprawie decyzji dotyczących zapewnienia finansowania z budżetu państwa inwestycji planowanych do realizacji w ramach programu „Moje Boisko – Orlik 2012"

[572] http://www.orlik2012.pl/index.php?option=com_content&task=section&id=5&Itemid=26

[573] www.zabno.pl

parking. Podczas modernizacji szkoły podniesiono i wymieniono dach na całym obiekcie, wymieniono stolarkę okienną i częściowo drzwiową, a także wykonano ocieplenie budynku wraz z elewacją zewnętrzną. Zmodernizowano ponadto centralne ogrzewanie wraz z kompleksową wymianą rurek i kaloryferów oraz wyremontowano sanitariaty. Wydatki pokryte były w części ze środków Banku Światowego. W szkole podstawowej w Niecieczy dokonano kompleksowego remontu sanitariatów dla dziewcząt i chłopców. W Niedomicach dzięki dotacji z Banku Światowego przeprowadzono kompleksową modernizację budynku szkoły podstawowej i gimnazjum. Ponadto założono nowe posadzki w 10 salach lekcyjnych, wyremontowano salę gimnastyczną łącznie z wymianą płyty boiska, pracownie fizyczną oraz całe zaplecze szatniowo-sanitarne. Wymieniono również stolarkę okienną, ocieplono budynek i wykonano elewację. W budynku szkoły w Odporyszowie przeprowadzono modernizację pokoju nauczycielskiego i szkolnej biblioteki, a także wykonano instalację internetową. Wymieniono też część stolarki okiennej. We współpracy z Bankiem światowym zrealizowano wymianę pokrycia dachowego i okien w budynku szkoły podstawowej i gimnazjum w Otfinowie. Zmodernizowano również sanitariaty i salę gimnastyczną wraz z wymianą płyty boiska. Przeprowadzono prace malarskie w klasach i ciągach komunikacyjnych szkole podstawowej w Sieradzy. W szkole podstawowej w Żabnie wymieniono stolarkę okienną oraz wyremontowano instalację grzewczą. Podobnie było w szkole podstawowej w Siedliszowicach, która obecnie jest szkołą społeczną. W roku 2005 oddano do użytku nowo wybudowany obiekt gimnazjum w Żabnie.

Władze Gminy Żabno jako jednostki samorządu terytorialnego mają najlepsze rozpoznanie lokalnych potrzeb, mogą ustalić hierarchię celów, na które wydatkowane są środki w głównej mierze pozyskane poprzez dotacje i subwencje. W ostatnich latach Gmina najwięcej środków przeznaczyła na realizację inwestycji związanych z oświatą. Według mnie jest to bardzo dobra polityka gdyż przecież umiejętne rozwijanie talentów dzieci już od ich najmłodszych lat zaowocuje w niedalekiej przyszłości. Braki edukacyjne natomiast wywołują bardzo kosztowne skutki społeczne, odczuwalne zarówno dla jednostki, jak i dla całego społeczeństwa. To od poziomu nauczania zależy przydatność przekazanych umiejętności na rynku pracy i rozwój kariery zawodowej. Często zauważa się nieprzydatność wiedzy uzyskanej w szkole z rzeczywistymi potrzebami. Jednakże jak wynika z przedstawionej sytuacji gmina Żabno stara się właściwie tworzyć i realizować programy nauczania, aby przygotować młodych ludzi do życia w coraz trudniejszych warunkach gospodarczych. To właśnie dzięki realizowanym programom kształtuje się przedsiębiorczość i samodzielne myślenie dzieci, uczy się ich aktywnie spędzać czas, a organizowanie wycieczek sprzyja ich rozwojowi. Realizowane przez gminę na dużą skalę działania w zakresie polityki oświatowej spowodowały, że pierwsze efekty są już zauważalne, uwidacznia się to głównie w zachowaniu i większej otwartości dzieci. Jednak na ujawnienie się większych efektów trzeba jeszcze poczekać.

Bibliografia:

1) P. Szreniawski „Nauka o polityce administracji”, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2008
2) A. Kurzynowski, „Polityka społeczna”, Warszawa 2002
3) E. Ura, E. Ura, Prawo administracyjne”, Warszawa 2008
4) Ustawa z 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym
5) Ustawa z 7.09.1991 r. o systemie oświaty
6) Uchwała nr XVIII/273/08 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 25

kwietnia 2008 roku w sprawie udzielania pomocy finansowej z budżetu Województwa Małopolskiego gminom z terenu Małopolski na realizację projektów z zakresu zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez organizację zajęć rekreacyjno - sportowych w formie nauki pływania w 2008 roku
7) Uchwała nr 179/2008 Rady Ministrów z dnia 16.09.2008 roku w sprawie Rządowego programu wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży w 2008 roku „Aktywizacja jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych"
8) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16.09.2008 roku w sprawie szczegółowych warunków dofinansowania regionalnych lub lokalnych programów wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży w 2008 r., warunków jakie muszą spełniać te programy, podmiotów dokonujących oceny programów oraz sposobu i trybu wyboru programów, którym zostanie udzielone dofinansowanie
9) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8.04.2008 roku w sprawie decyzji dotyczących zapewnienia finansowania z budżetu państwa inwestycji planowanych do realizacji w ramach programu „Moje Boisko – Orlik 2012"
10) www.zabno.pl
11) http://www.orlik2012.pl/index.php?option=com_content&task=section&id=5&Itemid=26
12) Informacji uzyskanych bezpośrednio z Urzędu Gminy w Żabnie
13) Informacji uzyskanych bezpośrednio z Zakładu Obsługi Samorządowych Szkół i Przedszkoli w Żabnie

Gabriela Trunkwalter

Charakterystyka ogólna Euroregionu Neisse–Nisa–Nysa

HISTORIA POWSTANIA

Euroregion *Neisse - Nisa - Nysa* obejmuje trzy obszary przygraniczne leżące w środkowej Europy.W jego skład wchodzą trzy kraje: Republika Czeska, Republika Federalna Niemiec oraz Rzeczpospolita Polska. Państwa te ze względu na wspólną przeszłość, dzisiaj razem stają naprzeciw różnorakich problemów, które postanowiły rozwiązać wspólnie. Trójkąt tych krajów był często przed zjednoczeniem w Euroregion nazywany *Czarnym Trójkątem*, ze względu na zanieczyszczenie środowiska, w szczególności wody i powietrza. Został on oficjalnie utworzony 21grudnia 1991 r. podczas sprzyjających okoliczności przemian społecznych i geopolitycznych w Europie Środkowej z inicjatywy współpracy transgranicznej, podjętej przez samorządy graniczących ze sobą gmin i powiatów trzech państw. Miało to ułatwić rozwiązywanie problemów poprzez wspólne działanie na rzecz regionów wchodzących w skład porozumienia. Proces powstawania Euroregionu rozpoczął się od Konferencji inicjującej z 23-25 maja 1991r. w Zittau, w której udział wzięli prezydenci zainteresowanych państw: Vaclav Havl, Richard von Weizsacker oraz Lech Wałęsa, oraz około 300 mieszkańców przygranicznych miejscowości Czech, Niemiec i Polski. Porozumiano się co do utworzenia Euroregionu który miał nosić nazwę *Trójkąt Trzech Ziem* (pierwotna nazwa Euroregionu), podpisano również memorandum zawierające zakres przyszłej współpracy. Następnie po złożeniu deklaracji przystąpienia do Euroregionu zainteresowanych gmin i

powiatów odbyły się w sierpniu i listopadzie 1991r. konferencje krajowe w każdym z państw, na których wybrano delegatów do tworzącej się rady ERN.

Wraz z datą oficjalnego powstania Euroregionu odbyło się pierwsze posiedzenie Rady ERN w Zittau, gdzie podjęto uchwałę o powołaniu do życia pierwszego w Europie Środkowo-Wschodniej, porozumienia transgranicznego, którego ostateczną nazwą stał się *Euroregion Neisse - Nisa - Nysa*. Ujmując rzecz formalnie jest to dobrowolna wspólnota interesów gmin i powiatów trzech państw, mniemające osobowości prawnej, w rozumieniu przepisów prawa państw w niej uczestniczących, a jej organy, do których zalicza się: *Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu* (Polska), *Euroregion Nisa regionalni komunalni sdruzeni mest a obci severnich Czech* (Czechy), oraz *Kommunalgemeinschaft EUROREGION NEISSE e. V.*(Niemcy), działają w ramach norm prawnych swoich krajów.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA

Euroregion *Neisse - Nisa -Nysa* zaopatrzony został w wielopoziomową strukturę organizacyjną, która pomaga w bardziej zorganizowany sposób realizować podjęte cele porozumienia.

Najwyższym organem jest tutaj Rada, składająca się z przedstawicieli poszczególnych stowarzyszeń i związków krajowych (trzy dziesięcioosobowe zespoły).Zadaniami rady jest przede wszystkim ustalanie wspólnych kierunków działań, planowanie i wprowadzanie projektów rozwoju Euroregionu, oraz decydowanie o zakładaniu i sposobach prowadzenia wspólnych funduszy oraz warunkach korzystania z nich.

Rada ERN wyznaczyła szereg celów dla Euroregionu, które ma on za zadanie osiągnąć wspólnymi siłami trzech krajów, głównie zalicza się do nich:

- poprawa poziomu życia mieszkańców Euroregionu,
- rozwój potencjału gospodarczego na obszarze Euroregionu,
- poprawa stanu kulturowych i naturalnych warunków życia,
- usuwanie negatywnego oddziaływania granic państwowych,
- wspieranie wszystkich działań na poziomie regionalnym, które prowadzą uczestniczące państwo do integracji z Unią Europejską.

Również ważną rolę w pełnieniu obowiązków związanych z zarządzaniem Euroregionem spełnia jego Prezydium, złożone z trzech członków Rady, po jednym z każdego kraju Euroregionu. Jego skład może ulec poszerzeniu na czas obrad o 3 osoby, wtedy w jego skład wchodzą: przewodniczący i prezydenci poszczególnych związków komunalnych oraz trzech krajowych koordynatorów-członków Sekretariatu. Grupa ta ma wtedy uprawnienia podejmowania uchwał i omawiania ważniejszych problemów Euroregionu.

Trzecim ważnym dla euroregionu organem jest Sekretariat zajmujący się bieżącym administrowaniem, posiada on kompetencje koordynacyjne i wykonawcze. W skład Sekretariatu wchodzi trójstronne konsylium sekretarzy-koordynatorów, reprezentujący strony ERN na podstawie odpowiednich pełnomocnictw.

Rozwiązywaniem fachowych problemów w poszczególnych dziedzinach działalności Euroregionu zajmują się grupy robocze powstałe na podstawie uchwały Rady. Skład i kompetencje takich grup jest regulowany przez organy wewnętrzne poszczególnych państw. Na początku grup roboczych było tylko siedem, dzisiaj mamy ich już piętnaście, a zajmują się one problemami w takich dziedzinach, jak:

- Administracja,
- Bezpieczeństwo,
- Ekologia i energetyka,
- Gospodarka,
- Historia,
- Kultura i sztuka,
- Nauka,
- Ochrona przed katastrofami,
- Ochrona zabytków,
- Ochrona zdrowia i sprawy socjalne,
- Parlamentarzyści,
- Planowanie przestrzenne i komunikacja,
- Sport,
- Statystyka,
- Turystyka.

Działalność Euroregionu jest również w istotny sposób wspomagana przez środowiska studentów i szkoły wyższe współdziałające m. In. W ramach *Ośrodka Koordynacji Badań Szkół Wyższych Euroregionu Neisse - Nisa –Nysa* z siedzibą w Liberce i *Międzynarodowego Instytutu Szkół Wyższych (IHI)* z siedzibą w Zittau.

CHARAKTERYSTYKA OBSZARU

Łączny obszar *Euroregionu Neisse - Nisa –Nysa* zajmuje 12165 km^2, z czego 37% stanowi część Niemiecka, 29,1% część Czeska, a 33,9% część Polska. Według danych z 2005 roku obszar ten zamieszkuje około 1mln 900tys ludzi, w tym w Polsce ok. 650tys, w Niemczech 750tys i w Czechach 500tys. Na południu tego obszaru, jak i w środkowej jego części dominuje krajobraz górski i wyżynny Sudetów i Podsudecka, natomiast na północy przeważają niziny Dolnych Łużyc i Borów Dolnośląskich. Dzięki tym cechom Euroregion znany jest z:

- walorów krajobrazowo-turystycznych,
- licznych uzdrowisk,
- gęstej sieci komunikacyjnej,
- łagodnego klimatu,
- rozwiniętego przemysłu, opartego na miejscowych bogactwach naturalnych.

NIEMIECKA CZĘŚĆ

Jest to obszar 4496 km^{2,} zajmujący ok. 24% Republiki Federalnej Niemiec. Krajobraz jest bogato zróżnicowany, a składają się na niego rozległe wrzosowiska, lasy i pasmo *Gór Żytawskich* i malowniczego *Pogórza Górnołużyckiego*, jak również krajobraz Pojezierny. Najwyższym szczytem górskim występującym na obszarze Euroregionu jest Lausche, mający 793m n. p. m. Popularnym miejscem turystycznym są wzniesienia *Czorneboh i Gorlitzer Landeskrone*. Największymi Rzekami płynącymi przez niemiecką część Euroregionu jest *Nysa Łużycka, Sprewa, Schwarze, Elster* oraz *Weisse Schops i Schwarze Schops*. Na tym obszarze leży również wiele miejscowości o wspaniałej architekturze i strukturze zabudowy mających zabytkowy charakter jak np. *Zittau, Bautzen czy Gorlitz*. Gospodarka tej części Niemiec opiera się na wydobyciu węgla

brunatnego, przemyśle energetycznym, włókienniczym, odzieżowym, maszynowym i szklarskim oraz na rolnictwie i ogrodnictwie. Na tym obszarze od wielu wieków krzyżowały się ważne szlaki *Via Reggio* z zachodu na wschód i tzw. szlak solny z północy na południe. Dzisiejsze powiązania komunikacyjne są dobrze rozbudowaną siecią umożliwiającą każdemu swobodne i łatwe przemieszczanie się na tym obszarze. Przedłużono bowiem autostradę w kierunku *Drezna* do granicy z Polską, a dwie linie kolejowe: *Zittau-Berlin i Zittau-Lipsk* zostały włączone do sieci *Inter-City*.

CZESKA CZĘŚĆ

Jest to obszar 3547 km^2, zajmujący ok. 5% Republiki Czeskiej. Krajobraz jest bogato zdobiony masywami górskimi, a największe to Góry Izerskie i Karkonosze, w których można uprawiać spory zimowe, czy turystykę pieszą lub rowerową, a także liczne akweny wodne, wśród których najbardziej znane jest jezioro *Machoro*, wzbogacające krajobraz tego terenu. Również charakterystyczne są zbiorniki wodne dostarczające wodę pitną, m. in.: Sous, Iosefuv Dul, Cerna Nisa. W południowej części terenu znajdują się niepowtarzalne formy skalne z piaskowca, obszar ten nosi nawę *Cesky raj*. Najważniejszymi rzekami są *Nysa Łużycka, Smeda, Plouncenice* i *Izera.* Najważniejszymi zabytkami są tu: zamek księcia von Wallensteina we Frydlandzie, kościół barokowy w Jabłonnie, budowle średniowiecznych zamków i grodów (Valdstein, Sychrov, Hruba Skala). Rozwinął się tutaj w szczególności przemysł szklarski, maszynowy, przetwórstwa metali, włókienniczy, odzieżowy, materiałów budowlanych, spożywczy i mas plastycznych. Dobre połączenia drogowe i kolejowe istnieją pomiędzy głównymi miastami czeskiej części Euroregionu.

POLSKA CZĘŚĆ

Jest to obszar ok. 4124 km^2, co stanowi niewiele ponad 1% powierzchni Rzeczpospolitej Polskiej. Dominują tutaj góry, atrakcyjne zarówno przyrodniczo, jak i krajobrazowo. Wzdłuż granicy Czeskiej rozciągają się Sudety, obejmujące *Góry Izerskie* i okalające *Kotlinę Jeleniogórską* pasmo *Karkonoszy, Rudaw Janowskich* i *Gór Kaczawskich*. To właśnie w *Karkonoszach* znajduje się najwyższy w całym Euroregionie szczyt górski Śnieżka mierzący 1603m n. p. m. Obszar tej części Euroregionu jest bogaty w wody lecznicze i mineralne. W *Świeradowie Zdroju* istnieją sadzawki z wodami radonowymi, a w *Uzdrowisku Cieplice* wody termalne, obie wykorzystywane w leczeniu wielu chorób. Takie miejscowości uzdrowiskowe jak *Karpacz, Jelenia Góra, czy Szklarska Poręba* znane są nie tylko w kraju, ale również w państwach porozumienia i w krajach trzecich. Również *Bory Dolnośląskie,* malownicze doliny *Bobru, Kwisy i Kaczawy* kuszą swą bogatą fauną i florą tysiące turystów rocznie. Również zabytki kultury są nieodzowną częścią krajobrazu Euroregionu w Polsce. Większość miast tej okolicy pochodzi z XII – XV wieku, co sprawia, że tutejsze zamki, pałace i rezydencje są wysoko cenione pod względem architektonicznym i artystycznym. Najsłynniejsze z nich, to *XIII-wieczne opactwo cystersów w Krzeszowie, XIII-wieczny kościółek Wang w Karpaczu* oraz ruiny średniowiecznych zamków obronnych *Bolczów, Bojków, czy Chojnik.* Występują tu także liczne bogactwa naturalne: węgiel brunatny, dolomit, kwarc, kaolin, bazalt oraz minerały szlachetne. W dużym stopniu w tej części Polski rozwinął się przemysł paliwowo- energetyczny, wydobywczy, szklarski, farmaceutyczny, materiałów budowlanych, odzieżowy, ceramiczny, włókienniczy, metalowy, maszynowy i elektrotechniczny. Sieć komunikacyjna jest tutaj dobrze rozwinięta, gdyż to w dużym

stopniu sprzyja rozwojowi turystyki. Euroregion leży na ważnym szlaku komunikacyjnym łączącym południe Europy ze Skandynawią, który krzyżuje się z autostradą *Wrocław-Berlin* i międzynarodowymi szlakami do *Drezna, Lipska* i *Monachium.*

WNIOSKI KOŃCOWE

Euroregion Neisse - Nisa –Nysa był jak twierdzi wielu badaczy od początku eksperymentalną nowością odbiegającą od doświadczeń tutejszych mieszkańców. Procesy zachodzące dziś w skali globalnej nakazują ostrożność w adaptowaniu wzorów i pomysłów związanych ze współpracą transgraniczną, które mogłyby się sprawdzić w innych warunkach. Powstaniu i funkcjonowaniu tego Euroregionu towarzyszyło wiele trudności, których część nie została rozwiązana do dzisiaj. Jednak właśnie takie problemy jak np.: bariera językowa, deficyty informacji, czy jak w każdej organizacji, czy to narodowej, czy międzynarodowej ciągły brak funduszy spajają strony we wspólnym dążeniu do ich przezwyciężenia. Istnieją również i takie bariery, których eliminowanie jest bardzo trudne, a możliwe tylko dzięki czasochłonnym, długofalowym procesom wprowadzania zmian i nowych systemów organizacji. Chodzi tutaj o redukcję różnic, ich zmniejszanie, istniejących pomiędzy członkami ERN. Istniejące i wciąż pamiętane zatargi i urazy często utrudniają współpracę i nie pozwalają na dojście do odpowiednich konsensusów. Właśnie to trzeba zmienić, a wysiłki te nie pójdą na marne. W obliczu wielu potrzeb Euroregion mimo wielu „skaz" nie załamuje się, lecz stara powiązać sprawy naglące z tymi, które rozwiązywane są stopniowo wewnątrz jego struktury już od wielu lat. Dzięki wprowadzanym wciąż nowym planom i inwestycjom, uzyskano wiele cennych doświadczeń iuzyskano, również dzięki prawie 50 mln euro z funduszy europejskich, poprawę czystości rzeki Nysy Łużyckiej o 75%. w porównaniu z pierwotnymi pomiarami. Powołano także specjalną grupę roboczą pod nazwą „Lasy", która chroni i odbudowuje zasoby leśne na terenie Euroregionu, zniszczone w wyniku dużego zanieczyszczenia środowiska, panującego na jego terytorium. W wyniku działań tej grupy, opracowano raport o stanie lasów, a przy współpracy funduszy europejskich udało się m. in. stworzyć Bank Genów Leśnych w Kostrzycy i przystąpić do zalesiania terenów poprzemysłowych i nieużytków. Również wspieranie projektów, zwłaszcza w dziedzinie kultury i sportu, przyczyniło się do intensyfikacji kontaktów między mieszkańcami trzech państw.

BIBLIOGRAFIA:

- „ Gospodarka turystyczna: wybrane problemy współpracy w euroregionie Nysa", red. Nauk. Andrzej Rapacz, Wrocław 2005.
- „Miasta w euroregionie Neisse- Nisa- Nysa", kol. Red. Bożena Kodeniec, Lsdislav Knap, Ullrich Eichler, Wrocław- Liberec- Kamenz 1999.
- „ Podstawy rozwoju zachodnich i wschodnich obszarów przygranicznych Polski: Euroregion „Nysa"- trzy lata doświadczeń, pod red. Dr Franciszek Adamczuk, dr Zbigniew Przybyło, Warszawa 1994.
- http://.euroregion-nysa.pl

Dominika Twarduś
Związek Miast Bałtyckich

Związek Miast Bałtyckich - (ang. Union of the Baltic Cities) - unia miast położonych na linii brzegowej Bałtyku utworzona w 1991 r. mająca na celu zintensyfikowanie działań promocyjnych oraz wzmocnienie współpracy i wymiany doświadczeń pomiędzy miastami z poszanowaniem zasad europejskich. Związek Miast Bałtyckich reprezentuje na forum ogólnoeuropejskim wspólne przedsięwzięcia mające na celu integrację europejską. Dba o współdziałanie między strukturami Unii Europejskiej i Rady Europy.

Związek Miast Bałtyckich jest organizacją skupiającą miasta z dziesięciu państw nadbałtyckich: Danii, Estonii, Finlandii, Litwy, Łotwy, Niemiec, Norwegii, Polski, Rosji i Szwecji. Stwarza on warunki do efektywnej współpracy i wymiany doświadczeń między władzami regionów bałtyckich i reprezentuje interesy regionu bałtyckiego na forum międzynarodowym.

Powstanie Związku.

Wynikało ono z wielowiekowej, ścisłej współpracy regionów nadbałtyckich. Związek został założony z inicjatywy Polski w 1991 roku i na początku w jego skład wchodziło 32 miasta. Podczas pierwszej konferencji (19-20 września 1991 roku) przyjęty został statut związku oraz wybrano prezydenta i jego dwóch zastępców.

Członkowie.

Obecnie w skład związku wchodzą 102 państwa z 10 krajów położonych nad Morzem Bałtyckim. Oto nazwy tych miast.

1. Dania: Aarhus, Kopenhaga, Fredericia, Guldborgsund, Horsens, Køge, Kolding, Næstved, Vordingborg
2. Estonia: Elva, Haapsalu, Jogeva, Jõhvi, Kärdla, Keila, Kuressaare, Maardu, Narwa, Paldiski, Pärnu, Sillamäe, Tallinn, Tartu, Viljandi, Võru
3. Finlandia: Espoo, Helsinki, Järvenpää, Jyväskylä, Kemi, Kotka, Lahti, Mariehamn, Pori, Tampere, Turku, Vaasa
4. Niemcy: Greifswald, Kilonia, Lubeka, Rostock, Wismar
5. Łotwa: Jēkabpils, Jełgawa, Jurmała, Kieś, Lipawa, Rzeżyca, Ryga, Tukums
6. Litwa: Gorżdy, Kowno, Kłajpeda, Mariampol, Malaty, Połąga, Poniewież, Szawle, Wilno
7. Norwegia: Bergen, Kristiansand
8. Polska: Chojnice, Elbląg, Gdańsk, Gdynia, Koszalin, Krynica Morska, Łeba, Malbork, Międzyzdroje, Pruszcz Gdański, Reda, Słupsk, Sopot, Szczecin
9. Rosja: Bałtijsk, Kaliningrad, Kronsztad, Łomonosow, Peterhof, Siestrorieck, Sankt Petersburg
10. Szwecja: Gävle, Göteborg, Kalmar, Karlskrona, Karlstad, Kristianstad, Linköping, Luleå, Malmö, Nacka, Norrtälje, Nyköping, Örebro, Oskarshamn, Robertsfors, Sztokholm, Sundsvall, Trelleborg, Umeå, Västervik, Växjö, Visby

Zgodnie ze statutem Związku „Członkiem Związku może zostać każde miasto położone na wybrzeżu Morza Bałtyckiego i jego zatok, jak również każde miasto zainteresowane rozwojem regionu Morza Bałtyckiego.” Decyzję o przyjęciu nowego miasta członkowskiego podejmuje zarząd związku.

Cele Związku.

„Głównymi celami Związku są:

1. zmierzanie do systematycznej wymiany doświadczeń pomiędzy Miastami członkowskimi w dziedzinie wspólnych zainteresowań,

2. udzielanie poparcia i pomocy miastom członkowskim w prowadzeniu prac badawczych i publikowaniu wydawnictw poświęconych problematyce Morza Bałtyckiego i obszarów do niego przylegających,
3. promocja zainteresowania historią, ekologią i dziedzictwem kulturalnym regionu bałtyckiego, współdziałanie w zakresie ochrony walorów krajobrazowych regionu, jak również ochrona dóbr kulturalnych i historycznych,
4. udzielanie poparcia wszelkim staraniom zmierzającym do rozwoju kontaktów międzyludzkich, w szczególności między młodzieżą miast członkowskich,
5. współdziałanie i podejmowanie inicjatywy z rządami państw regionu bałtyckiego oraz z organizacjami międzynarodowymi na rzecz rozwiązywania problemów wynikających z rozwoju gospodarczego Regionu Morza Bałtyckiego oraz ochrony środowiska naturalnego Morza Bałtyckiego,
6. utrzymywanie kontaktu ze strukturami Unii Europejskiej oraz z Radą Europy."

Organy Związku Miast Bałtyckich.
1. Konferencja Generalna delegatów miast członkowskich.
2. Prezydent związku.
3. Zarząd składający się z jednego reprezentanta władz miejskich z każdego państwa bałtyckiego, prezydenta i wiceprezydentów.

Najwyższym organem decyzyjnym Związku jest Konferencja Generalna a jej decyzje mogą być podjęte na temat każdego obszaru działalności związku. Jak mówi statut do jej konferencji należy:
1. „Zatwierdzanie Statutu Związku i regulaminu obrad Konferencji Generalnej oraz dokonywanie w nich niezbędnych zmian,
2. Wybór Prezydium, składającego się z Prezydenta oraz trzech Wice-Prezydentów Związku na okres 2 lat,
3. Wybór Rady Wykonawczej na okres dwóch lat,
4. Uchwalanie wysokości składek członkowskich Związku,
5. Rozpatrywanie raportu audytorski oraz udzielanie absolutorium prezydium oraz Sekretarzowi Generalnemu z tytułu ich działalności za poprzedni okres dwóch lat,
6. Zatwierdzanie audytora zaproponowanego przez radę Wykonawczą Związku,
7. Wybór Komisji Rewizyjnej na okres 2 lat,
8. Zatwierdzanie strategii działania Związku,
9. Zatwierdzanie sprawozdań z działalności Związku,
10. Zatwierdzanie powoływania Komisji Związku,
11. Podejmowanie decyzji o lokalizacji Sekretariatu Związku na okres czterech lat,
12. Likwidacja Związku."

Konferencja zwoływana jest co 2 lata, każda odbywa się w innym mieście członkowskim, biorą w niej udział przedstawiciele władz miejskich i państw członkowskich. Każde miasto posiada jeden głos podczas głosowania. W konferencji powinna wziąć połowa państw członkowskich wtedy podjęte decyzje uważa się za obowiązujące.

Decyzje podejmowane są zwykłą większością głosów z wyjątkiem:
- zmiany statutu związku, większość absolutna,
- rozwiązania związku, większość 2/3 głosów

Obecnie prezydentem Związku jest Per Bodker Andersen (Dania), reprezentuje on Związek na zewnątrz. Zastępcami w obecnej kadencji są: Armas Lahoniitty (Finlandia), Arno Poker (Niemcy), Gundars Bojars (Łotwa).

Związek ma 10 aktywnie działających Komisji, każda kierowana przez 1-2 miasta członkowskie. Są to: Komisja Współpracy Gospodarczej, Kultury, Edukacji, Środowiska, Zdrowia i Spraw Społecznych, Społeczeństwa Informacyjnego, Sportu, Transportu, Planowania Przestrzennego, Zagadnień Młodzieżowych oraz Komisja Turystyki.

Finanse Związku.

Budżet złożony jest ze składek państw członkowskich. Wysokość składki zależy od różnych czynników: liczby mieszkańców miast oraz przynależności danego miasta do państw zachodnioeuropejskich bądź wschodnioeuropejskich. Wpływami do budżetu związku są również dotacje państw, miast, przedsiębiorstw oraz darowizny i spadki pochodzące od osób fizycznych.

Miasta bałtyckie zrzeszone w Związku dążą do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju całego regionu, zapewnienie możliwości rozwoju gospodarczego z pełnym poszanowaniem środowiska naturalnego oraz zasad sprawiedliwości społecznej, jego integracji. Ponadto podejmują działania w zakresie możliwości zabezpieczenia i promowania własnych interesów w Regionie wobec organizacji krajowych i międzynarodowych, zwłaszcza wobec Unii Europejskiej. Jest on przykładem świetnej współpracy miast dążących do wspólnego celu.

Bibliografia:

http://pl.wikipedia.org/wiki/Zwi%C4%85zek_Miast_Ba%C5%82tyckich
http://www.portalmorski.pl/caly_artykul.php?odw=29&ida=3342&rozwin=all
http://biurose.sejm.gov.pl/teksty_pdf_05/i-1117.pdf
http://www.foltynkubicka.pl/pl/c2VsZWN0ZWR8NzE=/subpage.php
http://www.koszalin.pl/kme/Zwi%C4%85zek_Miast_Ba%C5%82tyckich.aspx
http://209.85.129.132/search?q=cache:iB8StiZMn40J:www.ubc.net/today/DOCS_languages/Statut_pl.doc+unia+miast+ba%C5%82tyckich&hl=pl&ct=clnk&cd=3&gl=pl

Kinga Tytuła

Ogólna charakterystyka Euroregionu Pomerania

Euroregiony to regiony w obszarach przygranicznych, gdzie samorządy lokalne dwóch lub więcej państw współpracują ze sobą. Celem tego programu jest wzmocnienie dobrosąsiedzkich kontaktów i rozwój obszarów przygranicznych, budowa infrastruktury ponadgranicznej, wymiana kulturalna, wspieranie ruchu granicznego i turystyki, działalność społeczna, humanitarna, ochrona środowiska i przeciwdziałanie klęskom żywiołowym. Euroregiony są wspierane przez Unię Europejską, głównie w ramach programu Phare. W Polsce na każdej granicy działają euroregiony, a granica zachodnia w całości jest objęta współpracą euroregionalną. Na obszarze polskiego przygranicza działają euroregiony „Nysa”, „Karpaty”, „ Sprewa-Nysa-Bóbr”, „ Pro Europa Viadrina”,

„Tatry”, „Bug”, „Pomerania”, „Glacensis”, „Niemen”, „Pradziad”, „Bałtyk”, „Śląsk Cieszyński” i „Silesia”[574].

EUROREGION POMERANIA

Powstanie i historia Euroregionu Pomerania

Pierwsze oficjalne kontakty miast i gmin województwa szczecińskiego i Meklemburgii-Pomorza Przedniego miały miejsce na początku 1991 roku. 12 lutego 1991 roku Wojewoda Szczeciński Marek Tałasiewicz i Minister Gospodarki Meklemburgii-Pomorza Przedniego Michael-Conrad Lehment podpisali Wspólne Oświadczenie, które było wyrazem woli rozwijania wzajemnych stosunków i współpracy. Delegacja ta już 11 marca 1991 roku uczestniczyła w pierwszej polsko-niemieckiej konferencji gospodarczej w Ahlbecku na temat ochrony środowiska, komunikacji i planowania przestrzennego. Tematyka ta kontynuowana była na spotkaniu specjalistów obu stron w Maciejowie (4-5 lipca tego samego roku). Również województwa koszalińskie i pilskie zainteresowane były nawiązaniem współpracy z Meklemburgią-Pomorzem Przednim. W dniach 15-18 marca 1991 roku w województwie szczecińskim i koszalińskim przebywał premier Meklemburgii-Pomorza Przedniego Alfred Gomolka. W ostatnim dniu wizyty w Szczecinie premier Meklemburgii-Pomorza Przedniego i wojewodowie: szczeciński, koszaliński i pilski podpisali Wspólne Oświadczenie. Dokument miał doniosły charakter i stwarzał możliwości wzajemnego współdziałania we wszystkich obszarach życia społecznego i gospodarczego. Jego ranga podkreślona została we Wspólnym Oświadczeniu obu stron wydanym 13 listopada 1995 roku w Dreźnie. Współpraca z zagranicą, głównie z Niemcami stała się od wiosny 1991 roku jednym z najważniejszych obszarów działalności władz wojewódzkich. W efekcie ustaleń międzyrządowych został powołany Komitet do spraw Współpracy Przygranicznej Polski i Niemiec (22 kwietnia 1991 roku). W jego ramach utworzono komisje robocze, które miały działać na rzecz całego pogranicza polsko-niemieckiego. Sytuacja ta uległa zmianie po IV posiedzenia Komitetu do spraw Współpracy Przygranicznej Polski i Niemiec (Szczecin 6-7 kwietnia1993 roku). Zdecydowano, że grupy robocze Komitetu przestaną koordynować i inspirować formy współpracy przygranicznej dla całego pogranicza, a spełniać będą funkcje informacyjną i obserwacyjną oraz skupią się na wdrażaniu projektów zgłoszonych bezpośrednio przez samorządy lokalne. Decyzja ta spotkała się z przychylnym przyjęciem przez władze komunalne i terenowe władze administracyjne.

W dniach 13-14 maja 1991 roku w Szczecinie władze administracyjne i samorządowe województwa szczecińskiego spotkały się z przedstawicielami władz Bornholmu (Dania) i Południowo-Wschodniej Skanii (Szwecja). Doszło do podpisania trójstronnego porozumieniu („Triada Bałtycka”), w którym przyjęto założenia współpracy w dziedzinie kultury, komunikacji i turystyki.

Również w Szczecinie 17 lipca 1991 roku premier Brandenburgii Manfred Stolpe i Wicewojewoda Szczeciński Wojciech Soiński podpisali Wspólny Komunikat o nawiązaniu współpracy pomiędzy Brandenburgią i Pomorzem Zachodnim.

Współdziałanie i wymianę doświadczeń w zakresie wdrażania nowych technologii i przedsiębiorczości podjęto w 1991 roku podczas wizyty przedstawicieli wydziałów polityki gospodarczej Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie, Koszalinie i Pile w Centrum Technologii w Rostocku-Warnemunde (19 sierpnia) i Greifswaldzie(11 grudnia). W tym

[574] I. Kienzler, *Słownik terminologii Unii Europejskiej angielsko-polski i polsko-angielski*, Gdańsk 2001, s. 79.

czasie rozwijała się także współpraca w zakresie ekologii. W dniu 18 listopada 1991 roku w Pasewalku zawarto pomiędzy województwem szczecińskim a Meklemburgią-Pomorzem Przednim porozumienie o współpracy w zakresie ochrony środowiska i przyrody.

Szybko rozwijająca się współpraca władz administracyjnych województwa szczecińskiego z władzami Meklemburgii-Pomorza Przedniego uległa w pierwszej połowie l992 roku zahamowaniu. Podejrzewano, że jest to wynikiem objęcia w marcu 1992 roku stanowiska premiera Meklemburgii-Pomorza Przedniego przez Berndta Seitego. Zawieszono działalność regionalnych zespołów roboczych oraz nastąpił spadek zainteresowania współdziałaniem wśród partnerów niemieckich. Władze Meklemburgii-Pomorza Przedniego podchodziły do współpracy z województwem szczecińskim w sposób wybiórczy. Stosunkowo dobrze układała się współpraca dotycząca kultury, która była oparta na indywidualnych kontaktach zainteresowanych osób. Pozytywnym przykładem z tego okresu jest podpisana w Bonn w dniu 7 maja1992 roku wspólna deklaracja Wojewody Szczecińskiego i Ministra Środowiska, Ochrony Przyrody i Gospodarki Przestrzennej Landu Brandenburgii w sprawie utworzenia obszaru chronionego w Dolinie Dolnej Odry. Deklaracja oznaczała podjęcie wspólnych działań na rzecz utworzenia w Dolinie Dolnej Odry Transgranicznego Obszaru Chronionego.

W 1992 roku uaktywniła się współpraca samorządowa, co przejawiało się m. in. pojawieniem się koncepcji utworzenia Euroregionu Pomerania oraz dążeniem gmin województwa szczecińskiego do utworzenia struktury samorządowej. Sugestie powołania regionalnego celowego związku samorządowego pojawiły się jednak wcześniej: w listopadzie 1990 roku. Wówczas też pierwszy raz w odniesieniu do struktury samorządowej zastosowana została nazwa „Pomerania". W styczniu 1991 roku, opracowano założenia związku o zasięgu ogólnowojewódzkim. W marcu 1991 roku miało miejsce spotkanie przedstawicieli samorządów lokalnych, które były zainteresowane przystąpieniem do tworzącej się struktury. Uzgodniono, że przyjmie ona nazwę: Odrzański Związek Morsko-Rzeczny. Opracowano Statut oraz Deklarację Celów Związku. W drugim półroczu 1991 roku prace nad powołaniem struktury samorządowej gmin województwa szczecińskiego opóźniały się. Jednocześnie po stronie niemieckiej w listopadzie 1991 roku powstał Związek Komunalny Europaregion Pomerania w Pasewalku. Z jego inicjatywy w styczniu 1992 roku odbyło się w Szczecinie spotkanie przedstawicieli samorządów polskich i niemieckich w sprawie współdziałania gmin przygranicznych i finansowania pogranicza ze środków EWG.

Na przełomie 1991 i 1992 roku nad ideą powołania euroregionu pracowały również władze administracyjne. W marcu 1992 roku sformułowana została przez Urząd Wojewódzki w Szczecinie koncepcja powołania Euroregionu Pomerania. Propozycja zakładała ponadgraniczne współdziałanie związków komunalnych z czterech państw: Polski, RFN, Szwecji i Danii. Po stronie polskiej reprezentacją samorządów w Euroregionie miał być komunalny związek celowy.

W 1991 i 1992 roku działalność na rzecz powołania Euroregionu Pomerania prowadziły Sejmik Samorządowy Województwa Szczecińskiego i Urząd Wojewódzki w Szczecinie. W wyniku sporów kompetencyjnych między władzami komunalnymi a rządowymi doszło do zawarcia porozumienia, na mocy którego prowadzenie spraw związanych ze współpracą ponadgraniczną gmin prowadzić miał Sejmik.

W czerwcu 1992 roku Sejmik Samorządowy Województwa Szczecińskiego i Związek Komunalny Europaregion Pomerania w Pasewalku współdziałały w celu powołania euroregionu. Strona niemiecka swój projekt statutu Euroregionu Pomerania przedstawiła partnerom polskim14 września 1992 roku. Posłużył on SSWS do

opracowania własnej propozycji statutu. Jednak na etapie określania zasięgu terytorialnego przyszłego euroregionu pojawiły się rozbieżności. Strona niemiecka była za wejściem do Euroregionu wyłącznie gmin z województwa szczecińskiego i Meklemburgii-Pomorza Przedniego, polska zaś - również z Danii i Szwecji.

Rozbieżności strony polskiej i niemieckiej co do struktury przestrzenno-organizacyjnej Euroregionu Pomerania rozstrzygnięte zostały 9 listopada 1992 roku podczas spotkania w Pasewalk. Przedstawiciele Związku Komunalnego Europaregionum Pomerania zaakceptowali polski projekt utworzenia Euroregionu również z udziałem samorządów z Danii i Szwecji. Ideę czterostronnego euroregionu strona polska zaprezentowała uczestnikom Konferencji Krajów Nadbałtyckich, która odbyła się na Bornholmie w dniach od 30 listopada do 2 grudnia 1992 roku. W grudniu 1992 i styczniu 1993 roku koncepcja była przedmiotem dyskusji samorządów południowej Skanii i Bornholmu.

Do ważnego etapu nad powołaniem Euroregionu Pomerania zalicza się polsko-niemieckie seminarium w Barzkowicach w dniach 30-31 stycznia 1993 roku. Uczestniczyło w nim 140 działaczy samorządowych z obydwu państw oraz dwu-trzyosobowe grupy obserwatorów z Danii i Szwecji.Głównym tematem seminarium były bieżące i przyszłe problemy związane z tworzeniem i funkcjonowaniem Euroregionu Pomerania. Sformułowano także podstawowe dziedziny współdziałania: planowanie przestrzenne, komunikacja i ruch graniczny, gospodarka, ekologia, samorząd, sprawy społeczne i kultura, gospodarka komunalna, pomoc socjalna i azylanci.

Wiosną i latem 1993 roku w województwie szczecińskim pracowano nad utworzeniem Komunalnego Związku Celowego Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania". Ważne były prace nad statutem Związku. Projekt opublikowano pod koniec maja 1993 roku. Prowadzono w tym czasie również działania na rzecz pozyskania do Związku jak największej liczby miast i gmin. Zjazd założycielski Komunalnego Związku Celowego Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania" odbył się 23 sierpnia1993 roku. Przystąpiło do niego 21 gmin województwa szczecińskiego.

W połowie 1993 roku odnoszono wrażenie, że utworzenie Euroregionu Pomerania jest kwestią krótkiego czasu. Na Bornholmie odbyło się spotkanie przedstawicieli samorządów z województwa szczecińskiego, strony niemieckiej, szwedzkiej i duńskiej. Uzgodniono formy współdziałania i terminy decyzji udziału w strukturach Euroregionu. Nie wdrożono tych ustaleń. Współpracę sformalizowały tylko samorządy województwa szczecińskiego i Meklemburgii-Pomorza Przedniego. W dniu 11 lutego 1994 roku w Szczecinie podpisane zostało porozumienie o ponadgranicznej współpracy samorządowej pomiędzy Komunalnym Związkiem Celowym Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania" a Związkiem Komunalnym Europaregion Pomerania.

Współpraca samorządów województwa szczecińskiego i Meklemburgii-Pomorza Przedniego w 1994 roku skupiała się głównie wokół prac nad powołaniem Euroregionu Pomerania i finansowaniem pogranicza ze środków Unii Europejskiej.

W lipcu 1995 roku Zarząd Miasta Szczecina, Komunalny Związek Celowy Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania" oraz Związek Komunalny Europaregion Pomerania wyraziły deklarację woli utworzenia Euroregionu Pomerania. Umowa o utworzeniu Euroregionu Pomerania pomiędzy Komunalnym Związkiem Celowym Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania", miastem Szczecin i Związkiem Komunalnym Europaregion Pomerania zawarta została 15 grudnia 1995 roku na Zamku Książąt Pomorskich w

Szczecinie[575]. 26 lutego 1998 roku Euroregion Pomerania rozszerzył się o trzeciego partnera - szwedzką Skanię.29 lutego 2000 roku podpisano „Transgraniczną Koncepcję Rozwoju i Działania Euroregionu Pomerania na lata 2000 – 2006".

Członkowie

Euroregion Pomerania tworzą obecnie regiony przygraniczne trzech państw:

- Republiki Federalnej Niemiec,
- Królestwa Szwecji,
- Rzeczypospolitej Polskiej.

W skład strony niemieckiej wchodzą zrzeszone w Związku Komunalnym Europaregion Pomerania cztery niemieckie powiaty przygraniczne i dwa miasta wydzielone Meklemburgii-Pomorza Przedniego (Rügen, Nordvorpommern, Ostvorpommern, Uecker-Randow, Stralsund i Greifswald) oraz dwa powiaty Brandenburgii (Uckermark i Barnim).98 gmin w Polsce: 96 gmin w województwie zachodniopomorskim oraz gmina Miastko (woj. pomorskie) i gmina Zbąszyń (woj. wielkopolskie) oraz 5 powiatów - gryfiński, kamieński, kołobrzeski, łobeski i stargardzki i Związek Gmin Pomorza Środkowego. Wszystkie polskie podmioty tworzą Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania. Strona szwedzka to 33 gminy Skanii ze Związku Gmin Skanii.

Euroregion Pomerania rozciąga się na powierzchni 49.000 km². Zamieszkuje go ok. 3,9 mln osób.

Cele i ich realizacja

Celem współpracy w Euroregionie Pomerania jest podejmowanie wspólnych działań dla równomiernego i zrównoważonego rozwoju Regionu oraz zbliżenia jego mieszkańców i instytucji Stron.

Cele te można osiągnąć w szczególności poprzez:

- podnoszenie poziomu życia obywateli mieszkających w Regionie,
- popieranie idei jedności europejskiej,
- współpracę i wymianę grup społecznych, naukowych, zawodowych, kulturalnych oraz młodzieżowych,
- budowanie oraz dostosowanie infrastruktury do potrzeb ruchu granicznego i regionalnego,
- rozwój współpracy gospodarczej, wymiany know-how oraz transferu technologii,
- stworzenie kompleksowego systemu informacyjnego w celu wymiany danych w Euroregionie,
- wspieranie przy rozwiązywaniu problemów związanych z przekraczaniem granicy,
- współpraca w zakresie likwidacji pożarów i skutków klęsk żywiołowych[576].

Zadania

Jednym z głównych zadań współpracy transgranicznej jest na przykład stworzenie lepszych warunków dla małych i średnich przedsiębiorstw w regionie. W związku z tym organizowane są m.in. wspólne wystawy, targi, pokazy osiągnięć, transgraniczne

[575] C. Sękowski, H. Szczegóła, *Euroregiony na pograniczu polsko-niemieckim(1991-1997),*Zielona Góra1998, s. 129-139.
[576] http://www.pomerania.org.pl

warsztaty i seminaria, wymiana osiągnięć gospodarczych i naukowych oraz podejmowane są starania w celu wspólnego badania rynku i wdrażania strategii marketingowych. Ważne w tym zakresie jest popieranie wspólnego planowania przestrzennego oraz wspieranie projektów, które dotyczą infrastruktury. Współpraca w zakresie ochrony środowiska koncentruje się na uzgadnianiu i harmonizacji działań na rzecz ochrony przyrody. Jednocześnie ma być wspierany rozwój turystyki. W ten sposób tworzy się niezbędna dla zachowania potencjałów naturalnych regionu łączność między nauką, ochroną środowiska i turystyką.

W dziedzinie oświaty powstały m.in. polsko-niemieckie gimnazja. Był to dalszy krok w kierunku nawiązywania kontaktów i wspólnej nauki młodzieży z różnych stron regionu granicznego. Istotne jest opanowanie języka i wzajemne zrozumienie mentalności partnerów. W Euroregionie Pomerania regularnie odbywają się spotkania na płaszczyźnie komunalnej. Na terenie Euroregionu Pomerania istnieje wiele związków partnerskich między miastami i gminami[577].

Fundusze pomocowe

Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania na podstawie corocznych umów z Władzą Wdrażająca Program Współpracy Przygranicznej Phare zarządza funduszami Programu Współpracy Przygranicznej Phare przeznaczonymi dla euroregionów. Wysokość dofinansowania z funduszu Phare dla projektów zarządzanych przez Komunalny Związek Celowy Gmin Pomorza Zachodniego Pomerania wynosi maksymalnie 50 000 Eur. Środki własne beneficjenta dofinansowania nie mogą być mniejsze niż 25% wartości projektu, zaś udział Phare nie większy niż 75%. Dzięki środkom z tego funduszu realizowane są projekty z zakresu ochrony środowiska (oczyszczalnie ścieków, kanalizacja sanitarna, modernizacje systemów ogrzewania), imprezy sportowe i kulturalne, wyposażenie różnych instytucji służących społecznościom po obu stronach granicy. W ramach Biura Stowarzyszenia funkcjonuje w tym celu Zespół ds. Funduszy Pomocowych będący Sekretariatem Programu.

Pracownicy Zespołu wykonują szereg zadań, składających się na cykl zarządzania programem. Ze względu na to, że fundusze podzielone są na edycje budżetowe i na linie transgraniczne, Zespół administruje jednocześnie kilkoma kwotami na projekty. Ponadto włącza się w bieżące prace Stowarzyszenia oraz przedsięwzięcia euroregionalne, prowadzi projekty własne, przygotowuje publikacje informacyjno-promocyjne oraz różnego rodzaju prezentacje i spotkania[578].

Środki finansowe związków regionalnych tworzących Euroregion pochodzą przede wszystkim ze składek członkowskich. Związki te mają osobowość prawną, dzięki czemu mogą prowadzić samodzielną gospodarkę finansową i wykonywać działalność gospodarczą. Mają możliwość być adresatem dotacji celowych, subwencji krajowych i zagranicznych oraz darowizn na ogólnych zasadach dotyczących podmiotów komunalnych. Komunalny Związek Celowy Gmin Pomorza Zachodniego Pomerania zajmuje się także wymianą i współpracą młodzieży polskiej i niemieckiej na obszarze województwa zachodniopomorskiego, pełniąc funkcję Jednostki Centralnej Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży. Wspiera on w wielu dziedzinach i na wielu płaszczyznach spotkania, wymianę i projekty uczniów, studentów, młodych pracowników, a także współpracę organizacji młodzieżowych, szkół oraz instytucji zajmujących się wymianą młodzieży.

[577] http://www.pomerania.net
[578] http://pomorzezachodnie.pl

Władze Euroregionu Pomerania

Organami Euroregionu Pomerania są: Rada Euroregionu, Prezydium Euroregionu oraz Sekretariat Euroregionu. Rada składa się z 36 członków, którzy są delegowani po 12 przez stronę polską, niemiecką i szwedzką. Ich kadencja odpowiada kadencji organów delegujących stron. Rada wybiera Prezydium Euroregionu i określa kierunki działania Euroregionu. Prezydium składa się z 6 członków, po 2 ze strony polskiej, niemieckiej i szwedzkiej. Prezydium powołuje Prezydentów Euroregionu, po jednym z każdej strony. Do zadań Prezydium należy m.in. reprezentowanie Euroregionu, wykonywanie uchwał Rady, kierowanie pracami Euroregionu, powoływanie Sekretarza. Sekretariat z siedzibą w Szczecinie, jest wspólny dla wszystkich stron[579].

Bibliografia:

1. I. Kienzler, Słownik terminologii Unii Europejskiej angielsko-polski i polsko-angielski, Gdańsk 2001r.
2. W. Malendowicz, M. Ratajczak, Euroregiony. Polski krok do integracji, Wrocław 2000r.
3. C. Osękowski, H. Szczegóła, Euroregiony na pograniczu polsko-niemieckim(1991-1997), Zielona Góra 1998r.
4. http://www.pomerania.net
5. http://www.pomerania.org.pl
6. http://pomorzezachodnie.pl

Damian Wiktor

Plany budowy lotniska w gminie Stary Sącz – szansa na rozwój i okno na Europę

Sądecczyzna jest na krańcu świata. Tak obecnie postrzegają ten region nie tylko turyści, ale biznesmeni mogący być potencjalnymi inwestorami ambitnych przedsięwzięć na tym skrawku Polski. Na ten margines skazują dziś Sądecczyznę możliwości dotarcia nad Dunajec i Poprad. Jeżeli turysta po dwóch godzinach lotu przybywa z Londynu lub Paryża do Warszawy, to z polskiej stolicy do Krynicy Zdroju jedzie samochodem dłużej niż 8 godzin, a pociągiem cały dzień. Na wybudowanie drugiej zakopianki nie ma szans. Pozostaje więc przybliżenie Sądecczyzny do świata przez zbudowanie lotniska. Burmistrz Starego Sącza Marian Cycoń i doświadczeni piloci: Mieczysław Dziadowicz oraz Stanisław Rak wskazali, że najwłaściwszym miejscem dla tego obiektu jest miasto nad Popradem.

Stary Sącz wspierają przyroda, pogoda i ludzie Jednym z argumentów za tą lokalizacją jest mapa mgieł. Nowy Targ ma w roku 132 mgliste dni. W Balicach pod Krakowem jest ich 78, a w Starym Sączu zaledwie 53. Do tego dochodzą silne wiatry rozpędzające mgły, a wiejące wzdłuż ewentualnego pasa startowego, co pomaga w startach i lądowaniach. Samorządowcy, jako włodarze ze społecznego wyboru, zrobili sondaż opinii publicznej w regionie, czy lotnisko jest potrzebne. Zapytano losowo wybrane 1002 osoby. Wśród 30-latków i młodszych za było 95 proc. Wśród starszych inicjatywę poparło 75 proc. respondentów. Jest więc społeczne przyzwolenie na lotnisko.

[579] http://www.pomerania.org.pl

Zainteresowanie jego budową wyraziło 45 gmin, trzy powiaty nowosądecki, limanowski, gorlicki, firmy i organizacje turystyczne. Na przygotowanie „Analizy możliwości powstania lotniska na Sądecczyźnie" wydano 83 tys. zł. Warszawskie Biuro Studiów i Projektów Lotniczych „Polconsult" rozpatrywało cztery miejsca: Łososinę Dolną gdzie jest lotnisko Aeroklubu Podhalańskiego; Brzezną gdzie port lotniczy zamierzano budować w czasach „Eksperymentu Sądeckiego" (na przełomie lat 50. i 60); i dwa miejsca w Starym Sączu Błonia nad Popradem, nieopodal klasztoru klarysek oraz pola nad Dunajcem nieopodal ujścia Popradu.

Z materiałów podpisanych przez Ryszarda Zarembę, prezesa „Polconsultu" wynika, że Łososina, Brzezna i plac papieski nie mają ścieżek podejścia do lądowania i startu spełniających wymogi prawa lotniczego. Wszelkie warunki spełniają natomiast tereny nad Dunajcem w Starym Sączu. Uwzględniając budowę pylonów wznoszonego mostu, co odsuwa lotnisko od ujścia Popradu, są możliwości budowania pasa startowego mającego nawet 1800 metrów. To zaś wystarcza dla samolotów pasażerskich średniej wielkości. Jumbo Jet-ów nikt w Starym Sączu przyjmować nie planował.

Koordynujący poczynania związane z budową lotniska dyrektor Powiatowego Zarządu Dróg Adam Czerwiński jasno stwierdza, że analiza jest delikatnie mówiąc wstępem do uwertury starań o sądecki airport. Niewątpliwie jest jednak zadośćuczynieniem bujania w obłokach i zejściem na ziemię, bo wiadomo, że jest sens tych starań. Los starosądeckiego lotniska zależy od strategicznych decyzji polityczno-gospodarczych. Kiedy zapadną, kolejnym krokiem będzie opracowanie studium wykonalności, później koncepcji budowy, a dopiero potem jej planów. Po drodze należy znaleźć fundusze na ambitne przedsięwzięcie. Wiadomo, że burmistrz Starego Sązca już zabiega o pierwszą transzę europejskich funduszy bagatela 175 mln zł.

Podczas Walnego Zebrania Delegatów Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Małopolski w Krakowie została podjęta uchwała dotycząca skierowania wniosku do ministra transportu o wpisanie małego lotniska komunikacyjnego na listę inwestycji finansowanych z budżetu państwa lub funduszu spójności Unii Europejskiej

Mocnym argumentem uzasadniającym budowę lotniska jest pozostawienie Sądecczyzny na swoistym uboczu – z dala od autostrad i dróg szybkiego ruchu. Oknem na świat miałoby się stać właśnie lotnisko. Lokalizacja lotniska na starosądeckich błoniach o powierzchni 300 hektarów daje niepowtarzalną szansę na utworzenie węzła komunikacyjnego, który przyczyni się do dynamicznego rozwoju Sądecczyzny. Będzie to możliwe dzięki bliskości drogi krajowej i linii kolejowej. W powiązaniu z realizacją projektu budowy i modernizacji linii Podłęże-Piekiełko może ono stanowić mechanizm wzajemnego napędzania koniunktury. Od dawna wiadomo, że regiony, w których istnieją lotniska rozwijają się znacznie szybciej od innych. Bez takiego portu Sądecczyzna pozbawiona dobrej komunikacji z centrum kraju wkrótce spadnie do rangi już nawet nie Polski C, ale D. Inne argumenty przemawiające za budową lotniska to:

- 6 uzdrowisk grupujących prawie 30% krajowego potencjału uzdrowiskowego: Krynica, Muszyna, Piwniczna, Żegiestów, Szczawnica, Wysowa
- 6 znaczących ośrodków sportów zimowych oraz kolka planowanych, między innymi projekt „Siedem Dolin"
- Krynica, jako Centrum Kongresowe (Polskie DAVOS)
- 3 parki narodowe: Pieniński, Gorczański i Magurski
- W promieniu 60 km cztery (spośród 17-stu) polskich zabytków wpisanych na listę UNESCO
- Atrakcyjne pasma górskie do uprawiania turystyki aktywnej: Pieniny, Beskid Sądecki, Beskid Niski, Gorce, Beskid Wyspowy

- Inne unikalne atrakcje turystyczne: spływ Dunajcem, kultura regionalna, Jeziora Czorsztyńskie i Rożnowskie
- Szacunkowa liczba turystów w ciągu roku 2,5 mln osób
- Podmioty gospodarcze działające na obszarze oddziaływania: 30047 podmiotów gospodarczych tj. 10.4% podmiotów zarejestrowanych w woj. Małopolskim, potentaci: Fakro, Koral, OPTIMUS S.A, Gold Drop, Glinik, Dako, Wiśniowski, Konspol, Nowomag.

Budowa tego lotniska to szansa na rozwój Sądecczyzny, regionu polski wydaje się zapomnianego prze resztę kraju, regionu obfitującego w piękno przyrody co udowadnia ilość uzdrowisk znajdujących się na Sądecczyźnie oraz ich popularność w Polsce, regionu zamieszkanego przez miłych i życzliwych ludzi, których coraz częściej dotyka piętno bezrobocia, ponieważ potencjalne firmy zniechęca czas dojazdów i możliwości transportu i właśnie to lotnisko może to zmienić, zachęcić firmy, biznesmenów i ludzi interesu do inwestowania w Sądecczyznę a co za tym idzie wpływu na lepszy byt mieszkańców.

Bibliografia:

1. http://www.skyscrapercity.com/showthread.php?t=684502&page=4
2. http://www.pkd.org.pl/pliki/niepolomice0108/Prezentacja_lotnisko_z_dnia_24.01.2008.ppt
3. http://www.stary.sacz.pl
4. http://www.nowysacz.pl/index.php?p=3&p2=&p3=&main=reader&dz=1&nid=809&year=2006&month=9
5. „Gazeta Krakowska" dodatek „Gazeta Nowosądecka" z dnia 24.10.2008 r.

Katarzyna Wiśniewska

Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy

Tematem mojej pracy jest omówienie działalności Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych. Jako, że jest on organem Rady Europy wyjdę od samej genezy, struktury i funkcji owej organizacji.

Otóż, po II wojnie światowej ożyły w Europie Zachodniej koncepcje integracyjne i federalistyczne. Jedną z przyczyn było dążenie do zapobieżenia odrodzeniu się w przyszłości militaryzmu niemieckiego i wybuchu nowej wojny w Europie. Odbiciem ich jest między innymi Deklaracja Europejskiego Ruchu Oporu, uchwalona w lipcu 1944 roku, która stwierdzała, że jedynie unia federalna może zapewnić zachowanie wolności i cywilizacji kontynentu europejskiego i doprowadzić do odbudowy gospodarczej.

Kolejną przyczyną było dążenie krajów europejskich do przełamania trwającego od kilkudziesięciu lat procesu zmniejszania się w świecie ich pozycji gospodarczej, a także politycznej. II wojna światowa spowodowała pewne zniszczenie w gospodarce krajów zachodnioeuropejskich. Ich potencjał produkcyjny nie został bowiem mimo zniszczeń wojennych zmniejszony. Faktyczny podział Europy po wojnie na dwie części – zachodnią i wschodnią, spowodował zerwanie tradycyjnych więzów gospodarczych między nimi, co ujemnie odbijało się na możliwościach i tempie odbudowy gospodarki krajów europejskich.

Trzecim motywem pojawienia się koncepcji integracyjnych była nieprzebierająca w środkach ekspansja ZSRR na kraje Europy środkowo – wschodniej. Jej celem było oczywiście narzucenie tym krajom rządów komunistycznych, uzależnienie ich polityczne, gospodarcze i militarne.

Tendencje integracyjne w Europie Zachodniej popierane były przez USA. Ich realizacja oznaczała dla Stanów Zjednoczonych gwarancję spłaty długów, zaciągniętych przez kraje zachodnioeuropejskie w czasie wojny, zwiększenie zdolności importowej tych krajów oraz zmniejszenie wydatków amerykańskich na zbrojenia, celem których było przeciwstawienie się ZSRR.

Silnego impulsu w rozwoju koncepcji integracyjnych dostarczyła mowa W. Churchilla, wygłoszona 19 września 1946 roku na uniwersytecie w Zurychu, w której „nawoływał on między innymi do utworzenia swego rodzaju Stanów Zjednoczonych Europy jako środka zapewniającego odbudowę dawnej pozycji gospodarczej i politycznej Europy, zapewnienia jej bezpieczeństwa w związku z pojawieniem się nowych niebezpieczeństw, nowej tyranii, nowego terroru."[580] Niedługo po tym wydarzeniu, bo 17 września 1948 roku Belgia, Holandia, Francja, Luksemburg i Wielka Brytania zawarły tzw. Pakt Brukselski, tworząc organizację przede wszystkim o charakterze militarnym. Miesiąc później, tj. 16 kwietnia, 16 państw zachodnioeuropejskich utworzyło Europejską Organizację Współpracy Gospodarczej (OEEC). Organizacja ta postała z inicjatywy USA, które uzależniły dostarczenie swej pomocy gospodarczej (tzw. plan Marshalla) od opracowania przez kraje wspólnego programu ekonomicznej odbudowy i rozwoju.

W grudniu 1947 roku stowarzyszenia na rzecz federalizmu utworzyły Międzynarodowy Komitet Ruchów Jedności Europejskiej, jako organ koordynujący ich działalność. Komitet ten zwołał do Hagi w dniach 8 – 10 maja 1948 roku tzw. Kongres Europejski, poświęcony problemom integracji europejskiej. W kongresie wzięło udział 663 delegatów, reprezentujących stowarzyszenia działające na rzecz zjednoczenia Europy z 16 państw, wśród których było 12 byłych premierów, 40 byłych i 20 aktualnie urzędujących ministrów oraz ponad 100 parlamentarzystów. Kongres uchwalił szereg rezolucji, w tym nawołujące państwa europejskie do zawarcia unii politycznej i gospodarczej. Przy tym winne one w tym celu przekazać jej niektóre ze swych praw suwerennych, utworzyć Europejski Trybunał Sprawiedliwości oraz Zgromadzenie Doradcze, i wypracować środki na rzecz utworzenia jedności europejskiej.

W styczniu 1949 roku Komitet osiągnął w Londynie kompromisowe porozumienie. Postanowiono utworzyć Radę Europy, w ramach której działałby organ międzyrządowy (Komitet Ministrów) i organ parlamentarny (Zgromadzenie Doradcze). Konferencja dyplomatyczna zwołana w celu opracowania Statutu Rady Europy obradowała w marcu i kwietniu 1949 roku również w Londynie. Tam 5 maja 1949 statut został podpisany przez ministrów spraw zagranicznych 10 państw. Siedzibą organizacji został Strasburg. Inauguracyjne posiedzenie Rady Europy odbyło się 8 sierpnia 1949 roku.

„Sama nazwa „Rada Europy", jak wynika z ustaleń Rady Konsultacyjnej Organizacji Paktu Brukselskiego, miała określać bardziej strukturę organizacyjną niż samą organizację."[581] Jak z powyższego wynika, Rada Europy była jedną z pierwszych organizacji zachodniej Europy, mających ułatwić współdziałanie. Statut Rady Europy, podpisany przez państwa założycielskie, wszedł w życie 3 sierpnia 1949 roku.

Cele Rady Europy zostały określone w artykule 1 Statutu. Zgodnie z tym, celem Rady Europy jest osiągnięcie większego poczucia jedności między jej członkami, aby

[580] Klepacki Zbigniew, „Rada Europy 1949 – 1991", Dom wydawniczy „Totus", Białystok 1991
[581] Kaczmarek Julian, „Rada Europy", wyd. atla 2, Wrocław 2002

chronić i uaktywniać ideały i zasady, będące ich dziedzictwem, a także aby pomóc im w rozwoju ekonomicznym i społecznym. Cele te osiągane są przez współpracę wszystkich organów RE, w tym wspólne podejmowane wszelkich działań oraz zawieranie umów międzynarodowych. Współpraca ta dokonywana jest w dziedzinie społecznej, kulturalnej, gospodarczej, prawnej i oświatowej. Szczególnym osiągnięciem Rady Europy jest praca na rzecz ochrony praw człowieka. System prawny zawarty w Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności uważany jest za najbardziej efektywny mechanizm kontrolny przestrzegania praw człowieka. Kolejnymi podstawowymi celami są:

- ochrona dziedzictwa kulturowego poszczególnych państw Europy, jak również całego naszego kontynentu;
- wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez organizowanie wszelkiego rodzaju kampanii społecznych i działań edukacyjnych;
- zwalczanie dyskryminacji oraz promowanie spójności społecznej;
- pomoc (poprzez udzielanie propozycji rozstrzygnięć) w rozwiązywaniu różnych problemów społecznych takich jak np. przestępczość, AIDS, ksenofobia, narkotyki, problemy mniejszości narodowych.

W skład struktury Rady Europy wchodzą:

1. Komitet Ministrów
2. Zgromadzenie Doradcze (Parlamentarne)
3. Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy
4. Sekretariat

Rada Europy zawsze była przekonana o tym, że demokracja na szczeblu lokalnym i regionalnym spełnia bardzo ważną rolę. według tej idei, samorządy lokalne powinny spełniać wszelkie potrzeby swych obywateli, zarówno w miastach jak i na wsi, a także w każdym regionie, bez względu czy jest on graniczny czy centralny. „W 1994 roku Rada Europy powołała do życia jako ciało konsultacyjne Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych Europy (CLRAE), obecnie - Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy, który zastąpił Stałą Konferencję Władz Lokalnych i Regionalnych. Kongres niesie pomoc nowym państwom członkowskim w kwestiach praktycznych związanych z tworzeniem skutecznie działających samorządów lokalnych i regionalnych."[582] Kongres to trzeci z kolei organ Rady Europy. Jest on, podobnie jak Zgromadzenie Parlamentarne, organem o charakterze doradczym, a jego posiedzenia odbywają się raz do roku w Strasburgu.

Kongres składa się z takiej samej liczby delegatów i ich zastępców co Zgromadzenie Parlamentarne. Składa się on z dwóch izb: Izby Władz Lokalnych i Izby Regionów. Każda z nich wybiera co dwa lata swojego przewodniczącego i członków biura. Również przewodniczący Kongresu jest wybierany co dwa lata kolejno raz przez jedną, raz przez drugą izbę.

W ramach Kongresu działają cztery komisje statutowe:

1. Komisja Instytucjonalna – główną jej funkcją jest przygotowywanie raportów zawierających informację o rozwoju demokracji w Europie na szczeblu lokalnym i regionalnym;
2. Komisja Kultury i Edukacji – jak sama jej nazwa wskazuje, odpowiada ona za sprawy związane z mediami, z młodzieżą, ze sportem i z komunikacją społeczną;

[582] http://www.coe.org.pl/pl/rada_europy/struktura; data dostępu: 2009 – 01 – 06

3. Komisja Zrównoważonego Rozwoju – odpowiedzialna jest za problemy środowiska naturalnego oraz za planowanie przestrzenne i urbanistyczne;
4. Komisja do spraw Spójności Społecznej – zadania jej związane są z problemami dotyczącymi zatrudnienia i bezrobocia, relacji między społecznościami lokalnymi, zdrowia publicznego oraz równości kobiet i mężczyzn.

Stała Komisja, w skład której wchodzą przedstawiciele wszystkich delegacji krajowych, zapewnia ciągłość prac między sesjami plenarnymi. „W celu zapewnienia większej skuteczności i elastyczności prac Kongres oraz obie izby mogą tworzyć małe grupy robocze *ad hoc*, aby przeanalizować niektóre problemy."[583]

Szefowi Sekretariatu Kongresu, odpowiedzialnemu za zarządzanie bieżącymi sprawami, pomagają funkcjonariusze Rady Europy.

Za zgodą Kongresu lub jego organów w posiedzeniach mogą brać udział delegacje władz lokalnych i regionalnych z państw nie będących członkami, które korzystają ze statusu „honorowego gościa" przy Zgromadzeniu Parlamentarnym, ja także obserwatorzy reprezentujący europejskie organizacje władz lokalnych i regionalnych.

Głównym celem Kongresu jest zagwarantowanie udziału władz lokalnych i regionalnych w pracach Rady Europy i w procesie jednoczenia się naszego kontynentu. Jednym z priorytetowych zadań jest upowszechnienie funkcjonowania demokracji lokalnej i regionalnej ale również wzmocnienie współpracy międzyregionalnej i granicznej w poszerzonej Europie.

Kongres zajmuje się problemami politycznymi i społecznymi, jakie pojawiają się przed władzami lokalnymi i regionalnymi, ze szczególnym uwzględnieniem autonomii lokalnej i regionalnej, służbami socjalnymi i zdrowiem, edukacją, kulturą, ochroną środowiska naturalnego, rozwojem miast i wsi.

W dziedzinie kultury, Kongres odpowiedzialny jest za konkurs „Prix Europa", który zajmuje się upowszechnianiem najlepszych wątków w ponadgranicznej telewizji europejskiej, w której ukazywana jest różnorodność kulturową Europy.

Europejska sieć centrów kształcenia dla pracowników władz lokalnych i regionalnych stawia sobie za cel popieranie wszelkiej współpracy na poziomie europejskim. Dąży ona do określenia kompetencji niezbędnych w zarządzaniu jednostkami samorządu terytorialnego. Kongres zapewnia kontrolę nad realizacją przez państwa członkowskie wszelkich zasad demokracji lokalnej dokładnie określonych w Europejskiej Karcie Autonomii Lokalnej.

„Europejska Sieć Centrów Szkolenia dla Władz Lokalnych i Regionalnych (European Network of Training Organizations) zapewnia pomoc fachową i szkolenie dla pracowników z krajów Europy Środkowej i Wschodniej, którzy nie posiadają doświadczenia i specjalistycznych umiejętności w dziedzinie zarządzania."[584] Celem ETNO jest rozwijanie współpracy między centrami szkoleniowymi władz lokalnych i regionalnych. Priorytetowym zadaniem tego programu jest pomoc w opracowywaniu ustawodawstwa władz lokalnych. Organizowane są różne szkolenia z doradztwa fachowego w zakresie wprowadzania reform na szczeblu lokalnym. Oprócz tego, sieć zajmuje się spotkaniami grup roboczych, wizytami studyjnymi i kursami na temat opieki zdrowotnej w miastach.

Kongres przyjął także Europejską Kartę Samorządu Regionalnego, zgodnie z którą do realizacji zadań bez uzasadnionej interwencji państwa władze regionalne

[583] Kaczmarek Julian, „Rada Europy", wyd. atla 2, Wrocław 2002
[584] http://www.coe.org.pl/pl/rada_europy/struktura; data dostępu: 2009 – 01 – 06

powinny dysponować własnymi kompetencjami, demokratycznymi strukturami, swobodą podejmowania decyzji ale także odpowiednim personelem i środkami finansowymi. W każdym przypadku pojawienia się poważniejszych problemów w funkcjonowaniu demokracji lokalnej i regionalnej w państwie członkowskim Kongres wysyła z misją swoich sprawozdawców i przygotowuje w danej kwestii raport. Kongres przyjął również istotny dokument o współpracy między władzami samorządowymi w formie kolejnego protokołu do Europejskiej Konwencji Ramowej o współpracy Transgranicznej.

Do ważniejszych przedsięwzięć i działań Kongresu można zaliczyć również:

- konsultacje wśród organizacji reprezentujących europejskie regiony górskie i projekt o Konwencji rozwoju regionów górskich i ich ochronie;
- współorganizowanie Konferencji Regionów Śródziemnomorskich i Konferencji Miast i Regionów Bałtyckich;
- poszukiwanie i udoskonalanie na podstawie Europejskiej Karty Miast rozwiązań zmierzających do poprawy warunków życia w miastach. Zawiera również praktyczne wskazówki dotyczące zarządzania miastem, które obejmują budownictwo mieszkaniowe, architekturę miejską, transport, energię, tereny sportowe i wypoczynkowe, zanieczyszczenie środowiska oraz bezpieczeństwo na ulicy.
- utworzenie Karty o Udziale Młodych Ludzi w życiu Miast i Regionów, która określa zasady, których celem jest zapewnienie udziału młodego pokolenia w podejmowaniu decyzji oraz w zmianach społecznych dokonujących się na ich ulicy, w ich miejscowości bądź regionie.

Przedstawicielstwa Demokracji Lokalnej, powołane w 1993 r. w ramach procesu pokojowego w byłej Jugosławii, ustanawiają partnerskie stosunki między jednostką samorządową z danego regionu a innymi władzami lokalnymi lub regionami Europy.
Ich zadaniem jest tworzenie partnerstwa między poszczególnymi władzami w regionie i władzami lokalnymi w innych częściach Europy. Działają one na rzecz poszanowania jednostki i demokracji, tworzenia społeczeństwa obywatelskiego oraz budowania zaufania między różnymi grupami społeczeństwa. „Przedstawicielstwa te koncentrują swoje działania na pomocy uchodźcom, rekonstrukcji służb publicznych i upowszechnianiu praw człowieka
i demokracji."[585]

Ze względu na fakt, iż Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych powstał w nowym wcieleniu, znalazł się on w sytuacji propagatora powstałych wcześniej konwencji europejskich będących w sferze jego zainteresowania:

- Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego z 1985 r. (o której była mowa wcześniej), którą Polska ratyfikowała w 1993 r. i która weszła u nas w życie w 1994r. Stwierdza ona, że demokracja jest podstawą funkcjonowania samorządu lokalnego. Karta stanowi wzór dla wszelkich reform w zakresie ustawodawstwa w nowych państwach o ustroju demokratycznym;
- Europejskiej Konwencji Ramowej o Współpracy Transgranicznej z 1982 r., ratyfikowanej przez Polskę w 1993 r. (w tym samym roku weszła ona w życie);
- Konwencji Ramowej o Ochronie Mniejszości Narodowych z roku 1995;

[585] „Rada Europy. Działania i efekty", Ośrodek Informacji Rady Europy, Warszawa 1999

- Europejskiej Karty Języków Regionalnych lub Mniejszościowych z 1992 r., mającej na celu zachęcenie do używania tych języków w życiu publicznym, społecznym i gospodarczym oraz do ich nauczania;
- Europejskiej konwencji w sprawie udziału cudzoziemców w życiu publicznym na szczeblu lokalnym z 1992 roku, zakładającej stopniowe przyznawanie praw publicznych (w tym – wyborczych) cudzoziemcom stale zamieszkującym daną jednostkę samorządu terytorialnego;
- Europejska Konwencja Krajobrazowa, podpisana we Florencji w 2000 roku. Konwencja zobowiązuje władze publiczne do przyjęcia tej polityki i zastosowania takich środków na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym, które będą zapewniały w Europie ochronę krajobrazów.

Z przedstawionego zakresu przedsięwzięć, którymi zajmuje się Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych, a zaznaczyć muszę, że nie są to wszystkie sprawy, którymi zajmuje się owa organizacja, wynika, że ma ona również poważny wkład w dziale promocji różnych form demokratycznej współpracy.

Jeżeli chodzi o praktyczną pomoc Kongresu, przytoczę dwie sprawy, którymi zajmował się ów organ Rady Europy.

Pierwszą z nich jest uczestnictwo Kongresu w międzynarodowych działaniach w Kosowie. Otóż do głównych osiągnięć w tej sprawie należy pomoc w naborze dministratorów międzynarodowych w 30 samorządach lokalnych w Kosowie oraz pomoc w opracowywaniu aktów prawnych dotyczących samorządów lokalnych i wyborów. Oprócz tego, w czasie trwających w Kosowie wyborów, Kongres wysłał tam swoich przedstawicieli, którzy pełnili funkcję obserwatorów w celu zapobieżenia sfałszowania przebiegu i wyników wyborów. Ponadto, Kongres współpracował z Komisją Wenecką aby zbadać tymczasowy status Kosowa w oparciu o rezolucję Rady Bezpieczeństwa ONZ, a także Przewodniczący Kongresu organizował wszelakie wizyty w celu prowadzenia dialogu „z przedstawicielami Misji Narodów Zjednoczonych w Kosowie (UNMIK), OBWE i lokalnymi albańskimi i serbskimi partiami politycznymi."[586] Jak przystało na organ zajmujący się regionalnymi problemami, Kongres wspierał wszelkie inicjatywy samorządów lokalnych w Kosowie. Uważam, że warto również wspomnieć o współpracy z Europejską Siecią Centrów Szkolenia dla Władz Lokalnych i Regionalnych z OBWE w celu utworzenia instytutu szkoleniowego dla władzy lokalnej.

Następną sprawą spędzającą sen z powiek Kongresu był problem pomocy ludziom na Kaukazie. Kongres wezwał od udzielania pomocy ludności zamieszkałej na terenach toczącego się konfliktu rosyjsko-gruzińskiego. Skutki wojny na Kaukazie były głównym tematem odbywającej się jesiennej sesji Kongresu. „W przyjętej rezolucji jego uczestnicy wezwali władze lokalne 47 krajów członkowskich Rady Europy do udzielania bezpośredniej pomocy miastom i gminom, które najbardziej ucierpiały podczas zbrojnego konfliktu. Zaapelowano by pomoc skupiły na odbudowie infrastruktury, pomocy osobom poszkodowanym i wysiedlonym oraz przywróceniu funkcjonowania instytucji samorządowych."[587] Dodatkowo Europejski Komisarz Praw Człowieka Thomas Hammarberg podczas debaty przedstawił wnioski, jakie za sobą niósł raport z jego

[586] http://www.coe.org.pl/pl/rada_europy/struktura; data dostępu: 2009 – 01 – 06
[587] http://wiadomosci.onet.pl/1873250,12,rada_europy_wzywa_do_pomocy_ludziom_na_kaukazie,item.html
data dostępu: 2008 – 12 – 10

ostatniej wizyty w regionie objętym działaniami wojennymi. W debacie wzięli także udział przewodniczący parlamentu Osetii Północnej, burmistrz Tbilisi oraz przedstawiciele gruzińskich i rosyjskich władz lokalnych.

Podsumowując, można bez wahania stwierdzić, że Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy nie jest jedynie organem służącym do tworzenia kolejnych konwencji i przepisów nie mających związku z postępowaniem państw, ale również dba o to, aby jego postanowienia miały swe odzwierciedlenie w rzeczywistości. Z resztą, nie mogło by tak być, ponieważ inicjatorom Kongresu chodziło o to, aby był on głosem europejskich regionów, miast i gmin. Oprócz tego, stanowi on forum, na którym przedstawiciele szczebli lokalnych i regionalnych mogą przedyskutowywać ważne dla nich problemy, dzielić się własnymi problemami, a także zbierać i wykorzystywać w praktyce nowe doświadczenia.

Bibliografia:

a) Klepacki Zbigniew, „Rada Europy 1949 – 1991", Dom wydawniczy „Totus", Białystok 1991
b) Kaczmarek Julian, „Rada Europy", wyd. atla 2, Wrocław 2002
c) „Rada Europy. Działania i efekty", Ośrodek Informacji Rady Europy, Warszawa 1999
d) http://wiadomosci.onet.pl/1873250,12,rada_europy_wzywa_do_pomocy_ludziom_na_kaukazie,item.html; data dostępu: 2008 – 12 – 10
e) www.coe.int/congress; data dostępu: 2008 – 12 – 18
f) http://www.coe.org.pl/pl/rada_europy/struktura; data dostępu: 2009 – 01 - 06

Dominik Witek

Polityka Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych w Unii Europejskiej, a rola Samorządów Terytorialnych

Wstęp

Polityka sprawiedliwości i spraw wewnętrznych jest jednym z filarów Unii Europejskiej. W związku z realizacją jednego z zasadniczych celów UE, swobodnego przepływu ludności, szczególny nacisk został położony na politykę azylową i imigracyjną, zasady pobytu obywateli krajów trzecich na terytorium państw Unii, walkę z narkomanią i terroryzmem oraz przestępczością zorganizowaną. Do składników polityki sprawiedliwości należy współpraca policyjna, celna i sądów. Państwa członkowskie UE wzajemnie się informują i konsultują na forum Rady Europejskiej.

Przestępczość

Jednak pomimo wspólnej polityki i próby wpracowania systemu walki z przestępczością, jak i również współpracy policyjnej o, która dba Europol, przy wsparciu Europejskiej Akademii Policyjnej, EURODAC i Eurojust nie udało się wypracować jednolitego systemu, który byłby skuteczny we wszystkich państwach członkowskich UE. Jednak można brać pod wątpliwość skuteczność działania UE w sprawie przestępczości, bo jak wynika ze statystyk opracowanych na podstawie danych policji poszczególnych

krajów przez Eurostat[588] wynika, że w latach 1995-2006 liczba wszystkich przestępstw wzrastała, w UE o 0,5% rocznie (Wykres 1). Stopniowo rośnie także - o 2% rocznie - liczba więźniów, których w UE przypada średnio 124 na 100 tys. mieszkańców.

Wykres 1

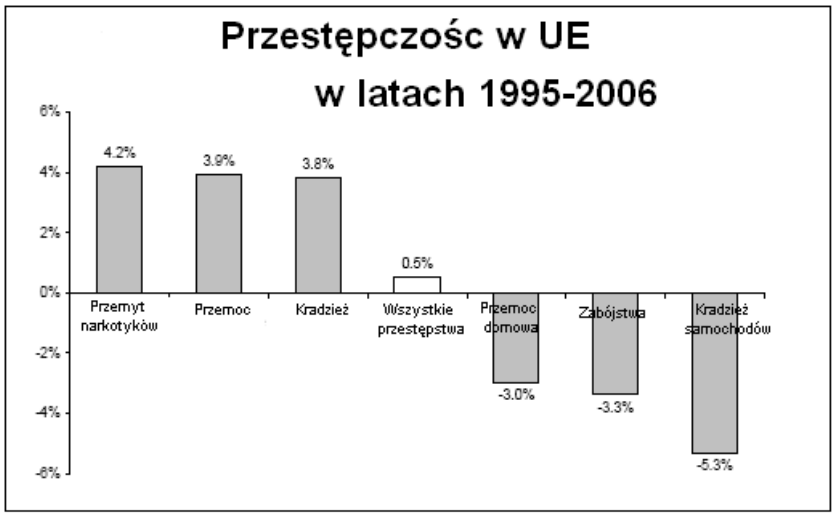

Źródło: Eurostat

Jednak nie we wszystkich krajach członkowskich UE zanotowano wzrost przestępczości są kraje, w których przestępczość spadła przykładem może być tutaj Grecja, która zanotowała 4% spadku przestępczości w latach 1995-2006, również w takich krajach jak Bułgaria, Czechy, Dania zanotowano spadek w postaci 2%. Natomiast największy wzrost przestępczości spośród krajów UE zanotowała Słowacja gdzie wzrost wyniósł aż 9%.

Polska natomiast zanotowała 4%, ale w przeciwieństwie do Grecji wzrostu przestępczości, na co wpływ może mieć również działania samorządów jak i współpraca z Policją w podjęciu walki z przestępczością. W Polsce procesy te wystąpiły z opóźnieniem, bowiem polska policja powstała później aniżeli w wielu krajach europejskich. Podobnie było z kształtowaniem się samorządności. Należy jednak wspomnieć, że w ostatnich latach odnotowano w Polsce istotny rozwój aktywności administracji rządowej i samorządowej, Policji i innych służb porządku publicznego, organizacji społecznych i pozarządowych - na obszarze prewencji kryminalnej. W 2006 r. tylko 42% Polaków badanych przez CBOS[589] postrzegało swój kraj, jako bezpieczny (w 2001 r. było ich zaledwie 28 proc.). Czy polskie miasta pod względem liczby przestępstw na 100 tys. mieszkańców były w europejskiej czołówce?

W 2005 r. w Polsce wskaźnik przestępstw na 100 tys. mieszkańców wyniósł 3578,9 podczas gdy w Niemczech - 8045,7, a w uchodzącej za bezpieczna Szwecji aż 13785 (w tej liczbie Szwedzi zawierają również wykroczenia). Liczba przestępstw w Niemczech od 2001 r. systematycznie rośnie, podczas gdy w Polsce maleje od 2003 r. We Frankfurcie nad Menem, niemieckim mieście o największej przestępczości, w 2004 r. na 100 tys. mieszkańców zarejestrowano 18358 przestępstw. W angielskim Nottingham, liderze statystyk przestępczości w Anglii i Walii, w 2005 r. zdarzyło sie 11550

[588] *http://epp.eurostat.ec.europa.eu*
[589] http://www.zigzag.pl/cbos/details.asp?q=a1&id=3903

przestępstw na 100 tys. W Polsce najbezpieczniejszym miastem jest Białystok, gdzie przestępstw jest najmniej wśród wszystkich stutysięcznych miast, to część spokojnego regionu, jakim jest Podlasie. Z Białegostoku jest blisko do wschodniej granicy, która od maja 2004 r. jest zewnętrzną granicą Unii Europejskiej. Przestępczość ogranicza tam nagromadzenie służb granicznych i celnych. Na przeciwległym biegunie znajduje sie Gorzów Wielkopolski miasto zamieszkałe prawie wyłącznie przez powojennych przesiedleńców i ich potomków, położone blisko otwartej granicy z Niemcami, gdzie wszelkie kontrole po 1 maja 2004 r. bardzo osłabły. Korzystają z tego także przestępcy, dlatego w kilku kategoriach przestępstw Gorzów przoduje. Z najbardziej niebezpiecznych miast w Polsce wynika, że generalnie bezpieczniej jest w miastach na wschodzie kraju niż na zachodzie (Wykres 2). Bierze sie to stad, że w niewielkim stopniu zmieniła sie tam struktura społeczna, podczas gdy na zachodzie właściwie wciąż sie kształtuje. Na wschodzie trwalsze są wiec tradycyjne wartości, a ich przestrzeganie wynika z leku przed społecznym potępieniem.

Wykres 2

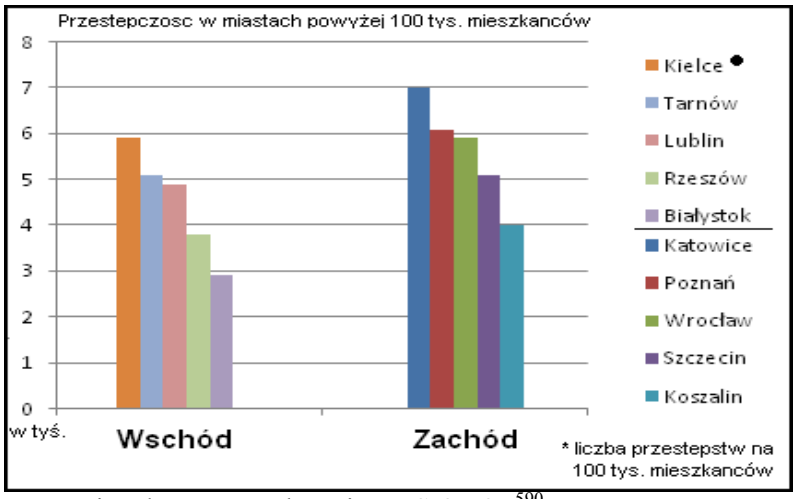

Źródło: Opracowanie własne na podstawie TNS OBOP[590].

Mimo rosnącego poczucia bezpieczeństwa w Polsce, w dziedzinie tej w dalszym ciągu jest dużo do zrobienia (Wykres 3). A znaczącą rolę mają tu do odegrania władze lokalne. Jednak samorządy różnie podchodzą do problematyki bezpieczeństwa – jedne cechuje brak zainteresowania sprawami porządku publicznego, inne podejmują szeroko zakrojone działania. Zaangażowanie gmin sprowadza się zazwyczaj do wsparcia finansowego. Coraz częściej elementem poprawy stanu bezpieczeństwa staje się monitoring miejsc newralgicznych, statystyki policyjne podają spadek przestępczości w tych miejscach.

Wykres 3

[590] http://www.tns-global.pl/archive-report/id/1343

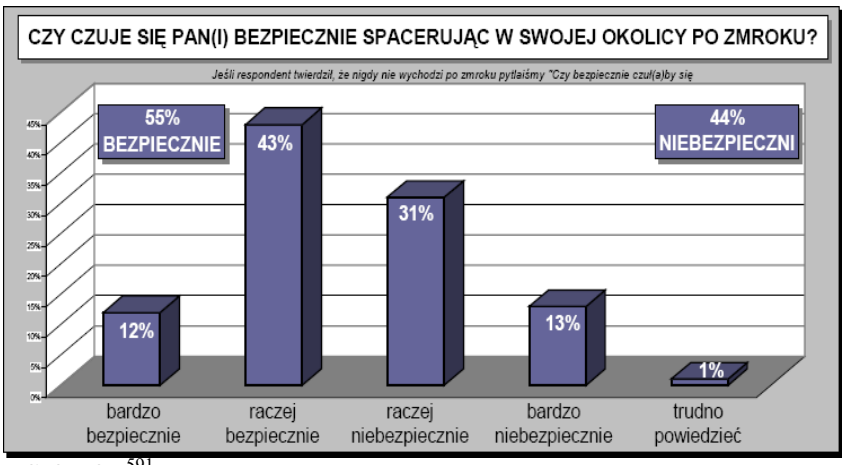

Źródło: TNS OBOP[591]

Aby społeczeństwo w Unii Europejskiej było bezpieczne, potrzebne są szczelniejsze granice. Priorytetem jest zagwarantowanie, aby po rozszerzeniu UE dłuższe zewnętrzne granice lądowe nie stały się przyczyną pogorszenia warunków bezpieczeństwa, a przeciwnie, wpłynęły na ich poprawę. Spójne i skuteczne zarządzanie zewnętrznymi granicami państw członkowskich, w tym poparcie dla idei utworzenia Europejskiego Korpusu Ochrony Granic mają największe znaczenie w celu zapewnienia skutecznego przeciwdziałania nielegalnej imigracji, przestępczości oraz handlowi żywym towarem. Konieczne jest podjęcie wspólnych działań i wzmocnienie współpracy w zakresie ochrony granic poprzez utworzenie zespołów międzynarodowych, które w późniejszym okresie przejęłyby kontrolę na przejściach granicznych, jak również zorganizowanie skutecznego systemu wczesnego ostrzegania. Niewątpliwe jednak do poprawy bezpieczeństwa w krajach Unii Europejskiej należy zwiększyć wydatki w tym zakresie. W 2005 roku na bezpieczeństwo publiczne zostało przeznaczone średnio ok. 4 % wszystkich wydatków publicznych (Wykres 4).

Wykres 4

Tab. 2. Struktura wydatków publicznych według 10 funkcji COFOG[a] w 2005 r. w Polsce, średnio w UE-15 i UE-9 oraz wielkości skrajne
(uporządkowanie rodzajów wydatków wg wielkości średniej dla UE-15)

Rodzaje wydatków	Udział rodzajów wydatków w % wydatków ogółem						
	UE-15	UE-9 [b]	Polska	najmniejszy		największy	
Wydatki ogółem	100,0	100,0	100,0		x		x
Ochrona socjalna	40,2	31,6	39,6	Łotwa	27,6	Niemcy	47,0
Ochrona zdrowia	14,0	12,5	10,4	Cypr	6,9	Irlandia	22,0
Służby ogólnopaństwowe	13,9	15,6	13,5	Estonia	8,1	Cypr	21,3
Edukacja	11,1	12,2	14,3	Grecja	5,8	Estonia	17,5
Sprawy gospodarcze [c]	7,7	12,6	8,7	Francja	5,4	Czechy	15,9
Bezpieczeństwo publiczne	3,8	4,8	4,0	Dania	1,9	Estonia	7,2

[a] W statystykach międzynarodowych powszechnie używany skrót od nazwy: *classification of the functions of government* (klasyfikacja funkcji władz publicznych).
[b] Średnia dla państw przyjętych do UE 1 maja 2004 r. bez uwzględnienia Polski.

Źródło: Biuro Analiz Sejmowych na podstawie Eurostat[592]

[591] http://www.tns-global.pl/archive-report/id/1270
[592] http://www.bas.sejm.gov.pl/

Współpraca samorządów

Jedną z podstawowych form współpracy samorządów w Unii Europejskiej jest europejska sieć miast EUROCITIES, do której obecnie należy ponad 130 dużych miast z 34 krajów europejskich. Eurocities zajmuje się popieraniem interesów komunalnych na płaszczyźnie UE i stanowi obecnie jedyną ponad krajową sieć, która reprezentuje europejskie miasta w formie jednego obozu politycznego w stosunku do organów UE i łączy w sobie typowe zagadnienia miejskie, wspiera także współpracę i wymianę doświadczeń i dobrych wzorów pomiędzy miastami członkowskimi. Członkami zwyczajnymi Stowarzyszenia mogą być miasta państw członkowskich UE, miasta z innych państw europejskich wchodzą, do EUROCITIES jako członkowie stowarzyszeni. Polskie miasta należące do stowarzyszenia to Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kraków, Łódź, Lublin, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Warszawa, Wrocław.

Kolejną formą współpracy jak i integracji europejskiej jest idea „Miast i gmin bliźniaczych". Współpraca realizowana jest na poziomie lokalnym w ramach współpracy gmin i miast, przy zaangażowaniu zarówno władz samorządowych jak i mieszkańców. Społeczność lokalna z partnerskich ośrodków realizuje cele rozwoju społecznego i kulturalnego. Interesujące pomysły w ramach programu „Miasta i gminy bliźniacze" mogą liczyć na dofinansowanie ze środków unijnych. Obecnie ponad 2000 polskich gmin ma już zagranicznych partnerów.

„Najwięcej partnerów mamy w Niemczech - blisko 400, następnie w Holandii (137) i Francji (125). Najwięcej (43, 5%) kontaktów nawiązano w I kadencji samorządu terytorialnego, czyli w latach 1991-1994."[593]

Współpraca między organami sądowymi

Ponieważ obywatele mogą swobodnie podróżować w obrębie UE, ważne jest, by mieli oni zapewniony dostęp do wymiaru sprawiedliwości jak i również, aby w razie konieczności nie byli w stanie przed nim uciec. Z tego względu pogłębiana jest współpraca pomiędzy krajowymi organami sądowymi w celu zagwarantowania, że orzeczenia wydane przez sądy w innych państwach członkowskich są uznawane i wykonywane. Wraz z przyjęciem europejskiego nakazu aresztowania władze krajowe dysponują nową bronią w walce z przestępczością. Nakaz zastępuje długotrwałe procedury ekstradycji i ma na celu zagwarantować, że podejrzani lub skazani przestępcy, którzy uciekli za granicę przed wymiarem sprawiedliwości, będą niezwłocznie przekazani z powrotem do kraju, w którym byli (lub będą) sądzeni. Współpracę tę podzielono na prowadzoną w sprawach karnych i cywilnych.

Współpraca policyjna

„Poza współpracą w ramach Europolu, pomiędzy służbami policyjnymi poszczególnych państw dochodzi do wypracowywania metod współdziałania, które umożliwiają im współpracę praktyczną."[594] W wyniku podjęcia współpracy międzynarodowej nastąpił wzrost pomocy wzajemnej między państwami członkowskimi Unii Europejskiej, zwiększyła się liczba oficerów łącznikowych, a także znajomość obcych system Państwa UE z Europy Środkowej i Wschodniej, które przez długi czas

[593] http://www.panorama-miast.com.pl/34/html/miasta.htm
[594] http://www.cie.gov.pl/publikacje/cd-policja/index.htm

walczyły o uznanie ich za wiarygodnych partnerów dla dotychczasowych państw członkowskich, w zakresie skuteczności współpracy policyjnej i walki z przestępczością zorganizowaną, - co jest szczególnie ważne - aktywnie wnioskować o wsparcie finansowe, np. w ramach programu AGIS, dzięki któremu istnieje możliwość poprawy, jakości działań policji. Lepsze wyposażenie, większa wiedza i rozbudowane kanały współpracy międzynarodowej z pewnością sprawią, że Polska i inne nowe kraje członkowskie będą czynnikiem wspierającym, a niedestabilizującym kształt unijnej współpracy policyjnej.

Bibliografia:

- Biuro Analiz Sejmowych - http://www.bas.sejm.gov.pl/
- Centrum Badania Opinii Społecznej - http://www.cbos.pl
- Centrum Informacji Europejskiej - http://www.cie.gov.pl
- Europejski Serwis Polskiej Agencji Prasowej - http://old.euro.pap.pl
- Eurostat - http://epp.eurostat.ec.europa.eu
- Leksykon Unii Europejskiej, Iwona Kienzler – Świat Książki, Warszawa 2003
- Ośrodek Badania Opinii Publicznej TNS OBOP - http://www.tns-global.pl/
- Przestępczość w miastach Tygodnik „Wprost", Nr 1228 (25 czerwca 2006)
- Panorama miast polskich - http://www.panorama-miast.com.pl
- Unia Metropolii Polskich - http://www.selfgov.gov.pl
- Urząd Komitetu Integracji Europejskiej - http://www.ukie.gov.pl

Joanna Wojdyła

Podkarpackie Trójmiasto - współpraca polsko - ukraińska

Kiedy Polska została przyjęta do Unii Europejskiej, oczywiste stało się to, iż rzeczą konieczną i bardzo korzystną, będzie rozwijanie współpracy z miastami państw członkowskich Unii, a także z tymi jeszcze do niej nie należącymi. Również i przed akcesją Polski, miały miejsce tego typu przedsięwzięcia, jednakże na znacznie mniejszą skalę. Po 1 maja 2004r. współpraca transgraniczna stałą się rzeczą powszechną. Zjawisko to w największym stopniu widoczne jest w miastach leżących w pobliżu granic państw, czego przykładem może być współpraca polsko-ukraińska, zainicjowana poprzez początkową współpracę samorządów trzech miast podkarpackich: Krosna, Jasła i Sanoka, zwanych Podkarpackim Trójmiastem. Z czasem, w wyniku nawiązania bliższej współpracy tych miast z miastami ukraińskimi, przeistoczyła się ona we współpracę transgraniczną.

Inicjatywa utworzenia Podkarpackiego Trójmiasta została podjęta w roku 2007, przez trzy samorządy z terenu byłego województwa podkarpackiego: Jasło, Krosno i Sanok. Najbardziej znaną w Polsce formą współpracy trzech miast jest współpraca Gdańska, Gdyni i Sopotu, jednakże różni się ona od tej tu omawianej tym, iż „członkowie" Podkarpackiego Trójmiasta nie tworzą wspólnie jednej jednostki terytorialnej, ale leżą w pewnej odległości od siebie, co nie jest jednak żadną przeszkodą w nawiązywaniu wspólnych stosunków i przedsięwzięć. Inne samorządy podkarpackie z ciekawością przyglądają się rozwojowi Podkarpackiego Trójmiasta, gdyż już sama nazwa jest chwytliwa i łatwo przyciągająca uwagę. Również wyniki tej współpracy stanowią dla innych zachętę do podejmowania podobnego typu inicjatyw.

Program Podkarpackie Trójmiasto realizowany był ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Sąsiedztwa Polska-Białoruś-Ukraina INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006. Koordynatorem wiodącym projektu była Gmina Miasto Jasło, a partnerzy projektu po stronie polskiej to Gmina Krosno i Gmina Miasto Sanok. Z kolei po stronie ukraińskiej partnerują im: Truskawiec- miasto partnerskie Jasła, Użgorod- miasto partnerskie Krosna oraz Lwów- miasto partnerskie Sanoka. Całkowity koszt projektu wyniósł 577 929,00 zł, z czego 75% wydatków zostało dofinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Główna idea utworzenia Podkarpackiego Trójmiasta polega na promocji miast wchodzących w jego skład oraz na zacieśnianiu współpracy między nimi za pomocą realizacji kolejnych wspólnych projektów unijnych. Daje to możliwość wspólnego realizowania pomysłów i większej skuteczności w pozyskiwaniu na nie pieniędzy. Dodatkowym plusem jest fakt, iż projekty realizowane przez kilka podmiotów mają znacznie większe szanse na dofinansowanie ze środków unijnych niż te realizowane w pojedynkę.

Głównym celem projektu było wzajemne poznanie się i zrozumienie partnerów oraz poznanie przeszkód i korzyści płynących ze współpracy, przyczyniającej się do rozwoju miast. Jego realizacja pozwoliła na lepsze zrozumienie między burmistrzami, prezydentami miast oraz radnymi, co było konieczne ze względu na to, iż w projekcie uczestniczą bardzo szerokie i zróżnicowane środowiska. Jest to dopiero pierwszy etap współpracy. Miasta Podkarpackiego Trójmiasta jeszcze nigdy nie były sobie tak bliskie, zarówno pod względem odległości, jak i poprzez kulturę, gospodarkę i turystykę, co było głównym założeniem projektu. Innym celem programu było, po pierwsze, stworzenie wspólnej platformy współpracy między Jasłem, Krosnem i Sanokiem. Poza tym, wspólne tworzenie wniosków unijnych, ubieganie się o środki oraz realizacja projektów infrastrukturalnych jeszcze bardzie zbliżało miasta partnerskie.

W dziedzinie turystyki planowano stworzenie wspólnego produktu turystycznego oraz zacieśnienie współpracy z partnerami ukraińskimi, co zaowocowało podpisaniem umowy partnerskiej Krosna z Użgorodem. Miasta członkowskie dążą też do realizacji wspólnych strategii na rzecz rozwoju terytorialnego oraz sprzyjania współpracy transgranicznej przez wzmocnienie potencjału społeczno- gospodarczo- kulturalnego trzech miast polskich i trzech miast ukraińskich w perspektywie następnych lat. Ma to doprowadzić, w latach późniejszych, do integracji partnerów przez utworzenie sieci współpracujących instytucji oraz zaangażowania społeczności lokalnych. Wspólna realizacja projektu ma prowadzić do wzmocnienie rangi regionu Podkarpackiego Trójmiasta, wzajemnej integracji i promocji tej części województwa podkarpackiego, jak również do wzmocnienia współpracy transgranicznej.

W celach promocyjnych powstały ulotki i foldery przybliżające istotę Podkarpackiego Trójmiasta. Opracowano także album prezentujący miasta partnerskie, który pozwala poznać bliżej członków Podkarpackiego Trójmiasta i jego ukraińskich partnerów. Uruchomiona została także strona internetowa www.podkrapackietrojmiasto.eu, na której znajdują się aktualności społeczne i kulturalne miast. W ramach projektu zorganizowano także trzy czterodniowe konferencje tematyczne w Sanoku, Jaśle i Krośnie.

Pierwsza konferencja, odbywająca się w Sanoku, miała miejsce w dniach 24-27 lipca 2007r. Uczestniczyły niej trzy miasta ze strony ukraińskiej – Lwów, Truskawiec i Użgorod oraz trzy z polskiej – Jasło, Krosno i Sanok. Podczas konferencji odbyły się wykłady zaproszonych ekspertów w tematyce turystyki, rekreacji i sportu oraz możliwości współpracy w tych dziedzinach z Ukrainą.

Kolejna konferencja odbyła się w Jaśle a dniach 8-11 września 2007r. i dotyczyła tzw. turystyki industrialnej, czyli zwiedzania dzisiejszych i dawnych kopalni, hut, zapór wodnych, przejażdżek historycznymi tramwajami, starymi pociągami, statkami itd. Jest ona powiązana często z licznymi „przygodami" i unikalnymi przeżyciami takimi jak zjazd windą do kopalni soli w Wieliczce, która jest chyba najbardziej udanym przykładem sukcesu w turystyce industrialnej w Polsce. Na konferencji opracowany został projekt „Szlak naftowy jako produkt regionalny". Dużo uwagi poświęcono również Ignacemu Łukasiewiczowi, jego związkom z Jasłem oraz rozwojowi przemysłu naftowego na Podkarpaciu. Aby szlak był odwiedzany przez turystów, musi być na nim jakaś atrakcja. Taką atrakcją mogłoby być Centrum Łukasiewicza w Jaśle, w którym znajdowałyby się sale ekspozycyjne, jak i nowoczesne laboratoria naukowe.

Ostatnia konferencja miała miejsce w Krośnie w dniach 22-25 października 2007r., a jej hasłem przewodnim była „Kultura jako stymulator rozwoju regionu". W trakcie konferencji strona polska i ukraińska aktywnie uczestniczyły w wymianie doświadczeń związanych z szeroko pojętym zagadnieniem kultury. Odbyły się wykłady zaproszonych ekspertów, wycieczka po Krośnie (m.in. do Krośnieńskiej Biblioteki Publicznej, Muzeum Rzemiosła oraz krośnieńskich kościołów) oraz wspólne warsztaty na których dyskutowano zarówno nad tematyką wspólnej strategii rozwoju miast partnerskich, jak i możliwościami wykorzystania znajdujących się w obrębie krośnieńskiego rynku piwnic przedprożnych. Jej uczestnicy wymieniali doświadczenia związane z kultura, jej rolą rozwoju regionu oraz te dotyczące współpracy transgranicznej w tej dziedzinie. Zaprezentowano także filmy promujące miasta Użgorod i Truskawiec oraz przedstawiono Regionalne Centrum Kultur Pogranicza w Krośnie mające głównie na celu dążenie do rozwoju i promocji zespołów artystycznych, prowadzenie pracowni i klubów artystycznych oraz wspomaganie udziału amatorskich zespołów w imprezach konkursowych. Przede wszystkim jednak, ma on prowadzić do jak najściślejszej integracji kulturalnej terenów przygranicznych. Co więcej, szersza współpraca Krosna z partnerem ukraińskim pozwoli na realizację wspólnych projektów, tak jak ma to miejsce w przypadku organizacji Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012.

Jak już wcześniej wspomniałam, po stronie ukraińskiej partnerami miast podkarpackich są: Lwów, Truskawiec i Użgorod. Jako że Lwów jest miastem powszechnie znanym, ograniczę się tu tylko do przybliżenia sylwetki dwóch pozostałych miast. Zacznę od miasta Truskawiec. Jest on unikalnym i najstarszym uzdrowiskiem balneologicznym w Europie, którego nazwa pochodzi od starosłowiańskiego imienia Truszko. Położone ono jest na przedgórzu Karpat Wschodnich, w odległości 9 km od Drohobycza i 95 km od Lwowa. Oficjalnie uznawany za uzdrowisko jest od 1827 r., kiedy to wybudowano tam pijalnię wody i 4 domki dla gości. Na jego terenie znajdują wielki złoża podziemnych wód mineralnych, zawierające 14 źródeł naturalnych i złóż tzw. „wosku górskiego"- ozokerytu. Obecnie jest jednym z najpopularniejszych uzdrowisk na Ukrainie.

Drugim miastem jest Użgorod, miasto o ponad tysiącletniej tradycji, zaliczane do najstarszych na Ukrainie. Jego początki są datowane już od epoki brązu i żelaza. Jest on miastem przemysłowym, w którym przewagę ma przemysł maszynowy, lekki, spożywczy oraz budownictwo. Także pod względem turystycznym, jego wielowiekowa historia i zabytki, stawiają go na czele miast ukraińskich. Jego wizytówką są drzewa sakury i najdłuższa w Europie lipowa aleja, a także organizowana corocznie wystawa „Toureurocentr-Zakarpacie", tradycyjnie przyciągająca turystów wypoczywających w mieście nad rzeką Uż, a także miłośników kultury z innych zakątków kraju, a nawet Europy.

Realizacja projektu Podkarpackiego Trójmiasta przyczyniła się do nawiązania i pogłębienia współpracy między polskimi miastami leżącymi w niedalekiej odległości od siebie. Ukazał on, że możliwe jest wspólne ubieganie się o środki na rozwój regionu oraz wspólną promocję turystyczna Podkarpacia. Pozwolił także na zacieśnienie współpracy między rozwijającymi się miastami ukraińskimi, które dzięki projektowi, mogą korzystać z doświadczeń miast polskich w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, co prowadzi do ich szybszego rozwoju, a co za tym idzie, dorównywanie miastom państw członkowskich UE, co z kolei może w przyszłości doprowadzić do szybszej akcesji Ukrainy do Wspólnot Europejskich. Współpraca ta ma także swoje dobre strony dla Europy, gdyż pozwala mieszkańcom państw członkowskich Unii Europejskiej lepiej poznać kraje pretendujące do miana członków Unii.

Bibliografia:

4. Materiały promocyjne Urzędu Miasta Krosna dotyczące współpracy miasta Krosna z miastami Podkarpackiego Trójmiasta oraz miastami ukraińskimi
5. Strona internetowa www.krosno24.pl
6. Strona internetowa www.krosno.pl
7. Strona internetowa www.krosmedia.pl
8. Strona internetowa www.podkarpackietrojmiasto.eu

Aldona Wojtowicz

Gmina w Hiszpanii

System samorządowy istniejący w Hiszpanii ma za sobą długą tradycję. Został wprowadzony po 1975 roku wraz z innymi reformami demokratyzującymi. Ramy działalności samorządu wyznacza podstawowy akt czyli Konstytucja. Dziś w Hiszpanii istnieje trójszczeblowy podział administracyjny. Siedemnaście wspólnot autonomicznych (las comunidades autónomas) podzielonych na 50 prowincji(las provincias), a te na gminy(los municipios). Dwa pierwsze szczeble są samorządem lokalnym. Największe znaczenie posiada jednak wspólnota autonomiczna.

Najniższą jednostką podziału terytorialnego jest gmina. Ustawa o podstawach administracji lokalnej z dnia 2 kwietnia 1985 roku wprowadziła jednolitą strukturę organów gminnych w całym kraju. Organami tymi są:

- rada gminy (Ayuntamiento)
- burmistrz(Alcalde)
- zawodowi urzędnicy przyboczni jako zastępcy burmistrza

W gminach najmniejszych, liczących mniej niż 100 mieszkańców, utrzymano zebrania gminne.

Radę gminy wybierają jej mieszkańcy w wyborach tajnych, równych, powszechnych i bezpośrednich. Kadencja trwa cztery lata. Liczba radnych (uzależniona od liczby mieszkańców) waha się od 5 radnych w gminach do 250 mieszkańców do 25 radnych w gminach do 100 000 mieszkańców. W miastach powyżej 100 000 mieszkańców skład rady zostaje rozszerzony o jednego radnego na każde 100 000 mieszkańców. Czynne i bierne prawo wyborcze przysługuje obywatelom od 18 roku życia.

Do kompetencji rady zaliczamy:

- Administrowanie i rozstrzyganie spraw gminy
- Planowanie przestrzenne i określanie przepisów budowlanych
- Uchwalanie budżetu, danin i podatków lokalnych
- Kontrola i odwoływanie organów wykonawczych
- Uchwalanie udziału gmin w organizacjach ponadgminnych
- Korekty granic gminy
- Występowanie w sporach cywilnych i administracyjnych

Burmistrz pochodzi z wyborów bezpośrednich lub z prawyborów. Przewodniczy radzie gminnej oraz kieruje lokalną administracją. Spośród radnych wyznacza samodzielnie swoich zastępców, którym może przekazać wykonywanie określonych spraw administracyjnych. W miastach liczących powyżej 5 tysięcy mieszkańców burmistrza wspomaga komisję zarządzającą (rada administracyjna). Prawo powoływania i odwoływania jej członków przysługuje burmistrzowi na zasadzie uznaniowej a rada gminy nie ma w tym zakresie żadnych uprawnień

Do zadań burmistrza należy:

- tworzenie, kierowanie i nadzorowanie przedsiębiorstw komunalnych;
- zatrudnianie i zwalnianie pracowników gminnych;
- kierowanie policją miejscową;
- decydowanie o wydatkach gminnych;
- wykonywanie uchwał rady oraz ich publikacja.

Obok organów obowiązkowych gminy mogą również być powołane organy pomocnicze.

- Komisje doradcze stałe lub doraźne - Przygotowują sesje oraz opiniują sprawy zlecone przez organy gminy
- Upełnomocniony członek rady gminy - Burmistrz deleguje część swoich kompetencji na członka rady gminy
- Rady dzielnicowe - w dużych miastach rada gminy może podzielić swe terytorium na dzielnice i przenieść na nie część swoich kompetencji
- Rady terenowe - wykształcone w drodze tradycji jednostki o charakterze korporacyjnym
- Reprezentanci burmistrza w osiedlach lub wsiach

Zakres właściwości gmin obejmuje:

- Bezpieczeństwo w miejscach dostępnych publicznie
- Regulacja spraw ruchu pojazdów i osób na ulicach oraz drogach gminnych
- Ochrona cywilna i przeciwpożarowa
- Planowanie przestrzenne, popieranie budownictwa mieszkaniowego, parki, ogrody, utrzymywanie ulic
- Dziedzictwo artystyczno-historyczne
- Ochrona środowiska
- Przechowywanie zapasów, targi, ochrona konsumentów
- Ochrona higieny publicznej
- Uczestnictwo w zapewnianiu opieki zdrowotnej
- Sprawy pogrzebowe

- Pomoc społeczna i resocjalizacja
- Zaopatrzenie w wodę i oświetlenie ulic, utylizacja odpadów, kanalizacja
- Komunikacja publiczn
- Kultura, sport, turystyka
- Uczestnictwo w planowaniu oświatowym

Zakres zadań gmin zależy od wielkości gmin. Zadania obowiązkowe ustalane są według kryterium liczby mieszkańców. Wyróżnić można zadania realizowane przez wszystkie gminy (np. oświetlenie publiczne, cmentarze, gromadzenie odpadów), zadania realizowane przez gminy liczące więcej niż 5 tysięcy mieszkańców, więcej niż 20 tysięcy. Natomiast zadania związane z lokalną komunikacją publiczną oraz ochroną środowiska realizowane są przez największe gminy (powyżej 50 tysięcy mieszkańców).

Zadania zlecone są z kolei przekazywane gminom przez państwo lub wspólnoty autonomiczne wówczas, gdy dotyczą interesów własnych gmin. Zadania te podlegają szerokiej kontroli pod względem legalności i celowości podjętych działań. Środki nadzoru są zróżnicowane: od możliwości wydania wytycznych i poleceń administracyjnych, delegowania komisarza rządowego, po możliwość zakwestionowania aktu prawnego aż do odwołania zleconych zadań i cofnięcia kompetencji wykonawczych.

Podstawowe dochody gminy ustawie składają się z:

- udziału w podatkach państwowych;
- udziału w podatkach wspólnot autonomicznych.

W ramach konstytucji i ustaw gminy oraz wspólnoty autonomiczne posiadają prawo pobierania własnych podatków.

Ustawa budżetowa stanowi o trzech rodzajach bezpośrednich podatków gminnych:

- podatek gruntowy
- podatek przemysłowy
- podatek od pojazdów mechanicznych

Podatkami fakultatywnymi są:

- podatki na lokalne przedsięwzięcia budowlane
- podatek z tytułu wzrostu wartości nieruchomości w obszarze centralnym miejscowości

Gminy w Hiszpanii działają w służbie obywateli. Przykładem tego może być gmina w Santander. Istnieje tam możliwość zamówienia specjalnej oprawy ceremonii ślubu cywilnego poprzez przyniesienie własnej muzyki na CD lub sprowadzenie orkiestry, poproszenie przyjaciół o wygłoszenie mowy okolicznościowej w trakcie ceremonii. Innym przykładem może być Madryt gdzie podatki od nieruchomości oraz działalności gospodarczej można płacić przez Internet. Hiszpańskie miasta oferują nam wiele atrakcji liczne muzea, galerie, przepiękne parki i ogrody oraz kwitnące życie nocne i kosmopolityczna atmosfera. Gmina w Madrycie oferuje wiele atrakcji np. Plaza Mayor kiedyś odbywały się tam maskarady, kanonizacje, procesy inkwizycji i korridy. Dziś, otoczony kawiarnianymi ogródkami jest miejscem spotkań kolekcjonerów szuki.

„Całe wieki walki, daremnego heroizmu, nieprzeliczonych okrucieństw...Baskowie niczego bardziej nie pragnęli jak kochać i służyć. Tyle tylko, że chcieli żyć na swój własny sposóbw swoich górach, w tyn drobnym deszczyku, który

nazywają charivari. Kastylia nie uważała za stosowne dać się pokochać. Usztywniła się i odpowiedziała „nie” na najrozsądniejsze prośby...Aż po Geuernikę”

Bibliografia:

- Samorząd terytorialny i administracja w wybranych krajach. Gmina w państwach Europy zachodniej, red. Jeżewski J., Wrocław 1999
- Dolnicki B., Samorząd terytorialny, Zakamycze 2004
- Paul H. Ewerlöf Hiszpania: przewodnik turystyczny, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1992
- Agnieszka Lipska-Sondecka: Samorząd terytorialny Republiki Federalnej Niemiec, Szwecji i Hiszpanii, Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2005

Diana Wołoszyn

Środki unijne jako wsparcie dla niepełnosprawnych mieszkańców województwa podkarpackiego

„To, co robimy w imię niepełnosprawności dzisiaj
– będzie miało znaczenie dla wszystkich w świecie jutra”
Deklaracja Madrycka
Europejski Kongres na rzesz Osób
Niepełnosprawnych
Madryt, 20-24 marca 2002r.

W 1991 roku wprowadzono w Polsce, dostosowany do wymogów gospodarki rynkowej, system wspierania rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Ustawa z dnia 9 maja 1991r. o zatrudnianiu i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych określiła zadania dla instytucji państwowych uczestniczących w tym procesie oraz stworzyła instrumenty ekonomiczne stymulujące pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych. Na jej podstawie powołano wówczas Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych powierzając mu rolę centralnej instytucji finansowej w tym systemie. Do 2003 roku Fundusz gospodarował środkami publicznymi nie pochodzącymi z budżetu państwa. Dokonana w grudniu 2002 roku głęboka nowelizacja ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych w znacznym zakresie zmieniła rolę i zadania PFRON. Nastąpiła dalsza decentralizacja w dysponowaniu środkami Funduszu. Obok powiatów, którym jeszcze w 1999 roku ustawodawca powierzył realizację części zadań, partnerem PFRON zostały samorządy województw. Od 2004 roku jednostki samorządów terytorialnych stały się głównym dysponentem środków finansowych PFRON. Ponadto środki w wysokości do 30 % wydatków ogółem, przeznacza się na realizację działań wyrównujących różnicę między regionami, realizację programów rządowych i własnych służących rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz projektów wspieranych z funduszy Unii Europejskiej. Znaczna część środków jest przekazywana do ZUS w związku z finansowaniem ze środków Funduszu części składek na ubezpieczenie społeczne osób niepełnosprawnych.

W związku przystąpieniem Polski do UE Funduszowi powierzono nowe zadania, których realizacja finansowana jest z nowych źródeł przychodów PFRON, tj:

- **dotacja z budżetu państwa**, przeznaczona wyłącznie na rekompensatę podwyższonych kosztów wynikających z zatrudnienia osób niepełnosprawnych, wypłacana pracodawcom w formie dofinansowania do wynagrodzeń tych osób oraz na finansowanie 50% utraconych dochodów gmin z tytułu zastosowania zwolnień ustawowych przysługujących zakładom pracy chronionej i zakładom aktywności zawodowej;
- **środki z Europejskiego Funduszu Społecznego**, przeznaczone na finansowanie projektów realizowanych w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Rozwój Zasobów Ludzkich" oraz Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL, których celem jest integracja zawodowa i społeczna osób ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Narodowy Spis Powszechny z 2002r wykazał, że liczba osób niepełnosprawnych prawnie i biologicznie w województwie podkarpackim wynosiła 316.146 osób, co stanowiło 15% ludności województwa oraz 5,8% ogółu niepełnosprawnych w kraju. Oznacza to, że co siódmy mieszkaniec województwa podkarpackiego był osobą niepełnosprawną. W pełnej zbiorowości osób niepełnosprawnych przeważały kobiety – 51,9% oraz mieszkający na wsi –63,0%. Osób niepełnosprawnych prawnie, tzn. posiadających orzeczenie o niepełnosprawności, było w 2002r. 248.221 (11,8% mieszkańców województwa). Wśród osób niepełnosprawnych z terenu województwa, najliczniejszą grupę stanowiły osoby posiadające orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności (40,0% osób niepełnosprawnych prawnie) oraz o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (30,9%). Według informacji przekazanych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, który oszacował liczbę osób niepełnosprawnych na rok 2007 w Polsce i poszczególnych województwach, **na Podkarpaciu liczba tych osób wynosi 253.504.** W liczbie tej 246881 osób to osoby w wieku 15 lat i więcej, zaś 6623 to dzieci i młodzież w wieku 0-14 lat. Województwo Podkarpackie jest na dziesiątym miejscu w skali województw Polski pod względem liczy osób niepełnosprawnych.

W latach 2004-2008 środki dla osób niepełnosprawnych dostępne były m.in. w ramach programu Rozwój Zasobów Ludzkich - Działanie 1.4 „Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych. W województwie podkarpackim dysponentem środków programu był Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie, natomiast konkretne projekty realizowane były przez:

- *instytucje rynku pracy:*
  - *publiczne służby zatrudnienia,*
  - *OHP,*
  - *agencje zatrudnienia,*
  - *instytucje szkoleniowe,*
  - *instytucje dialogu społecznego i partnerstwa lokalnego (organizacje związków zawodowych pracodawców i organizacje pozarządowe współpracujące z publicznymi służbami zatrudnienia),*
- *organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych,*
- *pracodawcy,*
- *szkoły – ich organy założycielskie oraz szkoły wyższe,*
- *jednostki naukowe.*

Celem tego działania było zwiększenie stopnia przygotowania zawodowego i poprawa zdolności do uzyskania zatrudnienia przez osoby o znacznym i umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, budowanie potencjału oraz tworzenie nowych i doskonalenie istniejących instrumentów zwiększających możliwości osób niepełnosprawnych na rynku pracy. Pomoc skierowana była do osób niepełnosprawnych po raz pierwszy wchodzących na rynek pracy, lub długotrwale bezrobotnych, albo doświadczających największych problemów przy wejściu na otwarty rynek pracy.

W ramach wspomnianego Działania 1.4 dofinansowane były takie projekty jak:

- doradztwo zwiększające potencjał zawodowy i możliwości uzyskania pracy przez osoby niepełnosprawne,
- warsztaty psychologiczne ukierunkowane na zwiększenie aktywności zawodowej bezrobotnych osób niepełnosprawnych, podnoszące zdolność do zatrudnienia osób niepełnosprawnych,
- szkolenia dla otoczenia współpracującego z osobami niepełnosprawnymi
- rozwój i promocja usług doradczych dla osób niepełnosprawnych, dla organizacji pozarządowych i innych usługodawców, dla działań zmierzających do integracji osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy oraz innych usług zwiększających aktywność zawodową tych osób,
- rozwijanie form i programów szkolenia osób niepełnosprawnych „on line"
- działania służące tworzeniu miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych i większych możliwości zatrudnienia poprzez:
  - *organizowanie subsydiowanych staży pracy,*
  - *pokrywanie kosztów przystosowania stanowiska pracy do potrzeb wynikających z niepełnosprawności pracownika,*
  - *subsydia dla organizacji non profit oferujących usługi wspierające przechodzenie osób niepełnosprawnych na otwarty rynek pracy oraz zatrudniających osoby o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,*
  - *subsydiowanie wynagrodzeń osób niepełnosprawnych, rekompensujących pracodawcom zwiększone koszty ich zatrudniania wynikające z niższej produktywności niepełnosprawnego pracownika,*
  - *rozwijanie dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych alternatywnych form pracy – telepraca, praca przez Internet, praca w niepełnym wymiarze,*
  - *subsydia do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych zatrudnianych przez organizacje non profit działających na rzecz integracji osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy,*
  - *rozwijanie i promocja form współpracy pomiędzy pracodawcami, ich organizacjami, związkami zawodowymi, stowarzyszeniami i organizacjami pozarządowymi służącymi zwiększaniu możliwości zatrudniania osób niepełnosprawnych.*

W ramach Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL również udało się zrealizować liczne projekty. Jednym z ciekawszych było „Partnerstwo dla Rain Mana". Jest to unikalna inicjatywa społeczna. Instytucje trzech sektorów oraz partnerzy międzynarodowi połączyli swoją wiedzę i doświadczenie tworząc modelowe przedsiębiorstwo społeczne, które ma na celu aktywizację zawodową dorosłych osób z autyzmem.

Niepełnosprawni w Polsce nadal napotykają liczne utrudnienia. Począwszy od niedostosowanych placówek szkolnych, a kończąc na problemach związanych ze znalezieniem pracy. Szacuje się bowiem, że jedynie 8 proc. niepełnosprawnych pozostaje czynnych zawodowo. Niepełnosprawność jest niewątpliwie problemem społecznym w Polsce. Postępujące starzenie się społeczeństwa, brak nawyków prozdrowotnych, stresujący tryb życia, degradacja środowiska naturalnego, nasilanie się częstotliwości różnego rodzaju wypadków, wreszcie postęp medycyny ratującej życie, ale nie zawsze umiejącej zapobiec skutkom chorób czy wypadków jest przyczyną stałego wzrostu liczby osób niepełnosprawnych w społeczeństwie.

Bibliografia:

- www.niepelnosprawni.test.erzeszow.pl
- Załącznik do Uchwały nr XIX/317/08 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 25 lutego 2008r.

Magdalena Wrucha

Samorząd terytorialny jako wartość polityczna demokracji lokalnej w Europie

Pierwszoplanowym problemem, który należy rozstrzygnąć, badając charakterystykę lokalnych systemów władzy, jest udzielenie odpowiedzi na pytanie, jak poszczególne badane przez nas narodowe systemy polityczne zachowują się wobec interesów lokalnych. Jaką formę prawnopolityczną im nadają, a w konsekwencji, czy w systemie politycznym realizowana jest taka wartość polityczna, jak samorząd terytorialny? Zasadnicze ustalenia dotyczące tej kwestii można każdorazowo formułować, opierając się na aktach prawnych najwyższej rangi, takich jak konstytucje bądź ustawodawstwo zwykłe, a także odwołując się do stanowiska doktryny czy deklaracji głównych sił politycznych. W tym momencie warto zaznaczyć, iż teoretycy władzy lokalnej są skłonni do kreowania bardzo rozbudowanego zestawu wartości politycznych związanych z procesem dystrybucji władzy w systemie politycznym. Mogą być to np. demokracja, efektywność i autonomia. Poszerza się go często o lokalność, równowagę i trwałość (Lokalne Strategie Rozwoju Gospodarczego 1996r., s. 9-10). Wśród innych należy bezwzględnie wskazać także na takie kategorie, jak wolność i wartość.

We wszystkich omawianych systemach zasadniczą kwestią jest, czy w trakcie procesów politycznych pojawiły się i następnie są praktykowane rozwiązania odpowiadające standardom samorządności terytorialnej. Oznacza to bowiem powinno nadanie wspólnotom lokalnym charakteru korporacji obywateli zamieszkujących terytorium wyróżnione granicami podziału terytorialno-administracyjnego.

W ten sposób określonym interesom lokalnym przyznaje się status samodzielnych instytucji prawnopolitycznych. Jest to równoznaczne z wprowadzeniem do systemu politycznego nowego podmiotu władztwa publicznego i uznaniem zasady jego wielopodmiotowości. W sensie ogólno systemowym jest to świadectwo odchodzenia od układu monocentrycznego w kierunku pluralizacji form zarządzania sprawami publicznymi. Rozwiązanie to ma wielostronne konsekwencje i jest detalizowane przez wiele regulacji tworzących otoczenie normatywne, w którym działają podmioty władzy lokalnej. Zasadnicze elementy tej konstrukcji to:

1. Nadanie wspólnotom samorządowym statusu korporacji - związków obywateli wyposażonych w osobowość prawną, dzięki czemu stają się one podmiotami prawa publicznego i cywilnego.
2. Wykonywanie przez nie swoich zadań ustawowych we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność.
3. Przyznanie tym wspólnotom społecznym prawa do zarządzania własnymi sprawami (sprawowania władzy publicznej) poprzez organa gminy wybieralne w demokratycznych i rywalizacyjnych wyborach lub w formie lokalnego referendum.
4. Jednostki terytorialne otrzymują nowy status w układzie stosunków majątkowych, polegający na prawie do posiadania praw własności i innych praw majątkowych stanowiących mienie komunalne.
5. Czynnikiem współkreującym ich podmiotowość jest posiadanie przez nie własnych źródeł dochodu, zasilanych również środkami przekazywanymi przez administrację państwową w postaci subwencji i dotacji.
6. Samorządom przyznano prawo do podejmowania działań własnych, w ramach rzeczowo i terytorialnie określonego zakresu zadań i kompetencji, których realizacja podlega nadzorowi administracji państwowej (rządowej).
7. Nadzór państwa nie powinien naruszać samodzielności samorządu, która podlega ochronie sądowej.

Katalog cech konstytuujących polityczną wspólnotę samorządową można rozszerzać o inne aspekty jej funkcjonowania, takie jak: zagadnienie struktury władzy, jej autonomii wewnątrz organizacyjnej, kwestie działalności gospodarczej, dualizmu w zakresie działania itp. Wspomniane wyżej atrybuty samorządu przesądzają o jego zdolności do formułowania polityki lokalnej (policy formulation), podejmowania decyzji (decision making) i ich realizacji (policy implementation). Samorząd terytorialny jest konstrukcją złożoną, w której można wskazać wiele interesujących aspektów. Dwa z nich zdają się szczególnie istotne dla objaśnienia jego funkcji: struktura i zakres działania. Szczególne znaczenie w procesie transformacji bywa przypisywane konstytucyjnym regulacjom tego zagadnienia. Europejska Karta Samorządu Lokalnego w art. 2 zawiera zapis o konieczności uznawania w prawie wewnętrznym państwa sygnatariusza zasady samorządności terytorialnej - w miarę możliwości powinna być ona umieszczona w konstytucji.

Istotnym elementem struktury i funkcjonowania współczesnych państw europejskich jest samorząd lokalny i regionalny. Pojęcia te są rozmaicie interpretowane. W literaturze przedmiotu to, co lokalne, bywa rezerwowane dla najniższego- szczebla struktur administracji publicznej, tzn. poziomu gminnego. W innych ujęciach wskazuje się na istnienie różnych rodzajów lokalności, odnoszonej do innych poziomów władztwa publicznego, w tym pośredniego (powiat, departament), regionalnego, a także centralnego. W najbardziej ogólnym sensie samorząd terytorialny jako forma władztwa publicznego polega na takim zorganizowaniu określonej zbiorowości, by była ona zdolna do samodzielnego rozwiązywania własnych problemów (zaspokajania zbiorowych potrzeb i interesów) bezpośrednio lub przez jej przedstawicieli. W rozumieniu Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego oznacza to prawo i rzeczywistą zdolność społeczności lokalnych, w granicach określonych prawem, do kierowania i zarządzania zasadniczą częścią spraw publicznych - na własną odpowiedzialność i w interesie mieszkańców. Można więc mówić o kilku znaczących wymiarach samorządu terytorialnego:
l. W wymiarze politycznym stanowi on instytucjonalizację interesu lokalnej wspólnoty i kluczowy warunek funkcjonowania demokracji lokalnej.

2. W aspekcie prawnym polega na przekazaniu przez państwo pewnego zakresu zadań publicznych na rzecz związku obywateli, który wykonuje je we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność(dualizm administracji publicznej). Te zadania to określony rzeczowo i terytorialnie zakres administracji publicznej, przekazany we władanie zrzeszeniu lub korporacji osób zamieszkujących daną jednostkę podziału terytorialnego.
3. W kontekście ekonomicznym może być kojarzony z zapewnianiem i dostarczaniem zbiorowością określonych dóbr i usług publicznych w przestrzeni wyznaczonej granicami jednostki podziału terytorialnego. Powszechnie za atrybuty samorządu terytorialnego uznaje się:

- istnienie wyróżnionej grupy społecznej jako materialnego substratu oraz podmiotu samorządu, mającego własne potrzeby, interesy i dążenia, cechującego się istnieniem potrzeby i świadomością więzi (podmiotowość materialna),
- zdolność do wyłonienia w demokratycznych wyborach własnego przedstawicielstwa politycznego, mającego legitymację do działania na rzecz wspólnoty,
- prawo do zarządzania własnymi sprawami (sprawowania władzy publicznej) poprzez organa wybieralne w demokratycznych wyborach lub w formie lokalnego referendum,
- możliwość organizowania i realizowania procesu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej,
- posiadanie statusu korporacji - związku obywateli wyposażonego w osobowość prawną - podmiotu prawa publicznego i prywatnego, wykonującego swoje zadania we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność,
- przysługujące mu prawo własności i inne prawa majątkowe stanowiące mienie komunalne,
- powszechny i obligatoryjny warunek przynależności,
- posiadanie własnych źródeł dochodu, zasilanych środkami finansowymi przekazywanymi przez administrację rządową w postaci subwencji i dotacji,
- w realizacji zadań podleganie nadzorowi administracji rządowej,
- prawo do tworzenia związków i porozumień,
- ochronę prawną samodzielności jednostek samorządowych.

Inne wyróżniane cechy to wykluczenie lub znaczące ograniczenie hierarchicznego podporządkowania władz, istnienie autonomii organizacyjnej. Istotnym czynnikiem dla sprawnego funkcjonowania samorządów lokalnych jest właściwe zrozumienie, akceptacja, wręcz aktywizacja społeczności lokalnych w działaniach na rzecz gminy - w zamian za rozwijane oraz otrzymywane korzyści za tym idące. Następnym krokiem, zmierzającym do wykształtowania prawidłowych mechanizmów funkcjonowania gmin, jest jasny kompetencyjnie i społecznie model rozdziału (przeniesienia wielu kwestii do dyspozycji samorządów) władzy samorządowej. Funkcjonowanie samorządu wiąże się również z zagadnieniem decentralizacji. W interesującym nas obszarze polega ona na przekazywaniu przez administrację państwową zadań, środków i odpowiedzialności samorządowi terytorialnemu.

Organizacja władz samorządowych jest efektem swoistego kompromisu między interesami wspólnot lokalnych i regionalnych samorządu terytorialnego a władzą centralną. W warunkach europejskich przyjmuje to charakterystyczne formy decentralizacji jak:

l. Samorząd jednoszczeblowy na poziomie podstawowych jednostek podziału terytorialnego (gminny).
2. Samorząd dwuszczeblowy (na poziomie gminnym i ponad gminnym).
3. Samorząd trójszczeblowy (na poziomie gminnym, mezo i regionalnym).
4. Regionalizm autonomiczny (oparty na istnieniu regionów autonomicznych z jednocześnie działającymi samorządami niższych szczebli).
5. Federalizm (z równoczesnym funkcjonowaniem wspólnot samorządowych niższych szczebli).

Sposób organizacji władz lokalnych w konkretnych państwach, mimo dążenia do unifikacji, cechuje bardzo duża różnorodność struktur i mechanizmów. W dużym zakresie jest to uzależnione od federalnej lub unitarnej formy państwa. W państwach federalnych dodatkowym elementem komplikującym jest prawo części federacji do samodzielnego kształtowania własnego porządku samorządowego (np. Niemcy z landowymi konstytucjami gminnymi).W przypadku państw unitarnych, a takich w Europie i w Unii Europejskiej jest większość, spotykamy cztery wskazane wyżej możliwości. Jeden szczebel, gminnych władz samorządowych, występuje w Finlandii i Luksemburgu, dwa szczeble w Danii, Portugalii, Grecji, Szwecji, Holandii. W Wielkiej Brytanii obowiązuje system mieszany: na części obszarów jest jednoszczeblowy, a np. na terenach wiejskich Anglii dwuszczeblowy. Na terenie Francji, Hiszpanii, Włoch i Irlandii jest system trójszczeblowy.

W państwach federalnych spotykamy także rozwiązania jednoszczeblowe (Austria), dwuszczeblowe (Niemcy, Belgia) i nawet trójszczeblowe (Niemcy - Bawaria). Zakres władztwa lokalnego, jakie znajdują się w gestii samorządu lokalnego, jest każdorazowo określony w ustawodawstwie poszczególnych państw, definiującym, co jest tą „zasadniczą częścią spraw publicznych, które należą do samorządu" (art. 3 Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego). Europejskie ustawodawstwo stara się, zgodnie z zasadą subsydiarności sytuować na poziomie lokalnym te zadania publiczne, które powinny być najbliżej obywateli, ze względu na konieczność ich każdorazowego dostosowania do konkretnych warunków, a tym samym zapewnienia ich efektywności i gospodarności, tworzenia warunków do ich szerokiej dostępności, nieprzerwanego i optymalnego korzystania, partycypacji obywatelskiej w mechanizmie ich realizacji, w tym kontroli społecznej. Państwa europejskie w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat w sposób znaczący poszerzyły zakres kompetencji władzy samorządowej. Szczególnie instruktywnymi przykładami są tutaj Hiszpania z jej reformą opartą na wielkiej roli wspólnot autonomicznych, Włochy ze zmianą administracyjną z lat 70. lub Francja z reformą samorządową z lat 1982-1983. Pewnym odstępstwem od tej zasady była jedynie Wielka Brytania pod rządami administracji M. Thatcher. Prezentując modelowe rozwiązania, należy wskazać na trzy grupy zasadniczych uprawnień, jakie przysługują władzom samorządowym:

- zadania własne, pozwalające na realizację interesów wspólnot terytorialnych,
- zadania zlecone administracji państwowej, np. prowadzenie różnego rodzaju rejestrów, przeprowadzanie wyborów,
- zadania przekazane przez inne samorządy terytorialne.

Te grupy zadań są realizowane na poszczególnych szczeblach samorządu. Jednocześnie, w zależności od przyjętego w konkretnym państwie rozwiązania decentralizacyjnego, mogą być one lokowane na różnych poziomach decyzyjnych.

Uprawnienia samorządu gminnego koncentrują się na sprawach:

- ładu przestrzennego i ekologicznego

- infrastruktury technicznej
- infrastruktury społecznej
- porządku i bezpieczeństwa publicznego

Zgodnie z zasadą subsydiarności, kompetencje władz ponad lokalnych są bardziej specjalistyczne i polegają na wykonywaniu tych zadań, których władze gminne nie są w stanie w sposób efektywny i skuteczny samodzielnie realizować. Zazwyczaj są to sprawy o znaczeniu ponad gminnym, np. budowa i utrzymanie szkół średnich. W części państw obserwujemy spadek znaczenia samorządu pośredniego szczebla (np. Włochy, Hiszpania).

Na poziomie wspólnot regionalnych pojawia się bardzo znaczący wymiar samodzielności jednostek samorządowych, aż po formalną i realną autonomię regionalną, polegającą na znacznym ograniczeniu uprawnieniu władzy centralnej w stosunku do regionów. W tym sensie jest to postać autonomii politycznej. Zazwyczaj jest ona efektem silnego zróżnicowania społeczeństwa w wymiarze narodowym, językowym czy religijnym oraz polityki, polegającej na poszanowaniu potrzeb i praw mniejszości. Taka sytuacja panuje w Hiszpanii podzielonej na wspólnoty autonomiczne i we Włoszech, gdzie regiony mają stosunkowo szerokie uprawnienia, chociaż na pewno nie są autonomiczne. W tych państwach regiony mają uprawnienia legislacyjne i realizują je pod rygorem poszanowania prawa ogólnopaństwowego. W warunkach słabszego regionalizmu francuskiego czy irlandzkiego zdają się dominować uprawnienia koordynacyjne i sterowanie mechanizmami wykorzystania funduszy unijnych.

Przykład Belgii dowodzi, iż rozwój autonomii regionalnej może prowadzić do przekształcenia formy państwa z unitarnego w federację.

Państwa europejskie w większości przyjęły rozwiązania systemowe uznające samorząd terytorialny za zasadniczą wartość określającą strukturę i mechanizm funkcjonowania ich narodowych systemów politycznych. Charakterystyczny jest fakt, iż we wszystkich konstytucjach znajdujemy stosowne rozdziały poświęcone tej tematyce. Za podstawowe jednostki samorządu terytorialnego uznawane są gminy.

Przemiany systemowe w obszarze władztwa lokalnego w państwach europejskich wskazują na dążenie do stworzenia demokracji lokalnej opartej na idei prawnopolitycznej konstrukcji samorządu terytorialnego. Wyraźnym zamiarem jest, jak się wydaje, budowanie systemu politycznego o charakterze zdecentralizowanym, z wieloma poziomami dystrybucji władzy politycznej. Stwierdzenie to można uznać za banalne, ale obserwując państwa postradzieckie, takie jak Rosja, Białoruś czy Ukraina, można zauważyć tendencję przeciwną, polegającą na kontynuowaniu rozwiązań politycznych charakterystycznych dla poprzedniego reżimu politycznego.

Przemiany cechuje stosunkowo wysoki poziom sterowalności i planowości w prowadzeniu przekształceń. Nie jest to proces żywiołowy, gdyż w prezentowanych państwach przebiegał on mniej więcej w tym samym czasie i w podobnej sekwencji zdarzeń.

Państwa europejskie charakteryzują się dość znaczącym zróżnicowaniem strukturalnego i funkcjonalnego aspektu władzy lokalnej. Objawia się to w strukturach samorządowych, mechanizmach wyborczych, relacjach między przedstawicielskimi ciałami samorządowymi a organami wykonawczo-zarządzającymi, w relacji samorząd-administracja państwowa oraz zakresie zadań i kompetencji i samorządu. Rzeczywiste rezultaty reform samorządowych wykazują duże zróżnicowanie zarówno pomiędzy, jak i w wymiarze poszczególnych państw. Nastąpiła jakościowa zmiana w charakterystyce lokalnych scen politycznych duże zróżnicowanie zarówno pomiędzy, jak i wymiarze poszczególnych państw. Nastąpiła jakościowa zamiana w charakterystyce lokalnych scen

politycznych; przekształciły się one w spluralizowane układy społeczno polityczne o znacznej nieraz dynamice.

Bibliografia:

Dolnicki B., 2000, Samorząd terytorialny. Zagadnienia ustrojowe, Kraków.
Domagała M., 1996, Z zagadnień decentralizacji w państwie współczesnym, [w:] J. Iwanek (red.), Oblicza decentralizmu, Katowice.
Ferens A, 1998, Władza lokalna w procesie przejścia do demokracji na przykładzie Polski, Czech, Słowacji i Węgier (wybrane aspekty struktur i procesów), [w:] A Antoszewski, R. Herbut (red.), Demokracje Europy Środkowo-Wschodniej w perspektywie porównawczej, Wrocław.

Karolina Zając
Działalność lobbystyczna na przykładzie władz lokalnych UE.

Według Encyklopedii Powszechnej pod pojęciem lobbying kryję się: „*Wywieranie wpływu przez grupy interesu i jednostki na treści decyzji publicznej”*. W znaczeniu węższym zaś pojęcie do oznacza wywieranie presji politycznej na deputowanych zasiadających w parlamencie zarówno przez grupy interesu jak i indywidualne osoby oraz przez samych deputowanych i to nie koniecznie w czyimś imieniu. Działalność lobbystyczna utożsamiania jest ogólnie z grupą interesu dążącą do wywierania wpływu na treści dotyczące rozstrzygnięć publicznych.

W krajach takich jak np. w Kanadzie prowadzenie działalności lobbystycznej wiąże się ze stosownymi regulacjami prawnymi. Do których to regulacji należą między innymi: wymóg zarejestrowania lobbystów, składanie okresowych sprawozdań z działalności hobbystycznej a także obowiązek ujawniania osiągniętych zarobków. Dopiero od drugiej połowy lat 80 doszło do rozwoju lobbyingu na terytorium Unii Europejskiej. Znalazło to odzwierciedlenie w wzroście liczy grup interesów o zasięgu europejskim, grupy tę nazwano tzw. Eurogrupami. Wzrosła także ilość firm prawniczych, profesjonalnych lobbystów a także konsultantów finansowych w samej Brukseli. Ogólna istota eurolobbyingu polega na bezpośrednim oddziaływaniu zainteresowanych podmiotów na instytucje Unii, przy czym pominięte zostają struktury krajowe.

Jak już wcześniej wspominałam działalność wywierania nacisku i wpływu na terenie Unii Europejskiej znacznie się rozwinęła. Duże znaczenie Unia wywiera w stosunku do władz lokalnych, posiada w tej kwestii własne kompetencję, takie jak:

- regulacyjną – związaną z nakładaniem różnorakich ograniczeń oraz kontrolą form jej działalności
- promocyjną – dotyczącą promowania nowych technologii czy kampanii eksportowych
- finansową – polegającą na udzielaniu wsparcia finansowego pochodzących z funduszy strukturalnych i regionalnych w postaci ramowych programów badawczych
- integracyjną – dotyczącą pozyskiwania środków na Jednolitym Rynku, które zapewniłyby wolną i uczciwą konkurencję pomiędzy producentami
- wspomagającą – polegającą na dostarczaniu środków wsparcia w przypadku np. usuwania szkód katastrof ekologicznych

W raz z podziałem kompetencyjnym w Unii doszło również do wykrystalizowania się różnych grup nacisku, które można zakwalifikować do następujących przedziałów:

1) Europejskie (Międzynarodowe) Grupy Nacisku.

Są to grupy powstałe poprzez połączenie się krajowych grup z kilku państw członkowskich oraz grup, które już należały do organizacji o zasięgu ogólnoeuropejskim a które wykształciły się na terenie państw członkowskich. Określane są mianem Eurogrup i liczą one ponad 5 tysięcy członków- wyborców a także członków krajowych stowarzyszeń. Członkowie Europejskiej Grupy Nacisku pełnią funkcję reprezentatywną, przedstawiają interesy określonych środowisk, które reprezentują. Posiadają oni uprzywilejowany status a także przedstawicieli na szczeblu europejskim. Do najbardziej znaczących międzynarodowych grup nacisku możemy zaliczyć np.: Komitet Zawodowych Organizacji Rolnych COPA, Związek Konfederacji Przemysłów Europy UNICE, Rada Europejskiego Przemysłu Farmaceutycznego itd.

2) Krajowe Grupy Nacisku.

Wchodzą one w skład Eurogrup, ale także mogą tworzyć własne, niezależne ugrupowania. W Brukseli swoje biura ma już kilkanaście Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej oraz kanadyjska prowincja Quebek. Najbardziej charakterystycznymi grupami należącymi do Krajowych Grup Nacisku są: organizacje producentów rolnych, przemysłowych, transporterów, handlowców, rzemieślników, pracowników wolnych zawodów i konsumentów. W skład każdej z grup centralnych wchodzą grupy branżowe, które są wąsko wyspecjalizowane. Grupy te w obronie własnych interesów łączą się w specjalne instytucje branżowe. Do krajowych grup można zakwalifikować również społeczności lokalne i organizacje regionalne.

3) Grupy Nacisku Sektora Prywatnego.

Grupa ta jest najmniej jednorodnym ugrupowaniem lobbingowym w Unii. Do tego rodzaju grup nacisku należą przedsiębiorstwa, które reprezentują w sposób samodzielny własnej interesy w Brukseli tworząc przedstawicielstwa takie jak: British Airways, Citroen Autos czy Bawer. Oprócz firm europejskich własne przedstawicielstwa posiadają również i te amerykańskie takie jak: American Airlines, Walt Disney Comapny oraz japońskie firmy Mitsubishi Europe czy Nissan Europe. Bardzo istotną kwestią jest tutaj to, iż samodzielny lobbying nie przeszkadza im wchodzić w skład międzynarodowych grup. W grupie nacisku sektora prywatnego działają również konsultanci, firmy konsultingowe oraz kancelarie prawnicze, które to składają się z kolei na grupę zawodowych lobbystów. Jest to grupa najbardziej skutecznych lobbystów, która to reprezentuję i broni interesy w sposób odpłatny. Do grupy tej możemy zaliczyć również grupy o charakterze promocyjnym. Tego rodzaju ugrupowanie zajmuje się rozpowszechnianiem idei oraz poglądów politycznych i religijnych. Przykładem może być tutaj Stowarzyszenie na rzecz Europejskiej Unii Monetarnej.

Wszystkie grupy nacisku niezależnie od ich rodzaju posiadają cele, jakie chcą osiągnąć na płaszczyźnie Unii Europejskiej, do których należą:

- reprezentowanie interesów członków własnych ugrupowań
- obrona interesów na forum Unii Europejskiej
- uzyskanie dostępu do organów i instytucji Unii Europejskiej
- wywieranie presji na instytucjach unijnych
- wpływanie na procesy decyzyjne zapadające na forum UE

Wszystkim celom musza towarzyszyć określone środki, jakimi należy posługiwać się w celu szybszej realizacji wytyczonych celów. Środkami zwiększającymi wartość lobbystów dla instytucji będących przedmiotem ich działań są:

- Siła Ekonomiczna (W przypadku, w którym istnieje przemysł o dużych obrotach a także sile roboczej lobbysta może wykorzystać te okoliczności do wzmocnienia swojej pozycji)
- Informacja i wiedza specjalistyczna (Środek ten stanowi wartość pomocniczą w formułowaniu polityk wspólnotowych i tworzeniu prawa. Z przyczyn posiadania niewystarczających środków instytucję są uzależnione od zewnętrznego wsparcia tak jak w przypadku np. Komisji Europejskiej)
- Legitymizacja (Chodzi tu o dążenie do zdobycia demokratycznej legitymacji)
- Pozycja (.Przykładem tutaj może być to, iż Komisja Europejska przejawia chęć dołączenia do kręgu swoich zainteresowań lobbystów o wysokim statusie. Aby zwiększyć swój wpływ czy inaczej pozycję należy użyć różnych sposobów związanych z podwyższeniem swojej siły ekonomicznej, bogactwa, zaludnienia czy demokratycznej legitymacji)
- Możliwości implementacyjne (Polega ona na tym, że gdy istnieje prawdopodobieństwo zaangażowanie pewnej grupy w realizację polityki wspólnotowej należy przeprowadzić konsultację. Konsultacja ta powinna być przeprowadzona z grupą uczestniczącą w formułowaniu tej polityki w stadium jej opracowywania. W sytuacji takiej jest największe prawdopodobieństwo, iż, będzie ona skutecznie wdrożona)

Istnieją również środki organizacyjne, które mogą pozwolić lobbystom osiągnąć sukces podczas wywierania nacisków na płaszczyźnie europejskiej. Są to idee takie jak:

- Organizacja nie nastawiona na rywalizację (Rywalizacja osłabia proces wywierania nacisku)
- Spójna i decyzyjna organizacja (Dotyczy to kwestii przedstawiania jednego stanowiska w ważnych sprawach a także posiadania zdolności szybkiego podejmowanie decyzji)
- Zdolność grupy do wpływania na swoich członków („ Im silniejsza i bardziej wpływowa jest grupa interesów, tym większą ma zdolność na wpływanie na swoich członków”)

Bardzo sporną kwestią związaną z działalność hobbystyczną była sprawa jej samo regulacji. Wywieranie nacisku musi przecież wiązać się z jakimiś ściśle określonymi zasadami. Kwestia regulacji lobbyingu po raz pierwszy pojawiła się w 1989 roku, kiedy holenderski deputowany Alman Metten. Deputowany ten zaniepokoił się nagłym wzrostem zainteresowanie wobec tej kwestii przedłożył swoje obawy do Parlamentu Europejskiego. Długo nie można było znaleźć konkretnego sposobu rozwiązania tego problemy w postacie wiarygodnych regulacji. W historii było wiele prób ustalenia systemu regulującego sprawy lobbyingu, jednak dopiero w 1997 roku przyjęto jej ostateczną formę w postacie Kodeksu z Greenwood. W kodeksie tym przedstawiono zasady, jakimi lobbyści powinni kierować się w kontaktach z instytucjami. Zgodnie z tym Lobbyści:

- powinni podawać swoje dane personalne
- powinni przedstawić czyje interesy reprezentują
- powinni wiarygodnie i prawdomównie przedstawić swój status
- powinni w sposób prawdomówny przedstawić sytuację swoich powiązań z instytucjami UE
- zachować w tajemnicy poufne informację

- powinni zatrudniać jedynie personel z Unii Europejskiej
- nie powinni podejmować żadnych działań, które mogłyby wywierać niedozwolony wpływ na urzędników
- nie powinni nieuczciwymi metodami pozyskiwać informację od organów UE
- nie powinni świadomie lub lekkomyślnie przekazywać fałszywe informację, które mogłyby wprowadzić w błąd innych
- nie powinni w celu pozyskiwania korzyści materialnych przedstawiać kopii dokumentów instytucji UE stronom trzecim

Zamiar wprowadzenia jednolitej waluty na rynku europejskim spowodował wzrost zainteresowania problemami regionalnymi a co także się z tym wiązało doprowadził do włączenia poziomu regionalnego i lokalnego w działalność samej Unii Europejskiej. Istnieją 4 aspekty działalności Unii Europejskiej, które łączą się z władzami regionalnymi i lokalnymi, są to:
- rozwijanie wspólnotowych funduszy na rzecz rozwoju regionalnego
- rozwijanie wspólnotowych polityk regionalnych
- uzgodnienie narodowych polityk regionalnych w celu zapewnienia ich spójności z traktatami
- procesy formułowania i wdrażania polityk wspólnotowych na wielu różnorakich płaszczyznach kompetencji unijnych, które z kolei oddziaływają na rządu lokalne np. politykę konkurencji, prawo pracy czy politykę odnosząca się do środowiska naturalnego

Władze lokalne i regionalne wywierają naciski na płaszczyźnie europejskiej z różnorodnych powodów, do których możemy zaliczyć:
1) chęci pozyskania funduszy, które dofinansowałyby rozwój regionu
2) chęci pozyskania legitymacji
3) możliwość wywierania wpływu na politykę wspólnotową

W odniesieniu do pierwszej kwestii związanej z pozyskaniem funduszy Unia Europejska poszerza swój zasięg o nowe państwa, które często są krajami bardzo ubogimi. Dla powodzenie wspólnej integracji potrzebna i bardzo istotna jest spójność między krajami rozwiniętymi a krajami uboższymi. Było to bodźcem do powstania funduszy regionalnych wspierających te drugie mniej rozwinięte obszary wspólnoty. Fundusze regionalne są rozdzielane pomiędzy tereny, które stanowią 60% terytorium Unii Europejskiej, jednak 80% ich wartości skupia się na krajach takich jak Grecja, Hiszpania, Irlandia, Portugalia. Państwa te posiadają dochody mniejsze niż 75% średniej dla Wspólnoty. Zaprzeczeniem jest tutaj fakt, iż najintensywniejszy lobbying w odniesieniu do funduszy regionalnych Unii Europejskiej zachodzi na poziomie narodowym, gdyż aż 80% pozyskiwanych przez regiony funduszy jest wypłacane przez rząd narodowy. Powoduje to ogromną rywalizację między regionami o pozyskiwanie jakiejś części z ograniczonych środków finansowych funduszy. W przypadku, w którym dochodzi do faktycznego lobbyingu na poziomie europejskim w celu otrzymania funduszu dla konkretnego regionu istnieje pewnego rodzaju współpraca międzyregionalna. Niekiedy dochodzi nawet do sytuacji, w której rządy państw ubiegających się o taka pomoc finansową łączą ze sobą różne obszary, ale wyłącznie w kwestii formalnej, tylko po to, aby mieć większą szanse pozyskania tegoż funduszu. Sytuacje takie miały miejsce między innymi w Finlandii, Irlandii oraz Szwecji i były dobrym sposobem na wykreowanie regionu z typem profilu statystycznego, który spodoba się instytucjom zarządzającym funduszami Unii Europejskiej. Problemem w sytuacji tego typu może być brak spójności

wewnętrznej i tożsamości, co sprawi, że nie będą w stanie podejmować wspólnych decyzji a co za tym idzie lobbying będzie miał niewielką siłę. Istnieją również sytuację. w których regiony łączą się we wspólnym interesie i działają razem zgodnie prowadząc lobbying Unii Europejskiej, aby pozyskać fundusz i realizować dalej wspólny interes. Takie powiązania mogą bardzo dobrze funkcjonować zwłaszcza, że cieszą się ogromnym poparciem Komisji Europejskiej. Komisja jest entuzjasta współpracy ponadregionalnej. Trafnym przykładem lobbyingu, który należałoby przywołać w tym miejscu jest Kampania Społeczności Zagłębi Węglowych. Kampania ta zachęciła Komisję Europejską do utworzenia RECHAR-u, który to był programem finansowanie regionalnego. W związku z pozyskiwaniem funduszy na etapie tworzenia polityk wspólnotowych ma miejsce wiele działań hobbystycznych. Zachodzi to wówczas, gdy regiony próbują uzyskać korzystny kształt polityki wspólnotowej poprzez odgrywanie własnej roli w tym procesie. Sytuacja taka istnieje poprzez podejmowanie działań lobbystycznych wobec instytucji europejskich w sposób bezpośrednie, jaki i za pośrednictwem płaszczyzny narodowej.

W odniesieniu do kwestii pozyskiwania legitymacji zainteresowanie kwestią tą wzrosło wraz z ożywieniem się aktywności regionalnej. Niektóre z regionów zaczęły dostrzegać w Unii Europejskiej a dokładnie w Komisji możliwość pozyskania wartościowej legitymacji. Szczególne zainteresowanie kwestią tą przejawiło się w krajach takich jak: Hiszpania, Katalonia, Szkocja oraz Gaskonia, które to uważa się za ograniczane przez rządy centralne. Regiony mają zdolność do stosowania funduszy uzyskanych z Unii do wspierania rozwoju zarówno kulturalnego jak i gospodarczego, przy czym zachowują swą odrębną tożsamość regionalną. Unia Europejska nadaje regionom znaczenie polityczne a nawet można zaryzykować stwierdzenie, że nadaje im również pewien ponadterytorialny wymiar, którego poprzednio nie posiadały. Spowodowane jest to tym, iż regiony dążą do bezpośredniego dialogu z regionami oraz włączenia ich w procesy formułowania i wdrażania polityk wspólnotowych. Przykłady pozyskiwania przez regiony legitymizacji, poprzez zaangażowanie w sprawy Unii Europejskiej można znaleźć w broszurach wydawanych przez Komisję Europejską dla poszczególnych regionów. Broszury te mają także za zadania dostarczenie informacji na temat danego regionu, rozwijając przy tym jego tożsamość kulturalną i poczucie bycia częścią Europy. Ciekawą kwestią związaną z broszurą tą są różnice między standardowym zeszytem Szkocji a wersją walijską i angielską. W szkockiej wersji broszury położono nacisk na odrębność historii Szkocji biorąc pod uwagę stosunki z Europą. Natomiast pozostała część zeszytu dotyczy korzyści dla szkockiego bezpieczeństwa i kultury, która wynikała z integracji z innymi państwami Europy.

Biorąc pod uwagę zaś kwestię wywierania wpływu na politykę wspólnotową na przestrzeni lat struktura Unii Europejskiej zmieniła się włączając reprezentację regionów w proces tworzenia i wdrażania polityk wspólnotowych. Lokalne władze korzystają z różnorodnych metod dostępu do szczebla europejskiego. Są to metody zarówno formalne np. poprzez różne instytucje Unii jak i poprzez nieformalne sposoby np. kontakt osobisty. Nie należąca do struktur Unii Europejskiej Rada Europy stanowi bardzo ważną płaszczyznę, na której można usłyszeć głosy o regionalnym i lokalnym charakterze. Rada Europy dysponuję sekretariatem i forum dla regionów. Natomiast ustanowiona w 1957 roku Stała Konferencja Władz Lokalnych i Regionalnych ma za zadanie omawianie tematyki dotyczącej władz samorządowych z całej Europy oraz ma obowiązek przedkładania opinii Komitetowi Ministrów Rady Europy. Organizuje również debaty na tematy lokalne i regionalne a także wspiera tworzenie bliźniaczych miast. Rada Europy ma również za zadania utrzymywanie stosunków z konferencją ministrów zajmujących się

sprawami administracji lokalnej, utrzymuje również dobre stosunki z Unią Europejską. W roku 1986 Stała Konferencja Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy otworzyła w Brukseli biuro wraz z Międzynarodową Unią Władz Lokalnych.

W raz z upływem czasu w historii relacji pomiędzy podmiotami wykrystalizowały się bardzo dobre stosunki Komisji Europejskiej z niektórymi instytucjami regionalnymi. Przedstawiciele Komisji regularnie odwiedzają regiony, zazwyczaj w celu ustalenia podstawowych spraw związanych z funduszami strukturalnymi a także w celu konsultacji Zielonych Ksiąg. Ma to na celu poszerzenie relacji z urzędnikami, przedstawieniu im własnych poglądów a co za tym idzie jest również sposobnością do pozyskania informacji przez Komisję. Najbardziej zauważalną z punktu widzenie władz lokalnych, częścią struktury Komisji jest XVI Dyrekcja Generalna, która to ma najsilniejsze relacje z administracjami regionalnymi a także lokalnymi.

Naturalnym stronnikiem interesów lokalnych jest również Parlament Europejski. Jest to jedyny organ Unii Europejskiej, który namawiał do ustanowienia CCLRA, poprzedniczki obecnego Komitetu Regionów. Niektóre Komisje wchodzące w skład zespołu parlamentarnego są szczególnie związane z władzami lokalnymi i regionalnymi, są to ponadfrakcyjne zespoły takie jak: Komisja ds. Polityki Regionalnej, Ponadfrakcyjny Zespół Przedstawicieli Lokalnych i Regionalnych a także Komisja ds. Planowania Regionalnego i Stosunków z Władzami Regionalnymi i Lokalnymi.

Jak już wcześniej wspomniałam Parlament przyczynił się do powstania ważnej w stosunkach regionalnych instytucji, zwanej Konsultacyjną Radą Władz Lokalnych i Regionalnych (CCLRA). Rada ta została powołana do życia w 1988 roku i była pierwszą instytucją, która miała poświęcić się sprawom regionalnym. Składała się ona z przedstawicieli władz lokalnych i regionalnych i została zastąpiona w roku 1993 przez Komitet Regionów. Z kolei Komitet Regionów pełni obecnie jedynie rolę doradczą i ma ograniczone kompetencje, co sprawia, że jest słabym kanałem reprezentowania interesów regionalnych. Pomimo tego Komitet Regionów doprowadził do rozwoju formalizacji stosunków pomiędzy władzami lokalnymi i regionami a instytucjami UE nie zastąpił kontraktów nieformalnych. Jest to, więc instytucja, która zostaje często pomijana przez urzędników regionalnych, którzy wolą utrzymywać bezpośrednie relacje na wspólnotowej scenie.

Właśnie w hierarchii ważności bezpośrednie relacje i osobiste kontakty są niekiedy istotniejsze od dostępu do instytucji unijnych, które są tylko pośrednikami. Niektóre regiony starają się utworzyć poczucie tożsamości dla środowisk urzędniczych pracujących w instytucjach europejskich a także w tych, które z nimi współpracują np. poprzez przygotowanie książek teleadresowych mieszkańców pracujących w regionie Brukseli. Wiele regionów stara się także w pełni wykorzystać poszczególnych urzędników zajmujących istotne stanowiska. Praktycznie wszystkie władze regionalne i lokalne z państw członkowskich Unii wyznaczają pełnomocników, którzy zajmują się kwestiami europejskimi a także doradzają jak najlepiej postępować względem instytucji unijnych a także, co jest bardzo istotne podtrzymują stosunki z kluczowymi osobami. Bardzo wiele władz lokalnych jest samodzielnie obecnych w Brukseli. W 1996 roku w mieście tym było 135 regionów okręgów i regionów, które posiadały w nim swoje przedstawicielstwa. Wydawać by się mogło, że istnieje znikomy związek pomiędzy pieniędzmi a posiadaniem biura: perspektywa uzyskania funduszy strukturalnych raczej nie motywuje władz do otwierania nowych biur a zamożność kraju lub regionu ma słaby związek z obecnością w Brukseli. Istotniejszym motywem przy podjęciu decyzji o utworzeniu biura są czynniki polityczne np. prawie wszystkie regiony o politycznej tożsamości mają brukselskie przedstawicielstwa a szanse bezpośredniej reprezentacji w Brukseli wydają się wzrastać,

jeśli istnieją kwestie sporne między regionem a rządem narodowym. Należy również zauważyć, że charakter obecności jest urozmaicony pod względem misji, zatrudnionego personelu, zasobów a także przejawów materialnych. Jedne władz posiadają swoje rozległe i bardzo dobrze wyposażone biura, drugie zaś jedynie maleńkie biurka z telefonem w pomieszczeniu wynajmowanym wspólnie z innymi władzami lokalnymi, z którymi są zazwyczaj połączone wspólnymi interesami. Wszystkie te biura pełnią funkcję istotnego źródła informacji, zbierając wszystkimi możliwymi sposobami wiadomości i materiały, aby wykorzystać je w dążeniu do osiągnięcia wspólnych interesów. Część z nich poprzestaje na tej funkcji natomiast druga część zajmuje się także bezpośrednią działalnością lobbystyczną.

Dodatkowe ograniczenia swobody działalności biur regionów pochodzą zarówno za równo ze źródeł natury narodowej jak i europejskiej. Rządy lokalne i regionalne musza dbać o to, aby ich biura nie stały się stroną jakiegokolwiek konfliktu ze stałym przedstawicielstwem narodowym w Brukseli lub z rządem narodowym. Powoduje to znaczne zawężenie kompetencji, gdyż nie we wszystko wolno im się angażować. Płaszczyzna europejska w małym stopniu ogranicza funkcjonowanie biur regionów, jednak odnosi się do lobbyingu.

Władze regionalne i generalne w coraz większym stopniu realizują korzyść, które płyną ze współpracy generalnej albo ze współpracy jedynie w konkretnych kwestiach. W odniesieniu do pierwszego typu współpracy na płaszczyźnie europejskiej występują tutaj dwie ważne organizację działające na rzecz interesów terytorialnych, są to: Zgromadzenie Regionów Europy (AER) oraz Konferencja Gmin Europejskich (CEMR).

Pierwsza organizacja zwana Zgromadzeniem Regionów Europy powstała w 1985 roku i jest forum politycznym oraz organizacją reprezentującą regiony Europy, która dąży do rozwoju demokracji, współpracy międzyregionalnej oraz solidarności w całej Europie. Organizacja ta zrzesza 250 regionów z 29 różnych krajów europejskich, które reprezentują 400 milionów ludzi. Siedzibą AER jest Strasburg, który skupia przedstawicieli pochodzących głównie z wybieranych zgromadzeń regionalnych, dlatego w państwach bardziej scentralizowanych takich jak Grecja czy Anglia występują pewne luki. Celem Zgromadzenia jest popieranie regionalizmu i federalizmu w Europie oraz promocja współpracy pomiędzy regionami. Pod jego zwierzchnictwem funkcjonują rozmaite sieci zainteresowane konkretnymi dziedzinami polityki, które prowadzą lobbying dotyczący szczegółowych zagadnień, przykładem jest tutaj Międzynarodowa Sieć Kulturalna - ICON. Zgromadzenie Regionów Europy składa się ze Zgromadzenia Ogólnego, które to zwoływane jest raz do roku a także z Komitetu Kierującego spotykającego się min. 4 razy w roku oraz z szczęściu komitetów specjalistycznych.

Druga równie istotna organizacja działająca na rzecz interesów terytorialnych a mianowicie Konferencja Gmin Europejskich powstała w roku 1951 w Genewie, chociaż swoją centralne posiada w Paryżu. Głównym jej zadaniem jest działanie na rzecz promowania lokalnej i regionalnej demokracji w Europie a także wspieranie władz lokalnych i regionalnych w kształtowaniu europejskiego systemu prawnego. Obecnie jest największą organizacją tego typu skupiającą krajowe związki, miasta oraz władze lokalne i regionalne z ponad 30 państw europejskich. CEMR utrzymuje bliskie stosunki z Komisją Europejską, gdyż jest odpowiedzialny za niektóre finansowane przez nią programy, takie jak: Program Wspierania Tworzenia Nowych Miejsc Pracy (SPEC).

Wspólna grupa członków a także jednolite interesy nie sprzyjają współpracy między tymi dwoma organizacjami, lecz raczej powodują chęć rywalizacji. Pomimo tego możemy wyróżnić kilka powodów, dla których organy te umacniają swoje relację, są to:

podobieństwo problemów natury socjalnej, podobieństwo rozmiarów oraz sąsiedztwo geograficzne a także podobieństwo w profilu gospodarczym obu instytucji.

Do podejmowanie wzajemnej współpracy bardzo często zachęcają same instytucje europejskie. Dużym zainteresowaniem ze strony Komisji Europejskie cieszą się sieci ponadregionalne, dlatego w 1991 roku powołała do życia program RECITE (Regiony i Miasta Europy), w celu utworzenia sieci ponad regionalnych. Komisja utworzyła sieci te, w celu alokacji funduszy strukturalnych. W roku 1989 z inicjatywy Parlamentu Europejskiego powstał Program Wymiany Doświadczeń, przyjęty później przez Komisję i częściowo przez nią finansowany. Działania ponadregionalne było bardzo udane pod względem tworzenia wspólnych banków informacji, wzmocnienia poczucia świadomości regionalnej oraz umacniania wspólnych więzi pomiędzy regionami. Program RECITE był bardziej skuteczny od Komitetu Regionów, która jest organizacją w większym stopniu sformalizowaną. Ten typ współpracy prowadzi do ograniczenia swobody manewru indywidualnych przedstawiciel. Jest to spowodowane tym, iż przed podejmowaniem decyzji w istotnych dla koalicji kwestiach muszą zostać przeprowadzone szczegółowe dyskusje, do których powinny się dopasować pojedynczy przedstawiciele.

Należy zauważyć również fakt, iż występują sytuacje, w których podejście ponadregionalne zawodzi. Najczęstszą przyczyną tego jest sprzeczność interesów pomiędzy władzami lokalnymi a europejskimi partiami politycznymi. Problemem może, być także sytuacja, kiedy niektóre niedoświadczone władze lokalne wybierają niewłaściwy cel dla swojego lobbyingu. W odniesieniu do ogólnej kwestii podejmowania działań lobbystycznych można stwierdzić, że działania takie powinny być podejmowane w sposób przemyślany, bo tylko wtedy będą one skuteczne.

BIBLIOGRAFIA:

- Encyklopedia PWN, Kraków 2004, tom 7
- Cathryn Ross – *Władze lokalne a lobbying w UE,* Warszawa 2000
- Irena Pietrzyk – *Polityka regionalna Unii Europejskiej w praktyce krajów członkowskich*, Kraków 1999
- www.wikipedia.pl
- www.eisco2005.org
- www.bip.umwd.pl

Magdalena Zubrzycka

Rozwój gminy Przemyśl po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej

Reforma ustrojowa państwa, która weszła w życie 1 stycznia 1999 roku, doprowadziła do powstania nowych województw, którym powierzyła rolę podmiotu polityki regionalnej. Przywróciła również powiat - tradycyjną, polską jednostkę samorządu terytorialnego. Jednocześnie reforma terytorialna kraju otworzyła nowy etap integracji Polski z Unią Europejską. Obecnie, od 1 maja 2004 roku Polska jest jednym z państw członkowskich UE i konsekwentnie musi realizować jej politykę. Jedną z priorytetowych i równocześnie kluczowych sfer działalności UE jest polityka rozwoju regionalnego. Dzięki przyjęciu i realizacji europejskich zasad polityki regionalnej (koncentracji środków, programowania, partnerstwa, dodawalności środków, komplementarności, koordynacji, kompatybilności z innymi politykami wspólnotowymi,

spójności z polityką makroekonomiczną oraz monitorowania i oceny realizowanych programów) środki przeznaczane na rozwój regionalny przynoszą znaczące efekty ekonomiczne.

Stowarzyszenie i członkostwo Polski w Unii Europejskiej jest oczywistą przesłanką określania polskiej polityki rozwoju regionalnego zgodnej z rozwiązaniami stosowanymi w tej organizacji. Dotyczy to przede wszystkim stosowania zasad właściwych dla nowoczesnej praktyki Unii.

Podstawowym działaniem na rzecz zrównoważonego rozwoju gminy jest wdrażanie do realizacji inwestycji mających na celu zapewnienie poprawy sytuacji społeczno - gospodarczej na jej obszarze.

Na podstawie raportu diagnostycznego i przeprowadzonej konsultacji społecznej Gmina Przemyśl określa zadania, jakie należy w bliskiej i dalszej przyszłości zrealizować, aby poprawić atrakcyjność gminy z korzyścią dla jej mieszkańców oraz inwestorów zewnętrznych.

W zależności od wpływu na poszczególne sfery życia społeczno – gospodarczego, działania jakie będą podejmowane przez gminę można podzielić na:

a) wpływające na poprawę warunków i jakość życia mieszkańców,

Zakres działań, które będą przez gminę realizowane w tym kierunku jest dość szeroki i bardzo często zadania te powiązane są bezpośrednio z działaniami wpływającymi na rozwój infrastruktury technicznej. Projektując zadania na przyszłość Gmina Przemyśl bierze pod uwagę przede wszystkim dobro swoich mieszkańców. Podstawowym czynnikiem dla realizacji tego celu jest właśnie rozwój infrastruktury technicznej, która poprawi warunki i standard życia mieszkańców gminy, a równocześnie przyczyni się do poprawy jej atrakcyjności, zarówno pod względem inwestycyjnym (stworzy warunki do rozwoju przedsiębiorczości), jak i turystycznym (umożliwi rozwój turystyki, w szczególności agroturystyki) na obszarze gminy.

b) wpływające na rozwój infrastruktury technicznej,

Poziom rozwoju infrastruktury technicznej stanowi podstawę lokalnego rozwoju, decyduje o funkcjach wewnętrznych i zewnętrznych gminy, a także poszczególnych miejscowości na jej terenie. Dlatego też głównym zadaniem w tym obszarze, mającym decydujący wpływ na rozwój gminy, będzie uzupełnianie braków w infrastrukturze drogowej, uzbrajanie terenów gminy w sieci wodociągowe, kanalizacyjne i gazownicze, usuwanie lokalnych zagrożeń ekologicznych itp.

c) wpływające na poprawę środowiska przyrodniczego.

Gmina Przemyśl posiada w swych granicach na znacznej przestrzeni obszary prawnie chronione, o wysokich walorach naturalnego środowiska przyrodniczego, krajobrazowych i turystycznych, w tym również tereny o znaczeniu ponad gminnym oraz obszary funkcjonujące na zasadach szczególnych. W związku z tym duże znaczenie mieć będą działania mające na celu zachowanie lub poprawę stanu środowiska przyrodniczego w gminie, szczególnie stanu wód, gleb i lasów. Prowadzona będzie odpowiednia polityka inwestycyjna, uwzględniająca właściwe powiązanie funkcji przyrodniczo – krajobrazowych z zagospodarowaniem obszaru.

Priorytetowym zadaniem gminy w tym temacie będzie budowa sieci wodociągowych i kanalizacyjnych oraz opracowanie kompleksowego programu gospodarowania odpadami w gminie z zachowaniem norm ochrony środowiska.

d) wpływające na poprawę otoczenia kulturowego, turystycznego i sportowego,

Są to wszelkiego rodzaju działania, zarówno inwestycyjne jak i pozainwestycyjne, które przyczyniać się będą do rozwoju gminy w dziedzinie kultury, sportu i turystyki. W tym celu realizowane będą zadania ukierunkowane na zwiększenie aktywności sportowej

mieszkańców, szczególnie młodzieży szkolnej, ożywienie działalności kulturalnej w środowisku wiejskim oraz na ochronę posiadanych zabytków kultury materialnej i ich wykorzystanie pod kątem turystyczno – krajoznawczym. Niezbędna tu będzie również poprawa stanu infrastruktury turystyczno – sportowo – rekreacyjnej w gminie. Wpłynie to bezpośrednio na podniesienie jej atrakcyjności nie tylko dla mieszkańców, ale również w stosunku do odwiedzających ją turystów.

e) inne.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Przemyśl jest kompleksowym dokumentem określającym społeczno – gospodarczy program operacyjny Gminy na lata 2004 – 2006 oraz wskazującym najpilniejsze zadania na następny okres programowania w Unii Europejskiej, to jest lata 2007 – 2013. Zawarty w tym planie zestaw działań ma na celu zrównoważony, perspektywiczny rozwój całej Gminy i poprawę warunków bytowych jej mieszkańców.

Plan Rozwoju Lokalnego winien umożliwić bieżące zarządzanie rozwojem Gminy oraz zapewnić efektywne wykorzystanie środków na strategiczne działania samorządu. Wskazuje on kierunki zaangażowania środków funduszy strukturalnych i środków własnych Gminy, a także określa szacunkowe efekty planowanych działań i ich wpływ na przebieg procesów rozwojowych.

Posiadanie przez gminę niniejszego dokumentu jest obligatoryjne w przypadku ubiegania się o unijne środki pomocowe na realizację projektów ujętych w Priorytecie III – Rozwój lokalny Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Dofinansowanie będą mogły otrzymać tylko te projekty i zadania, które zostały zapisane w tym dokumencie.

Kierunki rozwoju Gminy w kontekście absorpcji środków Unii Europejskiej określone zostały w oparciu o przedstawioną w Planie Rozwoju Lokalnego aktualną sytuację społeczno – gospodarczą na terenie Gminy oraz zgłoszone przez jej mieszkańców i przedstawicieli środowisk najpilniejsze potrzeby, przy równoczesnym uwzględnieniu realnych możliwości finansowania zadań.

Istotną częścią niniejszego dokumentu jest wieloletni plan inwestycyjny na lata 2004 – 2006 oraz 2007 – 2013. Szczegółowy podział na źródła finansowania poszczególnych zadań dotyczy tylko pierwszego okresu planowania, a udział procentowy poszczególnych źródeł ma charakter szacunkowy.

Przyjęte w Planie założenia rozwoju Gminy Przemyśl poddane zostały konsultacji z udziałem przedstawicieli lokalnej społeczności, co umożliwiło pełniejszą identyfikację problemów oraz odniesienie się do proponowanych zadań.

Podstawę opracowania Rozwoju Gminy Przemyśl stanowiły: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przemyśl", budżet Gminy, dane statystyczne Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, a także wytyczne dotyczące zasad korzystania z funduszy strukturalnych UE.

Opracowany Plan Rozwoju Lokalnego uwzględnia założenia następujących dokumentów programowych:

*Narodowego Planu Rozwoju (NPR) – określającego strategię społeczno – gospodarczą Polski w pierwszych latach członkostwa w Unii Europejskiej,

*Podstaw Wsparcia Wspólnoty (PWW) – dokumentu przyjętego przez Komisję Europejską w uzgodnieniu z Rządem polskim, zawierającego strategię i priorytety działań wdrażanych przez poszczególne programy operacyjne,

*Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) – programu rozwijającego cele NPR, określającego priorytety, kierunki i wysokość środków przeznaczonych na realizację polityki regionalnej państwa,
*Uzupełnienia ZPORR – dokumentu wdrażającego strategię i priorytety programu, zawierającego informacje na temat działań realizowanych w ramach tego programu,
*Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich 2004 – 2006 (SPO RZL) – programu wspierającego budowę otwartego, opartego na wiedzy, społeczeństwa poprzez zapewnienie warunków do rozwoju zasobów ludzkich w drodze kształcenia, szkolenia i pracy.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Przemyśl ma charakter otwarty. Taka formuła dokumentu umożliwia wprowadzenie do niego korekt wynikających z ewentualnych zmian w procesach społeczno – gospodarczych oraz zmian hierarchii priorytetów przyjętych przez władze samorządowe Gminy.

Jest planem operacyjnym do opracowanego w 2002 roku „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Przemyśl". Na podstawie dokonanej oceny sytuacji społeczno – gospodarczej w gminie i wynikających z niej najpilniejszych potrzeb Plan Rozwoju przedstawia konkretne projekty zadań, które powinny być w gminie realizowane. Ponadto ma on za zadanie dostosować politykę rozwojową gminy Przemyśl do polityki regionalnej Unii Europejskiej. Odzwierciedleniem polityki regionalnej Unii są fundusze strukturalne, w tym m.in. mający największe znaczenie dla gmin Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego.

W wyniku porównania i podjętej próby dostosowania założeń „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Przemyśl" do programowych dokumentów unijnych ustalone zostały tzw. obszary programowe, w których realizowane będą nadal podstawowe założenia rozwojowe nakreślone w „Studium". Wyznaczone one zostały w sposób zależny, uzupełniający się i łącznie wskazują drogę rozwoju gminy Przemyśl.

Wśród obszarów programowych gminy wymienić należy:
1. Obszary wiejskie, w których działania koncentrować się będą na:
* Budowie i modernizacji dróg gminnych i powiatowych,
* Uzbrojeniu terenów pod potrzeby rozwoju przedsiębiorczości,
* Budowie i modernizacji sieci energetycznych,
* Budowie ścieżek rowerowych.
2. Infrastruktura ochrony środowiska, gdzie działania koncentrować się będą na:
* Budowie i modernizacji urządzeń zaopatrzenia w wodę,
* Budowie sieci kanalizacyjnej,
* Likwidacji dzikich wysypisk,
* Budowie i modernizacji wałów przeciwpowodziowych,
* Budowie urządzeń do produkcji energii ze źródeł odnawialnych.
3. Infrastruktura drogowa, gdzie działania koncentrować się będą na:
* Budowie i zagospodarowaniu miejsc parkingowych,
* Modernizacji i rozbudowie lokalnego układu transportowego,
*Budowie i modernizacji oświetlenia.
4. Infrastruktura społeczna, gdzie działania koncentrować się będą na:
* Budowie i modernizacji obiektów dydaktycznych,
* Budowie i przebudowie obiektów sportowych i rekreacyjnych.
* Rozwoju i modernizacji infrastruktury służącej rozwijaniu aktywnych form turystyki.
* Renowacji i rewaloryzacji obiektów zabytkowych wraz z ich otoczeniem.
5. Zasoby ludzkie, gdzie działania koncentrować się będą na:

* Wspieraniu osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
6. Społeczeństwo informacyjne, gdzie działania koncentrować się będą na:
* Modernizacji infrastruktury informatycznej,
* Budowie i wdrażaniu platform elektronicznych dla zintegrowanego systemu wspomagania zarządzania, w tym na poziomie gminnym,
* Przygotowaniu instytucji publicznych, w tym lokalnej administracji samorządowej i oświaty, do elektronicznego obiegu dokumentów, elektronicznej ich archiwizacji oraz rozwoju elektronicznych usług dla ludności z wykorzystaniem podpisu elektronicznego – jeśli zadania stanowić będą część szerszego projektu,
*Tworzenie Publicznych Punktów Dostępu do Internetu.

Lista zadań do realizacji w gminie

Imienny wykaz projektów prorozwojowych, które gmina Przemyśl zamierza realizować w najbliższych latach, stanowi kluczową część opracowanego Planu Rozwoju Lokalnego. Zadania wpisane do listy są bowiem konkretyzacją wskazywanych w treści opracowania niezbędnych kierunków działań, mających przynieść poprawę sytuacji społeczno – gospodarczej w gminie.

Zaplanowane przedsięwzięcia podzielono na 2 etapy:
I etap: lata 2004 – 2006
II etap: lata 2007 – 2013

Dla większości zadań realizowanych w latach 2004 – 2006 określono ich szacunkowe wartości, a dla niektórych zadań podano znane już wartości kosztorysowe. W oparciu o te dane wyszacowane zostały wartości poszczególnych zadań planowanych do realizacji w latach 2007 – 2013. Lista przedstawionych zadań została wypracowana w trakcie debaty społecznej przeprowadzonej w dniu 23 lipca 2004 r. z udziałem przedstawicieli władz gminnych i lokalnych liderów.

Lista zadań stanowi bardzo szeroki program inwestycyjny gminy Przemyśl na lata 2004 -2013. Zakres rzeczowo – finansowy tego programu jest odzwierciedleniem najpilniejszych potrzeb w poszczególnych miejscowościach gminy zgłoszonych w trakcie konsultacji społecznej. Dlatego też na liście dominują zadania z zakresu infrastruktury ochrony środowiska, drogowej i edukacyjno – sportowej. Realizacja tych projektów przyczyni się nie tylko do zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej gminy Przemyśl, ale także rozwiąże problemy środowiskowe oraz dostosuje politykę gminy do założeń i celów polityki Wspólnot Europejskich.

Na dochody gminy składają się podatki i opłaty, dochody z majątku, subwencja ogólna, dotacje celowe na realizację zadań zleconych oraz na dofinansowanie zadań własnych, zapisy, darowizny i inne dochody. Średniorocznie dochody budżetu gminy Przemyśl w ostatnich dwóch latach kształtowały się na poziomie 10,8 – 11,0 mln zł, a wydatki gminy w tym okresie tylko nieznacznie przekraczały sumę dochodów.

Istotną pozycją w strukturze wydatków są wydatki majątkowe, w szczególności inwestycyjne, będące podstawą rozwoju gminy. W roku 2003 wyniosły one 1,26 mln zł, co stanowiło 11,3% udziału w wydatkach gminy ogółem. Z roku na rok następuje stopniowy wzrost zarówno wydatków ogółem, jak i wydatków majątkowych.

Wzrost wydatków w gminie związany jest m.in. z podjęciem przez gminę szeregu inwestycji z zakresu gospodarki wodno – ściekowej, remontów dróg oraz infrastruktury oświatowo – kulturalnej. Oceniając udział procentowy wydatków inwestycyjnych w ogólnej sumie wydatków gminy należy obiektywnie stwierdzić, że w ostatnich latach nie był on duży, chociaż kwotowo był znaczący. Stosunkowo niewielkie, na tle większości

jednostek samorządu terytorialnego, było zadłużenie budżetu gminy oscylujące w granicach 7,5 – 8,5%. Zakłada się, że kolejne lata, a szczególnie okres 2007 – 2013, przyniosą wzrost nakładów inwestycyjnych z uwagi na planowany do realizacji szeroki zakres działań związanych m.in. z budową sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, modernizacją infrastruktury drogowej oraz edukacyjno – sportowej.

Przyjęcie do Planu Rozwoju Lokalnego tak szerokiego wachlarza zadań inwestycyjnych, znacznie wykraczającego poza realne możliwości budżetu gminy, oparto na optymistycznej prognozie odnośnie pozyskiwania środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (i ewentualnie Funduszu Spójności) na dofinansowanie ze środków strukturalnych w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Globalna wartość szacunkowa planowanych do realizacji zadań w najbliższych 10-ciu latach wynosi 42,8 mln zł, co jest kwotą bardzo dużą w zestawieniu z kwotą średniorocznych wydatków majątkowych w budżecie gminy, wynoszącą 1,2 – 1,3 mln zł. Dla realizacji zakładanego tak szerokiego programu inwestycyjnego niezbędne będzie zwiększenie wydatków majątkowych do poziomu 3 – 3,5 mln zł średniorocznie, przy uwzględnieniu odpowiedniego dopływu środków z funduszy unijnych.

Lista zadań ma charakter otwarty, a ujęte w niej tytuły projektów nie są podane w porządku ściśle chronologicznym. Kolejność wdrażania do realizacji poszczególnych zadań pozostaje w gestii Rady Gminy i ustalana będzie corocznie na etapie uchwalania budżetu gminy.

Bibliografia:

1) Internet - http://www.gminaprzemysl.home.pl/

Dorota Żygłowicz

Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Kołaczyce jako część projektu „Poprawa czystości zlewni rzeki Wisłoki" realizowanego w ramach Funduszu Spójności

Od 2007 roku w gminie Kołaczyce realizowana jest jedna z największych inwestycji w historii tej gminy. Przedsięwzięcie pn. „Inwestycje w zakresie gospodarki wodno-ściekowej w gminie Kołaczyce" jest częścią projektu nr 2005/PL/16/C/PE/007 pn. „Program poprawy czystości zlewni rzeki Wisłoki", realizowany jest przez Związek Gmin Dorzecza Wisłoki w ramach Funduszu Spójności z dofinansowaniem Unii Europejskiej w wysokości 84% kosztów kwalifikowanych zadania. Koszty kwalifikowane nie obejmują podatku VAT, kosztów przyłączy oraz części rozgałęzień sieci kanalizacyjnej.

Fundusz Spójności

Fundusz Spójności powstał na mocy traktatu z Maastricht o utworzeniu Unii Europejskiej w roku 1991, który wszedł w życie w 1993. Został on powołany w celu zmniejszenia różnic w poziomie gospodarczo społecznym krajów Unii Europejskiej co wiązało się z planami wprowadzenia unii gospodarczo - walutowej. Miał on dostarczać wsparcia finansowego na realizację dużych inwestycji związanych z rozwojem lub modernizacją infrastruktury transportowej oraz ochrony środowiska. Od 1 maja 2004 z pomocy Funduszu Spójności korzysta także Polska.

Środki Funduszu Spójności są kierowane do państw członkowskich, w których produkt narodowy brutto na jednego mieszkańca jest niższy niż 90% średniej w państwach Unii Europejskiej, oraz gdzie został opracowany program zmierzający do spełnienia kryteriów konwergencji w art.104 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. W przypadku, gdy kraj członkowski nie dotrzyma programu konwergencji dla unii gospodarczej i walutowej, przyznane fundusze mogą zostać wstrzymane. Projekty finansowane z Funduszu Spójności powinny być zgodne z postanowieniami traktatów, przyjętymi zgodnie z nimi instrumentami, polityką środowiska, transportową, w dziedzinie sieci transeuropejskiej, polityką konkurencji oraz polityką zamówień publicznych.

Związek Gmin Dorzecza Wisłoki

Związek Gmin Dorzecza Wisłoki powstał w wyniku inicjatywy samorządów terytorialnych zlewni rzeki Wisłoki 17 listopada 1997r.

Do Związku należy 19 gmin z terenu województwa podkarpackiego i małopolskiego. Głównym celem Związku jest poprawa czystości zlewni rzeki Wisłoki, która liczy ponad 4 tyś. km², zamieszkałej przez prawie 612 tyś. mieszkańców.

Gmina Kołaczyce

Gmina Kołaczyce leży w północno - wschodniej częśći powiatu jasielskiego, na zachodnim krańcu województwa podkarpackiego. Gmina oddalona jest około 11 km od najbliższego większego miasta - Jasła. Sąsiaduje od północy z gminą Brzostek, od północnego - wschodu z gminą Frysztak, od południowego - wschodu z gminą Jasło, a od zachodu z gminą Brzyska. Na terenie gminy znajdują się następujące miejscowości: Kołaczyce – pełniące funkcję siedziby gminy oraz będące centrum administracyjno-gospodarczym, Bieździedza, Bieździadka, Krajowice, Lublica, Nawsie Kołaczyckie, Sieklówka oraz Sowina.

„Program poprawy czystości zlewni rzeki Wisłoki"

Projekt ten obejmuje teren szesnastu gmin: Brzostek, Czarna, Dębica, Dębowiec, miasto Jasło, Jedlicze, Kołaczyce, Krempna, Osiek Jasielski, Pilzno, Sękowa, Skołyszyn, Szerzyny, Tarnowiec, Żyraków. Większość gmin położonych jest na trenie województwa podkarpackiego z wyjątkiem gmin Sękowa i Szerzyny, które położone są na ternie województwa małopolskiego.

W ramach projektu założono realizację 44 zadań inwestycyjnych z zakresu budowy kanalizacji (ok. 600km), 14 z zakresu modernizacji i budowy oczyszczalni ścieków, 10 z zakresu budowy i modernizacji systemów wodociągowych (90km) planowanych na terenie 16 gmin, położonych w zlewni Wisłoki.

Zasadnicze cele projektu to:

- zwiększenie ilości wody przeznaczonej do spożycia spełniającej wymagania przepisów polskich i unijnych poprzez modernizację 2 stacji uzdatniania wody;
- zapewnienie ciągłości dostaw wody poprzez modernizację 10,1 km sieci wodociągowej;
- zwiększenie stopnia dostępności do sieci kanalizacyjnej poprzez budowę 600 km sieci kanalizacji sanitarnej (grawitacyjnej i tłocznej) i 178 sztuk przepompowni ścieków;
- zwiększenie ilości ścieków oczyszczonych do parametrów zgodnych z wymaganiami dyrektyw UE i prawa polskiego poprzez budowę i modernizacje 4

sztuk oczyszczalni ścieków (1 o przepustowości,<200RLM, 3 o przepustowości RLM w przedziale od 2000 do 9999);

- zwiększenie ilości ścieków oczyszczonych do parametrów zgodnych z wymaganiami dyrektyw UE i prawa polskiego poprzez budowę 10 sztuk oczyszczalni ścieków (5 o przepustowości <2000 RLM, 5 o przepustowości RLM w przedziale od 2000 do 9999);
- zapewnienie bezawaryjnego funkcjonowania sieci kanalizacyjnej poprzez wymianę 280 sztuk studzienek kanalizacyjnych;
- zniwelowanie ryzyka podtopień terenów poprzez budowę kanalizacji deszczowej o długości 0,5 km[595].

Gmina Kołaczyce przystępując do projektu posiadała 373 gospodarstw przyłączonych do sieci wodociągowej. Do zbiorczego systemu kanalizacji podłączonych było natomiast około 39% budynków. Długość sieci kanalizacyjnej w gminie Kołaczyce wynosi 73 km i obejmuje następujące tereny: Kołaczyce, Nawsie Kołaczyckie, Bieździedza oraz Bieździadka. Obecnie na terenie gminy funkcjonuje pierwsza biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 400 m^3/dobę typu SBR – 400. Istnieje możliwość zwiększenia przepustowości oczyszczalni nawet do około 50% przy niewielkim pogorszeniu jakości odpływu. Oczyszczalnia może przyjmować ścieki dowożone taborem asenizacyjnym w ilości do 20% całkowitej ilości ścieków. Projektowane obciążenie oczyszczalni wynosi 3156 RLM. Jej funkcjonowanie korzystnie wpływa na stan lokalnych rzek i potoków. Możliwe jest rozbudowanie oczyszczalni ścieków w Kołaczycach, a także wybudowanie co najmniej jednej oczyszczalni ścieków np. w miejscowości Sieklówka, która dysponuje rezerwą terenów przeznaczonych na ten cel.

Zaopatrzenie w wodę na terenie gminy następuje z wgłębnych i powierzchniowych ujęć wody oraz za studni kopanych i wierconych wodociągami obsługującymi pojedyncze obiekty lub część miejscowości[596].

Realizacja projektu „Inwestycje w zakresie gospodarki wodno-ściekowej w gminie Kołaczyce" jest możliwa dzięki uzyskanemu dofinansowaniu z Europejskiego Funduszu Spójności w wysokości 707 779,74 zł, zaciągniętej pożyczce z Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie oraz środków własnych. Mieszkańcy gminy ponoszą jedynie koszt przyłączą domowego w wysokości 1 100 zł na gospodarstwo domowe.

W związku z realizacją projektu w połowie 2007 r. podpisano umowę z Przedsiębiorstwem Robót Inżynieryjnych i Drogowych S.A. w Krośnie.

Udział Gminy Kołaczyce w tak wielkim projekcie jak „Program poprawy czystości zlewni rzeki Wisłoki", jest niewątpliwie możliwy dzięki pozyskaniu środków z Europejskiego Funduszu Spójności. Inwestycja ta będzie służyła wszystkim mieszkańcom, wyeliminuje źródła zanieczyszczeń, poprawi stan środowiska, jak również poprawie ulęgną warunki życia mieszkańców.

Bibliografia:

1. http://www.mrr.gov.pl/Linki/Strony/linki.aspx
2. http://www.um.jaslo.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=362&Itemid=34

[595] http://www.projekt.wisloka.pl/projekt.html
[596] Strategia Rozwoju Gminy Kołaczyce na lata 2007-2015

3. http://www.projekt.wisloka.pl/realizacja.html
4. Biuletyn Informacyjny Rady i Urzędu Gminy w Kołaczycach NR 2/2008 marzec 2008
5. Strategia Rozwoju Gminy Kołaczyce na lata 2007- 2015